TARDI Lajos

Magyar Napló II. évf. 2. sz. 1990. 9. p.

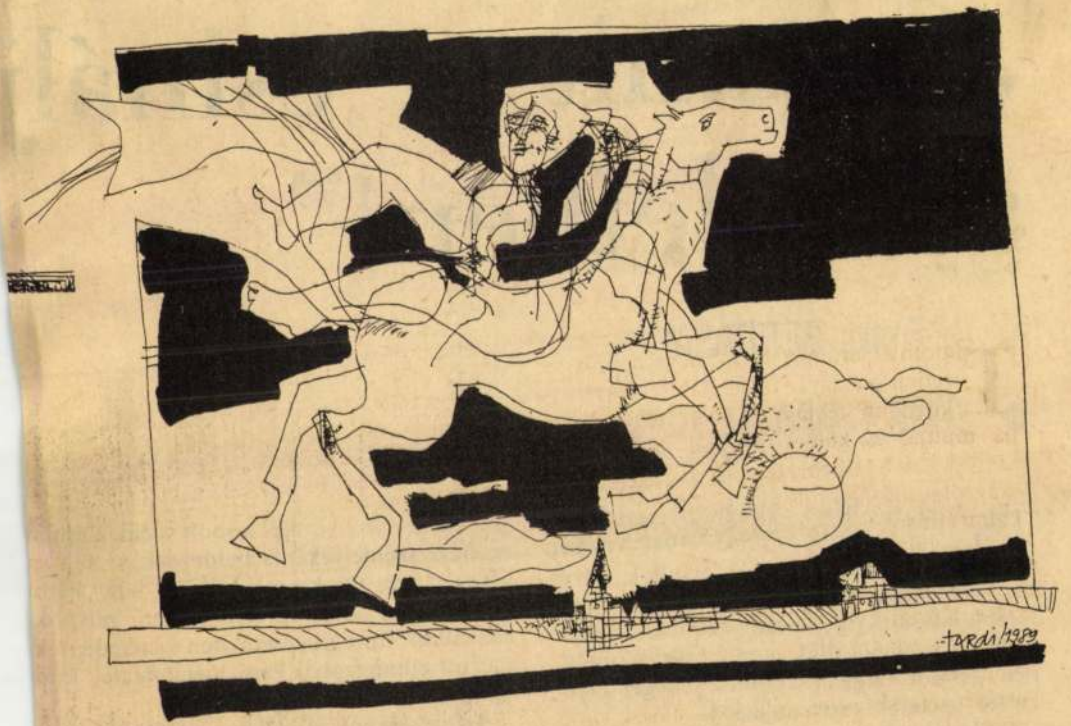

TARDI LAJOS RAJZA

„Semmit se csinálj gyűlöletben!”

AZ Új Ember BETILTÁSAI

● KÁSA CSABA

Napjainkban a válságból kivezető úthoz többen az 1945—1948 közötti korszakot tekintik, ajánlják követendő példaként. Az álláspont ellentmondásaira figyelmeztet azonban többek között a koalíciós idők sajtópolitikája, melynek durván antidemokratikus jellegét érzékelteti az alábbi esettanulmány.

Ismeretes, hogy a lapengedélyezés által beépített szűrő s a papírhiányra hivatkozó szelektív terjedelem- és példányszámcsök-

szerint az ÁVO közegei koholt vádak alapján egyházi személyeket is beidéznek, s „fenyegetéssel arra törekszenek rábírni, hogy katolikus hitbuzgalmi egyesületekben, püspökházakban, nevelőintézetekben kémkedjenek s az ott elhangzottak vagy megtörténtek felől időnként jelentést tegyenek.”

Befejezésként az aláíró — nyitva hagyva azt a lehetőséget, hogy esetleg csak a beosztottak túlbuzgóságáról van szó — arra kért

DEGEN

sehol. Pedig már alkonyodott. Ekkor vette észre, hogy ez ugyanaz a város, ahová — mikor is? — megérkeztek. Akkor még ketten voltak, és ugyanilyen volt az alkonyat. Mi is történt azóta?

A másiknak, aki vele volt, apró, szőke haja volt, s a fejére tapadt. Ajkait szorosan összezárta. Nézett valamit. Ugyanennek a kisvárosnak a sötétségét nézte. Nézte, és érezte, hogy a csontjáig hatol. Talán tovább is. A csontok mögött tudta, a hallgatás. Az igazi hallgatás. Emlékezet nélkül. A háborítatlan csöndben a vásártér lótrágya és tehéntrágya szaga. És semmi más. Egy kopott eszpresszó kivilágítva. Fiatalok vágnak át a téren, az állomás felől jövet. Lehajtják a fejüket. Az utat nézik. A beton kimarjult repedései a sötétség fenekén. Hallgatnak. Egy ismerős nyelven. Anyám nyelvén. Traktor döcög félelmes lassúsággal. A kastélypark fái kihajlanak az útra. Megtaláltam, úgy érzem. Szülőföldem marékbafogott, szélbeszórt szavai... az ajkuk mögött.

Csönd volt. Ültek egymás mellett, és a falat nézték. A másik kiment. Kint, a tér túlsó oldalán egy másik eszpresszó világított. Ott szólt a zene. Aztán visszajött. Megint ketten voltak. És vártak valakire. Akit vártak, ennek az országnak a nyelvét beszélte. Egy harmadik nyelv [illegible] és a harmadik között az

kanyarban [illegible]s, a fényszórók [illegible]erítéseket, pá[illegible]hát, hogy a sötétség alatt mindenütt ugyanaz rejtőzik, s ez egy kicsit megszünteti idegenségét. Aztán megáll a kocsi. Vége a falunak. Előttük csak a sár fantasztikus horpadásai, ugyancsak papírból. De csak amíg ki nem lépnek. Állnak a, most már igazi, bokáig érő sárban. Elbúcsúznak. A kocsi fordul, s eltűnik a házak között. A sötétkék ég áttetsző, az éjszaka a vártnál is csöndesebb.

Ki gondolta volna akkor, hogy reggel a nap is fölkel, mint rendesen, hogy beborítja majd késő őszi forróságával ezt a völgyet is, őket is, kik a meredek hegyháton kapaszkodnak fölfelé? Visszanéztek a völgybe. Látták a tiszta levegő üveges fényessége alatt az ősz ezerszínű ragyogását. Olyan volt ez is, mint minden őszi napsütés. És mégsem olyan. Volt benne valami elképesztő. Valami hihetetlen.

Fülükben csöngött a gyerekek beszéde, akik itt is kettőjük keserű anyanyelvén beszélnek, bár még alig sejtik, mit jelent ez. Egy agyonbarázdált arcú tanár a francia forradalomról beszél. Kinek? A gyerekekben elképesztő konokság. A befeléfordulás utolérhetetlen tökélye. Csak az udvaron robban ki belőlük a beszéd édessége, amikor fogót játszanak a pá-

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-148, 340-728
NAPJAINK
1970 DEC

1021

Tardi Sándor

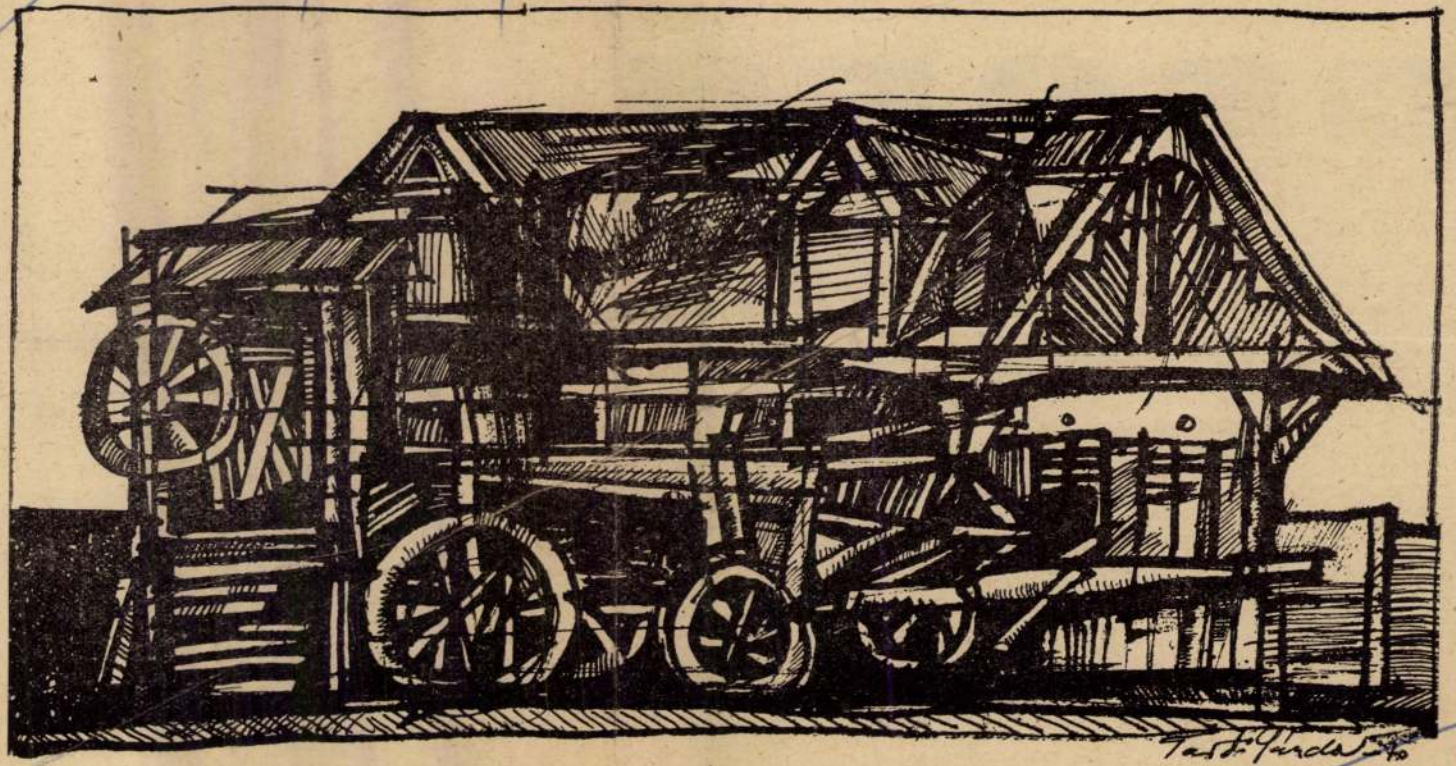

Ház

Tardi Sándor raiza

pislogtam, s láttam, hogy nagyon elveszettnek érzi magát.

Őszintén szólva, van is ebben valami feszélyező. Csupa nő, szatyrokkal, kosarakkal, tolakodva, magabiztosan. S köztük néhány férfi. Ezek inkább táskával. Szerényebben; gátlásokkal.

— Figyeld meg — mondtam —, milyen protekcióm van az árusoknál.

Figyelte, de sehogysem bírta felfedezni.

— Ugyanúgy kiszolgálnak.

— De a minőség, barátom! Nézd, milyen húst kaptam én.

Ez egyébként nem tréfa. Tapasztaltam, hogy egy férfit sokkal jobban kiszolgálnak. Barátságosabban. Gondosabban.

Ha férfi van a pult belső oldalán, talán férfiszolidaritásból.

Némelyik meg is mondja:

— Szépet adok, hogy ki ne kapjon az asszonytól.

De ha nő áll ott belül, akkor is. Érthető. Hiszen ő is örökké nőkkel viaskodik. A nők hangosak, ócsárolják az árut, válogatnak, vitatkoznak. És nem is leplezik bizalmatlanságukat a női eladókkal szemben.

Na most, jön egy férfi. Szerény, halkszavú, nem válogat, nem vitatkozik. Ez a női eladónak is egy kis felüdülés.

Szóval sokkal jobb helyzete van a férfinak a piacon.

Akad persze kivétel is. És az embernek meg kell tanulnia viselkedni.

Így aztán segít az eladó, segítenek a sorbanálló asszonyok. Számolni kell azzal, hogy ők vannak többségben.

Nagy-nagy többségben.

Barátom elmélázott. Odalépek mellé: követem a tekintetét.

— Elbírnál te egyáltalán akkora két szatyrot, mint az a szőke fiatalasszony?

— Nem azért néztem, kérlek — ismeri be.

— Lehet, hogy a férje azt sem tudja, merre van a piac. Ez a ti híres egyenjogúságotok!

Ezt komolyan mondom. Milyen egyenjogúság az, hogy a férfi, a nő egyformán dolgozik; aztán a férfi lógázza a lábát, a nő pedig...

De barátom elméleti vizsgálódásokra különösképpen alkalmas fő.

— Neked volna a legrosszabb, ha minden férfi piacra járna — fordul hozzám felemelt mutatóujjal.

Nem értem.

— Automatikusan megszűnne a piacra járó férfiak kiváltságos helyzete. Közönséges, tömeges vásárlókká degradálódnának. Neked az az érdeked, hogy minél kevesebb férfi járjon piacra.

Az ám.

Érzem, ahogy meggyőződésem a nyakam köré tekeredik; vagyis, hogy összeütközik érdekeimmel.

Lehet, hogy ilyesmiken múlik a világ előrehaladása?

kezd így alakulni. Az ó
lépek a legkorábbi köz
horizonton ugyanis felt
legzetes ornamentikájuk
nyaikon a keresztteI a
ismerős erődítmények,
ténység legkorábbi kolo

Vádi Nátrum kolosto
— három közülük a IV.
a Deir as-Sirian a VIII.
— úgy látszanak a
mint valami makette
messziről jól beláthatjuk a
látjuk a tornyokat és kupolákat,
mégse sejthetem, milyen meglepetés vár, hogy tulajdonképpen hová is érkeztem.

Egészen modern állami gazdasági majorság mellett kanyarodunk végül vissza a középkorba. Előttem a meghökkentő látvány, az első pillantásra sárépítménynek látszó, ősi kolostor. Hatalmas falai akkor merednek csak föl teljes nagyságukban, amikor közvetlen eléjük kerülök. A kapu bereteszelve, sehol egy ember, híre-hamva sincs az élet jelének. Holott most már tudom, másfél ezer éve is ugyanígy festett, s tizenöt évszázada a keresztény kultúra virágzásának egyik forrása, vagyis itt a Líbiai-sivatagban, egyik vagy talán egyetlen életadó oázisa, szellemi bázisa volt.

Kopt-keresztény kolostor és bazilika előtt állok tehát és sejtelmem sincs, bejuthatok-e egyálta-

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest, V., Petőfi Sándor u.
Telefon: 188-206, 188-307

település történetét, az eredetét és másfél ezer éves funkcióját. Végig-végigsimítja reverendáját, mely nem sokban különbözik a katolikus világi-papok ruhájától. Vezet először körbe a vaskos bástya tövében, hogy az egész kolostorrendszerről átfogó képet kaphassunk, aztán félénken föltett kérdéseinkre válaszolgat, majdhogynem szemlesütve, szerzetesi alázattal. Nem győzi persze ismételni, hogy az épület legrégibb része olyan idős, hogy már a VI. században renoválásra szorult. Megismétli: már a VI. században, Krisztus után.

Alig két napja keveredtem ki az 5—6 ezer éves romok közül, *Philae*, *Thébа*, *Karnak*, *Edfu* pilonjai alól, tehát ez a mindössze ezerhatszáz esztendős fundamentumú erőd jó, ha a legkisebb öccsüknek felel meg. Csakhogy — a viszonylagosság szempontjából nézve — más érzést vált ki bennünk újra az idő, hiszen itt megint valaminek a kezdetéről van szó, tehát egy tör-

* Részlet a „Forró égöv alatt" című vietnami, egyiptomi, kubai útirajzból.

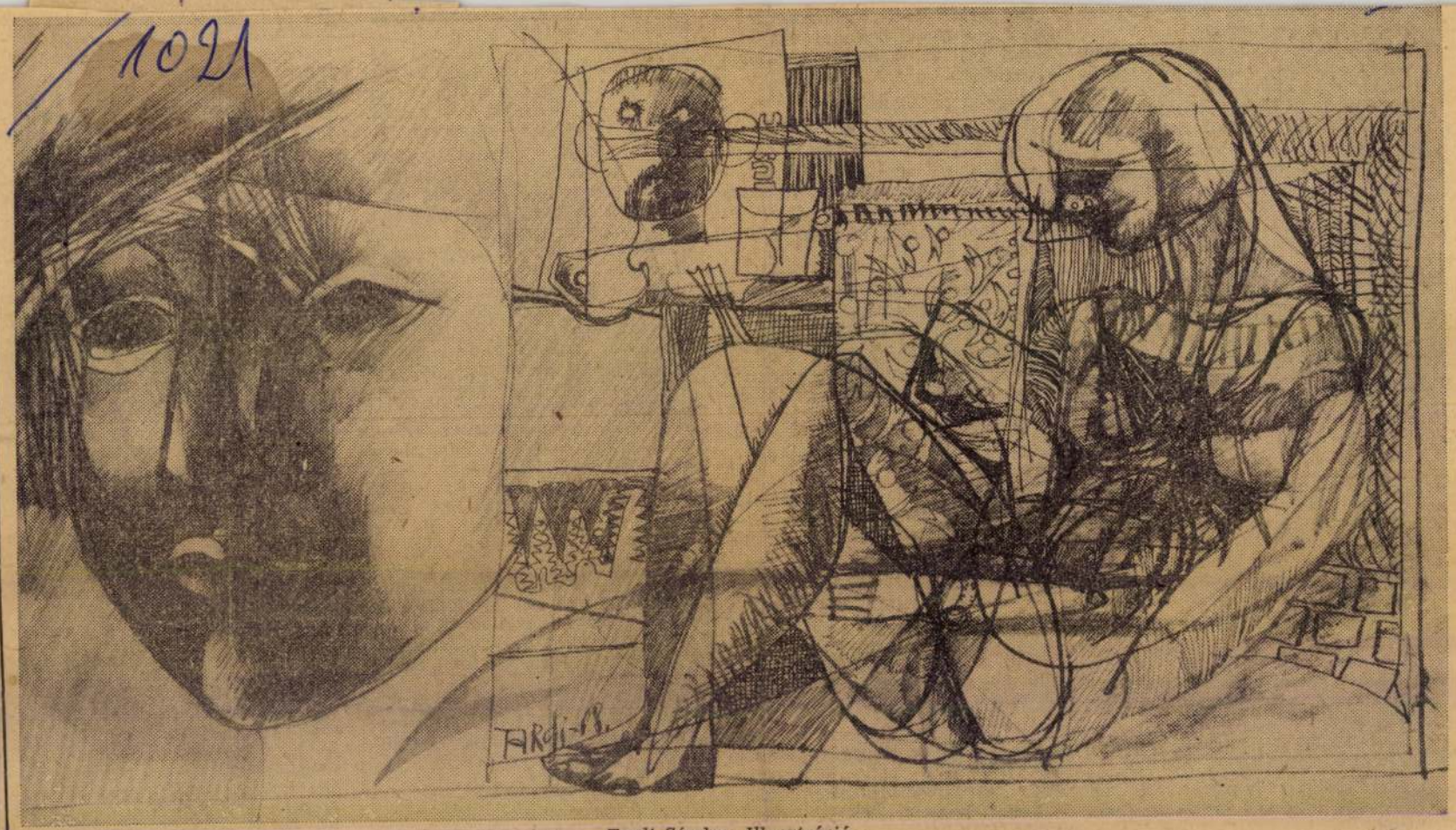

Tardi Sándor: Illusztráció

— Kondor, álljon fel! — kiáltott rám. Felálltam. — Ő az, aki a házatokba járt? — vallatta a tanút.

— Nem ismerek rá... Nem, nem ő volt...

— Hallod-e, *femee* (te asszony)!? Megesküdtél a feszületre! Isten veled együtt a gyermekedet is büntetni fogja!

— Nem hiszem — felelt halkan Irénke —, Isten nem büntet ártatlanul.

— Az isten se hiszi el neked, hogy aki eddig ő volt, most egyszerre csak nem ő!

— Talán megváltozott? — kérdezett közbe az ügyész, hogy kudarcát valamennyire

Tardi Sándor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1970 MÁJ 30

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

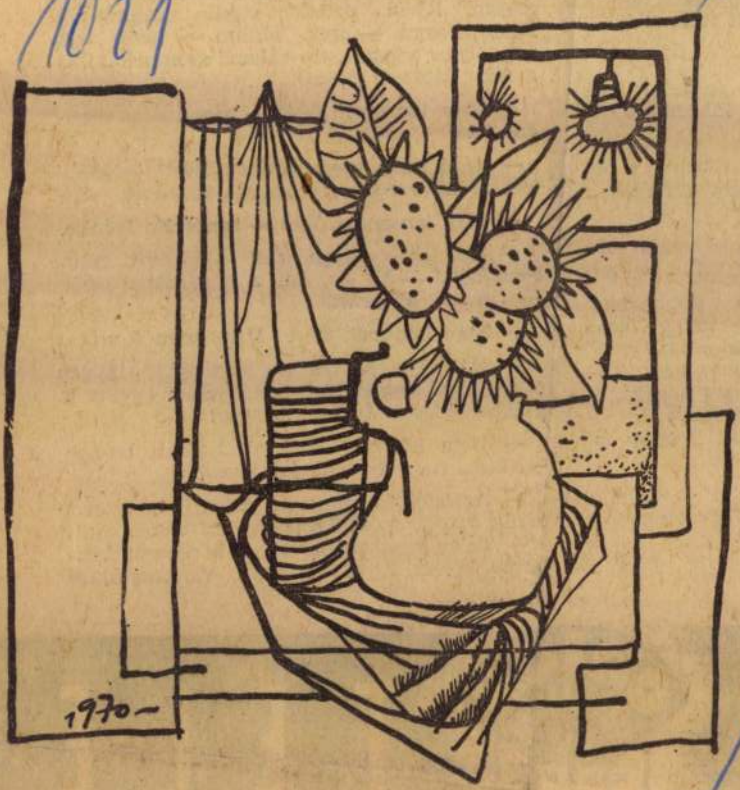

Tardi Sándor: Csendélet

VÉGH GUSZTÁVNÁ

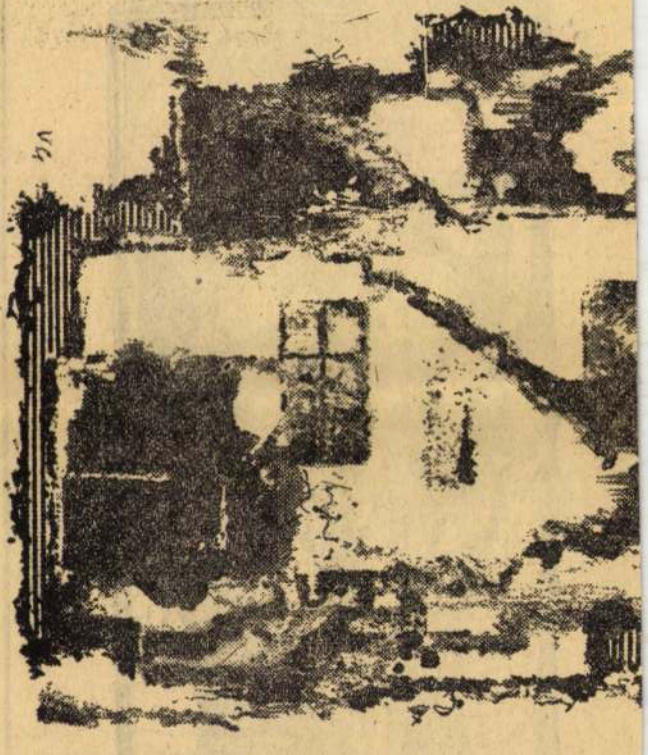

A magyar grafikusok doyenje. Munkácsy-díjas művész. Életművének jelentős része alkalmazott grafika és tipográfia. Festőművész-tanár. Tanítását egykori növendékeinek sikerei bizonyítják. (Most látogatásomkor is, két frissen érkezett külföldi levelet mutat a művész. „Beérkezett" régi tanítványai írták.) Végh Gusztáv festményeit, rajzait legutóbb 1964-ben láthattuk a Dürer Teremben. Illusztrátori, könyvdíszítési oeuvreje majdhogynem áttekinthetetlenül hatalmas. Hadd idézzük egyik korai munkájáról ezt a becses értékelést: „...Végh Gusztáv

— Melyik betűtípus ban?

— Az antiqua t itthon is főleg ezt megszerettettem a betűtervezést, s

Illusztrációképpen gyorsaságával le is megkonstruálásának matát. Egy verzál G val veti föl a szűks gédvonalakat, s a mindig tovább lépv görbéjének a hajlás magyarázatnál jobb

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Kovács Sándor

1966 OKT 15

DAPESTEN

1021

mennek tovább. Belföldi fogyasztásra alig, inkább Franciaországba és Svájcba. Már készen állnak a Párizsba címzett ládák.

A legszebb békák Sárrétudvariból, Szoboszlóról, Nádudvarról valók. Mert a béka sem egyforma, és csakugyan nem tettünk mondtunk semmi gyanút ki árulja: az elmúlt évben e egyetlen kis raktárból százt ezer kiló béka utazott külf az idén már nyolcvanhatez nál tartanak.

Új könyvek

András László: **A Laurentis-ügy**	14,50 Ft
Baranyi Ferenc: **Ez a merészség**	13,50 Ft
Baráth Lajos: **Lopakodó prédikátorok**	13,50 Ft
Hernádi Gyula: **Folyosók**	14,50 Ft
Nagy László **Arccal a tengernek**	35,— Ft
Parancs János: **Portölcsér**	7,— Ft
Száva István: **Transalpin expressz**	22,— Ft
Vasvári István: **A lélek naplójából**	10,— Ft

Kaphatók az Állami Könyvterjesztő Vállalat könyvesboltjaiban

Maugham vígjátékának magyarul beszélő nyugatnémet filmváltozata

Főszereplő:
Lili Palmer, Peter von Eyck és Carlos Thompson

Csak 16 éven felüliek látogathatják

BEMUTATÓ: OKTÓBER 27.

1021

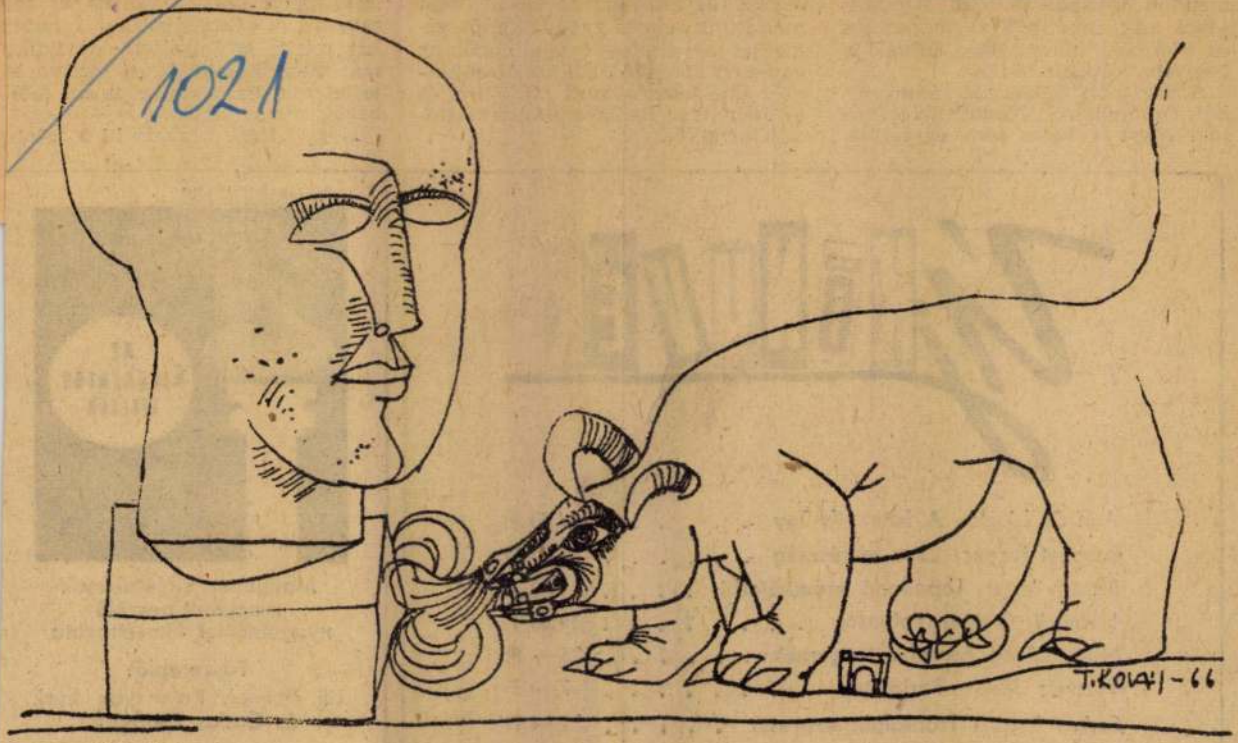

Egy meg egy, № VIII.

Tardi Kovács Sándor: Illusztráció

Számvetés idején

A jó irányba megtett útra visszatekinteni mindig jó, felemelő érzés. Így összegeznek most megyénk, s ezen belül a nagykanizsai járás lakosai is.

Közeledik a választások napja, folynak a jelölőgyűlések. Négy esztendő számvetése hangzik el a gyűléseken, a félezres tömegeket számláló országgyűlési képviselő jelölő, s az egy-egy utca népéből álló községi tanácstag jelölő gyűléseken is.

Van mit számbavenni. Műveltséget szolgáló új iskolák, művelődési otthonok, embert, egészséget szolgáló orvosi rendelők emelkedtek a nagykanizsai járásban is.

Az állam messzemenő támogatásával erősödtek, szilárdultak a termelőszövetkezeti gazdaságok, amelyek egyre biztosabb, színvonalasabb megélhetést biztosítanak tagjaiknak.

Az adottságok nem rosszak. Van itt kiváló búzatermő föld, nagymúltú állattenyésztés, híres bor, kapós gyümölcs. De mindez az adottság most szolgálja igazán a dolgozó embert. A hahóti jelölőgyűlésen hangzott el: ötven év alatt nem léptünk előre annyit, amihez most öt esztendő alá-

Házigazdánk dr. Bedő János, a járási tanács vb elnöke. Az egykori kilimáni paraszt-ember a nép bizalmából több mint másfél évtizede ves

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Tardi Kovács Sándor

ZALAI HÍRLAP

1967 FEB 12
1021

NAPSÜTÖTTE HÁZAK
Tardi-Kovács Sándor linometszete

terv végére a bedolgozókkal együtt kétezer lesz a létszám.

Igen, ez már egy igazi gyár.

Fiatalok az üzemben

Fél éve dolgozik a szövetkezetben Németh Teréz zalabéri és Friss Rozália helybeli kislány. Teri tisztázó, Rozika pedig sima gépen, szalagban dolgozik.

— Gimnáziumba jártam, védőnő szerettem volna lenni — mondja a 19 éves Teri. *— De valahogy nem ment a tanulás. Nem szerettem a szövetkezetbe jönni politechnikára sem. Ki gondolta volna hát, hogy itt kötök ki? S ma már örülök neki. Megtetszett ez a szakma, az 1300 forintos kereset is jó, szívesen vagyok itt. A védőnői álmok már messze járnak, de a gimnáziumot azért befeje-*

pozva az idén már 1
a tervünk, s ebből 8
az export.

A szövetkezet új ü
épít 6,5 millió forinto
zással, ahol szociális, egészség-
ügyi és kulturális igényeket kielégítő létesítmények, raktárak kapnak helyet. Az ősz folyamán az épület földszintjéről elköltözik a gyógyszertár, s helyét termelőegység foglalja el. Másfélmillió forint értékben új gépeket vásárolnak, hogy lépést tarthassanak a piac igényeivel.

Friss Rozália

Az üzemet, a termelést, a embereket, a gondokat egyaránt ismerő, szókimondó leán Polgár Zsuzsa. Méltatlankodil ha akadozik a cérnaellátás, emiatt kár éri a szövetkezete Nem tetszik neki sem, hog azonnali szállítás szükséges raktárhiány miatt, mert a na pi 400 öltöny helyet kíván.

A Zalaszentgróti Ruházat Ktsz gyárrá fejlődése bizonyítja, hogy kellő hozzáértéssel szívvel-lélekkel végezve munkát, a dolgozókkal karöltve nagy sikereket lehet el érni.

Diákotthon, iparitanuló- és zeneiskola épül

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

Tardi Kovács Sándor

1967 JAN 29

1021

FALU

Tardi Kovács Sándor fametszete

gen. Ez bizonyára nem érdem, csak alkat meg életmód dolga. De a „nagy költő" pózában tetszelegni sem láttam őt még sosem, s ez bizony már meghökkentő nagyvonalúság — vagy könnyelműség? —, egy ilyen narcisztikus irodalmi életben, mint a miénk.

Velünk, fiatalabbakkal mindig egyívású költőtársként beszélt és viselkedett, s így teszi ezt ma is, bizonyára nem azért, hogy korát meghazudtoló ruganyos ifjúságát bizonygassa, hanem, mert így esik jól neki, így nem fárasztó a barátkozás, hanem természetes, és végtére is — elődöktől és kortársaktól tudja — a költészetben az idő könnyen visszájára is fordulhat; nem bizonyos, hogy az átélt évek mennyisége intenzitásukkal egyenlő.

Pedig, ami az átélt évek intenzitását illeti, neki igazán nem kell a szomszédba mennie sem örömökért, sem gyötrelmekért...

Most is éppúgy látom őt, mint ahogy először láttam, 1948-ban — ő már bizonyára nem emlékszik rá —, amikor életem első megjelent versének honoráriumáról szóló utalványt kinyújtotta nekem — „szerkesztő úrnak" szólítva, engem, a 19 éves diákot — a redakció előszobájába, szemüvegesen és bölcsen-bohókásan mosolyogva.

Semmit sem változott.

Valóban, semmit?

Ifjúkorom nagy versélménye, a *Thesbites Ilyés* óta írt már egyszerűbbet is, bonyolultabbat is, olyat is, amivel sikert aratott, meg olyat is, amitől értetlenül fordultak el a kényelmesek.

De valójában tényleg az maradt ő, ami volt: közvetlen és mégis nehezen megismerhető, egyszerű és mégis zsúfoltan sokatmondó, a nyelv mestere, pallérozója — és próbára-tevője is —, olyan ember.

Életének mindennapja -
szet. Új kötete, az „Ének
közben" első, a könyv geri
ciklusa is erről ad hírt. K
vő volna a 72 részből áll
Arany Őszikéihez vagy net
Lőrinc Tücsökzenéjéhez
ni. Csakhogy itt nem a re
megfáradt költő búcsúzik
— s ez semmiképp sem a
sítés vagy értékítélet lenni —, nem,
valóban szó sincs itt búcsúzásról,
még csak pedáns összegezésről sem:
ez az „öregkori" — valóban, csak
az évek számára nézve éltes — költészet egészen egyedülálló teljesítmény líránkban. Bölcs és mégis fiatalos, áttekintést adó, de mégis előrenéző, itt-ott kiábrándult, de mégis tettre-késztő, kamaszosan, olykor könnyelműen csapongó, de férfiasan felelős beszéd.

Fő szólama: a költő hűsége önmagához. Első pillantásra valóban *csak* önmagához szól:

Csak önmagam lássam, bírjam,
megéljem,
Igézzenek mást tájak, csillagok,
Nekem elég megfognom, kibeszélnem
A zsongó titkot, ami én vagyok.

Nos, fogadjuk el, hogy a költő csak arra esküszik, ami „én vagyok". De milyen eszményt vállal ez az „én"?

Ez az eszmény, amely még fűti versem,
A mű: szolgálat, — vallom és hiszem —
A dicső és nagy lét rendjében, és nem
üres játék...

Márpedig, ha ez a „költői én" ilyen szervesen összeforrad a mindenség és az egész emberiség ügyével-bajával, akkor, úgy tetszik, látszólagos egocentrizmusa mégiscsak jelent legalább annyit, mintha — „civilben" privát érdekeinek rabjaként — nyilvánosan folyton a nép ügyéről lihegne.

Fodor József, számomra elsősorban a nagylélegzetű versek költője. Igaz, emlékezetemben marad-

könyv, valóban, de szó sincs érd
kesen, esetleges események, csi
landós kalandok, nagy tettek va
apró intimitások felsorolásáról
ezekben a versekben az eseményе
az élmények tükörképei jelenn
meg: tükörképek a tudatban,
tisztultan, s még az időrend hat
rait is áthágva.

És mégis van valami gyöngéd
lágyulás — vagy tán a rossz sze
lemnek, az öreges rezignáción
szánt engesztelő áldozat — ezekb
a versekben:

Az égbe nyúlt hálóm, — pár rongy
álom,
S a nagy titok a résen elszalad!;
Vertebb halász nincsen e nagyvilág
E tenger földön s a nagy ég alatt.

„Vertebb halász"? Lehet-e, va
ban, vertebb halász a költőnél, a
ha kifogja nagyhalát, akkor
nyomban elereszti!?

De mégis — *győztes* halászké
lép elém most Fodor József e k
tetből, az elmúlt néhány év árap
lyában is helytálló, igaz szándé
mesterként, a háló szakavatott
zelőjeként, aki a zsákmányt szá
ba véve, önmagát sem kíméli; p
tékáját hát joggal kínálhatja
bárkinek.

Meglehet, hogy némely ínyenc
nem kérnek belőle, az is leh
hogy a gyönge gyomrúaknak
nehéz kosztot ajánl — de az b
tos, hogy töretlen nagy tehetség
tiszta szándék kínálja fel e kö
lapjain — a bátor vállalkozókr
— a szellem táplálékait.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Tardi Kovács Sándor
ÉLET ÉS IRODALOM
1961 JAN 14

Tardi Kovács Sándor: Csendélet

...apok és tv-társaságok reklámozzák a hippy-esteket; bártulajdonosok pénzelik a zenekarokat, a pódiumok *„üvöltő dervisei”*, s csempészik a kábítószereket. Ők egyáltalán nem elká-

...pingoló szer

...yüttes impresszáriója, aki ...s 27-én halt meg londoni ...godalmakkal teli ember ...vel hatalmas összegeket, ...llandóan különböző gyógy... szedett, s depressziós ro...ben részesült.

...találtak lakásán. Megál...bi időben állandóan kü... állt, s ezek a gyógyszeben annyira felgyülem...sekély túladagolás már

hogy embertársunkkal tudjuk megérteni egymást!

Dr. Smiley Blonton ame... neorológus sokéves kutatá... kísérletezés után arra a kö... keztetésre jutott, hogy e... bajaink javarészének forrás... „érintés kultúrájának” elha... golása.

Blonton dr. klinikáján ... páciens jelentkezik nap... Többnyire házaspárok, akil... az a panaszuk, hogy teljesen közönyössé váltak egymás iránt, vagy elveszítették minden lelki kapcsolatukat gyermekeikkel.

A neurológus néha furcsa kérdéseket ad fel pácienseinek:

— *Mikor volt utoljára sétálni a feleségével, és kézenfogva sétáltak-e, mint amikor jegyesek voltak?*

— *Szokott-e otthon gyermekeivel a földön hemperegve játszani?*

— *Részt vesznek-e esténként gyermekeik játékaiban, szoktak-e például pingpongozni vagy sakkozni velük?*

...mo-
...ély-
...ki.
...kis-
...eki,
...ott
...öz-
...ját,
...ára
...oz-
...te-
...net.

A mai civilizáció arra vezetett, hogy gyakran szégyelljük, gyengeségnek tartjuk érzelmi reflexeinket. Kigúnyoljuk azokat a férfiakat, akik találkozáskor átölelik vagy megcsókolják egymást. Pedig ez *természetes* baráti gesztus.

Blonton dr. véleménye szerint gesztusaink fő fékje és ellenőrzője a hamis szégyenkezésen kívül a modern *higiénia*, amelynek elveit annyira belesulykolják az emberbe, hogy már minden közelebbi kapcsolattól fél környezetével, nehogy megfertőződjék.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SZABAD FÖLD

Tardi Kovács
Sándor

1968 JAN 21

1021

TARDI KOVÁCS SÁNDOR: RÉSZLET A FALUBÓL

egyszerre két
n — bíztatták

ult. Szeme fá-
dugójú üveg-
fehér tejcsep-
eli mellékutca
már levált ró-
nül.

kardosan, re-
ttek a kávé-
l népek. Egy-
a siető embe-
, a két szekér
ör körül.

ózása? — kér-
csak a vállát
beírta, hogy:
ikerülő. S fel-
t: lopott...
nem beszélt,
fehérlő üve-

tőr.
zeme a tejes-

— Te... — mordult fel a rendőr. — Nem hallottad, mit mondtam?

A vicék morogtak és seprő-zászlajukat lengették.

Az embergyűrű váratlanul megingott. Úriember tört át a sokaságon.

— Hogy ez... mibe kerül... ez a tej? — kérdezte akadozó nyelvvel.

— A betéttel együtt hatvan fillér — felelte a tejes.

— Az úriember aprópénzt kapart elő a zsebéből, a tejesnek adta és átvette érte az üveget.

— Ne... ne legyen bűnjel — mondta s másik kezével szivart nyújtott a rendőrnek. — Ha nincs bűnjel, nincs tényállás és nincs bekísérés, mi?... — mondta s az üveget teljes erővel az aszfalthoz csapta.

Sikoltozás, nevetés, mozgás támadt. Csege Juliánna torkán vinnyogva tört ki a sírás... s hirtelen letérdelt, reszkető kézzel gondosan félresöpörte az üvegszilánkokat, eligazította hatalmas hasát, oldalvást feküdt az aszfaltra, a tejtócsa mellé és eleinte áhítatosan, aztán egyre mohóbban a drága folyadékba nyalt.

— Az anyád... — emelte a gumibotját a rendőr.

— Hagyja — mondta az úriember és még egy szivart adott a rendőrnek. Aztán leguggolt és így nézte a ritka színjátékot, amely két Medea-szivarjába, meg hatvan fillérjébe került.

Körötte az atropinos-szemű becsípett úrhölgyek kacagva s lelkesen tapsoltak az állapotos asszony csendes színjátékának.

A köznépet a rendőr odébbkergette. De a tömeg, vagy húsz lépéssel távolabb újra összeverődött.

Az aszfalton hamarosan elpihent Csege Juliánna nyelve. Minden fehér cseppet magába nyelt már és húnyt szemmel feküdt, fáradtan.

— Eriggy már innen — szólt rá a rendőr.

Csege Juliánna, valaha, néhány évvel ezelőtt, valahol a Tiszaháton sokaknak, legényeknek, lányoknak, apának, anyának: Juli, Juliska, meg Julika... a rendőr noszogató

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

Tardi Kovács Sándor

1967 FEB 26.

1967. február 26.

1921

SZOBARÉSZLET
Tardi Kovács Sándor rajza

PERHA

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Tardi Kovács Sándor

ÉLET ÉS IRODALOM

1967 JAN 28

1021

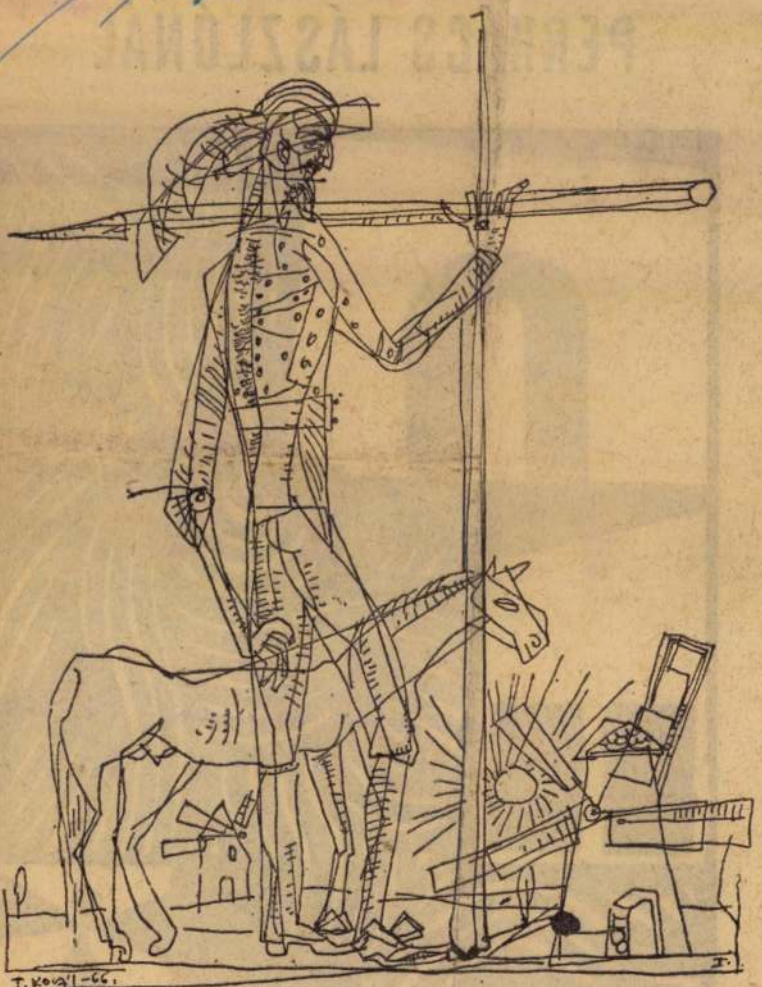

Tardi-Kovács Sándor: Illusztráció

Tardi Kovács Sándor

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1966 JUN 4

— **Tardi Kovács Sándor** festőművész munkáiból nyílt kiállítás a mezőkövesdi járási művelődési házban.

gyes

ÉSZAKMAGYAR

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKASPART BORSOD MEG

XXII. évfolyam, 137. szám. ÁRA: 50 FILLÉR

Kihirdették a statáriumot

Megszállták

Ky teljhatalmat kapott – Partizána Csata Kontumban

Pénteken este dél-vietnami tengerészgyalogosok és ejtőernyősök szállták meg Hue városát és kihirdették a statáriális törvénykezést. Mint ismeretes Hué a saigoni katonakormány ellen folyó buddhista kampány központja.

A buddhista szerzetesek által működtetett titkos adó ugyancsak pénteken közölte, hogy

a harmadik napja éhségsztrájkot folytató Thich Tri Quang boncot kórházba szállították.

Az AFP jelentése szerint délután öt órától ötven buddhista pap, papnő, diák és egyéb hívő két napra szintén éhségsztrájkot kezdett, hogy ezzel is demonstrálja: a huéi tömegek Tri Quang mögött állnak. A sztrájkolók bevették magukat a központi pagoda épületébe.

Saigonból érkezett Reuter-jelentés szerint

Nguyen Van Thieu államfő három hónapos teljhatalmat játszott Ky tábornok kezére.

A dél-vietnami partizánok pénteken hajnal előtt felrobbantották a Lai-Thieu-i erőművet, amely mindössze 32 kilométernyire északra fekszik Saigontól. A robbanás következtében teljes egészében használhatatlanná váltak a berendezések, az erőmű őrzésére kirendelt személyzet 40 tagja szenvedett sebesülseket, közöttük egy dél-vietnami rendőr.

Saigontól 500 kilométernyire Északra, Kontum tartományban tovább dühöng a harc a felszabadító hadsereg egységei és két bekerített amerikai század között.

Hajnalban amerikai csapaerősítéseket irányítottak

Harminc díszszemléj

Pénteken a Dózsa György úton harmincezer úttörő lá ványos díszszemléjével befe jeződtek az úttörőmozgalo jubileumi ünnepségei.

Megjelent s a díszemelvény ről nézte végig a seregszem lét Kállai Gyula, a Minisztertanács elnöke, az MSZM Politikai Bizottságának tagj Ilku Pál művelődésügyi m niszter, az MSZMP Politik Bizottságának póttagja, Németh Károly, az MSZMP bu dapesti bizottságának első ti kára, továbbá a kormány, Központi Bizottság, valamir a társadalmi és tömegszerv zetek számos képviselője. Pa taki Lászlóval az élen o

Tanácskozik a mongol pártkongresszus

Pénteken, a kongresszus negyedik napján tovább folyt a vita a Központi Bizottság beszámolója, az új pártprogram és a Mongol Népköztársaság 1966–1970. évi népgazdasági

pokban számos távirat és le vél érkezett, amelyekben a mongol dolgozók üdvözlik a magyar küldöttséget, a magyar kommunistákat, a magyar né

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉSZAK-MAGYAR-ORSZÁG

Tardi Kovács Sándor

1021

Szombat, 1966. június 11.

Tardi Kovács Sándor képei között

„1938-ban születtem

Mezőkövesden, innen indultam útnak. Magammal vittem a szülőföld és a munkásemberek szeretetét, a görbe utcák színorgiáit, az esték meztelen sötétjét ugyanúgy. A főiskolai tanulóévek alatt megtanultam a mesterségem, ami később hivatásommá vált. Letelepedésemkor itt valóságos kincsesbányára leltem. Festőszerszámmal járok az utcán. Motívumokat gyűjtök. Sietnem kell, mert rohamléptű az átalakulás." Így vall magáról kiállításának katalógusában a fiatal mezőkövesdi képzőművész. Ugyanabban a katalógusban *dr. Végvári Lajos* művészettörténész, a Képzőművészeti Főiskola tanára többek között azt írja róla, hogy „*a magyar képzőművészet újabb generációjának sokat ígérő tehetsége, nem tartozik az úgynevezett kellemes, a szolgálatkész, hajbókoló emberek közé. Egyéniségére a kérlelhetetlen szigor jellemző: szigorúsága nem válogatós, önmagát éppúgy nem kíméli, mint nézőit, embertársait... Stílusának tömörsége a lényeget sejteti. Határozottsága a nagy közösséghez szólni akaró egyéniség egyszerűségre és világosságra való törekvését érzékelteti. Kovács Sándor még pályája kezdetén van, hogy merre visz véglegesen az útja, ez nemcsak rajta áll, hanem egy olyan közösség megtalálásán is, amely felismeri benne a maga művészét és megfelelő klímához segíti, az alkotáshoz legmegfelelőbb klímához.*"

Ez önvallomás és ajánlás ismeretében tekintettük meg Tardi Kovács Sándor tárlatát a mezőkövesdi járási művelődési házban.

Negyvenkét művel vall a fiatal művész. A fele *gouashe*, a többi *ceruza- és tollrajz, tus, lavírozott tus, szén, fametszet és linómetszet.* Műveiből a szülőföld iránti ragaszkodás, *magasfokú technikai felkészültség*, de bizonyosfokú *praktikus érzék* is tükröződik. A negyvenkét mű egyben vázlatos képet is ad az alkotó utolsó hat esztendejéről. 1960-ból való ugyanis a legrégibb alkotás.

A tárlat anyaga még nem egységes. *Többféle törekvést, útkeresést tükröz.* Mezőkövesd kanyargós utcácskáit általában derűsnek látja, de van a Kövesdi sorozaton valami olyan közös jegy, ami a könnyebb megoldások kedvelésére utal. Utcai képein sok az élénk szín. Máskor alig néhány színt használ. Például a *Facsoport ősszel* című képén az ezerarcúvá lett erdőt alig három-négy szín használatával érzékelteti. Igen megragadó a határozott mondanivalót sugárzó *Faültetés* című gouashe-a. Külön figyelmet érdemel a *Requiem* című, több részes kompozíciója (linó), a *Nyugdíjasok* című gouashe, valamint a legújabb művek közül három lavírozott tus alkotása: a *Házak*, az *Erdő széle I.* és az *Erdő széle II.*

A kiállítás anyagában akad persze mű, amely erősen magán viseli a *kísérletezés jellegét*, illetve a *főiskolai stílusgyakorlatokat* juttatja eszünkbe. A pálya fejlődésének megmutatásához talán szükségesek ezek a művek is ezen a tárlaton, mégsem tarthatjuk a legszerencsésebbnek például az *Öregasszony* című tollrajz bemutatását. Különösképpen bizarr ötlet a rajzot az *Anyám* című ceruzarajz mellett kiállítani. Tardi Kovács Sándor műveiben *az ember és a táj, ritka kivételtől eltekintve, külön élni látszik.* Kevés az olyan mű, amelyen az ember és környezete közös funkciót kap.

A tárlat egy *pályakezdés tükre.* Abban a reményben nézegetjük a kiállított műveket, hogy a bevezetőben is idézett szép vallomás, illetve *célkitűzés és a megvalósulás az elkövetkező időszakokban még közelebb kerül egymáshoz.* A fiatal művész hazatérte Mezőkövesdre mindenképpen nagy nyeresége a község kulturális életének, és munkássága, párosulva a már korábban hazaérkezett *Pető János* művészi tevékenységével, Mezőkövesd képzőművészeti élete megújulásának jó erjesztője lehet.

(benedek)

Új bányászklub Edelényben

Sokan látták már eddig is az edelényi bányászklubot, s aki megfordult benne, a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott róla. Valóban: másfél nevet említenek: *Doszpoly Károly* építésvezetőét és a *Vaskó* építőbrigád nevét.

Doszpoly Károly hamarosan nyugdíjba vonul, ez volt az kezleteket, tanfolyamokat r dezhetnek. A kártya és a liárdszoba mellett sakk-s ba, KISZ-helyiség és könyv áll majd a látogatók rend

Az átadás előtti utolsó

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Tardi Kovács Sándor
ÉSZAK-MAGYAR-
ORSZÁG

1966 SZEP 18.
1021

Szülőföld

Tardi Kovács Sándor fametszete

„Kísértet-autó" Génuában

Rémülten figyelték néhány napja Génua lakói azt a „kísértet-autót", amely minden irányítás nélkül cikkázott ide-oda az utcákon. Senki sem látszott ki a kocsiból, valóban olyan volt, mintha valami gonosz „szellem" vezetné láthatatlanul és céltalanul.

Hatalmas csattanással csapódott egyszercsak az autó egy várakozó kocsinak, a városi park szélén. Mint a harmonika, úgy csukódott össze. A rémülettől nehezen felocsudó járókelők néhány legbátrabbja óvatosan odalopakodott, hogy lássa, milyen „ördög" száll majd ki belőle. Mert, ha ép bőrrel száll ki, akkor valóban nem lehet más, mint maga „az ördög".

Csodák csodája, a kocsiból nem „ördög" mászott ki sértetlenül, hanem egy ártatlan képet vágó, kilenc éves kisfiú. Hunyorgó szemmel nézte a bámészkodókat.

Hogy mi történt?

Nos, semmi más, a kisfiú bemászott a gazdátlan kocsiba, amelynek ajtaját nyitva hagyták. Miután vezetési szenvedélye nem hagyta nyugodni, megnyomta a gázpedált, és elindult. A korához képest is alacsonytermetű gyermeknek a feje teteje se látszott ki az ablakon. Ezért nem láttak senkit a megdöbbent nézők a kocsiban, viszont ő se látta, merre halad, azért ment „kísértetiesen" össze-vissza.

A kalandot ép bőrrel úszta meg.

(m. i.)

FEJTÖR

Kezdődik a tanítá

„Szilaj legénykék. Picik és nagyok,
s e hatvan ember furcsa zavarában
a sok között most én is egy vagyok,
Ez más, mint otthon..."

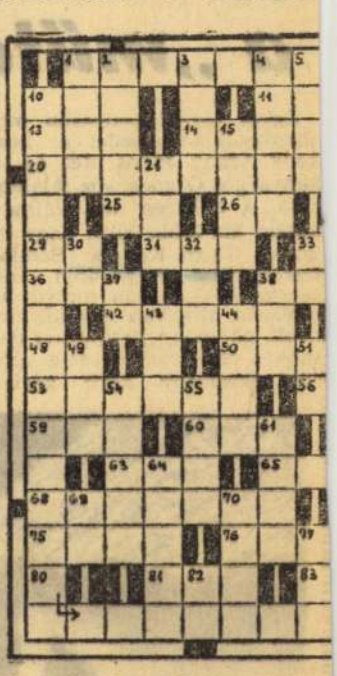

VÍZSZINTES: 1. A versidézet folytatása. 10. Felfog. 11. Elektromos töltésű részecske. 12. É. I. N. 13. Könnyei potyognak. 14. Útszéli mélyedés. 17. Idegen férfinév. 20. Az idézett vers címének kezdete. 24. Tüzet lokalizál-e? 25. Puha fém. 26. N. T. 27. Tehénnév (névelővel). 29. Sír, népiesen. 31. Tűvel gyógyít. 33. Edény. 34. Idegen férfinév. 36. Ilyen csiga is van. 38. Tova. 39. Német — -nál, -nél. 41. Rövidített részvénytársaság. 42. Harapás. 45. Hivatkozással rám (névelő + n). 48. A. I. 50. Lassan sétál. 52. A mai napon. 53. Pihentető gyógyszer. 56. Kintről a szobába tekint. 57. Személyére. 59. Fiatalok kedvelt köszönése (az első kockába kettősbetű). 60. Ilyen poetica is van. 62. Német sárga. 63. J. G. B. 65. Névelő. 66. Olasz, igen. 67. Ural szélei (!). 68. Az idézett vers címének befejező része. 71. E. É. D. 73. Vissza: Növekszik a vízszint. 75. Menyasszony-e? 76. Bárki. 78. Névelővel — ablakbiztosító. 79. Kettősbetű. 80. Lásd: vízszintes 79. 81. Jegyez-e, betűi keverve. 83. Nyomdász szakma.

FÜGGŐLEGES: 1. Kimondott német daróc. 2. Ez a hármas. 3. Néptörzs. 4. Életét elveszti. 5. Hosszú ideig. 6. Z. N. 7. Kimondott mássalhangzó. 8. Ital. 9. Hegyvonulat. 10. A vízszintes 1. folytatása. 15. Használhatatlanná tesz. 16. A vízszintes 20. folytatása. 18. Háztartásban használt növényi termék. 19. L. T. 21. Kevert, nos. 22. Hibás baba! 23. N. A. O. 28. Vissza — könnyűipari munkát végez. 30. I. T. 32. Talál. 33. Azonos mássalhangzók. 35. Francia folyó. 37. Hírhedt várbörtön. 38. Női név. 40. Tagadószó. 43. Névelővel, növény. 44. Névelővel, ital (+'). 45. Ipari növény (névelővel). 46. Apró rágcsáló. 47. Tenger, olaszul. 49. Becézett női név. 51. L. B. 54. Vadregényes táj a Szovjetunióban. 55. Tilos hozzányúlni. 58. Árut kínál-e? (vissza). 61. Sportág. 62. Kiskecske. 64. Valakit hív. 65/a. Magyarország legmagasabb pontja. 69. Csak félig arra (!). 70. Hiszékeny. 71. Kevert ezer. 72. Brazil labdarúgócsillag volt. 74. Bolgár cigaretta márka. 77. Kártyalap. 82. E. G. 84. Halálra sebez (+').

GYERMEKEKNEK

A töklámpás generális

(Mese)

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy icike-picike kis falu. Ebben az icike-picike kis faluban lakott egy icike-picike kis legényke... Egy araszny termete miatt bizony nem vették be katonának: haj, búsult is ezért!

Hanem egyszer híre jött, hogy az egyszeri király országát — ahol ez a Pici Palkó nevű legény is lakott — megtámadták a burkusok. Gyorslábú futárokat, hangos dobosokat küldött szét országába az egyszeri király, hogy minden épkézláb ember menjen a táborába. Nosza, tüstént feltarisznyázott hát az araszny legény, mivel ő is épkézláb embernek tartotta magát, s meg sem állt a király táborálg.

Ne is mondjam, az őrség elzavarta a kapuból... Ő azonban nem hagyta magát, s amikor a többiek befelé masíroztak, közéjük csapódott, s usgyi, meg sem állt a tábor közepéig. Itt a katonák sátraikba mentek, s csak Pici Palkónak nem volt se helye, se fegyvere, de még egy falat kenyere sem.

Egy ideig téblábolt a sátrak között, majd, amikor látta, hogy vele a kutya se törődik, szép lassan elandalgott a tábor szélén levő nagy kukoricásba. Szép, aranyló ősz járt már, sárgállottak a kukoricacsövek.

Nem volt ő finnyás, jólesett a sültkukorica is. Nem is tekétóriázott sokáig, letört három sárga csövet, s a magarakta tűz parazsában hamarosan meg is sütötte. Amikor pedig készen lett a pompás lakomával, s azt be is kebelezte, szokása szerint, elnyomta az álom. Ledűlt hát a porhanyós, hűs kukoricaföldre, egy töklevél enyhet adó hűvösébe... Nem telt bele öt perc, máris úgy aludt, mint a bunda.

Ám amikor leszállt a sötét, hűvös őszi éjszaka, riadókürtök ijesztő hangja harsant a tábor felett: Itt vannak a burkusok!

A nagy zajra felébredt az araszny legény is. Mit is tegyen, hogy is tegyen? Míg töprengett, váratlanul tökbe botlott bele...

— Megvan, megvan, suttogta, s azon nyomban munkához látott... Bicskájával léket vágott a tökön, szapora mozdulatokal kiszedte puha, magvas belsejét, majd szemet, orrot, szájat fúrt rajta. Ugy járt a keze, mint a motolla, nem csoda hát, ha egy-kettőre készen lett. Feneketlen zsebében még egy vastag gyertyavégre is akadt, amit mindjárt meggyújtott. Kísértetiesen világított a töklámpa, a koromsötétben leginkább halálfejhez hasonlított.

Ekkorra már a burkusok a tábor kapuja előtt harcoltak. Csengtek a kardok, csattogtak a pajzsok, repültek a nyilak. Az imbolygó, tűzpiros, halálfejes valami azonban nagy riadalmat keltett a soraikban. Ott lebegett a fejük felett, majd erre mozdult, arra szaladt, s míg ők a furcsa valamit nézték-lesték, az egyszeri király huszársága alaposan elporolta őket.

Mire a hajnal megérkezett, a burkusoknak híre, hamva sem volt!

Öröm szállta meg a győzteseket, s az egyszeri király tüstént parancsot adott a töklámpás előkerítésére... Huszárok, gyalogosok kutatták át az egész tábort, de nyomára sehol se akadtak. Végül mozgás támadt a kukoricás felől. Hát uram fia, csak ámultak valahányan! A sárga kukoricaszárak közül araszny legényke lépett ki, kezében egy hatalmas, összefarigcsált, összefüstölt tök.

— Itt vagyok, felség! — kiáltotta a lován ülő királynak.

Az egyszeri király szemét meresztve, ámulva nézett le a földre, mivel ilyen csuda kis embert még soha életében nem látott.

— Nem vettek be katonának, nem adtak fegyvert se! — mondta szemrehányóan Pici Palkó. — Pedig a kicsi is tud harcolni... hát még, ha az eszét is használja.

Azóta is töklámpás generálisnak nevezik Meseországban Pici Palkót.

Balogh Béni

SASS ERVIN:

Mesevilág

Mesemondó nagyapó,
Csodahuszár, csodaló,
Üveghegy és villogó
Csillaghányó tűzgolyó.
Messze szálló griffmadár,
Elvarázsolt kisszamár,
Aranyhajú pásztorlány,
Felhő-magas mesevár,
Benne mókás ezredes,
És víg dalú énekes,
Kinek füle oly veres,
Ugye, mind-mind érdekel,
Mégis mese valahány...
Aranyhajú pásztorlány,
Felhő-magas mesevár:
Megkereslek egyszer már!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Tardi Kovács Sándor
ÉSZAK-MAGYAR-
ORSZÁG
1900 AUG 20.

1021

Magános művész a „műterem-ágyás"-ban

Egyik legjellegzetesebb mezőkövesdi utcarészlet a keskeny Arany János utca és a kanyargós Orgona köz találkozása. A nehezen megtalálható kapun kis tábla jelzi, hogy itt lakik Tardi Kovács Sándor festőművész. A parányi házacska is tipikusan matyó, az udvaron alig van egy kis árnyék, pár négyzetméternyi darabkát csaknem derékig érő zöld élősövény kerít körbe.

Szűkszavúság jellemzi ezeket a képeket. Tardi Kovács Sándor kevés színnel dolgozik, több képen szinte csak egyetlen szín különféle árnyalataival érzékelteti mondanivalóját. Szigorú szerkesztés, élesen körvonalazott alakok, tárgyak sorolandók tovább a jellemzők közé. Igen sok képen jelentkezik Mezőkövesd némelyik rejtett, vagy a mindennapos jövés-menésben észkeresek a XX. század izmusoktól szaggatott világában. Ezért jöttem haza szülőfalumba. Kötődni akarok valahová. Kötődni a népművészethez, de nem a tetszetősebb, olcsóbb megoldásokat kereső látványosság vonalán, hanem annak igaz kincseit áttételesen felhasználva, átköltve. Motívumokat gyűjtök. Mezőkövesd ténylegesen kincsesbánya, az ember úton-út-

Tárlat az udvaron.

Ebben a körülkerített ágyásban dolgozik jó időben a fiatal, szülőföldjére nemrégen hazatért művész. A háromlábú állvány mellett aprócska asztal, néhány lépésnyre egy nagyobb terméskő. Erre szokott leülni, ha elfárad, ha készülő képét messzebbről akarja nézni.

Nem egészen 3 hónappal ezelőtt a mezőkövesdi járási művelődési ház kiállítási termében negyvennél több alkotását állította ki. Kisebb méretű akvarellek, gouasheok, fametszetek, ceruza- és tusrajzok sorakoztak a paravánokon. A hazatért művész így adta le névjegyét Mezőkövesden.

Azóta itt él, az Arany János utcai parányi otthonban, s mikor az idő engedi, a „műterem-ágyás"-ban alkot, fest.

Míg tárlatán részben mint grafikust, részben, mint kisméretű akvarellek, gouashe-ok művészét ismerhettük meg, most a nagyobb táblaképek, olajfestmények alkotójával találkozunk. A kertecske, illetve a „műterem-ágyás" hirtelen bemutatóteremmé válik. A sövény és a kerítés paravánná lép elő, támasztékul szolgál Tardi Kovács Sándor olajképeinek. Erősen vonalrajzos festményeket nézegetünk. Egy, a csillogó naptányérba komponált, fényben izzó városrészlet, több utcakép, férfiportré (a nagybácsi volt a modell), és egy, még csak bontakozó önarckép. Érdemes felfigyelnünk a legutóbbi komponáltságára. A kép sarkában ugyanis egy kép látható. Tardi Kovács egyéb munkáin is találkozunk ezzel a komponálási móddal. Izgatja a „kép a képben", illetve a világ és az ábrázolt világ problematikája. Ezért él gyakran ezzel a módszerrel, mint azt tette már több nagy példaképnek tekinthető elődis.

A tűző napról behúzódunk a kicsiny, festésre teljesen alkalmatlan lakás hűvösébe. A falakon néhány gouashe és fametszet, a polcon kész és metszés alatt álló dúcok, egy Radnóti-fénykép, szegre akasztva mindenféle papíros, legfelül a Magyar Képzőművészek Szövetsége észak-magyarországi területi szervezetének felhívása, hogy küldjön munkáiból a IX. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállításra. A lemezjátszón forog a fekete, barázdás korong. Gershwin nyugtalanító muzsikája festi alá beszélgetésünket. S közben megtelik a heverő, az asztal, sőt a padlózat is vázlatokkal, újabb gouasheokkal, rajzokkal, metszetek nyomataival.

eléggé zárkózottan, társtalanul él és alkot. Nem nehezíti munkáját a magánosság?

— Valóban nagyon magányosan élek, alkotótárs nélkül dolgozom. Tagadhatatlan, így nehezebb, de mesterem, Kmetty János arra is megtanított, hogy egy-egy mű befejezése előtt saját munkámat is a kritikus szemével tudjam nézni. Kevés még a kapcsolatom más borsodi és miskolci művészekkel. Talán az ősszel perfektuálódik felvételem a Képzőművészeti Alap tagjainak sorába, s ez bizonyára jelent majd valami előbbrelépést, kiutat a társtalanságból, bár földrajzilag is eléggé el vagyok szigetelve.

A Gershwin-lemezen nyugodtabb, áradóbb akkordokat csal elő a kristálytű.

— Többen kérdezték és kérdezik tőlem, miért jöttem haza, mit akarok Mezőkövesden? Fiatal vagyok még. Gyűjtöm az élményeket. Kutatok. Tiszta, primőr forrást fedezi fel a különféle módszerrel alkotott képeken, vázlatokon a nagy matyó község érdekes házait, részleteit. Van persze sok-sok alkotása, amely

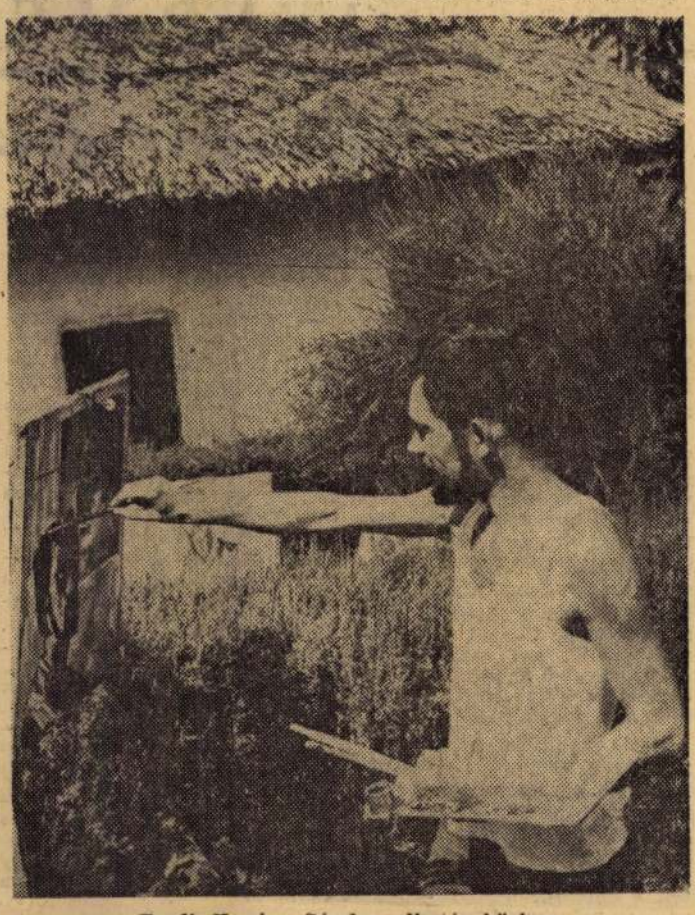

Tardi Kovács Sándor alkotás közben.
(Szabados György felvételei)

nem a szülőföldet idézi. Lattunk belőle korábban a kiállításán és most is.

— A mezőkövesdi bemutatkozó tárlatom után a járási művelődési ház segítségével vándoroltatni tudom a kiállítás anyagát. Cserépfalun és Bükkzsércen állítottunk ki eddig, most Bükkábrány következik. Szó van róla, hogy esetleg Szentistvánban és Négyesen is megrendezzük.

Amikor elbúcsúzunk, visszatér a „műterem-ágyás"-ba, hogy folytassa az állványon hagyott képet. Gershwin muzsikája messzire kúszik utánunk a sikátorszerű Orgona közben. Közben felerősíthette a lemezjátszót, hogy az udvaron is hallja az ismét nyugtalanítóbbra váltott dallamot.

Benedek Miklós

... megbánja később.

Dermedve haldokolt a fagyban egy kígyó
De fölmelengeté keblén egy jámbor emb
Amint megéledett, halálra marta nyombo
S midőn megkérdezék gaz tettének okát,
Igy szólt: „Tanulja meg nem pártolni a r

1969 FEB
LÁTÓHATÁR
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SIR WALTER RALEIGH

EPITAFIUM
melyet magának készített, midőn kivégzését várta

A rút Idő minket reménnyel áraszt
És ifjúságot, örömet igér,
De porral fizet s mint aggot kiszáraszt,
Ha vándorútunk itten véget ér
S a hallgatag fekete sirba lökve
Történetünk bevégzi mindörökre.
De Isten engem mégis fölviszen
A porból és sötétből, azt hiszem.

1021

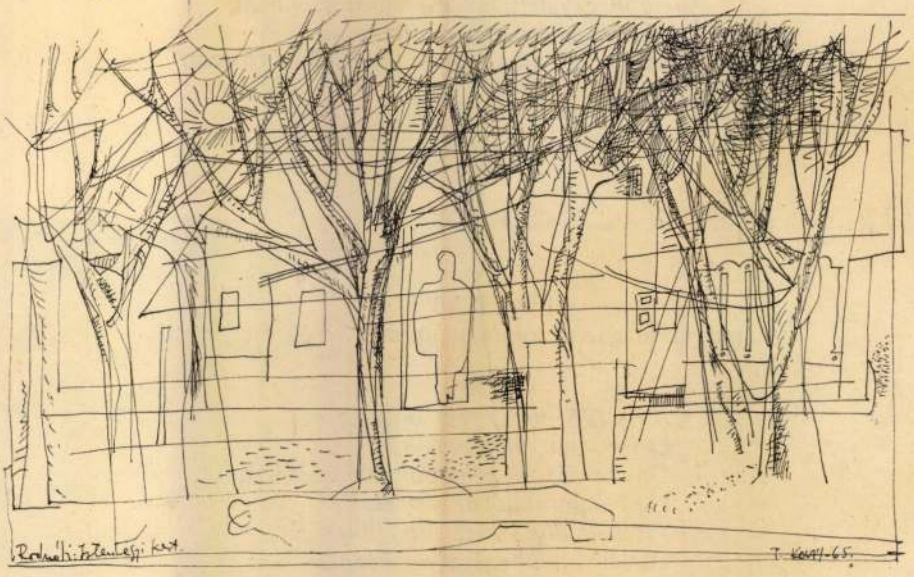

Tardi Kovács Sándor rajza

Tardi Kovács Sándor

HÚSZ ÉVES a Zala me

Kettős ünnepet ülnek a Zala megyei Tanácsi Építőipari Vállalat dolgozói. Az Építők Napját, amikor az egész ország köszönti az építőmunkásokat, akik felépítették a romokból az országot, s lakások, iskolák ezreit, üzemeket, gyárakat emeltek. Az Építők Napján a társadalom hajtja meg az elismerés, a köszönet zászlaját az építőmunkások előtt. Ezen az idei építők napi ünnepen kétszeresen kijár a megemlékezés és az elismerés a Zala megyei Tanácsi Építőipari Vállalat dolgozóinak. Most ünnepl 20. évfordulóját.

Húsz éves a Za Vállalat. Az elm vállalatnál az elt gondjairól, a mu örömeiről. Az al munkáról ad kép a perspektivát is lalat előtt áll.

Az első lépések

1950-ben alakult meg a vállalat, Zala megyei Tatarozó és Építőipari Vállalat néven. A Zala megyei Tanács végrehajtó bizottsága azzal a szerény célkitűzéssel hozta létre az új vállalatot, hogy a megye területén mind dinamikusabban jelentkező építési igényeket a korábbinál jobban ki tudják elégíteni. A vállalat fő profiljának a karbantartási és felújítási munkákat, valamint a kisebb építési feladatok egyrészének végrehajtását jelölték meg. Szerény célt említettünk, s ez nem véletlen: hi-

sák a dolgozóknak. Gépekre, szállítóeszközökre az indulás éveiben nem is gondolhattak. Az építést teljes egészében kisipari módszerrel végezhették, a szállítást, anyagmozgatást pedig kézi erővel. Ma már anakronizmusnak tűnik, de valóság volt, hogy mindössze egy csacsifogat állt rendelkezésre ahhoz, hogy a szerszámokat, az építőanyagokat mozgatni tudja a vállalat. Ilyen körülmények között láttak munkához, és ezekkel a feltételekkel kellett megteremteni azokat az anyagi alapokat, szellemi kapacitásokat, amelyek a későbbiekben lehetővé tették a vállalat extenzív

Tardi Kovács Sándor

1970 MÁJ 31
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ZALAI HÍRLAP
Zalaegerszeg

1024

A BOROZÓBAN

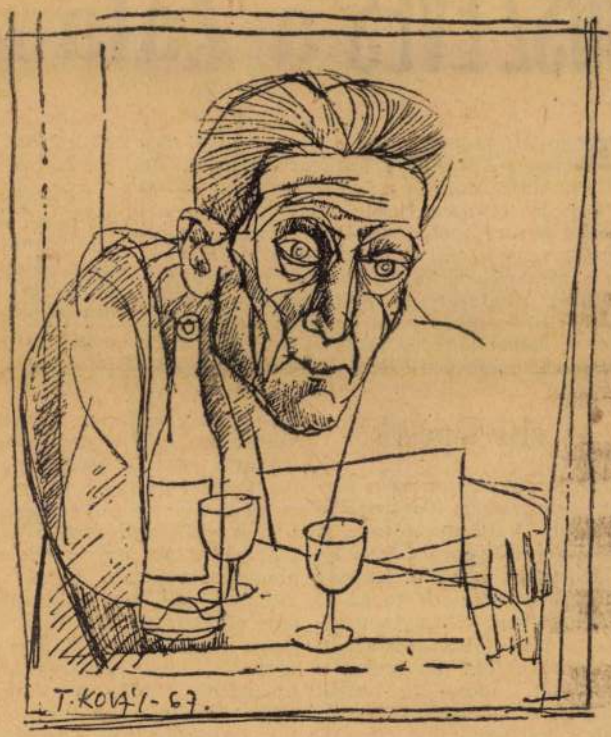

Tardi Kovács Sándor ceruzarajza

Tardi Kovács Sándor
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉSZAK-MAGYAR-
ORSZÁG

1966 JÚN — 1

YARORSZÁG

1021

Tardi Kovács Sándor kiállítása Mezőkövesden

A mezőkövesdi járási művelődési házban június 11-ig tart nyitva Tardi Kovács Sándor festőművész kiállítása. A mezőkövesdi születésű és ma is ott élő fiatal alkotó negyvenkét művel vall az őt körülvevő világról. A tárlat anyagában nagy helyet foglalnak el a mezőkövesdi témájú művek. A tárlat mindennap délelőtt kilenctől tizenkettőig és délután kettőtől este hat óráig tekinthető meg.

Magyar

nézetből

én, sőt, mint a vállalat vezetőjét
n, ha a maga portáján maga akar
s tudom, hogy a hibákat maga szá-
l, — és büntette meg a vétőket. Én
egykori osztálytársamon ütköztem
a tételek örökös licitátora volt, s a
ban éppen az ellenkezőjét cseleked-
minek tanult éveken át, ha a mun-
emmi (ez esetben) hasznát nem ve-
or a jogot minek tanulja? Lehetsé-
később maga követ el törvénybe
S minek akar azután humán jelle-
ányokkal ismerkedni?

ismerősöm példája nem több egy
Őt emlegetvén az jut eszembe,
ainkban százezrek, sőt, milliók ta-
ben az országban. Egy diploma je-

NASSZER

Életmódja egyszerű és rendszeres. Reggel kilenckor kel és éjfél után kettőkor fekszik le. Ritkán engedélyez magának szabadnapot, noha az orvosok hetente kettőt is ajánlanak neki. Ebéd után rövid sétát tesz, reumatikus lábfájdalmai miatt azonban már nem teniszezik... Magánéletében rendkívül példás családapa. Öt gyereket nevelt fel. Rajong két unokájáért, velük ebédel és rágógumival kedveskedik nekik. Ebben gyakran velük tart, amióta abbahagyta a dohányzást... Felesége, a fekete hajú Tahia Nasszer főz ma is a családnak. Szerény az étrendjük: rizs, egy kis hús és főzelék, este gyakran csak kecsketúró. A családnak csupán egy öreg Austin gépkocsija van, személyes használatra...

Így él ma Nasszer elnök és családja.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
MAGYAR IFJUSÁG

...en
miniszterelnöki és az eln
majd 1956-ban, illetve 1965-b
sült Arab Köztársaság elnöl
tották.

Nasszer útja elválaszthatat
ben kezdődött egyiptomi fo
annak sikereitől és kacskari
darcaitól és felemelkedésétől
zenhét évvel ezelőtt Faruk
trónról, Egyiptomban évi 12
az egy főre jutó nemzeti j
ma 170 dollár! Ez ugyan mé
vés, de közben két háborút
ság, amelynek lakossága 21
millióra növekedett! Felépül
ni gát, amely lehetővé teszi,
tom mezőgazdasága legalá
tartson a születések maga
adódó minimális követelm
ugyanakkor elektromos ene
iparosítási terveinek valórav

Asszuán és az 1956-os an
—izraeli agresszió, valamint
nius 5-i izraeli támadás ter
rátai és szövetségesei felé
Nasszert és az EAK-t. An
politikai feltételekhez kötötte
gát építéséhez kért amerik
Nasszer a külföldi tulajd
Szuezi-csatorna államosítás
el. A válaszul 1956 októberé
dult „hármas" agressziót

/ 1021

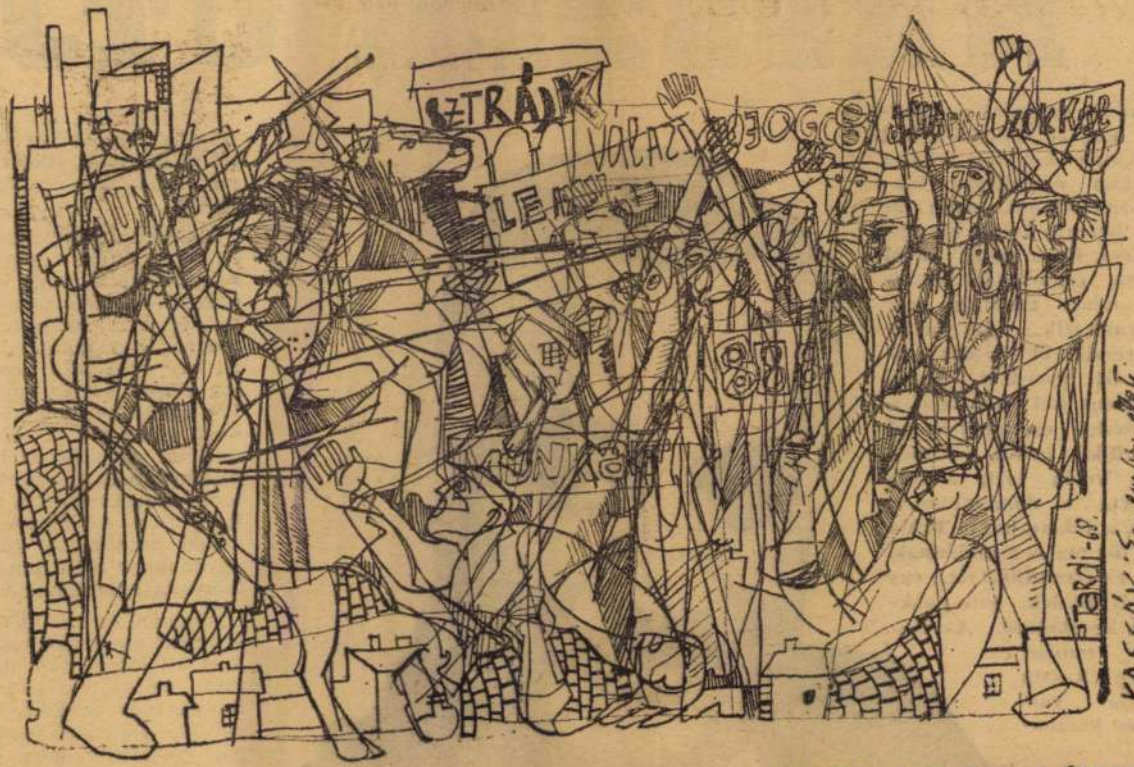

TARDI KOVÁCS SÁNDOR

KASSÁK: EGY EMBER ÉLETE

Tardi Kovács Sándor

A klubról több mint biztató...

Nemrég egy olyan faluban jártam, ahol a művelődési otthon eddigi kihasználatlansága miatt régóta fő a községi vezetők feje. Megoldást a szomszéd faluban találtak: szeretnék a maguk otthonát is valóban *otthonná* tenni, a klubot továbbfejleszteni, s népszerűvé tenni. *Tizenkét zalai községben már ennél előbbre tartanak: kísérletként az ún. klubkönyvtár formát próbálják ki náluk.* Ez a tizenkét zalai klubkönyvtár — amely, mint neve is mutatja, a klubot és könyvtárat, illetve annak előnyeit *egyesíti* magában — a megye öt járásában szétszórtan található. A letenyei járásban *Bucsuta* és *Kerkaszentkirály* lett a felsőbb szervek által kísérletre kijelölt két falu.

Az új forma máris népszerű

Kerkaszentkirályon a hajdani Eszterházy-uradalom régi, boltíves épülete adott otthont sok más szerv és intézmény mellett az új klubkönyvtárnak is.

— *Igaz, egyelőre javarészt a fiatalabb korosztályok látogatják, de az is tény, hogy közülük már senkit sem vonz az épület másik felében található „konkurrencia", a kocsma. S lassan — főleg egy-egy jobb tv-műsor idején — már mások is kezdenek ideszokni...* — mondja *Tóth János* vb. elnök.

Bucsután egy régi iskolai tantermet alakítottak át, s a felújítási munkák során ugyancsak elsősorban a fiatalok jártak elől jó példával: néha éjjel 11-ig is segítettek, is az érdeklődés középpontjában állnak, de akkor sem csökken a vendégek száma, ha *a maguk erejéből* állítanak össze műsorokat.

— *Különösen a Ki mit tud? vetélkedők népszerűek* — tájékoztat a maguk tapasztalatai felől Pálfiné.

Nem csoda, hogy Bucsután már az idősebb helybeliek is el-eljárnak a klubkönyvtárba, a kerkaszentkirályiak meg nemrég jugoszláv vendégek fogadására is vállalkoztak — teljes sikerrel.

— *Szívesen töltök el esténként több-kevesebb időt a klubkönyvtárban* — mondja Bucsután *Takács Ferenc* 57 éves vadőr, s kiderül, hogy a nyugdíjasok közül is mind többen látogatják a kényelmesen ható helyiségeket. *Adanics Istvánt, Kozma Lajost* említegetik, Kerkaszentkirályon meg *Szokoli Béla*, a Közúti Üzemi Vállalat 30 éves dolgozója meséli, náluk is sokan kezdenek megbarátkozni a klubkönyvtárral az 5 korosztályának tagjai soraból is.

Bucsután sikeresnek bizonyultak a gyakorlati bemutatóval egybekötött *Illik, nem illik* műsorok, s akkor sem hiányoztak a hallgatók, helyesebben a résztvevők, ha vitára bocsátottak egy-egy olyan műsort, mint az *Oly korban éltünk* című tv-film volt, vagy a gyerekek számára a *Tüskevár-sorozat*, amelyről — ki hinné — a legifjabbakkal is sikerült elbeszélgetni.

A jó példa ragadós

Az új kísérlet úttörőinek arra is gondolniok kell, hogy *a jó példa az ő esetükben is ragadós*, a kö-

ZALAI HÍRLAP
Tardi Kovács Sándor
1021
1967 AUG 6

ÜLŐ NŐ
Tardi Kovács Sándor rajza

De hisz a lottó az államé. Az állam hirdeti, propag

Az esély

S mégis: a dolog nem olyan veszélyes, mert nagyon-nagy
ök, a milliomosok, és semmi társadalmi hatásuk nincs. A
szerepel a sajtó nyilvánossága előtt, lefényképezik a n
inkább csak reklámcélokra, a lottózás népszerűsítése célj
liók pedig szépen „adóznak" tovább, és életszínvonal-
egyáltalán nem zavarja őket, egyáltalán nem csökkenti termelékenységüket, hogy három-harmincért megvették a lehetőséget a munka nélkül való életszínvonal emelésére. Nem, mert az esélyük parányi. Matematikailag parányi.

Ez nagyon fontos tényező, van ugyanis Magyarországon, helyesebben Budapesten egy másik fajta szerencsejáték, amelyik szintén állami monopólium s amelyikben az esély a nyerésre nem ilyen parányi. Igaz, a nyerhető összeg nagysága is legfeljebb öt százaléka a lottón nyerhető összegnek. Ez a szerencsejáték a lóversennyel kapcso-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VALÓSÁG

1966 FEB

1021

Tardi Kovács Sándor

Tardi Kovács Sándor:
Szerelmesek

— Jó reggelt, elnök elvtárs!

Szodolai szemhéja gyulladtnak látszott, mintha nem aludt volna az éjszaka. Mogorván biccentett, a főkertésszel pedig kezet fogott.

— Hatkor indulhatunk! — mondta Morvai.

— Katonás — felete az elnök, mert ez volt a szavajárása Nézték együtt a rakodást.

— Beszélni akarok veled — mondta azután a főkertész.

Kimentek az üvegház elé. Morvai rágyújtott és megkínálta az elnököt is cigarettával.

Az első füstöt mintha csak a gyomra mélyéből fújta volna ki. Szeme sarkából az elnököt figyelte, s mielőtt újra szippantott volna a cigarettából, nagyon lassan azt mondta:

— Megérkezett.

Szodolai észrevett a földön egy vascsavart. Lehajolt érte, forgatta a kezében, s késlekedve szólt:

— Tegnap?

— Igen.

— Itt van nálad?

Morvai a kabátja zsebéből egy cédulát vett ki, s átnyújtotta. Szodolai elolvasta a szöveget, majd eldobta a félig-szívott cigarettát, s belenyomta a földbe csizmája sarkával.

— Tehát nyolc napunk van?

Morvai most megfordult, mert az útról motorzúgás hallatszott. A teherautó jött az országúton. Karjával jelzett a sofőrnek, merre hajtson be.

Csak most válaszolta az elnöknek:

— Annyi, se több, se kevesebb.

Szodolai behajtotta a cédulát, arca egyszeriben álmosabbnak és mogorvábbnak tetszett.

— Hagyd itt nálam. Még ma bemegyek a járáshoz.

A teherautó az üvegház elé kanyarodott. A főkertész üdvözölte a sofőrt:

— Jóreggelt. Kérem, vigyázzanak a rakodásnál. Tudja, hogy a primőráru kényesebb, mint a szűzlány...

A vezető vigyorgott.

— Bízza csak rám. Maga ért a salátáihoz, én pedig az ilyen szűzek szállításához...

Szodolai újból elolvasta a cédulát: „A járásbíróság múlt-év áprilisában Morvai Sándor sikkasztása ügyében hozott ítélete jogerőre lépett. Felszólítjuk, hogy az idézés kézbevételétől számított nyolc napon belül kezdje meg tíz hónapi büntetését... A jelentkezés elmulasztása esetén..."

Szerencséje volt. A tanácsháza előtt találkozott a mezőgazdasági osztály vezetőjével, éppen indulni készült.

— Hozzád jöttem — mondta az elnök és kezet fogott Székellyel.

— Telefonálhattál volna. Engem várnak.

— Tíz perc alatt elintézzük.

— Rendben van, elintézem egymagam is...

Ahogy közeledett az idézésben megjelölt határidő, az elnök egyre idegesebb és ingerültebb lett, mintha neki magának kellett volna bemennie a börtönbe. Morvai ezalatt mindennap bevitte a primőrt a városba, kedélyes nyugalommal végezte a dolgát, s amikor találkozott az elnökkel, egyetlen szóval sem kérdezte, hogy sikerült-e elintéznie a választást.

Végül az utolsó napon Szodolai kezében volt az írás. A hatóságnál kikönyörögte, hogy főkertésze ősszel kezdhesse büntetését. Az elnök elhatározta, hogy nem várja meg a jó hírrel az estét. Itt van a városban, közel a csarnokhoz. Odamegy tehát hozzá egyenesen.

A bódé előtt egyetlen ember sem állt, a pulton pedig egyetlen üres láda hevert. Szodolai belépett az ajtón és lépteinek zajára a sarokban megmozdult valaki. Az öreg Szedres Bálint üldögélt ott, s zavartan pislogott, mintha most ébredt volna fel.

— Morvai hol van? — szólt az elnök.

— Nem tudom — mondta tétován.

Szodolai körülnézett, olyan üres és rendetlen volt a szövetkezet árudája, mintha kirabolták volna.

— Hol az áru? Már eladták?

— Aztat eladtuk... — felete bizonytalanul az öreg, majd amikor látta, hogy az elnök kételkedően vizslat körbe-körbe, hozzátette: — Hamar elkel az ilyenkor... A maszekok úgy vitték ládaszámra, mint a cukrot.

Szodolai kitekintett a szomszédos bódék felé, melyeket a vásárlók gyűrűje vett körül. Aztán indulatosan a táskája után nyúlt és elköszönt. Fordult egyet-kettőt még néhány

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
ZALAI HÍRLAP

Szerkesztői üzenetek

G. A., Újnéppuszta: A szándék, amely a rímes sorokat íratta Önnel, tiszteletre méltó. A béke és a háború, a szenvedés örök problémája az emberiségnek. De műve nem ad elég alapot, hogy további kísérletezéssel biztassuk. Költeményeit olvassa fel szűkebb családi körben. Hozzátartozóinak bizonyára örömet szerez vele.

H. A., Nagykanizsa: Ezúttal sem tudjuk versei közlésére vonatkozó kérését teljesíteni. „Az anya" című versike ugyanis sokkal inkább egy mesmagyarázatlan családi perpatvar kusza érzelmi vetületének tűnik, mint értelmesszép — versnek. Hazai forgácsai? Ugyancsak a legbántóbb szürkeség és sematizmus szüleményei. Alánlanánk, hogy fogadja meg egyik „verse" jótanácsát, amely a költő alkotásra szánt papírjával foglalkozik: „Rájuk többé ma nem kell írni". De aztán holnap se!

T. J., Kiskomárom: Tiszteletreméltó, hogy kisiskolás létére ilyen részletesen képes volt elsorolni az est szépségeit. Valóban, a holdasságos, bársonyos nyári éj utolérhetetlen pompájú a maga nemében. Persze, fiatal: tanulion. Minden majd

A jazz ki

Budapestre érkezil

YVES MONTAND, Lucienne Boyer, Louis Armstrong, Juliette Greco után, tovább növelve a világhírességek sorát, csupán egyetlen, a február 29-i hangversenyére fővárosunkba érkezik Ella Fitzgerald, a jazz koronázatlan királynője.

A magyar publikum előtt nem ismeretlenek a művésznő már klasszikus számba menő dalai, róla azonban meg nem sokat tudunk.

Táncosnőnek indult. A szakemberek akkor úgy vélekedtek: jó táncosnő lesz, és mint tánc-sztárra bizonyára nagy karrier vár rá. De a Harlemi Apolló Hallban első fellépésekor már nemcsak táncolt, hanem énekelt is. Ezt követően Chick Webb zenekarához szerződött, mint énekesnő. Webb először hallani sem akart róla, hiszen volt már egy énekese. Csak barátai unszolására hallgatta meg Ellát, és — azonnal szerződtette. Chick Webb 1939-ben bekövetkezett halála után az addig már közismert és népszerű énekesnő, mint „karmesternő" átvette az elárvult zenekart, miközben egyik diadalt a másik után aratta.

Az egyéni hangú, kitűnő művésznő áprilisban lesz ötven éves. A jazz „First Lady"-jének tartják. Repertoárjában megtalálhatjuk az örökzöld

degesen babrálta a terítőt, azgjában már kevesebb volt az

tunk néhány dologba. Adjanak st, csupán ezt kérném.
rájára pillantott.
én nem teszek egyetlen lépést

1967 FEB 25.

Akiken környezetünk szépsége múlik

Zalai Hírlap
Vasárnapi melléklet

Környezetünk hasznos és szép tárgyait — ipari formáktól a textilanyagokig — tervező iparművészek formálják. Képzésük a Magyar Iparművészeti Főiskolán történik.

A külföldi iparművészeti oktatás meglehetősen szétszórt. Az egyes szakiskolákon az iparművészet különböző ágait tanítják — esetleg különböző szemlélet, és stílusirányok alapján. Egymástól függetlenül tanulnak a belsőépítészek, keramikusok, textiltervezők, ipari formatervezők. Nálunk mindez egy helyen, egységes elvek alapján alakult ki. A főiskolán öt tanszék működik: építészeti, textiltervező, szilikátipari, formatervező és tipográfiai. Ezek tizenkét szakterületre képeznek tervezőket (a szilikátipari tanszék például kerámia-porcelán- és üvegtervezőket).

Környezetünk kialakításában legátfogóbb szerepe az építészetnek van. Az építészeti tanszék meghatározhatja a a társiparművészetek feladatkörét is.

A kerámikus iparművész már nemcsak hamutálakat, vázákat tervez, hanem térelválasztó falakat, épületelemeket. A térelválasztó üvegfal, üvegablak éppoly fontos tervezési terület, mint az üvegedény.

Az ötvösmunkáknál a fémben rejlő minden szépség kiaknázására törekszenek; a bizsuk mellett monumentális térrácsok, kovácsolt kapuk szerepelnek a tervek között. A textilek „felöltöztetik" az épületet: szövött, nyomott anyagok, szőnyegek teszik a lakást otthonná.

De nem lenne teljes a felsorolás, ha nem beszélnénk az ipari formákról.

A gyártmány formája — legyen az esztergapad vagy dunai személyhajó — egyáltalán nem közömbös. A főiskola üzemekkel és vállalatokkal állapodott meg: olyan ipari formákat terveztettek a hallgatókkal, amelyekre a népgazdaságnak szüksége volt. Ezeket a terveket azután legtöbb esetben a gyár meg is vásárolta.

Dr. Pogány Frigyes, az Iparművészeti Főiskola igazgatója, s a környezetesztétika tanára mondja:

— Célunk, hogy a hallgató saját szakterületén komoly tudást és gyakorlatot sajátítson el, ugyanakkor széleskörűen tájékozódjék az egyéb környezetalakító művészetekről.

— Komplex feladatok kitűzésével igyekszünk ismereteiket tágítani és a főiskola adottságait kihasználni. Így például a különböző szakok közösen terveznek egy éttermet: a belsőépítész a berendezést, a textiles a kárpitos anyagokat és a személyzet ruhaanyagait, a kerámikus az étkészletet, a divattervezők a kiszolgálók ruháját, cipőjét tervezik.

— A reformmal kapcsolatos egyik legnagyobb érdeklődésre számot tartó kezdeményezésünk az esti iparesztétikai képzés lesz ipari és kereskedelmi szakemberek számára.

T. A.

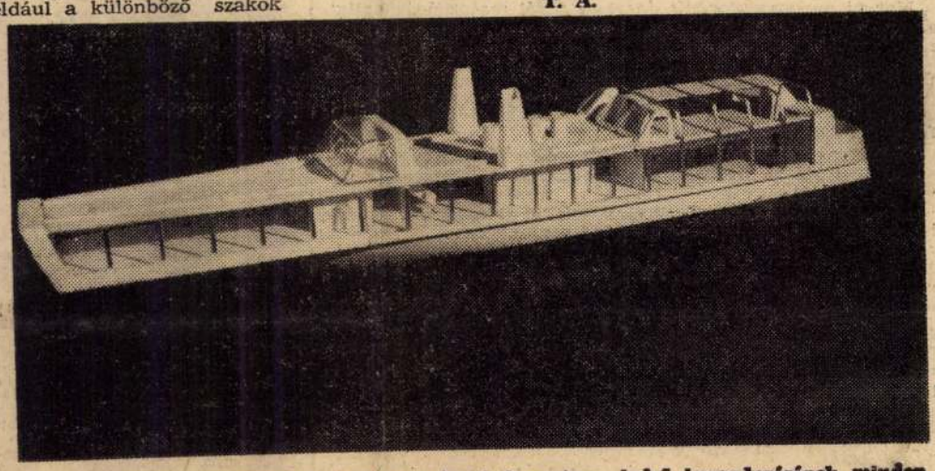

Dunai személyhajó makettje. A hajó teste ipari formaterv, belső berendezésének minden darabját az Iparművészeti Főiskolán tervezték. Megvásárolta a Magyar Hajó- és Darugyár.

EGY [illegible] MELLETT
([illegible] Kovács [illegible] rajza)

te a szövetkezet egész tagsága szimpátiáját, megbecsülését. Csoc ha ezek után a fiatalok vezetőjül választották?

A TÜCSKÖK ÉS A TÖBBIEK

Nehogy valaki most ezek után azt gondolja, hogy a bolgár fiatalok talán mások, mint a többiek. Hogy csak a munkának élnek, soha nem szórakoznak, nem szeretnek táncolni, énekelni, vidámnak lenni. Szó sincs róla. Nagyszerű, vidám, boldog, szórakozni szerető ifjúság ez. Pontosan olyan, mint nálunk a fiatalok, vagy más szocializmust építő nép ifjúsága. Szereti a táncot, a zenét is. A kóló mellett jól megfér a modern beat-zene is.

Kedvencük most éppen egy gitárzenekar, amely nem is olyan régen tűnt fel. A „Horizont" ifjúsági rádióállomás hallgatói között meghirdetett szavazás eredményeként kerültek a Tücskök az

...0 fiatal és 700... turista

Beszámoló a VIT előkészületeir...

Az európai szocialista orszá... sági szervezeteinek első titkára...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR IFJUSÁG

1968 MÁJ 21
1021

Tardi Kovács Sándor

TARDI KOVÁCS SÁNDOR: KUBIKOSOK

Vikendház a magántelken

Sok milliárd forintot tart a lakosság az OTP fővárosi és vidéki fiókjaiban, és e nagy összeg jelentős részét hétvégi házakra, nyaralókra szánja. Gombamódra nőnek, szaporodnak az új épületek az ország legszebb tájain: a Balaton partján, a Velencei tó mellett, a Dunakanyarban, a Mátrában, a Bükkben, a Mecsekben, és csaknem valamennyi város zöldövezetében.

Az új épületek jelentős hányada azonban nem szép és nem is praktikus. Az ízléstelenül épített nyaralók és hétvégi házak nem értékesek és elcsúfítják az ország szép tájait. Pedig a táj szépsége is „nemzeti kincs", óvni kell!

Ez a helyzet késztette az Építésügyi Minisztériumot, hogy többféle módon is segítse a lakosságot; gyakorlati tanácsokat ad, hogyan lehet ízlésesen és praktikusan építkezni. Igyekszik helyes irányba terelni az emberek [illegible] hiszik, hogy az a jó, ha az épületet a telek közepére képzelik el. Ez gyakorlati szempontból sem helyes. A legjobb, ha az új épület a telek valamelyik sarkára kerül. A beépített területeken, ahol tehát már szomszédok is vannak, igazodni kell a már előzetesen kialakult beépítési viszonyokhoz. Fontos az is, hogy az új épületek beilleszkedjenek a tájba, a környezetbe, emellett igazodjanak a helyi építészeti hagyományokhoz, mindezt összehangolva a modern stílustörekvésekkel.

A minisztérium a legjobb magyar tervezőművészek közreműködésével tervsorozatot állított össze és adatott ki. Ez 52 féle, 20—90 négyzetméter alapterületű hétvégi házat illetve nyaralót mutat be.

Alábbi rajzunkon az 52 féle hétvégi ház és nyaraló terv közül kettőt mutatunk be: A „Boróka" elnevezésűnek (fent)

ÓDA
május elsejéhez

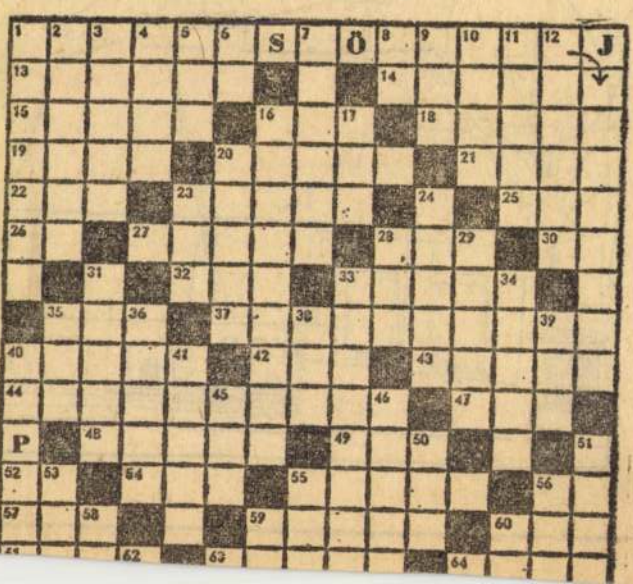

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

1968 MAJ

Toperi Sándor

1021

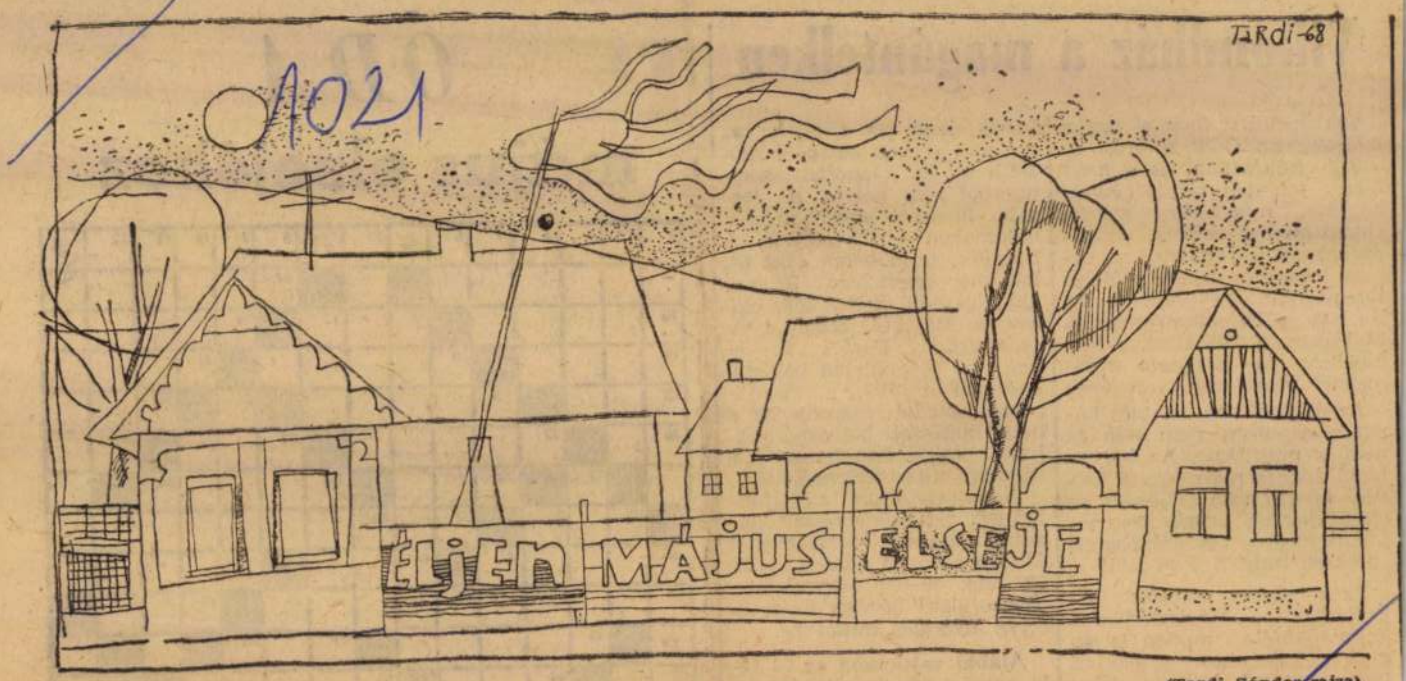

(Tardi Sándor rajza)

A vállalatoknak jogukban áll többször... kozni a fiatalokkal. Írathatnak velük megadott témáról dolgozatot, vagy bármilyen más kikötésük is lehet. De kecsegtethetik is őket lakás-lehetőséggel, adhatnak nekik letelepedési segélyt...

A pályázati rendszer bevezetésében segít majd az egyetem is. Minősíti a pályázatokat, a KISZ és az oktatók segítségével véleményt fűz hozzájuk, s természetesen mindezt a hallgató tudtával. A többi már a két fél önállóságának próbája lesz! A maga jövőjének kovácsa: vállalat is, diplomás is...

Ez az elhelyezkedési rendszer, bizonyos specialitásokkal kibővítve, érvényesül majd a katonai, a pedagógiai, az egészségügyi és a mezőgazdasági felsőoktatás területein.

Mindenkinek meg kell azonban szívlelnie, hogy a pályázati rendszer nem lesz csodaszer, nem old meg egycsapásra minden gondot. De segítségével a munkahely és a diplomás sokszor csak papírízű kapcsolata őszinte és önálló szerződéskötés lehet. Szövetkezés a munkára.

Somos Ágnes

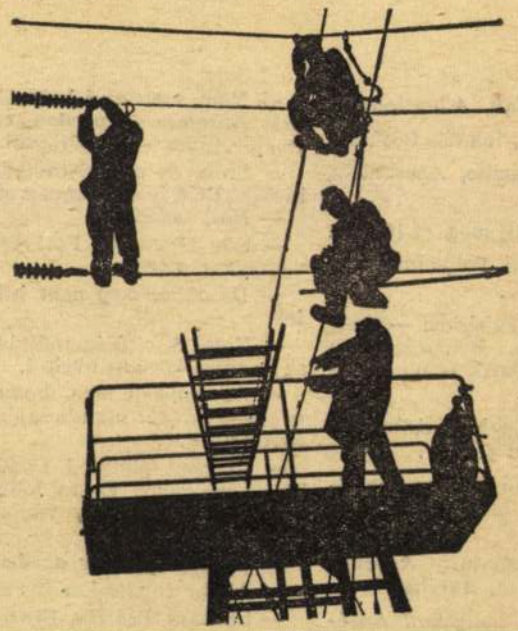

határig, Záhonyig, 65 kilométer az út. Most 36 kisebb-nagyobb hidat építettek át, kicserélték a síneket és új kavicságyakat készítettek. Az állomásokkal, kitérőkkel és a dupla vágánnyal összesen 250 ki-

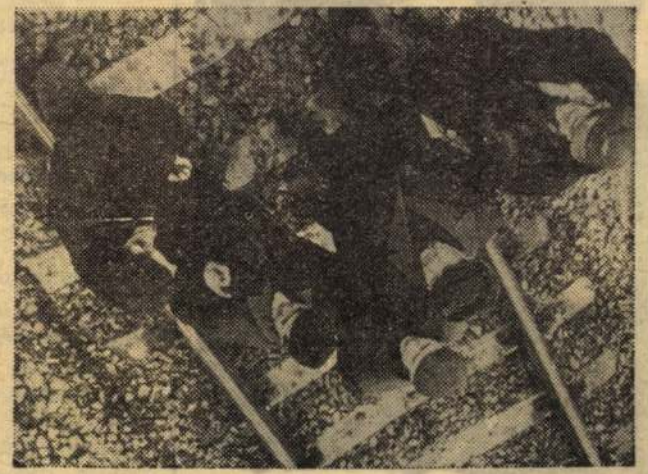

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Magyar Ifjúság 1967 DEC 15.

TARDI KOVÁCS SÁNDOR Fiú portré

MURÁNYI JÓZSEF:

Játék

— *Adél, Adrian, Albertina...*

— Ne bámulj, inkább folytasd.

— *Albina, Amália, Anasztázia, Andrea...*

— Andrea! Állj meg, ez tetszik.

— *Nekem nem. Folytatom, Angela, Angelika...*

— Angyalka. Fehérben — esetleg rózsaszínben. Beletesszük a zsákba, ki se látszik belőle, amikor hazahozzuk.

— *Nekem inkább az Anna tetszik. Egyéniséget jelöl...*

— Mint az előző nagy szerelmed. Hogy azt higgye, most is utána epekedsz.

— *Jó, folytatom. Antónia, Aranka, Auguszta, Aurélia.*

— Most miért hallgatsz? Aurélia?

— *Nem, most az á betűsök jönnek. Ábrahám — pardon, ez férfinév. Ágnes — feltétlenül.*

— Szép, de a tőnöknődet így hívják. Belé is szerelmes voltál.

— *Hát, tudod...*

— Kár tagadnod. Feri egyszer vihogva elmesélte.

— *De akkor még nem ismertelek.*

— Nem. A bíróság méltányolja az enyhítő körülményeket.

— *De gondold meg, hogy bevágódnánk. Azt mondanánk, az ő tiszteletére...*

— Ha nem folytatod, ez súlyosbító körülmény. És te jobb fej vagy annál, hogy így vágódj be. Pont.

— *Jó. Ágota. Vége az á-nak.*

— Akkor folytasd a b-vel.

— *Barbara, Beatrix, Beatrice — ezt csak azért mondom, hogy lásd klasszikus műveltségemet —; Beáta, Berta, Blanka... Borbála, Boriska, Brigitta... Cecília, Csilla...*

— Elég. Ha új betű jön, állj meg. Ha rohansz, nem tudom mérlegelni. Ceciliához mit szólsz?

— *A barátnőd. Inkább Blanka.*

— Most lebuktál.

— *Nem volt Blanka!*

— De Cilit nem szereted.

— *Legalább nem gyanúsítasz vele.*

— Nyertél. Folytasd. Várj. Most rúg. Szorítsd oda a kezed.

— *Nem akarom megnyomni.*

— Te buta, nem tudod megnyomni. Érzed?

— *Most elment.*

— Persze, Nem szereti, ha bántják.

— *Ha-ha! Ha kint lesz az életben! Akkor próbáljon elmenni. Akkor nincs mese!*

ken, és csukott szemmel mormolja a szövegét. Csodálkozom, hogy ebben a felfordulásban és zajban nem keverednek össze.

A Kastély, az Öreg Király és a Legidősebb Királyfi Gazdái már a függönynél állnak. Arcukon feszültség, szemükben izgalom. Lassan minden és mindenki a helyére kerül. A közönség is elcsendesül, Kis Barátaim jelenlétét már csak cukros zacskóktól származó zizzenések jelzik.

A Zenekar — tőle telhetően — tust húz, miközben varázslatos nyiszorgással, sivítással felgördül a Függöny.

A Gazdák mozgása felgyorsul. Az Öreg Király a Kastély kapujából búcsút int a Legidősebb Királyfinak, aki Kedvenc Paripáján elvágtat a sűrű erdőbe. A Fák Gazdái a talajt szinte elig érintve suhannak a Kedvenc Paripát mozgató Gazda mögött, a színpad szélénél lebuknak és meggörnyedve rohannak vissza, hogy újra Fákká terebélyesedjenek. Az egyszemélyes Zajbrigád fadarabok összeütögetésével imitálja a Kedvenc Paripa dobogását. Az egyik Fa mögül most kiugrik a Kis Nyúl. Az ő Gazdája valamivel gyorsabban suhan, mint a Fáké. Ekkor a Legidősebb Királyfi felhúzza az íját — Gazdája még a szája sarkában kidugott nyelvével is segít neki. Ám a

hogy a Sárkány megpenderítette, feldobta és végül lenyelte a Középső Királyfit.

Annyi baj legyen, mert hát most következünk mi, vagyis a Gazdám és én mint a Legkisebb Királyfi. Velem aztán meggyűlik majd a gonosz Sárkány baja, úgy elnáspángolom, hogy a Gazdája alig tudja majd egy darabban levonszolni a mellvédről. Tegnap például a Dühös Óriás hasát

váratlanul. [illegible]
ték.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPKIADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZEMETHY IMRE RAJZAI

1983 JUL 31
Tardi Lajos
1021

tast betegágyából feltápászkodva is vállalja, nemkülönben azt, hogy

TARDI LAJOS RAJZA

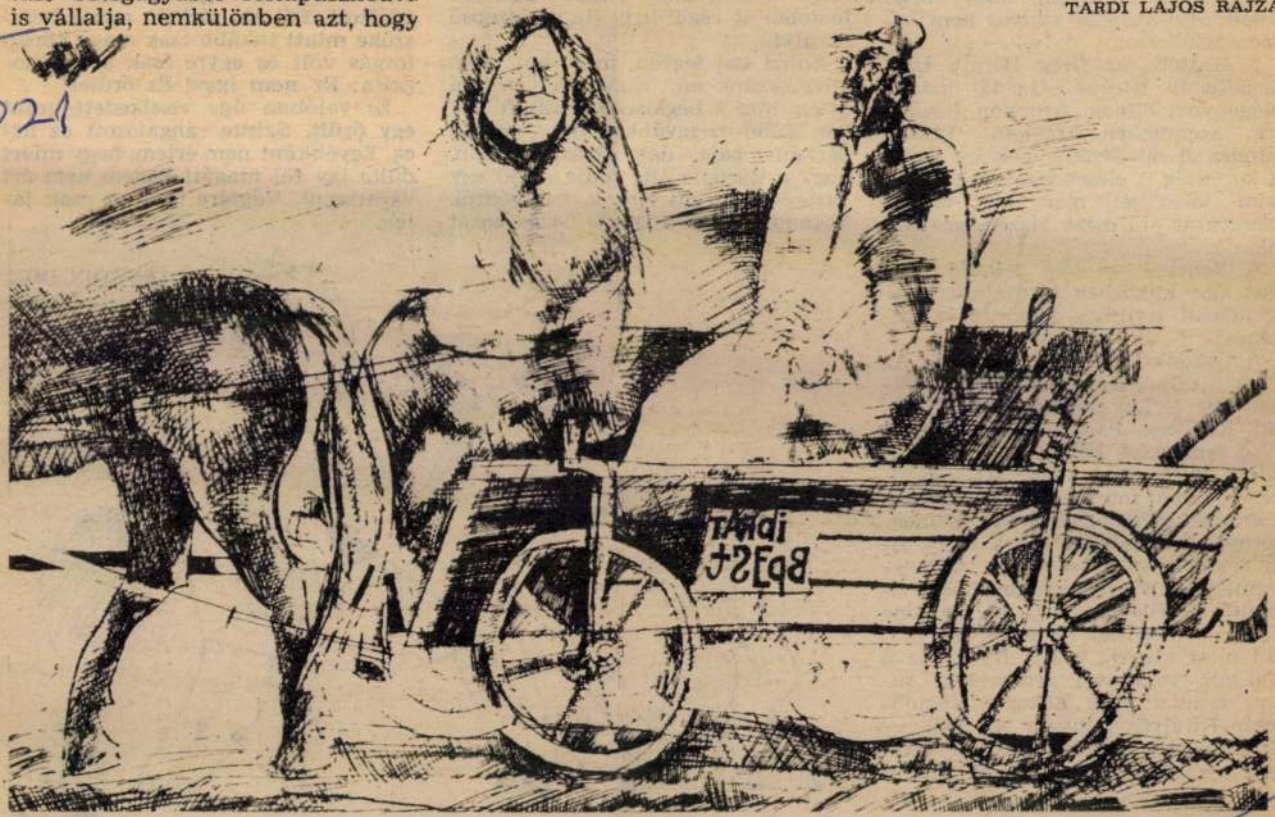

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KÖNYVTERJESZTŐ
(tájékoztató)

1963

3

1021

Tardi

A budapesti Könyvklubban rendezte meg harmadik önálló kiállítását Tardi Sándor fiatal, tehetséges grafikusművész, akit az irodalmi lapok olvasói jól ismerhetnek T. Kovács Sándor, vagy Tardi Kovács Sándor aláírású rajzaiból. A kiállítás február 20-i megnyitóján Hincz Gyula mondott bevezetőt. Március 3-tól az újpesti „Mini-galériában" (Ady Endre Művelődési Otthon) látható a kiállított művek egy része.

●

A müncheni Phönix Ver-

V. M. Hodoszevics Gorkij-portréja 1918-ból.

Gondolatok egy filmről

Vonzó kísérlet a közönségigén

AZ UTÓBBI évek során *két irányban* kísérletezik a történelmünk sorsfordulóinak *valós társadalmi portréját* kereső hazai filmművészet. Az egyik irányzatot *Fábri Zoltán, Kovács András* és leginkább *Jancsó Miklós* neve fémjelzi. A *Húsz óra*, a *Hideg napok* és többek között a *Szegénylegények* drámai sodrású modern kezelése *A tizedes meg a többiek* című, nagysikerű, a *Változó felhőzet* című gyengébb *Keleti*-film és most a *Fiúk a térről* reprezentál.

VAJON mi az új ezekben a filmekben, s miért lehet Jancsóék törekvéseihez hasonlóan itt is az irányzat rangját emlegetni? Az, hogy a társadalmi igényű mondanivaló mellett

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP
Tapolcai Sándor
1968 MÁR 2 4

1021

TARDI SÁNDOR: CSENDÉLET
(BP. VI. SZONDY-U. 33. II. 3.)

CSENDÉLET
(Tardi Sándor grafikája)

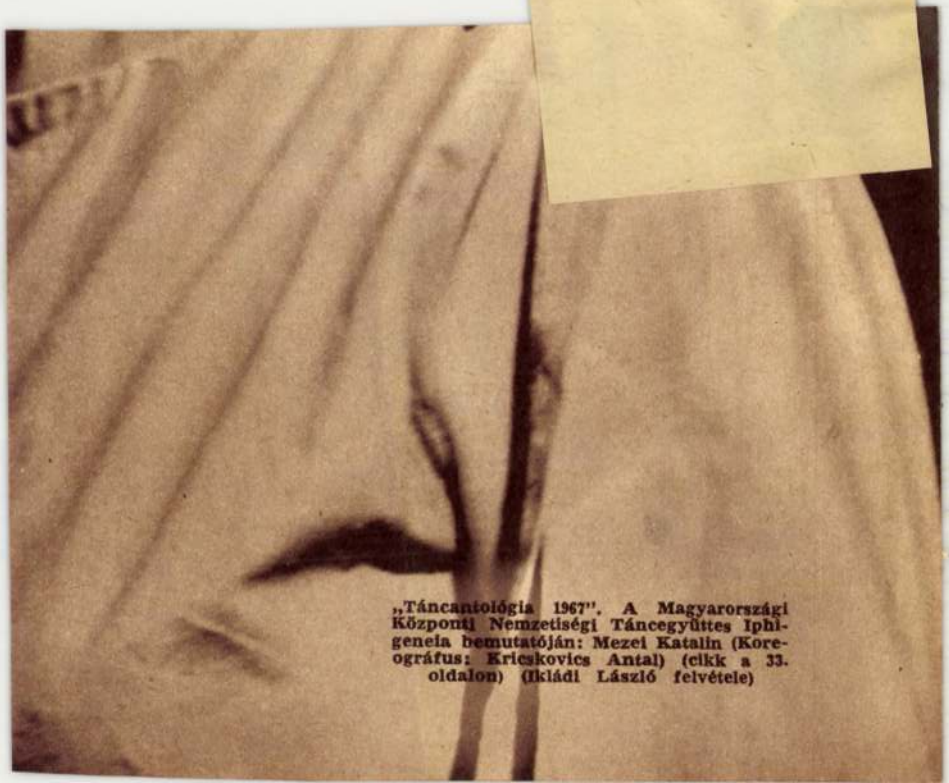

„Táncantológia 1967". A Magyarországi Központi Nemzetiségi Táncegyüttes Iphigeneia bemutatóján: Mezei Katalin (Koreográfus: Kricskovics Antal) (cikk a 33. oldalon) (Ikládi László felvétele)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPMŰVELÉS

Tardi Kovács
Sándor
1968 FEB

1021

Tardi Kovács Sándor rajza: Farsangi maszk

a lenyugvó nap megyen;

esteli tűz fellobog,
— legyetek mind boldogok;

ide festek még lilát,
hadd álmodjon a világ!

annak a gazdának a
szédja, aki Péternek a
ajándékozta.

— Épp jókor jöttél te
mondta Ravasz Péter, —
telj meg, és légy a ven
ebédre!

Tudjátok-e..?

.. hogy van egy madárfajta, amely télen is alszik. Sokan úgy tudják, hogy csak némely emlősállat alszik télen. Pedig az USA nyugati államaiban él egy kismadár, az észak-amerikai kozodoj (ez az indián eredetű szó álomszuszékot jelent), amely az egész telet mély álomban tölti el. Novembertől márciusig, 75 napig is eltart a kozodoj téli álma. Ezalatt testének hőmérséklete 4,8 C fokra süllyed.

*

... hogy Svédország északi vidékein évente mintegy 2000 rénszarvas esik áldozatul a vonatok és az autók által okozott baleseteknek. Ezek a balesetek sokkal inkább veszélyeztetik őket, mint a farkasok és a medvék támadásai.

18—19 óráig)

VASÁRNAP

Oktatás és népművelés az edelényi járásban ... Riport-összeállítás.
A sportrovat jelenti ...

HÉTFŐ

A hét első napján.
A falusi népfrontbizottságok munkájáról.
Látogatás egy szocialista ifjúsági brigádnál.
A „Borsodi Vegyész"-ben olvastuk! ...
Fúvószene.
Nagymamák és nagyapák ...
Közoktatás, népművelés.
Egy szavalóverseny tanulságai...
Slágerkoktél.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1968 MÁR 3 -

ÉSZAKMAGYARORSZÁG
Tardi Sándor

1021

Részlet a faluból

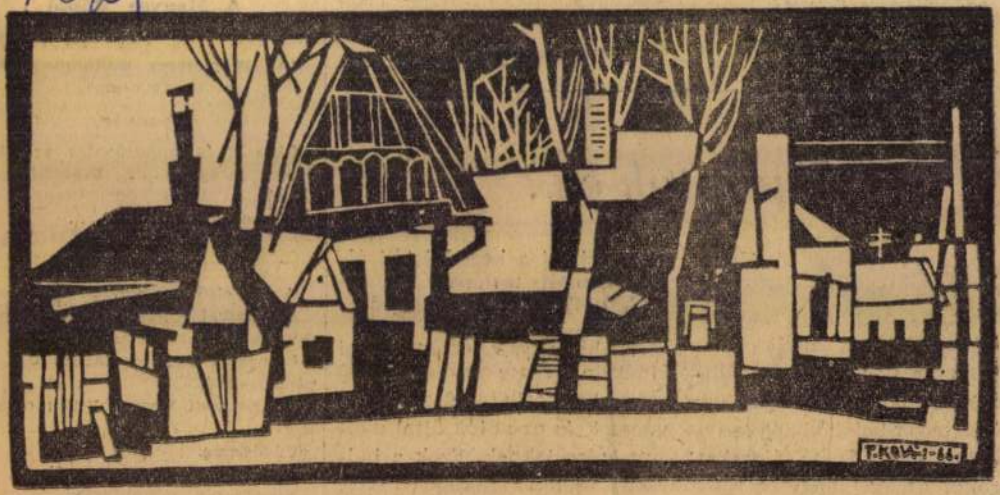

Tardi Sándor fametszete

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

CSEPEL

Topeli Sándor

1968 JUL 12

— KIÁLLÍTÁS a HTG-ben. Tardi Sándor, festőművész kiállítása nyílt meg július 10-én a Csepel Művek Hiradástechnikai Gépgyárának ebédlőjében, amely július 20-ig tekinthető meg, reggel héttől délután 4-ig.

..., a szociáldemokrata pár
ak azzal a feltétellel vol
jlandó ezt tudomásul venni
a kormány engedélyezi —
yebek között — a bányászok
akszervezetét. Különben a
unkások tömegfelvonulását
lyezték kilátásba. Wekerle
m vállalta a jelöltséget.

1918. január 6-án történt
eg első alkalommal a borso-
szénbányászat történetében,
gy *valamennyi bánya mun-
sa összegyűlt Miskolcon, s
zösen határozták meg ten-
valóikat.* Itt is a szervezke-
s szabadságának követelése
t első helyen. A szervez-
dést a megyében a katoli-
s papok is minden eszköz-
l nehezítették. A falusi mun-
sokat — márpedig ezek tet-
k ki a munkáslétszám fe-
— *azzal ijesztgették, hogy
i belép a szakszervezetbe,
nak nevét beírják egy nagy
nyvbe, „örökre szocialisták
aradnak és elkárhoznak a
lvilágon".*

A Belügyminisztérium, ami-
or képtelen volt a követelé-
k elől kitérni, a legkülön-
lébb eszközökkel késleltette
szakszervezet engedélyének
egadását. Olyan pontokat ja-
asolt a szabályzatba, hogy
zok teljesen kiszolgáltatták
olna a munkásokat a tőkés
rdekeltségeknek. Olyan zára-
ékot akartak a szabályzathoz
űzni, hogy az illetékes rend-
ír- és bányahatóság bármikor
eléphessen a szervezetek ál-
al bejelentett helyiségbe, an-
nak könyvelését bármikor
megvizsgálhassa, gyűlésein
részt vehessen. Ily módon a
munkások természetesen nem
fogadták el az engedélyt.

A bányamunkások erőfeszí-
tését közben egy nem várt in-
termezzó zavarta meg: And-
reics nyugalmazott miniszteri
tanácsos az Országos Magyar
Bányászati és Kohászati Egye-
sület ülésén azt javasolta: hoz-
zák létre az *egyesület munkás
tagozatát*, s erre támaszkodva
az elkövetkező képviselővá-
lasztáson érjék el, hogy a par-
lamentben a bányászoknak is
legyen képviselője. A szándék-
tól függetlenül e javaslat ke-
resztezte a bányamunkások
törekvéseit. *A kormány szá-
mára jó megoldás lett volna,
ha a bányászokat eltérítik az
osztályharcos szervezkedéstől*
egy szakmai egyesület felé.

..., számára hozták létre
szakszervezetet, amibe aztán
számos helyen (főleg Perece-
sen, Ormospusztán) bánya-
munkások is beléptek. Most
ezek a korábban kialakult bá-
zisok könnyebbé tették a le-
gálisan működő szakszervezе-
tek létrehozását.

Az első szakszervezetek

Országosan az első szakszer-
vezetek Tatabányán, Dorogon
és a pilisi bányavidéken jöt-
tek létre. E szervezetek után
azonnal *megszervezték Borsod
első bányászszakszervezetét
Somsályon.*

A somsályi bányászok a
szervezkedés szabadságának
nagyszerű érzésével készültek
e jelentős eseményre. Egy
hosszú korszak eltűnése volt
ez: nyilvános gyűlés lehetősé-
ge, amikor nem kell őrszeme-
ket állítani, akik jelzik a
csendőrök közeledését.

E lelkesedés vitte a bányá-
szokat Ózdra, ahol az állomá-
son várták a szakszervezet
központi kiküldöttét. A mun-
kások hatalmas vörös lobogót
vittek a menet élén, melyet a
bányászzenekar kíséretével fe-
hérruhás lányok követtek,
majd a bányamunkások jöt-
tek.

Nem volt még ilyen felvo-
nulás az ősi Borsod vármegyé-
ben. A bányászok, akiket ed-
dig minden erővel a föld alá
szorítottak, most lelkes bizton-
sággal vonultak, hogy aztán
meghallgassák Hódoscsépány-
ban a központi kiküldött be-
szédét.

A gyűlés emlékezetes napja
maradt a somsályi bányászok-
nak, s megválasztott vezetősé-
ge a szervezett munkások tá-
mogatásának tudatában léphe-
tett fel a nagyobb darab ke-
nyérért és a politikai jogokért.

A somsályi szervezet alaku-
lását *április 7-én követte a
szakszervezet megalakítása Pe-
recesen*, majd — újabb súlyos
harcok közben — a megye más
bányatelepein.

1918 nyara: minden bánya-
telep munkásainak van már
szakszervezete.

Dr. Lehóczky Alfréd

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Tardi Sándor

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1963 MÁR 17

1021

Fiatal nő

Tardi Sándor fametszete

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1968 FEB 2 0

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

Tardi Sándor

Tardi Sándor kiállítása Budapesten

Ma, február 20-án, kedden délután 5 órakor nyílik meg Budapesten, a Liszt Ferenc téri könyvklubban Tardi Sándor festőművész kiállítása. A kiállító művész korábban megyénkben élt, és Tardi Kovács Sándor néven több metszetet publikált lapunkban is. A kiállítás megnyitásakor Horváth Gyula színművész mond bevezetőt.

1021

telezők által épített lakás
átlagos kivitelezési ideje
nappal csökkent.

A megye iparában a ter
lési volumen növekedése m
sékeltebb volt a korábbi é
üteménél. A szocialista ip
ban a termelés 3,5 százalék
nőtt, ezen belül:

- a minisztériumi ipar 2,4%-k
- a tanácsi ipar 13,1%-k
- a szövetkezeti ipar 18,3%-

növelte termelését az el

Készül a Bojtár sajt

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Tardi Kovács Sándor
ÉSZAK-MAGYAR-
ORSZÁG
1966 NOV 13.
1021

...AGYARORSZÁG Vasárnap, 1966. november 13.

REGGEL

Tardi Kovács Sándor fametszete

zot ad az író az I. világháború előtti Magyarországról. 17. Ezen a néven alapította Nagy Endre az első, magyar, irodalmi színvonalú kabarét. 18. Névelővel — titkosírás, rejtjel. 21. „A" gyógyszert tartalmazó zárt kis üveg (i=y). 22. Főzéshez szinte nélkülözhetetlen. 23. Megbokrosodik, meg... 25. A kar egyik részét. 26. Német — piros, vörös. 28. Értékes karperec, bross, gyöngy. 30. Gyorslábú állatok. 32. Idős ember (—'). 34. Vár („... magas falánál"). 36. A függőleges 11. — névelővel. 39. Törzskar, vezérkar, filmeseknél a felvevő-csoport. 40. Futópályán lévő talajra. 41. Amerikai hírügynökség — rövidítve. 43. Állóvizeim. 45. Meggyőződés — kettőzve. 47. Ilyen barát is van. 4860 méter magas hegy, amelyen tvadótornyot építettek. 51. Kettőzött zenei A-hang. 52. Kérdőszó rövid formája. 54. ...Abel, holland település. 55. Isme. 56. A titán vegyjele. 57. T. K. 58. G. Ö.

Beküldendő a vízszintes 1..

Hírek

1967. február 5, vasárnap

A nap kelte 7.06, nyugta 16.51 órakor.
A hold kelte 4.40, nyugta 12.24 órakor.
Névnap: Ágota.

1967. február 6, hétfő

A nap kelte 7.05, nyugta 16.53 órakor.
A hold kelte 5.41, nyugta 13.21 órakor.
Névnap: Dorottya.

20 éve, 1947. február 5-én halt meg Hans Fallada, eredeti nevén Rudolf Ditzon, a két világháború közötti német irodalom jelentékeny íróegyénisége. Az első világháború után tucatnyi foglalkozáson át hányódott. Volt mezőgazdasági munkás, majd politikai emigrációba kényszerült. Röviddel, hazatérése után, 52 éves korában elhunyt. Regényeiben többnyire a hanyatló weimari köztársaság és az előretörő hitleri fasizmus légkörében vergődő kispolgárt, sorsát, szürke mindennapjait derűs

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉSZAK-MAGYAR-
ORSZÁG

Tardi Kovács Sándor

1967 FEB -5

1021

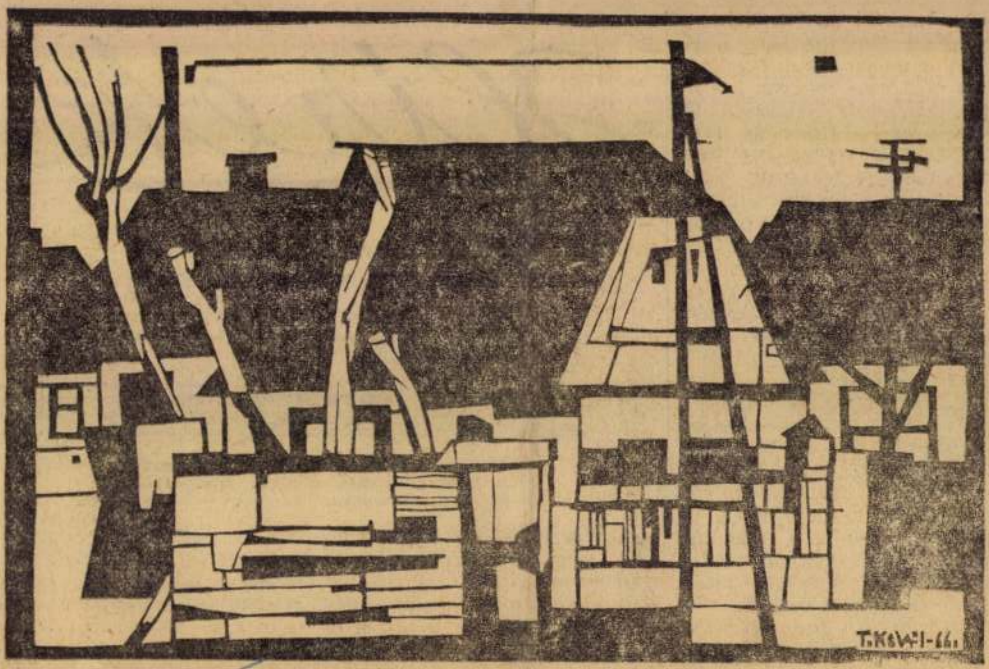

Tardi Kovács Sándor festészete

A DÉLI VÉG

VILLANÓ-FÉNYBEN

a letenyei járás

A megye legdélibb fekvésű
községében 32 500 ember
leten. A járásszékhely, Letenye
a megye negyedik legnagyobb
határa — javarészt a Mura folyó
A Jugoszláviával való szomszéd
az öt falu, amelynek lakossága t
anyanyelvének.

Az ellentétek járásának is mél
minc községe közül tizenhatba
kor vasútvonala nincs. Közúti h
sai közül a legfejlettebb, hiszer
maradt 1966-ig köves bekötőút
egyedül ide és Kerkaszentkirá
utóbbi négy évben három kis fa
— kapott új utat, s összesen 13
szerte. Ősszel-tavasszal errefelé
40 km járda épült a legutóbbi
csak a legnagyobb községekben

Sokat csinosodtak egyébként i
jelei mellett az emberek bensej

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Tardi Kovács Sándor

ZALAI HÍRLAP

1957 JAN 15.

1021

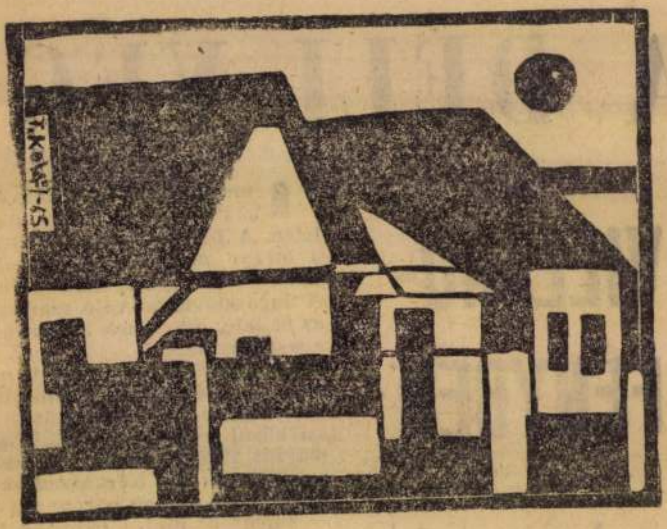

FALUSI HÁZSOR
(Tardi Kovács Sándor fametszete)

A Cordatic-gumigyár létesítményi önkéntes tűzoltói a júliusi gyakorlatok keretében közösen meglátogatták a Tűzoltó-Múzeumot. Minárovics János alezredes, a múzeum vezetője kísérte végig önkéntes tűzoltóinkat a termekben, s magyarázataival még érdekesebbé tette a látottakat. A maga nemében egyedülálló múzeum gazdag, színes anyagával nagy élményt jelentett a résztvevőknek.

hátán

dok történetében első ízben valósult meg egy közös szervezésű program lebonyolítása. Érdekes, élménytadó nap volt. A legközelebbi alkalommal szervezendő kirándulást még érté-

ANNA BÁLT rendezett a KISZ OGV Bizottsága a Cordatic KISZ Bizottsággal közösen július 26-án, a Művelődé-

JÚLIUS 25-ÉN búcsúztatták a Köztársaság téren a IX. VIT-re utazó küldöttséget. A mi fiataljaink is itt köszöntek [illegible] Botka Jánostól, az OGV

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1968 JUL 30
Gumiipar

Torell Sándor

1021

1968. JÚLIUS 30.

KIÁLLÍTÁS

Tardi Sándor grafikusművész műveiből

Fiatal grafikusművész műveiből nyílt kiállítás tegnap az OGV művelődési otthonában. Tardi Sándorról — aki a főiskola elvégzése után vidéken volt népművelő, majd a budapesti Könyvklub és a Minigaléria bemutatkozás után a fővárosi gyárakban keresi a kapcsolatot a képzőművészetet kedvelő közönséggel — volt főiskolai tanára, dr. Végvári Lajos művészettörténész így ír:

„Oly művész ő, akit az emberi tevékenység széles spektruma tart lebilincselve, nemcsak lelkes olvasója, de művelője is az irodalomnak, gazdag élményeket nyert a zenétől, sokat foglalkozott a film lehetőségeivel. Egyszóval a teljesség, az emberi sokoldalúság kimívelése lelkesíti: ilyen az élete is."

Tardi Sándor 1938-ban született Mezőkövesden. A Képzőművészeti Főiskolán Hincz Gyula vezetésével tanult. Majd sokfelé megfordult az országban, s az új benyomások szervesen beépültek stílusába. A IX. VIT magyar képzőművészeti anyagában szerepelnek grafikái, készül egy nyugatnémetországi bemutatkozásra is.

„Még nyílnak a völgyben a kerti virágok" (Petőfi ill.)

A művész kiállítása augusztus 15-ig tekinthető meg a kultúrteremben, ahol a grafikus az érdeklődők rendelkezésére áll, művei megvásárolhatók.

...nyolcak egy doboz bonb
Szavaltam, tapsoltak, új
bonbon. Szavaltam, tapsol
bonbon... Már kifogytam
„repertoárból". Már nép
szövegeket, bökverse
mondtam, már elővettem
reklámrigmusokat a szom
helyi húskirály virslijé
sonkájáról, disznósajtjáról...
A fiúk rohantak apámhoz és
lelkendeztek: tessenek ruhás-
kosárral jönni az ajándékokért!... Megnyertem a versenyt.

Amikor Pestre jöttem, az utcánkban lakott egy beszkártos fiú. Ő hívott el a Vasasba: irodalmi estre. Ezen az estén hirtelen megtaláltam József Attilát!

Nevét már hallottam. Verseit csak itt, először... *„Harminchatfokos lázban égek mindig / s te nem ápolsz,*

...elet szószéke jelent. Munkájának eredménye nem a megjelent nézők számában, nem az összeverődött tenyerek zajának fon-jaiban, nem a kritikus jelzőiben mérhető le, csak és csupán: a megjelentek figyelmének minőségében. Elérni, hogy odafigyeljenek! Ez a legtöbb... Áttörni a versre süket fülek falát! Ez a nyert csata... Megtalálni a költészetet nem ismerő, s ezért elutasító emberek „Achilles-sarkát", azt a verssort, amely mellbe vágja, meghökkenti és felébreszti őket! Ez az én szenvedélyem..

Sétáltunk és beszélgettünk.
Egyetlenegyszer sem hangzott el: április 11-én — József Attila születésnapján — Költészet Napja...
Pedig végig másról sem esett szó.

Somos Ágnes

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1968 ÁPR 3

Magyar Ifjúság

Tardi Sándor

1021

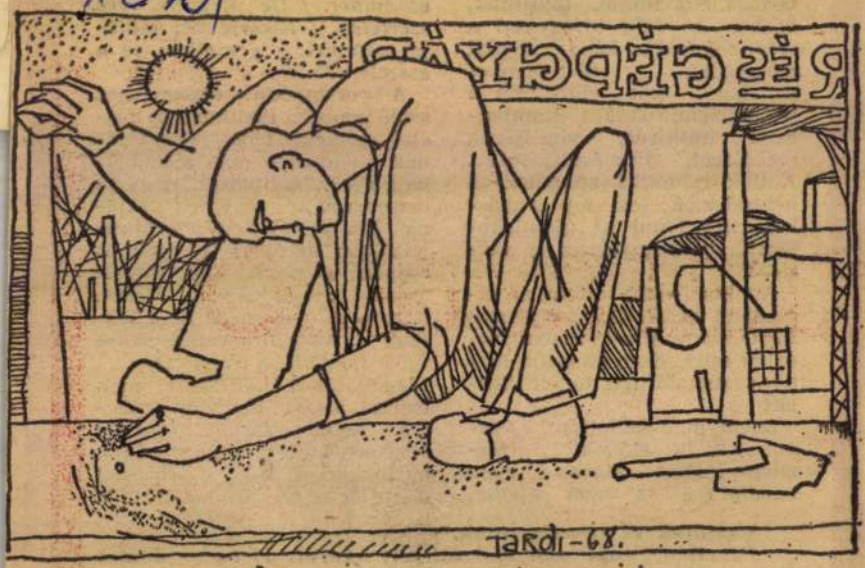

(Tardi Sándor rajza)

1921

Tardi Sándor

Tardi Sándor: KALAPOS NŐ

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ZALAI HÍRLAP

Zalaegerszeg

Barczi Pál: Távozók

MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP KFT.
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-376

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1969 DEC 6

1021

Tardi Sándor

Tardi Sándor: Illusztráció

*miért*jeire nem lehet szakszerű választ adni, mert azt úgysem értené. Ehelyett térítsük el a kérdést más irányba. Ha például azt kérdi a gyerek, miért megy a vonat? — ne kezdjük magyarázni a Diesel-motort, vagy a gőzgépet, hanem feleljünk így: azért, hogy elvigyen a nagymamához.

Évekkel ezelőtt hallottam ezt, azóta se tudok magamhoz térni a megdöbbenéstől. És azt hiszem, hogy nagyon sok minden itt dől el, az iskolázás kezdetén. Hogy úgy várják-e az elsősöket, mint képességeik teljében levő hatéves embereket, vagy mint kis butákat, akiknek eddigi tehetsége, műveltsége, kíváncsisága nem érvényes, most kell őket megtanítani helyes beszédre, helyes gondolkozásra, mindenre.

Az anyanyelv oktatása nem a kisgyerekek nyelvalkotó képessé-

Bor István: Leányfej

...ról írtak a szerzők. Huszonn... közül jószerivel csak tizen fe... tek meg igazán a feladatnak. M... McGradynek át kellett írnia eg... fejezeteket, főként azokat, amely... túlságosan jól sikerültek. Itt-... rontott tehát a stíluson. Primítíve... bé húzta a mondatokat. Leszál... totta a szöveg műveltség-szintj... Volt akinek azzal küldte vissza ... fejezetét, hogy magas mércét ... meg, nagyon irodalmi, vannak benne eltagadhatatlan művészi vonások. A rossz irodalomnak is született technológiája. Lélek, műgond, felesleges.

Amikor többszöri átírás után elég rossz, disznó, jellegtelen fércmű kerekedett a könyvből, színre lépett Penelope Ashe.

Mire pedig már best-seller lett a könyv, színre lépett Mike McGrady. És keresztes-háborút indított a saját könyve ellen. „Nem hangsúlyozhatom eléggé, hogy elvetemült könyv. Rossz, ostoba, perverz."

... tisztelettel fogyasztja a szemetet. Mi ez? A manipuláció csődje? Nem. Inkább diadala. Akit tökéletesen kondícionáltak, hibátlanul bemértek, csalhatatlanul kiszámítottak: *a közönség* — nem hagyja magát becsapni. Becsapja a szemfényvesztőket is és ragaszkodik eredeti szerepéhez. Hiszékenységén, idomítottságán nem eshet csorba. Reflexei őrzik a belétáplált, fonák rendet, ezt egy tréfa petárdái nem robbanthatják fel.

„Meztelenül jött az idegen"? Végül irodalomnak öltözött ismerős lett belőle.

Tardi Sándor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
1970 MÁJ 2

1021

Tardi Sándor: Illusztráció

CSÁNYI LÁSZLÓ:

Gyilkosság, szemtől-szembe

V. O. emlékének ajánlom.

Ott állt az arácsi állomáson, a tél fehér háttere előtt, feketében. A nővérét gyászolta, édesanyámat. A temetésre nem tudott eljönni, hóviharok voltak, embertelenül hideg napok, de a vonatnál várt ránk, hogy legalább egy percre találkozhassunk. „Vigyázzatok magatokra" — mondta s arcán végigfolytak a könnyek.

Láttam-e rajta a vértanúság jegyét, az a perc, az utolsó, elárult-e valamit végzetének titkáról? Mert már ott állt mögötte a halál angyala. De mással voltunk elfoglalva. Emlékszem, attól féltünk például, hogy késik a vonat és nem érjük el a szekszárdi csatlakozást.

Két hét múlva, egy csütörtöki napon, meggyilkolták.

Nagyon szerettem.

●

A gyilkosok egyformák és unalmasak. Kilesik az alkalmas pillanatot és lecsapnak áldozatukra: elindult, rövidesen a rémület háza lett, s végül rendőri segítséget kellett kérniük ellene. A bíróság természetesen kimondta a válást, s el kellett hagynia a házat is.

Az asszony három gyerekkel maradt otthon. visszahívta hát nagynénénket, aki épp az állandósult családi veszekedések miatt költözött el tőlük. Egy héttel később S. Mihály, miután meggyőződött arról, hogy csak az idős nő van otthon, betört hozzá, s előbb fejbe vágta, majd megfojtotta.

●

Miért éppen őt ölte meg? Ha mérlegel, ha józanul választ, valószínűleg nyolcvanhárom éves nagybátyámat gyilkolja meg, akinél pénzt is inkább remélhetett. Bosszúja is ellene dolgozhatott volna, mert ő volt az, aki ismételten rendőri segítséget kért az állandó rémületet keltő, részeges ember ellen. Ő volt az egyetlen, aki megpróbálta megállítani a végzetet.

tudott züllöttségéről, s akit *Arany csillagban* az éjszaka lova jáñak ismertek, otthon maga v a gonoszság — orvosi látlelet bizonyítják, de a szemérem ne engedi, hogy mindent elmondja

A törvény persze közömbös, v delme alatt meghúzódhat a leen gyilkos is. Mit lehetne vele ten amíg tettével nem szolgáltat b zonyságot?

Itt van előttem nagybátyám ké ségbeesett levelének a másola amit — megbocsátható naivsá — az Országos Nőtanácsnak kü dött, mert úgy képzelte, a társ dalom útját fogja állni a feny gető tragédiának. Nagynéném h gyatékából följegyzést kaptar egy naptár lapjaira írta, napr napra, a rettegés krónikáját: m kor menekült hozzá húga, éjszak a részeg elől, védelemért a vé telenhez, mikor szaladtak a ren őrségre, ők is, a szomszédok is, s gítséget kérve és remélve. Visszat térő sorok: S. búcsúlevelet aka kicsikarni nénémtől is, unokahú gomtól is, hogy önkezükkel vete

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1979 MÁR 28

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

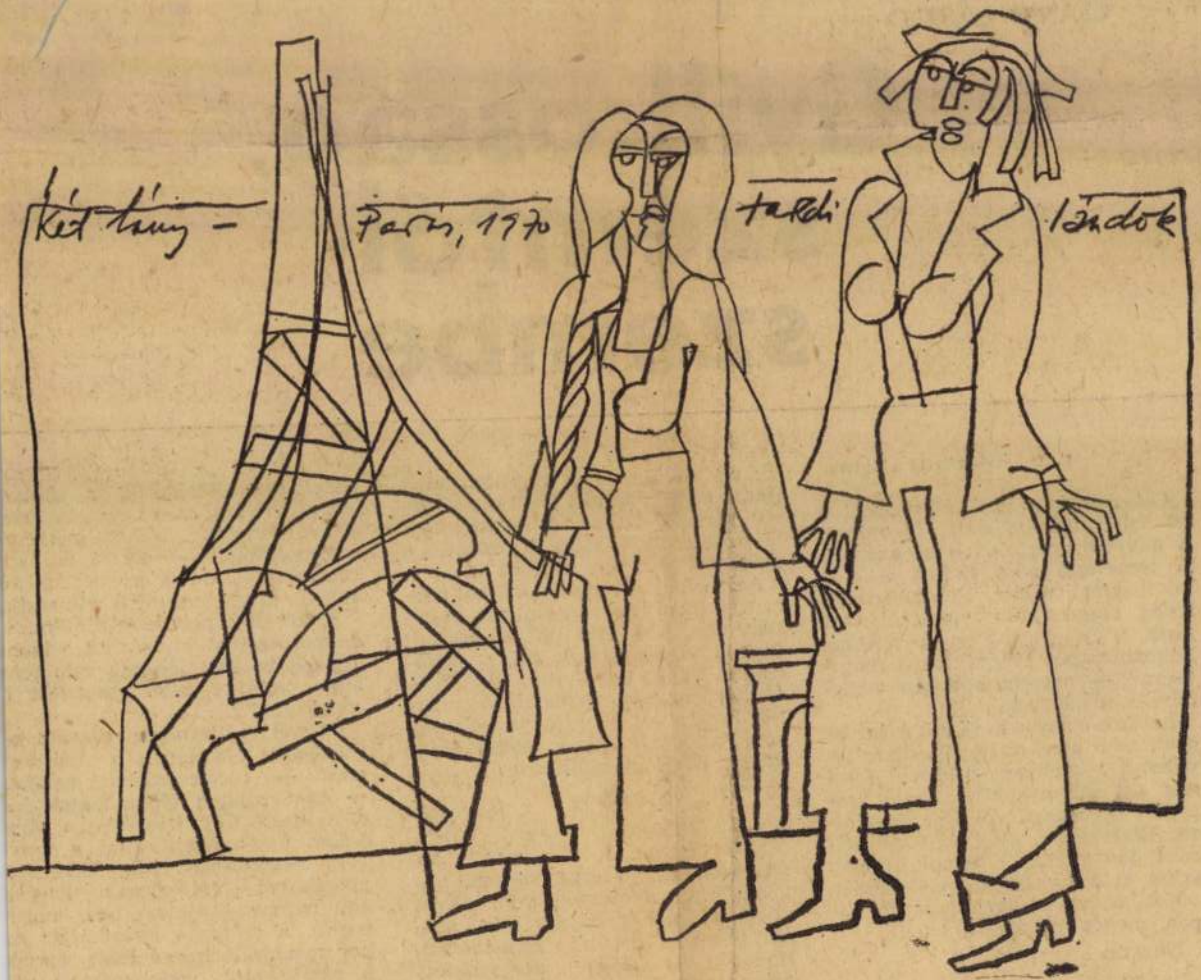

Tardi Sándor: Párizsi rajz

az én pusztaságaik embere a homlokja,
s tapasztalások szélvésze sodorja
magán-múltam tűnt délibábokon.

A nyelvem lóg. Az inam néha reszket.
Tüdőmmel kezd ki már az orv aszály.
De hogy más vállról emeljek keresztet,
ki kellett ásnom az élet elvesztett
titkát. S nem fáj már, amit tudni fájt.

Igen, végére jártam már a végnek,
s új élet nyílt rám a végek mögött:
te is csak egy kis fodra vagy a népnek,
s a sors értelme: nép lenni a népek,
s ember lenni az emberek között!

Ennek még kilóg keze-lába.
Annak szája, válla is látszik.
Eszelősen zsonglőrködik
egy félkarú: ujjait dobálja.
Magát pusztítja el a másik.

Szájukban tavi nyárfák csöndje
fehérlett — most jég-tükörtavon
nikotinmohos csonkok tönkje,
s egy piros kutya, s árnya — a szó:
nyelvük nyüszít, tutul, zajong.

az én kezem, ne
hamu-csizmám.
soha ilyen titokz
Elkezdhetnék a
használatlan gé
a visszasuhanó
érkező fecskékr

A holtak ro
Menetrendszerű
fülek és szájak
ek, mint a háborúk, mint a kielégítetlen
világvégék.

Gázálarcban ülök asztalhoz vacsorázni.

A KÖLTÉSZET SZÁMAI 1969-BEN

1966 óta immár negyedszer; ismét összeszámoltuk hét magyar irodalmi folyóirat, az ALFÖLD, a JELENKOR, a KORTÁRS, a LÁTÓHATÁR, a NAPJAINK, a TISZATÁJ, az ÚJ ÍRÁS, továbbá az ÉLET és IRODALOM 1969-es számainak vers-publikációit. Ebben az évben a felmérést kiterjesztettük az állandó kultúrális rovattal rendelkező központi napilapokra *(Népszabadság, Magyar Hírlap, Népszava)* és a legtöbb verset közlő képes hetilapra, a *Nők Lapjára* is. Felmérésünk alapja mindig — kétháromsoros epigrammák esetén is — a szerző által külön címmel ellátott vers.

A nyolc irodalmi lap 1969-ben összesen 1920 verset közölt (1967-ben: 1866, 1968-ban: 1800.) Közülük magyar költő műve: 1797 (1967: 1598, 1968: 1757); külföldié 129, népköltészeti alkotás 23. A műfordítások száma, az elmúlt évekhez képest, jelentősen csökkent.

Az élő magyar költészet így nagyobb teret nyert. Ehhez hozzájárul, hogy az országos napilapokban és a Nők Lapjában még 638 vers jelent meg. Magyar költő alkotása ebből az irodalmi lapokban közöltek egyharmada.

Az átnézett 12 lapban közreadott összesen 2406 magyar verset 391 költő írta. A legtöbb magyar költeményt az Élet és Irodalom közölte (313). Utána a sorrend így következik: Kortárs (290), Alföld (265), Új Írás (209), Tiszatáj (188), Napjaink (186), Látóhatár (184), Jelenkor (162). A Népszabadságban 209, a Magyar Hírlapban 158, a Népszavában 128, a Nők Lapjában 114 magyar vers jelent meg.

A legtöbb magyar költőt — 132-őt — ugyancsak az Élet és Irodalom mutatta be. A további sorrend: Kortárs: 95, Napjaink: 83, Alföld: 82, Új Írás: 72, Tiszatáj: 70, Jelenkor: 55 és a Látóhatár: 30. A Magyar Hírlap 83, a Népszabadság 82, a Nők Lapja 74, a Népszava 68 költőtől publikált.

Az irodalmi lapokban 20 versnél többet 1969-ben 12 költő tett közzé:

A 12 költő:

Hidas Antal	**73**
Horváth Béla	**48**
Fodor József	**45**
Ratkó József	**32**
Kalász László	**30**
Ladányi Mihály	**29**
Takács Imre	**27**
Demény Ottó	**22**
Kónya Lajos	**22**
Szepesi Attila	**21**
Csorba Győző	**21**
Képes Géza	**20**

A napilapokat és a Nők Lapját figyelembe véve, számuk 20-ra emelkedik, mert kiegészül *Darázs Endre* (26); *Vasvári István* (23); *Kiss Benedek* (21); *Somlyó György* (21); *Garai Gábor* (21); *Devecseri Gábor, Bella István* és *Rákos Sándor* (20—20) nevével, illetőleg verseivel. Említésreméltó, hogy 1967-ben 12, 1968-ban pedig 14 költő adott közre — irodalmi lapban — húsznál több lírai művet. *Demény Ottó, Fodor József, Horváth Béla, Kalász László, Ladányi Mihály* és *Takács Imre* mindhárom évben közéjük tartozott.

Érdekes adat, hogy az áttekintett lapok 20 legfoglalkoztatottabb költője (a 391 publikáló 5 százaléka), valamennyi megjelent vers több mint 23 százalékát írta. A többiek közlési lehetőségeit ezek a számok érzékeltethetik: 1 és 2 verset jelentett meg 170 költő, 3—4-et 75, 5—9-et 10—19-et pedig 61.

Egy-egy lap leginkább foglalkoztatott költőinek nevét — megjelent verseik számának sorrendjében — az alábbi névsorok mutatják:

ALFÖLD

1. **Bényei József, Ladányi Mihály 12**
2. **Boda István 11**
3. **Déry Tibor 9**

(Összehasonlításul: 1967, 1968: 1. Nikolai Ádám)

JELENKOR

1. **Csorba Győző 19**
2. **Arató Károly 9**
3. **Pál József 8**

(1967: 1. Csorba Győző; 1968: 1. Pákolitz István)

KORTÁRS

1. **Hidas Antal 73**
2. **Képes Géza 10**
3. **Váci Mihály, Vészi Endre 7**

(1967: 1. Fodor András, Rákos Sándor; 1968. 1. Benjámin László)

LÁTÓHATÁR

1. **Horváth Béla 48**
2. **Fodor József 35**
3. **Vasvári István 12**

(1967: 1. Fodor József; 1968: 1. Horváth Béla)

NAPJAINK

1. **Kalász László 14**
2. **Ratkó József 12**
3. **Akác István 9**

(1967, 1968: 1. Serfőző Simon, Kalász László)

TISZATÁJ

1. **Simai Mihály, Szepesi Attila 12**
2. **Polner Zoltán, Veress Miklós 9**
3. **Kalász László 7**

(1967: 1. Simai Mihály; 1968: 1. Andrássy Lajos)

ÚJ ÍRÁS

1. **Bella István, Takács Imre 13**
2. **Kónya Lajos 10**
3. **Győre Imre 9**

(1967, 1968: 1. Illyés Gyula)

ÉLET ÉS IRODALOM

1. **Rákos Sándor 16**
2. **Hollós Korvin Lajos 10**
3. **Fodor József, Károlyi Amy, Somlyó György 8**

(1967: 1. Weöres Sándor, Garai Gábor, Rákos Sándor; 1968: 1. Vas István)

MAGYAR HÍRLAP

1. **Demény Ottó, Keszthelyi Zoltán 7**
2. **Csanády János, Devecseri Gábor, Takáts Gyula 6**
3. **Hajnal Anna, Jankovich Ferenc, Kónya Lajos, Rónay György 5**

NÉPSZABADSÁG

1. **Ladányi Mihály 18**
2. **Garai Gábor, Ratkó József 6**
3. **Nyerges András, Képes Géza, Sipos Gyula, Somlyó György 5**

(1968: 1. Ladányi Mihály)

NÉPSZAVA

1. **Tamás Menyhért 8**
2. **Csepeli Szabó Béla, Várnai Zseni 7**
3. **Kiss Dénes 5**

NŐK LAPJA

1. **Darász Endre 8**
2. **Vidor Miklós 6**
3. **Demény Ottó, Gábor Mária, Tasnádi Varga Éva, Weöres Sándor 5.**

A számok részben azt mutatják, hogy az irodalmi lapok többsége határozottan törekszik egy-egy költő kiemelésére, valamint azt, hogy a publikációs lehetőségek 1969-ben általában is bővültek.

Befejezésül: 1969-ben az élő magyar költőknek összesen 58 verskötete jelent meg (180 ezer példányban). Figyelemreméltó, hogy ezekhez 14 romániai, 6 jugoszláviai és 4 csehszlovákiai magyar költő munkája is felsorakozik. Első kötettel 12 szerző jelentkezett. Beszámolónkat az ő névsoruk zárja: *Bényei József Csala Károly, Héra Zoltán, P. Horváth László, Keresztes Ágnes, Keszthelyi Rezső, Lator László, Puszta Sándor, Rába György, Tandori Dezső, Tóth Bálint, Utassy József.*

Merkovszki Erzsébet

Tardi Sándor
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1970 APR 11.
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

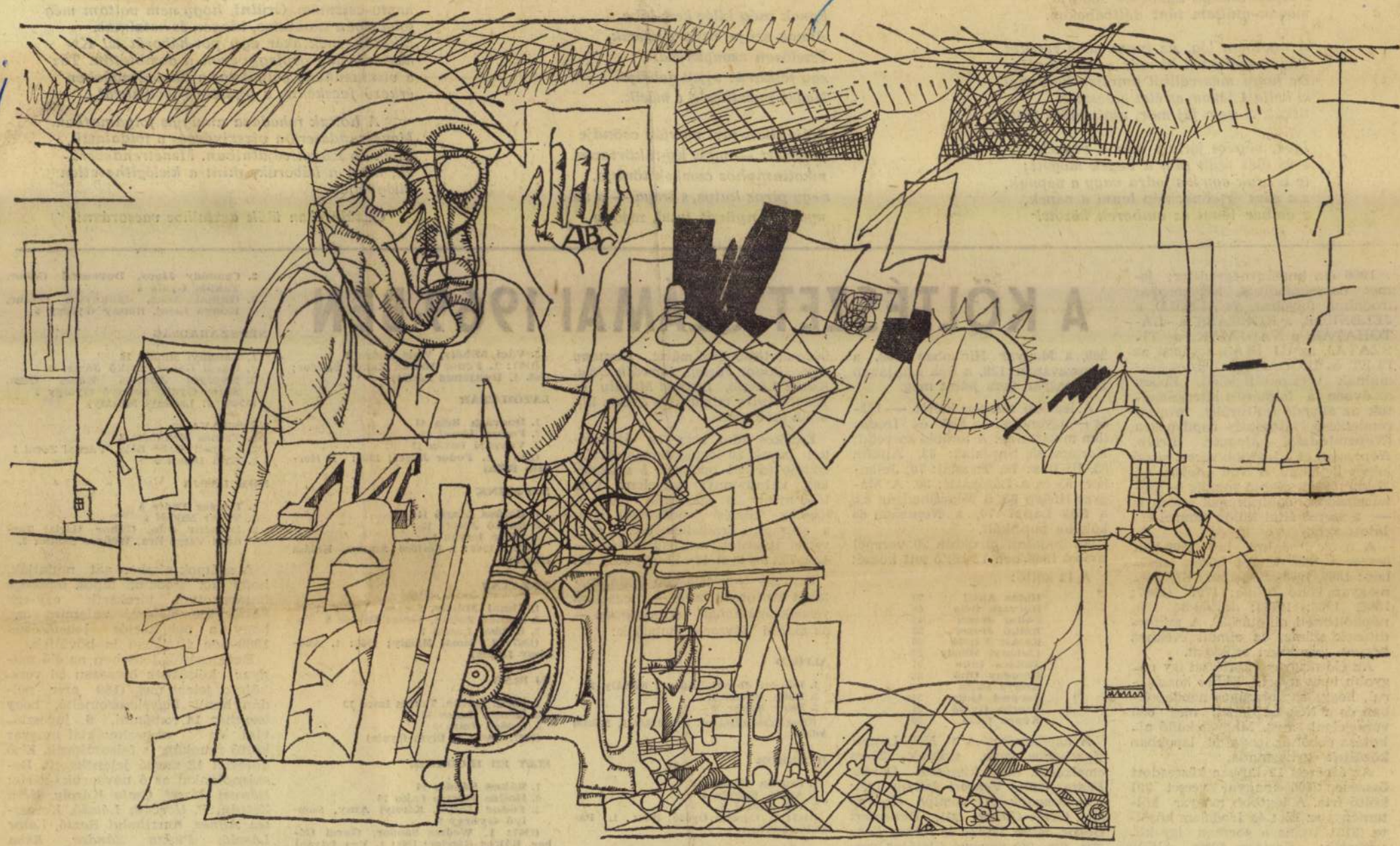

Tardi Sándor: A Költészet Napja

Tardi Kovács Sándor

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1966 JUN 4.

— **Tardi Kovács Sándor** festőművész munkáiból nyílt kiállítás a mezőkövesdi járási művelődési házban.

s kapcsolás

— Ezt sem tudom.

— Nem maga az, Sándor?

— Attól függ, milyen Sándor?

— Morvai.

— Félek, hogy csalódást kell okoznom — mondta a férfi bocsánatkérőn —, de egy másik Sándorral beszél.

— Bocsánat — sziszegte dühösen, hogy mit idétlenkedik itt vele ez a vadidegen —, elnézést a zavarásért. Jó éjszakát!

— Nagyon kérem, ne tegye le a kagylót! — szólt hirtelen

Most végre megtudja, ki ez a titokzatos férfi, aki hetek óta egyre többet foglalkoztatja gondolatban, s aki — akarja, nem akarja — egyre közelebb férkőzik hozzá.

— Nem adhatok felvilágosítást — szólalt meg a telefonoslány. — Titkos az állomás.

Csalódottan tette le a kagylót, de aztán még örült is neki, hogy így történt. Nyilván a sors akarja így. Egy telefonszám — az utolsó számjegy eggyel magasabb, mint Terkáé

ban dolgozik, és önálló angol—német levelező.

A férfi, mint kiderült, állatorvos, s egy gyógyszertár kutató osztályán dolgozik. Beszéltek filmekről, színészekről, amiket láttak, könyvekről, amiket olvastak. Aztán az életükről. És az életről.

Az asszonyt először meglepte, később csaknem lenyűgözte a férfi tájékozottsága, tapasztaltsága. Mindenről tudott, s mindenről határozott, nagyon egyéni és átgondolt véleménye volt, amit legtöbbször éles, csattanósan rövid, s már-már kegyetlenül fanyar mondatokban fogalmazott meg. Az asszony egy-egy beszélgetés után egészen felfrissült, noha fél kilenc felé kezdték, s rendszerint fél tíz körül fejez-

Tardi Sándor

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ZALAI HÍRLAP

1970 SEP 20

1021

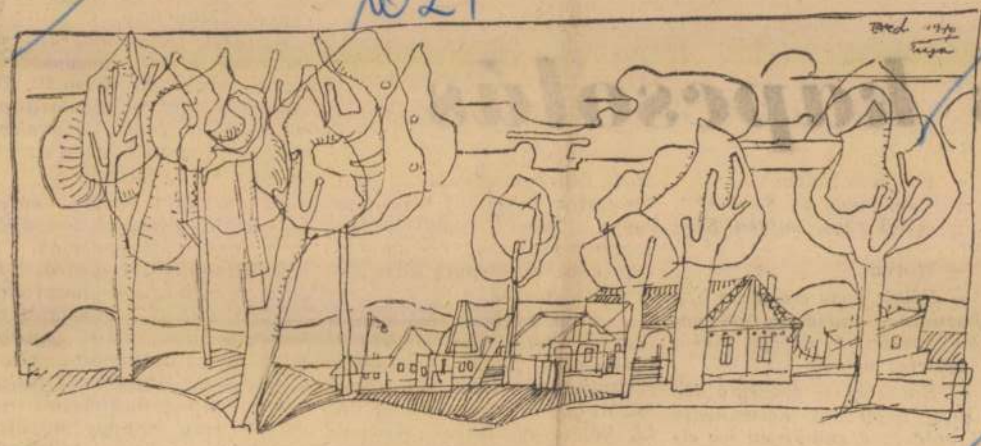

Tardi Sándor: NYÁR

Tanácskozás a kongresszusi munkaversenyről

A megyei pártbizottság meghívására tanácskozásra gyűltek össze az Északmagyarország szerkesztőségében a megyében megjelenő üzemi lapok szerkesztői és a megyei lap néhány munkatársa, hogy megvitassák a párt IX. kongresszusára való felkészülés jelenlegi helyzetét és a további feladatokat. Bevezető előadást Majoros Balázs elvtárs, a megyei pártbizottság osztályvezetője tartott, majd Jakó András elvtárs, a SZMT zető titkára, valamint Kov Sándor elvtárs, a KISZ gyei bizottságának első kára tájékoztatta az újság kat a kongresszusi vers elvi és gyakorlati tenniva ról. A széleskörű vita r segítséget jelentett a s munkásainak ahhoz, hogy a vábbiakban még hatékony ban segítsék a mind szélesk körű verseny kibontakoz

A második országos virágkötész verseny és kiállítás Miskolcon

A Megyei Művelődési Ház klubjába belépőket meglepi a virágok pompája. Nemcsak az csodálnivaló, hogy szépek, frissek, különlegesek ezek a virágok, hanem az is, hogy ezekből milyen hangulatos, sőt, különféle mondanivalót kifejező kompozíciókat alkottak a versenyzők.

— Az eszmei tartalom volt az elbírálásnál is az egyik szempont — a zsüri egyik tagja, *dr. Dalányi László* kertépítő

és egy fémből készült h háló. A nézőnek szép el kek elmúlása jut erről esz

A két kompozíció *Ko Margitnak*, a Fővárosi Ke szeti Vállalat dolgozójá munkája. Kovács Margit *építésügyi miniszter első d* nyerte ezen a kiállításon.

A pécsi *Ihárossy Jánosn* az összesített verseny másc helyezettje — szép ízléssel szeállított dáliával, egye színnel is kellemes hangul

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉSZAK-MAGYAR-
ORSZÁG

Tardi Kovács
Sándor
1021

Vasárnap, 1966. július 31.

Virágcsendélet

Tardi Kovács Sándor fametszete

Ő

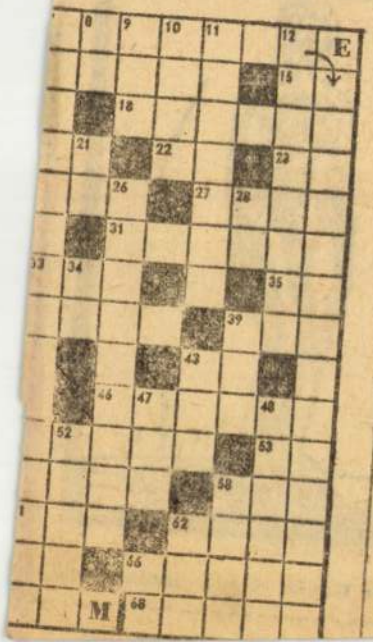

Hírek

1967. február 12, vasárnap

A nap kelte 6.56, nyugta 17.02 órakor
A hold kelte 8.28, nyugta 20.10 órakor
Névnap: Lídia

1967. február 13. hétfő

A nap kelte 6.54, nyugta 17.04 órakor
A hold kelte 8.42, nyugta 21.14 órakor
Névnap: Ella

1874-ben hazajött karalosnak a Nemzeti Színházba. Csakhamar magánénekesnek szerződtették. Első emlékezetes sike-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

Tardi Kovács Sándor

1967 FEB 12

1021

SZERELEM

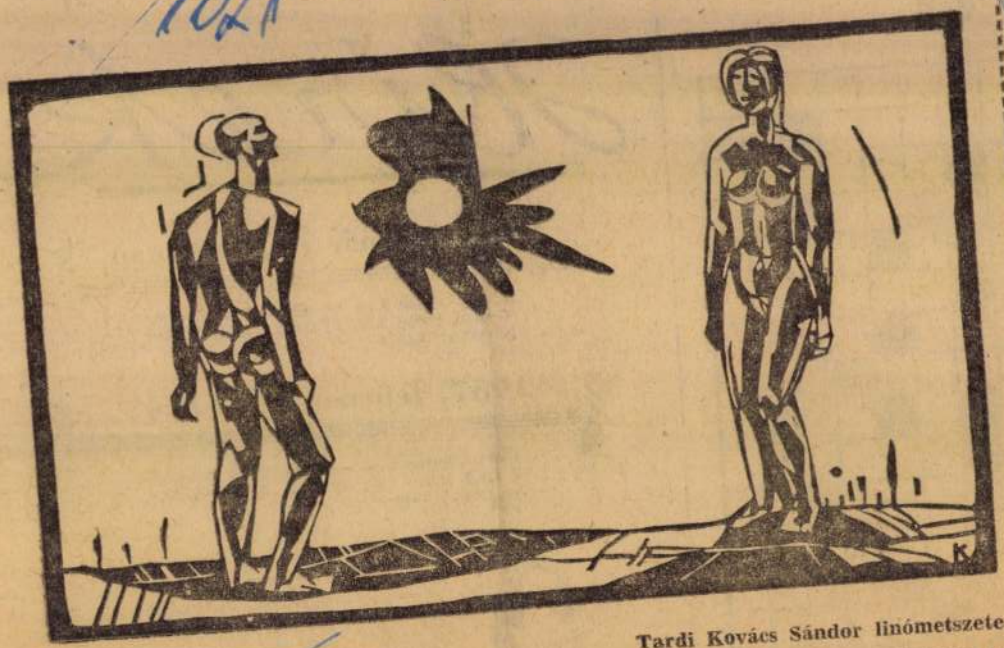

Tardi Kovács Sándor linómetszete.

Csordás János:

Számvetés helyett

Bánataim fémkoszorújába befontalak már örökre,
Anyám —

Nem menekülhetsz, nem adhat a föld se nyugtot,
Ki csillagot szül, elhagyja azt az emberi remény,
Anyám —

Az örök megnyugvás csak dőre álmod marad
Tiszta szerelmedért, engem-nemző szerelmedért
nem oldoz fel semmilyen isten,
Anyám —

Te szembenéztél a Hatalommal, gazdagok törvénye
megintett,
Az ajtót is rádzárták liliom-bűnödért,
Anyám —

„Pannónia 69" – Murs

KELLEMES időjárás és rendkívül népes közönség fogadta Muraszombatban a „Pannónia 69" nemzetközi képzőművészeti kiállítás megnyitóját szeptember 7-én. Szlovén, horvát, magyar, osztrák sőt dalmát vendégek is érkeztek a már biennálé rangjára emelkedett tárlat megtekintésére, osztrák és jugoszláv tévések és rádiósok, több ugyanis oly változatosságban vonultatták fel a mai képzőművészet irányzatait, technikai megoldásait, hogy a nézetek szembesítése elkerülhetetlen volt. Hagyományos felfogásban készült tájképek, mint Pandur Lajci *Mura menti ház* című festménye, vagy a fiatal zalaegerszegi festő, Dús László *Göcseji lakodalmasa* éppúgy helyet kaptak a No-

Tardi Kovács Sándor

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-796

ZALAI HÍRLAP

Zalaegerszeg

1021

1969. szeptember 21.

VIRÁGOK ÜNNEPE

(Tardi Kovács Sándor rajza)

1970 OKT 1 0
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRMONITOR
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

T-VAL

a másik. Így fest egy
aki nem megy el se-
nem beszél Becket úr,
ki fizesse ki a suszte-
kürtöli a világot azzal,
k senkinek...

— indítványozta Go-
ét szembenálló hadse-
azt kívánnák Öntől,
a lövedékeiket, Ön mit
é mindkettőt, nemde?
ind azt is kívánnák,
ne segítsem célba, ak-
meg feladatát? A négy
ormán jogos — kíván-
ettő teljesíthető. Gon-
a is, hogy kicserélem

feleket. Az adósokat
rablókat és a rendőr-
pallcsapat-kapitányokat.
éreket. Ez mulatságos
de a problémát nem

et segíteni?

céletlenül. Ma például
dultam, hogy nyolc óra-

kor
koz
me
raj

ko
fi
m

— Én nem mertem. Akkor viszont miért épp az elsőn segítsek? Hiszen ezzel megkárosítanám a többieket. Menekülni kezdtem. Mostanában mindig menekülök. Hallja az eredményt? — és fülemet a szívéhez szorította. — Hallja? Aritmia, légzési nehézségek. Na mindegy. Végre öt óra felé úgy éreztem, egérutat nyertem. Beállítottam ide, a Pacsirtába, hogy elrejtsen a füst meg a szeszgőz...

— Mire én letámadom. De azért talán Ön is profitál találkozásunkból. Mégiscsak segíthetett valakin, anélkül, hogy másnak ártana. Egész pályafutásom ettől az interjútól függ. Most széles e világ előtt bebizonyíthatom, hogy Ön létezik...

— Ki mondta? Ezt még Beckett úr sem merte állítani...

Rámeredtem üveges szemmel; vagyis rámeredtem volna, de elnyelte a föld vagy a füst. Az ajtó tárva-nyitva, előttem nyolc üres féldecis pohár.

Az interjú mégis megtörtént, esküszöm. Bizonyítékul felhozhatom, hogy legfeljebb négy féldecit ittam. Nem is bírok többet. Ha szerkesztőm nem hiszi el, holnap újra megindulok Godot nyomában.

TARDI SÁNDOR

1021

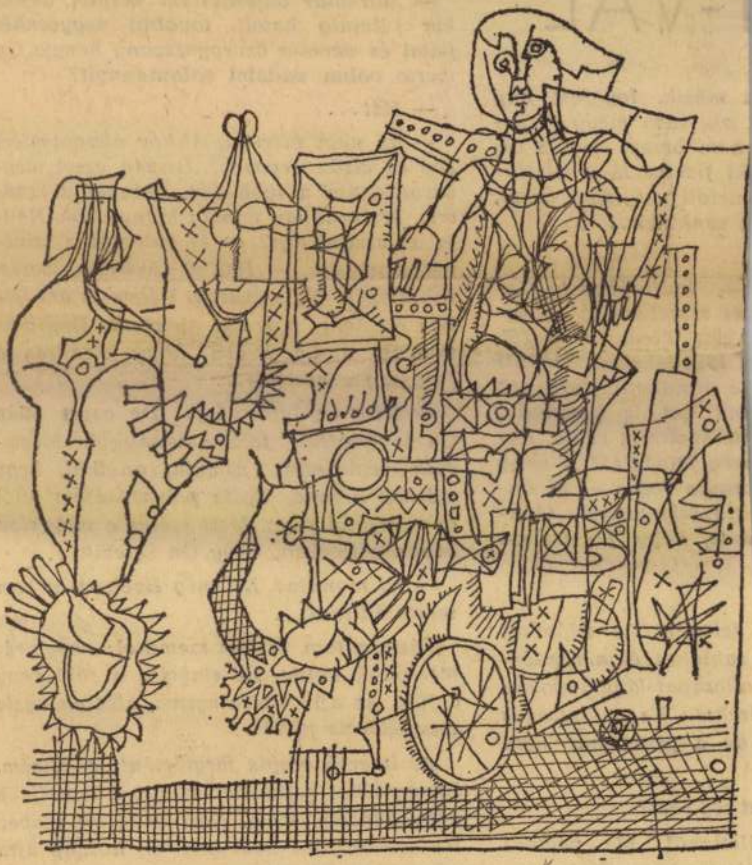

Tardi Sándor: Illusztráció

ÜVÖLTES ÉS TANYA

1

A zenekar egy homályos üregben játszik, a terem végében. Nehéz levegőjű, füstös terem, tele asztallal, meg székkel. A zenekar valahonnan Vácról jött. Gyengén játszanak és nagyképűen, örökzöld beat-számokat. Ő csendben ül egy asztal tetején vörös garbójában, a lábát lóbálja, mellette egy sörösüveg, leolvadt címkével.

— Szevasz.

— *Szevasz. Burányi Gyula* — kezet nyújt és ahogy a zenekar belehajt egy Beatles-számba —

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR IFJUSÁG

Tardi Sándor

1970 JUN 5

1021

TARDI SÁNDOR RAJZA

tagadhatja meg: minden megtagadás gyanús. Összeállíthatnánk olyan forradalmár-névsort, amelynek polgárnevei se nem flagellánskodtak, se nem tépték magukról a bőrüket. Ehelyett szelektálták az örökségüket, és az értékek poggyászával — bármilyen szerény poggyászával — léptek tovább, előbbre. Az igazi polgár rendszeretetét, szolíd műveltségre való törekvését, dolgos középszerűségben való megnyugvását a jövőbe átemelni, korszerű és célszerű adaptációját keresni, érdemes vállalkozás. Emellett őszinte, őszintébb a dühös öngúnynál. És nem konzervatív: friss, politikailag érett.)

THURY: „Politikai" nevelésem — idézőjelbe teszem, mert reménytelenül apolitikus lény vagyok — némileg kiteljesedett, és a bennem levő zűrzavar valamennyire rendeződött a második férjem, Sándor Kálmán mellett töltött huszonnégy év alatt. Ez a majdnem negyed század bizony nem volt zavartalan; zsidótörvény, állástalanság, háború és koncentrációs tábor, majd hosszadalmas betegség, testi és lelki szenvedés volt az osztályrésze.

(Nehéz ebben a békés környezetben hirtelenében végiggondolni, milyen gyötrelmes, nagy utat járt meg a Szégyenfa, A harag napja József Attila-, majd Kossuth-díjas írója Párizstól Dachauig, ellenforradalmi Magyarországtól mai Magyarországig.)

THURY: Sokat tanultam Sándor Kálmántól a munkámat illetőleg. Kérlelhetetlenül irtotta belőlem a dudvát, amit ő zsurnaliszta slendriánságnak nevezett.

(Tartalomra, gondolatokra gondol, vagy stílusra?)

aggodalmat okozva, ennek az osztálynak problémái és
látaikkal és előnyeikk
munkásságom anyagá
részét alkotják. Ma r
nék és nem is akarok
vágányra átváltani. A
hez megvan az élr
Nagy Lajos mondta,
munkáscsaládról írni
lép az otthonukba, m
toztatnak, és nem él
hétköznapjukat.

(Az Egy fedél alat
A hőse proletárasszo
évéhez, 1952-höz ké
„korszerű" törekvésne
hogy azok a művei
sebbek, amelyekben ö
lyes életanyagát írja n

THURY: A *Körüln*
és a *Tű a lemezen* v
rajzi regény, de h
regény. Amikor, min
ban bizonyos koron
bennem a vágy, hogy a múlt idokről írjak, hittem, hogy szubjektív élményeimmel együtt vagy mellett van mondanivalóm a korról és az akkori társadalmi viszonyokról. Első személyben kezdtem. Nem ment. Képtelen voltam magamat megmutatni, de mert a vallomást őszinteségre kötelezőnek éreztem, változtatni, s elhallgatni sem tudtam. Hosszú időre félretettem a kéziratot, míg egy nálam élénkebb szellemű barátom rá nem vezetett a megoldásra: írjak harmadik személyben. Azt is hozzátette: — Te nem vagy Simone de Beauvoir. — Szeméremérzetemre célzott, vagy

ságot. De hát magatol értetod
hogy ez nagyonis szubjektív me

1952-ben vagy húsz meghívott ír
részére ifjúsági regénypályázato
hirdetett. A meghívottak közt voltam, nagy zavarban, mert ugyan mit és hogy ír az ember az ifjúságnak? De egy Franciaországban járt író barátunk említette, hogy a francia vaillant-okat — úttörőket

(Miért adnék más kicsengés
zőbb. Az írónak nincsenek kézn
eszébe, hogy egy ekkora életmi
kell pironkodnia. Igazi író teh
mondani, mert szótlan mosolyai
ként, nagymondásként hárítana

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1970 AUG 4 - 1
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

cára. Ahányszor itt vagyok, elszalad egy előttem.

színen, toulouse-lautreci hían, kicsit fakó, perzselt levelekkel, hisz régen járt errefelé eső.

órok feltámadásában. És — míg kutyám boldogan lefetyeli a vizet — eltűnődhetek: apám, anyám bol-

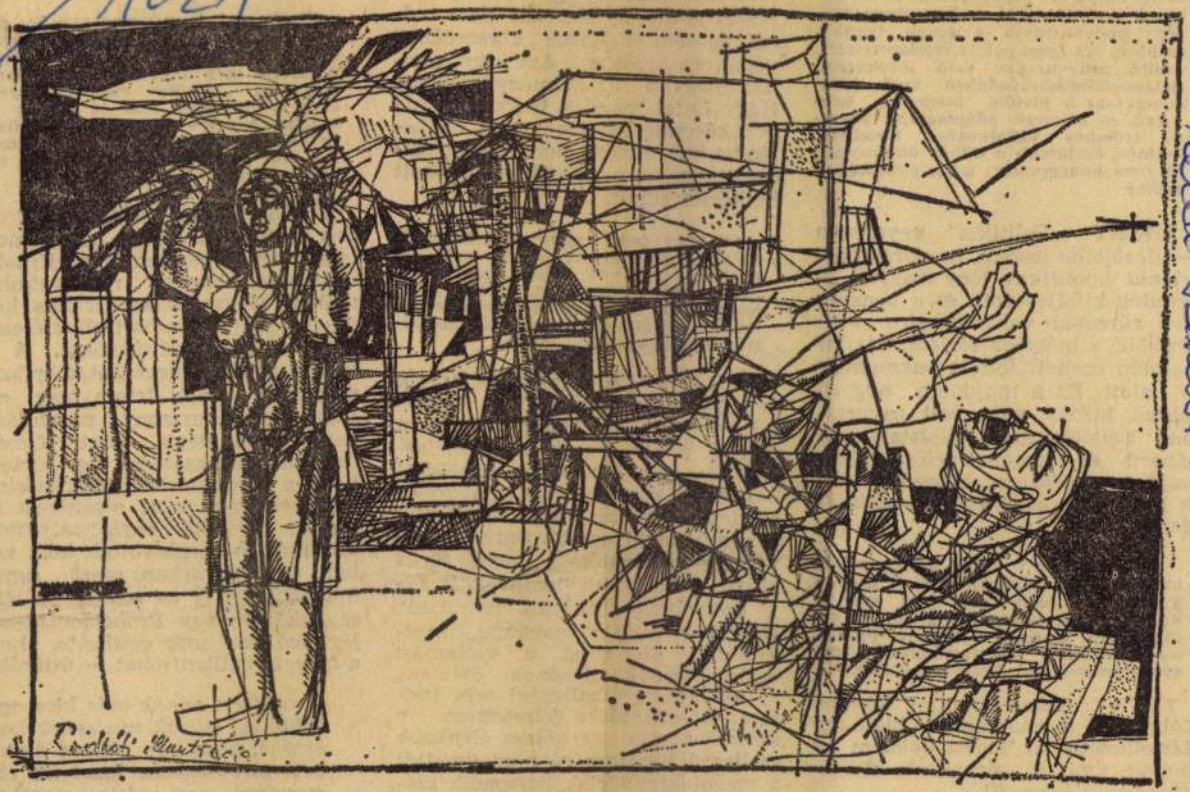

Tardi Sándor: Radnóti-illusztráció

KKAL
ÁBAN

OROZATA * 3. *

ÚS
KNÁL

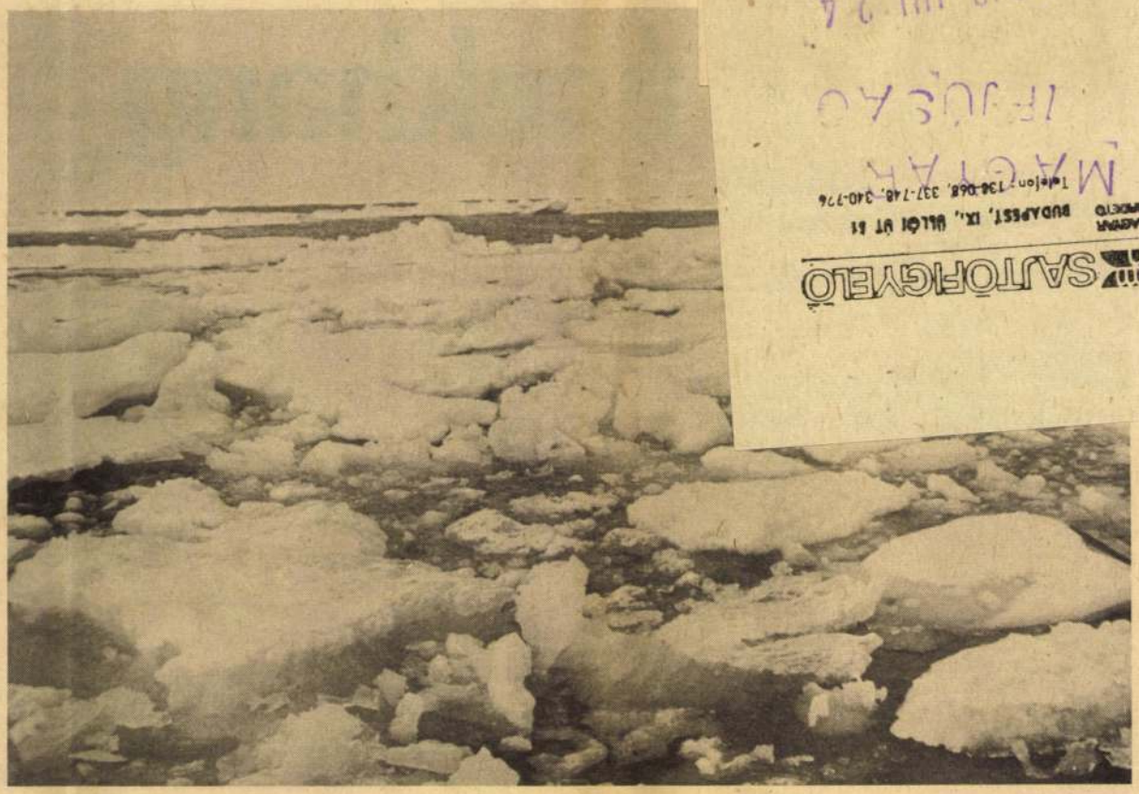

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., BÉLÁI ÚT 61
Telefon: 136-068, 337-148, 340-776
MAGYAR
16 JUL 24
2010 JUL 24

Pecázó eszkimó kislány

Az eszkimók szánvontató farkaskutyája: a husky

éppen leszállt róla. Ott rozsdásodnak a következő szezonig. amikor is vagy megindulnak, vagy sem.

De kétségtelen, hogy Barrow fejlesztése és a lakosság életkörülményeinek javítása érdekében nagyon sokat tettek a hatóságok. Modern, jól felszerelt kórház kezdte meg működését, és az eszkimó szülők gyermekeiket már a barrow-i „High School"-ban taníttatják tovább.

De egy másfajta kultúra is belopódzott Barrowba. Megnyitotta kapuit „Polar Bear Theater" „Jegesmedve Színház" néven egy mozi, ahol vérfagyasztó vadnyugati kalandfilmekkel és bűnügyi históriákkal traktálják az új eszkimó generációt...

Csak a tengerpart hangulata nem változott sokat. Színes, ősi prémcsuklyás kabátba, úgynevezett „parká"-ba öltözött asszonyok, gyerekek guggolnak, ülnek a jégtáblákon. Pecáznak. A jégtáblák közötti réseken madzagon horgokat eregetnek a vízbe és félórás ácsorgás eredményeképpen összegyűlik egy tarisznyára való kis halacska. kiegészítés a család napi eledeléhez.

Muktuk, a bálnacsemege

A következő napon tovább romlott az idő. A hideg nyugati szél sűrű fellegeket sodort a szárazföld felé és belőlük apró szemekben záporozott a hó. A hőmérő higanyszála a fagypontot jelölő 32 Fahrenheit foknál stagnált.

Pedig most hosszabb útra készülődtem, a nyugati partok mentén egy távoli eszkimó telepre. Miként az indiánoknál a Yukon menti Holy Cross, úgy itt az eszkimóknál Barrow is civilizációs csatatér, a múlt és a jelen zűrzavaros keveréke, ráadásul ez utóbbi a naivan kíváncsi amerikai milliomos turisták vadásztelepe.

A hűtőszekrény készítése tehát egyszerű: mély gödröt kell vésni a fagyott talajba, az üreget megfelelően kibélelni és azután belerakhatják a tárolandó húst. Az üreg felső része rendszerint szűkebb, és csak kis nyílást hagynak rajta, hogy hozzáférhessenek tartalmához, de persze ezt a nyílást is gondosan lezárják, sőt ma már — le is lakatolják!

A sok tonnás bálna természetesen az egész közösségé, miként elejtése is közös munka és veszélyvállalás eredménye. A partra vontatott tetemből mindenki annyit hasít ki és raktároz el a húsvermébe, amennyire a családnak és kutyáiknak a következő bálnaszezonig szükségük lehet. Régebben nehéz hónapoknak nézett elébe az az eszkimó közösség, amelynek nem sikerült bálnát elejtenie.

Felnyitottuk újdonsült eszkimó barátom húsvermét. Förtelmes bűz csapta meg orromat. Hát, hogy is mondjam, nem a legtökéletesebben konzervál ez a földbe süllyesztett „Eszkimó Lehel"!

— *Megkínálhatom egy kis „muktuk"-kal?* — kérdezte a gazda.

Erről a csemegéről már hallottam. A muktuk nem egyéb, mint a bálna zsíros bőre, amelyet összedarabolnak. Olyan, mint a gumi, csak még annál is rugalmasabb. Aki unalmában már elrágcsált egy-két nagy gumidugót, s közben egy darab rothadó húst tartottak az orra alá: annak fogalma lehet a muktukevés „élvezetéről". De ez természetesen csak a hozzám hasonló zöldfülű fehér ember számára idézőjelbe tett élvezet, az eszkimóknak ez annyira természetes eledelük, mint nálunk a parasztember szalonnája és kenyere.

Sokáig forgattam a számban a rugalmas, bűzös gombócot, amíg i vele. Az

alaszkai eszkimó „iglu" (ház) félig földbe süllyesztett építmény, amelynek metszetét a könnyebb megértés érdekében rajzban is bemutatom. Ilyen ősi, egyszerű eszkimó lakást ma már nagyon keveset lehet találni Alaszkában, ebben a kis faluban is már csak egy család lakott benne.

Jó másfél méter magas, agyontaposott dombocska jelezte a föld alatti kunyhó helyét. A domb közepéből bádogcső állt ki: ez a kémény, s egyben a szellőző nyílás is, amit persze télen elzárnak. A ház bejárata a domb szélén levő, alig emberderék szélességű, tengeri uszadékfával bélelt függőleges lyuk. Ha leereszkedünk az aljára, guggolva járható folyosóba jutunk. Négy-öt métert kell megtennünk benne, majd feleegyenesedhetünk: a lakásban találjuk magunkat, melynek padlózata a lyukban állva mellünk magasságával esik egybe. A kis szobácska három méter átmérőjű, mennyezeti gerendáit bálnabordák alkotják, az építéskor erre fókabőröket terítettek, majd földet hánytak a tetejébe. A belső falakat uszadékfával burkolták be, deszkából készültek az emeletes ágyak. Mindent vastagon belepett a korom és a füst, hiszen olajmécsessel világítanak, és petróleumtűzhelyen főznek.

A késő esti órákban két fókavadász eszkimóhoz csatlakoztam és az összefagyott jégtáblákon több kilométerre a parttól, szabad vízfelülethez értünk, amelynek jégpartján már messziről észrevettünk néhány heverésző állatot. Óvatosan közelítettünk feléjük és egy alkalmas pillanatban a vadászok közéjük lőttek. A szerencsétlen fókák teteme ott maradt a jégtáblán. A vadászok kötelet kötöttek rájuk, és vidám hangulatban húzkodták maguk után a félmázsás vérző terhet a part felé, amikor —

1021

A rajz: énekhang

BESZÉLGETÉS TARDI SÁNDORRAL

A műterem, a gyerekszoba, a háló — mindez egyetlen szoba egy Szondy utcai bérház második emeletén. Itt él és rajzol Tardi Sándor, fiatal festő, grafikus.

Példaképei sosem festők voltak. Rajongásig szereti Bartókot, Kodályt, Pilinszkyt, Kondor Bélát.

— Ne várja most tőlem, hogy „felmondjam a leckét", mint annyi sok művésztársam — mondja, amikor az indulásról, a múltról kérdezem. — Jöttem innen és innen, apám paraszt volt, gyerekkoromban sokat jártam templomba, még miniszt ráltam is, aztán egyszer csak rádöbbentem, nincs is isten; felnőttem, egy új világra ébredtem, ez volt „második születésem" stb. Minden valamire való, hasonló indíttatású költő- vagy festőtársam elmondta ezt már. Egyszerűen arról van szó, hogy egyszer csak felnőtté válik az ember, kritikusa lesz önmagának és környezetének.

— Gyerekkoromban nem akartam festő lenni, inkább vegyész, mert láttam, hogy ha a cinkforgácsra sósavat öntenek, az olyan szépen habzik. De szerencsére ez nem sikerült. Mint kamaszgyerek Simon Ferenccel, Csók István tanítványával kerültem szülőföldemen, Mezőkövesden, barátságba. Sokat néztem, ahogyan az utcán festett, valósággal viaskodott az ecsettel. Mögé álltam, s láttam: a sárga nála sárgább, mint a házakon, a zöld zöldebb, mint a fákon. Így azonban, éreztem, izgalmasabb volt. Ez volt az első találkozásom a művészettel, hiszen képeket akkoriban csak a templomban vagy hetivásárokon láttam.

— A főiskolára érettségi nélkül, miniszteri engedéllyel, 1959-ben, negyedszeri próbálkozásra vették fel...

— Igen, ezt a kollégáim is éreztették velem. Akkoriban már mi is szenvedélyesen vitatkoztunk a modernségről. Nem egyformán indultunk, hiszen a többiek már otthonról is képzőművészeti műveltséget hoztak magukkal. Kmetty János festő-tanárom mondta, amikor tanácsért fordultam hozzá: „Sok okos pasi van, a műnek köll okosnak lenni". Ezzel kitessékelt. Próbáltam ezt a tanácsot megfogadni. Szerepeltem a balatoni nyári tárlaton, Szófiában a VIT-en, két önálló kiállításom is volt, Dunakeszin és Mezőkövesden. Grafikáim jelennek meg az Élet és Irodalomban, a Magyar Ifjúságban, a Napjainkban, a Zalai Hírlapban. Ezeket a szereplési lehetőségeket nagyon fontosnak tartom azért, hogy rajzaim ebben a formában is eljussanak azokhoz, akiknek szántam.

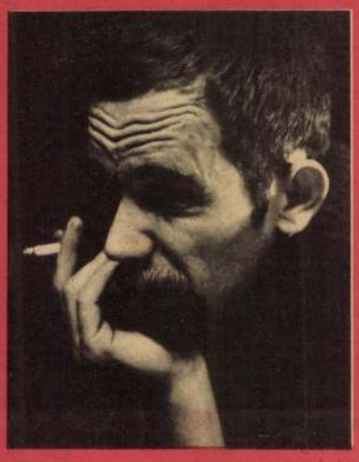

Sok képet vesz elő újabb kiállítási anyagából. Találomra rak elénk néhányat. „Repülés" — puha nagy szárnyú madár, egy földgolyót tart csőrében.

— Nemcsak az űrhajósok repülnek, ez a madár jelképezi az aviatikát.

Sok-sok szállal, vonallal összefonódó két alak, köztük egy gyerekkar villan: „Család".

— Az összetartozást, a legkisebb közösséget akartam kifejezni.

„Tiltakozó ének" — beat-együttes, eltorzult alakok, hömpölygően felerősített zene, ritmus, lendület a vonalakban. És mellette az ellenpólus: „Kamarazene". Hidegen nyugodt figurák, arany és mélykék harmóniája. A zene valamilyen formában minden képén jelen van. „A zene mindenkié" — Kodály portréját reprodukción látom, az eredetije az ez évi SZOT-pályázaton van.

— Korunk jellemző gesztusait csodálom, ahogyan egy hidat átdobunk a túlsó partra, ahogyan az acélív megfeszül. A rajzot leginkább énekhanghoz hasonlítanám, hiszek mindenhatóságában, semmilyen „útkeresés" ürügyén nem lehet lemondani róla. Képeim végére nem teszek pontot. Nyitva hagyom az asszociációk lehetőségét. A nézőt ezáltal kapcsolnám be az alkotás folyamatába.

— Verset is ír, többek közt éppen e lap hasábjain is megjelent már. Mi dönti el, hogy egy témát megrajzol, vagy megír?

— Az, hogy mennyire időbeli, térbeli a probléma. A kép csak térben tud megmutatni, az előzményeket, az állapotot, a következményeket is magában foglalja. Ezt sokszor nehézkesnek és lassúnak érzem. Az irodalom időbeli, ritmikai problémát is képes megmutatni.

— Sajátosan közbülső vagy határműfaj, amit Tardi Sándor az Egyetemi Színpadon a Radnóti-esten csinált: miközben Fodor Tamás felolvasta Tardi vallomását Radnótiról, ő megrajzolta a Tétova ódát...

— Radnóti világa önmagában zárt és tökéletes. A rajz csak kísérlet volt, nem a műalkotás igényével készült, inkább dramaturgiai funkciója volt, hogy beleépüljön az est egészébe. Nem a rajzolás módja volt tétova. A fekete vonal segítségével próbáltam értelmezni Radnóti versét. Egy kritikusom szerint hangszereltem a Tétova ódát.

— Egy-egy ilyen alkotás is olyan egyszeri, megismételhetetlen hangulatot ábrázol, mint maga a szavalat... De nyilván nem véletlenül rajzolja Radnótit, szobája fala tele van Radnóti-képekkel, a kötet ronggyá olvasva, mint egy falusi biblia, élete fontosabb eseményeit is abba jegyezte bele...

— Radnóti világa emberléptékű, ezért szeretem őt. „Oh, taris ki addig lélek, védekezz!" — mondja a költő. S ez az „addig" behelyettesíthető mindenféle terminusokkal, a nagy gondoktól a kis bosszúságokig.

Székely Gabriella

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-295, 188-307
Élet és Irodalom
1963 APR 12

TOKAJI GYÖRGY

V[illegible] É[illegible]

Valamikor, egy évtizede az [illegible] tékesek: az orvostudomány, a közigazgatás, a pénzügyi szervek képviselőiből alakult vezérkar egy döntő ütközet stratégiájának vázlata fölé hajolt, a megalázó, megbélyegző, néppusztító tébécé elleni küzdelem riadóját fújva meg. Évszázadok mulasztását, nemtörődömségét, közönyét, hanyagságát igyekezve pótolni.

A következő évek eredményei igazolták: a stratégia helyes volt, az intézkedések nyomán rábukkantak a „fehér foltok"-ra, a betegség felderítetlen gócaira s a szűrővizsgálatok, a gondozó intézetek működése terelte a betegek ezreit a gyógyulás felé, kórházak, szanatóriumok betegágyaiba s hosszú, gondos ápolás után gyógyultan — bár még mindig ellenőrzésre kötelezetten — engedte vissza munkájukhoz. Visszatérésük az „életbe" olyan további intézkedést igényelt, amely sorsukat, helyüket, utukat egyengeti, gondoskodik emberi jogaik csorbítatlanságáról általánosságban — bár nem egészen helyes kifejezéssel — rehabilitálja őket, a társadalom számára.

Nos, embert aligha érhet nagyobb méltánytalanság a betegségénél, s a tébécé amúgyis valami alja-minősítést kapott az emberiség szemében, miután fertőzés útján is terjedhet. A nyavalya akaratlan hordozóját, tetszik, nem tetszik, megtűrt, másodrendű emberré degradálta.

Előttem halomnyi könyv. Orvosi, egészségügyi — és hivatalos közlönyök bekötött évfolyamai. Ez a könyvhalom a paragrafusok nyelvén újra meg újra vétót kiált a fülánkok felé, amelyek bacilusoknál is jobban emésztik az elnyomorított, injekcióktól pácolt, gyógyszeres tablettákkal kitapasztott beteget, aki most újra megérkezett egy pályaudvarra s a célbaérés mámorával lép a peronra.

Amikor ide indult, menetjegygyel látták el: igazolásokkal, zárójelentésekkel, bizonylatokkal, hitelesítésekkel arról, hogy a visszatérésre már jogosult. Csak terjedelmes körmondatokkal lehetne tolmácsolni az ágyától, a százszor megunt falaktól, a kezelés, ápolás naponta ismétlődő szertartásaitól szabaduló „gyógyult" érzéseit. Ha lehet kétszer a világra jönni, ez az a pillanat, amikor az újraszülött köldökzsinórját elnyesik s tétova [illegible]magától értetődő ismét kar[illegible] emel a társadalo megtérésük után, ugyancsak a habilitáció magasztos főnevét e legetve. Pedig ő nem kasszát fú mindössze beteg volt.

„Az alkotmány biztosítja minc állampolgár részére a munkál való jogot, másrészt minden mu kaképes polgár kötelességévé te hogy képességei szerint dolgozzé Ez tehát az alap, amelyre szorg kőművesek a falakat húzzák.

Hadd tehessek mindjárt egy kitérőt. Egy különös kaszinóról vánok beszámolni, országunk egy igen tekintélyes tüdőbeteg gyó intézete emeleteinek, osztályain fürdő- és mosóhelyiségeiről, oly épületrészekről tehát, ahol a n különböző szakaiban gyülekezn az ápoltak, újak s régiek, súlyos és roborálásra beutaltak, „contr losok" s egy-egy suttyomban els vott cigaretta mellett pörgetik életük, betegségük eseményé acsarkodva, rezignáltan, ingerült vagy beletörődéssel, ki-ki vérmé séklete szerint. Valahogy így:

— „... kiszűrtek. A gondozó a b utalóba küldött. Vártam egy hón pot, amíg helyet biztosítottak, id Az orvos itt hat hónapot ígért. Ot hon kerestem ezerhatszázat, né felment ezernyolcra. Van négy gy rek. Most kapom a fizetésem 75 sz zalékának 80 százalékát. Ennyi táppénzem. Öten otthon. Jó, én itt mindent megkapok. De azok is en ni akarnak, melegedni, ruházkodni Az asszony ennyi gyerekkel nem dolgozhat. Meggyógyulok, az mondják, s akkor hazamehetek is mét a melóba. Csak mennék. Mert még mindig nem engednek dolgozni, fene tudja meddig. Aztán visszaengednek-e ugyanoda? Jön a bizottság, leszázalékolnak, »csökkent« leszek. Jó, ha betesznek portásnak, kocsikísérőnek, éjjeliőrnek, vagy elküldenek melegebb tájakra..."

Íme, a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány 3/1963 (XII. 3.) sz. rendelete a „... meghatározott munkakörben gümőkór miatt csökkent munkaképességű dolgozók védelméről", amelyből megtudható, hogy az érdekelt elsősorban eredeti munkahelyén és szakmájában foglalkoztatandó. Vagy: más megfelelő munkakörben (munkahelyen), esetleg: más vállalathoz áthelyezve, illetve: más munkára betanítva, munkaképzésben részesítve, netán: a teljes munkaidőnél rövidebb

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor: Költészet

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ZALAI HÍRLAP
Zalaegerszeg

8 1021

Tardi Sándor:
A HÍRNÖK

változó emberek

lók falun

Hány és hány falusi generáció
aja valaha. Urat? Aligha hin-
gfeljebb csak tanítót, köztiszt-
esetű" egzisztenciát. De hát a
ott ösvények vezettek az efféle
tehetség kallódott el egykor
nagy ára volt. Családok nyo-
a nevelt gyerek diplomát szer-
kellett a tanítástáshoz és az
tákon.
asztó.

ajos útja

a Zalaszentgróti ÁG főkönyv-
íróasztalán töméntelen munka
az emlékezéshez.

lban születtem. Öten voltunk
reknek mondott, apám is sze-
ományt, hogy a betűvetésnél
liából, hát elengedett a polgá-
egerszegi kereskedelmibe, de
volna ki a család szájából.
őálltam, ám amikor kiderült,
akási költség, meg ezer más
ntett „Majd megszokod így is"
l terveimet és 1945 szeptem-
ziumba. Nem is tudom, alkal-
inkább? Szünidőben meg az
otthon. Később aztán, amikor

VÉLEMÉNYÜNK SZE

SAJTÓIGAZOLÓ
MAGYAR HÍRLAPÍRÓK EGYESÜLETE
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81.
Telefon: 138-048, 337-748, 340-776
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
1968 OKT 25

CÍMKÓRSÁG

Először a halálozási magánközleményekben ütött szemen. A megrendült rokonok tudatták, hogy *„X. Y. nyug. min. tan., a Szentkorona Rend tulajdonosa, stb, stb."* elhunyt. Gondoltam: elhunyt, hát elhunyt, a címviselőknek is meg a címeknek is, hálistennek, ez a sorsuk. Elmúlnak.

De aztán figyelni kezdtem a kapualjakat, a lakásajtókat, s valami riadt gyanú fészkelődött belém: a címek nem múlnak el. Sőt. A címkórság gyönyörűen újravirágzott a réz-, zománc- és üvegtáblákon. Vannak megint *„Ing. doctor ikszipszilonok"*, vannak *„c. egyetemi docensek"*, vannak *„dr. med. univ. volt klinikai tanársegéd"*-ek, sőt vannak *„dr. X. Y. doktor"*-ok is. A tudományos osztályvezető — apja urasági cseléd volt — egy szép napon kiírja lakásajtajára, hogy ő *„dr. L. J. head of scientific department"*, a HKI-csoportvezető *„Gruppenleiter"*-ré nevezi ki magát, az egyetemi tanár kijelenti: csak akkor hajlandó tévé-kamera elé ülni kollégájával, ha az igazolja, hogy legalábbis *„cand"*. Vagyis kandidátus.

Aztán egy pillantás a telefonkönyvébe. Már a foglalkozások feltüntetésében is van olykor valami komikus hivalkodás. A *„külkeresk. titkár"*, az *„üzemszervezési szakértő"*, a *„közp. sportisk. vez."*, a *parfümőr"* (?), vagy *„a Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekarának t."* mellett véletlenül se találni senkit, aki azt közölné, hogy ő — mondjuk — „hegesztő", vagy „segédmunkás", vagy „ablakmosó". Ám ez még hagyján. A címkórság azokban buzog igazán, akik nem foglalkozásukat, hanem rangjukat, beosztásukat kötik a telefonkönyv-olvasó orrára. Rengeteg a „fő". A *„pü. főea."*, a *„főenergetikus"*, a *„p. m. v. főfel."*, a *„főgépész"*, a *„főmunkatárs"*, a *„p. m. főell."*. És a „vez.". A *„boltvez."*, a *„szakvez."*, az *„üzemvez."*, a *„csopvez."*, a *„min. oszt. vez."*. És vannak címrekorderek. Bemutatok egyet: *„D. I. dr. tech., gép. mérn., tud. munkatárs, a műsz. tud. kandidátusa"*.

Nem folytatom.

A következtetést se fogalmazom meg. Kiabál az így is.

—ór.—

ÓCSKAVAS-INDULÓ

Mert szeretem a hajnalt, mert akkor legfürgébb az ész, ezért már ötkor irogatok a táskarádióm zenéje mellett, és úgy negyedhét tájt rettentő nagy érdeklődéssel szoktam hallgatni a Magyar Hírdető műsorkáját.

Némileg meghökkentett, amikor a napokban a reklámműsor egyik attrakciójának bevezetőjeként közismert munkásmozgalmi induló harsant fel, majd egy lágy bariton az ócskavasgyűjtés fontosságát ecsetelte s a záróakkordok ismét a vasasokról szóló mozgalmi dal hangjai voltak.

Vas, vasas, ócskavas. Hm, furcsa humor.

Darázs Endre

BÜNTETŐFILM

A pesti humor nevezte el így a híradó és a játékfilm közé ékelt kisfilmet. A legtöbb moziban ennek megfelelően alakítják ki az előadás rendjét. Míg a híradó alatt nem engedik be a későnjövőket, addig a kisfilm alatt megszokott a járkálás, a helykeresés, ilyenkor a nézőtéri személyzet hangosan beszélget, a híradó és a kisfilm közti, rövid szünetben eladott perecek ropognak. Ha csak nem valami krimit remélnek.

Mostanában láttam az „Archeológia" című kisfilmet, amelyben földből kikapart törött fésű, rozsdás zsebóra, megfeketült kiskanál, csorba csésze, kopott medaillon szerepel. A leletek a közönség tekintélyes részét nevetésre ingerelték.

Pedig azt kapták, amit első pillanatban reméltek. Krimit, mégpedig a történelem legborzalmasabb bűntettének felderítését. Történelmi krimit, ami izgalomban, vérengzésben, rablásban felülmúlta a legvéresebb „irodalmi" krimik eseményeit. A kisfilm detektívrégészei Auschwitz földjében találták meg a gyilkosok hátrahagyott bűnjeleit, az áldozatok utolsó tárgyait, melyeket azoknak az időknek legkorszerűbb eszközeivel felszerelt gyilkoló gépezet sem tudott tökéletesen eltüntetni.

Most kellene a csend, az a csend, amivel a film készítői befejezik döbbenetes képsoraikat. Gondolkozni kellene, hogy ne csak nézzünk, hanem lássunk is. De erre nincs lehetőség. A nézőtéri zaj elviselhetetlen. Egyesek vidáman, önfeledten röhögnek, mások ijesztő közömbösséggel beszélgetnek. Mit tehet ilyenkor az ember? A sötétben pisszegjen rá a szomszédaira, amikor ordítani szeretne?

Még szerencse, hogy ezek a büntetőfilmek legfeljebb tíz—tizenöt percig tartanak.

Selmeczi Elek

SZEMIRAMISZ MESÉI

Most jelent meg Németh László munkáinak második két kötete, az Utolsó kísérlet. Bevezetőjében, mely alatt az 1968-as évszám áll, a szerző így vall a regény keletkezéséről: „Legigazibb hattyúdalomnak azonban az Utolsó kísérletet tekintettem; az irónia azt mondhatná: tán ezért is méreteztem ilyen hatalmasra, hogy mint egy Szemiramisz a mesét, még soká mondhassam, dalolhassam."

Sajnos, itt meg kell állnunk. Szemiramiszról ugyanis sok mindent följegyeztek, például azt, hogy függőkertje egyike volt az ókori világ hét csodájának, s azt is, hogy drágán mérte szerelmét, mert akit ágyába engedett, másnap megölette. Csak épp azt nem jegyezték fel róla, hogy mesét mondott volna. Nem is mondott mesét. A nagy mesélő egy szelidebb hölgy volt, Seherezáde.

A szép hasonlat, pirulva írjuk le, félreértés. Ámde nyilván Németh Lászlóra is gondolt Horatius, midőn ezt írta: Quandoque bonus dormitat Homeros. Vagyis: szunyókál néha a jó Homérosz is.

Persze lektor, szerkesztő, korrektor is olvasta a bevezetőt. Rájuk is gondolt volna Horatius?

Cs. L.

TÍZ CENTI

Az újságokban fura hírek látnak napvilágot. Több lap, például a minap a következőket közölte, a forrás megnevezése nélkül:

„Tíz centiméterrel megrövidítették a 14 éves Lynette Starke johannesburgi iskoláslányt, aki 186 centiméteres szokatlan magassága miatt mindig petrezselymet árult az iskolabálokon."

Kár, hogy a szerkesztőség nem feltételezi: az olvasókat a részletek is érdekelnék. Felül, vagy alul vágtak le a kislányból? Esetleg a lábszáraiban zsugorították a csontot? Présben összenyomták szegény teremtést? Vagy lehet, hogy csak ilyesmiről van szó?:

„L. Starke johannesburgi iskoláslány két és fél méter szövetet fizetett ki a boltban, de csak két méter negyven centit kapott. Az iskoláslányt tíz centivel megrövidítették."

D. L.

A ROSSZARCÚ FIÚ

A rosszarcú fiút a televízióban láttuk. A Kék fény operatőre feltűnően hosszan időzött nyúlszáján, ragyavert, forradásos arcán, nyerges, lapított orrán. Egész arcát egyszerre nem mutathatta, mert a fiú még nem nagykorú. A részletek kinagyítása, a különböző szögből készült felvételek feltehetően még jobban aláhúzták az arc csúfságát, tovább torzították az amúgy is torzat. Az elvadult fiút nagy bűnök terhelik: sorozatosan elkövetett erőszakos nemi közösülés, jórészt fiatalkorúakon. De a szóban forgó adásnak vitathatatlan társadalmi hasznossága mellett — az alkotók szándéka ellenére — van egy gyenge pontja. Nevezetesen az, hogy a felháborító bűntetteket a rosszarcú fiú nem egymagában, hanem a negyventagú banda tagjaként követte el. A riporter nemcsak vele beszélt, a képernyőn nemcsak őt mutatták, de nála indokolatlanul hosszan időzött a kamera. Az arc csúf részleteinek tartós és visszavisszatérő közelhozása valami avitt szemléletet sugall: a rosszkülsejű ember belül is romlott. Óvakodjatok a csúnya emberektől!

„Miért nem próbált rendesen udvarolni?" E riporteri kérdésre a válasz: „Mert csúnya vagyok". S e három szó riporteri visszhang nélkül, szinte szomorúan koppant. Teljesen bizonyos, hogy a banda tagjai külsőre, megjelenésre eléggé eltértek egymástól — kettőt-hármat közülük láthattunk is. Amiben megegyeztek, az a deformálódott életfelfogás, az, hogy a bűn útjára tévedtek.

Ezért a riportban akaratlanul is érvényesült hangsúly korrigálásra szorul: kislányoknak és felnőtteknek egyaránt — nem a csúf emberektől, hanem a romlott lelkűektől, a bűnözőktől kell óvakodniok, akár csúf, akár megnyerő a külsejük.

Fonó György

KÖLTÖZKÖDÉS

Néhány hete *Kiállítások* című képzőművészeti rovatot vélt felfedezni a *Népsportban* a *Véleményünk szerint*, aztán kiderült, hogy nem tárlati szemle volt ez, hanem a szabálytalankodó labdarúgók büntetéseinek felsorolása.

Ez a — most már eláruljuk: szándékos — félreolvasásunk eleven valósággá vált a *Hétfői Hírek* sportrovatában. A kitűnő *Szepesi Vasarely*-vel folytatott párbeszédét a világhírű művész sportszeretetéről, s arról, hogy miképpen jelenik meg a testedzés, a játék a mester műalkotásaiban. Szepesi *Mikrofon nélkülje* Vasarely-vel kapcsolatban ejt ugyan néhány szót a *par excellence* futballról is, de sürgősen visszakanyarodik az eredeti témára, és az *Ernst Múzeum* legújabb kiállításáról ad beszámolót.

Régen a negyedévek elején szoktak költözködni, most október közepén, úgy látszik a művészet költözött át a sportrovatba. A sport mindenkié. A művészet is mindenkié.

—á.—

JEGY

Három hónap alatt fel lehet jutni a Holdba, vissza lehet térni, kis pihenő után újra útnak lehet indulni, aztán megint visszatérni, és még így tovább jónéhányszor. Három hónap alatt egy (sőt több) katonai junta hatalomra kerül, sőt megbukik, sőt újra hatalomra kerül Dél-Amerikában. Három hónap alatt új létesítmények épülnek, házasságok és válások futnak zátonyra, körül lehet nézni IBUSZ-alapon Tokióban és a Kanári-szigeteken, és gyalog végig lehet járni — megfelelő pihenőkkel — az ország összes kegyhelyeit. Sőt: erre a fent felsorolt egészre, vagy bármely kombinációjára elegendő a három hónap. Mire nem elég?

Három hónappal ezelőtt Illetékesek belátták utólag azt, amit közepesen kvalifikált — igaz: kissé tán cinikus általános iskolásaink éleslátása előre megjósolt: az új autóbusz- és villamosjegyek feladatukra tökéletesen alkalmatlanok, mert puhák. Lyukasztóba gyömöszölésük bonyolult, időigényes; feltartják, akadályozzák az utasok kellemes, egészséges cirkulációját a kocsik belsejében; elcsúfítják mozgásunk harmonikus, szívderítő koreográfiáját. No, idáig rendben van, a sejtelmes jövőt nem lehet mindíg előre látni, és nem születhet mindenki megyéspüspöknek. Az önkritika megnyugtatott: készül az új jegy, keményebb papírból!

Azóta készül.

Három hónap alatt fel lehet jutni a Holdba, vissza lehet térni stb.

(b.)

MOHOLY-NAGY LÁSZLÓ, SZÁMADÓ JUHÁSZ FIA

Az Élet és Irodalom október 18-i számában Dénes Zsófia kedves kis portrét rajzol emlékeiből, Moholy-Nagy Lászlóról. De szavaihoz, hogy: „Alföldi számadójuhász fia, így beszélte ő maga. Apja Moholy-pusztán dolgozott. kitűnő művész [illegible] tért át a zsidó hitről a katolikusra. Hevesy Iván, — aki maga beszélte akkor nekem — volt a keresztapja. A dologban nem Dénes Zsófia tévedett, hanem szegény Moholy-Nagy. Nem kívánom feszegetni a dolgot. Miért mondom el? A művészek életrajzának csak akkor van értelme, ha adataik megfelelnek a valóságnak.

Komlós Aladár

NÉPSZERŰSÉGI STATISZTIKA

Elkészült az 1968. évi könyvstatisztika a Központi Statisztikai Hivatal jóvoltából. Az élő magyar írók listavezetője Berkesi András, akinek Húszévesek című könyve száztizenkétezer példányban jelent meg. Halott auktoraink közül Rejtő Jenő volt a legnépszerűbb: nyolcszázkilencvenegyezres példányszámmal.

Nem érdektelen kimutatás; lehet róla elmélkedni, vitatkozni, sokféle előjellel.

Egy adat azonban hiányzik a népszerűségi statisztikából. A példányszám a kiadók — általában jogos — bizalmát, s eddigi tapasztalatait fejezi ki. Ám nem derül ki a *megvásárolt* könyvek példányszáma. S ami még izgalmasabb lenne: sohasem hallunk *az antikváriumoknak eladott* könyvek példányszámáról. Ez is jelez valamit. Többnyire az előlegezett bizalmat követő kiábrándulást. Nem ártana egy ilyen felmérés is. Példányszámából csúcsbest-sellernek vélhető néhány könyv igen nagy mennyiségben lelhető fel az antikváriumokban, mélyen leszállított áron. Érdemes körülnézni, s ezt a negatív „protokollistát" is összeállítani. Ez is adalék, az olvasó (helyes vagy helytelen) ítélkezéséről.

S a sehol — tehát *antikváriumokban sem* — fellelhető könyvek listája sem érdektelen. Aligha nem ezek a valóságos hiánycikkek. Érdemes lenne az elmúlt évtizedekben megjelent, s a könyvforgalomból teljesen eltűnt könyvek regiszterét is elkészíteni. Amelyeknek előlegezett példányszáma nem elégítette ki az olvasó (helyes vagy helytelen) igényét.

(—ci)

GALILEO GALILEI

Az ész és a hit konfliktusa.
Magyarul beszélő
bolgár-olasz film
a nagy tudós életéről.
Galilei — Cyril Cusack
Giordano Bruno —
Georgi Kalojancsev
Marina — Nevena Kokanova
Bemutató: október 30.

ÉLET ÉS IRODALOM

Irodalmi és politikai hetilap
Főszerkesztő:
NEMES GYÖRGY
Főszerkesztő helyettes:
GARAI GÁBOR

Szerkesztőség: Bp., V., Alpári Gy. u. 22. Tel.: 111—424; 310—920; 314—164; 111—087; 113—221. Kiadja: Lapkiadó Vállalat. Lenin körút 9—11. Telefon: 221—285. Felelős kiadó: Sala Sándor. Nyomta: Szikra Lapnyomda. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető: bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (Budapest, V. József nádor tér 1.) Előfizetési díj negyed évre 24,— Ft. Külföldiek részére a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat.

KÉZIRATOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.

Megjelenik minden szombaton.

INDEX 25 244

1021

AZ ÉLET ÉS IRODALOM LÁTOGATÓBAN

KERESZTURY DEZSŐNÉL

Ideális felelős.

Hány érdemes ügyet vett a kezébe (a nyakába?), és végzett el, irigylésre méltó agilitással, szilárd szakértelemmel — nehezen tudnám elsorolni.

Egypárat a sok közül.

Felelőse mindenekelőtt Arany Jánosnak; a fájdalmasan megtizedelődött hagyatéknak, a kritikai kiadásnak és a befejezésre váró monográfiának. Babits, Pap Károly és Batsányi hagyatékának is, Aranyé mellett. A Balaton-vidék meg az egész Dunántúl irodalmi-szellemi múltjának. Mindennek, amit képek, tárgyak, szentelt helyek őriznek a magyar irodalomból, zenetörténetből, különösen a színjátszásból. (Bajtársak is voltunk egykor, a nemzeti múzeumi irodalmi kiállítások megrendezésében.) Felelőse ezeken felül régóta szunnyadó magyar drámák színpadra vitelének. A német költészet hírnevének. A magyar irodalom elismertetésének a német nyelvterületen. Helyünknek, hírünknek a nagyvilágban.

Arany János mondását megfordítva: énektanárból lett éneklő. Első verseskötetét tizenkét évvel ezelőtt adta ki, tehát túl az ötvenen.

— Családapja (az Eötvös Kollégium zsargonjával szólva) ígéretes fiatalok csapatának. Teljesítik-e, amit vár tőlük?

— Naív öreg, aki azt várja az ifjúságtól, hogy csak az ő eszményeit valósítsa meg. Azt várom a fiataloktól s azt kívánom nekik, hogy becsülettel s nagyobb szerencsével formálhassák meg a maguk világát, mint mi a miénket. Bízom bennük, mert tapasztalataim nagy része azt bizonyítja, nem ok nélkül.

— Majdnem egy évtizeden át könyvtárosa volt a berlini magyar intézetnek és magyar lektora ott az egyetemnek. Szemtanúja az avantgarde mozgalmak kibontakozásának és szétszóratásának. A mostani fiatalokat érdekli, izgatja ez az eltemetett hagyomány. Érdemes-e nekik felfedezni?

— A húszas és harmincas évek fordulóján éltem Berlinben. A weimari Németország fővárosa a világ első művészeti fóruma volt. Minden ellentmondásossága, veszélye ellenére szép, nagy dolog: egyszerre dús ősz és tavasz. Magyarországon akkor alig jutott célba valami az igazi avantgarde törekvésekből: most kell őket újra felfedezni. A háború után jelentkező ilyenfajta kísérletek félbemaradtak. A közelmúlt évei folyamán ez a hullám is átcsapott irodalmi, művészeti életünkön; s ez jó. Csak persze tudni kell, hogy ez nem valamiféle „új hullám". Az igazi avantgarde azért újította meg a kifejező-eszközöket, mert a maga valóságos kedélyállapota, képzeletjárása, igazán átélt és halálos kockázattal is vállalt igazsága nem fért el a régi formákban. Ilyen értelemben örülök annak, hogy az „új hullám" azért mégis sok mindent felszabadított ifjú — azaz hogy most már érett — költőinkben. Persze az a forradalom is felnevelte a maga szigorú törvényszabóit. Hogy a XX. században csak szabadverset lehet írni: Kasáknak ez az utasítása például éppoly káros dogma, mint annyi más.

— Úgy értsem ezt, hogy inkább a klasszikus örökség tanulmányozását ajánlja? Többen elmondták mostanában, hogy a régi magyar irodalom meghalt, nem érdekli a mai ifjúságot. Nem tartja elhamarkodottnak ezeket a véleményeket? Vagy csakugyan van okunk ilyen aggodalomra?

— A jó gyomrú fiatalság megtalálja s meg is emészti a maga táplálékát. Nem igaz, hogy nem szereti a régieket; azt tapasztaltam, hogy még az átlaga is többet fogyaszt belőlük, mint a mi ifjúságunk annak idején. Persze sok mindent nem tud, ami akkor hozzátartozott az általános műveltséghez. Vagy másképpen tudja. Egyébként: csak az öregek veszik-e meg Homérosz, az antik drámaírók, költők, vagy Shakespeare, Goethe, Puskin, Stendhal, Dosztojevszkij új meg új kiadásait, hogy Petőfiről, Aranyról, de akár Balassiról vagy Berzsenyiről ne is beszéljek? *Az ember tragédiája* vagy a *Hamlet* vagy a *Mózes* előadásain kik töltik meg a nézőtereket? Megvallom, igen nagy és jóleső meglepetés volt látnom, milyen sokaságban s milyen templomi csendben figyelték a fiatalok például a *Mózes* előadásait, s mennyi szenvedéllyel és elmeéllel vitatkoztak nem éppen könnyű kérdéseiről.

A színházról

— Ide vág az a vitatéma is, hogy illik-e, szabad-e átírni régi színdarabjainkat. A MÓZES és a CSÁK VÉGNAPJAI sikere után, hogy vélekedik erről?

— Többrétű a kérdés. Azt, hogy a színház mindig is a maga igényeihez és lehetőségeihez alkalmazta az idővel avuló, beporosodó műveket, mindenki tudja. Más az irodalom és más a színpad. Shakespeare, aki fütyült a szöveghűségre, nem utolsósorban darabjai kimeríthetetlen alkalmazkodókészségének köszönheti, hogy századokon át élő színpadi szerző maradt. S hány elavult mű támadt új életre, hozzáértő átdolgozók kezén? Csak magyar írók esetében lenne megrovandó az, amiért Zweig, Brecht, Dürrenmatt, s anynyian mások elismerésben részesültek? A *Csák végnapjainak* egyik bírálója tette eddig legélesebben szóvá ezt a dolgot. Azt kérdezte, nem tragikus öncsalás-e helyreállítanunk olyan régi műveket, melyek eddig nem tudtak igazán megszületni? Nem! Drámairodalmunk múltja jó művekben több mint szegényes, pedig tele van kitűnő félig kész drámával. Hagyjuk félkész áruként rozsdásodni ezeket? Emellett: történelmünket csak iskoláskönyvekből tanulják az új nemzedékek;

— Évtizedeken át írt színházi kritikát. A Pester Lloydba, a Nyugatba, a Magyar Csillagba. Drámát — úgy tudom — nem írt. Nem irigyelte azokat, akik színpadra kerültek, akikről bírálatot írt? Nem nyugtalanította olyan érzés, hogy jobbat tudna írni sokuknál?

— Amíg színikritikus voltam, összeférhetetlennek tartottam, hogy szerzőként jelentkezzem. Aztán más dolgom volt, később meg nem értettem egyet a színházainkban uralkodó állapotokkal. Most már, úgy lehet, késő. Mert hiszen igazi dráma ott nőhet csak, a színpad gyakorlati életében.

— Színigazgatáshoz nem volna-e kedve?

— A színházigazgatáshoz nem értek. Tanácsadóként részt vettem egy évig a Szegedi Játékszín létrehívásában, s Bozóky Istvánnal sikerült is az alapokat lerakni; de ezeket, mint annyi mindent a világban — s az én életemben is — befújta a szél. Létrejött, azért két — szívemhez nőtt s országosan is nevezetes — előadás: Eliot *Koktéljáé* és a *Bánk Báné*. A *Bánk bánt* úgy szerettem volna egész életemben színpadra vinni, ahogy én képzelem (ifjúkoromban még a címszerepet is eljátszottam volna). A szegedi előadás — a maga kamara-keretében — közel állt ehhez. De még foglalkozni kellene vele, főként a szöveggel. De ez nehéz, csak vérrel megoldható feladat. Ilyen „véres" feladatot pedig rótt még rám néhányat sorsom.

Arany és Európa

— Arany Jánosról — egyelőre pályájának első feléről — írt monográfiát. Ilyen munka közben az irodalomtörténész sokszorosan azonosul szeretett írójával, „hősével".

— Aki számontart, esszéíróként szokott számontartani. Ezt a műfajt valahogy így kell meghatározni: feladata a tárgyból kivonható lényeges tartalmakat egy író élményvilágon átszűrve egybefoglalni. Meggyőződésem különben, hogy a látszatra legszemélytelenebb „tudós", ábrázoláson is ott van az író személyességének nyoma. Nem vagyunk, hála Istennek, gondolkodógépek. Olyasmiről, amihez nincs személyes közöm, nem is tudnék értelmes dolgot írni. Hogyan írhatnék élő könyvet Aranyról, ha nem itatnám meg felidézett árnyát a magam vérével? Mellesleg: aki nem élte át a mi életünk iszonyait, szorongásait, rejtőzködéseit, jó társak korai elhullását, egykori barátok méltatlanná válását, az elnémulás szédítő kísértéseit és a megszólalás legyűrhetetlen kényszereit: semmit sem tud Arany Jánosról,

— Szól-e Arany János Európához? Meghallhatják-e üzenetét, akik csak fordításban olvassák?

— Minden költő üzen: azért költő. Hogy ki érti meg, mikor és hogyan, az már annak a jövőnek a dolga, amelybe annyi, a maga korában meg nem értett költő vetette reményét. Európának, azt hiszem, nem sokat üzen Arany. Nemcsak azért, mert szinte lefordíthatatlan, hanem főként azért, mert legnagyobb vállalkozásaival teljesen — szándékkal is! — népe világába temetkezett. A *Toldi*ra, amely talán leginkább „szinkronban" lehetett volna bizonyos európai törekvésekkel, ezt írta a *Revue des deux Mondes* kritikusa: „elkésett." Ezt Arany sohasem feledte el: „Hogy nem két világ csodája / Lettem csak népemből egy": szisszent fel fájó daccal a *Kozmopolita költészet*ben még 1877-ben, roppant életművére visszatekintve is. Mi megpróbálhatjuk tolmácsolni üzenetét, úgy, ahogy értjük, tudjuk. Magyarázhatjuk műveit a világ olvasóinak, nem sok reménnyel. De itthon beszél az az örökség magáért is. Úgy tudom, Petőfi és Jókai mellett Arany van klasszikusaink közül leginkább jelen mai irodalmi köztudatunkban: összes költeményeinek új és új kiadásai alig pár éves közökkel követik egymást.

— Talán csak a szeretet túlzása, hogy Aranyt is exportálni szeretnénk. De mai irodalmunk jelen van, vagy talán jobban is jelen lehetne az európai irodalmi tudatban.

— Sokáig éltem külföldön s olyan munkakörben, hogy hivatalból is figyelnem kellett erre. Tanúsíthatom: irodalmunk alig van jelen Európában (a világ más részein még annyira sem). Nemcsak azért, mert nyelvünk magányos, alkatilag különbözik az Európában legfontosabb indogermán nyelvektől. Még csak azért sem, mert kis nép vagyunk. Főképpen azért, mert irodalmunk átlagában periferikus, remekműveiben magános, elkésett, vagy elszigetelt. A mi legnagyobb íróink is másként voltak európaiak, mint más kis népeké. Vegyük Ibsent. Ő Európa fővárosaiban élt, s azoknak égetően aktuális problémáiról írt. Ott helyben, elsőkézből. A norvég környezet csak hangulatképző háttér darabjaiban. Emellett: egy minden egykorú európai fórumon nagy tekintélyű esszéíró-magyarázó-propagandista állt szolgálatában: Georg Brandes. S végül: nem a norvég irodalom van jelen Európában, hanem Ibsen.

Meggyőződésem különben is, hogy nem egzotizmusunkkal kell megjelennünk. Úgy már, sajnos, megjelentünk, mint lovasnemzet, cigánynép, Európa utolsó arisztokratái stb. Nem is divatos szerzőinkkel. Irodalmunkkal úgy kell megjelennünk, mint az európai irodalom szerves részével. De azt, hogy valóban szellem vagyunk Európa szellemében, bizonyítani is kell: feltűnés, erőltetés, különcködés nélkül. Az effajta integráló munkát szívós és európai tekintélyű szakemberek végezhetik csak el; semmi esetre sem egyedül a publicisták vagy propagandisták.

Polihisztor?

— Irodalomtörténet, színháztörténet, zenetörténet, művészettörténet... Nem gyanúsítják olykor polihisztorsággal?

— Ez csak a látszat. Csakugyan sok minden érdekel: azonkívül, hogy tengerész, világutazó, akartam lenni építeszmérnök és pszichiáter is, esetleg kertész vagy festő. A modern polihisztorságnak egyébként nincs itt még sem az ideje, sem a lehetősége. Ahhoz előbb le kell fordítani emberi köznyelvre azt a tudástömeget, amelyet főképpen a termeszettudományok felhalmoznak, s amelyről, megvallom, legfeljebb sejtelmeim vannak. Nagy tisztelettel s némi szkepszissel olvastam azoknak az íróknak cikkeit, akik a természettudományokban is bennfentesként szóltak hozzá az úgynevezett Snow-vitához, a „két kultúráról". Nagy érdeklődéssel olvastam Vekerdy László könyvét, de rájöttem: azért értem, mert a tudományok történetéről, az ismeretek kibontakozásáról és emberi értelméről szól. A magam világában is ez érdekel: az ember külön világa, amelyhez a természet roppant mindenségéből is mindig hozzáhódít valamit. Most éppen óriási területeket. De azért félek is némiképp korunk túl mohó foglaló-kedvétől. Ismerünk virágkorokat, amelyeket elpusztított az új ismeretek rájukzúduló tengere, és nagy hódítókat, akik nem tudtak úrrá lenni túl nagyra nőtt birodalmukon. Szeretnék hű maradni, s szeretném, ha az emberiség is hű maradna az emberi mértékekhez, az emberi arányokhoz; ha nem vétené el a tempót.

Hagyomány és hűség

— Én is úgy érzem — ha szabad ilyet szembe mondani —, hogy sokfelé indázó érdeklődését a hűség fogja össze. Hűsége a feladatokhoz, amiket mindenekelőtt múltunk diktál.

— Nehéz pontosan meghatározni, hogy mihez kell híveknek lennünk a múltban. Hogy csak a magunkéról beszéljek: tele van az szörnyűséggel, önpusztítással, gyilkolással, martalóchadak vonulásával népirtással, erőszakkal, egyéni és közösségi tragédiák shakespeare-i döbbenetével. Azt gondolom azonban, hogy a múlt szörnyűségeit sem vethetjük szó nélkül magunk mögé a feledésbe. Meg kell kísérelnünk, hogy úrrá legyünk a rossz hagyományokon. Ilyen értelemben vagyok hű a múlt egészéhez. De voltaképpen a múltban is a jövőhöz szeretnék hű lenni.

Elnézem például a teljes átalakulásban levő országot. Milyen lesz? Megpróbáljuk falumúzeumokba menteni az egykori szép parasztházakat. Szép vállalkozás; de engem ennél még jobban érdekel, hogy mi épül azoknak a joggal eltűnő, bár szép, de egészségtelen házaknak a helyére! Félek: a régieknél higiénikusabb kétszoba összkomfortos pallér-pajták tömege. Ezt a veszélyt most már szerencsére a minden áron „korszerű" építkezés hívei is kezdik észrevenni.

Újra meg újra felmerül előttem a kérdés: szegényességében is szép kis országunk új arculata milyen lesz? Mindegyre Bartóknak arra a verstöredékére kell gondolnom, amelyet feleségem talált meg a New Yorkban hátramaradt iratok között. Ez a virágok vetélkedésének sugalmára a világok vetélkedéséről kezdett, s már meg nem írt kantáta szövegének készülhetett. Ott olvasható: „aki szebbet teremt, elsőbbség is azé". Ehhez a szépséghez szeretnék hű lenni mindvégig. De ez a szépség nekem nem „tiszta" szépség, hanem erkölcsi, emberi érték, minőség is; nem „érdektelenül" tetszik, hanem szenvedélyesen, életre-halálra.

— Ezt a költő mondja?

— Nem csak a költő, bár legpontosabban talán egy *ars poetica*-szerű versben fogalmaztam ezt meg: *„Ha verset írsz, ne maradj tartalékban. Csak az a szép, amiben szenvedély van."* Ez nem mond ellent annak, hogy „az ifjúság háborgó napjai múltán" jelentek meg verseskötetteim, az egyik szigorú hexameterekben, a másik még szigorúbb szonettekben. Ifjúkorom igazi álma az volt, hogy költő leszek, de amilyen szenvedélyes hittel írtam első verseimet, olyan szenvedélyes megvetéssel égettem is el őket, amikor úgy éreztem, hogy rosszak. Csak a kényszer bírt újra meg újra versírásra. Aki odafigyel, megérzi azokban a szigorú formákban a lángot.

Tardi Sándor rajza

— Az ihletett költészet híve tehát?

— Az a kérdés, mit értünk ihleten. A romantikus közhely, hogy a költő úgy énekel, mint a madár, tehát a pillanat sugalmát követve éppúgy csak része az igazságnak, mint *E. A. Poe* tanítása, amely szerint a költészet: a tiszta tudat matematikája. Berzsenyi vagy Petőfi azért tüntette el fogalmazványait, mert az első tételt akarta igazolni, pedig tudjuk, mindkettő megfontoltan, komoly gonddal írt verset. Én is szeretek improvizálni: a költészetben, mint minden igazi alkotásban — a matematikában is: — sok a játékos elem. Vargha Balázsnak ezt nem kell külön mondanom. Az ihlet néha egy-egy pillanatnyi felizzás, szikra, ötlet formájában jelentkezik. De vannak olyan verseim, amelyek éveken át forognak bennem, az ihlettség nem állandó állapot. De akik — helytelenül — Goethére hivatkozva szorgalommal azonosítják a zsenialitást, nagyon tévednek.

— Mit tart munkájából legfontosabbnak? Mire készül?

— Nem tudom pontosan. Mindig némi irígységgel néztem azokat, akik minden erejüket valamilyen pályaépítő szenvedély vonzásában taszításában tudták egyesíteni. Én mindig azon voltam, hogy az éppen rám bízott feladatoknak tőlem telhetően eleget tegyek. „Így lettem" — hogy némi önérzet-túltengéssel Aranyt idézzem — én is „töredék". Most már nyilván az is maradok. Baj ez? — Orvosa feljegyezte Bartókról, hogy halálos betegsége idején is csak elvégzendő feladataival s nem a saját bajaival törődött. Az volna jó, ha én is így tehetnék. Van dolgom még elég. Olyasmi, amit senki sem tud helyettem elvégezni. Régi munkáim összegyűjtése, átnézése, kiegészítése; az Arany-pályakép második kötete, versek sora, esetleg — mégis — dráma, s annyi minden még.

Hölderlin egyik csodálatos versében egy nyarat kért csak a párkáktól, a hatalmasoktól, s „egy őszt az érett dalra". Én több nyarért s őszért fohászkodnék még. Lehet, hogy telhetetlenebb vagyok Hölderlinnél?

Vargha Balázs

ZSUKOV MARSALL V

Georgij Zsukov marsall emlék- cselekvő, a cselekvés inditékai iratai Londonban jelentek meg jól ismerő vezetőként.

Szirâki Endre: Háború

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Élet és Irodalom

1964 APR 29

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor rajza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1969 NOV 8

Tardi Sándor

/1021

Tardi Sándor rajza

sógorom, Demeter Sándor —, de hiába, mert csak a Sándor látta, beszélni nem engedték vele. Sírva jött Demeter haza: „Láttam Pistát —, kivégezték máma". Mondták, hogy áthozták a fronton, ruszin ruhában volt, azt mondták: elárulta a hazát, pedig ő nem volt olyan... Most csak nem lesz valami baj már ebből megint? Ez a fénykép maradt nálam, ennyit tudok —, a feleségе elhagyta, a ruháját is kihajingálta, mielőtt bevonult. Jó testvér volt, csendes, azt mondják, hazaáruló, lett, ezért lőtték Kassán agyon...

●

Pista — akarom mondani: Lipták István honvéd — vigyázz állásban, szabályosan leszorított kézzel a nadrágvarráson, sapka az orréllel elvágólag, sarkak össze — feszesen áll az uniformisban.

Ezek az ujjak szorították a citeraverőt —, amikor az a nóta szólt, hogy „... aztat a hegyet a zsebkendőmben is elhordom,... ha bírom!" — hát Pistából csak ennyi maradt!

Ez a kép, a hozzátartozók emlékezete és a szűk szavú bejegyzés az anyakönyvben.

●

— *Bató János* hol lakik? — állunk meg a porfelhőbe takart házak előtt Legyesbényén.

— Itt annyi a Bató, mint égen a csillag! — Melyik?

— Aki tanácselnök volt — adunk támpontot.

— Arra balra, aztán jobbra.

Elmagyarázzák.

November elseje van, éppen készülnek a temetőbe. Bató János ünneplőben, felesége: *Lipták Erzsébet* úgyszintén. Látom a tekintetükön:

— Hohó... ezek minek jönnek ide?

Mondani ezt mondják:

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Napjaink

is jött, egy kassai paptól. „Lipták Istvánt szeptember 6-án fogják kivégezni —, jöjjenek, ha beszélni akarnak vele." Feleségem, Teri, hatodikán hajnalban elutazott Kassára, de fordult is vissza, mert szóba se álltak vele. Elkergették. Én a későbbi vonattal mentem, be is jutottam a börtönig, vagy bíróságig, ott egy katonai őr elém állt: „Mit akarok?" Mondom, hogy a Lipták Pistát ma fogják itt kivégezni. Igaz? Beszélni akarok vele. „Menjen az irodába." Bevezetett egy zászlóshoz, mondom annak is, mi járatban vagyok. Megkérdi: „Volt katona?" Igen. „Akkor tudja mi a parancs?!" Tudom. „Hát az a parancs, hogy Lintákkal nem beszélhet! Megértette?" Meg. „Akkor induljl!" Legalább azt tessék megmondani, mit csinált? „Volt katona?" Mondtam, kérem alássan, hogy voltam. „Elárulta maga a hazáját?" Nem, kérem. „Szolgáltatott maga adatokat az ellenségnek?" Nem, kérem. „Nahát, Lipták István elárulta a hazáját, adatokat szolgáltatott az oroszoknak, átment hoz-

1021

Tardi Sándor rajza

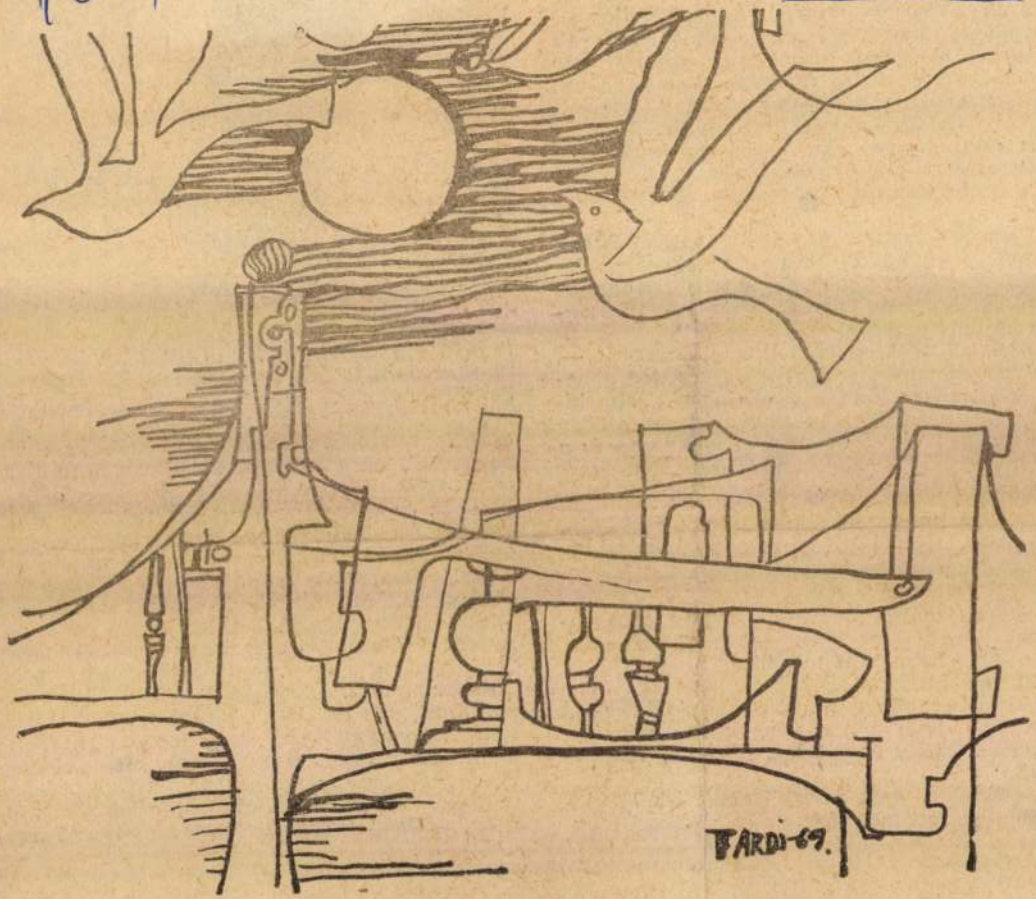

ik. Fizetek!
pincér. Némán ülnek. Gyulányi
yzi meg, hogy mondjon valamit:
llalatunk kapcsolatban áll építé-
hányat ismerek közülük.
kiált fel Tatár mohón. — Akkor
nered! Mirosin Gézának hívják.
csáss meg. Nem hittem... Gon-
a helyzetben túlzol. Mirosin vé-
gyan... No, utolsó csibész. Sötét
bonyolít.
rik:
n!
édos asztaloknál figyelni kezdik

m! És ülj le! Sajnálom, hogy így
. Sokaktól hallottam.
gy sokaktól?! A sok, az egy. Aki
rágalmat. A többiek aztán szaj-
ztik.
tudod, hogy így van?
n megy feleségül lakásüzérhez!
ő morális igényességével!

Tardi Sándor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ZALAI HÍRLAP

Zalaegerszeg

1970 MÁJ 8 -

1021

EMBERPÁR
(Tardi Sándor grafikája)

75 376 | évente 90
öngyilkos

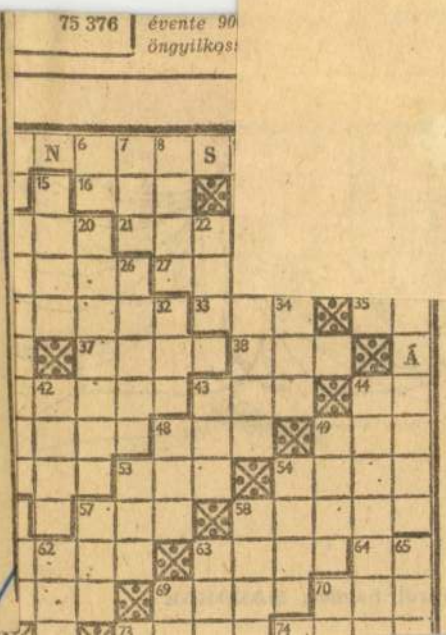

üzem vezetésére

JELENTKEZÉS

Ruházati és Szolgáltatási Ktsz irodájában.

Fizetés megegyezés szerint.

405

MA...

A Rádió Kossuth-adója: 9.10

Tardi Sándor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 31
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ZALAI HÍRLAP
Zalaegerszeg

1021

Tardi Sándor: MADARAK

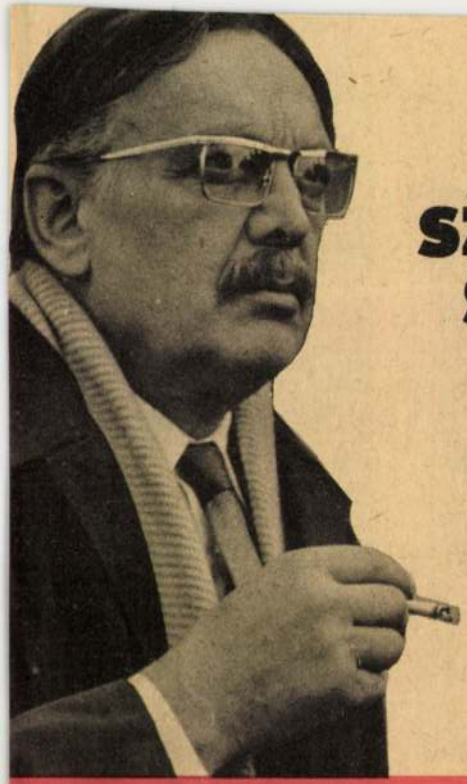

SZEMTŐL SZEMBE

Találkozás a múlttal.

Színes magyar film. Rendező: VÁRKONYI ZOLTÁN

Főszereplők: Sinkovits, Básti, Latinovits, Agárdy, Benkő, Szirtes, Horváth József, Szabó Gyula, Koltai, Bitskey

Árkon-l

Egy futó találkozás következménye.
Színes jugoszláv film
14 éven felülieknek

Elvira Madigan

Romantikus történet a múlt századból.
Színes svéd film

MAGYAR IF.

Tardi Sándor
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR IFJUSÁG

1979 MÁR 131

1021

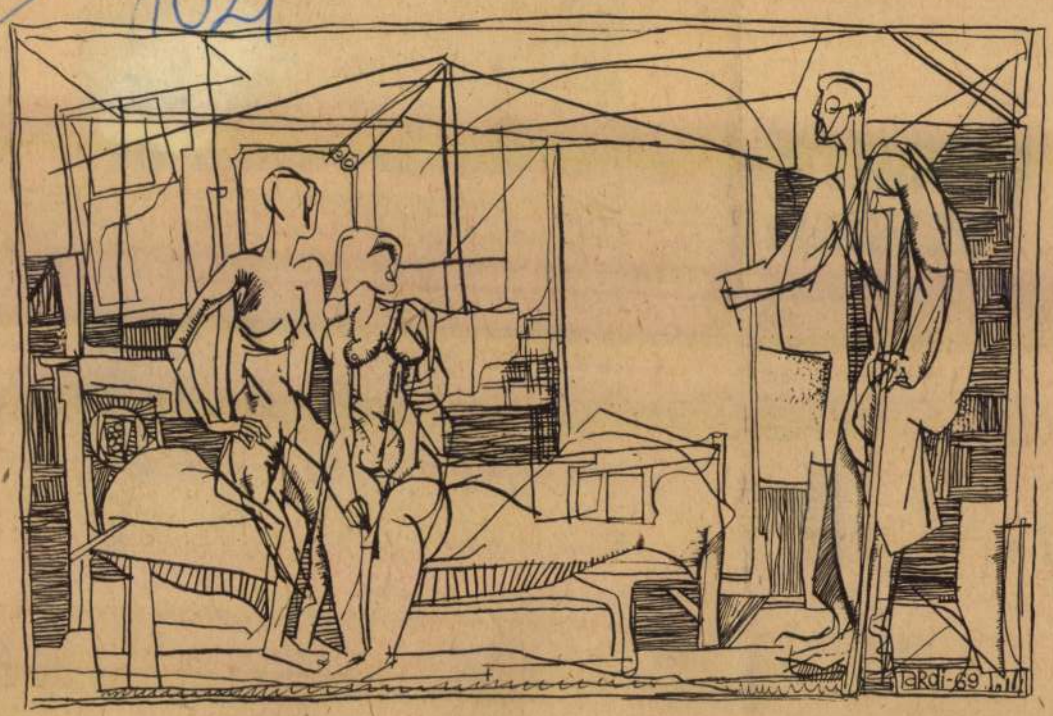

TARDI SÁNDOR:

BORCHERT: AZ AJTÓN KÍVÜL

AR IFJÚSÁG

Névelő (ford.). 33. Bölcselő (—'). 37. Kérdő névmás. 38. Ház eleje! 39. Úttörő köszöntés. 40. Cin. 42. Lovas kocsi. 44. Foncsor. 46. Mérgező anyag. 47. Idegen János. 49. Szór. 50. Tantal vegyjele. 52. Nemzetség. 54. Régi súlymérték. 55. Határ-rag. 56. Angol helyeslés. 58. Svájci író, aki szerint az arc vonásaiból a jellemre lehet következtetni. 61. Felhívás a keringőre. 63. A Lett SzSzK fővárosa. 65. Ősszülő. 66. Több mint kíván. 67. Tejtermék. 69. Patkány — franciául. 70. Állami bevétel. 71. Dagály. 73. Szovjet folyó — névelővel. 75. A teanövény alkaloidja. 77. Izomkötő. 78. Voltaire szomorújátéka, a Bastille-ban írta. 79. Ezt a művét is a Bastille-ban kezdte kidolgozni.

FÜGGŐLEGES: 1. A vízszintes 1. folytatása. 2. Tág. 3. Lobog. 4. Művészet — latinul (ford.). 5. Helyrag. 6. Kártyajáték (ék. hiba). 7. Törvényszéki ember (—'). 8. Juttat. 9. Szóösszetételek előtagjaként „új"-at jelent. 10. A hagyma városa (—'). 11. Személyes névmás. 16. Szóösszetételek előtagjaként „egy"-et jelent. 18. Szemlélő — névelővel. 20. T

22. A Volg
Váráról isi
Fémárugyá
(—'). 26. I
Személyes
(—'). 33. Parkavonu, finomhúsú szárnyas vad. 34. Fontos nyersanyag. 35. Algériai kikötő. 36. Bab-étel. 38. Feleresztett. 41. Nyugat egynemű betűi. 43. Légmozgás. 45. Száraz falevél. 48. Rudakra állított szalmafedelű szénaszín. 51. Mint vízszintes 27. számú. 53. Ülőbútor. 54. Kukucskál. 55. Járom. 57. Mennyei. 59. A fantasztikus regény nagy mestere. 60. Cselekedte. 61. Űrmérték. 62. Idegen női név. 64. Maros-parti város. 66. Juttatni. 68. Ódivat fele. 70. Dallam — franciául. 72. Görög betű — kiejtve. 74. Zenemű-rövidítés. 76. Helyrag. 77. Korjelző-rövi

könyvet sorsolunk ki. A rejtvényben az o, ó, illetőleg az ö, ő között nem teszünk különbséget. Az elmúlt heti számban közölt rejtvény helyes megfejtése: Nekem szabadság, szerelem te vagy, A forradalom virágzott ki benned. Váci Mihály.

Könyvet nyertek: Szabó Gyuláné Sály, Gárdonyi út 24., Csősz Ottóné Kazincbarcika, Ifjúmunkás tér 6., Enyedi Lajosné Miskolc, I., Éder György u. 2., III. em. 2. a.

A könyveket postán küldjük el.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉSZAKMAGYARORSZÁG
Miskolc

1969 NOV 16

1021

Tardi

ÖKÖRFOGAT

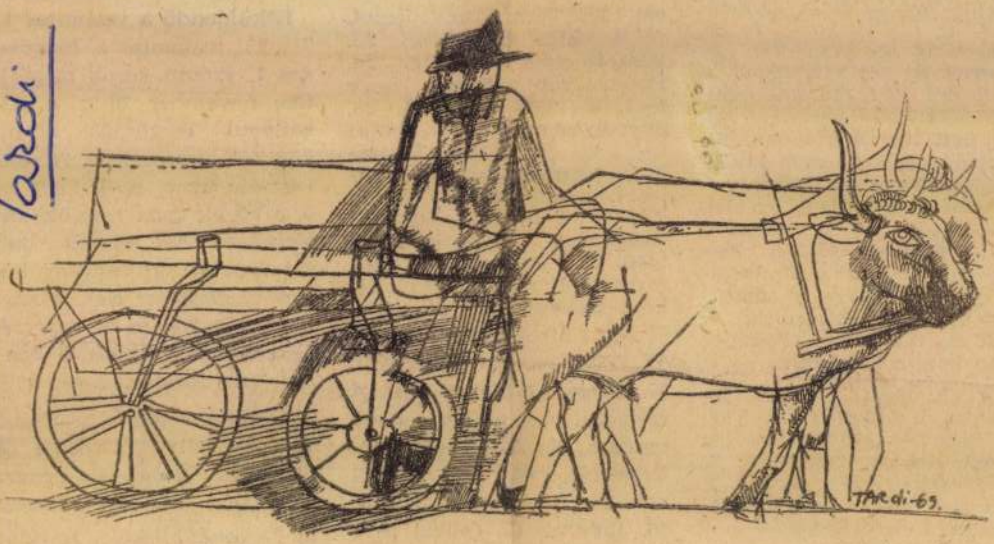

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRKÉTŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-048, 337-748, 340-776
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Weinacht Péter: Kompozíció

J. M. Világkongresszus és táncdalfesztivál

1969 JUL 26

ek (3. old.) Juhász Ferenc: Petőfi Sándor csontjai (5. old.)
Éva: Emberhiány (12. old.)

1021

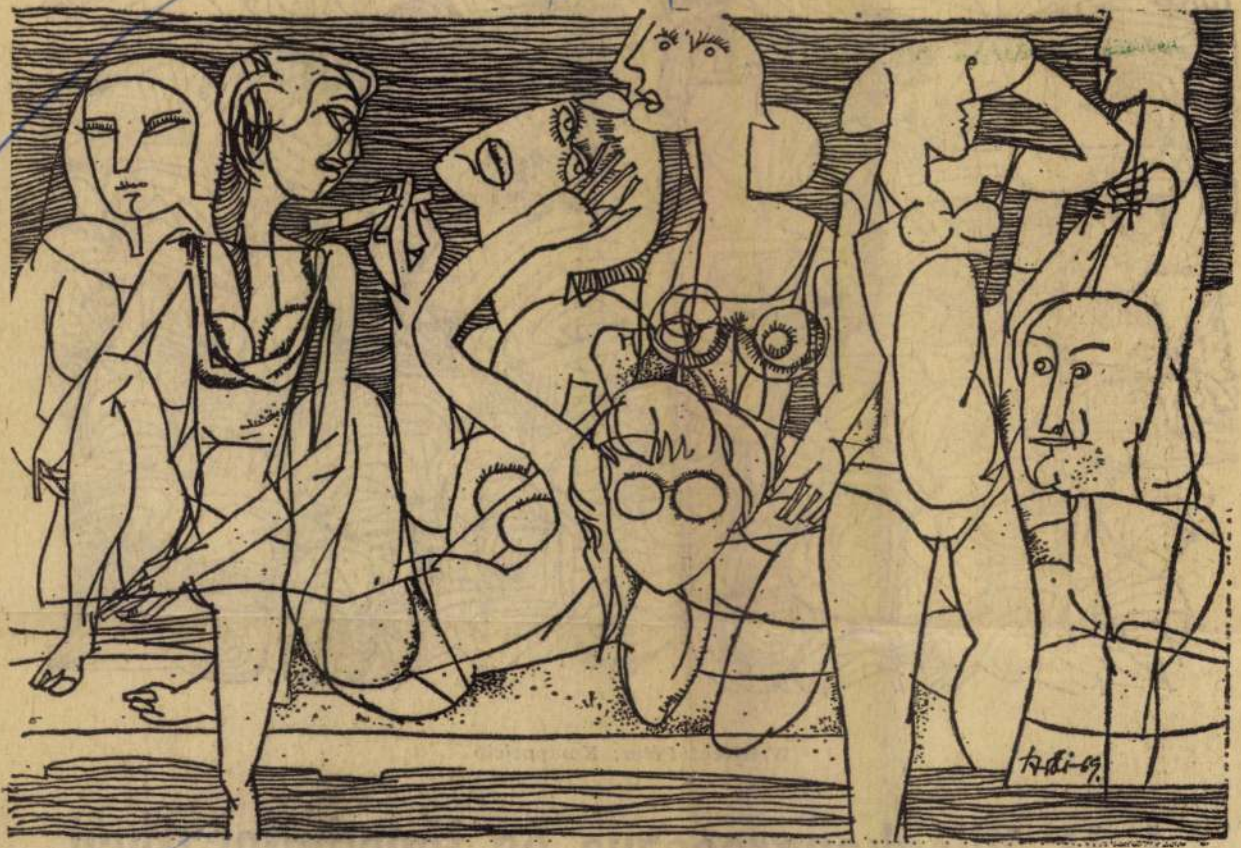

Tardi Sándor: Strand

Tardi Sándor

mentáló fényképek —, *diákparlament, építőtáborok* stb. — az ifjú-

sitása.
ldmunkások és Kisbirtokosok Országos
adványát, melyben kérik összes
lákból a hittan tanitás törlését.
legyenek igazi népi tanitók, ne
A Hitközség, mert hittanórákat
országot sulyos adóval terheli meg.
zat: Községi Tanács beadványt egyé
eg magáévá tette s utasitja elöl-
got, hogy ezen határozatot illeté-
lyre továbbitsa.
tartott községtanácsi ülésről.

16.

biró.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Tardi Sándor

KÖZNEVELÉS

1969 MÁR 22

Tardi Sándor kiállítása

Újpesten, a Mini Galériában, egy volt cukorkásbolt három-tenyérnyi helyiségében nyílt meg két vidéki kiállítás után Tardi Sándor első pesti tárlata az Ady Művelődési Ház rendezésében. Munkáit eddig néhány antológián, megyei lapon kívül leggyakrabban az Élet és Irodalom publikálta. A Mini Galériában — helyhiány miatt —, csak néhány szigorúan megkomponált linót és néhány érett illusztrációt mutatott be. *Ady, Radnóti, Bartók* és *népdal illusztrációkat*, melyek évekig érlelődtek benne, és megszületésüket számtalan vázlat-próbálkozás előzte meg, hogy mint megnyitójában *Horváth Ferenc* festőművész mondotta: „helyükön legyenek a vonalak, mint népdalban a hangok."

Nagy kár, hogy az újpesti Mini Galériát, mely a legfiatalabb művészgeneráció egyetlen bemutatkozó helye a kerületben, néhány hónap múlva lebontják. Egyelőre még — szerda kivételével — látogatható, s aki Tardi Sándor munkáit megnézte, bizonyára gyakran felkeresi a parányi kiállítóhelyiség tárlatait — amíg felkeresheti.

Szántó Gábor

Juhász Ferenc

Juhász Ferenc versei, kötetei mindenkor a viták kereszttüzébe kerültek. Elítélték és felmagasztalták műveit. Nagykanizsán azonban, ahol a Hevesi Sándor Művelődési Házban szerzői estje keretében találkozhattunk vele, nyoma sem volt az ellentétes indulatoknak. Az est forró hangulata s ezt követően a dedikáltatók hosszú sora, csak a feltétel nélküli elismerésről, a mai magyar líra egyik legnagyobb alakjának kijáró tiszteletről tanúskodott.

Munkássága valóban a magyar költészetben szinte példa nélkül álló vállalkozás. Mint egyhelyütt erről írja: *... el akarok mondani valamit. Igaz, költészetem kamaszkora után egyre céltudatosabban és -gy-*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

Tardi Sándor
1968 APR 7

1021

FIATALASSZONY
(Tardi Sándor rajza)

...án
...is-
...ár-
...al-

...el

...héten is mindössze két könyvvel jelentkezett a kirakatban: Varga Katalin *Gőgös Gunár Gedeon*jának ötödik kiadásával, meg egy varsói import képeskönyvvel. A *Mackó Maci hintázik* Helena Bechler és Janusz Jurjewicz munkája.

Rendkívüli érdeklődésre számító

tanulmánykötet

Németh László új, kétkötetes műve. A Magvető gondozásában megjelent *Kiadatlan tanulmányok* az író kötetben eddig meg nem jelent kritikáit, esszéit, irodalomelméleti és közéleti publicisztikáját tartalmazza, körülbelül negyven év termését. A Századunk magyar lírája alcímet viselő *Miért szép?* című verselemzés-gyűjtemény már harmadik kiadásban jelent meg a Gondolat Kiadónál. Szociológiai tanulmány H. Sas Judit

KOROKNAI ZSUZSA:

VOLT

... A mi feladatunk emlékeztetni arra, hogy az ember nemcsak azért létezik, hogy igazgassák — és, hogy a pusztulás a mi világunkban nemcsak külsőleg történt, és nem is olyan kis mértékben, hogy feltételezhessük: néhány év alatt rendbe lehet hozni.

Heinrich Böll: Hitvallás a romirodalom mellett.

„Volt egyszer, hol nem volt, valamikor volt egyszer egy háború de olyan régen, hogy már félrelökték emlékét más háborúk meg másfajta háborúk, s még azok is hajlandók elfelejteni, akik pedig részt vettek benne" — írta Steinbeck, jó pár esztendeje, de mindenesetre akkoriban, amikor ő maga még nem felejtette el, hogy *miért* és *mi ellen* folyt az a bizonyos régi-régi második világháború, s nem dicsért — mint azóta sajnos — „más" meg „másfajta" háborúkat.

Volt egyszer, hol nem volt... tulajdonképpen mi is szeretnén

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Tardi Sándor

ÉLET ÉS IRODALOM

1968 AUG 1 0

1021

Tardi Sándor: Illusztráció

ELET ÉS IRODALOM
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

TÁLTOS

(Folytatás az 1. oldalról.)

sabbnak vélt részeit. A Hoffmann-féle másolat eme megrongált és eddig egyetlen példányát, melyet *Kassai Kódexnek* nevezett el, a budapesti domonkos rendiek könyvtárába juttatta. „A másolat másolata — írja Fehér M. Jenő — csonkán atjött velem a tengeren Argentínába..."

A találkozásnál fontosabb számunkra a kódex keletkezése: 1556-ban helyezett letétbe a kassai városi tanácsnál egy kéziratos könyvet Czeglédi Péter, a domonkos rendház perjele (házfőnöke). A könyvet 1227-ben kezdték írni és 1498-ban hagyták abba s az átadás napjáig a rendházban őrizték. Valószínűleg már ez is másolat volt, s Várad-Velencén készült. Ekkor még a *Syngrapha Dominicana* nevet viselte. S valószínűleg azért vált fölöslegessé a rend számára, mert a birtokviszonyok, melyekre sok perirat utalt a könyvben — teljesen megváltoztak. Hoffmann Tamás domonkos szerzetes 1690-ben a kéziratgyűjtemény tulajdonjogi vonatkozású passzusait a leleszi hiteles helyen (premontreiek!) lemásoltatta. A könyv többi, nyilván tetemesebb részeit pedig maga másolta le — sajnos — rövidített formában. (Propter brevitatem temporis.) Ezek a részek voltak a *Liber Inquisitorum*. Ettől az időtől kezdve az irat neve *Collectio Dominicana* a különböző katalógusokban. Mígnem a szerzetesrendek első feloszlatása idején, II. József korában eltűnik a kézirat, s csak Fehér M. J. bukkan rá újra Miszlókán.

A kalandos sorsú kötetből 289 per anyagát mentette meg Fehér, ezek közül 83 vonatkozik a sámánokra és működésükre! Nyolcvanhárom per jórészt nyilván a XIII. századból értesít bennünket. Ennyi információból a legbonyolultabb vallást is meg lehetne ismerni, vissza és össze lehetne állítani. Ha ezeket a pereket olvashatjuk, az ősmagyar hitvilágról minden lényeges dolgot tudni fogunk!

Ez a mostani könyv, Fehér 68 lapnyi füzete azonban sajnos mindössze egyetlen sámánpert közöl egész terjedelmében, latin szöveggel s magyar fordításban. Azonkívül csak három per anyagát adja — magyarul. S valami kilenc ügy anyagából idéz még szövegrészeket. Ezek közül is csak egy-kettő származhatik valamely szokásunk vagy hiedelmünk — akkor a rokonnépek vagy az egykor velük kapcsolatban állt nemzetek sámánhitével történő egybevetés indokolt s az eredmény, egyezés esetén bizonyító erejű.

Elképzelhető, hogy 600—700 év távolából a 83 leírt per milyen csodálatos ajándék a néprajztudománynak, amely máig nagyrészt időben és térben egymástól nagyon elrugaszkodott adatokkal és analógiákkal dolgozhatott csak.

Sámánhitű nép a római kereszténységgel; a régiségben egyedül itt találkozott a Kárpát-medencében, a magyarok pogánysága s a Krisztus-hívő nyugati papok 3—4 százados vértelen és véres birkózása által.

A pogány hitvilág a kereszténység felvétele után pusztulni kezdett. A világkép alkotórészeire bomlott. De az alkotórészek, az ősi hitvilág elemei — hiedelmek, mesék, rituális énekek s a népi gyógyításban való bizalom által — mindmáig tovább élnek.

A tizenkét oldalnyi teljességben kinyomatott egyetlen perirat, s a töredékesen közölt többi azt mutatja, hogy az inkvizitorokat a táltosoknak, tehát a vádlottaknak elsősorban az isten- és ördögkapcsolatai érdekelték, ám a tanúvallomások nagyrészt a gyógyítások körülményeiről adnak számot: vitustánc, fej- és fülfájás, vízkór, lázak, golyva, bénaság, vesepanasz, lepra, gutaütés kerül szóba. Csupa orvosi vagy kuruzsdolog, olyasmi, ami a vallást közvetlenül nem érinti. És kézrátételei közben mit fohászkodott a táltos? A tanúk rendszerint azzal térnek ki a kérdés éle elől: az isten segítségét kérték a rossz szellem ellen. S vajon „nem lépte-e át a mágus a szeméremérzés határát, amikor beteg asszonyokat látogatott meg, rajtok a természet által elrejtett szeméremtitkokat szemlélt, amiket férfinak látni nem szabad. Sem azokat megvizsgálni. Sem kezét, melleit, hasát, lábát megtapintani, amint ő cselekedte".

A mágusok felépülésükig gyógyították a betegeket: mellettük maradtak, orvosságot itattak velük, növények főzetét olykor fürdőként is alkalmazták, kendőket helyeztek a test beteg tájékára s meg is kenték, ha kellett — néha énekeltek közben, litániaszerűen.

Tardi Sándor

1021

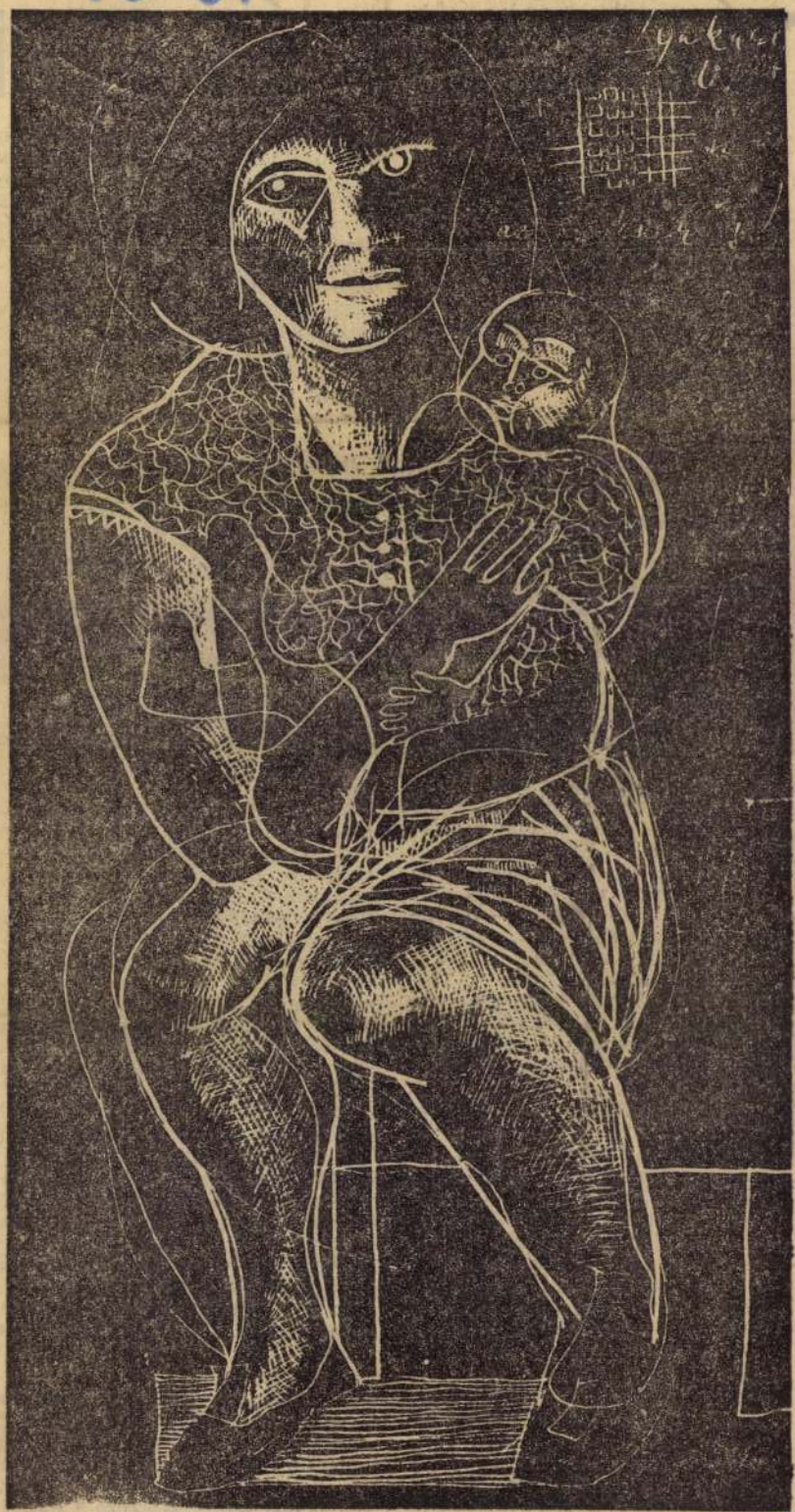

Tardi Sándor: Anya gyermekkel

Élet és Irodalom

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-295, 188-307

kenve koppanva

mesteri kezeknek mive
csipőd kösöntyű hajlása
mint a szegfűs nyári réte
keneteid illatárja,
liliommal megkeritett
hasad arany búzaasztag
köldököd arany kis csésze
nárdus illatokkal gazdag

Jaj megkennek utolsó kenettel, idegen kezek is, idegen szemek is ámulva hogy járnak rajtad!
jaj mit csak a szerelem tudhatna, titkaid meztelen kitárva, kezed már leplet nem ragadhat, nem mozdul tiltani ajkad

oh mely ékes szobor járt itt!
Jeruzsálem arany lánya
föld alá merül ragyogni
lába felöl aranylámpa:
száraid magasba nyúlók
párja márványoszlopoknak

1021 Hernádi Miklós

Tardi Sándor

Tardi Sándor: Olvasó

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Élet és Irodalom
1969 APR 4

JÓZSEF ATTILA-DÍJASO

MÁNDY IVÁN

Nehéz megtalálni, hogy egy nagyon jó író miért nagyon jó író.

„Dolgozni kell — nincs más. Meg hűnek maradni ezekhez a sokat szenvedett terekhez, utcákhoz." Egyik novelláskötetét fejezi be ezzel a vallomással.

Nem használ nagy szavakat. Az elvont fogalmakat mintha nem is ismerné. Üres telkekről ír, zugmozikról, horpadt lavórokról, deszkapalánkról, amelyre krétával ráfirkálták, hogy *Hüje aki elolvassa.* Maga a vaskos, szürke prózaiság nemesedik költészetté a kezében. Mándyt olvasva úgy érezzük: aki ezeket a könyveket írta, szent fogadalmat tett, hogy soha, semmiképp, semmilyen árért nem fog mást írni, mint igazat.

Első könyvétől a legutóbbiig ugyanazt írja. Monomániás író. Vagy: azért író, mert monomániás. Akik szerették, akik szurkoltak érte, azt kérdezték tíz évvel ezelőtt és azt kérdezték húsz évvel ezelőtt: meddig lehet ezt csinálni? Ma már nincs mit kérdezni. Az egymást követő kötetek válaszoltak.

Nem szokott a nyilvánosság előtt szerepelni. Nem fordul elő ilyen, vagy olyan névsorokban. Ha országos irodalmi folyóirataink legutóbbi évfolyamait valaki végiglapozza, azt hiheti, hogy ilyen nevű író nem is dolgozik Magyarországon. Az olvasóközönségnek mégsem kell bemutatni: jól ismeri, a könyveiből — s író esetében mégis csak ez a megfelelő módja az ismeretségnek.

Néhány éve egy francia kiadó lektora nem ajánlotta könyvét, azzal az indoklással: olyan sajátosan magyar dolgot csinál, hogy ők, ott, nem tudnak mit kezdeni vele. Azóta ugyanez a kiadó már más meggyőződésre jutott. De az az érv *nekünk* sokat elmond Mándyról.

Dolgozni, hűnek maradni és úgy írni igazat, ahogy ő. Úgy érzem, hogy műve ezáltal vált a magyar próza oly ritka nagy pillanatainak egyikévé.

József Attila díja a kivívott, s megőrzött művészi rangnak adja meg az elismerést ebben a formában is.

Lengyel Péter

NEMES NAGY ÁGNES

az ő lírai példájához kötődik. Akiknek a modern magyar versről alkotott elképzelései legelsősorban az ő költészetében testesülnek meg. Akik a pályakezdés éveiben, a kö-

táplálja. S aki túl késznek, véglegesnek érezte ezt a költői glóbuszt, megrendüléssel olvashatta 1967-es kötetét, a *Napfordulót*; Nemes Nagy Ágnes költészete megkapta [illegible] azt a jegyet,

1021

Tardi · Kalendor

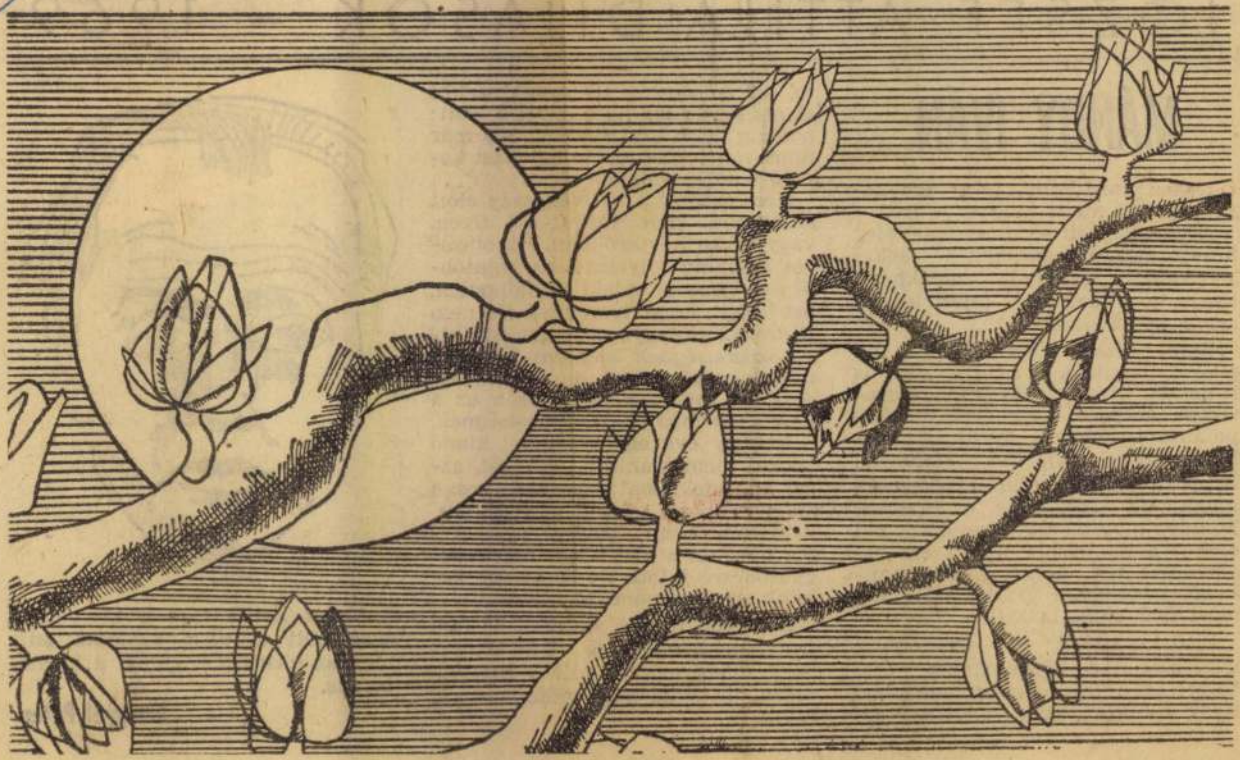

Tardi Sándor: Tavasz

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-295, 188-307
Élet és Irodalom

linger halott, Rómeó él

Filmátvétel Rómában

gadó izomzatát és atavisztikus szőrzetét. A hatás fokozására a Technicolor és a szélesvászon javallható.

Megalkudni, vagy elszigetelődni? Mindebben az a keserves, hogy a példák (a leírás szemérmesebb, mint a látvány volt) egyike se tömegtermékből, hanem jó mesterek munkáiból való. A „szekszuális forradalom" hatásos felszíne alatt sok mindenre rábukkanhatunk, csak szerelemre és forradalomra nem. Ha sejlik is mögötte valamilyen lázadás, vagy inkább menekülésvágy, az is oly mértékben torzult és zavaros, hogy a következmény csak nyílvánvaló művészi csőd lehet. A mai olasz filmművészeten — az itthoni legendákkal ellentétben — retrográd szellem hatalmasodott el. Már a kellékek jelzik: visszatértek — megoldott csattanó azonban már nem tudja feledtetni a korábbi epizódok rendezői mészárosmunkáját.

Petri és sok társa megalkudtak — a huszonegynéhány éves *Bertolucci*, az olasz filmművészet nagy reménysége viszont a kompromisszumot nem ismerő önszemlélet végleteire szolgáltatott példát. *Partner* című filmje a Dosztojevszkij-művekből ismert „doppelgänger"-motívum újrafeldolgozása, a másodlagos avantgardera oly jellemző túllicitálással. A Dosztojevszkij-hősök — ó, múltszázadi elmaradottság! — önmaguknak csak *egy* árnyékmását ismerték; Bertolucci olasz diákja legalább egy tucatot. Végigéli önmaga minden titkos lehetőségét, miközben a rendező végigidézi a mai film valamennyi alapművét, a *Lődd le a zongoristát*-tól Bergman *Csendjéig*. A hős képzelt dilemmájából, még a jelen föltételek között is! Fölsejlett már Elio Petri filmjében, s reveleációvá erősödött Merco *Ferreri* remekművében, a *Dillinger halott*-ban. Pedig ő is abból az anyagból építkezik, mint a többiek. A problémái sem mások. Mégis, micsoda különbség! A film egy személyű „happening" története, de ebben: az esetleges létezésmód, a véletleneknek való teljes kiszolgáltatottság félelmetes pontosságú kórismeje. A céljavesztett „homo ludens" menthetetlen sodródása az erőszak, az irracionalizmus felé. Véletlenek és apró fizikai cselekvések láncolatában fokozódik elviselhetetlenné a feszültség, pedig semmi látványos filmi fogás, s a kamera egy pillanatra sem ereszti el az unatkozó és pepecselő hőst, akinek figyelme a konyhai kuktálkodás és egy véletlenül talált ócska pisztoly között oszlik meg. Hasonló tökéletes

1969 JUN 14.
1021

Tardi Sándor

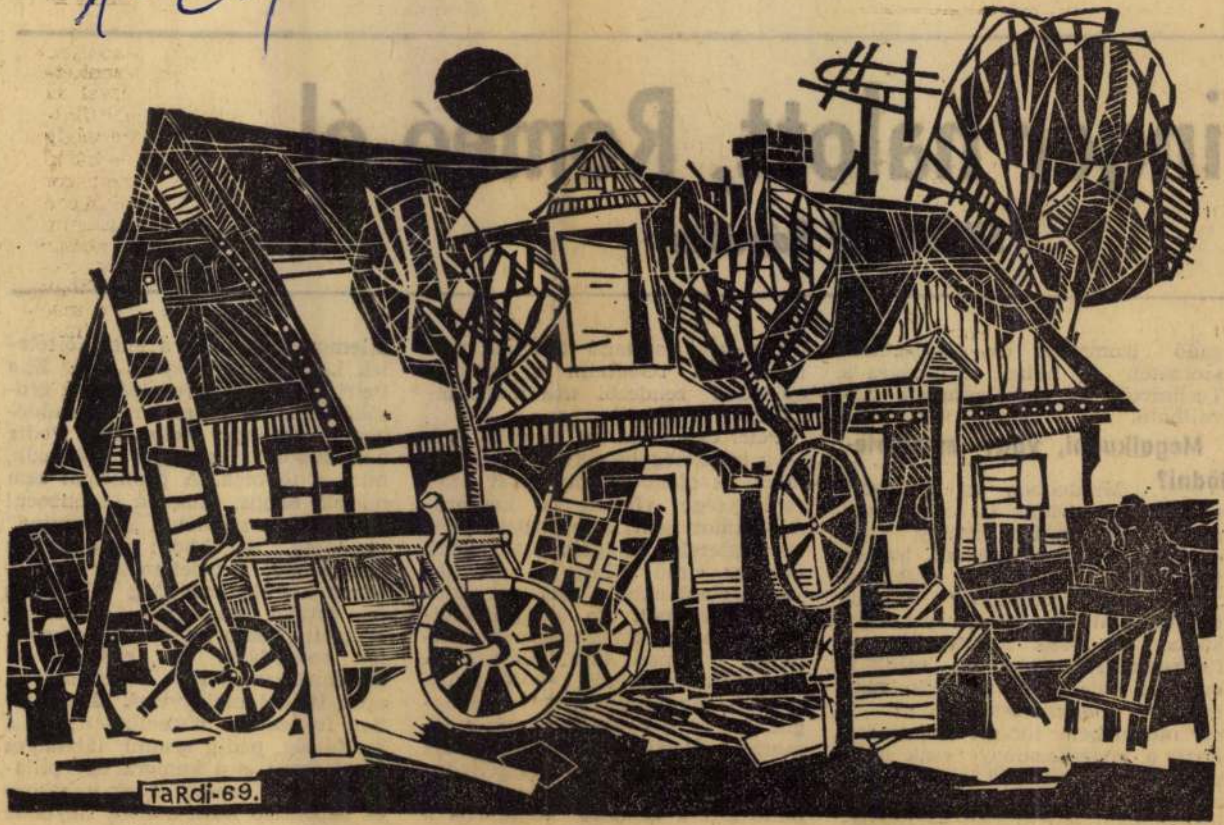

Tardi Sándor: Paraszthház

MELEZŐBEN

GANZ-MÁVAG
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

dik. Néhány ilyen művelettel sok ezer tonna nagyszilárdságú fémet tudnak megtakarítani az építkezéseknél. A Grúz Tudományos Akadémia építkezés-mechanikai és földrengéstani intézetében berendezést készítettek az acéldrótszerkezetek hőmechanikai megmunkálására.

1021

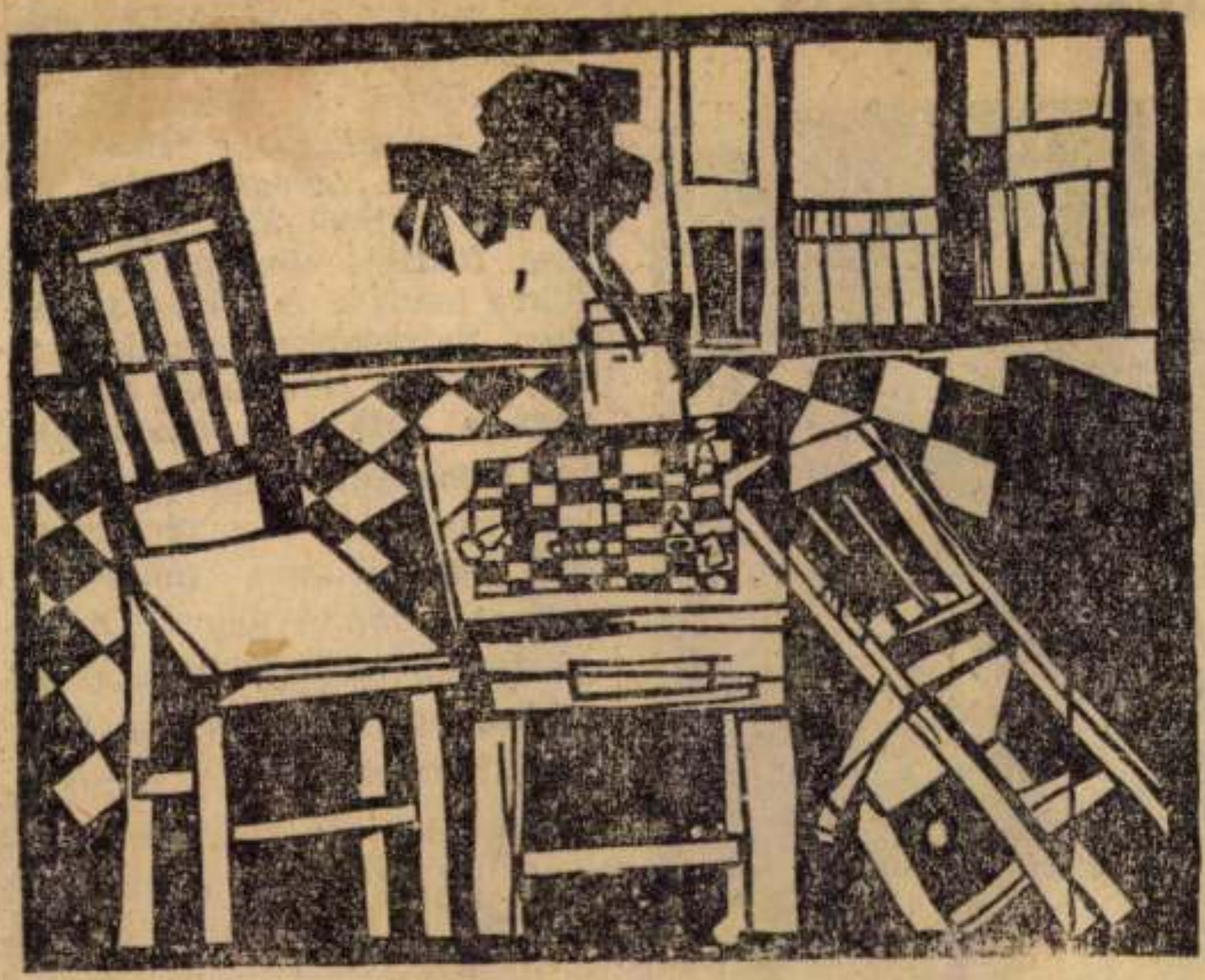

Szobarészlet, Tardi Sándor linóleummetszete)

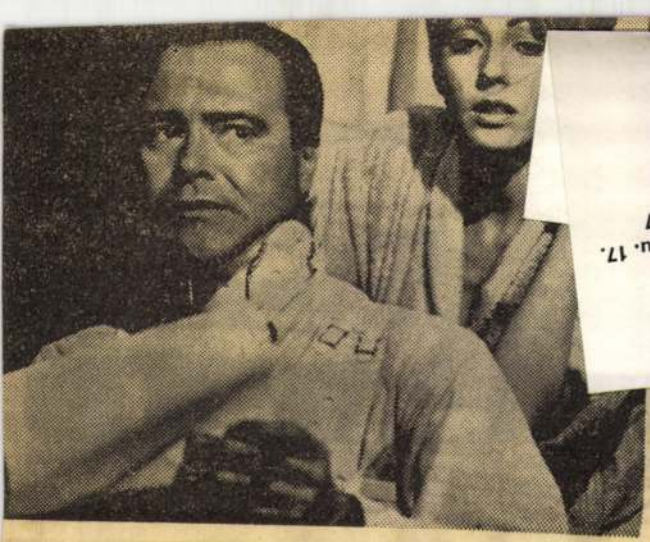

y kocka a Sógorom, a zúg ügyvéd c. amerikai filmből.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

tette. Merr

pedig nemcsak a mai törekvéseket, azok képviselőit, hanem haladó hagyományainkat is szükséges „felmutatni". Fehérváron ezt két egymással párhuzamosan futó tárlatsorozat, — *a huszadik századi mesterek bemutatása és a szintén a kort elemző tematikus sorozat (Derkovits és a szocialista*

1021

Tardi Sándor: USZÁLYOK

Plexi borító alatt: „duna cipoe bp" „tisza cipoe martfue" „1968. 6. 20."

Reflektorfényben a Telex

Nemrég láttam a televízió képernyőjén, miképpen folyik a munka a Magyar Távirati Irodánál, többek között annak telexszobájában. A munkát itt tulajdonképpen okos gépek végzik, rögzítik a világ minden tájáról befutó híreket. Telex... telex... Ejnye, no. Hisz nekünk is van ilyen ügyes gépünk — villant fel emlékezetemben. Már közel egy éve működik, és még egy szót sem szóltunk róla. Elhatároztam: megnézem, hogy egy cipőgyár miképpen látja hasznát a modern távközlés e vívmányának.

A beszerzési osztályon Simon Jánosné a telexgép „gazdája". Kérésemre sorra rendre megmagyarázza, miként kell tárcsázni azt a céget, mellyel közölni kívánunk valamit. Amikor vonalban van, írógépbillentyűk segítségével, szabályosan gépeli a szöveget, mely több száz, esetleg több ezer kilométerre a Duna Cipőgyártól papírszalagra kerül. E konstrukció a távközlési módok érdekes ötvözete.

Simonné magyarázatát számomra ismeretlen kattogás szakítja meg. Felfigyelek. Lám, szerencsém van. A gép plexi borítója alatt betűk jelennek meg: „duna cipoe bp" alatta: „tisza cipoe martfue" „1968. 6. 20." majd tovább kattog a gép, meg-megáll, szavakat áthúz, újabbakat varázsol

gyárunknak a telexberendezés üzemeltetése?

— Napról napra többet. Segítségével csökkenteni tudjuk az interurbán beszélgetéseket, ami a vállalat telefonszámláján is érezhető. Persze nem is ez a lényeges. Ha figyelembe vesszük, hogy mint eladók és mint vevők állandó kapcsolatot kell tartanunk a vidéki, sőt, külföldi cégekkel, figyelemreméltó időmegtakarítást is eredményez, hiszen azonnali kapcsolási lehetőséget biztosít.

— Jogi szempontból is előnyös a telex, hisz a véleménycseréket, megállapodásokat írás rögzíti. Ez a tény természetesen nagyobb felelősségérzetre serkenti a tárgyaló feleket. A telefonnal szemben előnye tehát az is, hogy itt nem szállhat el a szó... — mondja mosolyogva.

— Ez évben megnövekedtek nemzetközi kapcsolataink, így gyakran idegen nyelvű eszmecserét is folytatunk telex segítségével. Főleg a polyer gépek beállítása igényelt számos telex kapcsolást. De mondhatok egy egészen friss példát is. A csizmákhoz szükséges cipzárkészletet hazai piacon sehogy sem tudtuk biztosítani. Főtt is a fejünk, mitévők legyünk. Az olasz kiállításon az egyik cég képviselőjével megbeszéltük, hogy ajánlatot küldenek nekünk a szükséges alkatrészre. Alig telt el néhány nap és telex útján máris birtokunkban van a mennyiségi és árajánlat. Mondanom sem kell, levelezés útján ezt az ügyet is csak jóval hosszabb idő alatt bonyolítottuk volna le.

— Meg kell említenem azt is, hogy a vidéki bőrgyárakban vannak kihelyezett átvevőink, akik naponta telexen jelentik milyen anyagból mennyit vettek át, és a szállítmány mikor érkezik hozzánk.

A kimerítő információ után hadd mondjam el azt is, hogy a telex nem „csak" az anyag- és áruforgalmi főosztályé, hanem szükség esetén a műszaki főosztály és az üzemfenntartási osztály is igénybe veszi. Így hát a 3603-as hívószámú készülék meggyorsítja a vérkeringést üzemünk működésében.

Kovács Erika

Hogyan lesz Oroszlányban

Javaslatok kultur

Az egyre bonyolultabbá váló technikai ismeretek elsajátításához, egyre képzettebb, tanultabb emberekre van szükség. Ezért elsőrendű követelményként jelentkezik az általános műveltség további emelése. A szocialista- és munkabrigádok kulturális vállalásai e témakörrel is foglalkozzanak, hiszen sokan vannak még dolgozóink között olyanok — a fiatalabbak között is számosan —, akik az általános iskola nyolc osztályát sem végezték el. A szocialista brigádoknak arra kellene törekedniük, hogy ezek a dolgozók éljenek a lehetőséggel és még idejében pótolják a hiányokat, és fejezzék be általános iskolai tanulmányaikat.

Művelődési otthonunk különböző tanfolyamokat is szervez, melyeken bővíthetik brigádtagjaink tudásukat. Gondolunk itt a különböző szintű nyelvtanfolyamokra, a „Nők klubja" keretében indított háztartási tanfolyamokra, például a szabás-varrás tanfolyamra, a horgolási tanácsadásra, stb. Ez utóbbiak segítséget adnak a dolgozó nő jobb időbeosztásához, és segítik őket háztartási munkájuk elvégzésében.

Ide sorolhatjuk talán a különböző aktualitású ismeret-

Tardi Sándor
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1968 JÚN 25
FUTÓSZALAG

1021

A 100. ÉVFORDULÓ TISZTELETÉRE

Képzőművészeti kiállítás nyílt a művelődési otthon galériáján

A bőripari szakszervezet fennállása 100. évfordulója tiszteletére képzőművészeti kiállítás nyílt a Duna Művelődési Ház galériájában.

Szántó Gábor újságíró megnyitja Tardi Sándor festőművész kiállítását.

A gyűjteményes kiállítás ünnepi megnyitásán részt vettek a társadalmi és mozgalmi szervezeteink képviselői, gyárunk dolgozói. Tardi Sándor festőművészt Hlatki Jánosné, a művelődési ház igazgatója köszöntötte, majd bevezető beszédet mondott Szántó Gábor újságíró. Expozéjában elmondotta, hogy Tardi művészete Ladányi Mihály verseihez hasonlítható. Képeiben, festményeiben, grafikáiban a nép harcát, álmát örökíti meg a modern festészet eszközeivel, amely ugyan összefonódik a népművészettel, a Matyóföld színes, érdekes világával. A fiatal festőművész szülőhazája Matyóföld, innen indult el a művészet útján, s mondanivalójával is tisztán vázolja ennek a tájnak a szépségét, népeinek életét. Portréiban is felfedezhetőek a matyó ember jellegzetes vonásai.

A képek mellett elhaladva, a fiatal festőművész útikalauzunkul szegődik, ecseteli egy-egy képének történetét, kifejezési módját. Apró dolgokból tevődik össze minden, de festészetét leginkább képeiben, grafikáiban a madár jelképezi. A falon függő „Tűzmadár" című kompozícióban benne érezhető a zászlók lobogása, a felfelé repülés, amely a forradalmat fejezi ki. Radnóti: Levél a hitveshez című illusztrációja is mély művészi átélésből fakad.

A kiállító művésszel beszélgetünk. Érdeklődünk életútjáról. Szívesen ad felvilágosítást, egyszerűen mondja el, hogy két önálló kiállítása volt. Dunakeszin, Mezőkövesden és Pest környékén is, összesen öt. Ihletője a hazai táj, a békeharc, a forradalom, nagy költők és zeneszerzők művei.

Különösen sokáig álltunk Kodály Zoltán emlékezésére című kompozíciója előtt.

A bemutatott képek szépsége, témáinak tiszta és mély művészettel való ábrázolása méltó a bőrösök centenáriumi évéhez, ezt az is bizonyítja, hogy a június 24-ig nyitva tartó kiállítást naponta két órától nyolc óráig sok dunás dolgozó, szocialista brigád tekinti meg.

A gyűjteményes kiállítás látogatói.

V. Farkas Magda

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1968 OKT 26

...ALÁLÁRA

— remek munkásmozgalmi cikkeit írta —, amikor a rendőrség megfosztotta állásától és letartóztatta, amikor is aztán Párizsban keresett menedéket. Ahonnan Forgács Antallal, a mártírhalált halt kiváló költővel az Üzenet című lapban az urbánusokat és népieket megegyezésre intette a nyilas-világ mindent elnyelő rohama előtt... Együtt dolgoztunk a felszabadulás után, mikor mint kiadó az Árnyék az időben című könyvét adtuk ki az Athenaeumban, és közöltük, az Új Időkben — szerkesztőkoromban — megragadó új verseit. Együtt gyűjtöttük az Élet és Irodalom köré az írókat, élünkön a feledhetetlen Bölöni Györggyel.

Ritkán éreztem a szavakat oly semmitmondóaknak, mint most, amikor Gereblyés László búcsúztatása alkalmából keresem a méltó kifejezést. Gereblyésnek lehettek és voltak világnézeti opponensei, akik ilyetén igazát vitatták: de egyet nem vontak kétségbe, a becsületességét, a gondolkodásbeli egyenességét.

Olyan becsületes valaki volt, hogy szinte nem volt ebbe a világba való, ahol a derekabb nem élhet, hogy szívét előbb vagy utóbb felőrlő konfliktusok ne érnék. Ugyanakkor olyan valaki, aki lelke erkölcsi erejével még az elvtelenekben és a rosszakban is valamilyen nosztalgiát ébreszt az egyenesség után. Mint a becsületesség, harcos, ambrosás

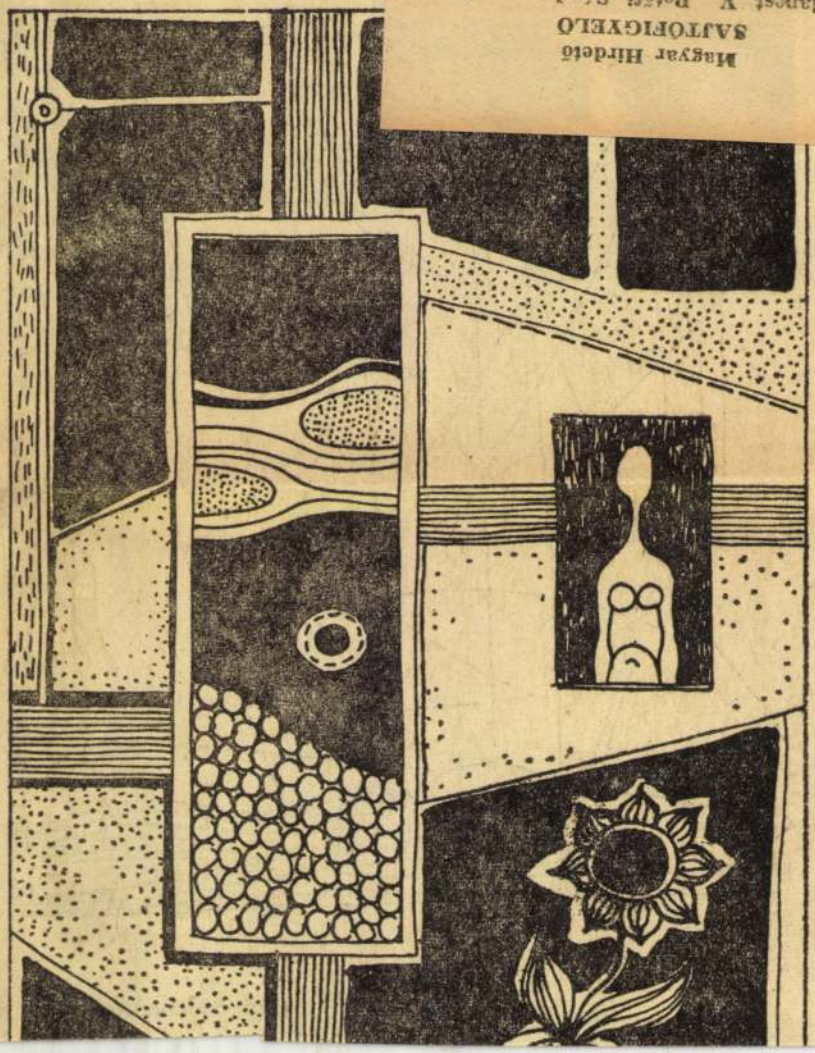

Tardi Sándor

1021

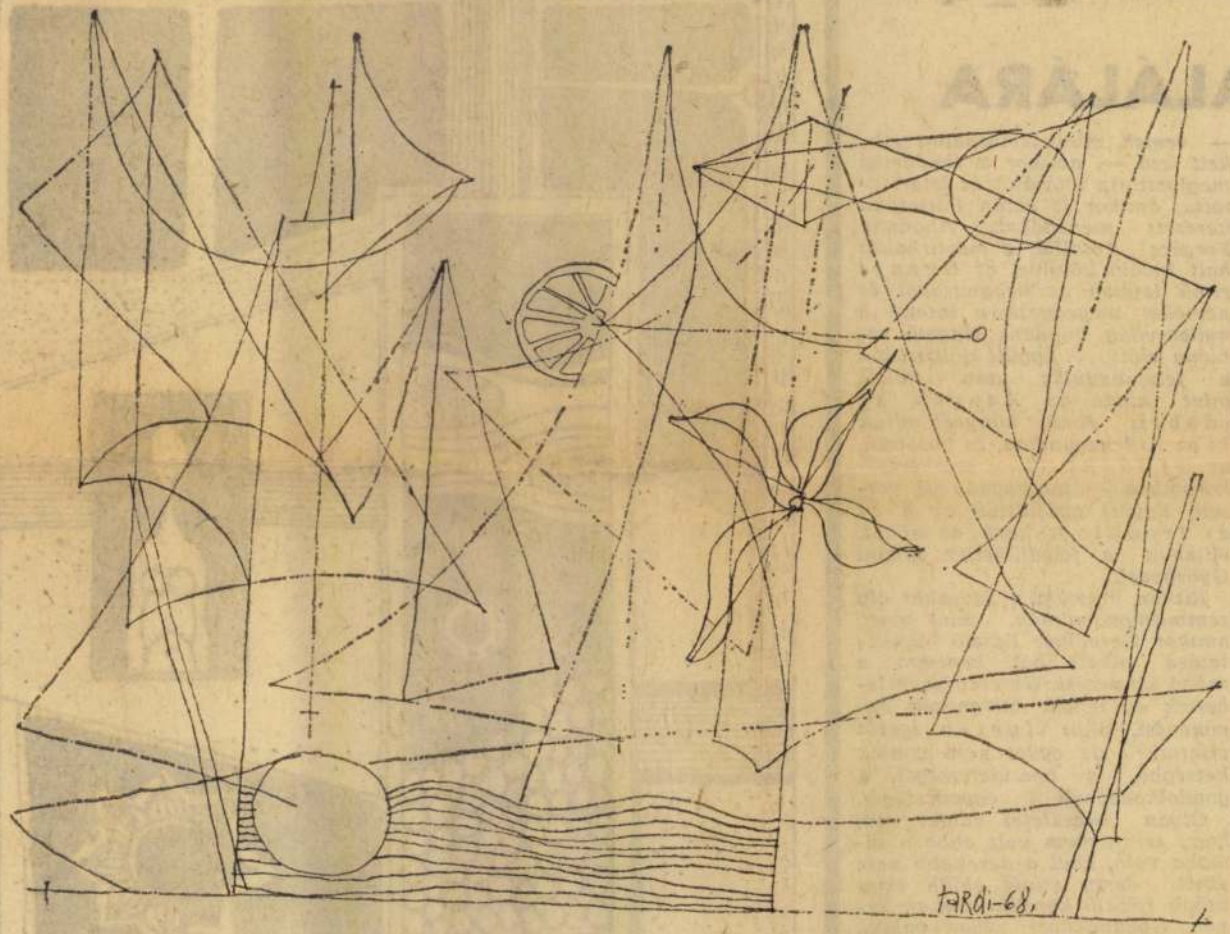

Tardi Sándor: Rajz

EÖRSI ISTVÁN:

A Filmkultúrá-ban olvastam

Filmátvétel

Kenedi János töprengésekkel övezett interjút készített *Bors Ferenccel*, a MOKÉP igazgatójával a filmátvétel elvi és gyakorlati problémáiról. Tömören összegezve, a következő kép bontakozik ki sajnos, nem túlzottan ámuló szemünk előtt:

A külföldi filmek átvételének ügyében egy jórészt hivatalnokokból álló bizottság dönt. A bizottságot szemmelláthatólag az az alapelv mozgatja, amely szerint az át nem vett filmek nem okozhatnak kalamajkát; ezért a problémákat felvető (hivatalnok-nyelven: problematikus) filmekről egyszerűbb lemondani. Másrészt viszont a kommersz-filmek nem vetnek fel problémákat, ezért kalamajkát sem okozhatnak — így hát minden további nélkül át lehet venni őket.

Először is, ami a bizottságot illeti: akinek az isten hivatalt adott, annak olykor csakugyan ad hozzá eszet is — a bizottság nem szakképzett tagjai közt is nyilván akadnak jó ízlésű és biztos ítéletű emberek. De vajon egy bányagép átvételekor kik mondják ki a döntő szót? Tartható-e az a régi különbségtétel, amely szerint a technikát tanulni kell, de a művészethez hivatalból is lehet érteni? ket illeti: Bors Ferencnek igaza van, „egyes szórakoztató filmekkel is komoly társadalmi igényt elégíthetünk ki". A bizottság jogosan vett át a tavalyi olasz termésből könnyű filmeket. De a súlyos filmeket miért utasította el? Amikor Kenedi megkérdezte, hogy miért nem láthatjuk Visconti, Pasolini, Monicelli, Orsini és Lattuada alkotásait, ezt a választ kapta: „Pasolini Oidipusz királyát naturalistának tartottuk, a többi filmet nem láttam." De ha Pasolini esztétikai okokból bukik meg — mert naturalista —, akkor hogyan úsznak meg a vizsgát a kommersz filmek? Ez utóbbiak valamennyien tőről metszetten realisták? Vagy az esztétikai és ideológiai kifogások kizárólag a nagy filmek számára vannak fenntartva? Ezt sejteti egy másik mondat is, Semprun-Resnais „A háborúnak vége" című filmjéről: „Resnais filmjét ideológiai okokból nem vettük át." Történetesen láttam a filmet, az emigrációba kényszerített spanyol kommunisták hősiességéről szól, de egyben bírálja az emigráció vezetőségét, amiért — részben ügyszeretetből és tehetetlen tennivágyásból — elszakadt a spanyol harc hétcseh és lengyel filmek, a szocialista filmgyártás világra szóló büszkeségei. Semprun vagy Forman többet árt a magyar nép ízlésének és kultúrájának, mint az üzleti célból ömlesztett giccsek? Természeteseen nem állítom, hogy nem lehet velük vitázni —, de vajon olyan korban, amikor a világ forradalmi erői egész sor kérdésben vitáznak egymással, és csak e viták végigvitelétől remélhetnek gyors előrehaladást, állíthatja-e bármilyen bizottság, hogy az abszolút igazság birtokában van?

Meg kell még említeni, hogy a hivatali szemlélet nemcsak az igazság, hanem az erény birtokosának is képzeli magát. A szóban forgó nyilatkozat például némely kritikusok szemére veti, hogy „oldalakon keresztül mennybe menesztik a svéd filmművészetet, pornográf képekkel illusztrálják cikkeiket, majd csodálkozásukat fejezik ki a közönség képviseletében, hogy ezek a filmek nem láthatók nálunk." Hivatali ablakból nézve, persze, a meztelenség eleve pornográfiának látszik; ebből a szemszögből ugyanis az ember ruhában születik és a ruha biztosítja emberi létét és méltóságát — a ruhán kívül azonban dekadens, undorító bomlási termék, „pornográfia". A közönség többsé-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1969 JAN 18
ÉLET ÉS IRODALOM

1021

Tardi Sándor

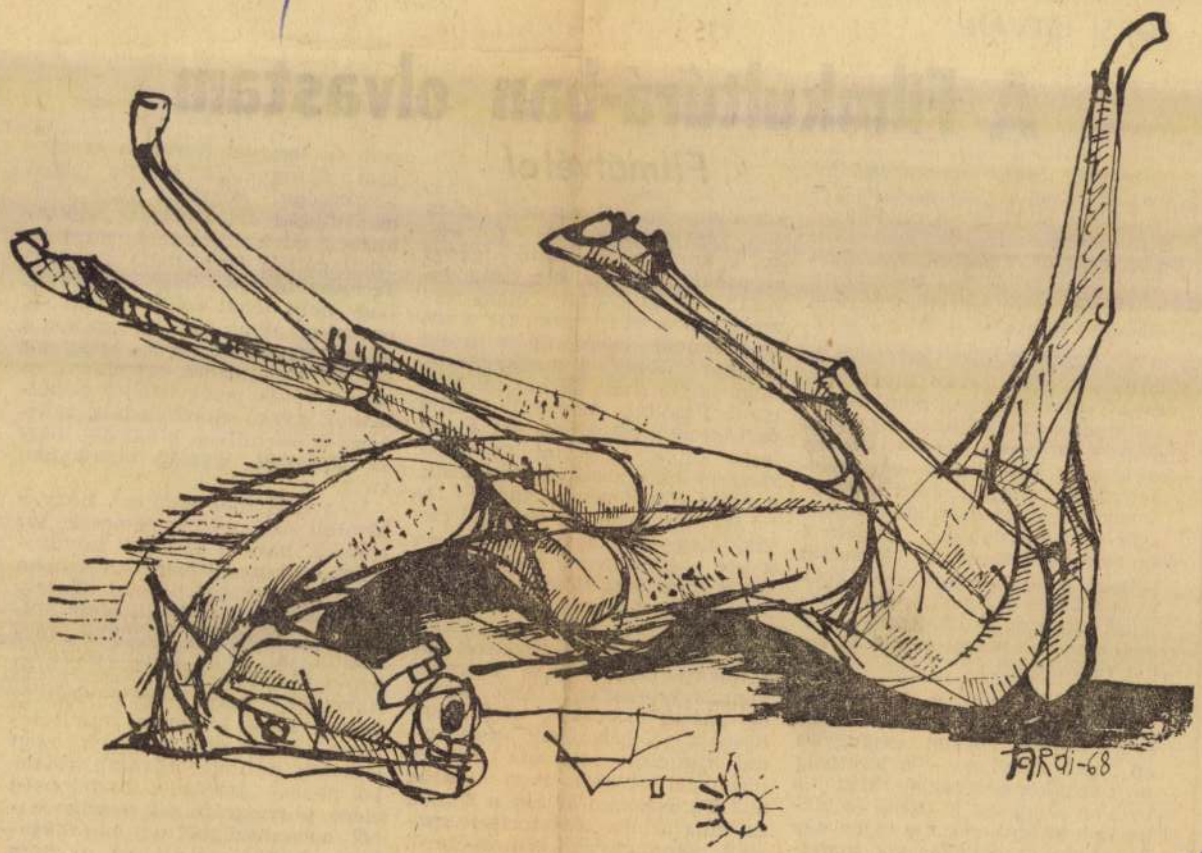

Tardi Sándor: Illusztráció

ÉLET ÉS IRODALOM
1969 JAN 18
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Pelőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SOMLYÓ GYÖRGY

A Mesék Második

Mese egy nehéz pillanatról

Nem történt semmi különös.

Előttem az íróasztal, az ablakon túl a koratél szürkésfehére, mellettem a telefon békés zöld szörnyetege most nem is sziszeg rám, nem történt semmi különös.

Minden olyan, amilyen.

Vagy talán éppen az, hogy minden olyan, amilyen?

Vagy az, hogy egyszerre mégis más — attól MÁS, hogy egyszerre teljesen belémfészkeli magát az, ami éppen olyan, amilyen?

A telefon nem sziszeg rám, a koratél tompa színei ottkünt, mögöttem a könyveim, és minden ugyanolyan, mint egy pillanattal ezelőtt, nem történt semmi különös.

Csak éppen orditanom kellene.

S csak éppen hallgatok.

Mese arról, ami említésre se méltó

HALLÓ RÁDIÓ NAGYVILÁG HUSZONNÉGY ÓRA HÍREKET MONDUNK AZ ELMÚLT HUSZONNÉGY ÓRÁBAN A FRONTOKON NEM TÖRTÉNT SEMMI EMLÍTÉSRE MÉLTÓ

Csak ezren, százezren és millióan várták, hogy történik-e.

Nem egy vagy két szórványos halál, mintegy véletlenül, szinte rendhagyóan, a lövések szünetében —

legalább száz vagy ezer vagy százezer. Vagy netán millió, az a MILLIÓHALÁL, amelyet annyit idézünk, hogy végül majd akarata ellenére is eljön

nem történt semmi említésre méltó semmi említésre semmi méltó semmi semmi méltó említésre történt semmi nem

Semmi annyira méltó, mint a Zsirpapirgyűjtők Nemzetközi Szövetségének Q-i Kongresszusa, amelyet említettek, mint ami nagy érdeklődést váltott ki világszerte mind a gyűjtők, mind a zsirpapirok körében —

vagy mint a MMCCCXII-ik WW-i Csúcsértekezlet, ame-

Tardi Sándor

1021

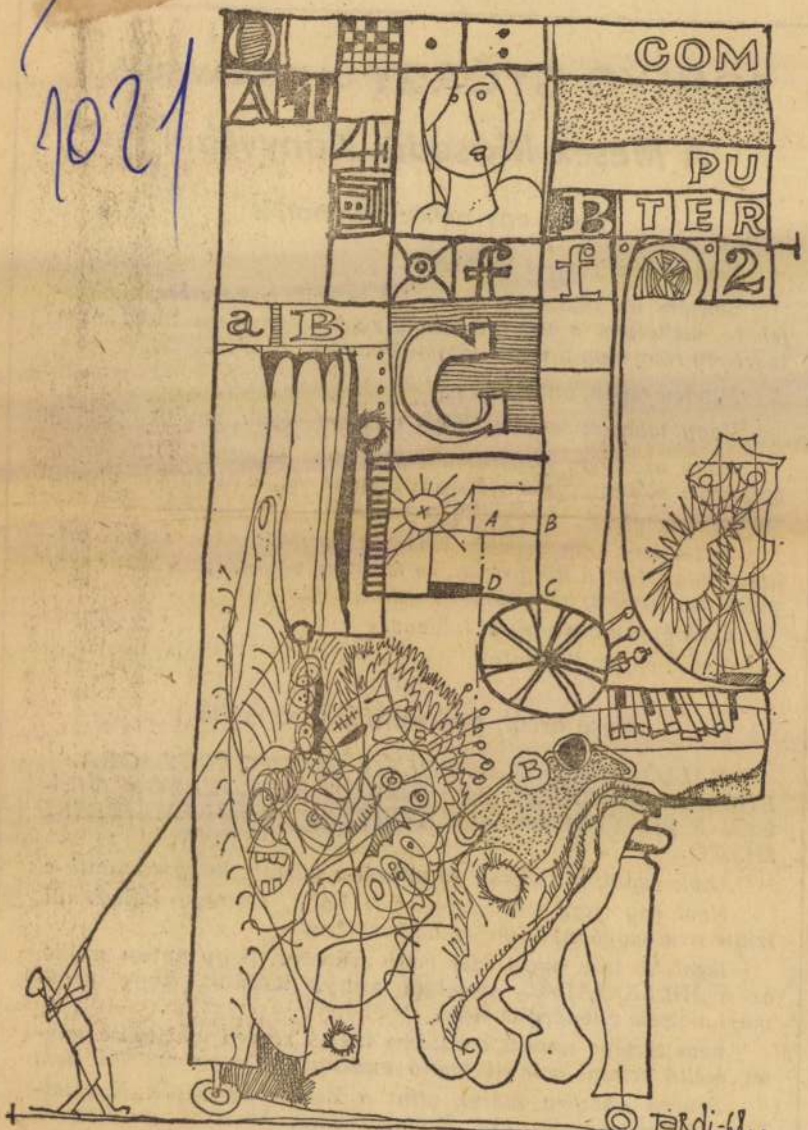

Tardi Sándor: Illusztráció

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

BUDAPESTI HÚSIPAR

1900 AUG 1

Tardi Sándor festőművész, lapunk rajzolója, vándorkiállításon mutatta be 20 darabból álló grafikagyűjteményét. A kiállítást a Híradástechnikai gyár ebédlőjében rendezte.

1021 Tardi Sándor

Tardi Sándor rajza

megteremtésére és az kedve-

szempontjá-

még nem

ség boldog-

n például,

ső fogyasz-

meghaladja

ág fogvasz-

milliói so-

olitikai és

máktól. A

illiók szá-

ettegést, a

tés a la-

százalékát

adással, de

hihetetlenül

ta konkur-

lenki exisz-

kkal küzd.

bbanásszerű

elengedhe-

politikai és

elkövetkező évtizedben megoldani az eddig csak bombákban felhasznált fuziós energia békés célú alkalmazását, vagy gyakorlatban és széles körben hasznosítható módszereket kidolgozni a nagy tömegben feltalálható tórium

társadalmi fejlődés lénést tarthasson ezzel, mert csak ez teremtheti meg az előfeltételét annak, hogy az emberiség nyugodtan élvezhesse munkájának gyümölcseit. Sokszor már közhelynek tűnik, de ez marad az emberiség sorsdön-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
ZALAI HÍRLAP
Zalaegerszeg
1969 DEC 9

. MÁTÉ:

„Álmodozás" a jövő epí

Általában jó orrom van ahhoz, hogy megérezzem: a gyér és egyenetlen filmválasztékból melyik művet kell, melyiket lehet, s melyiket nem szabad megnéznem. Néha azonban csődöt mond ez az orr: — és megtörténik a baj. Ilyen baj volt, hogy láttam az új, magyar filmet, melynek főszereplője fiatal építészt „elevenít" meg, témája pedig e „kollégám" egyéni problémáiban mai építészetünk problémáinak legalábbis érintését tűzte ki célul. De nemcsak ezt láthattam, hanem — előtte — egy ugyancsak magyar kisfilmet is, melynek címére pontosan nem emlékszem, de *a jövő építészetéről* való egynémely *„álmodozást"* akar bemutatni.

Tulajdonképpen örülnöm kellene a ténynek, hogy végre az építészet is *téma* lett a moziban, amely az egyik legremekebb „tömegkommunikációs" eszköz lehetne arra, hogy az építészet lényegét, a mai építészet gondjait-bajait, *esetleg* már a *holnap építészetének* valószínű útját-módját is feltárja a társadalom legszélesebb rétegei számára, lehetőséget nyújtva ezek megértésére, illetőleg a jelenlegi félreértések tisztázására. Az építészettörténet tanúsága szerint csak olyan társadalmakban — ezek olyan koraiban —

Most azonban nem is a játékfilmről akarok „dühös" megjegyzéseket tenni, bár megérdemelné. „Dühöm" teljes hevével a kisfilm ellen kell fordulnom, mert határozottan diszkreditálja nem is a jövő építészetét, hanem magát az építészetet, és a — tehetséges — magyar építészeket, méghozzá úgy, hogy ebbe — teljes érzéketlenséggel az arányok iránt — belevonja a huszadik század egyik legnagyobb építészét is. A film azzal kezdődik ugyanis, hogy utal *Le Corbusier-re*, aki ugyancsak „álmodozott" a jövőről, és bemutatja ez „álmodozás" három eredményét: *a marseillei nagy lakóházat*, a *ronchampi kápolnát* és a *chandigarhi kormányzati együttes egyik épületét*. De nem Le Corbusier a film főszereplője, hanem egy középfiatal, grafikus festő — aki igen ingerlő aktokat tud rajzolni, erotikus tartalmú bibliofiliákba — és egy fiatal építész. A szüzsé lényegében annyi, hogy e két főszereplő felváltva — festőállványon, rajztáblán, vagy ezek nélkül, ecsettel, tollal, ceruzával papírra, vászonra, üvegre (szép tiszta felületekre) — „álmodozik" a legnagyobb nyilvánosság előtt a jövő építészetéről. Az, hogy egy grafikus-festő szabadjára engedi fantáziáját (ami van neki), é nem gondolva anyagra-szerkezet

Tardi Sándor!

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1960 DEC 20

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

Tardi Sándor: Gyermek

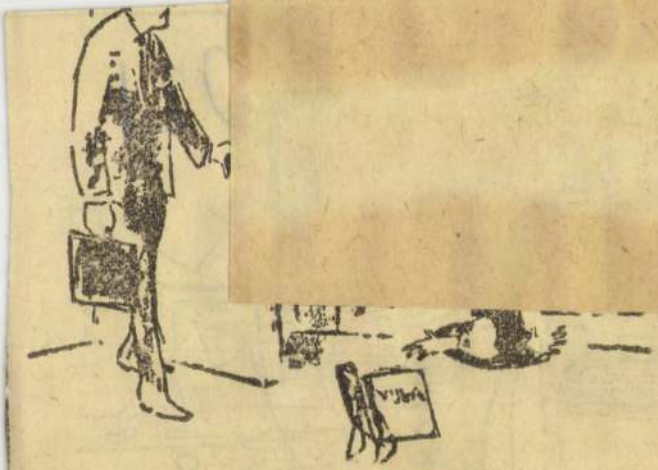

Jó hogy jössz, bogozz ki kérlek!

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1970 jún 1, 8

ZALAI HÍRLAP
Zalaegerszeg

Tardi Sándor 1021

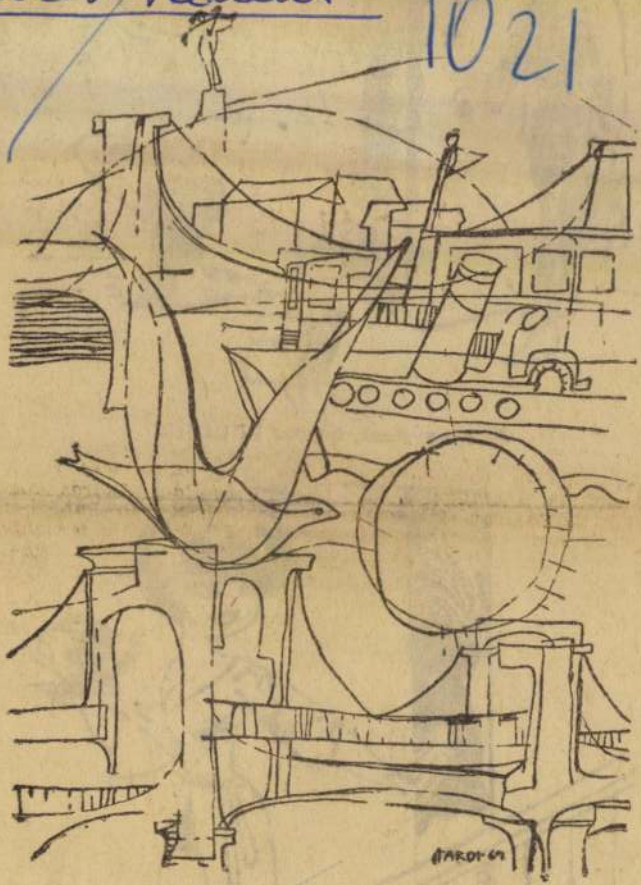

Tardi Sándor: HIDAK

Milyen feltételekkel indul a

(Folytatás a 7. oldalról.)

Ami viszont még *javításra* szorul: a jövőben *szervezettebbé* kívánják tenni a tavaszi versenyek lebonyolítását, és a vidéki, illetve a kanizsai gyakorlati foglalkozások számára megfelelő *lőtereket* stb. kell kialakítani.

Az oktatásügy irányítói a középiskolák végzős osztályaiban kísérleti tárgyként bevezetett *világnézetünk alapjai* eddigi eredményeivel is *elégedettek*. Az új tanévben már *újabb négy gimnáziumban* és *két szakközépiskolai osztályban* is meghonosítják a tárgyat, amely általános vélemény szerint hathatósan befolyásolja a tanulók egészséges *„ideológiai arculatának"* kialakulását. Az új tanévben kipróbálják a tárgy „II-es típusú", az első változat maximalizmusán *oldó* tantervét és tankönyvét — párhuzamosan, *összehasonlítva* a régivel —, a szakközépiskolai osztályokban pedig arra keresnek majd feleletet, hogy a kecsatát *a szakközépiskola? A technikum továbbfejlesztését jelenti, szakmacsoportos képzést nyújt, tehát ha szakmunkás bizonyítványt ugyan nem is ad, de ilyen munkakör betöltésére jogosít, és nyitva hagyja az utat a középfokú irányító munkakör betöltéséhez. Például a faipari tagozat nemcsak épületasztalosokat, hanem egyszerre épület-, bútor- és díszműasztalosokat képezakik — további tanulás esetén — technikusi oklevelet szerezhetnek és így segédművezető, illetve művezetői munkakör betöltésére lesznek jogosultak. De mindenfajta egyetem is nyitott előttük.*

A gimnáziumi *tagozatos* osztályok rendszere is átalakul — legalábbis a szertárakkal kitűnően felszerelt kanizsai iskolákban. A *Landler Gimnáziumban* például a kémia-fizika tagozat helyett fél osztály *csak fizikai*, fél osztály pedig *csak kémiai tagozat lesz*, hasonlóan a francia—orosz tagozat re-

Sárga-s

Élnek — ha élet az életük.
Haragszanak a világra.
Az arcuk esties, félhomály
Nézd a szívüket — sárga!

Nincsen egyetlen jószavuk.
Szinte nyögik, hogy fáj, fá
nekik a másnak-juttatott,
útszéli, poros virágszál.

Öntsetek eléjük rózsát
minden órában, köténnyel.
Talán fölsüt egy-egy mosol
s tudnak aludni éjjel.

Új otthonba

Aki átlépi az egykori Zala- n
medret átívelő hidat, egyszeri- k
ben a régi szentgróti község- já
központban találja magát. m
Jobbról, a bírósági épület föld-
szintjén, két ki
pedig

Tardi Sándor grafikus

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ZALAI HÍRLAP
Zalaegerszeg

1969 AUG 31

Tardi Sándor: Kacsák-illusztráció

—MOM kézilabdamérkőzésen

vázolta a terveket, elképzeléseket:

— Az NB II-be felkerülni öröm, de ez gondokat is jelent. A szép sikerért köszönet és elismerés illeti Hável zsa), Koltai Sándort (Bp. Spartacus). Még nem tudjuk, melyik csoportba kerülünk, de az biztos, hogy több vidéki ellenfelünk lesz. Az „erőből" játszó csapatok ellen csak akkor vehetjük fel a siker reményében a küzdelmet, ha a mi játékosainkban is meglesz a szükséges erő. Sajnos, az alapozási munkát akadályozza, hogy még nem sikerült edzőtermet biztosítani. Szeretnénk elindulni a február 2-től március 15-ig rendezendő Tüzér utcai terembajnokságon, ez jól szolgálná a felkészülést. Összeállítottuk a költségvetést is, igen szerény keretek között, csak a legszükségesebb kiadásokat vettük fel. Az 56 fős szakosztálynak szüksége lenne még szerelésre, cipők, nadrágok, melegítők, labdák kellenének. Köszönetünket tolmácsolom az SE elnöksége felé a pályavilágítás létrehozásáért és kérem, hogy a jövőben is támogassák munkánkat.

További sikereket kívánunk a kézilabda szakosztálynak, és szeretnénk az év folyamán eredményes szereplésükről tudósítani.

Írta és összeállította:

Gregus János

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1969 JAN 17
GANZ-MÁVAG

1921

CSENDÉLET

Tardi Sándor linómetszete

Tardi Sándor

Tardi Sándor

Gyorsfénykép

Népszava,
1978.márc.19.
9.oldal.

Tardi Sándor: Gyorsfénykép

Tardi Sándor, festő

– TARDI SÁNDOR festőművész alkotásaiból rendezett kiállítás nyílt meg csütörtökön Szolnokon.

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. ápr. 9.

Tardi Sándor: Anya és gyermeke

Tardi Sándor

Anya és gyermeke

Népszava, 1976. szeptember 11.
7. oldal

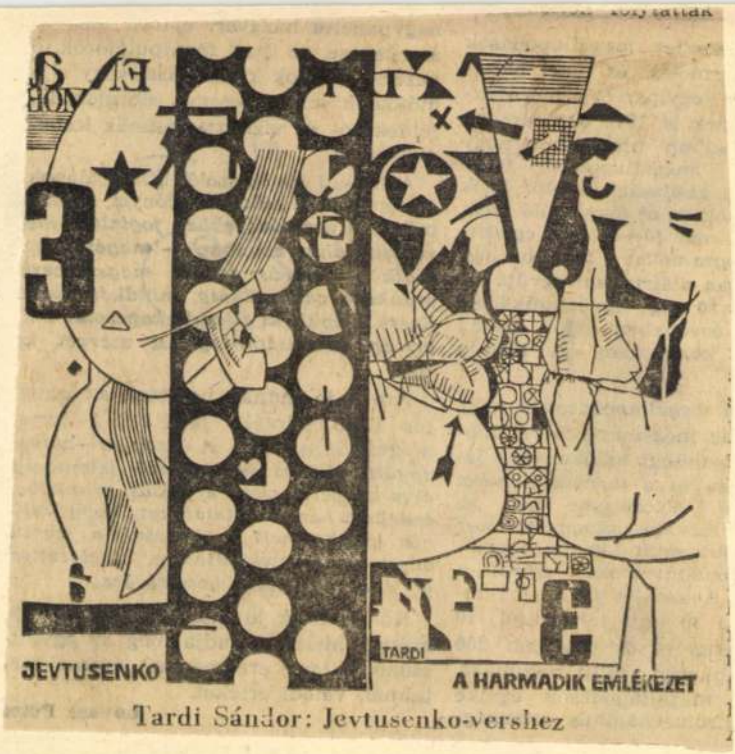

Tardi Sándor: Jevtusenko-vershez

Tardi Sándor

Jevtusenkó-vershez

Népszava, 1976. november 7.
8. oldal

bizonyította, hogy ebben nem mindig cselekszünk helyesen.

Heves fejfájás gyötört az elmúlt napokban, fájt a derekam is, szédültem, nem volt étvágyam, a hányinger kerülgetett. Elmentem tehát a körzeti orvoshoz és elpanaszoltam, hogy fáj a fejem, a derekam, szédülök, nincs étvágyam, és a hányinger kerülget. Kaptam is egy drága gyógyszert — *Indometacinum* —, bár az orvos nem mondta meg, hogy mi ellen, én biztos voltam benne, hogy fejfájás, derékfájás, szédülés, étvágytalanság és hányinger ellen. Elfogyasztottam az első napi adagot — három kapszulát —, azóta nincs semmi bajom, csupán a derekam és a fejem fáj, szédülök, étvágytalan vagyok, és a hányinger kerülget.

Egyelőre!

Ugyanis nem vettem azonnal észre a kapszulákhoz mellékelt figyelmeztetést, mely szerint a gyógyszer fogyasztása esetén *„mellékhatásként fejfájás, szédülés, gyomor-bélpanaszok, étvágytalanság, hányinger, hányás, hasmenés, bőrkiütés, aluszékonyság, fülzúgás, hallási és látási zavarok előfordulhatnak, valamint zavartság, hallucinatio, depressziós állapotok, vagy más psychés zavarok"*.

Fejlődő gyógyszeriparunk újabb eredménye bámulatba ejtett — egyetlen orvossággal a betegségek egész sorát lehet előidézni! A kapszulák fogyasztását azonban abbahagytam.

Mert hát, miért cseréljem fel szerény derékfájásomat egy komplett elmebajra?

K. G. Gy.

ces számot emelik ki a golyóbisból? Ha könnyelműek, megrendíthetik-e a Magyar Nemzeti Bankot és a népgazdaság egyensúlyát? És megfordítva: ha szerencsés kézzel nyúlnak a szerencsekerékbe, gazdaggá tehetik-e a hazát? Megérjük-e, hogy ha a legmegfelelőbb emberek lesznek egy következő pénteken a számjegyhúzók, bekövetkezzék a csoda és mannaként olcsó zöldség, nagy-Lehel hűtőhöz való gépalkatrész, falura kívánkozó orvos, jó minőségű lábbeli vagy egyszerűen huszonkét karátos tört arany hull az égből?

Vagy prózaibban: ha már az ország sorsa a kezükben van, utasíthatják-e a hárommilliót érő ötös találat nyertesét, hogy a tekintélyes summából bölcsődét, szociális otthont vagy ideggyógyintézetet alapítson? Ha ez sikerül nekik, a riporteri túlbuzgalmat minden hallgató nevében megbocsátom.

(vété)

IGÉNYES BÉKÉTLENSÉG

Egy remek színész szabadúszó lesz. Garazs Dezső megválik a Madách Színháztól, ahol az utóbbi időben rosszul érezte magát. Az a terve — miként az Új Tükörnek nyilatkozta —, hogy szerepekre szerződik. A Huszonötödik Színházban kezdi, Fejes Endre

Tardi Sándor

Tardi Sándor: A mester

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juli. 17
XX. évf. 29. sz. 10. lap.

— Aprócska példát mondok — folytatta. — Ahol három-négy milliméteres csavarokat kell hajszálpontosan a helyére illeszteni, ott egy gyors kalapácsütéssel szaporább a munka, ha tilos is. Az eredményt esetleg csak a hatodik, hetedik munkafolyamatnál lehet észrevenni, amikor a termék már biztosan selejt. Közben persze a méregdrága gépek is romlanak. Jó eset, ha csak hónapokba telik, hosszú hónapokba, amíg a faluról jött vagy bejáró, ingázó dolgozóval meg lehet értetni, hogy más a traktoreke megreparálása és más a finommechanika. Persze nemcsak a technikai részletekre gondolok, hanem a munkamorálra is...

●

Az már a gyáralapítások kezdeti korának derűs-borús anekdotái közé tartozik, hogy déli harangszókor két újonnan felvett asszony komótosan megcélozta a portát és az útjukat álló kérdésére a legnagyobb nyugalommal közölte:

— Rögtön jövünk, csak hazaugrunk megetetni a jószágot!

A szüretelés hetejt azonban máig számításba kell venni még a dekádtervek elkészítésénél is. Ilyenkor ugyanis nemcsak a cukor fogy a boltokból, hanem a dolgozók száma is megfogyatkozik a gépek mögött. Az egyik megbecsült szakmunkás ismerősöm némi gondolkodás után így fogalmazta meg, hogy mikor válik munkássá valaki:

— Amikor egy gyárbeli probléma, megoldatlan feladat otthon se hagyja nyugodni. Épp úgy, mint valamikor a várható termés, vagy a Bimbó tehén fenyegető nehéz el-

adatokat vegez. Egy
szével, tehát a mun
képpeni értelmével, jó
zető tisztában van,
csak a mérnök. A v
mérnök úgy véli, hog
„körüludvarolják" az
erőt, csak maradjon.
adott válaszok nem e
vallanak. 28,5 százalé
kedett, hogy a munka
ad lehetőséget a képes
takoztatására, 28,8 pe
úgy hogy — soha.
ugyanennyinek egyál
volt véleménye a ké
lószínűleg nem izgatta. A huszonöt évesnél fiatalabbak több mint háromnegyed része (!) úgy ítélte, hogy munkahelyén megkapta ugyan a fizetését, de más anyagi, vagy erkölcsi elismerést még soha.

— Munkássá válni annyit jelent, mint ipari jellegű részfeladatok ellátására specializálódni — hallottam egy ilyen tárgykörrel foglalkozó ankéton. Ha ez igaz, márpedig részigazságnak bizonnyal elfogadható, akkor egyre inkább vonatkoztatható egész gazdasági termelésünkre, a nagyüzemi mezőgazdaságira is. Ezért tűnik el napjainkra a „klasszikus" parasztság és adja át helyét a nagyüzemi termelési viszonyok megkövetelte mezőgazdasági munkásságnak. Jó tíz esztendővel ezelőtt magam is írtam vészt jelző cikkeket, konkrét tapasztalatok alapján arról, hogy az iskoláikat elvégző fiatalok nem akarnak a mezőgazdaságban maradni, vagy oda visszatérni. Ma már úgy látszik, hogy ezt az álláspontot fokozatosan revideálni kell. Nem akarnak szakképzetlen mezőgazdasági gyalog-

A város kereken ezer ipari foglalkoztatottja közül 156-ot a jó kereset kötötte munkahelyéhez 288-at az, hogy különb munkakörülményeket talált, mint korábban 180-at a szakmai fejlődés, 183-at a közeli lakás és a család fűzött ide 193-nak sejtelme sem volt arról, hogy mi. Erről nem szól a statisztika, de valószínűleg övék a végtelen, önuzsorázó munkanapok.

Rác József rajza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1976 SEP 18

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Tardi Sándor

1021

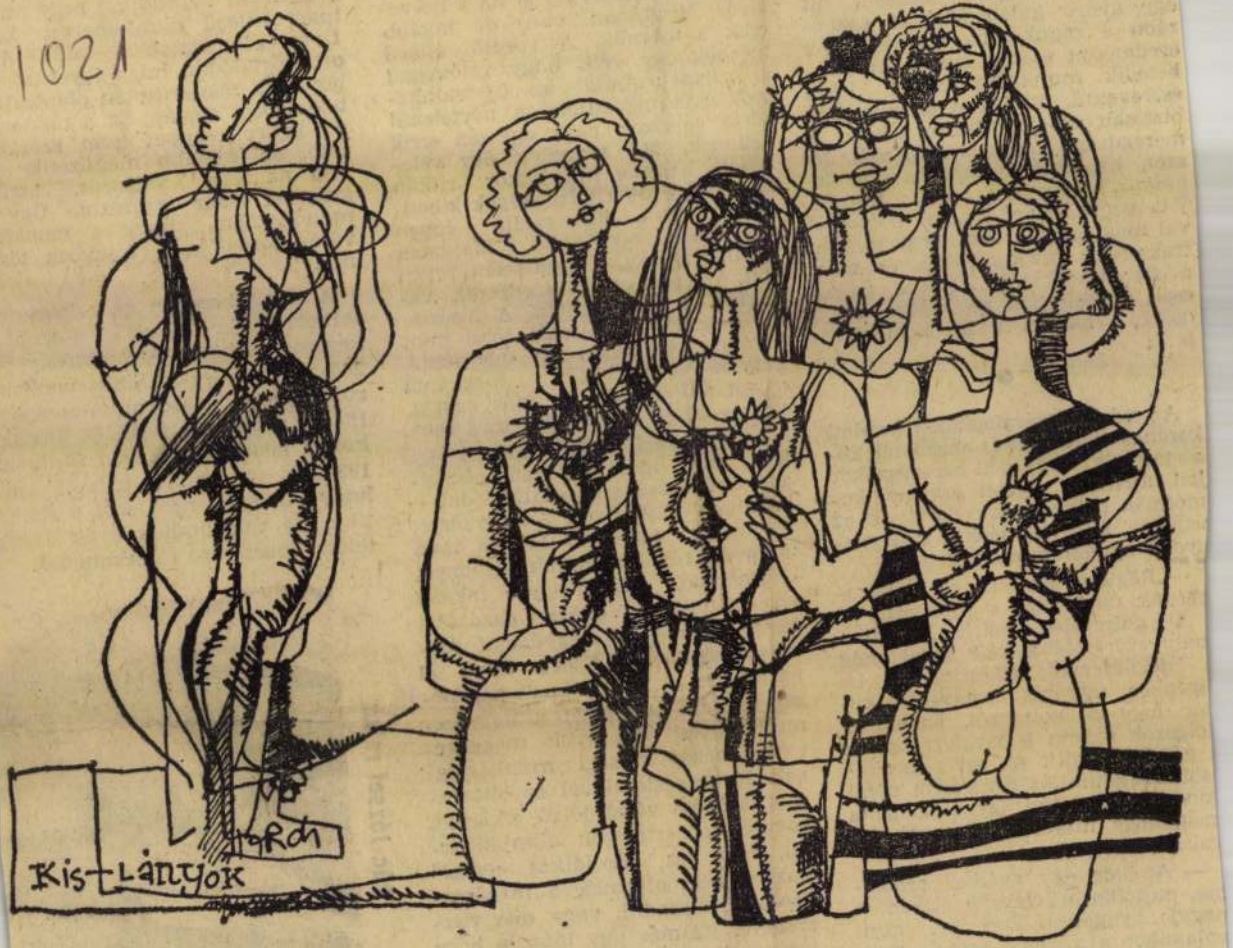

Tardi Sándor: Kedvenceim

KÖNYVE

TIMÁR GYÖRGY:

Allende

Vállalta. Micsoda kisérlet!
S mennyit el kéne mondani:
hogy nem lehet csak parlamenti — — —
hogy igaz még a gothai — — —

hogy hiába többségi kormány,
ha a fegyver (megmondta Marx!) — — —
Dehát ő ezt is tudta, s mégis!
Mert eldöntötte: nem kudarc,

ha akárhogy beledögölve,
de megmutatjuk — — — Készen állt
hónapok, évek óta, várva
fuvarosok sztrájkját, halált,

idegen ügyönökök hadát és
réz-árprést, morgást: Nincs kenyér! — — —
Nem kudarc volt, de partitúra.

Keleti Golf-áram (Móra, 289 old.)

Újsághír: „*Új antológia.* A Kozmosz-sorozatban most jelent meg az irodalmi útirajzokat tartalmazó kötet, amelyben fiatal írók, kritikusok és irodalmárok számolnak be közép- és kelet-európai országokban tett látogatásaikról." Vagyis most jelent meg az a könyv, melynek kéziratát idestova *három* esztendeje adták le a szerzők... Azóta történt egy s más — velük és velünk is.

Lezajlott például egy tanulságos vita az ifjúsági hetilap hasábjain. A hozzászólásokból kiderült: azok, akik a második világháború után születtek — az én nemzedékem — módfelett kíváncsiak a történelmi

Tardi Sándor

Élet és Irodalom
Budapest
1946. okt. 9.

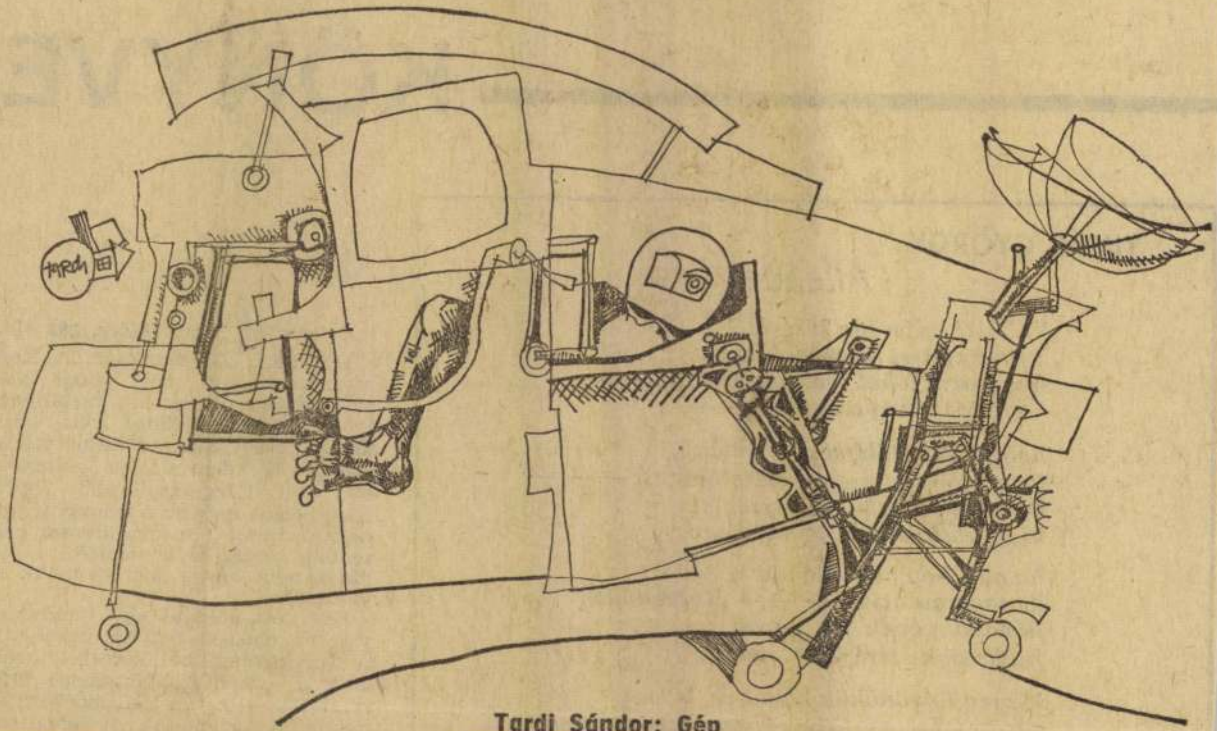

Tardi Sándor: Gép

kapcsolata megszakadt a külvilággal.

Becsöngetett a szomszédasszonyhoz. A csengő nem működött, aznap a fél kerületben órákig áramszünet volt. Így hát ököllel megdöngette az ajtót. A szomszédasszony kidugta fejét a kémlelőn, hamarost megértette miről van szó, és előkotort valahonnan egy 1937-es évjáratú franciakulcsot. Sőt, hajlandó volt többre is. Míg N. a vizet mérte, lankadatlan türelemmel tárcsázta a HK-t, az URH-t, a vizes maszekot; ám választ sehonnan sem kapott. Közben N. leszerelte az alcsap fémtokját. Penészvirágos, időcsiszolta sima vasnyúlván tűnt elő, amelyről lecsúszott a franciakulcs és visszarúgott a kombinált fogó. N. belátta, hogy ez járhatatlan út. Merész fordulattal magát a hidgevizes csapot feszegette szét, míg eljutott egy egészen egyszerű lyukhoz, amelyből ömlött a víz. Gumitömlőt préselt a lyukba, aztán nagykalapáccsal beverte a csapot régi helyére, s döbbenten látta, hogy a vízsugár elvékonyul, majd eláll. Abban a pillanatban zörgettek az ajtón. A küszöbön egy vízvezetékszerelő külsejű ember állt.

— A lakáskarbantartótól va-

kedvességnel
szor gondot
miként szak
egy órácskát
feje. Nem c
sem aludt.
a Körút. Ho
berek? És a
tek? Még
Úgy látszik.
robog önfele
De Budát a
pára imbolyo
finom ködbe
hidat. A villa
gát a gomoly
nik.

Nem kell a villamos. A busz még úgyse. Hiszen a Royal szálló csak egy ugrás. Töri a fejét, mikor látta ilyen korán reggel a várost. Ráadásul vasárnap. Két vagy három éve? Nem emlékszik rá. Csak az éjszakákra emlékszik. Mindig az éjszakákra. A sötétben megbúvó házfalakra. Kósza neonok játékára. Itt-ott villanó kirakatokra. Most minden más. Minden lelepleződik. Vak ablakait mutatja a halálra ítélt Westend-ház. Gyógyuló sebeit a Nyugati. Még ép a por kusza mintázata is, amelyet a nyírfasepről rajzolt takarítás címén a béketűrő aszfaltra. Ám percről percre változik a kép. Mégsem alszik a város? Vagy most ébredt és lép az utcára mindenki? Már a villa-

a mágneses kutatás fizikájának világát, és a kettő összefüggéseit. És az angol energiaproblémákról beszél, a kutatóintézeteinkben tett mostani látogatásáról. Előadásairól is. A budapesti kollégákkal való találkozásról, meg a magyar tudomány komoly lépteiről. És felelne még kérdésekre, és választ adna mindenre, de szól a telefon. Várják. — Ne, haragudjon, mennem kell. Már csak a délután az enyém. Holnap Debrecenbe utazom. Az atommagkutató intézetbe. — Miért professzor úr? — Tudja, néhány műszert hoztam magammal, pár anyagmintát. Mélyhőmérsékleti kísérleteket állítok be a hallgatóknak. Hát ezért.

Búcsúzik. És szökdell lefel

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1976 OKT 31

MAGYAR NEMZET

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor rajza

TÁ

Vendégünk:

RIMMA KAZAKOVA

A nálunk is jól ismert orosz költőnő annak a nemzedéknek tagja, amely az ötvenes évek második felében robbant be a szovjet irodalomba, s amelyet — többek között — Voznyeszenszkij, Jevtusenko, Vinokurov neve fémjelez. Rimma Kazakova, akinek a közeljövőben jelenik meg tizedik verskötete, az írószövetsége

ezek a szerzők irodalmunkban már jelen vannak ugyan, de a olvasó felé most teszik az első lépéseket. Egy újabb kezdeményezésről is beszámolhatok. Néhány hónapja a Komszomol moszkvai titkársága irodalmi stúdiót nyitott iskolateremtő szándékkal. Azon túlmenően, hogy megbízható esztmei-művészi orientációt igyekszünk nyújtani a most indulóknak, első kötetünk világra jöttéig

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 APR 17

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1021

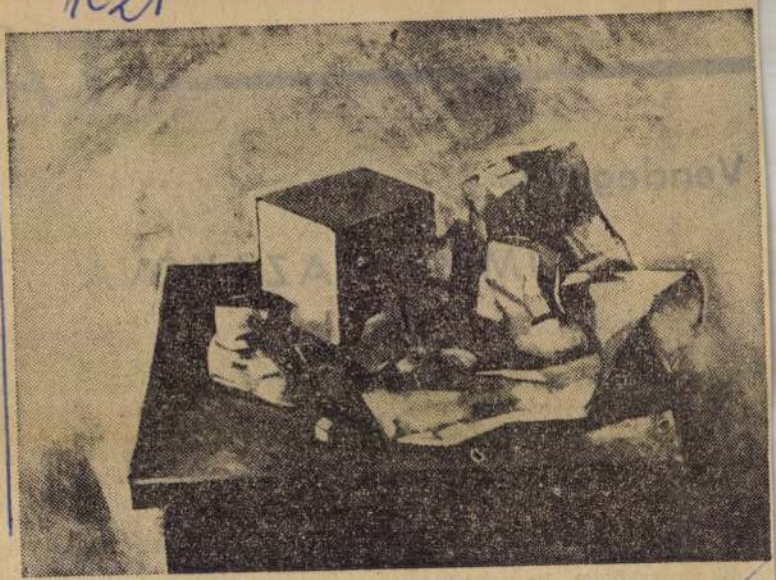

Tardi Sándor kiállításáról

lan oldal

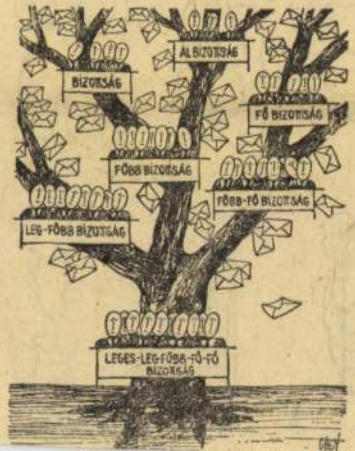

ha valamikor Szmoktunovszkijt üdvözölhetjük Budapesten, a tévé riporterei cserébe neki ajándékozzák-e Asztrov doktor szerepét!?

(szem)

NEHÉZ NYELV

Szóvá tettem a minap a Rádió- és Televízió-újságban, hogy a rádió egyik új sorozatának címét nem jól fogalmazták. *Maradjon köztünk!* — ez csak akkor jelenti azt, amit a műsor szerkesztői elképzeltek, ha csúnya, felcsapott hanglejtéssel mondják ki. Ezt a tan: „egy londoni kórház sebészeti osztályán bevarratta a száját; csak akkora rést hagyatott rajta, hogy egy vastagabb szalmaszál átférjen. Incles, négy gyermek apja, legalább hat hónapig csak folyékony, kalóriaszegény táplálékot akar fogyasztani" — írja az újság, de azt már nem írja, hogy egyszer meg kövér Joe már nagyon únta nézni a négy gyerekét, hát akkor meg a szemhéjait varratta be egy másik londoni kórház sebészeti osztályán, már minden londoni kórház sebészeti osztályán bevarratta magát, a sebészek mondják is: well, hát megint itt a kövér Joe, elő a tűvel, cérnával, gyűszűvel, de — mondom — ezt már nem írja az újság.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1976 MÁR 6

Tardi Sándor

KÖNYVEK

1021

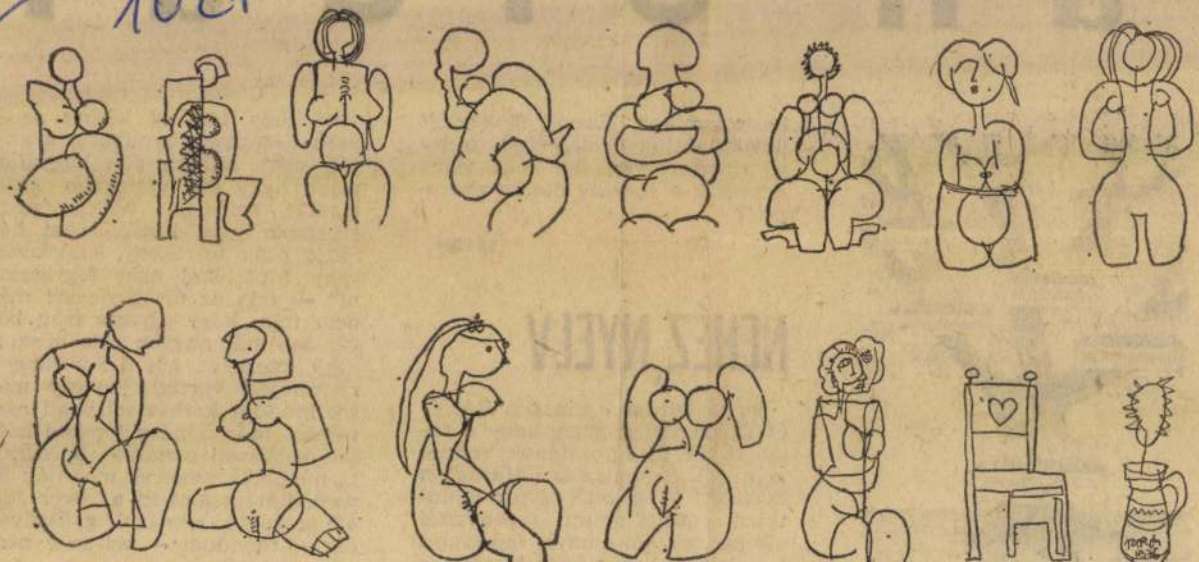

Tardi Sándor: Vázlat-lap

ktober 23.) Képszerűsége
ott, ám képletessége előt
ejtetlen maradt. Kérem, teg
ogy valami módon le-(m
ák a szegény Lucián és a
öregasszony történetét." —
zerint kedves olvasónk m
vagy legalábbis közel já
hogy megértse Kiss Anna v
zen azt mondja: képszerűs
agadta. S hacsak nem o
érzett így, mintha egy úg
placebo-verset olvasott vol
a szavak csupán zeneileg ö
versbe ömlesztése minden egyéb je-
lentés nélkül — föltételezhető, hogy
ezt a költeményt is felfogta, ugyan-
is Lucián és az öregasszony történe-
téről beszél. Arra szeretnénk biztat-
ni levelezőnket, hogy olyan versek
mögött, melyeknek képszerűsége meg-
ragadta, s még a benne húzódó epi-
kai szálat is fölfedezte, ne sejtsen
megfejteni való szimbolikus jelentést
— fogadja el úgy ezt a kis életképet
is, mintha a költő elmesélte volna
egy személyes élményét, vagy tapasz-
talatát. Csupán egy „jelkép" szorul
megfejtése: a bibliai kígyó. De hát
van-e, aki nem ismeri őt, az ördö-
göt?

SOÓS BERNÁTH, BERN. Pontos cím nélküli küldeményét tekinthetnénk névtelen levélnek is, melyre nem szoktunk válaszolni. De ha már Ön mérgében vette a fáradságot és október 18-i számunk első oldaláról fotokópiát készíttetett, hogy epés megjegyzéseket fűzhessen hozzá, nem térünk ki a vita elől. Máriássy Judit, a bochumi nemzetközi nőszemináriumról írva, meglepődötten említette cikkében, hogy a Ruhr-vidéki város lemezüzleteiben Hitler-lemezeket látott, a könyvesboltok bestsellere Speer börtönnaplója volt, és kapós, a Mein Kampfot magyarázó, ismertető kötet is. „Ez a demokrácia!"; „Csak Hitler könyvet látott?"; „Csak ki kellett volna nyitnia a szemét!" stb. Ezek az Ön széljegyzetei. Szerkesztőségünk munkatársa — és munkatársai — a Német Szövetségi Köztársaságban épp úgy, mint más nyugati országban, láttak Marx, Lenin, Brecht, Sartre, Marcuse, Tyendrjakov, Solohov, sőt Kardos G. György köteteket is. És ezt épp oly természetesnek tartjuk, mint azt, hogy a magyar könyvesboltokban kapható De Gaulle önéletrajza, Heinrich Böll, Günther Grass, Simone de Beauvoir több műve, sőt G. M. Gilbert amerikai pszichológus Nürnbergi naplója is. Ez utóbbi korunk legnagyobb bűnperéről szól, melynek fővádlottja és főelítéltje Hitler volt. Az ő beszédeit ma lemezen terjeszteni, a Mein Kampfot megértően idézni, magyarázni — nemcsak egy magyar újságíró számára tetszik képtelenségnek. A jószándékú bochumi nőtalálkozó minden résztvevőjét meghökkentette a jelenség. Szerencsére a vendéglátó német asszonyokat is. Nem demokrácia ez, Soós úr, hanem üzlet, mely a demokráciát és a békés Európa érdekeit sérti.

Összegyűjtött versek új megjele
tetésének.

A sztereotípia ellen

Nagy költők műveiből sokf
kiadást lehetne, kellene csinál
Nem pedig évenként-kétévenk
újranyomni azonos beosztású, a
nos tipográfiájú összes verseket.

A sztereotip tipográfia seg
egyes versek olvasottságát, má
két viszont akadályozza, értékük
függetlenül. Talán megfigyelt
már, hogy kedvetlenebbül fogu
hozzá olyan vers olvasásáh
amelynek címe a lap alsó fel
került, s az első versszak ut
mindjárt fordítani kell. Ugyancs
hátrány a lap tetejére került c
Elolvasásra leginkább az a vers
nálkozik — pusztán tipográf
okokból —, amelynek címe a
felső felére esik, az aranymets
arányában.

Sajnos, a nyomdai ráció, meg
gazdaságosság sztereotip kiadá
kat, fototechnikával készült új
nyomásokat sugalmaz.

De úgy gondolom, hogy sem
technikai, sem a gazdasági indok
nem erősebbek, mint az a műve
dési követelmény, hogy klasszik
költőinket sokféle kiadásban, k
lönböző tartalmú, méretű, tipog
fiájú, válogatott és teljes kötete
ben juttassuk el sokféle olvasó
hoz.

Válogatott versek

Kezdjük a gyerekekkel. Csok
nainak, Vörösmartynak, Józ
Attilának, Radnótinak, Szabó L

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1975 NOV 8
ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1021

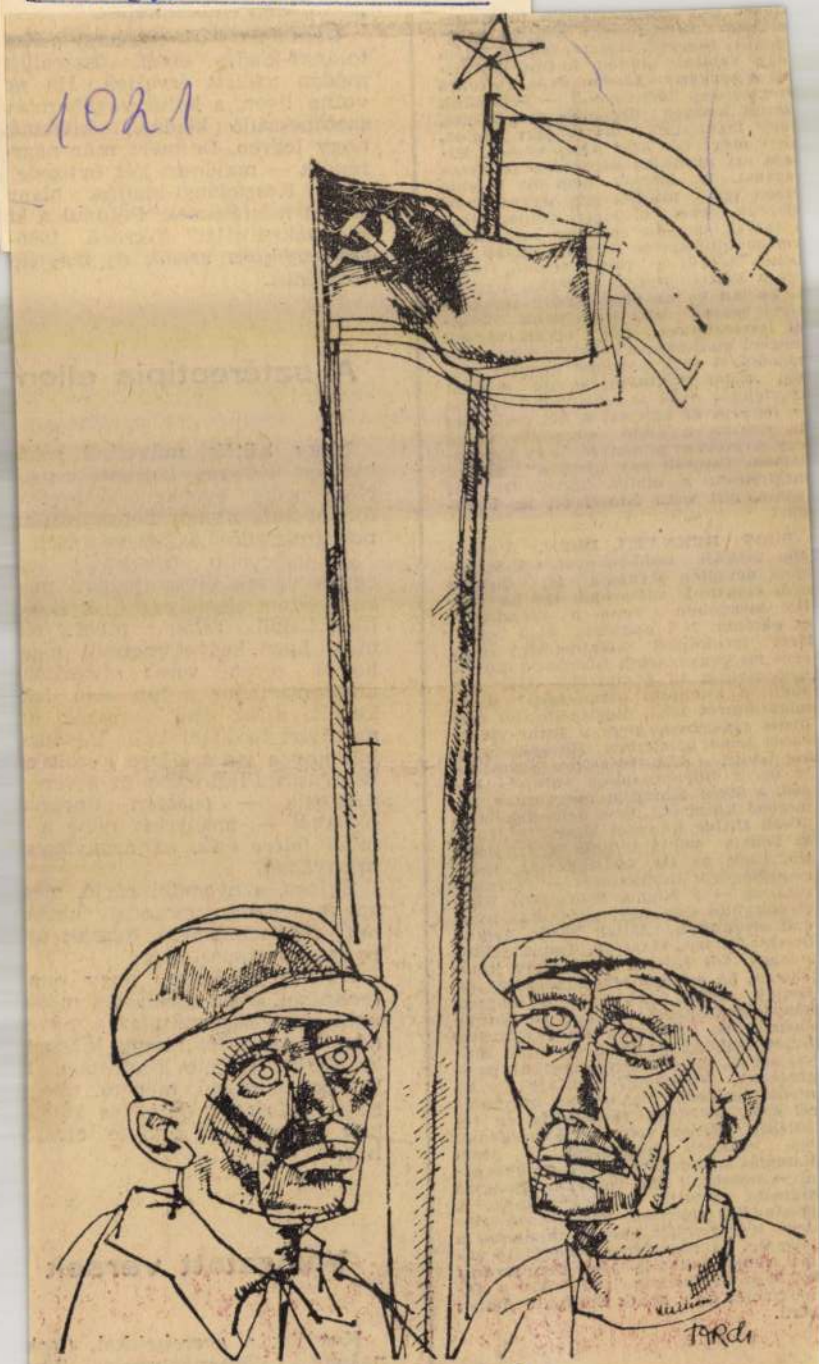

Tardi Sándor rajza

készletekkel, valamint
endégvárást szolgáló tálaló
ztalkák, tálalókocsik.

Napjainkban számos külön
ő rendeltetésű, fából, fém
l, műanyagból készült ki
ítort használunk. Nevük
int régen — ma sem kicsi-
vített méretet jelent a na-
obb bútortípusok mellett.

Koós Judit

mel igyekszünk elérni, hogy minél kevésbé üssön el arcbőrünk szokott színétől.

Dr. Gy. J.

---

ragudjatok a zavarásért, de sajtért jöttem.

Demény Ottó

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1916 JAN 18

NÉPSZAVA

Tardi Sandor

egyik tanítványát, hogy tolo-

1021

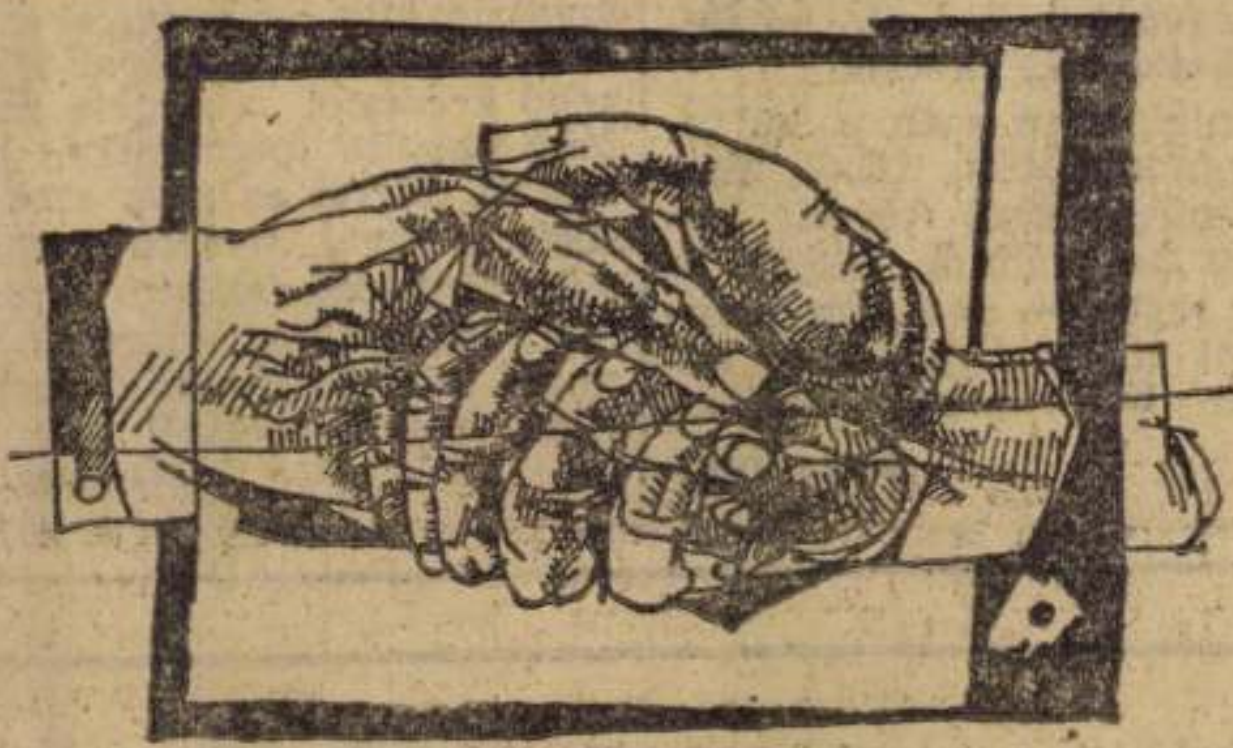

Tardi Sándor: Kézfogások

Nemcsak Ázsiában csináltak történelmet 1975-ben. *Helsinkiben 33 európai ország, az Egyesült Államok és Kanada vezetői írták alá azt a dokumentumot, amely először fogalmazza meg a kontinentális együttműködés elveit s új korszakot nyit a népek, országok közötti kapcsolatokban.* A tanácskozás jelentőségét az is *Kissinger* októberi nyilatkozata a *Time-nak.* Nem hiszem, hogy amerikai külügyminiszter nyíltabban megfogalmazta volna az erőviszonyok alapvető megváltozását a Szovjetunió javára.

„Az enyhülésről folyó vita egy sor rossz értelmezésből és túlzott leegyszerűsítésből adódik. Az egyik ilyen félreértel-

AZ ELMÚLT É

JANUÁR

1. Életbe lépett a diszkriminációs amerikai kereskedelmi törvény.
11. Szojuz 17. Gubarev és Grecsko február 9-ig kering az űrben.
13. A kínai országos népi gyűlés összeül. Elfogadták az új alkotmányt.

FEBRUÁR

13. A török közösség vezetői kikiáltották a ciprusi török szövetségi államot.
Wilson brit miniszterelnök a Szovjetunióban.
16. Gromiko—Kissinger találkozó Genfben.

MÁRCIUS

11. Jobboldali államcsíny-kísérlet Portugáliában. Spínola elmenekül.
18. Az Olasz KP XIV. kongresszusa.
21. Etiópiában megdöntötték a monarchiát.
25. Meggyilkolták Fejszál szaúd-arábiai uralkodót.
26. Életbe lépett a biológiai fegyverek tilalmáról szóló nemzetközi egyezmény.

Tardi Sándor: Gitáros

rajza

ɜdés miatt ki-
n jártam sem
igban. Liheg-
bszálak liheg-
ı eső után. És
ıika — a ten-
. Onnan gép-
felé tartván,
határán föl-

rtunk, ahol az
gnevezés oly-
ıtó, de bent a
Eszembe ju-
ı *András* bá-
ıazánkban „a
ıel tisztel ma

volt.
ɡ ez volt:
sze van
oda van.
ılkemnek me-
ként makkol-
at hucul föld-
lykor Krakkó
nezőire is el-
am volna ak-
ɜek a földek!
ɜcen környé-
arban képzel-
ıe, a bizonyos-
tt van Dob-
irán.
ı tág határba
nem romanti-

jtényi Erikék
ban megnyug-
elgés ebben. A

najdani nagy kondások országh
tároktól függetlenül jártak a k
dákkal, s a föld e részének fia
nap nyúlásának napján, decem
21-én innen fordultak vissza, h
zájukba. Andrásfalván van e
mécs. Minden esztendőben e
pon gyújtják meg, s a teljes e
tendőn át e napig kell égnie.

Akkor meggyújtják az ú
hogy szolgálja az új esztendőt.

Jószerivel ma már csak a régi pásztoremberek tudják ezt, de Bartók Béla is nagyon jól tudta. A belényesi Ioan Buşiţiával még életében közölte, hogy itt jegyezte fel a Kékszakállú ötödik ajtajának vezérdallamát, s kérte majd meg később Balázs Bélát e szövegre:

lásd, ez az én birodalmam
messze néző szép könyöklőm.

A véletlenek gyönyörű összejátszása, hogy hazatérvén, a televízióban láthattuk a Kékszakállú hangverseny-előadását. Alig vetkőztem le. Öltöztem ujra.

— Hová mégy? — kérdezte Márti.

— Hová mégy, édesapa? — kérdezte Andrea.

— Ne törődjetek velem.

2.

— Hány éves is, András bátyám?

— Én ugyan nem számoltam, hallod. Azt mondják, kilencvenhárom. Te írástudó vagy, nézz utána, ha akarsz, engem nemigen ütnek az évek. Volt négy feleségem, van hatvanhárom maradékom az ükunokákkal együtt, de

a könnye csordu

— És Andrásfalvát?

— Andrásfalvát? Fiam!

— Azt, na.

— Tudod te, hun van az?

— Most már tudom.

— Krakkót, tudod-e?

— Tudom.

— Hucul földet, Gácsot, tudod-e?

— Most már tudom.

— Jártál e tájakon?

— Jártam, András bátyám.

— Olyanok a népek, mint régen?

— Nem tudom, milyenek voltak régen.

— Régen, fiam, hűségesek voltak egymáshoz a népek. A szegény nép mindig hűséges volt egymáshoz. Mint deszkaszál a deszkaszálhoz. Olyanok-e ma?

— Úgy akarjuk.

— Mert éngem már ez életben csak ilyesmi érdekel. Deszkaszál a deszkaszálhoz. Semmi más. Erre még nótát is fújnék akármelyik tárogatómból. Megvan még mind a három. Persze, ha egy kis italat hozatnál.

— Hozatok.

— Akkor pedig az egész emberiséget tárogatózom el neked, édes fiam. Amely az én birodalmam.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1971 DEC 20
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
Tardi Sándor
1021

Tardi Sándor

lásának irányítása terén is. Tisz-
n van azzal, hogy *akiket tanít,*
más területen szakemberek, sok
dent jobban tudnak nála. Alka-
adtán megfordulhat a viszony: ő
l valamelyiküktől, vagy az élet
helyzeteiben éppen őt irányítja
d valamelyik „tanítványai" kö-
...

felnőttek nem tanárokat és elő-
kat kívánnak, e szavak hagyo-
nyos értelmében, hanem olyan, a
ományokban, illetve a megtanu-
a szánt *témában náluk járato-*
b partnereket, akiktől kérdezhet-
, akik rávilágítanak a már ismert
gok összefüggéseire, vezetik a vi-
at vagy az eszmecserét és segíte-
rendezni és alkalmazni ismere-
et. Vannak-e ilyen tanárai a fel-
toktatásnak? Vannak, ha nem is
gen. Bizonyos azonban, hogy ezt
övetelményt meg kell valósítani.

felnőttoktatás *túlnyomórészt*
utőrök dolga, abban az értelem-
, hogy nemcsak tanári diplomá-
lehet elvégezni. A szakmunkás, a
rnök, az orvos, a geológus, a rend-
egyaránt tanárként működhet
ne. *Nagy iskola már a világ,* ahol
re többen kerülnek abba a hely-
be, hogy *egyszer diákként, más-*
r tanárként kell működniük. S ha
van, lehetetlen nem gondolni
a, hogy a felnőttoktatás parado-
ját a felnőtteknek maguknak kell
oldaniuk.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 SEP 15.

Népszava

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor: Hegedűs

KORTÁRS

1973 SEP

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

... mint egy lassa...
... csatorna sötét vize fölött, majd mindig feljebb ...
nak vélte volna bárki, s még ezután is tovább zsugor...
Végül az ég kék-fekete-szürke köd-szája beszívta és el...

Niké és Marika órák óta ült a rue Saint Jacques és a... levő kávéház teraszán. Már többször odaintették a pinc... sen megfeledkeztek az idő múlásáról.

KAROLYI ANDRÁS rajza

Tardi Sándor

1021

vessző-söveny [illegible]
hűségesen vigyázó.

Ákácaidnak árnyán
Múzsák Szózatja szólít
kelj fel a kő alól is.

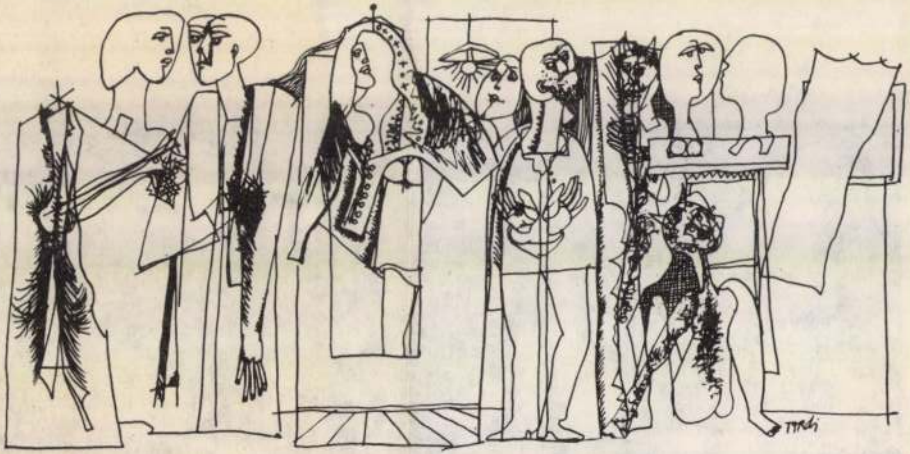

TARDI SÁNDOR rajza

KORTÁRS
1973 SEP
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

Semmi kétség. A Nagy Elegáns ül odabent
arccal. Összepréselt ajkak, félig lehunyt szem.

Be kéne kopogni. Esetleg beszólni. Szüks
üldögél? Talán inkább tartózkodik! Menjou
láncát himbálja. Ujjával érinti. Ujja hegyével

Egy férfi az előszoba homályos tükrébe
Kényelmes nadrág, bő övvel, barna glaszé-ke
lénnyel, knickers-bockers nadrágban. Színes s
kendő, kesztyű nélkül, sötétbarna félcipő, feh
hozzáillő chamois mellény, bricsesz nadrág, k
nyakkendő, világos, szarvasbőr kesztyű, barna lovaglócsizma, puha, fehér ing. Frakkban, frakkmantelban, fehér piké, alul egyenes, duplasoros mellény, nadrág selyemzsinórozással, fehér csokornyakkendő batisztból, fehér glaszékesztyű, pumps cipő, ing gyöngygombokkal.

Így állt a tükör lovagja.

Hirtelen eltűnt. Mint ahogy a gyertya lángja ellobban.

Zsámboky benyitott a fürdőbe. Felgyújtotta a villanyt. Körülnézett.

Be lehet ide engedni valakit?

Szétkent szappanfoltok a kövön. Szürkésfehér körök, félkörök, aprócska pontok. Lecsúszott fürdőköpeny a sarokban. Mintha valaki borotválkozás közben összeesett volna. A mosdó csempéje töredezett. Összeszáradt fogkrémes tubus a csapnál.

Hátrafordult a fehér ajtó felé.

Tardi Sándor
1021

TARDI SÁNDOR rajza

is... De a magánéletem problémáit soha többé nem vittem a munkahelyemre. Ez nekem ma is természetes. Bevallom, jólesett, hogy ugyanazt várják el tőlem, mint a férfikollégáktól. Akkor ugyanis még dolgoztak az osztályon férfiak...

●

— Amikor tízéves kórházi gyakorlat után körzetbe kerültem, elfogott a félsz. Kevesebb időm jutott egy betegre és egyedül kellett döntenem. Ráadásul a betegek abban reménykedtek, hogy csak helyettesíteni mentem. A hiúságom arra sarkallt, hogy megszerettessem magam. Többet foglalkoztam a betegekkel, mint amennyi a hivatalos időmbe belefért, aminek viszont az lett a következménye, hogy még a lelki problémáikat is nekem mondták el. A legváratlanabb időben csöngettek rám otthon, beállítottak, hogy írjak receptet, mert délelőtt elfelejtették mondani.

Férje ugyanabban a kerületben, de más rendelőintézetben dolgozik. Fizetésük között alig van különbség, az is a férje javára. A jövedelmükben annál nagyobb.

— Szerintem *a paraszolvencia problémáját a nők fogják megoldani.*

— Hogyan?

— Ha ilyen ütemben haladunk, húsz-harminc év múlva ugyanaz lesz az orvosoknál, mint a pedagógusoknál van. Lámpással kell keresni majd a férfiakat. Már *évek óta több nő kerül ki az orvosiról, mint férfi.*

— Mi köze ennek a borravalóhoz?

A férjem körzete kisebb, mint az enyém, a mellékjövedelme mégis többszöröse annak, amit én

báből csak egyet tudtam debütorozni és még főzni, takarítani is magam akarok? Minden együtt volt ahhoz, hogy meg sem szerzett tekintélyemet elveszítsem. Drága anyám ösztönösen érezte: ha ölbe tett kézzel malmozok, akkor is fel kell vennem valakit. Nemhogy én segítettem volna őket, hanem két évig még ők egészítették ki az én keresetemet. Mert akkor még kevés volt a betegbiztosított, a parasztember meg csak az utolsó pillanatban ment orvoshoz. Valamit javított a tekintélyemen, hogy *házvezetőnőt* tartottam, de nagyon szűken csurrant-cseppent. Egyszer panaszkodtam is a szomszéd falu öreg orvosának. Azt kérdezi tőlem: „Mivel jár a kollegina?" Hogy-hogy mivel? Gyalog, vagy lovasszekéren. Azt mondja erre: „Kollegina, sürgősen vegyen egy biciklit! Azt az orvost, aki gyalog jár a betegekhez, nem tartják sokra. Maga pedig ráadásul még nő is!"

— Sosem szeretett volna városban dolgozni?

— Olyankor mindig, amikor megkérdezték: hogyan bírom ki falun?

— Hogyan bírja ki?

— Most már jól. De nehéz volt. A szakmai felkészülés, az alkalmazkodás, a méltánytalanságok, amelyek mint nőt értek...

— Például?

— Nem hiszem, hogy férfikollégától meg merné kérdezni egy tanácselnök, hogy miért vált el. Hacsak nem jó barátja. Nem hiszem, hogy férfi orvost pletyka alapján „félhivatalos" minőségben eltanácsolnának egy háztól. Velem megtörtént, hogy a falu egyik vezetője felkért: kerüljem az állatorvosékat, mert a feleség féltékeny és a falu már beszél rólunk. Aztán: részeg férfiak éjszaka rám zörgették az ablakot és ajánlatokat tettek. Amikor az illetékestől védelmet kértem, azt mondta: „Ja, doktornő, a férfiak úgy vannak vele, ha másnak szabad, azt hiszik nekik is..."

— Mit tudott a faluról, mikor idekerült?

— Gyermekkoromban falun éltem, de az semmit nem jelentett. A magam bőrén kellett megtanulnon, hogy ilyen kis közösségban

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1973 JÚL 14

1021

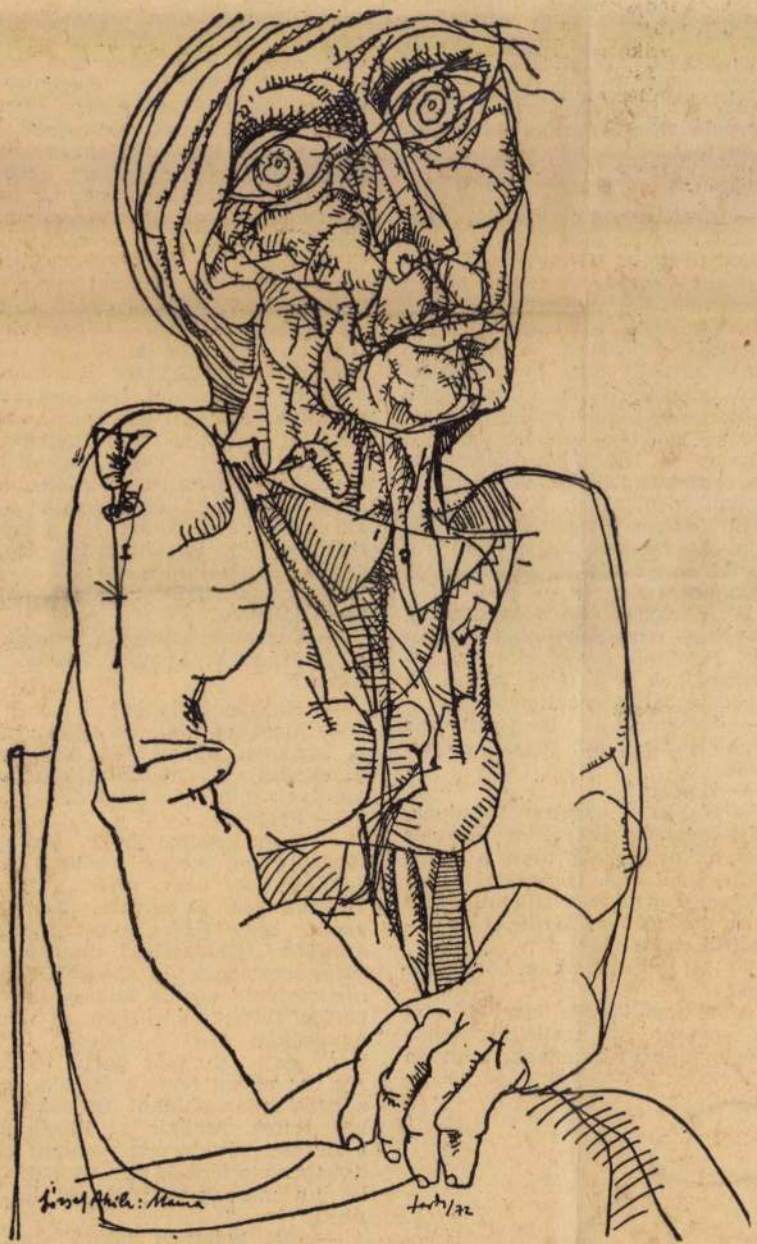

Tardi Sándor: József Attila: Mama

A kal

Az éj tűntét a félte
e fényhúros zené
vízesés öngyilkos r
ha szurdokszélhe
völgyek gyilkos gon
fönn bombázók k
hegyélen romsziklá
míg gyorsvonatny
elhúz alattuk
s egymást kioltj
nyitott szemű v
nem vettél észre itt
egy új születésrevalót
csak annyit
vége a napnak
alkonyodik

Napfogyatkozás

Megváltozik az elveszettek arca
sokáig ólomárnyban bújdokol
mígnem a teljes napfogyatkozás kigyújtja
Mielőtt eltűnnél
megváltozol

Üzenet

Nem adhatom át a világnak
az üzenetet mit apám-anyám
génjeivel írt s általam
küldött a teremtő sóvárgás
míg rejtjelét nem oldja meg
szivemben a töprengő értelem

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1973 FEB 3

Tardi Sándor

1021

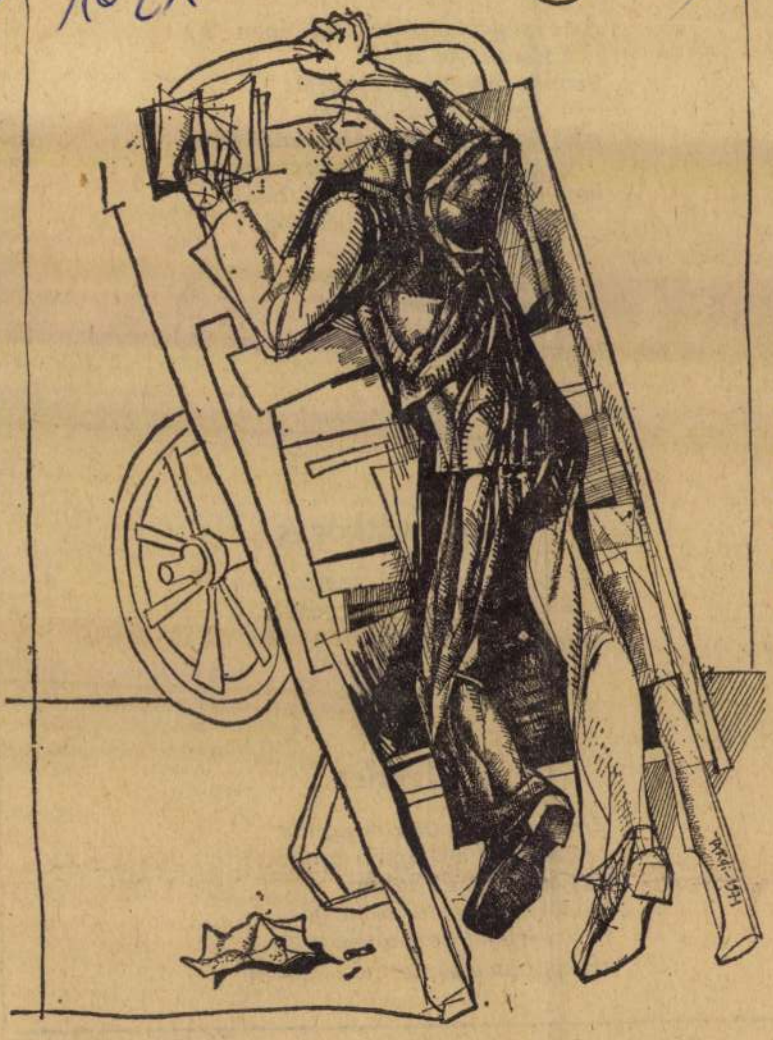

Tardi Sándor: Pihenő

... haladó írói.

LEOPOLD SENGHOR VERSEI

„Les Lettres d'Hivernage" (Levelek az esős évszakból) címen jelentette meg a párizsi *Seuil Kiadó* a szenegáli államfő, Leopold Sédar Senghor új verseskötetét. A „Negritude" irodalmi fogalmának megteremtőjét és harcosát Afrika legjelentősebb költőjeként, s általában a francia nyelv egyik legnagyobb élő lirikusaként tartják számon; az utóbbi időben azonban alig jelentkezett irodalmi alkotásokkal. Politikai munkája, a társadalmi reformok végrehajtása foglalja el, jelenleg pedig az országot ért természeti csapás: az évek óta tartó szárazság s az éhínség leküzdése. Az „Esős évszak" versei azonban korábbi keltezésűek. A cím az elmúlt nyarakat, az öregedést jelzi; a kötet Senghor harminc szerelmes versét tartalmazza.

A levelek címzettje: a Nő, aki egyszerre jelenti a feleséget és a régi szerelmeket, Afrikát és az egykori lakóhelyet: Normandiát;

Az egyik film címe *stein* — Joe Dallessan táknak újra színre benne; nófogások mellett Fra májának nagyított kép zongatják a nézőket.

A másik film, a *Drac* kessége, hogy színészké benne *Vittorio de Sic man Polanski*. A hírek *Fellini* nem állt köté megmarad saját műfajá

AZ ÉPÍTÉSZE DARWINJA

„Ahol csak épített az ember, mindenhol messze a természet mögött maradt, pedig az építészetnek a természet fölé kell nőnie" — hirdette a század első felében *Hermann Finsterlin*. A magát az „építészet Darwinjának" nevező tudós hosszú évek óta szinte teljesen elfeledetten él Stuttgartban — ebből a csendből ragadta ki az a kiállítás, melyet a város Művészeti Gyűjteménye rendezett a 86 éves mester terveiből.

Hermann Finsterlin orvostudományi, fizikai, kémiai, filozófiai, indológiai és botanikai tanulmányai után, harmincéves korában

mozdítanak meg. A nyugati nagyvárosban, a folyamatos mozgás közepén, minden, ami egyhelyben áll, halott, s ha nincs, aki a tetemet magáénak tekintse, közkinccsé válik.

Egy amerikai szociológus tudományos alapossággal dolgozta fel a témát. Vásárolt egy használt autót és kint hagyta az utcán szemben a New York-i egyetemmel, majd hatvannégy órán át folyamatosan megfigyelte. „Kezdőimpulzusként" levették a kocsi rendszámtábláját és kinyitották motorháztetőt.

Az 1959-es Oldsmobile-hoz tíz perc múlva érkeztek meg az első zsákmányolók. Apa, anya és nyolcéves fiuk. Az anya őrt állt a fiú segített apjának átkutatni csomagtartót, a kesztyűtartót és motorházat. Kézreadta apjának szerszámokat az akkumulátor és hűtő leszereléséhez. A rombolás kontaktus ideje: hét perc. A h

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1972 AUG 11
Tardi Sandor

ÉLET ÉS IRODALOM

1021

„MERT MINDIG IS EZ VOLT LEGHŐBB TÖREKVÉSEM, BECSVÁGYAM: HOGY NE HAGYJAK A HALÁLNAK SEMMI ELVINNI VALÓT, LEGFÖLJEBB NÉHÁNY CSONTOT." /JELENTÉS GRECONAK/ 25. OLD. 4-DIK BEK. NIK. KAZANTZAKISZ KÖNYVE

Tardi Sándor: Illusztráció

nebb, remek hangversenyzongora értéke tehát töredéke a klasszikus hegedűének. Ennek belsejében ott a készítő mester neve, a hangszer születési éve. A beírásokat olykor hamisítják, de avatott szakértőt nem lehet becsapni.

Érdekes, hogy műkincsek rablásáról mind gyakrabban hallani, hegedűéről soha. Pedig vannak nagy értékű magángyűjtemények is. Azt mondja Semmelweis Tibor:

— Körülbelül harminc-harmincöt gyűjtőről tudok. Néhányuknak értékes hangszereik vannak. Vitrinekben tartják. De a hangszer a vitrinben olyan, mint a bebalzsamozott holttest. Halott, mert néma.

●

Az egyetlen hegedű-tömeggyártó üzem hazánkban a szegedi hangszergyár, itt legnagyobbrészt kezdő iskolai célokat szolgáló hangszereket készítenek háromszáz-ötszáz forintos áron, de egyik-másik tőkés országokba áramló exportjukból következtetve jó minőségben. A belföldi szükségletet nem tudják teljes mértékben kielégíteni, ezért évente pár száz hegedűt importálunk, elsősorban Csehszlovákiából.

TÓTH ENDRE:

Árnyak a Darabos utcán

Összeboruló lombjai alatt
komor árnyak kísérik utamat.

Egy nádas viskó szűk szobájában,
ahol a mennyezet beázik,
elhagyva Lillától s a hazától,
Vitéz Mihály instanciázik.
Kéri Beck Pált, a téglási urat:
a rég megígért kályhát küldje be,
mert megveszi az isten hidege.

Pár házzal odább az ifjú Ady
élt itt, dalolt, diákoskodott,
majd sutba dobva a római jogot,
indult új világot hóditani.
Olykor hátranézek: jön mögöttem
felleghajtó köpenyben, a ködben,
a színházból, a redakcióból
vagy egy kiskocsmából mámorosan.

S egy harmadik ház előtt egy árva
ifjú ácsorog s vár türelmetlen:

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1913 FEB 10

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1021

TÁJÉKOZÓ

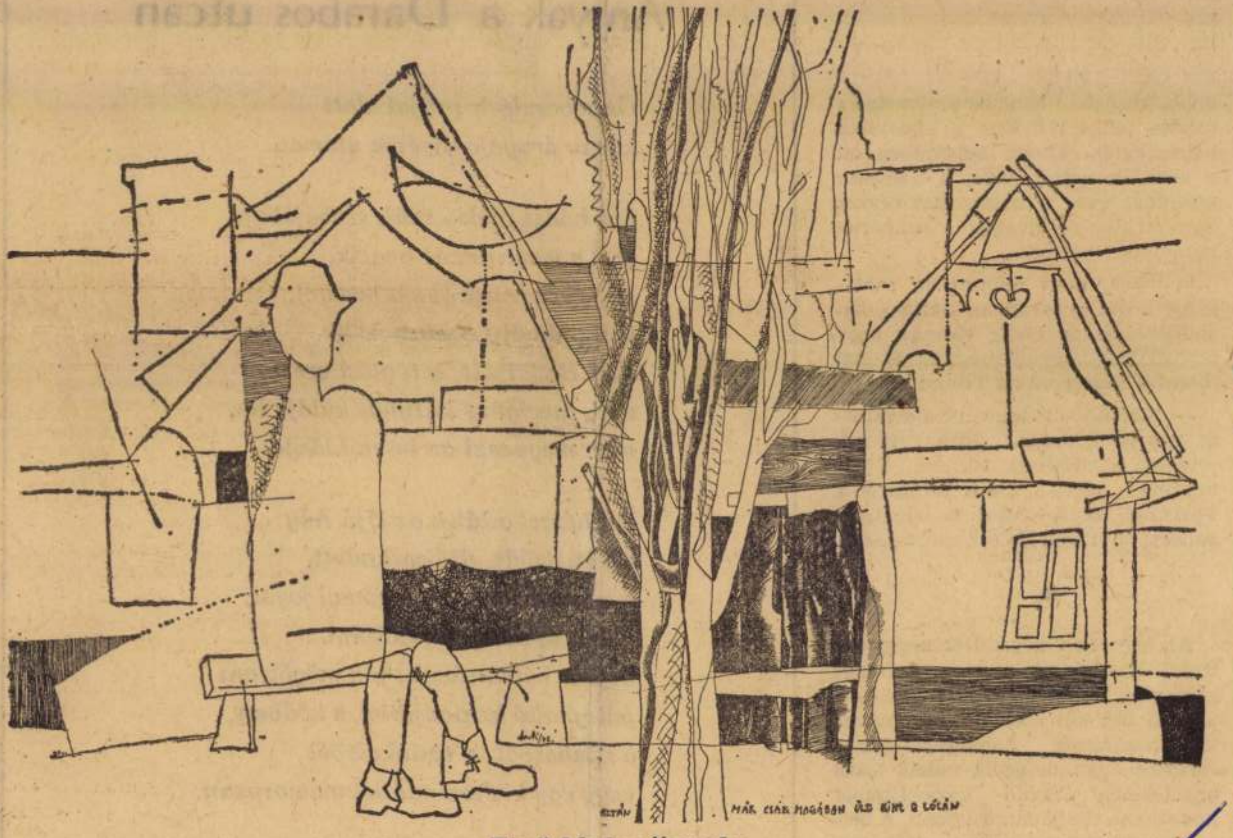

Tardi Sándor: Öregség

ANDRÁS LÁSZLÓ:

Rónay György
és
Zelk Zoltán
VERSEI
(11. és 15. old.)

Déry Tibor:
EGY NAP HORDALÉKA
(14–15. old.)

old.)

ÉLET
IRODA
IRODALMI ÉS PO
XVII. ÉVFOLYAM 41. SZÁM

het

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 OKT 13
ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor
1021

Tardi Sándor rajza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720
1973 OKT 26
Északmagyarország

i párt

szocialista kaverseny-gádmozgalom

szervezés érdekében ők tehetnek a legtöbbet. Hisz' a munkaverseny-mozgalom elsődleges területe a termelés. Ennek megfelelően, a munkaversenyt elsősorban munkahelyi mozgalommá kell tenni. A leglényegesebb gazdasági feladatok meghatározásán kívül nagy szükség van a koordinációra, a gazdasági vezetők és társa-

rendszertelenül, sablonos pontrendszer, vagy éppen csak a brigádnapló alapján értékelik egy-egy munkáskollektíva munkáját.

Az egész versenymozgalom és elsősorban az eredmények értékeléseinek nyilvánossága, propagálása, széles körű terjesztése elengedhe-

1021 Tardi Sándor

OLVASÓ NŐ

Tardi Sándor rajza

Csak egyszerűen képtelen úgy élni, ahogy elvárják tőle. Lehetetlen alkalmazkodnia, amíg minden erejét maga megismerésére, megnevezésére kell fordítania. Egyre fojtogatóbban nehezedik rá a világ. Szökne, de éppen barátja hagyja cserben, s a vállalkozás összeomlik. Akiket szeret, akikkel legjobban akar, azokkal nem tud egészséges kapcsolatot teremteni.

Itt láthatunk arra a lényeges különbségre, ami az eddigi gyerekfigurák, s a mostani között van. A *Gyerektükör* Homlok Andrisa vagy Gabi sose kerültek erejüket meghaladó helyzet elé úgy, hogy a megoldás rajtuk állt. Zsolt szüntelen ilyenekkel küzd. Azok csak vonzották, ez provokálja a konfliktusokat. Azok csak ütköztek az élettel, s az ütközés után rögtön visszahúzódhattak a gyermeki lét családi védettségébe. Ez küzd vele úgy, hogy a küzdelem tétje ő maga, s úgy, hogy nincs hova félrevonulnia. Ott a felnőttek esendőségeikkel, vereségeikkel is a gyermekek emberségét engedték, jobb esetben segítették kibontakozni. Itt a megértés, a jószándék is Zsolt embersége ellen dolgozik. Tegyük hozzá: a *Gyerektükörben*, de különösen a *Gabiban* a felnőttek és gyerekek viszonyát megejtő játékosság, varázslatos humor derítette fel. A nyer-

trösztjében a dán filmgyártás az 1918-as erőviszonyok alapján számíthatott vezető szerepre. A terv a dán Nordisk-, az osztrák Sascha- és a magyar Corvin-filmgyár szoros kapcsolatára számított. A háború után azonban az amerikai filmgyártás gőzhengerként semmisítette meg az európai kapitalista kis államok filmgyártását. A nagy államok sem tudták vele szemben megállni a helyüket. Csupán a szocialista filmgyártás (a Szovjetunióban) működött tovább sértetlenül.

A tervezett Colosseum az úgynevezett Gschwindt-telken épült volna, mely a nevezett szeszgyár lebontása után üresen állt. Helyette a mai Corvin-mozi épült fel, mely eleinte színháznak is használható lett volna. Az Üllői út és a József körút felé eső bérházak később épültek köréje.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
19/3 NOV 10

Népszava

Tardi Sándor

— Értem — mondta Drahos gú-

amely csak a hadseregben köti ösz-
sze az embereket.

1021

Tardi Sándor: Vita közben

vé, s mindenfajta, művészetnek álcázott, vagy másfajta métely kérlelhetetlen kritikusává. Aki — még 1904-ben — megírta az első, Ady költészetének igazi jelentőségét megvilágító tanulmányt. A magyar piktúra európai értékeit Szinyeiben, a nagybányai iskolában, Ripplben, Csókban, Egryben, Csontváryban és Derkovitsban fedezte fel. S aki ugyancsak először figyelmeztetett, prófétikus élességgel, bizonyos „ordas eszmék" első hazai jelentkezésére, a Szabó Dezső *Elsodort falujáról* írt *Nyugat*-beli kritikájában.

★

Nagyon magasról, történelmi távlatból szemlélte a művészet és a magyarság életét, de nem volt doktriner szobatudós; mint a görögség filozófusai, mélyen benne élt népe életében, a pusztuló baranyai falu lelkipásztoraként éppúgy, mint akadémikusként, élete utolsó évtizedében a Széher úton sétálgatva tanítványaival. Géniuszával és élete példájával hét évtizeden át *„csakugyan helyére bűvölt egy világot, amely már sohase lesz"* — ahogy Fodor András megfogalmazta.

Mert a szellemnek és az erkölcsi példának ezt a kettős sugárzását érezte mindenki, aki közelebbi kapcsolatba lépett vele. Mint *Lukács György*, aki a filozófia és a szellemtörténet első magyar folyóiratának társszerkesztőjéül az akkor Firenzében élő Fülep La-

az is beigazolódott, ho való is lett volna. Mindig tem, hogy ami sérelem é magyart ért... Most m ideje olyan szorongás va — folytatódik a levél —, se tudnék indokolni. És zán nem mint zsidó szor nem mint magyar.. már nem az én kis r mért aggódom, hanem kiért, az egészért. Meg mondani, mitől félek és miért, s miért félek jobban, vagy mit érzek konkrétabb veszedelemnek, mint eddig. Az ilyesminek nem lehet nevet adni, csak úgy érzem, hogy jó volna, ha valakivel beszélgethetnék néha, ha valaki némi bátorítást adna s bizalmat a távolabbi jövő iránt."

★

Az „ébredő magyarok" idején, a háború alatt, vagy a háború után, baljós idők előérzetében, az Eötvös-kollégium végnapjaiban, s nehéz években később is, hányan, hányféle szorongással fordultak Fülep Lajoshoz „némi bátorításért a távolabbi jövő iránt": annak éppen a költő, Fodor András lehetne a megmondhatója, aki 1947-től Fülep haláláig a legközelebb állt hozzá, mert választott apját szerette és tisztelte benne. S a legközvetlenebb barátság jogán annak is, hogyan szolgáltatta eleven bizonyítékát Fülep eszméi igazságának az élet, egy angol fiatalember, Colin Mason képében, aki a modern zene esztétája volt (később a *Guardian* kritikusa, majd a legrangosabb nemzetközi modern zenei folyóirat, a *Tempo* szerkesztőjeként századunk zenéjének Sztravinszkijtől Kodályig személyesen is elis-

mert tudósa), s Bartók tanulmányo zása kedvéért jött ösztöndíjj Magyarországra. Megtanult magya rul, olyan jól, hogy ezen Fülep elcsudálkozott, aki pedig írgalma lan piros ceruzájával még Illyés Weöres szövegeiben is alá-aláhú zott olykor egy-egy megbúvó ge manizmust. — Hogy a csudáb tudhat maga így magyarul? - förmedt rá egyszer tréfásan. - Hát, igen, a professzor úr és én - válaszolta Mason mosolyogva - mi ketten, még tudunk magyarul.

Nos, ez a szó goethei értelmébe világpolgár zeneesztéta (mellesle vidéki munkáscsaládból származ zott), a Fülepével rokon kérlelhe tetlenséggel, állandóan mosolyg objektivitással fejezte le a tipiku san magyar *ressentiment-ból* sarja dó illúziókat, téveszméinket, *éppe Bartókon keresztül fogta fel azo nal Fülep töprengéseinek, filozó fiájának alapvető kérdésfeltevésé* aminek a megoldásához a profes szor egzisztenciálisan is odakötö te magát, s amiért egy időben Né meth László könyvet is terveze róla, mint tragikus és magányo nagy magyar figuráról. A kérdé

Elhangzott Fodor András Kettős rekviem című vers-ciklusának ősbemutatóján, a VI. kerületi Népfront előadótermében, 1972 január 25-én.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1021 1972 FEB 5

Tardi Sándor: Bál

1972. FEBRUÁR 5.

A MAGYAR MUNKÁSMOZGALOM FEJEZETEIBŐL

Kende János

II. A háború és a munkásság

Az Osztrák—Magyar Monarchia történelmi végzetét hozó I. világháború kitörését az uralkodó osztályok vezetői megelégedéssel fogadták. A parlamenti ellenzék vezére, Apponyi Albert gróf szinte üdvözülten kiáltotta: hát végre! — amikor bejelentették a parlamentben a hadüzenetet. Az első menetszázadok virágesőben vonultak a déli, majd a keleti frontra, hogy onnan, „mire lehullanak a falevelek", győztesen térjenek meg.

Az örömmel fogadott csodaszer — egyelőre úgy tűnt — hatott. A budapesti utcáknak, s a mozgósítható tömegeknek a századfordulótól vitathatatlan ura a Szociáldemokrata Párt volt, amely azonban bénultan állt a „hazafias" tüntetések kavargásában. A munkásmozgalom vezetői évtizedes munkájukat vélték megsemmisülni 1914 július—augusztusában, hiszen hirtelen a reakció, a gyűlölködés talált — ha átmenetileg is — tömegtámogatásra.

Hogyan történhetett meg mindez két évvel 1912. május huszonharmadika, a vérvörös csütörtök után? — kérdezték a kortársak, s kutatja az utókor.

A háborús válság a munkásság pártját, az MSZDP-t mozgalmi apályban érte. Az 1912—1913-as választójogi küzdelem kudarca, de még inkább az 1912 végén kirobbant gazdasági válság érezhetően meggyöngítette a munkásmozgalmat. A szakszervezetek vagyonát felemésztette a munkanélküliek tízezreinek segélyezése, csökkent a taglétszám, s így az MSZDP 1914 elejétől alig tanúsított ellenállást a Tisza-kormány reakciós törvényalkotói tevékenységével szemben.

A Tisza-kormányzat már 1912—1913-ban megalkotta azokat a törvényeket, amelyek háború esetére korlátozták az egyesülési és gyülekezési jogot, a munkahely-változtatás jogát, a sajtószabadságot stb. Azzal azonban nem törődött, hogy előzetesen gondoskodjék az élelmiszerek termelésének, elosztásának, az árak szabályozásának megszervezéséről. A háborús szükségintézkedések (jegyrendszer, ármaximálás stb.) csak 1915-ben kerültek bevezetésre, amikor a „gazdaközönség", a földbirtokosok és a jómódú parasztság már alaposan megtollasodott a hadikonjunktúrában. Az elkésett központi rendszabályokra a piac a szokásos módon reagált: a jegyes, maximált áron kapható cikkek eltűntek a boltokból. A városi lakosság, a munkások, az alkalmazottak és a kispolgárok szinte minden átmenet nélkül zuhantak a „békebeli béke" bőségének biztonságából a nélkülözés szakadékába, s kerültek kényszerű ismeretségbe a sorban állással, az áruhiánnyal, a feketekereskedelemmel. Jellemző a háborús közellátásra az Esztergomi Lapok 1915. június 4-i számának hirdetése, amely „frissen lőtt fekete vetési varjakat" kínált eladásra.

A hangulat romlását éhségtüntetések, zavargások jelezték, több ezres, csak katonai karhatalommal megfékezhető tömegek részvételével. Ilyen megmozdulásokra került sor már 1914 decemberében Pozsonyban, majd 1915 júniusában Csepelen, Soroksáron, Nagyváradon. Spontán tömegakciók mellett a szakszervezetek irányításával 1915-ben ismét bérmozgalmak kezdődtek a fővárosi és

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Népszava

Tardi Sándor

1972. november 6

1021

Tardi Sándor: Lenin

ek
k

szági
járól

anyag eltűnését okozták. Ez persze lehet egészen rövid ideig tartó és csak az ár emelkedését célzó, mesterségesen teremtett áruhiány is, de lehet hosszabb időre, hosszabb távra szóló is. Elsőrendű gondunk, hogy a ránk háruló hatásokat kivédjük és termékmódosítással, változtatással továbbra is lényegében azonos színvonalon dolgozzunk. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a termékeknek a korábban negyedévenként szükséges pénzügyi kihatásait most szinte hetente újra kell készítenünk. Ez nagy munkát követel valamennyiünktől, de főként a pénzügyi és adminisztratív dolgozóktól.

*

Az elmúlt évben az ÉMV sikeres termékei a növényvédőszerek és a poliuretán készítmények voltak. Ezek a termékek lényegében továbbra is erősségei lesznek a gyárnak. Az ez évi célkitűzések is elsősorban a növényvédőszerek gyártásának növelésére irányulnak. Egyébként az Észak-magyarországi

Mur

Megkezdték a tavaszi vetőmag-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 FEB — 5

Északmagyarország

Tardi Sándor

34

1021

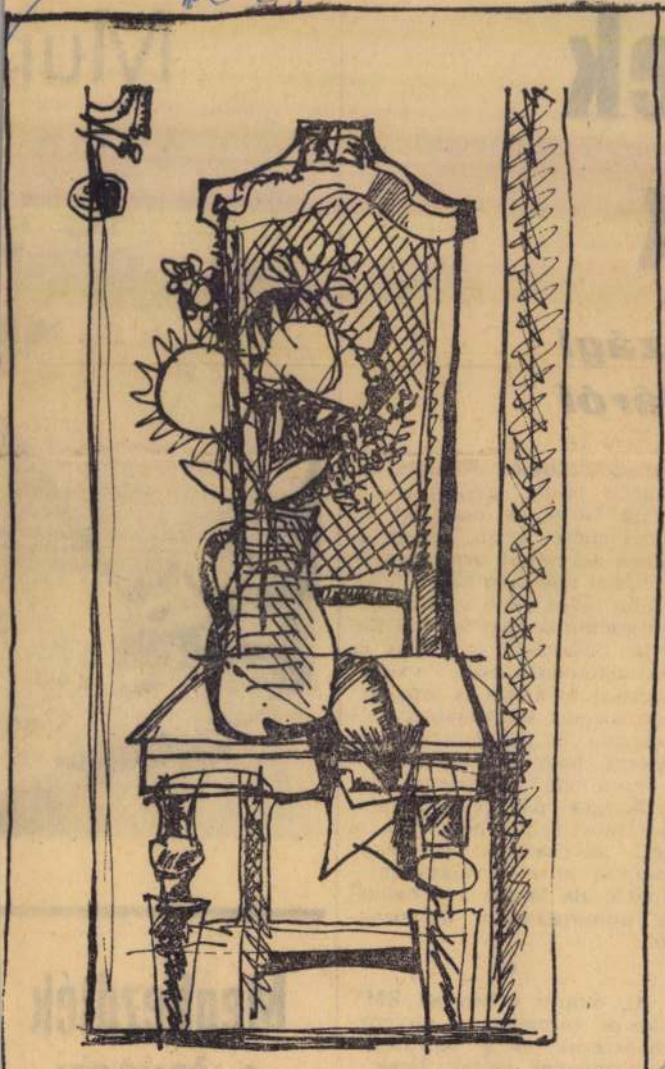

CSENDÉLET, NAPRAFORGÓVAL Tardi Sándor rajza

tokkal. „Szinte egyedüli irodalmi fórum volt a hazai közlönyök között a *Vasárnapi Ujság*, amelynek bírálatára hallgatott a közönség, amelynek hasábjain megjelenhetni epedés, álom, mennyország volt a fiatal írók részére."

A kocsmajáró, a tekintélyt tartó, a lábával szerkesztő, a kéziratokért esengő, a minden jó író nyomába szegődő ember neve — Nagy Miklós, Nagy Miklós — már évek óta, egy-két évtizede kering körülöttem és bennem. Folyvást

MAGYAR NEMZET

SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-148, 340-726

1975 JÚN 29

Tardi Sándor

1021

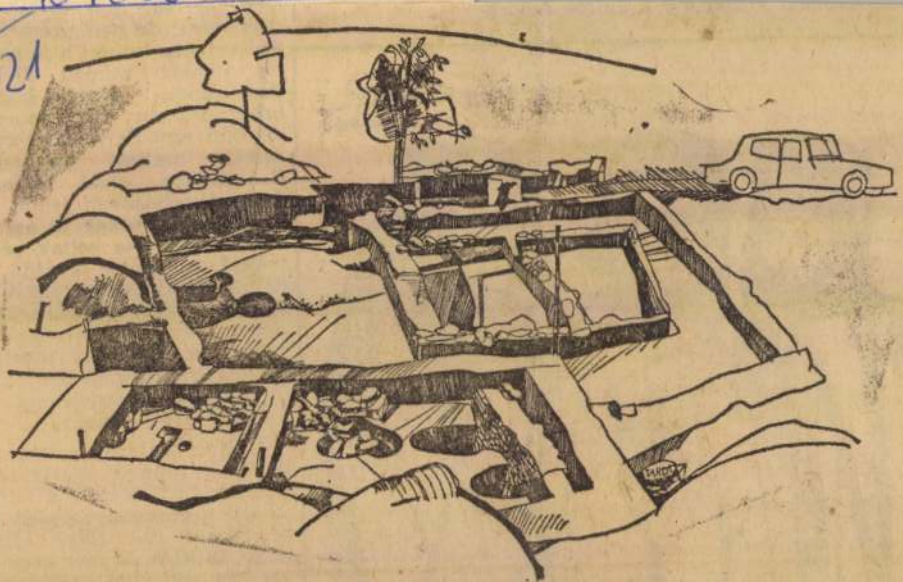

Tardi Sándor rajza

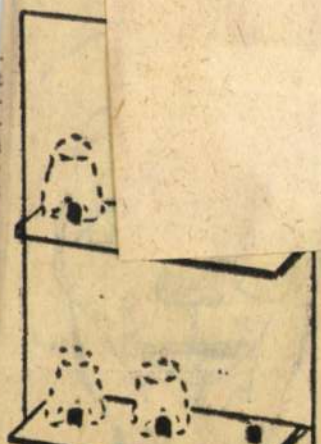

Nagyon egyszerűen elkészíthető az alábbi kis kézimunka, melyet poháralátétként vagy vitrinbe egyaránt használhatunk, illetve ajándékozhatunk.

1. sor: 20 láncszemből gyűrűt horgolunk.

2. sor: a gyűrűbe 32 rövid pálcát öltünk.

YEREKEKNEK

23. Norvégia fővárosa
24. Munka után jár
27. A testfelszínt borítja
29. Az erdők nélkülözhetetlen „kelléke"

Tatjána Volgina

A mókus

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 MÁR 19

NÉPSZAVA

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor: Gyorsfénykép

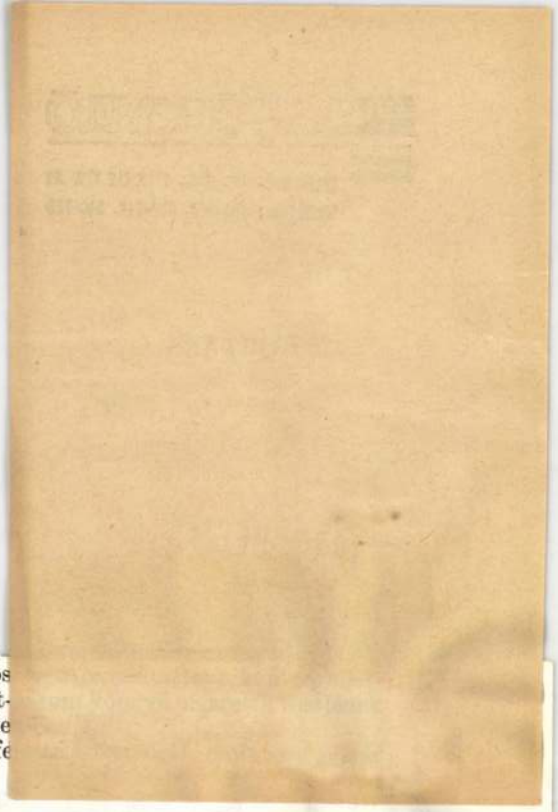

blúz, a fényképész merev beállítása mögött a mos
teli csillogása, hiába érezte a levegőben a napi két-
illatát – egy soha meg ne fejthető titkot tartott a ke
Nevelőapja sietség nélkül evett. Miután befe
szódás bort.

A lány a kapuig kísérte.

– Bezárod? – kérdezte a nevelőapja.

– Nem – válaszolt a lány tompa, idegen hangon.

– Van nálam kulcs, nyugodtan bezárhatod.

A lány visszament a házba. Egy ideig a konyhaablaknál ácsorgott, a természet nyomasztó csodáját figyelve: a sötétedés hogyan nyeli el a szeme elől a leghatalmasabb tárgyakat is. Kétségbeesve gondolt arra, hogy az anyja e percben az állomáson ül, de bármelyik pillanatban megelégelheti a várakozást, és elindul a városból. Elszorult a torka. Megzavarodva járkált fel s alá a konyhában, majd benyitott a lefüggönyözött szobába, ahol a nevelőapja lakott. Villanyt gyújtott. A lelke mélyén meglepetésre, sőt szembetűnő változásra számított. Minden a szokott helyén volt, mégis mint a csapdába esett vad, úgy ült le az ovális formájú asztal mellé. Megrémítette, hogy bárhova nézett, bármire gondolt, percről percre szegényebb lett körülötte a világ.

Az ebédlőszekrényből elővette a fehér, bordázott üveget, beleszagolt. Jó erős

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

KORTÁRS

1977 DEC

Tardi

1021

PÁRISBAN JÁRT AZ ŐSZ

Párisban járt az ősz

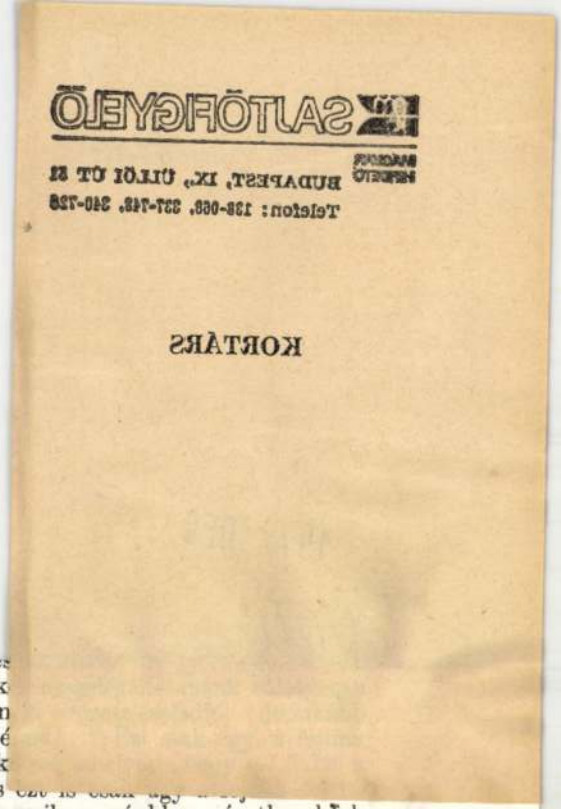

el-elfúló, fülsértő hangját, amivel a jó modorra és
helyes magatartásra próbált nevelni minket, amik
is nyugodtan, de éppen ezért ingerlően felsorolt és n
kényúri – kifogásait. „Maga ezekre rá sem néz, ké
felett. „És mi lenne, ha maga is törődne a kölyk
kicsapongások valamelyikét említette anyánk. És
Egyszer valakinek meséltem, hogy a háború alatt, amikor apánkban váratlanul feltámadt irántunk az aggodalom, péppé tört, főtt csirkecsontot kaptunk kenyérre kenve minden délután, az ő szigorú parancsára, hogy ne legyünk mészhiányosok. Ma is a számban érzem azt az undorító ízt. Ez az egyetlen, amire emlékszem a velünk való törődései közül: fölöttünk strázsált, amíg ettünk, türelmetlenül pattintgatva az ujjával: „na, még egy harapás, na, még egy..." Ilyenekre emlékezhettem csupán. Csak tavaly ősszel, amikor a bátyámmal két napot odalenn töltöttünk a vevőkkel vesződve az üres házban – csak akkor érintett meg valami azokból a réges-régi időkből, amikor még a bajok előtt együtt volt a család. Ahogy jártuk a szobákat, s tologattuk a bútorokat, rakosgattuk az edényeket, becsomagoltunk ezt-azt, a vénséges tárgyakra bukkanva elkezdtük emlegetni a múltat, a nagy ebédeket a vasárnapi napsütésben, hogy ki hol ült – mi mindig szemközt az ablakokon bezuhogó fénnyel, s lestük a vakító sugárkévékben a porszemek táncát; emlegettük a csendes uzsonnák homályba vesző emlékét, hogy mennyire utáltuk a tej megbőrösödött fölét a kávén, amit aztán apánk nevetve halászott ki bögréinkből a kiflije csücskével; megforgattunk egy csészét, kezünkbe akadt egy ezüst kanál, egy széthulló könyv, levelek kötege, s egyszer csak azon kaptam magam, hogy ég a torkom, szemem megtelik könnyel; egy rövid időre meghitté váltak a szobák zugai, a konyhában a tömzsi kredenc, a bejárati ajtón egy régi repedés, a kerti feljárónál a sárkaparó-vas; de aztán megérkeztek a vevők, asztalhoz ültünk megírni a szerződést, és minden szertefoszlott. Másodszorra már le sem utaztam, megbíztam a bátyámat az ügyek további intézésével. A pénzt elfeleztük. A kocsi csaknem hatvanezerbe került, valamennyit

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KORTÁRS

1911 DEC

Tardi

1021

Héja-nász az avaron

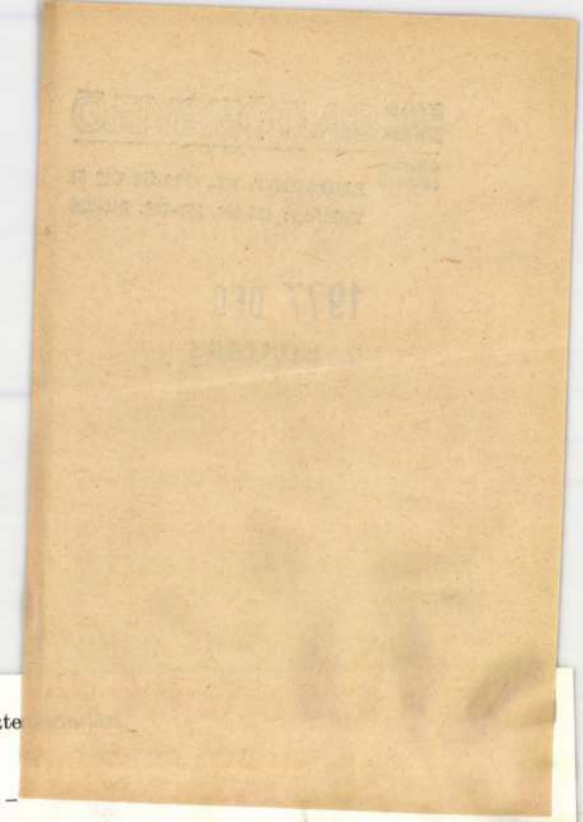

eleim reátok
hagytak minden mást, tiszte
siratást, sír-árkot.

Erdei vadak, égi madarak –
acélból-betonból
csillagokig csap, kizúg hatalmas
fényben az Atomkor.

Erdei vadak, égi madarak –
eszmék, izotópok
örvénylésében meghalljam mégis
mint búgtok-sikongtok.

Erdei vadak, égi madarak –
érjetek oly készen:
szólít halálom: nyugodtnak találjon,
eldőlni ne késsem.

A *Halottvivők énekével* egyidős, szintén 1955-ben íródott *Erdei vadak, égi madarak* ugyanúgy a tisztességesnek óhajtott végóra víziója, mint az *Idő és hírnév* befejező része. „Nézhessen tisztán, meg ne piruljon / miattam utódom, / s melyből vétettem, nevemre a köznép / el ne komorodjon" – ád magyarázatot az idézett strófákhoz a megelőző. A vers mondanivalója persze gazdagabb e szándék megvallásánál. Az „erdei vadak, égi madarak" az „acélból-betonból... eszmék, izotópok" örvénylése közepette alakuló modern

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 DEC
KORTÁRS

Tardi

1021

Élet helyett órák

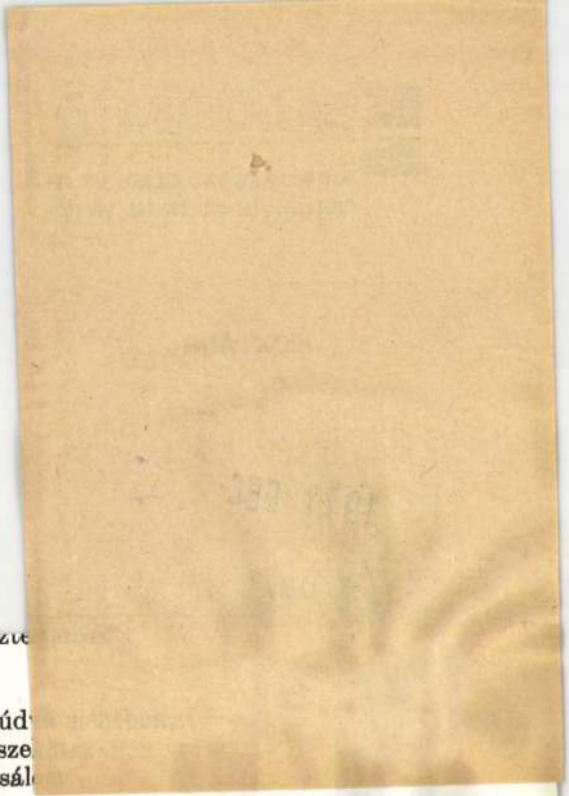

fülledt bölcseletét sem hanyagolta el,
hogy mesterségét jól láthassa el.
Sőt sejtette, mi van most készülőben, vajúd
az időben, ami majd egykor hídként össze
rajongó zsidót, töprengő görögöt, Jeruzsál
és Athén között.
Ahogy az sem volt titok előtte, ami majd a gótika, barokk
szemléletében nyer végső alakot, s amit az ösztönök sűrűjében
reflexként kivált a hittétellé teologizált,
s művészetté magasztosult mazochizmus:
a drágakövekkel ékes sebek hőse, a boldogtalanság
megszépítője, a halálból feltámadó Krisztus.
A Sátán tudta ezt és mégis kérdezett, hogy hitelesítse
a lényeget, míg lent a völgyben a kis Názáret
kéményeiből szállt fölfelé a merengő füst,
majd arrébb, körös-körül a pasztellszínű látomás
lángjaiban ezernyi megidézett ország
nyüzsgött, zsibongott, végezte serény dolgát,
hajók suhantak, árukat rakodtak, kalmárok, bankárok
civakodtak, hol intrikák és diplomáciák
fonták a népek sorsának fonalát.
– Ha engem imádsz, mindez a tied lesz,
kedved szerint dőzsölhetsz, és szerethetsz
virágringású nőket, dús borok növelhetik
ujjongó mámorod; alélt milliók hódolnak előtted,
szobrok, képek hirdetik dicsőséged, s ha úgy akarod,
majd koholt perek golyózzák ki vélt ellenfeled.
Kövess, Galileai! – játszadozott az Ördög,
pátoszba mártott szavaival, a retorika fortélya szerint.
De Jézus hallgatott. Gondolata most a távoli jövendőbe révedt,
s áttekintve annyi ezredévet, gomolygó nemzedékek
hömpölygő sorát, visszahőkölt az iszonyat láttán.

1884

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KORTÁRS

1977 DEC

Tardi

1021

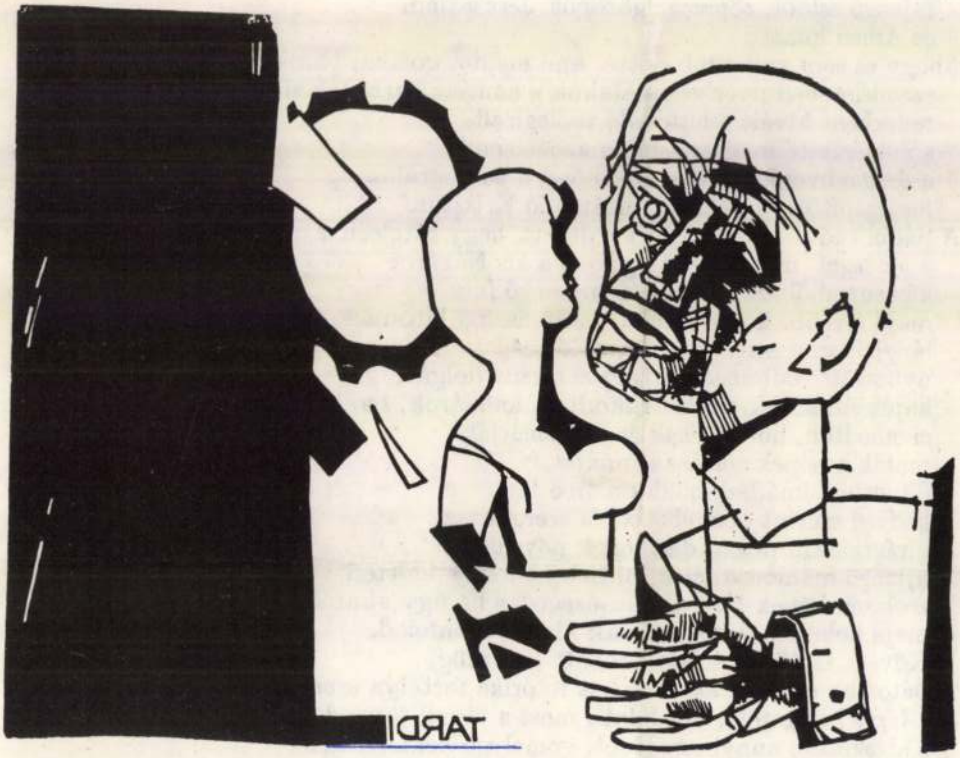

Őrizem a szemed

(Figyelmeztető jelek) 1. Részletek egy angol
„*Új városkép:* A GLC (Nagy-London Tanácsa
legdrámaibb változása a léptékváltás. A mag
a gazdasági kényszernek, a városszerkezet n
korlatilag megállt. A laksűrűség ma már ritkán haladja meg a 100 fő/acre (222 fő/ha) értékét, és az új épületek magasságát 3 emeletre korlátozzák..." „*A házak közötti terület:* Ahol korábban a magas épületek széljárta csupasz betontömbjei emelkedtek, az új, alacsony beépítés a házakat kis fürtökbe fogja össze a skandináv hagyományokat követő tájformálás részeként. A házak közötti terület megtervezése szinte ugyanolyan fontossá vált, mint maguknak a lakásoknak a tervezése."

2. Részlet Davis város (Kalifornia) tanácsa 784. sz., a városi lakóházak energiafogyasztásával foglalkozó határozatából:[3] „A lakóházak fűtési és hűtési energiaszükséglete gyorsabban növekedett, mint más ágazatokban, és a háztartások emelkedő energiaszámlája a kis és közepes jövedelmű családok számára egyre nagyobb gazdasági problémává válik."

3. Részlet egy interjúból (beszélgetők: Dr. Raymond Ayoub, a „természetes klimatizálás" egyik úttörője és Ueli Schäfer, a *Bauen + Wohnen* folyóirat szerkesztője):[4] „A déli és északi homlokzatok legyenek jóval hosszabbak, mint a keletiek és nyugatiak, mivel a keleti és nyugati homlokzatok télen alig vesznek fel napenergiát, nyáron azonban annál többet. A déli homlokzat ezzel szemben télen a napenergia maximális mennyiségét fogadja be, ugyanakkor nyáron a napsugárzás ellen különösebb nehézség nélkül megvédhetjük... Ez egy fillérrel sem kerülne többe, mint a napenergia nélküli szokásos házak. Egy ilyen házzal Bajorországban kedvező években akár 60% fűtőanyagot is megtakaríthatunk mechanikai berendezések és napkollektorok nélkül."

4. Részlet az óbudai 21. sz. Lakásfenntartó Szövetkezet 1977. évi közgyűlési határozatának végrehajtásával kapcsolatban kiadott felhívásból:[5] „A Közgyűlés az üzemeltetési költségeket (lift, szellőzők, lépcsőházi világítás, takarítás stb.) 1977. évi január 1. napjától kezdődő hatállyal m²-enként 4 Ft-ban, azaz négy forintban állapítja meg... az üzemeltetési költség összege:

48 m²-es lakás után 192 Ft	66 m²-es lakás után 264 Ft
52 m²-es lakás után 208 Ft	69 m²-es lakás után 276 Ft
62 m²-es lakás után 248 Ft	77 m²-es lakás után 308 Ft"

(Következtetések) Az energiaválság a legfejlettebb ipari államok lakásépítésében nagy változásokat indított el. A lakások energiafogyasztásának és energiamegtakarításának jelentőségét megérthetjük, ha meggondoljuk, hogy például az NSZK-ban 1971-ben a helyiségek fűtése és a használati meleg víz előállítása a teljes energiafogyasztás kereken 40%-át tette ki, ebből 48% volt a magánháztartások, 38% a kisipar, ipar és szolgáltatóipar és 14% a nagy ipari üzemek részesedése.[6] Az energiafelhasználással kapcsolatos alapvető problémát az angol lakásépítésben a következőképpen fogalmazták meg: Olyan lakásokat kell építeni, amelyek fenntarthatók, üzemeltethetők, azaz üzemeltetési költségeik nulla vagy kis gazdasági növekedés esetén sem nőnek gyorsabban, mint a jövedelmek.[7]

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

VALÓSÁG

Tardi Sándor

1978 MÁJ

1021

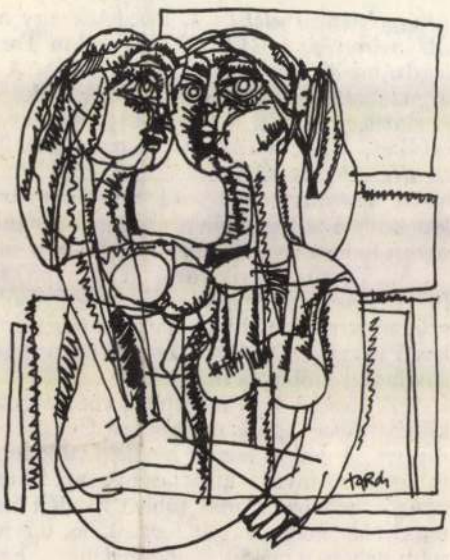

Tardi Sándor rajzai

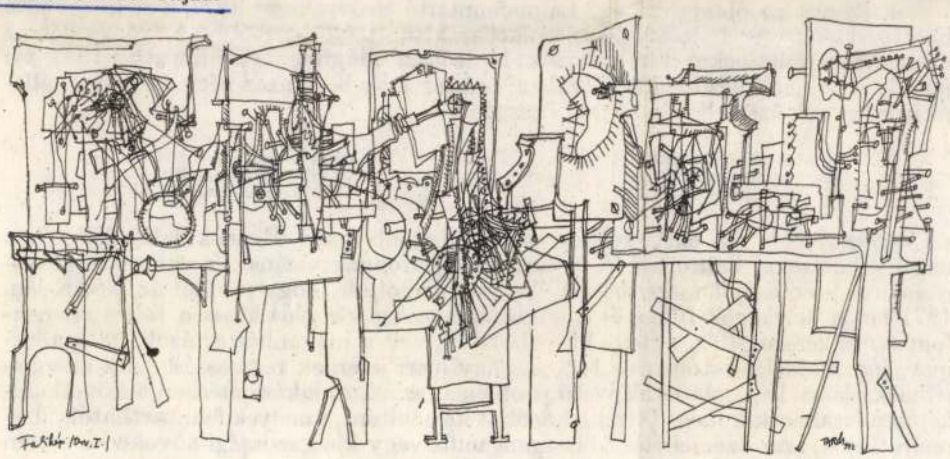

Apró Antal Somogyban

Apró Antal, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, az országgyűlés elnöke, kétnapos látogatást tett Somogy megyében, ahol részt vett a megyei pártbizottság kibővített ülésén, s itt tájékoztatót tartott a Központi Bizottság két legutóbbi üléséről.

Pénteken *Barcsra* utazott, részt vett a járási művelődési házban megtartott ünnepi közgyűlésen, amelyet abból az alkalomból rendeztek, hogy a barcsi Vörös Csillag Termelőszövetkezet tavalyi eredményes munkájával sorrendben immár 22. alkalommal nyerte el a Kiváló Termelőszövetkezet címet.

A beszámoló után Apró Antal átadta a Kiváló Termelőszövetkezet kitüntető oklevelet a szövetkezet elnökének. Az ünnepi közgyűlés után Apró Antal megtekintette a rohamosan fejlődő, városiasodó Barcs nagyközséget. A kétnapos program a járási és nagyközségi pártbizottság vezetőivel folytatott kötetlen beszélgetéssel zárult.

Gáspár Sándor látogatása a Budapesti Műszaki Egyetemen

Gáspár Sándor, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a SZOT főtitkára, *dr. Voksán József*nek, a Pedagógusok Szakszervezete főtitkárának társaságában meglátogatta a Budapesti Műszaki Egyetemet.

Megbeszélést folytatott az egyetem vezetőivel, majd aktívaértekezleten tájékoztatást adott időszerű politikai kérdésekről és a szakszervezetek munkájáról.

Tanfolyam iraki szakszervezeti tisztségviselők részére

A SZOT Központi Iskolán pénteken befejeződött az iraki üzemi szakszervezeti tisztségviselők kéthetes tanfolyama, amelyet a SZOT szervezett az Iraki Szakszervezetek Általános Szövetségével (GFTU) történt megállapodás alapján.

Az iraki szakszervezetek képviselőit fogadta *Viriz-lay Gyula*, a SZOT titkára.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

Tardi Sándor
1021

1978. május 13.

Tardi Sándor: Vitatkozók

ELŐHANG

Minden építkezésen kötelező az építési napló felfektetése és gondos vezetése. Az építésvezető ebben az okiratban rögzíti minden mozzanatot, az első kapavágástól a kulcs átadásáig, vitás ügyekben — építésről lévén szó! — döntő jelentősége lehet a naplóban megörökített eseményeknek. E sorok írója általában nem lehetne jogosult arra, hogy egy óriási összegeket felemésztő, hosszú hónapokig tartó munkálattal kapcsolatban magánnaplót vezessen, és a nyilvánosság elé tárjon; a szóban forgó munkálat azonban olyannyira közérdekű és meghatározó jelentőségű Budapest jövője szempontjából, hogy az újságíró — mint az építés mindennapos szemtanúja — nem mondhat le arról, hogy a közérdek szolgálatában észrevételeit és megjegyzéseit az építkezés ideje alatt a közvélemény elé bocsássa. Lehetséges, hogy ezek a rendszerelen időpontokban a lap hasábjain megjelenő jegyzetek nem találkoznak minden alkabekövetkezik az érszűkület, s a Mártírok útján petyhüdten csobog tovább a véráram, amely petyhüdtségét időről időre a megoldatlan közlekedés indulatos robbanásai feszegetik.

Egy nappal a tavasz hivatalos nyitánya előtt tehát megkezdődik a munka, amely derűlátó ígéretek szerint novemberre be is fejeződik, ezalatt Budának ez az „országúti" szakasza felbolydul és kivetkőzik önmagából, de hát egy ilyen arányú átépítés nem babra megy. Keserves példákon tanultuk meg, hogy az úttestek foltozgatásával, a közművek javítgatásával nem megyünk semmire, tetőtől talpig át kell öltöztetni ezt az útvonalat, beleértve a Margit-hidat is, amely — becsületére váljék — zokszó nélkül viselte háborús rokkantságának maradványait.

A szemtanú nem rejti véka alá azt a véleményét, hogy a március 20-i „nagy nap" szerves folytatása lesz azoknak a

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 MÁR 12
MAGYAR NEMZET

Tardi Sándor

1021

9

A Magyar Nemzet galériája

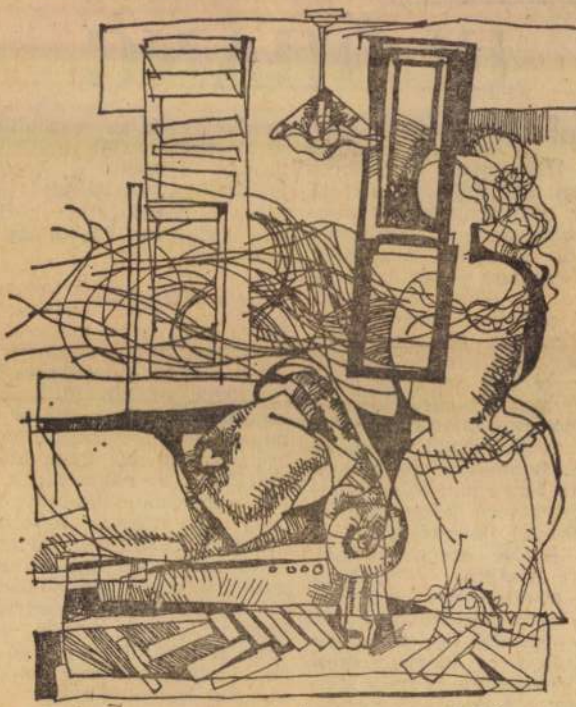

Egyedül a tengerrel /ill./ TARDI

Tardi Sándor Ady-illusztrációja

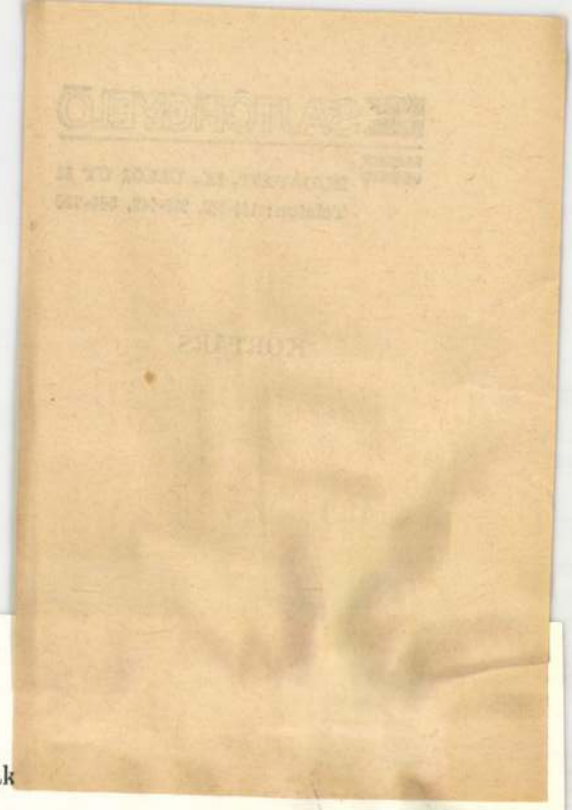

Mindez
tudom jól... Jól tudom
a Nyelv fájdalmas szomorúsága!
A Nyelvé, amely bármilyen szép is
ma sem más
mint az ősi vadász-halász-földmíves kultúrák
dadogó integetése!
Kézlábujj-számolás.
Messzi karlengetés.
Kalimpálás az ezergyökerű tudatházterek káprázatában.

Embertársak!
Hát mért is csodálkoztok azon, hogy nem értjük meg egymást?!
(Földrészenként együtt és országonként külön-külön.)
A prózát.
A verset.
(Költők feje árván forog.)
És páronként: a legegyszerűbb mondatokat.

Kérlek hát nagyon, nagyon
magyarul kérlek:
a százsugarú határozószókat:

itt – ott
imént – most
erre – arra
később – hajdan
stbstbstb

1901

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KORTÁRS

1977 DEC . .

Tardi

megértjük egymást
MEGÉRTJÜK EGYMÁST
!

1021

A Tűz csiholója

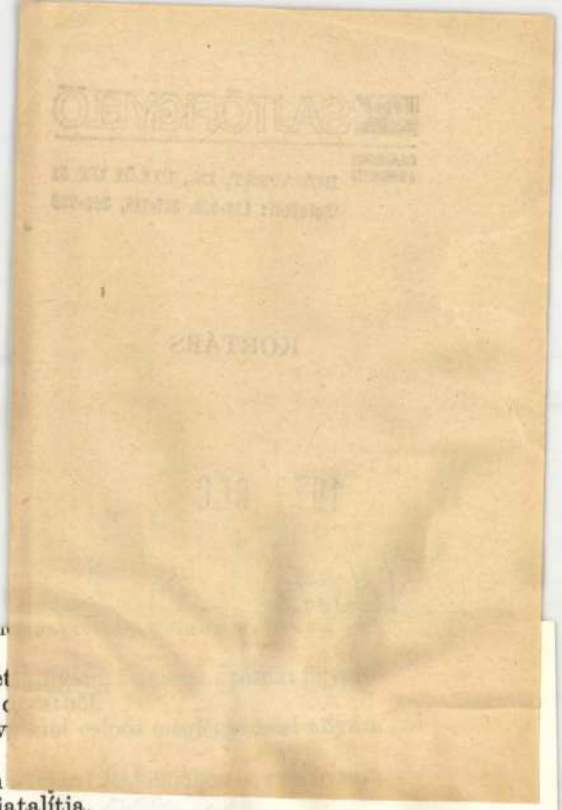

ga ellen fordított pisztoly között választhat.

– A fodrász mondta, hogy kár érte – védekezet
–, de azt is mondta, hogy a hosszú haj kiment a

Mielőtt apám megszólalhatott volna, hogy v
kedvét szegje, kiállottam mellette:

– Mi értelme van, hogy öt kiló afrikot viseljen
nagyszerűen áll anyukának. Legalább öt évvel fiatalítja.

Jutalmul hálás pillantást kaptam. Apám hosszan, megbántottan nézett rám. Amióta megromlott a viszony közöttünk, nem szívesen szállott vitába velem. A csípős megjegyzést, ami már a száján volt, lenyelte. Az ádámcsutkája elárulta.

Ezt a jelenetet idézte föl Eszti néni liszttel mosott hosszú haja. Kettőnk gyerekkora e kurta verebélyi látogatás folyamán furcsa módon összekeveredett. A közös nevező talán az volt, hogy egyikünk sem érezte jól magát a szülői otthonban. Magda Verebélyen tanult teniszezni, én Kolozsvárt évekig vártam, hogy korcsolyát vegyenek, őt itt harapta meg egy doberman, máig látszik a heg a szeme alatt, én viszont kutyát tartottam, Berryt, így, ipszilonnal. És így tovább.

Később, mikor a gyerekek megnőttek, mármint Magdáék, Örkény Pista háttérbe szorította Jánost, a szlovák szolgát, nem az ügyességével, nem azzal, hogy értett a ház körüli teendőkhöz, hanem a fantáziájával. Már mozgolódott benne a jövendő író, a világot körülfutó, groteszk komédiák szerzője. Ontotta a sztorikat, nemcsak a mese kieszelésében tűnt ki, hanem magával ragadó előadásával. Valahányszor rajtafogták valami ellentmondáson vagy valószínűtlenségen, dühösen kitört.

– Nem az a fontos, hogy igaz legyen.

Aminthogy számos esetben csakugyan nem a köznapi értelemben vett igazság

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KORTÁRS

1977 DEC

Tardi

1021

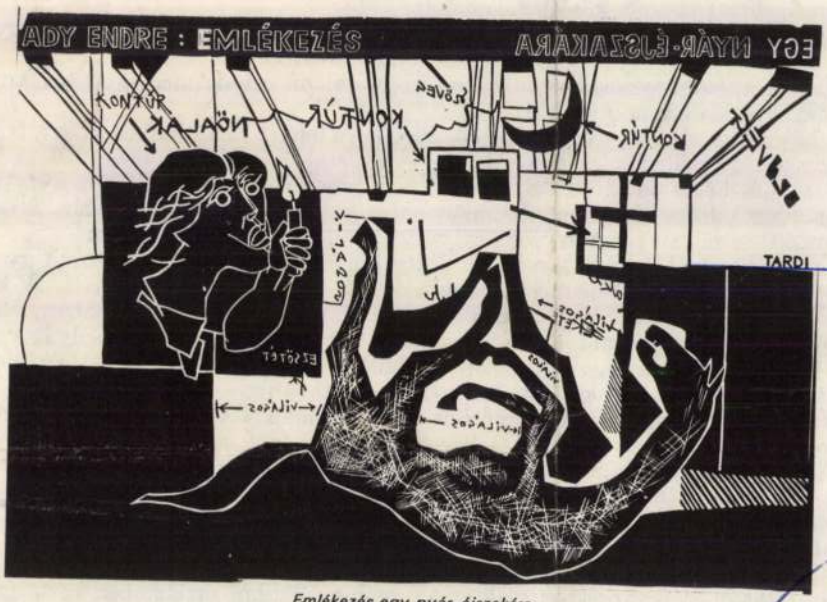

Emlékezés egy nyár-éjszakára

Ká
ké
aló
ki
od
y
eli
Te

Attila
virtuóz Biberachjá-
László az előadások
eljessé és hitelessé
rjáról, *Jani* Ildikó
é és kifejezővé for-
Melindájáról lehet
éhány emlékezetes
űződik *Sütő* Irén
Gertrudisához és
József hűvösen int-
berachjához. Fájda-
ák András Bánkja
mosódottan beszélő,
gényke, *Bitskey* Ti-
g deklamáló kurta-
ndrére, Ottóra, Ti-
dig egyáltalán nem
gadható megoldást a
De hát voltaképpen
Bánk-inszcenálásnak
a legnagyobb hibá-
a színészi alakítások
repekben nem ütik
sökkentett mértéket

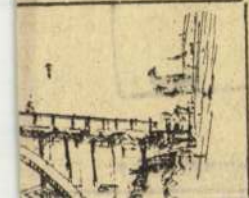

mények játszíva halóvány
— olyannak tűnik fel, mintha valaki a *Nemzeti dal*ban a felkiáltójelek helyébe pontot, sőt akár kérdőjelet tenne.

Remélhető, hogy Kazimir Károly nem is ezt a hatást akarta kiváltani előadásával, de a díszlet-, jelmez- és szövegfelfogásban mutatkozó következetesség ezt eredményezte.

Sokkal rokonszenvesebb, és az eddigi „átigazított" előadások közül a legsikerültebb *Pethes* György veszprémi rendezése. Itt sok szöveget — főleg az V. felvonásban — visszaállítottak az eredetiből, bizonyos jó tradíciókat megtartva, Bánk államférfiúi és magánéleti konfliktusát egy nemzeti tragédia modelljeként felfogva játszották a drámát. Ha *Joós* László nem erőtlen Bánk és olyan feszültséget tud teremteni, mint *Dobos* Ildikó Gertrudisa vagy *Tánczos* Tibor Petúrja és *Dobák* Lajos Biberachja, most ezt az előadást példaként lehetne felhozni arra, miként is kell értelmezni Illyés Gyulának azt a kívánságát, hogy munkáját

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 MÁR. 6
MAGYAR NEMZET

Tardi Sándor

1021

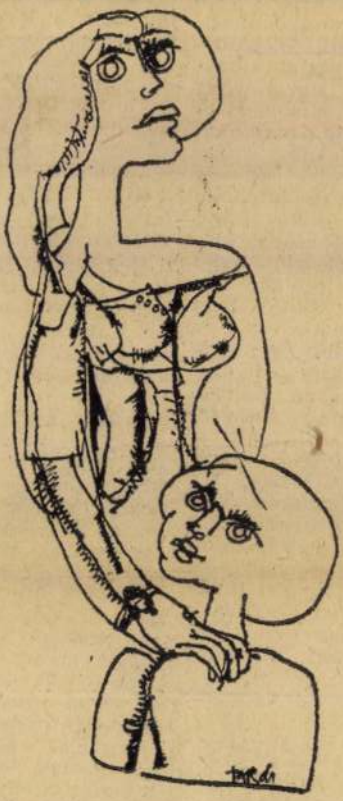

Tardi Sándor nőnapi rajza

~~Lázár István:~~
~~Rokonok és ismerősök~~

✦

~~Sükösd Mihály:~~
~~Két falfelirat~~

✦

Vadas József:
Csip, csip múzsa

✦

~~Márkus István riportja:~~
~~Egy ember, a helyén~~

Tardi Sándor

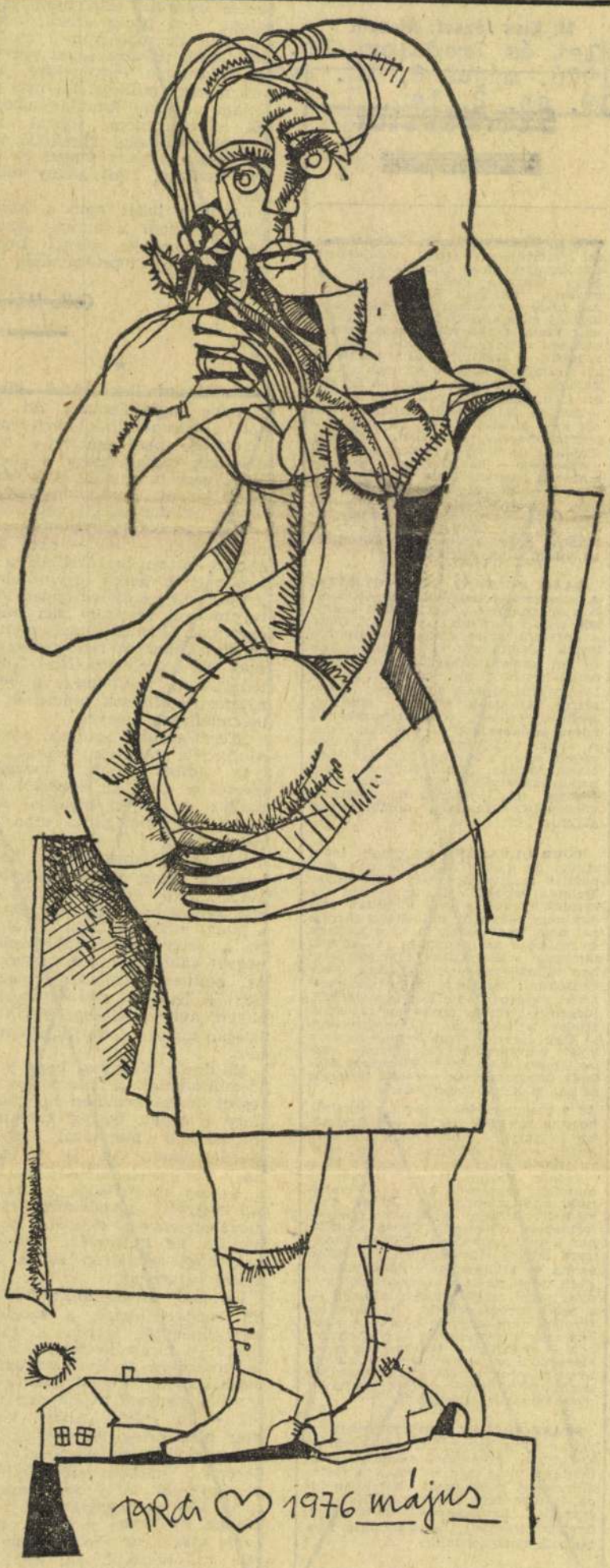

Tardi Sándor rajza

Ft

Élet és Irodalom, Bp. 1976. május 8.
XX. évf. 19. sz. címlap.

Tuloldalon lásd: M.Kiss
József: "Álszent" c. képét

•/.

M. Kiss József

M. Kiss József: Álszent

Élet és Irodalom, Bp. 1976. május 8. XX. évf. 19. sz. 2. lap.

Szerkesztői üzenetek

G. I., BUDAPEST. Ön hízelgő véleményét hirtelenjében csak megköszönni tudjuk nyomtatott „hozzászólásával" a **Négy fénykép** című cikkhez. Bár gyakran kapnánk hasonló választ! Azt, hogy a Fővárosi Művelődési Házban és más városokban is működik már **Fiatal édesanyák klubja**, természetesen tudtuk. Az **Ő** című kiadvány azonban az első, felületes olvasásra is azt bizonyítja, hogy itt-ott már nyitott kapukat döngetünk, hiszen a GYES-en lévő fiatalasszonyok nemcsak általánosan művelődnek, hanem, mint ezt a 78 oldalas füzet bizonyítja, a gyerekgondozás higiéniai, mentálhigiéniai és nevelési problémáihoz is megkapják — ha igénylik — a szakemberek segítségét. De nyilván olvasónk is tudja: a kismamák nevelésének, pihenésének, szórakozásának még nem mindenütt kínálnak terepet. Nem az ajtó csukott. Inkább az az igazság, hogy kevesebben kopogtak az ajtón, mint szeretnénk.

GAÁL ZOLTÁN, NYÍREGYHÁZA. A szentendrei művésztelep galériájában megrendezett Beck Judit kiállítást május másodikán bezárták. Hogy a korszerű, törhetetlen üveglapokra festett „lélekvidámító" képek mikor és hol kapnak helyet az óvodákban, őszintén szólva nem tudjuk. A mi véleményünk egészük az Önével. **„Egyszerre kínálnak vizuális élményt, szellemi örömöt, természetszeretetet, ízlést, játékosságot"** — állapítja meg. A többi virágképet illető kérdésre választ adott a kiállítás katalógusában Mucsi András: „Beck Judit a Virágnaptár akvarelljeit olyan előkészített papírra festi, melyen az ábrázolás körvonalait előzetesen domborítással alakítja ki."

TÖBB OLVASÓNK kifogásolta ingerülten az április 24-i számunk első oldalán megjelent verset, Tóth Eszter **Melinda orgonál** című szonettjét. Olvasóink szerint a vers öncélúan utal egy nem közismert műveltségi forrásra; nem lehet tudni, ki az a Melinda és mi köze az orgonához; a szonett jambusai szabálytalan összevisszaságban váltakoznak trocheusokkal, spondeusokkal: tartalma és formája egyaránt zavaros, mondatai bonyolultak, idegen szavak és szokatlan szóösszetételek terhelik, a vers érthetetlen. — Úgy érezzük, Tóth Eszter verse a költői öncélúság szöges ellentéte. Talán éppen azért, mert **Kisfaludy Melinda** orgonaművész nevének ismerete nélkül is helytáll magáért.

Az a meggyőződés érződik a versből, hogy a szövőnő, esetleg egy futószalag betanított munkásnője hasonló értékű emberi cselekvést végez, mint az orgona művésze: az orgona és a szövőgép terméke" — legyen az muzsika, vagy szép kelme — **emberibb,** mint a megmunkálatlan „Természet". Mindez klasszikus szonettformában, de a régi típusú szonetthez képest nyugtalan, lüktető, szóról szóra indázó mondatokban: a külső forma az aranymetszés szabályos jegyeit viseli, mint a szonett hagyományos zenei megfelelője, a **szonáta** —, a belső forma dolgozó, itt-ott szinte zörejes, mint a gyári gépek. A jambus csak a sorvégeken — rímhelyzetben — szabályos. Babits szerint ez elegendő a magyar szonettben, a köztük lévő sorok között a szabályok betartásával is tetszés szerint játszhatott mondanivalója érdekében.

SZÁSZ ISTVÁN, SZENTENDRE. A zárójelben e hang helyesírási jelöléséről és kiejtésbeli kötelezővé tételéről nem indítunk vitát, bár különböző nyelvművelőkkel kapcsolatos vitáinkban újra és újra felbukkan a kérdés. Úgy érezzük, tudományos (nyelvészeti, nyelvszociológiai) megközelítése nem tartozik hatáskörünkbe.

VISSZHA

Nyeremény és életeszmény

Több hozzászólást kaptunk két hete megjelent, Hárommillió című glosszánkhoz. A levelekből most közlünk kettőt, melyeknek szerzői más-más érvekkel vitatják a glossza írójának véleményét.

Az április 24-i számukban megjelent, *Hárommillió* című glossza szerzője szerint a mai magyarországi átlagember jogos és természetes igényei egymillióból fedezhetők. Ha ezzel egyetértünk is, az már furcsa, hogy a glosszista az ellen emel kifogást: némelyeknek — a szerencsés jóvoltából — ennél több is juthat. Hiszen, ha úgy gondoljuk, hogy egymillióra minden családnak szüksége lehet, akkor inkább azzal a jó pár százezer családdal kellene törődni, amely még „természetes igényeit" sem tudja kielégíteni, nem pedig azokat bántani, akiknek több van a zsebükben. Attól ugyanis senki sem válik feltétlenül ingyenélővé, hogy van néhány milliója. Én már hallottam dolgozni szerető emberekről is. Szerintem sokkal több anyagi gondokkal küszködő vagy egyenesen szegény ember él Magyarországon, mint ahány milliomos.

Egyelőre tehát nem a háromszoros, hanem a mínusz egyszeres milliomosok anyagi helyzetén kellene töprengenünk, úgy gondolom.

Gallé Miklós

Budapest

★

A Hárommillió című glossza szerzője aggodalmának ad hangot: a hárommilliós főnyeremény lehetősége nem csábítja-e társadalmunk tagjait, hogy a „becsülettel végzett munka és a szolid játék helyett a szerencsevadászat hamis alternatíváját" válasszák.

Mert a csábítás túlontúl nagynak látszik, — *óv* — nem késik a javaslattal: maximálják a főnyereményt kerek egymillió forintban. Ez az összeg éppen akkora, mellyel szerinte „ma nálunk egy átlag állampolgárnak nemcsak az álmai, hanem *természetes igényei* is" kielégíthetők. Többre tehát nincs is szüksége a boldog nyertesnek, hacsak nincsenek *természetellenes* igényei.

„Természetes" igények azonban nincsenek. Igények vannak, melyek dinamikusak, mozgásuk, mértékük attól az összegtől függ, mellyel az egyén biológiai szükségleteinek kielégítése után még rendelkezik.

Valószínűtlennek látszik, hogy a lottózók között ne lennének olyan lakás-, autó- és nyaralótulajdonosok, akik a nyerhető pénz és nem a játék) miatt töltik ki hétről hétre a szelvényeket. Elképzelhető, hogy további igényeik vannak, túl az említett javakon, de még innen a henye, „szelvényvagdosó" életen, mely a glossza szerint sajátosan társul a lottó főnyereményhez.

Majdnem bizonyos, hogy a lottó-milliomosok a nyeremény egy részét takarékbetétben helyezik el, hogy a betett összeg kamataiból kiegészítsék munkával szerzett jövedelmüket. Az is valószínű, hogy az esetek többségében ez a kamat meghaladja a munkával szerzett jövedelmet, esetleg magában véve is elegendő, hogy a nyertes ne dolgozzék. Előfordulhat, hogy néhányan ezt a megoldást választják.

Le kell szögeznünk: társadalmi rendszerünktől, a szocialista életeszménytől idegen a munka nélküli, „szelvényvagdosó" jövedelemszerzés, az ilyen anyagi bázison alapuló életmód. Ezen a ponton véleményem tökéletesen egyezik — *óv* —éval. Abban viszont már nem értek vele egyet, hogy a szocialista életeszményt elsősorban a millión felüli lottónyereményektől látja veszélyeztetve.

Az ÉS-nek ugyanabban a számában, melyben — *óv* — glosszája megjelent, szó esik egy építési vállalkozóról, aki napi két-három órás (illatosan és Volvo

luxuskoc
után fá
és kedv
dunk Ba
donosokr
helyisége
vágyók
200 forin
jért. Lát
sokat, m
genforga
bérbe s
havi öt-
vényes
jak kül
sportága
— a sze
re — 1
ilyesmi
szocialist
ritkaságs
lottónyer

*Mina
értünk,
nek, t
szánkb
vitatun
Miklós
rendi
ságbeli
tünk u
töprenc
minusz
anyagi
telenül
társada
zárja k
dagodó
junk.
egy tö
hogy s
élésre*

ós: Kézenfog

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1976 NOV 20

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor: Kis virág

T ÍROK" CIKLUSBÓL

a csíz, a poszáta,
a pinty, a barátka,
gerle és rigó
és az éppen csak hogy látható
buksi fejü, kicsiny őszapó!

Utókor

1.

'zabolcska Mihálynak
an utcája Budapesten,
e a drága, s halhatatlan
'ersánszky Józsi Jenőnek
incs utcája Budapesten.
gaz, halhatatlan
'zabolcska Mihály is:
zzá tette Ady Endre
rrpöccintő verse.

2.

Már nem nyomom tovább az ágyat,
a betegen is, fölkelek:
tam van a Margitszigetre,
átni akarom
jövő évben száz esztendős,
már idén ezer esztendős
Krúdy arcmását a szoborsétányon.
Mit mondasz, hogy neki ott nincsen szol
ogy éppen neki nincs?
zt szónak nem hiszem,
zt csak szemnek hiszem,
csak a saját szememnek —
át induljunk, barátom,
izonyitsad szememnek, ha tudod,
zavaid lehetetlen igazát!

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 SEP 2 5

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1021

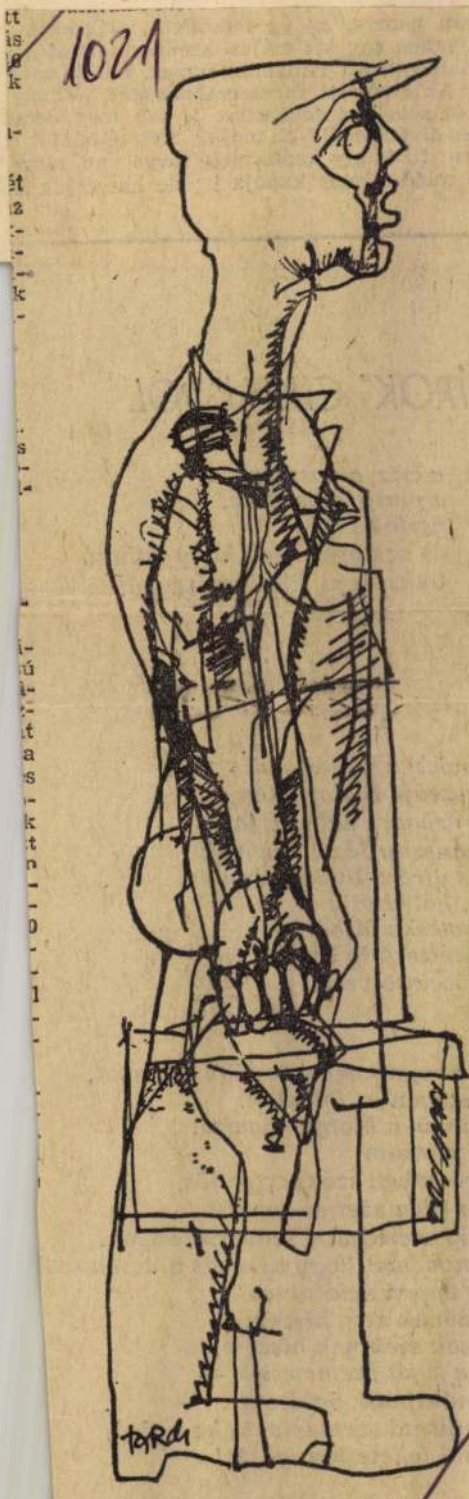

Tardi Sándor rajza

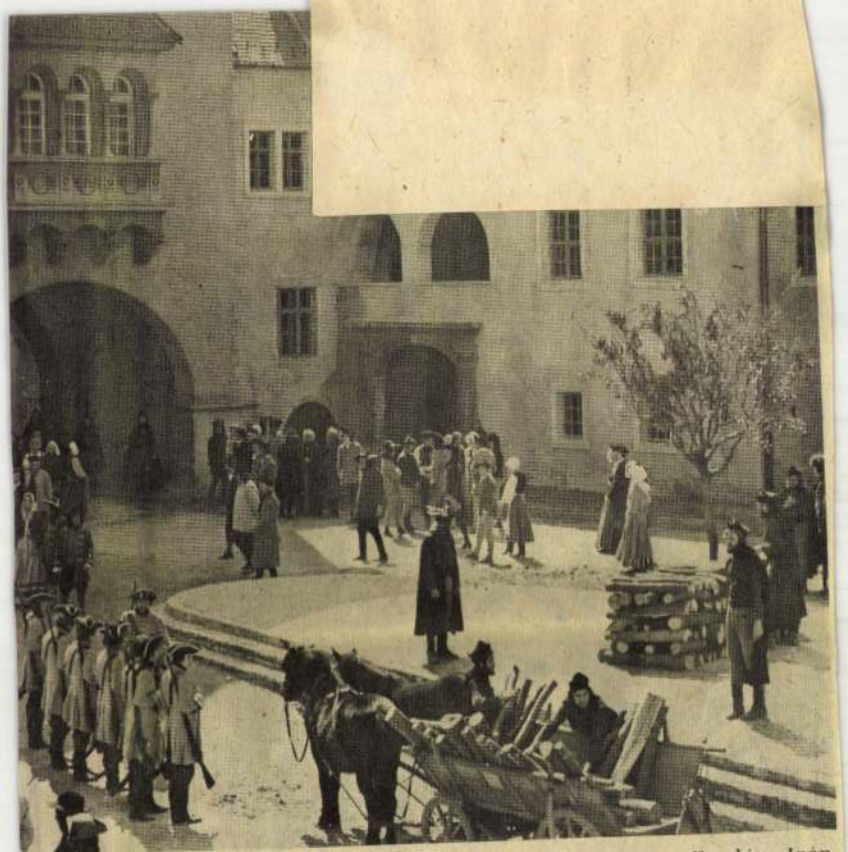

egyéb műfaji
cél érdekében
odik mereven
matériához,
lmazza a dia-
és belevegyít
(Mikszáthtól
iróniát. Kasz-
, Csernyiczky
Kaszperekné,

a csavaros eszű rend-
őrbiztos, Strang Jakab, Lu-
bomirszky sztaroszta és a
többiek története élvezetes,
jól szórakoztató, kellemes
filmmé kerekedett. Jó szí-
nészek egész sora (*Cserhal-
mi György, Garas Dezső,
Kállai Ferenc, Márkus
László, Ráday Imre, Ro-
nyecz Mária, Bordán Irén,
Nagy Réka, Bánfalvi Ág-
nes, Saárossy Kinga*) nyújt
megbízható alakítást, *Somló
Tamás*nak a történet ré-
giességét és ironikus fel-
hangjait egyaránt érzéke-
nyen közvetítő kamerája
előtt.

T. I.

öli meg Csere-
rgitot, hanem el-
az okos, számító,
rő és jómódú
lánnyal", Dorogi
ral, akinek leg-
akása van, s ked-

lakáskérdéstől az alko-
tóművész alkotáslélektani és ideológiai dilem-
máiig, a szocialista er-
kölcsiségtől az író és kö-
zönség viszonyáig sok
mindenről beszél ebben

képességével, amelyet
csak a legnagyobbak
mondhatnak maguknak.
Garas Dezső írójának
iróniája, intellektusa,
időnkénti ellenszenves-
sége és esendő voltában

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX. ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 187-748, 340-726
1976 NOV 12

MAGYAR IFJÚSÁG

Tardi Sándor
1021

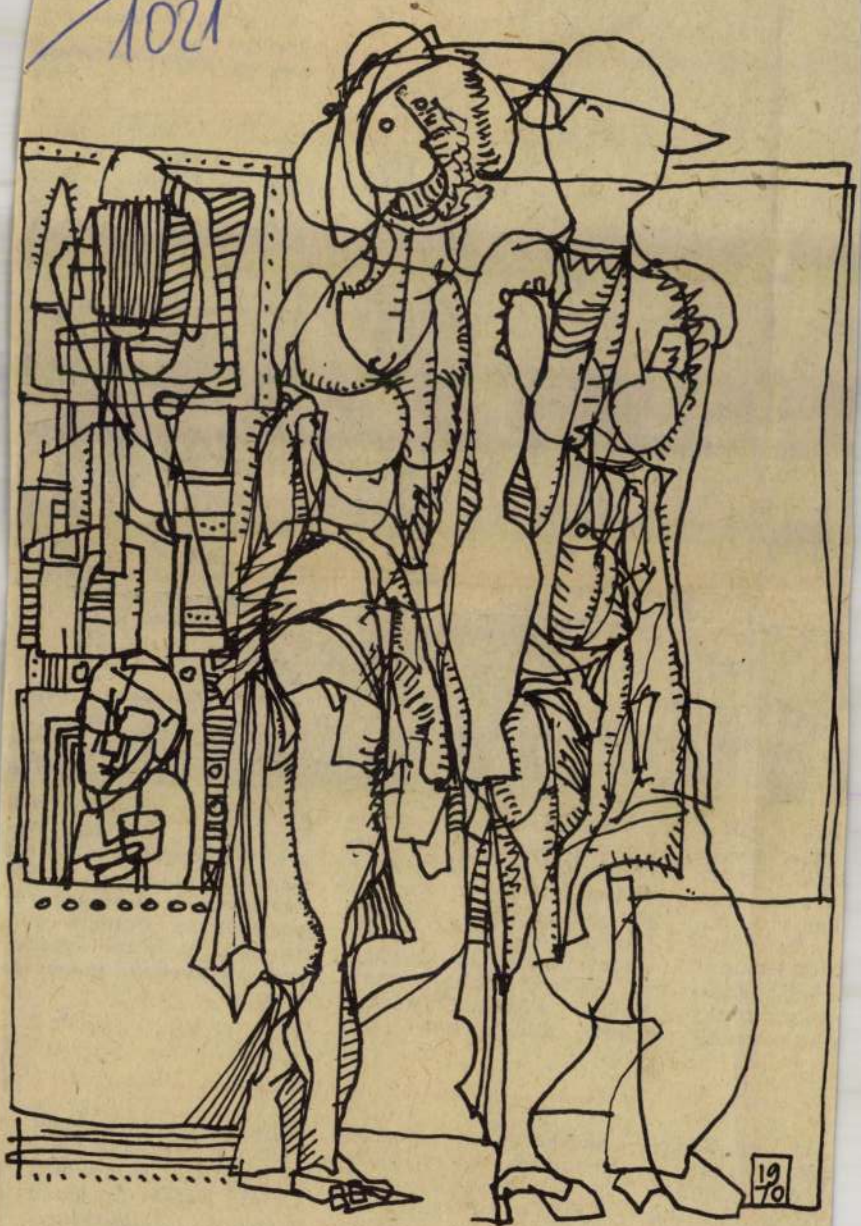

TARDI SÁNDOR rajza

vjet megállapodások
nelési és piaci hátte-
egyipar és a mezőgaz-
k is. 1975 októberében
ban újabb hét nagy
megállapodást írtak
azdasági vezetői. Ezek
az öt évre szóló szer-
nár *10—15 éves együtt-*
amokat fogalmaznak
aláírtakkal együtt je-
) nagy együttműködési
vényben a két ország
özül nem egy 1990-ig

negállapodások a nagy
megszervezésével mó-
lasági hatékonyság je-
és a termékszerkezet
A magyar ipar az
rvidőszakban 32 ezer
mint 150 ezer hátsó-
katrészeket szállít a
szovjet fél ennek el-
30 ezer teherautót, 70
elyt és csaknem 200
ocsit szállít részünkre.
egállapodások egyike
mechanikus sebesség-

szer
vez
mő
föl
mó

A
épi
mí
va
tőaik — ...
munkára van szükség, mindkét részről. Ezért is épült ki állandó kapcsolat a két ország gazdaságirányítási szervei között.

Ám a jó munka nemcsak az irányítás felső szintjén feltétele a tervek megvalósításának. *A magyar—szovjet együttműködés kiemelkedő jelentősége arra figyelmezteti a közös munkában érdekelt hazai vállalatokat, hogy különös gondot kell fordítaniuk a szerződések pontos teljesítésére, kötelezettségeik maradéktalan betartására.*

Kölcsönösen jó munkát várunk egymástól, hiszen ez adja meg az együttműködés igazi eredményeit, emberi tartalmát, valódi értékét.

Lovász Péter

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 NOV 7
Népszava
Tardi Sándor
1021

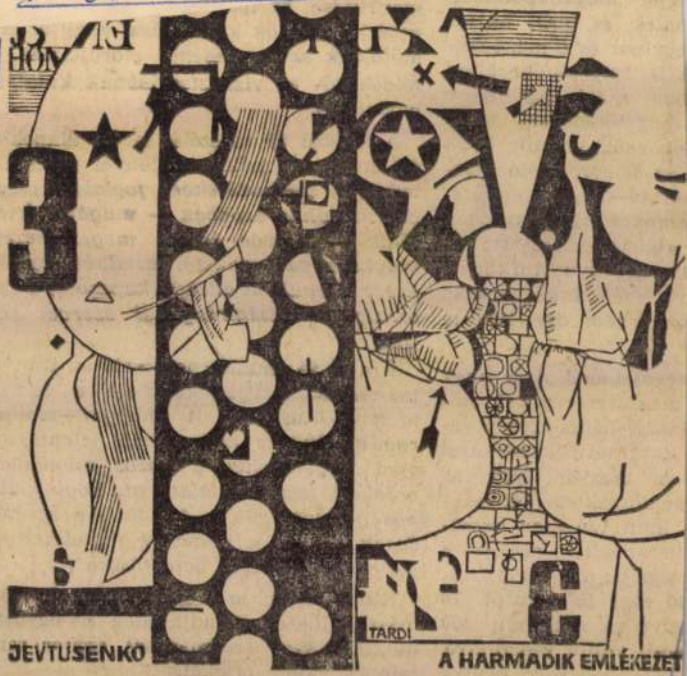

Tardi Sándor: Jevtusenko-vershez

12

BÓLYA PÉTER

A díszpohár

1. Tófi állapota

— A Kerekes tanár telefonált, hogy ma kimehetsz hozzá — nyitott be Tófi szobájába a főszerkesztő.

Tófi letette a tollat, fiókjába csúsztatta a soros kéziratot, aztán a kabátjáért nyúlt.

„Fáj a fejem" — tapogatta a halántékát a lépcsőn lefelé menet. (Előző éjjel monumentális ivászaton vett részt író és kékharisnya ismerősei körében, s reggel félig béna lépésekkel érkezett munkahelyére: a könyvkiadóba, ahol felelős — ám egyesek szerint felelőtlen — szerkesztőként működött.)

2. Előeste

Márk halványan elmosolyodik, megköszörüli a torkát, motyog valamit, de az éljen-visitás elnyomja, újra megszólal a lemezjátszó, pá-pá-csubá, táncra kerekedik a pincei vendégcsapat.

2/a Edit

Zene, tánc, ivás, röhécselés. Talán csak a pince pincsége adott a bulinak valamiféle dohos jelleget, de ezt a tízliteresek, valamint Amál szólótánca hamarosan feledtette. Tófi egyre jobban összebarátkozott a rizlingekkel, még rock and rollozott is Amállal (a lemezről Elvis Presley énekelt, a jó torkú sofőr, s a hangja olyan erőszakos volt, mint Tófi

„Vajon mit fog szólni, ha m
tudja, hogy a teljes első feje
tet kihúztam" — gondolta
fi.

— És mit ír, mondja?
szólalt meg Edit.

— Novellát — vicsorgott
fit. — És maga?

— Felszolgáló vagyok.

— Pincérnő.

— De verseket is írok.

— És hol... szolgál fel?

— A Kékerdő presszóban.

— Sokat kereshet.

— Ideges?

— Á, nem.

— Egy író nem lehet ideg

— Nem hát, a fene e
meg.

— Hát lehet?

— Soha. Az író már el

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1976 DEC 12
MAGYAR NEMZET

Tardi Sándor

1021

A Magyar Nemzet galériája

Tardi Sándor rajza

hiába nézed, mert a víz zöld é
nekem lesznek erős reflektorai
világítják a legsűrűbb rétegek
at meg egyebeket, rákot, vizá
an nem is él a Dunában — m
majd leereszkedem a tengerb
tlátható. És viszek különleges
ievű óriáspolip is kifogható, amiről a Brehm ír. Akkora polip
jorság elfér a hátán, gyümölcsössel, veteményeskerttel. Norvé-
beszorult egy fjordba, teljesen eldugaszolta . . .
volt, fellázadtam.
n igaz!
nem igaz?
mi. A polip, meg az üveghajó. Már a római pénz se. És hogy
ltél. Még olyan motoros szemüveged sincs. Az egész hazugság
veség, elejétől végig.
ed minden, ami szép és érdekes, az hazugság. Mert csak a szür-
és unalmasban és földhöz ragadtban tudsz gondolkodni. És
te vagy a legnagyobb hülye.
aki mondja. Hazug állat!
ti strici!
usi tahó!
kdösődtünk, kocódtunk. Kaptam egy mellport, erre sípcsonton
n. Odataszított a szűk peron ajtajának, a bőrmappa lesett a pad-
ibi gyorsan fölmarta, el akartam szedni tőle, huzigáltuk, rán-
k. Sikerült kiszabadítania, tiszta erőből fejbe vert vele. Egy
nés hallatszott, gyanús roppanás. Ettől mind a ketten meghő-
k, megtorpantunk.
vitottuk a mappát: a zsineggel átkötözött papiros, amibe a képet
golták, furcsán zörgött. Próbáltuk elővigyázatosan kibontani,
ogy oldozni kezdtük, üvegcserép és faszilánkok hullottak ki.
olt, amint sejtettük: ripityára tört, a keret, az üveg, apró dara-
, szerte is spriccelt a padlóra. A passzpartu, az a kemény kar-
, melyre a rajzot ragasztották, jócskán behasadt, sőt, maga az
i kép is megsérült, összegyűrődött, és a sarka leszakítva, két he-
t is lyukadt.
a kanyarban előbújtak Verőce házai. Rozsnyayék már elkészül-
az ebéddel, Gizi néninek híres a főztje. Nagyon várhattak,
esen tudtak örülni az új szerzeményeiknek. Reggel a helyét is
utatták, Kálmán bácsi egyik könyvszekrénye mellett a falon,
szöget is beverték: oda akasztják majd az újonnan bekerete-
rany-tarka mesemadarat.

Szeretet
ban tölt

FALU

V

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

TÜKÖR
Budapest

Tardi Sándor

1976 NOV 9

1021

TARDI SÁNDOR rajza

Vajon a költők
osabb-e, mint az
részvények ár-
a nyugati tőzs-
élése az irodal-
en hullámzáso-
életem során!
ikusok mellett
hály és Endrődi
ebb költő, míg
n tűnt a látha-
denki mást el-
Babits Mihály
ett, s ha Kosz-
kedtek is vele
fénye mindig
Azóta milyen
ban! Szabolcs-
n nem létezik,
ák is le a trón-
szívekben, de
Babits Mihályt
megőrizte a
vagy Szép Er-
ai olvasó, vi-
ett a második
gott. S említ-
ven évvel ez-
látszott nagy
ncs, aki regé-
ék. Ha a köl-
int a részvé-
Tihály-besszen
entek volna.
Úgy tetszik,
volt húsz éve,
talán Radnóti
m is szólok a
divatja oly
iczkyné Bajza
ról..., de in-
. Van-e aki
klasszikusok is
omtörténetírás
c szeretetében.

lés még soha-
, mint mosta-
ó, hogy az íté-
nagyjából még
a társadalom
észtette Pető-
groteszkül tet-

szik ma — Szabolcska előtt, már a Nyugat jelentkezésekor kettéhasadt egy Ady-párti és egy Ady-ellenes félre, 45 óta pedig tovább hasadozott, egy erélyesen érvényesülő hivatalos értékelésre és az irodalmi közvéleményre, amelynek egy része hű maradt a nagy nyugatosokhoz, a másik az avantgarde költőkhöz vonzódik, s az úgynevezett nagyközönségre, a krimiolvasók tömegére, amely egyáltalán nem vesz verset a kezébe.

Bizonyos, hogy a helyzet nem olyan problémátlan és egyszerű, mint kétszáz év előtt hitték. Könnyű volt ugyanis az általános és tartós figyelem középpontjába kerülni és ott megmaradni azokban a századokban, amikor az írók száma és az irodalmi termelés roppant kicsiny volt; de a lehetetlenséggel határos ma, mikor az irodalmi termelés szinte végtelenné nőtt, s a szüntelenül születő mai értékek áradata elsöpri a tegnapit.

A nagy lexikonok ugyan mindenkinek feljegyzik a nevét, aki valamit írt; dehát ez nem halhatatlanság. Sőt az sem az, ha bekerülsz az irodalomtörténetbe, ahol pedig már csak érdemesebb íróknak van helyük. Az író igazában csak addig halhatatlan, addig él, amíg jelenlevő, míg hatóerő, amíg szeretik vagy gyűlölik, vagy legalább olvassák. Ilyen értelemben pedig a halhatatlanság nem biztos örökös állás, mert bizonyos irányok, stílusok, felfogások iránt időnként megcsappan az érdeklődés, és akkor némely írónak felmondanak, másokat meg behívnak vagy reaktiválnak.

Levonhatjuk a tanulságot. Az a hit, amely nálunk körülbelül Gyulaiig élt: hogy a művészetben vannak örökérvényű szabályok, s így örökérvényűek az ezek alapján hozott ítéletek is — megdőlt. Ma nyilvánvaló előttünk, hogy nemcsak a szabályok és az esztétikák változók, de az ízlésünk is változik, a társadalom változásának és vele változó élményeinknek és világnézetünknek hatása alatt, s változik az ízlés-mechanizmus törvényeinek következtében is, mert idővel elkerülhetetlenül megunjuk a megszokottat és új ingert kívánunk, s mert bármely stílus lelkünknek csak bizonyos igényeit elégíti ki, s egy idő múlva a ki nem elégített többi igény is követeli a magáét.

Mi értelme [illegible] ilyen körülmények közt a kritikának? Mit ér az ítélet, ha érvénye oly rövid tartamú és bizonytalan? Nem illuzió-e a kritikai igazság keresése, ha minden korszaknak, rétegnek, embertípusnak, életkornak más igazsága van? Mi a biztosíték, hogy amit ma égbe emelünk, holnap nem ejtjük-e el? Mit tehet hát a kritika és az irodalomtörténet? Megállíthatja-e a folyó időt, a változó ízlést? Képes-e erre s helyes volna-e ezt akár meg is kísérelni? Volna-e létjogosultsága az ítéletek uniformizálásának és megfagyasztásának?

S ha e kérdésekre nemmel felelek is, a kritikának és az irodalomtörténetírásnak mégis van értelme. Mert nemcsak változás van, hanem megmaradás is. Nemcsak új meg új változatok vannak, hanem van örök emberi is, ami biztosítja a halhatatlanságot, Homérosz és Feidiász, a Biblia és Szofoklész, a Sahnáme és a Niebelung-ének, Shakespeare és Tolsztoj halhatatlanságát. A kritika nem uniformizálhatja az ítéleteket és az irodalomtörténet nem fagyasztható be őket. De annyit elérhet a kritika, hogy megmagyarázza, miért jobb Az ember tragédiája, mint egy krimi, az irodalomtörténet pedig eléri, hogy Beniczkyné helyett Mikszáth marad fenn az időben, Harsányi Zsolt helyett Móricz. A kritika főképp a változás lehetőségéért küzd az újnak az elismertetéséért, az irodalomtörténet inkább a már felismert érték megőrzéséért s így együtt szolgálják a megujulva-megmaradást.

Szükség van mindkettőre: a kritika felfedezi az Ady Endréket és József Attilákat, s az irodalomtörténet életbentartja őket. Nem, sem a kritika, sem az irodalomtörténet nem végez haszontalan munkát. Segít az értékek kiválasztásában és megőrzésében. Nem hagyom abba a munkát! Hetvenöt után az ember általában vagy ereklye vagy ócskavas. Én még szerszám szeretnék lenni.

Komlós Aladár

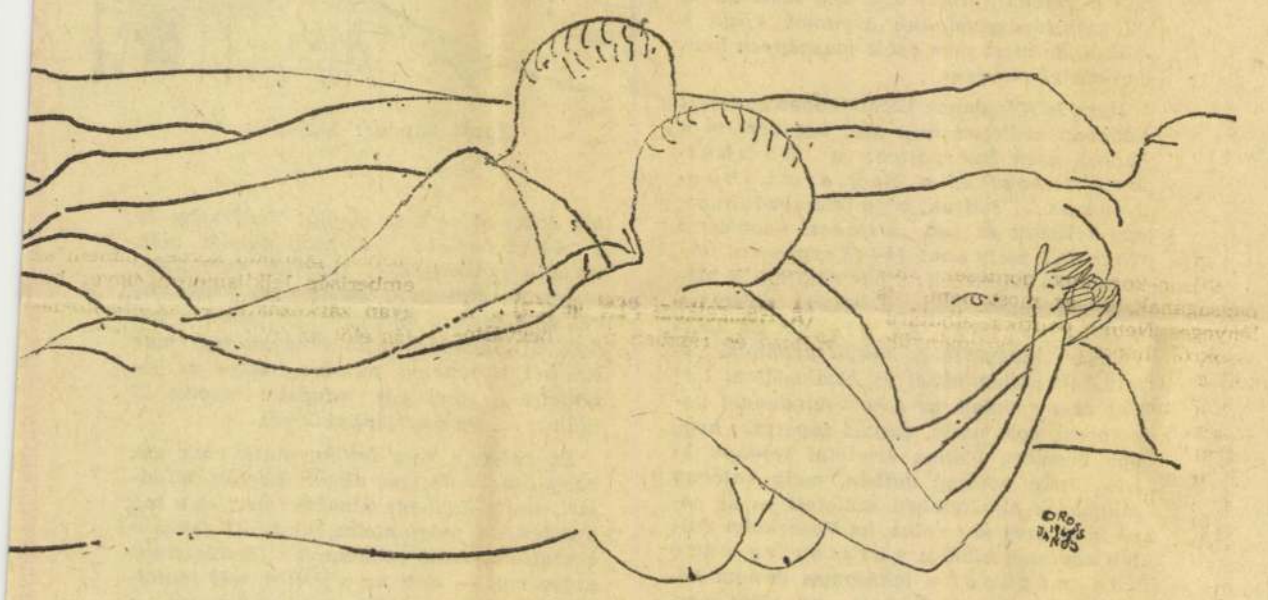

Orosz János: Strandon

...SOK AZ ÉLET ÉS IRODALOM CIKKEIHEZ

Lehetőségteremtés

van Veres Péternek, amikor hibáztatja mindazokat az öreg és fiatal írókat, „akik a harc és az esetleges lelki szenvedés vállalása helyett a közélet és a szellemi élet perifériájára húzódnak", de vajon minden esetben a szándékos „húzódás" munkál, és nem ugyanúgy a perifériára való sodródás, a kivetődés és a künnrekedés, az észrevétlen kiszorulás és kiszorítás? Esetleg az egyes öreg vagy fiatal írók szándéka ellenére. Vajon a „nem vállalom" az akadály minden esetben, vagy a „nem vállalhatom, mert nincs rá lehetőségem" is közrejátszik? Veres Péter azt írja, vallja, hogy a teremtő értelmiséginek az objektív tényezőket is meg kell változtatnia, vagyis lehetőséget kell teremtenie. Igaz. De hol a határ? A dialektika valószínűleg itt is érvényes, csakhogy túl általános, nem lehet mindent elintézni vele. ***Ha a harcért is harcolni kell***, ha a lelkes — és gondolom: naiv! — „vállalkozó" magára marad elszántságával, ha nincs mit vállalnia, akkor a helyzet talán nehezebb és romlottabb, mint első pillantásra látszik.

S hogy valószínűleg bonyolultabb is, méghozzá nemcsak romlottsági fokát, hanem eshetőségeit illetően, azt hadd fejezzem ki még egy sor kérdőjellel, amelyet nem a szónoki hevület, hanem a kétség, a remény és az aggodalom párharcának eldöntetlen — vagy hullámzó — állása mondat velem. Tudhatjuk-e, lemérhetjük-e elméletben, hogy mekkora a lehetőség? Hogy hol a fal? Aki nem mozdul, aki nem próbálkozik, azt emlékei vagy rémképei nyűgözik, s könnyen lehet, hogy olyan présekben szorong, olyan tabukat tisztel, amelyek a valóságban már régen nincsenek.

Próbálni, persze, többféleképpen lehet és kell, az alkotásnak és a gondolkodásnak, a szellemi élet eleven élésének, a periféria — és a provincia! — áttörésének többféle útja-módja van. Ha valakiben például az a vélemény kristályosodik ki, hogy a periférizmus egyik ellenszeréül az irodalom műhelyeinek fölpezsdítése, élesebb elhatárolása kívánkozik, hogy a fásultság egyik főoldója éppen egy új, minden megkötő görcsöt és elavult skálát elvető műhely — lehetőség! — merész megteremtése lehetne, annak azt kell próbálnia. Aztán majd a gyakorlat eldönti, hogy a körülmények hatalmának és a vállalkozás energiájának mi a tényleges eredője, hogy hol a fal, a határ.

De itt már én is abbahagynám. Persze, lehet, hogy éppen itt kellene kezdeni a lehetőségteremtést: a néven-nevezéssel.

Horgas Béla

Magyar versek lengyelül

Az *Élet és Irodalom* ez évi 15. száma beszámolt a POEZJA című lengyel költészeti folyóirat „magyar számáról". Hadd egészítsem ki ezt a közleményt:

A POEZJA februári számában, melyet Kassák Lajos képarchitekturáinak reprodukciói illusztráltak, 12 magyar költő verseit olvashattuk lengyel műfordításban: az említetteken — *Kassák Lajos, Illyes Gyula, Weöres Sándor, Rónay György, Benjámin László, Somlyó György, Garai Gábor* és *Tandori Dezső* versein kívül *Juhász Ferenc, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes* és *Pilinszky János* költeményeit. A versek fordításából az oroszlánrészt kiváló költők vállalták: többek közt *Miron Bialoszewski, Artur Miedzyrzecki* (a folyóirat egyik szerkesztője, s az összeállítás kezdeményezője), *Tadeusz Nowak* és *Wiktor Woroszylski*.

Ez az összeállítás az 1967-ben megjelent önálló lengyel Kassák- és Illyés-kötet után első szélesebbkörű bemutatása élő magyar költészetünknek.

Kerényi Grácia

1968 ÁPR 27

Tardi Sándor

Boldizsár Iván: A londoni éghajlat (3. old.)
Csepel — romantika nélkül (12. old.)

A „fényes szellők" születése

1945-ben, mikor megszűnt a recsegés és ropogás, hirtelenül hasonló koratavasz tört ránk s oly fényességes május, mint amilyen az idén igérkezik. Eppen akkor kerültem vissza a fővárosba a Bakony rengetegéből, családommal, amelynek tagjai: a sokat szenvedett feleség, két apró gyermek és egy friss feketében gyászoló özvegy, a napam (vagyis anyósom) voltak. A harmadik gyermek — aki most egy évig külföldön tanuló ösztöndíjas — már szintén útban volt ekkor, szeptemberre vártuk születését. Ennek a leendő harmadiknak, akiről akkor még azt sem tudhattuk, fiú lesz-e vagy lány: volt lényegesen közrejátszó szerepe abban, mikor közvetlenül a háború után nekibuzdulva, én is újra dalra szántam el magam, mint a többi gubbasztó, akik éveken át íróasztalunknak dolgoztunk: hallgatásra kárhoztatva vártunk, mikor szállhatunk már vissza berkeinkbe, hogy rátérhessünk sürgető dolgainkra. A háború iszonyúságai közben 1944 Szilveszter napján temettük el apósomat Bodajkon, ahol egy kis parasztházban laktunk, a Bakony és a Vértes horpadásában — tehát a lehető legrosszabb helyen.

Úgyszólván a nyakunkban dőlt el a háború...

Friss gyászunkban egyre inkább növekvő vigasztalásul hatott ránk, hogy egy új életet várunk magunk közé — s hozzá kell tennem, hogy a helyzet országosan is körülbelül hasonló volt; sokat-sokat temettünk, szenvedtünk s úgy éreztük, elérkezett a pillanat, mikor újjá kell születnünk, föl kell tápászkodnunk a romok közül s elölről, de most már egész másképpen kezdenünk el mindent.

Ilyen körülmények között, ebben az érzésvilágban született meg első két versem a háború után Budapesten: a Romhalmok felett és a Sej, a mi lobogónkat... Tudtuk, hogy felszabadultunk, egy átkozott és sok százados, nyomasztó teher alól, mely pont 44—45 rettenetes fordulatában kulminált: s bár még így is maradt ok, éppen elég, a kétségbeesésre: a gyász és füst és piszok és infláció közepette is annyi magamba vetett önkéntelen hittel és bizakodással töltött el a remény, az a sok mindennel kecsegtető, eget nyitó, májusi sugárzás: hogy úgy éreztem, életem értelmét fejezem ki egy röpke fohászú dalban, mely valóban pillanatok hevületében született — de soha létre nem jött volna, ha Vásárhelyi Zoltán oda nem küldi a verstestre váró zeneanyagot a lakásomra és nem követelőzik, sürget és hajt nap mint nap, hogy azt tetszésem és válogatásom szerint segítsem életre hozni; mert sürgős, elő akarják adni a Rádió és a munkásénekkarok, az ő vezényletével.

Némi halogatás után, nekiduráltam magam egy verőfényes délelőtt. Elővettem, nézegetni kezdtem a kottasorokat: mind csupa népdalmelódia volt, ki magyar, ki más szebbnél-szebb zenei gyöngyszemek... Elsőül egy csángó melódiát választottam ki, vallomásában tragikus és bús zengésűt — s ihletőm az volt: mint lehetne ezt a komor történelmi tragédiát derűre és bizakodó vidámságra változtatni át?

Az eredeti, a zenével együtt született moldvai csángó népdalszöveg — ha jól emlékszem — így hangzik: „Sej, a fekete hattyu gyászt visel magáért Sej, én is gyászt viselek elveszett hazámért..."

A melódia is gyönyörű.

Csak úgy érdemes hozzányúlni, ha sikerül valahogy fénybe borítani ezt a fekete századokat kifejező, általános történelmi gyászt, ami kicsordul régi szomorú dalból, és az andantét indulóra, kemény tempo giustora változtatni át. Ne temetési felvonulás legyen, hanem méltóságos diadalmenet a jövő felé, amely egyáltalán nem veszett el, sőt itt van a markunkban, csak meg kell jól ragadnunk s szépen és okosan tisztába kell vele jönnünk.

S akik netán még nem volnának tisztában vele, azokat fel kell világosítani élőszóval vagy tisztázó tanulmányokkal — és akár történelmi regényekkel is —, „hogy látva lássanak"...

— Rajta, írók, nincs itt más: írni kell! Nem sírni kell — biztattam magam.

Így született ez a kis induló, amely aztán sokkal nagyobb szerephez jutott, mint amit

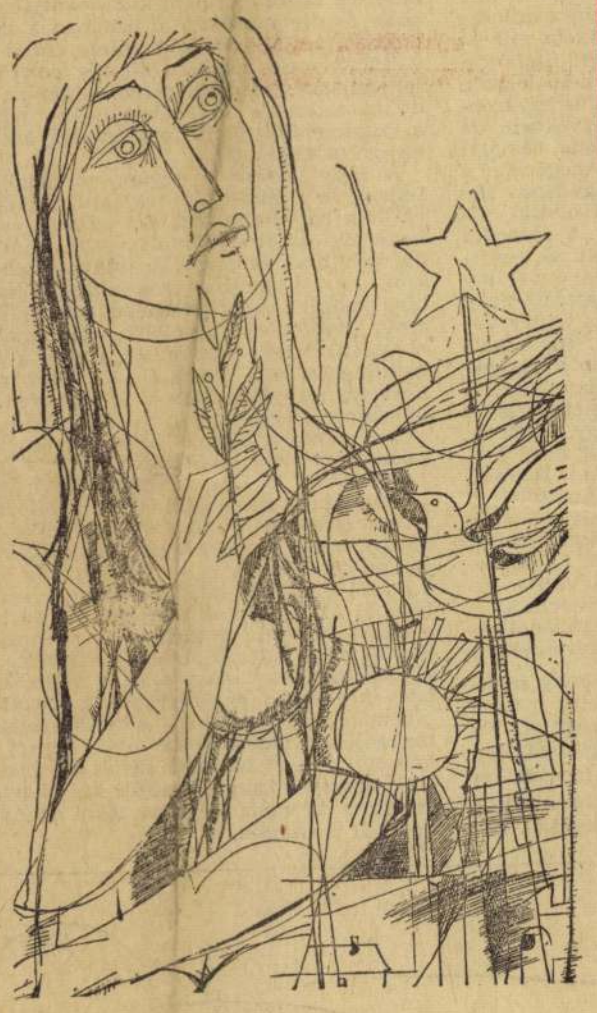

Tardi Sándor: Május 1.

tán érdemel — s ez megint Vásárhelyi és a nékoszista diákság gondja volt, majd a tankönyveké, kiadóké, akik szárnyára bocsátották és országszerte népszerűvé, úgynevezett tömegénekké tették a kis dalt. Mi tagadás, azóta valóban volt már egy-két történelmi pillanat, mikor ez jelentette a sorakozót: mindjárt megint 56 után is... De most hagyjuk ezt.

Én valóban nem tettem mást, csak azt, hogy lefirkantottam akkor délelőtt mindjárt, ami föllobbant bennem (mert ez a sok mindenféle megfontolás, amit itt felsorakoztattam, csak pillanatok törtrészeinek dolga volt — nem az a fontos, mit fontolgat magában a költő, míg előkaparja a tollát, hanem az, amit leír!).

Kiskőrösön jártomban, most legutóbb, a költészet napján, egyik legmeghatóbb emlékem elevenedett fel a Sej, a mi lobogónkat kapcsán. Eszembe jutott, hogy a 48-as forradalom századik évfordulója — 1948. március 15-én — ezzel a kis énekkel búcsúzott az ünneplő tömeg Petőfi házától, és Kiskőrös városától. Valahogy úgy jött, hogy el is meséltem a hallgatóságnak, s mint már számtalan sok esetben, itt is majdnem azzal végződött a találkozó, hogy a közönséggel együtt közösen elénekeljük a kis fohászt — de erre most nem került sor.

Huszonhárom nehéz, próbára tevő esztendő telt el a dalocska születése óta — s mit mondjak még: ha annyi százasom volna, mint ahányszor ezt azóta hazánkban és hazánkon kül elzengedezték: uramisten! még utóbb valami jótékonysági alapítványt tehetnék le belőle, mint más bőkeblűek, esetleg pont „Fényes szellők" címen: évről évre kiadandó ifjúsági ösztöndíjra... De tréfán túl, erre már valóban nem volna szükség. Huszonhárom év alatt — s éppen az írók alapos közreműködésével — annyit változott a világ, telítődött a tudás, nemesedett az érzés és gondolkodás a hazai és nemzetközi ifjúság javában, hogy azt lehetne mondani: az a fényességes május és —jelképesen — ezek a kis fényes szellők, szétfoszladozva, már ott lengedeznek az egész világban.

Jankovich Ferenc

1968. ÁPRILIS 27. ÁRA: 2 Ft

ben

tödik lakos pedig közép-
skolai végzettséggel rendel-
ezik.

Varsóban sok a nő: száz
érfira száztizenhét nő jut,
olott az országos átlag 100:
06. Mintegy háromszázezer
ázaspár él a lengyel fővá-
osban, de sokan elválnak,
zer lakosra 3,6 válás jut.
mi az egészségvédelmet il-
ti: 6871 általános orvos és
905 fogorvos dolgozik a vá-
osban.

S még néhány közlekedési
dat. 1973-ban nyolcvanezer
agántulajdonban levő sze-
élygépkocsi volt a fővános-
an, 4155 taxi mellett, ezen-
ívül 37 villamos- és 133
tóbuszvonal állt a közön-
g rendelkezésére.

(—ara—)

ei

USA

Hosszú haj és harci morál

Az Egyesült Államok haditengerészetének parancsnoksága rengeteg gonddal küzd, azonban júliusban egy nagy sikerről számolhatott be: sikerült megfelelő döntést hozni arról, milyen hosszú hajat viselhetnek a haditengerészet tagjai. A szakáll és bajusz hosszát illető döntést egyelőre elhalasztották: a kérdést szakértők tanulmányozzák.

A haditengerészet főhadiszállásán közölték, hogy a döntés: a haj hossza négy hüvelyk (egy hüvelyk: 2,54 cm) lehet, míg a haj vastagsága legfőljebb két hüvelyk.

A hosszú haj viselésének az azóta nyugdíjba vonult Elmo Zumwalt tengernagy nyitott szabad utat: 1970-ben, vezérkari főnöksége első évében engedélyezte, abban a meggyőződésben, hogy ez emelni fogja a tengerészek

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 SEP 11

NÉPSZAVA

Tardi Sándor

1976. szeptember 11.

1021

Tardi Sándor: Anya és gyermeke

Kolozsvári Miklós: Szörny

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1977 JAN 15

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor: Pár

1848—49 amerikai visszhangjáról. *Urbán Aladár*, a budapesti egyetem tanára viszont a fordítottját kereste: Amerika képét vizsgálta 1848—49 magyar közgondolkodásában. Hamza nem történész: nem is vállalkozott egyébre, mint néhány, eddig ismeretlen korabeli újságcikk fontosabb részleteinek közreadására. Főleg az akkori Amerika legnagyobb újságjából, a New York Tribune-ból válogatta idézeteit; e lapnak küldte később európai tudósításait Marx és Engels, meg a mi Pulszky Ferencünk is. A szaktörténész Urbán Aladár — a *New Hungarian Quarterly* hasábjain — módszeresen követi a szabadságharc Amerika-képének alakulását a válságos másfél esztendőben.

★

A sárgult újságlapok olvasóját meglepi, mennyire visszhangtalan maradt Amerikában a márciusi forradalom. Hamza dokumentációja híven tükrözi, hogy az amerikai sajtó milyen lassan ébredt csak a közép-európai események fontosságának tudatára. 1848 őszén az amerikai publicisták Ausztria belügyének tekintették a magyarországi eseményeket, nem ismerték fel külpolitikai jelentőségüket — írja. A Tribune még Jelačič támadása után is tele van félreértésekkel — vagy tudatos hírmanipulációval? —; magyarellenes függetlenségi harcot lát a horvátok, szerbek támadásában és Széchenyit tekinti „a szlávokkal való bajok okozójának".

De fordulat következik be a bécsi forradalom hatására. Ezt az eseményt már Amerikában is sorsdöntőnek érzik, legalábbis Ausztria

Urbán Aladár cikkének tanúsága szerint a hazai Amerika-képben is 1848 őszén következik be a fordulat. Bár a *Márczius Tizenötödike*, az *Életképek*, a *Nemzetőr* már tavasszal és nyáron is hivatkoztak az amerikai példára s főként a nagy mintaképre, George Washingtonra, az amerikai alkotmány szövegét csak őszre jelentetik meg Magyarországon. Jelačič támadása után pedig már az amerikai függetlenségi háború hősies küzdelmeire emlékeztetnek a hazai publicisták, s 1848 végére az amerikai kormányzati forma, a köztársaság válik tisztelt és vágyott példává. 1849 tavaszán az 1776-os amerikai Függetlenségi Nyilatkozat lesz a Kossuth szövegezte magyar kiáltvány modellje, s a debreceni dokumentumot a kormányzóelnök hamarosan el is küldi Taylor amerikai államfőnek. A lépésnek már politikai jelentősége van, a fiatal magyar nemzeti kormány az Egyesült Államok diplomáciai segítségében bizakodott. S ha Dudley Mann ezt követő magyarországi missziója kudarcra volt is ítélve, a magyar forradalmárok érdeklődése az Egyesült Államok vívmányai és intézményei iránt, s a későbbi bátortalan kapcsolatkeresések meghozták az óceánon túliak rokonszenvét — ez Urbán Aladár írásának tanulsága.

★

Hamza András dolgozatából kiderül, hogy az amerikai közönséget végül is a cári beavatkozás hozta lendületbe. Hasonlóan az angliai magyarbarát gyülésekhez (megdöbbentően hosszú listájukat Haraszti Éva közölte), New Yorkban és más amerikai nagyvárosban is

Roosevelti New Deal idején kidolgozta az úgynevezett „announcement-effect", a bejelentéshatás elméletét. Ha egyszer a kormány be-

Tardi Sándor

Tardi Sándor: Család

pari szolgáltatásokban, mert azt hiszem, így hatékonyabbá, elérhetőbbé és olcsóbbá válnának.

— Igaza van, de ez nem az állami tervgazdálkodás elhibázottságát, hanem csupán zavarait jelzi. A jó tervgazdaság anticipálja azt, amit a piac spontánul fog igényelni. Elejét veszi a kínálat leszűkülésének, s így megakadályozza az árak, díjak emelkedését. Van azonban a magyar tervgazdálkodásnak egy régi, múlni nem akaró betegsége, a létesítménycentrikusság. Ez össze is függ azzal, amit említett, meg túl is mutat rajta. Gazdaságunk nem törődik eléggé a meglevő állóalapok jobb kihasználásával, a nem termelő állóalapok karbantartásával. Csak új létesítmény számít vívmánynak, eredménynek, s a termelékenység fokozása vagy a karbantartás kamatozó gondossága nemigen üdvözöltetik. Ez az orientáció addig érthető, amíg új és új mukahelyeket kell létesíteni. De a teljes foglalkoztatottság beköszöntével már inkább csak szokás. Egyáltalán nem jó a beruházásokban az építési hányad és a géphányad aránya. Minek van becsülete a sajtóban, a termelési beszámolókban? Az új csarnoknak, amelyet szalag elvágásával fel lehet avatni. (Hadd tegyem hozzá, hogy sok vállalatvezető fáraónak hiszi magát, akinek piramissal kell megörökítenie működését.) Inkább azokat a vezetőket kéne megbecsülni, akik régi csarnokokban is új technológiát tudnak alkalmazni. Az az igazi eredmény, ha nem kell új gyárat építeni, mert a régi kitűnően és kitűnőt termel.

Hernádi Miklós

M. Kiss József: Á

Szerkesz üzenete

G. I., BUDAPEST. Ön bírálatot vár, mi hirtelenjében csak megköszönni tudjuk nyomtatott „hozzászólását" a **Négy fénykép** című cikkhez. Bár gyakran kapnánk hasonló választ! Azt, hogy a Fővárosi Művelődési Házban és más városokban is működik már **Fiatal édesanyák klubja**, természetesen tudtuk. Az **Ő** című kiadvány azonban az első, felületes olvasásra is azt bizonyítja, hogy itt-ott már nyitott kapukat döngetünk, hiszen a GYES-en levő fiatalasszonyok nemcsak általánosan művelődnek, hanem, mint ezt a 78 oldalas füzet bizonyítja, a gyerekgondozás higiéniai, mentálhigiéniai és nevelési problémáihoz is megkapják — ha igénylik — a szakemberek segítségét. De nyilván olvasónk is tudja: a kismamák nevelésének, pihenésének, szórakozásának még nem mindenütt kínálnak terepet. Nem az ajtó csukott. Inkább az az igazság, hogy kevesebben kopogtak az ajtón, mint szeretnénk.

GAÁL ZOLTÁN, NYÍREGYHÁZA. A szentendrei művésztelep galériájában megrendezett Beck Judit kiállítást május másodikán bezárták. Hogy a korszerű, törhetetlen üveglapokra festett „lélekvidámító" képek mikor és hol kapnak helyet az óvodákban, őszintén szólva nem tudjuk. A mi véleményünk egyezik az Önével. **„Egyszerre kínálnak vizuális élményt, szellemi örömöt, természetszeretetet, ízlést, játékosságot"** — állapítja meg. A többi virágképet illető kérdésre választ adott a kiállítás katalógusában Mucsi András: „Beck Judit a Virágnaptár akvarelljeit olyan előkészített papírra festi, melyen az ábrázolás törvonalait előzetesen domborítással alakítja ki."

TÖBB OLVASÓNK kifogásolta ingerülten az április 24-i számunk első oldalán megjelent verset, Tóth Eszter **Melinda orgonál** című szonettjét. Olvasóink szerint a vers öncélúan utal egy nem közismert műveltségi forrásra; nem lehet tudni, ki az a Melinda és mi köze az orgonához; a szonett ambusai szabálytalan összevisszaságban váltakoznak trocheusokkal, spondeusokkal: tartalma és formája egyaránt zavaros, mondatai bonyolultak, idegen szavak és szokatlan szóösszetételek terhelik, a vers érthetetlen. Úgy érezzük, Tóth Eszter verse a költői öncélúság szöges ellentéte. Talán éppen azért, mert **Kistétényi Melinda** orgonaművész nevének ismerete nélkül is helytáll magáért.

Az a meggyőződés érződik a versből, hogy a szövőnő, esetleg egy futószalag betanított munkásnője hasonló értékű emberi cselekvést végez, mint az orgona művésze: az orgona és a szövőgép „terméke" — legyen az muzsika, vagy szép kelme — **emberebb**, mint a megmunkálatlan „Természet". Mindez klasszikus szonettformában, de a régi típusú szonettnél sokkal nyugtalanabb, lüktetőbb, sorról sorra indázó mondatokban: a külső forma az aranymetszés szabályos jegyeit viseli, mint a szonett hagyományos zenei megfelelője, a **szonáta** —, a belső forma dohogó, itt-ott szinte berejes, mint a gyári gépek. A jambus csak a sorvégeken — rímhelyzetben — szabályos. Babits szerint ez megengedő a magyar szonettben, a költő hát a sorok között a szabályok betartásával is tetszés szerint játszhatott gondolatainak ritmusával.

SZÁSZ ISTVÁN, SZENTENDRE. A hosszú ë hang helyesírási jelöléséről és az ejtésbeli kötelezővé tételéről nem indítunk vitát, bár különböző, nyelvművelléssel kapcsolatos vitáinkban újra és újra felbukkan a kérdés. Úgy érezzük, tudományos (nyelvészeti, nyelvszociológiai) megközelítése nem tartozik hatáskörünkbe.

mos.

Egyelőre tehát nem a h szoros, hanem a mínusz e res milliomosok anyagi h tén kellene töprengenünk gondolom.

Galla Mil

Budap

★

A Hárommillió című g szerzője aggodalmának ad got: a hárommilliós főnyere lehetősége nem csábítja-e dalmunk tagjait, hogy a „b lettel végzett munka és a játék helyett a szerencsevad hamis alternatíváját" válass

Mert a csábítás túlontúl nak látszik, — *óv* — nem a javaslattal: maximálják nyereményt kerek egymilli rintben. Ez az összeg éppen ra, mellyel szerinte „ma n egy átlag állampolgárnak ner az álmai, hanem *természetes nyei* is" kielégíthetők. T tehát nincs is szüksége a b nyertesnek, hacsak nincsenek *mészetellenes* igényei.

„Természetes" igények az nincsenek. Igények vannak, lyek dinamikusak, mozg mértékük attól az összegtől mellyel az egyén biológiai ségleteinek kielégítése után rendelkezik.

Valószínűtlennek látszik, h lottózók között ne lennének lakás-, autó- és nyaralótulaj sok, akik a nyerhető pénz (é a játék) miatt töltik ki hétrő re a szelvényeket. Elképz hogy további igényeik vanna az említett javakon, de m nen a henye, „szelvényva életen, mely a glossza szeri játosan társul a lottó főnyere hez.

Majdnem bizonyos, hogy tó-milliomosok a nyeremén részét takarékbetétben helye hogy a betett összeg kam kiegészítsék munkával s jövedelmüket. Az is val hogy az esetek többségébe a kamat meghaladja a m val szerzett jövedelmet, magában véve is elegendő, h nyertes ne dolgozzék. Előf hat, hogy néhányan ezt a oldást választják.

Le kell szögeznünk: tár mi rendszerünktől, a szoci életeszménytől idegen a m nélküli, „szelvényvagdosó" delemszerzés, az ilyen anyag zison alapuló életmód. Ezen a ton véleményem tökéletesen zik — *óv* —éval. Abban vi már nem értek vele egyet, a szocialista életeszményt sorban a millión felüli lott reményektől látja veszélyez

Az ÉS-nek ugyanabban a mában, melyben — *óv* — szája megjelent, szó esik egy tési vállalkozóról, aki napi három órás (illatosan és

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1976 MÁJ 8

Tardi Sándor

1021

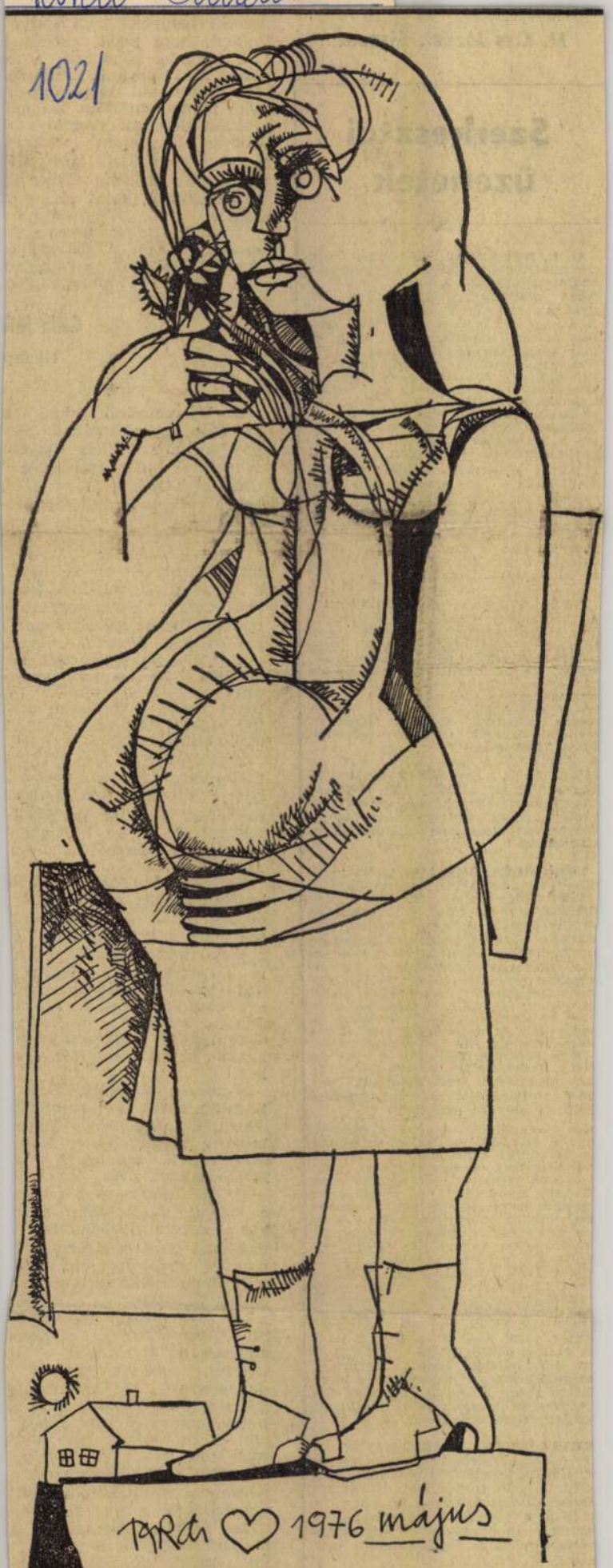

Tardi Sándor rajza

Tardi Sándor

Anyaság

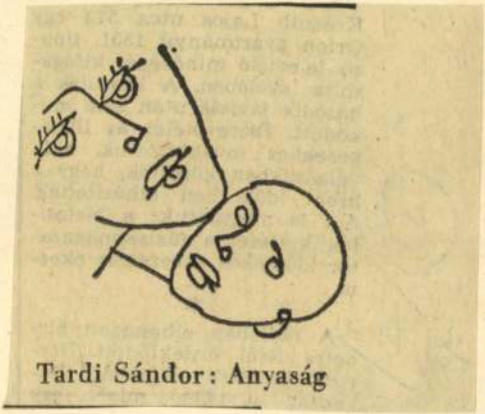

Tardi Sándor: Anyaság

NÉPSZAVA, 1976. április 17.
7. oldal

Tardi Sándor

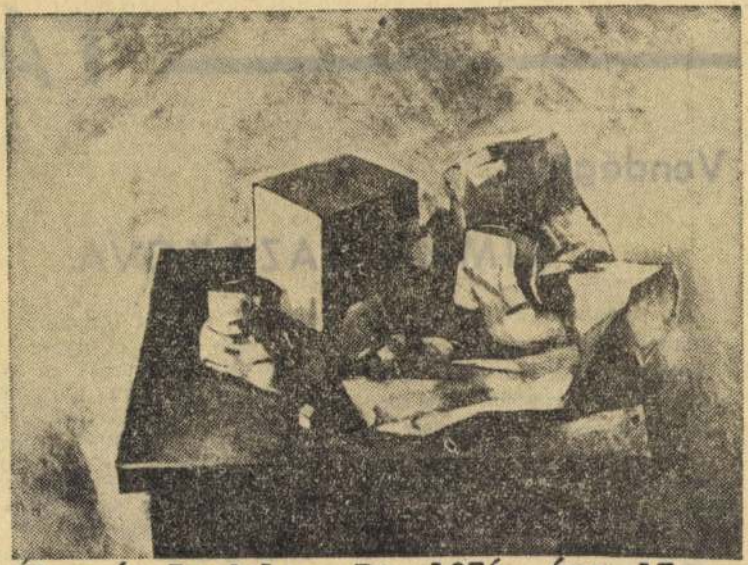

Tardi Sándor kiállításáról

Élet és Irodalom, Bp. 1976. ápr. 17.
XX. évf. 16. sz. 8. lap.

[redacted]

TÁJ

Vendégünk:

RIMMA KAZAKOVA

A nálunk is jól ismert orosz költőnő annak a nemzedéknek tagja, amely az ötvenes évek második felében robbant be a szovjet irodalomba, s amelyet — többek között — Voznyeszenszkij, Jevtusenko, Vinokurov neve fémjelez. Rimma Kazakova, akinek a közeljövőben jelenik meg tizedik verskötete, az írószövetség vendégeként többször járt Magyarországon. Költészetünk barátja és avatott fordítója, most például összeállítást készít a leg-

ezek a szerzők irodalmunkban már jelen vannak ugyan, de az olvasó felé most teszik az első lépéseket. Egy újabb kezdeményezésről is beszámolhatok. Néhány hónapja a Komszomol moszkvai titkársága irodalmi stúdiót nyitott, iskolateremtő szándékkal. Azon túlmenően, hogy megbízható eszmei-művészi orientációt igyekszünk nyújtani a most indulóknak, első kötetünk világra jöttét is egyengetjük, gyorsítgatjuk. E stúdiónak körülbelül száz tagja van.

— *Kik azok, akikre felhívná a magyar olvasók figyelmét?*

TARDI SÁNDOR grafikus
Mezőkövesd, 1938

A Képzőművészeti Főiskolán Hincz Gyula, Barcsay Jenő és Kádár György osztályán tanult 1963-ig. Tanulmányuton az NDK-ban, Ausztriában, Svájcban és Franciaországban járt. Csoportos rendezvények mellett 1964-ben Dunakeszin, 1966-ban Mezőkövesden, 1968-ban a Könyvklubban, 1971-ben a Madách Szinház előcsarnokában mutatkozott be önálló anyaggal. - Modern hangvételu akvarellek, tollrajzok művelője, ismert ujságrajzoló.

Művészéletrajzok 197

Tardi Sándor: Gitáros

Tardi Sándor

„Gitáros"

Népszava, 1976. jan. 1 – 8 old

Tardi Sándor: Fiatal lány

Tardi Sándor

„Fiatal láng"

Népszava, 1976. jan. 10 - 7 oldal

Tardi Sándor: Kézfogások

Tardi Sándor

"Kérfogások"

Népszava 1976. jan. 18 - Foldal

mennyire megh
ember további
Shaw antialko
örökös rettegés
tőződhet. Ezért
linból Londo
anyját, hogy
Még később
gondolt arra, hogy milyen ko
rülmények között jöhetett a
világra. És még valami, ami
nagyon fontos: „Gyorsan meg-
tanultam, hogy nevessek rajta.
És azóta nevetek mindenen...
mi egyebet tehetnék?"

Még tömörebben fogalmazta
meg unokafivérének, Charles
Macmahon Shaw-nak, apjáról
alkotott véleményét: „Sohasem
tagadtam meg apámat. Ellen-
kezőleg, mindent elkövettem,
hogy kisimítsam szeretetre
méltó oldalát és rámutassak,
hogy komédiás adottságom az
ő terhelt életvitelének humo-
ros szórakozásaiban gyökere-
zik. De céltalan volna tagadni,
hogy iszákossága által tönkre-
tette házasságát és karrierjét."

Az iszákos apa az alkoholiz-
mustól nem tudott, talán már
nem is akart szabadulni. Kü-
lönösen azóta, hogy házukban
megjelent — még a fiú, G. B.
Shaw születése előtt — George
John Lee, az énektanár, a
„hipnotizáló karmester". Elő-
ször énekórákat adott Lucinda
Shaw-nak, az anyának, majd
oda is költözött s az asszonyt
a zene varázsába vonta. Ez a
házassági háromszög ugyan-
csak mély nyomott G. B. Shaw
lelkében, noha soha egy rossz
szóval nem illette a betolako-
dót. Talán még hálás is volt
neki, hiszen a család kenyér-
szűkében élt, kellett a támo-
gatás. Azonkívül nagy szerepe
lehetett abban, hogy Shaw ze-
nekritikusként kezdte, és csak
később, hosszú évek múltán

nan hívni lehetett, de a nyil-
vános állomást a dolog termé-
szete folytán nem lehetett föl-
tárcsázni, így tehát a készülék
egyoldalú állomásként műkö-
dött, de tagadhatatlanul többet
ért, mint a semmi. Az az iz-
gága természetű lakótárs, aki
mindenre szeretett csípős meg-
jegyzéseket tenni, ezúttal sem
tagadta meg önmagát, s egy al-
kalommal, amikor a telefonról
volt szó, némi ingerültséggel
morogta:

— Stockholmból az utcáról
is fel lehet hívni a budapesti
számokat, csak be kell dobni a
megfelelő számú koronát. No
szép — fejezte be szokása sze-
rint a magánbeszédet, és elbal-
lagott, hogy szemügyre vegye
a kutyaólat, ahonnan a mér-
ges házőrzőt már eltávolítot-
ták.

A KAPUTÓL néhány lépésre
tehát felkerült egy oszlopra
csinos műanyag tető, amely
úgy festett, mint egy félbevá-
gott esernyő, s alatta megkezd-
te áldásos működését a nyil-
vános állomás, amely mind
járt a kezdet kezdetén meglehe-
tősen nagy forgalmat bonyolí-
tott le, noha háromperces kor-
látozással állt a beszélgetni
óhajtók rendelkezésére. Az el-
ső vihart ismét a firenz
csempés anyós robbantotta k
aki marék forintossal felszere
ve rászállt a készülékre, mi
egy kövérkés őszi darázs
szőlőfürtre, s háromperce

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1976 AUG 9

MAGYAR NEMZET

Tardi Sándor

A Magyar Nemzet galériája

1021

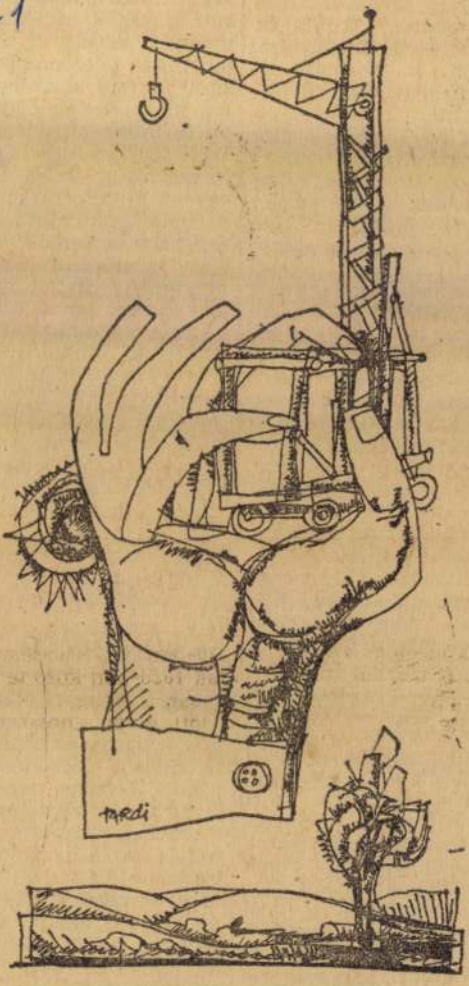

Tardi Sándor rajza

Dr. Hajdók János

Könyvalamizsna

szerű fogadás nem kerül többe néhány száz forintnál. Könyvtári helyiség, bútorzat, rendszeres könyvvásárlás tízezrekbe kerülne. Az ország ötezer általános iskolájának könyvtárosítására — merjünk-e szorozni? — milliárddal határos összeg kellene.

A sportszatyor és a konyak találkozása olcsón megadta azt az illúziót, hogy történt ebben a dologban valami. A csornaiak felhívása is csak erre jó — illúzióra.

Pedig a társadalom segítségére nagyon is szüksége van az iskolai könyvtáraknak. Ha leszavaztak is engem a zsüriben, nem változott a véleményem. Az induló milliárd-körüli összeget, meg a továbbfejlesztéshez való százmilliókat ugyanis nem fogják belevenni az állami költségvetésbe, sem a mostani takarékossági időszakban, sem a következőben.

Talán éppen az iskolai könyvtárak ügyében tűnik legjobban szembe az ellentét a gazdaság helyi prosperálása és a költségvetési sovány kosztra fogott kultúra szűkölködése között. Bocsánat, de nekem erről az a Karinthy-sor jut eszembe: „Nadrágom rongyos, de nemes szívet takar."

Elvben mindenki elfogadja, hogy a termelést csak kiművelt fők fejleszthetik, s így a művelődésre költött pénz: beruházás. De az elv nehezen váltható át forinttá, még a legfontosabb területen is.

Az általános iskolák öröklött épületei az államosításkor szánalmasak voltak. Harminc év alatt sok iskola épült, de a legtöbbjük csak annyi hellyel, hogy minden gyereknek legyen hol leülni, két, sőt három műszakos váltásban. Az olvasás, a testnevelés, a közösségi élet, a higiénikus étkezés — számon kívül maradt új épületekben is.

Bármilyen nehéz is pénzt, kapacitást szerezni építéshez, megindult a továbbfejlesztése, kiegészítése azoknak az iskolaépületeknek, amelyek még érdemesek erre, s van is hozzá elég nagy telkük. Arról is döntöttek illetékes helyen, hogy általános iskolák építése, kiegészítése előbbre való feladat, mint ahogy eddig kezelték.

nap alatt, óvodai és iskolai férőhelyeket. Ha erre nem készülünk fel idejében, a nagy nehezen megalkotott iskolai könyvtárak is menthetetlenül visszaosztályosodnak.

●

A legnagyobb vidéki város egyik új lakótelepén elkészült a tágas, korszerű iskola. Bőven van benne hely. Szép, nagy termet kapott a könyvtár. Öt (!) politechnikai műhelyt rendeztek be. De már előre tudják, hogy néhány év múlva, ha a lakótelep másik fele is fölépül, nem marad se műhely, se könyvtár, mindenhol osztályterem lesz.

Öröm, hogy új lakások épülnek, öröm, hogy majdnem kétszázezer gyerek született a múlt évben, de ezeknek az örömöknek az az ára, hogy gondoskodni is kell a gyerekekről.

Erre mozgósítsunk költségvetést és társadalmi összefogást. Ne alamizsnára.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor
1021

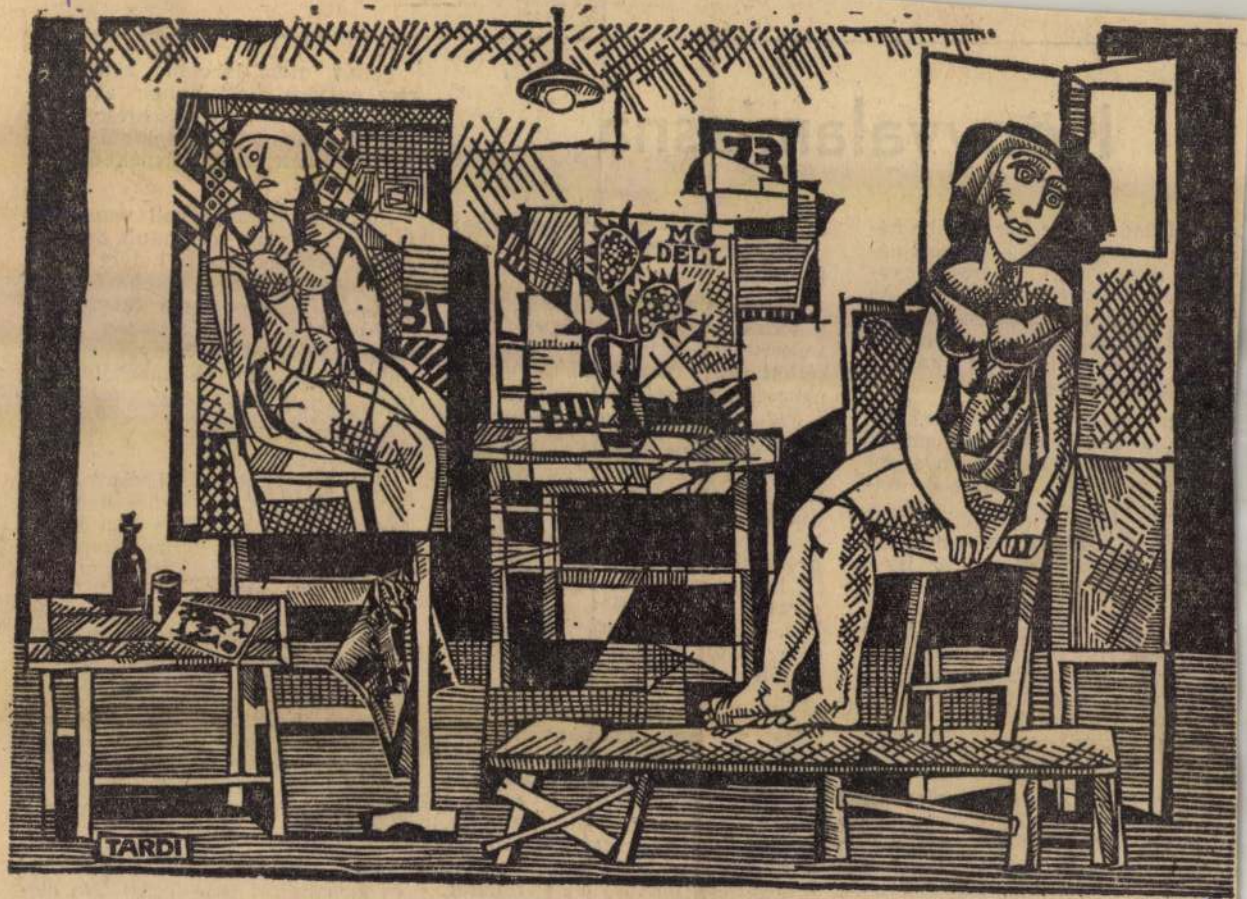

Tardi Sándor: Műterem

Heves fejfájás gyöt
múlt napokban, fájt
is, szédültem, nem volt
a hányinger kerülgetet
tem tehát a körzeti o
elpanaszoltam, hogy fá
a derekam, szédülök, n
gyam, és a hányinger
Kaptam is egy drága
— *Indometacinum* —,
vos nem mondta meg, h
len, én biztos voltam be
fejfájás, derékfájás, szé
vágytalanság és hányin
Elfogyasztottam az első napi adagot — három kapszulát —, azóta nincs semmi bajom, csupán a derekam és a fejem fáj, szédülök, étvágytalan vagyok, és a hányinger kerülget.

Egyelőre!

Ugyanis nem vettem azonnal észre a kapszulákhoz mellékelt figyelmeztetést, mely szerint a gyógyszer fogyasztása esetén *„mellékhatásként fejfájás, szédülés, gyomor-bélpanaszok, étvágytalanság, hányinger, hányás, hasmenés, bőrkiütés, aluszékonyság, fülzúgás, hallási és látási zavarok előfordulhatnak, valamint zavartság, hallucinatio, depressziós állapotok, vagy más psychés zavarok”.*

Fejlődő gyógyszeriparunk újabb eredménye bámulatba ejtett — egyetlen orvossággal a betegségek egész sorát lehet előidézni! A kapszulák fogyasztását azonban abbahagytam.

Mert hát, miért cseréljem fel szerény derékfájásomat egy komplett elmebajra?

Vagy prózaibban: ha már az ország sorsa a kezükben van, utasíthatják-e a hárommilliót érő ötös találat nyertesét, hogy a tekintélyes summából bölcsődét, szociális otthont vagy ideggyógyintézetet alapítson? Ha ez sikerül nekik, a riporteri túlbuzgalmat minden hallgató nevében megbocsátom.

(vété)

IGÉNYES BÉKÉTLENSÉG

Egy remek színész szabadúszó lesz. Garazs Dezső megválik a Madách Színháztól, ahol az utóbbi időben rosszul érezte magát. A terve — miként az Új Tükö
nek nyilatkozta —, hogy szerepe

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
19.76 JUL 17
Tardi Sándor
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
1021

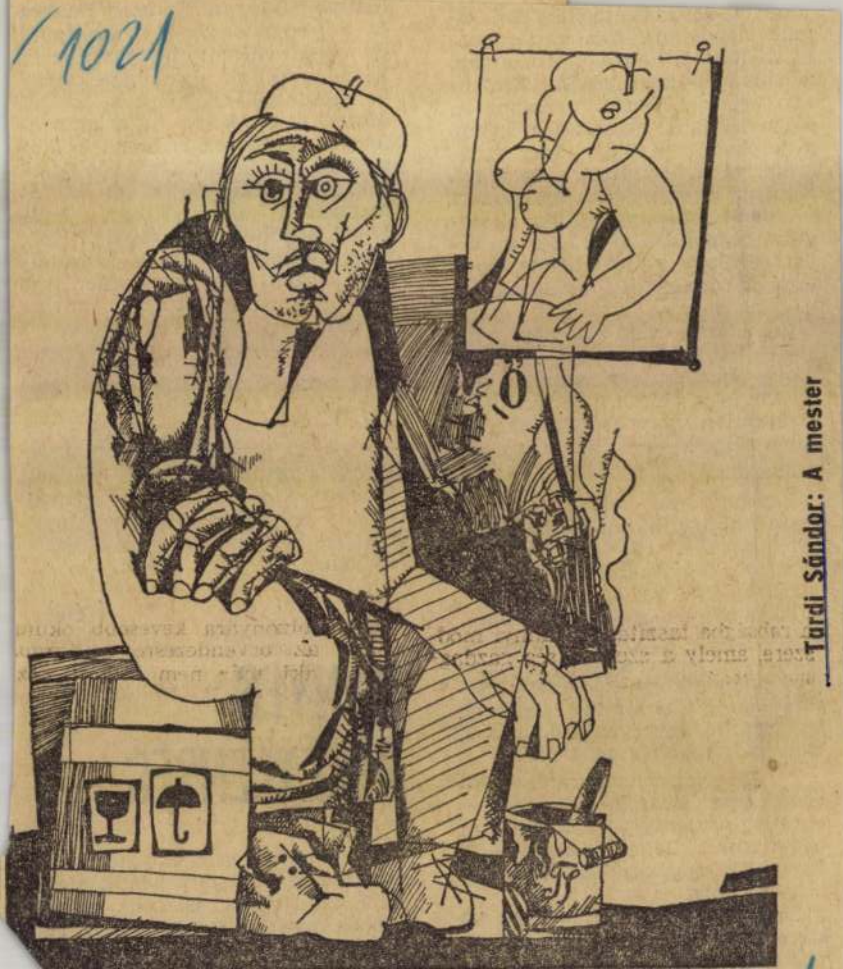

Tardi Sándor: A mester

SZEK

házban

san és szabadon, az éjszakai égbolt.

De ez csak a végső hatása Kapás Dezső színpadának. Felsorolhatatlanul sok rendezői gondolatból, megfigyelésből, e különös környezet szinte tudós ismeretéből áll össze a dráma hibátlan szellemi egésze. Apró mozzanatokból, amelyek külön-külön is feszültek vagy keserűen, kegyetlenül derűsek, együtt pedig mindenestül az erőszak mechanizmusáról vallanak. Színpadi fogásokkal, akár még szemfényvesztésekkel is él a rendező, kétszeresére tud nőttetni például a néző szeme láttára színészi termetet, óriássá a mértéken-nem-felülit azzal az egyszerű megoldással, hogy a melléje került *színészt* guggoltatja. A *viszonyítás* képessége is megvan ebben a rendezőben, s ez a tehetsége nemcsak szemmértékben, hanem szellemi mértékben, mérték- és aránytartásban is jelentkezik. Ritkán látható ennyire arányos előadás színpadon: egy nagy dráma nagy előadása.

Nagy alakítások egész sora vonul fel benne — pontosab-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 ÁPR 24
MAGYAR NEMZET

Tardi Sándor

Nemzet 1021

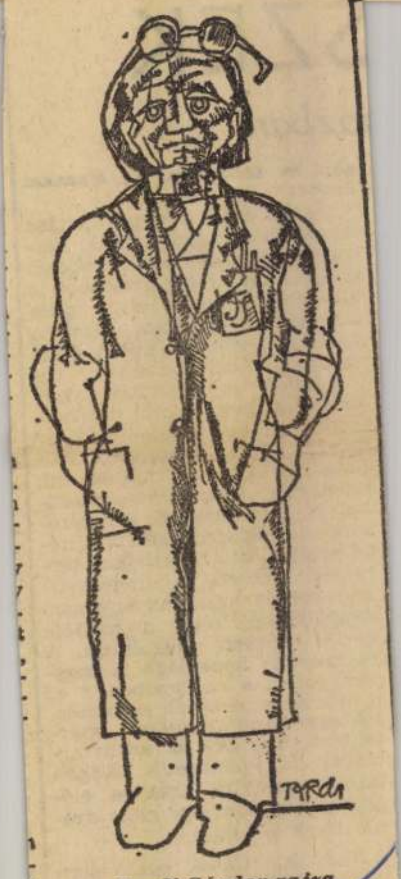

Tardi Sándor rajza

mentumot a kormányzóelnök hamarosan el is küldi Taylor amerikai államfőnek. A lépésnek már politikai jelentősége van, a fiatal magyar nemzeti kormány az Egyesült Államok diplomáciai segítségében bizakodott. S ha Dudley Mann ezt követő magyarországi missziója kudarcra volt is ítélve, a magyar forradalmárok érdeklődése az Egyesült Államok vívmányai és intézményei iránt, s a későbbi bátortalan kapcsolatkeresések meghozták az óceánon túliak rokonszenvét — ez Urbán Aladár írásának tanulsága.

★

Hamza András dolgozatából kiderül, hogy az amerikai közönséget végül is a cári beavatkozás hozta lendületbe. Hasonlóan az angliai magyarbarát gyűlésekhez (megdöbbentően hosszú listájukat Haraszti Éva közölte), New Yorkban és más amerikai nagyvárosban is

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1977 MÁR 12

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1021

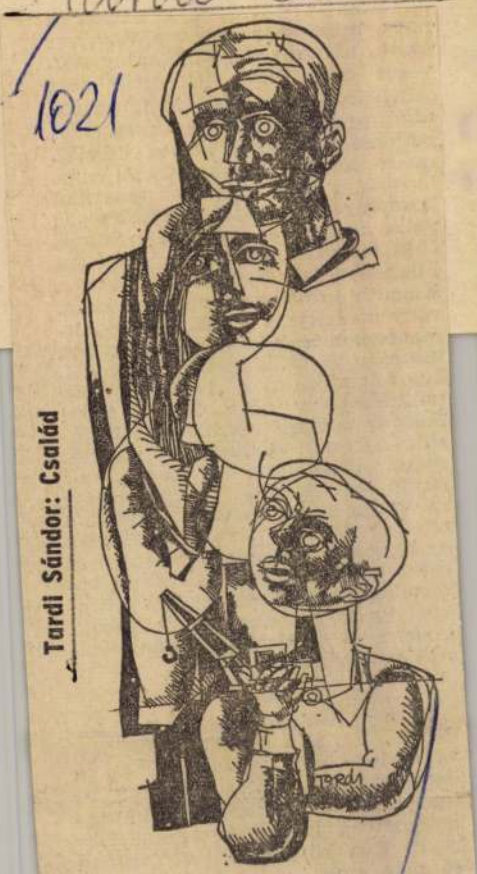

Tardi Sándor: Család

varba jövök, sőt elszomorodom, ha nem értek valamit. Így voltam például Kiss Anna Az a rettentő öregasszony című költeményével. (1975. október 25.) Képszerűsége megragadott, ám képletessége előttem megfejtetlen maradt. Kérem, tegyék meg, hogy valami módon le-(mű-)fordítják a szegény Lucián és a rettentő Öregasszony történetét." — Sejtésünk szerint kedves olvasónk megértette, vagy legalábbis közel járt ahhoz, hogy megértse Kiss Anna versét. Hiszen azt mondja: képszerűsége megragadta. S hacsak nem oly módon érzett így, mintha egy úgynevezett placebo-verset olvasott volna, mely a szavak csupán zeneileg összefüggő versbe ömlesztése minden egyéb jelentés nélkül — föltételezhető, hogy ezt a költeményt is felfogta, ugyanis Lucián és az öregasszony történetéről beszél. Arra szeretnénk biztatni levelezőnket, hogy olyan versek mögött, melyeknek képszerűsége megragadta, s még a benne húzódó epikai szálat is fölfedezte, ne sejtsen megfejteni való szimbolikus jelentést — fogadja el úgy ezt a kis életképet is, mintha a költő elmesélte volna egy személyes élményét, vagy tapasztalatát. Csupán egy „jelkép" szorul megfejtése: a bibliai kígyó. De hát van-e, aki nem ismeri őt, az ördögöt?

SOÓS BERNÁTH, BERN. Pontos cím nélküli küldeményét tekinthetnénk névtelen levélnek is, melyre nem szoktunk válaszolni. De ha már Ön mérgében vette a fáradságot és október 18-i számunk első oldaláról fotokópiát készíttetett, hogy epés megjegyzéseket fűzhessen hozzá, nem térünk ki a vita elől. Máriássy Judit, a bochumi nemzetközi nőszemináriumról írva, meglepődötten említette cikkében, hogy a Ruhr-vidéki város lemezüzleteiben Hitler-lemezeket látott, a könyvesboltok bestsellere Speer börtönnaplója volt, és kapós, a Mein Kampfot magyarázó, ismertető kötet is. „Ez a demokrácia!"; „Csak Hitler könyvet látott?"; „Csak ki kellett volna nyitnia a szemét!" stb. Ezek az Ön széljegyzetei. Szerkesztőségünk munkatársa — és munkatársai — a Német Szövetségi Köztársaságban épp úgy, mint más nyugati országban, láttak Marx, Lenin, Brecht, Sartre, Marcuse, Tyendrjakov, Solohov, sőt Kardos G. György köteteket is. És ezt épp oly természetesnek tartjuk, mint azt, hogy a magyar könyvesboltokban kapható De Gaulle önéletrajza, Heinrich Böll, Günther Grass, Simone de Beauvoir több műve, sőt G. M. Gilbert amerikai pszichológus Nürnbergi naplója is. Ez utóbbi korunk legnagyobb bűnperéről szól, melynek fővádlottja és főelítéltje Hitler volt. Az ő beszédeit ma lemezen terjeszteni, a Mein Kampfot megértően idézni, magyarázni — nemcsak egy magyar újságíró számára tetszik képtelenségnek. A jószándékú bochumi nőtalálkozó minden résztvevőjét meghökkentette a jelenség. Szerencsére a vendéglátó német asszonyokat is. Nem demokrácia ez, Soós úr, hanem üzlet, mely a demokráciát és a békés Európa érdekeit sérti.

mára, hacsak egy paránnyal is ki tudta volna egészíteni Arany János költői vagy emberi képét."

Nem azért írom ezt, hogy a Kosztolányi-kiadás elvei, összeállítási módja mellett érveljek. Ha *nem* volna ilyen, a költő végakaratával szembeszálló kiadás, kívánnám, hogy legyen. De mert már nagyon régóta — majdnem két évtizede — ez a Kosztolányi-kiadás, hiányát érzem másféléknek. Például a költő „önkritikáját" tükröző 1936-os *Összegyűjtött versek* új megjelentetésének.

A sztereotípia ellen

Nagy költők műveiből sokféle kiadást lehetne, kellene csinálni. Nem pedig évenként-kétévenként újranyomni azonos beosztású, azonos tipográfiájú összes verseket.

A sztereotip tipográfia segíti egyes versek olvasottságát, másokét viszont akadályozza, értéküktől függetlenül. Talán megfigyelték már, hogy kedvetlenebbül fogunk hozzá olyan vers olvasásához, amelynek címe a lap alsó felére került, s az első versszak után mindjárt fordítani kell. Ugyancsak hátrány a lap tetejére került cím. Elolvasásra leginkább az a vers kínálkozik — pusztán tipográfiai okokból —, amelynek címe a lap felső felére esik, az aranymetszés arányában.

Sajnos, a nyomdai ráció, meg a gazdaságosság sztereotip kiadásokat, fototechnikával készült újranyomásokat sugalmaz.

De úgy gondolom, hogy sem a technikai, sem a gazdasági indokok nem erősebbek, mint az a művelődési követelmény, hogy klasszikus költőinket sokféle kiadásban, különböző tartalmú, méretű, tipográfiájú, válogatott és teljes kötetekben juttassuk el sokféle olvasókhoz.

Válogatott versek

Kezdjük a gyerekekkel. Csokonainak, Vörösmartynak, József Attilának, Radnótinak, Szabó Lő-

Tardi Sándor

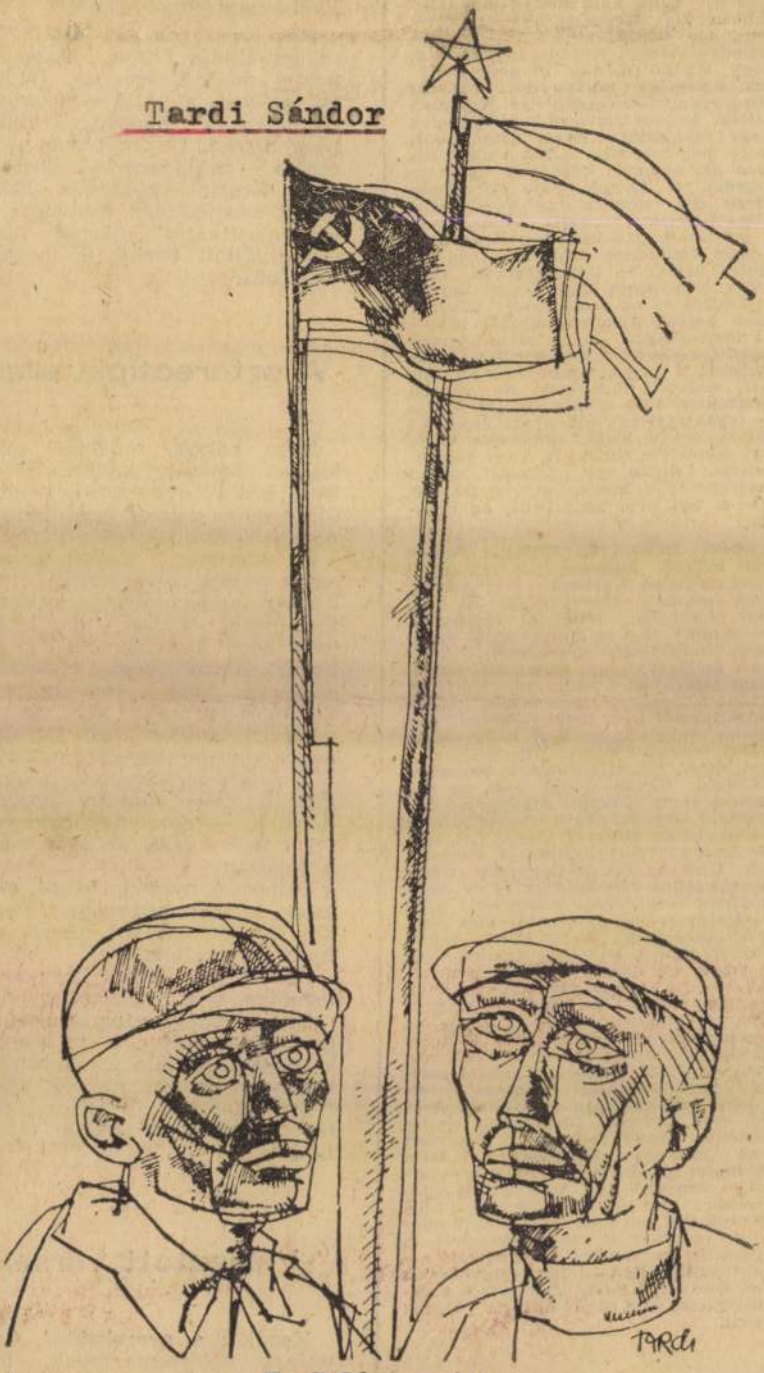

Tardi Sándor rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1975. nov. 8.
XIX. évf. 45. sz. címlap.

Bacon kétoldalas esszéjét a halálszi késsel, racióval, semmilyen gyar könyv, amit többször olvas- egyszer, kétszer, többször. A fe- aki begyakorolta.

Szenes Zsuzsa

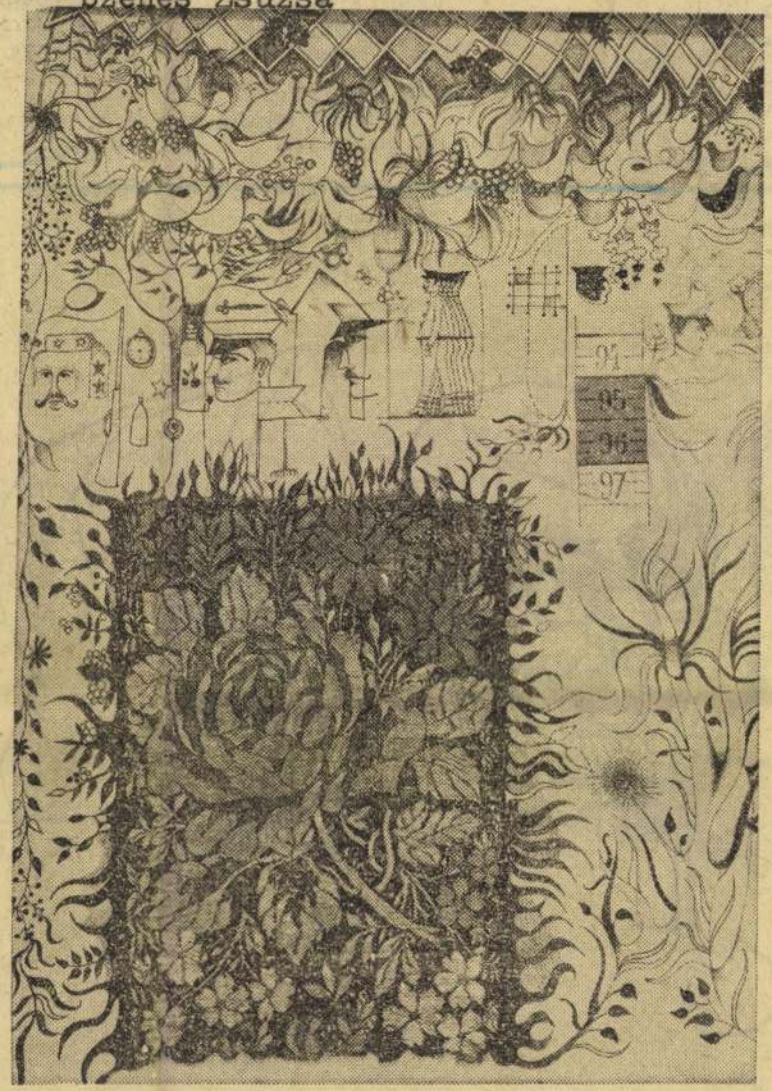

GALAMBOS LAJOS:

Lásd, ez az én birodalmam

1.

Hitvány betegeskedés miatt kilenc hónapon át nem jártam sem országban, sem világban. Lihegtem már, ahogy a zabszálak lihegnek sorvadt tavaszon eső után. És nem orvos, nem klinika — a tenger kezdett éleszteni. Onnan gépkocsival Bukarest felé tartván, Dobrudzsa nyugati határán fölfedeztem egy falut.

Andrásfalva.

Így.

Nem Erdélyben jártunk, ahol az ilyenfajta helységmegnevezés olykor még tapasztalható, de bent a valódi Romániában. Eszembe jutott azonnal *Márton András* bátyám, akit szűkebb hazánkban „a vén számadó" címmel tisztel ma is a nép.

Három tárogatója volt.

Első nótája mindig ez volt:

andrásfalva messze van
szegény kondás oda van.

Áhítatos gyermeklelkemnek mesélte ő gyakran, miként makkoltatta a nagy kondákat hucul földtől Andrásfalváig. Olykor Krakkó határáig, sőt Gács mezőire is elment. Bárcsak tudtam volna akkor, hol vannak ezek a földek! Andrásfalvát Debrecen környékén, legfeljebb Biharban képzeltem el. S mostan, íme, a bizonyosság, Andrásfalva itt van Dobrudzsa nyugati határán.

Ám amit ebbe a tág határba hirtelen belegérzek: nem romantikus képzelgés-e?

Bukarestben, Majtényi Erikék vendégszerető házában megnyugtatták: semmi képzelgés ebben. A hajdani nagy kondások országhatároktól függetlenül jártak a kondákkal, s a föld e részének fiai a nap nyúlásának napján, december 21-én innen fordultak vissza, hazájukba. Andrásfalván van egy mécs. Minden esztendőben e napon gyújtják meg, s a teljes esztendőn át e napig kell égnie.

Akkor meggyújtják az újat, hogy szolgálja az új esztendőt.

Józserivel ma már csak a régi pásztoremberek tudják ezt, de Bartók Béla is nagyon jól tudta. A belényesi Ioan Buşiţával még életében közölte, hogy itt jegyezte fel a Kékszakállú ötödik ajtajának vezérdallamát, s kérte majd meg később Balázs Bélát e szövegre:

lásd, ez az én birodalmam
messze néző szép könyöklőm.

A véletlenek gyönyörű összejátszása, hogy hazatérvén, a televízióban láthattuk a Kékszakállú hangverseny-előadását. Alig vetkőztem le. Öltöztem újra.

— Hová mégy? — kérdezte Márti.

— Hová mégy, édesapa? — kérdezte Andrea.

— Ne törődjetek velem.

2.

— Hány éves is, András bátyám?

— Én ugyan nem számoltam, hallod. Azt mondják, kilencvenhárom. Te írástudó vagy, nézz utána, ha akarsz, engem nemigen ütnek az évek. Volt négy feleségem, van hatvanhárom maradékom az ükunokákkal együtt, de lehet, hogy holnap már számolni se tudom őket. Minek is? Az élet élet. Én pihenni vágynék leginkább. Már a tárogató se nagyon megyen. Még néha elmuzsikálom csendesen:

a nagy asztal földre hajlik a sok bortul
mulat ez a betyár gyerek
a könnye csordul

— És Andrásfalvát?

— Andrásfalvát? Fiam!

— Azt, na.

— Tudod te, hun van az?

— Most már tudom.

— Krakkót, tudod-e?

— Tudom.

— Hucul földet, Gácsot, tudod-e?

— Most már tudom.

— Jártál e tájakon?

— Jártam, András bátyám.

— Olyanok a népek, mint régen?

— Nem tudom, milyenek voltak régen.

— Régen, fiam, hűségesek voltak egymáshoz a népek. A szegény nép mindig hűséges volt egymáshoz. Mint deszkaszál a deszkaszálhoz. Olyanok-e ma?

— Úgy akarjuk.

— Mert éngem már ez életben csak ilyesmi érdekel. Deszkaszál a deszkaszálhoz. Semmi más. Erre még nótát is fújnék akármelyik tárogatómból. Megvan még mind a három. Persze, ha egy kis italat hozatnál.

— Hozatok.

— Akkor pedig az egész emberiséget tárogatózom el neked, édes fiam. Amely az én birodalmam.

Szenes Zsuzsa: Egy év
Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 2o.
XIX. évf. 51. sz. 13. lap.

a bolt közönsége előtt kibogozza a batyuját, óriási torlódás támad mögötte, miatta, megjegyzések röpködnek, mindenki a batyut nézi és az eladó lány nem is palástolja: hülyének nézi. Röhej. „Képtelenség." „És ez még csak az első forduló lenne..."

Ezzel szemben csak állt és számolta az üvegeket. A legtöbbnek az alján még volt egy centiméternyi ital, némelyikben még több is.

Bukkant a batyja, s most már kettén hezték Törököt. A nagyobbik Ritter fiúnak nem volt más véleménye a dologról, csak vállat vont, a kicsi pedig vigyorgott. A hangra azonban az édesanyjuk is előkerült, valószínűleg a konyhából, azt hitte, a lecképében akadt meg a kicsi és segítségre szorul. Török, kezében a kukával kénytelen volt bebólintani egy kezicsókolomot Rittérnének. Az asszony szenvtelenül köszönt vissza, elsősorban azért, hogy a gyerek se tu-

Csakhogy az üvegek eltüntetésének ez a harmadik módja sem kecsegtetett sikerrel: a kukába az üvegek fele sem fért bele. Legalábbis egészben nem, de erre Török csak az ocsmány edény félig-töltése után döbbent rá. Ki kellett szednie az eddig belerakottakat. A feladat nyilvánvaló volt: előbb minden egyes üveget apróra törni, úgy dolgozni, mint egy szemétaprító gép. Ettől azonban végképp dühbe gurult, átkozódni

változtathatatlanba, érezte, hogy mukkanni sem tud s a veríték valóban kiverte. Vanda, a felesége bordó, sima kosztümben, zöld blúzban, gyíkbőrcipőben állt az ajtóban, s lassan húzogatta le a kesztyűjét.

— Kérdezem, mit csinálsz?

Török még mindig azt élte át, hogy nem tud megszólalni.

(Folytatás a 15. oldalon)

Tardi Sándor

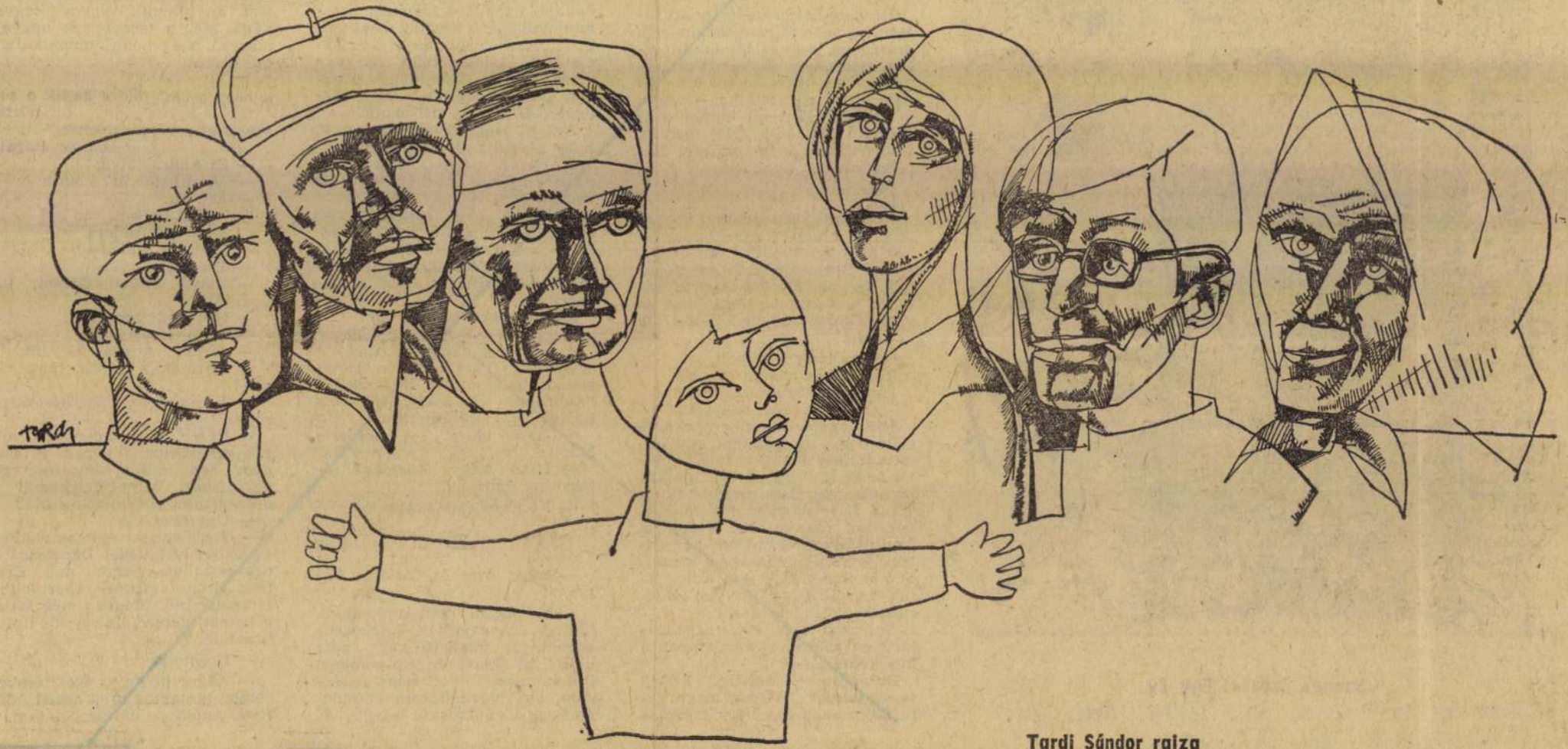

Tardi Sándor rajza

Bp.
1975. dec. 2o. XIX. évf. 51.sz. 14. lap.

/A tuloldalon lásd: Szenes Zsuzsa: "Egy év" c. rajzát./

[illegible] szellemi lény, ahogy a IV. lateráni ökumenikus zsinat már 1215-ben meghatározta.

vagyok az igazság barátja.

Dr. Hajdók János

Karcsai Kulcsár István

Könyvalamizsna

szerű fogadás nem kerül többe néhány száz forintnál. Könyvtári helyiség, bútorzat, rendszeres könyvvásárlás tízezrekbe kerülne. Az ország ötezer általános iskolájának könyvtárosítására — merjünk-e szorozni? — milliárddal határos összeg kellene.

A sportszatyor és a konyak találkozása olcsón megadta azt az illúziót, hogy történt ebben a dologban valami. A csornaiak felhívása is csak erre jó — illúzióra.

Pedig a társadalom segítségére nagyon is szüksége van az iskolai könyvtáraknak. Ha leszavaztak is engem a zsüriben, nem változott a véleményem. Az induló milliárd-körüli összeget, meg a továbbfejlesztéshez való százmilliókat ugyanis nem fogják belevenni az állami költségvetésbe, sem a mostani takarékossági időszakban, sem a következőben.

Talán éppen az iskolai könyvtárak ügyében tűnik legjobban szembe az ellentét a gazdaság helyi prosperálása és a költségvetési sovány kosztra fogott kultúra szűkölködése között. Bocsánat, de nekem erről az a Karinthy-sor jut eszembe: „Nadrágom rongyos, de nemes szívet takar."

Elvben mindenki elfogadja, hogy a termelést csak kiművelt fők fejleszthetik, s így a művelődésre költött pénz: beruházás. De az elv nehezen váltható át forinttá, még a legfontosabb területen is.

Az általános iskolák öröklött épületei az államosításkor szánalmasak voltak. Harminc év alatt sok iskola épült, de a legtöbbjük csak annyi hellyel, hogy minden gyereknek legyen hol leülni, két, sőt három műszakos váltásban. Az olvasás, a testnevelés, a közösségi élet, a higiénikus étkezés — számon kívül maradt új épületekben is.

Bármilyen nehéz is pénzt, kapacitást szerezni építéshez, megindult a továbbfejlesztése, kiegészítése azoknak az iskolaépületeknek, amelyek még érdemesek erre, s van is hozzá elég nagy telkük. Arról is döntöttek illetékes helyen, hogy általános iskolák építése, kiegészítése előbbre való feladat, mint ahogy eddig kezelték.

Tehát nem is csak könyvtári rész építése a tét, hanem az épületek teljesebb korszerűsítése. Kiegészítő szárnyat kell toldani a jóformán csak osztálytermekből álló iskolákhoz.

Előre számításba kell venni azt is, hogy a most megindult demográfiai hullámocska is helyet kér a nap alatt, óvodai és iskolai férőhelyeket. Ha erre nem készülünk fel idejében, a nagy nehezen megalkotott iskolai könyvtárak is menthetetlenül visszaosztályosodnak.

●

A legnagyobb vidéki város egyik új lakótelepén elkészült a tágas, korszerű iskola. Bőven van benne hely. Szép, nagy termet kapott a könyvtár. Öt (!) politechnikai műhelyt rendeztek be. De már előre tudják, hogy néhány év múlva, ha a lakótelep másik fele is fölépül, nem marad se műhely, se könyvtár, mindenhol osztályterem lesz.

Öröm, hogy új lakások épülnek, öröm, hogy majdnem kétszázezer gyerek született a múlt évben, de ezeknek az örömöknek az az ára, hogy gondoskodni is kell a gyerekekről.

Erre mozgósítsunk költségvetést és társadalmi összefogást. Ne alamizsnára.

Vitanoz. Magasroptu, elvi elemzés adott a szocialista etikáról. Csak

Tardi Sándor

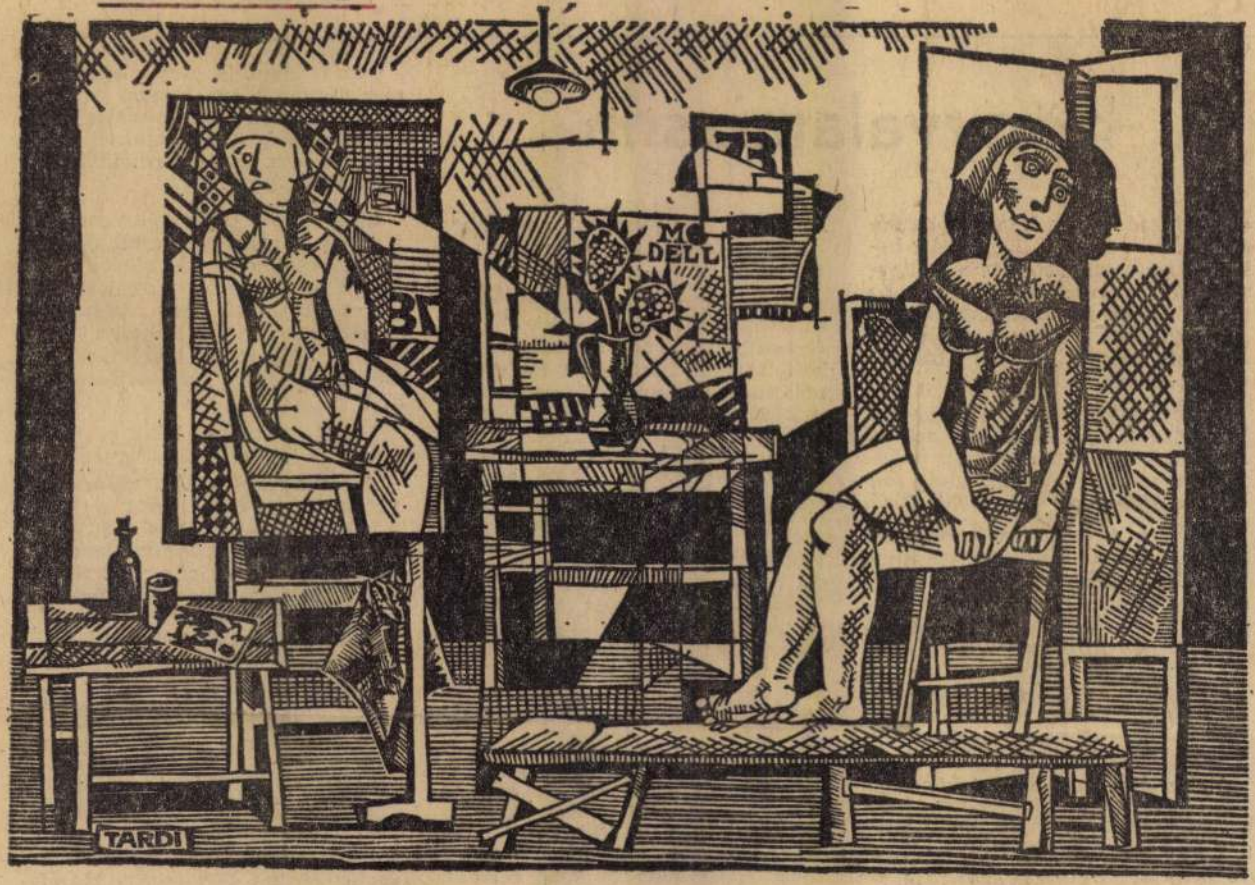

Tardi Sándor: Műterem

Élet és Irodalom, Bp. 1976. febr. 28. XX. évf. 9. sz. cimlap.

~~ÁRA 2,50 Ft~~

1971. október 13., szerda

Társulás gondokkal

Amikor 1970 szeptemberében létrejött a Kishortobágy elnevezésű társulás, a mezőcsáti járási és a megyei szakvezetők közül többen felsóhajtottak:

— Végre, a jövőben kevesebb gondunk lesz ezekkel az elmaradt mezőgazdasági községekkel.

A tervek, amelyek végül is a hat község legelőjavítási és juhhizlalási társulásához vezettek, nagyon is reálisak voltak. A hat község 11 000 holdnyi területe bőven kínálja a társulás lehetőségét. Az itteni termelőszövetkezevatal vezetője optimizmussal nyilatkozott a társulás jövőjét illetően, és úgy, mellékesen megemlítette, hogy a Kishortobágy társulás a IV. ötéves tervben, a járás területén tervezett húsüzem egyik jelentős szállítója lehet.

A tájékoztatás után meglepetéssel hallgattuk Gelejben dr. Demeter Józsefnek, a geleji termelőszövetkezet elnökének, egyúttal a társulás vezetőjének nyilatkozatát.

A szövetkezet elnöke elmondta: teljesen lehangolta őket a minisztérium közlése, amely szerint a műtrágya államilag dotált, így a társulás már nem kaphat állami

társulásnak. Az anyagi lehetőségeken továbbmenve szakemberekkel is segítjük a társulás talpraállását.

— A társulás vezetőinek elkeseredését nem értjük, hiszen csupán arról van szó, hogy a tervezés nem haladt kellő ütemben, így késése miatt, ez évben a társulás kimaradt az ártámogatásból. Ez csak késést jelent, és mi világosan körvonalaztuk a társulás vezetőinek, hogy regulatív adómaradványokból is támogatni tudjuk a társulás működését.

●

Az ígéret tehát megvan. Minden fórum maximális se-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1971 OKT 13

Tardi Sándor

1021

1971. október 13., szerda

Pókháló

Tardi Sándor rajza

SAJTÓFIGYELŐ

Haladó gondolkodás
A szabadságharc idejé
krónikák szerint Bem
vett a segesvári csat
hadiegészségügy terüle
dául mentőkocsit, szét
tervezett stb. Párizs c
párizsi kommün alatt
giakkal támogatta a f

Rádió

VASÁRNAP

Kossuth rádió. 8.10: Édes anyanyelvünk. 8.15: Jó reggelt, vasárnap! 9.49: A ...

HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 32
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tardi Sándor

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1971 JAN 17

1021

Tardi Sándor rajza

alat területén nagyarányú kor- kerül több üzem trafóállomá- munkákat a Farkasiyuki Köz- k. A kép egy ilyen munkálat-

Fotó: Laczó József

lépcsőjében a tov
tés meg nem t
átmeneti megoldá
nagy létszámú sz
letve csoportok

Kétna
a

(Tudósítónktól)

A balesetek megelőzése, csökkentése végett a 3. sz. EPFU gazdasági és társadalmi vezetősége augusztusban, szeptemberben és októberben munkásvédelmi akciót szervezett. Ebben került sor október 21-ével kezdődően a kétnapos újítási ankétra. A miskolci üzemegység, valamint a győri, a pécsi és a budapesti társüzemegység legjobb újítói, műszaki vezetői vettek részt a műszaki tanácskozáson.

Garamvölgyi Ferencnek, az szb elnökének megnyitója után *Jakó Ferenc*, a miskolci üzemegység műszaki osztályának vezetője tartott értekezlet. A 3. sz. EPFU-nál az elmúlt évi 30-cal szemben, ebben az esztendőben már eddig 42 újítást adtak be. Örömmel tapasztalható, hogy ezek közül több foglalkozik a munkásvédelem javításával is. Az újítás mind az üzemegységnek, mind a dolgozónak hasznos. Az anyagi elismerésen kívül ez évben például 3 újító járt Moszkvában jutalomkiránduláson.

Az újítási ankéton *Hiba Lajost*, *Vámosi Gyulát* és *Szögedi Lászlót* kiváló újító kitüntetésben részesítették. Ezen túlmenően 10 újítónak nyújtottak át 300—1500 forint közötti pénzjutalmat.

Molnár Lajos

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉSZAKMAGYARORSZÁG
Tardi Sándor

1971 OKT
1021

SZABAD SZOMBAT

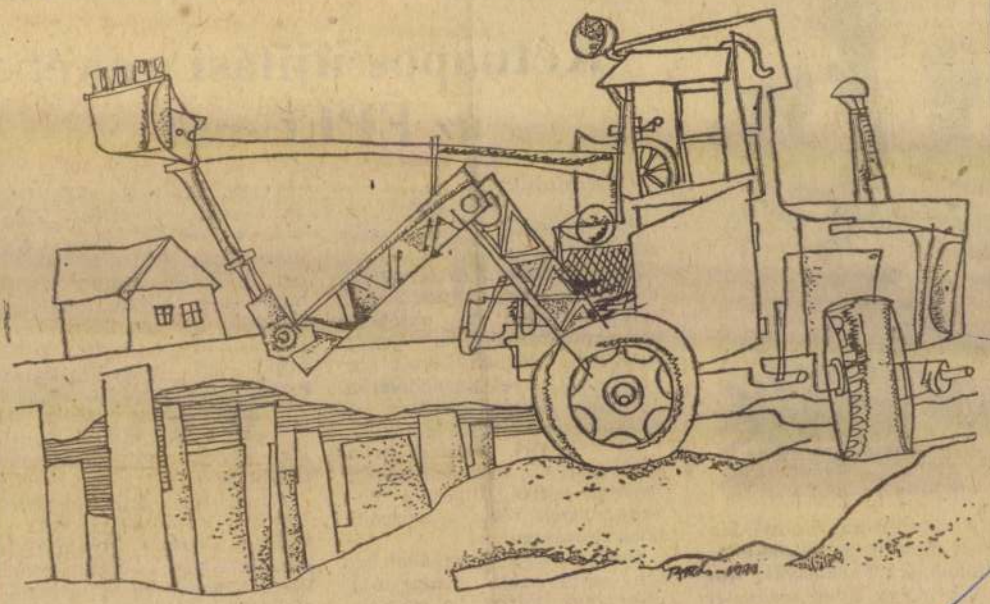

Tardi Sándor rajza

GYARORSZÁG 5

nya kovácsa

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

Tardi Sándor

1971 OKT 31

ESZAK-MAGYAR

1021

(Tardi Sándor rajza)

FORRADALOM – H
– TÖRTÉNELEMSZ

(Folytatás a 3. oldalról)

De e téren is szakítani kell az egyoldalúsággal. Ugyanis — anélkül, hogy kétségbe vonnánk a felszabadulás után a kelet-európai szocialista országokban végbement népi demokratikus átalakulás ellentmondásait, a nemzetiségi kérdésben megmutatkozó hibákat — lehetne és kellene is foglalkozni azokkal a pozitív erőfeszítésekkel is, amelyek a nemzetiségi kérdés szocialista megoldására törekedtek és törekszenek. Annál is inkább szükség lenne erre, mert a problémák jó részét évszázadok torz történelmi fejlődése termelte ki, és az elmúlt huszonöt éves szocialista átalakulás nemcsak ellentmondásokkal és hibákkal jellemezhető, hanem bővelkedik a szocializmusnak a nemzetiségi kérdés lenini rendezésére irányuló pozitív erőfeszítéseiben is.

Kapcsolatteremtésre a demokratizmus és a szocialista hazafis
között — bőven kínálják a le
tőséget haladó irodalmi hagyom
nyaink is. Irodalom és társadalo
irodalom és politika; irodalom
forradalom együtt lélegzett n
történelmi sorsfordulóink idej
Ez a szövetség ma is fontos fe
vere lehet a szocialista hazafi
fejlesztésére irányuló törek
seinknek, a haza és a hala
szintézise megteremtésének.
ha arra a kérdésre keressük a
laszt, hogy népünk történeti
datában elfoglalták-e méltó
lyüket forradalmi munkásmozg
mi hagyományaink, erre távol
sem felelhetünk egyértelmű
igennel. A nagy történelmi évf
dulóink kapcsán kibontakozott
dományos és népszerűsítő mun
hozott e téren pozitív változást,
mégsem mondhatjuk el, hogy s
cialista múltunk, a szervez
munkások osztályharcos küzdel
a tudatformálás és a hazafis

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Tardi Sándor.

1971 NOV 8

1021

Tardi Sándor: Ünnep

Tardi Sándor, grafikus

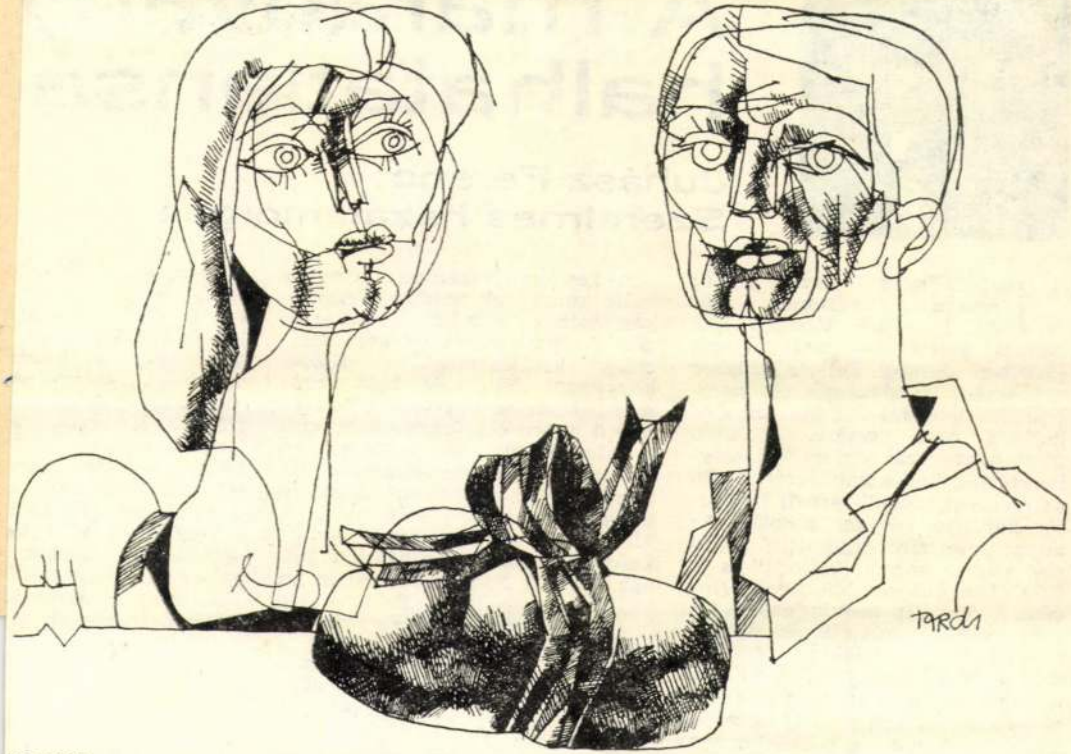

KENYÉR

TARDI SÁNDOR RAJZA

cén. / Ott állt a [illegible] to-
rony-csücskén, ott állt az idő ka-
pujában." Két állókép: egymás-
sal szemben mozdulatlanul áll
egy pillanatig anya és fia, s bár
helyzetükben van valami hasonló,
közöttük feszül az idő és a tér.
Az anya a ház előtt áll, ahon-
nan kijött, s ahová vissza fog

a tó villódzó nagy tükre, / szí-
nébe a fecskék karikákat ütnek. /
locska kis hullámok lanyhán
fodrosodnak, / hol a smaragd-
pikkelyű halak ragyognak.". A
hatvanas évek elején „képessé"
válik, „Zöld-mohás tántorgó nyál.
/ A beteg múlt váladéka" lesz

A történelem volt a
a *Sántha család*ban,
melyek az ötvenes é
sában keletkeztek, *A*
*ság*ban, *A halottak*
s ezen keresztül jutot
lógia szintjére, az eg
beri lét problemati

Tardi Sándor: Vitatkozók

Tardi Sándor

Vitatkozók

Népszava, 1978. május 13.
6. old.

A m
halh

Juhász Ferenc: Szerelmes hazatántorgás

Jaj! Tiszta forrás! Én: szarvassá változott fiú! (...) Holtak Virágzó Világfája lettem — utal vissza 1976-ban Juhász Ferenc költővé válásának, indulásának (és nemcsak az övének) immár szimbólumává nőtt versére. A több mint negyedszázada írt mű szerkezetének két alappillérét a fiú és az anya időbeli-térbeli helyzetét körülíró két sor alkotja. Az anya: „messziről kiáltott, / a ház elé ment, onnan kiáltott" s a fiú: „Ott állt az idő hegygerincén, / ott állt a mindenség torony-csücskén, ott állt az idő kapujában." Két állókép: egymással szemben mozdulatlanul áll egy pillanatig anya és fia, s bár helyzetükben van valami hasonló, közöttük feszül az idő és a tér. Az anya a ház előtt áll, ahonnan kijött s ahová vissza fog menni, a fiú a titkok kapujában,

A képzőművészetben otthonos költő köteteinek tudatos megszerkesztéséhez mindig hozzátartozik a borítóra kerülő kép, festmény kiválasztása is. Utolsó könyvének fedőlapja Biát ábrázolja. Ezen a naivságában gyönyörű képen ott van minden, ami a falut jelenti a költőnek, s nemcsak neki, de életműve ismerőinek is: ott az erdő, a domb, a patak a híddal — és ott a tó. Mindezek a temetővel együtt kulcsmotívumai a juhászi világnak. A tó a *Sántha család*ban az idill megtestesítője: „És közelebb a tó villódzó nagy tükre. / színébe a fecskék karikákat ütnek. / locska kis hullámok lanyhán fodrosodnak, / hol a smaragdpikkelyű halak ragyognak.". A hatvanas évek elején „képessé" válik, „Zöld-mohás tántorgó nyál. / A beteg múlt váladéka" lesz belőle a *Történelem*ben. S most, a *Szerelmes hazatántorgás*ban

történt, rendkívül hi
tént, szinte sokk-h
ért. (...) A történet,
ténelem, akár rám
tod, akár a korra:
majdnem elmondhat
merjük, sejtjük az
írók titkát: olyan sors
lanatok részesei volta
formát kerestek, szinte
tól váltak műalkotássá
a folytatás képessége.
Ferenc újra és újra
dott lépni. Ezeket
egészen *A halottak k*
sősorban a történele
A történelem volt a k
a *Sántha család*ban, a
melyek az ötvenes é
sában keletkeztek, *A*
*ság*ban, *A halottak*
s ezen keresztül jutott
lógia szintjére, az egy
beri lét problematik
sonló utat járt be k
másik ágán is, csak

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Napjaink
1978 — 8

1021 Tardi Sándor

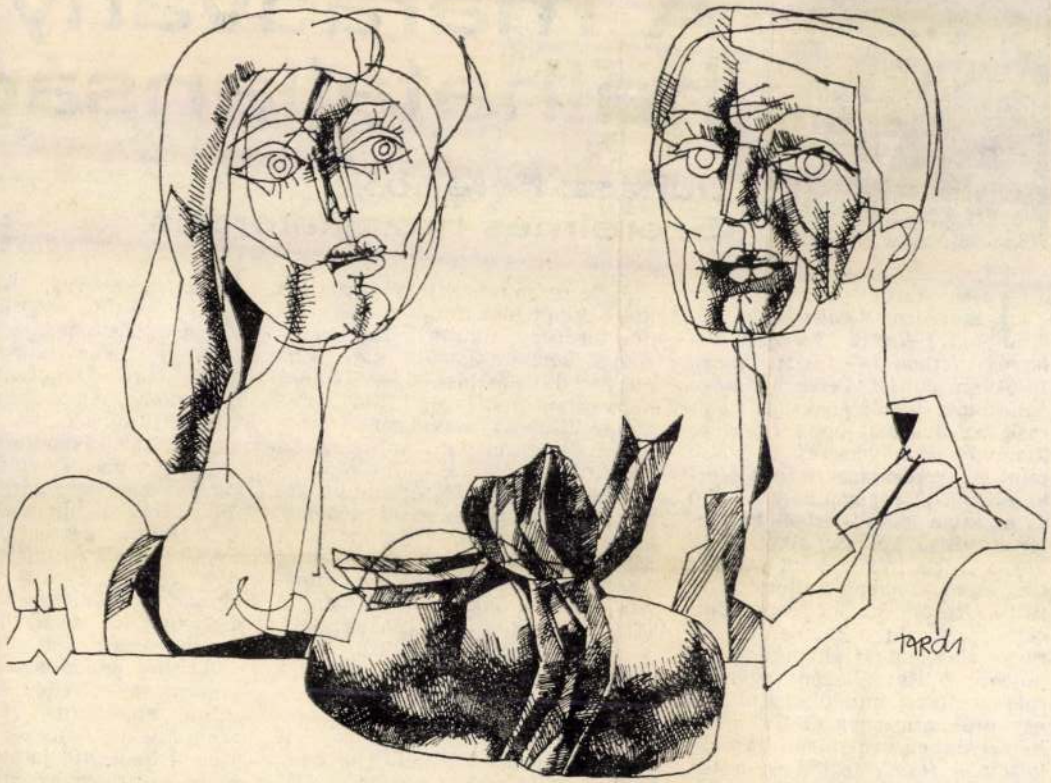

KENYÉR

TARDI SÁNDOR RAJZA

ugoba, kihúzta az üvegből a du
ót, oda tartotta az orra alá, szagol
atta egy ideig, aztán intett, hog
lvehetem a százast. Az üvegb
em ivott egy kortyot se. Nagyo
agy tudású, tapasztalt ember le
etett ez a stockholmi órásmeste
s aligha most vett először duga
zolt pálinkát.

A százkoronással a zsebembe
továzás nélkül elfüstöltem a
rásüzletből. Kifelé jövet azt mond
a mester, hogy ha van, hozza
ég. Mentem a stockholmi kis ut-
n végig; hátra se néztem sokáig,
y éreztem, hogy most igazán meg-
csérhetem magam, legalább há-
m napig élhetek minden anyagi
ndtól mentesen, csak az a függöny
lett volna ott a mester hátánál.

A három nap viszont hamar el-
mlott, úgyhogy megint töprengés-
került sor: hogy mehetnének át
dudvari ízléses cserépedényeim
nőségi változáson; pénzt kellene
ni belőlük! Odaadnám az összest
y fél liter barackért... annak
ír ismerem a menetét!

Próbálkoztam, próbálkoztam, nem
zletezem a dolgot, pár nap múl-
ott tartottam, hogy a bőröndö-
t szépen leengedem valamelyik
ról a tengerbe.

Aztán egy szép napon — csak-
van az volt — nem messze a
gyar nagykövetségtől egy kis
letben láttam egy boltot. An-
a kirakatában bámultam meg
nappal ezelőtt mindenféle
ltséget.

Kedvesen fogadott a tulaj, kira-
ott velem mindent. Aztán azt
ndta; mutassam meg, hogy az
dnivalóim közül mi van ezüst-
. Ahogy mi ketten beszéltünk an-
ul... Időnként hátrament a pult-
egy másik helyiségbe. Az öreg
bent sutyorgott valakivel, kihal-
zott, aztán időnként előjött, majd
gint visszament.

– Hagyjam itt neki az egészet?
om magam, kimegyek a bolt-
! Csak nem hajigálja utánam a
mit? De miért éppen ennek a
dögnek hagyjak itt potván min-

Így kerültem barátságba Magyar Lacival. Az igazi nevét még most sa tudom. Stockholm ismerős köreiben így hívja őt mindenki.

A kocsija az üzlet előtt állt. Beszálltunk.

— Majd elviszlek én egy helyre, ahol megfizetik a cuccodat!

Száguldottunk keresztbe-kasul Stockholm utcáin, Magyar Laci kocsiján.

— Vas megyei gyerek vagyok — mondta —, vagyis az voltam, hány évvel is ezelőtt? No, nézd csak, hogy telik az idő, húsz éve is elmúlt...

Egy üzlet előtt álltunk meg. Bevittük a holmijaimat. Az asszony, a tulajdonos — újra kirakatott mindent. Aztán megkérdezte, mit menynyiért adunk.

Annyit én is értek az üzlethez — hány kereskedővel beszéltem ma délelőtt —, hogy az ember az eladnivalóját tartsa magasra! Mindent odaadtam volna félpénzért is már, de mindennek bemondtam a dupláját! Magyar Laci fordított, de előbb — láttam az arcán — megfontolt mindent, s aztán az általam mondott összegnek a dupláját kérte.

Az asszony összeszámolt mindent, odament a kasszához, beütötte a számokat és fizetett. Kaptunk koronát rendesen; ketten Magyar Lacival. — Mert Magyar Laci nélkül... Kint az utcán — gondoltam — elbúcsúzkodunk. Nem vagyok az az ember ... a pénz fele a Lacié!

— Minek nézel te engem? — mondta. — Hát csak nem képzelsz rólam ilyet? Találkozok egy ma-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 ÁPR 28

Népszava

Tardi Sándor

1021

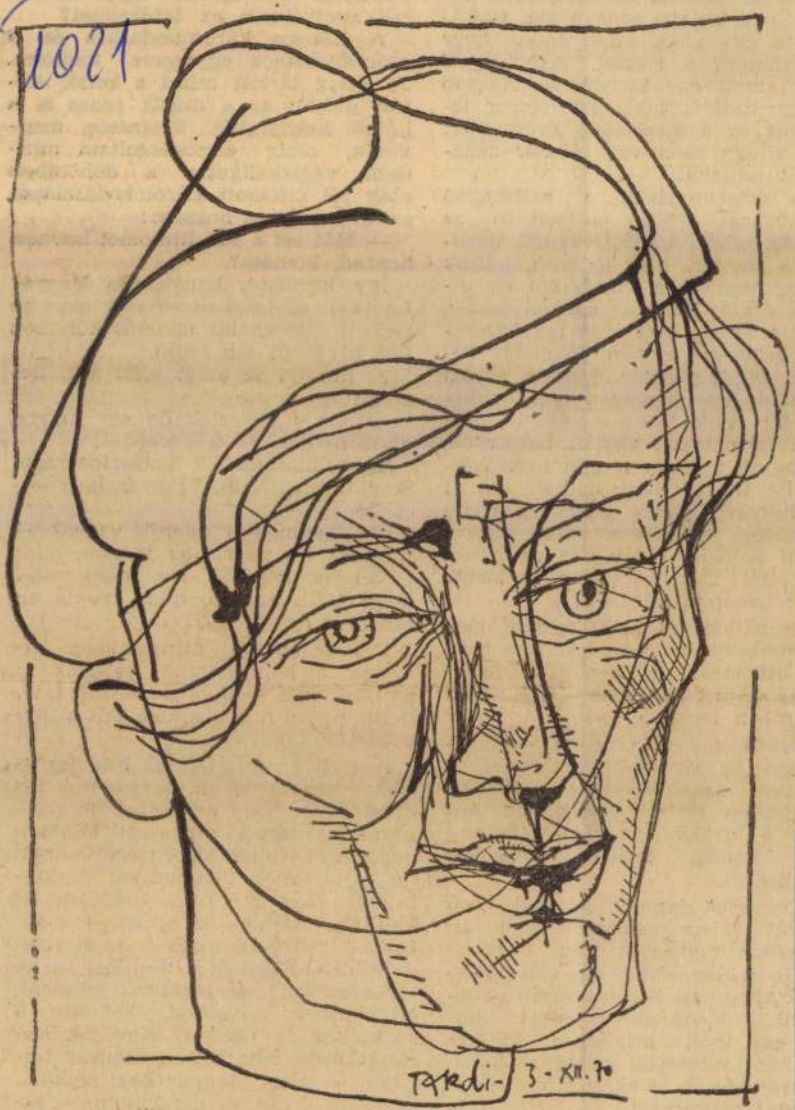

Tardi Sándor: Portré

krend

zt tették harminc évvel ké-
bb a Szép Szó vagy a Vá-
sz kritikusai.

Ma viszont — az egykori hallgatások és lekicsinylé-k időszerűtlen visszahatásaé-nt — *az elismerés alig tűr nntartásokat.* Kiválónak tar-ni többnyire egyet jelent a kéletesség ritka — és unal-as példáinak kijáró hódolat-. Emiatt *elvesznek az árnya-ok,* felismerhetetlenné vál-k az arányok, az egyéni rmátumok, s a köztük levő ghatározó különbségek. gyis: *ismét veszélybe kerül értékrend,* amely nemcsak ól borulhat fel, válhat át-intethetetlenné, hogy a re-ket mellőzzük, a gyengét lig hódító erejűnek mond-. Kárára van az is, ha nem önböztetünk a legkiválóbb, nagyértékű, a jelentős és a között. *Kritikánk ma erre kán vállalkozik,* aminek rányos következményei a kmai-technikai problémák helykörén belül is nyo-sztóak. Van azután a kri-

százezres közönség is kialakít-ja a maga értékrendjét, amely elég gyakran nem csupán rész-letekben vitatja, hanem min-denestül elveti a céhbeliek szelekciós gyakorlatát. Min-denki sok példát ismer arra, hogy a közönség számottevő része

éppen az ellenkezőjét szereti—becsüli

annak, amit a szakkritika, és megfordítva. Mit tehet a bí-ráló azért, hogy ez az ellent-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 JAN 7-

Zalai Hírlap

Tardi Sándor

1021

8

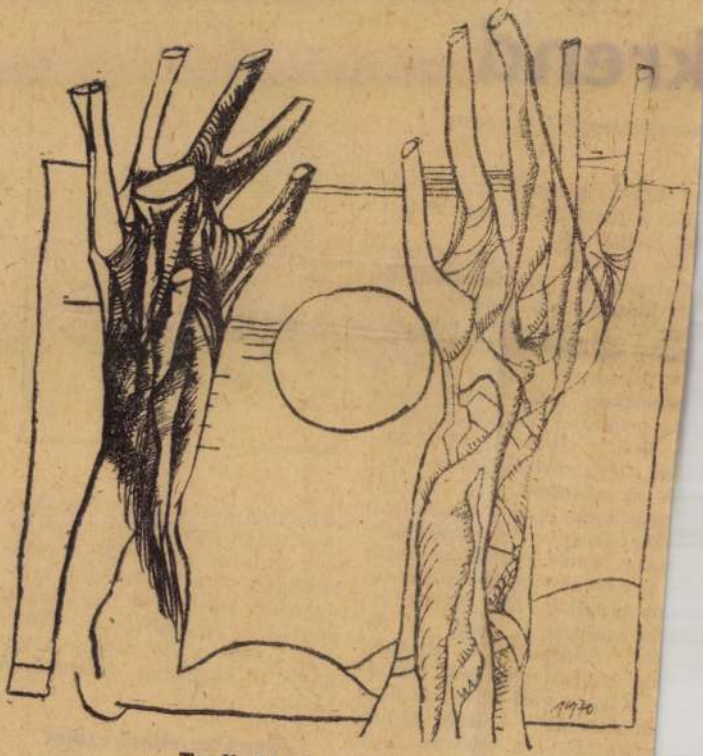

Tardi Sándor: ÖREGSÉG

Simon Lajos

Rikácsoló hang harsant: — Tábor
igyázz! — a mértani renden rán-
lulás hullámzott végig.

Menyhért szándékosan szegődött a
yomába.

— Mondja már, Balogh bácsi...

— Tudhatja, nekem a párthoz sem-
ni közöm, de nem hagyom, hogy
őre Pált az árokba temessék. Men-
en csak a tanácshoz, mondja meg az
lnöknek, hogy vegyen a község be-
sületes sírhelyet az öregnek. Sies-
en, na, különben a plébános úr csú-
ot csinál belőlünk.

5.

Nem szólt a lélekharang, nem ter-
engett a tömjénfüst, s a szent Mi-
ály lováról sem kellett letisztogatni

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 133-068, 337-748, 340-728
1972 DEC 2

Tardi Sándor

Népszava

Tardi Sándor: Sakk-ló

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-0668, 233-2748, 340-736

...emlékszel, de akkor emlegyezkedtem, visszamenőleg is megfizettettük velem a lakbért. Az első munkahelyemen nyolcvan forintot kerestem, hat évvel ezelőtt nekem az még nagy pénz volt."

A mesében tarisznyával és jókívánsággal a legkisebb fiú útra kel, hogy szerencsét próbáljon. Van, aki pórul jár, de a legtöbben kinnyal, aranyval érkeznek hazza.

A lányok, akikről itt szó lesz, ugyancsak szerencsét próbálni indultak el. Igaz, nem hódítani, nem felfedezni igyekeztek, legtöbbjüket a munkalehetőség hiánya, a megélhetés, vagy családi körülményeik késztették városba. Sorsuk kezdetől fogva eltér a mesehősökétől: búcsúzáskor jókívánság helyett szidalmak, balszerencsés előjelek kísérik őket, és vándorlásukról visszatérve sem visznek bűvös furulyát, életadó füvet, mert a legtöbbjük soha nem tér haza. Visszafelé nincs út. A város nemcsak befogadja, fogva is tartja őket. Soha nem szabadulnak tőle.

Miért jöttek el a lányok?

Gondolnánk, elsősorban azok jöttek el, akiknek a családja költözés

gyek el, de másodszorra ... sem ehetek úgy, hogy ne nekik valamit. Nekem mi számítva a pénzem, így in hon maradok. A lakásban dig van mit tenni, mosok, varrok, olvasok. Ha venni lamit, alkalmi boltban ott tizenhárom forint egy risnya. — Sóhajt: — Igyekszem jól kinézni. Igaz vagyok, de a hasamba ner le senki.

Lengyel Éva a Csepeli F... hullámüzemében dolgozik. Mátészalkáról jött, huszonkét éves.

— Tudja, volt egy álmom. — Lehalkítja a hangját, közelebb hajol.

— Ügyvéd akartam lenni.

— Miért éppen ügyvéd?

— A szüleim különváltan éltek, évekig pereskedtek egy házon, és öt hold szőlőn. Az egyik tárgyaláson engem is megkérdezett a bíró: „Évike, akarsz-e apukáddal lakni?". Nem tudtam kinek van igaza. Édesanyám is másképp mondta, édesapám is, az egyik szomszéd ennek, a másik annak adott igazat. Gondoltam, feljövök Pestre, elvégzem az esti gimnáziumot, ügyvéd leszek...

— Mit gondol, Éva, mi az ügyvéd dolga?

— Hogy igazságot osszon.

— Az a bíróé. Az ügyvéd az ügyfele érdekét képviseli, és ez nem

reket üzemek, akik vitek valamire, akik szereztek, akiknek valamijük van.

Hétfőtől szombatig

— Dolgoztam, egyszerű munkásnagyobb szomorúság nem ért az elmúlt kilenc évben. Pedig itt, Budapesten lettem nagylány. Barátnőm nincs, hozzátartozóim Nógrád megyében. Ma délután gimnáziumba megyek, utána megvacsorázom, reggel ötkor csörög az óra. Nem érzem jól magam, sokat kell egyedül lenni. Gondolom, a városi életnek egyetlen előnye a munkalehetőség.

Kollár Etelka Szirák község mellől, Cifra majorból jött Csepelre. Feje tetején kis konty van, arca ...iadt, mintha féine, hogy megint

1973 MÁJ 5

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor: Kondor Béla emlékének

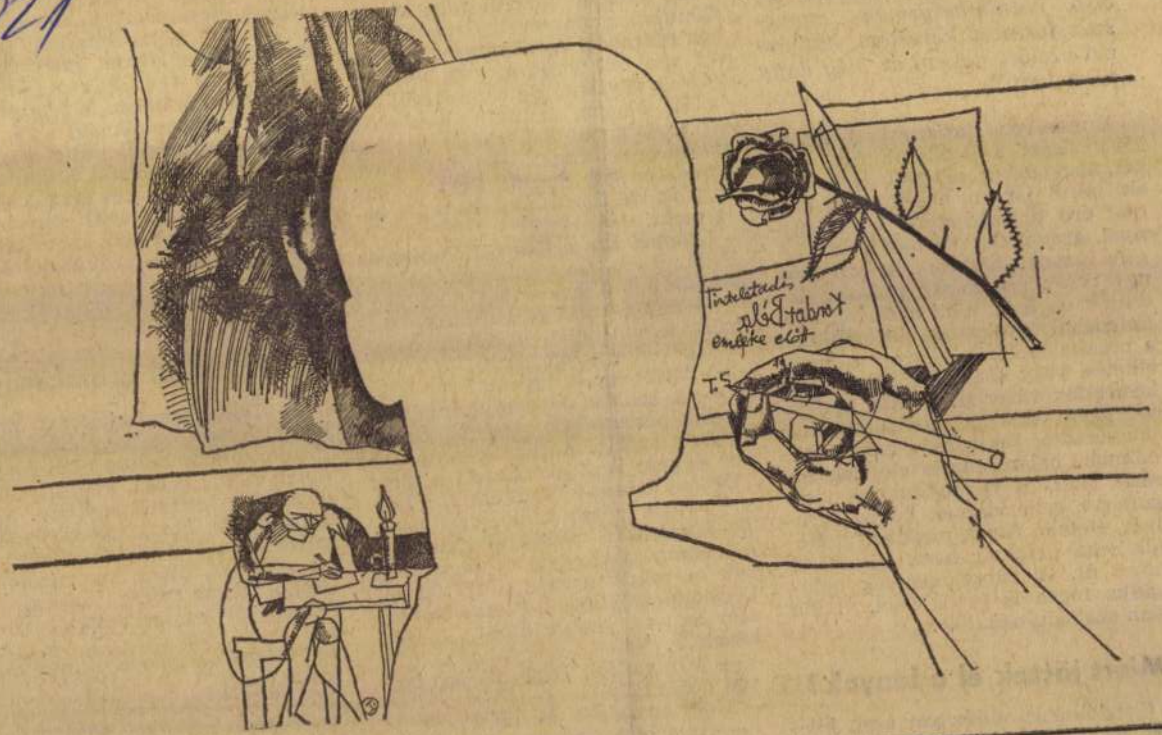

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRKÖZLŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
ÉLET ÉS IRODALOM
1973 JAN 27

VÉSZELI
AZDÁLKODÁS

er forinton felül kereső „mester-
ıbereknek" a száma, akik még az
apnak sem tagjai. *Milliós kere-*
tre is van példa. A magas jöve-
lmek általános jellegét mutatja,
gy 1971 őszén az *Iparművészeti*
llalat — nagyon helyesen — már
m adott ki újabb megbízást azok-
ık a tervezőknek, akiknek eddigi
vedelme elérte az ötszázezer fo-
ntot. A jól kereső művészek ál-
ndóan panaszkodnak a nagy adó-
ı. Pedig a rendelkezés messzeme-
ően liberális: a tiszteletdíjak
egyven-hatvan százaléka adómen-
es, a maradék hányad is progresz-
zívan adózik. Igaz, a honorárius
ıokban benne van az anyagköltség is, aztán a műterem, a fűtés.
Mégis felvetődik a kérdés: *nem in-*
okolatlanul magasak-e a két-
áromszázezer forinton felüli tiszta
övedelmek, amikor Magyarország
on az emberek átlagjövedelme
avi kettőezerháromszáz, évi har-
nindezer forint körül mozog? Ami-
cor sok művésznek nincs munkája
s megélhetési nehézségekkel
küzd?

hogy „alkotóközösségek létesítéséhez, több alkotóközösség egyesüléséhez a Képzőművészeti Alap (azóta már: Művészeti Alap — V. J.) engedélye szükséges". Miért szemléli hát tétlenül az *Alap a már meglevő alkotóközösségek szellemi-ideológiai semlegességét, és miért nem kezdeményezi újabb szervezetek létrehozását?*

●

A Központi Bizottság *Közleménye* — ha jól értelmeztem a megfontolt szavakat — olyan feladatot adott számunkra, amelyet *közös munkával* kell megoldani, valamennyi érdekelt fél bevonásával. Ezt a nagy vállalkozást szeretném segíteni a magam szerény javaslatával, amelyről én tudom a legjobban, hogy csupán *egy* lehetőség a sok megoldás közül. A már ma is működő intézmények munkájának

csomagolástól a lakberendezésen át a dekoratív térelválasztó megtervezéséig. A rövidség kedvéért néhány pontban összefoglalom az általam javasolt rendszer legfontosabb előnyeit:

1. A központi tervező iroda a gyakorlati munkához nélkülözhetetlen alapkutatásokat végezne: Szín- és formavizsgálatok segítségével *formaparkot* alakítana ki, s ez lehetővé tenné, hogy az alkalmazott műfajok képviselői nyugati minták másolása helyett a hazai valóságból (népművészet, hagyományok) táplálkozó kísérletek eredményeit használják fel munkájukban.

2. Megszűnne az az áldatlan állapot, hogy külön készül a parkosítás terve, az épület, a belsőépítészeti munka, a szék és a képzőművészeti alkotás.

3. Megszűnne a képzőművészetben mind jobban elszaporodó kisiparosi tevékenység és az alkalmazottakat foglalkoztató „bedolgozói manufaktúra". A képzőművészek tervezéssel foglalkozhatnának, a kivitelezést — az alkotók mű-

Tardi Sándor

1021

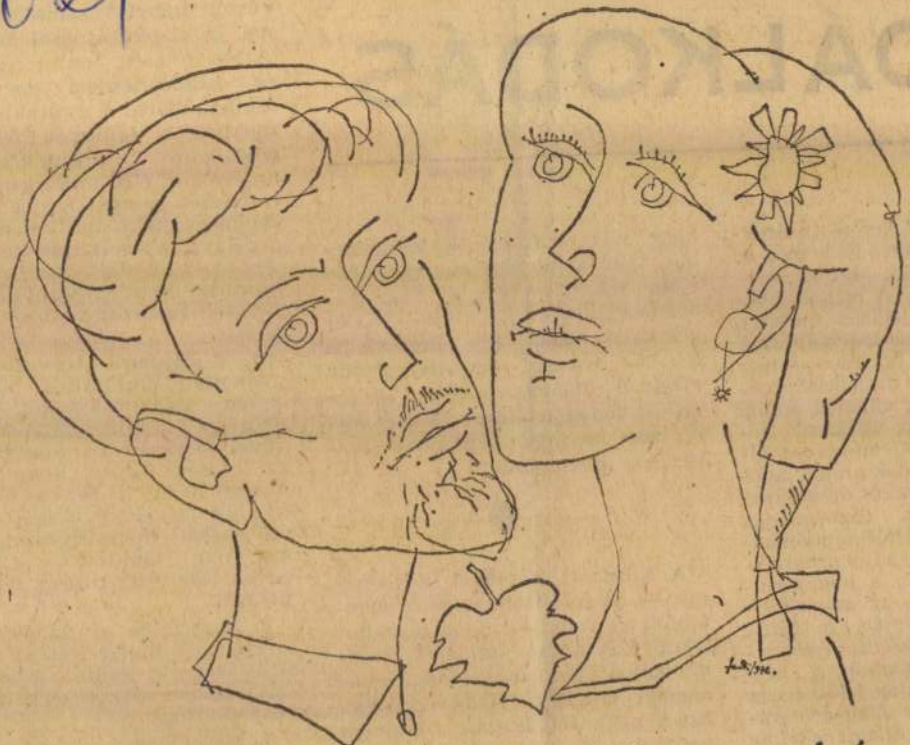

„Petőfi Sándor: Szeptember végén"

Tardi Sándor rajza

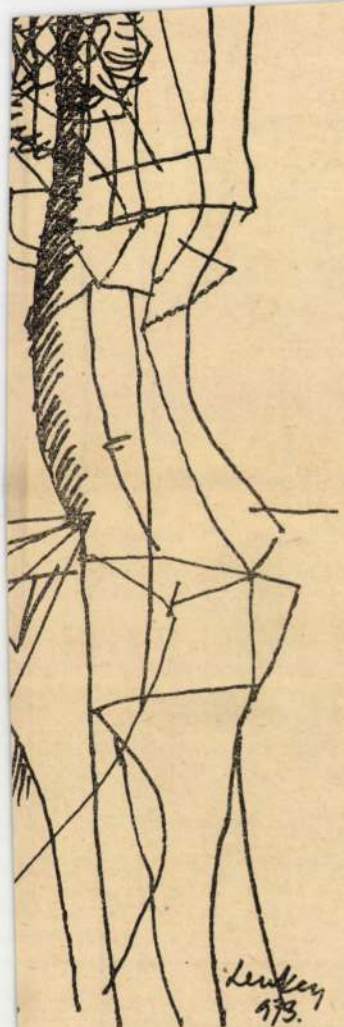

LENKEY ZOLTÁN RAJZA

édes a kend lánya!

Szita, szita, szitája,
kutyája, macskája,
enyém a kend lánya

Ladi-ladi-lom

Kaposvári piacon
az almából,
az irgalmát,
kicsi a haszon!

Kaposvári piacon
hordóláncból,
a lánchordtát,
kicsi a haszon!

Kaposvári udvarokon
csak a kutyákat láncolják,
a hordókat könnyen hagyják.
Ladi-ladi-lom,
mind ezt mondják!

Kaposvári udvarokon
a disznókat leszakítják,
az almát meg futni hagyják.
Ladi-ladi-lom,
mind ezt mondják!

Sün

A bundámban
kétszáz tű van,
vagy még több.
Megszúrja a
kezetek, ha
böködtök.

Kutya ugat,
ha megharap,
megbánja.
Tüskéimtől
csupa seb lesz
a szája.

Persze erről
nem tehetek —
hagyjatok!
Meglehet, hogy
injekciós
tű vagyok.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 JUN 1

NAPJAINK

Tardi Sándor

1021

ARCOK

TARDI SÁNDOR RAJZA

vel fiatalabbat csak „fiú"-nak hívott, végül is 46 évesen, bátyjaként ment utána. Sorsuk nagyon hasonlóan alakult: mindketten önpusztító Oszlopos Simeonként éltek egy különös, forradalmas nemzedék nagy tehetségű tagjaiként, nem eléggé fölvértezetten ahhoz, hogy önnön démonaikkal megküzdjenek.

●

Bő szárú kis katonacsizmában toporgott a József körút 5. számú ház előtt a cingár fiatalember, húszéves se volt, amikor először találkoztam vele. A Szabad Nép autójára várt, mint a lap ifjú munkatársa, mert az Akácfa utcába volt menendő, mely utca tudvalevően nem volt messzebb 4—500 méternél, de az autózás friss élményének nehéz volt ellenállni. Talán mert nem a kényelemből jött: előtte már, tizennyolc évesen a Börzsönyben harcolt fegyveresen egy diákszázad tagjaként — így indult az élete. Budapesten született — soha nem tudtam eldönteni, parasztivadéknak higgyem-e, ahogy sokan vélték. Azt sem tudtam megfejteni: micsoda titokzatos képesség tette lehetővé, hogy angol műfordítóként jeleskedjék, s nem is akármilyen, pehelysúlyú

nem tartozol.

— Ez igaz.

Hat év alatt B. Nagy filmkritikái nem egyszeri ÉS, hanem az egész magy tó izgalmas, önálló gond kal gazdag, igaz és szép ként őrződtek meg sokunk kezetében. Megállapodás gyében úgy alakult ki fi kusi egyénisége, hogy so kellett másra, mint saját jusi ízlésére és nagy kult hagyatkoznia. Most már csak posztumusz lehet kritikai gyűjteménye, mely fölmutathatja egy önálló kritikusi tehetség eredeti és tanulságos körképét a 60-as-70-es évek magyar filmművészetéről.

Most, halála után úgy érezzük: B. Nagy László filmkritikusi működésével a magyar filmművészet egy sajátos, pótolhatatlan figyelője dőlt ki a sorból.

●

Aligha volt kisebb B. Nagy László irodalomkritikusi működése. Eredetileg újságíróként indult, kritikus és irodalomtörténész lett belőle. E képességek kevesekben egyesültek oly harmonikusan mint B. Nagy Lászlóban: kritikáinak filosz-hűsége, irodalomtörténeti tanulmányai-

vagy végképp elmaraa-e a vegzet visszavonhatatlan suhintása. Halála végzetszerű is volt, meg nem is. Az Élet és Irodalom szerkesztősége megbecsült, szeretett munkatársát gyászolja benne. Félve írom le: az első munkatársat, ki tíz éve együttlevő szerkesztőségi kollektívánkból nem úgy ment el, mint azok, akik más lapok vagy intézmények vezetői vagy szabadúszó írók lettek azután, hogy elhagytak bennünket. B. Nagy László úgy ment el, hogy végképp elment.

Nemes Győző

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 APR 28

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor: Az árván maradt lovak emlékezetére

1973. ÁPRILIS 28.

Bár ez az általánosító kérdés már eleve gyanús, mert épp az egyeditől, a sajátságostól vonatkoztat el egységesítő címkét ragasztva egy százezer fős rétegre. De azért nyomozzunk csak tovább.

Saját gyerekkori emlékeit legtöbbünk — még a pedagógus is — a csínytevő diákkal azonosulva idézi fel. Önfeledten mulatunk a bogaras, nevetséges, a gúnynevükön emlegetett hajdani tanárainkon, a rovásukra elkövetett emlékezetes, nagy kitolásokon. Ez olyan általános és makacsul továbbélő szemlélet-örökség, amelyben csak szabályerősítő kivétel például Wigner Jenő ma is eleven hálája egykori tanárai iránt. (Különben sem valószínű, hogy megérjük, ha esetleg ötven-hatvan év múlva egy ilyen kivételes tudós-egyéniség visszaemlékezése bennünket is rehabilitál majd.)

Amiben élünk, az más. Annak a társadalomnak megtanultuk objektív törvényeit, köztük a társadalmi javaknak a végzett munka mennyiségétől és minőségétől függő felosztási elvét, mely úgy realizálódik a fizetési rendszerben, hogy általa minden foglalkozási ág meghatározott társadalmi értékelést kap. A fizetés így válik nemcsak a belőle megvalósítható életszínvonalnak, hanem az emberek önértékelésének is mércéjévé.

A pedagógus-fizetésben nem tükröződik igazán a pedagógus munkájának társadalmi fontossága.

Önértékelésének utolsó foszlányaitól pedig az irodalom és a film siet megszabadítani.

„...mi pedagógusok sokszor úgy érezzük, József Attila lebecsülte a középiskolai oktatást... pedig kérem, halála előtt rájött, hogy ez hiba volt, ő maga mondja, hogy sajnos kiröhögte az oktatót, azért került olyan helyzetbe, mint ami-

zéssel leginkább csak az elfe
kórházakhoz hasonló eredmé
nyel „gyógyítunk".

E tényeket lehet vitatni, l
igazi nevük helyett fedőneve
enyhített csomagolásba burk
de *felelősen* csakis arról lehet
dolkozni, hogy milyen gyor
erélyes intézkedések tehetők —
dig, amíg nem késő. Azaz m
dást kell keresni és találni.

Hol a megoldás?

A jelenlegi gyakorlat szerint azokat a gyerekeket, akik a normál iskolában nem állnak helyt, rengeteg tépelődés és a szülőkkel folytatott még rengetegebb küzdelem után a gyógypedagógiai iskolába utalják át. Aztán van, aki ottragad, van akit visszairányítanak, mert a vizsgálati tesztekre adott válaszaik alapján nem „gyépé" alanyok.

Valóban, sokan nem organiku-

Részötletek, elsősegély-javaslatok viszonylag könnyen adhatók, de a mélyebben fekvő társadalmi okok és összefüggések feltárását igénylő valódi megoldás nyilvánvalóan felülmúlja egyetlen ember, egyetlen tantestület, egyetlen céh erejét, és túl is lép a hatáskörén.

Tehetünk-e egyebet, mint, hogy legalább szándékban nem mondunk le a megoldás kereséséről? Még akkor sem, ha Majakovszkijjal szólva „szánkon a szó elkopik folyton / elnyűjük, mint a ruhát"?

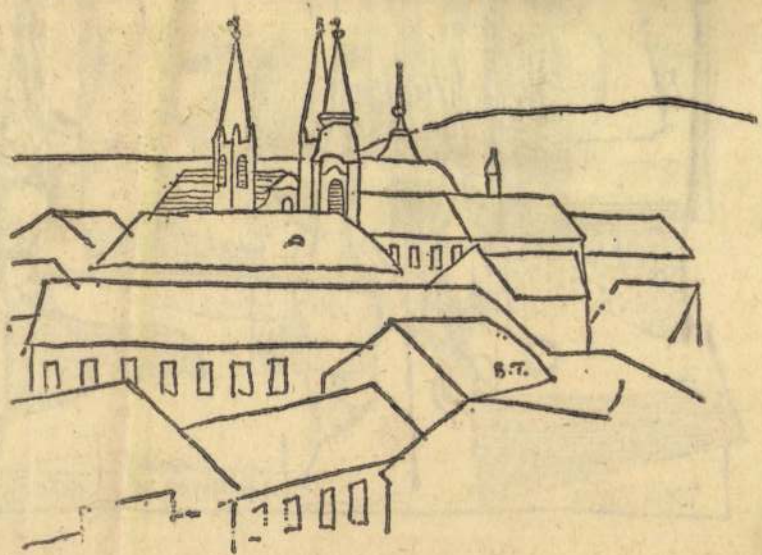

Barcsai Tibor: Esztergom

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 MÁJ 26
ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor: A folyam és hordalékai

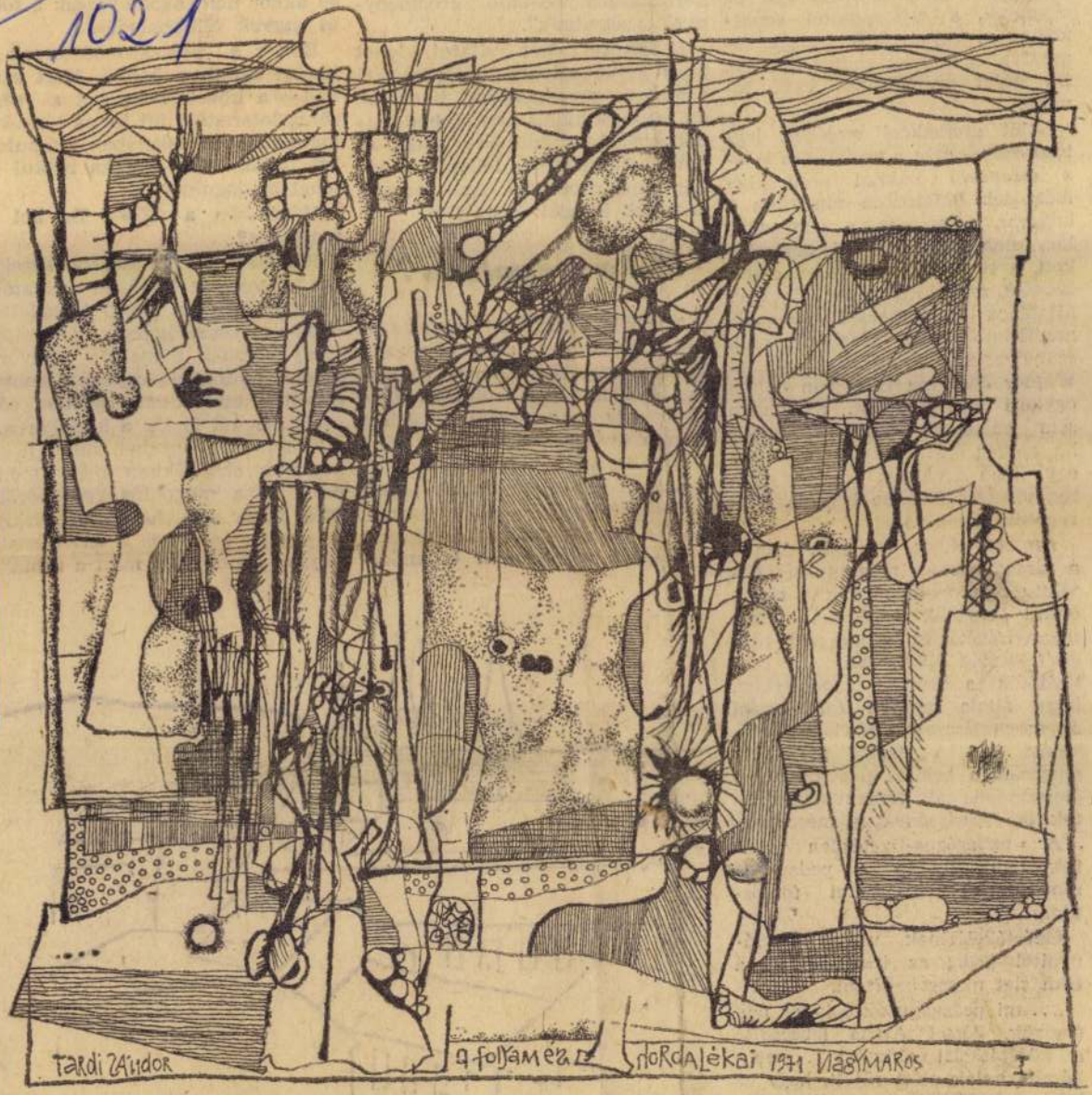

VÉLEMÉNYUNK

DR. CSODAGYEREK

Egy atyafi a falusi vendéglőben „ittas állapotban garázdálkodott: tört-zúzott és sörrel locsolta a vendégeket." A járásbíróság *egyévi* felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte és *két évre* eltiltotta a közügyektől.

Az egyik kerületi tanács lakásosztályának volt vezetője „beosztásával visszaélve kétszoba-komfortos lakást utalt ki, arra nem jogosult testvérének." Hivatali visszaélés címén első fokon *hat hónapot* és a közügyektől *egy évre* eltiltást, másodfokon, felfüggesztett tíz hónapot kapott, és végül a Legfelsőbb Bíróságnak kellett úgy döntenie, hogy a büntetést nem lehet felfüggeszteni.

Az egy napon megjelent két hír között semmiféle hasonlóság nincs. Ami a kettőt mégis összehozza: A sörrel locsolkodó honpolgár teljes névvel, lakcímmel

A Nagyító, a fogyasztók lapja hírül adja: a Fővárosi Kézműipari Vállalat műanyaghab dobókockáit olyan rosszul festették, hogy mindenütt eltávolíthatatlan foltokat hagytak. Az olyan terméket pedig, amely „az egészségre ártalmas, balesetveszélyes, szennyezi a környezetet, vagy teljesen alkalmatlan arra a célra, amire készült" — kivonják a forgalomból.

A műanyag dobókocka ma már hiánycikk, s bizonyára nem azért, mert „alkalmatlan arra a célra, amire készült", hanem mert „szennyezi a környezetet". De ha ezt sem tudná, valóban mire lenne jó?

F. P.

„BARÁTI KAPCSOLAT"

1947 könyvnapjára jelent meg az első budapesti verses antológia, Rubinyi Mózes és Szoboszlay Ferenc szerkesztésében. A munka dandárját Rubinyi Mózes végezte el; a tanár szorgalmával, az irodalomtudós szakértelmével és az esztéta hozzáértésével. 126 költőnek csaknem kétszer annyi versét gyűjtötte össze. S erre a hatalmas munkára főként az inspirálta, hogy bár a messzi Hajdúságból szakadt ide, ő maga is szerelmese volt Budapestnek.

Ez a könyv akkoriban jóval többet jelentett egyszerű tematikus antológiánál. Budapest még félig-meddig romokban hevert, a háborús sebek csak lassan gyógyultak, s ebben a válságos helyzetben ennek a versgyűjteménynek valami önmagán túlmutató eszmei mondanivalója volt. Azt jelentette, hogy nem pusztulhat el az a város, amelyet ennyien szerettek, amely ennyi sok szép szerelmi vallomásnak ihletője.

Azóta megjelentek újabb budapesti antológiák, is, tárgyil-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 NOV 18.

Tardi Sándor

1021

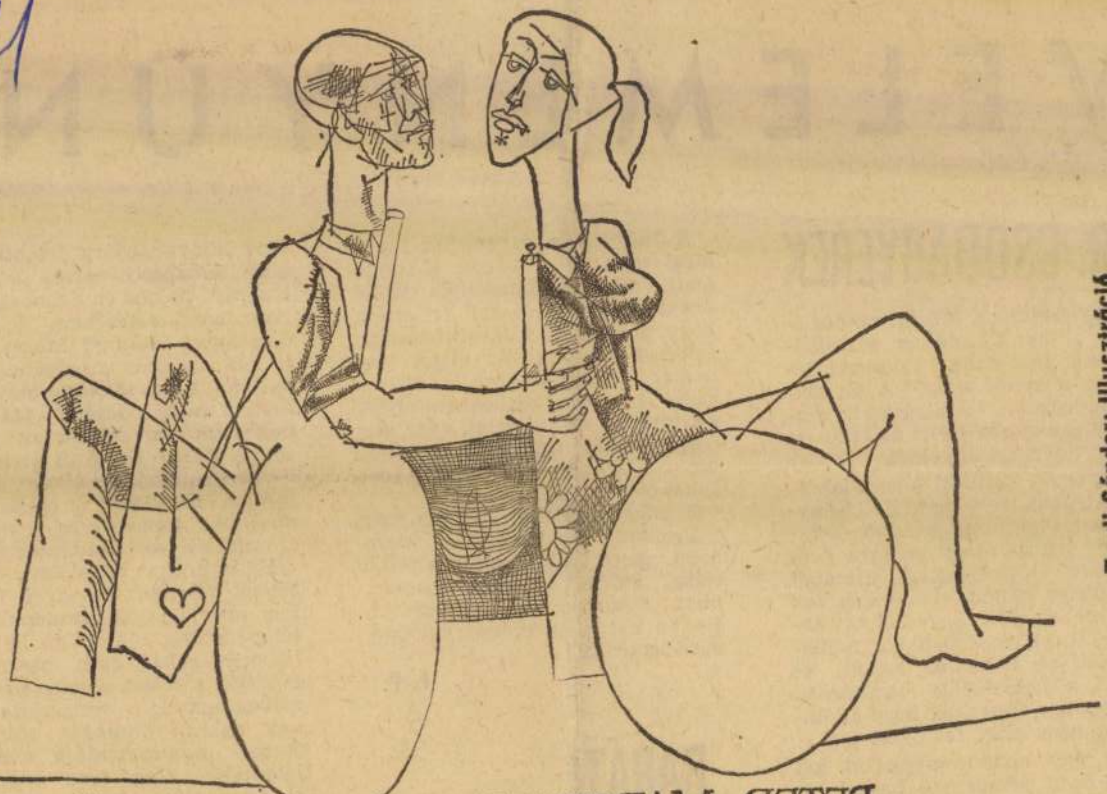

Tardi Sándor: Illusztráció

... felnyársalt a löveg. Huncuttól
em tudtam szabadulni, az irányzó-
ól, aki takarodó után zseblámpával
újta a versesköteteket, szépen har-
nonikázott, szavalt a kultúresteken,
aki olyan jól sportoló, tejfeles fejű
ermán volt. Haláluk terhet és el-
égzendő feladatot hagyott rám.

S amit nem tudnék banális sza-
ak, elkoptatott frázisok nélkül el-
nondani: Serbán tragédiája. Erre az
mberre ránőtt a tiszti mundér. Lu-
ickolt az uniformisban, mint hal a
ízben. Csak azt nem tudta, hogy
nem lehet nagy vagánynak is, meg
jó tisztnek is lenni. Erre mindig rá-
ázik az ember a végén, benyújtják
a számlát és fizetni kell érte.

Valamit pótolnom kellett, embe-
ek helyére kellett állnom.

Évek, emberek torlódtak egymás-
a, s kilúgozták belőle Serbán Győző
őhadnagyunk emlékét.

De most, hogy a kültelki üzletben
sszetalálkoztam vele... Két naran-
sot akartam venni, s a zöldséges-
ult túlsó oldalán, maszatos, szürke
öpenyben Serbán Győző állt. Fá-
adt, megkopott arccal nézett rám.

Még jó, hogy nem kérdezte: mit
hajt őrnagy elvtárs?

S még jó, hogy nem mondtam:
érek két narancsot, meg egy cso-
nag petrezselymet.

Még jó, hogy ki tudtam jönni szó
élkül az üzletből...

n
n
k
l
n

nyos, hogy nem élek az intelmek,
meg az igazságtevés tanúsága sze-
rint: kár volt, nagy kár volt, hogy
nem loptam el az aranyórákat. Hisz'
ha ilyesmi eszembe jutott volna. Bű-
nösök az intelmek, mivel az élet nem
iskola. Itt többször kell büntetni,
százszor többször — mint szeretni.

Korom Mihály bácsi, a megvénült
iskolagondnok hajnali álmát aludta
még. Az éjszaka kellős közepén
hányszor ébresztettem azzal, hogy
megráncigáltam a kis lélekharang
kötelét. Ilyenkor hosszú gatyában
szaladt elő, én meg a Vékes Imre
búzájából lestem, hallgattam cifra
káromkodását. Nem mertem elárul-
ni, hogy én vagyok a riogató-haran-
gozó, de most megmondanám. Ha-
rangoznék egyhúzamban egészen dé-
lig, ráncigálnám, cibálnám a kötelet
— de harang sincs már. Csak a helye
látszik, az elkorhadt haranglábak
nyoma.

Ilyenféle gondolatokkal, indulatok-
kal kerestem az utamat, hogy merre
is menjek. A réten fekete juhász-
kutya caplatott a nedves fűben. Kó-
borgott céltalanul — akárcsak én.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tardi Sándor

1972 DEC 18

Népszava

1021

Tardi Sándor: Távlat

1972 DEC
NAPJAINK
SAJTÓHIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

VÁLTOZATOK EGY TÉMÁRA

HOL AZ I

1

A Pútyer fiú a feleségével meg a két gyerekével a nagykakast hajkássza az udvaron. Kiiszkol előttük a kertbe, fölszáll a szárkúpra, repül utána a seprű, amitől beszalad az istállóba. „No, jó helyen van!"

— Anyjuk! — kiabál az öreg Pútyer a légyricsajos gádorban. — Nem szalad már. Mehetsz elvágni a nyakát.

A gyerekek aztán a tüzet rakják odabent. Az öregasszony rétest akar sütni. Darálja a mákot. Túrót vett reggel a piacon. „Itthon vannak a gyerekek, hadd egyenek."

— Máskor úgyse esztek ilyet — mondja nekik az öregasszony. — Városon pénzbe kerül, mindjárt nem esik olyan jól.

Itt meg van, ami kell. Zsír a bödönben. Mák terem. Almás rétes legyen-e? Mert kimegy az öreg Pútyer a fa alá, s összeszedi, ami alma lehullott a héten.

— Majd küldünk két zsák krumplit, ha fölszedjük, — mondja az öregasszony. — Úgyis a disznók ették meg tavaly.

— Csak a zsákot hozzátok haza! — szól be az öregember a konyhába. — Az nekünk se ingyen van. Vihettek, amit akartok, adunk. Van itt minden, csak dolgozni kell érte.

— Ne dicsekedj már annyit! — szól rá Pútyerné az emberére.

A kúpból kéveszárat visz be. Fűlik a kemence. Fő a leves. Az asztalt kint terítik meg a gádorban. Az öregeknek jobban esne a paprikáskrumpli. Hat banda csírkét költeltettek az idén, amiből vágnak egy héten néha kétszer-háromszor is. Megtehetik; nekik erre nem kell költeni.

Tányér pörköltért az öreg Pútyer a kútágasig se menne ki.

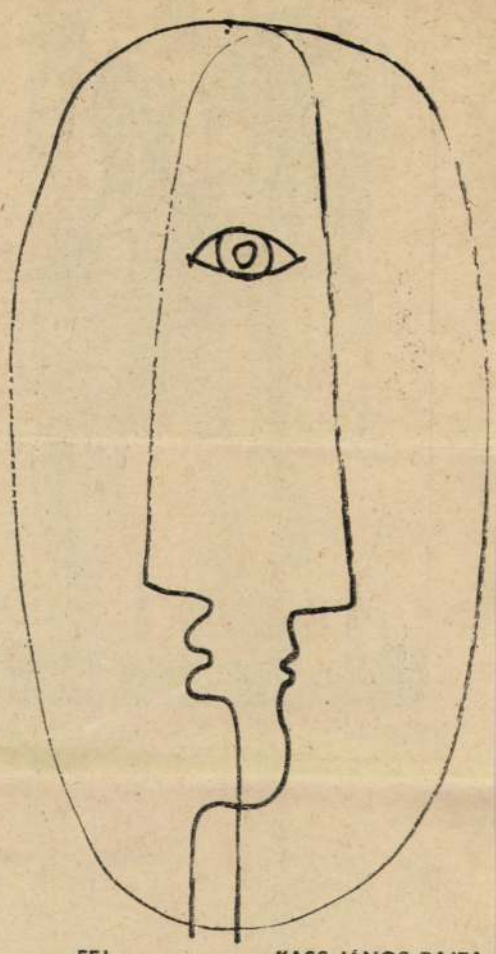

FEJ — KASS JÁNOS RAJZA

2

Ráérek.

A teherautóval kimegyek Pikiliékkel a homokbánya mögé. Két cigány ugrik ki a fűből, mikor meghallják a motorzúgást a dűlőn.

— Gyertek csak elő! — integet Pikili, s a rozoga fánál nem lát messzebbre a méregtől. Már mikorra itt kellett volna nekik lenni! Megegyeztek tegnap, öt órára jönnek földet pakolni. Pikili napszámpótlékra is gondolt. Reggel kihozott tíz üveg sört, hátha jobban „muzsikál"' majd kezükben a lapát.

Most zavarja őket vissza?

Meghányjuk földdel az autót, s irány vele vissza a faluba.

A földet a kiskonyha előtt túrjuk le; s teregetjük széjjel az udvaron. Reggel óta a negyedik fuvar is itthon lenne, ha a cigányok nem késnek. Részegen egy gödörben aludtak, sehogyse találtak haza az éjjel. Most már dolgoznak ők, — mondják. „De odalett a sok idő" — s a jóistenüket szidja Pikili a kútágasnál. Én a kerítésnél állok, ahonnét látom: lapos helyen fekszenek errefelé a porták. Jóval lentebb esnek, mint az utca másik felén. Ott egés partos, dombos részen állnak a házak. I minden tavasszal feljön a talajvíz a mez gyéknél, a büdös gallyrakások mögött.

A gumicsizma bele akar fulladni, m kor a kertbe kimennek benne. Tetszi nem tetszik egyeseknek: Pikiliék feltölt az udvart földdel. Nem akarnak több b kát „termelni" — mondják.

Haragszik rájuk mind a két szomszé

— Majd ide folyik át hozzánk a v Nem tudják már azok, hová tegyék pénzt!

— Kuruttyoljanak ők csak tovább! mondja viszont Pikili. Ő magasabb akarja nézni a világot; partosabb helyr Nincs igaza? Dühös. A barázdába b tudná lökni az ólat.

Sorolja, ezek is feltöltötték az udva amazok is. A negyedik szomszédban a h zat akarják „megfordítani". Csak pers előbb le kell bontani. A bútort most „k töztetik" belőle a fészerbe.

— Ide megyünk nyaralni — mon Csiszlik Imre.

A vályoggödröt ott látom mindjárt a mellett.

— Még víz is van benne, mint a h latonban — hallom az asszonyt nevetn fészerben.

Az emberek hüledeznek.

Mi baja lehet annak az épületnek? N is régi. Padlós a szoba. Jó helyen v Be is van pucolva. Artézi víz folyik konyhában. Tavaly kötötték be. Füstöl a kéménye, ugye? S egy év. Két év. „M sik olyan ház nincs tán a világon s Hüledeznek. Csodájára járnak. Mint az vaskerítéseknek, manzárdtetős házakn kibetonozott ólaknak, a kétajtós-háromaj szekrénynek, villanymorzsolónak, moto darálónak, automata mosógépnek, a l újabb típusú olajkályhától kezdve a nyl nal letakart torontáli szőnyegig, a j helypaplanig. Mennek a szomszédok, ángyikák, a sógorok. „Mibe került, liska?" „Hol vettétek, Veronka?" Látni arcokon, otthon majd „riadóztatják" családot. A férj összeveszik az asszonny Az asszony az urával.

Lenézik Kulaj Matilt (két rossz kannával járkál a kútra, s az arca meg kipúderozva), az ötgyerekes bakterékat (még mindig az a függöny lóg az ablakukban, amit az öregeiktől örököltek, s a gyerekeknek az apjuk vasutas nadrágját vetetik kisebbre a szabónál, s abban járatják őket, Csupasz Pistát (a néprádió helyett még most se tudott venni újat; a micisapkáját meg az úton találta, s képes abban elmenni a templomba).

S megszólják a másikat, a harmadikat.

S irigyek Potyó Ilkára. A „legelső" háza neki van a faluban. Két torony rajta. Megszedte magát a tanyán, ahol a tehenekkel hál. Mezítláb jár odakint, mint a kutyák.

Irigyek rá, s már ketten is olyan épületet emeltetnek a Kutyaszögben.

Versenyez mindenki mindenkivel.

Busáéknak például százezer forintjuk van a bankban.

— Dolgozunk, vagy mi a fene! — mondja Busa.

Tardi Sándor
1021

ZENE

Kodály örökében

ÉNEKLŐK — TARDI SÁNDOR RAJZA

Kodály Zoltán 90. születésnapjára emlékezünk. Hősies és nagyszerű életművet hagyott hátra, amely nemzedékek munkáját sűríti magába, messzire ható és általános érvényű. Erkölcsi példaadása mérföldkövet jelent műveltségünk történetében, s egy kis nemzet határát messze túllépő jelentőségű.

Emlékezzünk a művészre és tudósra, a költőre és nevelőre, mindegyiknek nagyszabásúra, a maga útját járóra. Az alkotóművészre, aki maga teremtette szókinccsel beszélt, s a maga teremtette világ szépségével ajándékozott meg mindnyájunkat.

Felfedezte és feltárta a magyar nép ősi zenei anyanyelvét, megtanította népünket erre az ősi új zengésre. Európai távlatot nyitott egész gondolkodásunk számára, nevelőmunkájával újjáformálta egész pedagógiánkat. Az ő műve, ha a magyar zenei műveltség, messze elhagyva múlt századi féltudású állapotát, ma az egész világ megbecsült szellemi kincse, emberi és nemzeti rangunk egyik legszebb, legnemesebb biztosítéka. Ez a nagy mű nem jött létre könnyen; Kodály Zoltán útja nem volt sima. Útjában állott minden idegenség, lomhaság és közöny, a magyar múlt minden kárhozatos, rossz, visszahúzó hagyománya. Évtizedekig tartott, amíg nagy kortársával és barátjával, Bartók Bélával kivívta az igazi magyar népdal egyenjogúságát, amíg hazát szerzett neki saját hazájában, amíg új hangú remekművekben kivívta egy forradalmi erejű új magyar zeneművészet létjogát, világszerte való elismertetését, amíg megalapozta és győzelemre vitte a mai magyar zenetudomány alapvető és példaadó eredményeit. Sokat küzdött egymaga a dölyfös rosszindulattal és értetlenséggel, de mindig ott tudta maga mögött, s ott érezte magában népe, a névtelen milliók roppant életerejét.

Bárdos Lajos mondta Kodály Zoltánról: Nem hiszem, hogy van a zenetörténetben mása annak, amit ő végzett — a magyar zenében. Évtizedek fáradságos munkájával járni a legelhagyatottabb magyar tájakat — összegyűjteni a nép dalait — ennek a dallamkincsnek rendszerező tudományát megalkotni — művészi feldolgozásokban kibontani a dallamok mélyén rejlő gondolatokat — aztán tovább — a népdal szellemében megalkotni gyökeresen új magyar népzenét: *Psalmus Hungaricusokat, Budavári Te Deumokat* — végül az új magyar zenének tanítványokat nevelni — és az óvodáktól a főiskoláig mindenkinek szóló tankönyvet írni, éppen elég feladat lett volna hat nemzedék számára is.

Születésének 90. évfordulóján egész népünk emlékszik nagy művészfiára és tanítómesterére. Az emlékezés azonban nem lehet csupán szertartásos főhajtás: nem lenne méltó hozzá, akiben olyan vakító lánggal égett a cselekvés népéért. Aki saját szavai szerint fél kézzel lantos, másikkal néptanító, kubikos, téglahordó, pallér, orvos — ami csak kellett, szeretett volna lenni. S mindez azért, hogy megvalósuljon a nagy célkitűzés: a zene mindenkié legyen. 1954-ben a Miskolci Zeneművészeti Szakiskola szolfézsversenyén elmondott beszéde is összegezte nagy zenei programját. A zene gyökere az ének. Hadd idézzem híressé vált mondását: Nem sokat ér, ha magunknak dalolunk — szebb, ha ketten összedalolnak. Aztán mind többen, százan, ezren, míg megszólal a nagy Harmónia, amiben mind egyek lehetünk.

Ifjúsági és felnőtt kórusok ezreinek ajkáról zeng már az új ének. S a népdal, amelynek oly nagy jelentőséget tulajdonított, új virágzásba látszik borulni. A Páva-körök ezreiben öregek és fiatalok énekelnek. A másfajta dalt éneklő gitáros ifjúság is, bár néha nagy kerülőket tesz, olykor megérkezik a tiszta forráshoz; nyugtalan ritmusú zenéje közben nemegyszer rátalál a népdal egyszerűségére is.

Kóruskultúránk felfelé ívelő szakaszához értünk. Ünnepi hangversenyek a biztató jövő szép távlatait vetítik elénk. Örömmel mondhatjuk: sohasem volt még ennyire szívügye hazánknak, hogy minél több, minél szebben éneklő, a muzsika szívet-lelket nemesítő erejét érző kórusunk legyen. Ebben az újjáéledő mozgalomban nagy szerepe van új kórusszervezetünknek, a *Kórusok Országos Tanácsának*, amely fokozott társadalmi összefogásra mozgósít, egyesíti azokat az erőket, amelyek a kórusművészetet okosan fejlesztik és egész népünk szolgálatába állítják. Egyaránt szívügye a munkáskórusok generációkat formáló ereje, a parasztkórusok népzenei hagyományt ápoló lelkesedése, a muzsika szeretetére nevelődő ifjúsági kórusok, az énekkari mozgalmat támogató százezrek éppúgy, mint a kórusvezetők.

E mozgalomnak nem csekély szerepe van abban, hogy megyénkben is még nagyobb megbecsüléssel és törődéssel figyeljük kórusaink munkáját, életét, karvezetőink nagyszerű tevékenységét. Része van továbbá abban, hogy a kórusművészet támogatására új mecénásaink támadtak. A Borsod megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága, a Miskolc megyei városi Tanács Végrehajtó Bizottsága és a Szakszervezetek Megyei Tanácsa szép példáját követte a KISZ megyei bizottsága, a Matyó Háziipari Szövetkezet, a Kisipari Szövetkezetek megyei Elnöksége, a Sajószögedi Községi Tanács, a Hernádmenti Termelőszövetkezet és az OTP megyei igazgatósága, kórusdíjak alapításával.

Első alkalom, hogy nemcsak a kórusok munkáját ismerjük el, hanem emléket adunk a kórusvezetőknek is, akiknek a kórustagok áldozatkészsége mellett kiemelkedő részük van az elért eredményekben.

Kodály Zoltán hitvallásszerű kórusát: a Felszállott a pávát nagy hírű munkásegyüttesünk, a *diósgyőri Vasas Kórus és a Józserencse munkás énekkar* már a 30-as években szívdobogtatóan énekelte. A lelkünket felforrósították híres sorai: Vagy bolondok leszünk, s elveszünk egy szálig, Vagy ez a mi hitünk valósággá válik. Valóság lett! Példa rá elmúlt 27 évünk minden eredménye.

Pártunk és kormányunk támogatja azt a művészpolitikát, amelynek programja: a zene és a tömegek kapcsolatának elmélyítése.

Erre éppen Kodály életműve a példa, amelyben valóságos egységben ötvöződött a teremtés, az alkotás, a zene szeretetére való neveléssel. A kórusmozgalom nemcsak szép hagyományok őrzője, hanem közösséget alakító tényező, s napjainkban az egyik legkönnyebben elérhető formája annak a muzsikális aktivitásnak, amely a zenei befogadók utánpótlását, nevelését is biztosítja.

VARGA GÁBORNÉ

1973 SEP. 17

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR PAPÍR

A társa
— társada

A HAZAFIAS NÉPFRONT Budapesti Bizottság gazdaság- és várospolitikai munkabizottsága „A társadalmi munkáról" címmel kis füzetet jelentetett meg. A megjelenést többek között az indokolja, hogy az utóbbi időben rengeteg vita hangzott el a társadalmi munka helyéről mindennapi életünkben.

A társadalmi munka a szocializmus építése folyamán végigkísérte az elmúlt 25 évet — írják a füzet szerzői. Kibontakozása mutatja a közösség és az egyén összhangját és segíti a szocialista tudat, a közerkölcs kialakítását, ennélfogva jelentősége nemcsak az anyagi eredményekben rejlik, hanem tudatformáló erejében is.

A társadalmi munka két fő formában, politikai és gazdasági tevékenységben jelentkezhet. A szocializmus építésének új szakaszában tartalmi változás következett be a működési formákban is, amelyet a társadalmi munka megjelenési formáinak is követniök kell.

A társadalmi munka szükségszerűsége történelmi kategória, a mindenkori társadalom fejlettsége, illetve változása határozza meg szerepét, célját és igényét. A szocialista társadalmi viszonyok fejlődésével, bonyolultabbá válásával a társadalmi élet újabb és újabb területei kerülnek előtérbe és ezek szintén társadalmi segítséget, tehát újabb társadalmi tevékenységet igényelnek a hivatásos szakigazgatási szervezet munkájának kiegészítéseként.

A társadalmi

1021

Tardi Sándor

(Rajzolta: TARDI SÁNDOR)

te és vasárnap délelőtt az eszét is elissza.

A szomszéd portán is építkeznek; a háziaszony túrós rétest hoz és a mi oldalunkat is végigkínálja. Beszélgetünk, s nekem újra feltűnik, hogy a sokadalomból mindössze hárman értjük egymást: Katanics tanár úr, Simon Károly kőműves brigádvezető és én. Témáinkba a fiúk bele se szólnak; ránk se figyelnek. Úgyse értenék.

De dolgozni tudnak, annyi szent.

1

Teljesjogúság.

Hirtelenjében nem jut jobb szó az eszembe, aztán már megtartom, mert örvendezve nő bennem a bizonyosság: a kifejezés Simon Károlyra pontosan ráillik. Csakugyan teljesjogú magyar állampolgár, mégpedig azáltal, hogy értelmiségi színvonalon beszéli a magyart, és ilyen színvonalon látja, érzékeli a világot. Sokat olvas.

Körülöttem kevés a Simon Károly. Lajos valami papírt mutat: öregem, fusd át. A fiúk sürgetik a téglát, nincs idő „szórakozni", megígérem Lajosnak, később visszatérünk rá, s megyek a dolgomra.

Simon Károly brigádvezetővel és Katanics tanár úrral a hátrányos helyzetben levőkről beszélgetünk. Eszmélő korom óta megért tapasztalataimra hivatkozva mondom: közéjük sorolom azt a sok-sok parasztembert, aki nem áll lehetőségeinek színvonalán. Vitatom a halgatag juhász, a kevés beszédű kanász bölcsességre, szemlélődésre való hajlandóságát, ismerve a hallgatag juhászokat, a kevés beszédű kanászokat. Róluk én azt mondanám: hallgatagok, kevés beszédűek, mert szegény a szókészletük és közösségi társadalmunkban a szószegénység egyenlő a csökkentértékűséggel.

Úton, útfélen tapasztalom.

Katanics tanár úr szelíden szól: kedves barátom, bizonyítson.

nem azt mondja, amit érez, gondol, hanem egészen
Csurgó Károly jó megjele
szorgalmas szakmunkás, kiöl
értelmiséginek látszik, s éppe
gondolok a minisztert hall
Május elsején, a fölvo
után történt. Leültünk a g
nyefa alá a padra, s lábhoz
tuk a sörösüvegeket.
Egyszer csak kijelentette:
— Szemét az egész banda
— Ki, és miért?
Sürgettem, hogy beszéljen. Iszik és terjengős előadásából kirajzolódik az eligazító valóságkép, az, amelyre sehogyse illenek becsületsértő jelzői. Arról van ugyanis szó, hogy Karcsi üzemvezetője erősen befolyásolható, intézkedéseiben bizonytalan, kicsinyes, személyeskedő, összeférhetetlen természetű, gyanakvó ember, rögeszméje, hogy beosztottai fúrják. Ez a helyzet, de a „helyzet", pontos, világos, egyértelmű megfogalmazásához Karcsinak nincs megfelelő szókincse. Tudománya az indulatos mocskolódás, s ronda nagypofájú embernek tartják.

Hol a hiba? Felesleges leírni. Karcsi akkor lenne képes a helyzetet az igazságnak megfelelően „ábrázolni", ha a „befolyásolható", a „kicsinyes", a „személyeskedő" szavakat ismerné, és a köznyelv természetes részeként használná. De így nem egyenrangú tárgyaló partner, sem a környezetével, sem önmagával.

Rengeteg gyermetegséget leírtam, elmondtam a dolgozók passzivitásáról, amíg rest voltam gondolkodni. Létezik persze tudatosan vállalt „ne szólj szám, nem fáj a fejem" passzivitás, aztán sokféle létezik még, de a hallgatás, a csönd egyik leggyakoribb oka a szószegénység. Amennyivel a környezetemben élő munkások, szövetkezeti gazdák rendelkeznek, annyival az új életérzést, a munkahelyi közérzetet lehetetlen pontosan kifejezni, megfogalmazni. Csurgó Károly magyar tudása boldoguláshoz, tájékozódáshoz, eligazodá-

Az idős ember
lítja az ügyvéd urat, esetlen, alázatos, tisztelettudó. Őket látva a bajai járásbíróság folyosóján, egy önnön lényegét jól mutató helyzetben ismét bebizonyosodtam a kiszolgáltatottságnak arról a fajtájáról, amelyet „nyelvi kiszolgáltatottságnak" hívok. Az ügyvéd jóindulatú, magabiztos, az idős ember szolgaian alázatos; szóhasználata, viselkedése elmúlt időket idéz. Az úr és a szolga látványát nyújtják. A nyelvi kiszolgáltatottság akadályozza, hogy az öntudatos emberi tartás általánossá váljék.

Folytatom:

Az önkiszolgáló boltban borotvaszappant keresek, Gáspár Ferenc motorszerelő szakmunkás meglát, köszön, s hozzám lép.

— Mit keres?

— Borotvaszappant.

Ettől kezdve ketten fürkésszük a polcokat. Ferkó kötelességszerűen segít, hiszen ő nekem adósom. „Megvan", mondja, s felmutatja a portékát. Látom rajta, örül, hogy valamit visszaadhat abból, amit tőlem kapott, bár szerintem nem tartozik semmivel. Vagy mégis? Annyi történt, hogy a nyáron felvilágosítottam, hogy szövetkezeti lakásigényével hová, kihez forduljon. Igazán semmiség — nekem. Neki viszont bonyolult, áttekinthetetlen, kiismerhetetlen folyamat buktatókkal, nehézségekkel, akadályokkal. „Hát majd megszolgálom" — ígérte, és még az önkiszolgáló boltban is szolgálja.

Gáspár Ferkó huszonöt éves, ta-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 OKT 6

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1021

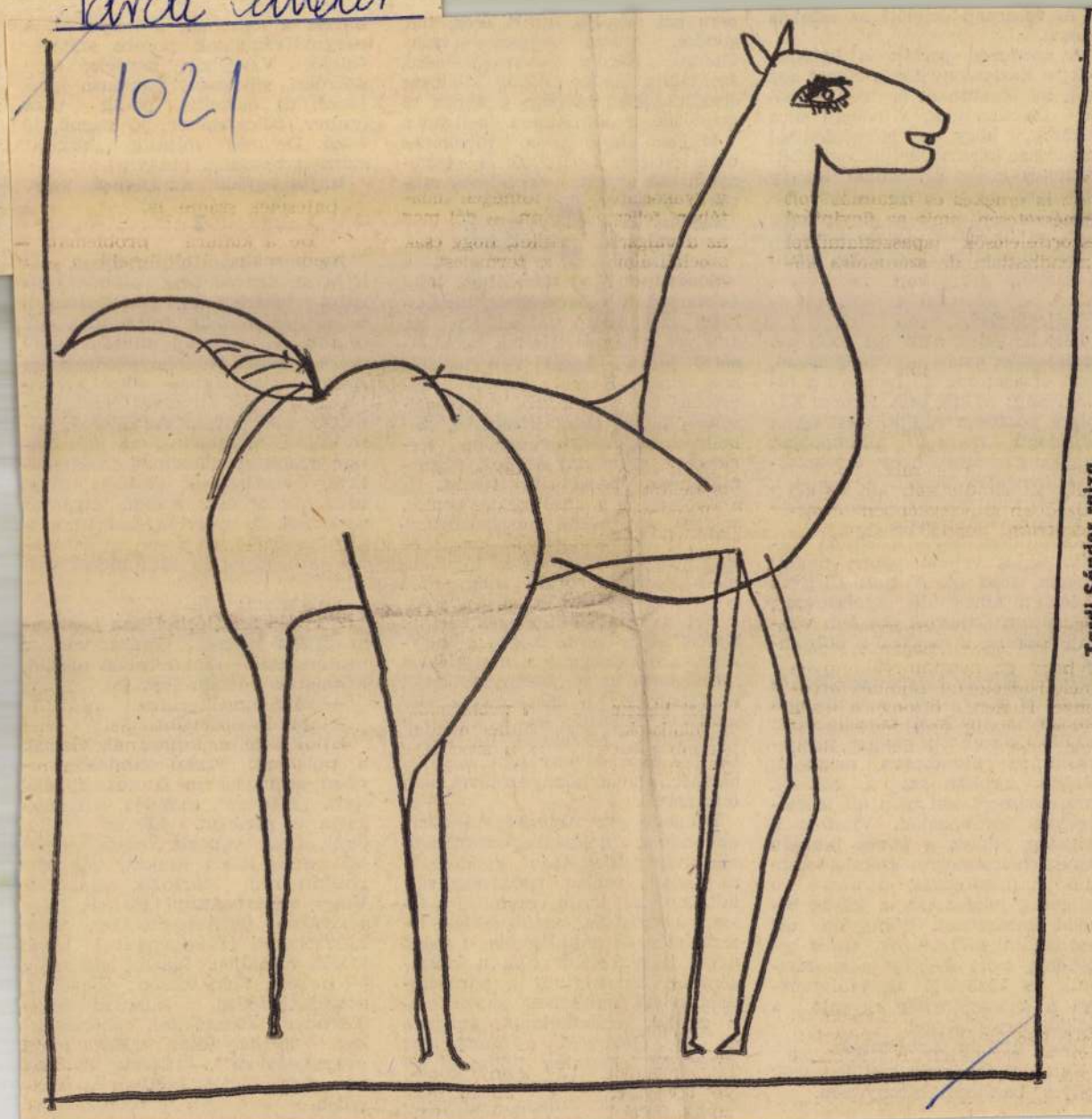

Tardi Sándor rajza

oldal

RÚZSOS VALUTA

Izléses, sárga cédulák a motelban és a strandon, az önkiszolgáló étteremben és az eszpresszókban. A hotel bejáratánál még plakát is. Szintén sárga. És a szövege is megegyezik a levelezőlap formájú papiroséval. Így szól:

A Revlon meghívja Önt: nézze a világot rózsaszínű, kék vagy zöld vagy lila szemüvegen át... BRONZE LUSTRE készítményeink választékából két darab vásárlásánál olcsón kaphat egy elegáns Revlon napszemüveget. Egyéb Revlon cikkek vásárlásánál további meglepetések várnak Önre, ne mulassza el a lehetőséget. (Lejjebb a szöveg németül és angolul közli ugyanezt.)

Az ajánlat csábító. Legalább egy szájrúzs erejéig többen kedvet kapnak rá, hogy meglepődjenek. És a meglepetés nem marad el. Száját finom krémmel tisztára törli, majd felrakja rá a kedves vevőnek legajánlatosabb színt. Talán ezt a narancsárnyalatút... Vagy ezt a barnás-rózsaszínt... Törlés. Esetleg ezt a cikláment?...

Igen, ez az, mondja az egyik, a másik, a harmadik érdeklődő, s a pénzesebb már a többi készítménnyel is kacérkodik. De előbb talán megmondaná a szájrúzs árát, madame.

Milyen pénzben óhajt fizetni? — kérdi az elbűvölő Revlon-hölgy.

A meghívott főként forintban óhajt fizetni, mert hogy Magyarországon ez a fizetési eszköz.

Hélas! — sóhajt Madame Revlon. — Sajnos, csak dollárban, márkában, schillingben, svájci frankban, francia frankban...

— S a plakát — kérdi ajkán a rúzskóstolóval a magyar vevő —, a plakát miért nem jelzi, hogy csak valutáért?

A madame és tősgyökeres magyar kísérője nem is érti.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1977 JUN 25

Tardi Sándor

1021

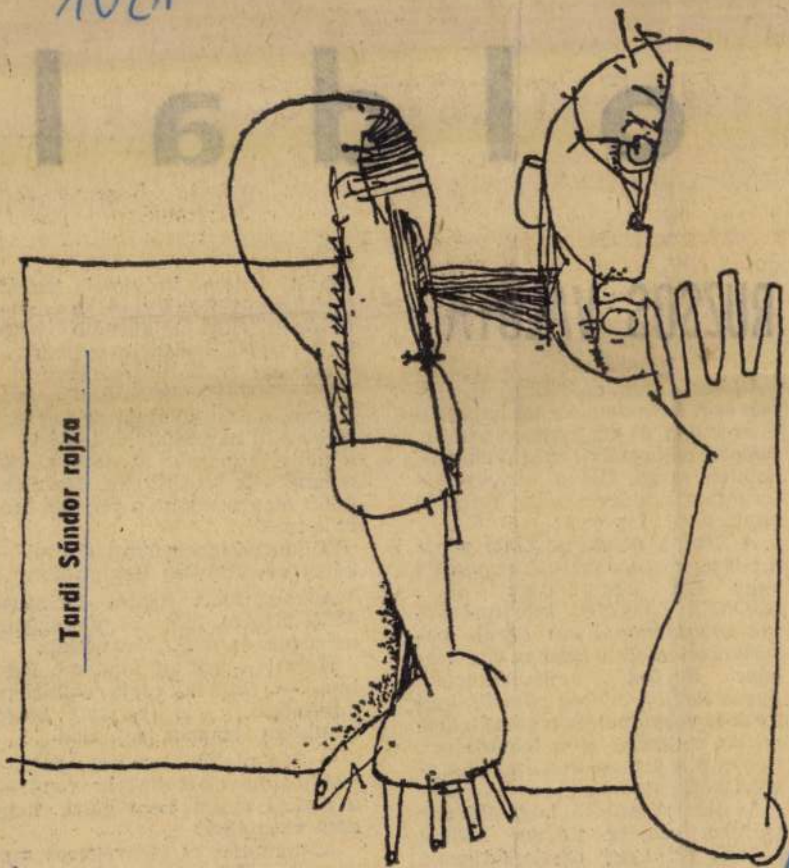

Tardi Sándor rajza

apám nagy
Nálunk a
lenül beolv
én és éde
az ünnepe
gáljuk a v
tunk, takar
a padló tel
cigarettaha

Vá

Harmadik karácsony az egyetlen ünnep, amikor a család összeül és végre nyugodtan beszélget, viccel, szórakozik, nemcsak köszön egymásnak, rohan a munkába és idegeskedik, mint egész évben." „Csak azóta értem meg, amióta kollégista vagyok, hogy a karácsony nemcsak az ajándékozásért van." „A béke ünnepe — *vallja egy elsős gyerek* —, senki sem veszekszik, és kiabál." *Talán ezt bizonyítja egy pesti fiú is, amikor elmondja, hogy a társbérlőket is meghívják a karácsonyfa alá és megajándékozzák. Egy kis kamasz:* „A tévében volt, hogy sem, mert azok az adatok amelyekről a Központi Statisztikai Hivatal novembe 30-án megjelent Magyarország legöregebb lakói című kiadvá nyában olvashatunk, nem el szomorítóak. Ahogy önmagá ban nem elszomorító az sem hogy az ember megöregszik Nem vidám dolog öregnek lenni, de van ennél rosszabb is nem megérni az öregkort.

A karácsony a család, főleg a gyerekek ünnepe. Az öregek második gyerekkorukat élik. Csak éppen fordított irányban. Akár emlékeznek első gyermekkorukra, akár az csak a mélyrétegekben él. A késői

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1977 DEC 25

MAGYAR NEMZET

Tardi Sandor

1021

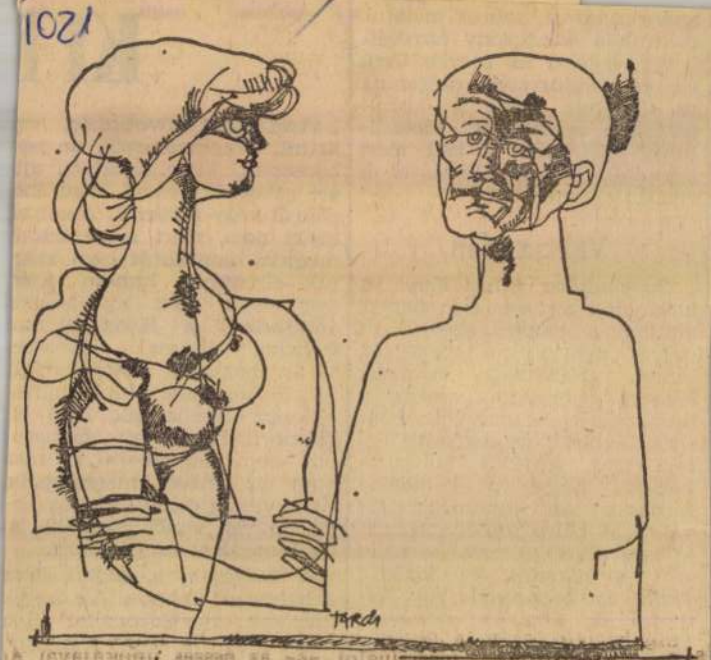

Tardi Sándor rajza

tézetének, az 1802
András által ala
ménynek százhetv
bileumához kapcs
ra a váci művelőd
ba. A levél szerin
országos bemutatón
rült amatőr együtt
legkiválóbb felnő
mekcsoportok lép
hát nálunk is v
előadások, s ki tu
rég.)

Műsort is mellékeltek a levélhez. Egy budapesti együttes bemutatja Smetana Eladott menyasszony-át Tordai Ilona művészeti vezetésével, a debreceni együttes a Bohémélet-et Kertész Gyuláéval, a váci Szakmunkásképző Intézet csoportja Kissné Kékesi Ilona vezetésével leánytáncokat ad elő. És így tovább: lesz bohóc- és bűvészszám, általános iskolások eljátszanak bábjelenetet és mesejátékot.

Bábjelenet? — rendben van. Bábuk nem szólnak, csak moz-

Tardi Sándor rajza

[illegible] sokan viseltek hallókészüléket, idősebbek és kisiskolások, sokan nem viseltek, talán mert nélküle is hallottak valamit, talán mert süketségükön a gép sem segít. Az előadás alatt, főként a nézőtér hátsó soraiból fel-felrikkanó, újraztató, elragadtatott kiáltások arra vallottak, hogy vannak itt sokan olyanok, akik a saját hangjukat, a hangjuk vivőerejét sem hallják a nézőtérre kötelező, illő csendben.

NÉZŐTÉR

Ritkán érzékelhető egy színerén olyan helagosan, mint [illegible]gyan *néző* tér em hallás-tér, zártforma, hasakis vizuál[illegible] adról is

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 SEP 11

MAGYAR NEMZET

Tordi Sándor

1021

Kosnás Roland raize

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-736
1978 JUN 17

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1021

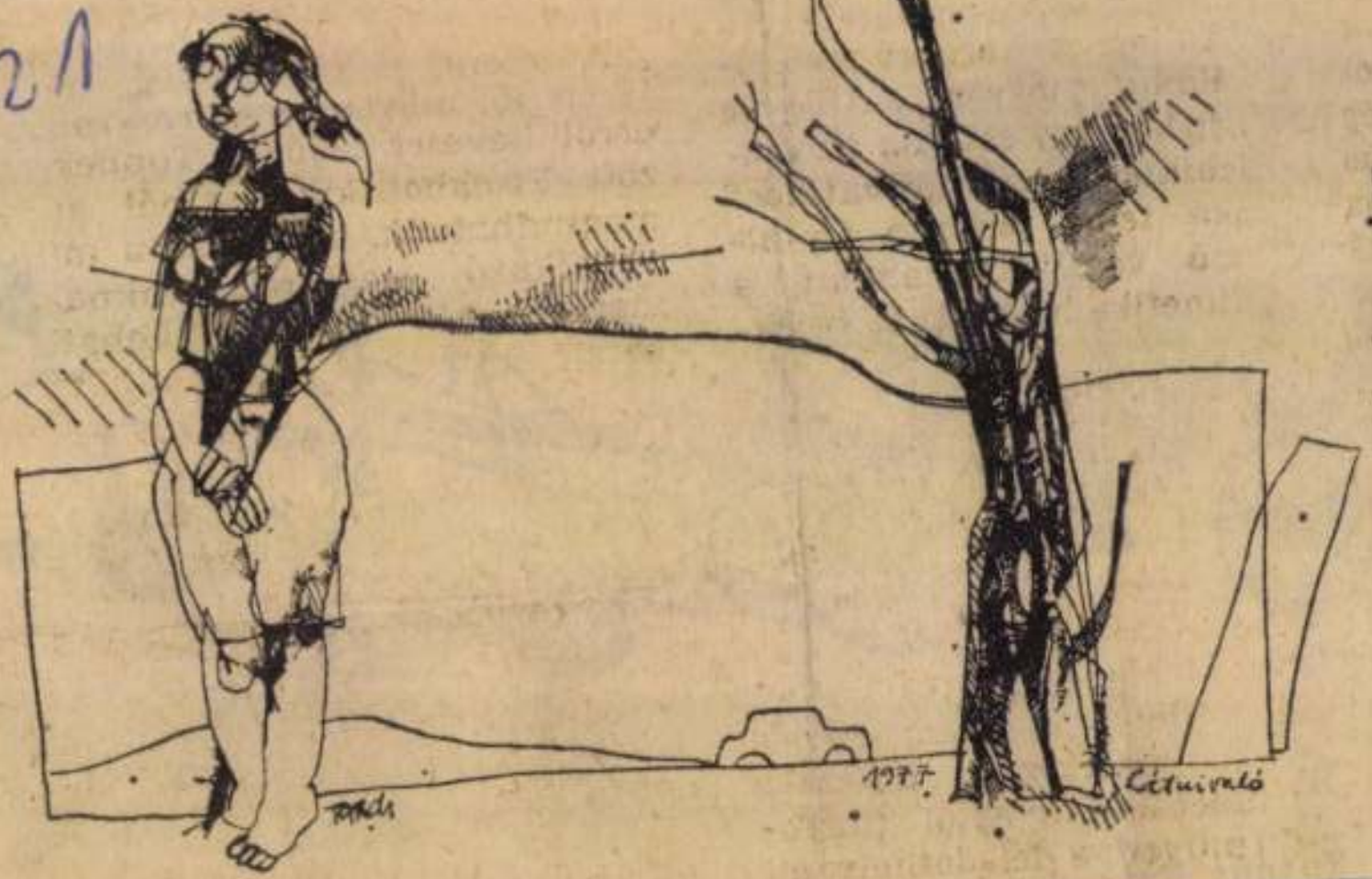

Tardi Sándor rajza

piekhez, hogy
első szakaszál
Dunai hajósok
ett egy tíz el
zeállított kis
vet, amelynek a
ge, hogy függe
ennek a tervez
nvelvű változat
juk.

A kéziratok ban már megj nuscriptumai. het érdekesség, hiszen tudjuk: Krúdy művei gyakran nem olyan terjedelemben és azzal a szöveggel kerültek az olvasó kezébe, ahogy ezt az író kívánta.

— Gyűjteményünkben megtalálható az *Álmoskönyv* kézirata K-tól Zs-ig, betoldásokkal, javításokkal, az író tipográfiai utasításaival. Ugyancsak régebbi szerzemény az *Álom Ábéce* pályázati felhívása, amelyet Krúdy és a Tolnai Világlapja az *Álmoskönyv* megjelenése után „a legérdekesebb és legkülönösebb álmok beküldőinek" írt ki: tízezer koronás első és ötezer koronás második díjjal, 1923.

Tolámpák, babérfák
Deresedő, tékoz; m
Ábrándozó, rézeg
Borba és könnybe
mindig folytatódó
apám lakodalmán,
Nagyapám lakodal
Muzsikálod nekünk
gyantázva a kedvü
Duhajúl és halkan
Bortól csorgó arcc
Sivarhamus arcca
Magas-búcsuzta
Sülbedő világban
Cigány!

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 JUL - 2

MAGYAR NEMZET

Tardi Sándor

1021

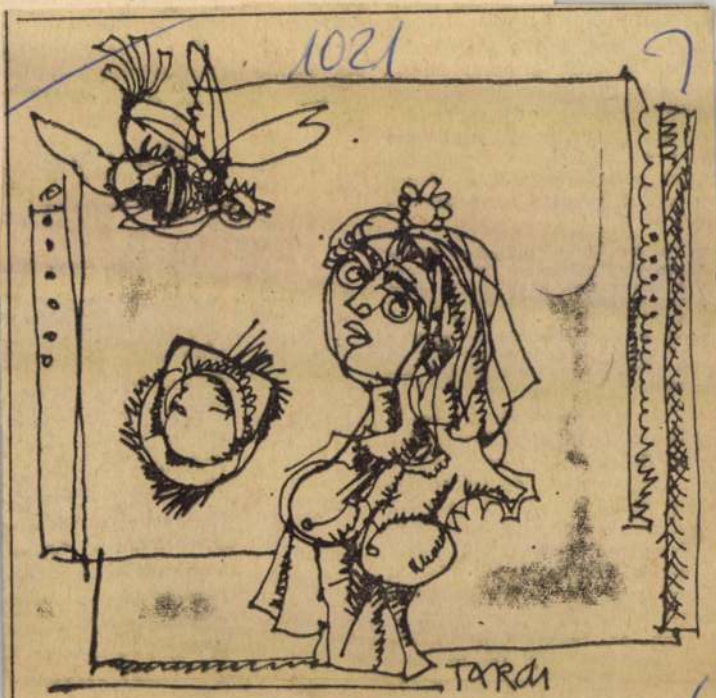

Tardi Sándor rajza

ni a füsttől és a koromtól, ha már az irodalomnál tartunk, ma talán Wells nem A láthatatlan ember, hanem A láthatatlan város címen írna regényt, s legrégibb nyelvemlékünk, a Halotti beszéd megállapítása, amely szerint por és hamu vagyunk, ma úgy hangzana, hogy por, hamu, füst és korom vagyunk.

Jó, hogy Komárom megye olyan közel van Pesthez, át lehet majd időnként szaladni egy kis védett levegőt szippantani.

— **A Magyar Mezőgazdasági Múzeum** iskolai tanulók számára meghirdetett, Hazánk mezőgazda-

Érdel
öttus
nem

L

a
C

ték Luigi Da
egyik legkiterjedtebb nemzetközi cigarettacsempészhálózat főnökét. Az utóbbi négy évben a csempészek több mint 10 milliárd líra hasznot zsebeltek be.

szek a
nyait szeretnék felkutatni. A történelmi dokumentumok szerint ugyanis a keletről visszatérő holland kereskedőhajók és a rájuk támadó kalózhajók közötti csata során 40 hajó süllyedt itt el.

Gyógyítják a toronyórát

Az NDK fővárosának

Új agrármérnökök

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 NÉPSZAVA

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor: Dózsa népe

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

CHINOIN
Budapest

Tardi Sándor

1021

(Tardi Sándor rajza)

Versenyt is szervez

Megnövekedett feladatok hárulnak a gyári MHSZ-szervezetekre: a meggyőzés és a felvilágosítás módszerével a gyakorlati foglalkozások változatos módszerével kell betölteni a honvédelmi nevelésből rájuk háruló feladatokat.

Most amikor az újpesti gyár MHSZ-szervezete összegezte a tavaly elvégzett munkát, arról adhatott számot, eleget tett a fokozott követelményeknek.

— Hogyan foglalhatók össze ezek az eredmények? — kérdeztük *Magyar Lászlót*, az MHSZ helyi titkárát.

— Szervezetünk politikai tevékenységének erősödését tartjuk a legfontosabbnak. A honvédelmi nevelést és felkészítést társadalmi szinten a párt szervezi és irányítja, az MHSZben végzett munka így elsősorban politikai jellegű. Sok segítséget kaptunk a pártszervezettől, de valamennyi társadalmi és állami szervtől is fokozottabb

támogatásban

részesültünk az elmúlt időszakban. Ki-

mert ez is a siker egyik feltétele. Erősödött a klub- és a KISZ-szervezet együttműködése is az elmúlt évben: megemlékezéseinket és a „technika szárnyán" címmel megrendezett vetélkedőt közösen szerveztük. A Viola utcai általános és a Kanizsai Dorottya egészségügyi szakközépiskolával is rendszeres a kapcsolatunk: segítjük honvédelmi nevelőmunkájukat, az ifjúsági csapatok pedig sikeresen szerepelnek versenyeinken.

A tartalékos-klub feladata röviden az utóképzésben jelölhető meg. Feladatának a klub általában megfelel. A versenyek lebonyolításában, a kötelező oktatások szervezésében a tagok tevékeny részt vállalnak. Erre a

következetességre

és tervszerűségre lenne szükség a tömegpolitikai munkában is. A tartalékos klub tagjainak sporteredményeire a kimagasló szint a jellemző, a részvételre pedig az, hogy na-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1982 APR 7

CHINOIN
Budapest

Tardi Sándor

5

1021

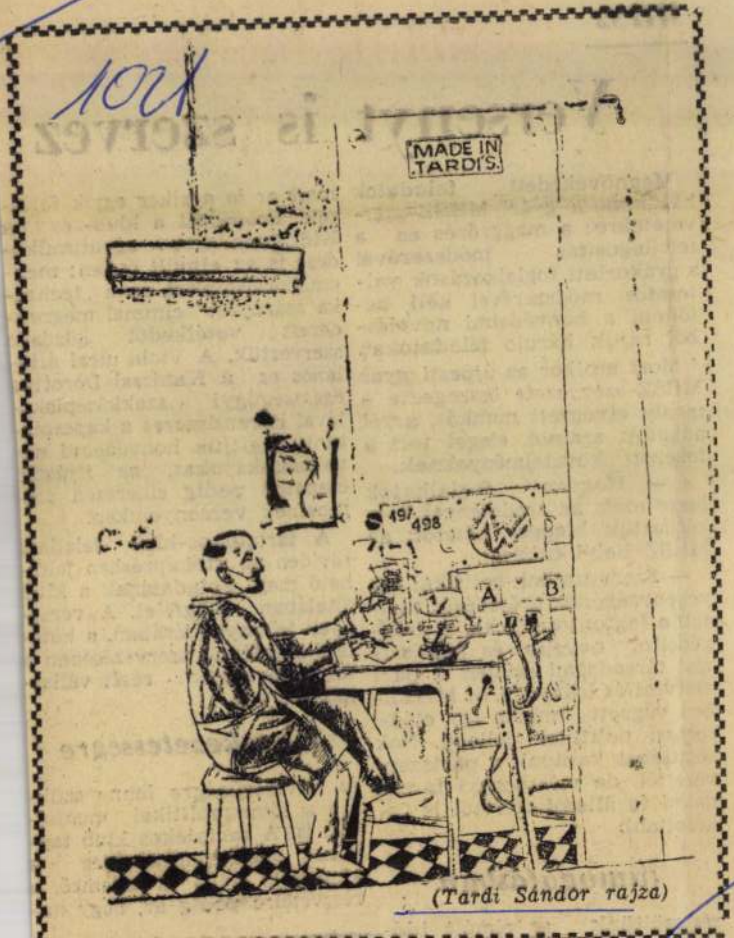

(Tardi Sándor rajza)

... javítani, hogy a Nagytétényből induló 14.55 óra helyett 15.00 órára módosítottuk az indulást: ez hozzásegíti az óvodánál várakozó mamákat ahhoz, hogy ezzel a járattal tovább utazzanak.

Ahogy az értekezleten is megígértem: a fenti intézkedések mellett személyesen is beszéltem a járaton dolgozókkal, felhívtam figyelmüket, hogy legyenek tekintettel a gyermeküket óvodába vivő anyákra, hogy időben panaszokra okot adó körülmények nélkül érhessék el az óvodát, vagy lakóhelyüket, munkahelyüket.

Meg kell jegyeznem azt, hogy az előző időszakban a menetrendi problémák mellett elsősorban a változó személyzet magatartása okozta — főleg a jegykezelő nőké, akik tűrhetetlen magatartást tanusítottak a panaszosokkal — ezért volt szükség a személyes figyelmeztetésre.

A helyi járatokon dolgozó gépkocsivezetők ma már mindezt tekintetbe véve, úgy végzik munkájukat, hogy az utóbbi időben magatartásukra nem érkezett panasz.

Azokat a jegykezelőket akik magatartásukkal az előző panaszokat előidézték, ma már ezen a vonalon nem foglalkoztatjuk.

Ezután is mindent megteszünk, hogy ismételt panaszok

Néhány méterre Szentendre főterétől — ahol még tíz perccel ezelőtt az ácsolt deszkákon folyt az előadás —, az öltözők szomszédságában beszélgetünk Maros Gáborral a „Szüzesség acél-tüköre" című bibliai tárgyú, zenés-táncos darab fiatal főszereplőjével.

Negyedik nyáron játszik Szentendrén. Főiskolás korában kétmondatos szereppel kezdte a theátrumi szereplést, míg eljutott a mostani, egész estét betöltő főszerepig.

Ő alakítja Józsefet, az Ótestamentum bibliai alakját, akinek okosságát testvérei megirigylik és ezért üldözik. Bár kútba vetik, eladják, mégis sikerül az eseményeket megfordulva feljutni a csúcsra — pásztorfiúból alkirály lesz.

— Nagyon megszerettem a szerepet — mondja. — Alapjában véve a téma nagyon komoly, de annyi játékkedvvel és komédiázással lehet játszani ezt a Békés István által megírt szerepet, hogy József emberközelbe kerül, egy kedves, okos fiúnak ismerjük meg.

— Mióta foglalkozik a szereppel?

— Már a múlt szezonban is játszottuk a darabot. Azóta sokat érlelődött bennem az alakítás. Egy újabb évig készültem rá. Persze ez szabadtéri előadás és így a játéknak sok meghatározója van. Ez a szerep is — szinjátszás múlik. A vül az ál készenlét, mind-min játékot. N zönség sz közönség

Ahhoz jöjjön a közönség, zönség ké színész szüksége.

Maros Gábort először főiskolás korában hallottam, megzenésített Ady-verset énekelt. Akkor is oda kellett figyelni rá — ma is.

— Állandóan tanulok. Tanulok énekelni, táncolni. En nem hiszek csupán a tehetségben. Egy-egy szerepért lépésről-lépésre meg kell dolgozni. En még minden sikerért keményen megdolgoztam. Számomra az élet este hétkor kezdődik. Hét órakor nagyon boldog vagyok. Az egész napból az a három óra a legfontosabb, mikor este héttől tizig játszom. Egyformán szeretnék prózát, zenés, vidám és tragikus szerepet játszani. Nem hiszek külön zenés és prózai színészben. Minden este a színészet örömééért akarok játszani, végig égni a rám bizott szerepben.

A Szentendrei Theátrum

gat Bán Róbert rendezésében.

— Mándy Iván novelláiból készül az összeállítás, Szabolcsot játszom, a férfi főszerepet.

Otthonában, a Fővárosi Operettszinházban új és régi feladatok várják. A tavalyi sikeresen játszott La Mancha lovagjaiban Sancho Panza. Ebben a szerepben Maros Gábor ragyogó partnere Darvas Iván.

— A jövő évadban Latabár legendás szerepét, Mágnás Miskát is fogom játszani. Műsorra kerül egy amerikai musical, s „Hegedűs a háztetőn" is. Ebben szintén lesz feladatom.

Maros Gábor szeptemberben vendége lesz az ifjúsági klubnak. Reméljük, hogy akkor még több fiatalnak módjában lesz megismerkedni vele — és még többet megtudunk róla.

Matus Erzsébet

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tardi Sándor

CHINOIN
Budapest
1972 AUG 28

1021

Villanyfényben

(Tardi Sándor rajza)

xtatás „meddősége" indí-
, hogy sajátos körülmé-
mtve, egyéni módszerek-
k azt, ami 10—14 nap
általán pótolható. Jó
gáló vállalkozásuk meg-
ításra talált a társadalom
egében. Mégis: nem illu-
zdelem ez? A „normális
a" ellenében? Lehet-e
ni magunkat, hogy nem
i", de „kiegészíteni" kí-
ndazt, ami az iskolában

PÉNTEK IMRE

gyerekek a későbbi

U. i. A rejteki
zetű gyerekek érk
rokonok, testvérek
ről kapott első be
latias, mindig és
előtt tartó gondo
eszmefuttatásaik,
félelmük. Reméljü
nyíti számukra a
feltétlenül hátrány

MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 OKT

Napjaink

Tardi Sándor

1021

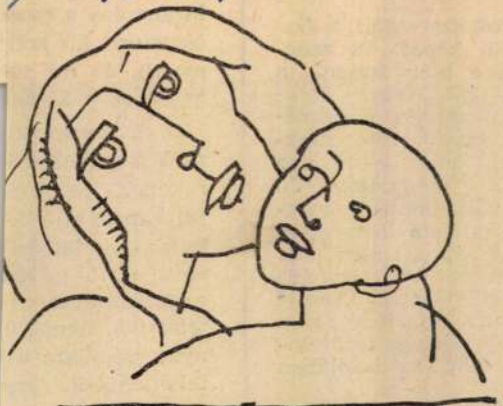

TARDI SÁNDOR RAJZA

vízsz.

Víz
Feles
jet f
G. T
szó többesben. 18. Buddhista szerzetes. 19. Vízi állat. 20. Tiszta levegő. 22. Mutatószó, ford. 23. Szükséges. 24. Lángol. 25. Férfinév. 26. Hamis kor, megcsonkítva. 27. Helyhatározó. 29. Szovjet folyó. 30. Két névelő. 32. Vonatkozó névmás. 34. Igekötő. 35. Kicsinyítő szócska. 36. Sík terület. 37. Y. 38. Rém — gyerekek nyelvén. 39. Fegyvert használ. 40. És latinul. 44. Különböző magánhangzók.

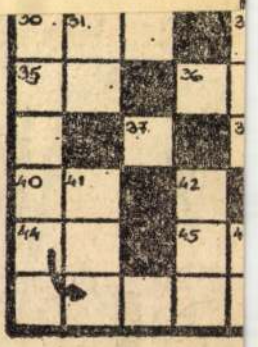

FÜGGŐLEGES:

2. Ld. 11. 3. Ének. 4. Állatok szálláshelye. 5. Kutyatartóknak van. 6. Lettország fővárosa. 7. Halfajta. 8. Egyforma mássalhangzók. 15. Nem jobbról. 17. Oroz. 19. Ing — németül. 21. Neither... (semsem), angolul. 23. Kérdőszó. 27. Eléd megyek, máris. 28. Iskolás feladata. 31. Egyforma magánhangzók. 32. ... culpa. ford. 33. K. C. S. 41. Vízlelőhely ford. 42. Fadarab, keverve, 43. Bristoli... megcsonkítva. 46. Nyakravaló hangtalanul. 47. DŐ. 48. KZ. 49 ANN.

GUMIIPARI HIRLAP

Az Országos Gumiipari Vállalat dolgozóinak lapja
Szerkeszti: a szerkesztő bizottság
Felelős szerkesztő: Mikulás Ferenc
Szerkesztőség: Budapest VIII., Kerepesi út 17
Kiadja: Hírlapkiadó Vállalat
Felelős kiadó: Csollány Ferenc
Terjeszti: a szerkesztőség
Szikra Lapnyomda

Szell
— g

Szót érdemlő viss
van a Pálma gumigyá
nemrég lezajlott szelle
télkedőnek. Legutóbb
érkezett lapunkhoz, ar
lényege, hogy érdemes
nagyobb szabású, jobb
szervezett, gyárak köz
télkedőt rendezni. Ga
hetnének, persze ame
megfelelőnek találják,
szervezeti bizottságok
felelősei, illetőleg a gy
túrcsoportok. Amer
szükséges, elődöntő utá
minden gyár (külön N
háza is) öt tagú verseny
gádot állítana össze, é
vetélkednének az OGV
túrotthonában nyilvánc
első helyekért. Az ötta
közösség különböző érd
sű emberekből állh
mindegyikük egy-egy

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Gumiipar

1960 FEB 11

1021 Tardi Sándor

Tardi Sándor: Illusztráció

netes akadémiai pereputty" öntelt provincializmusáról.

A cikkel alapjában értek egyet, amikor az elmaradott magyar szellemi élet fölé emelkedő gondolkodó „mindmáig kínzóan időszerű felismeréseiről" beszél. Csupán kiegészítő gondolatot fűznék véleményéhez, mert félek, hogy Eörsi szenvedélytől fűtött szavai egy ponton általa sem kívánt félreértésre adhatnak alkalmat. S ez: a magyar provincia összehasonlítása Párizzsal.

Kétségtelen: Párizs legalább a múlt század közepétől mindmáig a festészet valóságos paradicsoma. Számtalan festő zarándokolt a francia fővárosba, hogy az otthoni kudarcokért és megnemértettségért kárpótlást szerezzen, társakat, híveket, mecénásokat toborozzon. S ez sokaknak sikerült is — oroszoknak és lengyeleknek, cseheknek és románoknak. Itt-ott meg magyaroknak is, de a tárgyalt időszakban inkább csak elvétve, mert Münchennek nagyobb volt a vonzóereje Székely Bertalanra, Munkácsyra, Lotz Károlyra, Benczur Gyulára, Lieberra, Rippl-Rónaira, Ferenczy Károlyra, Mednyánszkyra, Csók Istvánra, Rudnay Gyulára, Iványi Grünwald Bélára, Vaszary Jánosra, Fényes Adolfra, Ferenczy Istvánra, Tornyai Jánosra, Nagy Sándorra, Szőnyi Istvánra, Egry Józsefre, Márffy Ödönre, Kmetty Jánosra, Kernstok Károlyra, Czóbel Bélára, Berény Róbertre, Uitz Bélára, Kádár Bélára, Derkovits Gyulára, Gulácsy Lajosra, Tihanyi Lajosra, Kondor Bélára, Bortnyik Sándorra, Moholy-Nagy Lászlóra, Kassák Lajosra, Schadl Jánosra, Vilt Tibor Endrére, Barcsay Jenőre, Korniss Dezsőre, Szántó Piroskára, Szőnyi Erzsébetre, Anna Margitra, Gadányi Jenőre, Hincz Gyulára, Szabó Vilmosra, Szőnyi Tamásra, Szabó Ignácra, Szőnyi Ferencre, Szőnyi Lászlóra, Szőnyi Ferenc Istvánra, Szőnyi Ferenc Istvánra, Szőnyi Ferenc István

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1974 JUL 19

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

Tardi Sándor

Tardi Sándor: Chile

tükrözi, semmint
— szinte természe
hogy a közvéle
igyekeznek hasonl
kelteni. Önmagáé
„hálaérzet", amel
si elöljáró úgy fej
felajánlott 1000 f
mezőgazdasági munkás egyhavi fizetését — Nixon elnök adóhátralékának rendezésére...

Természetesen, hallatszanak *józanabb hangok is.* Kairói politikai köröket idézve, több egyiptomi sajtóorgánum is rámutatott, hogy Izrael merevsége és a' Tel Avivnak nyújtott amerikai támogatás folyamatossága között *egyértelmű az összefüggés.* Az *Al Gumhurija* azt írta március végén, hogy *„ebben a helyzetben szükségünk van a szovjet—egyiptomi barátság folytatólagos erősítésére."* Az *Al Ahram* már-

tett az a legkisebb falvakba is megmutatkozó eltökéltség hogy fegyverrel a kézben véd jék meg függetlenségüket.

Tizenöt év a történelembe nem nagy idő. De jól tükrö zi egy ötmilliós nép szívós é kemény harcát, s e harc ered ményeit. Szinte a semmiből, gyarmati sorból, a törzsi v szályokból, a közigazgatás ko ruptságát legyőzve emelkede ki a guineai nép a múlt sötétségéből, és ugyanakkor megtanult gyárakban, ültetvényeken, kórházakban fegyelmezetten dolgozni, iskolákba tanulni. *Sokat tettek az önálló gazdaságért, a nevelésért,*

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 MÁJ. 2

Népszava

Tardi Sandor

1021

Tardi Sándor: Kőművesek

Mohamed szaká
szálat. De a svéd köv
fogadnunk. Múlik a
mindjárt vége a XV
nak.

— Hát döcögjön be
szólt a császár és rán
gundi herceg-e, aki
szipkáját tisztította.

A svéd követ bejö
a palota udvarán ha
kipróbált harcos vol
zennél, Prágánál bizonyította vi-
tézségét. A vár legmagasabb tor-
nyára felvonták a lobogót, kür-
tök rivalltak, hálaadó istentiszte-
letet tartottak, végül a svéd követ
kávét rendelt, szűrve, minden

fejedelmek egyre g
lentek meg nála pénzt kérni, a
brandenburgi őrgróf zálogcédulá-
kat mutatott, a burgundi herceg
pedig egy rémes éjszakán sírva
vallotta meg, hogy kelkápösztát

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM

Budapest

Tardi Sándor

1021

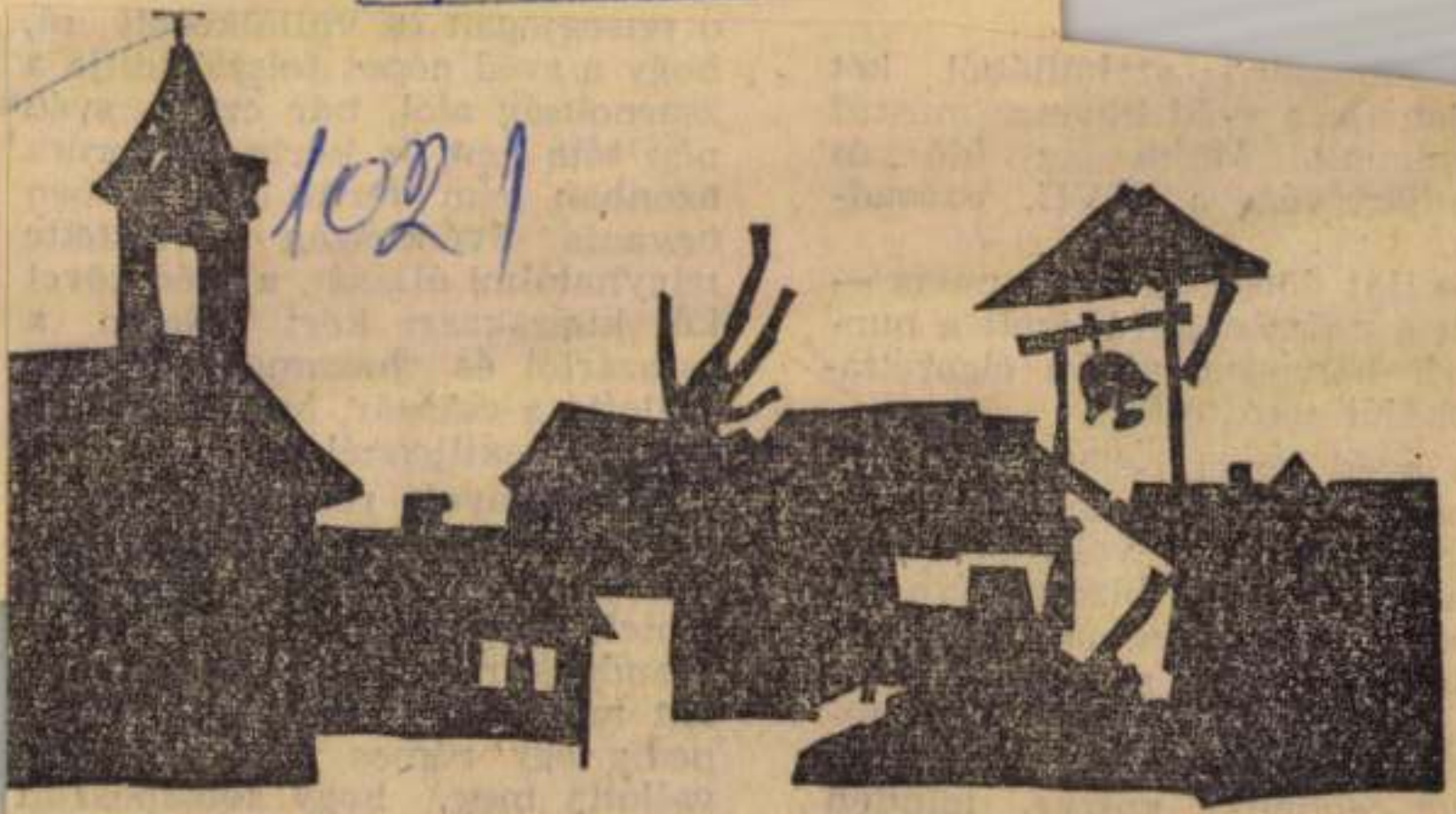

Tardi Sándor: Illusztráció

1974. MÁJUS 4.

ungarischen
Erfolg verhelf
Bozsik nahm
keit sehr gewa
Von jener M
im April 1973
dungsspiel für
sterschaft ge
antrat, kam
zum Einsatz. E
chen Spielern
keit, die auch
besten zählten, dann aber
nicht mehr beachtet wurden
(Karsai aus Székesfehérvár
und Kozma vom Sportklub
Honvéd), als Neulinge

troften. Die Spieler hielten
das Tempo während der
ganzen Spieldauer, und als
die Österreicher zu ermüden
schienen, übernahmen sie in

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 OKT 7

Sándor Tardi

Budapester Rundschau

1021

Grafik von Sándor Tardi

életü
rítően
a beá
ilönb
elyül
krefe

látszó tevékenységük?

ájának lezártságát tekin-
lagos „helyi" szolgálatra

agyobb lélegzetű próbál-
ait jelképezik. S vissza-
mondott szavak nélkül
ami a közművelődésben
illják, kedvüket szegik
kik nem a véglegesnek
eznek tenni is valamit
.

i az önképzés, tanulás
lálásában segíteni csak
észenlét állapotában él.
s így: nyitott. Aki meg-
lkozásra — a nem csu-
kozásra.
– kovászemberként ter-

AKÁCZ LÁSZLÓ

Már

dinnyevilc
(negyvene
s erősebb

emlőjén n
(aki talán
gyermekü

percenkér

szívemre l
butult gág
vonulnak
s varát vet

és hiába h
rozsdult g
ráncom' cs
s domború

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-746, 340-728
1974 NOV

Napjaink

Tardi Sándor

1021

NŐ KAKASSAL — TARDI SÁNDOR RAJZA

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 JUL 14

Népszava

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor:
Munkáskéz

politikai problémák megoldására használja fel? Az atomháború, amelyben a pusztulás foka a milliószorosára növekedne, nem zárja-e ki önmagát?

Ez a valószínűsítés több okból is elfogadható ugyan, mégsem tekinthetünk el attól, hogy a nyugati hadiipari-katonai komplexumokkal szoros kapcsolatban álló szélsőséges körök a számukra kedvezőtlen jelenlegi erőviszonyok között is

vesen ezért akkor járunk el, a ilyen témánál a két vég- t közé, az átlagnak meg- lelően exponálunk. Ezt úgy hetjük el, hogy a legmé- ebb árnyékokat és a legvilá- sabb képrészeket közelről llön-külön lemérjük, s a apott eredmény középará- osát exponáljuk.

A két világítási véglet kü- n-külön való lemérése tá- labbi vagy nehezen megkö- líthető témánál olykor yan problémát okozhat, de en könnyen segíthetünk. Ha fényképezőgép környezetét nap ugyanúgy süti, mint a mát, akkor a fényméréseket legközelebbi árnyékban, pél- ul saját testünk árnyéká- n és egy nagyobb, napsü- tte fehér kövön is elvégez- tjük. Az így kapott ered- ény középértéke is megbíz- tó adat. Ha pedig a közel- n nincs megfelelő fehér kő, gy fal, helyette a napfényre tett tenyerünket mérjük le, a apott eredményhez pedig ljunk hozzá egy rekesznyí- snyit. Az ilyen közeli méré- knél vigyázzunk arra, hogy műszerrel ne árnyékoljuk a mért felületet.

A fénymérők szerkezete leg- kább a zsebórákéhoz ha- nló finom, érzékeny alkat- szekből áll, ezért ütéstől, zkódástól, víztől, portól yaránt óvjuk. A CdS-rend- erű mérőket kis higany-

hoz minden kellék kéznél lesz.

Csövek — tarkában

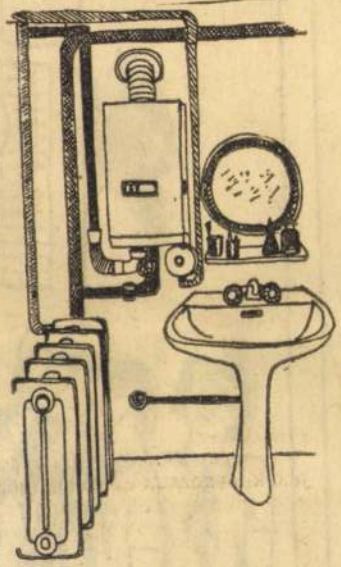

A lakások többségének falát különböző csövek borítják el, főleg a fürdőszobában. Vékonyak és vastagok futnak egymás mellett, fölött, alatt — a tökéletesedő komfort jeléül. Aki szereti a vidám, a játékos

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 JUN 16
Népszava

Tardi Sándor

...ulatta útja.
Nincs tűzcsiholó csőre a madárnak.
Bedől a hold márvánnyal-teli kútja.

1021

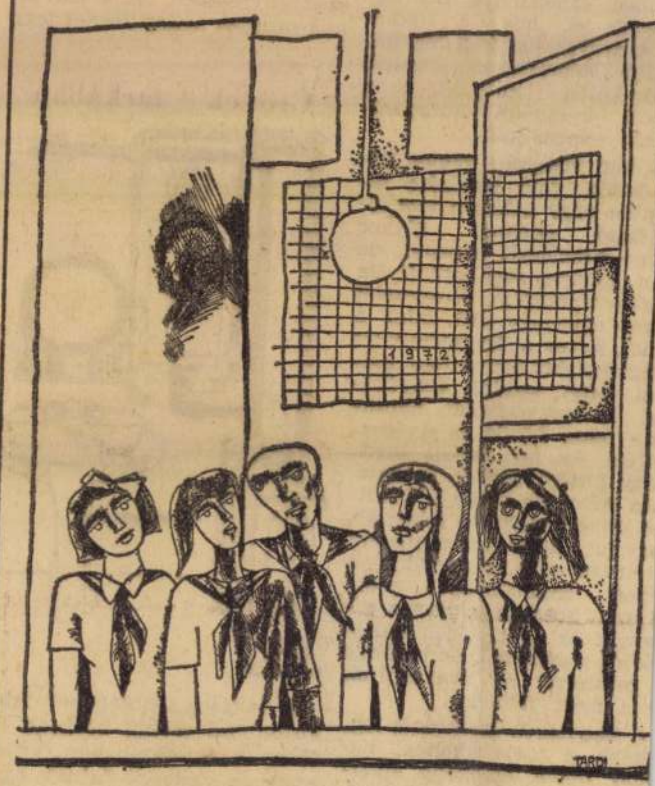

Tardi Sándor: Iskolások

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

gram
sáért
a BÁÉV-nál

folyamatos anyag- és szerkezetellátásról, s csökkentik az önköltséget. Így lehetőséget teremtenek a vállalati eredmény 27,5 millió forinttal való növelésére, valamint a bérek 7 százalékos fejlesztésére. Minden tekintetben törekednek a gazdálkodás hatékonyságának fokozására.

A BÁÉV szocialista brigádjai elhatározták, hogy tovább javítják a munka mi-

Nyolc év m
Ism
a

A Borsodnádasdi Lemezgyár hegyek között, szűk völgykatlanban, az erdőtől karnyújtásnyira húzódik. Híddaruk tövében csomókba rakott „platinák" között haladunk kísérőnkkel, *Czvack Imrével*, a gyár szervezési

1974 MAJ 21

Északmagyarország

Tardi Sándor

1021

AG 4

FARSANGI KÉSZÜLŐDÉS /MEZŐKÖVESD TÖRTÉNETÉBŐL/.

Tardi Sándor

a keszkenő és a zöld selyem cipő. Egyik sem a torz, az erőszakos halál jelképe, hanem inkább az észrevételenségében finoman ódon, a szecessziós halálé, mely már-már Krúdy világából lép elő. Meg is jelenik a versben, a következő szakaszban az örök Krúdy-kellék: a szekrény a levendulával. Pusztán irodalmi mélázás volna mindez? Vagy olyasféle gyönyörű és megborzoló kacérkodás az elmúlás gondolatával, mint a fiatal Jékely Zoltáné, aki annak idején, húszéves érzékenységével mindenben, de mindenben az elmúlás jeleit tapintotta?

Nem erről van szó. Az idézet a témának csak olyan korai vagy korábbi megpendülése, amelyben még túl sok dísszel élt az ünnepélyes elfogódottság. A téma (az életérzés) itt még nem ért be, nem formálta át a költői személyiséget a maga igényei szerint, nem válogatta át, nem selejtezte kifejezéstárát. Károlyi Amy létszemléletének nincs igazi párhuzamossága Krúdyéval. Ha valamihez köze van, ha mindenáron kapcsolni, hasonlítani akarnók, akkor a Weöres Sándoréval van rokonságban. Életszeretetben és elmúlás-elfogadásban egyaránt.

Ahogyan a kötetben lépésről lépésre követni lehet a téma megérlelődését, alapéletérzéssé való kiterebélyesedését, úgy lehet tapintani kifejezésmódot, költői ízlést alakító hatását is. Így rekonstruálom a folyamatot: Károlyi Amynak kezdetben két hangja volt. Egy közvetlen, némileg esetleges hang egyszeri, nem is túlzottan megválogatott élmények gyors, aperçu-szerű megrögzítésére. Mondjuk ilyesféle: *„Elvesztettem kulcsomat. — Kintről nézem az idegent: mit őrizhetek odabent?"* S volt, kiforrott egy másik, egy közvetett, a létmondani-

Dorosz Károly rajza

Legföljebb az „érdemes lehessek végre" üt ki a kompozícióból a maga vázlatosságával. A *Kék kék kék* című kötet más tájáról (meg kell adni, kitűnő cím!) nemcsak ilyen tónusegyezéseket idézhetnénk, hanem ismert motívumokat vagy ismerős motívumképzést is. Mindez nem azt jelenti, hogy Kiss Dénes József Attila nyomán jár. Hanem azt, hogy a reflexiókkal telített gondolati költészetnek bizonyos fajtája József Attila végleges megoldásainak milyen mágnes-vonzásában áll ma is. Hogy őt igazán követni csak felfedezéseinek továbbfejlesztésével, úttörését úttöréssel meghosszabbítva lehet.

Ez azonban egyelőre nem Kiss Dénes feladata. Van neki megírható külön világa. Emlékekből, köznapibb élményekből egybeálló, vonzó lelki tájék (sok pontos természeti megfigyeléssel), harmonikusabb, mint láttatja, a létkérdések, a kínzó eszmélés eróziójától barátok és ellenfelek nélkül, fegyelmezetten és közönyösen. És persze üresen is — hogy visszatérő jelzőit idézzem —, sőt az ürességtől idegesen.

S ettől az idegességtől fordul át a közhelyekig való lecsupaszítás művészi kifejezéssé. Ez készteti, hogy egy újabb ciklusban olyasféle új rendet tegyen a költészet eszközei között, mint amilyent tett az életérzésében. A szavak ebben a rendcsinálásban éppúgy üreseknek bizonyulnak („tátogó úr mögöttük iszapos sötét"), mint az ember az ősök útján. („Csupán alakjuk ismerős.") De az idegesség, mely a nyugtalanság, sőt a tettvágy szinonímája a költő felülvizsgált szótárában tovább őzi, és a kötet Összefüggések ciklusa el is juttatja az újrakezdésig — a lét- és költői tapasztalatokon megokosodva. A mindennapi, de mégsem köznapi szintű élményekből, a fanyar, próbál igazságokból és reflexiókból a meg

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1974 JUN. 8

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Tardi Sándor
1021

HEMINGWAY

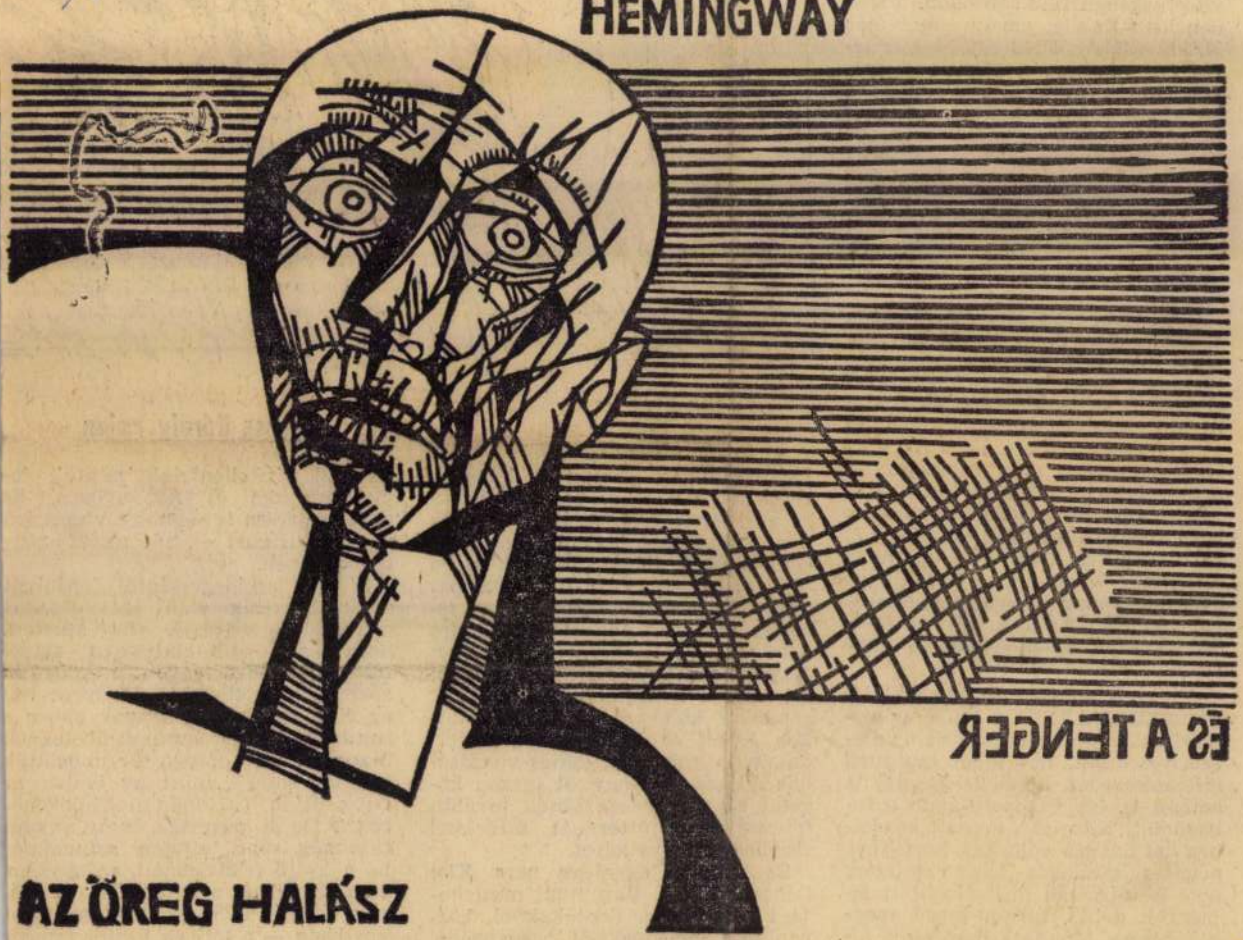

ÉS A TENGER

AZ ÖREG HALÁSZ

Tardi Sándor rajza

1974. JÚNIUS 8.

GERA MIHÁLY:

ORDÍTOZ

csak az nem jutott az eszembe, hogy gyalog jössz. IDE GYERE Nem tudok betelni veled. Szép vagy ma, nagyon szép. Kipirultál. Csillog a szemed. És itt vagy. Végre, eljöttél, végre. Ülj már le. Főzzek egy kávét? Vagy innál valamit? Cseresznyét? Töltsek? NE, APUKA, NE Figyelsz rám? IDE GYERE Azt kérdeztem, töltsek? Zavartnak látszol. Légy már kedvesebb. Mosolyogj, érezd magad otthon. Nézz körül. Ugye, milyen rend van? Én takarítottam. Megnézheted a szekrény tetejét is. Itt minden ragyog ma. És minden a te kedvedért. IDE GYERE Azt mondtam, hogy minden a te kedvedért ragyog. Csak te vagy rosszkedvű. SÜKET VAGY Vigyázz, a körmödre ég a cigaretta. Dobd már el. ENGEM NE Mi bajod van? Ideges vagy? Történt valami? ENGEM NE ENGEM NE ENGEM. Talán, mert följöttél? AZT lene. Igyál egy kortyo gyelj oda. JAJ, JA megszokod. Jön egy amikor már nem is h JAJJAJ Ók ilyenek. Amúgy aranyosak, csak ilyenek. Az egyik ember ilyen, a másik olyan, ezt be kell látnod. MAJD ADOK EN NEKED A csörömpölő villamost sem hallod. Az autóbuszt. meg a hajnali szemetest sem, ugye? ENGEDD EL, MERT Ez is csak egy zaj. Így kell fölfogni. Egy zaj a sok közül. Szomszédzaj. Én úgy hívom, hogy szomszédzaj. Jó név? Ennyi az egész, egy elnevezés, nem több. Egy jelenség a sok közül. aminek nevet adunk. Ebből is tudhatod. JAJ DE HÁT Hogy nem élsz egyedül, hanem egy közösség tagja vagy Kicsit hangos a közösség egyik-másik tagja, de hát istenem, van ilyen. A nagyváros mindig zajos. TE ÖRÜLT TE

ni, JAJ JAJJAJ Na jó, akkor várjuk meg, amíg végeznek. Hamar vége lesz, még az a szerencse. Most például az apa rúgdalja a fiát, aki a földön fetreng. Az anyja pedig toporzékol és vonyít, mint a kutya, ha holdat lát. A múlt héten jött ki a kórházból. A hangján is észrevehetted, hogy mi baja volt. Igen. Egyszer csak becsavarodott. GAZEMBER Most jön a második rész, amikor az asszony tíz körömmel rohan a férjére. a fia védelmében, de mielőtt hozzáérne, a férj úgy vágja szájon, hogy elvágódik. MOST POFÁZZ Ha minden a megszokott rend szerint történik, akkor az asszonyt rúgdalja a férj. Addig a fiú a sarokban ül és szipog. Aranyos kölyök. A család szeme fénye. Nem hülyéskedem.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1974 JUN 29

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Tardi Sándor

1021

vízartól, vagy nem vernek-e kitar- ... az eddig rakoncátlan víz- folyásokat. De a belvizeket is épp- De nézik ... asszonyok, öregek, gyerekek, bol-

Tardi Sándor: Aggódás (részlet)

sével halála után például a német fasiszták hiába reménykedtek, s hiába emlékeztettek Nagy Frigyesre, akit — szerintük — a hétéves háborúban az mentett meg a katasztrófától, hogy meghalt Erzsébet cárnő.

Hitler halála sem oldott volna meg semmit azonnal. Hiszen náci Németország akkor már elvesztette a háborút. De vajon minden úgy alakult volna a következő tíz hónapban (Hitler öngyilkosságáig), ha Brandt ezredes nem teszi meg azt a kis mozdulatot?

Lesznek-e harcok, súlyos áldozatokkal, Magyarországon? Végnének meg valakine
juk — azon a szül
amelyet legalább hat
lehet kifejezni. Ez –
tettem a diadikus
lényegét — legföljebb
tésnapot jelenti.

Nagy és jogos ünn
hetne így csapni. I
mostaniaknál gyakra

Taxi

Mikor már több mint egy órája lógott az eső lába a szabadtéri színpad fölött, s reménytelennek

Nemes György

Álvitatkozunk

Szellemi életünkben már semmi vitatnivaló nincs. Ha mégis kedvünk támad, *ki kell agyalni* a vitatnivalót. A recept ez: Valaki azt írja, hogy kétszer kettő négy. Másvalaki elolvassa, s *elhatározza:* ő most azt olvasta, hogy Valaki állítása szerint kétszer kettő öt. És nekifohászkodván, jól elveri a port Valakin. Lassan már minden vitacikkünk ilyen lesz.

Hadd legyek elfogult, hadd vegyem a példákat saját házunktájáról:

Valaki azt írta az ÉS-ben, hogy irodalmunk sokszor kényszerült messiás- vagy prófétaszerepekre, de most már a tervezett társadalom és szervezett tudomány korát éljük, az irodalom messiás- és prófétaszerepére talán — és hálistennek — nem lesz többé szükség. Másvalaki elolvasta, és már írta is vitacikkét a forradalmáriközéleti írószerep védelmében, mert elhatározta, hogy Valaki *ezt* támadja.

Újabb Valaki azt írta jegyzetében, hogy a nyugat-dunántúli árvíz nagyobb izgalomba hoz bennünket, mint a vietnami gátbombázások híre, mert az előbbi közelebb van hozzánk, s csak egyetlen távoli esemény izgatja most a hazai közvéleményt: a reykjavíki sakkvilágbajnokság. Másvalaki gyorsan nekiült és megírta vitacikkét, amely szerint Valakinek nincs igaza, amikor szemrehányóan beszél arról, hogy Reykjavíkot többen emlegetik nálunk, mint Vietnamot vagy a nyugat-dunántúli árvizet. Holott Valaki — ugyebár — *nem* erről beszélt.

Még újabb Valaki arról nyilatkozott a rádióban: semmi öröme abból, hogy lakástulajdonossá vált a szövetkezeti lakásrendszer jóvoltából, neki nagyon jól megfelelne a bérlakás is, de mit tegyen, ha e lakásrendszer tulajdonossá lenni kényszerítette. Másvalaki gyorsan vitaglosszát hozott az ÉS-nek: közöljük a Véleme-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1972 AUG 12

1021

Tardi Sándor: Pér

... hiányoznak a köznapjainkból. Mindezekkel együtt nagyon sok olyan tapasztalatunk is hiányoznék, amit az ember a maga kárán — a más kárán — okulva szerez meg, mert azért *utólag* többnyire kivilágolik, milyen asszony lesz a menyasszonyból, milyen férj a vőlegényből, milyen barát a választott barátból, és minden egyéb lassacskán kiderül. Utólag.

Mint ahogyan a művészeti, irodalmi alkotások minőségét, sőt elég gyakran a tudományos felfedezések értékét, horderejét is valójában csak utólag mérhetjük megbízható pon-

1972 SEP 2
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tardi Sándor

Népszava

1021

Tardi Sándor: Portré

SAJTÓFIGYELŐ

ehetne arról, mi-
valami. Amikor
lamon hajója" —
versbéli gályát a
szinte érzem az
í szédületét. Köl-
az olvasót, mert
ami mégis mara-
özökben, a zsenge
sanyagtól az esz-
fogalmi tömörség
sége. Úgy, ahogy
Mert minden kor
múltból. Minden
őleg is más a jó.
ektorozunk, és a
oszforos felületük-
tanak. „Az ember
le Vörösmarty re-
ismerek a magam
rnebbet. A képte-
szituációt. Ezt a
t. Kozmikus kese-
Miért, hogy köze-
Vörösmartyhoz és
ltőink közül sokat,
ösmartym, nem az
Ézsaiásom tetszik.
mennyeket / s a
szárnya röptét / és
ind alább / a tűz-
öngék" — jelenik
ilinszkynél. A pon-
ezer évet fiatalodva
s csak azután döb-
Milán Jelenésében is
ett Füst Milán-i és

lek meg mai szem-
ehetségének termé-
modernnek érzek a
ült tengeréig, arra az
i tömörség jellemző.

er András

— naplója ihl
jában közölt c
emlékezései. E
már országosar
is — félőrültn
kolduszegény
ján, szekerekr
azonban gyalog
Pestről vagy B
leket töltötte.
az egyiket pé
múlt század h
riportere — ott
da utca, sőt, a
ahol a német—
ven beszélő (é
pett, és amelyr
— Santa Ra
(magyar) bar
minden észak-
köztük a közé
jában rejtőző
nom kis piazz
sem szerepel.
sem hallott se
cájáról. (Igaz,
kodásáról sem
nincs is messz
Duomótól —
Amelynek kül
„hívó szava" -
cső, helyi „köz
A pesti Szé
magam — de
darcokból fal
elpusztítható
amikor végig
cán, előbb az
— *Chi era*
hogy ki volt
tem a vegyes
zépkorú, kis
nevezett csö
flipperező if
ődöngő öreg
megtudtam,
a Via Santa
Senki sem
kellett venne

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1972 AUG 5-

kaptuk meg. elbírálták, nyilván arra gondoltak,

1021

Tardi Sándor: Illusztráció

…öze van ehhez a megzenésí-
Huzella művét inkább ün-
…s, derűs méltóság hatja át.
…gallmazza a hangzás, a kür-
…ombiták, harsonák „tizesé-
…sért és sosem drámaian dia-
…, hanem rendszerint együtt-
szoprán, tenor kettős. Ezt a
erősíti az álló harmóniák
is. Az emelkedett szépség
…ye lengi át a partitúrát. Kü-
…n megható a coda, amely az
verszáradékot („Te légy
Catullus — és szilárd szí-
…int Devecseri Gábor fordí-
megtoldja egy sajátos sze-
… mondattal: „Szenvedőn so-
…on", s ezzel az alkonyi hang-
…endíti ki a művet, amelynek
…vános bemutatójára halkszavú
…je már nem érhette meg.
…iségének választékos, fran-
…artózkodó, finom atmoszférá-

…összetartaná
És ami akko
ma és annak
ban foglalja
gyors tétel
csak intellek
zeneileg még
határozója,
az egymást
maturgiája
semmint öss
is világosabb
ennyi év uta
felemás versenymű; igaz, ezt a cí-
me sem tagadja: Concerto csellóra
és zenekarra. A szólócselló ugyan-
is, bármennyire nehéz a szólama,
nem concertál, nem versenyez.
Vagy túlságosan magára marad a
monológjaival, vagy szinte eltűnik
a szimfónia többi szólama között.

Változatlanul értékesnek tartom
azonban a zenei anyagot, főként a
lassú variációkét, a fafúvók melodi-
káját, meg a rézfúvók strettáját, a
megmunkálás mívességét és az ér-
zelmi indíték őszinteségét. A kife-
jezési móddal van a baj. Rendkí-
vül bonyolult s a zenei anyag ál-
tala veszti el sajátos vonzó erejét.
Az 1969-es Eklypsis és az 1971-es
IV. vonósnégyes éppen a tisztább
vonalrajzban, a megszűrtebb hang-
zásban, a kifejezés puritánságában
tudott e Concertónál többet mon-
dani. Soproni talán sohasem lesz az
egyszerű szó művésze, de az el-
múlt években nagyot lépett előre a
közvetlen, természetes hang irá-
nyába.

…tárgyi világhoz, ezért h
műveiben téglát, fát, k
risnyát és hűséges gip
tot. De sosem sokkolja
nem brutális, nem pukk
háborodik fel, nem őrj
üvölt. Hanem? A pop a
ga igazi valóságában,
tetlen: így tiltakozik az
telenség ellen. Varga I
az ellenkező: ő meg aka
tani ügyének a közöns
nek a törekvésnek le
minden bizonnyal m
példái: a végtelen szen
rájával mintázott *Derk*
öníróniában igazságot
Professzor, a halk és
Radnóti, a gonosz és m
zó *La charogne*. Külö
me a szobrásznak, hog
vel közönséget nevel. E
világos, gazdag és árny

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1972 JUN 17

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor: Elválás

férfinak olyan vonzó külső é
belső tulajdonságokkal kell ren
delkeznie, melyek felébreszthetik
ezt a szerelmet. Szilágyi Tibo
durva lelkű, ádáz humorú Pet
ruchiójának eszébe sem jut
hogy a házassághoz netalán sze
relem is szükségeltetik. Félelmet
kelthet, gyengéd érzelmeket aligha.

Shakespeare egyéb műveinek ismeretében nem valószínű, hogy a házasság feudális értelmezésű kapcsolatát kívánta volna vígjátéki példabeszédben eszményíteni De az sem valószínű, hogy ugyanennek a tételnek feminista szellemű kifordítása: „a szegény feleség szenvedései a házasság intézményében" című komédiai il-

[illegible] a szemét.

Seregi László lovagiasan megvédte az elnyomott nőket — még Shakespeare-rel szemben is. Ha nemes gesztusával, a vígjáték szellemének ilyen harcosan nőpárti kifordításával nem értünk is egyet, el kell ismernünk, a József Attila Színház előadása így is jóízűen mulattatta közönségét.

Emigráns

[illegible]nak már őszülő fürtjei hullnak
[illegible]d fölé. Görbülő háttal,
[illegible] titkain csüngnél az imaházban,
[illegible]ra. Mint egy álomkép szállsz fel ma belőlem,
[illegible]nst Bloch ezotérikus marxizmusát és Paul Valéry
lírájának kristálytermeit hordod,
[illegible]házak emigráns asztala mellett. Akik eléd buknak,
A harag ismeretlen előtted.
[illegible]élben felkeltél a piszkos penzióban,
[illegible]gben ülve a széken
[illegible]lambokat.
[illegible]jen föld ez.

A fenti verset 1924-ben írtam, és felejthetetlen barátom Gáspár Endre, özvegye most találta meg a kitűnő műfordító hagyatékában.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP KIADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1974 ÁPR – 6

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Tardi Sándor

1021

Elémbe állt az Ujhidon
E kamasz álmok fővezére
Húsz év ábránd-birodalom
Ameddig tart egy Miserére

Elémbe állt az Ujhidon
üres kézzel ez ifiúr ma
Ajka a szélbe mormolon
Saját dalán megittasulva

Tardi Sándor: Illusztráció

1974. ÁPRILIS 6.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRKÖZLŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

mas, mert az egész életet végső alternatívákra igyeksz
szerűsíteni. Norman Mailer írja a „Fehér néger" című
tében, hogy a második világháború tükrőt tartott az
ség elé, és ez a tükör mindenkit megvakított, aki cs
nézett. Mert amikor tízmilliókat öltek meg koncentrá
borokban az igazságtalanság minden feloldhatatlan
mondásain alapuló kapitalizmus válságai követk
kénytelenek vagyunk tudomásul venni azt is, hogy
lyen megnyomorított és perverz képe is volt az embe
a bizonyos társadalom, mégiscsak az ő alkotása volt, é
társadalom ilyen gyilkos tudott lenni (és tud lenni, m
nam is van a világon), ki hunyhat szemet a legszörny
ségek fölött az emberi természetet illetően?

Lehet, hogy ezek a gyötrődések manapság csak a
félteke embereinek gyötrődései, de azt nekünk is el
mernünk, hogy a felnőttek korábbi évei a konformi
depresszió évei is voltak és a felnőttek rossz tulaj
nálunk is — tisztelet a kivételnek — átöröklődtek
Meg a külsőség is, hogy emelje meg udvariasan a
a francia etikett szerint is a kalapját és köszön

NÉPSZAVA
Tardi Sándor
1972 JUL 30

1021

Tardi Sándor: Csendélet

zakmára, nem pedig azt a le-
etőséget, hogy elutasíthassák
jelentkezőt. Csak egy példa.
A Veszprémi Vegyipari Egye-
emen felvételiző diáknak
natematikából és fizikából
ell számot adni ismereteiből
a felvételi bizottság előtt. Te-
hát *nem kémiából* és matema-
ikából. Így ha valaki kiemel-
kedő kémiai ismeretekkel ren-
delkezik (amihez a matemati-
ka elengedhetetlen), kihullhat
a rostán, mert a *fizika* gyen-
gébb oldala.

Nem vitás: közoktatásunk, felvételi módszerünk finomításokra szorul. *Ez ma már társadalmi igény.*

Buni Géza

az életkortól

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1990 MÁR 5

ZALAI HÍRLAP

Tardi Sándor

8/1021

ÖREG
(Tardi Sándor rajza)

beérné a jó minőségű, a divattól nagyobb mértékben független, valóban „tartós" fogyasztási cikkekkel. Ha volnának. És a helyesen ilyen irányban befolyásolt társadalom a jövőben ugyanígy beérné, ha ilyen koncepció, és erre irányuló nevelés egyáltalán volna.

■

Nemcsak Amerikára érvényes a Massachusetts Institute of Technology kimutatása, hogy „az örökös vásárlás és újravásárlás nem hogy emelné, egyre rontja az életszínvonalat". Nálunk ez legalább annyira törvényszerű, mert minden, idő előtt elavuló, vagy gyors elavulásra ítélt termékkel együtt kidobódik a szükséges munkaráfordítás, vagyis az *i d ő*. A *mi* időnk. A *pótolhatatlan* idő.

Az időnek, mint termelési ráfordításnak a semmibevétele ma nálunk — nyilván a múlt örökségeként — szinte általános. Ez nyilvánul meg egyébként a munkabérekben is. A múltban semmibe vették az időt, amelyben zoknistoppolásra éppen úgy futotta, mint gyalogközlekedésre, a tollfosztásra, mint a kézi kukoricamorzsolásra, és a szemlélet szinte érintetlenül átplántálódott a modern ipar és az urbanizált élet körülményei közé. A zsúfolt közlekedés, a kereskedelem és a szolgáltatások alacsony színvonala naponta sokezernyi órában kifejezhető időveszteséget okoz a „fogyasztónak", mindannyiunknak, és éppen úgy tünete a patópáli rárünkarramég-örökségnek, mint a rossz munkaszervezésből eredő tekintélyes napi időveszteség, és az a szinte ki sem mutatható nagysá-

nylonzoknival eppen ugy magunkat szegényítjük, mint a garázsból kifutásra képtelen autóbusszal és az átadása pillanatában ötven évet avult lakással.

Fogyasztói politikánknak ma semmiféle koncepciója nincs, rögtönzések sorozatából áll, a kereskedelem éppen úgy rögtönöz az iparral és a fogyasztóval szemben, mint maga a fogyasztó, amikor vásárlásra szánja el magát, és jobb híján megveszi azt, amiről tudja, hogy a kidobása egy hét — egy év — öt év múlva még nagyobb gondot fog neki okozni, mint most a beszerzésével járó időpocsékolás.

■

Az utolérés alternatívája az utánzás helyett csakis a termékek előállítására és értékesítésére fordított idő megbecsülésével történhet. Ennek pedig alapja a fogyasztói szokások józan nevelése és kielégítése. A termékekben benne-fekvő idő csak tartós használattal térülhet meg, és ez az idő nem pocsékolható tovább úgy, ahogyan ma történik. A termelésben elpazarolt óráknak, a minőség javítását, a fogyasztásban és szolgáltatásban elpazarolt időnek pedig a pihenést és a műveltség emelését kellene szolgálnia. Az idő ma nálunk a legkisebb érték. A stoppolt nylonzokni pedig ennek avittságában is ékes jelképe.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 APR 8

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1021

TÁJ

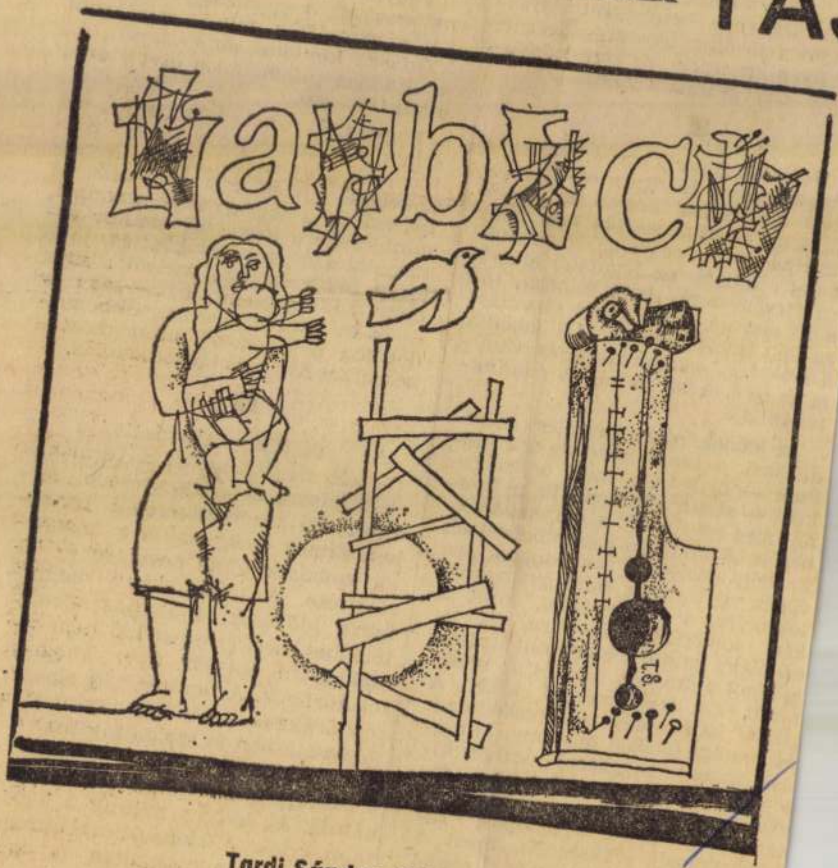

Tardi Sándor: Költészet

törzsasztal
árhuzamo-
ól és a le-

mit mese,
abban az
oklevele
adt. A fő-
i magából
elfoglalják
maszszagú
egy falusi
ek szerint
és egysze-
la neveze-
lakó gólya
kört is el-
kbe is be
z állattan

az oklevе-
ira, aztán
gy csoma-
a le akar
ének szín-
tanártár-
az orvos-
és a néma
és szolgá-
erenc hon-

megmosta
gondosan
kivágja az
ta — így
, aztán ha-

ronthatják nevelői munkája ... gát.

Kontyné zsírt melegített a lábasban, villámgyors mozdulatokkal hagymát vágott, és a forró zsírba söpörte. A hagyma jó szagúan sercegett, pattogott, a konyha sokat ígérő illatokkal telt meg. Kontyné kontya örömteli remegésbe kezdett, amikor az asszony arra gondolt, hogy mekkora nagy örömet szerez majd a családfőnek — Kontynak —, ha elébe tálalja a különleges galuskás lecsót.

— Első dolgom lesz az irodalmi szakkör megszervezése — mormolta menetközben Kép Ferenc, az újdonsült igazgató. — A gyerekek verseket és regényeket fognak írni, amelyeket én a megfelelő kiadóhoz továbbítok. A körbe bevonjuk az öregeket is, akik kékfedeles füzetekbe írják le az életüket. Lesznek az írásokban olyan helyesírási hibák is, amelyeket szándékosan nem javítok ki.

A hagyma már megfonnyadt a lábasban — föléje került a zöldpaprika, a só, és a fedő.

— Második lépés: a színjátszó szakkör. Az öregek alakítják a fiatalokat, a fiatalok az öregeket. Ott lesz mindenki, amikor elérkezik az első előadás napja. Az orvos ötvenért ügyeletet tart, a pap halkan imádkozik a sikerért. A kísérőzenét én szerzem és éneklem. Mire tél lesz, színházba jár a falu.

A paprika megüvegesedett, és Kontyné a lábasba tördelte a paradicsomot. „Anyám ha élne, agyon is csapna, ha késsel vág-

M
k
T
le

la
b

re
A
eg
a
de
ad
lacpulet bővítésének.

Kontyné nekiesett késével a füstölt kolbásznak, majd a szeleteket a félig kész lecsó közé keverte. „Ez adja meg az ízét" — lelkesedett Kontyné asszony, a lecsó főzője.

— A tatarozás és a bővítés halaszthatatlan. Új tornaterem és még újabb szertár kell. A költségeket — a tárlat bevételén kívül — a tiszteletdíjak fedezik, amelyeket a folyóiratok fizetnek majd a gyermekeim elbeszéléseiért. Így talán elég lesz a pénz. Az udvaron már ott kapál az új mikrobusz, hogy mihamarabb hazaszállíthassa a kölyköket a tanítás után.

Kontyné leszűrte a kész galuskát, aztán a lecsóhoz adta. „Együtt forralom" — gondolta, hiszen így olvasta a szakácskönyvekben. Mégegyszer megsózta az ételt, pirospaprikát tett bele, aztán levette a tűzről. „Kész" — gondolta. Kinyitotta az ablakot, és a lábast a párkányra helyezte: ott vár

, e
ór
att
kö
-
j,
nt
ez
t.
, r
ig
r
a
cs
v
k,
vajon hov
csi?...

— Kép
tatta Szófi
író. — Ho
s amikor
nak bizon
szerveztek
Kép Feren
mi szertár
kulcslyuko
Ferenc né
géléséből,
könyvet fo
nak és üre

— Kont
zsíroskeny
ordítozott
— fejezte
író, és me
rat.

Tardi Sándor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-796

1974 MÁJ 25

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

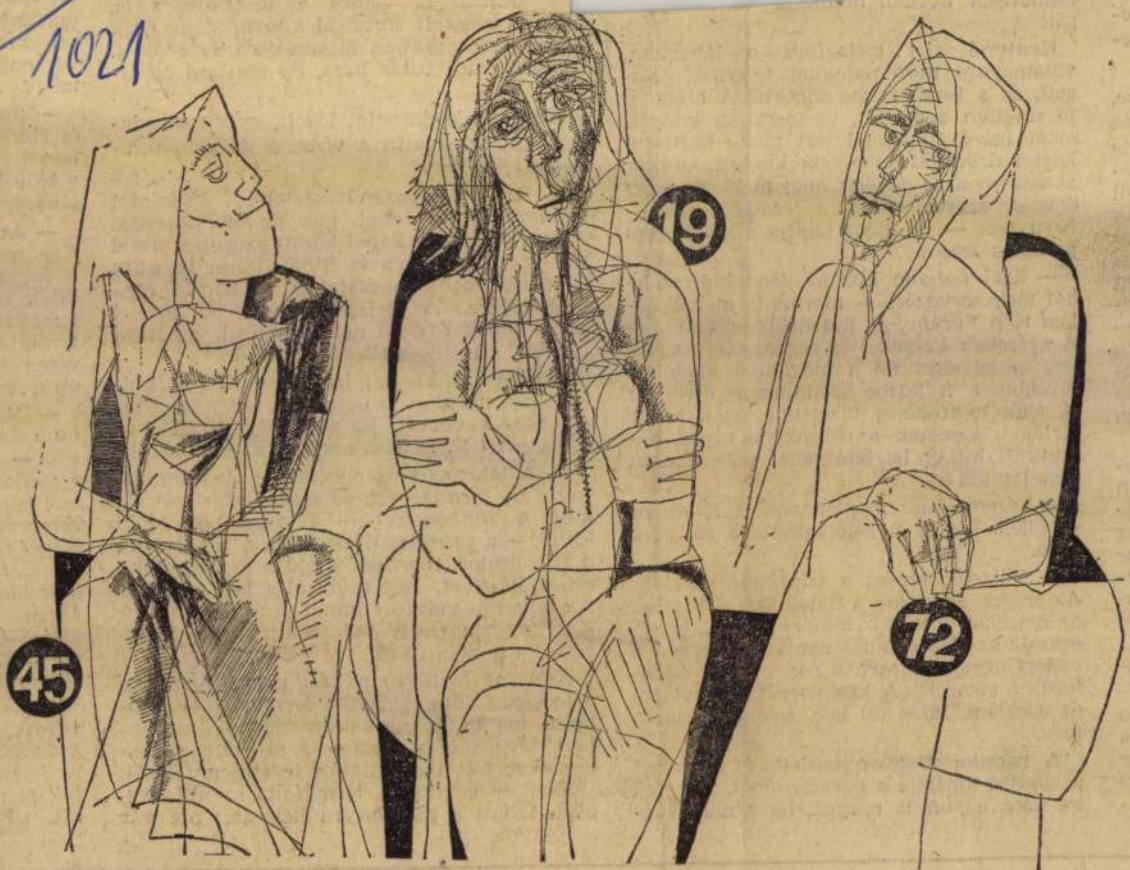

Tardi Sándor: Három nőalak

azodva

talatait a Béke és Szocializmus című folyóirat közli rendszeresen. A Titkári Tájékoztatók megjelentetésével rendszeressé vált az alapszervezeti vezetőségek központi informálása is a pártélet időszerű kérdéseiről, s az alapszervezeteket irányító pártbizottságok is egyre több tapasztalatcserét szerveznek a titkárok számára. A párt tisztségviselői, s a pártmunkások is mind bővebben meríthetnek ezekből a forrásokból.

A tudományos kutatómunka is lendületet vett az utóbbi időben. Az MSZMP KB Politikai Főiskolájáján a pártépítési tanszék szervezésében nemrég elméleti konferencián vitattuk meg a demokratikus centralizmus néhány időszerű elméleti és gyakor-

Az utolsó műszak

(Tudósítónktól)

Ma, március 29-én délelőtt utolsó fordulataikat teszik meg a Lenin Kohászati Művek régi finomhengerművének hengerei. Délelőtt 11 órakor kikapcsolják a hatalmas sorvonó-motorból az áramot. Leáll a hatalmas lendkerék. Megszűnnek forogni a hengerek. A hengerészek letesznek a fogókat, helyére teszik a fényesre koptatott nyelű hákot; a kemencék nem kapnak több fűtőgázt, megáll az anyagmozgató görgősor. A fagerendákból ácsolt tetőszerkezet alatt beáll a csend. Csak a hűtővíz csordogál még egy darabig, aztán az is abbamarad. Így szűnik meg a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1974 MÁR 29

Északmagyarország

Tardi Sándor

ZAG 4

1021

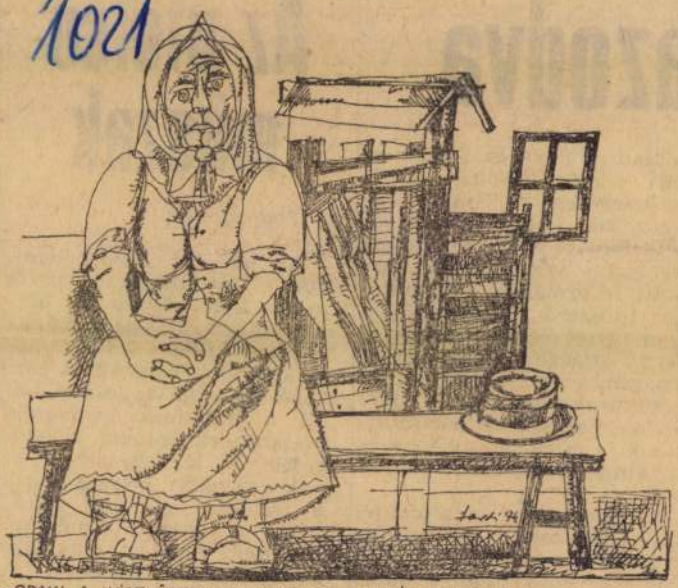

„ODAKI A HÁZELŐTT" / MEZŐKÖVESD TÖRTÉNETÉBŐL /

Tardi Sándor rajza

rehányást Gyulainak: így c
ről volna szabad szólni,
róla sem, mondotta. Kriti
nem olvasták volna Aran
e passzusát, s ha olvastál
feledkeztek volna róla. S
ledkeztek volna Arany kri
tásáról is. Azéról az
Babits „a nagy-kritikus
összetett szóval, egy fogal
kifejezéssel.

Méltán, mert Arany barátjának, szerkesztői munkájában nélkülözhetetlen jobbkezének, iránya föltétlen hívének, az akkor már meglett korú Szász Károlynak verseit éppoly irgalmatlan tárgyszerűséggel szedte ízekre, s mutatta föl a kötet menthetetlen gyengeségét, mint az akkor még kezdő, s örökre kezdőnek is maradt Fejes István kötetét. Ha egybegyűjtjük Gyulai Pál, Arany János, Péterfy Jenő egész kiritikai termésének összes dicsérő jelzőit, hármuknál együttvéve sem találunk annyi nagy szót, magasztos minősítést, mint amennyit manapság bármely irodalmi folyóiratunk egyetlen évfolyamának kritikai rovatában.

S ezzel máris a dolgok közepében vagyunk. Költészetkritikánk, lírakritikánk kórleletének egyik sarkalatos pontjánál, rákos daganatánál.

A szépszavú nagyotmondás ez.

A kritikai rovatok szerzői szinte versenyezni látszanak abban, ki tud cifrább, minél kimódoltabb bombasztot mondani. A kórtünet, persze, mint mindig, most is kölcsönös; ama circulus vitiosus pályáján mozog, amelynek járatain kritika és iro-

SÁRÁNDI JÓZSE

Mennyei

Égtájak tengelye
Égi jelek mutatój
Tavasszal zöldell
Remények zengő
Elemek cibálták t
Villámkorbáccsal
Állott vasfogat pr
Az Idő harapófog
Múltunk strázsájá
Jelenünk boldog
Kilátónk borús jö
Lombján vándorn
Gyűlésezni össze

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
1974 ÁPR – 4

Napjaink

Tardi Sándor

1021

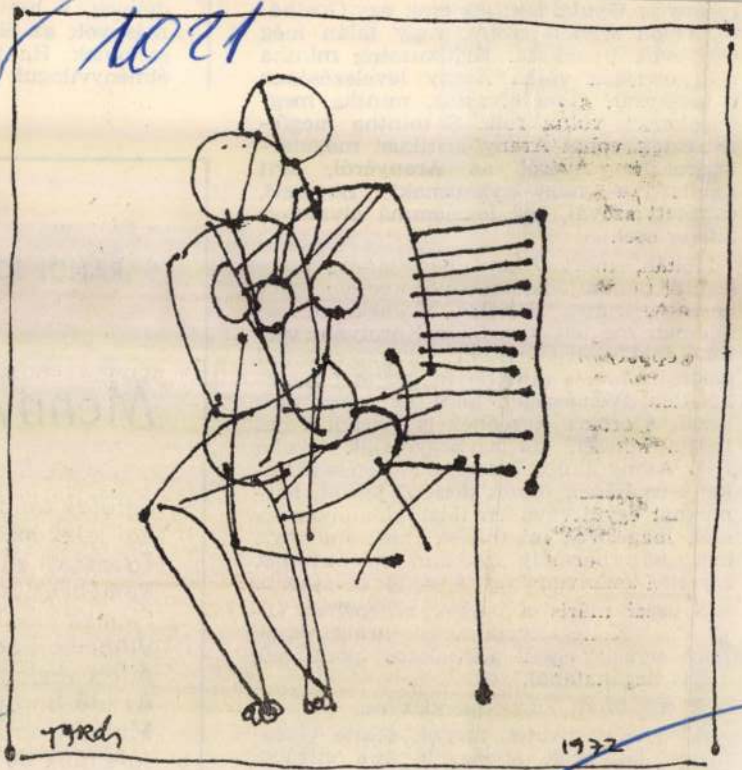

ANYA

TARDI SÁNDOR RAJZA

gépsorokat: betölti, elindítja, felgyel a működésükre. A világ legagyobb gyógyszergépgyárainak egmodernebb termékeit találhatuk meg itt.

*A normás*sal beszélgetek először. Hivatalos nevén időelemző.)

— 1949 óta dolgozom ezen a nunkaterületen. Először csomagoló oltam, 1950-ben végeztem el az dőelemző-képző tanfolyamot. Bizonyítványom is van róla. Matematikát, politikai gazdaságtant tanultunk. Amikor visszajöttünk a anfolyamról, sok helyre hívtak bennünket, nagy szükség volt ránk. Segítettünk is mindenütt, vittük a stoppert, felmértünk, számításokat végeztünk.

— Mi a normás feladata?

— A dolgozó érdekének képviselete. Hogy mindenki tudja, miért dolgozik, hogy sohase érezze magát becsapva. Hosszú ideig egyenes darabbérben termeltünk, így a dolgozó is mindig nyomon tudta követni, hogy mennyit teljesített, s mennyi pénzre számíthat.

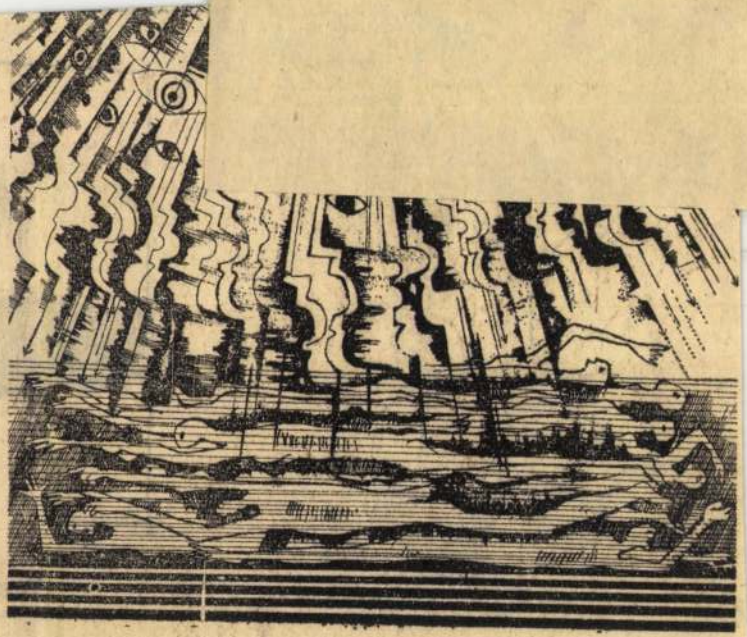

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-774

1974 MÁR 16

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Tardi Sándor

1021

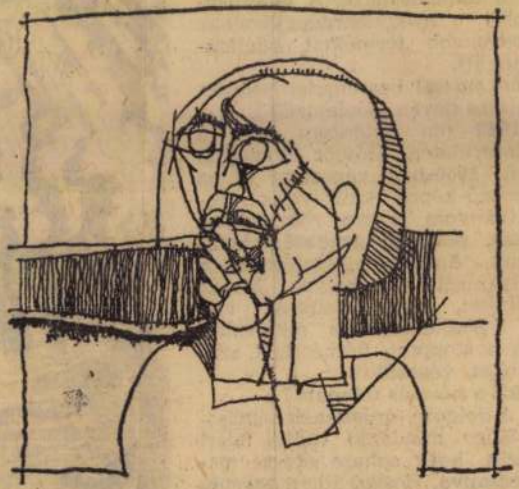

Tardi Sándor rajzai

szívesen nagyban befolyásolja az a körülmény, hogy számos nálunk végzett mérnök dolgozik az üzemekben, az oktatóink egy része pedig az üzemeket cserélte fel a katedrával.

— *Tudjuk, ez a kapcsolat az elmúlt években sokat fejlődött, szorosabbá vált. Ez mindkét fél számára nagyon fontos. Az üzemek milyen gondjaikkal fordulnak az egyetemhez, milyen problémákkal kapcsolatban várnak segítséget?*

— A gondolatkört két részre lehet bontani. Rövidtávú, sürgős üzemi feladatokra, amire rögtön mondanék egy példát: az elmúlt időszakban külföldről beszerzett szivattyúk teljesítményének méréseit, üzemi adataik ellenőrzését, továbbá különböző tartályok hegesztési varratainak ellenőrzését végeztük el. Az elmúlt évben az egyetem mintegy 29 millió forint értékben végzett ilyen jellegű munkát. A másik rész, a hosszabb távú üzemi feladatok megoldása. Ebből kiemelném a sokszögeszterga tökéletesítésével

Több

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

MÁR 28

Északmagyarország

Tardi Sandor

1021

Csokonai illusztráció
Tardi Sándor rajza

ndégünk: Reich Károly, Kass nos, Csohány Kálmán, Würtz dám. Sűrűn hazajön Ágotha Mart és Rékassy Csaba. Ám a kitűnő űvészek jelenléte a kiállítási heiségek falain kívül nem észlelhe. A nagyvárost az ízléstelen plaátok özöne borítja el, s természesen nálunk is csak azok az „elő gyártott" oklevelek járják, mint ásutt. Pedig alkotóink már néányszor bebizonyították (ha sierült jó szemű megrendelőkkel álálkozniuk), hogy milyen kitűnő roduktumokra képesek az alkalazott grafikában is.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRKÖZLŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1914 ÁPR 20

ÉLET ÉS IRODALOM

Budapest

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor rajza

Körösi Csoma Sándor,
magyar tudós 1784—1842
nyugszik itt.

A ré
De é
A hé

Károlyi András: Ünnep

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 APR 4

Népszava

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor: Kezek

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-796

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Tardi Sándor

1974 MÁR 9-

1021

Tardi Sándor rajza

tem a fáka
. Ez inspir
zzel kifejezve valami emberi. ... ...
újulásának párhuzama foglalkoztat, amit áhítattal és
el szemlélek és megpróbálok saját érzéseim, érzel-
ikrében visszadni."
h Endre vall így grafikáinak témájáról, mondandójá-
ókus kórházban munkás, 28 éves, 1966 óta rajzol, kép-
zkörbe nem jár, példaképeinek Dürert, Rembrandot és
ghot tartja.
ólagosan tussal dolgozom. A rajztoll és a tus szigora
ja a vonalak tisztaságát, rászorít arra, hogy pontosan
oljam a bennem élő dolgokat. Így születnek „látomá-
eim. Többféle stílusirányzatból merítve igyekszem
mteni a magam képi világát."
ívül harmonikus vonalvezetéssel készített grafikáik
c az elmondottakat.
rajzom, melynek Ádám és Éva, vagy Emberpár címet
: — bár nem szívesen adok képeknek címet —, első-
s fa esztétikumán keresztül próbál az alatta-mögötte
konfliktusaira, viszonylataira utalni."

Kertész László

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 JAN 30

NÉPSZAVA

Tardi Sándor

és külön probléma. Gantner Ilona

1021

Tardi Sándor: Csendélet

Az idei költségvetésről

Mire ezen cikk megjelenik, mindenhol megtárgyalták és elfogadták az idei év szakszervezeti gazdálkodásának tervezetét.

A költségvetés alapgondolata: a szervezettség és tagdíjfizetési készség emelésével növelni a bevételeket azért, hogy ebből a nagyobb bevételből minél többet juttathassunk vissza tagságunknak közvetlen és közvetett szolgáltatások formájában.

A szakszervezet költségvetése az alapszervezetek előirányzataira épül, ennek összesített adataiból egy-két fontos tennivaló: a jelenlegi 90 százalékos szervezettséget év végére 92 százalékra emelni, az év elejei 93 százalékos tagdíjmorált pedig 95 százalékra javítani.

Az eddig elért eredmények is nagyon intenzív, szervező, nevelő és agitációs munkát igényeltek, de még jobb és alaposabb munka szükséges a kitűzött célok megvalósításához. Alapszervezeteink munkájának középpontjába kell állítani a szervezettséggel való rendszeres foglalkozást. A havi besorolás szerinti tagdíjfizetés anyagi alapját képezi a szakszervezeti juttatásoknak.

Idén kb. 50 ezer darab kedvezményes szakszervezeti beutaló kerül tagjainkhoz, a jól végzett gazdasági vagy társadalmi munka elismeréseként.

10 millió forintot fordítunk szülési, 3,5 milliót temetkezési, és 15 milliót szociális segélyekre; 3 millió forint a jutalmazásra tervezett összeg.

Fenti, közvetlen anyagi juttatásokon túlmenően milliós nagyságrendben szerepelnek a közvetett összegek kulturális, szociális, sport- és szervezés-ügyviteli tételek a költségvetésben.

A szakszervezeti költségvetéssel kapcsolatban feltétlen említést kell tennünk a vállalati nyereségből képzett részesedési alap, közvetett juttatásokat fedező részéről. Ennek a résznek pontos nagysága csak az 1971-es mérleg jóváhagyása után tűnik ki, de minden vállalatnál már most is megállapítható, hogy milyen nagyságra lehet számítani.

E rész felett —, amelyet a közhasználatban, a részesedési alap jóléti hányadának neveznek — a helyi választott szakszervezeti testületnek döntési joga van. Ebből a részből a dolgozókat érintő olyan juttatásokat fedeznek, mint óvoda, bölcsőde, étkezési hozzájárulás, vállalati üdültetés, lakásépítés, segélyek, kultúr-, sport- és szociális kiadások.

A két forrásból — szakszervezeti tagdíjból és a vállalati nyereségből — képzett alapokat a választott testületek döntései alapján a tagság, a dolgozók érdekeinek megfelelően kell felhasználni.

A szervezettség, a tagdíjbefizetési készség emelése, a rendelkezésre álló nagy összegek igazságos elosztása, elsősorban politikai munka, ezen munka megfelelő nyilvántartása, rögzítése jelent gazdasági, pénzügyi feladatot.

A költségvetéssel kapcsolatban beszélni kell a pénzügyi munka nyilvánosságáról és társadalmi ellenőrzéséről.

Az érvényben lévő szakszervezeti határozatok előírják, hogy a tagságot rendszeresen tájékoztatni kell a mozgalom bevételeiről, kiadásairól, a szakszervezeti testületek döntési hatáskörébe tartozó összegek hovafordításáról. Ilyen alkalom többek között az éves költségvetés, a féléves és éves gazdálkodásról szóló jelentések tárgyalása.

A helyes gazdálkodás egyik feltétele, a rendszeres helyi társadalmi ellenőrzés, melynek választott testülete a számvizsgáló bizottság. A költségvetés összeállításától kiindulva, a befolyt összegekből történő felhasználásig, a társadalmi ellenőrzésnek érvényesülnie kell. Az ellenőrzések elsőrendű feladata a segítés, a nevelés, a megelőzés.

Bihari Rudolf

tásból
időkből
— Jó
ban a t
rendezés
mert így
megtaka
— Go
ciós tech
eszköz-előkészítés és felkészülés.
— Erélyes vezetés.
— Jobb munkakörülmények.
— A termelésirányítás számítógépes megvalósítása.
— A tervező részlegek szervezeti felépítésének optimalizálása.
— Az általános munkahelyi hangulat javítása, s ezzel kapcsolatban a Csepeli Autógyárhoz tartozás gondolatának mélyebb tudatosítása.
— Jobb kiszolgáló tevékenység (anyagmozgatás stb.)
— A jelenlegi ösztönzési rendszer mellett a bérezési formák állandó továbbfejlesztése.

A Vörös Csillag Traktorgyár lapja az éves gyártmánypropaganda tapasztalatairól ír.

Sokan kérdezték, hogy a vadászati világkiállításon miért mutatták be a D4K traktorokat, a FRAK gépeket. Volt-e ennek kézzelfogható haszna? A kiállítás eredménye: Brazília, Kanada, Olasz-, Svéd-, Finnország vásárlókészsége. Jugoszláv, német és angol vásárlók is jelezték igényüket. Tehát, amit bemutattak, azt meg is

ják használni. Sokan panaszkodnak, hogy valóban nem végeznek alkotó, mérnöki munkát. Sokszor a rutin dominál az önálló felada-

Hegeszt

A KISZ Budapesti Bizottsága és a Szakszervezetek Budapesti Tanácsa „Ki Minek Mestere" versenyt rendezett fiatal hegesztő szakmunkások számára. A 280 fiatal között a vasipart a Ganz-MÁVAG, a Magyar Hajó- és Darugyár, a Vörös Csillag Traktorgyár, az Április 4. Gépgyár, az Alumíniumgyár, a Villamos Állomásszerelő Vállalat, a VERTESZ, az Erőmű Javító és Karbantartó Vállalat és a Vegyipari Gépgyár fiataljai képviselték. A selejtezők után 50-en kerültek az elődöntőkbe, ahol írásbeli vizsga alapján jutott tovább a 32 legjobb versenyző.

A döntőt december 4-én rendezték a Magyar Hajó- és Darugyárban. A gyakorlati verseny bonyolult feladatai után a 12 legjobb számára újabb szóbeli vizsga következett és itt dőlt el a végső sorrend.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

VASAS
Budapest
Tardi Sándor

1972 JAN

1021

Parkban

Tardi Sándor grafikája

CSÁK GYULA:

TÜRELMETLEN PÁLYAKEZDŐK

1 Az Országos Ifjúságpolitikai Tanács és a Munkaügyi Minisztérium közös tanulmányt készített a pályakezdő fiatalok helyzetéről. A falusi ifjúságról szóló részletprobléma kidolgozásában — társadalmi munkásként — én is részt vettem s ilyen minőségemben megtiszteltek az elkészült tanulmány egy példányával.

Nagy várakozással vettem kézbe a vaskos kötetet, mielőtt azonban belebújhattam volna, megütötte szememet egy felirat a borítólapon: „Hivatalos használatra! Közlésre nem használható fel!"

Vajon miért nem? — ötlött fel bennem, s együttőhelyben végigolvastam az egészet. Jó érzéssel állapítottam meg, hogy hozzáértő és becsületes munkát végeztek a tanulmány készítői, de azt második olvasásra sem deríthettem ki, hogy hová rejtették a titkokat, amelyek miatt el kell zárni a tanulmányt a nyilvánosság elől?!

A pályaválasztással, a fiatalok [illegible] nehezen magyarázható, tika, amely szerint az utóbbi tíz évben több mint százezer mezőgazdasági szakmunkás-bizonyítványt osztottak ki, de a bizonyítványt szerzettek olyan elenyésző százaléka maradt meg a mezőgazdaságban, hogy nem is merem leírni. Sok oldalról ismert az a kuszaság, rendetlenség, ide-oda kapkodás is, amely a diplomások körében zajlik.

Mindez együttvéve igazán elegendő ok arra, hogy komolyan kezdjünk foglalkozni a jelenséggel.

Több is mint elegendő. De a teljes választ még mindig nem kaptuk meg arra, hogy miért alakult ez az egész így? Miért okoz ez most hirtelenében ekkora feszültséget? Csak a technika fejlődése? Csak a szakmák differenciálódása? Csak az egész termelő tevékenység bonyolultabbá válása lenne az ok? Hiszen a technika, a termelés korábban is mozgásban volt. Csak sék mondandóm. Csupán hangosan gondolkodom valamin, amiről az említett magyarázatokban nem esett szó, ámbár meggyőződésem, hogy az enyémnél hangosabb szóval is közgondjaink részeként kellene emlegetni — s talán hamarosan emlegetik is.

Ez a „valami" pedig olyan speciális társadalmi jelenség, amely aligha található más országokban, a miénkhez hasonló formában. (S ha található is, az a más országbeliek gondja.)

4 Közvetlenül a felszabadulás után olyan kényszerhelyzet teremtődött, hogy valamennyi legmagasabb és legalacsonyabb vezető posztra új embereknek kellett állni. Ez így volt a politikában, termelésben, tudományban s — mutatis mutandis — a művészetben is. Méghozzá lehetőleg fiatalokra volt szükség, mert olyan feltétlen odaadást kívánt akkor minden elkötelezett tevékenység, amit többnyire csak fiatal erővel és lelkesedéssel lehetett bírni [illegible]

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1971 NOV 27

Tardi Sándor

1021

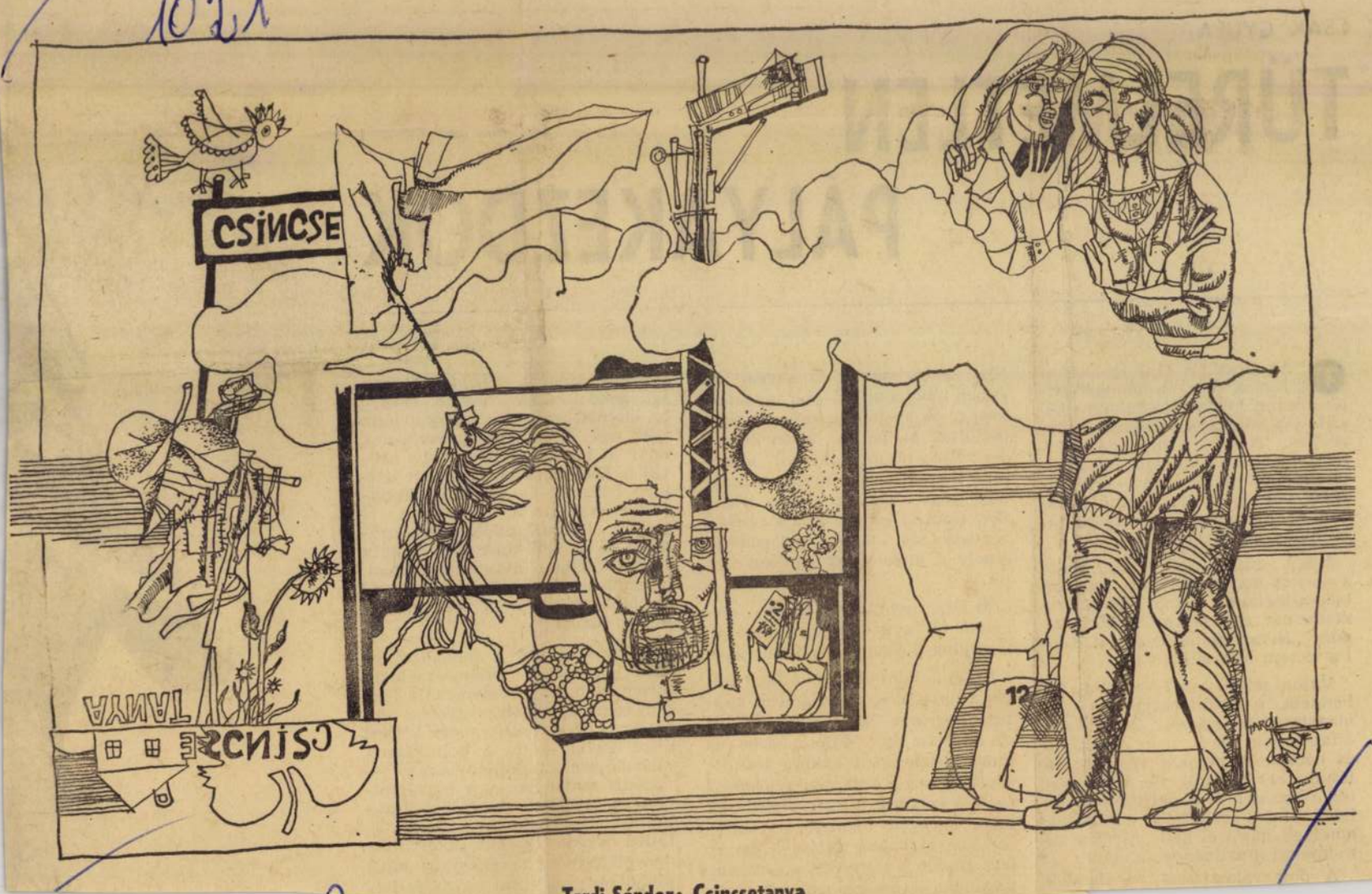

Tardi Sándor: Csincsetanya

Ő

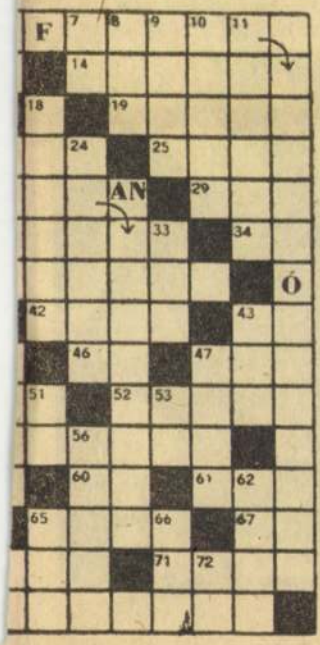

lyadékkal tisztít. 66. Régi magyar személynév. 69. A teljes magyar ábécé kezdete. 70. Folyó és medence Olaszországban. 72. Bodri-lak.

Beküldendő a vízszintes 1.,

MŰSOROK — PROGRAMOK

Naptár

1972. január 30., vasárnap

A nap kelte 7.15, nyugta 16.40 órakor.
A hold kelte 16.51, nyugta 7.11 órakor.
Névnap: Martina.

1972. január 31., hétfő

A nap kelte 7.14, nyugta 16.41 órakor.
A hold kelte 17.15, nyugta 7.35 órakor.
Névnap: János

Évforduló

Százhúsz évvel ezelőtt, 1852. január 30-án született John Luca Caragiale író, drámaíró, a kritikai realizmus egyik első képviselője a román irodalomban.

Fiatalon a bukaresti Nemzeti Színház igazgatója lett. Irodalmi pályája változatosan alakult: versírással kezdte, társadalmi vígjátékokkal, drámairással, humoros és szatirikus novellákkal folytatta, s élete végén ismét a lírához kanyarodott vissza, verses meséket, szatirikus és szimbolikus verseket írt.

A 60 éves korában — 1912-ben — elhunyt Caragiale különösen vígjátékaival aratott már a maga idejében is nagy sikert. E tevékenysége révén bizonyos tekintetben Alecsandri utódának tekinthető, hiszen mindketten egy-egy gyorsan változó, átalakuló átmeneti kor félszeg alakjait rajzolták meg, e kor beteges kinövéseit

Franz Schubert. Emlékműsor. 21.50: Hírek, sporthírek.

BRATISLAVA

VASÁRNAP

9.30: Gyermekműsor. 10.00: Zsuzsa és Simon király. 11.00: Sluk. A Szlovák Népi Együttes műsora. 11.30: Vasárnapi magazin. 12.00: Tv-híradó. 14.00: Jégpályás motorkerékpárverseny. 17.00: A világ a filmobjektívon keresztül. 17.25: Irány Alma-Ata. 17.35: Mesejáték. 18.40: Esti mese. 19.00: Tv-híradó. 19.25: Sporteredmények 1. 19.55: Költészet. 21.35: Kultúra 72. 22.05: Tv-híradó. 22.20: Sporteredmények 2.

HÉTFŐ

15.20: Hírek. 15.35: Pedagógusok műsora. 16.01: Országos asztalitenisz bajnokság. 18.05: Beszéljünk oroszul. 18.40: Esti mese. 19.00: Tv-híradó. 19.20: Dalok. 19.30: Riportműsor. 20.00: Ványusa gyermekei. Tv-játék. 21.10: Vivaldi: c-moll hegedű- és zenekari verseny. 21.25: Tv-híradó.

Mozi

VASÁRNAP

Béke: K: f. 4, hn. 6 és 8 ó. Nyulak a ruhatárban. Magyar. — Matiné: K: n. 10 és n. 12 ó. A Nagy Red. Színes amerikai. — Kossuth de.: n. 10 és n. 12 ó. Ralu hercegnő hozománya. Színes román. — Kossuth du.: K: f. 3, f. 5 és f. 6. Ralu hercegnő hozománya. Színes román. — Petőfi: K: 6 ó. Kapaszkodj a fellegekbe!

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

Tari Emma

1972. jan. 30., vasárnap ÉSZAK

1021

KALÁSZ LÁSZLÓ

Jó étvágyat

madarak!

jó étvágyhoz magvakat
kövér maghoz tág begyet
begyre vastag pelyheket
szárnyba könnyű tollakat
hosszú csőrt a hó alá
karmaitok nőjenek
fagyot-jeget vássanak
vénjének is ép szemet
pontos látást biztosat
passzoló szemüveget
gondos mikroszkópokat
porka-havak hulljanak
borzolódva fürdeni
fényeit a nász alatt
míg az isten pergeti

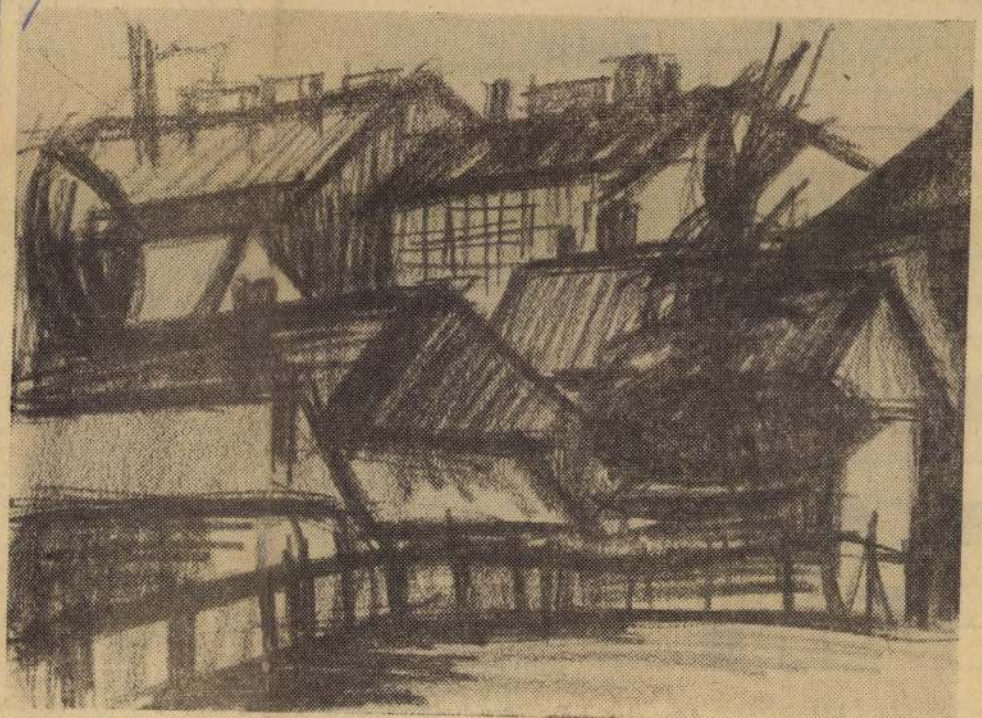

Diósgyőri utcarészlet

Tari Emma szénrajza

FODOR ANDRÁS:

Világ vége

Még megringattad kosarában
a fogadósné gyerekét,
fölvetted és eleresztetted
a csúnya új-zélandi lányt,
aztán nem maradt senki,
csak a kapaszkodó út,
csak az egymást ütő színek
szkizofrén boldogsága:
borostyán és grafit,
sziromkék, mohabarna,
csak ez a világ-végi völgy.

Hányezer éves szél fésülködik
a hegykaréj szálfáiban?
Szemközt az égből, idő kapujából
mióta göngyölög a víz?
Esett botladozással
halott rovátkák levelén,
klastromok, tornyok, lépcsők
rozsdálló kőfokán,
mit keresünk a szentek
elnémult édenében?

Valamikor kezünktől
formálódtak a dolgok.
Tudtuk a fák, füvek nevét,
a madarak szavát.
Egymás hitéből istent
választottunk az embereknek.

És mi történt a beszédes földdel?

SZEN

A N

Jóska harmincöt éves sudár öreglegény, szőke és mosolygósképű, a szokásos kék gyári szerelésben, pufajkában, füles sapkával; több üzemet megjárt, évekig hányódott a szállítók és udvarosok között, végül megragadt a szerszámműhelyben, mert Tihanyi, a menyét mozgású, mély hangú brigádvezető megsajnálta s a hóna alá nyúlt. A rókaképű Mihók, a nagy tréfamester eleget macerálta, de Jóska akármilyen ugratásra csak derülten mosolygott — egyébként bárkinek, az igazgatónak is tegezve válaszol —, s mindebből már sejthető, Jóska, emberként kissé együgyűre sikeredett. Azért elhordja a gépek alól a fémforgácsot, ha háromszor kérik, hoz anyagot a raktárból, szállítja a fiúknak a tízórait, kristályvizet, csütörtökön bedobja a brigád lottószelvényeit; mert a Pattantyús brigádba is bevették, legutóbb a jutalomból rendben megkapta a részét, hiába morgolódott ezért Mihók, meg akit felpiszkált... Évek óta együtt játszanak tizenketten, ötször volt három találatuk. Esedékes lenne már a négyes — ezt legtöbbször Jóska emlegette, hozzá tévén, hogy a maga részéből megnősülne. Mihók berántott a tréfába néhány lányt, s azok kérdezgették Jóskát, megfelelnének-e? Amíg el nem röstellték magukat.

Egy pénteken délben — Tihanyi a brigádéros éppen szabadságot vett ki — Mihók felerősítette a táskarádiót, s amint az bemondta a lottó-számokat, sebtében kitöltött egy félrerekkentett szelvényrészt négytalálatra, majd felmutatta Jóskának... Az nem is csodálkozott. Mindenkinek eldicsekedett a gyárban, milyen szerencse érte a brigádot, s fejcsóválva nevettek az emberek. Megírta az újság, hogy a nyeremény

— Hallod
ket a kerül

Jóska kés
Nekiestek a
Az megeskü
igazat — va
legcsinosabb
úgysem me

De Jóska
kellett állni
romtalálato
rendre mag
odalépett h
gáns úriem

— Hánya
tassa csak.

— Négye
szokásos ny
tatta a sze
brigád, me

Az úr cs
a szelvényt.

— Jöjjön
társ... —
különben is
kérést telje
megnézte f
venkétezer
mény. Tud
kell itt sor

Jóska ha
fekete autó
Pestre. Nen
ra, vagy b
utcában, h
pinceműhel
Ott egy kö
nézte a szel
Jóskát az a
hozta Budá

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 APR 1

Tardi Sándor

ÉKOZÓDÁS

1021

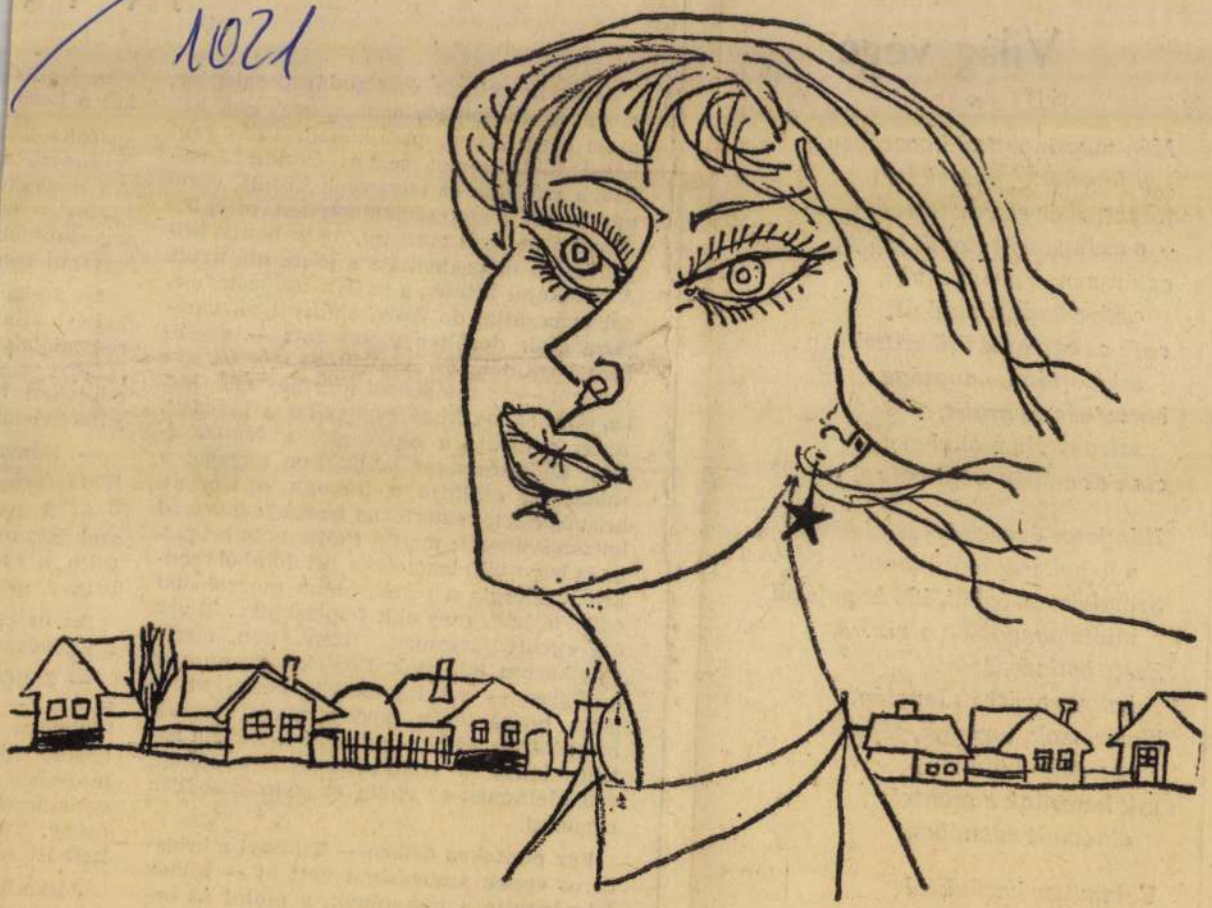

Tardi Sándor: Tavasz

KULTURÁLIS KAPCSOLATOK

tulált helyiségben s előtte
úttestről fölrebbenő verebe
nyalnak a rendelés szavai:
leves, zöldbabfőzelék, natú
szelet, káposzta saláta, túró
csorgatott leves, sóskafőzel
tés vagdalt, Masánszky rizs
csirke, diósmetélt, csereszny
tavaszi sertésborda, gyüm
tarhonya, sólet tarjával, pár
csurgatott leves, füstölt nye
virsli, túrós rétes, főzelék,
főzelék..." Az étterem a
egyik legnagyobb forgalmú terén van, ácsorgok a térnek hátat fordító sorban, kezemben a tálca, az alumínium evőeszköz, pillantásom az étlapot nyargalja be: sertéskocsonya, székelygulyás, rakott kelkáposzta, vadas marhasült, májashurka, bográcsgulyás... egy falusinak tetsző legény szeme mindent megkíván, telirakatja tálcáját marhapörkölttel, szalontüdővel, füstölt nyelvvel, diósmetélttel, de látnivalóan nincs elég pénze, ezért mielőtt a kasszához érne egy oszlop mögött tapintatosan elhelyez három ételkel megrakott tányért és a többi árát is csak kínkeservesen guberálja elő... Toporgok a sorban s fölfedezem az étlap nyílt titkait, hogy a legolcsóbb étel a köménymagleves, ára egyetlen forint; a legdrágább a házi sült kolbász, tizenöt hetvenért adják; a húsfélék közül sertés sültoldalashoz már öt forintért hozzájuthat az ember; ha valamivel jobb hangzású elnevezést és nagyobb adagot keres olcsón, hát hétkilencvenért fogyaszthat vesét velővel, sült burgonyával... Demokratikus hely ez az étterem, a sorban előttem az a csövező áll, aki évek óta hálóhelyül használja annak a háznak a pincéjét, ahol én élek.

— Jó kis büfé ez — mondom neki, hogy érezze, tartom a szomszédságot.

— Gondolja? — mered rám táskás szemével. — Volt itt már egy olyan ételmérgezés, hogy arról kódult.

Aztán az illatozó húsok előtt elhaladva spártai önfegyelemmel egy főzeléket kér háromhúszért. Még a pénztárnál is dünnyögi:

— Az a dinnye, aki kitalálta, hogy egy üres főzeléket finom fő-

egy néger fiú társaságában. Azt mondják róla, Kamerum Yaoundé nevű városába való, apja az *evondo* törzs hercege, de ő Budán tanul... A kis hercegként emlegetett ifjú egyébként magyarul beszél afrikai barátjával, mert az a fiú viszont Togoból való és az *eve* nyelvet tudja a francián kívül. Miről beszélnek? Fejes Endrének nagy vitákat kiváltó új tévédrámájáról. Hercegem végkövetkeztetése a művel kapcsolatban bizony meglepő:

— Én tudni szeretne beszél magyar, ahogy Viktor Edman. Nemcsak szeretne engem lányok akkor, de menne jobban kollokvium.

A togoi fiú feketén rábólint:

— Beszélte magyar nem állta be szája nekije. Így szerelem könnyű.

Könnyű? Ki tudja... Egy szerelmespár ácsorog a falra függesztett étlap előtt, s hallom, a sápadt udvarló imigyen bátorítja a lányt:

— Ne az árát nézd, azt válaszd, amit szeretsz. Van Újházi tyúkleves, bakonyi sertésborda, Stefánia karaj...

Aztán megnyugtatásul még hozzáteszi:

— Még a huszast sem váltottam fel.

Hiába, a szerelmet is átszövi a pénz bűvereje. Mesélik, hogy itt történt az apró termetű író nagy kalandja, amikor a mester egy üres főzeléket vásárolt szerelmének és néma áhítattal asszisztált a paradicsomos káposzta kanalazgatásához. A szégyenletes helyzeteket kedvelő véletlen behozta a helyiségbe az író egyik régebbi múzsáját is. Megállt hölgyünk a néma pár mellett, nézte-nézte lakomájukat, majd így szólt a nőhöz:

— Mondd, te akkor is szeretnéd őt, ha szegény volna?

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 5
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 MÁR 18

Tardi Sándor

1021

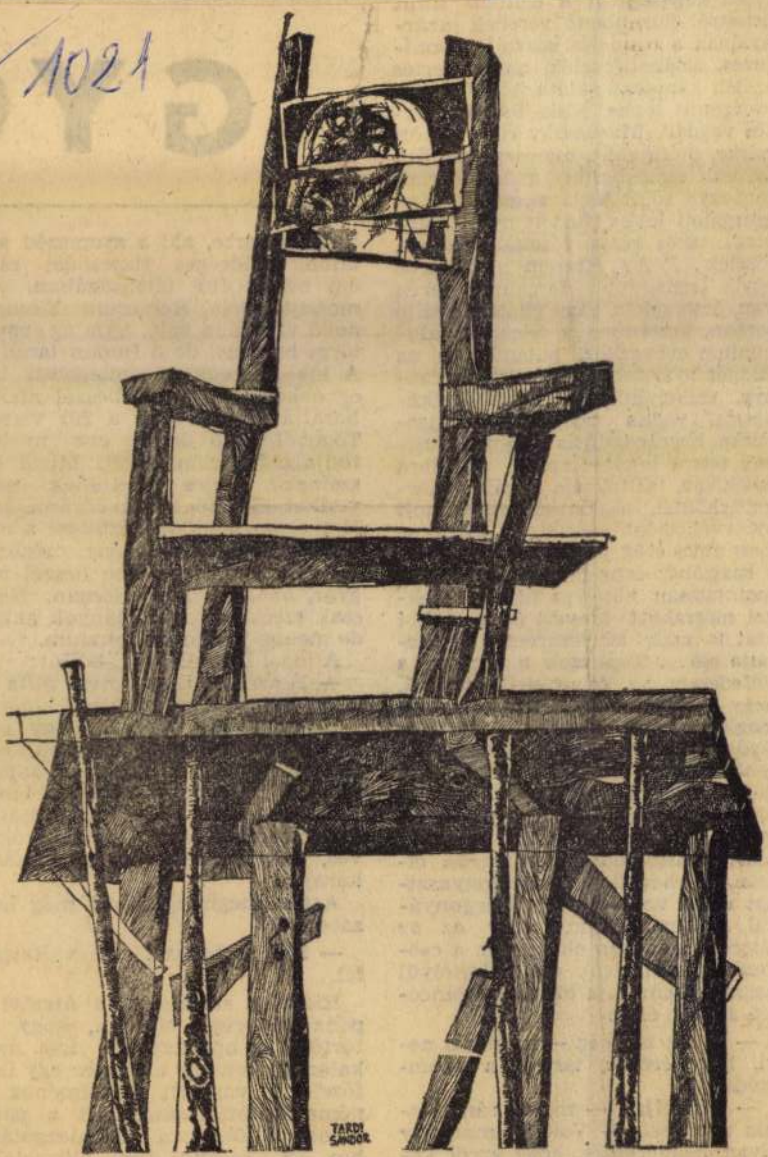

Tardi Sándor: Dózsa trónja

ványokra volt képes Kafka érdekében: kiasztaltáncoltatták valamennyi földrész írói példatárából: az afrikai Léopold Cédar Senghorból, a délamerikai Garcia Márquezből, a japán Fukazavából, az amerikai John Barthból, de ha kellett, akár József Attilából is. A jelenlevők lefordított prózájából pedig játszi könnyedséggel, nem irodalmi rokonságok révén, hanem a „nem úgy mint ...” klasszikus rossztanuló-fogás segítségével. Mivel Arnostot kedveltem, ő csak bosszantott ilyenkor, de Drmolát szívesen felnégyeltettem volna. Még bátorságuk sem keltett bennem tiszteletet, hogy ilyen gyenge angol tudással ennyit mernek hozzászólni. Csaknem minden előadás, minden érdekes vita Kafkába halt el.

A mai is, amely a szakállas kis argentin regényíró, Hector kiáltványával kezdődött. Hector nemcsak barokkos-látomásos-szómágiás prózájában volt az avantgard képviselője, hanem időről időre közzétett kiáltványaiban is a „happening” művészetet, a percről percre mindenki által létrehozott mű jövőjét, a megtisztult emberi percepciók általános örömmé, művészetté, felfedezéssé, valamiféle belső, mély forradalommá válását hirdette.

Mikor végképp átcsaptunk a közép-európai összehasonlító irodalomtörténetbe, kezemben a söröskonzervvel, kijöttem. Nem mintha megszabadultam volna: meg akartam várni a többieket, így hát kinn ácsorogtam a folyosón, néztem a cigarettaautomatát, az üdítőitalautomatát — láttam pedig eleget. nem volt rajta semmi néznivaló —, a férfi és női szaunát jelző táblákat, amelyekre a már-már kényszeres amerikai humor egy lány- és egy fiú-karikatúrát s a nemek biológiai jelét, a körből lefelé mutató keresztet, illetve a felfelé mutató nyilat pingálta. Pár lépéssel arrébb, a hátsó bejáratnál még szembetűnőbb példája ékeskedett e humornak: egy vézna diák, mellette másfélszer akkora gorilla, a diák karja a gorilla vállán s az aláírás: *No pets please* — hadd fordítsam egészen pontatlanul így: „Ne tessék ölebe-

Sergio is a feleségével, Marissával, őket Arnost rakta le hazafelé menőben. Beszorultunk a kis boxba kilencen. A hangszóróból üvöltött a zene, arrébb egy asztalnál énekeltek, de azt már alig lehetett hallani.

— Délelőtt vadászat közben megkergetett bennünket Imrével egy bika — mondta Elliot. — Imre úgy ugrott át az árkon, mint egy gátfutó. Ha közelebb jön a bika, lelövöm. Ezer dollár, ember. Igaz, nincs szarva, de ha megtapos...

— Bika? — kérdezte Hector felragyogva.

— Kellene egy bikaviadalfilmet csinálni. Egy happening bikaviadalt. A program tagjai odamennének a bikához és mi lefilmeznénk. Megengedné az a farmer, Elliot?

— Meg kell kérdezni tőle — felelte Elliot óvatosan. — Megkérdezhetem, ismerem.

— Kihívnánk Nelsont a felvevőjével és valaki bemenne matadornak. Bikaviadal a havas Iowai kukoricaföldeken. Csak az a probléma, hogy ki lenne jó matadornak. — Hector feketeszakállas képe egyszerre szinte világítani kezdett az örömtől. — Carlito! Neked kellene matadornak lenned. Nelson meg én lefilmezzük. Carlito. Ugye, megcsinálod, Carlito?

— Lehet — mondta a vézna, szemüveges, makulátlan fehér inget és nyakkendőt viselő Carlos.

Hector a bőrnadrágját csapkodta:

—Más happening előadást is kellene rendeznünk. Mindig szerettem volna megrendezni a Deus ex machinát. Egy csigát szerelünk fel az EPB tetejére és onnan leeresztjük az egyik előadóterembe Carlost. Ő lesz a Deus ex machina. Ugye, megcsinálod, Carlito?

— Lehet — mondta Carlos.

A szomszéd asztalnál négyen ültek, köztük egy csinos, fehér pulóveres lány. Nagyon részeg volt, időnként felállt, végigcsókolta asztaltársait, körbejárt és végigcsókolta a bárpult előtti székekre felgallyazott vendégeket. Csak úgy futtában, arcon és senki sem kapta el, hogy magához húzza: elnéző mosollyal figyelték. Egyik körútja végén odajött hozzám:

— Én nem hiszem, hogy sör — selypítette Hector. — Biztos valami kábítószer. Talán marijuána.

A lány visszajött, megcsókolta Carlost, aki szélről ült. Carlos helyet szorított neki. Carlos mellett ült Erik. Én legbelül ültem a falnál. Szemben Hector, Liz, Marissa és Sergio.

— Te ennek vagy a felesége? — kérdezte a lány Marissától. — És te is Braziliából jöttél? — Aztán Lizhez: — Te honnan jöttél, te jól beszélsz angolul. Igazán Angliából? Ugye, te is szereted Jézust? Én szeretem Jézust. Eljöttök velem és azt mondjátok, Abe és Sonia, szeretlek benneteket, és reggel muzsika szól...

— Hatkor. — Röhögtünk.

Kissé megbántódott, de nem sértődött meg:

— Nem hatkor, nyolckor, ugye George atya? És mindenki mindenkinek a testvére.

Gross Arnold rézkarca (részlet)

és az
szigorú
Átm
Rapids
nál, C
lány s
— A
mondt
— M
mulasz
tok v
volt o
állása.
neki.
lefektetem a másik szobában.

Erik ült az asztalnál és nézte a síró lányt. Én is leültem és néztem.

— Mit szólna ehhez Lena, George atya? — kérdeztem.

— Nagyon boldog volna — felelte George atya.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1972 APR 22
ÉLET ÉS IRODALOM
Tardi Sándor
1021

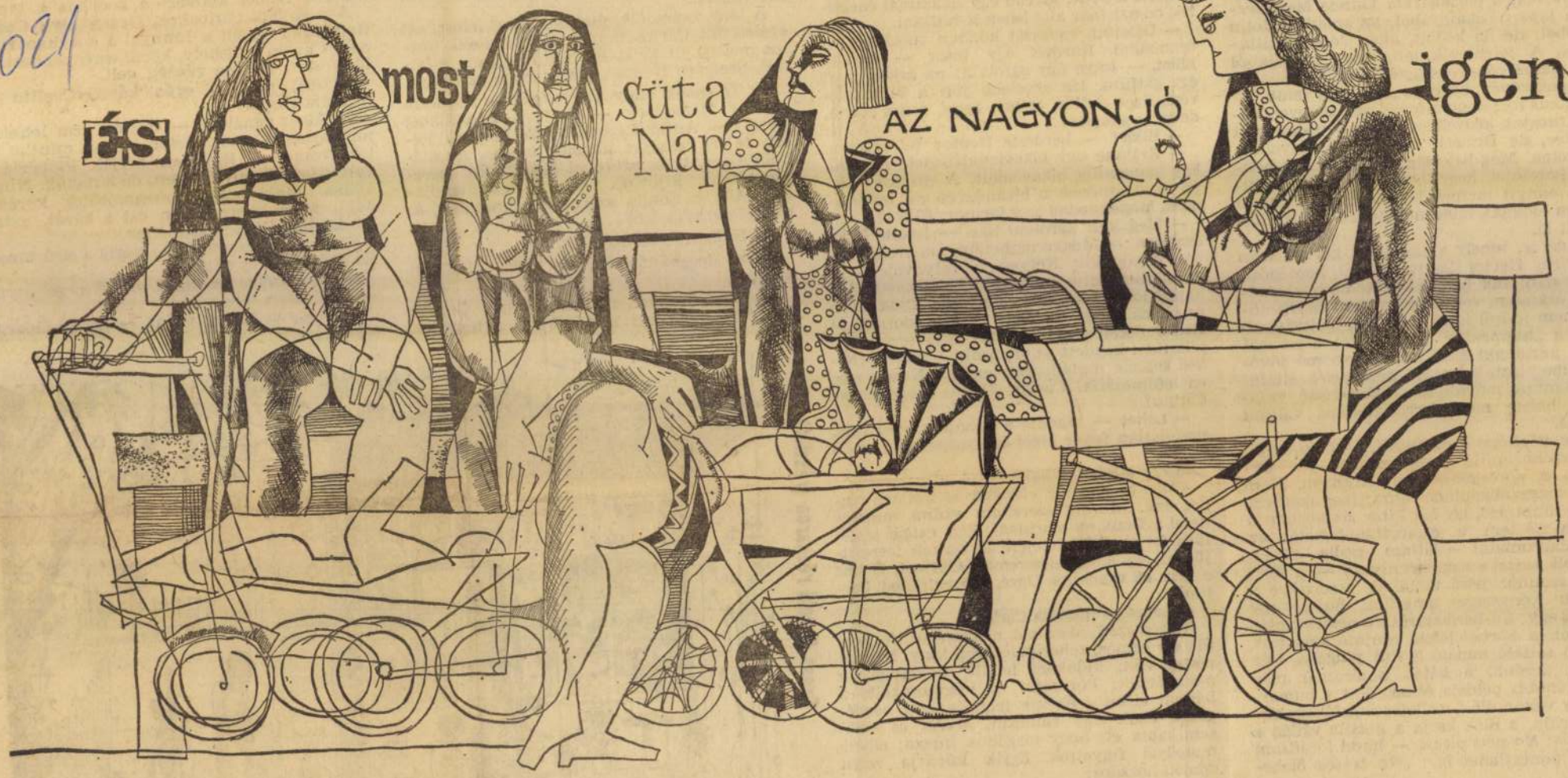

Tardi Sándor: Tavasz

rint, egész évre: 120 forint.
KÉZIRATOKAT ÉS RAJZOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA!
INDEX: 25.244

Miklosovits László metszete

A költészet lobogója Sztrugában

Olyan volt ez az egy hét Makedóniában, mint valami álombéli utazás a költészet birodalmában. Költők jártak a sztrugai utcákon, költők csevegtek a kávézó asztalainál, költők nézték merengve az ohridi tó mesebeli kékségét, költők fülelték a csillagok zizegését. Úgy éltünk ott egy hétig, mint a tücsök hegedűtokjában.

És mégis igaz volt. Igaz volt a fekete Drina partján álldogáló ezer meg ezer ember, akik nagy figyelemmel hallgatták a világ minden tájáról összegyűlt költőket; valódi volt az áhítatuk és a kíváncsiságuk. Meg a nehezen megfogalmazható reménységük, költőket is zavarba hozó hitük a költészetben; csodát sóvárgó hitük, amit talán csak mi, magyarok értünk még valamelyest.

A sztrugaiak tíz esztendeje évről évre megrendezik az élő költészet ünnepét és diadalát az utcán, a hídon, étteremben, a Nemzeti Bank elegáns termében s a fiatalok csarnokában.

Az alkalom és a hely nagy nemzeti költőiket idézi: a Mila-

— jegyzi meg —, hogy az illetékekben anyagi gondoktól mentes, kizárólag hivatásuknak élő pedagógusokra volna szükség. Ha a szülők sok ilyennel találkoznának, talán nem idegenkednének attól, hogy rájuk bízzák gyermeküket.

Szentjóbi Annamária nem lesz ezek között a tanárok között. Fenákel Judit „pedagógiai szökését" — indokoltnak érzi. Ő is szökni készül. Akkor telt be a pohár, amikor igazgatója lógási szándéknak minősítette jelentkezését a továbbképzésre. Helyette egy rokkantsági nyugdíj előtt álló kollégáját küldte el.

Magócs Erzsébet már hét esztendeje tanít. Közben elvégezte az egyetemet is. Még nem mondhatja magát szökevénynek. De csak az alkalmat várja a szökésre. Tapasztalatai szerint nemcsak az igazgatók, a szakfelügyelők is többre értékelik a tartalomnál a könnyebben ellenőrizhető formaságokat. Szégyenletesnek tartja, hogy aki a pályán anyagi kérdéseket említ, az gyanús. Pedig pénz nélkül — felső osztályokban — egy fiatal tanárnő számára felettébb kínos versenyezni divatosan öltözködő tanítványaival.

Melczer Tibor levele a tanárok

bizik a „tudományos alapokon nyugvó iskolavezetés elterjedésében". Csak azt nehezményezi, hogy olyan igazgatók, akik alkalmatlanságukról egyszer már kiállították a — szegénységi — bizonyítványt, hamarosan feltűnnek — ugyancsak vezetőként — más járásokban. Így aztán továbbra is joggal hihetik, hogy a hiba nem bennük van és nem alakítanak ki magukról reális értékítéletet.

Akadnak a hozzászólók között az Élet és Irodalom cikkeit megcáfoló pedagógusok. *Asztalos János* „bosszantja Máriássy Judit és Mohás Lívia szinte érzelgős sajnálkozása". „Nem dúskálunk földi javakban, de a pedagógus voltunkon való sajnálkozás megalázó". Arra a kérdésre, miért kerül a pályakezdők egy része pedagógiai konfliktusba, azt válaszolja, hogy azért, mert a mintaszerűen működő gyakorló iskolákban illúziókat szereznek a hétköznapokról. „Ezek az iskolák pokollá válhatnak azok számára, akik a mennyországba készültek, mert ha túlestek a főiskolai felvételi vizsga purgatóriumán, már úgy érezték, hogy az üdvözülés egyenes útján járnak". „A kezdő Katalinok (Máriássy Judit cikkének megidézettje: Kata-

mert nem írja meg, hogy kit bírál. Az egy-két ember helyetelen vezetőmódszere ellen hozott vádak így általánossá lesznek, s rossz fényt vetnek a jó igazgatókra is.

Zalka György sajnálja, hogy az utóbbi időben pedagógiai lapok is túlzottan kritizálják az igazgatókat. Pedig ők korántsem hatalmaskodnak gátlástalanul. Ellenkezőleg. Megbecsüléstől övezve, rendszerint 10—15 éve állnak iskolájuk élén. Helytálltak mind 1956-ban, mind a konszolidáció évei alatt. Döntő szerepük volt az 1961-es iskolareform végrehajtásában. A tanárok közül csak a gyengék és alkalmatlanok panaszkodnak rájuk. „Ők azok, akik miatt a pedagógusokat általában érzékeny, vagy éppen sérült lelkűeknek tartja a közvélemény". „Igazgatóságom tizenhárom éve alatt összesen négy munkatársamról állítottam ki a bizonyítványt: alkalmatlan! Mind a négy tanít ma is". Zalka György rossz érzései ellenére reménykedve zárja sorait: „Hiszem, hogy megnő újra a pálya annyiszor megtépázott presztízse. S azt is, hogy egyre kevesebb lesz majd a 'szökevény' de nem lesz maradása azoknak, akik nem közénk valók".

A TANÚ ELTUNIK. Színes, szélesvásznú szovjet film. Bemutató: szeptember 14-én.
A BETYÁRKAPITÁNY KINCSE. Színes román film. Bemutató: szeptember 14-én.

Színház

SZOPHOKLÉSZ: ANTIGONÉ. Bemutató Tácon (Gorsiumban), szeptember 16-án.
BERNARD SHAW: CANDIDA. Bemutató a Madách Kamaraszínházban, szeptember 15-én.

Kiállítások

XANTUS GYULA festőművész kiállító Tácon (Gorsiumban), szeptember 14-én.
KUN ISTVÁN festőművész kiállítása Szolnokon. Megnyitó: szeptember 14-én.
SZÍNHÁZTÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS a székesfehérvári Vörösmarty Színházban. Megnyitó: szeptember 18-án.

Hangverseny

A SZÉKESFEHÉRVÁRI SZIMFONIKUS ZENEKAR hangversenye a székesfehérvári Városi Tanács udvarán, szeptember 9-én. Vezényel: Borlói Rudolf.

HEGEDÜS GÉZA:

Az apológia védelmében

Ha egy kritikus valamelyik élő vagy halott íróról alaposan leszedi a keresztvizet, ezen az irodalmi élet rendszerint azonnal napirendre tér, legföljebb az olvasók fokozottab érdeklődéssel vásárolják a megbírált könyvet. Amde, ha egy író kritikai-irodalomtörténeti igénnyel szeretetteljes összképet rajzol egy élő vagy halott íróról — akkor a kritikai szakma egyszeriben felhördül, *apológiát* emlegetnek, mintha ez az apológia szó valamiféle becsületsértés volna. Holott az apológia — ami egyébként védőbeszédet jelent görögül — ugyanúgy kritikai megnyilatkozás, mint a ledorongoló dörgedelem, csak éppen kedvező kritikát hordoz. De minálunk furcsa módon a kritika fogalma azonossá vált a kedvezőtlen kritikával, mint ahogy csak azt értjük önkritikának, ha valaki rosszakat mond magamagáról, míg nem számít önkritikának, hogyha kedvezően ítéli meg magát. Egy kritikustól azt várják el, hogy vegye

totta fel a jó szavakra allergiás művészéletet, hogy Heltai Jenőt nem kevésbé jelentékeny és szeretetreméltóan jó írónak vallom. S nem voltam rest egy-egy kis könyvet szentelni nekik (G. B. Shawról írt apológiámat csak azért nézték el, mert külföldi író lévén, egyetlen szívtelennek sem szívügye). Nos, nekem eszemben sincs kritikusaimnak válaszolni, mert minek csináljak reklámot nekik? Inkább köszönettel nyugtázom, hogy ők csináltak reklámot nekem, hiszen ellenérzéseik nyomán közönségszerte felerősödött az érdeklődés Heltai iránt (sőt, itt-ott újra Csiky iránt is). Az apológia kérdéséről azonban mégis kell egynéhány elmélkedő mondatot írnom.

Kezdjük azon, hogy minden írónak joga van, hogy elődei és kortársai között számára rokonszenveseket találjon, és író feladata, hogy ezt közölje. Ha számomra va-

zal a saját viszonyát ábrázolja az irodalomhoz. Ha én lelkesen írok Heltairól, ebben annak is foglaltatnia kell (s foglaltatik is), hogy mennyire szeretem Kazinczyt, Kisfaludy Károlyt és Reviczkyt, akiknek évszázados törekvései egyesültek abban a magatartásban, amelyet Heltaiban ábrázoltam. Aki az én Heltaimat nem szereti, az gyanús nekem, hogy Kazinczyt és Kisfaludy Károlyt sem szereti, de ezt nem illik mondani, tehát felháborodik a Heltai-apológián.

Ha egy kritikus kimutatná a Heltai-életmű léhaságát, selejtjeit (amelyek természetesen vannak), de meg sem említené jelentőségét a költészetben, a novellairodalomban, a hazai lélektani regényben és a színpadi játékokban, akkor ezt a kritikát a szakma természetes szigorú bírálatnak tekintené, de ha egy író feletteb helyteleníti, hogy egy jó íróban csak az egész életmű mellett jelentéktelen nega-

Nos, én tudom, hogy a hivatásos kritikus ügyészi szenvedéllyel keresi a hibákat, de azt is tudom, hogy például Jókainak vagy Victor Hugónak vagy Balzacnak mitsem ártott az a sok elmarasztaló kritika, amelyet kortársaik és utókoraik összeírtak róluk. Az olvasóra a hibakimutatási lajstromok feletteb kevéssé hatnak. De ha a sok negatív kritika után egy írókortárs vagy íróutód lelkes apológiával válaszol, ez — amennyiben maga is érdekes-szemléletes irodalmi mű — felhívhatja a figyelmet a méltatlanul mellőzöttre. Tudom például, hogy volt nekem is némi érdemem Csiky Gergely újrafelfedezésében és színpadi feltámadásában, és büszke is vagyok erre. Most is remélem, hogy hatékonyan hívtam fel a figyelmet Heltai Jenőre, és általa még a szeretett elődökre is: Kazinczyra, Kisfaludy Károlyra és Reviczkyre. Tehát emelt fővel vallom magamat jó ügyek apologétájának. Mert az apológia sem megvetendő irodalmi műfaj, ha szakmájához értő író műveli olyankor, amikor jó-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 SEP 9

Tardi Sándor

1021

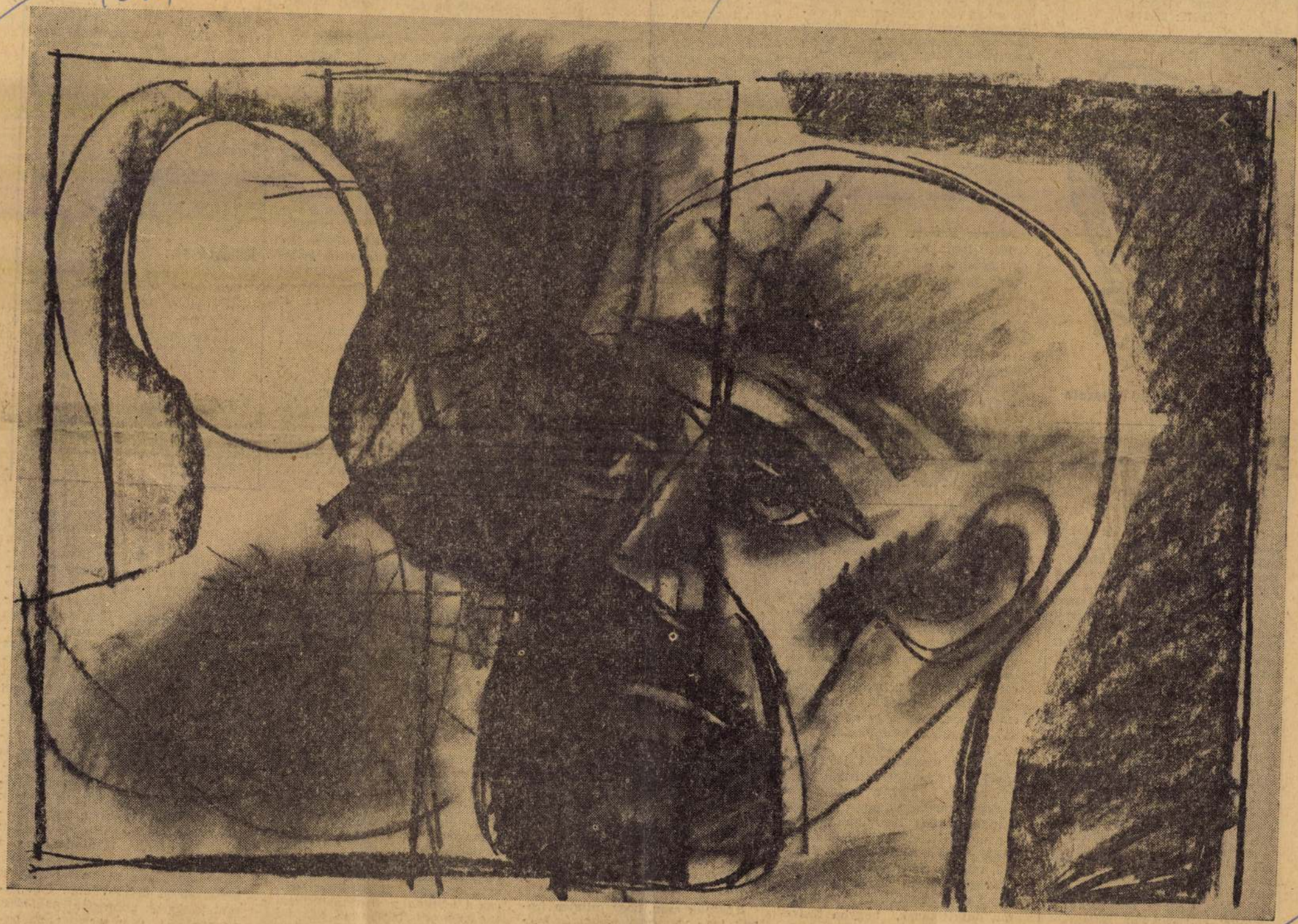

Tardi Sándor: Arcok

tam egy frissen felfedezett ... rendkívül kezdetleges anyagi é

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720
NAPJAINK
1971 JUN

Kö

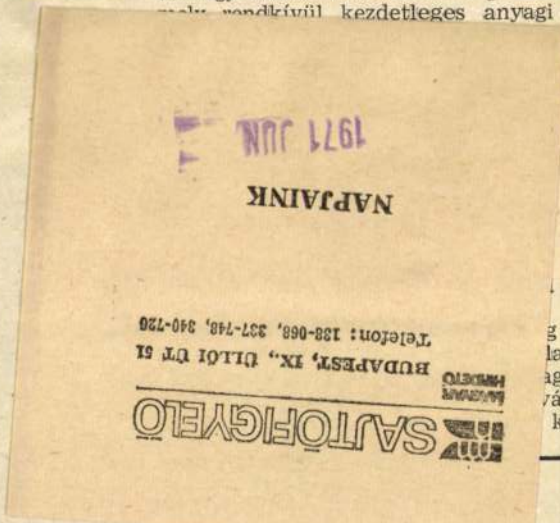

MOZGÓ VILÁG

címmel jelent meg a fiatal írók és művészek szemléjének első füzete. Az az írás, amely Miskolcról indul el köszönteni, külön örömöt is visz magával, hiszen az új fórum terve a fiatal írók 1969-es lillafüredi konferenciájától ered. Mondjuk is mostantól kezdve: az egyszeri gondolatcsere, ismerkedés hasznán túl kézzelfogható eredménye lett a tanácskozásnak! Persze örülhet az is, aki nem volt sem vendég, sem házigazda Lillafüreden, hiszen a magyar irodalom lehetőségei tágultak az új kiadvánnyal.

Ahogy az új pár saját házát rakná, az újabb írónemzedék is lapalapító. Rendjén van így, örülünk, hogy az *Elérhetetlen föld*, a *Naponta más* és a *Költők egymás közt* gárdája, a fiatal magyar irodalom fórumhoz jutott. Örömünk ellenére, a Mozgó Világra és a mögötte sejlő vállalkozásra mégis rákérdezünk: *indokolt-e ma új fórummal a publikációk vagy a közzétevők számát növelni?* Ha igen, mikor?

1021

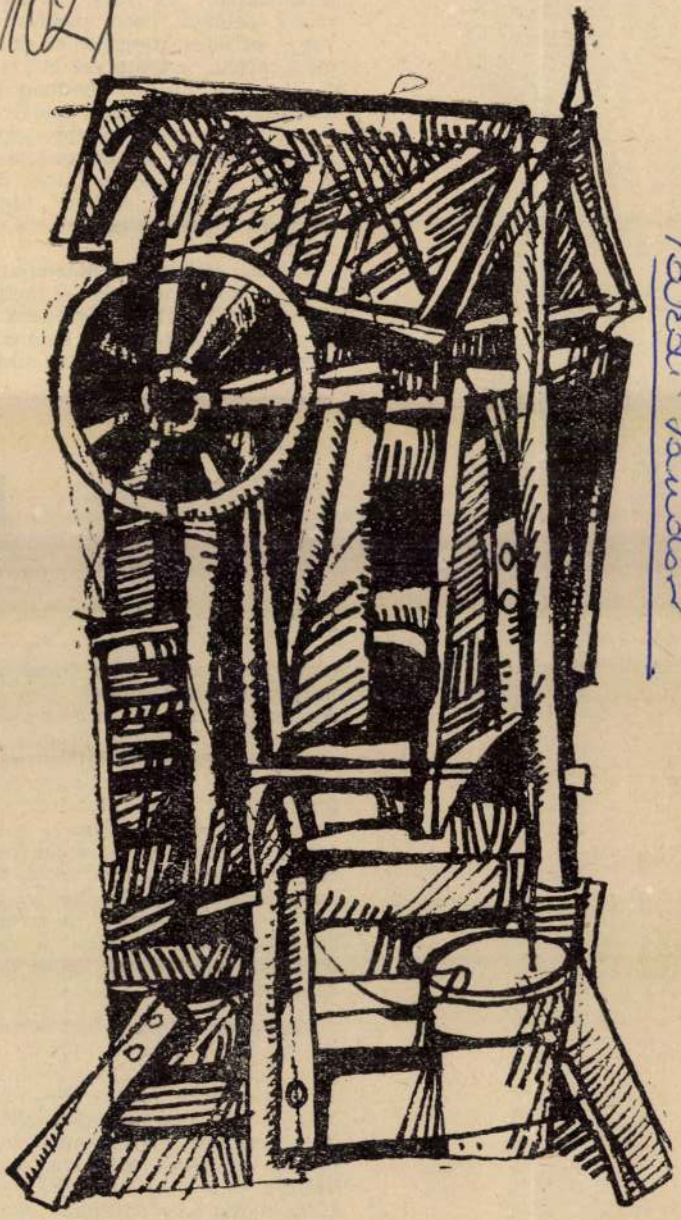

Tardi Sándor

Kút

Tardi Sándor rajza

Történelmi visszapillantás

Mivel ezt a kérdést máig is sok homály fedi, érdemes volt vallatni a porosodó okmányokat, hogy az igazság kiderüljön.

A pataki tanítóképző a református kollégium tagintézeteként 1857-ben nyílt meg. Mint a tanítóképzés önálló iskolája a többi egyházi tanítóképzővel együtt fejlődést jelentett a múlthoz képest, de a polgárosodás egyre növekvő igényeit az egyházi tanítóképzők országosan csak igen kis részben tudták kielégíteni. 1870-ben az elemi iskolák 87 százaléka felekezeti jellegű, s 76 százalékukban osztatlan a tanítás. Az oklevél nélkül működő pedagógusok 93 százaléka felekezeti iskolában tanít.

A haladó polgári oktatáspolitika megvalósítására fogalmazta meg Eötvös József kultuszminiszter az 1868. évi XXXVIII. tc.-et, amely előírja a 6—12 éves gyermekek mindennapos iskolai és a 12—15 évesek ismétlőiskolai tankötelezettségét. A törvény életbe léptetésére az eddigi tanítók többszörösére volt szükség, ezért a törvény a tanítóképzőt is a népoktatási intézmények körébe sorolta.

A törvényjavaslatnak a főrendiházban igen erős ellenzéke volt, mert a nagybirtok az olcsó munkaerőt féltette a népműveléstől. A pannonhalmi főapát a tankötelezettséget az első lépésnek nevezte a kommunizmus felé. A küzdelemben Eötvöst a liberális erők győzelemre segítették.

A törvény a tanítóképzőkről úgy intézkedik, hogy húsz, háromévfo-

[illegible] 400 000 korona költséggel 1913-ra modern épületet emeltetett a tanítóképzésre, és a képzőt 1929-ben a VKM a 440—2/65—1929. sz. felhatalmazás alapján *„ingyenes használatra 50 (ötven) évre"* átengedte az egyháznak, s az állam még 5 éven át évi 35 456 pengő segélyt adott.

Helytelen tehát a tanítóképző egyházi—állami jellegének változására az a formula, hogy 1869-ben az állam átvette az egyháztól, és 1929-ben visszaadta. Az igazság az, hogy az Egyházkerület 1869-ben horribilis összegért eladta az államnak, és az állam 1929-ben a modern, értékes épülettel *50 évre* az Egyházkerületnek *ajándékozta.* Az 50 évből 21 letelt 1950-ben, amikor a képző újból visszanyerte állami jellegét.

2

Az államosított iskola

A Sárospataki Református Tanítóképző Intézet államosítását a szocialista átalakulás kezdetén elsősorban eszmei, másodsorban gazdasági okok indokolták. Tűrhetetlen, fonák helyzet állt volna elő, ha az állami általános iskolák számára egyházi tanítóképző neveli a tanítókat. A gyermekeket a tudományos és vallásos szemlélet kettőssége megzavarta volna, és ebben a helyzetben a tanító is megoldhatatlan problémák elé kerül. Másrészt viszont az Egyházkerület nem rendelkezett olyan anyagi eszközökkel, hogy modern igényeket kielégítő tanítóképző intézetet tartson fenn. Az egyházi képző nem bírta volna a versenyt az állami- [illegible] elnéptelenedett volna. Is-

[illegible] ták. Rédei Jenő taní[illegible] zeti tanár hat elvtárs[illegible] nekült meg a várható[illegible] börtönbüntetéstől, ho[illegible] rilis 1-én kitörtek a p[illegible] ből és emigráltak. M[illegible] nító 5 évi Kurach V[illegible] tanító pedig 6 évi b[illegible] kapott. Lőrincz Kál[illegible] villanyszerelőt a Ta[illegible] varán lőtték agyon, [illegible] nappal a tanácsha[illegible] után — puskát talá[illegible] uralkodó osztályokho[illegible] séget tapasztalhatott a[illegible] nál Nagy Pál altábo[illegible] 1919. szeptember [illegible] szemleútjáról a h[illegible] nek írt jelentésében [illegible] kérlelhetetlen megto[illegible] a néptanítók ellen, [illegible] szük megtántorodott [illegible] eszmék szolgálatábar[illegible]

Az 1948—49. tanév[illegible] um és a tanítóképző IV. osztálya nem nyílt meg, de a dolgozók tanítóképzőjének IV. osztálya és a parasztdolgozók líceumának III. osztálya továbbra is működött. A kultúrpolitika elgondolása ekkor tanítóképzésre a pedagógiai gimnázium volt, de ilyen tagozat megnyitására a pataki egyházi iskola

1950—66—3/1950. IV. sz. rendele[illegible]

taki állami középfokú tanítóké[illegible] 1950-től 1959. VI. 30-ig állt fe[illegible] Az 1950—51. tanévben két pár[illegible] zamos I. osztály mellett egy [illegible] osztály is nyílik azok számára, a[illegible] a volt líceum III. és IV. osztál[illegible] végezték.

1959-ig a tanítás az alábbi ó[illegible] terv alapján folyt:

Tantárgy:	Osztály				
	I.	II.	III.	IV.	Össz
Magyar nyelv, irodalom és módszertana	5,5	5	5	4	19,5
Lélektan		2			2
Logika				2	2
Tanítástan		2			
Neveléstan és úttörőmozgalom			2		
Neveléstörténet és iskolaszervezettan				2	
Tanítási gyakorlat			3	6	
Történelem	2	3	3	3	
Alkotmánytan					

1971 OKT — 3
NAPJAINK
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1021

TARdi
1971

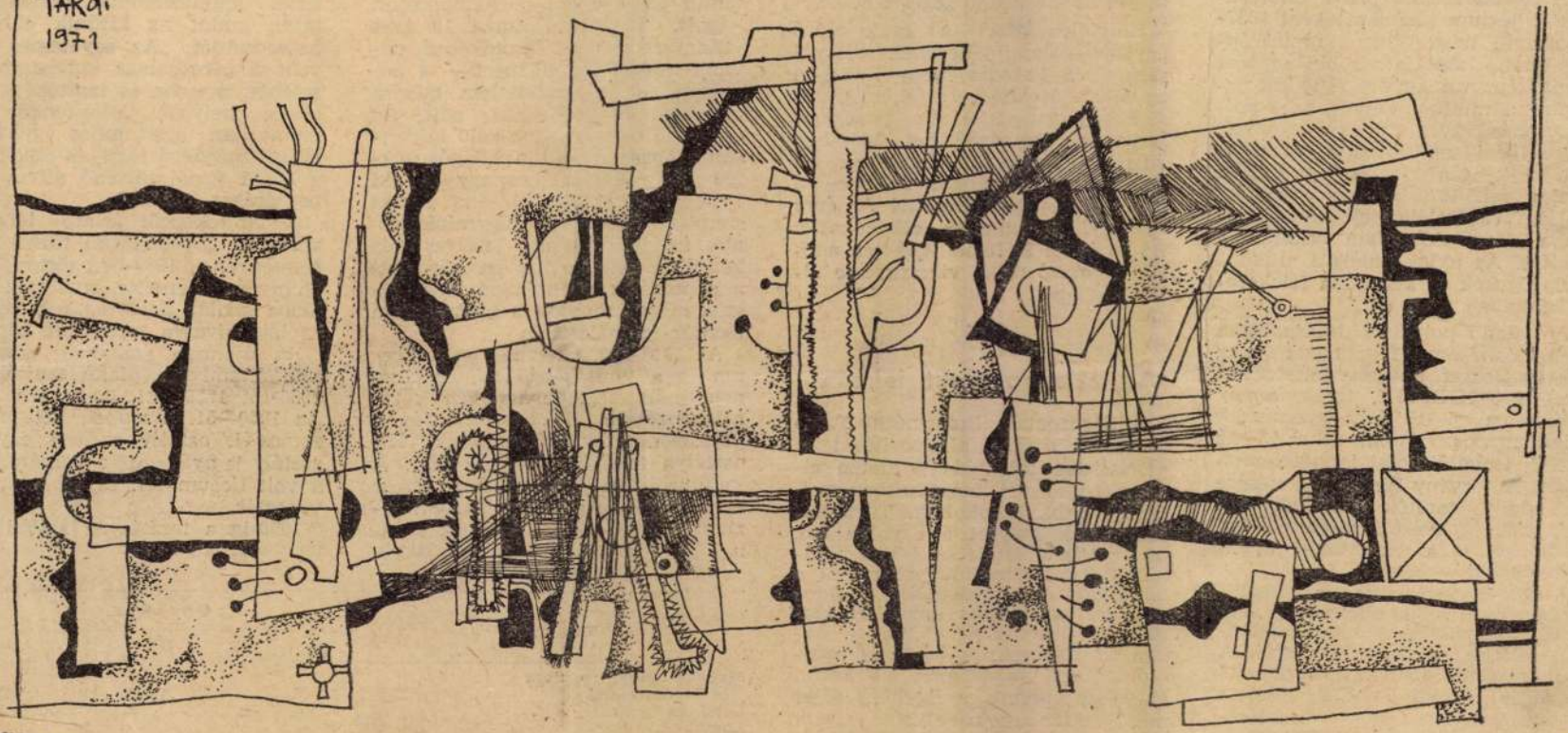

Tardi Sándor rajza

Tardi Sándor

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

SZÍNHÁZ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-176

FARAGÓ VILM

SZ

Ruffy Péternek panaszolja a Mag sárnapi számába nyadszor és ki tudja hányadik-ként (hiszen mi magunk is jó néhányszor panaszoltuk már), hogy szakadék támadt irodalom és újságírás között. Hogy az írók idegenkednek az újságírástól. Hogy a „zsurnalizmus" pejoratív fogalommá csúfult az irodalmi szóhasználatban.

Ruffy Péternek igaza van, hiszen azt is megjegyzi, hogy „Nincsenek abszolút igazságok. És abszolút tévedések. Csak keserű tünetek, fájdalmas vonások, aggasztó jelenségek, dermedt megkövültségek." Ismeri hát azokat a tényeket is, amelyek *cáfolni* látszanak a panaszt. Vagyis:

Tudja, amikor Kosztolányi nyelvművelő cikkeinek mai megfelelőjét hiányolja, hogy Karinthy Ferenc „nyelvelései" épp a Magyar Nemzetben jelentek meg. Tudja, hogy Illyés Gyula, Déry Tibor vagy Illés Endre — hogy csak az általa reklamált „nagyokat" említsem — szinte állandó külső munkatársai a Népszabadságnak. Tudja, hány nagy írónak jelentek meg — Lengyel Józsefnek vagy Veres Péternek például — önálló publicisztikai gyűjteményei. Tudja, hogy az úgynevezett irodalmi tárca azért tovább él, és nemcsak az ÉS-ben, hanem a Népszabadságban, a Népszavában, a Magyar Hírlapban, sőt a Magyar Nemzetben is. Tudja, hogy a folytatásos regény sem halt ki, s hogy az Epepét a Magyar Nemzet közölte. Tudja, hogy kitűnő író-riporte-

mi értékű riportot közöl saját zsurnalisztái tollából, az ÉS talán legjobb irodalmi riportere pedig egy szekszárdi újságíró, Szekulity Péternek hívják.

De Ruffy Péternek igaza van, a tények nem cáfolják a „keserű tünetek, fájdalmas vonások, aggasztó jelenségek, dermedt megkövültségek" létezését: az irodalom és az újságírás között csakugyan szakadék támadt, az írók csakugyan idegenkednek az újságírástól, a „zsurnalizmus" csakugyan pejoratív fogalommá csúfult az irodalmi szóhasználatban.

Meg kéne keresni az okokat.

Mert hogy az okok csak *presztízsokok* lennének, aligha valószínű. Hogy a szakadék azért támadt volna, mert az írók „lenézik" az újságírást, alig hihető. Hogy a „zsurnalizmust" merő rosszindulat vagy értetlenség csúfította volna pejoratívvá, szintén valószínűtlen. Illetve: *mindez inkább csak tünet.* Mint ahogy tünet a mai magyar irodalom valóságfelfedező erejének-hevének csökkenése (erről is sokat panaszkodtunk már), vagy a legfiatalabb írónemzedék látszólagos — vagy valóságos? — politikai-esztétikai programtalansága is (erről faggatózik az ÉS fiatal írókkal készített interjúsorozata s hogy ennek milyen sok köze van a Ruffy Péter panaszolta gondhoz, talán bizonyítani sem kell: a fiatal írók alig-alig fogal-

Tardi Sándor

1021

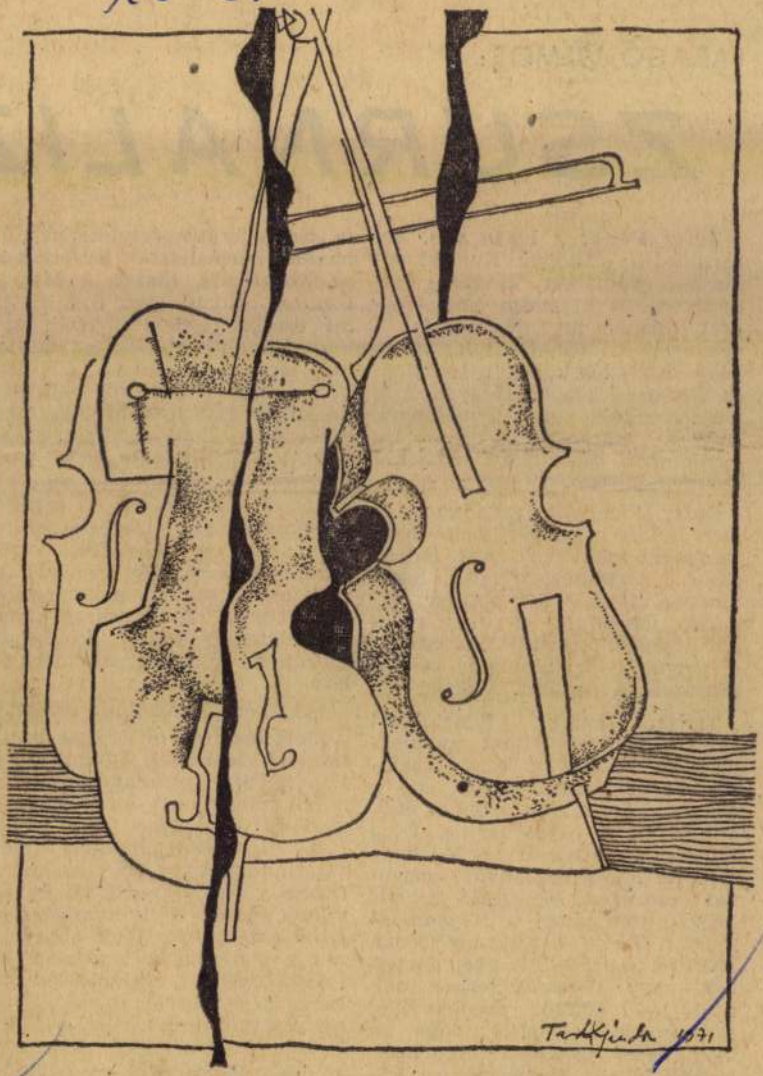

Tardi Sándor rajza

Tabi Salvador

innen, emberek.
hívjunk?
t — mondom, és
az ajtót. Megint
lak felől esik va-
epteket. Elmentek
m az ajtót, még
üszöb fölött. Visz-
oz, hát nézzük és
rakán semmi, se
, nézem a fejbőrt,
futási nyomokat,
semmi, milyen so-
ia jól emlékszem,
látszik. Istenverte
átvágták a lágyré-
y bőrhíd tarthatta
jesen világos ügy,
benyomata is lát-
golok szövettanira.
bádoglavór, csap-

csapódik: Ren
whisky, szögek
dik őt és azt
semmi sem cs
szállási pénzel
ruhákkal szer
Gyógyítás ninc

— Miféle bi
letted, te nagy
nekem, hogy
azért jártál ha
lákat boncolj
gyítani akarsz
három hónapj
gást.

— Jó, hogy
megnyugodha

— Iszonyod
len emberektő

— Ez neken

— Neked.

— Ha nem
nem ugyanaz.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021 JUL. 31

Tardi Sándor: Leány

...S hogy
pesti zenera
szesülhes...
élményében,
hov előadás
képmagnóra
vízió.

A ro...

J

Somló Tamást eddig mint kitűnő operatőrt ismertük, most viszont elsietett rendezői debütálásáról kell szólni. A film, amelynek írója—rendezője: *A halhatatlan légiós, akit csak péhovárdnak hívtak...* Somló nem kisebb fába vágta a fejszéjét, mint P. Howard, azaz *Rejtő Jenő* tragikus életének és ezzel szinkronban ábrázolt regényalakjainak megjelenítésébe.

Szándéka nyilvánvaló. *Szatírába hajló tragikomédiát* kívánt filmre komponálni, egy embertelen kor szorításában félresiklott tehetség, egy alkotói torzó rajzát adja, *adná*, Rejtő és annyi más kortársa groteszk-valóságos halálmenetét. Az *ötlet pompás*, kivitelezése azonban nem jut túl a modern film eszközeinek *vulgáris* alkalmazásán. Persze, ha az „új hullám" és a filmművészet klasszikusainak *kesernyés illuzióban* részesíti a nézőt a rendezőként „rosszul beállított objektívvel", egy nagy lehetőség csalódását aposztrofálva. Egy-egy, ritka, művészi szárnyalású jelenetet lapos, hiteltelen képkockák sora követi, s a felemás szándék bilincsében vergődő színészek olykor *iskolás*, stílustörésekkel teli alakítása csak fokozza a kudarcot, ahogy a realista igényű mondanivaló végső hiteltelensége is.

Pedig az ötlet, a téma — ismételjük — nagyszerű, ám úgy tűnik, más alkotót, *igazi rendezőt* kíván. Olyat, akitől egy sors kusza allegóriája, s egy kor ködös képe helyett a valóság *igaz*, művészi pontosságú rajzát kaphatná meg a néző.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068. 337-748, 340-726

ZALAI HÍRLAP

1971 SEP 2 6

1021

Tardi Sándor rajza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
ELET ÉS IRODALOM
Budapest
1971 ÁPR 10

címu film is magasiati pont Antonioni pályáján. A *Nagyítás*ban nemcsak a gondolkozói frisseségét csodálhattuk, de rendkívüli beleélő készségét is, ahogy otthonos tudott lenni a viktoriánus idők számtalan maradványát és szokását őrző Angliában, s szinte már született angolként ragadta meg sajátos atmoszféráját. Gyanús volt hát, hogy az amerikaiak épp a hitelességet kérik számon új filmjén. Hátha torzképet festett róluk, hátha az igazság fáj? De a Zabriskie Point-tal nem az „amerikai álom" megrögzött híveinek volt bajuk — vagy legalább nemcsak nekik. Balról sem voltak elragadtatva tőle — úgy vélték, kozmetikázott. Nem Amerika képét adta, hanem valami furcsa elegyét az Amerikáról való különféle képzeteknek. Magyar kritikusnak persze bajos — ha ugyan nem lehetetlen — igazságot tenni eben a vitában. Tanuul hívhatnám ugyan a kortársi Amerika lázadó költőit, sőt filmeseit — akad azért ebből a a fajtából —, a Zabriskie Point értékét a mi szempontunkból mégsem a helyi hitel dönti el. Hanem a *belső* igaza, vagy éppen igaztalansága. Ez pedig a Filmmúzeum zsöllyéjéből is megítélhető.

Amerika volt-e túlságosan nagy falat Antonioninak, vagy Antonioni Amerikának? A film mindenesetre nem vall termékeny találkozásra. Inkább eldöntetlen mérkőzés a rendezői szándék és a hollywoodi receptúrák között. Furcsa az utóbbiakat emlegetni, amikor a film a diáklázadásokból indul ki és egy vízióban a „jóléti társadalom" fölrobbantását vetíti előre. A közönség visszaszerzéséért folyó harcában azonban Hollywood is bölcsen számol a moziból elűzhetetlen fiatalok érzelmeivel, gondolkozásával. Végre is az üzlet az üzlet, és inkább egy díszlet-villa repüljön a levegőbe, mintsem, hogy a széf üres maradjon. E meggondolásoktól még jó filmek, sőt remekművek is születhetnek, mint például az *Easy*

Antonioni. Csakhogy ez a gondolkozásmód, ez a dramaturgia tő[illegible] gyökeresen idegen, egész művész[illegible] te tagadása az amerikai film sze[illegible] kezeti elveinek — viszont a Za[illegible] riskie Point akár egy gengszt[illegible] film is lehetne. A séma teljes[illegible] azonos. Csakhogy itt nem vala[illegible] gyilkos, vagy gyilkossággal gyar[illegible] sított szeszcsempész menekül [illegible] rendőrség elől, hanem egy láz[illegible] diák. Közelebbről nézve: nem [illegible] lázadó. Ama „magányos hős[illegible] egyike, akik Hemingway óta se[illegible] gestül árasztják el az irodalma[illegible] a filmben, a westernekben [illegible] azelőtt is kulcsfigurák voltak [illegible] minél több van belőlük, annál [illegible] hezebb hinni a létezésükben. [illegible] *így* magányosak, még a *való*[illegible] magányos hősök sem. Antor[illegible] amerikai diákja is ábra és [illegible] ember. „Magányossága" részb[illegible] konvenciókból ered, részben a[illegible] az igyekezetből, hogy a közö[illegible] kevésbé lázadó rétegeit is [illegible] nyerjék. Az efféle egyszerű semak oly átlátszóak, hogy csak a továbbfokozás segít rajtuk. Hősünk nem autón, vagy motorbiciklin menekül, hanem repülőgépet köt el. (Irónikus utalás az amerikai rekordhajszára?) A pompás légifölvételekben semmi iróniát sem sikerült fölfedeznem. És ugyanilyen, már-már gépies egykedvűséggel bonyolódik tovább a történet.

Antonioniról persze tudjuk, hogy szívesen alkalmaz — más filmjeiben is — ponyva-fordulatokat. Ám például a *Nagyítás*nak éppen csak az alapozása a bűnügyi rejtély, itt viszont az üldözés-szerelem-halál hármasegysége: a film maga. Antonioni jó nagyot lépett vissza a saját stílusától. Néhány részlettől eltekintve a *Zabriskie Point*-ot bármelyik ügyes hollywoodi mesterember megrendezhette volna. Jó, mondjuk Stanley Kramer vagy Billy Wilder. A jelenetépítés csakúgy a konvencionális filmet idézi, mint a történet. Szép, nyugodt, már-már lusta beállítások, megannyi színpadi jelenet — bárcsak

group-sex. Valami sosem [illegible] értelműséget tulajdonítanak a befejező víziónak is, amikor a lány képzeletben fölrobbantja munkaadójának és szeretőjének kéjlakát — tágabb értelemben az egész „jóléti társadalmat". Gyönyörű azúr háttér előtt hullnak alá lassan az autóabroncsok, televíziók, hűtőgépek és egyéb házi fényűzési cikkek. Ejnye már, mi ez? Lázítás vagy rémítés? Akármi legyen is, a hanyatló rendszerek bukása mégsem olyan guszta látvány, mint ahogyan a Dali nyomán többszörösen fölhígított amerikai szürrealizmus festői, vagy a reklámfilmek készítői a maguk portékáit „agyusztálni" szokták. Mert e filmbeli tévéeső oly képráztató, hogy az ember már-már szeretne aláállni.

Máskülönben pedig az jut eszébe, hogy nagyot változott ugyan a világ, de egy szájból hideget s meleget fújni változatlanul nem lehet. A Zabriskie Pointból kiderül, hogy még a művészetben sem.

1971. ÁPRILIS 10.

1021

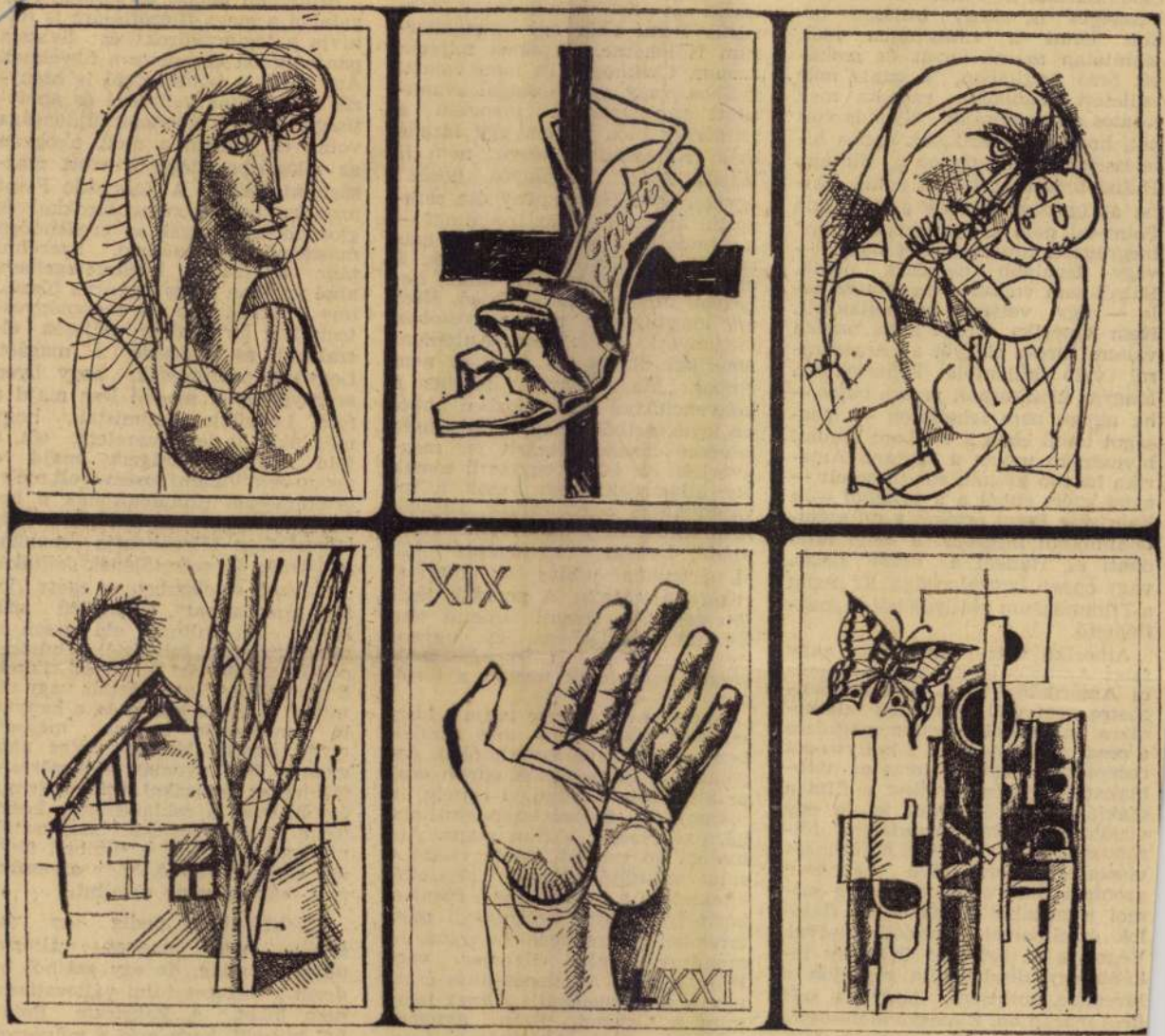

Tardi Sándor rajza

Tardi Sándor

nyu-
zonyos
nthogy
voltam
nalmas
ért csi-
re el-
'alóban
eljött,
gyok-e
ik már
ltő is.
nel és
magán-
mat. És
a már
nagy-
magam
volt a
öbbség-
ettesek

ám bi-
lesz a
benne,
e min-
nesetre

bicikli
eg nem
ekeiből,
neg az
Jákob
ossz bi-
utakra
st utó-
tartok
biztosí-
an jó-
Azon-

... hogy már
folkotott állal; és amikor aztán hazajöttem, vagy az iskolából, vagy az évzáró gyűlésről, és lent az udvaron játszottam, akkor a házban levő tejcsarnokos kislánya, aki olyan volt, mint valami maszatos kisfiú — gusztustalan kislány volt, a rövidre nyírt szőke hajával és a szemölcsös ujjaival, amitől én mindig borzadoztam — lekiabált az emeletről, nem is a miénkről, hanem a harmadikról, a következőképpen: — Meghalt a nagy-, meghalt a nagyp-, meghalt a nagypa-, meghalt a nagypapád! Nem rovom meg visszamenőleg ezért. Olyan sokszor voltam tanúja, egyszer versben is megírtam egy gázolásról, hogy mikor jön valaki és kérdi, hogy miért áll a vonat és egy másik nagyon derűsen feleli: — Meghalt a juhász —, akkor ez a másik nem a halálnak örült. Talán még pénzbeli áldozatra is kész, vagy az egyik kisujját is feláldozza, ha ezzel a juhászt feltámaszthatja; nem lehetett rossz ember; hanem az a boldogság, az az öröm, hogy a hírt ő hozza, az dolgozhatott ebben a lányban is, hogy az újdonságot jól ízlelve apránként, ő mondja meg nekem és senki más.

De az ő alakja már az Ilka utcai ház gyerektársadalmához tartozik. S arról nem itt kívánok szólni, hanem majd amikor a második fordulót teszem meg, a gyerekkortól kezdve idáig, sőt, megint Nógrádverőcéig, akkor fogom a gyerektársadalmat egy kicsit jellemezni, de az mind a házmesterlány szerelmi zsarnoksága körül forgolódott, engem és Petit kivéve, mert mi... De hát nem akarok elébe vágni a szerelem-fejezeteknek. Csak jelzem — amit már említettem is —, hogy volt itt egy független, a felnőttek számára észrevétlenül működő, de vastörvényekkel működő gyerektársadalom.

5.

A Rákóczi térről az idillek keresésébe[illegible] kell mennem a Teréz körútra. A Rákócz[illegible] ritkán volt alkalmas idillre, mert ami nagyszüleim házát, a szerény, de bizto[illegible] jólét folytán, elkerülte, sőt még a mi[illegible] gi gondoktól háborgatott ott időzésür[illegible] könnyebbé tette, az a Guthi-házba[illegible] volt jelen.

A Guthi-házat egy időben nagyan[illegible] lincseléseinek és a saját kilincs[illegible] következtében főként Gyuri na[illegible] tartotta el, Hirdetési Újság című Guthi nagypapa színpadi sikere[illegible] előbb-utóbb, inkább előbb, mint [illegible] get értek. Ő az ügyvédi gyakor[illegible] ta a darabírás kedvéért, a da[illegible] — főként a századforduló ide[illegible] kacér delnőkről szóltak, akiknek k[illegible] bokájuk. Ez egy idő múlva már nem aráthatott sikert. Bokán fölül, az pedig már nem is volt a nagyapám stílusa. Rákosi Viktoré sem, akivel — Sipulusz és Guthiusz néven — közös színdarabjaikat írták. De az emberek képzelete akkor már elelkalandozott pajzánul a térdig, sőt valamivel följebb is. Nagyapám nem gondolt a siker elmaradására, mért gondolt volna rá, mikor megszokta. A jót — ahogyan anyám mondogatta — mindig könnyű megszokni. És ha arra gondolok, hogy nem gondoskodott a jövőről, hanem inkább elment Franciaországba, Olaszországba az egész családdal, dajkával is, szakácsnővel is, akkor azt mondom, hogy jól tette, mert képzeljük el, hogy ha nem ezt teszi, hanem minden vagyonát belefekteti hadikölcsönbe, akkor még az az emlék is elmarad, ami anyám gyermekkorában olyan döntő volt, a sok

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Betor[illegible]
sorait fölkinatja
a néma rádió, a
székek ármádiája.

Kimész. A válladon
föltündököl a gyász.
És kinyitod a szekrényt.
Rakosgatsz. Háttal állsz.

Értsd meg — ezt mondanám még.
Ez ugyanaz a péntek.
Kinyúlnék, s nem tudom már
magam se, hogy mit érts meg.

1971 JUN 19

Tardi Sándor

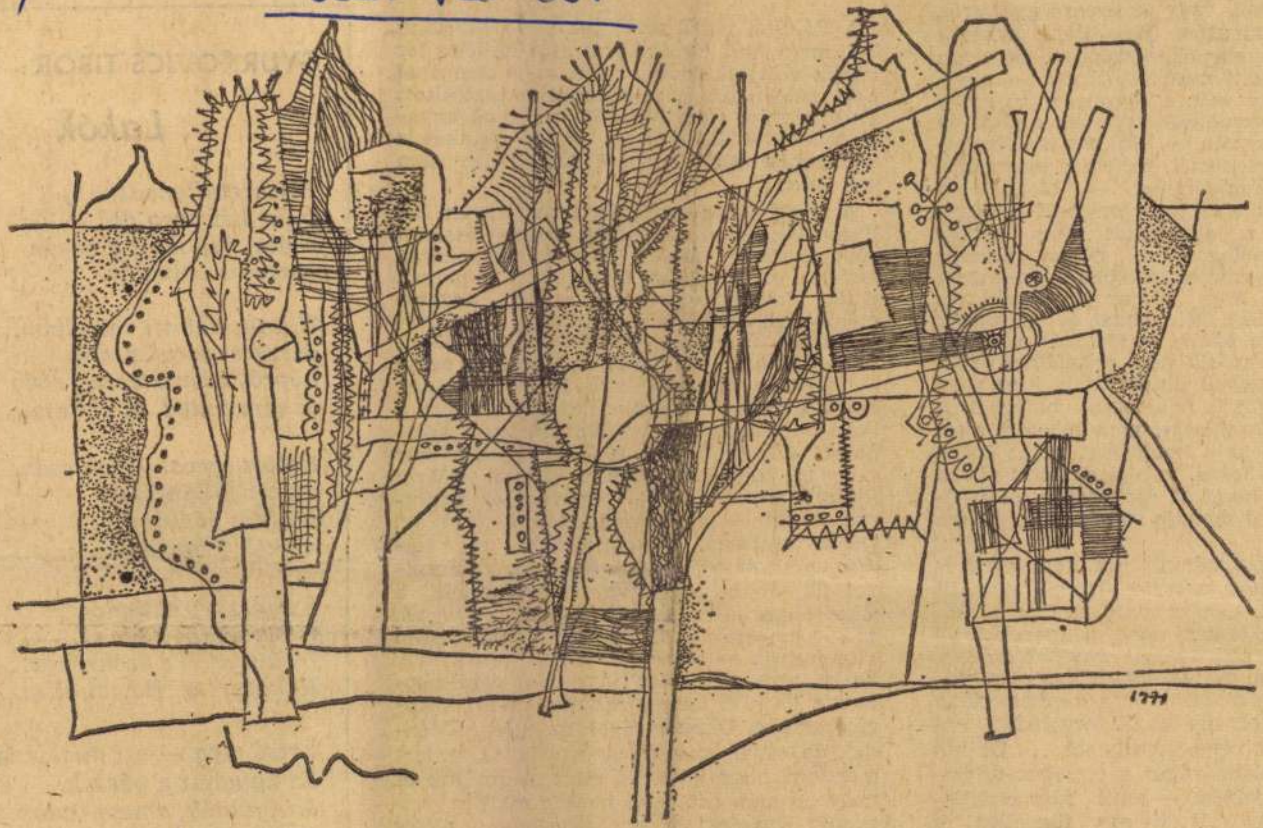

Tardi Sándor: Motívum a gyerekkorból

LDOZAT

na ajkára csúsz-
ényben óriásinak
— ismételte —
tett — mit óhaj-
nem szólalt meg,
a telefont.
orpaszában, mint
n tudva, hogyan
ar, váratlanul el-
y arcát beragyog-
neki ragyogás: a
ámvágtak egy dí-
ől szóltak, most
an. — A Kakas-
sszony, bal melle
ól. — Bizony a
Korniczer végte-
örű! — kiáltozott
Minden trógert ki-
zseriát, de Korni-
szottyadt fenekén.
gy hazaszippantsa
zokogott — soha,
zébe! — Falnak
falnakfordulástól
rülj — kiáltott az
ök — Hülye állat,
yok olyan szimpla,
az asszony a sok-
tében, de már ő is
n a jogos női zo-
Korniczer, csak
elhárítani — emb-
szába görnyedt, de
inden a sírás felé
asszonyból kiszak-
t röhögsz, te most
- üvöltött a férfi,
kkora volt mint ő
óan átnevelni en-
evetése elapadt —
zer is egymásután
niért, de a telefon
nek a sikerhiénák
ől a hangból az
ezek a lefetyelések
Nem veszem föl —
e vedd, csak vedd,
z első, aki kinyalja
em enyhén szólva
gszokta *a nyelvek*

vette föl a kagylót,
zülékbe elnyújtott
suttogta a színpadi
el. — Bejött. Képet
t a nevetéstől, de
ódosultak ettől. —
— az asszony a
tt és eszébe jutott
a fontainebleaui
ónterme, amelyet
nagának, és ahol a
ágyból készült.
a az asszony meg-
dicsőséggel, csak
zsa után! — Most?
festő a telefonba
készülünk, meg-
nyöszörögve letet-
eros kierőszakolta.
neki is leadta a
láns disznó, hogy
tud, és így együtt

a tudás meg a nemtudás neki hasznos és én is kapok valami dohányt.

Az asszony körülnézett — Nem csinálok rendet — mondta diadalmasan. — Rendet? Tüzet rakok a szoba közepén! a küszöbre okádok! — Korniczer körülugrálta a feleségét, magához szorította, a testébe kapaszkodott. — Hogy bírod ki velem? Hogy tudsz engem elviselni? Rothadtabb napokon, amikor nincs semmi, és zuhog az eső!

Kopogtattak, dörömböltek, a csengő évek óta nema volt. — Dögöljön meg, nem nyitok neki. — Az asszony kiment ajtót nyitni. A küszöbön Oravecz, egykori főigazgató, most külkereskedelmi vezetőember, farmerben, hórihorgas kamasznak álcázva. A látogató nyújtotta erősen ízelt ujjait. — Oravecz — mondta —, a mester? — A mester a toaletten tartózkodik — szólt ki a szobából Korniczer —, de azért csak tessék besétálni — mondta akkora gúnnyal, hogy az már udvariasságnak, kedveskedő humornak hatott. — Mi jutott az eszébe, főigazgató úr? — Már *rég* nem vagyok az. — Nekem — ön örökre. Mindörökre. — Ha jól tudom, tegeződünk. — Így lett volna? — Oravecz leült, megreccsent alatta a szék. — Egy az egyből. Azért jöttem, mert vennék tőled egy képet, öregem. — Tőlem? Pont tőlem? Nem vagyok én neked *túl* absztrakt, *túl* allegorikus? — Nem kell érzékenykedni öregem, és nem jó a haragot konzerválni. *Akkor* más nézeteim voltak. — *Akkor* mint művészeti istennyila még nem értettél a művészethez. — És most? — Korniczer visszakuporodott a dívány horpaszába, hosszú lába lelógott. — Nem azért jöttem, hogy sértegessük egymást. — Oravecz súlyos teste alatt megint reccsent a szék. — Megmondtam, képet akarok tőled. Fogadd el önkritikának.

— Mondják, szorgalmas gyűjtő lettél. Nem bízol a forintban? — Orovecz sértődötten emelkedett. — Nemcsak gyűjtök, festek is: — ajka kifordult, mint a hámozott almahéj. Ha nem tudnád, valamikor iparművészeti iskolát végeztem — mondta gyámoltalanul. — Igazad van, a minimális vendégjog is megköveteli, hogy fogjam a számat. — Oravecz megélénkült. — Tudod, hogy te dogmatikus lélek vagy? Sosem felejtő. Gyűlölködő.

Korniczer meglepődött. Ennyit nem nézett ki Oraveczből. Zavarában az asszonyhoz fordult. — Van még abból a csehszlovák nápolyiból? Kínáld meg a vendégünket. — Hangját olyan szelídre fogta, amilyen csak telt belőle. — Rádomlott valami prémium? — Összejött egy kis pénzem. De nem ezen múlik. *Tőled* akarok képet.

Korniczer kihámozta magát az anyaméhburokból és hosszú alakjával kettészelt egy utolsó fénysugarat. — Láthatod, falnak fordítva mind. — Legalább megnézném őket. — Az a fogadalmuk, hogy nem mutatják magukat. Ne haragudj, főigazgatóm, előtted minden műterem nyitva. Öltözöl? — szólt át a másik szobába. Az asszony visszaszólt. — Nem öltözöm. — Meg kell vívnunk a csatákat — Oravecz kivörösödve, rosszkedvűen mondta ezt. S még sok mindent beszélt, de a szavak mint a léghólyagok a vizen, elúsztak Korniczer füle mellett, Szinte elernyedt a kellemes odanemfigyeléstől. Látta a zsürit, hallotta az olasz újságíró lekottázhatatlan kérdéseit. Ott volt Amerigo Tot is — itt-

SZABAD NEMZET
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-796
SAJTÓIGAZOLÓ
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

járta
lanatb
Még m
trombit
ta vála
pesség
lönböző
eddig
Ime, itt
dig láth
rejteget
verőfén
virágok
cédrusn
kal látomásait a sárga homokba, egyetemi oszlopcsarnokok félhomályába, kollégiumi ágyak fülledt melegébe.

— Mutasd meg neki a képeket — hajolt föléje fahéjszínű arcával az asszony. — Ja vagy úgy! — Megmutatni! — Egyszerre észrevette vendégét, megalázott toronyszerűségében, fölfújt arccal, s végtelenül elszégyelte magát. Nem, nem, öregem, mondta magának enyhe szigorral, te azért humanista vagy, te nem köphetsz arcon valakit, még ha az illető arca nem is arc egészen! — Hogyne! De nincs világítás. — Ebben a fényben még kitűnően látok! — mondta a megbékélt Oravecz. — Ez, ez! — mutatott az egyik képre. — Ez, ez! — Variáns —nevetett a festő jóakaratúan — jelzés, készülődés. — Én látom benne a lényeget — a vendég arca vörösre főtt az izgalomtól. — Kakasáldozat, hülye babona! — nevetett újra a festő. — Tudom, tudom — dadogott az izgalomtól Oravecz. — *Mennyi*? — *Harminc* — a festő asszonyához fordult — ugye, harminc? — *Húsz*. — *Harmincöt*. — *Huszonkettő* — rímánkodott Orovecz, és nagy fehér zsebkendőjével megtörölte arcát. — Ha továbbra is handliskodsz, főigazgatóm, akkor negyven! Én is tudom, amit te tudsz. Firenze. Nagydíj. De azért megkötjük az üzletet.

Az asszony villanyt gyújtott. Nem nézett a képre, önmagában látta ezt a kátrányból világító vörös tüzet. Hallotta a kakas szárnycsattogását, ott keringett a csillár körül, egy bezárt sárga emberarc körül, az életük körül, Oravecz rőt csigahaja körül, a rémület madara! A szárnycsattogás. Néha éjszaka is fölriadt tőle.

— Nagydíj? — kérdezte Oravecz, furcsa idézőjelben, s a hangja a régi volt, az egykori főigazgatóé. Az ajtó felé indult. — Egy kis aránytévesztés lesz. Nem *nagy*, csak harmadik. — Micsoda harmadik — A díj! És biztosan azért, hogy legyen egy absztrakt a keletiek közül. — Nagydíj — makacskodott gyerekesen Korniczer, aztán megbicsaklott a hangja — Harmadik? Azt mondod? — Az én információim eléggé pontosak. — Oravecz meghúzkodta a testére tapadt nadrágot. Elköszönt. Akkor nem lesz Amerigotól távirat, gondolta Korniczer. Harmadik díjhoz gratulálni?

A vendég a hosszú függőfolyosóra lépett. A festő idáig kísérte. Már nem is arra gondolt, hogy ez az ember valamikor minden nagyobb tárlatról kigolyózta, inkább arra, hogy ez az ember *ennyivel* már tartozott neki, s ebben még csak elfogultság sincs, mert igazat mondott. Még annyit látott belőle, hogy elindul a folyosón a farmernadrágjával, s hogy mögötte az udvari ablakok négyszögei sárgán világítanak.

A festő lassan az előszoba felé fordult, érezte, a félhomályban ott áll az asszony. — Küldünk egy táviratot nekik. Visszautasítjuk! — A nő magához ölelte. Nagyobb volt, erősebb mint ő. — Vissza — mondta Korniczer is, olyan megkönnyebbülten, mint aki megszabadult a dicsőség ki tudja milyen következményeitől.

A telefon újra szólt. Valaki kölcsönkért egy százast.

Banga Ferenc: Vezér

1971SEP 4-

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor rajza

Képzőművészet

SZABÓ GYÖRGY:

Hallali

A Vadászati Világkiállítás „előzetese", mint sajtónyelven mondják, olyan áradatban zúdult a fejünkre, hogy félő volt: ha megnyitják, az egész országban úgy zúg majd s visszhangzik a *hallali*, mintha más dolgunk nem is volna ezen a földön. Az ünnepélyes X-Nap közeledtével azonban, csodák csodája, elült a hullám, a rendkívülinek meghirdetett nagy esemény megtalálta igazi, derűs helyét az őszi látványosságok között. A Műcsarnok új, nemzetközi tárlata se lett több, mint tematikus illusztráció, a jóindulat jegyében fogant alkalmi összeállítás ehhez a lelkes rendezvényhez, amelyen annyi vadászt lehet látni egy csapatban, mint Etelköz óta még soha.

Ezzel egyébként korántsem kisebbednek a tárlat szervezőinek érdemei. *Ilyen* anyag felsorakoztatását kapták feladatul; s egyenesen csodálnivaló, milyen mértéktartással, milyen színvonalasan tudtak a szolgálati szabályzatok stílusában megadott kívánalmaknak megfelelni. Mert azt mondja ez a szabályzat: „A Képzőművészeti Kiállítás célja, hogy a Vadászati Világkiállítás szakmai bemutatói mellett képzőművészeti alkotásokkal is illusztrálja az ember és a természet kapcsolatát. A közönség elé tárja a régi és a kortárs művészetnek azokat a színvonalas alkotásait, amelyeket a vadászat és a sporthorgászat — tágabb értelemben a természet — inspirált."

Kegyetlenül felemás szöveg, annyi szent.

Ha a sporthorgászatot kiveszem belőle: marad az ember és a természet beláthatatlanul nagy képzőművészeti általánossága, vagyis nesze semmi, fogd meg jól. Ha viszont benne hagyom: katasztrófa. Ki fog éppen egy sporthorgászt megörökíteni? És miért? Az efféle egyleti előírások gyakran elfelejtik, hogy a művészetben mindig a tartalom az elsődleges és soha nem a téma; hogy a festő, mondjuk, alkalmanként egy vízparton üldögélőt is kiválaszthat mondandójához; de fordítva (gombhoz a kabátot) soha. (Hacsak nem írunk ki erre biztató, ígéretes pályázatot.) Nem beszélve arról, hogy ember és természet viszonyának talán a legkevésbé a horog vagy a golyóspuska a jelképe, amennyiben a magyar nyelv barátságos szóhangulata szerint, a *kapcsolat* fogalma halászatra-vadászatra egyáltalán alkalmazható.

De meg ez a vadászat is... valljuk meg, bizony megy ki a divatból. Már jó ideje passzió lett amúgyis, úri vagy egészségügyi szórakozás, attól függően, hogy a pénzköltés vagy a vadgazdálkodás szempontjait teljesítjük. S még inkább ez lesz az iparosodó jövőben. Régen, amikor a természettel való küzdelem még életre-halálra ment, amikor a bölényt még a barlang falára rajzolták, hogy céltábla legyen; s később is, amikor a vadkan (ha ugyan ő volt) rangra való tekintet nélkül hasított fel Imre herceget és Zrínyi Miklóst — akkor igen, még volt vadászat. És volt művészete is. Minden nosztalgia nélkül írom ezt ide, ám tétova tárgyilagossággal, mert nem tudom eldönteni, a személyes furfang, bátorság és erő volt-e jobb, vagy az, elektromos taglózás. A tény azonban ettől még tény marad, s az elemi, a létfenntartási szükségletek kielégítésétől a kedvtelésig vezető út végeredményben akár civilizációs diadalnak is tekinthető. A legkevésbé csalatkozó emberi műszer, a *művészet* azonban azt mutatja, hogy valami lényeges funkció-változás mégiscsak történt a vadászat körül: hiszen korábban oly sok tartalom kimondásához szolgálhatott ürügyül, korunkban viszont már csak ritkán van nem-kispekulált alkotások létrehozásához ereje.

A Műcsarnok első termében például, a mi Szépművészeti Múzeumunk és a leningrádi Ermitázs, a varsói Nemzeti Múzeum képei, talán mondani se kell, mennyi élményt kínálnak. Az éléskamrában még ünnep a fogoly, a fácán, a nyúl, az őz, noha elejtésük mindinkább passzió; ám ez a kettősség a flamand vagy a német iskolát még képessé teszi arra, hogy változatos hangnemben beszéljen. A kiterített állatok hol a szánalom, hol a dicsekvés fényében jelennek meg előttünk; szó esik elmúlásról és kiszolgáltatottságról éppúgy, mint természeti szépről és vad viadalról. A lassú polgárosodás kora remekbe festette a vér, a kegyetlenség, a könyörtelen lét-küzdelem áldozatainak képét éppen úgy, mint a párás hajnalokét, erdőkét, vízpartokét, benne az irigyelt, legalább a vadűzésben szilaj nemessel. Tudott merengeni és megrettenni, büszkélkedni és csodálkozni, megindító pontossággal tudósítani, néha (mint *Jan van Kessel* művén, a XVII. századból) már-már szürrealisztikusan tobzódni is. Az újabbkori gyűjteményekben viszont ennek a szinte gyermeki végletességnek már nyoma sincs. A második teremben csak az Amerikai Egyesült Államok nemzeti múzeumából érkezett naív sorozaton lehet ugyanezt megtalálni (*George Catlin* festményei, bölényt hajszoló indiánjaival, egyszerre mutatnak a vadászat legősibb értelmezésére, s arra is, milyen fokon állt az új világ képzőművészete akkor még, Európához képest.) De a Magyar Nemzeti Galéria anyagában már más szellem uralkodik: *Mészöly Géza* vagy *Szinyei Merse Pál* utólérhetetlen hangulatú tájképeiről a küzdelem éppen úgy eltűnik, mint ahogy hiányzik *Györgyi Giergl Alajos* vásznán is, ahol a dzsentrik elődei viccelődnek. A vadászat megszűnt igazi téma lenni; inkább a vadásztársaságok „fényképezése" maradt feladatul. A jelenkori gyűjteményben pedig (ezt a Műcsarnok harmadik nagy terme s az oldalsó helyiségek mutatják be), már vadászat-halászat egyremegy: kiüresedett forma, amit alig tölt meg, legfeljebb néhány művésznél, eredeti gondolat.

Legnagyobb számban a magyarok jeleskednek: a festmények, szobrok, grafikák, szőnyegek szakmai színvonala szerencsére magas, különösen ahhoz az egyenetlenséghez képest, ami néhány külföldi ország küldeményeiben tapasztalható. Leginkább a mesés, naiv képek *(Berki Viola: Régi magyar vadászat)*, a hangulatot előhívó szűkszavú festmények *(Béres Jenő: Vadászok)* és szobrok *(Varga Imre: Téli vadászat)*, az ember és a természet jóságos, megőrző kapcsolatát valló művek *(Szabó Zoltán: Lány hallal)* tűnnek ki; de említést érdemel az a fehér holló irónia is, amely az egész tárlaton egyesegyedül *Bálványos Hubánál* található *(Malheur)*. Ausztriából *Fritz Itzinger* küldött két érdekes munkát (az egyiken mintha Szász Endre hatását is megfigyelhetnénk); Bolíviából *Yolanda Rivas de Ploskonka* műve a legjobb; a változatos és szép lengyel összeállításból pedig *Domicella Bozekowska, Ludwik Maciag* és *Stanislaw Sikora* neve emelkedik ki. A szovjet anyagból *Guram Zaalovics Gabasvili* két műve a nagy hagyományú grúz ötvösség pompás képviselője, *Jevgenyij Matvejevics Szidorkin* litográfiája pedig a távol-kelet vad ízeit idézi. Az említett országokon kívül részt vesz a nagy tárlaton Belgium, Csehszlovákia, Hollandia, Kanada, Mexikó, Mongólia, Nagy-Britannia, a Német Szövetségi Köztársaság, Norvégia, Spanyolország, Svájc, Svédország és Uruguay is.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
Tardi Sándor
1972 OKT 15
Népszava

Tardi Sándor: Falu

szok
apá
eme
már
neke
e m
Fő
már
Kon
zsákolóknál. Százkilós cukroszsákokat emelt a gyárudvaron és a gyümölcsízkeverőbe emelte föl az „*édes*" terhet.

Néhány évvel később új foglalkozást választott, vájártanuló lett Tatabányán.

A vájártanuló, aki a birkózással is megpróbálkozott, végül is a *Tatabányai Bányász* súlyemelő szakosztályában találta meg helyét.

— *1956-ban költöztem Tata-*

ideje arra, hogy eg
kifejezetten a fiatalo
tesítsünk. Egyébként
lesztési ütemünk é
erőltetett, állandóan
átalakítunk, de így is
férőhely...

Harsányi László:

— Ezzel a szemlé
tatkozni kell. Akad
lami *biztató is* a vár
a megyében. Az idei
tervezett ifjúsági par

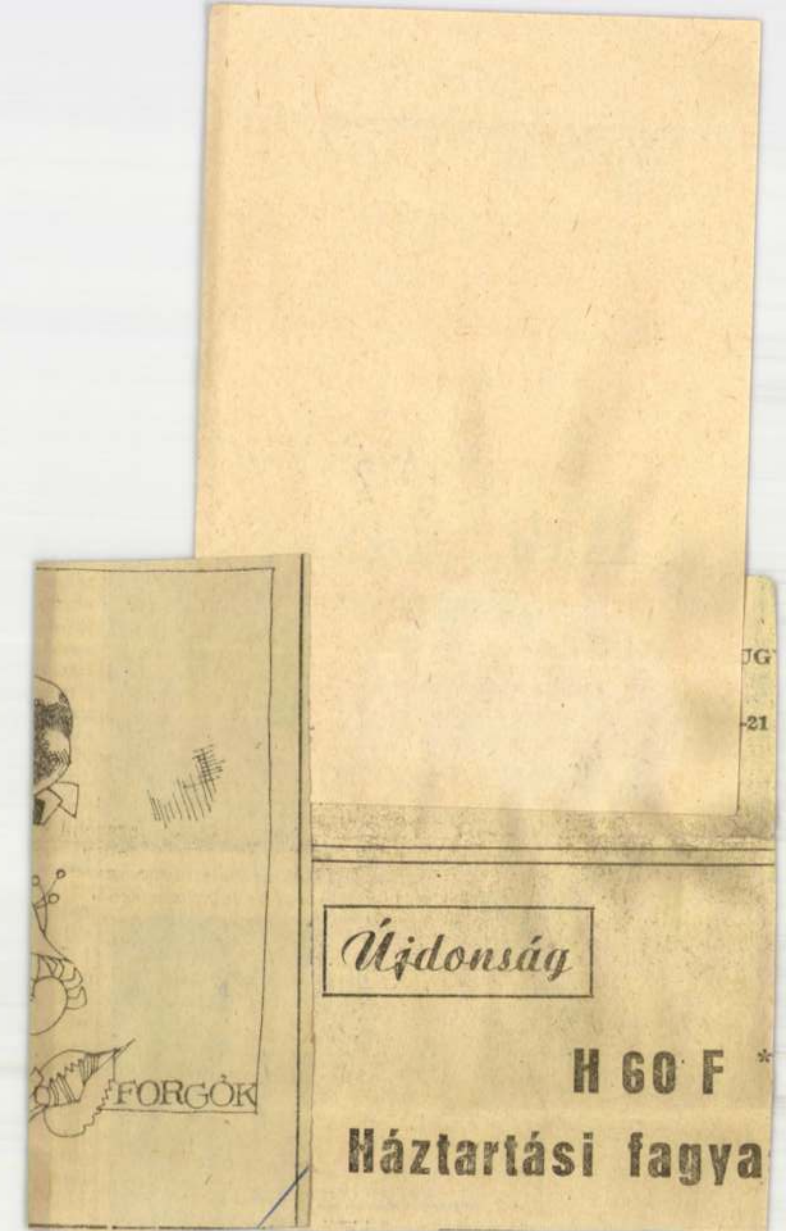
FORGÓK
Újdonság
H 60 F *
Háztartási fagya

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

1978 SEP 2

Tardi Sándor

1021

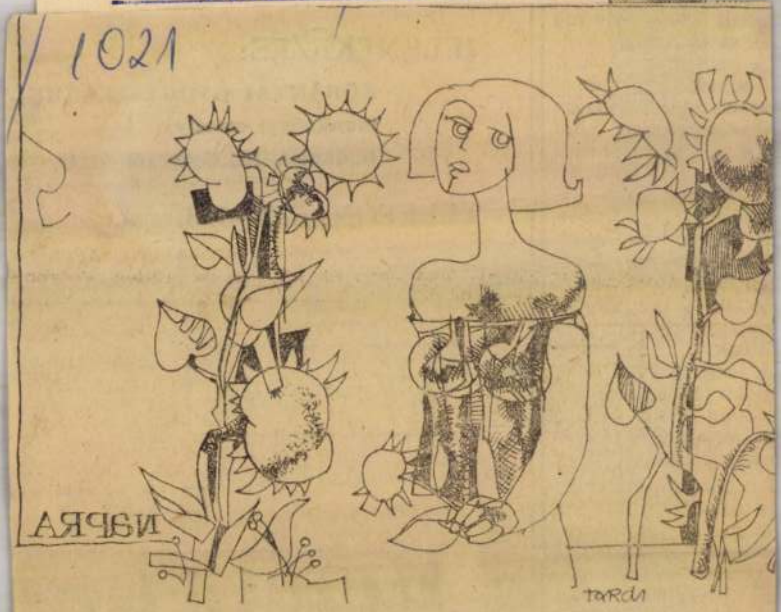

Tardi Sándor: Napraforgók

ra szükség van

sek túl-
ni mun-
zésre he-
úlyt. Ez-
lehetett
et egyet-
ecsületes,
ek mun-
nem a
állalkozá-
háztájit
zölhetjük.
dség-gyü-
a sertés-
ha-hizla-
rmada a
ki.

tudással,
háztá-
án van
tehát
előállí-
kézi-
ermeke-
ja, hogy
kája a
A csa-
zefogá-

a ház-
an is
gyfokú
mint
szövet-
ágazat-
gazda-
b fai-

után ő maga válaszolt: az új házak mellett sehol nincs istálló. Ki fog itt a jövőben háztáji szarvasmarhát nevelni, bikát hizlalni? Pedig nagy szükség van rá, és arra a tudásra is, amit az apa átadhat a fiának.

De maradjunk még az előbbi kérdéscsoportnál. A hatvan éven felülieknél is szót kell ejteni, mert a parasztember, ha egészsége bírja, idős korában is dolgozik a ház körül. A TOT már idézett felmérése azt mondja, hogy ez a korosztály valóban termel, de csak saját szükségletre, piacra már ritkán. Ám ez is fontos, megbecsülendő az önellátásnak ez a módja.

Az elmúlt néhány év alatt a szövetkezetekben általában kitisztult a háztáji gazdálkodás támogatásának szükségessége, és a jó tapasztalatok terjedésével szervezett támogatása is bővült. Vetőmagot, műtrágyát, közösen, a nagyüzemen keresztül szerzik be, és ugyancsak a tsz révén értékesítik a terméket. Ott viszont már ilyen címen bizonyos minőségi felárat is kapnak a felvásárlóktól, amelyen osztozik a közös és a gazda.

A minőségi felárért azonban kiemelkedő minőségi árut kell nyújtani, kézzel szedett, osztályozott gyümölcsöt — *amelyet a felvásárlók sokszor még sajnos nem méltányolnak* — és más hasonlóan egyedi eljárással kezelt terméket vár a piac. A háztájiban végzett szaktanácsadásnak tehát külön szerepe van napjainkban. A termelés és értékesítés szervezését, lebonyolítását, szaktanácsadást tavaly 952 tsz-ben 1095 háztáji agronómus végezte. Több mint 550 tsz-ben állatorvos, vagy a szaksegédje látta el a háztáji gazdaságok állategészségügyi szolgáltatását.

Szolgáltatás

Ám, ami a szolgáltatásokat illeti, ott még vannak gondok. Joggal vár-

termelőszövetkezetek közül 64-ben végeznek rendszeres kisgépjavító

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 ÁPR 22

NÉPSZAVA

Tardi Sándor

6 1021

Tardi Sándor: Szélben

sinálják

tási bizottság, melynek tagjai a KISZ-bizottság, az üzemi szakszervezeti bizottság agitációs és propagandafelelősei, valamint a párt, a KISZ és az üszb vezető propagandistái. A bizottság munkáját a pártvezetőség oktatásfelelőse irányítja. A munkaterv alapján, a vezetőség minden év elején napirendre tűzi az oktatás helyzetét, a bizottság

Pecse

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 JUL 26
ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

Tardi Sándor

ÁG 4

1021

Tardi Sándor rajza

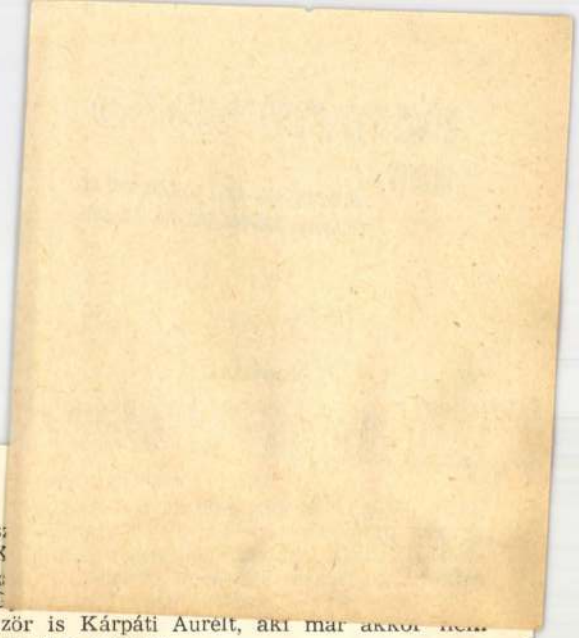

ször is Kárpáti Aurélt, aki már akkor ... lakott a Szigeten.

Komolyan vettem a meghívást, s elmegyek a Szigetre vasárnap. Lefelé jön a lépcsőn egy bóher. Zsuzsa tudniillik tanítványokat vállalt természetbeni juttatásért, nyilván akkoriban zsidó tanítványa volt, vidékről, s egy tőről metszett bóher hozta az esedékes elemózsiás csomagot. Beköszönt az ajtón Kárpáti Aurél a szobalánynak: — Krúdy úr itthon van?

A szobalány elképedve válaszolja, hogy nincsen, dehogy van. A nagyságos asszony viszont a parkban sétál. Arrafelé véve az utat, Kárpáti Aurél meg is látja Zsuzsát, jó barátnéjával, Szakács Andor főszerkesztő feleségével.

Zsuzsa így: — Szörnyű gyanúm van... Maga ebédelni jött... — Igen, válaszolja Kárpáti Aurél. — De mikor látta Gyulát? — Csütörtökön. — Hát persze... Azóta én sem láttam. S kettőnk közül maga találkozott vele utoljára.

*

Majd Márai Sándor Szindbád-könyvére fordítja a szót Kárpáti Aurél. Jó könyvnek tartja, pontosabban, jó facsimilének. Csak az a kár, hogy egy napra zsúfolja össze az összes Krúdy-történeteket és -anekdotákat, ezáltal valószínűtlenné válik az egész. Mivel még Krúdynak is egy élet kellett ahhoz, hogy mindazokat megcselekedje, amiket Márai „szindbádosított" regényhőse... ,

1919 húsvétja után Krúdy meg későbbi felesége, a viharos idők elől elindultak, s ré-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1978 — 1 1

Napjaink

Tardi Sándor

1071

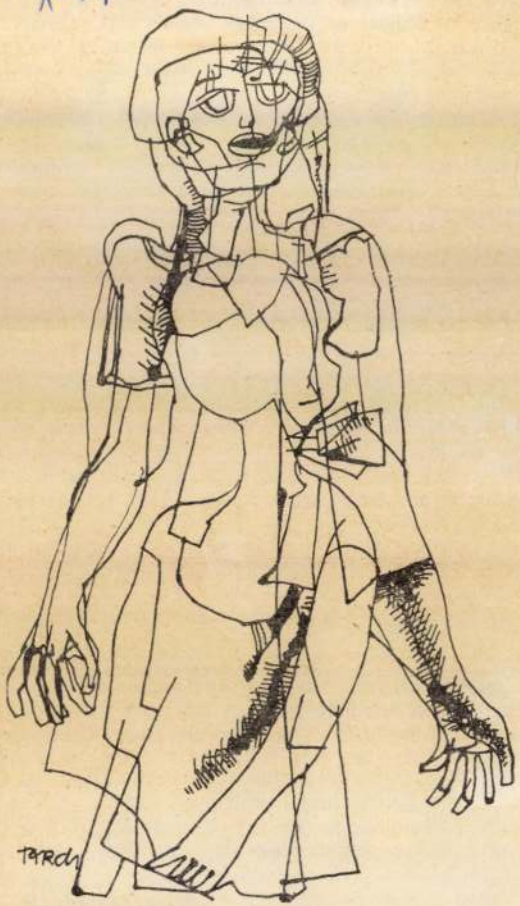

LEÁNY — TARDI SÁNDOR RAJZA

1978. j

I

Kormos Sándor

Tanácsok és szakszerve

A tanácsok és a szakszervezetek együttműködése a közművelődési feladatok megvalósításában nem új keletű, több évtizedes hagyománya van, kereteit, főbb módszereit párt- és állami dokumentumok, szakszervezeti határozatok rögzítik. A közművelődési párthatározat és a törvény megerősítette, ösztönözte ezt a közös tevékenységet, és hangsúlyozta, hogy az érdekeltek — így a tanácsok és a szakszervezetek is — egységes koncepció alapján, ésszerű munkamegosztással és tervszerű együttműködéssel dolgozzanak.

Együtt – az egységért

A közművelődés fejlesztését get állítja programként, ha-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Tardi Sándor
1021

1978. július 29.

Tardi Sándor: Csoport

KAPUSI IMRE

Emberek a tanyákon

Irodalmi forgatókönyv

(Folytatás)

A termelés viszont megkívánná a közművelődéstől, hogy a szaktudományok eredményeit ismertesse. A munka és a tudomány soha nem látott együttműködésére van szükség. A műveltség körének és tartalmának összetevői: a munkatevékenység, a munkakultúra, az iskolai végzettség, a társadalmi viszonyok és a környezet. A közművelődésnek — a történelmi múltból adódóan — új igényeket kellene felizzítani a tanyavilág népében. Vagyis eleget kellene tennie összetett feladatának: a tájékoztatásban, a művelődés kielégítésében, és az új igények felkeltésében egyaránt. A közművelődést rá kell kapcsolni a termelési tevékenység csatornáira. Nevezetesen — mezőgazdasági nagyüzemeknél — az üzemegységekre. Az üzemegységek központjában ki kell alakítani a szolgáltatóházat.

Be kell vonni a közművelődésbe a műszaki, mezőgazdasági, közgazdasági stb. értelmiséget.

Iskola, gyerekek. Nevelő házaspár, akik több mint 30 éve tanítanak a tanyán.

— Önök majdnem egy fél évszázada itt élnek, a tanyai iskolában. Milyen volt régen a tanítás?

— Hány osztály volt, és azokban hány gyerek tanult?

— Hány család tartozott az iskola körzetéhez?

— Régente a tanyai ember jobban a lakóhelyéhez volt kötve, mint most, mivel töltötték akkoron a téli estéket?

— Milyen időközökben jöttek össze az iskolában?

— Hányan egy-egy alkalomra?

— Hány órától hány óráig tartott egy-egy összejövetel?

— Mit csináltak?

— Hogyan döntötték el, mit csináljanak?

— Hány előadást tartottak?

— Mikről tartottak előadást?

— Milyen összejövetelekre jöttek legszívesebben?

— Milyen korosztályúak?

— Járt ide orvos, miről beszélt?

— Tanító urékhoz miben fordultak tanácsért legtöbbször?

A nevelő házaspár írásai, képei a régi összejövetelekről, foglalkozásokról, egyéb dokumentumok. Két-három idős tanyai, akiket a tanító úr jelöl meg, a volt tanítványai közül.

— Milyen volt a régi tanítás?

— A gyereke is abba az iskolába jár, ahová ön járt?

— Miben különbözik most a tanítás?

— Tud-e segíteni a gyerekének?

— Tanító urék említették, hogy régen sokat jártak, mint fiatal házasok, téli időszakban az iskolába. Beszélje el, hányszor jöttek össze havonta?

Két-három fiatal család lakása.

— Maguk ide jártak iskolába? Most is itt laknak közel? Milyen összejövetelek vannak most az iskolában, és melyekre szoktak elmenni?

— Milyen időközökben?

— Miért ilyen gyakran vagy miért ilyen ritkán?

— Járnak-e moziba, milyen időközben?

— Mikor voltak színházban?

— Hol voltak legtávolabb?

— Könyvtár hol van legközelebb?

— Szoktak-e olvasni, és mit?

— Van-e televíziójuk?

— Mit néznek legszívesebben?

— Mit hallgatnak a rádióban és miért?

— A gazdaságban milyen kulturális szolgáltatás van? (Könyvtár, mozi, tv, klub stb.)

— Milyen időközben veszik igénybe?

— Milyen időszakban járnak a gazdaság üzemegységében?

— Ha volna itt egy klub, egy könyvtár, igénybe venné-e?

— Miért nem javasolja, hogy létesítsenek?

— Mennyi az üzemegység kulturális alapja?

— Mire fordítják?

— Maga mire fordítaná és miért?

I. Gazdaság, tanyai üzemegysége. Üzemvezető. Képek a gazdaságról.

— A maguk üzemegységének a területén két tanyai iskola is van. Az egyik magtár, a másik raktár. Nem kellene azt kulturális célra használni? (Elmondja, hogy az iskola kiesik az üzem központjától.)

— Akkor miért nem alakítanak ki itt az üzemegységben egy kis kultúrcentrumot: klubot, szakkönyvtárat stb.? (Nekünk amúgy is termelnünk kell. Ilyen mostoha időjárásban örülünk, hogy az ország kenyerét mentjük.)

— A tagok pedig szeretnék. És a ráfordítás mihamar megtérülne.

— Talán majd később...

II. Gazdaság, tanyai üzemegysége. Üzemvezető. Képek a gazdaságról.

— Valamikor az iskola volt a tanyavilág egyetlen kulturális központja, hogyan van ez most? (Elmondja: az iskolák megritkultak, az üzemegység munkásai naponta bejönnek a központba. Ezt a munkavégzés megkívánja. Van itt fürdő, ebédlő, könyvtár, folyóiratok. De itt tartják az értekezleteket, mozielőadást. Ha már bent vannak az üzemegységben, egymással is elbeszélgetnek. Benéznek a klubba, hazavisznek egy-két könyvet.)

— Segítene-e a tsz az építkezésben, ha orvosi rendelőt vagy kulturális létesítményt építenének?

— Remélem, sor kerül rá.

— Kik segítik a közművelődést?

— Az egész gazdaság.

— Hogyan? A népművelők a falvakban is, nemhogy a tanyákon, csak 140—200 Ft tiszteletdíjat kapnak.

(A falvak művelődésiotthon-vezetőinek 70, a könyvtárosok 90 százaléka tiszteletdíjas.)

— A tsz-nek főfoglalkozású népművelője van. Mi fizetjük.

— Az építkezést, javítást hogyan oldják meg? Hisz a kultúrház állaga és a berendezés is csak romlik.

— A tsz-nek építőbrigádja van, az tartja karban az épületet, a KISZ-szervezet pedig a berendezések javítását vállalta.

(Országosan a közművelődési költségvetés 20 százalékát tudja vállalni az állam. A lakosság hozzájárulásai — községfejlesztés — a zárt terület infrastrukturális fejlesztésére megy el. A művelődési házak bevétele nem képes fedezni a kiadás 20 százalékát sem, nem versenyképes a vendéglátóiparral.)

— Kik tartják az előadásokat?

— Mérnökök, közgazdászok, agronómusok, írók.

(Az ország 86 százalékát kitevő földterületen levő tsz 34,3 százaléka 30 éven aluli tsz-vezető. „Agronómust, gépészmérnököt, könyvelőt lehet hozni a faluba. De mezőgazdasági szakmunkásokat magunknak kell kinevelnünk, nem hozza elénk tálcán senki..." — nyilatkozta nemrégen a fiatal értelmiség szerepéről Szabó István, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának elnöke, aki egyébként a nádudvari Vörös Csillag Termelőszövetkezet elnöke. Ő ismerte fel elsők között, hogy a fiatal, felső szintű iskolát végzett értelmiségnek helyben kell megoldani a szakmunkásképzést.)

*

Az első írásbeli felpanaszolásoktól a legutóbbi tanya vonatkozású országgyűlési felszólalásig égető probléma: az út, az egészségügy, a posta, a telefon, a villany, a bolt... stb. Azzal a különbséggel, hogy az első kérések az útra és az egészségügyre vonatkoztak, és utóbb úgy sokasodtak a kívánságok, ahogyan a város infrantrukturális hálózata bővült. Következésképpen ez azt is jelenti, hogy az idők folyamán — a felszabadulás után is — a zárt települések és a tanyák világa között egészen a jelenkorig a különbség nemhogy csökkent, hanem fokozatosan nőtt.

Mi a valóságos helyzet, merre lehetne lépnünk, hogy az olló, ha egykönnyen nem is szűkül, de legalább tovább ne táguljon.

Tanyai emberek:
Sáros, járhatatlan, fekete földű utakon.
Hajdúböszörményi rét.
Tényállás: 1972-ben a tanyai lakosság 78,7 százaléka az úttól 1 km-nél távolabbra lakott.
Az alföldi tanyás megyék útellátottsága: 1,4 százalék.
Sárban gyalogló iskolás gyerekek, köves úttól messze.

— Minden nap gyalog jártok iskolába?

— Hány kilométerről jársz?

— És ha még nagyobb a sár, hogyan jössz?

(Szülők, háton elviszik, vagy otthon maradnak. Ló nincs a tanyákban, megszűnt a mindenféle úton közlekedni tudó „eszköz".)

TARDI SÁNDOR

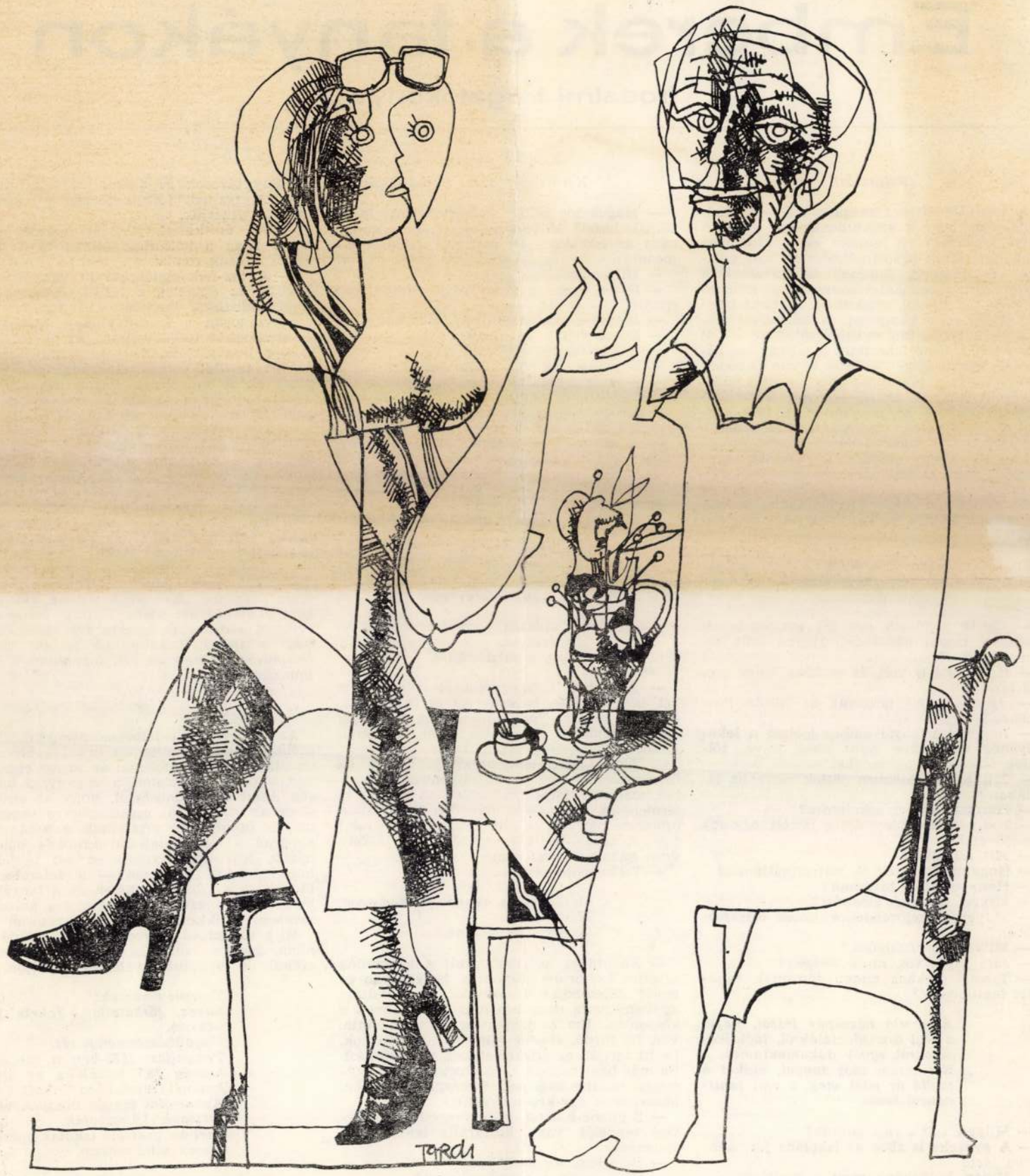

KETTESBEN

TARDI SÁNDOR RAJZA

Napjaink 1979/10

oldal

RÚZSOS VALUTA

Ízléses, sárga cédulák a motelban és a strandon, az önkiszolgáló étteremben és az eszpresszókban. A hotel bejáratánál még plakát is. Szintén sárga. És a szövege is megegyezik a levelezőlap formájú papiroséval. Így szól:

A Revlon meghívja Önt: nézze a világot rózsaszínű, kék vagy zöld vagy lila szemüvegen át... BRONZE LUSTRE készítményeink választékából két darab vásárlásánál olcsón kaphat egy elegáns Revlon napszemüveget. Egyéb Revlon cikkek vásárlásánál további meglepetések várnak Önre, ne mulassza el a lehetőséget. (Lejjebb a szöveg németül és angolul közli ugyanezt.)

Az ajánlat csábító. Legalább egy szájrúzs erejéig többen kedvet kapnak rá, hogy meglepődjenek.

És a meglepetés nem marad el.

A balatonfüredi szállodában — a meghívó ezt is közli, mikor, hol Száját finom krémmel tisztára törli, majd felrakja rá a kedves vevőnek legajánlatosabb színt. Talán ezt a narancsárnyalatút... Vagy ezt a barnás-rózsaszínt... Törlés. Esetleg ezt a cikláment?...

Igen, ez az, mondja az egyik, a másik, a harmadik érdeklődő, s a pénzesebb már a többi készítménnyel is kacérkodik. De előbb talán megmondaná a szájrúzs árát, madame.

Milyen pénzben óhajt fizetni? — kérdi az elbűvölő Revlon-hölgy.

A meghívott főként forintban óhajt fizetni, mert hogy Magyarországon ez a fizetési eszköz.

Hélas! — sóhajt Madame Revlon. — Sajnos, csak dollárban, márkában, schillingben, svájci frankban, francia frankban...

— S a plakát — kérdi ajkán a rúzskóstolóval a magyar vevő —, a plakát miért nem jelzi, hogy csak valutáért?

A madame és tősgyökeres magyar kísérője nem is érti.

Quelle question! Micsoda kérdés...

Egyéb meglepetések nem vár-

Tardi Sándor

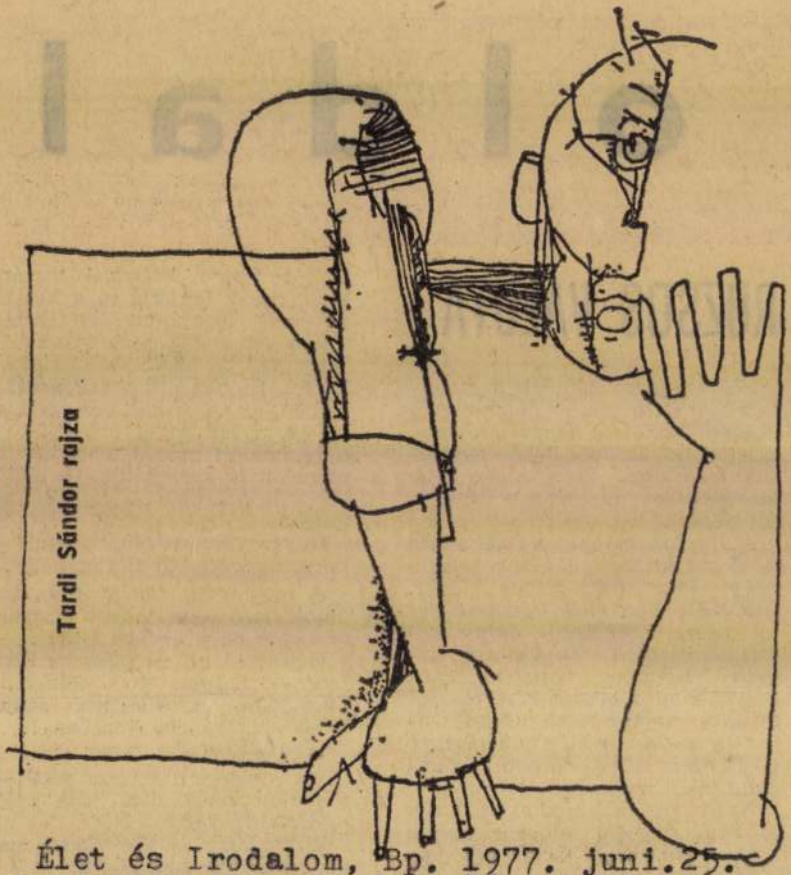

Tardi Sándor rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1977. juni.25.
[redacted] XXI. évf. 26. sz. lo. lap.

ALOKNAK

ra készülőben

aslatok – két menetben

évben a Budapesti gyetem KISZ-esei rtekezletet tartotért, mintha az első lt volna. Sőt! A oka: a speciális iskolai helyzet. A zése előtt, még tasztották meg a küntű KISZ-vezetőletesen beszámolt két év munkáradt akkor az őszi ezletre? Talán a : a kongresszusi n a *„hogyan to*eit tűzték a napi-

Mind a két külnt hasznos volt. s, ha az őszi, utol-, az egyetemi külnt vitájában éppen *a legfontosabb ja*afelvetése hiány-

ran megkérdezik a hallgatók, hogy *a teljes értékű szakemberré váláshoz kell-e a mozgalmi munka — vagy nem?* Néhányan úgy feleltek, hogy a mozgalmi életben való részvétel akadályozhatja a tanulást, a tudományos fejlődést. Az alapszervezetek ezzel szemben amellett tették le voksukat, hogy *nincs jó szakember mozgalmi tapasztalatok nélkül.*

Hiszen a fiatal mérnök, kikerülve az üzembe, percenként szembetalálja magát a közélet gondjaival. *Elképzelhetetlen a csak gépekkel, csak tudománnyal törődő szakember.*

Építőtáborok

Egyetemről lévén szó — nem kis gond a szakmai oktatás. Az alapszervezeti taggyűléseken mégis kevesebb szó esett

tésében, „falazásában". Jó lenne, ha később, az elkészült üzemben már végzett szakemberként is állást kapnának. Azaz: *ha maguknak is építenék az új gyárat, vagy intézményt.*

Ide kapcsolódik az az álláspontjuk, hogy nagyon kevés, mondhatni minimális, ha kizárólag az egyetemi felvételire való felkészülés segítését értjük a fizikai dolgozók hátrányos helyzetű gyermekeinek támogatása alatt. Ennél fontosabb, ha a segítséget más területre, például *a szakmunkásképzésre terjesztjük ki.* Terveik szerint a diáktanárok az emelt szintű szakmunkásképzést támogatnák — konzultációk formájában —, és *a szakmunkásvizsga után, az érettségire is felkészítenék a tanulókat. November elsejétől már kilenc budapesti szakmunkásképző*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

Tardi Sándor

1971 NOV 22

8

1021

Tardi Sándor: Udvar és holdvilág

:

negjönnek

jönnek olykor
umbeliek.

ól szállna az arcuk:
orzsolta seb.

lozzák
űlőt, a Csurgót,
rághegyet.

a Paprét, a Berek.

kérdésük
nyka füst —
n tekereg:

n kerülhetne
ba a gyerek?"

or lengyelül

él
z
-

peer...! kapcsán pedig megállapít-
ja: „Aprólékos, egyenesen nyugta-
lapító tanulmány ez az örezedésről

A TELJESÍTMÉN

Ö

Beszélgetés Eőry István testnevelő

„A magyar sport legnagyobb kérdése nem az, hogy hány aranyérmet szerzünk az olimpián, hanem az, hogy általánossá válik-e a sportkultúra Magyarországon" — fejtegette dr. Frenkl Róbert professzor egy ÉS-beli interjúban (A sport közelről, 1976. június 12.) Az Orvosegyetemi Sport Club nyilatkozó elnöke cselekedett is: több mint két és fél esztendeje, hogy egyesületében felnőttek százai edzenek. A kísérletsorozat tapasztalatairól és tanulságairól beszélgettünk egyik legközvetlenebb munkatársával, Eőry István testnevelő tanárral, a kondicionáló szakosztály vezető edzőjével.

— Úgy tudom, körülbelül hatszáz nő és férfi jár rendszeresen edzésre, s a kezdetek óta aránylag kevesen morzsolódtak le. Mivel magyarázható a kétségtelen siker?

— Azzal, hogy elkerültük a gyerekbetegségeket. Mielőtt ugyanis belefogtunk volna a vállalkozásba, igyekeztem tájékozódni a korábbi kísérletekről. Kiderült, hogy nagyjából a következő történt: összejött egy csoport, nagy volt a lelkesedés, azután két-három hónap múlva a többség elmaradozott.

De ha éreztetik velünk, hogy ma többet csináltunk, mint tegnap; ha van, aki buzdít vagy visszafog bennünket... Csak egyesületi, mi több: szakosztályi keretek között lehet rendszeres sikerélménnyel kecsegtetni a kondícionálókat. Csak egy face to face (szemtől szembe) kapcsolatban lehet érzékelni és érzékeltetni a jobb, nagyobb teljesítményért való küzdelmet.

— Ezt egy pszichológus, aki nem

Tardi Sándor

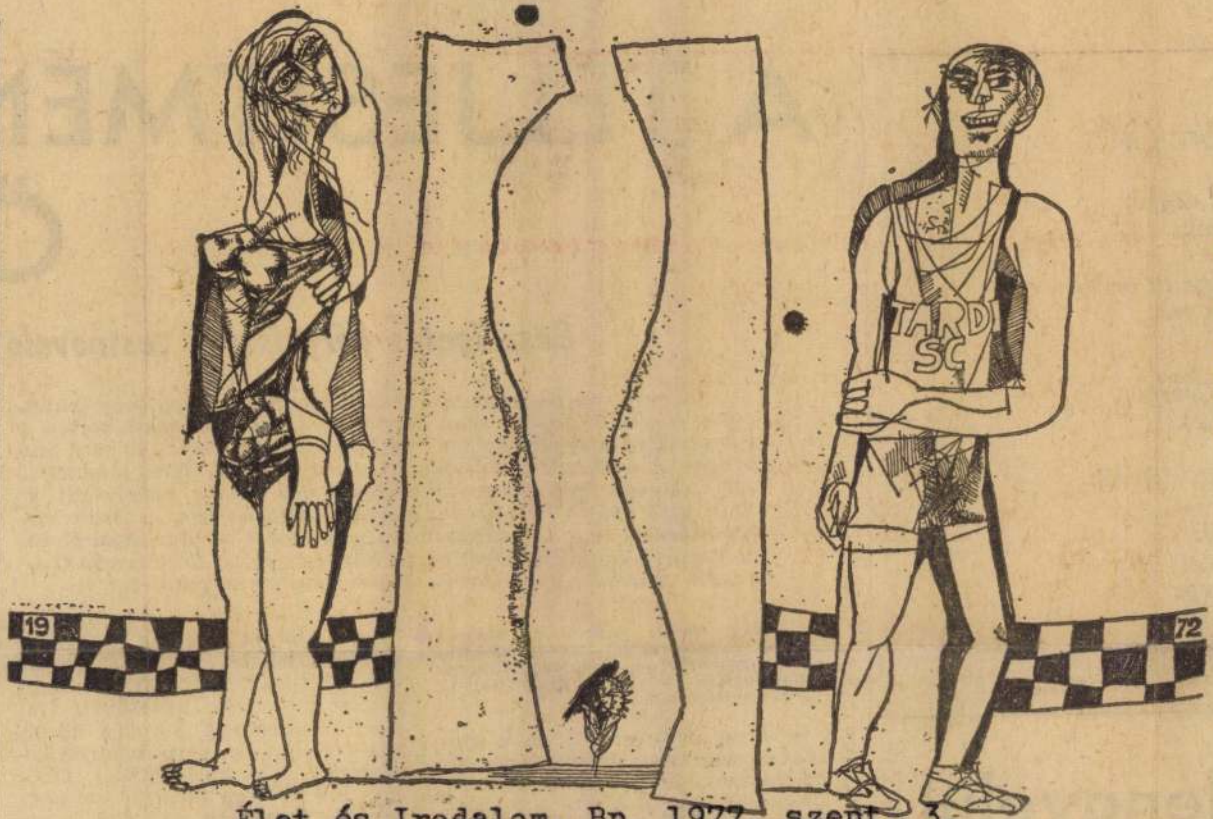

Tardi Sándor rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1977. szept. 3.
XXI. évf. 36. sz. 8. lap.

gjönnek

nek olykor
beliek.

zállna az arcuk:
solta seb.

zák
, a Csurgót,
egyet.

prét, a Berek.

lésük
ca füst —
kereg:

erülhetne
a gyerek?"

lengyelül

A TELJESÍTMÉN

C

Beszélgetés Eőry István testnevelő

„A magyar sport legnagyobb kérdése nem az, hogy hány aranyérmet szerzünk az olimpián, hanem az, hogy általánossá válik-e a sportkultúra Magyarországon" — fejtegette dr. Frenkl Róbert professzor egy ÉS-beli interjúban (A sport közelről, 1976. június 12.) Az Orvosegyetemi Sport Club nyilatkozó elnöke cselekedett is: több mint két és fél esztendeje, hogy egyesületében jelnőttek százai edzenek. A kísérletsorozat tapasztalatairól és tanulságairól beszélgettünk egyik legközvetlenebb munkatársával, Eőry István testnevelő tanárral, a kondicionáló szakosztály vezető edzőjével.

— Úgy tudom, körülbelül hatszáz nő és férfi jár rendszeresen edzésre, s a kezdetek óta aránylag kevesen morzsolódtak le. Mivel magyarázható a kétségtelen siker?

— Azzal, hogy elkerültük a gyerekbetegségeket. Mielőtt ugyanis belefogtunk volna a vállalkozásba, igyekeztem tájékozódni a korábbi kísérletekről. Kiderült, hogy nagyjából a következő történt: összejött

De ha éreztetik velünk, hogy ma többet csináltunk, mint tegnap; ha van, aki buzdít vagy visszafog bennünket... Csak egyesületi, mi több: szakosztályi keretek között lehet rendszeres sikerélménnyel kecsegtetni a kondícionálókat. Csak egy face to face (szemtől szembe) kapcsolatban lehet érzékelni és érzékeltetni a jobb, nagyobb

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 SEP 3
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
Tardi Sándor
1021

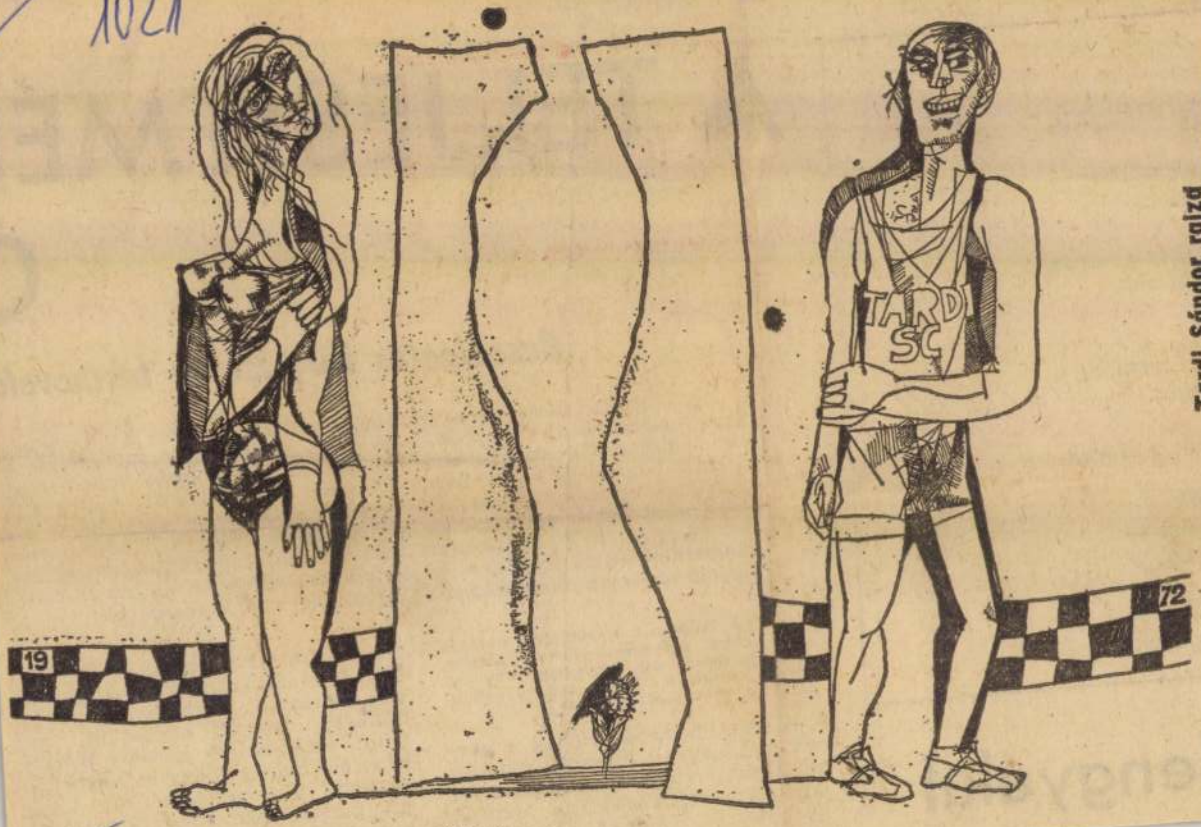

Tardi Sándor rajzai

eladó Minikalor olajkályha és Nova villanysütő. Böszörményi út 131.

...zosen eladó UI 63-41 rendszámú GAZ 69. raj, most vizsgázott. Hajdúsámson, Nagyszőlőskert út 41. sz.

Domokos Lajos u. 7. V. em. 24. ajtó.

UX-es Wartburg Tourist eladó. Érdeklődni este 17-400-as telefonon.

HŰTŐSZEKRÉNY-AKCIÓ

január 2—14-ig

A CENTRUM ÁRUHÁZBAN

A nálunk vásárolt hűtőszekrényekre

3 ÉVIG NINCS GONDJA

A 2 éves jótállási időt plusz

1 éves javítási idővel növeljük.

Most 10% előlegbefizetéssel is vásárolhat!

csak a Centrum Áruházban

CENTRUM ÁRUHÁZ DEBRECEN

A pályázatot „Szolgáltató Vállalat" jeligére kérjük a kiadóba leadni.

Fiatalok!

Intézetünk az 1978/79-es tanévre

baromfitenyésztő és juhtenyésztő

szakmunkástanulónak felvesz fiúkat és lányokat.

A képzés időtartama: 3 év.

Juttatások: ösztöndíj, munkaruha, diákotthoni elhelyezés.

Jelentkezni lehet: 17 éves korig.

A 8. osztályosok az általános iskola által kiállított jelentkezési lapon, a korábban végzők levél útján.

Cím: Mezőgazdasági Szakmunkásképző Intézet, 4100 Berettyóújfalu, Mátyás u. 7.

Köztemető r...
egyházi szertart...
gyászoló család...
dúhadház. Vért...

Szomorú szí...
tesítek minde...
férjemet,
FÁBIÁ...
az Atomma...
nyugdíjasát...
rették, hog...
29-én elhur...
utáni búcs...
nuár 11-én,...
kor lesz a l...
vatalozójából. Fa...
a rokonság nevéb...
Simonffy u. 2/C.

Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk, hogy szeretett édesanyánk,
ÖZV. KISS ALBERTNÉ
Szőke Erzsébet
77 éves korában, 1978. január 2-án elhunyt. Temetése január 11-én, szerdán délelőtt 11 órakor lesz a Köztemető I. o. ravatalozó termében a görög kat. egyház szertartása szerint. A gyászoló család. Lakás: Bánk 240.

Fájdalommal tudatjuk, hogy
BÁNFALVI FERENC
ny. MÁV mérnök-főtanácsos
63. évében, 1977. december hó 24-én, hosszas betegség után Budapesten elhunyt. Temetése 1978. január hó 9-én, hétfőn déli 12 órakor lesz Debrecenben a Köztemető I. o. ravatalozó termében a róm. kat. egyház szertartása szerint. A gyászoló család. Lakás: 1097 Budapest. Gyáli út 15.

akik
KOVÁCS JÓZS...
H. Varga Mária
temetésén megjelentek, sírjára koszorút, virágot helyeztek és mély fájdalmunkban részvétükkel osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik
ÖZV. SIMON GYÖRGYNÉ
Nagy Mária
temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mély fájdalmunkban részvéttel osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik
ÖZV. BODÓ GYULÁNÉ
Szentesi Julianna
temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mély fájdalmunkban részvéttel osztoztak. A gyászoló család.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1078
Tar Zoltán festő-
HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1021

SZÍNEK ÉS FORMÁK MERÉSZ ÁTKÖLTÉSE

Tar Zoltán kiállításáról

A Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat szakszervezeti bizottságának rendezésében december 19-én nyílt meg *Tar Zoltán* debreceni festőművész kiállítása a munkásszálló Tanácsköztársaság úti nagytermében.

Tar Zoltán mostani kiállítására a legutóbbi az Alföldi Nyomdában, a Vízügyi Igazgatóságon és a Járműjavítóban rendezett bemutatkozások után került sor, ez alkalommal 36 olaj- és gouache művel. Tar a *Rudnay-iskola* növendéke. Később Baránszky Lászlónál tanársegéd, aki elsősorban akvarell-stúdiumait, grafikai látását pedig Varga Nándor Lajos mélyítette el. „Rudnay gazdag életének tapasztalatait két kézzel szórta. Magyarsága, hazaszeretete már puszta megjelenéséből is sugárzott. Magas szellemiséggel korrigált. Valóságos ünnepszámba ment a keddi és a pénteki nap, amikor munkáinkat elemezte" — vallotta a kiállító művész. Tar Zoltán 1913-ban Balmazújvároson született s e helyhez ma is erős szálakkal kötődik. Nyaranként sokat dolgozott a szadai művésztelepen, Székely Bertalan egykori otthonában. A külföldjárás éveit, az új festői irányzatok közvetlen átélését a II. világháború megakasztotta, beidegzett látását azonban későbbi külföldi útjai sem változtatták meg. Kint is a líra és romantika érdekelte, a tájak légkörének egy sajátosan egyedi, a magyar észjárásnak megfelelő átültetése. Tárgykörében legtöbbet szerepelnek az őszi színek izzása, a reggel reflexei, az őszi és a havas tájak hangulata, a hegyoldalak, a tavaszi virágzások. Megragadja a napfény és az árnyak játéka. A figurák és a látvány összefonódásán, a staffage-jellegen túlmenően a mozgást beleállítja a tájba, keresi mindenütt a színek felfokozásának lehetőségét. Fanatikus természetszeretetét Rudnaytól hozta magával, a tájképekkel oly mívesen, szinte pantheisztikus áhítattal bánó, átlelkesítő mestertől. Tar Zoltán ecsetkezelésére mindig jellemző volt az egyéniségére rászabott, lírai képszerkesztés, ahol a motívumok egyenlő értéket képviselnek. Ettől — a szokottnál nagyobb mértékben — csak a *Barátnők* és a *Pihenés* című olajképeinél tér el, de a háttereknek s a tájnak itt is fontos szerepet juttat. Tarnál a részletek s az expresszíven átírt természetelvű megfigyelések nem fékezik az ábrázolás elevenségét.

Dr. Tóth Ervin

Tar Zoltán: Tavaszi virágzás (olaj)

Turczel Lajos új könyve, a *Portrék és fejlődésképek*, a szlovákiai magyar kritika- és irodalomtörténetírás újabb eredményeit jelzi. A *Madách Könyvkiadó* jelentette meg, a Magyar Népköztársaság és a Csehszlovákia közös könyvkiadási egyezményének a keretében.

Már a kötetbe gyűjtött tanulmányoknak a címe is beszédes: *Kassa szerepe és hatása Kazinczy életében, Sinádny Pál és a csehszlovákiai magyarság. A csehszlovákiai magyar valóságirodalom. A csehszlovákiai magyarság Petőfi-képe, Fucik és a csehszlovákiai magyarság...* Csupa olyan téma, amelynek helye lesz a megírásra váró teljesebb csehszlovákiai magyar irodalomtörténetben.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

76 FEB 25

NÉPSZAVA

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor: Aszfaltozó

ltészet, s csak utána kullog
valóság. Irodalomtörténeti
ıy, hogy a mű eredeti címe
volt: Életemből, alcíme meg
: Wahrheit und Dichtung.
: Goethének nem tetszett az
ıd és a Dichtung d betűjének
rlódása, ezért fölcserélte a
ıltészet és a valóság sorrend-
t. De ő tudta, s egész életmű-
: tanúság rá: a kettő dialek-
kus egységben fonódik össze,
a költészet — bármily átté-
llel is — csak a valóságból
ırjadhat.

Helyettesítsük a valóság szót
let-tel, a költészet-et irodalom-
ıal, s megkapjuk lapunk nem
ıl szerencsés, de kifejező cí-
ıét.

Olvasóink, kiknek véleme-
yét a harmadik oldalon közöl-
ük, több kifogást támasztanak
ıpunk irodalom- és kevesebbet
let-szektorával szemben.

Mi — ezt ígérhetem — ren-
lületlenül az élet és irodalom
— a valóság és a költészet —
gységének, összefonódásának
ívei vagyunk.

Mikor az ÉS tíz évvel ezelőtt
: fölfogás jegyében átalakult,
béldányszáma 17 000 volt, azaz
evés, legutóbbi számunké
9 200, azaz nem sok.

Az elkövetkező tíz évben la-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
1973 NOV 17

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor: Lilla

ZALAI Hírlap

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Zalai Hírlap

1973 OKT 21

Tardi Sándor
8 1021

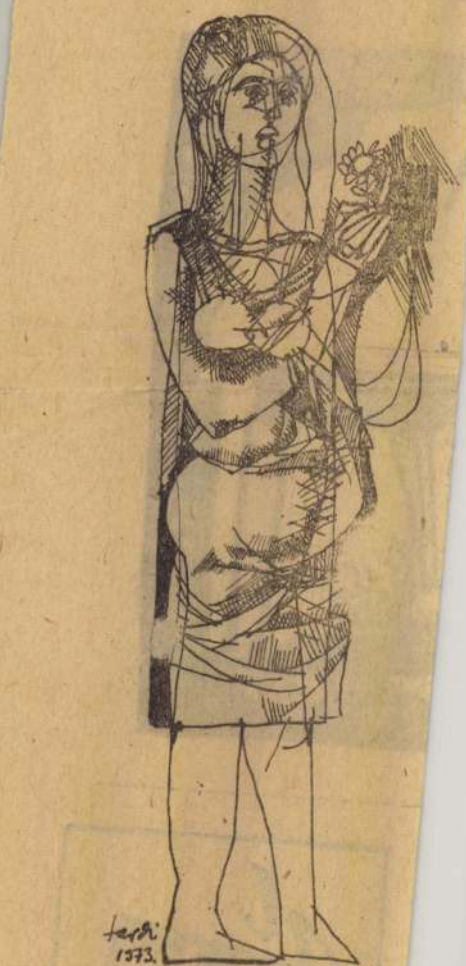

Tardi Sándor rajza

veles legfontosa
a marxizmus-
hegemóniájának t

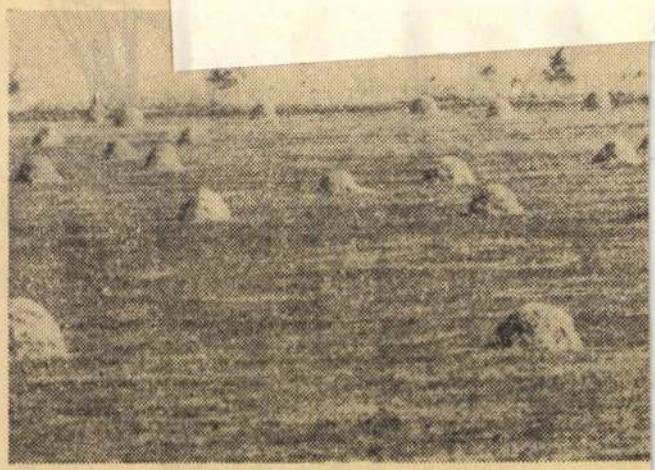

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 136-068, 337-748, 340-720
Tardi Sándor
1973 OKT 21
Északmagyarország

1021

Anya és leánya

Tardi Sándor rajza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
1973 NOV 18

Egészségünket óvja a rendszeres torna. Ehhez nyújtunk tanácsot a következő könnyű, egyszerű gyakorlatokkal.

1. Kezünket tegyük csípőre, emelkedjünk lábujjhegyre, majd gördüljünk vissza sarokra és emeljük meg lábfejünket.

2. Kis terpeszállásban hajtsuk előre fejünket lassan, vállunkat húzzuk előre, majd ugyancsak lassan hajtsuk fejünket hátra, egyidejűleg húzzuk hátra vállunkat is.

3. Terpeszállásban — oldalt nyújtott karral — körözzünk a levegőben, előbb előre, aztán hátra.

4. Lépjünk terpeszállásba, tegyük kezünket tarkóra, s fordítsuk a törzset oldalra,

Népszava

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor: Csendélet

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

rekre láthatóan jó hatást gyakorolt, hogy a harcok után a levegőben látták saját gépeiket.

Szíria népe fegyverben állt. Fegyvert hordtak a civilek, a népfelkelő alakulatok tagjai. És szívesen teljesítették a hatóságok felhívását, hogy fogják el a lelőtt gépekből kiugrott izraeli pilótákat.

De a hatóságok maguk is gondoskodtak a pilóták gyors kézrekerítéséről. Mintha csak a második világháború híres „angliai csatája" ismétlődne meg, amikor *Churchill* elrendelte a lelőtt és a *La Manche* csatornába zuhant német pilóták kihalászását és foglyul ejtését, hogy ezzel is gyengítse az ellenfél légierejét.

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tardy Sándor

Népszava

1973 NOV 4

dramat. *Korodi András és Lukács Ervin* zenei irányítása egyaránt tetszett, a részletek gondos rajza, feszültség dolgában a második bemutató még

Tardy Sándor: Anyaság

SZIKRA LAPNYOMDA

Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető: a helyi (Budapesten a kerületi) kézbesítőhivataloknál és kézbesítőknél. Külföldön terjeszti a „Kultúra" Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, H—1389 Budapest, Postafiók 149.

Előfizetési díj: 1 hónapra 10 forint, negyedévre: 30 forint, fél évre: 60 forint, egész évre: 120 forint

KÉZIRATOKAT ÉS RAJZOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA

INDEX: 25 244

Az olvasókhoz

November közepén lesz tíz éve annak, hogy lapunk arculata megváltozott. A változás külső jeleként az „Irodalmi és politikai hetilap" megjelölés került az első oldalra, s e megjelölést mi úgy értelmeztük: közéleti fórummá kell tennünk az Élet és Irodalmat. Másképpen szólva: olyan lapból, melyet az írók írnak az íróknak, olyan lappá, melyet az írók írnak az olvasóknak.

Nem akarjuk ünnepelni magunkat. Az évforduló arra int, hogy mérleget készítsünk, s ehhez — mint múlt számainkban már jeleztük — olvasóink segítségét kérjük. Szeretnénk, ha választ kapnánk a következő kérdésekre:

1. Mi a véleménye olvasóinknak közéleti témájú cikkeinkről, riportjainkról és vitáinkról?

2. Mi a véleményük a lap irodalmi és művészetkritikai tevékenységéről, szépirodalmi és grafikai publikációiról, tipográfiájáról?

3. Mit hiányolnak a lapból, vagy mit sokallanak benne; milyennek szeretnék látni?

A válaszokat november közepén ismertetjük a lapban, ezért november 5-ig szíveskedjenek levélben elküldeni. Már most köszönetet mond minden — ötletadó vagy bíráló — válaszért:

a szerkesztőség

KÖSZÖNTJÜK

Zágon Istvánt

O. Papp Gábor rajza

HOZZÁSZÓLÁS AZ ÉLET ÉS IRODALOM CIKKÉHEZ

Milyen legyen a könyvtár?

Ötvenkét négyzetméter című indulatos írásában (az ÉS szeptember 22-i számában) Vargha Balázs kifogásolja, hogy az iskolára kiírt tervpályázaton 52 négyzetmétert jelöltek ki az iskolákban könyvtárnak. Kevés az 52 négyzetméter, ne építsünk korszerűtlen iskolát, ne hagyjuk, hogy ránkfagyjon ez a norma, még ha mindig kéznél van is a „népgazdaság" feliratú dorong — mondja a szerző.

Ha vitatkozni akarunk, mégis elő kell venni a népgazdaság feliratú dorongot; bár a népgazdaságot helyesebb tarisznyaként ábrázolni. Mert az óhajok, vágyak megfogalmazása, leírása lényegesen könnyebb, mint előteremteni a pénzt, és mindenki álmának megfelelő csodát tenni. A leendő általános iskolák felépítésének koncepciójában is lenne még szépíteni, korszerűsíteni való. A pedagógusok tudják ezt a legjobban. Az orvosok pedig a kórházépítkezésről tarthatnak többórás előadást, a színházművészet keresi az új Nemzetit, a zenészek várnak a Vigadóra, a Nemzeti Szalon 150 milliós tervét újra fiókba süllyesztette a bank.

Nincs pénz, kevés a pénz, illetve a megálmodott résztervek együttes teljesítéséhez nem elegendő az, ami az államkasszában van. A Kecskemétre tervezett megyei kórház építése például azért késett, mert a megye vezető orvosai svédországi tapasztalataik alapján adtak megbízást a tervezőknek, és az eredmény: a legkényesebb igényeknek is megfelelő kórház-terv; csak éppen a szükséges pénz hiányzott. A hazai kórházak jelenlegi színvonalát évtizedekkel megelőző tervdokumentáció pedig rajz maradt.

Az általános iskolák építésénél is olykor ez a veszély fenyeget. Ha az érezelemmentes statisztikai adatokat vizsgáljuk: kiderül: 1969-ben egy tantermet 300 ezer forintból építettek fel, 1972-ben egy osztályterem 660 ezer forintba került. Ugyanakkor egy-egy osztályterem alapterülete 116 négyzetméterről 185-re emelkedett. Ez nem a tanterem mérete, önmagában, hanem az iskola összterületének és a tantermek számának hányadosa! Ez sok mindent jelenthet: a szakosított képzéshez szükséges természettudományi előadó-, rajz-, ének-, zeneszobákat, a könyvtárat, a tekintélyes méretű iskola épült, egyenként 11—12 tanteremmel, 1972-ben pedig 18 iskola, átlagosan 23 osztállyal. A nagyobb iskolában többnyire már megtalálható mindaz, amit a modern pedagógia megkövetel.

A gazdasági tervezőknek azonban elsősorban az iskolák közötti különbség okoz gondot. Ahhoz, hogy egyenlő eséllyel induljon a kisdiák a középiskolának, a felsőbb oktatási intézményeknek — azonosan felszerelt, azonosan kényelmes, azonosan korszerű iskolában kellene tanulnia, Budapesten és vidéken egyaránt. Az 1972-es felmérések szerint átadtak olyan iskolát, ahol egy tanulóra 3,8 négyzetméter jut és olyat is, ahol 32,9 négyzetméter (több mint nyolcszoros különbség!), sokszor csak 10 ezer forintba került egy tanuló helye, de akadt olyan is, ahol 50 ezerbe (ez jelzi a felszerelések bőségét!), 2112 forintért is elő tudtak állítani egy négyzetmétert, de van olyan is, ahol 12 403 forintba került. Meghökkentő különbségek. Pestlőrincen például nyolc hónap alatt elkészült az iskola az említett több mint 12 ezer forintos négyzetméter árral és csak négy négyzetméter jut egy tanulóra, míg Solton a háromszintes általános iskolát négyzetméterenként 2122 forintért építették fel, egy tanulóra mégis majdnem 11 négyzetméter jut. Igaz, 29 hónapig épült. Az olcsó építkezés nem egyszer a tanácsok ügyességét dicséri: sok községben, kisvárosban a lakosságot is bevonja a tanács az iskola építésébe, a társadalmi munkába, az építkezéshez szükséges anyagok megvásárlásába. Ha kicsi a „keret", itt-ott megtoldják a helyi vállalatok, üzemek önkéntes, vagy rábeszélésre adott hozzájárulásával, így fordulhat elő, hogy a tanács építési végszámláján meglepően alacsony költségeket mutatnak ki.

Nos, a hatalmas különbségek megszüntetésére, a reális költségek felderítésére és ebből adódóan a „keretek" megállapítására szövetkezett — a Gazdasági Bizottság határozata alapján — a Tervhivatal, az Állami Fejlesztési Bank, az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium, a Pénzügyminisztérium. A feladat, azoknak a műszaki-gazdasági mutatószámoknak a kidolgozása, amelyek meghatározzák: milyen általános iskola épülhet. Ez a mutatószámrendszer, Vargha

Az elképzelések már körvonalazódtak. A 24 tantermes iskolában (1972-ben már ez jelentette az átlagot!) kötelező építeni napközit, természettudományos előadót, műhelyt, úttörőszobát, orvosi rendelőt, hétféle szertárt és az igényeknek megfelelően konyhát. A korszerű oktatás elveinek gyakorlatira váltása érdekében a tantermeket „bokorba telepítik", azaz 2—4 osztály között föl lehet nyitni a falakat a közös foglalkozások kedvéért. A szakosított osztályokban a technikai felszerelés (vetítő, magnetofon stb.) helyben, kéznél van, segíti a tanítást.

A műszaki-gazdasági mutatók ugyanakkor szigorúan előírják az iskola homlokzatának, belső burkolatának minőségét, fűtési rendszerét, a termek világítását, mert ezek drágíthatják meg olyan mértékben az épületet, vagy tehetik korszerűtlenné, hogy nem szabad felépíteni, vagy nincs rá elegendő pénz a népgazdaság „tarisznyájában". Az év elején megjelent az általános iskolákra vonatkozó építési szabvány, amely ennek a normának a *minimumait* adja meg, a felső határ négyzetméterre, pénzre átszámítva most készül. Készül, tehát bele lehet szólni, ötletet lehet adni!

A huszonnégy tantermes iskolába képzelt könyvtár alapterülete 105 négyzetméter, a tizenhat és nyolcosztályos iskoláé pedig 52,8 négyzetméter. A „könyvház" ekkora területen elláthatja az Olvasó népért mozgalomban rárótt feladatot, ha nem kell teljesítenie mindazokat a szolgálatokat, amelyeket Vargha Balázs a könyvtárnak szán. S nem kell, mert valamennyi funkció ellátására külön helyiségről gondoskodtak a tervezők. Más termekben lesz mód az audiovizuális oktatásra, tehát nem szükséges, „hogy az iskolai könyvtárban egy-egy tanulócsoport számára órát" tartsanak. A norma nincs „megfagyasztva, befagyasztva", hiszen a maximumon belül a tervező ügyességén múlik, hogy esetleg más tantermek, szertárak, játékszobák terhére mekkora könyvtárat tervez. Ezenkívül a tanácsoknak — mint beruházóknak — pontosan ismerniök kell a helyi igényeket; tudják, meghatározhatják, mekkora könyvtárat kell az iskolában létesíteni. Előfordulhat, hogy néhány egymás közelében levő iskola közösen alakít ki nagy alapterületű könyvtárat

dalmi)

TANULMÁNYOK, RIPORT

HELEN KEISER: A NAGY ISTENNŐ VÁROSA. (Gondolat)

BENJÁMIN J. DAVIS: EGY KOMMUNISTA HARLEMBŐL. (Kossuth)

JEAN-PIERRE DELILEZ: A MONOPOLIUMOK. (Kossuth)

MARIA OSSOWKA: ERKÖLCSSZOCIOLÓGIA. (Kossuth)

BERTHA BULCSÚ: BALATONI ÉVTIZEDEK. Magyarország felfedezése. (Szépirodalmi)

Filmbemutatók

MEGVÁROM, MÍG ŐLSZ. Csehszlovák film. Bemutató: november 1-én.

SÍKOS ÚT. Színes lengyel film. Bemutató: november 1-én.

ELÁTKOZOTTAK. Színes, szinkronizált olasz—NSZK film. Bemutató: november 1-én.

Színház

ALDO NICOLAJ: Festett pillangók. A Miskolci Nemzeti Színház bemutatója az Egri Gárdonyi Géza Színházban, november 1-én.

MESTERHÁZI LAJOS: Férfikor. Bemutató a Bartók Színházban, november 3-án.

Hangversenyek

A MAGYAR ÁLLAMI HANGVERSENYZENEKAR koncertje a Zeneakadémián, november 1-én, Vezényel: Forrai Miklós.

TRAJTLER GÁBOR orgonaestje a Zeneakadémián, november 4-én.

JANDÓ JENŐ zongoraestje a Zeneakadémián, október 28-án.

A BUKARESTI RÁDIÓ ÉS TELEVÍZIÓ SZIMFONIKUS ZENEKARÁNAK hangversenye a Zeneakadémián, október 30-án és 31-én.

A MÁV SZIMFONIKUSOK hangversenye a Zeneakadémián, november 2-án. Vezényel: Borbély Gyula.

A MAGYAR ÁLLAMI HANGVERSENYZENEKAR koncertje a Zeneakadémián, november 3-án. Vezényel: Sándor János.

Kiállítások

RÁBAI FERENC festőművész kiállítása Szombathelyen, a Derkovits Gyula-teremben. Megnyitó: november 1-én.

RÉTI MÁTYÁS festőművész kiállítása Nyíregyházán,

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1973 OKT 27

Tardi Sándor

1021

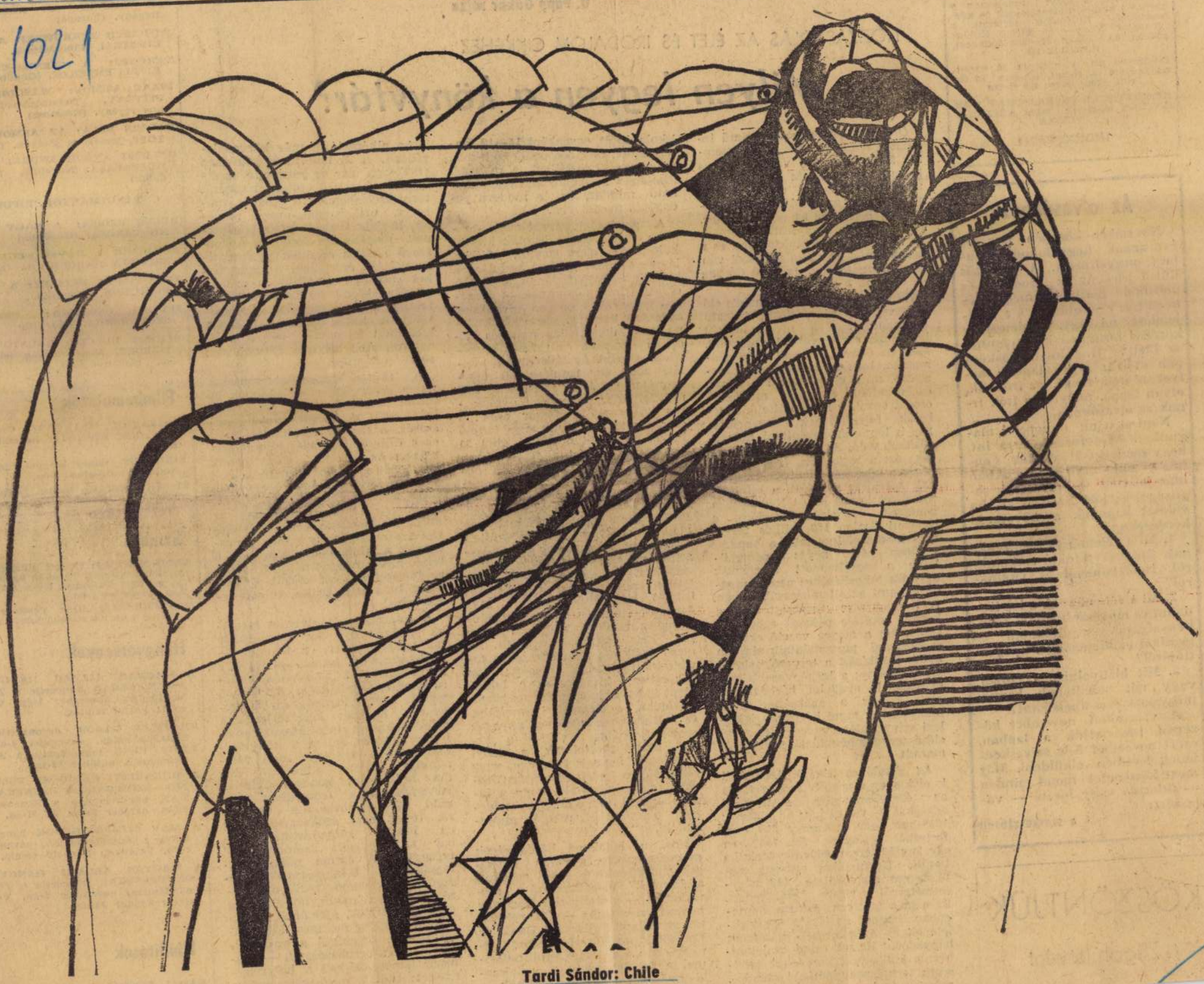

Tardi Sándor: Chile

heti jegyzet

ban az el-
tehenek
nér hab a

nyom, csak
messzebb,
a határig

y Rumban
a burkolva
ám akár-
ellegekben,
Samu szé-
alban, az-
isebb, hor-
száll, hall-
szer meg-
úgy fél...

ndod, nem
edves Sa-
, vigyázok
érkezünk

ban föld-
degetünk,
természe-
kat vita-

a szép
, kész.

án állan-

ZSENNYE, C

Októberi legelő ez, sima, a füvet tövig rágták a tehenek, lila kikiricsből csinálunk csokrokat, te a lovaknak, én a cocának, jó? Jó. (És, ha nem kikirics, istenem, akkor nem az.) Estefelé a frissen szántott földön iszkiri a szénakazal körül, meghempergőzöl rajta, gurulsz, őszi párával lágyított széna ez, nem ropog, mint augusztusban, de szénakazal, nézlek, mit szólsz mindehhez, most látod először, négyéves vagy, a város kellős közepén éltél eddig, kell-e majd ez neked? Hiányzik majd ezután?

Mert nekem kell, nekem hiányzik, pedig én is Pesten születtem.

Caplatunk visszafelé, azon morfondírozol, hogyan kellene lehozni a holdat meg egy-két csillagot. Hát először is rakétával (naná), aztán nem, létrával (na, alakul), aztán nézed a szálló varjakat, és azt mondod, anyu, hát olyan egyszerű, megkérjük a madarakat, vigyenek tel minket magukkal, mi a hónunk alá csapjuk a csillagokat, de a holdat én! elvisszük a Szemerébe, ott majd jól érzik magukat, mert meleg van. Hát igen.

Megint a legelő, déli melegben, ücsörgünk a réten, két oldalról két gulya jön, gyere, szedjük a sátorfánkat, mert minket is lelegelnek. Hadd legeljenek... És ha lelegelnek, belőlünk is tej lesz? megisznak a bocik? meg a Kispéter? és tovább símo-

ga
cs
le

szál rá a mideg harmat a fűvek csücskére, ezüstfátyol a föld felett, ezt nem mondom, csak gondolom ezt az ezüstfátyoldolgot, szégyellném, látja ő, milyen.

Másnap délelőtt népdalok, csak a tehenek hallják, szabad. Kiabálsz, most én, én csinálok népdalt egyedül, csinálj hát. Majd holnap morgok, ha fáj a torkunk, most hallgatlak, na, mit szólsz, és mi marad benned? Gyorsan visszaszámolok, mire emlékszem négyéves koromból? Hiszen éppen akkor voltam először falun, és emlékszem rá, akkor most ez már benned is megmarad? Nem, nem a nosztalgia, ördögöt, nem a „vissza-a-természethez" hamis menekülése, valami más, amit én is kaptam: az egyszerű, egészséges dolgok szeretete. Megkapod-e az ellenállást mindennel szemben, ami zavaros, egészségtelen? Hogy nem a beteges, az ember természete ellen való lesz számodra a természetes? Kapsz-e tartást, és a segítségével szembeszállsz-e?

Majd meglátjuk, most mindenesetre azzal rontunk be az ebédlőbe, vegyünk egy falut! Fogjunk össze, és vegyünk egy elhagyott falut!

Ki tudta eddig, hogy a kinnrekedt kagy-

lim, v
hát n
hatatl
Te s
nak, a
És a
tenyer
tatott
néznék
vel ek
És..
majd a
tosabb
lépteid
szívná
úgy ér
ismere
Sem
tóberi

Utols
bújtunk
resztül:
kirics, s
Kicsi,
nunk, v
figyelje
nen bu

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1973 DEC 8.

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor: A kendermagos

1973. decem

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
1973 DEC 9

Zalai Hírlap

Tardi Sándor

1021

1973. december 9.

Tardi Sándor: LÁNYOK

KÖNY

nak, amelyre ott kívül lett volna a magyarázat is, meg az orvosság is.

A regény megírásának és megjelenésének dátuma között négy kemény év: ez még a mai nyomdai viszonyok közt is sok volna *átfutási időnek*. Bele kell számítani azt az *áttörési időt* is, melyet a kitűnő műfordítónak arra kellett áldoznia, hogy első *saját* művét kiadásra elfogadtassa. Némi eretnekdüh, úgy látszik, még ma is kell ehhez, a mártíromság azonban elmarad: az olvasó örömmel nyugtázza majd, hogy erős színekben fénylő, tiszta stílusú, arányos szerkezetű, érett munkát kapott a kezébe.

Faragó Vilmos

Szövegek, kultúrák

J. M. Lotman: Szöveg, modell, típus (Gondolat, 407 old.)

J. M. Lotman Szöveg

kódját kell megismernünk, hogy érthetetlennek látszó cselekedeteiket megértsük.

Lotman pártolja a művészietlen szövegek tanulmányozását. Szerinte éppen ezen a réven ismerhetjük fel, mi tesz művészivé egy szöveget — nyilván mindaz, ami a művészietlent nem jellemezte. Ma a művészi szövegek nagy erejét általában nem tudjuk még megindokolni. "Az irodalomtanítás „úgy tünteti fel a dolgot, mintha az irodalom csupán eszköz lenne abban, hogy hosszan és díszesen fejtsék ki az egyszerűen és röviden is elmondható gondolatokat". Az a mindennapos észrevétel, hogy műalkotásokat többféleképpen lehet értelmezni (mint ezt Anatole France más összefüggésben felismerte: „A halhatatlanság — félreértések sorozata"), voltaképpen a művészetet életben tartó sajátság. Lehetővé teszi ugyanis, hogy ki-ki azt kapja egy műalkotástól, amire leginkább szüksége van.

Hernádi Miklós

Nincs lélektani rejtély

Gyurkovics Tibor: Isten nem szerencsejátékos (Móra, 335 old.

A történet kitalált. A regény nem kulcsregény. Figurái is kitalált személyek, száz és száz jellemrészletből álltak össze. Mindezt *Gyurkovics Tibor* közli velünk *Az Isten nem szerencsejátékos* elő szavában, s mi megkísérlünk hinni az írói becsületszónak, noha határozottan zavar az a tény, hogy nem akadnak tucatjával olyan katolikus paptanárok, akik emberáldozatot követelő barlangtúrákra vinnék növendékeiket, akik mellett ezek után az áldo

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1974 FEB 23

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Tardi Sándor

1021

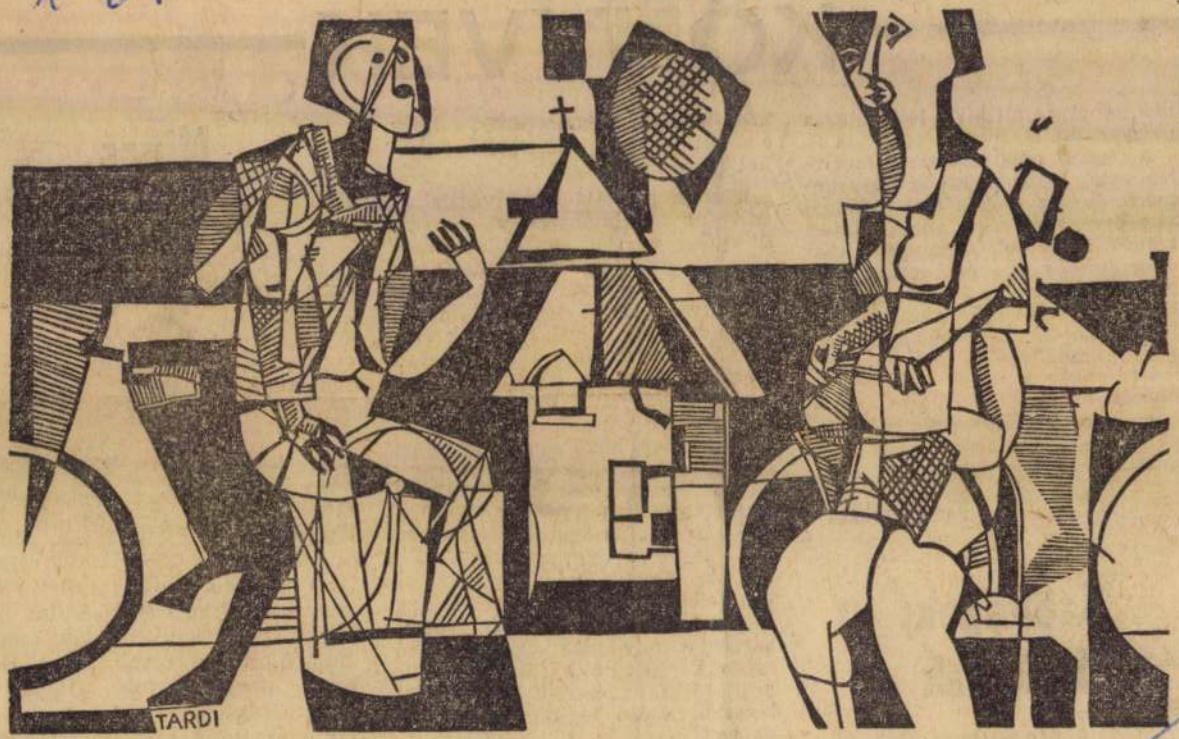

Tardi Sándor: Pletyka

ABODY BÉLA:

MACSKÁKRÓL

ni a macskák kosztjára, s a konyha kövén hason fekve lefetyelték tejüket, dönteni kellett. A gyerekek elajándékozására nem kínálkozott törvényes lehetőség — tulajdonképpen ragaszkodtam is hozzájuk —, tehát a macskákat kellett kiajánlanom.

■

Most azonban, éreztem, többről van szó. A szabad döntés jogáról. Ami annyit jelent, hogy a szabadság nem más, mint szabad döntés egy konkrét lehetőség teljes birtokában. E kettőből ha bármelyik hiányzik is, oda az egész. De a lehetőségek oldaláról már nem fenyegetett veszély. A gyerekek felcseperedtek; az a harmadik is, aki a macskát felhozta, hét esztendős, tehát érett, világlátott személyiség, úgyszólván nagykorú. Meg hogy ha elpusztul a macska, gyászoljuk? Gyermekded önámítás. A macska tizenöt

■

Megtörtént tehát a d
spekuláció-mentes öröm,
a nosztalgiák, döntés-jog
badságom javára: a ma
radt. Természetesen a
hál, legszívesebben a hasamon,
olykor szőrmegallér-szerű alakzatban a nyakamon. Megfelelő tálkákat kapott, hogy azokból étkezzék, s az előszobában takaros illemhelyet építettünk neki. Nem lehet tagadni, hogy új élet kezdődött nálunk. Az új kapcsolat mindig azt szuggerálja, dolgunk van a világban, van még, aki üdvözülésre méltó és üdvözítésre vár; feledjük a múltat, a méltatlanokat.

S ebből már értelemszerűen következett a második számú macska befogadása. Őt a lányom hozta fel; egy szelet párizsival csábította lakásunkba, hogy ne kell-

lejtőn nenez megaiini. Nem hiszem, hogy be tudom érni két macskával. Mondják, hogy jóból is megárt a sok, de én fordítva tapasztalom. Ezt jószerivel azok hangsúlyozzák, akik a jó hivatalos csőszei, megőrzésében, egy helyen maradásában anyagilag és erkölcsileg érdekelt éjjeli portásai. Az emberiség történelmén végigtekintve úgy érzem, a sok inkább a rosszból árt meg.

■

Így aztán most ülünk és fiam gombfocicsapatának tagjait hajigáljuk a macskáknak, néha gombolyagot is — micsoda téma; hogy ez a festőknek még nem jutott az eszükbe! —, párizsit szeletelünk, és aprózunk

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1973 DEC 22

ÉLET ÉS IRODALOM,
Budapest

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor: Tánc

Beszédes vallom

avagy:

Mit nem olvastak ír

Az *Új Írás*-nak (egyik központi „irodalmi, művészeti és kritikai folyóirat"-unknak) decemberi száma mellékletként közöl amolyan „karácsonyi csemegeként", egy érdekes és elgondolkodtató nyilatkozat-sorozatot: *ötvennégy íróink válaszát négy kérdésre.* E négy kérdést az ötszáz éves magyar könyvnyomtatás ünnepének alkalmából intézte hozzájuk a szerkesztőség. Az ötvennégy válaszoló közt ma élő íróink mindegyik nemzedéke és — ha szabad így mondanunk — valamennyi „fajtá'a" megtalálható: költők, prózaírók, drámaírók; műfordítással, tanulmányokkal irodalomtörténettel, kritikával (vagy ezekkel is) foglalkozók, s természetesen: a legkülönbözőbb hangvételű, „vérmérsékletű" és stílusú, színes egyéniségek...

Már maga az nagyon tanulságos lehet, az

Az egészen pont
vallomás a Bibliát
kus magyar könyv
veszedelmet), *egy*
mányai"-t, *egy*
szerelmei"-t (me
zenét"...), *egy*
művelt, a „Hitel"
dium"-ot, mert
„lázzal forgatta
től „általában"
mény Zsigmond
épp úgy mint
hausi" nem-ism
tak, a „Rajon
csupán *egy* író
vös: „Magyaro
kuk Marci" t

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1979 DEC 24

Északmagyarország

Tardi Sándor

Mezőkövesd történetéből III.

1021

Napszámosok délidőben

Tardi Sándor rajza

SAJTÓFIGYELŐ

arácsc

változások hul-
t, darabakra hullt
omban még oly
énység örök sorsa
Apám is, mások is
tettek, kényelmes
lektromos háztar-
az új házak és
is szeretnék ki-
hajlékból, higgye
ők az idők kez-
A szegénység — az
kemény munkával
zkodott, és ha a
getni, lúdbőrözik a

tt: bánjak csínján
övei közül valaki
mert akkor nem

olvastam a Kritika

csony minde
meg, tizenk
még fölöttéb
de mert gye
volna cimbo
dában végig
nem. A jók
góznom, am
tettünk. Bát
literes demi
pálinkát, a
ami nem
bátyámba.
helyzetük. Bá
kedett, de k
hány pohár
sőt, önérzet
igyekezett
csonyt az Ú
szánta, mert
ta" is az én
Csordapászt

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1973 DEC 24

Északmagyarország

Tardi Sándor

/1021

Tardi S. munkája

es év
kolci
ÉP-nél

— A dolgozók politikai, szakmai fejlődésének, előrehaladásának nagy segítője a szocialista munkaverseny, ezen belül a brigádmozgalom. A vállalatnál 70 brigád 608 taggal vesz részt a szocialista címért folyó versenyben. Ez nagy népszerűségnek örvend. Bizonyítja ezt, hogy a vállalat dolgozóinak 71 százaléka szocialista brigádtag. A vállalat vezetése mindenkor számíthat a brigádok többségére. A munkafegyelem megszilárdítása, a jó munkahelyi légkör kialakítása, a társadalmi tulajdon védelme a brigádok segítsége nélkül szinte elképzelhetet-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JAN 11
Északmagyarország

Tardi Sándor
1021

Mezőkövesd történetéből

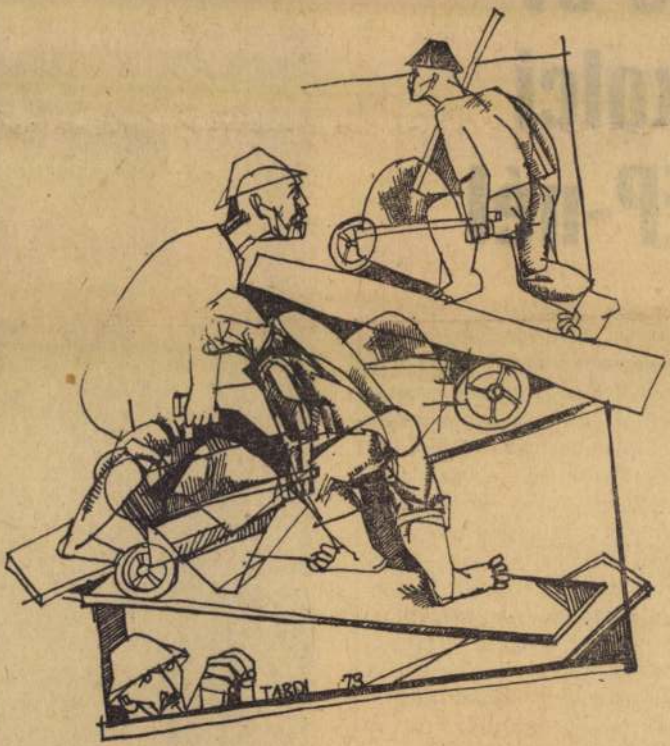

Kubikosok

Tardi Sándor munkája

Nyílt levél Buzgó Elek gimnáziumi tanulóhoz

Nagy érdeklődéssel olvastam az ÉS december 8-i számában leveledet, s javaslatodat „Az Olvasó Íróért"-mozgalom elindítására. Jókat röhögtem rajta én is, meg az osztálytársaim is, akiknek rögtön felolvastam.

Csakhogy én latinos osztályba járok, és ott (a szenvedő szerkezetek kapcsán) tanultunk egy mondást, ami, azt hiszem, a római jogból származik, és úgy szól, hogy „audiatur et altera pars", vagyis hallgattassék meg a másik fél is. Így azután megnéztem az Új Írásnak azt a bizonyos mellékletét, amiről Te írtál.

Megnéztem, és kénytelen voltam megállapítani, hogy nem egészen követted példaképed, Fekete Sándor bácsi példáját. Az ő szatirikus írásai ugyanis azért kitűnőek, mert *szellemesek, élesek* és *igazságosak*. A tied viszont *csak szellemes és éles*, de nem túl igazságos.

A fő baj ott van, hogy elhallgattad az olvasók elől, milyen alkalomból nyilatkoztak egyes írók egyes klasszikus művekről. A körinterjú utolsó kérdése a következőképpen hangzott: „4. (És egy bizalmas kérdés, kérjük, fogadja humorral.) Melyik nagyon ismert, sokat emlegetett klasszikus magyar könyvet nem olvasta?" Ennek a kérdésnek a fényében pedig már egy kicsit másképp fest a dolog.

A körkérdésre válaszoló 54 író közül legalább húsz vagy egyáltalán nem válaszolt erre, vagy elhárította. Azok közül, akik válaszoltak rá, néhányan megfogadták a a kérdésben foglalt tanácsot, és humorosan fogták fel a dolgot. Például: „Saját verseimet, kivéve, ha korrektúrát kell olvasnom."

„... én minden klasszikus könyvet végigolvastam, mert ha a második versnél, vagy ha próza, a 10. oldalnál látom, hogy nem klasszikus könyvet lapozok, már csukom is be a fedelét."

Mások félig-meddig komolyan vették a kérdést, beszámoltak mulasztásaikról, néha sajnálkozva, né- [illegible] de gyakran nyilván azzal a szándékkal, hogy a klasszikusok olvasásának örömére kapasson. A kísérlet sajnos, kudarccal végződött: ebben az időben már József Attilát olvastam, Adyt, Babitsot, Juhász Gyulát, Weöres Sándort — s szegény Zrínyi alulmaradt az egyenlőtlen küzdelemben... Hiszen, hogy mit jelentett e művet létrehozni, abban a kietlen korban, sivatag évszázadban, két hadjárat közt, várat építve, sereget szervezve, egy hazáért két pogánnyal küzdve, önálló magyar hadseregről álmodva: ezt tizenhat évesen senki nem tudhatja felmérni!"

Akad persze néhány valóban meghökkentő felelet, melyeknek szerzője talán szintén humorizálni akart, de ez nem jól sikerült neki.

Egészében véve, aki csak a Te leveledet olvasta — és ezek bizonyára sokkal többen vannak, mint, akik olvasták az Új Írás karácsonyi mellékletét is —, olyan képet kap a magyar írókról, hogy ők általában keveset olvasnak, és akkor is főleg egymás műveit. A körkérdésből egészen más kép kerekedik. Úgy tűnik, hogy a megkérdezett írók — igaz, néhány kivétellel — sokat olvasnak, köztük nagyon sok klasszikus művet is, de nem mindegyik olvasott minden fontos klasszikus irodalmi művet, és néhányan ez utóbbiak közül ezt őszintén be is vallják, ha már erről kérdezték őket.

Végül még megemlítem, azért vállalkoztam ennek a levélnek a megírására, mert úgy gondoltam, hogy az igazi író-bácsiknak kényelmetlen lenne magyarázni a bizonyítványukat. Egyébként javaslatodat sem helyeslem. Maradjunk csak meg az „Olvasó népért"-mozgalomnál, hiszen — feltehetőleg — az írók is beletartoznak a népbe.

Penczi Pál
IV. gimn. oszt. tan.
megbízásából

Rádi Péter

Ugyanarról — komolyan

Természetesen észrevettem, hogy az Új Írás szerkesztői ama „bizalmas kérdés" *humoros* fogadására szólították fel a nyilatkozókat. Épp ezért én sem dörgedelmes vezércikkben avagy adatelemző művelődésszociológiai tanulmányban, hanem *tréfás* glosszában foglalkoztam a válaszokkal. Mégpedig nem a viccesekkel, hanem a Rádi Péter által sem kétségbevont „néhány kivétellel". A fő különbség ott lehet köztünk, hogy szerintem a „néhány" többet jelöl ez esetben, mint Rádi jó szándékúan véli.

És ha már ilyen hullámokat vert ez az ügy, hadd fordítsam *komolyra* a szót: mindenkinek vannak olvasói mulasztásai, fehér foltjai, az irodalomtörténet hivatásos kutatójának is — de a tájékozatlansággal nem kell kérkedni. Az értelmes olvasók egyébként nem Buzgó Elektől értesültek először bizonyos írók műveletlenségéről. Ezt a *szomorú* tényt saját maguk fedezték fel — bizonyos írók műveinek olvasása közben.

Fekete Sándor

Vajk Verának

Néhány napig külföldön jártam. Hazaérve egyszerre kaptam kézhez hozzám írt szomorú levelét, és a lap múlt heti számában közölt *Még rosszabb ízű történet* című indulatos cikkét. Ezért csak elkésve válaszolhatok rájuk.

Mindenekelőtt: a *neves író* személyének beállítása a *kis újságíróval* csak a maga cikkében szerepel, az én szótáramból hiányzik. A művészetben nem a rang minősít, hanem a mű.

És hogy plágium?

Vagy másfél hónappal ezelőtt *Az ötlet szerepe korunk művészetében* címmel tanulmányt írtam a „Kritika" című folyóiratban, amelyben a *művészi ötlet* születését és anatómiáját elemzem. Ez most nyomdában van, és körülbelül, e levelemmel egy időben fog megjelenni. Idézek:

„Vitatható — és vicce válogatja —, hogy a pesti viccek a művészi műfajok közé besorolhatók-e. Én a városi folklór termékeinek vélem őket, s ebből kiindulva egyet szó szerint, ahogy mesélni hallottam, kettőt pedig kissé átírva nyugodt lelkiismerettel közzétettem „Egyperces novelláim" gyűjteményében. Szűkszavúságukban, csiszolt formájukban, gondolati sokatmondásukban művészi értéket véltem felfedezni."

Azt a szóban forgó „egypercest" a részeg hegesztőről, aki gyors egymásutánban kétszer csöngeti föl, s az őrületbe kergeti a házmestert, annakidején egy óbudai kiskocsmában hallottam, ahol sokadmagammal cseresznyepálinkát ittunk és vicceket meséltünk. Ez megtetszett, leírtam, kiadtam.

Minthogy maga volt e kis történet teremtője, mely szájról szájra viccé változott, én nemcsak „elsőbbségi jogát", ismerem el, hanem szívből gratulálok is, és azt javaslom, hogy ne bosszankodjék, hanem írjon, írjon, írjon minél több ilyen történetet mindnyájunk épülésére és mulatságára.

Őszinte híve:

Örkény István

A HETEDIK TÖLTÉNY. Színes, szinkronizált, szélesvásznú szovjet film. Bemutató: január 31-én.
A HALÁL VÁLOGAT. Csehszlovák film. Bemutató: január 31-én.
KAMASZKOROM LEGSZEBB NYARA. Színes, szinkronizált amerikai film. Bemutató: január 31-én.

Színház

DÉRY—PRESSER—ADAMIS: KÉPZELT RIPORT EGY AMERIKAI POP-FESZTIVÁLRÓL. Bemutató a Szegedi Nemzeti Színházban, február 1-én.
DAVID RABE: Bot és gitár. Bemutató a Pesti Színpadon, február 1-én.

Hangversenyek

LOTE ENIKŐ zongoraestje a Zeneakadémia Kistermében, január 26-án.
ÚJ ZENEI STÚDIÓ. Hangverseny a KISZ Központi Művészegyüttes hangversenytermében, január 27-én de. 10 órakor. Közreműködik: Eötvös Péter, Rácz Gyula és a Gesualdo kvintett.
SEPSEY JÓZSEF (hegedű) és **HAMBALKÓ EDIT** (zongora) szonátaestje a Zeneakadémia Kistermében, január 27-én.
KOVÁCS ENDRE orgonaestje a Zeneakadémián, január 28-án. Közreműködik: Eszenyi Irma.
A TÁTRAI VONÓSNÉGYES hangversenye a Zeneakadémia Nagytermében, január 29-én. Közreműködik: Szabó Csilla és Kovács Béla.
KOCSIS ZOLTÁN zongoraestje a Zeneakadémia Nagytermében, január 31-én.

Kiállítások

SCHRAMMEL IMRE keramikusművész kiállítása a Műcsarnokban. Megnyitó: január 26-án.
RÉV MIKLÓS fotóművész kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában. Megnyitó: február 2-án.

Pintér József

Alvás professzora is lehetett volna, ha nem lett volna felelős maradt végig, korai haláláig, sok mindent tudó kútfő, akihez a legfinomabb adatért bátran fordulhatott a tényleges professzor is. Mert ő maga, ki barátait és magát is játékosan és szívesen

Ha valaha az irodalomtörténet bányászati koncessziót — jogász szóval: zárt kutatmányi jogot — szerezhet (a kegyeleti határidők, a diszkréciók elévülése után) a lektori jelentések őszinte és kímé-

Néhány elő- és utószava jelzi, mennyit tudott annak a tizenöt esztendőnek (1930—1945) jég alatti, társadalom alatti irodalmáról, amelynek tanúja, részese volt, s amelyben szemá[illegible]

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1074 JAN 26

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1021

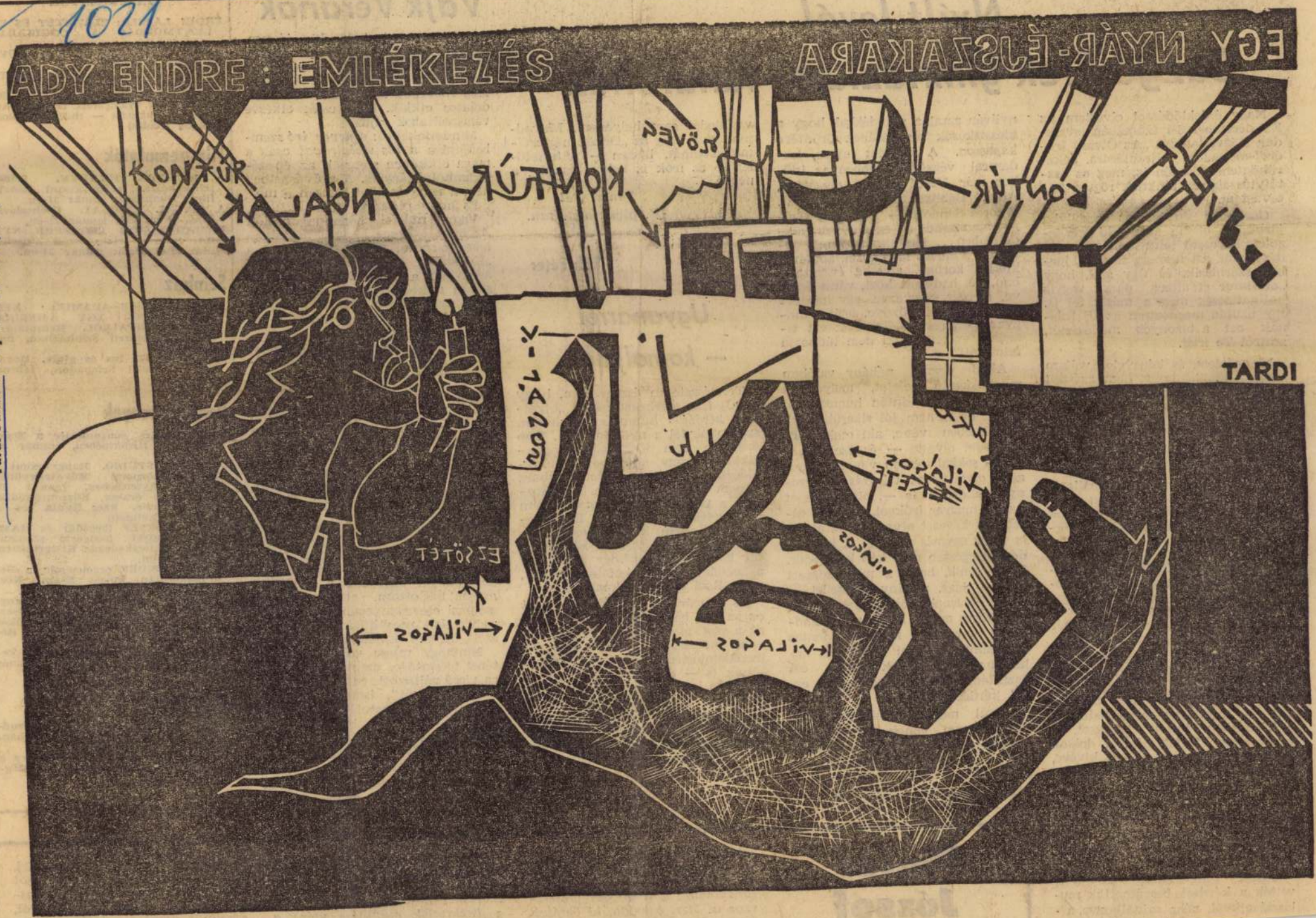

Tardi Sándor: Ady-illusztráció (Ilnó)

Oldalról néz, kétkedve.
— Száz? — kérdezi.
— Talán néhánnyal több.
Rámkérdez:
— Néhánnyal több?
— Gondolom.
Csóválja a fejét, mint aki nem hiszi.
Következnek a tósztok.
Amasukeli a hetediket mondja. Szép szokás, engem mégis inkább a piac érdekel. Láttam, roskadozik a bőségtől, s érdekelne, honnan, hogyan. Kik hozzák, hogyan termelik? Balsejtelmeim támadnak: ez az egész ünnepség alighanem félreértés, otthon mi pontosan ezt teszszük, a jó barát képtelen felállni az asztaltól, tömjük, mint a libát, s hisszük, ettől vagyunk vendégtisztelő magyarok.
A szívünk jól végzi a dolgát.
Az eszünk?
Külföldön mindig figyelem, milyen hatást vált ki az emberekből az a számomra egyszerű és természetes tény, hogy magyar vagyok. Örmény gépkocsivezetőnk a negyedik napja járja velünk az ország remek autóútjait, többsávos autópályáját, s ahányszor magyar autóbuszt lát, felkiált. Ikarusz! A hangsúlyból kiérzem az elismerést.
A török határ közelében az Ara-

Érdeklődött.
— Fényképezőt vittél?
— Nem.
De Zagorszkból magammal hoztam az orosz asszony arcát. Húgát, nővérét, férjét, szüleit vesztette el? Talán valamennyi hozzátartozóját, mindenkit. Tartott a mise: Goszpodi pomiluj, goszpodi pomiluj, és az orosz asszony arcán megláttam a leírhatatlant: Leningrád védőit, a a sztálingrádi csatát, a bevehetetlen Moszkvát, a sok millió hősi halottat, mindent, ami ebben az országban gyász, győzelem és erő.

★

Összesen négy szállodában laktam. Három minden szempontból kifogástalan. Az Eunoctin egy szemig megmaradt, visszahoztam, minden éjjel nyugodtan. Lagyokat aludtam, és Módos Péter bánatára egészségesen hortyogtam.

1974. JANUÁR 26.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 JAN 26

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

Saját

1021

Tardi Sándor: Az Üzenet

1974. JANUÁR 26.

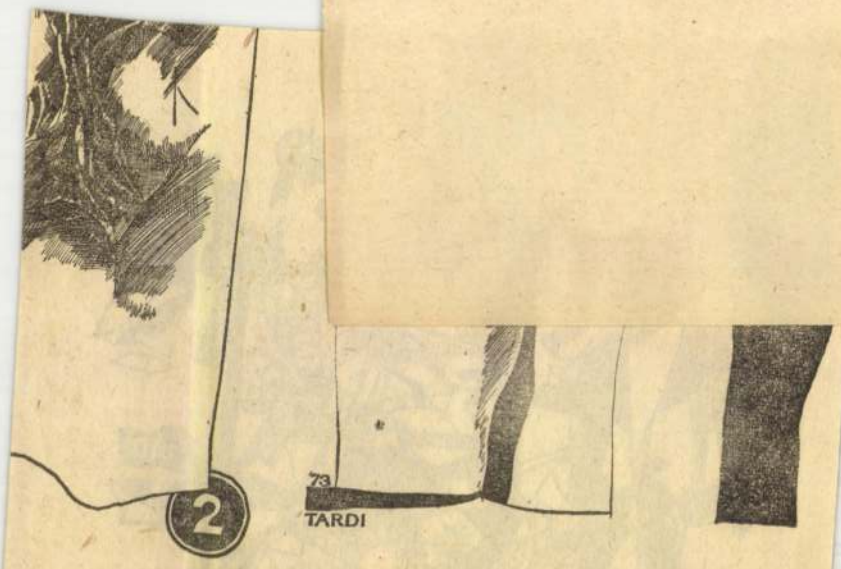

Tardi Sándor: Beszélgetők

rok idején

gődés esetén az ebéd, torozás, még a kóstoló is.

Mire első misére csendítenek már a mosás, kaparás-vakarás is készen az új módi szerint, s hogy megcsonkult az ősi szertartás, oda a romantikája, azt legfeljebb a negyven feletti, hajdani gyerekek bánjuk-szánjuk, akik még kistüzeket raktunk a nagy szalmaparázstól távol, melyen a perzselők lángra lobbanthatták a villaöltés szalmát. A visongós szolgálatért rendszerint a lángtól kunkorodott füle-farka lett a bérünk. Keserű volt, füstízű, rágós, de jajaj, ma is a szájunkban az íze! S az olyanféle hajdani históriák is a XXI. század néprajzába utaltatnak, hogy X. Laci Nekeresdfalván hátulról döfte meg a fürge hízót, Y. Gazsival felugrott a letepert coca és baka létére huszárrá léptette elő, körüllovagoltatva véle az udvart, vagy Z. Elek a nagyártány helyett a kubikostaligát perzselte meg, mert míg hentes-segítségeivel a szilvalelkét ízlelgette, bizony csúfságra és közmondásba ítélte a szomszéd.

Persze most még mind jó ez egynek, derékaljnak a kacagás alá miközben kikerül az orja, körbekanyaríttatnak a sonkák, önállósul a fej, az asszonyok mosni abálni v'szik a belsőséget, beleket, és a szalonnát is átjárja a kés: — Ilyet még csak egyet bontottam az idén, komám, a szövetkezeti vendéglősnél, de annak könnyű, mert a jó zsíros moslékon hízlal!

A zsírozásnál már rendszerint a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JAN 2 6

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor
1021

Tardi Sándor: Julika

SZ. LUKÁCS IMRE RIPORTJA:

Meztelen paradicsom

Meztelenül születtünk a világra. Aztán az ember magára aggatta gönceit, takargatta életét, egyetlen abszolút értékét. Azt hitte, hogy közeledik, pedig éppen messze járt a paradicsomtól.

Új figura a látóhatáron. Fiatal ügyvéd. Rövid haj, elhízott arc, test, gyógyszerekkel lassított életritmus. Ügyvédi munkaközösség vezetője volt, leváltották. Kétgyerekes anyával tartott intim kapcsolatot — az égreszóló botrányig.

— Kellett a helyem, kilencéves aktákat vettek elő, éppen én feleljek érte? Többen voltunk vezetők, őket meg se kérdezték, színjáték volt az egész, hogy félreállítsanak. Sikerült. Oda nem megyek vissza, inkább jogász leszek téeszben. A volt beosztottamat ültették a helyemre.

Iszik itt is. Ő[illegible]

Keze erősen reszket a pohárral. Szobájában halom üres üveg. Hálótársa az altató.

4.

A park impozáns. Nyáron, kora ősszel ögyelegnek a fák alatt, a padokon tanyázgatnak, kugliznak, futja az időből. A hátsó kapunál szerencsével lehet lángost, italt szerezni a közeli bódékból. Öreg Gyula, fiatal Gyula és egy cigány fiatalember üvegből nyakalja a bort.

— Másikkal is bedobunk — mondja a cigány fiú, a már hozza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-968, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1974 JAN 26

Tardi Sándor

1021

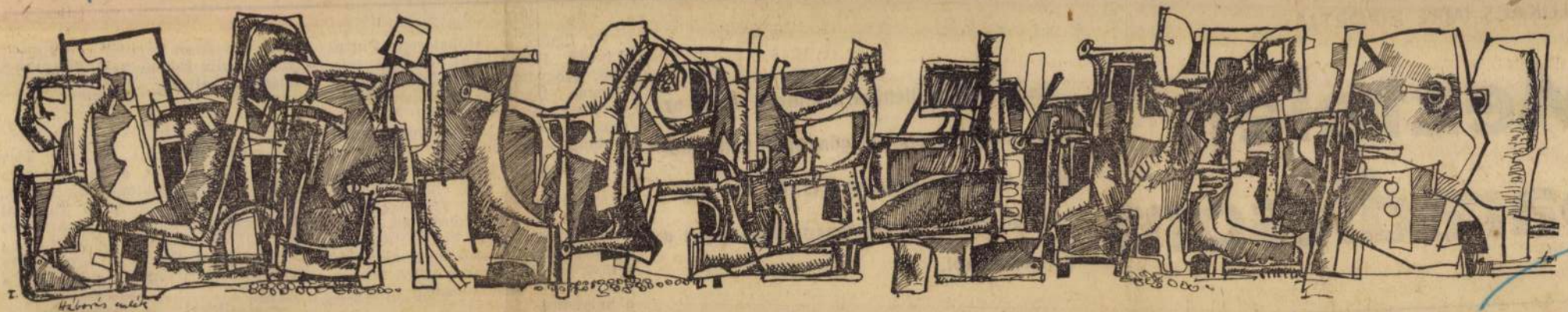

Tardi Sándor: Háborús emlékek

UTASOK

Bizonyos szállodákban c
földi kaphat szobát. Má
hazánk fiait is befogad
vendéglőben csüggedten t
a belföldi. Sejti már: a „ré
táblácskákkal jelölt asztal
ismerősnek vagy a német,
olasz vendégnek teszik szabaddá.
Az eszpresszóban borjúnyi kutya
morog az asztal alól. S mert a
helyiségben ott függ a tábla, hogy
kutyát behozni tilos, máris sejt-
hetjük; a morgás csak külföldi
morgás lehet, az eb nemcsak szár-
mazását tekintve előkelő. Útlevél-
lel érkezett hozzánk.

A Keleti pályaudvaron gyengéd
udvariassággal invitálja az utaso-
kat a hangosbeszélő: „Szívesked-
jenek ülőhelyeiket elfoglalni, a
Wien—Köln—Basel expressz az
ötödik vágányról hamarosan in-
dul." Az utasok eleget tesznek a
felszólításnak. A külföldre igyek-
vők elégedetten észlelik: kényel-
mes, tiszta, jól fűtött kocsik vár-
ják őket. Az expressz azonban
Győrbe, Sopronba utazókat is
szállít. Hazánkban élő hazánk-
fiait. Két kijelölt kocsi a moz-
dony mögött őket várja. A fül-
kékben farkasordító hideg, az ab-
lakokon olyan vastag a piszokré-
teg, mintha túlhajtott éberségből
betiltották volna a kilátást. Sze-
rény fagyoskodók legalább a
büfékocsiba eljutnának. A MÁV
azonban vigyáz arra, hogy a jó
minőségű és a leértékelt utasok

E. I.

EMBERTAN

Olvasom, hogy egy antropológiai vita tudós résztvevői szerint a jövő embere a „homo ludens" lesz. A játékos ember. Sőt: a gyermeki kedélyű ember. Némi szorongással gondolok erre az infantilizált jövőre: az emberiség legfeljebb a kamaszkorig jutott el, s máris visszaesik a gyerekkorba. Hogy ez „magasabb fokon" megismételt gyerekkor lesz? Hisz épp ez a riasztó. Bunkóval, karddal, puskával és tankkal játszani, ez sem volt éppen veszélytelen. De milyen semmiség egy mozsárágyu *ahhoz* a játékszerhez képest, melyet a „homo ludens" bölcsőjébe máris odakészítettünk?

Felnőtt ember, jöjjön el inkább a te országod. Épp ideje volna. Hátha később ideje se lesz?

—óv—

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 JAN 26

ÉLET ÉS IRODALOM

1021

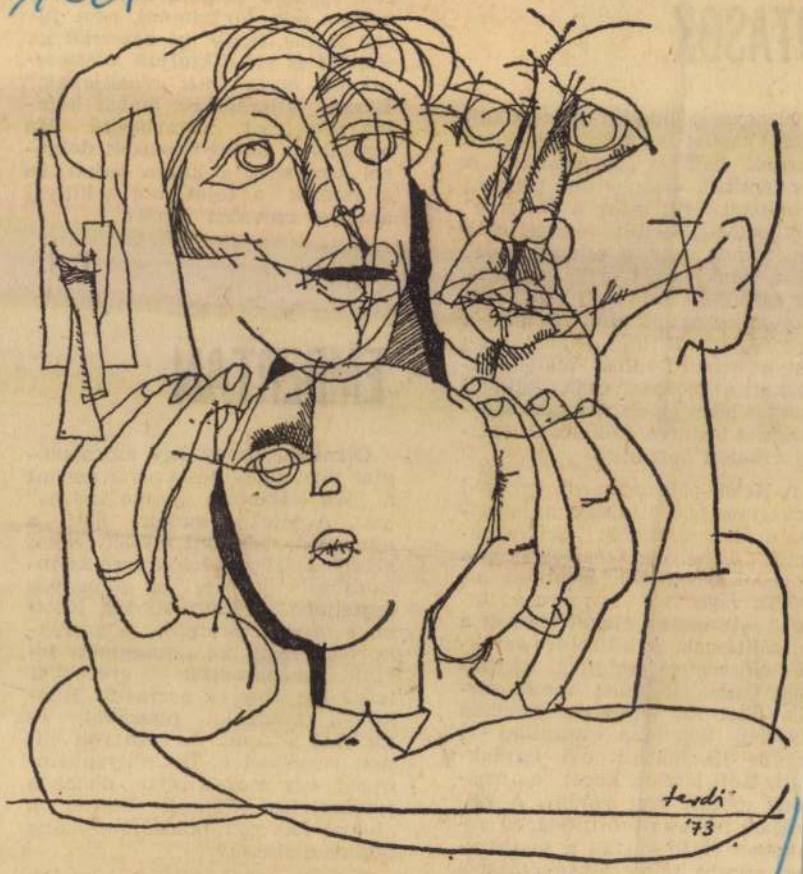

Tardi Sándor rajza

segének számlájára [illegible] megpofozta. Talán ennyi kellett elfogadható közérzetéhez. Hogy szép mátkámat elszerette? Ebbe is belenyugodtam, hiszen ha elveimben támogatam az érzelmek jogát és szabadságát, szinte kapóra jön, hogy életem példájával bizonyíthatom, mennyire átélem elveimet. Humorérzékem fogyatékos lévén, nehezebben tűrtem azt a pajkosságát, hogy testvérbátyámat feljelentette, hogy Haitiban részegen stráfkocsit lopott, pedig bátyám absztinens, Makón él, öt éve elhúnyt, és sosem volt testvérem. Szerencsére eszembe ötlött, hogy az ízlések különbözők. Talán, ha zavartalanul kielégíti az övét, a magam — ettől valamelyest eltérő — ízlése is nyerhet némi jogvédelmet. Tegnap éjjel késével hátbadöfött, de a dolog elsimult: SZTK-tag vagyok. Eddigi tapasztalataim tehát korántsem riasztók. Ezeket az ügyes-bajos dolgokat elsimítja az élet derűs logikája, a természet nyájas békéltető hajlandósága.

Csak egytől rettegek. Mikor áll rajtam bosszút fenti kapcsolatunk miatt?

Május

10-ik Magyar Bál. Előzetes értesítés! Most érkezett! Amerikából! Hiteles szöveg!

„Magyarok Istene segítségével 28-án, szombaton este 9 órai kezdettel rendezzük meg a 10. Magyar Bált New Yorkban a Hotel New Yorker nagy báltermében.

Zenét a közkedvelt gr. Révay István ze-

bőséggel kínálják magukat — tévedhetetlen biztonsággal érzi meg az értéket. Ez hozza tűzbe stiláris képzeletét, gyújtja be érvelési rendszerét, ettől bomlik ezer színbe ironiája. Azt hiszem, ezt hívják ihletnek. Ilyenkor támad, egy fordított előjelű hályogkovács tévedhetetlen biztonságával, aki minden ép szemet mindig kiszúr. Listája szinte teljes: körülbelül mindenki, aki utóbb magas és megérdemelt nemzetközi rangra nő, beváltja, amit a szakma vár tőle, s a közönség szívébe fészkelődik.

Most azonban megrendített és megfosztott az ítéleteivel kapcsolatos kellemes biztonságérzetemtől. Magam is rákerültem fenti ragyogó listára! Hogy' kerül a csizma az asztalra? Mivel érdemeltem meg?

Csak irodalmon kívüli erényeim jöhetnek számításba. Tán elterjedt, hogy példás családapa vagyok, rendszeresen borotválkozom, kedvelem az állatokat, nem vágok zsebre Rigójancsit a Rozmaring eszpresszóban, nem teszek tisztességtelen ajánlatot közvetlenül nyugdíjazás előtt álló korcsolyakötöző nőknek (még szalonspicces állapotban sem), és meglehetősen beszélek angolul.

Szeptember

Gyűjteményes tanulmánykötetem megjelenése alkalmából levelet kaptam egy olvasómtól.

„Alulírott H. György az alábbi kéréssel fordulok Önhöz mint gyakori olvasója

macska
igaz, ho
tunk. A
miért ke
fontos, h
odaégett
ja és hi
fonhoz,
anya ne
egy bolg
megfázik
fejlődik

xus, ami nem való, nagyapátok is templomba járó ember volt, bezzeg manapság; apa sem mehet, mert ül a kádban és Bényei József (tán Lajos?) francia nyelvre fordított tanulmányait olvassa, pedig nem is tud franciául, és a fejét félrefordítja és egy kicsit kilóg a nyelve oldalvást, különben is, már letették, biztosan a Korcsmáros kívánt volna boldog ünnepeket és ez alkalomból fizetésemelést kérne, és kifogyott a vécépapír éppen karácsonykor és már megint csöngetnek!

Az ajtó előtt köpcös, tökkopasz, simára borotvált, rózsaszín ábrázatú emberke toporgott a templomigazgatók jól ismert öltözékében, galambszürke papi civil, lila cingulus, zsebében Parker golyóstoll.

Az asszony férjére pillantott.

— John Steinbeck — mondta halkan. Hát megjött.

Férje rábólintott. Értették egymást. Két összetanult bridge-játékos. Fogták, megették, majd meggyújtották a csillagszórókat.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JAN 26

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1021

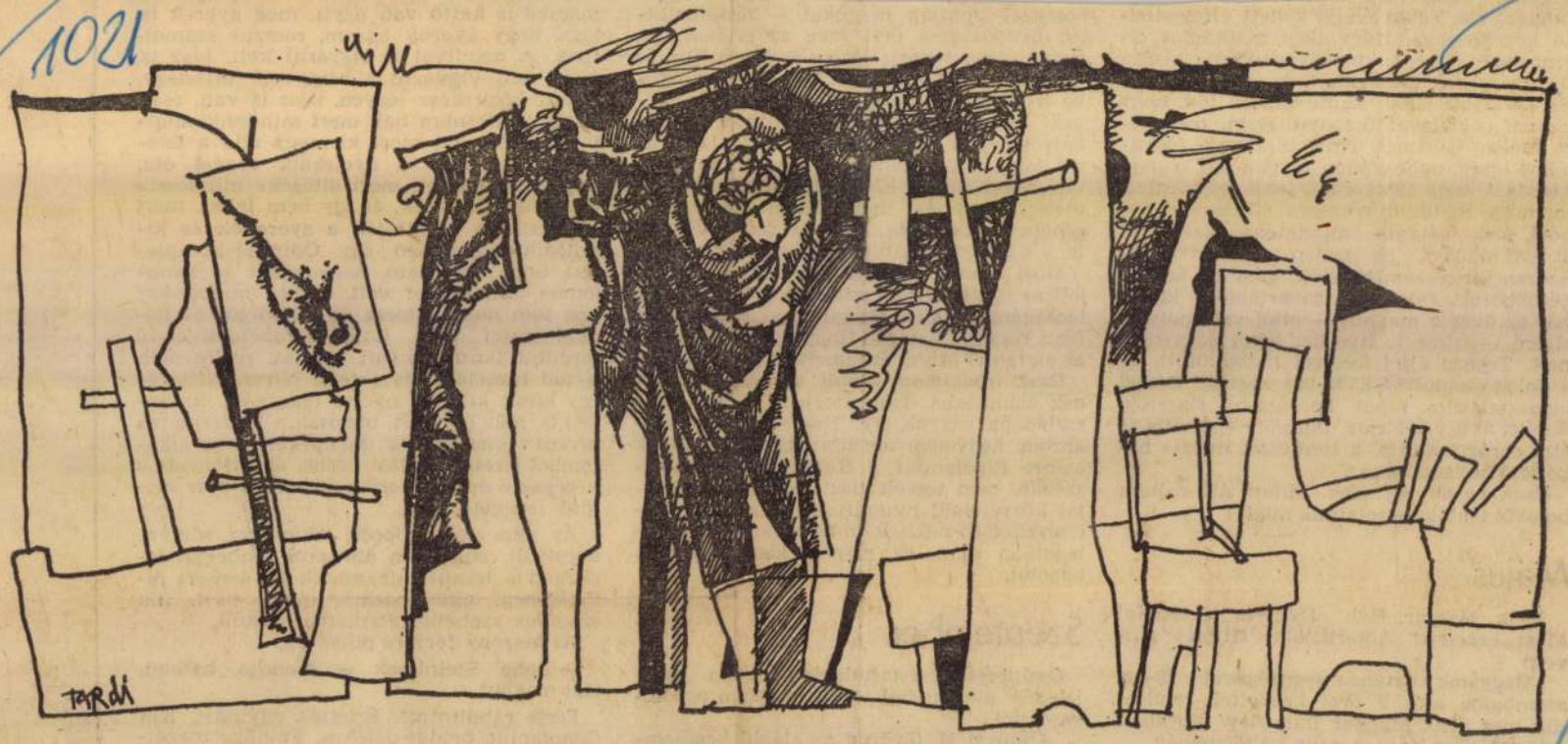

Tardi Sándor: Illusztráció

FELEKI LÁS

A „

— *De mi ebben az én érdemem? — kérdezte a humor legnagyobb mestereihez illő komolysággal Gábor Andor, amikor 65-ik születésnapján felköszöntötték. — Kerek évforduló? Ó, ó! De ha már kerek évforduló, akkor legalább húsz legyen és ne hatvanöt. — Az évfordulók kerekségének ünnepi voltáról amúgy sem volt valami nagy véleménnyel, amit ez az egykori megjegyzése is bizonyít: — Szegény Ovidius! Most lenne éppen kétezerötszáz éves, ha nem ragadta volna el a kérlelhetetlen halál.*

Kilencven év ma már nem is hosszú életkor, nemcsak grúz pásztorok és joghurttal táplálkozó bolgár parasztok érik el, hanem az irodalom és a művészet nagyjai között is találunk örvendetesen friss Matuzsálemeket. Csak éppen nem olyan életmóddal, mint amilyen Gábor Andoré volt. Ő nem a hosszú élet titkát kereste, hanem a kisemberek igazságát. Hősi élet volt az övé, nem hosszú. Embertársaira vigyázott, nem saját magára. A saját életét csak annyira becsülte, amennyire másoknak és „szentséges elveinek" hasznára tudott lenni. Élete a szocializmusé volt, felajánlotta nem is egyszer, legutoljára akkor, amikor a náci Németország megtámadta a Szovjetuniót. Önként jelentkezett fegyveres harcra a fasizmus ellen, betegen, 57 éves korában. „Úgy gondoltam, egy géppuska

bert! Kevesen tudják már, hogy húszegynéhány éves korában ő fordította le Otto Weininger „Nem és jellem" című művét, s mint a magyar nyelv hasonlíthatatlan mestere, megajándékozta irodalmunkat a „Mireio" és a „Roland-ének" gyönyörű fordításával is. Korán megérett benne a forradalmár, a polgári társadalmi rend kíméletlen bírálója. Vígjátékai, például „A Palika", vagy a „Dollárpapa" nem is voltak olyan vigak, mint ahogyan az elegáns közönség végignevette őket. Szatirikus regényei, az „Untauglih úr" és a „Doktor Senki", már megmutatták a fiatal forradalmár öklét. Falusi gyerek volt, a somogyi Új-Nép községben született (jelképes falunév...) természetes, hogy a nincstelen parasztság sorsa is megihlette: Munka után munka, / a tenyéren kéreg, / a ládában semmi! / Mondd csak Uram mondd csak, / ennek most már mindig / így muszáj-e lenni?"

Támadta a háborút, a nagybirtokosokat, a nagytőkéseket, az arisztokráciát — mindenfajta kizsákmányolást. Vajon véletlen volt-e hát, hogy 1919-ben a forradalom ott találta őt az első sorokban? Aztán börtön, majd emigráció. Sokan azt hitték ekkor, hogy Gábor Andor külföldön visszatér ahhoz, „amihez a legjobban ért", a könnyű (?) műfajhoz. Hiszen kifogyhatatlan ötletgazdagságával Hollywoodban,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-968, 337-748, 340-726

Tardi Sándor

ÉLET ÉS IRODALOM

1974 JAN 26

1021

Elémbe állt az Újhidon
Szív és ég szertelen bolondja
Fénnyel a tiszta homlokon
Míg vontatók bőgtek riogva

Tardi Sándor: Illusztráció

mert úgy segítette tanítványait, hogy mindig a háttérben maradt. Nem kész sémát tanított, hanem a valóság megismerésére nevelt.

Podolini mester szabadiskolájából indult útjára Dési Huber István és Sugár Andor, szocialista képzőművészetünk e két jelentős alakja. Ide járt rajzolni Korniss Dezső és Trauner Sándor is, akik később éppen azzal a szemlélettel szegültek szembe, amelyet a Képzőművészeti Főiskolán tanultak. Derkovits Gyula is egy szabadiskolában kezdte pályáját; a Rippl—Kernstok—Vaszary-féle körben, amelynek egyébként Bortnyik Sándor és Máttis Teutsch János is sokat köszönhetett.

Mindez a *Műcsarnok*ban, az *angyalföldi képző- és iparművészek kiállításán* jutott az eszembe. Itt egymás mellett sorakoznak Bortnyik és Derkovits, Dési Huber és Korniss művei. Talán csak Podolinit felejtették ki az olykor nagyon is lágyszívű rendezők. A tárlaton szinte minden alkotó fellelhető, aki valaha a tizenharmadik kerületben lakott vagy dolgozott.

Nem a szervezők tehetnek ró-

nyörködtetni is tudott.

Csalódásom igazi oka: tás felét naiv művészel alkotják. Akik tudvalevő sem voltak amatőrök, bá a festészetükkel keresik ket.

De ez még nem indok galmak összemosását. N vészt vétek lenne taníta tőröket viszont csak akko telme bemutatni a főváros egyik legnagyobb kiállítóhelyiségében, ha közük van a művészethez. Közük pedig csak akkor lesz, ha tanulnak. Mert a naiv művészetben sem a dilettáns primitívséget, hanem az elveszett *kultúra* eredeti tisztaságát csodáljuk.

Sokan vannak, akik amatőrként kezdték a pályát. Ki tagadhatná, hogy Banga Ferencnek, Hencze Tamásnak, Gulyás Gyulának vagy Sziráki Endrének helye van az országos seregszemléken. Nem főiskolán, hanem szabadiskolában tanultak. De tanultak. Az Ernst Múzeum tárlatán viszont inkább olyan amatőröket látunk, akiknek csak szórakoztató időtöltés a képzőművészet. Vallom: kapjanak helyiséget, ahol nyugodtan dolgoz-

versengesnek: a két főiskolán nemrég végzett *alkalmazott grafikusok* mutatták be műveiket. A tizenhárom fiatal munkái közül a két legjobb grafika: Helényi Tibor katalógusa és Bányai István egyik plakátja. Mindketten az Iparművészeti Főiskolára jártak. Ebből azonban még nem szabad messzemenő következtetést levonnunk. Az iparművészetisek munkái formailag korszerűbbek, de gyakran gondolatszegények. A formai megoldásoktól eltekintve nincs olyan óriási különbség az iparművészetis Antal Pál és a képzőművészetis Szyksznian Wanda között. Nemcsak az számít, ki milyen iskolát végzett. Végül is mindenkinek láthatatlan önmaga a leghűségesebb mestere.

1974. JANUÁR 26.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JAN 26

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1021

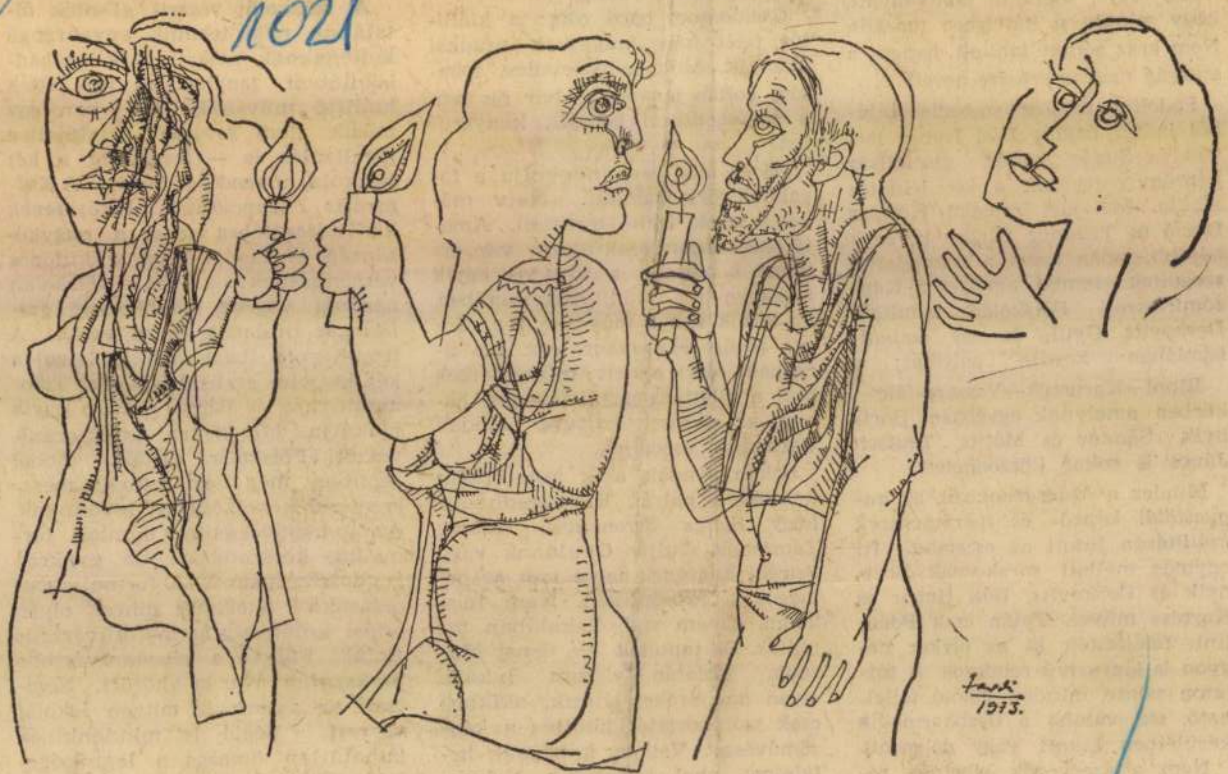

Tardi Sándor rajza

híreink

A MŰVÉSZETI ALAP DÍJA

Dr. László Zsigmond Erkel-díjas zenetörténésznek és irodalomkutatónak ítélték oda a Művészeti Alap Zeneművészeti Szakosztályának 1973. évi díját. Kiemelkedő zenetörténészünk a magyar verselmélet, a rím, a vers és zene összefüggéseinek vizsgálatában elért eredményeiért, valamint a zenei prozódia, a magyar zenetörténet, a zenekritika és a zenei műfordítás területén kifejtett munkásságáért részesült a művészeti alap díjában. László Zsigmond legfontosabb művei: A kuruc balladák (1917), 36 francia népdal, műfordítás (1949), Liszt Ferenc és az orosz zene (1955), Az ifjú Liszt (1962), valamint Ritmus és dallam című munkája (1962), amelynek újdonsága: a vers és ének összekapcsolásán túl a beszéddallam bevonása a ritmikába.

ÚJ AURORA

Irodalmi, művészeti és közművelődéspolitikai antológiasorozat indult Békéscsabán, *Új Aurora* címmel. Az antológiasorozat névválasztásával az 1913-ban, Békéscsabán alakult Aurora-kör hagyományát vállalja. A kiadvány beköszöntőjét *Darvas József*, a szerkesztőbizottság elnöke írta: „Nekem különösen kedves, hogy barátaimmal, földijeimmel együtt az Új Aurora megszületésénél bábáskodom. Szűkebb hazámat szolgálom ezzel is, s ennél alig- felvette Somogyi Imre nevét. *Horváth Ferenc* színművész montázsszerű összeállítást olvasott fel a Somogyi Imrével foglalkozó írásokból és az ünnepelt műveiből, köztük kiadásra váró tanulmánykötetéből.

KÖNYVTÁR ÓBUDÁN

A Fővárosi Könyvtár 8-as számú fiókját 1923. szeptember 2-án nyitották meg Óbudán, két tanteremben, amelyet a Kórház utcai iskola engedett át. Az alapítás félszázados évfordulójára jelent meg *M. Vásárhelyi Judit, dr. Varsányi Lívia, Bakó Jánosné* és *Jancsovics Klára* tanulmánya: *Az óbudai 8-as számú könyvtár ötvenéves története* (a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kiadásában). A szerzők az alapítás előzményeinek leírása után részletesen ismertetik a könyvtár történetének főbb eseményeit. 1934-ben a könyvtárat a Fő tér 5. számú házban helyezték el. A jelentős állománygyarapodás, valamint az olvasók számának többszörösére növekedése ellenére ma is a két — udvari — lakásból kialakított helyiségben szűkölködik. A körülmények ellenére korszerű feldolgozási és kölcsönzési módszereket alkalmaznak. A harmincas évek elején például annotált katalógus készült, szellemi szükségmunkások — *Fodor József, Körös Andor, Marconnay Tibor* és mások — segítségével.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1974 JAN 2 6

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor: Csendélet (fametszet)

felkereste befolyásos ismerősét.

A lány a képzőben is jól tanul, s már el is felejtette a felvétele körüli bonyodalmakat. K. István azonban többé nem álmodik a tábla előtt álló lányáról. Gyakran ébred fáradtan.

Az elégedett

Elégedett emberek más munkaterületen is kevesen vannak. A tanácselnökök között meg egyenesen ritkaság az ilyen. *A. Imréné* a kevesek közül való. Így beszél:

„Tizenegy évvel ezelőtt lettem tanácselnök. Noha a korábbi életemben nem sok dolgom akadt a hivatalokkal — a termelőszövetkezet kertészetében dolgoztam —, új

az orvosok, állatorvosok;
Fiat, Zsiguli — a termelősz
zetek agronómusai; Wartbu
da, Trabant — iskolaig
Csak hétfőn üres a tér.
zsúfoltak az autóbuszok,
reggeli vonat. Ekkor érk
tanácsiak.

Akadályok

Dr. J. E-t, az M-i járási hivatal elnökhelyettesét — Ny. György példájára hivatkozva — a tanácselnökök elfoglaltságáról kérdezem.

— A tanácselnök munkája rendkívül sokrétű. A jogszabályokba foglalt kötelezettségek mellett, különösen a kisebb közösségekben, számonkérik rajta a sportegyesü-

dolgo
gyobb megrázkod
kahelyet változtathat. Hasonló k
rülmények közt a tanácselnöknek
nincs hova mennie, ott kell hagy-
nia hivatalát. Sajnos, a közvélemény a termelésbe visszatérő funkcionáriusra még ma is, mint bukott emberre tekint.

— Másik távoltartó ok lehet a gazdasági vezetők és a tanácsi vezetők között gyakran előforduló, harmonikusnak egyáltalán nem nevezhető viszony. A községekben működő termelőszövetkezetek, állami gazdaságok a tanácsokét messze meghaladó anyagi eszközökkel, járművekkel rendelkeznek. A tanácsiak gyakran kérnek, nem a maguk, hanem a közösség számára, segítséget. A gazdaságok legtöbbször segítenek is, de így bizonyos fajta függőség jön létre, ez csökkenti a tanácsi vezetők tekintélyét. Szélsőséges példaként említhetem egyik községünket, ahol a soha ki nem mondott, de mindenki által ismert rangsorban a tanácselnöknek csak a tizenkettedik-tizenötödik hely jut. Megelőzik őt a községben működő híres állami gazdaságnak nem csupán a legmagasabb beosztású, de a középszintű vezetői is.

— A harmadik dolog ugyancsak a tekintéllyel függ össze. Az új tanácstörvény a községi tanács, illetve az elnök hatáskörét számos vonatkozásban bővítette. Ugyanez a törvény azonban a hatósági ügyek intézéséből gyakorlatilag kirekesz-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-743, 340-726
1974 JAN 26

ÉLET ÉS IRODALOM

1021 Tardi Sándor

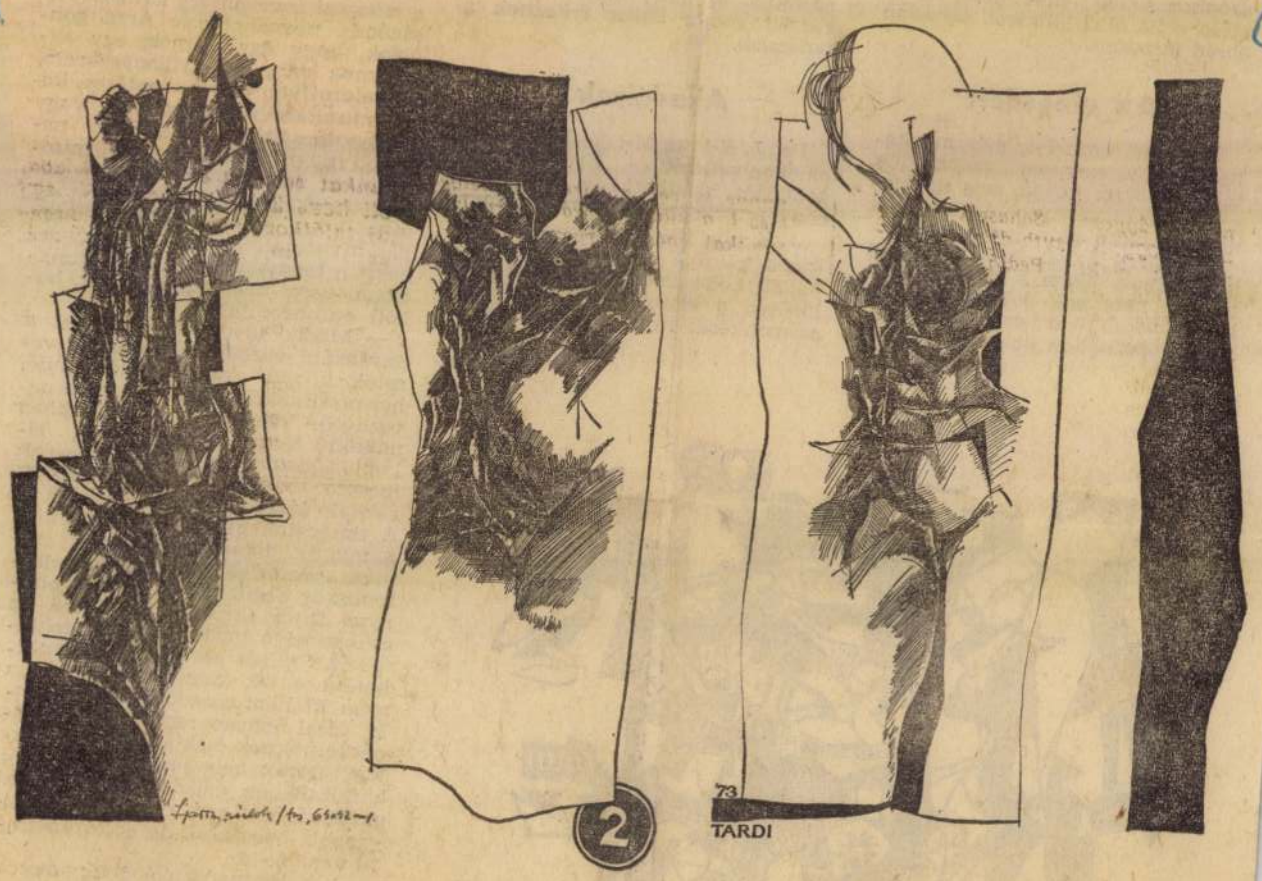

Tardi Sándor: Beszélgetők

rálja honfitársainak beteg valóságérzékét, mint az a poéta, aki ha jómódba kerülne (állítólag) befejezné a pályáját.

★

Minden prózaírónak vállalnia kell, hogy olvasói a maguk tapasztalatához és képzeteihez mérik hőseit, s hogy gondosan tervezett, szeretettel álmodott, lebegő, vagy földönjáró alakjait a maguk valóságképéhez mérik. Bertha Bulcsú íróportréinál a mérce — az életműből kibontakozó és az olvasóban élő kép.

Ezért több az *Írók műhelyében* — irodalmi tárgyú-rangú novellák gyűjteményénél. Mert az élő irodalom szubjektív kalauza és a holnapi irodalomtörténet objektív forrásmunkája. Amelyben Illyés Gyula gránitba faragott mondatai az író társadalmi felelősségérzetét őrzik, Juhász Ferenc egylélegzetre kiszakadó próza-monológjai a költői valóság megteremtésének munkamódszerét. Vas István önirónijával Zelk Zoltán rezignációja s Garai Gábor határozottsága polemizál. Az utóbbi időben még a könyvesboltokban sem érezhettük — sajnos — az irodalom sokhangú kórusának ezt a gazdagságát.

Talán csak a lényeges és lényegtelen motívumok rostálásának feladata elől hátrált meg a szerző: a beszélgetések szubjektív előzményeinek, tárgyi körülményeinek részletezése, az aránytalanul hosszú kitérők, válasz nélkül maradt túlzások elhagyása még erőteljesebbé tette volna a maguk nemében ugyancsak műalkotásként bírálható és bírálandó interjúkat. Hiszen a négyszemközti beszélgetéseknek ezúttal sokezer tanúja van.

jelentésrétegei többnyire fölfej
tők.

Modorosságaival együtt is k
teles költői tehetséggel nyarg
vesszőparipáit, melyeken ve
versre „kilovagol egy őszi e
ből." Emlékezetünkben tart
megmaradnak az ilyen sorok: „I
dulatlanságom a halál kezesl
sa"; „zászlókra hull a szél"; „
nyereggel vágtat a forradalc
„sárga falevelekből kanárizápor
Pontosság és nagyvonalúság szerencsés találkozásai ezek.

A nyelvtisztítókat heves ellenállásra ingerli majd — s nem minden esetben védhető: hosszabb mondatai gyakran szenvednek tengelytörést, s némely verse olvastán úgy érezzük, mintha kerülné a magyar szavakat. „Iróniám hátrálva destruál" — ezt például anyanyelvén is mondhatta volna.

Költői vállalkozását saját szavaival és Benedetto Croce-idézetével summázhatom leghívebben: „Sokminden hiányzik innen, de érezzük, hogy »férfiak módján élünk a jelenben«".

●

Minden költő embertípust, magatartást és életformát képvisel azáltal, hogy verseinek ő a közvetlen vagy közvetett alanya. Szepesi Attila, *Hegedős-ének* címmel megjelent második kötetének tanúsága szerint, azokra emlékeztet, akik farmernadrágosan, autóstoppal, vicinálison és gyalog járják az országot, s a szomszéd népek földjét. S ez nemcsak Csokonai és Petőfi nosztalgikus, költős utánozgatása, hanem egy Európa- és Amerika-szerte elterjedt

földjét, nevelkedése és vándorlásai színhelyét, kulturális élményeit kendőzetlenül tárja elénk; a régies nyelv nála nem a homálykeltés eszköze.

Lényeges vonása Szepesi verseinek a zeneiség. *Pentatónia, Kóró-muzsika Régi táncdalok, Etűdök, Hegedős-ének* — a címek is jelzik a költőnek ezt a vonzódását. A *Régi táncdalok* egyikében ilyen erőteljes dobbantású a ritmus: „Péter férjem kotyogó korsó — vén csont a velőd hol van — csiszeregsz hortyogsz — csuklasz mordulsz — sorvadsz savanyú borban". Közvetlenség, játékosság, archaizálás, zeneiség — körülbelül ezek a legjellegzetesebb tulajdonságai a *Hegedős-ének* verseinek.

A kötet vége felé sarkalatos fordulatot ígér: „mi jön? A BELSŐ VÁNDORÚT". S a könyv zárósorai: „ÚJ VÁNDORLÁS ÉS ASZÁLY KÖVETKEZIK". A nagybetűs tipografizálás is az elhatározott, vagy önkéntelen befelé fordulás jelentőségét érzékelteti. Vajon ettől a változástól várja-e verseinek nagyobb hőfokát, magasabb intenzitását? Vajon így kívánja fölszítani kitűnően fölszerelt ötvösműhelyében a tűzhely parazsát? — E kérdésre harmadik kötete hozhat választ.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1974 JAN 26
Tardi Sándor
1021

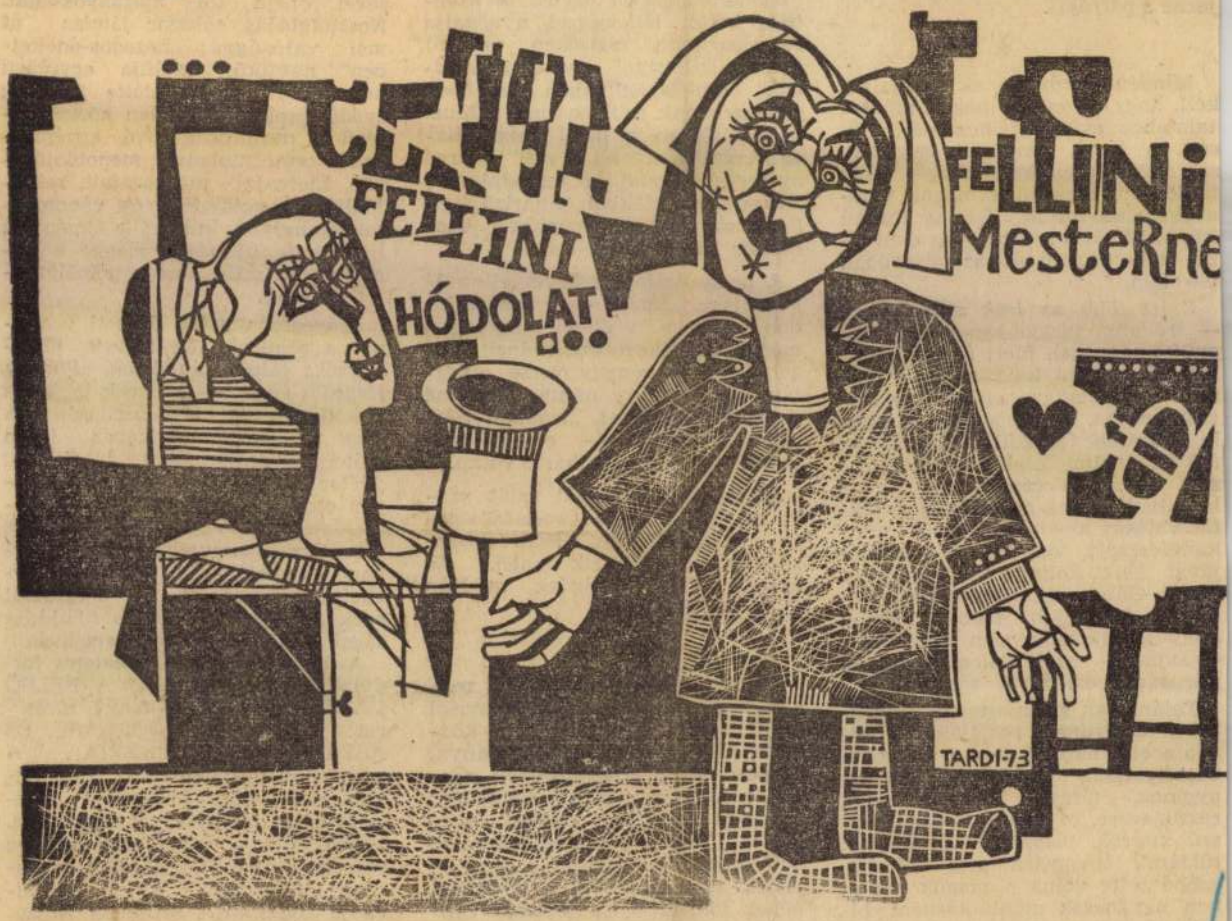

Tardi Sándor linómetszete

; és a kritikusok díjáért

nyertese) érdemelte ki Az Illés szekerén című Ady-versre komponált kantátájával. A művet a Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekara és Énekkara adta elő, Lehel György vezényletével. A kantátáról tavaly tavasszal írtam részletesen az Élet és Irodalom hasábjain.

A hangszeres zene felől az énekes-szöveges műfajok felé lassan közeledő zeneszerző pályájának olyan alkotása ez, amelynek közönséget kereső hangját a társadalmi zsüri jól hallotta meg. A siker fokozza az érdeklődést a Halotti beszédre írott nagy Durkó-oratórium közelgő bemutatója iránt.

Részletesen számolok be a kritikusok által legjobbnak talált kompozícióról, *Szőllősy András* Musica Concertante című kéttételes művéről. A zágrábi biennalen mutatta be tavasszal Mihály András vezetésével a Budapesti Kamaraegyüttes. Eljátszották Grazban a Stájer Ősz keretében s éppen szilveszter előtt Budapesten is. Hat fúvós és öt vonóshangszeren 22 művész muzsikál együtt. Mind a 11 szólam önálló, szólisztikusan versengő, ezért illik a műre a barokk időkre utaló cím: koncertzene. A résztvevők között szinte a klasszikus versenymű szólistájának vezetőszerepét tölti be roppant igényes szólamával a kürtös.

A kompozíció két tétele szerencsésen egészíti ki egymást. A hosszabb, szervezettebb, *quasi sonata* feliratú első tétel határozott ritmusú, világos témaprofilú zene, hagyományos értelemben is az. Igen aktív, sőt lendületes. Energiája először indulószerű dallammá szerveződik, de végül is az egyenes vonalú mozgás megszűnik és a zene hólabdaszerűen növekszik a csúcspontig, s onnan ereszkedik le a tétel befejezéseként. Ez az elcsendesedés teszi lehetővé a szünet nélküli átmenetet a második tételbe. Ez a rész, *quasi epilogo*, lassú tempókarakterű, lírai hangú. Éppen ritmusainak tétovasága adja egyik jellegzetességét, színezése — például egy lágy harangozásra emlékeztető hanghatás — a báját.

Szőllősynek az utóbbi években ez már a harmadik kristálytisztán formált, gyönyörűen leírt, tetszetősen hangzó darabja. Rendezett, anyagszerű. A gondolatok világossága, a technika biztonsága jellemzi. A hagyományban és az elmúlt évtized műhelygyakorlataiban egyaránt okosan tájékozódik, színvonala a magyar s az európai élvonalat képviseli.

A Musica Concertante nem kezdeményez többet és mást, mint a Trasfigurazioni és a Musica per Orchestra, de testvérei arcvonásait a koncertzene virtuozitásával, a kamarazene szólisztikus lehetőségeivel és indulatosabb ritmusfantáziával színezi, gazdagítja. S a három kompozíció együtt — mint az 1973-as seregszemle mesterhármasa —, azt hiszem, vitathatatlanul juttatta Szőllősy Andrásnak a magyar zenekritikusok egyhangú elismerését.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1974 JAN 26

Tardi Sándor

1021

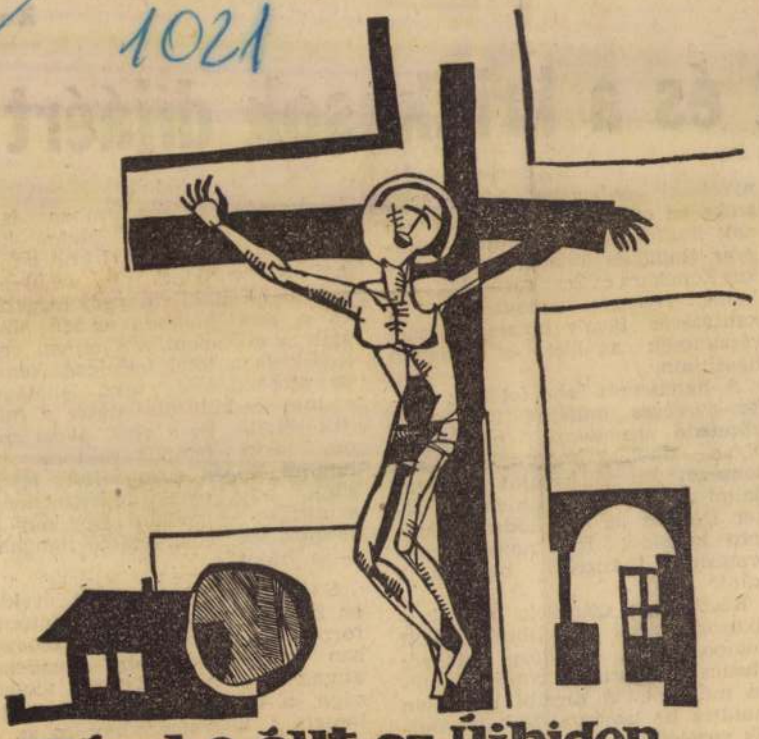

Elémbe állt az Újhidon
E nyomorúságos alakzat
E koldús akit fukaron
Saját kinjai befalaztak

Elémbe állt az Újhidon
Most is mint akkor
füstgomolyban
Aki énvoltam egykoron
Ki énvoltam hajnal-koromban

Tardi Sándor: Illusztráció

kienged a szobából,
ügyes-bajos napjaim
ravasz védő-árkából.

a szemnek értelmet ad,
szabadba visz, süt a nap,
süt a büdös zugokba,
szívem méltón dolgozhat,

háztetőkről fröcsköl rám,
kioltja cigarettám,
hátba üt, egyenesít,
kitárja sötét gunyám,

táncoltat lábujjhegyen,
szárnyak közül énekel,
szél a kallódó pihét,
énekéhez fölemel.

a bőr ruhát cserél,
változnak látványaim,
velük a hús, a vér
elveszti aranykorát,
a szabadba valót,
a jászlakhoz állító
kötelek már láthatók.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 JAN 26

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor
1021

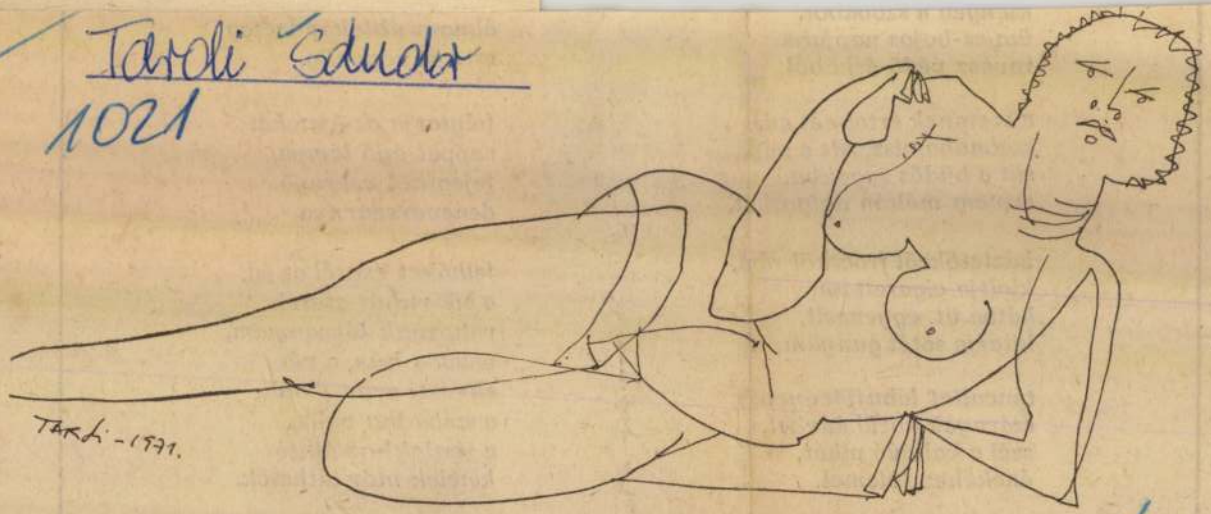

Tardi Sándor rajzai

döntőben Szendi megelőző biztonsággal legyőzte a válogatott Lotallert, majd az elődöntőben a Miskolcról Budapestre igazolt Molnár Anna ötjátszmás csatában a tavalyi Budapest-bajnok Magost ütötte el a döntőbe jutástól. A férfi egyes negyeddöntőjében Tímár nyert a kiemelt Börzsei ellen, aki így nem jutott a legjobb négy közé. A küzdelmek ma folytatódnak. (MTI)

Tömegsport

A Dél-zalai Víz-, Csatornamű és Fürdő Vállalat (Nagykanizsa) tömegsport bizottsága két sportágban háziversenyt rendezett amelyre

felkészülését az 197
tokra, változatlanul
szakvezető Uzsoki
sével.

A Mezőgazdasági F
csarnokába, a csapa
állandó belépőt vált
készülést végző já
január 8-tól heti hat
gyon intenzív mun
az alapozás igen fár
ben és szabadban n
adatait.

— A hét végén fe
alapozást, majd feb
technikai, taktikai k
Az április 10-i bajn
formábahozás időszak
kában 19-en vesznek
pus (Somogyi, Kova
mezőnyjátékos (Fod
Szűcs, Szöllősi, Pról
Czimmer, Seres, Kov
Fülöp, Hrebik, Kerés
Papp). A fiúkkal é

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ZALAI H
1974 FEB

Tardi Sándor 3

derét. Rá a fé- halódik. És éppen mi vállal-
és
k-
sz-
át-
lo-
rát
a

uk
Ia-
sz-
is
tő-
nz,
dig
És
al-
ebb
Az
int
ás-
ny-
kat
nő-
dik
ne-
szo-
Ho-
l is
gy a

1021

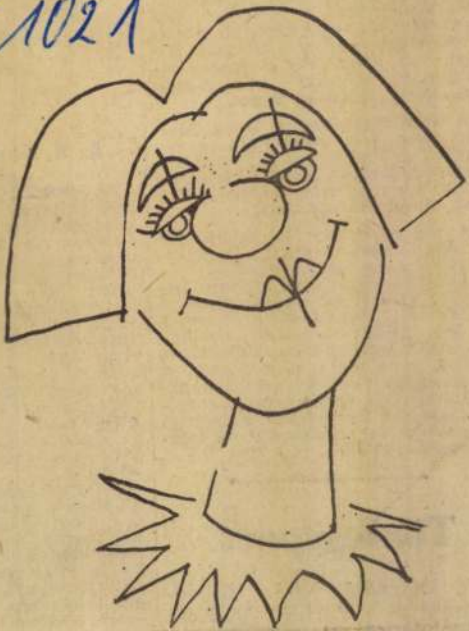

Tardi Sándor rajza

...ugyak kaztunk a fölserkentésére.

a fazek, s a kutya termeket, kisvend
költ az asztalnál, megfordult.
e, hogy a neki vá- Mindegy — topp

ekei

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 FEB — 2

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

Kati [illegible] a rendező nagy invenciót árul el a többi szereplő — Von Bog, Bencze Ilona, Erdélyi Kati — mozgatásában is.

4021

Tardi Sándor metszete

Képzőművészet

a kérdésre itt szoktak felelni is:
Köszönöm, jól. Köszönöm, elég jól.
n az orvos, eldugjuk a cigarettánkat.
em az orvost figyelem, hanem mögötte
lyosó végén az ajtót. Nyílik. De nem
c jön be rajta.

goc magyarul annyit jelent: Gyöngy.
De hát hol van?
hivatalban a hivatalnok széttárja a
át.
Valamit csak tudnak — hangosan
dom. Talán kiabálva.
fejét rázza.
Velem volt!
iába mondom.
És mi a másik neve? — kérdezi.
Nguyen... — mondom bizakodva. —
yen thi...
Itt minden második embernek Nguyen
aládneve — mondja a tolmács. — Mint
tok a Kovács vagy a Szabó. Olyan a
yen név.
GAZ terepjáró éles kanyart vesz, fékez,
ugrik. A ponyva oldalán szakadások, a
i elejét fonnyadt-zöld-leveles ágak ál-
ák. Ők sem tudnak semmit.
Tovább!
Külügyminisztérium. A Thong-nhat. A
ícsműhely. A repülőtér. A Ba-dinh tér.
És a két kerékpárt azt megtalálták?
A két kerékpárt igen. Azt meg.
z egyetem. A rendőrség.
Együtt voltunk! Mondom!
Tudjuk.
indenki csak néz. És senki sem mond
mit. Van, aki mosolyog. De miért mo-
og, ha nem tudja megmondani, hogy
van.
Hué úton rengeteg ember jár. Egy-egy
egy villanásra, mintha az övé lenne.
em.
könyvesbolt. A *gyár*. A *posta*.
incs.
e ha meghalt, ha meghalt volna, lenne
mi jele, ami mutatná. A gyűrűje hová
akkor? És a hajából a csat...?
.
nie kell.
posta melletti tér pavilonjában estén-
zenekar játszik, Beethovent, Mozartot.
n körégyűlnek.
ncs.
talán.
m ő.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1974 JAN 26

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor rajzai

történetbe Goethe révén.

Mindig vannak Eckermannok. Hogy manapság ritkul a számuk: az lehet annak következménye, hogy egyre kevesebb a Goethe. Lehet annak is oka, hogy fogyatkozik a hűség és kitartás: egy ember nehezen cövekel le egyetlen nagy ember árnyékában, s ha megteszi is: miután a Nagy Példa azt mutatja, hogy a gondolat és az eredetiség könnyen jön, a neo-Eckermann azt hiszi, belőle is úgy árad majd, mint Mesteréből — a leírás helyett azután maga kezd írni, ami nem mindegy.

„Az új Eckermannok türelmetlenebbek — panaszolja a kiváló esszéista —. Nem várják meg a Goethék hívó szavát, *ők* szemelnek ki maguknak valakit... és jegyeznek, jegyeznek mindent lejegyeznek." És megvilágítja az esszéista, hogy „ezeknek az írásoknak szépsége és ereje éppen a visszatekintő író megrendültsége, a kivételes és súlyos pillanat, hogy felidézzük, és másodszor is átéljük, ami velünk és körülöttünk történt. A kimondott vagy leírt szót az teszi súlyossá, hogy szó és tett előbb megméretett." És figyelmeztet, szinte kiáltva: „Goethék, válogassátok meg Eckermannjaitokat!"

De a figyelmeztetés ellenére is akadnak ma a halhatatlanságba pótüléssel bejutni akarók, akik

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-745, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1974 JAN 26

Tardi Edudar

/ 1021 V.Z.

NÁDASS JÓZSE

HA TALÁLKOZNAK

A színhely mellékes, az időpont is, az bizonyos, hogy egy külföldi nagyvárosban történt, Prágában, Bukarestben, Bécsben, Berlinben — három vagy öt hete, de ez sem lényeges. Előadást tartani hívtak oda, én elegedetten és idegeimben egy kis várakozással, feszültséggel érkeztem meg, úsztam fel a szobámba az ismeretlenül is ismerős szállodában. Sem a gépírónőm, sem a szedő nem tévedett, az előző mondatban helyesen áll, hogy „úsztam". Megérkezést, emelkedettséget, rögtől elszakadást, egyszóval úszó lelkiállapotot jelent. Belebegtem hát a lift ajtaján, nyugtattam magam: ne izgulj, ne bontsd ki, ne szedd darabokra a történteket, a fiatal fiú vagy leány megnyom egy gombot a lift oldalán, és mi emelkedünk néhány emeletnyire, most meg, veszed észre, megállunk, függünk a levegőben, négy fal között, az egyik falat félretolják, az a fiatal uniformisos tolja el, egész nap ez a foglalkozása, naponta harmincszor, nyolcvanszor, százszor teremt új világot, ismeretlen embereket különféle országokból felszállít különböző szobákba, az emberek, férfiak, nők, öregek, fiatalok valamennyien megérkezettek, értsd meg, azért utaztak, hogy itt, kisebb-nagyobb fáradtsággal izmaikban, idegeikben megérkezzenek, átmeneti-

talán mégsem? Most hagyjuk ezt a marhaságot, tisztáznom kell a gondolataimat, összegeznem, koncentrálnom kell, háromnegyed óra múlva jön a kis nő, aki a szövetség megbízásából kísér, lemegy velem a nagy terembe, aztán kezdődik a szónoklatom. Jaj istenem, ha olyan okosakat tudnék mondani, mint amilyeneket elgondolok ilyenkor, amikor csak én vagyok, semmi beosztottság, egyetlen címke sem ragad rajtam. Most itt vagyok ebben a szállodai szobában, de nem légüres térben, 2826 helyen ellenőrzik voltomat, létemet, hogyan mondta a drága Attila?

Ablak is van a szobában, most látom, nem az utcára nyílik, ez előny, nem olyan zajos a szoba, franciaudvarra néz az ablak, odaállok, kitekintek, már késő délután van, délben indult a repülőgép hazulról, csak egy szobából sugárzik fény, szemközt az alsóbb emelet ablaka nyitva, a lámpa ég, egy asztal van az ablakhoz tolva, rajta valami fekszik, és egy munkaruhába öltözött férfi hajlong, ügyeskedik, mit csinál ez az ember, mivel foglalkozik, nem lehet szállodavendég, valami edény is áll az asztalon, folyadékkal, és ez a hosszú valami, az micsoda? Egészen közel megyek az ablakhoz, majdnem kihajolok rajta, erőltetem az agyamat, nem túlzás-e, hogy szegény hetven éven túli agyamnak állandóan új feladato-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 FEB – 9

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

ODALOM CIKKEIHEZ

1021

Tardi Sándor: Pár

ıropa

t vívott harc?

teljes kohója. Megkezdődött a *közép-európai fegyveres erők és a fegyverzet kölcsönös csökkentéséről szóló tárgyalás* is, amelynek az európai történelem első ilyen jellegű szerződését kell tető alá hoznia.

Az enyhülés vitathatatlan jelei mellett — sajnos — felsorakoztathatjuk azokat a fejleményeket is, amelyek az enyhülés ellenfeleinek tevékenységét bizonyítják. Tanúi lehetünk például *a reakciós, háborúpárti imperialista körök aktivizálódásának* egyes tőkés országokban, például az Egyesült Államokban. Ezek az erők más országokban is igyekeznek szabotálni a megkötött szerződések betartását, és ily módon fékezni, lassítani — végső soron pedig megállítani — a kelet—nyugati kapcsolatok normalizálódását. Ezt célozta például egy *nyugatnémet kormányhivatal megnyitása Nyugat-Berlinben.*

Fennmarad, sőt *helyenként erősödik a fegyverkezési hajsza.* Nem véletlen, hogy a Pentagon és az amerikai pénzügyi szervek éppen most követelik NATO-szövetségeseiktől a katonai kiadások *növelését.* A NATO *új támaszpontokat* léte-

Helsinki: az európa

élénkülésére — hívta fel a
gyelmet havannai beszédéb
*Leonyid Brezsnyev: „Előfo
dulnak nyílt beavatkozási k
sérletek is más államok bel
életébe. A reakciós propagan
szorgalmasan hinti rágalma*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 FEB. 7 NÉPSZAVA

Tardi Sándor

NÉPSZAVA

1021

Tardi Sándor: Élet

üzemben szereztek!
jú korban is jelentk
dalmilag hasznos ér
tése munkált bennük
lában (és nyilván otth

Aligha szükséges to
a fentiekhez. A felnő
lete és becsülete forog
kalmakkor és még vala
ka megbecsülése! Újra idéznem kell a cikkből: „... sajnos, tapasztalható, hogy az értelmiségi szülők gyermekei bizonyos fölénnyel nézik a fizikai dolgozókat". Ez már bizonyos rétegek szemléletének olyan kancsalsága, amelyen éppen az ilyen és hasonló gyári tapasztalatokkal lehet és kell változtatni!

A szünidő jön, közeleg. Alig van vissza két hét. A legtöbb diák szüneti tervei is kialakultak. Azt kellene elérni közös erővel és összefogással, hogy a szünidő élményei semmilyen vonatkozásban ne csúfolják meg a szép várakozásokat sem az építőtáborokban, sem az üzemekben, sem a gyümölcsöskertekben! Varázslatos, „más" világban történő utazás minden ilyen nyár, az élet megismételhetetlen korszaka, s örök életre kísérőink lesznek azok az élmények, amelyek ebben a korban érnek bennünket! Ekkor dől el, hogy építésre vagy pusztításra kap ösztönzést az emberi lélek!

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 MÁJ 21

Tardi Sándor,

NÉPSZAVA

grafikusművész

1021

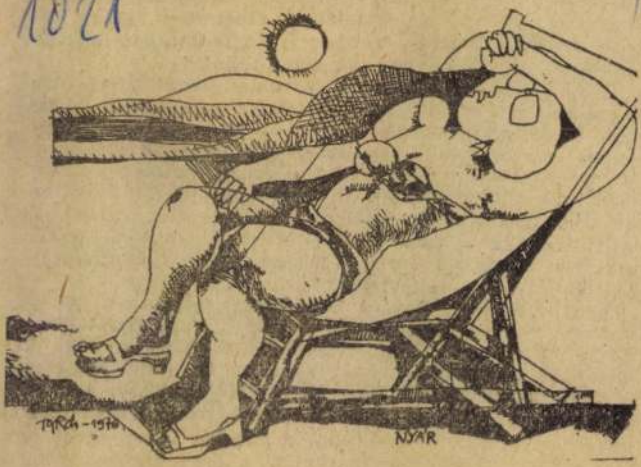

Tardi Sándor: Nyár

hangul
feketé
mnének
ó csalj
talán
ik min
ak, he
se láttam őket, a liget
és fiatalságé, s ha véletlenül
ott, sose a fekete öregek, csak
llett sétáló párok, akik nem
elfordították a fejüket, ha a
egy-egy fehérlő ülep. És té-
egszebb a liget, minden reg-
ánt, megelőzve a döcögő tu-
t, éles, friss hidegben fujtat-
, mint a lovak; vagy éppen
ött lopva vásárolt és rejtett
san nyújtva az időt, mintha
égis eliramlik, magával so-
évek örömét.

se a szakma, se az osztály-
nyok se tudtak lekötni any-
gy új gitár a Steiner boltjá-
kkoriban megjelenő Selmer
ihogtató, nyávogtató és vissz-
i mindent nem csináló cso-
a mikrofonokról. Jó fél
umi mosdóban, az első idők
des kis közönségünk szer-
ermek érzékeny fülű lakói-
gtanult Rolling-számot néha
k a mosdókagylókon ücsör-
nekik, amit csináltunk, és
ért tetszik nekik. Három ak-
ink is kedveltek voltak,
egy-egy periódusnyi szólói
a Sárgák dobosának telje-
öbbek szerint. Érdekes ta-
voltak barátok. Csacsa és
yan, egy suliba is jártunk,
yunk a kóterban, de se Ku-
n tudtunk mit kezdeni, ha
vagy a zenéléssel kapcsola-
ttünk. Amikor azonban ját-
dóban, tökéletes volt az
a beütötte a négyet, és mi
en. Kutassi eldobta ugyan
t, ha rászóltam, mert mu-
r, hanem gé moll következ-
ühöngte magát valahol, s

fűrészével három
gal együtt hároms
Egy hétig nem
a gitárjainkat far
rabokkal és smir
zalt a Steinernél
cselt, kapcsolókat
fehér zománcfesté
a Dugár egy recs
honnan, így a szó
visszhangozhatott
Már jól benne
még esett a hó,
és barátságos; a d
lett megpályáznu
Mikulás-estre kés
lakóit a nagy ba
nekart szerezni, a
kötve, így szóba
fog zongorázni, de
letet, elvetették, a
egyik emeleti háló
— Miért nem
Persze, kitört a
a hű Dugár, a rö
mondta:
— Tényleg, mié
A Csótány nevű
zenhat milliméter
jait, remek erősítő
erősítőnek, hogy
teni; a kolesz há
dobfelszerelést a
ebédlőteremben re
zárásával, a zenek
gár mint techniku
lis szaktekintély é
ideológus és a h
gítőnek egy-két
jól tűrték, a Csót
Végül mégse gy
egyébként rém ké
Kis Helda engedé

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Tardi Sándor.

ÉLET ÉS IRODALOM
1980 MÁJ 24

grafikusművész

1021

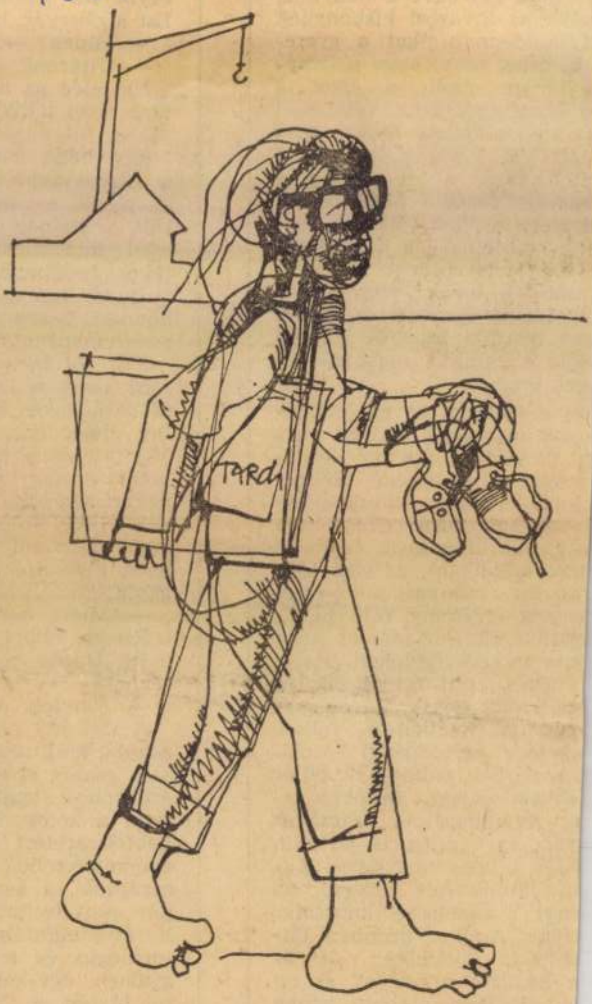

Tardi Sándor: Itt a művész

Tardi Sándor

Csoport

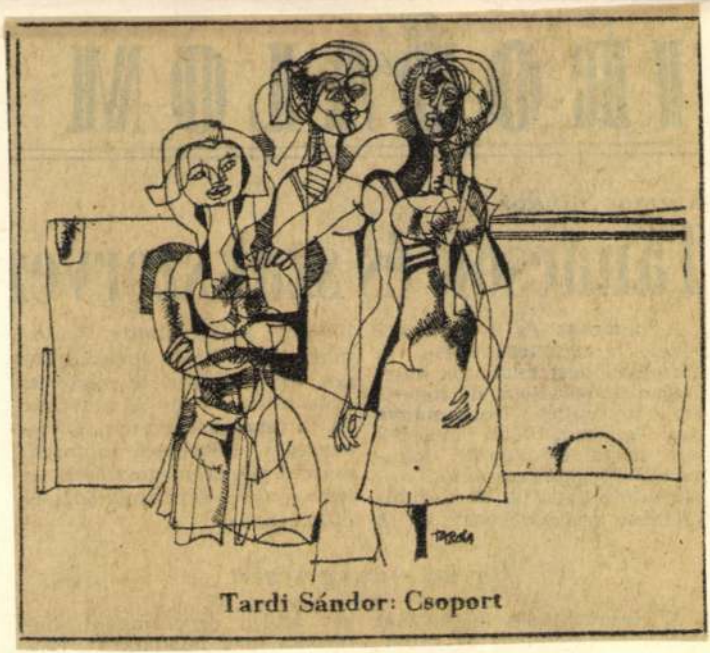

Tardi Sándor: Csoport

Népszava, 1978. julius 29./6.old.

Tardi Sándor

Napraforgók

Népszava, 1978. szept. 2./7. oldal

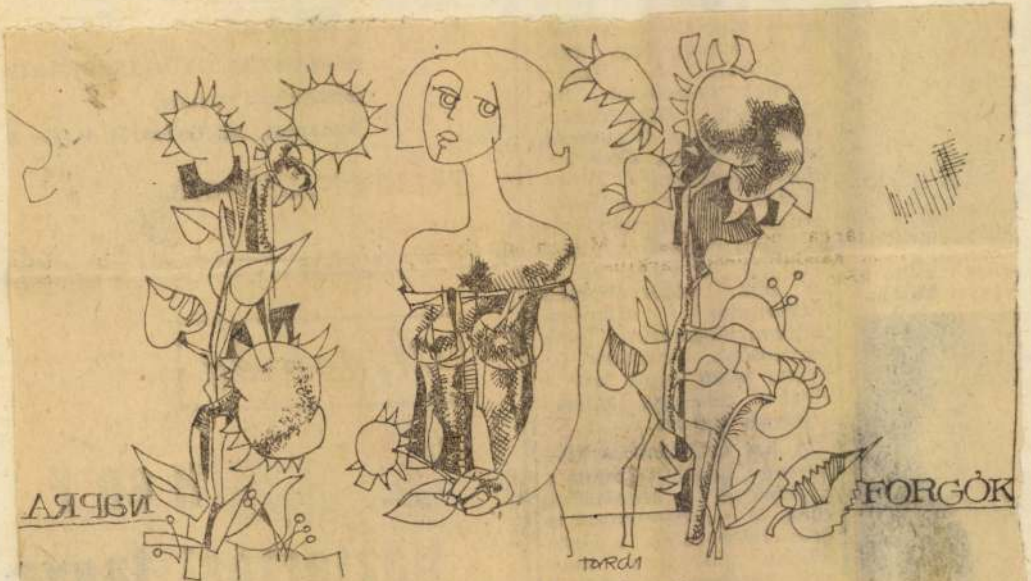

Tardi Sándor: Napraforgók

Ildikó...

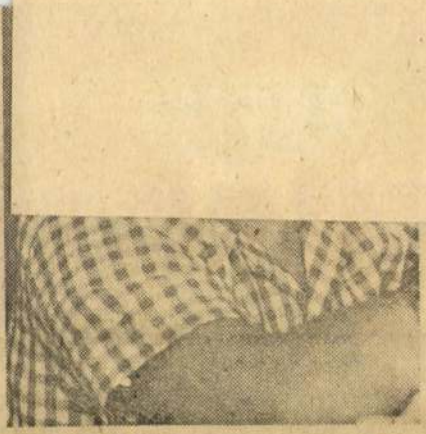

...és egyik hallgatója

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Tardi Sándor

NÉPSZAVA

1979 AUG 18

1021

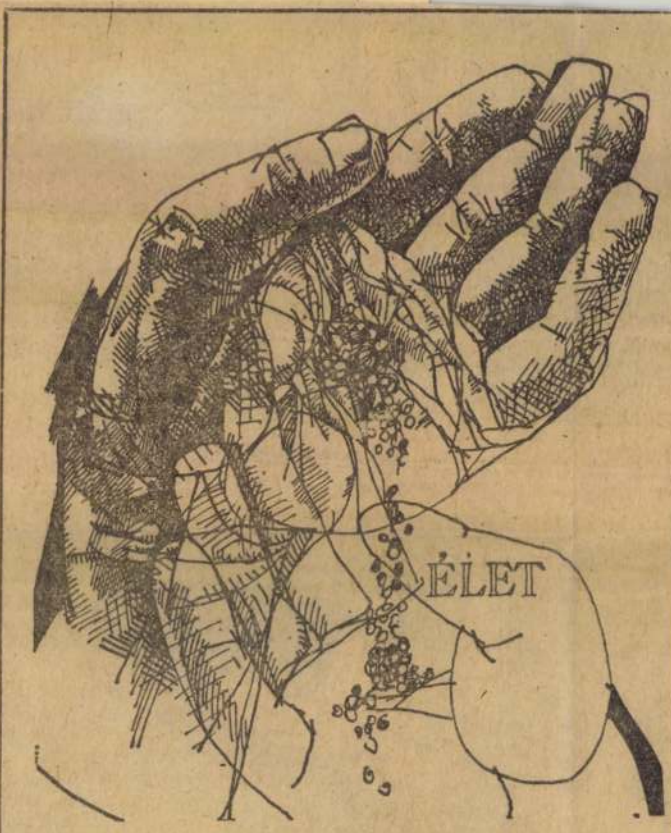

Tardi Sándor: Élet

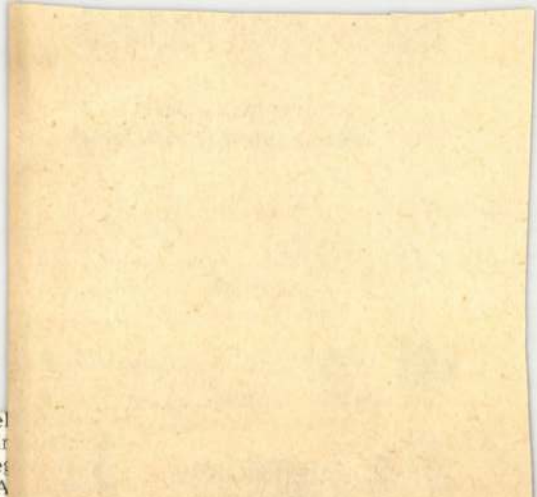

.eitarjak előtte az el
megaláztatás társadal
de ez ellenszegülés e
vő lehetőségeit is. A
megrázó kavargása u
is vissza-visszatér álmaiba, de a kiszolgáltatottság szorongásaiba ott már egyre inkább belejátszanak az ellenállás, a forradalomvárás feszültségei.

Sorsa azonban hamarosan a történelmi események sűrűjébe sodorja. 1918 őszén a hadiüzemmé nyilvánított Ganz-Danubius gyárban tanúja lesz a túlórák kifizetését követelő munkások és a katonák fegyveres összecsapásának. Szeme előtt gyilkolják le ötödmagával kedves szobatársát, Epres Istvánt. S miután részt vesz a mártírok hatalmas tömegeket mozgató demonstratív temetésén a szél-motívum ismét megjelenik álmában. Nagy fekete zászlót lát, amely mélyen meghajol minden felravatalozott előtt, fojtott zokogás rázza meg, de a hirtelen támadt csendben suhogást hall, a közelgő vihar hangját, „valami nagy szél kerekedett..."

Ez azonban már nem a gyermekkor fojtogató szele. Továbbra is a külvilág történéseinek pár-

Ádám Péter fejlődésrajzától eltérően azonban a regénynek ezek a vonatkozásai nem részletezőek széles, dinamikus vonásokkal, plakátszerűen rajzolták meg egyrészt a háború pusztításai és nélkülözései által kiváltott elégedetlenség és ellenállás társadalmi kibontakozását; másrészt — ezzel egybefonódva — a magyar munkásosztály egy jelentős részének forradalmasodását, bolsevizálódását.

E két folyamat bemutatása a regény két, különállóan induló, de később egybefonódó cselekményszálán történik. Az egyik a boldogházi, leitatott és hazug hazafias jelszavakkal elkábított parasztok bevonultatásával kezdődik, és a háborús levelekből áradó híreken át folytatódik a férfi nélkül maradt családok kisemmizéséig és megcsúfolásáig; a sebesült, megcsonkított férjeiket védelmező asszonyok tüntetésével tetőzik, de továbbgyűrűzik a regény másik cselekményszálában: a fővárosi sorbanállásokban, la-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-725

1979 ÁPR

Tardi Sándor

Napjaink

grafikusművész

1021

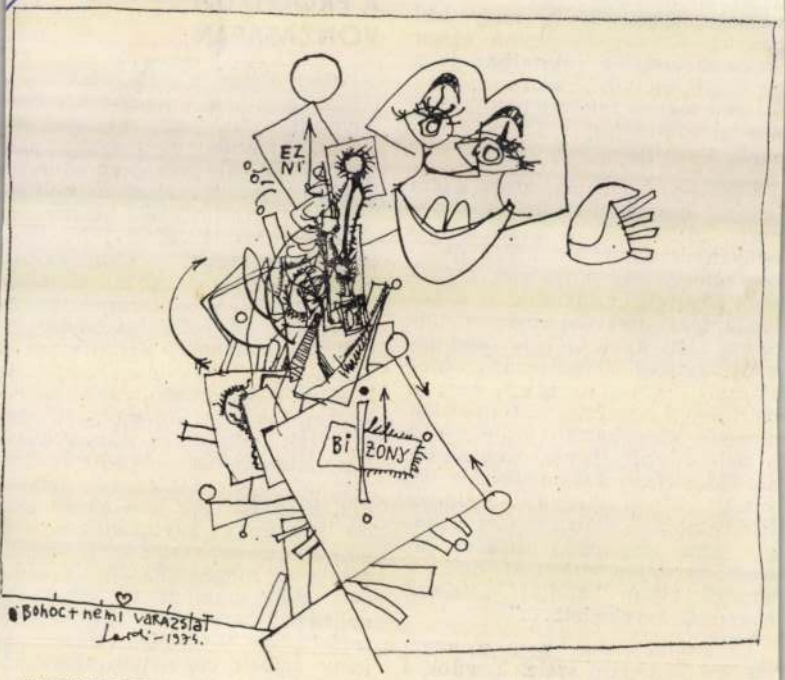

VARÁZSLAT

TARDI SÁNDOR RAJZA

ról, amikor
érkeztek. F
szövetségi ka
nem titkolja,
küzd:

— Két na
mérkőzés elő
dotta. — April
az NDK elle
május 2-án
juk Chorzó
magyarok
Zmuda, a védelem oszlopa és a kitűnő *Cmikiewicz* sérülés miatt nem játszhat, ezenkívül a balhátvéd és balszélső poszton is várnom kell a döntéssel, hasonlóan sérülés miatt. A magyarok elleni 90 percet igen lényegesnek tartom. Láttam az együttest az elmúlt héten az NDK ellen; figyelemre méltó győzelmet aratott. Egy újjáalakuló lengyel és a feltörő magyar válogatott összecsapása lesz a szerdai, bizonyára jó játékkal. A lengyel csapat 1976-tól veretlen hazai pályán, bízom abban, hogy sorozatunk szerdán sem szakad meg.

A lengyelek várható összeállítása: *Kukla — Dziuba, Szymanowski, Janas, Rudy* vagy *Plaszewski — Majewski, Nawalka, Boniek — Lato, Ogaza, Wrobel*, vagy *Sybis*.

A játékvezető *Scheurell* (NDK) lesz.

*

Ma délután fél háromkor Mosonmagyaróvár lesz a színhelye a magyar—lengyel utánpótlás labdarúgó-mérkőzésnek. A magyar együttes összeállítása: *Kiss — Csonka, Udvardi, Tepszics — Gyimesi, Fejes, Kardos — P. Nagy, Pekker, Sulia, Csepregi.*

NAPLÓ

A férfi röplabda-bajnokság rangadóin: Csepel—Bp. Honvéd 3:0, Izzó—ZTE 3:0, Kecskemét—Bp. Spartacus 3:0. A Csepelnek 41, az Izzónak és a Honvédnak

amelyben igyekeznek minél többet bemutatni a két ország kulturális életéből, megismertetni különös szokásaikat, jellegzetességeiket. A finn csapatban egy énekesnő, egy lelkész és egy egészséges életmódot kutató és hirdető vegetáriánus mellett helyet kapott Lasse Viren is. Így egy hétig Magyarországon, egy hétig Finnországban utaztunk, beszélgettünk, ettünk, szaunáztunk együtt.

Filmet forgattunk otthonában, ahogy 2 éves fiát öltözteti, hogy óvodába vigye. Forgattunk a munkahelyén, egy kis falusi rendőrőrszobán, ahol, mint közlekedési rendőr dolgozik, egyszóval ritka lehetőségem nyílott arra, hogy megismerjem, jó barátságba kerüljünk vele, és valamelyest oldódjon benne az újságírókkal szemben gyakran érezhető tartózkodás.

A második hét végén, a rendkívül kultúrált, méltán népszerű finn színésznő, Marjatta *Leppänen* lakásán, a búcsúvacsora végén egy fotel karfáján üldögélve úgy éreztem, közel kerültünk annyira egymáshoz, hogy néhány kérdésemre válaszoljon. Őszintén be kell vallanom, hogy még ebben az igazán meghitt és baráti helyzetben is megőrizte tartózkodó alapállását, de készségesen válaszolt kérdéseimre.

— Vissza tud emlékezni, hogy az iskolában melyik képességére figyeltek fel a legkorábban?

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1979 ÁPR 4
MAGYAR NEMZET
Tardi Sándor
grafikusművész

1021

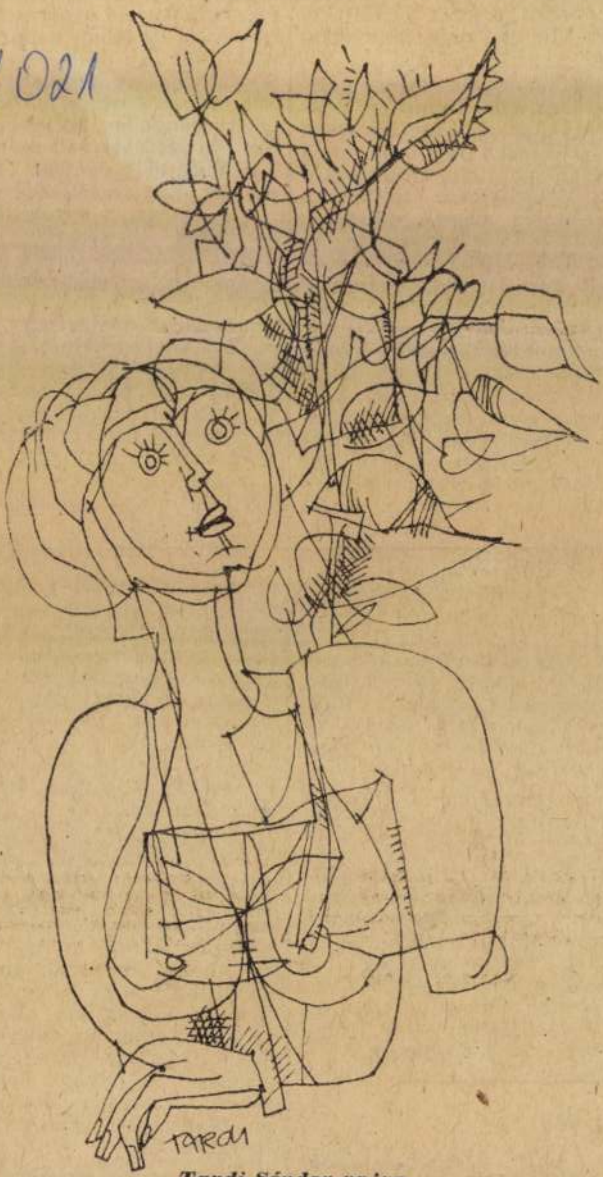

Tardi Sándor rajza

élőszóval

fesszor, de művészettörténész is, festő is: belülről nézi a festészetet, szobrászatot. Remek, szuggesztív előadó, s e mellett — katedrán ritka az ilyen — megvannak benne a konferanszié képességei is.

Pályám kezdetétől emlékezetes számomra *Fülep Lajos* beszéde, mellyel a Czóbel — Ilosvai Varga — Modok Mária — Szántó Piroska kiállítást nyitotta meg a szentendrei múzeumban. A tárlat méltatása mellett az öreg debatter a gorombaságig menő indulattal, szellemesen, tiszta okfejtéssel zúzta porrá a művészeti sematizmust — 1954-ben. A Fülep-kötetben hiába keresem ezt a szöveget. A professzor improvizált, magnó nem volt még akkor, Czóbel úgy emlékezett, hogy anyám gyorsírásban vette az előadást, sajnos csak szerette volna, nem hozott se papírt, se cerruzát

megnevettetett, harcos volt. Kulturális esemény, amikor *Pilinszky János* nyit meg tárlatot, kezében lila fedeles iskolai irkával. És prózaverseknek hallottam mindig *Nagy László* kiállítási megnyitóit. Csak ritkán vállalt ilyesmit — megmondta —, hiszen két hétig dolgozott a néhány perces előadásán.

Vannak jó megnyitók is. A megnyitónak mint olyannak akkor van létjogosultsága, ha egy fiatalt kell fölvezetni, ismeretlen tehetséget bemutatni, olyan művészt, akinek szüksége van még a szónok nevére. Nagyobb szabású gyűjteményes kiállításon, sóktermes monstre tárlatokon, nemzeti kiállításokon ugyancsak elengedhetetlen a megnyitó beszéd. S külföldi kiállítás esetén a beszéd csaknem egyenrangú a művekkel, hiszen nemcsak kulturális — diplomáciai esemény is az ilyen rendezvény. Ilyenkor két szónok is van. A házigazdának a protokoll szerint — paradox módon — az első hely jut — mint ahogy a hangversenyen a szünet

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1979 JAN 27

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor

1021

Tardi Sándor rajza

Már úgy értem, nyáron is. Hűvös. Talán még tartanának.

– Nem, azt nem – mondta elgondolkodva a széket, benézett a kamrába. – Nem, terményt ner tak a polcokon; egy elég nagy vaslábos meg mi szerteszét. – Na, mit szólsz hozzá? – fordult a f

A nő a kockás tweed kabátjának ujjába du magát a fűtetlen konyhában. A falak alaposar dermesztő hidege.

– Mióta áll üresen ez a ház? – kérdezte az ö

– Hát... úgy november dereka óta.

– Fázik a lábam – kapaszkodott a férje karjába.

– Na, de mit szólsz hozzá?

– Kicsi.

– Kicsi – bólogatott gépiesen a férfi. – De azért nézzük meg még egyszer a szobákat.

Az öregember készségesen előre akarta engedni őket, a férfi azonban intett, hogy menjen csak, nyitogassa az ajtókat. Amint követték, egy pillantással még felmérték a konyhát. Az ablak alatti asztalon viaszosvászonra állítgatva hervadt muskátlik meg apró kaktuszok árválkodtak régi, salétromos cserepekben. A kopott kredencen réz serpenyős mérleg, körülötte csak úgy odaborítva egy halom téli körte. A fásládán poros papírcsomagok, zsineggel átkötött dobozok; a tűzhely alatt két pár cipő. Meg valami rossz kabát lógott az ajtófába csavarozott fogason.

– Hát akkor, ugye... ez a veranda – mondta az ember, amikor beléptek a következő helyiségbe. – Ez a veranda, az meg a szoba. Cserépkályhával fűthető. Ide meg vaskályhát lehet állítani. Ott a kéményluk. Tetszenek látni, mi van... csak ez az asztal, néhány szék... a varrógép... a kanapé és a sublót... Nem is tudom... kacatok, ez-az, a holmija... – A sublót tetején a porcelánfigurákat, halomba rakott képeslapokat, leveleket és könyveket egy hímzett terítő fedte. Az ember megemelte a terítő sarkát, várt türelmesen, fedetlenül hagyta az egészet, hadd nézegessék. Körbejárt; kinyitotta a szoba ajtaját. – Ez is úgy van itt, ahogy lakta. Ágy, szekrény, dívány, tükör... a falióra, virágállvány... Ezek családi képek, ezeket majd elviszik.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1979 ... 2
KORTÁRS

Tardi Sándor

1021

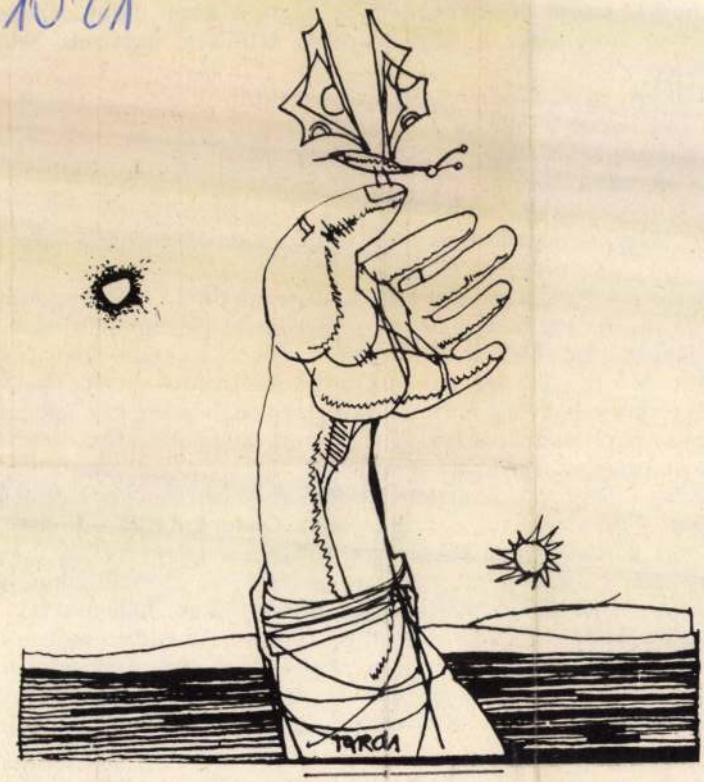

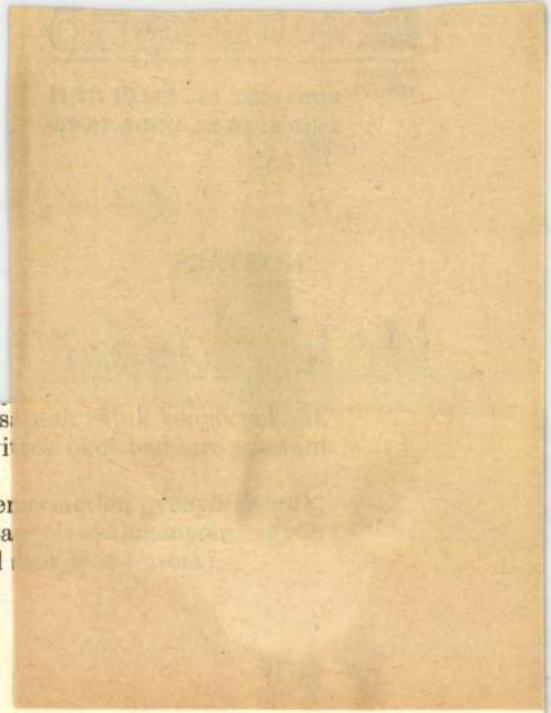

lecs
elvi

Szer
bita
hol

Koltó, vasárnap

A házak közt a megnevezhetetlen
tér, út, vagy marhahajtó.
Düllögő állatok feje
réztompa esti fényben.
Egyforma szirmú minták
fakó-fehér ruhákon.
Asszonyok, lányok, párban, egyedül,
kezükben szék.

Városi fiúk dobokat, gitárt
raknak a mikrobuszba.
A kultúrházban magyarul
csörgött a pop-zene.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 ... 7 2

KORTÁRS

Tardi Sándor

1021

össze? Jön a halász, látja ám a ladikból, hogy i
egy koponya. Megrémül a halász... na igen, el
mondja: ritka hülye volt a szerencsétlen, azt
meg itt csúfítják a vizet. Az embernek fölfordul

Így játszom az eszem a Lánchídon, az ú
a pofámat.

Folyton belezuhanok a szerepbe, térdre
szemeimben bánat és gőg viaskodik, és azt mondo
Magamat öltem meg akkor egy-két baltacsapáss
iszonyodik a gyilkostól, vagyis iszonyodik, de er
nevében meg lehet bocsátani. Isten megengedi, Isten nem engedi meg. Idegesítő.
Rodiont is idegesíti. Akar ő bűnhődni, de nem a hatalmasok parancsára.

Szóval, a Lánchídon a sötét és csillogó vizet bámulva Raszkolnyikov mellé állítom magam, mondván, az övé nagy sors. Az enyém kicsi. Remek vigasztalás.

Százegyszer végigcsúszom-mászom kínos, gyönyörű és visszatetszítő szeretkezéseinket Lepkével – aki csak a tornateremben Lepke, a rekamié Óriásnő. Már negyedszer birkózom vele – és minden találkozás vereség. Neki is győzelem, legalábbis én azt hiszem, hogy győtrelem, tehát az. Vagyis ilyenformán: mindegy.

Vérről álmodoztam, hát akad az is. A harmadik alkalomkor. Már kifut belőlem az erő, amikor Gitta görcsösen magához szorít. Mintha kútba zuhannék, egy kicsit mindig el is ájulok, azt hiszem, ő bezzeg ébren van, nagyon is. Akár egy nyolcas erősségű földrengés. Dobálja a fejét jobbra-balra, fölocsúdva ez vár rám, meg a szégyen, meg a tengeri betegség.

Reménytelen. Mintha egy kétezer méteres hegyet akarnék átfúrni egyedül.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 ... 2

KORTÁRS

Tardi Endre

1021

Tel. 16–47–56
1939. máj. 3.

Kedves Barátom!

Nagyon köszönöm egy hónappal ezelőtt kapott levele hálás vagyok, hogy befejezted ezt a nagy munkát. A francia pedig úgy látszik elveszett; mindkettőből mellé

Az ujabb összejövetelre bármikor ráérek (máj. 15 egy lapon a találkozás idejéről lehetőleg 3–4 nappal oszthassam be. A leveledben említett kívánság előtt t ezzel kapcsolatban szeretnék Neked legközelebb még egy*

Sokszor üdvözöl igaz híved

Bartók Béla

**(Telefonszámod nincs meg)*

Mi lehetett Nén eth Gyula kívánsága? Nem tudjuk; ha nem kerül elő Bartókhoz írott levele, egyelőre nem is tudhatjuk meg. A Bartók-filológia szemszögéből azonban ennél kellemetlenebb az, hogy az újabb találkozó tervezett időpontját sem tudjuk megadni. Bartók levelének jobb felső sarkában ugyan ott áll Németh Gyula kézírásával, hogy „pént 1/2 6 Egy.", azaz: péntek, fél hat, egyetem – ez a pénteki találkozás azonban elvben a május 3-a és június 5-e közötti időszakasz bármely péntekjén lehetett (az újabb Bartók-levél ugyanis június 5-én kelt). Lehetséges persze, hogy nem is nagyon fontos e tervezett találkozás pontos idejét tisztázni, hisz Bartók előbb említett levele mintha azt sejtetné: ez a találkozás is elmaradt. A török dalszövegek együttes átnézése, a végleges szöveg kialakítása mindenesetre 1939. június 5-ig nem történt meg. Akkor ugyanis Bartók ilyen szövegű levelet írt Németh Gyulához:

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR TÁVIRATI IRODA
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1979
2.
KORTÁRS
Tardi Sándor

évekre „időszerűtlenné" tette a munka megjelenését.

1021

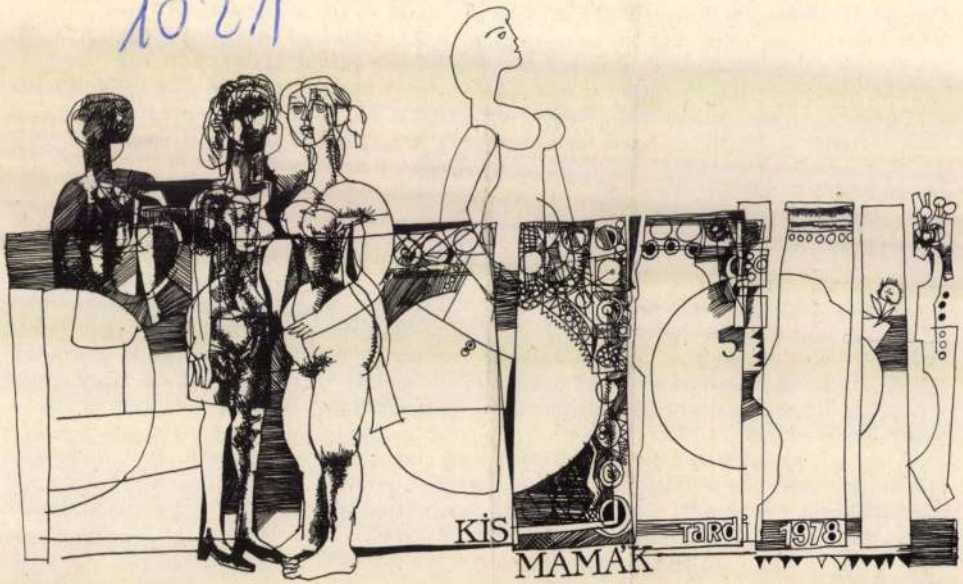

Beszélő nevek
Mosolygó János, Szerető Veronika, Szomorú Ár

A bevégzett mű lezárult, mint egy bezárt ajtó, h
a levél és a napló, szinte piheg bennük a valóság
a másképp is lehet. Az öt emelet magasságból le
münk láttára váltja ujjongássá egy semmiség.

A nem tudatos alkotás előzi, kíséri a tudatos tere
ség, infantilis költők.

A csodagyereknél mennyivel ritkább a csodakam

Tizenkettesével árulják őket Amerikában. Egy marék színes kavics. Féldrágakövek, agát, opál, s a mindent tudó szakértőkön kívül, a más számára névtelenek. Füstszínű, s mintha egy pók lenne belezárva, erős rózsaszín, az egykori parasztlányok muskátli-ízlése, ugyanaz kékben, s a fakéreg évgyűrűit imitálók, s a meghosszabbodott könnycsepp formájú. Kővirág, kőpók, kőgyűrűk, kőkönnycsepp, kőfüst.

Gy. beteg. Megmutatja festményét. Az utóbbi verzióhoz képest egy fával több van rajt. „Tetszik látni, a fa olyan emberforma, kitárja karjait az épület fölé, hogy védje."

*

„Lehet az, hogy képzeletben az asztal hol kisebb, hol nagyobb, aztán, ha újra valóságban látom, akkor vagy megnő, vagy összezsugorodik?" Persze, hogy lehet, Gyurikám. „Mert otthon ezt nem értik."

W. S. kamaszkori leveleiből, „...a gazdag impressziós-szimbólumos aratnivalót már óriási kaszások (Ady stb.) elintézték előlem, úgyhogy én már legfeljebb markot szedhetnék mögöttük. Új aratnivaló táblák kellenek. Ezért igyekszem most a Kelet felé orientálódni. ...nem akarok programszerű lenni. Nem szaporítom szántszándékkal az „expressziókat", sőt sok versem még formában is íródott, amit elavult dolognak tartok, de mégse akarok készakarva lerázni semmit: majd lefeslik úgyis rólam magától is, ha a jövő vár rám.

Jó az embernek sokat látni, sokat hallani, sokat fecsegni banális és pikáns témákról és átmenet nélkül tudós és magányos könyvmollyá átvedleni, anélkül, hogy az ember bármelyik is volna igazában. ...nincs kedved a nyáron egy afféle zarándokútra menni kettesben... Ahova engem legjobban vonz valami, Egyiptomba, Indiába, Kínába...

(16 esztendős kori levél Illés Árpádnak)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR SAJTÓSZÖVETSÉG
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 ... 2
KORTÁRS

Tardi Edudot

1021

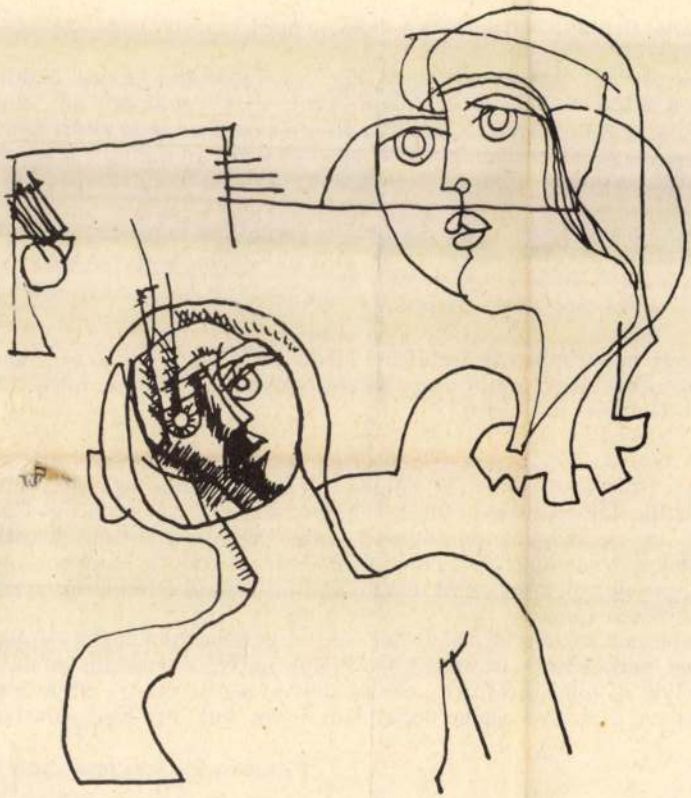

Dózsaet, Petőfiet – kutya!
Éjszakákra bordázod föl ti
Lüktet fölszálló lázad csilla

KÁNTOR PÉTER

Lehet, hogy gyönyörű ősz

Felelj meg mindennek – vagy semminek:
mássz be négykézláb a bugyorba, szuszogj
vagy támaszd a mély bunker hűs falát –
éhséged ez se, az se csillapítja:

megnyírbált hit növeszti piramissá
halál vetíti párnahuzatodra
s arcodba csap, mint tükörbe a légy
a trancsírozott kirakati sonka.

S míg kút mélyébe kémlelsz víz után
kezek, lábak fröcsögnek, nyál folyik
zsombékokon kalimpálnak a holtak
s mint az ormótlan csizma, dől a dal.

Mégis: lehet, hogy ez gyönyörű ősz:
tocsoghatsz pocsolyákra sütő napban
este szél támad; izzó levelek űznek
és lángra lobbansz az avarban.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-743, 340-726

1979 2
KORTÁRS

Tardi Sándor

1021

Isten leltári tárgya

Asztalhoz ülök, s mire fölállok,
árnyékom épp körbejárt.
Megtörténtem, végül
a pont is én vagyok.

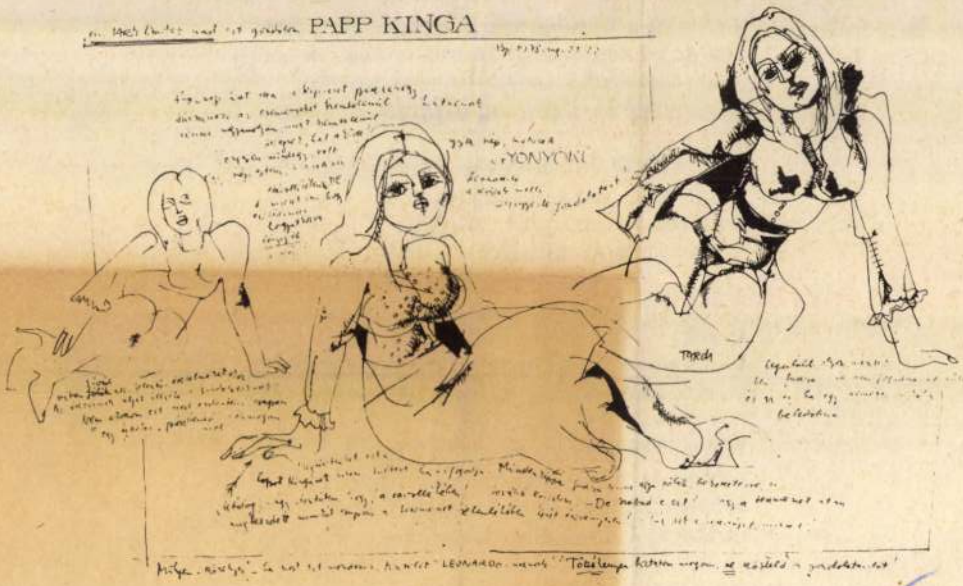

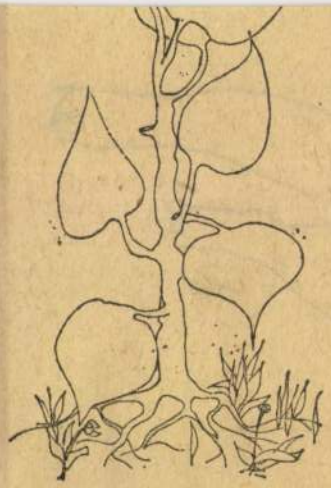

Csáky Ida rajza

Szőnyi István növendékeként végzett a Képzőművészeti Főiskolán. Ha akarta, ha nem, a látványfestészet törvényeit és módszereit tanulta el, márpedig a fehérvári kiállításon nyoma sincs látványfestészetnek. A legkorábbi kép a pálya elejéről, 1964-ből való, az anyag az elmúlt másfél évtizedről ad áttekintést. De még ennek a nem kis időnek a termése is egységes annyiban, hogy nincs köze Szőnyihez, sem a Szőnyi által képviselt atmoszférafestészethez, sem az atmoszférafestészet tájképi motívumaihoz. És heterogén ugyanez az anyag annyiban — ez sem kevésbé fontos a történésznek —, hogy ebben a Szőnyi felől nézve egységes életműben is világosan elkülöníthető periódusok figyelhetők meg. Társ nélkül talán csak az *Ezüstös kép* való, ez az 1964-es Stúdió-kiállításon szerepelt, már akkor re-

Ezt a gesztusfestészet vehemenciáját és az op art tiszta színeit egyesítő módszert 1967 körül váltják fel azok a tarejos idomok — festve és domborítva, önálló kompozícióként és alárendelt szerepben —, amelyeket a balatonudvari temetőben talált sírkövek későbarokk formái ihlettek. A formák után, hogy a jelenre térjünk, a színek korszaka következett. Legújabb műveiben a színek játékát vizsgálja a hullá-

lamiféle ma
zásával kísé
illúziókban
mében a né
egyébbel —
mint más fe
mondjuk eg
tendő, mégis
amelynek s
feldolgozni
ben nem vá
pop art mű
gesztusfestő

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Tardi Sándor
ÉLET ÉS IRODALOM

1978 OKT 21

1021

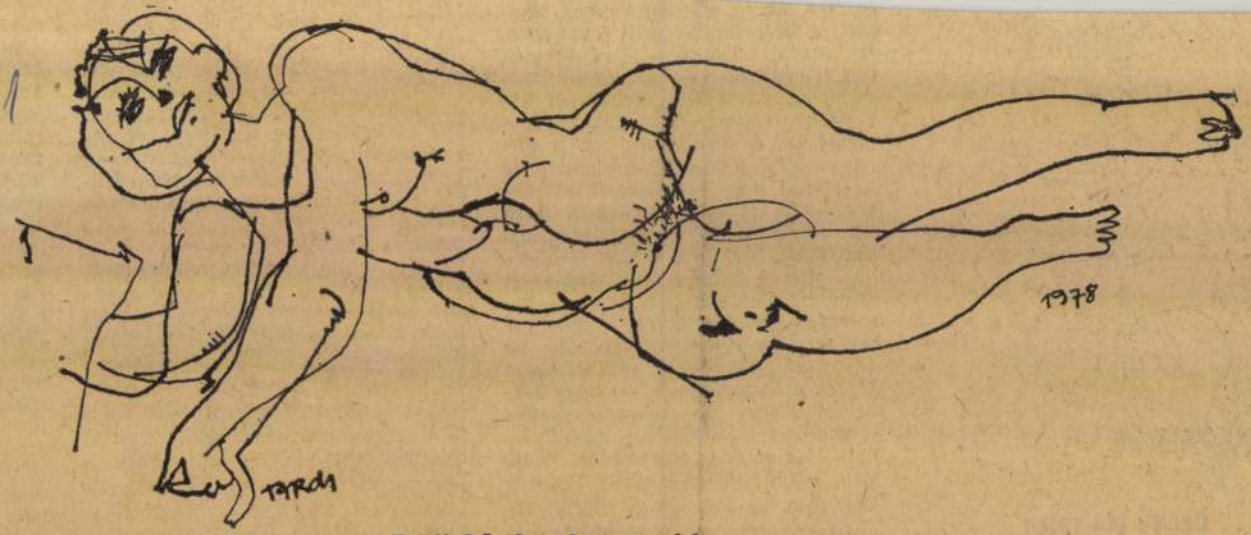

Tardi Sándor: Itt vagyok!

1978. OKTÓBER 21.

– Darko Suvin nyomán –
l kellett oszlatnunk a m
, hogy a sci-fi esztétikai j
jában épp megfordítva: a
könnyen kezelhető formáj
vaszerű ábrázolásmód kül
ző eszközeivel él.
jövőt, elképzelt katasztró
z az ugrás, ha végeredmény
het. Ám tartalma és értelm
t *kiugrás* a világból, men
sai" katarzis nélkül átélhe
hogy az ugrás a jelen lényegéhez való eljutás formája. Azért
r nem fejezhető ki *adekvátan* a jelen művészi képe, vagy mert
kozni a művészi kép hatóerejét. Például a jelen valamely fejlő-
ítják meg, élezik ki a jövő képében, s ily módon polemikusan
nültségét és ürességét. Ez a lehetőség először az ún. „negatív
sre, azaz szatirikus-groteszk eredetű volt. Ne feledjük azonban,
utópiák is milyen erősen kapcsolódtak a technikai fejlődés vala-
szinte a wells-i utópiák ellenreakciójaként születtek meg (pél-
ép leáll, 1909; Čapek: *R. U. R.*, 1921; J. Zamjatyin: *Mi*, 1920;
1932). Ez az ugrás persze bármely groteszk vízióban, fantasztikus
: a művészi fantasztikumban ismert és megszokott ugrás, amely
enségének képét teremti meg (elegendő R. Bradebury, S. Lem,
kij fivérek, de részben Kafka, Golding műveire utalni). Végül
yos ötlet, szórakoztató vagy nevelő hatású technikai vízió alapja
em a művészi fantasztikum egy formájával van dolgunk, hanem
zálódott változatával. Ez az ugrás a fogalmi gondolkodás ugrása,
jában idézze fel ötleteit. (Például F. Hoyle, O. Stapledon, I. Asi-

észe, amelyből fejezet jelent meg a Kritika 1979. 1. számában.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1979 2
KORTÁRS
Tardi Sándor

1021

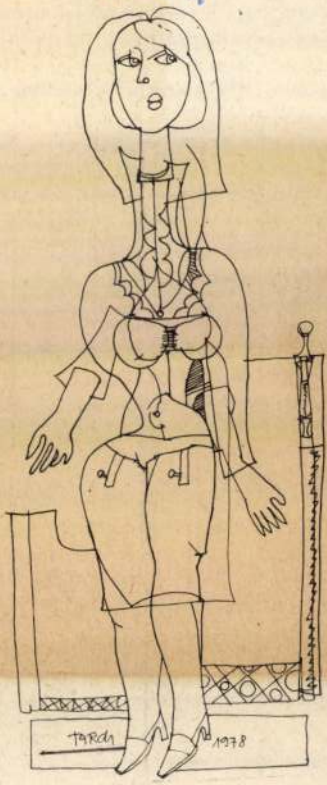

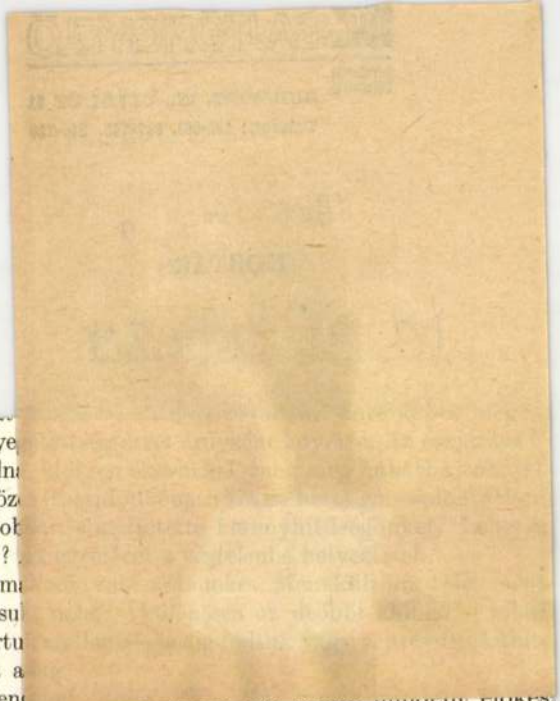

Szorongás és fenye
detektíve lett voln
kámat!" Fő eszköz
föl. Ezzel még jol
lyen tökéletesek?
A Királynő m
ıogy alakját lássu
ıasonlított. Akartu
ıár nem halálos a
Sokáig töpreng
latt Brutus tőre lapult, ám ott is maradt. Erőnk, bátorságunk ner
ünk alattvalóitól. Ez a megszállott népség még meglincselne ért
nagunkba pillantottunk, be kellett ismernünk: nem akartuk igaz
zgalmaink, feszültségeink óriás, kiapadhatatlan emlejét: a Király
Még mindig nem találták ki? Pedig nem szeretnénk az ő eszköz
ılni. Nem csigázzuk hát félig-holtra érdeklődő olvasóinkat, inkább
özlünk: mankót a felismerésnek!
Falánkabb volt, mint Katalin cárnő, mert valamennyien cs
oltunk millió szeretője közül. Az egzotikumot Kleopátránál is jol
ızen e barna szépségnek ez tulajdonképpeni természete volt: ami nék
ımannak megszokott. Volt olyan hiú és logikus, mint angliai Erzsél
geztette Stuart Máriát. Sőt: a mi Királynőnk legfőbb testőrét
udvarhölgyét ölte meg. Nézzük csak az esetet.
Királynőnk főtestőre nagyravágyó ember, a felség minden akc
részt venni. Már tudniillik, ahol babérokat lehet szerezni. Az udvarhö
A Királynőnek a Fekete Szigettel különös tervei vannak. A főtestőr
megszimatolják, hogy ebben a küzdelemben asszonyuk nekik semmif
szán. Azt is jól tudják, miért. S még sok egyebet is sejtenek. Mi
A felség természetesen minden gyanún fölül áll.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1979 — 2

KORTÁRS

Tardi Sándor

1021

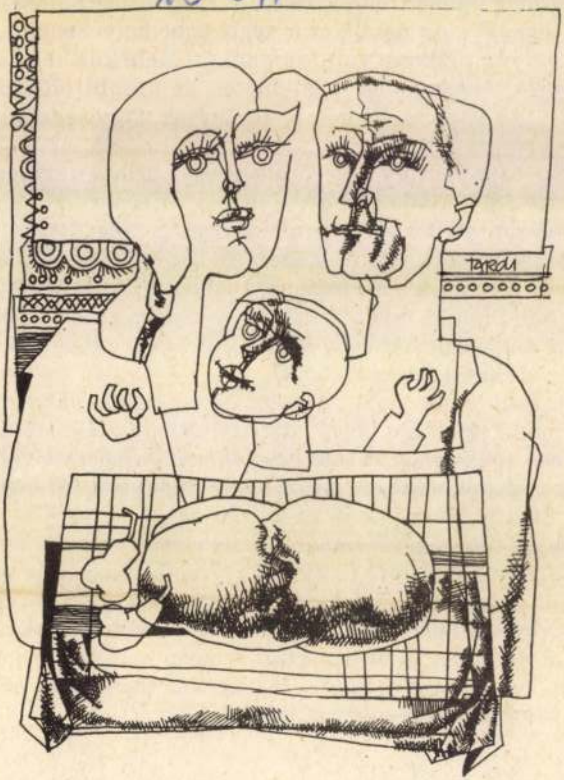

ítélte. O jobban járt, mint vitéz Kolosváry-Bor
akit nyílt fasiszta tevékenysége miatt halálra ítél
tavaszán a Szabadság és a Szabad Nép számára
másik őrhelyét, a Függetlenség és az Esti Újság
fiókjában találtam egy sajtókamarai évkönyvet.
Az 1944-es év krónikáját már nem volt módjuk m
eltűnődni az idők és az emberek színeváltozásá
melyet előveszek böngészésre.

Érdekes lény az ember: hiába alakult kiegyen
Prichliknél, mint Kangyal-Varghánál, az előbbi
évtizedek távolából emlékezetemben jobban elmosódik személye, mint a linkoci, de
színes Kangyal-Varghéé. A Stádium főszerkesztője semmibe vett, fizetésemből
néhány pengőt vetett oda nekem jó- vagy rosszkedve szerint, Prichlik pedig azután,
hogy úgy látszott: sajtókamarai tagság nélkül nem dolgozhatom, azonnal alkalma-
zott mint szerkesztőségi titkárt, sőt a MABI-ba is bejelentett. Ez 1938-ban volt;
amikor 1975-ben nyugdíjba vonultam, igazolni tudtam munkaviszonyom folytonos-
ságát – sajnos, nem 1932-től, mikor rendszeresen dolgozni kezdtem, de – 1938-tól,
mikor nevem fölkerült a MABI nyilvántartott munkavállalói közé. És amikor 1940-
ben munkaszolgálatra hívtak be Törökszentmiklósra, igaz, csak három hónapig
voltam távol, fizette a béremet. (Persze, nem csupán jó szívére hallgatva: feleségem-
nek bevallotta, hogy távollétemben megháromszorozódott a munkája, s már az
idegbaj határán van.) Amikor 1942 tavaszán büntetőszázadba kerültem s kivittek
a keleti frontra, Prichlik fizetésem felét – száz pengőt – önként, minden kényszer
nélkül folyósította a feleségemnek tizenöt hónapon át, s csak akkor hagyta abba,
amikor már úgy látszott, hogy soha többé nem jövök haza. S mindezek ellenére nem
tudom érzékletesen megeleveníteni Prichlik személyét, mert mint jellegtelen, körvo-
nalak nélküli emberre emlékszem rá.

Néhány évvel a felszabadulás után államosították Prichlik orbán-hegyi villáját.
Feleségével az alagsori házfelügyelői lakásban húzódott meg. Szegedihez és hozzám
fordult – mindketten a kommunista párt napilapjának, a Szabad Népnek a munka-
társai voltunk –, hogy igazoljuk tisztességes magatartását. Ezt mind a kettő –
külön-külön – megtettük. Jóban volt ugyan Reményi-Schnellerrel, aki háborús

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1979 2

KORTÁRS

Tardi Sándor

1021

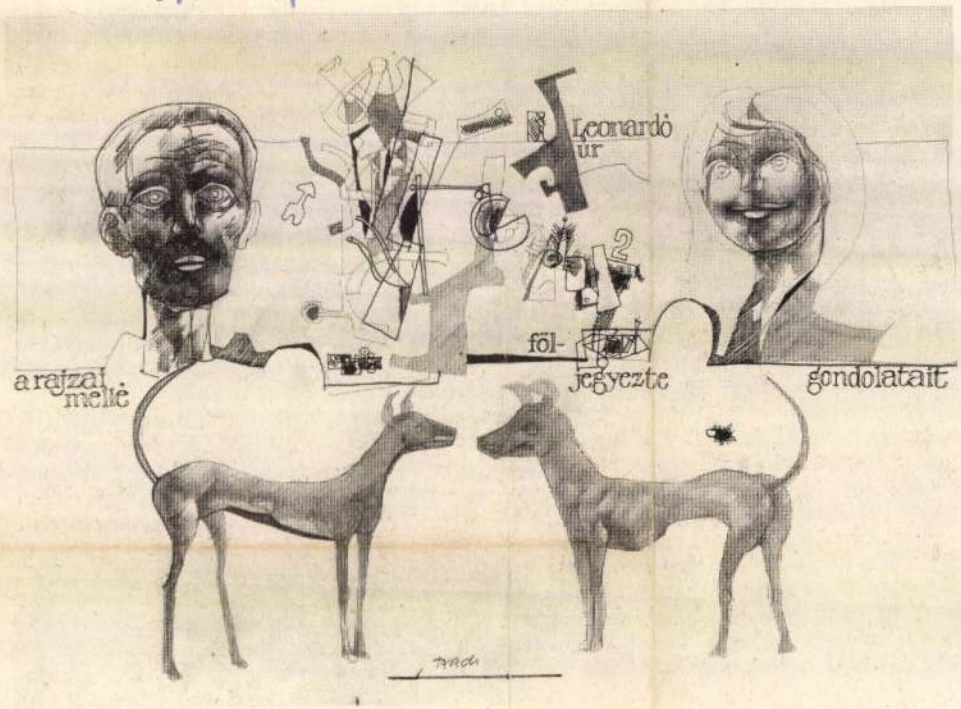

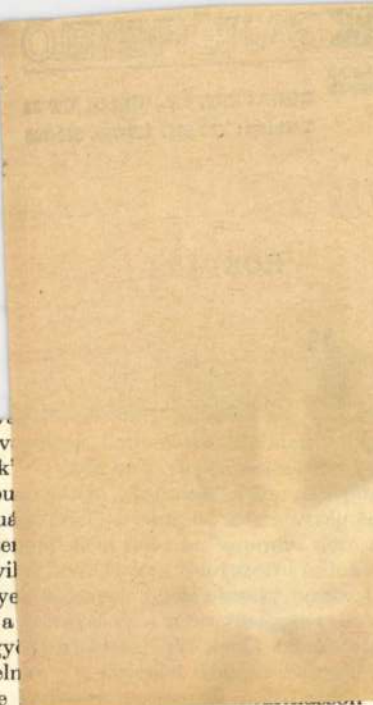

ıelyeken ravasz kis lények lov
el a science fiction rendelkezik
ınannak a negatívumnak, elpu
ban valaha a gyilkos, a szexué
körét működteti. A szörny sei
etően jelenik meg az emberi vil
ıszer megismételhető. Az ilye
fogás voltaképp esztétizálja a
hatóvá teszi a benne való gy
yesül a torz, a rút és a féleln
s pusztulás esztétikai öröme
ntag). Erre a típusra különösképp igaz a megállapítás, hogy a sci-fi
ílytelenséggel kapcsolatos negatív képzetkincsét foglalja magában".
sci-fi legkedveltebb szörnye ezzel szemben a robot és az ún. android.
mélyebb értelmet nyernek, ha valamely erkölcsi, tudományos vagy
pretációi. A robot persze a ponyva-fantasztikumban is feltűnik, de
és funkciója akkor is a puszta szörnyűség. S. Lem rendhagyó monog-
n felsorolja a különböző robot- és android-típusokat. A robot a „meg-
irodalmának kulcsfigurája. Az ember, a személyiség felcserélhetőségé-
ségének, ismételhetőségének problémakörét járja be – a modern iro-
ásához rendkívül hasonló módon – a robot figurájával a sci-fi.
atnánk, hogy a sci-fi szörnyei, robotjai, androidjai és a swifti jehuk
változott embere között nincsen különbség pozitív módon, mint már
ben is kifejeződik, elsősorban a szatirikus-groteszk, valamint a para-
ınban, amely megkülönböztethetetlen a valódi művészettől, s amely
ből, mint inkább a modern művészet saját fejlődéséből nő ki. Az itt
nnyűek és megértőek, gyötrődők és kétségbeesettek, nem biológiai
hológiai poklok és történelmi poklok lakói. Negativitásuk – szörny
ig az ember valóságos létállapotával, a fennálló világgal van össze-
szörnnyé válásának lehetőségét feszegeti, de a fennálló világ fenye-
Ez a szörnyűség tehát a művészi fantázia romantikus, expresszio-
roteszk-parabolikus szörnyvilághoz kapcsolódik.
ıi-esztétikai értékének kérdése így arra a kérdésre egyszerűsödik,
ım-e a science fiction alkotások fantasztikuma, illetve művészileg
tő fantasztikum-e. Ha ezt a kérdést szegezzük e friss összetételű és
műfajnak, egyrészt világossá válik, hogy sci-fi fantasztikum és sci-fi
is van különbség (nem is kicsi!), másrészt előtűnik a sci-fi megítélésé-
ongó és kiátkozó – álláspontok igazságértékének relativitása. Kiderül,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1979 ... 2
KORTÁRS

Tardi Sándor

1021

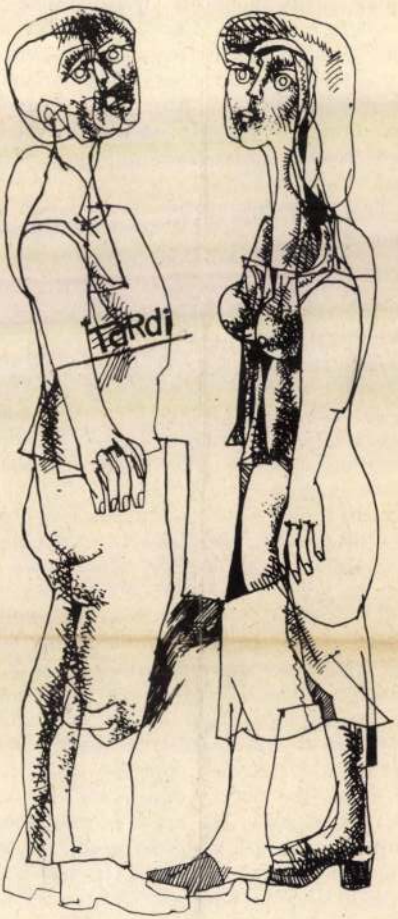

azok mellett elkülönítsük az „egyszerű" típusok
jellegzetességeit.
3. Az esztétikai minőségek dominanciája szerint le
elbeszélésről beszélni.
4. Különféle epikus alapformák előtérbe kerülése a
környezetet leíró rajzról, karcolatról, valamint az e
5. A kommunikációs elvű osztályozások igen elterje
ran igen bonyolult rendszerek, most említsünk cs
a napló, a fiktív levél, az elbeszélő személye e s
határozható.
6. A belső forma szempontját érvényesíti az a csop
jellegzetességeket tartja szem előtt. Nevezzük „objek
a másik csoportot. Ezekről a következőket foglalhatjuk össze: Az *objektív* logikus menetű, kronologikus rendet érvényesít, vonalas szerkezetű, csúcspont felé törő, lekerekített, zárt, csattanót tartalmaz (típusos megjelenése a klasszikus novella). A *szubjektív* az előzővel szemben kezdésében és befejezésében is nyitottabb, történetileg későbbi, romantika korabeli képződmény, szerkezete „hálózatos szövedékű", „arabeszkszerű" (Bárányszky-Jób László); nélkülözi a meredek íveléseket, csattanót. Rendező elve sem nem logikai, sem nem kronologikus, inkább asszociatív. Ilyen az angol nyelvterületen short storynak nevezett változat.

A novellát és az elbeszélést általában szinonim fogalmakként kezeljük, bár lépten-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 ... 2.

KORTÁRS

Tardi Sándor

1021

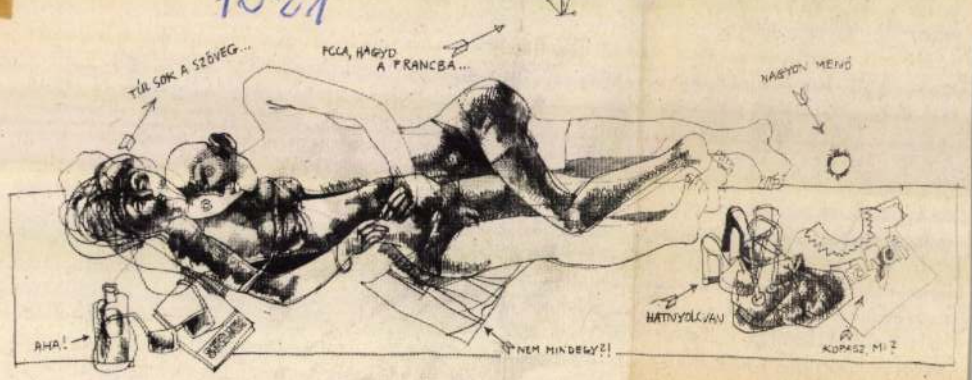

TARDI SÁNDOR: CUCCOK /1066 BP. IZABELLA UTCA 76. II E. 31 I. L.H.

Tardi János, grafikus

MDK

Kiállítása nyílt meg a
bpi Könyv Klubban.

—: Hír

8

Népszabadság

bp. 1968. febr. 22.

Tardi Sándor

Lenint ábrázoló rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. febr. 7.
XIV. évf. 6. sz. 3. lap

Tardi Kovács Pándor

Farsangi maszk (rajz/rajzó)

Nagyszalás 1968 II. n. 2 old.

Tardi Sándor, grafikus

D. Nagy rajz.

Magyar Ifjúság, 1968. VIII. 9. 14. l.

Tardi Sándor, grafikus

– rajza stb.

Magyar Ifjúság, 1968. IV. 3. 14. l.

Tardi Kovács Sándor, grafikus

Fiú portré
repr.

Magyar Ifjúság, 1967. XII. 15. 8. l.

Tardi Kovács Sándor, grafikus

Kassák: Egy ember élete
regs.

Magyar Ifjúság, 1969. V. 30. 14. l.

Tardi Kovács Sándor, grafikus

Kubikusok

repr.

Magyar Ifjúság, 1968. V. 31. 14. l.

Tardi Kovács Sándor, grafikus

Farsang rege.

Nagyon ifjúsági, 1968. II. 9. 15. l.

Tardi Sándor

"Illusztráció" c. képének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1970. május 2.
XIV. évf. 18. sz. 5. lap

Tardi Sándor

"Párizsi rajz" c. müvének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. márc. 28.
XIV. évf. 13. sz. 3. lap

Tardi Sándor

"A költészet napja" c. müvének repr.ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. ápr. 11.
XIV. évf. 15. sz. 3. lap

Tardi Kovács Sándor, festő MDK

Mezőkövesden, a járási műv. ház-
ban kiállítása nyílt meg.

–: Hír 14

NÉPSZABADSÁG, 1966. jún. 4.

Tardi Kovács Sándor

Szerelmesek (repr.)

Valóság XI. (1968). 2. n. 79. l.

MDK

Tardi Kovács Sándor

Változatok Népdal témára I., lino

Studió 67. Fiatal képzőm. kiáll. Ernst Mus.
1967.

Tardi Kovács Sándor

Fametszet - táj

/ tepr. /

Északmagyarország 1967. febr. 3. 6. l.

Faidi Kovács Sándor

Illő nő – rajz 1966.

/tepr./

Északmagyarország 1967. ápr. 2. 6. l.

Takdi Sándor

Kezepel a VI. tek. művészet
táslatán (1970 XI.)

Naphívó

Tardi Kovács Sándor

Rajza Rép.

Látóhatár, Bp. 1969. I. 46.

Jardi Kovács Sándor

festőmüvész kiállitása. Merőkövesd, Járási Mü. Velődési Ház. – Ism. (benedek). Észak-Magyarország, 1966. jún. 11.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

269. l.

Tardi Korács Sándor

rajza

Egy meg eb

Pest megyei Hírlap 1968. jan. 21. 8. o.

Tardi Kovács Sándor

„Mifelénk" c. könyvének

a 2. oldalon.

Napjaink 1970 március

Tardi Kovács Sándor

A miskolci rendezvényszorozat keretében megnyílt a mezőkövesdi művészek tárlata, melyen szerepelnek a művész munkái.

Északmagyarország, 1977. jún. 10.

Tardi Kovács László

„Falu" c. festményére

a 2. oldalon

Nagybánya 1966 október 1

MDK

Tardi Kovács Sándor

Kiállitási hir

Szocialista Müvészetért 1968 márc.

Tardi Kovács Sándor

2.

Művei 1966-os kiállításán: Facsoport
őrszel; Faültetés (gouache); Requiem (
több részes linó) Nyugdíjasok (gouache)
Házak, Erdőszéle I. és II. (tarírozott tus-
rajzok; Öregasszony (tollrajz) Anyám
(ceruzarajz)

/benedek/ Tardi Kovács Sándor képei között

Északmagyarország 1966. jun. 11 2.1.

Tardi Kovács Sándor

1.

1938-ban született Mezőkövesden.
1966-ban tárlata a mezőkövesdi járás
művelődési házában: 42 mű.
Gouache, cenvza és tollrajzok, linó és
fametszetek. Legrégibb alkotása 1960-
ból való

(benedek) Tardi Kovács Sándor képei között
Északmagyarország 1966. jun. 11. 2.1.

Tardi Kovács Sándor

Virágcsendélet – Jametszet

/repr./

Északmagyarország 1966. júl. 31. 5.1.

Tardi Kovács Sándor

„Szülőföld" - kamelszet

/ repr. /

Északmagyarország 1966. szept. 18. 4.1.

Tardi Sándor
grafikus

M.D.V.

„Május 1."

Élet és Irodalom, 1968. ápr. 27 - 4 lap.

Tardi Kovács Sándor
gráfikus

M.D.4.

„Csendélet"

Élet és Irodalom, 1967. jan. 14. - 3 lap

M.D.K

Tandi Szovács Sándor
grafikus

„Illusztráció"

Élet és Irodalom, 1967. jan. 28 - 7 lap

Tardi Sándor
grafikus

MDK

„Raji"

Élet és Irodalom, 1968. Okt. 26-4 lap.

Tardi Sándor
grafikus

M.D.K.

„Illusztráció"

Élet és Irodalom, 1968. aug. 10 – 8 lap

Tardi Sándor
grafikus

M.D.Y.

„Illusztráció"

Élet és Irodalom, 1968. szept 7 - 4 lap.

MDL

Tardi Sándor

Grafikus.

„Költészet napja 1968"

Élet és Irodalom, 1968. ápr. 6 – 5 lap

Tardi Sándor

"Bika" cimmel hozza a lap egy bőszült állatot ábrázoló rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. febr. 14.
XIV. évf. 7. sz. 2. lap

Tardi Sándor

"Csendélet" c. képének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1970. május 30.
XIV. évf. 22. sz. 13. lap

Tardi Sándor

"Illusztráció" cimmel hozza a lap müvész rajzának repr.-ját.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. okt. 1o.
XIV. évf.41. sz. ∅ 7. lap

Tardi Sándor

Fanitsute Mps.

Ésrahmagyarország 1968 márc. A-6.

Tordiy Sándor

Említve

R.E: Ősz a Rajcsarnokban

Kisalföld, sep. 17 S.l.

Tardi Sándor

"Radnóti illusztráció" c. művének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1970. aug. 1.
XIV. évf. 31. sz. 15. lap

mdk

Tardi „kosutbankos" motivum

megtalálható rutaneniucken ing, kötény, lepedő stövéssel, varrással, torgolással (különböző technikával) kivitelezve

D. Dietz Vilma: A Tardi fonalas munkák kosutbankos motivuma

Néprajzi Muzeum Évkönyve 1957. 149–156. l.

Tandi Kovács Sándor
grafikus

M.D.K.

„Illusztráció"
"

Élet és Irodalom, 1966. Okt. 22 - 11 lap

Tarde Kovács Sándor

M.D.K

grafikus

Rajz

Élet és Irodalom, 1966. okt. 15 - 7 lap

MDK.

Tardi Kovács Sándor

Kiállítási hiradás

Szocialista MUvészetért 1966 jul.

MDK.

Tardi Kovács Sándor

Kiállitási hiradás

Szocialista Müvészetért 1966 jul.

Tardi Kovács Sándor.

Munkái Menőkövesden, kiál-
lításon voltak láthatók

Érsekmagyarország, 1969 IV. 29. 8.

Tardi Sándor

„Integetnek" Repr.

Északmagyarország 1969 IX. 7. 4.

Tardi ...

„Ökörfogat" Repr.

Északmagyarország 1969 XI 16.7.

Tapodi Sándor

festő" az Ady Endre Művelődési Otthonban
állította ki műveit 1968. márc. 3–10-ig. Buda-
pest.

„Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. március

3. p. /: Feller László összeállítása :/

47

M.D.K.

Tardi Sándor

"Olvasó" c. /villamoson olvasó nőt ábrázol/ képének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. juni. 7.
XIII. évf. 23. sz. 6. lap

M.D.K.

Tardi Sándor

"Klári" c. női fejet ábrázoló rajzát hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. febr. 22.
XIII. évf. 8. sz. 4. lap

M.D.K.

Tardi Sándor

Keresztury Dezső iróról készitett rajzát bemutatja a lap, melyet Vargha Balázs interjujához készitett.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. okt. 25.
XIII. évf. 43. sz. 12. lap

M.D.K.

Tardi Sándor

Rajzát a cimlapon bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. nov. 8.
XIII. évf. 45. sz. cimlap

M.D.K.

Tardi Sándor

"Gyermek" c. képének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. dec. 2o.
XIII. évf. 51. sz. 12. lap

M.D.K.

Tardi Sándor

"Illusztráció" c. müvének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. dec. 6.
XIII. évf. 49. sz. 4. lap

MDK

Tardi Sándor, grafikus

Rajz: Repp.

Tardi Sándor: portré M.9.

Népszabadság, Bp. 1970. febr. 15.

M.D.K.

Tardi Sándor

Rajza Leninről, Füst Milán: "Jelenés" c. köl-
teményének illusztrálására.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. ápr. 26.
XIII. évf. 17. sz. 5. lap

M.D.K.

Tardi Sándor

"Tavasz" c. rajzát hozza a lap cimlapján.
Repr.

A müvészeti dijasokról készitett rajzokat:
József Attila dijasok: Nemes Nagy Ágnes, Mándy Iván, Tamás Aladár, Bárány Tamás, Csurka István, Faragó Vilmos, Galgóczy Erzsébet, Ágh István, Ratkó József.
Repr.-ók.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. ápr. 5.
XIII. évf. 14. sz. 2. lap
3. "

M.D.K.

Tardi Sán_dor

"Költészet" c. rajzának repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. ápr. 12.
XIII. évf. 5. lap, 15. sz.

M.D.K.

Tardi Sándor

"Strand" c. rajzának repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom Bp. 1969. juli. 26.
XIII. évf. 3o. sz. cimlap.

M.D.K.

Tardi Sándor

"Paraszthház" c. képének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. juni. 14.
XIII. évf. 24. sz. 5. lap

Tardi Sándor

MDK

Julika, linó

9. szegedi nyári tárlat, Móra F.Mus.

1968. nov.

M.D.K.

Tardi Sándor

"Anya gyermekkel" c. müvét hozza a lap cim-
lapján.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1968. dec. 21.
XII. évf. 51. sz.

M.D.K.

Tardi Sándor

"Illusztráció" c. elpusztult lovat ábrázoló rajz, s ugyancsak "Illusztráció" c. rajz. Repr.-ók.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. január 18.
XIII. évf. 3. sz. 5., 6. lap

Tardi Sándor

"Kedvenceim" cimmel a lap bemutatja a művész rajzát.
Repr.

Fenti müvet lásd: Rác József -hegyvidéket ábrázoló- rajzának hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. szept. 18.
XX. évf. 38. sz. 4. lap.

Tardi Sándor

Sildes sapkát viselő, aktatáskás férfit ábrázoló rajz.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. szept. 25.
XX. évf. 39. sz. 16. lap.

Tardi Sándor

"Gép" cimmel rajz. Kerekekkel ellátott gép-féleség közepén egy térdből levágott, izmos alsólábszár látható.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. okt. 9.
XX. évf. 41. sz. 12. lap.

Tardi Sándor

Illusztrációi

Karcsai Kulcsár István: Régi, régi tábori lapok.
Tüdőr 1977. január 23—16. oldal.

Tardi Sándor

Szolnokon az Aba-Novák
Teremben május 6-án rendezte Tardi Sándor festőművész tárlatát.

----:Kiállitási naptár.
Müvészet,1976.május - 48.oldal.

Tardi Sándor

"Bál" c. képét hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. febr. 5.
XVI. évf. 6. sz. 16. lap

Tardi Sándor

"Az árván maradt lovak emlékezetére" cimmel a lap bemutatja a müvész munkáját, mely egy üvöltő lófejet ábrázol.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. ápr. 28.
XVII. évf. 17. sz. 14. lap.

Tardi Sándor

"Kondor Béla emlékének" cimmel a lap bemutat-
ja a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. május 5.
XVII. évf. 18. sz. 15. lap.

Tardi Sándor

"A folyam és hordalékai" cimmel a lap bemutat
ja a művész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. május 26.
XVII. évf. 21. sz. 3. lap.

Tardi Sándor

"József Attila: Mama" cimmel a lap hozza a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. juli. 14.
XVII. évf. 28. sz. 15. lap.

Tardi Sándor

"Illusztráció" cimmel hozza a lap a müvész rajzát: „"Mert mindig is ez volt leghőbb törekvésem, becsvágyam: hogy ne hagyjak a halálnak semmi elvinni valót, legföljebb néhány csontot". /Jelentés Grecónak/ 25. old. 4-dik bek. Nik. Kazantzakisz könyve."felirattal. Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. aug. 4. 11.
XVII. évf. 32. sz. 5. lap.

Tardi Sándor

"Szobám" cimmel hozza a lap a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. szept. 1.
XVII. évf. 35. sz. ~~1.~~ 3. lap.

Tardi Sándor

rapza a 4. oldalon

Napjaink 1972 december

Tardi Sándor

„Távlat" c. rajza a

10. oldalon.

Nyíregyháza 1972 december 16

Tardi Sándor

„Lenin" c. rajza a
9. oldalon

Moszkva 1972 november 6

Tardi Sándor

„Sakk ló" c. rajza
a 10. oldalon

Népszava 1972 december 2

Tardi Sándor

„Portré" c. cikke a
7. oldalon

Nógrád 1972 szeptember 2

Tardi Sándor

„Bendetet" c. rajza a S.
oldalon

Nápisava 1972 július 30

Tardi Sándor

"Öregség" cimmel hozza a lap a müvész rajzát, melynek azt a cimet adta: "Már csak magában ült kint a lócán."
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. febr. 10.
XVII. évf. 6. sz. 7. lap.

Tardi Sándor

"Pihenő" c. rajzza kézikocsin fekve olvasó munkást ábrázol.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. febr. 3.
XVII. évf. 5. sz. 6. lap.

Tardi Sándor

"Petőfi Sándor: Szeptember végén" c. rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. jan. 27.
XVII. évf. 4. sz. 6. lap.

Tardi Sándor

Három groteszk alakot ábrázoló rajzát bemutatja a lap.
A müvész irásával a cime: "A vendégek megkoszorusták".

Élet és Irodalom, Bp. 1973. jan. 6.
XVII. évf. 1. sz. 16. lap.

Tardi Sándor

"Kör és négyszög" c. rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. okt. 14.
XVI. évf. 42. sz. 2. lap.

Tardi Sándor

"Illusztráció" c. rajzát „Peter Marshall - Tombol a Hold" -a rajz alatt tükörirással- bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. nov. 18.
XVI. évf. 47. sz. lo. lap.

Tardi Sándor

"Monogram" cimmel a lap hozza a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. dec. 30.
XVI. évf. 53. sz. 15. lap.

Tardi Sándor grafikusművész
a kecskeméti művésztelepen
Furlán Ferenccel együtt képvise-
li a grafikusokat.

Petőfi Népe, 1943. jul. 12.

Tardi Sándor

"Költészet" cimmel hozza a lap a művész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. ápr. 8.
XVI. évf. 15. sz. 7. lap.

Tardi Sándor

A lap bemutatja a müvész "Tavasz" c. rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. ápr. 1.
XVI. évf. 14. sz. 7. lap.

Tardi Sándor

"Tavasz" c. rajzát hozza a lap. Padon ülő négy nő gyerekkocsival, "És most süt a nap, az nagyon jó, igen." Ez a felirat szerepel a rajzon. Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. ápr. 22.
XVI. évf. 17. sz. 12. lap.

Tardi Sán_dor

"Dózsa trónja" c. művét hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. márc. 18.
XVI. évf. 12. sz. 15. lap.

Tardi Sándor

Hegedűs (grafika)

Népszava, 1973. szept. 15. 101. evf. 216 sz. 6 p

Tardy Sándor

Anyaság (grafika)

Néprana, 1973. nov. 4. 101. elf. 259 sz. 8 p.

Tardi Sándor

Csendélet (grafika)

Nyíregyháza, 1973. nov. 18. 101. elf. 270 m. 9 p.

Tardi Sándor

Vita közben (grafika)

Veszprém, 1975. nov. 10. 101. alj. 263 m. 7p.

Tardi Sándor

Gond (grafika)

Népszava, 1973. dec. 16. 101. elf. 294 sz. 8 p.

Tardi Sándor

"Illusztráció" cimmel, egy csodálkozó arcot ábrázoló rajz, alatta vers:

"Elémbe állt az Ujhidon
E kamasz álmok fővezére
Husz évig ábránd-birodalom
Ameddig tart egy Miserére

Elémbe állt az Ujhidon
Üres kézzel ez ifiur ma
Ajka a szélbe mormolón
Saját dalán megittasulva."

Élet és Irodalom, Bp. 1974. ápr. 6.
XVIII. évf. 14. sz. 11. lap.

Tardi Sándor

Rajza egy keretben szerepel Gergely Ágnes: Tornádó cimü költeményével. Valószinünek látszik, hogy ennek illusztrálására készült a müvész rajza.

Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. ápr. 27.
XVIII. évf. 17. sz. 14. lap.

Tardi Sándor

Lapja az 5. oldalon

Nagyvárad 1973 október

Fardi Sándor

„Anya" a rajza a 9.
oldalon

Napjaink 1974 április

Tardy Sándor

Résztvesz a kiállításon
(A katalógust ld. Ferenczy Béninél)

3. Országos Akvarell Biennálé
Eger, Gárdonyi G. Szinház, 1972.

Tardi Sándor grafikus

a pécsi Kisgalériában nyílt

kiállítása

Magyar Nemzet 1975 január 7

4. old

Tardi Sándor

Munkáskéz (grafika)

Népszava, 1974. júl. 14. 102 ef. 163 sz. 8 p.

Tardi Sándor

budapesti grafikusművész kiállitásával nyitotta kapuit a Pécsi Kisgaléria.

Magyar Hirlap 1975 8.évf. 3/8

Tardi Sándor

Női mellképet ábrázoló rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Vadas József: "Valódi álmok" c. -több kiállitásról szóló- kritikája mellett szerepel a müvész rajza, mely Vadas J. beszámolójától teljesen független, csupán egy lapon szerepelnek.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. május 24.
XIX. évf. 21. sz. 13. lap.

Tardi Sándor

A Budapesti Müszaki Egyetem dr. Münnich Ferenc Kollégiumában rendezett kiállitást Tardi Sándor festőművész.
A tárlat megtekinthető: április 5.-ig.

Tavaszy Noémi grafikusművész a Ferencvárosi Pincetárlat helyiségében rendezett kiállitást, mely megtekinthető április 11-ig,-közli a Kulturális eseményeket ismertető rovat.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. márc. 29.
XIX. évf. 13. sz. 8. lap.

Tardi Sándor

"Kis virág" cimmel hozza a lap a müvész rajzát.
Repr.

Fenti rajzot lásd: Kádár János Miklós: "Kézenfogva" c. rajzának hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. nov. 2o.
XX. évf. 47. sz. 4. lap.

Tardi Sándor

A Szigetvár melletti szentegáti kastélyban – melyet 1842-ben kezettek építeni és 1896-ban készült el, – ez év nov.-ben az állami gazdaság és a Képcsarnok Vállalat képzőművészeti kiállítást rendezett. A művész műveiből is szerepeltek a tárlaton.

Riskó Géza: Kortársművészek bemutatója Szentegáton.
Pesti Hírlap, 1976. dec. 8.

Tardi Sándor

A lap bemutatja a müvész "Pár" c. rajzát,
Repr.

Fenti rajzot lásd: Kolozsvári Miklós:
"Szörny" c. rajzának hátlapján.
Repr.

Élet és Irodalom, Bo. 1977. jan. 15.
XXI. évf. 3. sz. 14. lap.

Tardi Sándor

„Vasudvar" c. regta az
1. oldalon

Napjaink 1971 október

Tardi Sándor

„Kút" c. rajza a

6. oldalon

Napjaink 1971 junius

Tardi Sándor

Cikk a 6. oldalon

Napjaink 1969 december

Tardi Sándor

rajza „Ház" a

S. oldalon

Napjaink 197o december

Tardi Sándor

„Zsuzsi" c. rajza

a 6. oldalon

Náprsana 1971 szeptember 4

Tardi Sándor

"A kékszakállu herceg vára" c. képének repr.-
ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. márc. 27.
XV. évf. 13. sz. 4. lap

Tardi Sándor

"Ünnep" c. rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. ápr. 3.
XV. évf. 14. sz. 16. lap

Tardi Sándor

Hat rajzát cim nélkül bemutatja a lap.
Női fej, kereszten lógó szandál, nő kis gyermekkel, ház, előtte fával, tenyér, pillangós kép, egy-egy rajz külön lapokon ábrázolva.
Repr.-ók

Élet és Irodalom, Bp. 1971. ápr. 10.
XV. évf. 15. sz. 11. lap

Tardos Krenner Viktor

Az elhunyt festőművész utolsó nagy művét, - a kapucinusok templomának freskóját- készíti.
A kép a művészt ábrázolja munka közben a freskó előtt.

Repr.

Délibáb, Bp. 1928. jan. 7. II. évf.
1. sz. 4. lap.

Tarczi Sándor

Rajz

Tükör, 1976. nov. 9. – 18. oldal.

Tardi Sándor

"Vázlat-lap" c. rajzát hozza a lap.
Repr.

A rajzot lásd: Kálmánchey Zoltán-tréfás családfát ábrázoló- rajzának hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. márc. 6.
XX. évf. lo. sz. lo. lap.

Tardi Sándor

A Szegedi Képtárban Varga Imre szobrászművész kiállitását április 2.-án nyitották meg.
A Debreceni Medgyessy Teremben Menyhárt József festőművész kiállitása április 8.-n.
A Szolnoki Aba-Novák teremben Tardi Sándor festőművész kiállitása szintén április 8.-án nyilik meg. -közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. ápr. 3.
XX. évf. 14. sz. 8. lap.

Tardi Sándor festő (1938. ikerszörvesd) —

Kiállítása a szolnoki Aba-Novák Teremben

1976. április 8 – 22.

– Katalógus a könyvtárban –

Tardi Sándor

Illusztráció

Dallos Sándor: Parasztvér.

Új Tükör, 1978. október 22 - 8. lap.

Tardi Sándor

"Itt vagyok!" c. aktot ábrázoló rajzát lásd: Vadas József: "Nagy vidám" c. cikkének hátlapján, Keserü Ilona festőművész nevénél. Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. okt. 21. XXII. é
folyam, 42. sz. 14. lap.

Tardi Sándor

Rajza egy hosszu haju, női mellképet mutat be.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. május 18.
XVIII. évf. 2o. sz. 12. lap.

Tardi Sándor

"Illusztráció" cimmel falusi tájképet, templommal ábrázoló mü.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. május 4.
XVIII. évf. 16. lap. 18. sz.

Tardi Sándor

"Chile" cimmel a lap bemutatja a müvész munkáját a cimlapon.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. juli. 13.
XVIII. évf. 28. sz. cimlap.

Tardi Sándor

"Hemingway" felirat a kép fölött, "Az öreg halász" a fejet ábrázoló kép alatt, valamint ugyancsak a kép befejezéseként: „És a tenger" tükörirással.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. juni. 8.
XVIII. évf. 23. sz. 12. lap.

Tardi Sándor

"Három nőaalak" cimmel a lap bemutatja a mü -
mész rajzát. Minden alak mellett ott van,
mint valami bélyeg, az évkor száma: az egyik
19, a másik 45, a harmadik 72 éves.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. május 25.
XVIII. évf. 21. sz. 16. lap.

Tardi Sándor

"Aggódás" c. /részlet/ müvét hozza a lap. Két szembeálló arcot ábrázol a kép: a férfi kérdez: "Látod?" a nő válaszol: "havazik!" Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. juni. 29.
XVIII. évf. 16. lap. 26. sz.

Tardi S.

Minkája

Ószak. Magyarország 1973/301 10 old.

Tardi sándor

Kerek (grafika)

Népszava, 1974. ápr. 4. 102 alf. 79 sz. 10 p.

Tardi Sándor

Kőművesek (grafika)

Népszava, 1974. máj. 12. 102 évf. 109 sz. 8 p.

Tardi Sándor

Élet. (grafika)

Népszava, 1974. febr. 3. 102 elf. 28 n. 8 p.

Tardi Sándor

Iskolások (grafika)

Népszava, 1974. jún. 16. 102 cf. 139 sz. 9 p.

Tardi Sándor

rajza

Olvasó nő

Írások - Magyarország 1973/251 4 old.

Tardi Sándor

munkája

Rubikusok. Mezőkövesd történe-

téből

Észak-Magyarország 1974/8 4 old.

Tardi Sándor
rajza

Csendélet, naprafordóval.

Észak-Magyarország 1974/29 4old.

Tardi Sándor
rajza

Napszámosok délidőben. Mezőkövesd
történetéből III.

Észak-Magyarország 1973/301 9 old.

Tardi Sándor

"Bármelyik park szökőkutja" felirattal különböző formákat, alakokat ábrázoló rajz.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. okt. 13.
XVII. évf. 41. sz. 2. lap.

Tardi Sándor

Egy Tiz forintos képe, egyik oldalon Petőfi, másik oldalán Tardi Sándor arcképével. Aláírás: "Tardi /sanyaru/ helyzete". Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. dec. 29. XVII. évf. 52. sz. 14. lap.

Tardi Sándor

"Tánc" cimmel néger táncosnőket ábrázoló kép.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. dec. 22.
XVII. évf. 51. sz. 7. lap.

Tardi Sándor

"A kendermagos" cimmel a lap hozza a müvész rajzát. Kakast ábrázol, amint egy földi gilisztát készül elnyelni.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. dec. 8.
XVII. évf. 49. sz. 16. lap.

Tardi Sándor

"Lilla" cimmel a lap hozza a müvész rajzát.
Repr.

/Csokonai kétszázadik születési évfordulójára való emlékezés a lapban./

Élet és Irodalom, Bp. 1973. nov. 17.
XVII. évf. 46. sz. 2. lap

Tardi Sándor

"Chile" cimmel a lap bemutatja cimlapján a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. okt. 27.
XVII. évf. 43. sz. cimlap.

Tardi Sán_dor

Lovat ábrázoló rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. okt. 6.
XVII. évf. 4o. sz. 4. lap.

Tardi Sándor

A bemutató ismertetés keretében éremszerü rajz: "Kacatjaim között matatva-1973-ban Tardi Sándor" felirattal. A lapben bemutatott müvei: "Julika", "Beszélgetők", "Csendélet" fametszet, "Illusztráció"egy verssel: "Elémbe állt az Ujhidon-Sziv és ég szertelen bolondja-Fénnyel a tiszta homlokon-Mig vontatók bőgtek riogva." "Az üzenet","An yaság", egy álló és egy fekvő akt-rajz, egy cimnélküli rajz, "Illusztráció" cimmel feszületet ábrázoló rajz, az előbbi verssel, "Linómetszet" három rajz cim nélkül, "Háborus emlékek" és "Illusztráció" cimmel. Repr.-ók.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. jan. 27.
XVIII. évf. 4. sz. 3,4,5,6,7,8,9,1o,11,12,13,14, 15, 16. lapokon.

Tardi Sándor

A Madách Szinház előcsarnokában közös kiállitása volt Kutas Lászlóval 1971-ben. A budapesti nagyüzemekben vándorkiállitásai voltak. A Szofiai VIT-en, a Fiatal Müvészek Kiállitásain, az Uj Müvek Tárlatán, a Szegedi Nyári Tárlaton szerepeltek grafikái, valamint napilapokban és rendszeresen az Élet és Irodalomban.

"Tardi Sándor metszeteit olvasni kell, mint a nyomdászat hagyományos termékeit. Az ő linóleum-nyomatai alanyi plakátok, személyes röpcédulák."-irja Császár István.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. jan. 26.
XVIII. évf. 4. sz. 2. lap.

Tardi Sándor

"Ady-illusztráció" /linó/ cimmel a lap bemutatja cimlapján a müvész munkáját. A kép felirata: "Ady Endre: Emlékezés" a kép másik felén tükörirással: "Egy nyári éjszakára".
Repr.
Császár István: "Bemutatjuk Tardi Sándort" c. mel ir a müvészről: 1938-ban született Mezőkövesden. A Képzőművészeti Főiskolán Barcsay Jenő, Ék Sándor, Hincz Gyula, Kádár György és Kmetty János voltak tanárai. 1964-ben Dunakeszin, 1966-ban Mezőkövesden, 1968-ban a budapesti Könyvklub helyiségében volt kiállitása.
Élet és Irodalom, Bp. 1974. jan. 26.
XVIII. évf. 4. sz. cimlap és 2. lap.

Tardi Sándor

Széken ülő alakot ábrázoló cimnélküli rajz.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. ápr. 2o.
XVIII. évf. 16. sz. 7. lap.

Tardi Sándor

Lakásrészletet, alakokat, fejjel és fej nélkül, valamint különálló fejeket ábrázoló művét "Illusztráció" cimmel hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. márc. 30.
XVIII. évf. 13. sz. 5. lap.

Tardi Sándor

Három rajzán az első: egy gyertyát tartó nő mel
képe, a második: egy merengő férfifej, a har-
madik: egy ló feje alatt, annak nyakához simu-
ló női fej.
Repr.-ók.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. márc. 16.
XVIII. évf. 11. sz. 15. lap.

Tardi Sándor

"EX LIBRIS" felirattal a művész metszete.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. febr. 2.
XVIII. évf. 5. sz. 13. lap.

Tardi Sándor

"Pár" cimmel könyvet olvasó fiatal párt ábrá-
zol a rajz.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. febr. 9.
XVIII. évf. 6. sz. 3. lap.

Tardi Sándor

"Pletyka" címmel templomszerü épület előtt ülő, két beszélgető alakot ábrázol a müvész munkája.
Repr.

Élet és irodalom, Bp. 1974. febr. 23.
XVIII. évf. 8. sz. 9. lap.

Tardi Sán_dor

Felszolgáló nőt ábrázoló rajz, cim nélkül.
Repr.

Élet és ⊥rodalom, Bp. 1974. márc. 9.
XVIII. évf. lo. sz. 2. lap.

Tardy Sándor

Bemutatott műve:

175. sz. „Fények az utcán", gouache, 47 x 34 cm.

F. Ludányi Gabriella: III. országos akvarell biennálé, Eger, 1972.

Tardi Sándor

„Gendelet" c. rajza a

Szoldalon

Nápszava 1972 január 30

Tardi Sándor

„Galád" a rajza a 7. oldalon

Nyitrava 1972 április 30

Tardi Sándor

Gyertyát tartó nőalakot ábrázoló rajz.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. nov. 23.
XVIII. évf. 47. sz. 10. lap.

Tardi Sándor

Ketten
Tűrijátés I–II.

IV. Országos Akvarell Biennálé
Eger, 1974.

Tardi Sándor

„Udvar és kaldvilág" c. rajza

a 8. oldalon

Népszava 1971 november 21

Tardi Sándor

"Szerelem" cimmel hozza a lap a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juli. 29.
XVI. évf. 31. sz. 15. lap.

Tardi Sándor

"Elválás" c. rajzát, -mely három alakot ábrázol,- bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juni. 17.
XVI. évf. 25. sz. 14. lap.

Tardi Sándor

"Arcok" cimmel a lap bemutatja a müvész rajzát a cimlapon.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. szept. 9.
XVI. évf. 37. sz. cimlap.

Tardi Sándor

Női aktot ábrázoló rajzát "Illusztráció" cimmel hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. aug. 5.
XVI. évf. 32. sz. 16. lap.

Tardi Sándor

Férfi és női arcot,-/mindkettőt egy-egy szemmel/- ábrázoló rajzát "Pár" címmel hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. aug. 12.
XVI. évf. 33. sz. 3. lap.

Tardy Sándor, grafikus

Kiállítása nyílik Pécsett.

– :o Tardy Sándor

8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. jan. 2.

Tardi Sándor
festő

A Művész 1974-ben válek ki
a Stúdióból.

Bán András: Búcsúrok ünnigyén
Művészet, 1974. augusztus - 3 lap.

Tardi Sándor

„Dörsa népe" c. rajza
a 9. oldalon

Népszava 1972 július 16

Tardi Sándor, grafikus

útvesztő
repr

Forrás
Magyar Ifjúság, 1971. jún. 26. M.C.

Tardi Sándor, grafikus

- verset is ír. Az Egyetemi Színpadon a Radnóti-estet megrajzolta a Téboly ódáit, miközben felolvasták vallomásait Radnótiról.

Székely Gabriella: A rajz: énekhang
Magyar Ifjúság, 1970. VII. 24. 12. l.

Tardi Sándor, grafikus

– A zene mindenkié c. Kodály-
portréja az ez évi SzOT-pályáza-
ton vesz részt.

Székely Gabriella: A rajz: énekhang
Magyar Ifjúság, 1970. VII. 24. 12. l.

Tardi Sándor, grafikus

– rajza
repr.

Székely Gabriella: A rajz: énekhang
Magyar Ifjúság, 1970. VII. 24. 12. p.

Tardi Sándor: grafikus

- és festő. A Szondy utcában lakik. Apja parasztt. Merőkövesdi. A főiskolára érettségi nélkül, miniszteri engedéllyel 1959-ben vették fel, negyedszeri próbálkozásra. Tanára Kmetty János.

Székely Gabriella: A rajz: énekhang
Magyar Hjúság, 1970. VII. 24. 12. l.

Tardi Sándor, grafikus

- szerepelt a balatoni nyári tárlaton, a szófiai VIT-en, önálló kiállítása volt Dunakeszin és Merőkövesden. Grafikái megjelennek az Élet és Irodalomban, a Napjainkban, a Zalai Hírlapban, a Magyar Ifjúságban.

Székely Gabriella: A rajz: énekhang
Magyar Ifjúság, 1970. VII. 24. 12. l.

Tardi Sándor, grafikus

– Repülés, Család, Tiltakozó ének, Kamarazene, A zene mindenkié c. művei említve.

Székely Gabriella: A rajz: énekhang. Magyar Hírlap, 1970. VII. 24. 12. l.

Tardi Sándor, grafikus

rajza
repr.

Magyar Ifjúság, 1970. VI. 5. 14. l.

Tardi Sándor, grafikus

Borchert: Az ajtón kívül
rep.

Magyar Ifjúság, 1970. III. 13. 14. l.

Tardi Sándor Gestő

Ziállítóson szerepel a

Madách Szinház előcsarnokában

Magyar Nemzet 1971 május 28

4. old.

Tardi Sándor

Szerepel a VI. kér. művészek
háslatán (1970 XI. 27)

Meghívó

Tardi Sándor

„Kút", repr.

Napjanik, Miskolc
1971. június. X. évf. 6. sz. 6 l.

Tardi Sándor, nolvász

– Ady c. verse közölve

Forrás
Magyar Ifjúság, 1970. IX. 18. 14. e.

Tardi Sándor

"Motivum a gyerekkorból" cimmel a lap bemutatja a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. juni. 19.
XV. évf. 25. sz. 13. lap

Tardi Sándor

"Leány" c. rajzának repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. juli. 31.
XV. évf. 31. sz. 13. lap

Tardi Sándor

Rajzát bemutatja a lap, a rajzon "Vadászemlék"
felirattal.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. szept. 4.
XV. évf. 36. sz. 13. lap

Tardi Sándor

Csellókat, -/részben törött csellókat/- ábrázoló rajzát bemutatja a lap.

Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. okt. 2.
XV. évf. 4o. sz. 3. lap

Tardi Sándor

Virágot tartó kezet ábrázoló rajzát hozza a lap "Ünnep" cimmel.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. nov. 6.
XV. évf. 45. sz. 3. lap

Tardi Sándor

"Csincsetanya" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. nov. 27.
XV. évf. 48. sz. 4. lap

Tardi Sándor

festőművész kiállitása, Ujpest, Mini Galéria. - Ism: Szántó Gábor, Köznevelés,1968.6.sz.235.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Irt.1971.2.sz.149.182.l.

17o.l.

Tardi Sándor rajzai

Kortárs 1972/12 1919, 1933 old.

Tardi Sándor rajzai

Kortárs 1973/9 1450, 1464, 1475, 1491 old.

Tardi Sándor

„Portré" c. rajza az
I. oldalon

Nógrádi 1973 április 28

Tardi Sándor

Nőalakot ábrázoló rajzát hozza a lap. Repr.

Fenti rajzot lásd: Kosnás Roland: -hintót kétfelé húzó lóval ábrázoló- rajzának hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juni. 17.
XXII. évf. 24. sz. 6. lap.

Tardi Sándor, grafikus

L. Mátis K.

Goós J.: Műventelep... 75-89

Forrás, Kecskemét, 1980-marc. XII/3

Tardi Sándor

Rajzát hozza a lap.
Repr.

Fenti rajzot lásd: László Gyula nevénél, Frank János: "Előszó, élőszóval" c. cikkében.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. jan. 27.
XXIII. évf. 4. sz. 11. lap.

gy műfaj elle...

címe pedig: *Requiem*. Akkor pedig mégsem csak a szerelem hatalmáról látott egy lírai filmet, hanem valami másról is szól ez — s kezdheti újraértékelni a látottakat.

Persze, az olvasó tudja már, hogy csak kritikusi fogások ezek a „gyanútlan mozinéző" — meg „ha nem túlzott várakozással" — féle indítások, mert *Fábri Zoltán* új filmjét, amelyet Örkény István Rekviem című novellájából írt és rendezett, méltán előzte meg nagy várakozás. Triviális kijelentés, mégis leírom, hogy Fábri legjobb filmrendezőink egyike, aki különös érzékenységgel választotta ki és vitte filmre az újabb magyar irodalom legjobb alkotásait. Elég csak utalni Sarkadi Imrével, Sánta Ferenccel, Déry Tiborral, Örkény Istvánnal való találkozásaira; ahány film (Körhinta, Húsz óra, Az ötödik pecsét, 141 perc a befejezetlen mondatból, Isten hozta őrnagy úr!), annyi fesztiváldíj, annyi hazai és külföldi siker. S azt is felesleges leírnom, hogy Örkény mi történt a Rekviemmel is. (A novella címe így íródik.) Pedig Fábri filmjében minden benne van, s szó szerint, amit Örkény leírt. Sőt, még több is. És talán éppen az a baj.

Mert igaz ugyan, hogy egy néhány oldalas novellából csak úgy lehet kétórás filmet csinálni, ha azt is megfilmesítjük, amit a novella sugall vagy sugallhat; meg kell jeleníteni a cselekmény előtörténetét, a félmondatos utalásokat, de még a finom célzások mögöttes jelentését is hosszú képsorokban kell kibontani. Egy jelzőből, egy különleges szóösszetételből olykor egész cselekvéssort, hiteles szituációt kerekíteni. És ez történhet bár az író, a költő szellemében, mégis megváltoztatja a művet, mert a műfaja változik meg. És sok esetben darabokra hullik, széttörik. Ugyanis vannak műfajok, amelyek nem tűrik az egyféle értelmezést, a megkövült változatot — márpedig a képi ábrázolás mindig konkrét és egyetlen változatot kínál.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP KIADÓVÁLLALAT
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 FEB 5

ÉLET ÉS IRODALOM

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP KIADÓVÁLLALAT
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1982 JUN 18
1021

Tardi Sándor rajza

jez ki tudati állásfoglalást. Mindez végső soron azt is jelenti, hogy a munkásmozgalom-történész számára a művészeti alkotásnak mind az elterjedése (vagyis a mű és a közönség kapcsolata), mind az esztétikai értéke *történeti tényanyagul* szolgál.

Aradi Nóra

TÉL

sem futhatok, hi
alólam a csillago
kivert dűlőutak,
hogyan becézzeler
ha kinyílatlan pünkösdi rózsa:
bimbójában elfagy számban az ének?

Bánhidi Lajos

TÉLI HANGULATKÉP

A tér közepén két délceg lovag
Sanchó Panza s Don Quijote
bronzpatás szamarán és lován
rohamra indul a toronyházak ellen.

Fáradt voltam, mégis megfigyeltem
a félrehúzódó játékosan kedves
bronzból öntött kisfiú kezében
dideregve verdesett a hattyú.

Hátat fordítva felszentelt keresztnek
állt a téren sűrű hóesésben
a vízfakasztó koronás királyunk,
s összehúzott vésett kőcsuhát.

A tűzfal mellett, amíg buszra vártam
sejtésekkel, csak bennem hallhatón
állványokkal támasztott toronyban
harangoztak nyelvetlen harangok.

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
1982 JAN 9
NÉPSZAVA
T
1021

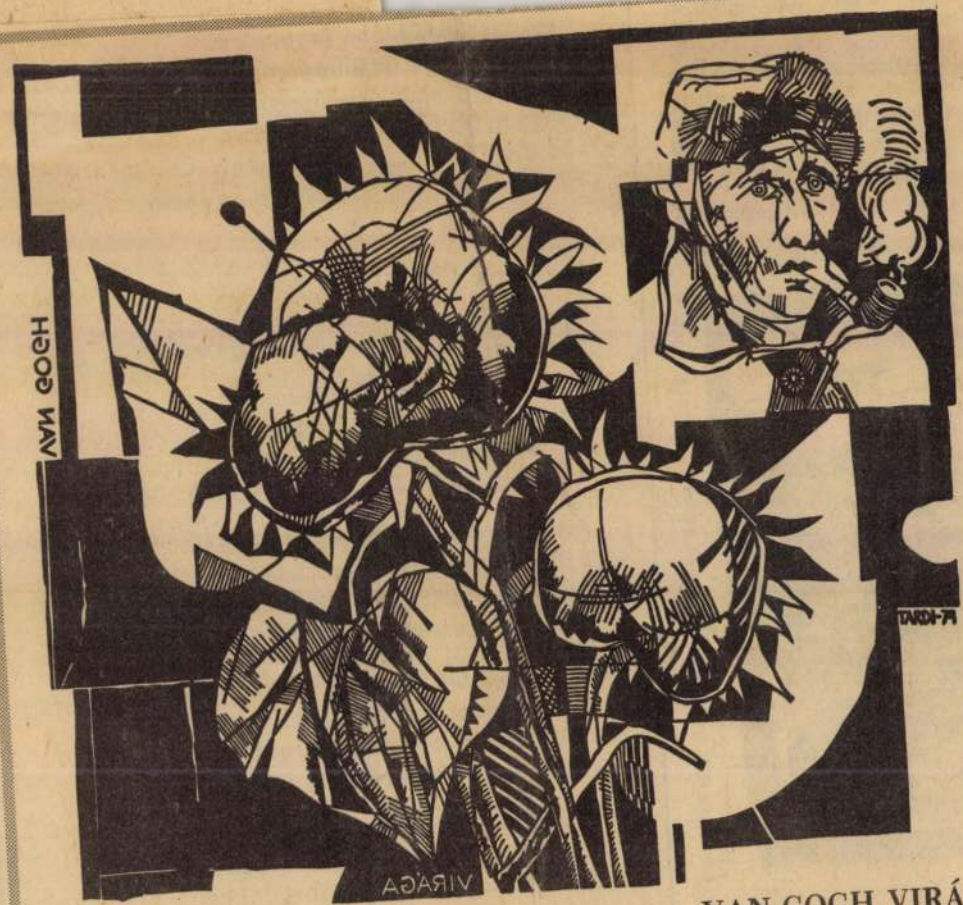

Tardi Sándor

. VAN GOGH VIRÁGA

bár itt-ott korrekciókat kértek. Ilyen volt az, a
felejtett politikai lángész kívánt. A regény hős
ember" beleszeret egy illegális kommunistak
Gontran és Karola együtt fürdenek a Balator
sodorja egy erőszakos hullám, láthatóvá vál
elvtársnőnek nem lehet fedetlen keble" – mondta az
kül kihúztam a mondatot, Karolának azóta sincs keble.

A regénynek igen szép közönségsikere volt, nagyon hamar elfogyott, a kritikai visszhang azonban, enyhén szólva, vegyes volt. Némelyek – így Bóka László, Nagy Péter – kiálltak mellette, de például a Népszabadság kritikusa rövid cikkében holmi olcsó *bestseller* típusú lektűrnek bélyegezte. Ehhez járult még, hogy szellemi életünk egyik jelentős képviselője a regény kapcsán „magyar Sartre"-nak nevezett, persze korántsem hízelgő értelemben, azonfelül egy kiadói értekezleten a jelenlevők előtt a *Megbízható úriembert* olyan regényként ismertette, mint amilyet a kiadók semmiféle körülmények között *nem* adhatnak ki. Megint csak több mint tíz évnek kellett eltelnie, hogy a *Megbízható úriember* második kiadása alkalmából, 1970-ben ugyancsak a Népszabadságban, Hajdú Ráfis úgy méltassa, mint a fasizálódó Magyarország figyelemreméltó, eddig irodalmunkban voltaképpen hiányzó társadalomrajzát.

Hátra volt még a novellás kötet. Béládi Miklós elment a Magvetőtől, utódját, sőt utódjait nem kötötte semmiféle ígéret. A kötet évről évre kimaradt mindenféle tervből, végre valaki – akit azonban csakhamar leváltottak – egy vékony, inkább füzetre, mint kötetre emlékeztető anyag kiadását hajlandó volt vállalni, ezt nyomdába is küldte. Az új vezető azonban visszakérette a nyomdából ezt a zsugorított kéziratot is. Feleségem elment hozzá, kérte, másítsa meg elhatározását. A vezető hajthatatlan maradt. „Nincs szükségünk erre a polgári nyekergésre" – ismételte Hámos szavait. Én akkoriban súlyos tüdőműtéten estem keresztül, nagyon lassan lábadoztam, orvosaim szerint bármiféle megrázkódtatásnak kiszámíthatatlan testi-lelki következményei lehettek. Magda – ezektől félve – a leselkedő veszélyt is közölte a vezetővel. Hiába. A kötet, *Hekuba* címen, csak tíz évvel később, 1971-ben, Kardos György és Sík Csaba konok elszántságában már-már megindító buzdítása nyomán – amely nagy-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1982 4'

KORTÁRS

T

1021

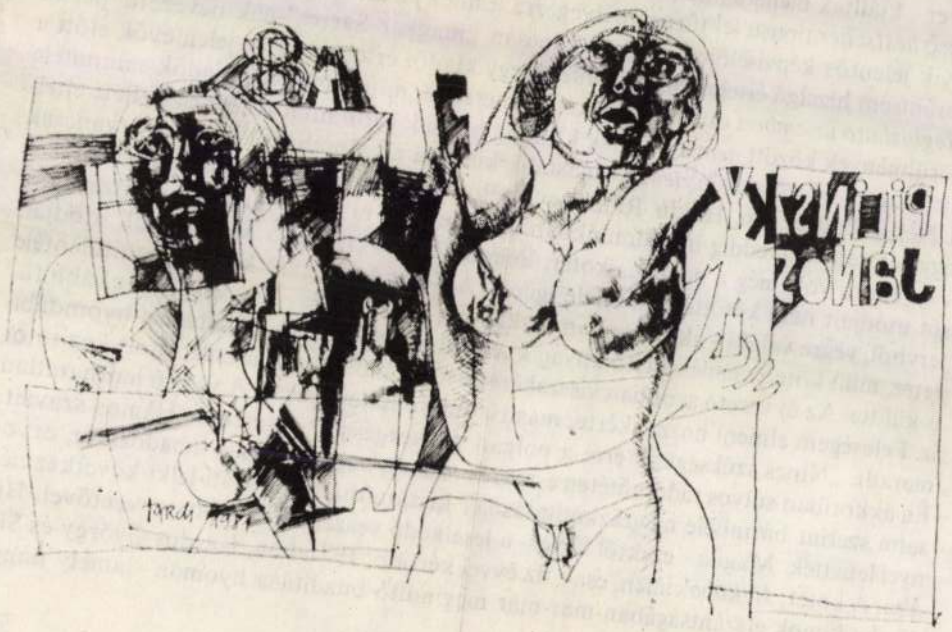

bériai parasztok és a bányák dolgozói küzdöttek, k
lom kirobbanása előtt a krasznojarszki vidék magy
tációjú illegális szervezet alakult. Ismerjük azok n
Kohlhof Mihály.

Túlzás nélkül állíthatjuk, az oroszországi forr
lyok lelkesedéssel fogadták. 1917 áprilisában a magyar internacionalisták proletár harci jelszavakkal vonultak ki Krasznojarszk utcáira. A frissen megalakult munkás-, paraszt- és katonatanácsokat támogatva a felfegyverzett magyar csapatok a helyi vasútvonalat őrizték, operatív forradalmi megbízásokat teljesítettek. Sokan voltak, akik önként beléptek a Vörös Gárda osztagaiba.

1918 tavasza. Viharos és forrongó a szibériai „magyar közösség" élete. Megjelenik a magyar internacionalisták lapja, az Előre. Pataki Ferenc és Somogyi Ernő a krasznojarszki szovjet tagjai lesznek. Összehívják a hadifoglyok forradalmi szervezeteinek kongresszusát. Krasznojarszkból erre Fichter, Cseszki, Somogyi és Kapeller elvtársakat küldik. Az elsőt megválasztják a külföldi munkások kommunista szervezetei szibériai központi végrehajtóbizottságába; az utóbbi a Világforradalom címet viselő újság egyik szerkesztője lesz.

A szerző a moszkvai *Novij Mir* című folyóirat szerkesztőségének tagja, a kritikai rovat vezetője.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1982 --- - 4

KORTÁRS

1021

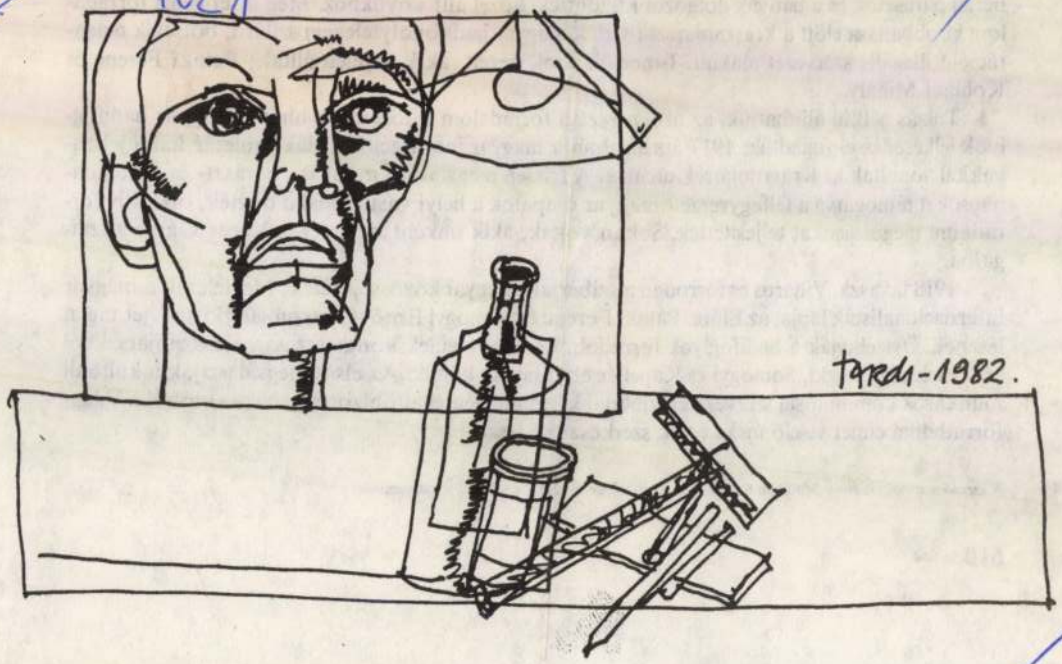

...ONE (zongora), JANKOVICH
NŐ (hegedű) és KÉPES GÉZA;
rtja és a közönség.

Veress, Pergolesi, ...úvek.

Beszél: Palumby Gyula.

san, hanem valami mély meghatódás szállta meg őket. A könny kijött szemük pillájára, de nem esett le elgyötört arcukra..." A helyi és megyei sajtón kívül foglalkozott e zenei és társadalmi eseménnyel az országos sajtó is. Írt róla a Népszava, a Magyar Nemzet, az Esti Kis Újság, s tanulmányban igyekeztem összefoglalni a tanulságokat Az Ország Útja című havi folyóirat „Szabad szószék" rovatában, Három néphangverseny tanulsága címmel. A harmadik néphangversenyt teljes egészében közvetítette a kassai rádió. S aztán, a gyülekező viharfelhők nemsokára lehetetlenné tették a folytatást.

családjáh...
itt, Európ...
hol egymá...
Temetőd:
sírkövek,
Muhi, Mo...
örökségét...
Dózsa-sza...
megetette...
s te a szégyent, a gyalázt, a bánt,
nem moshattad le pezsgős dáridókkal.
Vértanút, hóhért, hőst és árulót
bőkezűen adtál,
s mint virágének, szánkhoz édesedve
mégis éltető oltalom maradtál,
te fagyhozó, te tűzveszélyes,
kitépett nyelvvel is beszédes,
te megláncolt, te bilincs-tépő,
földbe süppedt, de égrenéző,
fiaid félkész otthona:
Magyar haza!
Tisztuló arcod emeld föl, hazám,
nem vagyunk már vadak:
csattanó öklünk s fogcsikorgató szánk
szelídíti nemesebb indulat,
ha hozzád szólunk, ha egymásért szólunk,
segíts hát vallani,
s értelmes jövőnk szép tervrajzait
megvalósítani!

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 AUG 20

NÉPSZAVA

T

1021

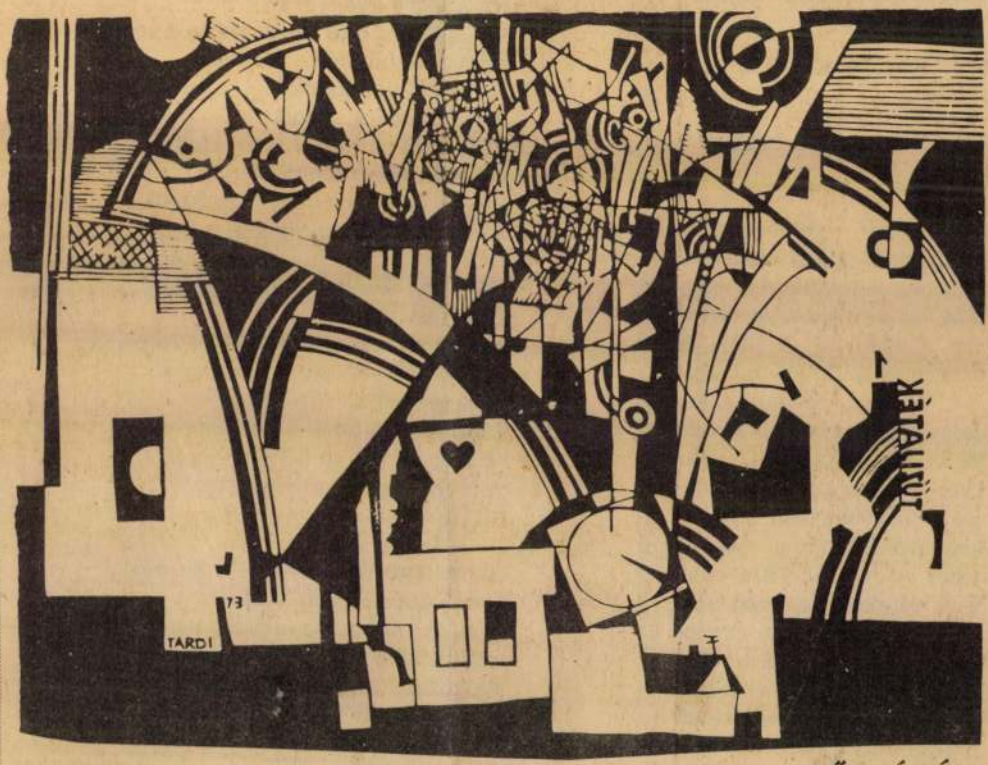

Tardi Sándor TŰZIJÁTÉK

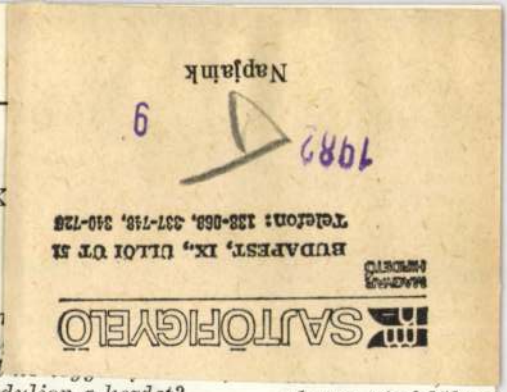

CSORBA PIROSK

Múlandó

Múlván a szerelem
mi tartson meg en
hogy a gyönyörből
s visszájára ne forduljon a kezdet?

Játékaimat lesöpröm magamról,
nem akarok babaházat,
szirupszerelmet, magaleső hűséget,
de akkor mi kell nekem?

Marja torkomat az ének
és fáj hallgatni és szólni félek.
Vergődöm: dombok és hegyek
összébb lépnek, nyomják szivemet.

Kettőzve fáj a páros egyedüllét,
mit ér, ki lopva nézi kincsét,
mit ér a múlt, ha nem él a jövőig,
mit ér a nyár, ha nem tart egy őszig?

Ülök

egy fotel ringó ölén
vízhasú levelek neszezését hallgatom
kopog a mogyoróbokor az ablakon

spóráit szórja rám az idő
az árnyék kővé vált a falon
levehető

FECSKE CSABA VERSEI

Tapintat

P. J. emlékének

Az alvó erdőhöz
lábujjhegyen közelít a hó,
lélegzet-visszafojtva
a lehajtott fejű irgalom

eleven rigó lüktet

Mese

Lábnyom a hóban
kusza, tétova írás,
testmeleg mese —

CSEH KÁROLY

Hajnalok

Keze a homlokár
— gondok töviskc
lehull
tüzet lobbant
gázláng
— hajnalok
kék glóriája —
kerekedik
dolgai köré

Tárgyaknak
— mellé gyűlt
galamboknak —
szórja
mozdulatonként
életét

Patt

Csatold le csuklóc
— mindennapi bi
a bankjegyek tég
álom-jövőből úgy
Kivilágított karri
sem robognak ve
Csak lábnyomaid
— léted fájáról l

1021

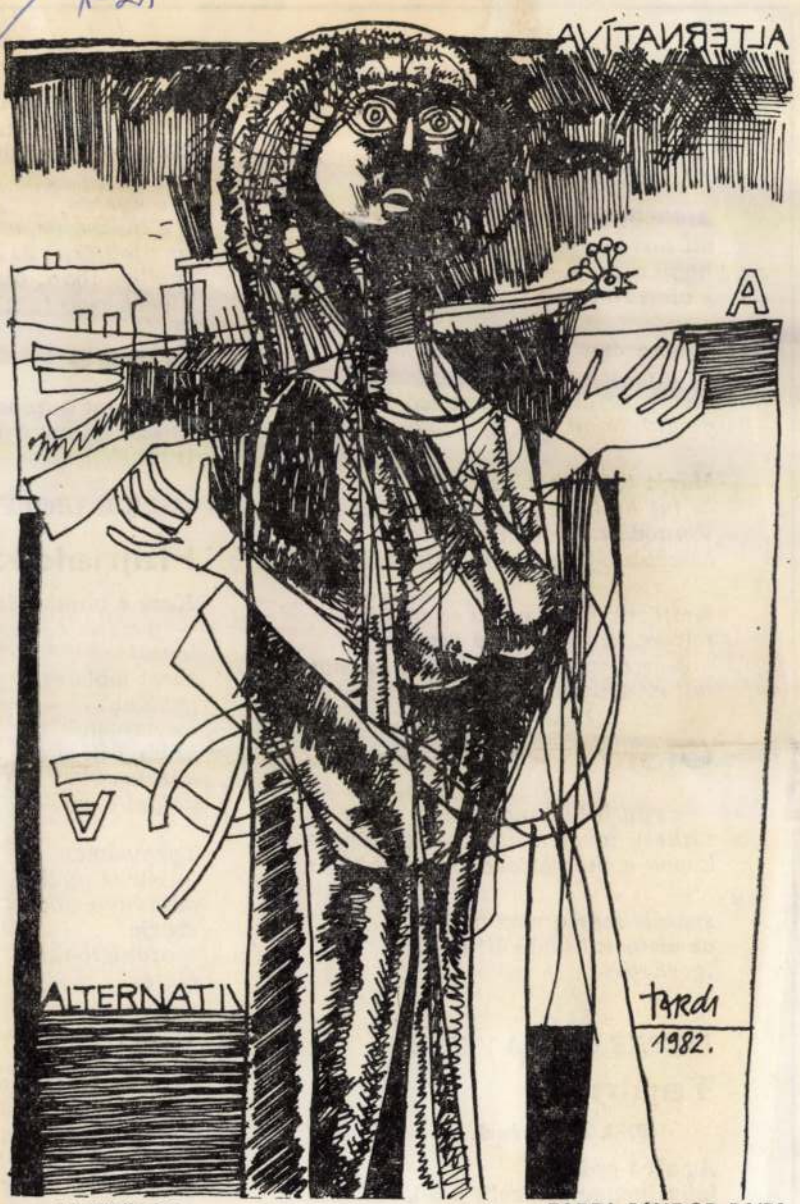

LEHETŐSÉG

TARDI SÁNDOR RAJZA

OLVASÓ NŐ

Szeift Béla

MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefonok: 337-748, 340-726

NÉPSZAVA
1983 JUN 7

1021

Tardi Sándor **FURULYÁS**

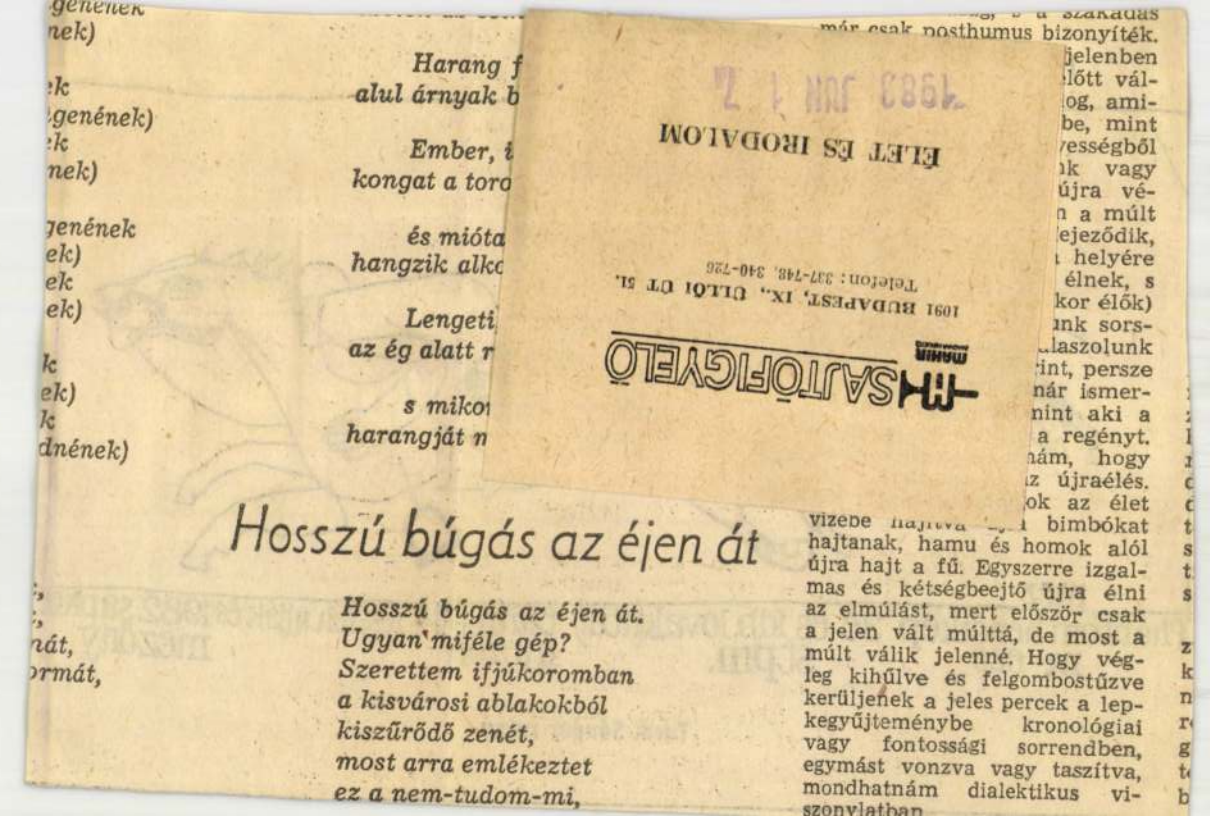

Hosszú búgás az éjen át

Hosszú búgás az éjen át.
Ugyan'miféle gép?
Szerettem ifjúkoromban
a kisvárosi ablakokból
kiszűrődő zenét,
most arra emlékeztet
ez a nem-tudom-mi,

ÉLET ÉS IRODALOM

MAGYAR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-148, 340-726

1983 JUN 1 2

már csak posthumus bizonyíték.

jelenben
előtt vál-
log, ami-
be, mint
vességből
ak vagy
újra vé-
n a múlt
ejeződik,
helyére
élnek, s
kor élők)
unk sors-
laszolunk
int, persze
nár ismer-
nint aki a
a regényt.
nám, hogy
z újraélés.
ok az élet

vizébe hajtva [illegible] bimbókat hajtanak, hamu és homok alól újra hajt a fű. Egyszerre izgalmas és kétségbeejtő újra élni az elmúlást, mert először csak a jelen vált múlttá, de most a múlt válik jelenné. Hogy végleg kihűlve és felgombostűzve kerüljenek a jeles percek a lepkegyűjteménybe kronológiai vagy fontossági sorrendben, egymást vonzva vagy taszítva, mondhatnám dialektikus viszonylatban.

1021

mez.

Phantom hendikep 3é és idb. lovak(ntai) tardi+44 fek-feh.ujjak és 1982 sapka
mezö m ezö stpm. mezön mezöny

Tardi Sándor rajza

...elyebb m...
tér is fran...
de világiro...
se Martin ...
mus mellet...
kiterjed To...
mas Mannra egyaránt. Vonzalmai a színház és a képzőművészet világához

nai Gábor: Nőnek az arnyak. Szépirodalmi. 412 oldal, kötve 64 Ft.)

Illusztráció a Panoráma Szeged c. kiadványából (Magyar városok)

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR TÁVIRATI IRODA
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

KÖNYVVILÁG

1981

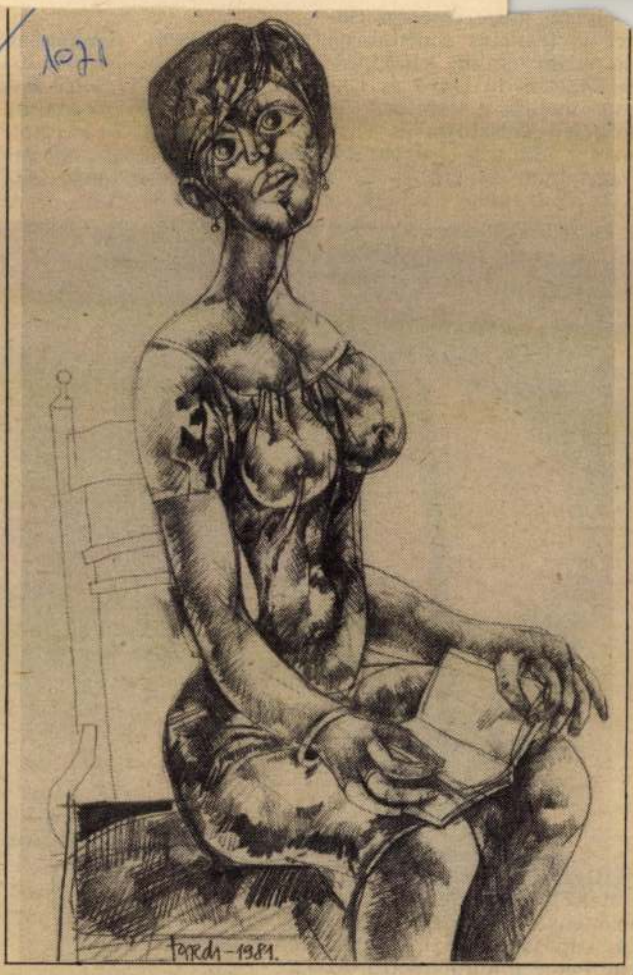

Tardi Sándor rajza

MAGYAR NEMZET

1982 FEB 13

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 21.
Telefon: 337-748, 340-726

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

ünt korszakol
émájukul. Ez
ıen — s közül
zokban, amel
vek végével
lejével fogla
lezhetők a c
úra motívur
ők bizonyos
ios, kézenfe
ések. A „fér
nélyi kultú
gyaló munk
nek valam
mus csapd
mes és ig
csak a tör
nyatáról b
keznek a
ábrázolás
hogy a
nemcsak
arról, hogy
keddi, nyilvá
rend T. Iván akadémi
jegyezte — azokban az évek-
ben minden negyedik család
ellen folyt törvénytelen rend-
őrségi vagy bírósági eljárás, s

— mellett many
okok mélységi analízise.

ILYEN ANALÍZISRE való

A Magyar Nemzet galériája

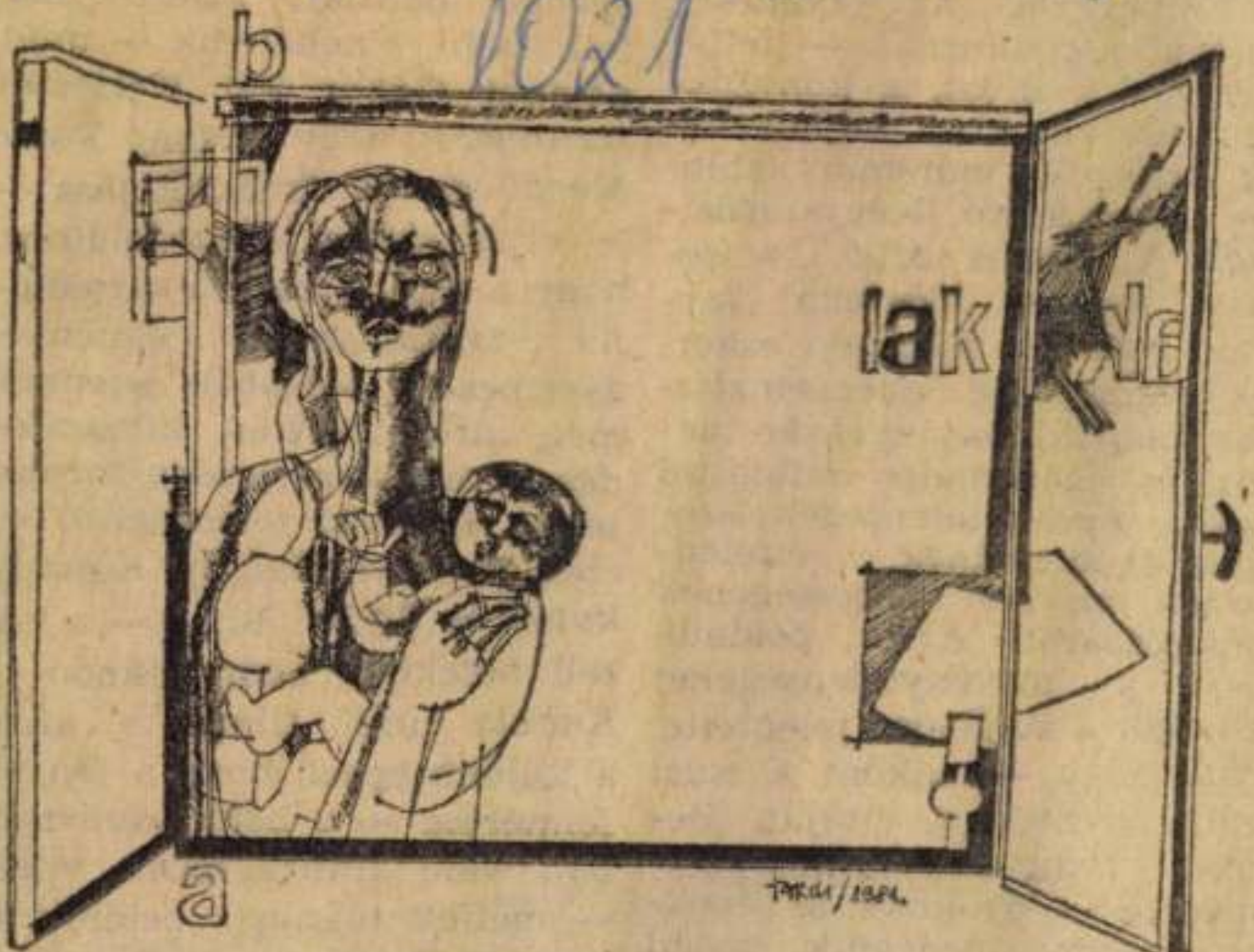

Tardi Sándor rajza

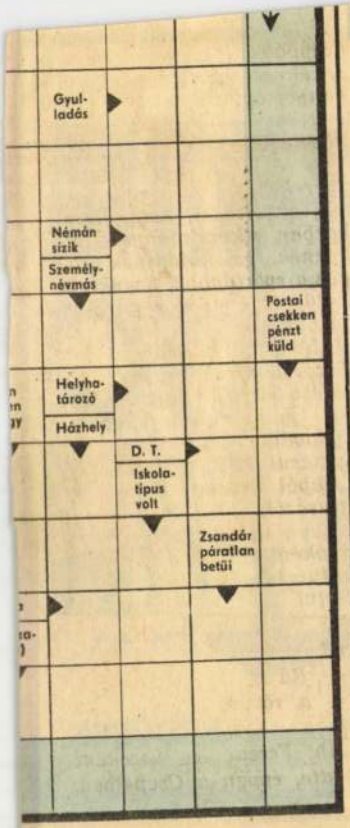

Játsszunk a 40-nel

Igen érdekes szám a 40. Osztható 2-vel, 4-gyel, 8-cal, 5-tel, 10-zel és természetesen 1-gyel és negyvennel. Sokféle variációban oszható ketté. A beküldendő feladat: osszad a negyvenet két részre úgy, hogy az egyik rész negyede egyenlő legyen a másik rész hatodával. Természetesen a két rész összege változatlanul negyven legyen!

Megfejtések, nyertesek

A március 13-i gyermekrejtvények helyes megfejtése:

Mini matek: 8, 12, 5, 20.

Kié a ló? 3. számúé.

Csupa kastély: 1. Huxley, 2. Pavese, 3. Kafka, 4. Wodehouse, 5. Verne, 6. Krúdy, 7. Illyés, 8. Hunyadi.

Egy-egy 30 Ft-os könyvutalványt nyertek: Merényi Nóra, Ötvös István, ifj. Szegvári András, Tőkési Natália, Zempléni Rita és Nóra budapestiek; Blaskovics Mónika, Cegléd; ifj. Búzás Imre, Pécs; Czékus Zoltán, Hódmezővásárhely, Olasz Aida, Nagykanizsa; Orth Éva, Gödöllő.

Az utalványokat postán küldjük ki.

Számjegyek

Milyen számjegy hiányzik a kipontozott részből? 1. Aki ...-szer hal meg (Aveline). 2. A ...-tű kalap (Alarcon). 3. ... nap a hullámok hátán (Bailey). 4. A postás mindig ...-szer csenget (Cain). 5. ... karátos autó. 6. A ... testőr (Dumas). 7. ... hónap Babilon (Galló). 8. A ...-es csapdája (Heller).

A rejtvény beérkezési határideje: április 6.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

NÉPSZAVA
1982 MÁR 2 71

1021

Tardi Sándor

ERDŐBEN

Tartalom

Olvasói levelek 2

B. Juhász Erzsébet:
Régi vagy új eszmények?
A család képe a hetvenes évek magyar irodalmában 3

Varga Lajos:
Karacs Mária történetei (elbeszélés) 10

Tóth Kornélia:
Nővérek (riport) 14

Brackó István—Illésy Sándor:
Diósgyör szikrázó ünnepe 18

Szendrei Lőrinc:
Szellemi honfoglalást! (interjú) 22

Kilián István:
A miskolci szobor helyett
Arany és felvidéki barátai 25

Bakonyi István:
A költő: oldalnézetben 27

Magyar József:
Költői üzenet odaátról 28

D. Rácz István:
Színpad után könyv 29

Iszlai Zoltán:
Kopogós kollázsok 29

Botlik József:
A választás gyötrelme 30

Szabó Bogár Imre:
Drámai próza, prózai dráma 31

Takács József:
Két különös kisregényről 32

Takács Géza:
Egy szegedi kőművesmester 32

Kárpáti Béla:
Egy virágzó műfaj 33

Vekerdi József:
Kalderári mesék és balladák 34

Hölvényi György:
Hatvan év a magyar zenetanításban.
Beszélgetés Rajeczky Benjáminnal 34

Ruszoly József:
Figyelő (Két évkönyv Miskolcról) 36

Jurecskó László:
Országos vagy területi?
A miskolci téli tárlatról 37

Hírek

Székely Dezső (17), Szikra János (17), Kiss Dénes (20), Böröndi Lajos (20), Tóth Endre (20), Fecske Csaba (25) versei.

Tardi Sándor (3), Lenkey Zoltán (6, 8), Bálványos Huba (7, 15, 37), Feledy Gyula (9, 21), Drozsnyik István (23, 38) rajzai.

Első oldalon:
Portré, Tardi Sándor rajza

Hátsó oldalon:
Füre lépni tilos! Szabó Tamás szobra a miskolci téli tárlatról.

*

A szerkesztésben közreműködnek: Serfőző Simon, Feledy Gyula, Dobrossy István, Kalász László, Kabdebó Lóránt, Varga István, Ruszoly József

Olvasói levelek, vélemények cikkeinkről

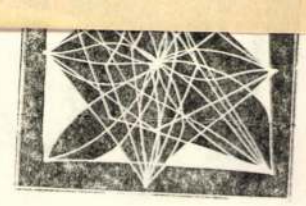

A Napjaink régi olvasója vagyok; lapjuk decemberi számában különös érdeklődéssel olvastam Fodor András és Szekér Endre írásait Kodály Zoltánról és munkássága kecskeméti kultuszáról. A zeneszerzőt családi kapcsolatok fűzték Nyitrához, s egyik legnevezetesebb, legtermékenyebb néprajzi gyűjtőútja is itt, Nyitra környékén, a Zobor alatt zajlott le.

Nem sikerült pontosan megállapítanom, hogy 1903-ban Kodály miként kezdte meg zoboraljai népdalgyűjtő körútját, de nem volnék meglepve, ha gyalog indult volna el, hiszen a legközelebbi magyarlakta falu Gerencsér (Hrnčiarovce) csak pár kilométernyire volt Nyitrától, a következő falu Csitár (Štitáre) szintén csak néhány kilométernyire feküdt Gerencsértől. A nyitrai emlékezés szerint Kodály ebben a két faluban kezdte meg a gyűjtést. Mindjárt az első faluban, amely közvetlen a Zobor alatt fekszik, olyan szép, régi melódiára bukkant, mint a Gerencséri utca..., pár lépéssel tovább, Csitáron pedig A csitári hegyek alatt...

Családunkban sokszor szóba került Kodály Zoltán neve. Boldogult édesapám, dr. Martincsek Károly polgári hivatása mellett zenével is foglalkozott, és Túrócszentmártonban (Martin) szimfonikus zenekart alapított és vezetett. Történetesen a nagyszombati (Trnava) gimnáziumban Kodály iskolatársa volt, együtt muzsikáltak a gimnázium zenekarában, és később leveleztek. Édesapám hívta fel figyelmemet Kodály Zobor alatti gyűjtőútjára.

Azok közül, akik énekeltek, 1933-ban. Kodály nyomán járva, én még beszélni tudtam Balla Katalinnal, Urbanek Józseffel és Varga Cecíliával — az utóbbi szolgáló volt. Kodály tanulmányokban dolgozta fel első zoboralji útját (a többieket is, mert hiszen nemegyszer járt erre), ezek a Magyar Néprajzi Társaság Értesítőjének XVI., XVII. és XX. kötetében jelentek meg Zoborvidéki népszokások és balladák cím alatt. Annyira pontos volt, hogy még az énekesek nevét is feljegyezte. Balla Katalin és Urbanek József nevét meg is találtam a tanulmányban. Varga Cecíliáét nem, viszont megtaláltam a szöveget, melyet Kodálynak elmondott, de a szomszéd falu gyűjtésében, Zsérén. (Puszta malomban, cserfagerenda). A szolgáló valószínűleg Zsérről kerülhetett Ghímesre. Mind a hárman azt mondták, hogy az eufónos nagyságos úr nagyon jól tud bánni az egyszerű néppel. Nagyon jól értette a szót a nép nyelvén. Szerették, és szívesen énekeltek neki mindent, amit tudtak.

Kodály három népszokást is feljegyzett a Zobor alatt, Zsérén, de hasonló népszokásokat talált a környező községekben is. Ez a *Villőzés, a Sárdózás és a Tananaj* nészokása volt, melyeket majdnem minden esetben dal kísért. A Villőzésről így írt Kodály:

„Virágvasárnapján litánia után járnak a lányok villőzni. Házról házra mennek, közben villődalokat énekelnek, amiért tojás jár nekik. Estefelé készítenek egy szalmabábot, felöltöztetik rossz kabátba, régi kalap is akad rá — ez a kice-vice (kis = zsúpszalma). Néhányan felkapják, megkerülik vele a falut."

Nem [illegible]ki tudja, hogy Kodályt családi [illegible]fűzték Nyitrához. Éppen ezért még a háború éveiben is ellátogatott Nyitrára. Itt élt nővére, Kodály Emília. Apjuk, Kodály Frigyes vasutas volt, aki eleinte Budapesten élt, itt született Emília 1880. március 31-én. Dehát a vasutas sors forgandó, az apát később Kecskemétre nevezték ki állomásfőnöknek, ott született Kodály Zoltán, majd Galántára, itt született a harmadik gyermek, Kodály Pál 1890. június 29-én, és itt ihlette meg Kodályt a Galántai táncok dallama. Kodály Emília szintén vasutashoz, Rózsa Szilveszterhez ment férjhez, akit később állomásfőnökként Nyitrára helyeztek, és a családot Nyitrán hamarosan megkedvelték. 1919-ben Nyitrát is elérte a világháború utáni tífuszjárvány, amelynek áldozata lett Kodály Emília is. Nyitrán halt meg 1919. május 5-én. Rózsa Szilveszter szép síremléket állíttatott, mely máig is megvan. Megfakult betűit Mihályffy László nyitrai festő a saját költségére bearanyoztatta; a Kodály név tehát a nyitrai temetőben is csillog.

Nyitra mostanára egybenőtt Gerencsérrel és Csitárral is, ezek a nagy Nyitra közigazgatási részei lettek, a Gerencséri utcából Nyitrai utca lett, a csitári hegyekből nyitrai hegyek. Kodály emlékét külön utca őrzi Nyitrán. A falvakba sűrű autóbuszjáratok vezetnek, sokan járnak be Nyitrára hivatalokba vagy gyárakba. Az elhagyatott Zsérére nemcsak autóbusz, de vonat is jár. Bizonyára elcsodálkozna Kodály, ha most láthatná ezeket a tájakat.

MÁRTONVÖLGYI LÁSZLÓ

Nyitra

NAPJAINK

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Tanács irodalmi és művelődési lapja
Főszerkesztő: Papp Lajos
Szerkesztőség:
Miskolc, Korvin Ottó u. 1.
3530
Telefon: 15-881
Kiadóhivatal:
Kiadja a Borsod megyei Lapkiadó Vállalat
Miskolc, Bajcsy-Zsilinszky út 15. sz.
3527
Felelős kiadó: Veres Mihály
Postacím: Miskolc, Pf.: 178. 3651. Telefon: 36-132
Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál
(KHI, Budapest V., József nádor tér 1. 1900)
közvetlenül, vagy postautalványon,
valamint átutalással
a KHI 215—96162 pénzforgalmi jelzőszámra
Postacím: Posta Központi Hírlap Iroda,
Budapest 1900
Előfizetési díj egy évre: 102 forint
Megjelenik minden hónap elsején
Kéziratokat és rajzokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
Készült a Borsod megyei Nyomdaipari Vállalatnál
Miskolcon
Felelős vezető: Kilián Béla
Index: 25 913 — ISSN 0547 — 6328

Napjaink

TARDI SÁNDOR

NAPJAINK

IRODALMI ÉS MŰVELŐDÉSI LAP

1021

RÉGI VAGY ÚJ ESZMÉNYEK?
A CSALÁD KÉPE
A MAI MAGYAR SZÉPPRÓZÁBAN.
B. JUHÁSZ ERZSÉBET TANULMÁNYA

KARACS MÁRIA TÖRTÉNETEI.
VARGA LAJOS ELBESZÉLÉSE

NŐVÉREK.
TÓTH KORNÉLIA RIPORTJA

ÉRTELMISÉG ÉS TÁRSADALOM.
SZELLEMI HONFOGLALÁST!
SZENDREI LŐRINC INTERJÚJA

A MISKOLCI SZOBOR HELYETT.
ARANY JÁNOS ÉS FELVIDÉKI
BARÁTAI.
KILIÁN ISTVÁN ÍRÁSA

ORSZÁGOS VAGY TERÜLETI?
A MISKOLCI TÉLI TÁRLATRÓL.
JURECSKÓ LÁSZLÓ CIKKE

MUTATÓ AZ 1982. ÉVI
LAPSZÁMOKRÓL

XXII 1983

1

JANUÁR

TARDI Sándor festő

Vasárnapi Hírek
1992. dec. 6

Csütörtökön Tardi Sándor kiállítását a Hotel Astoria kávéházban (Bp., Kossuth Lajos u. 19.) délután 6 órakor Makovecz Imre építész nyitja meg.

Tardos-Krenner Viktor 23, 34
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

Tardi Sándor, grafikus

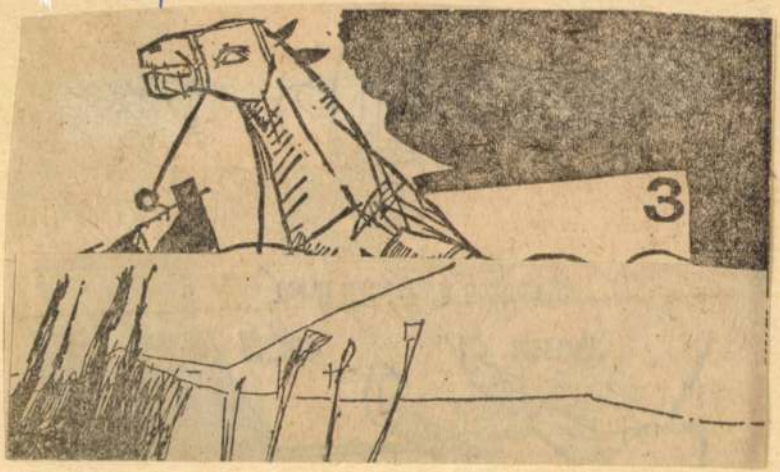

Tardi János: A boxban

2.

Élet és Irodalom, Bp. 1983. szept 2. XXVII/35

Tardi Sándor, grafikus

mez

Phantom hendikep 3é és idb. lovak(ntai) tardi+44 fek.-feh. ujjak és 1982 sapka
m ező stpm. mezőn mezőny

Tardi Sándor rajza

16

ún. 17. XXVII/24

a múlt fejeződik be, mint
régi film, amit szívességből
vetítettek nekünk vagy
szerítettek, hogy újra vé-
ljük. Ilyenkor aztán a múlt
ban végleg befejeződik,
den és mindenki a helyére
il, a halottak újra élnek, s
lők (mármint az akkor élők)
halnak. Újra kapunk sors-
tő levelet, újra válaszolunk
obb tudásunk szerint, persze
sem tesz, hogy már ismer-
a végkifejlést, mint aki a
én kezdi olvasni a regényt.
rt nem mondanám, hogy
izgalmas ez az újraélés.
elszáradt virágok az élet
be hajítva újra bimbókat
anak, hamu és homok alól
hajt a fű. Egyszerre izgal-
és kétségbeejtő újra élni
elmúlást, mert először csak
len vált múlttá, de most a
t válik jelenné. Hogy vég-
kihűlve és felgombostűzve
üljenek a jeles percek a lep-
yűjteménybe kronológiai
y fontossági sorrendben,

Tardi Sándor, grafikus

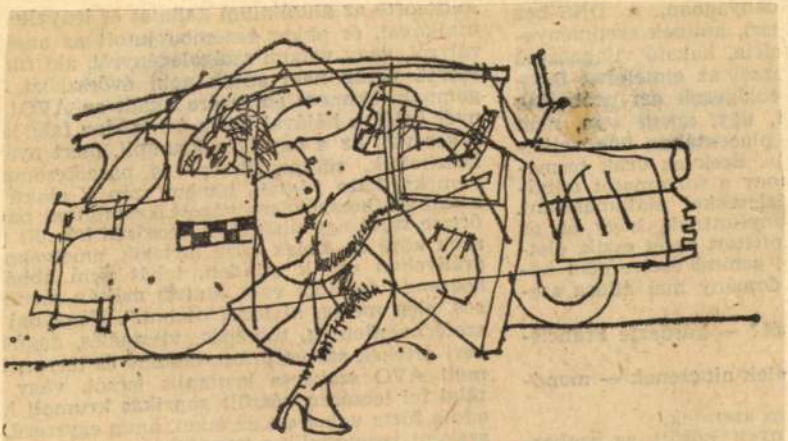

Tardi Sándor: Mehetünk

Tardi Sándor: Mehetünk 13.

Élet és Irodalom, Bp. 1983 ápr. 22 XXVII/16

KAPUSI IMRE

mberek a tanyákon

Irodalmi forgatókönyv

Folytatás)

ont megkívánná a közmű-
szaktudományok eredmé-
A munka és a tudomány
gyüttműködésére van szük-
körének és tartalmának
ıkatevékenység, a munka-
i végzettség, a társadalmi
örnyezet. A közművelődés-
mi múltból adódóan — új
felizzítani a tanyavilág né-
get kellene tennie összetett
ékoztatásban, a művelődés
az új igények felkeltésé-
özművelődést rá kell kap-
i tevékenység csatornáira.
ezőgazdasági nagyüzemek-
ységekre. Az üzemegységek
ell alakítani a szolgáltató-

közművelődésbe a műsza-
közgazdasági stb. értelmi-

gyerekek. Nevelő házas-
cik több mint 30 éve tani-
a tanyán.

em egy fél évszázada itt
skolában. Milyen volt ré-

volt, és azokban hány gye-

tartozott az iskola kör-

ıyai ember jobban a lakó-
ve, mint most, mivel töl-
éli estéket?
zökben jöttek össze az is-

gy alkalomra?
ıány óráig tartott egy-egy

?
tték el, mit csináljanak?
tartottak?
ak előadást?
övetelekre jöttek legszíve-

tályúak?
s, miről beszélt?
oz miben fordultak taná-

elő házaspár írásai, képei
összejövetelekről, foglalko-
ól, egyéb dokumentumok.
rom idős tanyai, akiket a
úr jelöl meg, a volt tanít-
közül.

régi tanítás?
abba az iskolába jár, aho-

özik most a tanítás?
i a gyerekének?
említették, hogy régen so-
iatal házasok, téli időszak-
Beszélje el, hányszor jöttek

RAJZA

Két-három fiatal család lakása.

— Maguk ide jártak iskolába? Most is itt laknak közel? Milyen összejövetelek vannak most az iskolában, és melyekre szoktak elmenni?
— Milyen időközökben?
— Miért ilyen gyakran vagy miért ilyen ritkán?
— Járnak-e moziba, milyen időközben?
— Mikor voltak színházban?
— Hol voltak legtávolabb?
— Könyvtár hol van legközelebb?
— Szoktak-e olvasni, és mit?
— Van-e televíziójuk?
— Mit néznek legszívesebben?
— Mit hallgatnak a rádióban és miért?
— A gazdaságban milyen kulturális szolgáltatás van? (Könyvtár, mozi, tv, klub stb.)
— Milyen időközben veszik igénybe?
— Milyen időszakban járnak a gazdaság üzemegységében?
— Ha volna itt egy klub, egy könyvtár, igénybe venné-e?
— Miért nem javasolja, hogy létesítsenek?
— Mennyi az üzemegység kulturális alapja?
— Mire fordítják?
— Maga mire fordítaná és miért?

I. Gazdaság, tanyai üzemegysége.
Üzemvezető.
Képek a gazdaságról.

— A maguk üzemegységének a területén két tanyai iskola is van. Az egyik magtár, a másik raktár. Nem kellene azt kulturális célra használni? (Elmondja, hogy az iskola kiesik az üzem központjától.)
— Akkor miért nem alakítanak ki itt az üzemegységben egy kis kultúrcentrumot: klubot, szakkönyvtárat stb.? (Nekünk amúgy is termelnünk kell. Ilyen mostoha időjárásban örülünk, hogy az ország kenyerét mentjük.)
— A tagok pedig szeretnék. És a ráfordítás mihamar megtérülne.
— Talán majd később...

II. Gazdaság, tanyai üzemegysége.
Üzemvezető.
Képek a gazdaságról.

— Valamikor az iskola volt a tanyavilág egyetlen kulturális központja, hogyan van ez most? (Elmondja: az iskolák megritkultak, az üzemegység munkásai naponta bejönnek a központba. Ezt a munkavégzés megkívánja. Van itt fürdő, ebédlő, könyvtár, folyóiratok. De itt tartják az értekezleteket, mozielőadást. Ha már bent vannak az üzemegységben, egymással is elbeszélgetnek. Benéznek a klubba, hazavisznek egy-két könyvet.)
— Segítene-e a tsz az építkezésben, ha orvosi rendelőt vagy kulturális létesítményt építenének?
— Remélem, sor kerül rá.
— Kik segítik a közművelődést?
— Az egész gazdaság.
— Hogyan? A népművelők a falvakban is, nemhogy a tanyákon, csak 140—200 Ft tiszteletdíjat kapnak.
(A falvak művelődésiotthon-vezetőinek 70, a könyvtárosok 90 százaléka tiszteletdíjas.)
— A tsz-nek főfoglalkozású népművelője van. Mi fizetjük.
— Az építkezést, javítást hogyan oldják meg? Hisz a kultúrház állaga és a berendezés is csak romlik.
— A tsz-nek építőbrigádja van, az tartja karban az épületet, a KISZ-szervezet pedig a berendezések javítását vállalta.
(Országosan a közművelődési költségvetés 20 százalékát tudja vállalni az állam. A lakosság hozzájárulásai — községfejlesztés — a zárt terület infrastrukturális fejlesztésére megy el. A művelődési házak bevétele nem képes fedezni a kiadás 20 százalékát sem, nem versenyképes a vendéglátóiparral.)
— Kik tartják az előadásokat?
— Mérnökök, közgazdászok, agronómusok, írók.
(Az ország 86 százalékát kitevő földterületen levő tsz 34,3 százaléka 30 éven aluli tsz-vezető. „Agronómust, gépészmérnököt, könyvelőt lehet hozni a faluba. De mezőgazdasági szakmunkásokat magunknak kell kinevelnünk, nem hozza elénk tálcán senki...”
— nyilatkozta nemrégen a fiatal értelmiség szerepéről Szabó István, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának elnöke, aki egyébként a nádudvari Vörös Csillag Termelőszövetkezet elnöke. Ő ismerte fel elsők között, hogy a fiatal, felső szintű iskolát végzett értelmiségnek helyben kell megoldani a szakmunkásképzést.)

*

Az első írásbeli felpanaszolásoktól a legutóbbi tanya vonatkozású országgyűlési felszólalásig égető probléma: az út, az egészségügy, a posta, a telefon, a villany, a bolt... stb. Azzal a különbséggel, hogy az első kérések az útra és az egészségügyre vonatkoztak, és utóbb úgy sokasodtak a kívánságok, ahogyan a város infrantrukturális hálózata bővült. Következésképpen ez azt is jelenti, hogy az idők folyamán — a felszabadulás után is — a zárt települések és a tanyák világa között egészen a jelenkorig a különbség nemhogy csökkent, hanem fokozatosan nőtt.
Mi a valóságos helyzet, merre lehetne lépnünk, hogy az olló, ha egykönnyen nem is szűkül, de legalább tovább ne táguljon.

Tanyai emberek:
Sáros, járhatatlan, fekete földi utakon.
Hajdúböszörményi rét.
Tényállás: 1972-ben a tanyai lakosság 78,7 százaléka az úttól 1 km-nél távolabbra lakott.
Az alföldi tanyás megyék útellátottsága: 1,4 százalék.
Sárban gyalogló iskolás gyerekek köves úttól messze.

— Minden nap gyalog jártok iskolába?
— Hány kilométerről jársz?
— És ha még nagyobb a sár, hogyan jössz?
(Szülők, háton elviszik, vagy otthon maradnak. Ló nincs a tanyákban, megszűnt a minden féle úton közlekedni tudó „eszköz”.)

Tardi Sándor
grafikusművész

KETTESBEN

TARDI SÁNDOR

17
20
22
24
26
28
30
31
32
32
33
34
35
36
38
39

Utca Ferenczi Sándorról

Miskolc III. kerületében, a Táncsics tértől nem messze, a Köztársaság utcát a Szervezet utcával összekötő utácska sarokházában, néhány hónapja „új tábla látható ezzel a felirattal: *Ferenczi Sándor utca.* Jóleső érzéssel fedeztem fel a táblát és sétáltam végig az utácskán, ugyanis tavaly januárban, éppen a *Napjaink hasábjain* vetettem fel: állítsunk valami emléket a Miskolcon született, világhírűvé lett, Ferenczi Sándor pszichológus-orvosnak, a „magyar Freudnak", aki — stílszerűen keresztezi utcája a Köztársaság utcát — az 1918/19-es magyar köztársaság irodalmi előkészítőinek, a Nyugat íróinak barátja, háziorvosa volt és — ami idén valóban aktuális — a Tanácsköztársaság idején egyetemi katedrát vállalt. Ezért aztán üldözték is az ellenforradalom első véres éveiben. Örömmel írom le most ezeket a sorokat, érdemes volt a szó fegyverével célba venni az illetékes hatóságokat: hódoljunk miskolci mivoltunknak és az alig valamivel több mint száz éve született Ferenczi Sándornak, a híres Ferenczi B. könyvkereskedés alapítója fiának, a külföldön bestsellernek számító pszichológiai könyv írójának (mint ezt Dénes Zsófia írja „Úgy ahogy volt" című visszaemlékezésében) állítsunk emléket. Óhajom, amelynek a Napjaink adott helyet, teljesült hát. Köszönöm. De ha lehetne akkor jó lenne valami kis *emléktáblát* is tenni az utca valamelyik házára, amely elmondja az arra járóknak: ki is volt ez Miskolcról a világhír felé elindult és oda meg is érkezett Ferenczi Sándor.

MÁTÉ IVÁN

A színésznő-feleség

Örömmel olvastam T. lapjukban a januártól folyamatosan megjelenő, Móricz Zsigmonddal foglalkozó érdekes írásokat, tanulmányokat. Azért is, mert ezek többsége új adalékokkal járult hozzá ahhoz a képhez, amely a mai közvéleményben a száz éve született „legnagyobb magyar parasztíróról" él. Szó volt e cikkekben Móricz második feleségéről, a színésznő Simonyi Máriáról is, akiről — sajnálatosan — különösen a Móriczcal való megismerkedéséig keveset tud a magyar olvasóközönség.

Simonyi Mária 1888. december 4-én született Szenicen (Nyugat-Szlovákiában); édesapja Simonyi József hivatalnok, édesanyja Morvay Serafine volt. Tehetsége és vonzalma a színészi pálya iránt korán megmutatkozott, ezért középiskolai tanulmányai után a budapesti Színiakadémiára iratkozott be, ahol 1910-ben kapott oklevelet. Első színpadi szerepét Feld Irén akkoriban alakult Kamara-

művei sze
jaival sze
nésznő ka
Új Színpa
szerződik,
nek egyik kedvence lesz. Kassán és Brassóban játszik felváltva két évig, azután visszatér Budapestre, ahol a Magyar Színház, majd a Belvárosi Színház és a Renaissance Színház társulataiban működik.

1926. június 29-én lép házasságra Móricz Zsigmonddal. A házasságuk éveiben nincs állandó színházi szerződése, alkalomszerűen vállal szerepeket. Szívesen lép fel Móricz-darabokban. 1928-ban nagy művészi sikert arat az Úri-muriban, Rédey Eszter alakításával. Ugyancsak átütő sikere van a Búzakalászban is; 1930-ban a Búzakalász együttesével Pozsonyban vendégszerepel, ahová az író is elkíséri. A pozsonyi közönség többször egymásután függöny elé tapsolja az előadás színészeit és az írót a forró sikerű bemutatón.

Az írótól való különválásuk után visszatér a színházhoz; drámai alkata, karaktere és megjelenése főleg modern darabok úriasszony-szerepeiben érvényesül. Emlékezetes sikere volt Jókai Szegény gazdagokjában (Anica), Schnitzler Az élet szava című színművében (Katalin), Urbancov Vera Mirovája című drámájában (Vera Nikolajevna). Különösen kitűnt szép magyar beszédével, nemes színpadi dikciójával pályatársai közül.

Simonyi Mária húsz éve, 1959. június 21-én halt meg, Budapesten. Úgy gondolom, a Móricz-centenárium emlékezéseinek fényéből őt is megilleti egy kevéske sugár.

MÁRTONVÖLGYI LÁSZLÓ
Nyitra
Szlovákia

NAPJAINK

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Tanács irodalmi és művelődési lapja.
Főszerkesztő: Papp Lajos
Szerkesztőség:
Miskolc, Bajcsy-Zsilinszky út 15. sz.
3527
Telefonközpont: 16-672, 36-132, 36-579
Kiadja a Borsod megyei Lapkiadó Vállalat
3527
Miskolc, Bajcsy-Zsilinszky út 15. sz.
Felelős kiadó: Veres Mihály
Kiadóhivatal:
Postacím: Miskolc, pf.: 178. 3501. Telefon: 36-131
Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest V., József nádor tér 1. 1900) közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Postacím: Posta Központi Hírlap Iroda Budapest 1900
Előfizetési díj egy évre 84 forint.
Megjelenik minden hónap elsején
Kéziratokat és rajzokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza
Készült a Borsod megyei Nyomdaipari Vállalatnál Miskolcon

Tardi Sándor
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1979 10
Napjaink

IRODALMI ÉS MŰVELŐDÉSI LAP

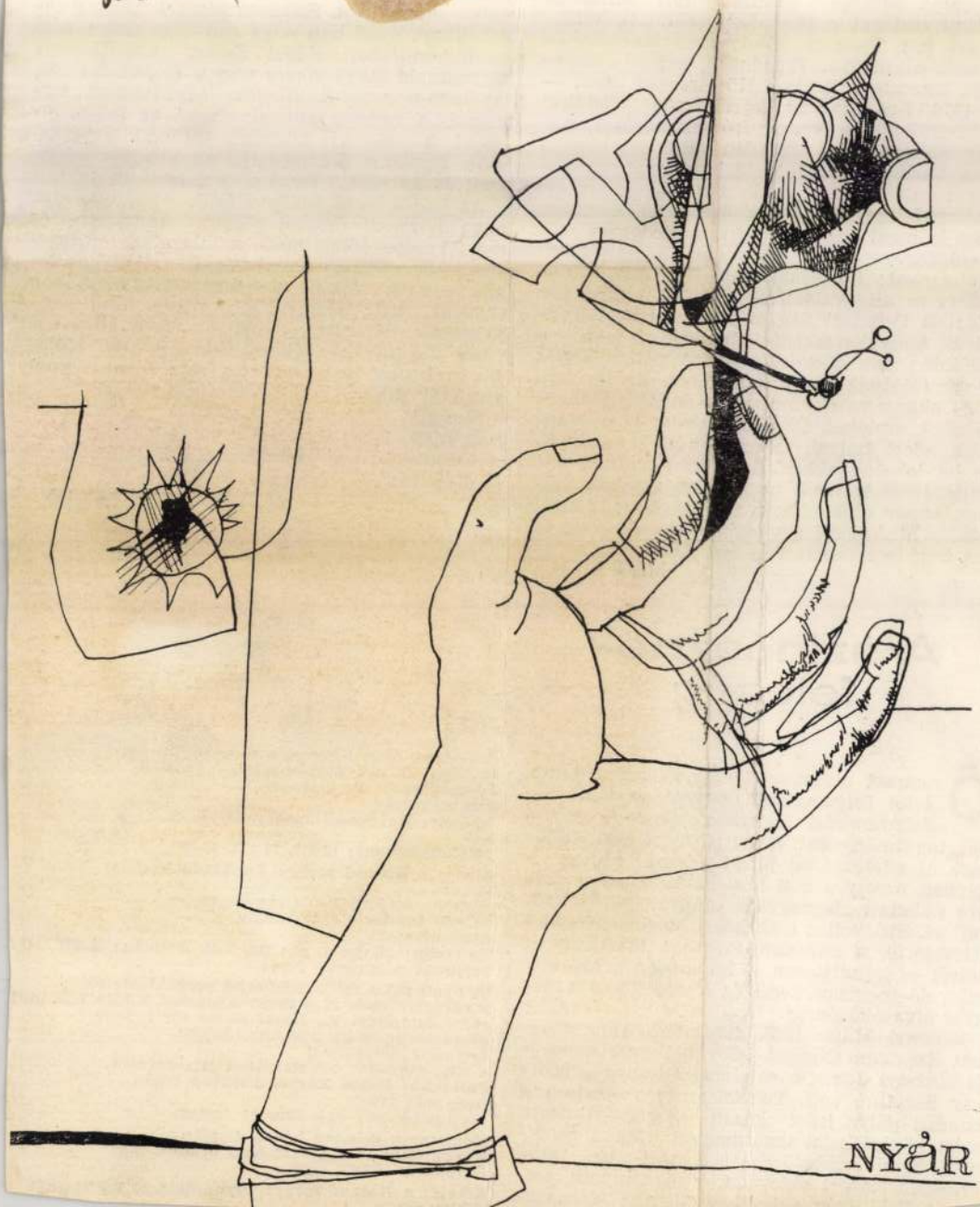

BARÁTSÁGOM
MÓRICZ ZSIGMOND
TAUSZIG MÁRIA EML

KLÁRISOK.
TVERDOTA GYÖRGY
JÓZSEF ATTILA SZERE
VERSÉRŐL

EGY KORTY TENGER.
FEKETE GYULA JEGYZ

KÖNYVESPOLCOM.
TARJÁN TAMÁS
NAGY LAJOS KISREG

ÚJ ÉVAD, MEGÚJULÓ
BESZÉLGETÉS CSISZÁ

TARDI SÁNDOR RAJZ

XVI
10
OKTÓ

PELLE JÁNOS

A tündér

Tündér Ilona, betanított munkásnő, húsz-harminc turmixgépet szerelt össze naponta. A KTSZ vezetői példaképül állították társnői elé, mert angyali, béketűrő teremtés volt, és soha nem került ki selejt a keze alól.

Tündér Ilona az előző munkahelyén csodatevéssel foglalkozott, s bár olykor noszalgiát érzett régi hivatása iránt, jól illeszkedett be a mixerszerelő szocialista nőbrigád dolgozói közé. Alig mélt magáról, mert megfogadta, hogy soha többé, egyetlen kívánságot sem teljesít. Elege volt már abból, hogy totó- és ottónyeremények kérjenek számon tőle.

Mégis, egy szép októberi élelőtt, amikor különösen jó edvében volt, még egy igazi odát tett, melyről azt hitte, gy nem szülhet irigységet és ülölködést.

Kiválasztott egy turmixgét, aranyhajából kitépett egy álat, s a keverőlapátra csarta, de úgy, hogy azt senki iberfia, még a MEO sem tte észre. Tudta, hogy ez egyetlen szál aranyhaj az ök ifjúság italává változtata turmixot, ami a kehelyn készül majd. De azt már véletlenre bízta, kinek a gyengeelméjű fiú maradt életben. Ő maga, férjével és szellemileg visszamaradt gyermekével együtt 1963-ban költözött fel a Pest környéki faluba, ahol mintegy nyolcévi verejtékes munkával házat épített. Az első két telet a kert végében álló sufniban töltötte, ahol a férje, aki éjjeliőr volt egy fatelepen, rászokott az italra, ő maga pedig ízületi gyulladást szerzett. Az építkezés csak a gyengeelméjű fiút nem viselte meg, aki húszéves korában sem tartotta vissza a székletét és a vizeletét. Az orvosok nem tudtak segíteni rajta, s gyakran az anyja fogta fel testével Dabas Ferenc ütlegeit; az éjjeliőr ugyanis jobb híján az öklével próbálta szobatisztaságra szoktatni gyermekét.

Kabók Julianna valaha gyönyörű lány volt. Kár, hogy a helybeli fényképész retusált képei nem adhatják vissza azt az üde szépséget, amiért esküvője napján a falu összes legénye irigyelte Dabas Ferencet. Sajnos, a betegség és a szakadatlan küszködés felismerhetetlenné tette egykori vonásait, vállig érő gesztenyebarna haja is megfogyatkozott, s az SZTK-vényre felírt olcsó szemüveg mögött csak

MH SAJTOFIGYELO
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Tardi Sándor,

MAGYAR NEMZET

grafikusművén

1979 NOV 11

1021

Tardi Sándor rajza

eműködő
ész: *Ged*
ladge ol
rővel és
retálta, h
ortárs kor
ében ritká
– két rés
áztatott a

FÚV

lmmel hir
orozatának
endezte okt
angos együ
ilágnapot, Dorog alapí-
sának 800. és a dorogi
énbányászat 200. évfor-
dóját kívánta megtisz-
telni e koncerttel, ame-
len *Lénárth Elek* vezény-
tével Händel Franck,
artók, Farkas Ferenc,
odály és Liszt műveiből

[illegible] múlt évi pá-
lyázatán díjat nyert Cap-
riccióját. A hangverse-
nyen közreműködött a
*Telefongyár Férfikara Bán
hegyi Sándor* vezényleté-
vel. A zenei világnapot
Turcsányi Emil köszön-
tötte.

Raics István

ai, j

SZ

el
v A.
ínhá
(7),
z:
adá
sem
d:
ígsz
burg her
Színház:
zsef Attila
szoba kor
rettszínhá:
lap (fél
(7), **Thália**
semmi sz
dám Szí
(7), **Mikr**

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 383-748, 340-726

1980 OKT 11

Tardi Sándor, grafikus

NÉPSZAVA

1021

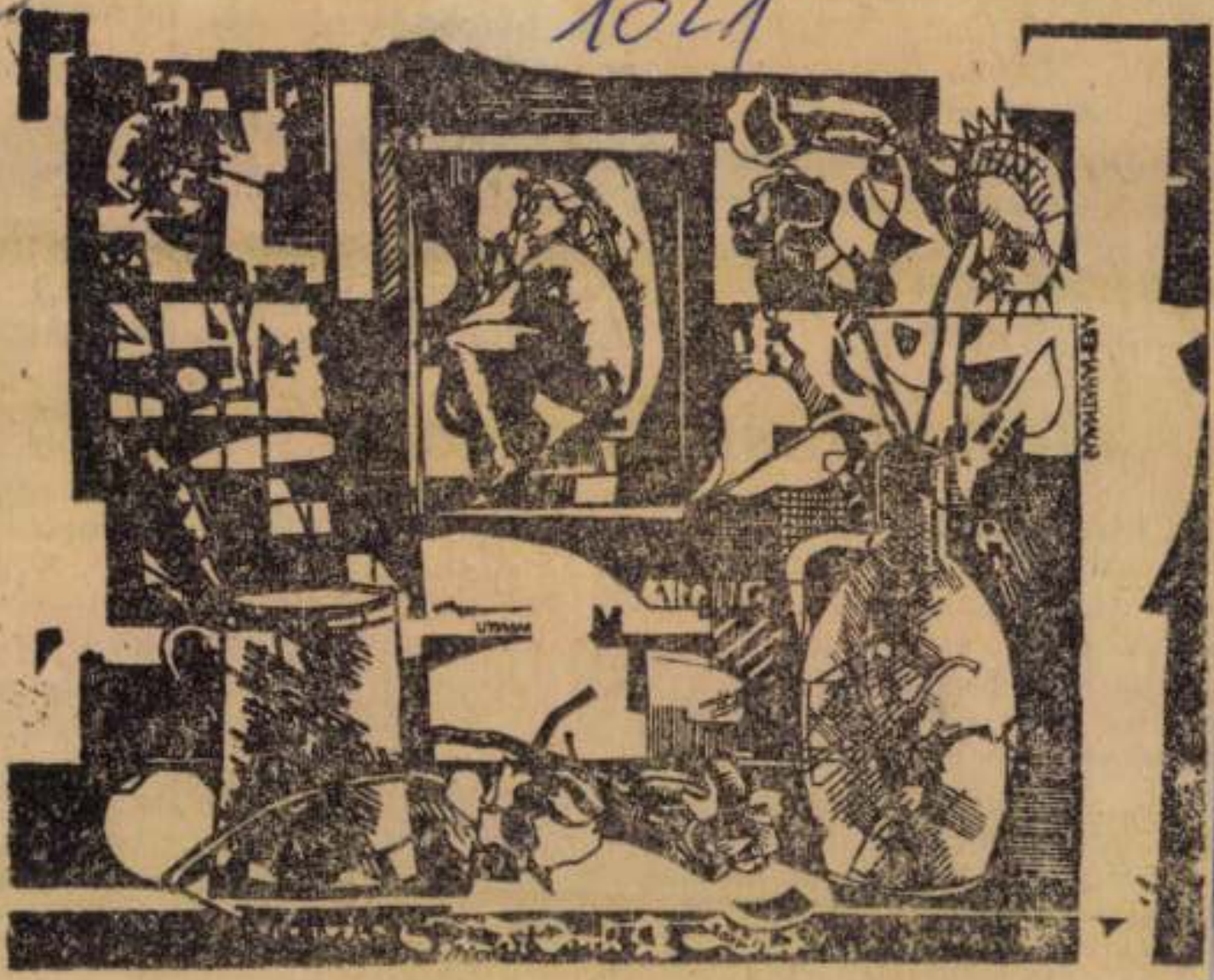

Tardi Sándor: Csendélet

...entkezett a szakmába. Volt, ...kit a rokona hozott be, Halász Julikának a nagynénje, Lovász Marikának a nagymamája dolgozik a gyáregységben, Kuba Melinda egyik rokona nálunk targoncás.

Hogy kik jöttek kimondottan a kedvükre való pályáért? Elsősorban a kis Danka Marika, Halász Julika és Kiss Ildi.

Hanem ahol

a szülők

erőltették ezt a fajta szakiskolát, ott hamar kátyuba került a tanulás, s nem véletlen, hogy éppen Tóth Zsuzsa, Moravecz Marika és Villányi

ig fogadóórát ...
főnök: Kovács ...

Kíváncsi volt ...
tálybizalmi?

Karai Györgyire harul a bizalmiság, annak minden jó és rossz teendője.

Az osztály első bizonyítványáról már ismerősökként fogunk beszélgetni, bevonva az értékelésbe Mitró Gábort, a tanlabor gyáregységi vezetőjét, s a laborfoglalkozások tanárát, Szilva Jánost.

S természetesen magukat a diákokat is: ők mint értékelik az első félévüket, saját munkájukat. Hiszen számukra a tanulás a munka.

...gen nem ...
szükséges szemléltető és oktató eszközöket, megteremti a mintaszerű tanlabort. Jönnek is hozzánk látogatóba a társvállalatoktól, néha már sok is a látogatókból.

És a gyerekek miképp estek túl az első félévi bizonyítvány izgalmas napjain?

Mint az várható volt, az osztályban a legjobb Danka Mária bizonyítványa. Tizenegy jegy van a bizonyítványban.

(Csáky Ida rajzai)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1981 MÁR 25
Chinoin

Tardi Sándor, grafikus

1021

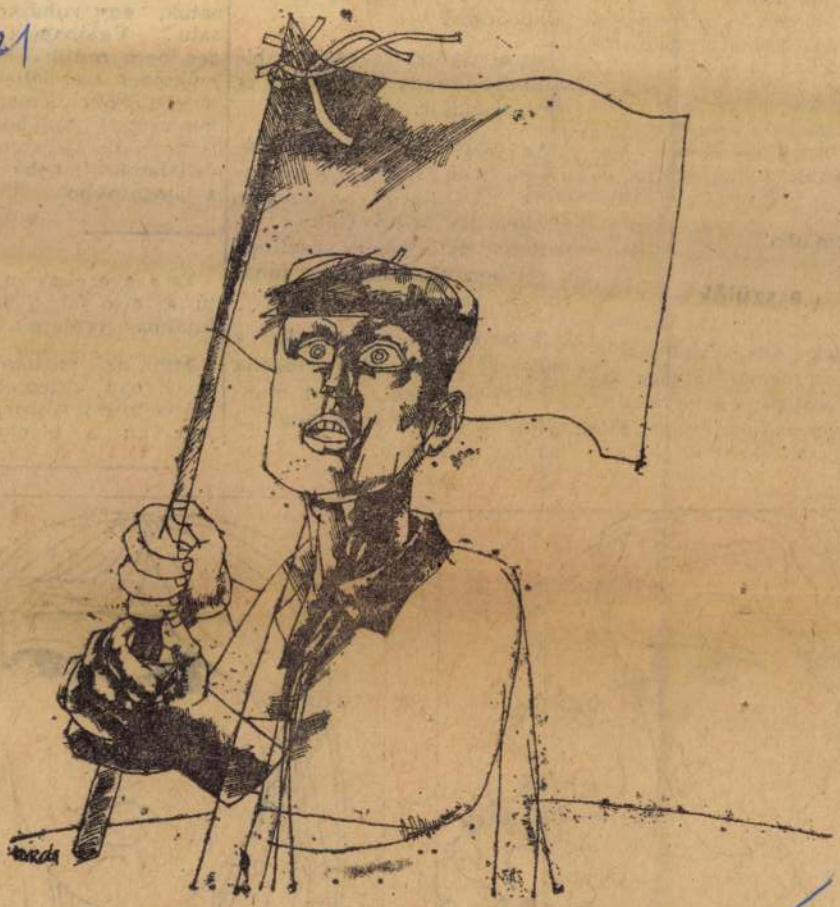

(Tardi Sándor rajzai)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Chinoin

1981 MÁR 25

Tardi Sándor
grafikus

1981. március 25.

A kitüntetés alkalmából

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tardi Sándor, grafikus

Chinoin

1981 MÁR 25

1981. március 28.

1021

szet? Vagy nekik sem? K
tett" változata, a művésze
a művészetre; a permane
berség, a vágyott fenség, a
hiányát kellene megsemm
hátborzongató méretekben elharapódzott a „világot én megváltani nem
tudom" alapállása! A művészetnek ne lenne ereje ahhoz, amit Juhász
Ferenc „mindenség-tudattal élésnek" nevezett? Nem képes a valósze
rűtlenül szép valószínűségének bizonyítására, a lehetetlen lehetségessé
gének, a bekövetkezhetetlennek tartott emberi csodák megvalósulás
esélyének elhitetésére? Nem képes önmaga sem a — lényegét jelentő
— csodára: a látszólag irreverzibilis folyamatok megfordítására? Nem
képes az értékek pusztulása fölötti meddő siratótól az újjászülés bol
dog szimfóniájáig eljutni? Csoda helyett csak művészi(eskedő) hókusz
pókusz, a teremtés misztifikált tanácstalansága, a célnélküliség elken
dőzött bizonytalansága marad; kozmosz helyett mikrokozmosz, program
helyett filozofikus vagy épp unalmas semmitmondás, katarzis helyett
patetikus kiürülés, energia helyett energiácska? Gyertyaláng az atom
máglyák idejében? Az Egész helyett picinyke cserepeinek fetisizált
vizsgálata? Tűnő állapotunknak mint örökkévalóságnak tükrözése? A
hiány puszta regisztrálása, és különböző vérmérsékletű tűnődés a tra
gédia állandósuló veszélye fölött? A miértek vég nélkül ismételt hal
maza? Életveszélyesen kevés ez ma, amikor a művészet halaszthatat
lan küldetése lenne ebben a túlnyomórészt humanizmus nélkül prog
ramozott világban érzelmi cselekvési programot diktálni, utat mutatni
a csak sejtett mélyebb élethez, a kibontakozáshoz.

Vagyis a művészetnek meg kell teremtenie a beteljesült, a boldog
élet esélyét; hiába veszélyekkel vemhes, hiába embertelenül túlgyorsult,
hiába egyre idegesítőbbnek tűnő a világ: a művészetnek ma is, mint
minden korokban, le kell győznie a kisebb ellenállású „rossz" felé ten
dáló tudat ellenerejét.

Andrej Platonov írja egyik novellájában, hogy nem kell sokkal több
...a a boldogság eléréséhez s megtartásához, mint a szenvedés elvi-
...És fölteszi az érthetetlen tény fölötti szomorúsággal a kér-
...or miért? miért nem boldogok? Ma már nem elég csak a
hogyannal együtt a válasz is elengedhetetlen. Hiszen
...bb a szerzés, sokkal kevesebb energiát igényel a

SAJTÓFIGYELO
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tardi Sándor grafikus

Napjaink

1981 JUL
1021

ezermester vagyok. Mindenféle szerszám van ebben a hátizsákban. *(Kissé tagoltan.)* Vágok fát, herélek disznót, bármi munkát elvállalok. Járom a vidéket, falvakat, ahol az este éppen ér, ott éjszakázok.
IBOLYA: Vág majd fát, lesz vacsora... Nem árt kicsit felmelegíteni.
GEORG: *(közbevág)* Nem vagyok éhes. Abban a kalickában mi van?
KÓDOR: A szajkóm. Én vágtam fel a nyelvét. Mert ugye ehhez is értek. *(Nagyon enyhe méltóságtudat.)* Beszélj csak a hadnagy úrnak!
SZAJKÓ: Isten éltesse! Isten éltesse!
GEORG: Csak magyarul tud?
IBOLYA: *(halkan)* Georg!
KÓDOR: Elég az neki. Hát akkor vághatok egy kis tüzelőt?
IBOLYA: Nagyon megköszönném, Kódor bácsi.
GEORG: Nem kell vágni semmit. Mondtam, hogy nem vagyok éhes. Te talán éhes vagy?
IBOLYA: *(kis szünet után)* Nem, én sem. Legfönnebb eszünk majd egy kis csokoládét. *(Mintha fáradtan.)* Maga nem éhes?
KÓDOR: Van nálam, kenyér, szalonna, s hagyma mindig.
GEORG: *(a vázára)* Virág- és hagymaszag... még csak ez hiányzik...
KÓDOR: Félre tetszett érteni... Itt én semmiképp se... de ha megengedik, hogy itt *(tétován körülmutat)* háljak valahol...
GEORG: A végén velünk akar egy szobában hálni... *(Ezt halkan. Most mint akinek eszébe jut valami.)* Hol akar aludni, tatus?
KÓDOR: Nekem még az se fontos, hogy fedél legyen, elég, ha a közelében van... Elhálok bárhol... Még a pincében is.
GEORG: *(rábámul)* Miért épp a pincében?
IBOLYA: De Georg... Még mindig jobb, ha valaki... van körülöttünk...
GEORG: Nem szeretem, ha az ágyam alatt a... pincében hallgatódznak.
KÓDOR: Már elnézést hadnagy úr, de én úgy alszom, mint a bunda.
GEORG: *(enyhe gyanú)* De miért épp a pincében?
KÓDOR: Jó nekem a padláson is.
GEORG: Ott is lehet hallgatódzni. *(Gyanakvásába tragikomikum is vegyül.)*
KÓDOR: Ha akarja, a kutyák óljában is elalszom... a vadőr úr úgyis bevitte őket Füredre.
(Apró csend.)
GEORG: Honnan tudja? Ismeri őket?
KÓDOR: A vadőr úrékat mindenki ismeri a környéken. *(Georg bámulja, aztán hirtelen.)*
GEORG: Jó. Háljon a kutyaólban.
IBOLYA: Georg! *(Halkan, rosszallóan.)*
GEORG: *(mint aki nem tűr ellentmondást)* Háljon a kutyaólban. Elég nagy. Láttam. Tiszta, mint egy pohár...
IBOLYA: *(hogy ne kelljen zavartnak lennie)* Bocsánat... *(Belép a fürdőszobába, halljuk: megereszti a vizet.)*
GEORG: *(mint aki erre is féltékeny)* Mi az, nem hallott még vízcsobogást?
KÓDOR: Elnézést. Máris megyek. Jó éjszakát.
(Kilép, Georg, mint akinek eszébe jut valami, utánalép s a bal oldali tornácon, megfogja karját. Az öreg meglepetten fordul meg.)
GEORG: Jól ismeri a járást. *(Megállapít.)*
KÓDOR: Lépcső, lépcső. A pokolba nem vezethet. *(Valami nagy nyugalom veszi körül.)*
GEORG: Akarok kérdezni valamit.
KÓDOR: Tessék csak.
GEORG: *(fürkészi)* Ért maga a lőfegyverekhez?
(Kis csend.)
KÓDOR: Valamicskét. Mért tetszik kérdezni? *(Nem néz rá.)*
GEORG: Sok a vadorzó errefelé?
KÓDOR: A vadőr nem mondta?
GEORG: Én a maga véleményére vagyok kíváncsi.
KÓDOR: Akad.
GEORG: Ismeri őket?
KÓDOR *(kis csend után)* Nem mondhatnám. *(Egyből zárkózott lesz.)*
GEORG: Szeretnék egyet megismerni. Ha összehozna vele, meghálálnám.
KÓDOR: Hogy tetszik ezt érteni?
GEORG: Nem tudja, mi a hála? Jó pénz ütné a markát.
KÓDOR: *(egészen zárkózott lesz.)* Nem értem, amit a hadnagy úr mond.
GEORG: Nem hallott még eltévedt golyóról... orvvadászaton... *(Mint akinek terve még zavaros, de kialakulóban.)*
KÓDOR: *merően néz rá)* Nem. És nem is akarok hallani. Jó éjszakát.
GEORG: *(maga elé)* Majd holnapra meggondolod magad... *(Belép.)* Mi ez a remegés rajtam? *(Bentről zuhany zaja.)* A feleségem fürdik. S a csipkés hálóinge a paplan alatt... felveszi... Kisimítja alattunk a lepedőt... De a gyertya nem lobog többé... *(A zuhany hangja elhal. Előbb kikukucskál, majd kijön Ibolya egy köpenyben, hálóingét keresi.)*
GEORG: Te — Höfferné köpenyét vetted fel?
IBOLYA: Nem akartam az öreg előtt a holmijaim között túrkálni.
GEORG: A paplan alatt van. *(Az asszony kiveszi.)*
(Georg kitárja a szemben levő ajtót. A már sűrűsödő homályból is kibontakozik a hegyek rajza. Szívja a levegőt. Iszik néhány kortyot. Most kilép Ibolya, köpenye alatt már a hálóing.)
IBOLYA: Csukd be, hűvös van. Nem mész zuhanyozni? Be kéne gyújtani.
GEORG: Hagyd. Igyál egy kortyot te is. Iszol utánam?
IBOLYA: *(ránéz, lassan elveszi az üveget, nőiesen aprókat kortyol, vagy kettőt).* Elég. Be kéne csukni. *(Az ajtóra.)*
GEORG: Nézd a hegyeket. Mint valami öreg nebulók úgy ülnek a mennybolt iskolájának padjaiban. Vajon mennyire tanulékonyak? Figyeld csak, mennyire tanulékonyak a magyar hegyek? Ide hallgassatok vén nebulók, a mai leckét mondjátok utánam: *Guten Nacht!* Hallod? *(Valóban eléggé pontosan kivehető a visszhang.)* Az élettelen hegyek... milyen tanulékonyak! Ti pedig... *(Szinte legyint.)*
IBOLYA: Fejezd be Georg! *(Szeme először sötétül el.)*
GEORG: *(a hegyek felé)* Jól van, gyerekek. Bennetek nincs semmi előítélet az én szép, hódító nyelvem iránt. *(Újra kiált.) Ich bin ein Schüller! Ich bin cin dumm! (A visszhang kissé torzítva mondja.)* No a kiejtésetek még nem tökéletes, de a szándék megvan, és az igyekezet a fontos, gyerekek. Nagyvonalúbbak vagytok, mint gazdáitok. Ők még mindig csak törik ezt a nyelvet, pedig mennyit hallhatták. Nektek pedig ez az első leckétek. Nos, fordítsátok le: *Ich bin ein Schüler!* Én tanuló vagyok! *Ich bin ein dumm!* Én buta vagyok! *Guten Nacht!* Jó éjszakát — gyerekek!
(Ibolya közben az ágyra vetette magát s belefúrta fejét a párnába.)
IBOLYA *(felkapja a fejét)* Elég! Elég! Hagyd abba! Hagyd abba! *(Élesen, kiáltásszerűen.)*
(Kis csend.)
GEORG: *(szinte nyugodtan)* Milyen alázatosan ismételték. Semmi nemesi ellenállás. Semmi gőg. Elzárkózás. Semmi. Van bennük szelíd jóakarat. El akarják feledni régi nyelvüket. A szent újdonságot akarják. *Fejlődni akarnak, Ibolya. Gazdagodni. Épülni.*
(A nő felugrik, Georg elé áll. Szemébe néz. Elszánt.)
IBOLYA: Mit akarsz te még elégetni, egyévi házasság után is? Mit akarsz te bennem elhamvasztani?
GEORG: Épp, hogy lángra akarom gyújtani a fantáziádat. Hogy megtanuld az áldozatos létezést. Tudod, mi a legnagyobb asszonyi küldetés? *Áldozatnak lenni.* Egyetlen nagy dolog: elhamvadni a másik oltárán. Egyszerű visszhangnak lenni — ez a legtöbb. Hallod?
IBOLYA: Hallom.
GEORG: És te mit felelsz rá?
IBOLYA: Nem leszek.
GEORG: Mi nem leszel?
IBOLYA: Áldozat. Visszhang. Soha.
GEORG: Akkor eddig... eddig... miért tűrtél? Mindent... mindent... *(Egészen elanyátlanodik Sajnálni lehet.)*
(Kis szünet.)
IBOLYA: Szégyelltem volna visszakozni az enyéim előtt. Nem akartam, hogy lássák, milyen szánalmasan rosszul választottam. Nem akartam, hogy nekik legyen igazuk. Gőgből tűrtem, hogy megalázz. *(Izzik.)*
(A mondatok apró ökölcsapások.)
GEORG: No látod. Nem a nagy vallásosság, hanem a gőg. *(Szelíden. Kis csend.)*
IBOLYA: *(távoli hangon)* Rosszul teszed, ha így búcsúzunk egymástól. Olyasmivel kéne búcsúzni, amit elővehet az ember a legnagyobb bajban is. Vigasztalásul. *(Hangja majdnem kiégett.)* Ami erőt ad a várakozáshoz. Te mondtad, hogy a katonák tartalék konzervet kapnak, amit büntetés terhe mellett csak a legnagyobb éhség... az éhhalál szélén nyithatnak ki... De te nem tudsz ilyet adni nékem... ami megment... a legvégső pillanatban...
GEORG *(mély öngúnnyal)* Pedig látod, konzervgyáros vagyok... *(Nagy váltás, mint mindig, most is őszinte)* A baj az... az... hogy nem érdemellek meg. S ezt érzem. Olyan viruló vagy, hogy belesápadok. Én szürke, zöldesszürke, te pedig barnás, halovány rózsaszín... s látszanak finoman a kék erecskéid... *(Kezét megfogja, csókolgatja)* Mint valami isteni csermelyek, patakocskák... De hova ömlenek majd? Miféle irdatlan, végtelen nagy kékbe? *(Szeme könnyes.)* Nem tudok elbúcsúzni tőled. Nem tudok elszakadni. Csak bohóc vagyok az isten császári udvarában... rázom előtted fantáziám csörgőjét, hogy rám figyelj, ne másra... Le akarlak kötni... nyűgözni... Szerencsétlen vagyok. Itt áll előtted a nemzedék egyik tagja, akit nem készítettek fel valamire. Valamit eltitkoltak előle. És nem apránként, nem adagolva, hanem egyszerre kellett megtudnia a titkot.
IBOLYA: Miféle titkot, Georg?
(Apró csend)
GEORG: Hogy nincs semmi más... csak... félelem.
(Szünet.)
IBOLYA: Nem igaz... Nem vagy gyáva, Georg. Én hiszem, hogy te mégsem vagy gyáva.
GEORG: *(omlik a könnye)* Nem vagyok, Ibolya. *(Hirtelen váltás)* Inkább egy hőst szeretnél az ágyadba fogadni, beszélj!?
IBOLYA: *(kizökkenve)* Mocskos a szád, Georg.
GEORG: Ha ő letenné az éjjeliszekrényre a vitézségi érmeket, a vaskereszteket... ez... ez... gyönyört okozna néked... kéjt... ahogy figyelnéd, miközben ő — *feletted*... te pedig oldalvást az érmeket néznéd... *(Az asszony az ágyra dől, sír. A férfi föléje tornyosul, tehetlenségében rázza, az asszony inge felcsúszik, Georg lerántja, hogy ne lássa combjait.)*
IBOLYA: Ne kínozz! Ne kínozz! Ölelj! Ölelj meg! *(Szinte önkívületben öleli át férjét, cibálja, Georg rémülten zuhan az ágy mellé. Csend.)*
GEORG: *(lassan felállva)* Csak tudnám a titkodat. Vannak fiatal nők, akiknek még a szeme járása is elutasítja az öregeket. Ifjúságukból sugárzik a megvetés! *(Csend.)*
IBOLYA: *(kiégve)* A megvetés is kacérság.
GEORG: *(nem hallja)* De te képes volnál anyáskodni még egy aggastyánnal is. Te

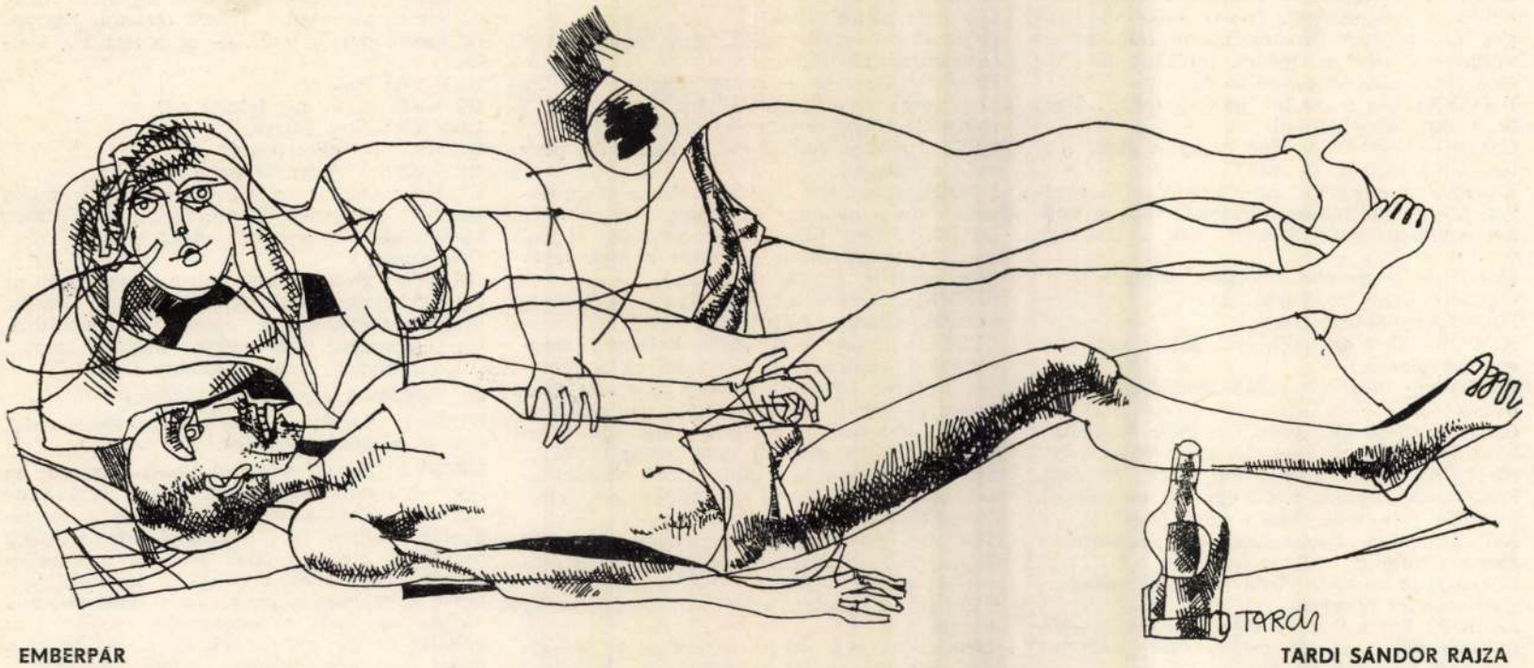

EMBERPÁR

TARDI SÁNDOR RAJZA

is mondott. Ilyen időben feszültek vagytok mind, ti férfak... feszültek, mind egy szálig...

GEORG: Ha megmondanám, mit mondott rólad, te küldenél, hogy öljem meg! Talán hétfőn meg is teszem... S akkor bezárnak... S úgy mégiscsak a közeledben maradok...

IBOLYA: Hallgass már, kérlek, hallgass már el egyszer!

GEORG: Azt szeretnéd, hogy örökre, mi? Ó átkozott Hansi, miért kellett, hogy az anyánk megszülje nekem? Vagy akkor engem ne szült volna.

IBOLYA: *(ismét felindult, anyás)* Georg, csillapodj; lelkecském, nyugodj meg. *(Kis csend.)*

GEORG: Azt mondta... ha mindenáron magyar leányt akarok, elmehetek valamelyik bécsi bordélyba is, ott is van elég pesti lány. *(Csend.)*

IBOLYA: *(arcába szökken a vér, aztán, mintha halottsápadttá válnék)* Georg ez... ez nem lehet igaz... Hansi mégse ennyire...

GEORG: Anyám életére mondom. Hát így a Hansi. *(Egészen gyerekes.)* Így állj vele szóba Pesten. Mert most Pestre költözik, az én hivatalomat veszi át. *(Lecsap.)* Nem tudtál róla?

IBOLYA: Nem... nem tudtam.

GEORG: Ne állj vele szóba. Hallottad volna a cinikus bölcsességeit. Nem véletlen, hogy a bécsi lányok vidékre, a vidéki lányok Bécsbe mennek férjhez. Oda, ahol senki sem ismeri viselt dolgaikat. *(Eddig is Hansit idézte.)* Hát akkor — emelte fel ujját Hansi bátyám —, gondold csak el, mi lehet a füle mögött annak, aki a monarchia egyik fővárosából a másikba megy férjhez!

IBOLYA: *(kis szünet után)* Ennyire nem lehet ostoba és gonosz. *(Szinte nyugodt.)*

GEORG: Bízzál csak benne! Ötvenéves érett róka. Anyám tizenhat esztendős volt, amikor szülte. Micsoda pimaszság: csak tizenhat évvel fiatalabb a saját anyjánál! Amikor Hansi húszéves volt, anyám harminchat... Ha meggondolom, az utcán még szerelmespárnak is nézhették őket.

IBOLYA: Ne engedd szabadjára mindazt, ami benned... *(Elharapja.)*

GEORG: Ami bennem?

IBOLYA: Ami benned rémületes.

GEORG: Mindenkiben van. Jó mélyen. Bújnak, mint valami rémisztő halak a téli vagy nyári álom idején... az iszapban... De ha megmozdul a nagy víz a viharban... A felhajtóerő felszínre dobál eleveneket és holtakat. Ki a partra. Ilyen az idő is... a történelem... minden. *(Kis lélegzetvétel.)* Hansinak igenis *illik* hamarabb meghalnia, mint nékem, érted? *(Vészesen komoly.)*

IBOLYA: Georg, ilyesmire gondolni... nem becsületes.

GEORG: Becsületes?! Tudod, ki a becsületes? Aki elfelejti, hogy becstelen is lehetne. Aki annyira szórakozott, akit annyira leköt a munkája vagy a szerelem, hogy eszébe se jut, hogy becstelen legyen. Az a tisztességes, igen, az a jó. Mert a *jóság csak feledékenység, kedvesem. A tisztesség pedig más irányú elfoglaltság, szívecském. De ha nem vagy kellően szórakozott, gonosz leszel, meglátod. (Szinte csendes szájbarágósan.)*

IBOLYA: *(kisvártatva)* Valami fát kéne szedni... hűvös van...

GEORG: *(makacsul)* Ugye nem állsz többé szóba Hansival?

IBOLYA: Tudom, hogy erre megy ki az egész. Hogy elvaduljak tőlük. S csak a te emlékeiddel maradjak. Jó. Nem állok többé szóba Hansival. Megyek egy kis gezemicét szedni... Istenem, milyen rég nem mondtam ki ez a szót... *(Kimegy. Kis csend. Georg iszik.)*

GEORG: *(utána nem hangosan)* Eredj csak. De el ne tévedj. Vigyázz, el ne tévedj. *(Mint aki nemcsak erre érti.)* Ne menj az idegen fák, idegen bokrok közé. Leselkednek rád. S te védtelen vagy, szívem. Akárcsak én a fronton... ha... Nem hagylak eltévedni. *(Hangsúlyosan. Majd hirtelen.)* Meg kell keresnem azt a puskát. Ó milyen önfeledt tud lenni. Amikor a virágot hozta... őt is irigyelni fogom, mint az aggokat és a csecsemőket. *(Indul le, a lépcső aljáig, háromnégy gallyacskával épp jön Ibolya.)*

GEORG: *(kelletlen)* Hát te?

IBOLYA: A ház körül ennyit találtam... lejjebb menni félek... alkonyodik... Már korán sötétedik... Gyújts lámpát! Lemennék a pincébe vágott fáért, de egyedül félek...

GEORG: *(kicsúszik a száján)* A pincébe ne!

IBOLYA: Miért?

GEORG: Te mondtad, hogy félsz.

IBOLYA: De veled nem.

GEORG: Én se megyek, te se mész.

IBOLYA: Kell valami tüzelő.

GEORG: Felveszek egy másik zakót, segítek. Várj. *(Bemegy. Közben egy madárhang szól egész közelről. Ibolya kíváncsian a ház elé kerül. Eltűnik. Georg lámpát gyújt, közben felhajt néhány kortyot. Bemegy a konyhába, majd a szobába, a csomagokban keresi a zakót.)* Hol a frászba van az a zakó... Járok itt... mint... mint az anyám... Egy kifáradt nemzedék égő szemű tagja — én. Anyukám brüsszeli csipkéi között üldögél, arca és haja, mint a megőszült porcelán. És tipeg: az egyik szalontól a másikig. Mint én most. De ő úgy tipeg, mintha világnyi távolság volna a két szalon között. S mintha egyetlen célja az volna a létezésnek, hogy ő *innen* áttipegjen *oda*. S a szeme közben olyan ártatlan kék, mint énekeinkben a mennybolt néha a Duna felett. Az Ibolyáé pedig ibolyakék. S a haja fekete. S az én szemem milyen? Talán szorongó kék. Ez a kék szorong a sötétebbtől, hogy elnyeli. Ezért kellesz te... *(Az üvegnek mondja. Kortyol. Végre megleli a zakót, felrántja.)* No ide veled! *(Éppen indulna, amikor hangokat hall.)*

IBOLYA: *(hangja)* Itt mindig ilyen korán kezd sötétedni, bácsi? *(Hangok, de nem érthetően.)*

GEORG: Kivel beszél? Miféle bácsi? Megint valami derűs öreg. Átkozottak, mindenütt a nyomomban. *(Gyorsan a paplan alá dugja neje hálóingét. Kinéz a középső ajtón, kissé megnyitva.)* És milyen egészséges... *(Gyorsan becsukja, nyílik a középső ajtó. Belép Ibolya, újabb gallyakkal, mögötte Kódor. Elég magas, egyenes derekú idős ember, haja majdnem egészen ősz. Arcán férfias barázdák, az ilyet mondják szép öregedőnek. Vállán hátizsák, balta, fűrész stb. Kezében kalitkában szajkó.)*

KÓDOR: Jó napot, vagy már inkább estét, *(Szeme a levetett tiszti zakóra téved)*, hadnagy úr.

GEORG: *(kicsit meghökkenten)* Maga kicsoda?

IBOLYA: Képzeld, ez a bácsi az erdő vándora, afféle mindenes. Mint valami jó tündér, segíteni jött. *(Mosolyog.)*

KÓDOR: Kódor József a nevem. Vándor

A család a szocializmusban

Tanácskozás a 12. tokaji írótáborban

Előző, decemberi lapszámunkban jeleztük: terjedelmi korlátaink okán a 12. tokaji írótábor tanácskozásának vitáját csak most, 1984. januári számunkban tudjuk ismertetni. Természetesen most sem „szó szerint" — mint azt a vita résztvevői közül pl. Nagy Gáspár, az Írószövetség titkára is igényelte —, a „teljes terjedelem" az előadások híján sem férne el egy lapszámban. Ám ismertetésünkben igyekszünk hű képet adni a vitáról, s *teljes terjedelemben* közöljük a vita két kiemelkedő felszólalását, Fekete Gyula, az Írószövetség alelnöke mondandóját és dr. Cseh-Szombathy László vitát áttekintő, összegző gondolatait. Reméljük, nyílik lehetőség a teljes anyag megjelentetésére is, akár a Hazafias Népfront országos és megyei szervei, akár a Magyar Írók Szövetsége gondoskodásából.

Melyek voltak a vita legfontosabb, továbbgondolást és cselekvést sürgető és érdemlő felvetései? Miben summázható e vita közösségi érvényű tanulsága?

Egyértelműen kitűnt: a család gondjai, problémái nem választhatók el az össztársadalmi problémáktól, azok szerves részét jelentik. A család mint közösség megítélésével kapcsolatos tudati kérdésekben van előrejutási lehetőség, függetlenül a társadalmi-gazdasági helyzettől, annak esetleg negatív változásaitól is. Az anya szerepe a családban a jelen viszonyai közt nem lehet kizárólagos; az apának is részt kell vállalnia a gyermeknevelésben, a háztartás, a családi élet belső gondjaiban, s ezért át kell értékelni a családon belüli hagyományos funkciórendszert, nemcsak a szociológiai megítélésben, hanem az élet gyakorlatában is. Az ember életének jelentős megnyilvánulása az egészséges szexualitás; ám visszaszorítandó minden ki-szellemi tényezőket, a kölcsönös odaadást és szeretetet, az örömszerzés kétoldalú akaratát, s mint célt, a nemzést, a gyermek akarását — amely számára a szexualitás nem egyéb, mint célszerű és kellemes testgyakorlat. Feltétlenül össztársadalmi érdek, a fiatalok pályakezdésének megkülönböztetett támogatása. Kívánatos a nők csökkentett, illetve részmunkaidős foglalkoztatási arányának növelése; el kell érni, hogy másfél keresővel is fenntartható legyen a család anyagi biztonsága. A gyermekszülést és -nevelést kedvezően befolyásolná a három éven túlra is kiterjeszthető részfoglalkoztatás. Általában több szabadidő biztosítása szükséges (apák és anyák számára egyaránt) az egészséges, harmonikus családi élet kibontakoztatásához és megőrzéséhez. Népesedésünkben 1958. óta negatív reprodukció van; ez átgondolt családpolitikai intézkedéseket sürget. A gyermekvállalást a társadalom részesítse „minősítve nagyobb" támogatásban: általában szükséges a családi jövedelmek és a családi pótlék dinamikusabb és differenciáltabb fejlesztése. A lakás alapvető feltétele a gyermekvállalásnak; különösen érzékenyen jelentkezik ez a fiatal házasok-családosok esetében. Tekintsük népesedéspolitikai szempontból fontosnak az egygyermekes családok anyagi támogatását: ez segítséget, támaszt jelent a második gyermek vállalásához. Készítsük fel a szocializációs időszakban az új nemzedékeket az élet konfliktusaira jobban: legyen „edzettségük" a gyermekvállalásból eredő gondok elviselésében. S végül — e vita tanulságaként is — érvényesüljön nagyobb tolerancia a család, a népesedéspolitika kérdéseivel foglalkozók iránt általában, s az erről való vita, véleménycsere különböző fórumain.

A valódi és a hamis minőség

Fekete Gyula hozzászólása

Az Írószövetség vezetősége nevében üdvözlöm a tanácskozás résztvevőit és további jó munkát kívánok.

Nehéz lecke előtt állok, mert annyi borsót hánytam már a falra ebben a témában, hogy most magam sem tudom, honnan markoljak még néhány szemet. Jólesett hallgatni Pozsgay elvtárs bejelentését a családvédelmi tanács megalakításáról. Erre már hosszú idő óta nagy szükség lett volna, hiszen ennek az ügynek — a család, anyaság, gyerekeink helyzete, egyre szaporodó öregeink ellátása és ami ezzel kapcsolatos —, ennek nincs igazán gazdája. Az Egészségügyi Minisztériumra szokták „rálőcsölni", bár sok olyan vonatkozása van, amit egy tárca hatókörében lehetetlen megközelíteni.

Sokféle módon képzelhető el a nemek együttélése, sok forma lehetséges. Szó esett itt tradicionális, meg modern formákról. Ennek a témakörnek nagy irodalma van mindenütt, a világon. De a kulcskérdés, amit nem lehet megkerülni: *az élet átörökítése milyen formákban megy végbe?* A nemek közötti kapcsolatokat végső soron ez határozza meg. Az a családforma és házasságforma életképes, csak arra érdemes figyelni, ami a jövőbe mutató, ami az életnek nemcsak biológiai átörökítését — persze ez az első feltétel —, de az emberi minőségek átörökítését is a legjobban, a legeredményesebben valósítja meg. A családtípusok, házasságtípusok, együttélési formák összehasonlításánál nincs is nagyon nehéz dolga annak, aki ebből a szempontból közeledik hozzájuk. Kiderül, hogy sehol a civilizált világon még csak körvonalai sem látszanak olyan más formának, ami ezt az elkerülhetetlenül fontos, mindennél fontosabb funkciót teljesíteni képes, az átörökítésnek csakis a házasság, a család az a formája, ami, noha nem minden tekintetben ragaszkodik a régi típushoz, hanem igazodik az új feltételekhez is, de a nemek együttélését ilyen keretek között igyekszik, funkcióját betöltve, rendezni.

Volt itt szó az együttélési formákról a skandináv országokban. Érdemes megemlíteni, hogy különbség van a mi hagyományaink és a skandináv jelenségek között. Az előadónak egy másik munkájában olvastam, hogy amíg Skandináviában az együttélések esetében is — ha nem is a kellő arányban —, de szinte általános a gyerekvállalás, Magyarországon ez csak kivételesen, a védekezés elmaradása esetén szokott előfordulni. Semmiképpen sem hasonlítható össze a család hatékonyságával az együttélés hatékonysága az élet átörökítésében. Nyomós okokból jobban óvakodnak — kiváltképp nálunk — az utódtól az együttélők. Ez ténykérdés.

Kiemelek egy tételt a család funkcióiból: a gazdasági funkciót. Volt szó róla, hogy a család termelői és fogyasztói egység. Közelebbről megvizsgálva ezt a termelői és fogyasztói funkciót, kiviláglik, hogy voltaképp ellentétes következményekkel jár az egyiknek vagy a másiknak a középpontba állítása. Az általános régebbi társadalmi formáknál a család elsődlegesen termelőegység volt, de olyan meghatározottságokkal, amelyek ma már a civilizált országokban nem érvényesek. Egy parasztembernek létérdeke volt, hogy a családon belül gondoskodjék utódról, aki majd átveszi az ő öregedő válláról a 60—80 kilós zsákokat és felviszi a padlásra, és hányja a kévét helyette, mikor neki már nehezére esik. Nem is beszélve arról, hogy az akkori tulajdonviszonyok között az öregkori ellátás legjobb biztosítéka a saját utód volt, hiszen a korabeli jogrendszer erről még nem gondoskodott. Nemcsak gazdasági szempont, hanem azon túl is sokféle érdek kapcsolta az embereket ahhoz, hogy saját utódjuk legyen.

A civilizált országokban a bérből, fizetésből élőknél a fogyasztás került a család középpontjába. Fogyasztói egységként a család azelőtt is megvolt, de a fogyasztóközpontú családban a kalap körül ülők nagyon hamar felfedezik, hogy minél többen ülik körbe a kalapot, amelybe a jövedelmüket összedobják, annál kevesebb jut egynek. Ez persze primitív számítás, mert az igazi életszínvonal-mutató a szabadon elköltheto jövedelem fejadagja. És ott nem kétszeres, háromszoros jövedelemkülönbségek vannak a család nagysága szerint, hanem tízszeres, hússzoros vagy végtelen! Mert a szabadon elkölthető jövedelem, ami tehát a kalapban marad, miután kivették a legszükségesebb költségek fedezetét a lakbértől kezdve az

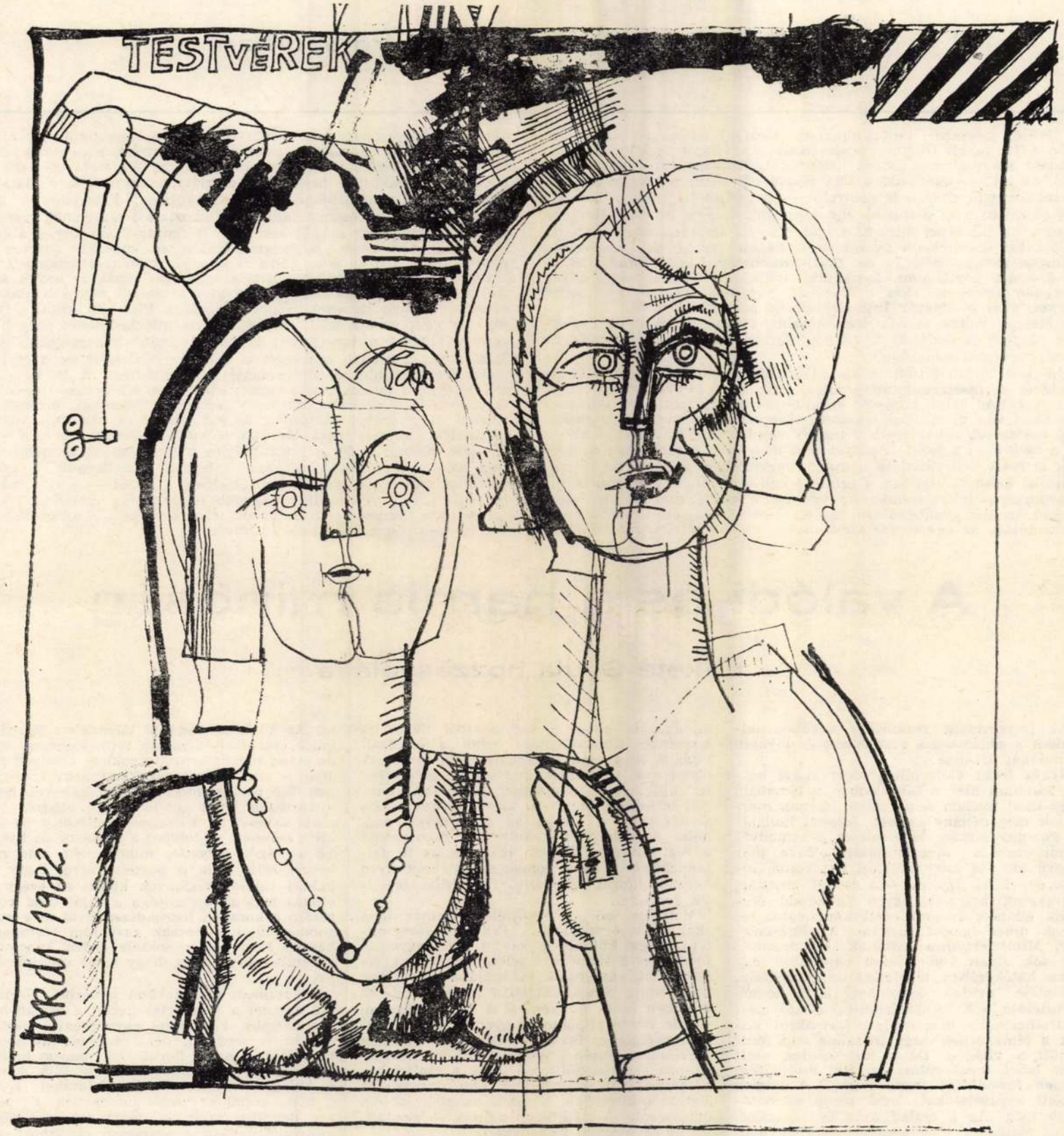

NŐVÉREK

TARDI SÁNDOR RAJZA

KEDVES OLVASÓNK! ÚJ ÉVET KEZDTÜNK ÚJ TERVEKKEL / E LAPSZÁMUNKBAN VITA INDULT A MAGYAR ÉRTELMISÉG HELYZETÉRŐL, MAI GONDJAIRÓL / VÁRJUK VÉLEMÉNYÉT A VITÁRÓL ÉS A LAP MEGJELENŐ SZÁMAIRÓL / A NAPJAINK ÉSZAK-MAGYARORSZÁG IRODALMI ÉS MŰVELŐDÉSI LAPJA / ELŐFIZETÉSI DÍJA EGY ÉVRE 102 FORINT / KÖSZÖNJÜK, HOGY 1984-RE MEGÚJÍTOTTA LEJÁRT ELŐFIZETÉSÉT / A LAP MINDEN OLVASÓJÁNAK EREDMÉNYES ÉS BOLDOG ÚJ ESZTENDŐT KÍVÁN A NAPJAINK SZERKESZTŐSÉGE

Ára: 8,50 forint

s valamiképpen történelmünk nagy sorsfordulóival — Moháccsal, negyvennyolccal, tizenkilenccel — összefüggő írások mind-mind ezt igazolják. A tanulás és tudás micsoda makacs szenvedélye süt máig Janus Galeottónak írt hosszú leveléből, holott az ország torkát szorongatta a török s az övét az igazságos király! És Brodarics nyugodt, fennkölt, tudós beszámolója a nagy vészről, melyből maga is éppen hogy megmenekült? A pusztulásokkal dacoló humanizmus páratlan monumentuma. Külön szerkesztői lelemény ilyen forrásokhoz méltó történeti interpretációt találni, mint mondjuk Kemény Zsigmond Mohács-értelmezése vagy Kardos Tibor Mátyás-esszéje. A kötetekhez írt előszók s még inkább tán a jegyzetek pedig Szigethyt mutatják be hozzájuk nem méltatlan történész-filológus gyanánt, még ha a legfontosabb Mohács-képek felsorolásából hiányolhatók is Nemeskürty — Keményével rímelő — interpretációját, és Perjés elgondolkoztató *Mohácsát*. De végtére Jegyzetek és Előszók ugyanúgy az író elidegeníthetetlen joga (joga kellene másoknál is legyen), mint a válogatás. Vagy mint a nyelv, a bemutatás módja; de maradjunk még egy kicsit a válogatásnál.

A válogatás ugyanis, akár az idézés, csak látszólag egyszerű mesterség. Minden szöveg cipeli a maga „mikor-miért-hogyan"-jait, s méghozzá kétszer, keletkezésének és kiválasztásának körülményeivel meghatározottan. „Szövegek és körülmények" kölcsönös megfelelésükkel illetve meg nem felelésükkel egy adott kultúrában fogalmak hálóját fonják az emberek köré, gyakran vagy többnyire? — téves és félrevezető fogalmak hálóját, és a téves fogalmak felismeréséhez vagy kivált kiküszöböléséhez — mint Bretter György és tanítványai sejtették — nemigen elégséges a tiszta ész kritikája. A gondolkodás maga is többnyire csak szövi tovább a hálót, végül szinte kitéphetetlenné rögzítve a tévedéseket. A gondolkozó ember egyedüli esélye a téves fogalmakkal szemben — hangozzék bármilyen magától értetődően és semmitmondóan is — az igazság, pontosabban az *adott körülmények közt elérhető* igazság. De ez a korlátozás — ez Bretterék nagy felismerése — nemcsak gát és akadály lehet. Ellenkezőleg: éppen a körülmények fölismerése teszi lehetővé a kellő feltételek kidolgozását, az érvelést, az építkezést: a tárgyak ilyenként való

— azaz objektív — gondolati leképezését. E nélkül a tárgyi leképezés nélkül elszabadult és megvadult tévképzetek keríthetik könnyen uralmuk alá az embereket. Brodarics objektív leírásában tán az a legmegdöbbentőbb, hogy a „főnökök" többsége milyen vakmerő magabiztonsággal követelte a csata mielőbbi megkezdését, s egy-kettő alig akadt, aki józanul ítélte volna meg az esélyeket. A szubjektív ideológiai tévedések azonban még a józanabbakat is elvakíthatják, ha nem ügyelnek kellőn a körülményekre. Ám ehhez újból építkezés, érvelés, a feltételek tiszta kidolgozása kell. Amit viszont csak a körülmények felismerése tesz lehetővé. Kiutat lelni a körkörösség eme csapdájából: egyebek közt éppen ez a gondolkozók föladata..

A gondolkozók szövegei tehát nem afféle passzív szóhalmazok, amiket tetszés szerint lehet idézni, válogatni, magyarázni. Értelmük: kivezető út keresése a csapdából, ami folyton újra meg újra elkészítődik, amit újra meg újra reánk kényszerítenek a körülmények és a körülményeket elfogadtatni kívánó — vagy parancsoló — eszmék. Szigethy többször is figyelmeztet látszólag könnyed, ám valójában tartalmas előszavaiban erre az értelemre, legfinomabban talán Kardos Tibor Mátyás-esszéjénél: „1940-ben tehetett-e mást egy gondolkodó magyar: arcképet festett a nagy magyar királyról, aki nem félt az igazságtól. Mert volt ilyen király. Mert kell, hogy legyen." Vagy ahogyan Krúdy *A kápolnai földosztás*ához írt előszavában a Kossuth Lajos-i híres „Megadjuk!" segítségével érzékelteti a kiválasztott írás hangulatát, a valóságosat, de az álmodottat is. Hiszen Krúdy Gyula úr még vidám és szépséges nyírségi kisasszonyokat is a riportba álmodott, hogy annál teljesebb legyen a végre megszülethető megértés ember és ember között. *A kápolnai földosztás* éppen így egyike a magyar csapdából kivezetni kívánó próbálkozásoknak. És írója nyugodtan nevezhető nagy magyar gondolkozónak, abban az értelemben, ahogyan Németh László meghatározta lassan immár fél évszázada: „Nagy magyar gondolkozóknak én azokat tartom, akik a körülöttük lévő helyzet természetét felismerték, fogyatkozásai ellen értelmükkel küzdtek s a magyarság elé hivatását megfejtő eszméket tűztek ki. Zrínyi, Vajda és Ady épp úgy »gondolkozók«, mint Széchenyi, Eötvös, Kemény. Ezeknek a magyar gondolkozóknak az »alap-problémáját« úgy mutatni be, hogy tanulmányunkból a szorongó szellem és a szorongató helyzet szikrája csapjon ki: íróhoz méltó feladat." Szigethy Gábor bevezető esszéi és jegyzetei láthatóan vállalják ezt a feladatot.

A Gondolkodó magyarok tehát voltaképpen nagy magyar gondolkozókat mutat be és szerkesztője Németh egykori definícióját követve ragyogóan cáfolná a filozófiatörténet sanyarú skatulyázásait? Hagyjuk, a recenzeált (a *San Remó-i napló*hoz írt előszóból ítélve) bizonyosan nem érezné akkora dicséretnek, mint amekkorának a recenzens szánná. Ideje amúgy is végre az előszók nyelvéről írni valamit.

Cs. Szabó a hatvanas évek elején „vaskori"-nak nevezte az újabb magyar irodalomtörténet-írás és irodalomtörténeti esszé nyelvét. Idővel ez a vaskoriság — olykor igazán művelt és kifinomult vaskoriság — valósággal kanonizálódott, úgyhogy az ember önkénytelenül ásított, ha magyar irodalomtörténeti művet vett a kezébe, a törekvőbbje pedig már akkor is, ha írni kezdett. Sőt: akkor igazán. De miért kell ezt — holott ma már múlóban van és szemérmesen hallgatni szokás róla — emlegetni? Mert Szigethy Gábor nyelve, még a mai elevenebb divatban is meghökkentő kivétel; nyoma sincsen benne csikorgó vaskori fordulatainknak. Színesen ír, valósággal csillogóan, olykor egy kis jóféle hatásvadászattól se riadva vissza. „És éjszakánként, gyertyafénynél Jeremiás jövendöléseit böngészte egy szomorú szemű magyar, aki kezében karddal ott volt Mohácsnál, amikor beesteledett" — írja például Brodaricsról. És milyen szépen ír Csontváryról! Szinte csudálkozik az ember: hol maradtak az éber lektorok? Isten uccse nem hiányzanak, ne akarjuk hát pótolni őket és ne próbáljuk kicsinyes kifogásokkal csökkenteni a nagy vállalkozás értékét. Más kérdés, hogy akad azért — legalábbis a jelen recenzensnek — ellenkeznivaló az előszavakkal s jegyzetekkel elég. Csokonairól például (a vaskoriságnak is megvoltak a maga előnyei) Szauder József összes műveiben nem található annyi művelődéstörténeti népszínműjelenet, mint Szigethynél öt oldalon. (Igaz, hogy annyi hangulatos jellemzés se.) De hát nem sikerülhet minden előszó azonos színvonalon. Hanem még — legalábbis a jelen recenzensnek — a kevéssé vagy egyáltalában nem tetsző előszavakon és jegyzetekben is érezni lehet a törekvést a megértésre, a vigyázó ügyszeretet melegét. És végtére ez a lényeg: egy gondolkodó magyar irodalomtörténész ír ezekben az előszókban és jegyzetekben (mégiscsak ez az ábra) nagy magyar gondolkozókról. Lehetne másként, más szempontok szerint: az ügy fontossága miatt nyilván kéne is, mert a nagy hegyek mindig csak több oldalról megközelítve ismerhetők meg igazán. De hangsúlyozni kell, hogy Szigethy Gábor nagyon szép, fordulatos, messzire nyíló utakat választott; elismerésre és ellenkezésre méltókat.

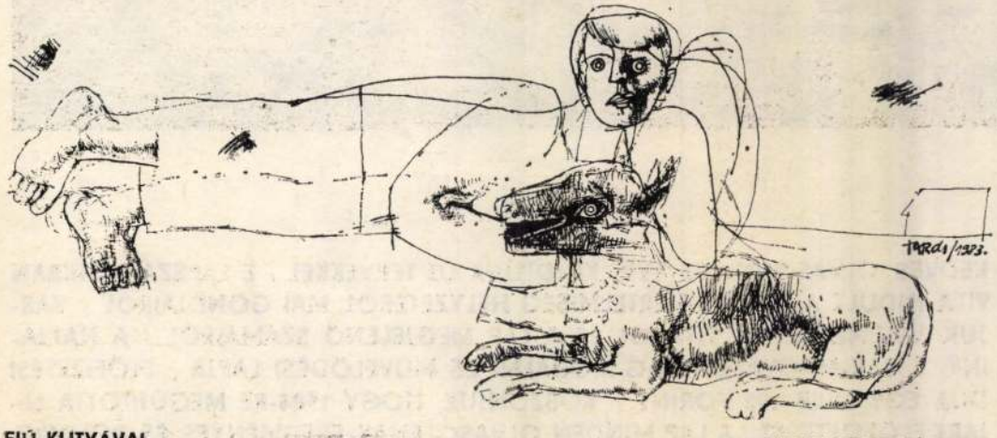

FIÚ KUTYÁVAL

TARDI SÁNDOR RAJZA

Tartalom

Lévay Botond:
Lapszélre 2

Takáts Gyula versei:
Szeánsz indítja kék ceruzám
Egy ajándékba kapott kanászbaltára 3

Simor András verse:
Keresztes ének 1514-ből

Ladányi Mihály versei:
Éjfél
Falsch poetika
Vándor éji dala 3

Pinczési Judit versei:
Az álom fala
Gödör 3

Nagy Gáspár versei:
Három megjegyzés: egy válasz
70-kedés egy ifjú poétával 3

Kerék Imre verse:
Chagall 3

Tóth János:
Van-e esélyünk?
Vitaindító az értelmiségről, a közművelődésről és a politikáról 4

Galambosi László verse:
Észak koronája 7

Páskándi Géza:
A vadorzó, vagy a visszhang becsülete
Lélektani-bűnügyi dráma
3 felvonásban (I. rész) 8

A CSALÁD A SZOCIALIZMUSBAN

A 12. tokaji írótábor tanácskozásának vitája
Fekete Gyula felszólalása, részletek az elhangzott hozzászólásokból, Cseh-Szombathy László vitazárója 18

A mai magyar dráma és a színház
Hubay Miklós előadása 23

Czímer József:
A fény és árnyéka
Felszólalás a tokaji írótábor színházi beszélgetésén 27
Képek az írótáborból 30

DISPUTA

Sarkady János:
Arisztotelész, retorika, beszédkultúra 33

Tóth-Máthé Miklós:
Ők hárman (tárca) 32

Havas László:
A klasszikus kultúra nyelve
Még egyszer a latin nyelv védelmében 34

Szekér Endre:
Költői arcok és álarcok 35

Vekerdi László:
Gondolkodó magyarok: magyar gondolkozók 37

Mutató
az 1983. évi XXII. évfolyamhoz
Összeállította: dr. Tóvári Judit

Tardi Sándor (5., 13., 17., 39.), Szabados Árpád (6.), Würtz Á. László (9., 15.,), Drozsnyik István (36.), Szemethy Imre (38.) rajzai; Laczó József (30., 31.) felvételei.

Első oldalon:
Az én emberem
Tardi Sándor rajza

Hátsó oldalon:
A tokaji írótábor megkoszorúzása Lillafüreden József Attila emléktábláját. Laczó József felvétele

*

A szerkesztésben közreműködnek: Cs. Varga István (főszerkesztő-helyettes), Feledy Gyula (szerkesztő-főmunkatárs), Serfőző Simon (szerkesztő), Dobrossy István (közművelődés), Kalász László (líra), Ruszoly József (tanulmány).

Lapszélre

Ősszel, télen valahogy hajlamosabbak vagyunk érzékelni a múló időt. Megtelünk suttogó hangokkal, emléktámasokkal. Elég egy kavargó falevél, s máris szavakat keresgél bennünk valami titkos rugóra járó hangulat. Nosztalgia? Kergetünk valamit? Visszahozni semmit sem lehet. S talán így jobb mindenkinek. Vagy mégsem? A pótolhatatlan személyes veszteség nyilván megszabja az ember további életét, s az egykori idilli állapotot, hangulatot mindenképpen rögzíteni akarja az egyén az idő zajlása ellenében. De minden más esetben az ember az élet törvénye szerint állandóan alakul, regenerálódik, másképp látni kényszerül múltját, egykori önmagát.

Mindezeken egy „hírhedt" mű, a Halálos tavasz élményének kapcsán gondolkodtam el. Jómagam nem álltam be a hosszan kígyózó sorba a mozipénztár előtt, egyszerűbb volt magát a regényt elolvasni. Bár a műnek vannak itt-ott realisztikus részletei, egészében azonban giccses, őszintétlen, az egykori közízlés kiszolgálója, idejét múlt naiv-romantikus alkotás. Akkor miért könnyezik meg sokan (mondják), de látom is őket az utcán, a moziból jövet, mennyire hatása alatt vannak. Persze többnyire nem a fiatalok. Az utókor mindig kegyetlenebb, észreveszi, hogy a király meztelen. A mai őszintébb, kegyetlenebb, éppen a szélsőséges sokkhatásokon edződött szemlélet alapján nem tudunk már (vissza)azonosulni az egykori szereplőkkel, kisszerű konfliktusaikkal, az elmúlt korok langyos útvesztőjében botorkáló figurákkal.

De akkor miért szöknek a hamis történet élménye folytán igazgyöngycseppek az idősödő nézők szemébe? Tragikus szerelem kevesükkel történt meg. Egykori ideáljaikat siratnák? Nem hiszek a nosztalgiában. Egyes emberben feltámadhatnak a régi vágyak, érzések, időlegesen, de nem tömegméretben.

Hasonló a helyzet nagyon sok más műalkotással. A televízió képernyőjéről visszaköszönő sok régi nagy sikerű film megkopott. Az igaz, hogy az újszülöttnek minden vicc új. De mennyit változott idővel az ízlés, a művek iránti elvárás, a szórakoztató „iparral" szembeni követelmény! Az egyes régi, s romlékony művek az agyoncsapott poénú vicchez hasonlatosak. Talán észrevétlenül lettünk tapasztaltabbak, igényesebbek, miközben elszálltak az évek felettünk. Ha így tekintünk szét magunk körül, azt hiszem megérte, s nincs elvágyódás, nosztalgia.

Lévay Botond

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Tanács irodalmi és művelődési lapja. Főszerkesztő: Papp Lajos. Szerkesztőség: Miskolc, Korvin Ottó u. 1. 3530 Telefon: 15-881. Kiadóhivatal: Kiadja a Borsod megyei Lapkiadó Vállalat, Miskolc, Bajcsy-Zsilinszky út 15. sz. 3527 Felelős kiadó: Veres Mihály. Postacím: Miskolc, Pf.: 178. 3051. Telefon: 36-131. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál. (KHI, Budapest V., József nádor tér 1. 1909) közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215—96162 pénzforgalmi jelölőszámra. Postacím: Posta Központi Hírlap Iroda, Budapest 1900. Előfizetési díj egy évre: 102 forint. Megjelenik minden hónap elsején. Kéziratokat és rajzokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Készült a Borsod megyei Nyomdaipari Vállalatnál, Miskolcon. Felelős vezető: Kilián Béla. Index: 25 913 — ISSN 0547 — 2075

NAPJAINK

KRZHIR-PSZ
BUDAPEST
1900

01.U.14 NAPJA 1 .PLD

MTA MÜVÉSZETTÖRTÉNETI

KUTATÓ CSOPORT

BUDAPEST I.

PF.27 URI U 62
1250

ÉS MŰVELŐDÉSI LAP

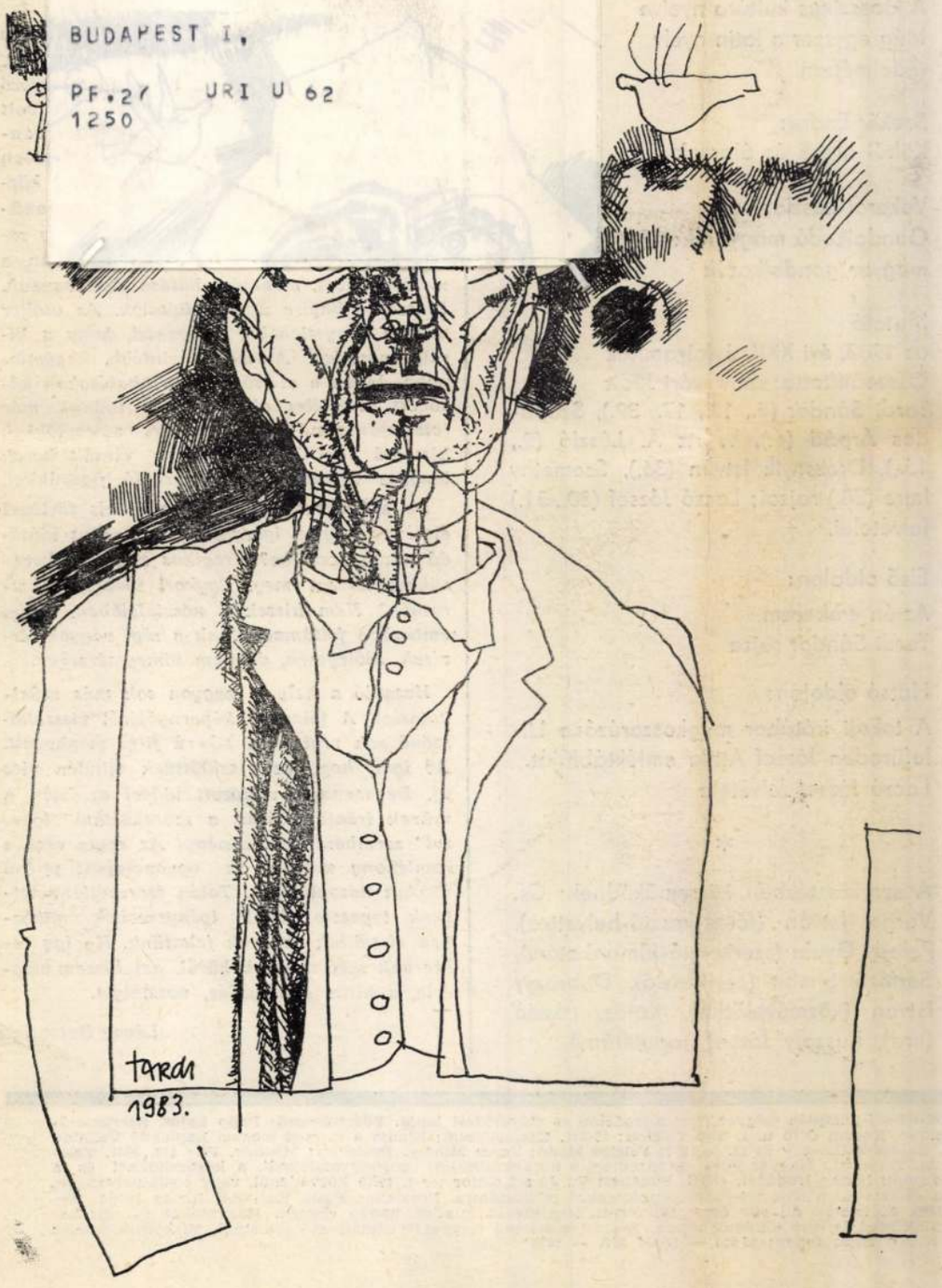

VAN-E ESÉLYÜNK?
TÓTH JÁNOS VITAINDÍTÓ ÍRÁSA
A MAI MAGYAR ÉRTELMISÉG
HELYZETÉRŐL

A VADORZÓ,
VAGY: A VISSZHANG BECSÜLETE
PÁSKÁNDI GÉZA DRÁMÁJÁNAK
ELSŐ RÉSZE

A CSALÁD A SZOCIALIZMUSBAN.
A 12. TOKAJI ÍRÓTÁBOR VITÁJA;
A MAI MAGYAR DRÁMA
ÉS A SZÍNHÁZ.
HUBAY MIKLÓS ÉS CZÍMER JÓZSEF
ELŐADÁSA AZ ÍRÓTÁBOR FÓRUMÁN

DISPUTA A LATIN NYELVRŐL.
SARKADY JÁNOS,
HAVAS LÁSZLÓ ÍRÁSAI

MUTATÓ
AZ 1983. ÉVI LAPSZÁMOKRÓL

XXIII/1984

1

JANUÁR

TARDI SÁNDOR

3.

Miben hasonlít egymásra a négy dráma?

Az *Egy ülés jegyzőkönyve* — ne hallgassuk el: egy *pb-ülés* jegyzőkönyve — arról tudósít, hogy Potapov brigádja nem vette föl a prémiumot. Jutalmat kapnának — de harmadannyit, mint ami tisztességes munkaszervezés, ésszerű anyagelosztás esetén fizetésképp ütötte volna a markukat. Potapov (saját rendezésében Oleg Jefremov is eljátszotta a szerepet) nem a pénzzel, hanem a vezetés elvi, erkölcsi kérdéseivel foglalkozik az ülés nyilvánossága előtt. Gelman ügyesen használja ki a „zárt tárgyalás"-forma divatos dramaturgiáját. Reginald Rose *Tizenkét dühös emberét* szokás előképként emlegetni, de Peter Weiss *A vizsgálat* című oratorikus drámájától, mondjuk Herman Wouk *Zendülés a Caine hajón* című dramatizálásáig rengeteg értékes és kevésbé értékes párhuzam kínálkozna. A brigádvezető, az igazgató és a párttitkár, meg az ülésen jelen levő további szereplők egyként a nagy építővállalat érdekeiért hadakoznak, tudatos gonoszság, alattomosság senkiben sincs — csupán másként-másként ítélik meg a közösség érdekeit, s bizonyos emberi hibák motiválják a „negatívok" magatartását. Az eredetileg filmforgatókönyvnek készült alkotás (a nagy sikerű *Prémium* alapanyaga) villámgyorsan fölkeltette a jó szimatú Georgij Tovsztonogov figyelmét, s ami igazán ritkaság, a Leningrádi Nagy Drámai Gorkij Színházban hamarabb volt a premier, mint a mozivásznon.

A *Visszajelzés* valamennyi értékelés szerint „rendkívül emlékeztet" az előző darabra. Az üzemi pártbizottság helyett most már a városi és a területi pártbizottság a drámai fórum. A novogurinszki kombinát első részlegének határidő előtti átadása a tét. Tizenkilenc férfi- és tizenkét női szereplő sürög-forog az ügy körül. Vjaznyikova, aki a tröszt elhunyt igazgatójának a szeretője volt, föltárja az új első titkár, Szakulin előtt, hogy az üzembe helyezés nem nyeresége, de súlyos vesztesége lenne a népgazdaságnak, mivel a termelés műszaki és biztonsági feltételei nem teszik lehetővé a további folyamatos építést, a későbbi láncszemek bekapcsolását. Kettejük mellett még két vezető, Okunyev és Nurkov nevét vagyunk képesek megjegyezni a számadatokkal, szakmai okfejtésekkel bőven élő, publicisztikus szövegből. Az első termelési blokkot végül mégiscsak idő előtt adják át, de Szakulin erkölcsi diadalához nem fér kétség: a drámai sugallat szerint az egyszeri hiba nem fordulhat elő ismét.

A *Mi, alulírottak* szakít a nagy sikerű sémával. Itt is két ellentétes gazdasági szemlélet csap össze. Az országosan híres, a mutatókban és tervszámokban rekorder vidéki építőipari komplexum élére új ember, Jegorov kerül. Elődjének, Grizsiljuknak a karrierje még magasabbra ível: Jegorovnak is felettese. A formális sikereket, látszateredményeket hajszoló Grizsiljuk és „a falusi építészet filozófusa", Jegorov között ádáz harc dúl, s a főnök akár tisztességtelen eszközökkel is meg akarja buktatni ellenszegülő utódját.

Ez a darab szakítana a sémával?! Igen, mert Grizsiljuk és Jegorov *meg sem jelenik* a színen. A dráma éjszaka játszódik, a végtelen orosz távolságokat befutó vasúti kocsi folyosóján és két fülkéjében. Az egyikben az az átvételi bizottság utazik, amely hasznavehetetlennek minősítette a Jegorov által kényszerből emelt, valóban hasznavehetetlen kenyérgyárat — a másikban a fődiszpécser Sindin, aki semmiféle furfangtól, hamisságtól (akár csinos felesége, Alla áruba bocsátásától) vissza nem riadva még a végállomásra érkezés előtt az átvételi határozat aláírására akarja bírni a bizottság vezetőjét, Gyevjatovot. A *termelési bohózat* ismeretlen műfaji fogalom, de ez egy felvonáson keresztül az: mindenki lelepleződik mindenki által, az erotika és a drasztikusabb humor sem hiányzik. Az átpolitizált kavalkádban végül — kellő motiváció híján meglepetésünkre — Gyevjatov és Sindin bizonyul folttalannak. Utóbbinak a korrupciókra, visszaélésekre célzó kiáltása zárja a művet: „Ne-e-e-em!!!" A vonat pedig fut tovább az éjszakában az arcukat kénytelenül cserélgető, a gazdasági érdek által erkölcsileg megnyomorított emberekkel.

A *Magasfeszültség* kamaradarab. Ezen is érződik, hogy Gelman alkotói tisztessége szakítani akarna a termelési dráma hagyományos formájával. A két szereplő, Andrej és Natasa házassága már évekkel ezelőtt megromlott. A férfi anyagias és pozicionális igyekezete, a nő egyetlen félrelépése a vádaskodás, a bosszú, az értetlenség lavináját indította el. Most pedig borzalmas tragédia sújtja őket: gyermekük, aki az apa által felügyelt építkezésen végzett nyári diákmunkát, áramütés következtében elveszítette mindkét karját. A házaspár majdnem tettlegességig fajuló vitája nyomán Natasa elrohan. Ekkor szólal meg a telefon. A fiút holnap hazaengedik a kórházból, s ő, a nyomorék kérdi reménykedve, csengő hangon: Apu, ugye otthon minden rendben lesz, jó lesz megint...?

4.

Bizonyosra vehető, hogy a termelési dráma műfaji fonáksságaival maga Alekszandr Gelman van leginkább tisztában. Népének, pártjának, a munkásosztály igazának elkötelezett író, aki egy jótollú hírlapi tudósítóénál nem nagyobb tehetséggel, de tiszteletet parancsoló jobbító szándékkal keresi a *közvetlenül*, gyorsan ható irodalmi cselekvés lehetőségét. Nyilván tudja, hogy az irodalom ott és akkor vállal át ilyesfajta funkciót, amikor és ahol a demokratikus közélet, a gazdaságirányítás, a politikai vezetés döntéseit kommentálni hivatott sajtó csak részlegesen tölti be feladatát. Ha az újságok nap, mint nap hírt adnának a novogurinszkihoz hasonló esetekről, ha a Sindineknek nem kellene artikulálatlanul üvölteniük tehetetlenségükben, akkor a termelési regény, a termelési dráma — az e műfajban is létező kivételeket, remekléseket nem számítva — érdektelen lenne az olvasók és nézők számára.

Nyilván Gelman is találkozott Panova ironikus-mérges ítéletével, s ha nem, ettől függetlenül is tudja, hogy a választott műfaj frissítésre, dúsításra szorul. Újra meg kell teremteni annak a formának a hitelét, amelyet — a *Visszajelzés* Marton Endre rendezte, nemzeti színházi bemutatója kapcsán — Simonffy András kritikája a *szocialista neorealizmus* megtestesülésének nevezett, kifejletét pedig a *párt ex machina* terminusával, illetve (Tímár György *A tajga gyöngye* című, szellemes szovjet filmparódiája is szerepelteti Deuszex Masinov elvtársat). Gelman kifejezetten leleményes, termékeny dramaturgként számos olyan, jól eltalált, hatásos eszközzel él műveiben, melyek megfűszerezik e darabtípust.

Első mindenképp a késleltetés, elhallgatás. A *Mi, alulírottak* csak egy óra elteltével fedi föl, hogy nem hálókocsi-komédiáról van szó, s oly taktikus megfontoltsággal informál a szereplők igazi énjéről, hogy a végén magunk se nagyon tudjuk, mit higgyünk. A *Magasfeszültség* első jelenetében Natasa egy beépített szekrényben rejtőzködik — ide menekült kétségbeesésében . . . —, s az extrém, irreális, groteszk események később is úgy követik egymást, hogy mindig csak részben látszanak. Gelman e valószínűleg legszínvonalasabb darabjában például természetes, hogy az önmagából kikelt, függetlenségre vágyó feleség éjszaka egykor kapja a kagylót, hogy állást szerezzen magának, olyan új állást, amely házasságuk normalizálásában is segíthet. A cselekedet valószerűtlensége jelzi a remény illuzórikusságát.

Másodjára az ügyes, érzékeny teátralitást, a kulisszák világa iránti fogékonyságot kell említenünk. Gelman epizódokat, mozaikokat illeszt egymás után — mint aki folytatásos cikksorozatot ír —, s ezeknek sok eleme kifejezetten vizuális célzatú, színházilag instrukcionált. A sűrűn átírt, nagy naptár („Még ennyi és ennyi nap van hátra a létesítmény átadásáig"), a szintén az időkezelést zaklató, hol megmutatott, hol elrejtett falióra, a különféle párhuzamos helyszínek mesteri megjátszatása színházban gondolkodni tudó drámaíró szakembert sejtet.

Szinte patikamérleg segítségével teremtődik a drámai egyensúly. A matematikus precizitásával számolja ki, pozitív és negatív tulajdonságokból kinek mennyit adagoljon. Az említett Vjaznyikova például nem szerelemből, szenvedélyből lett a korábbi novogurinszki igazgató szeretője, hanem — a drámai konstrukció láttán így kell tartanunk — azért, hogy szerető-volta később bizonyos erkölcsi bélyeg legyen a homlokán. A *Magasfeszültség* Andreje a történő — ám családjáért végzett — robotban elhanyagolja a feleségét, aki viszont egyszer, egyetlenegyszer megcsalta őt. Azóta Andrej csal sokszor, boszszúból. Gyermekük úgy került az építkezésre, hogy Natasa unszolta férjét — de a baleset azért történt, mert Andrej a vágtató — „termelő" — munkatempóban a legelemibb elővigyázatosságról is megfeledkezve sokak életét veszélyeztette. A férfi szerint a „felbújtó" nő, szerint a „gyilkos" férfi tehet a tragédiáról.

Valamennyi magánemberi momentum az előtérben tartott közösséginek rendelődik alá. Az a furcsa helyzet áll elő tehát, hogy ki-ki azért szeret, gyűlöl, szül, válik, csal, fárad, pihen, frissül, csikorít fogat, mert a munka, a termelés (jelképesen és valóságosan is: az építkezés, az *építés*) így diktálja. „Az emberi lélek legmélyét" olykor még a szerzővel szemben túlságosan toleráns szovjet kritika is hiányolni szokta.

A kulcsszó végül is ez: *publicisztika*. Egy szenvedélyes riporter veti papírra darabjait. Aki szocialista társadalomban él, rossz ember nem lehet — ez Gelman vonzó, de könnyen cáfolható alaptétele. Megbotló, elbizonytalanodó, tévesztő figurákat mutat be egyfelől, néhány hibátlant, „szentet", (párttitkárt: „a lehető legjobb párttitkárt") másfelől. Negatív alakot soha. Az érdekütköztető termelési dráma nem ismeri, nem ismerheti az „ellenséget". A mai termelési drámában nincs ellenség.

Emberi tisztesség, állampolgári naivitás, szakmai felkészültség, legfeljebb átlagos írói tehetség együtteséből keverednek e művek. Nem annyira a belső késztetés — inkább a korigény hívta életre őket.

5.

Alekszandr Gelmannál jobb drámaíró nem kevés van — az épp e téren egyébként gondokkal küszködő — szovjet irodalomban. De alig valaki akad, ha egyáltalán akad, akinek alkotásai oly visszhangos színpadi sikert arattak, mint Gelmanéi. A pusztán a szövegre tekintő bírálat szem elől téveszthetí, mit kínál egy-egy alkotása a színpadnak. Nem lehet átsiklani a tény fölött, hogy Tovsztonogov, Jefremov és mások, a rendezői kar legjobbjai tűzték híres színházaik repertoárjára ezeket a termelési drámákat, a legzseniálisabb színészek — Lavrov, Recepter, Boriszov, Kuznyecov és társaik — közreműködésével. Az a fajta hézagosság, ami Gelmant szerkesztésben, karakterábrázolásban, stílusban is jellemzi, jótékony szabadságot biztosít a rendezőnek, tervezőnek, színésznek. Kitölthetik az űröket, amelyek — alighanem az író is tud róla — a műben maradtak. Akár — mint Jefromov az *Egy ülés jegyzőkönyvé*ben — vállalhatják azt a bizonyos vörös terítőt, vízeskancsót is. De ez már egy *másik* terítő, kancsó. A rendezői, színészi gesztustól más, ha valóban más. Hazai példát hozva: Kállai Ferencet, aki az utóbbi évtizedben pályája zenitjén van, és Shakespeare-ban, Ibsenben, Molière-ben remekelt, a *Visszajelzés* párttitkáraként látták tökéletesnek a szakemberek. Marton Endre rendezései arról győztek meg, hogy a termelési dráma a színpadon életdrámává lehet.

Paradox módon a színpadi tárgyak legalább annyira fontosak, mint a színre lépő emberek. Így — többek közt — a telefon. A *Visszajelzés*ben állandóan cseng: zaklató ritmust is ad a játéknak. A *Magasfeszültség*ben, hol kitépik, hol visszagyömöszölik dugaszát a falba: a házaspár és a világ kapcsolata szimbolizálódik. A telefon közvetetté és stilizálttá teszi a színpadi beszédet, kitágítja a teret. A telefon — más tárgyak társaságában — átvállal, átvesz bizonyos feladatokat. S a közvetettebb, stilizáltabb telefonbeszélgetésben a szöveg mesterkéltsége, szájbarágó volta is rejtettebb lehet.

6.

Milyen kvalitású író hát Alekszandr Gelman? Úgy tetszik, hogy — mivel jobbára irodalmon kívüli jelenségeket fog darabjaiba, vagy legalábbis jobbára irodalmon kívüli módon fogja bele őket — nem esztétikai értékeket teremtő képességéért becsülendő alkotó, hanem egy — karakterében gazdaságcentrikus — évtized tisztességesen sikeres dramaturgja. Megjósolható, hogy drámái nem fogják kiállni az idő próbáját. De ami a drámatörténetben múló epizód, a színháztörténetben sajátságosan sikeres fejezet.

TARJÁN TAMÁS

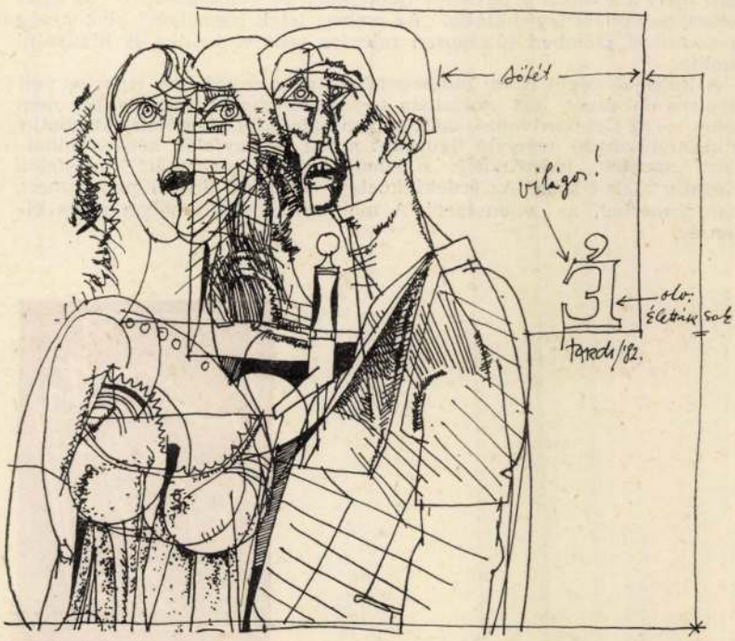

ILLUSZTRÁCIÓ — **TARDI SÁNDOR RAJZA**

TARDI SÁNDOR

Jókai és Csehov

Egy irodalmi játék története

Vajon milyen kapcsolat lehet a magyar romantikus regényirodalom fejedelme és az orosz realizmus egyik legnagyobb képviselője között? Mivel magyarázhatjuk, hogy e két név egymás mellett szerepel? A kérdés megválaszolására egy kis kitérőt kell tennünk Jókai oroszországi fogadtatásának kérdésköréhez.

*

Jókai Mór még életében nagy népszerűségre tett szert Magyarország határain túl is. 1894-ben 50 éves írói jubileumát szinte az egész világ ünnepli: Bécsből, Prágából, Varsóból, Lipcséből, Berlinből, Belgrádból, Londonból, New Yorkból érkeznek nevére a tiszteletpéldányok és az üdvözlő táviratok.

Természetes, hogy ismert lett Oroszországban is, bár itt sajátos reputációra tett szert. (Erre később még visszatérünk.)

Első regénye, az *Új földesúr*, 1869-ben jelent meg oroszul; két év múlva látott napvilágot a *Párbaj istennel* című elbeszélése. Az igazi hírnevet a 80-as és a rákövetkező évek hozták meg számára, amikor is egymás után adták ki műveit.* Az orosz olvasók is megszerették Jókait, nem utolsósorban azért, mert ismeretes volt, hogy „nagy mesemondónk" sok művében szerepelnek orosz hősök, a cselekmény gyakran játszódik Oroszországban; ismerték a *Szabadság hó alatt* című regényét is [Poljarnaja zvezda, 1881.], mely az orosz dekabristákról és Puskinról szól. [Jókai életművének erről az oldaláról, vagyis, hogyan látja az oroszokat, mit jelent számára Oroszország, Forgács László és D. Zöldhelyi Zsuzsa foglalkozott bővebben.]

Az első irodalmi kritika 1880-ból származik: rövid, egyoldalas cikk, de tartalmilag fontos, szinte összefoglalója a későbbi véleményeknek is. „Jókai művei Oroszországban német kiadások alapján jelentek meg; ezért, mint minden másolat a másolatról, nem felel meg teljesen az eredetinek és nem tudják átadni azt a gazdagságot, nyelvének finom árnyalatait, melyek oly jellemzőek Jókai műveire. De eme gyenge másolatok alapján is képet nyerhetünk szerzőjük kétségtelenül nagy tehetségéről, gazdag fantáziájáról, megfigyelőkészségéről, a magyar társadalom problémáinak feltárásáról." [Mavr Jókai, Iljusztrirovannij mir, 1880, N 21, 341. old.]

A Jókairól szóló cikkek száma különösen megnőtt 1894-ben és 1904-ben. [A két emlékezetes esemény: írói jubileuma és halála kapcsán.] Meglepően részletesen számoltak be a lapok az író életéről is, különös hangsúlyt helyezve a márciusi eseményekre és politikai tevékenykedésére.

Méltatták tehetségét, elismerték sokoldalúságát, dicsérték színes képeit, jól megrajzolt, hiteles alakjait, természetes párbeszédeit, csodálatos tájleíró képeit, s kiemelték történelmi regényeit, főként korhűségük miatt. Ugyanakkor észrevették hibáit is: Jókai „elvész a hihetetlen dolgok labirintusában"; „hősei kezdetben világosan megrajzolt jellemek, később azonban elvesztik körvonalaikat, s minél tovább halad a cselekmény, annál inkább egyoldalúbbá válnak". [Jókai, Vesztnyik inosztrannoj literaturi, 1894. febr. 259 old.]

Egészében véve pozitív vélemény alakult ki Jókairól Oroszországban, s nagy népszerűségnek örvendett. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy ez sajátos népszerűség, sajátos reputáció, volt. Oroszországban ebben az időben a romantikát anakronizmusnak tartották, olyan irányzatnak, amely elkendőzi a társadalmi-szociális problémákat. Ezért fogadták a XIX. század második felében visszautasítóan Dumas műveit, ezért viszonyultak Hugóhoz is negatívan. Az orosz olvasóközönség így fogadta tehát Jókait is, annak ellenére, hogy felismerték a magyar irodalomban elfoglalt fontos helyét [„ami Petőfi a líra terén, az Jókai a prózában"] és többre tartották Dumas-nál a valóság ábrázolásában. De mégiscsak romantikus író volt, „szórakoztató jelenség", aki távol állt a kor társadalmi valóságától. [Ehhez a nézethez hozzájárult az a tény is, hogy Jókai művei kettős fordításnak „estek áldozatul", s épp ezeket a részeket hagyták el, mert zavarók voltak az érdekfeszítő cselekmény mohó élvezésében]. Ilyennek látta tehát Csehov is írónkat: kitűnő stilisztának, a bonyolult szerelmi intrikák mesterének, nagyszerű humoristának, de csak a középszerű olvasók igényeit kielégítő írónak. Eme olvasóréteg körében viszont Jókai volt a legismertebb külföldi író.

*

1882-ben a *Bugyilnyik* c. folyóirat lapjain különös mű jelent meg: a *Mihaszna győzelem*. A kisregény az *Antosa Csehonte* aláírást viselte, de nem mint szerző, hanem mint fordító. *Ilka*, a magyar cigánylány különös sorsáról szóló mű történetéhez *Mihail Csehov* szolgál adatokkal

* A Nagy Októberi Forradalom előtt 23 Jókai-mű jelent meg Oroszországban, míg 1917 után napjainkig mindössze 6, ebből is 3 csupán újabb fordítást jelent. Azaz teljesen új mű 3 volt (**Magyar nábob, 1976; A kőszívű ember fiai, 1959; Sárga rózsa, 1953**).

sportot. Megvédi a
rozik. És az operai
hiányzott Dacos. Jó
onon. Fadarabokból
megbukik matema-
az iskolából. Ha
reggel a piacra jár.
rkedik. Erről is. Er-
ut eszébe. Éva teste.
a melege világított.
ron, a tóparton nem
gyszerűen szerelmes
t beszélni vele, ami-
orrát. Szerencsétlen
n egyedül Dacos lá-
dóban húslevest ho-
ekkel szórakoztatta.
y cigarettát és eszébe
i hagyta a teavizet,
ányást tesz délután,
l. Számára csak az
. Ha kitörne a há-
teavízért. A ciga-
egfájdult a gyomra.
zorítaná. Ronda egy
elnie és nem talált
vásárcsarnokban bo-
emberek között és
lyosókon futott vé-
itott meg egy vécé-
bb nagy vásárcsar-
se, hogy megszólalt
alt meg, azt is csak
csarnokban gőzölgő,
ölgő, vörösen párol-
nyújtásnyira, mégis
Ott beszélték meg
pultra könyökölve,
tak, de lehet, hogy
ak monoton fel-alá
sen igaza volt, meg
snak, hogy nem va-
ami a legfontosabb
Igen, pontosan erre
nagyon nehéz egyet-
kellene felejtenie a
ogy Ádám örökölte
st félre kell tenni.
't nem haragudhat,
Azért kajakozik tíz
legyen. Kegyetlen és
os sportolók általá-
kos, mégis szereti
sen, mert állandóan
mégis ő kell. Mind-
a nagy alkalom, áp-
rzerezzék a teraszt.
étert, aki óvatosan
ltette a kitűnő érett-
li Lovas bizalmát és
bizalmát. Talán bé-
keresni. Lemondunk
tják a teraszt. Péter
Második Rendkívüli
tiltakozni kell, de
k? András azonban
Nem vagyunk Fran-
fesztumokkal lehes-
ríteni a törvényes-
apuló sima haját, a
észő tekintetet, az
nyöklést. Ezek azok
ir pillanat az anya-
orgó gyomorfájások-
A kulcsot ellopni
pedig csatlakoznak
znak mindenhez, el
incs nagy kockázat.
a címét, amelyben
oroszlánról írt. Az
ob, hogy elvesztette
nélküle, mint régen,
mlékekkel és estén-

gire történő fokozott felkészülés és a fegyelem megszilárdítása érdekében. A rendeletet megsértők büntetése az igazgató hatáskörébe tartozik. Lovas Ferenc igazgató eská.

III. ÉVA

Talán korábban kellett volna valamilyen rendeletet kiharcolni a diákcsínyek védelmében, hiszen így viselniök kell majd a törvény megszegésének következményeit, mert egyszerűen kevés a hit, az érzés, hogy igazuk van. Lovas kemény szemeivel és csücsörített szájjal végignéz rajtuk, szemtelen bandának nevezi őket vagy éppen azzal alázza meg, hogy nem mond semmit, legszívesebben beütné, szétzúzná a koponyáját, kiloccsantaná az agyvelejét, de kénytelen megelégedni egy hatástalan igazgatói intővel. Az igazgató hatáskörébe tartozik. A többiek csak dohognak egy keveset, ő pedig egyedül az operaszínpadon. Ez az a pillanat. Péter a kétkedéseivel. Dacos és Tamás is vállalta. Ádám is. Félretenni a bezúzott orrcsontot. És Éva. Megőrizte a pimasz kedvességét és a lojalitását. Talán már ősszel lehetett volna. Amikor a kiránduláson elmentek a többiektől. Már akkor lehetett volna. Félt megcsókolni. Vagy nem is félt, egyszerűen eszébe sem jutott. Amikor az ember szerelmes, eszébe sem jut. Megszédül az érzéstől. Vagy szilveszterkor, amikor Péteréknél táncoltak. Pedig micsoda unalmas szilveszter volt. Péter szülei folyton rájuknyitották az ajtót, folyton szellőztetni kellett, mert Péter anyja aggódott, hogy a cigarettafüst a bútorokba szívja magát, a virslit késsel-villával kellett enni és mindenkinek csak egy negyed pohár pezsgő jutott. Azóta nem is volt Péteréknél. El sem tudta képzelni, hogy átölelje Évát, magához vonja a testét, megcsókolja a száját. Csak a kályha melege világított. Vannak helyzetek, amikor felesleges beszélni. Nagy feszültséget érzett magában, amelytől nem tudott szabadulni és minden. Minden olyan. Minden olyan szerencsétlenül alakult. Felült az ágyban és a reménytelenül szakadó esőt nézte. Bőgni tudott volna. Nem baj, kedvesem, mondta Éva hátulról átölelve a nyakát, legközelebb majd sikerül, ő azonban pontosan érezte, hogy nem lesz legközelebb, magára cibálta a ruháit, hazarohant, lekuporodott a lemezjátszó mellé, amelynek tetején megnyugtató zöld lámpácska világított és meghallgatta a Brahms Elsőt. Bőrig ázott. A bőrig ázás rázkódó érzése. A nagymama horkolása a falon túl. Ilyen egyszerűek a dolgok. Attila ezt csodálatosan megírta. Csak megint a cím. Csak megint a cím nem jutott eszébe. Nézte a szenet lapátoló munkás arcát, amint kifejezés nélküli mozdulatokkal dolgozik és a kéményt, amely kis felhőket pufogtatott az égbe. A tehetetlenség volt a legborzasztóbb, a megmagyarázhatatlan tehetetlenség. Éva kedves mozdulatokkal ölelte magához az arcát, olyan jó lett volna erről Dacossal vagy Tamással beszélni, de olyan nehéz. Elgyengült tőle. Sivár volt reggel az utca, amerre ment, átmenet az egész, gondolta András, csak az a szép a tavaszban, hogy nyarat ígér. Azon az éjszakán nem merte felkapcsolni a lámpát, az ajtó alatt átszűrődő fény jelezné nagymamának, milyen későn érkezett és talán még át is jönne hálóingére borított pongyolájában és még öregebbnek ésráncosabbnak látná, mint máskor. A Brahms Első olyan halkan szólt, hogy csak a lendületét hallotta. Vissza kellett volna menni Évához. A teraszra kerültek, valamilyen ismeretlen folyamat következtében. Betiltott terasz, betiltott diákcsínyek. Kibogozhatatlan álom az egész. Álom a bátorságról. Péternek lesz igaza, nagy a kockázat és értelmetlen, amellyel elveszítik a jogot a további harcra. Ösztönös kitörési adta akkor, amikor el kellett volna veszíteni a büszkeséget és Évára gondolni, hogy nem hagyhatja egyedül. Néha egészen mélyre kell menni a felejtésért. Ő hagyta el Évát, a többi csak szükségszerű folytatásként. Nehéz lenne a szakítás pillanatát meghatározni. Nem olyan ez, mint az orrbaütés. Amikor csattan az ököl. A szakítás érzékelhetetlenül messziről indult el. Éva, amikor még szerette. Talán csak a molekulák rendeződtek másképpen. Lovas ultimátuma, aki nem megy vissza az osztályba, az igazgató hatáskörébe fog tartozni. Kirúgnak. Három hónap az érettségiig.

A terasz a fontos. A szenet lapátoló ember letette a lapátot és elindult a kocsma irányába egy pohár sörre. Tamás bácsi a fodrásznál halt meg, borotválás közben, a fodrászt hibáztatták, pedig a szívnek mindegy volt. A vérrög megállíthatatlan. Mégis az a pillanat számít, amikor eléri a szívet. Eléri a szívet és becsukódnak a kapuk. A kérdés és a válasz közötti pillanat dönt. Egyszerre veszítenének el mindent. Csak maradjon erőm, gondolta András. Lovas várta a választ. Éva nem mozdult. Dacos a padoknak támasztotta a vállát és zsebredugta a kezeit. András a párkányra támaszkodva rágyújtott, nézte az udvart, a kémény felhőit, a vörös téglák egymásra sorakozását. Attila megírta. Tudod, hogy nincs bocsánat, gondolta. Tudod, hogy nincs.

Prutkay Péter

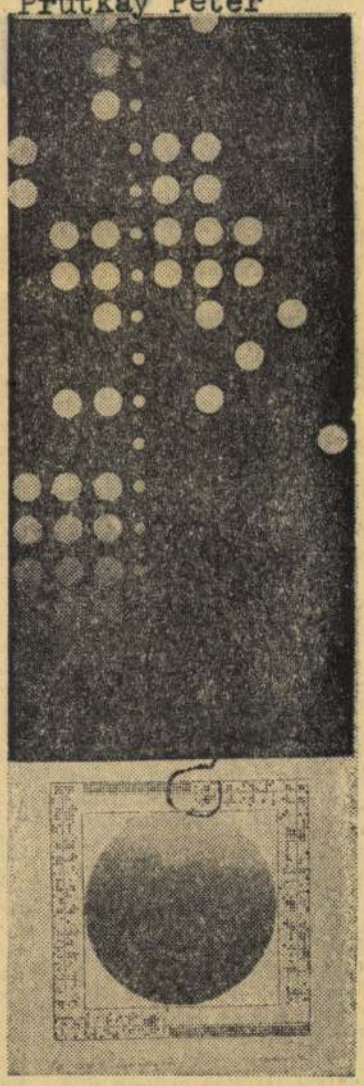

Prutkay Péter: Üzenet

Élet és Irodalom, Bp.1975. május 24.XIX. évf.21.sz.14.lap
1975. MÁJUS 24.

Már a főcím utáni képsorokból gyanítottam: „numen adest... Itt történni fog valami... Egy agyondekorált reklámautó megafonja cirkuszi csodákat hirdet. Ordító giccsparádé a vásáron. Az Úttörőközpont pedagógusnője elindul, hogy egy londoni jutalomutazáshoz érdemes gyereket fogjon. Csinos arcú, jó előmenetelű, az úttörőmunkában kiváló gyermeket a nép sűrejéből. Aki valamilyen hangszeren is tud játszani. Hegedű, gitár, szájharmonika, még a kócsögduda is számításba jön... Megkezdődik a kollektív felhajtás. Ijedt kis gyerekarcok lépnek a bizottság elé. Úttörőnyakkendős, kopasz gyermekkertészek, logomániában szenvedő pedagógusok, gügyögve buzgó hivatalnokok intézkednek. S járják el sípszóra a bürokratikus láncfűrész-eszterláncot. A formálisan végzett társadalmi feladatok kreatúrái ők. A kép kegyetlen. De fölujjongok néha: oly mulatságos. Hiszen itt egy kitűnő, világtágító alkalom mucsai kivitelezéséről van szó! A dolog mindjobban érdekelni kezd... Aztán megjelenik a Kiválasztott. Egy pattanásos képű, gi-

Tardi Sándor

Tardi Sándor rajza

tosége. Am meg így is talányokba ütközöm. Hogyan sikerült ez egyszerű embereket a kamera elé édesgetni? Elhitetni velük saját meg nem történt történetüket? Nyilvánosan berúgatni a falusi korcsmázót? Lefektetni a szemérmes mamát a házastársi dunna alá? Az iskolaigazgató nyakára hogozni az úttörősálat? És hol rejtőzött vajon *Koltai Lajos* bravúros felvevőgépe? Hányszor rögzítették ugyanazt a jelenetet? Mennyi selejtszalagot fogyasztottak el? Dárday István munkanaplóját ugyancsak szívesen olvasnám.

Azon persze, vitatkozhatnánk, hogy ez a hibrid műfaj — a maga ál-művészetével és instruált valódiságával — hosszú távon életképes-e? De erre most nem térnék ki. Az eredmény egyelőre elcsitítja aggályaimat.

És különben is: jutalomkritikát írtam. Dárday István és munkatársai számára, a nagyszerű teljesítményért. Meg némiképp magamnak is. Annak örömében, hogy egy új magyar filmet végre a legjobb felkiismerettel, zavartalanul dicsérhetek.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. május 24. XIX. évf. 21. sz. 13. lap.

Képzőművészet

VADAS JÓZSEF:

Valódi álmok

Három kiállítás bizonyítja: az álom és a nosztalgia nem az öregek kiváltsága. Péterfy Gizella és Gecser Lujza egyaránt harminc éves, Fekete Tamás sincs sokkal túl a negyvenen.

A *Csepel Galériá*ban

Péterfy Gizella

fantasztikus hangulatú festményeket állított ki. Egy-két művét láthattuk már a fiatalok stúdiójának közös tárlatán, de csak így összegyűjtve, az elmúlt öt év termését látva lehet valamennyire reális képet alkotni róla. Szándékosan kerülöm az egyértelmű fogalmazást. A festő ugyanis még tapogatja világát. Egyik-másik művében nem nehéz felfedezni a szálat, amely Gulácsy Lajos hajnali pirkadású látomásaihoz köti. Ezt a valóság felett lebegő tájat azonban elhagyta újabb munkáiban. Érdesebben fogalmaz. Nyoma sincs a korábbi — alighanem Bernáth Auréltól tanult — lágyságnak és megbocsátó melankóliának. Olykor majdhogynem irritáló színekkel festi meg az életbe révedő emberi alakokat, jobbára asszonyokat. Felhasználva a századforduló szimbolizmusának eredményeit is. Ha az öreg modell mellé fiatal nőt fest, akkor nem a két test fiziológiai különbségét ábrázolja, hanem az elmúlást, a nagybetűs élet örök kortáncát. Ahogy álmainkban képzeljük. Péterfy távoli példaképei — Puvis de Chavannes vagy Hodler festményei — nem bizonyultak folytathatónak, inkább csak a menekítő zsákutca tanulságaival járultak hozzá a modern festészet kibontakozásához. Tehát nincs könnyű dolga a művésznek. Igaz, olykor épp a lehetetlennek látszó feladat a leginkább időszerű.

A *Petőfi Irodalmi Múzeum*ban

Fekete Tamás

kisplasztikái szintén a régmúltat idézik. Tárgyakkal — a szimbolizmus korát. Nagyanyáink, a ma már nem is egészen fiatalok nagyanyáinak szekrénye, tűzhelye, vaságya, széke, órája, fogasa sorakozik egymás mellett a vitrinekben. Mégpedig vörösrézből hegesztve és húszharminc centiméteresre kicsinyítve. Mint álmaink: valóságosak és mégis megfoghatatlanok — hiszen fekvésre, tárolásra, ülésre, főzésre nem használhatók. Ha közeledünk hozzájuk, kiderül álomvalóságuk és érintésünkre azonnal elenyésznek. Fekete Tamás emberábrázolás nélkül beszél itt az elmúlásról, ha úgy tetszik: a haláról. Egy anonim lény tárgyait rakja elénk — kiegészítve ezt a képzeletbeli polcot az utcán látható suszterműhellyel és a körúti fákat védő ráccsal. Nekünk kell elképzelnünk hozzájuk lakóját, ezt a sehol sem látható és mégis mindenhová odakéredzkedő szellemfigurát. A kiállítás főszereplői talán nem is a szobrok, hanem a remekbe sikerült installáció (Somogyi Ágnes rendezésében): az üvegvitrinekben muzeális leletekként kaptak helyet a művek. A kalickák arra figyelmeztetnek: relikviákat látunk; az egymást metsző és egymásra tükröződő üveglapok vibráló látványa pedig — mintha csak ékszerkirakat előtt állnánk — pompás csalétkeket kínál.

Minden álom a valóság elemeiből építkezik.

Gecser Lujza

burjánzó textiljeinek építőköve: a fonal. Amelyet azonban a megszokottól eltérő módon használ fel. Nem szövetet készít és nem ruhát köt belőle. Hanem különféle változatos formájú konstrukciókat alkot. Mégpedig: a fonál anyagának törvényei szerint. Így olyan alakzatok keletkeznek, amelyek szeszélyesnek látszanak, akárcsak az álmok; holott nagyon is logikusak, már-már matematikailag egzaktak: a fonál súlya, nehézkedése, térbeli viselkedése, rugalmassága és tartása szervezi e műveket. A térbe lógatott, sisal-anyagból készült, áttört reliefek és a három kiterjedésű fonálkötegek láttán kevés csak annyit mondani: textilszobrok. Fonálmok? Ez az elnevezés pedig csupán az izgalmas látványra hívja fel a figyelmet. Miközben pontosan érzékelteti a munkák hangulatát, azt a hamis látszatot kelti, mintha az újpesti *Mini Galériá*ban kiállított textilek impresszionisztikusak lennének — szemre és filozófiára egyaránt. Holott az ellenkezőjéről van szó. Gecser Lujza szigorúan konstruál. Egy-egy műve virágra, állatra vagy éppen subára emlékeztet. De szó sincs naturalizmusról. Ez a fajta művészet nem a külső formát másolja le, hanem abból a tényből indul ki, hogy a virág, a lepke vagy a suba formája nem véletlen szeszély műve. Miért ne lehetne ez a felismerés a látszatnál igazibb valóság?

Élet és Irodalom, Bp. 1975. május 24. XIX. évf. 21. sz. 13. lap.

Tardi Sándor, grafikus

Tardi Sándor rajza

Élet és Irodalom Bp. 1986 okt 24.

16.

XXX/34

Fekete erdőben
fekete tengerbe
és apad a fol

Bölcsőt nem ri
fogyóban fáj
Kisbabánk lesi
hogy élhet gyön
akinek sorsa

Álmodunk csaki
ébredj fel szi
Itt és most mi
itt és most mi
kezünkből el

Azt mondják,
de halál sok

Tardi Sándor, grafikus

...gyenesedett. Nyomta a háta, mintha batyus kofa lenne.

— Mi volt az irodában? — próbálkozott tovább az öregasszony.

— Semmi, az ég világon semmi — darálta Erzsi.

— Nekem semmit nem mondasz el. Be vagyok zárva, tegnap is a mo-

...tokra vágyik. Így csigázta a kedvét, hitt az előérzetekben.

Felugrott, előkotorta a szerdai újságot, hogy ellenőrizze, csakugyan ott játsszák-e a filmet, ahová az ismeretlen hang a telefonban hívta. Első átfutásra nem lelte meg, csalódott lett tőle, pedig csak a kapkodás miatt nem vette észre. A levertség, mint a kifutott tej kozmás bűze, akkor is megmaradt, amikor végre fölfedezte és kétszer is elolvasta.

— Erzsi — hallotta bentről.

Sóhajtott és bement.

— Kivel mégy moziba?

— Egy férfival.

— Ismerem?

— Nem ismeri.

...a konyhában maga is bekapott egy keveset. Egy ideje külön ettek. Ha az anyja a konyhában fogyasztott, ő húzódott a szobába. Távolságok kötik a békét.

Később bement a tálcáért. Érintetlennek találta, elfordult hát, mintha nem is látta volna. Kinyitotta a szekrényét. Tűnődött, mit vegyen fel.

— Szaggat a karom, a lábam, megbénulok — jött a háta mögül. — Ki ad majd egy pohár vizet?

TARDI SÁNDOR RAJZA

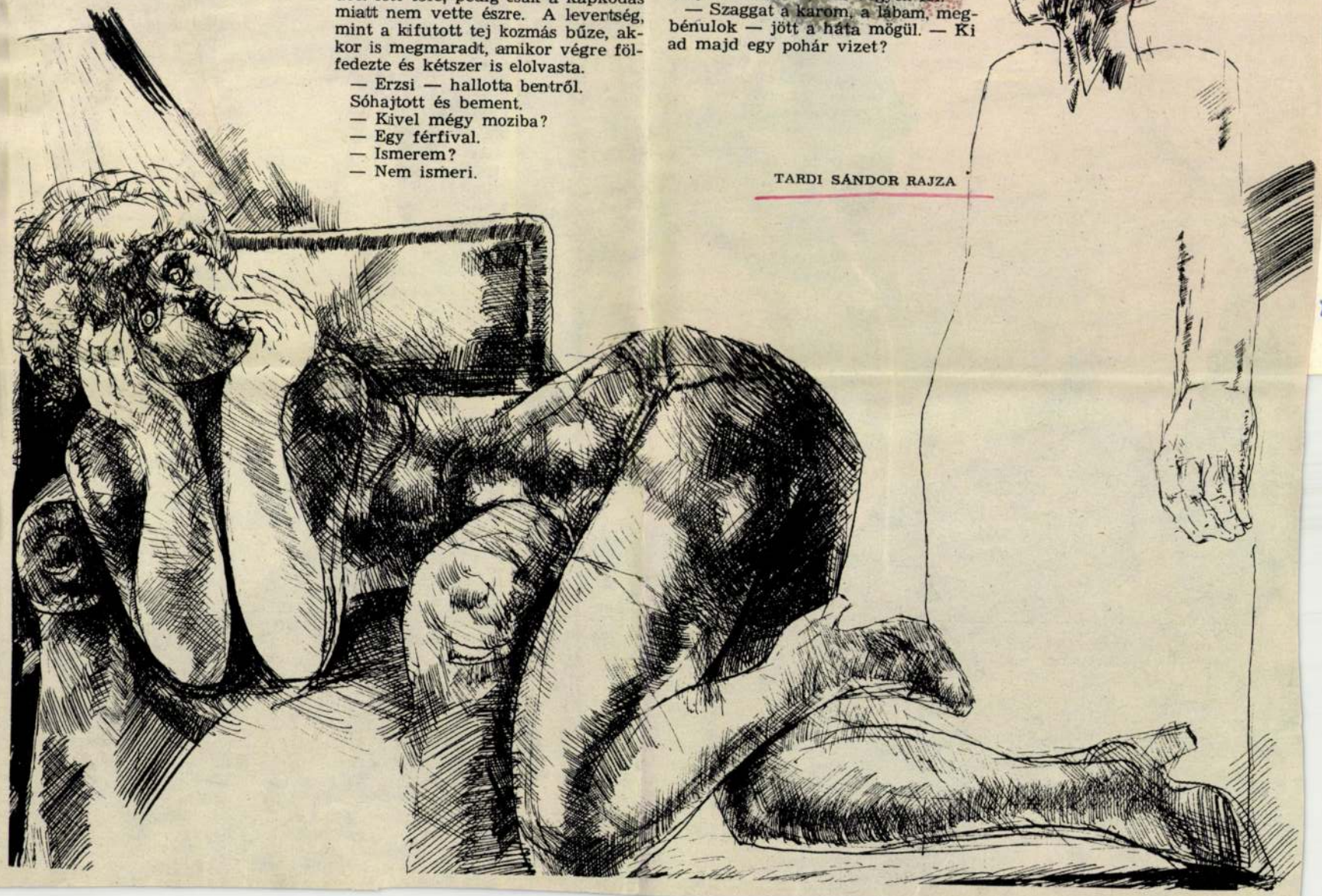

14

XXIII/7.

Tardi Sándor, grafikus

TARDI SÁNDOR RAJZA

ves tiltakozása során ráadásul nagyon izgatottan viselkedett. Átvizsgálták az iratait, telefonáltak a faluba, hogy ellenőrizzék Laurent állításait. Hamarosan meg is bizonyosodtak ezek felől, de mire Laurent az állomásra ért, kedvesének a vonata már elment.

A harmadik randevúra a szerel-

F. Dr[illegible]

8.

Új Tükör, B p. 1986 aug. 17.

XXIII/33

akban osz-
tájékozta-
gyan „elvi-
s irányítói-
yerek mint
i fogyaté-
i sérült, ne
olába. Ezt
gus lelkem
em viszont
yesnek érzi
y a halmo-
zetű gyere-
kudarc a
közösségé-
ojanak he-
nokban. A
cigánygye-
es fogyaté-
ét százalék,

val befejező
ar—csehszlov
zi bizottság 4
a szombaton
n. A tárgyal
kintették és
Dunán, a Tis
ogon, a Sajón
on végzett
, árvízvédelm
okat, és me
további felad

— **Nyiri Lajos**, nyug-
állományú határőr al-
ezredes, a Szocialista
Hazáért Érdemrend ki-
tüntetettje életének 58.
évében elhunyt. Ham-
vasztás előtti búcsúzta-
ása katonai tisztelet-
dással december 12-én,
délután 2 órakor lesz a
Farkasréti temetőben.

Korona-Pódium: „Parancsolj velem, Tündérkirálynő". Ruttkai Éva előadóestje (7) **Odry Színpad:** Koldusopera (de. fél 11) A cenci ház (7) **Bp-i Gyermekszínház:** A varázspálca (de. fél 11) Tom Sawyer kalandjai (de. fél 11. **CSEPEL)** A csodálatos jávorfák (du. 3) **Játékszínház:** Tribádok éjszakája (7) **„Színházi esték a Vigadóban":** Altona foglyai (éjjel fél 11) **Zeneakadémia:** Zene és . . . (Zeneiskolai bérl. II/2. és III/2., de. fél 11 és du. 3) Liszt Ferenc Kamarazenekar

(7) **József**
Pályamódos
színpad: Ha
Színház:
vörös fűvön
pad: Csalá
Tatabánya:
emberek!
Miklós S
Ámor (7)
„Előttem az
előadóestje
A cenci h
Emigránsok
mia: Jazzh

Tardi Sándor

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 DEC 7

NÉPSZAVA

1021

— Szép indulás volt, de nem szotta Geckót.

Tardi Sándor: Balatoni táj

A KÁRPÁTOK Ü

Az első területi képzőművészeti tárl

A szovjet főváros egyik jelentős idei művelődési eseményének számít az a kiállítás, amelynek megnyitásáról a *Magyar Nemzet* annak idején rövid hírben számot adott. A tárlat *a kárpáton túli (kárpát-ukrajnai) képzőművészek* — mintegy száz szerző félezernél több — művét mutatja be. A visszatekintő jellegű kiállítás a Szovjet Képzőművészek Központi Házában kapott otthont. Eddig csupán az egyes köztársaságok rendeztek Moszkvában ilyen jellegű seregszemlét; *ez az első eset, hogy valamely terület, illetve megye alkotói együttesen találkoznak a moszkvai közönséggel.*

A Kárpátok vidékének alkotóit a szovjet művészeti szakkiadványok már évek óta

— — külön iskolaként

emlegetik. E festők, szobrászok, iparművészek homogén sajátos kifejezési formákkal élő csapata dinamikusan fejlődő alkotó együttes.

A kiállítási katalógus előszavában Grigorij *Osztrovszkij* művészettörténész arról is szól, hogy „a Kárpáton túli művészek alkotásait bemutatni megtisztelő, de egyszersmind szükségtelennek ható föladat, hiszen az ország és Moszkva közönsége már jól ismeri mun-

fauvizmus vívmányait hasznosítva, indult el a maga útján és alakított ki a kortárs párizsiaknál valósághűbb, a művek mondanivalójával többet törődő, a társadalmi problémák iránt érzékenyebb alkotásmódot. A tárlaton legszebb művei szerepelnek: mélyen átélt, jellegzetesen hideg tónusú tájképek *(Nyár a Kárpátokban, Tavasz Szinyákon)*, bravúros könnyedséggel jellemző portrék *(Zádor Dezső zeneszerző)*, dekoratív csendéletek.

Boksay Józsefnek a budapesti akadémián Révész Imre volt a mestere, az ő realizmusa, az orosz *peredvizsnyikek* korán befogadott hatása (első világháborús hadifogság), az olasz reneszánsz és barokk lett művészetének kiindulási pontja. Impresszionista festői hatásokra és klasszikusan realista formaadásra törekvő, érzelmileg gazdag tájképei harminc év óta eseményei a moszkvai országos kiállításoknak. Alkotójuknak széles körű elismerést hoztak, a *Szovjetunió kiváló művésze* címet kapta, s a Képzőművészeti Akadémia levelező tagja.

Manajló Fedor már a következő nemzedékhez tartozik, de az alapító triász harmadik tagjaként szokták emlegetni. Ta-

Tardi Sándor

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRLAPÍRÓ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 NOV 30

Gyafi Munyvács

MAGYAR NEMZET

A Magyar Nemzet galériája

1021

Tardi Sándor rajza

XX. századi álommaradék

Apám horkolása
felhorzsolja az eget.
Szemem alatt véraláfutás.
Szél lesz holnap — mondta öreganyánk.
. . .

Szeretni indultam
azóta úton vagyok
álmomból kitakarnak a csillagok
képek riadnak bennem
ablakunkon
jégvirág-kakast kappanol a reggel
jász-pendelybe öltöztetne
szemmel
ver anyám
édesanyám ad rám inget és gatyát
vállamra az se baj ha üres tarisznyát
Éneket a számra
kalitkába zárva
verdes ősemlékű idő
időmbe fulladnak a lelkek
akik szerettek
szemembe
homokot hord a szél —
félelemmé issza látomásaim.

Pecsétes verssel számon
legendák nyomában járok
hetedhét országon innen
távol
vágóhídjaink vérvörös zajától
vadvirág zokogású estén
vágyaimat
kerékbetört csöndön
tovagörgeti a fény
s ami marad:
— mint „Az Atyának . . .” emelt
tenyéren a kenyér
kiszikkadtan —
madárlátta magányából
felgyorsult szívveréssel
szétosztom köztetek

Pogány hitemből testálok rátok
fekete szárnyakon fehér gondolatot:

szeretni indultam
azóta úton vagyok . . .

Parancsolat

Legyen meg a te akaratod
a kilakoltatott lélekben.

Legyen meg a te akaratod
a kilakoltatott fejekben is.
Azonképpen házkutatást tartass,
úgymond önkéntes revíziót,
hogy visszasejtesíthesd;
hogy visszasejtesedjen
mi benned mennyei — —

azonképpen itt a földön is,
életre tévedt egyszeriséged.

TARDI SÁNDOR GRAFIKÁJA

TÓTH BÉLA

Tiszajárás

72.

HA JÓ LESZ, HAJÓ LESZ,

mondták a superek a sójatéren, ha szájtáti népek kérdezősködtek a munkájuk felől. Mert tudtak botra beszélni a tokajiak. Nem haragból. Beszélgetés közben is annyira fölhangosodtak néha az indulattól, hogy szinte kiabáltak. Mert szívből folyt a szó, azért. A szenvedély hajtotta a szavukat.

Egyszer templomtorony fázatát kerekítették a parton. Valaki kérdezte, abból mi lesz? Hát azt válaszolták a szekercések közül, hogy hajóra lőcs. Ami tudvalevően csali beszéd, mert sokmindene akad a hajónak, csak éppen lőcse nincs. De az ilyen szóval, válasszal útja vágódott a további időölő puhatolózásnak. Mert ha az ács megmondja, hogy biz' ez a csobaji szélvihartól elcsavart templomtorony sisakjának a sarokgörbületét szolgálja, akkor menne tovább a beszéd, hogy is volt a szél, meg mi. Hát az ilyen műhelynek nincsen ajtója, hogy becsukják a lábatlankodók előtt.

— Noha én már a sziklafalnál trógeroltam ebben az időben, a rokonok révén minden forgácssuhanás a tudomásomra jutott. Lestem is őket, hogy tudjam a legkisebb rezzenését is a kenyérkeresetnek. Az akkori munkahely pedig úgy volt megszervezve, hogy a Patkó bánya, a folyamszabályozás, meg a hajózás egy kézbe volt összpontosítva. Ez a kéz a mindenkori m. kir. miniszteri osztálytanácsos személyéhez tartozott. Mérnök volt. Ma vízügyi igazgatónak nevezik az ilyen beosztású embert. Lehettünk alatta közel kétszázan, volt neki sokféle segéd fullajtárja, de ő maga sem röstellett naponta szétnézni közöttünk. Járta a munkahelyeket. Kukker a nyakába, a hegyről lelátott a bányába, a partokról messzi be a vizek hosszába. Buzgalmunkat számon tarthatta, mert ahogy kicsöppentem a polgáriból, odajött, hogy volna-e kedvem vízmesteri tanfolyamra menni?

Lenni lett volna, szó sem róla, hanem akkoriban már apámat sűrűn berángatták katonának, ette a fene a háború kezdetét. A család álla fölkopik, ha én odatanfolyamozok a rangért. Tudta ezt a tanácsos is. Azt mondta, ő segít rajtunk, ha apám helyet a kormányosságot elvállalom a Katicán. Azt a hajót raktuk kővel. Amúgy is magosan járt énbennem az ambíció, szaladós kedvemben elmentem volna énekes pacsirtának is. Különösen, hogy a kőbánya sem tudott a földhöz vágni.

Megrakodtunk, 300 mázsa kő a hajómon. Azt a parancsot kaptam, hogy ereszkedjem le Szolnokra, oda címezték a szállítmányt. A járatlan ember azt tartja, hogy a víz levisz mindent, amit belehajítanak. A hátára kapja, s viszi. Ingyen. De még a tiszai hajósok is évődtek velünk, hogy könnyű a tokajinak,

Az én ajándékom büszkel a sírkövön. Boróka belevéste.

— Tátorján — szorul ki belőlem a szóval a szusz. De nem tudom, hogy mit jelent.

— Tátorján — köröz a szó a város felett. — Tátorján! — röpdös a szó, az értelmét nem tudom, de keres minket.

— Tátorján. Jó reggelt!

TARDI SÁNDOR GRAFIKÁJA

lőhegyünk a víz. Nekünk addig kell róla szedni a termést, amíg be nem bűródzik a víz. A víz bűre a jég. Azon nem tudunk hajózni. Akkor is keresgélhetünk. A bánya is püfög, ha az ember kibírja benne, a sójatér is kopácsol. A fahajót örökké ajnározni kell. Az eresztékeinek iszkábázatát újra varrni. Deszkákat cserélni benne. A Bodrog horpadásában pedig hideg szelek szaladoznak télen. A jó kutyát bent tartják. Mi meg a napszámért odakint verjük fejszéinket a magatehetetlen nagy darab matériákba.

Bennem meg az is nagyon dörömbölt, hogy az apám helyett is állnom kell a lábamon. Nem esett nehezemre. De hát minden tokaji hajtós. Az örökké menne. Na, megyünk is. Szolnok fölött kijjebb nyílik a Tisza. De hát nem alhatunk. Nincs az a falu, amelyik kompjáró nélkül megélhetne. Némelyik nagyobbnak fölvégi, alvégi kompja működik. A komp vagy hidas két part között kifeszített acéldrót kötélbe kapaszkodva közlekedik. Nagy állat ez. 10—12 rakott lovas kocsit magába vesz, néhány traktort is mellé, kisebb autókat, gyalogosokat.

A kompok kötelei olyan magasságban lengenek a víz fölött, hogy a fahajó kormányzatát éppen leborotválnák, de vinnék a kis lakócsárdáinkat minden gúnyázatunkkal együtt, s a legnagyobb baj is utolérne bennünket, mert a kormányától megfosztott edény, előbb-utóbb összetörné magát valami nálánál keményebb tárgynak ütközve. Ezért aztán elő az ősmagyar szarukürtöt, ahogy pár kilométernyire megközelítjük a révet, tutulunk, két hosszút, egy rövidet. Ismételjük háromszor, a révész, műveltetve bennünket minden fölmenőinkkel, leereszti a nagysúlyú acélkötelet a meder fenekére, mi elsiklunk a révjáró előtt, szépen köszönünk, de a fogunk között nekünk is ott sziszeg a szó: az anyátok istenit!

Ismerünk minden révet, járót, kompot, hidast. A rajta való embereket is tudnunk kell. S a váratlanságokra is mindig készen. Ha nem veszi jelünket a révész, fönn marad a kötele, akkor mi alábukunk. A balog fülű révészeket közelítve, csónakon előre megyünk, hogy átkéredzkedjünk. A révésznek sem könnyű. Egy acélkötél súlya negyven mázsát is kitesz. Az áttételes hévér, ha kiveszi fogai közül a cuclit, kalamol a hajtókarjaival annyira, ha valaki nem ügyes, hát annak a bélét is kicsépeli. Hanem, ha lemasíroztunk a mederbe eresztett kötél fölött, szépen köszönünk a komának. Köll a szolgálata ezután is.

Segíteni nem tudunk neki, hogy visszaemelje a kötelet, hanem az utasai, akiknek érdeke, hogy átjussanak a vízen, tekerik föl nagy igyekezettel a kapaszkodó kötelet. Mire a helyre vergődnek vele, úgy lehet, mi már a következő kompnál dudálunk, kéredzkedünk. Bár nem olyan sebes a fahajó, egy jó járású gyalogos elmegy vele párhuzamosan, még a nyelvét sem kell kiöltse igyekezetében. Magasabb vízállásnál, amikor áradmányaival, újabb folyók beömlései után, a Körösök után, bezzeg meggyorsul a víz járása, tíz kilométert is csurgunk óránként. Közben megéhezünk.

Víz tetején, száraz koszttal nehéz. Halat ennénk, jó hosszú lére. Kipukkadunk veszettül. Inni nem szabad a hajón ősidők óta. Azt úgy ellenőrzik, mint a szárazföldi közlekedésben. Nem is az italra vagyunk szárazak, a jó halra. A hajós nem halászhat. Törvény tiltja. Meg a halászok vigyázzák, hisz a hajós kirabolhatná a Tiszát!

Nehéz a víz tetején napokig száraz koszton élni. Tikkadtak vagyunk. Hosszú lére eresztett halat ennénk. Innunk sem szabad. Annyira tilos, mint a szárazföldi közlekedésben. De nem is italra vagyunk kiszáradva. Halas ételre. Halásznunk sem szabad. Törvény tiltja. Meg a halászok. A halász a Tisza

minden halát a magáénak tartja. Dehát nyomtató lónak nem kötik be a száját! Ott a dobó háló. Halász szerszámokba, varsákba, vejszékbe nem nyúlunk. Az a halász műhelye, a benne lévő zsákmány a kenyere. Az alattunk osonó vizekben kotorászunk.

Halszegényesebb tájékokon a halász úgy őrzi területét, hogy a tettlegességig is elmegy érte. Ásóra, kapára, ladikra kapnak, körülfognak bennünket, szitkozódnak, fenyegetőznek. Némelykor az ilyen háborúságoknak a bírósági tárgyaló termekben vetnek véget.

Azért a túlságosan fukarcsi halászokkal szemben is tud a halász valamit. Az ilyen tájéknak híre járt. Visszafizettek a hajósok.

A hajó fölszerelésének fontos eszköze a csöndösítő lánc. Az 10—20 méter hosszú óriás szemekből készült géplánc. A hajó fékrendszere. Amikor a kelleténél sodrósabb a víz, leeresztjük a meder fenekére. Nem szabad akárhol használni. Halszerszámos helyeken tilos! Dehát ki mondja meg azt, hogy a szükség hol muszájít arra, hogy leeresszük.

Bizony a szűkmarkú halászok vizein leeresztjük, összeszaggatjuk vele a fenékhorgokat, más halászeszközöket annyira, hogy abból halfogó többet nem lesz.

Tanítgatjuk egymást, hogy békében éljünk örök jussunk, a tápláló Tisza anyánk ölén.

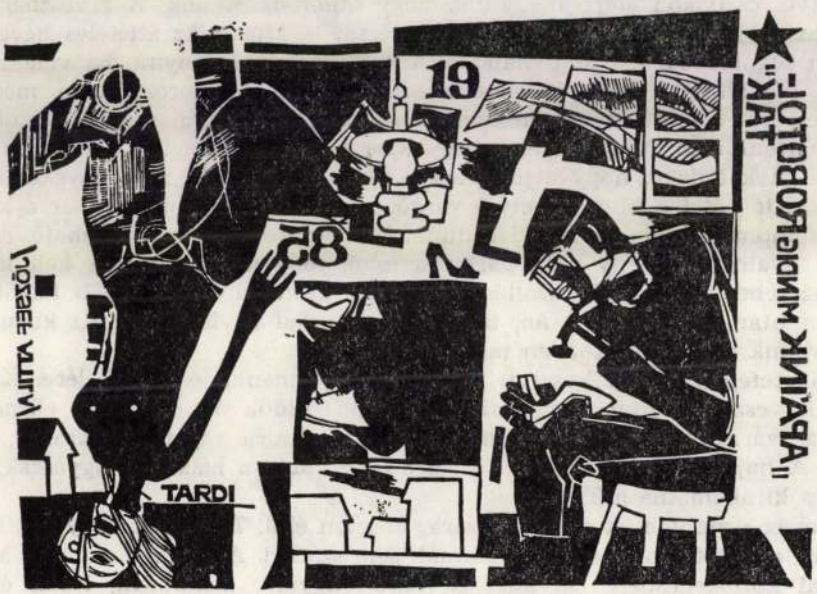

TARDI SÁNDOR GRAFIKÁJA

Nem véletlen, hogy Sőtér István, aki — az antropológiai dimenziót látva elsődlegesenek — az *Irgalom* modellmagatartását tekintette meghatározónak, a regény ellentétes értelmezésére jutott[14], mint Bodnár György, aki a realisztikus allegorizmus jelrendszerét érezte meghatározónak, s annak jelentéstanát fejtette meg: „Kertész Ágnes angyali természetét és magatartásformáját egyszerre jelenítik meg életmozzanatai és a regény — általam retorikusnak vélt — kifejezésformái. Az angyali tisztaság az irodalomtörténet tanulságai szerint valamilyen elvont, vagy stilizáló homogén közegben mutatkozhat meg hitelesen. S ha a modern korszak már nem akar, vagy nem tud élni a moralitás műfajával, még mindig felhasználhatja a mítoszok átértelmezését. Az *Irgalom* homogén közege viszont a realizmus, amely egy határon túl képtelen befogadni az elvont írói mondanivalót, s mintegy különálló rétegként veszi magára az életpélda tanulságait."[15] Mindez annál különösebb, mivel Kertész Ágnes valóban távol áll már, s tudatosan áll távol a Kárász Nellifféle önazonosságeszmétől („tönkre nem teszem ezt az embert, ha valaki, ő megszolgálta, ha ugyan ennek van értéke, hogy azt az anatómiai pecsétet, ami az állatvilágban nincs, ő törje fel"). Ráadásul ő a Németh-epika egyetlen entellektüell nőalakja, aki egyesíthette magában „a természet egy aspektusát" s a társadalmi cselekvés tudatosságának elvét. Föltehető tehát, hogy a regénynek az alkat új értékorientációját megjelenítő inkább attributív, illetve a társadalmi allegorikusságra vonatkozó referenciális jelhasználata hozza létre az *Irgalom* ama kettősségét, amelyben kezdetben metaforikusság és polivalencia, végül azonban egyértelmű példázatosság és a regénykód zárt alakzata uralkodik. A regény tételes befejezése következtében az esztétikai jelentés is zárt jellegűvé válik, s a referenciális jelhasználat uralma megengedi a szemantikai tartalmak értelmezői szembeállíthatóságát. Annak ellenére, hogy azokat a regényi intenció egymást erősítő, affirmatív tartalmaknak tekintette.

JEGYZETEK

1. Kocsis Róza: *Minőségeszmény Németh László szépírói műveiben.* Budapest, 1982. 406. l.
2. Németh László: *Ember és szerep.* In: Homályból homályba I. Bp. 1977. 307. l.
3. Uo.
4. Szegedy-Maszák Mihály: *A tanulmányíró Németh László értékrendjéről.* Literatura, 1982/1 33. l.
5. Harald Weinrich: *Tempus. Besporchene und erzählte Welt.* Stuttgart, 1964. 48. l.
6. Vö. Kocsis i. m. 363. l.
7. Németh László: *Az író és modelljei.* In: Kiadatlan tanulmányok II. Bp. 1968. 291 l.

Ld. Béládi Miklós: *Érintkezési pontok.* Bp. 1974. 203—205. l., illetve Pomogáts Béla: *Regénytükör.* Bp. 1977. 21—34. l.

9. Ld. Béládi i. m. 204. l.
10. John R. Searle: *Ausdruck und Bedeutung.* Frankfurt/M. 1982. 160. l. (A referenciális és attributív jelhasználat beszédaspektusbeli értelmezését ld. uo. 160—188. l.)
11. Kocsis i. m. 517. l.

12. Béládi i. m. 207. l.
13. Németh László: *Negyven év.* Bp. 1969. 64. l.
14. Ld. Sőtér István: *Négy tanulmánykötet.* Literatura, 1975/3—4. 214. l.
15. Bodnár György: *Regényiség és retorika az Irgalomban.* Literatura, 1982/1. 82. l.

TARDI SÁNDOR GRAFIKÁJA

tizenöt éves háború (1591—1606) hozta meg. Anyagi erőt a kimerült ország alig-alig tudott kiállítani, s a hadjáratok során az élet elemi feltételei is megsemmisültek. A „pogány" hódítással hagyományosan a keresztény hit védelmét szegezték szembe, ám ezt az eszmei erőt is bénította a nagy német reformátor, Luther Márton álláspontja, aki szerint a török isten büntetése az igaz hittől eltávozó európaiak számára, s ezért, mint isten bosszuló eszközével, nincs is jogcím, nincs értelme szembeszállni. — „Isteni segítség kezdetik" — jelenti be egykorú idézettel a Bocskai fellépésével foglalkozó fejezet, s valóban, egy ideológiai vákuum várt akkor betöltésre. Meg kellett fogalmazni, hogy a törököt az *ördög* küldte, s hogy isten küld is majd *szabadítót* e csapások ellen. A Habsburg ellen pedig a kálvini ellenállási tan, a zsarnokkal szembeni fellépés jogosultságának meghirdetése adott — eleddig hiányzó — eszmei fogódzót. A XVII. század elején azután nem lesz meglepő, hogy újra *önálló* törekvésekkel jelentkezik a magyar politika.

A reformáció vallási viharai, a XVI. század nagy európai konjunktúrája (amely az egyes országok hatalmi súlyának újjárendeződésével járt), Amerika birtokbavétele, az árak forradalma tudatilag is, de lélektanilag is elbizonytalanította a középkorból az újkorba átlépő első nemzedéket. Középkorias fanatizmus, isteni küldetéstudat, cinikus életélvezet, az erő és a hatalom kultusza, közösségi felelősségérzet egyaránt vezérelte az embereket cselekedeteikben. A szerző ezekbe az európai társadalomlélektani folyamatokba ágyazza a korszak magyar szereplőinek viselkedését is, arra törekszik, hogy a régibb magyar történetírásból hagyományozódott lélektani portrékat (melyek hitele többnyire nem vitatható) mintegy társadalmilag is megalapozza. Ezzel nem küszöböli ki az egyéniség és a történelmi véletlen szerepét, sőt éppen ezáltal emeli ki a tudatos, az egész közösség számára a jövő útját egyengető politikát követő Bocskai István és Bethlen Gábor politikai jelentőségét.

Bocskai és Bethlen világosan kitapintható (hiszen politikai végrendeletükben teljes egyértelműséggel megfogalmazott) politikai célokat követtek. Minimumként a magyar önrendelkezés részleges biztosítását (az Erdélyi Fejedelemség önállóságát), maximumként a szétszakított ország újraegyesítését tűzték ki célul. A külpolitikai célkitűzések mögé felsorakozhatott a nemesség, a „vitézlő rend", s e cél nem lehetett közömbös a parasztság számára sem. Bonyolultabb, és a munkában inkább homályban maradó e fejedelmek és a rendek kölcsönviszonyának elemzése: nem érzékeljük az előadásból, hogy a rendiség és abszolutizmus európai küzdelmében a fejedelmek inkább a rendiség reprezentánsai-e az idegen abszolutizmussal szemben, vagy maguk is a rendiség antipólusát alkotják? Más szóval: látjuk, hogy mit akarnak a fejedelmek, s látjuk, hogy emögött vonakodva sorakoznak fel az országgyűlések, a részgyűlések (több megye gyűlései) és az egyes vármegyék — mit akartak tehát a magyar rendek? És mit a cseh rendek, amikor 1618-ban elindították a harmincéves háborút? „Csak" másik királyt? A rövid összefoglalás erre nem ad választ. A magunk részéről a rendiség Európa-szerte érzékelhető politikai megerősödését részint a területi érdekek gazdaságpolitikai befolyásolása fontosságának felismerésére, részint közvetlenül a rendi harcként felfogott németalföldi szabadságharcra vezetnénk vissza: e tartományok virágzását, okot és okozatot felcserélve, a rendiség önrendelkezésének biztosításával magyarázták. A jóléthez az út a fejedelmi abszolutizmus visszaszorításán (illetve a protestáns hit biztosításán) keresztül vezet — vélhették a kortársak. Európai államalakító politikai elképzelések is szerepet játszhattak tehát abban, hogy Magyarországon kon-

cepciózus nagybirtokosok kerültek a fejedelmi székbe, s bázisuk is támadt az uralkodó osztályban. Akár így volt, akár másként — a társadalomlélektani megalapozás nem lehet elegendő e roppant fordulat magyarázataként. Ha nem adunk magyarázatot, életben marad az a szerző által nem cáfolt, de nyilvánvalóan elutasított koncepció, hogy az osztálykorlátain felülemelkedő főúr valami — valóban isteni — sugallat folytán képes volt arra, hogy a „nemzeti" érdekek képviseletére vállalkozzék. Mert annyi kétségtelen, hogy *személyes* ambícióikon valóban felül tudtak emelkedni: Bocskai a koronát, Bethlen a koronázást utasítja el, dinasztiaalapításra sem gondolhatnak.

A részletekben annál meggyőzőbb, alaposabb Bethlen Gábor államférfiúi nagyságának bemutatása éppúgy, mint például a hajdúk társadalmi helyzetükből fakadó kíméletlen harcmodorának elemzése, vagy a művelődési háttér érzékeltetése. Összefoglalásként jó lett volna elmondani, hogy a megtörtént eseményeken túlmenően milyen minőségi fejlemények regisztrálhatók e négy évtized magyarországi történetében? A tárgyalás, az olvasó számára váratlanul, Bethlen Gábor halálával véget ér. Az események előadása ám érjen itt véget — hisszük, hogy a történésznek lett volna még mondanivalója. *(Gondolat.)*

GERGELY ANDRÁS

TARDI SÁNDOR GRAFIKÁJA

a sziszüfoszi hiábavaló elszántság, az eszelősség, de az egykori szerelmes leány is, a női ragadozó, s már a bölcs belátása és felismerése annak is, hogy hiábavaló immár az újabb találkozó. Funtek Frigyes kamaszhévvel féltékenykedik és egy Móka poézisével ragaszkodik Rékához. Gyanútlan gyermekiséggel éli ezt a világot, számtalan olyan apró gesztusa, mozdulata s hangja van, ami színészi szempontból a szűkebb szerepet kiteljesíti s játékossá teszi: amint a leánykérést húzza-halasztja; ahogyan az idős Réka meghódításáért hirtelen fordulattal kendőjét a maga fejére illeszti. Igazában együtt kellene elemeznünk, ahogyan Kubik Annával párosan a szerelmi küzdés megannyi szépségét, fájdalmát egybe játsszák, felizzítják. Csudalátó Dániel: Agárdi Gábor, aki emberi és művészi odaadással szolgálja az előadást. Fiáért küzdő, magányos és sorsát szomorúan felismerő ember. Némely túlzó gesztus talán nem is az ő hibája, hanem az elmúlt évtizedek színpadi és rádiós közhelyrutinja, aminek igénytelenségében Agárdi szinte megszakítás nélkül dolgozott. Olykor talán már Sik Ferencnek se volt elég ereje ahhoz, hogy beszédének, játékának helyes arányait megtartsa. Mert könnyen csábul túlzásokra: nyújtja a hangzókat (pl.: kómányzást mond kormányzás helyett), a jégmadár lábanyomát kísérve hosszan kúszik az indító jelenetben, máskor beáll rogyasztott lábakkal, baltáját is többet forgatja, s Bódit fenyegetvén bicskás figyelmeztetése is több a szükségesnél. A szóbeli és gesztuscifrázások most még javíthatók; félő, hogy később elnehezítik az előadást. Sinkovits Imre akár egy magányos hargitai fenyő; tépi az Idő, s hiábavalóságban is rendíthetetlenül várja jobb jövetelét. Sinkovitsot régen láttuk ilyen személyesnek; miközben jó érzékkel tudja a szerep arányait, amikor tehetné, se szól ki se a szerepből, se az előadásból. Megrendítő sorsban mindennél mélyebben s megrendítőbben tudósít: sorakoznak a lámpácskák, múlik az életünk. Nincs több s egyéb bizakodás, minthogy életünkkel tanúságtevők legyünk.

Sík Ferenc elmélyült s rendkívül alapos munkát végzett színészeivel. Schäffer Judit, noha népviseletbe öltözteti a színészeket, nem hivalkodik. Nem baj, hogy nem cifrázza a nadrágot, kabátot. Az talán egy más, képekben építkező előadás lehetőségét villantja fel, ahogyan Sütő András Csudalátó Dániel valóságos, mezőségi történetét említi: valóban feltámadott, s haláláig fehérben járt. Orbán György nagy érzékenysége, ahogy még a kolozsvári Káin és Ábel kísérőzenéjét idézve az előadás gyermekien üde s mégis hidegen csengő hangjait hallatja, s érzékeny lelemény, ahogy a szerzői kérelemnél keményebb s drámaibb dallamot talált az előadás bevégzésére: „Nekünk a legszebbik estét / fekete színre festették."

Dramaturgiai megjegyzésünk: A játék menetében két ponton a szöveg rövidítése segítené az előadást; a második felvonásban Bódi és Dániel, majd Dániel és Gábor vitája tűnik hosszadalmasnak.

S hogy a Nemzeti színpada a dráma s a színészi erőhöz mérten több vonatkozásban nem működik, azért többnyire nem is okolható. Mint láthattuk, Bakó József több díszlettervet készített. Síremlék vagy a gyertyás változat a jobb-e; ez megítélés kérdése. Előbbi a látható, némileg jelképiségében azért félreérthető, mert a Nagy Romlás színpadi képe székelyföldi emlékműveket idéz, melyek az ősök sírját is fedik. De ellenkedésünk ezzel kapcsolatban inkább szcenikai. Ha drámai jelentése van a kövek, s a hó mozgásának, akkor suta látvány: a hatalmas kőtömbök mozdulatlanul állnak, miközben a hangszóró fokozódó hórobajokat hallat. Bizonyára a konstrukció merevsége, de gépészeti kérdés is: ez a díszlet mozdulatlan. Függönyök alázuhanása kevésnek

TARDI SÁNDOR

Tiszatáj 1986.3.sz.

mutatkozik. Nem tudom, hogy anyagi vagy kivitelezési kérdés: a nézőtéri kortefüzér mindennapi butikhangulatot teremt. Itt pedig a Várakozás lámpácskáiról van szó! Műszakilag igénytelen a kivitelezése, a premieren a vezetéket még némelyest takarták fenyőgallyak, a második előadáson már láthatóan, a puszta zsinórok futottak körben az erkély alatt. De akadékoskodásunk épp az előadás becsülésében fogant. Mert Sík Ferencnek kemény munkája közepette még az előadás lehetőségéért és méltóságáért is égetnie kellett magát. Az ő küzdelmeit ismerve tűnődünk el azon: földrajzi tájunk szellemi természetét hogyan is érthetnék meg másutt?

Hogy nemcsak népek kényszerítettek az örökkévalóság adventi várakozásába, hanem művek, szellemi erőfeszítések mindennapi sorsához tartozhat, hogy a Nagy Romlás porkahavai betemetik. Jelen ünnepi eseményben a Nemzeti Színház színpadán a sikaszói jajkiáltás felerősödhetett.

Ez a bemutató Tett. Cselekvés. Nemcsak színházi értelemben, hanem olyan társadalmi vállalkozás, amely annyi baljós jel ellenére sem állíthatjuk, hogy rettegve a súvadást, a szólás, a cselekvés esélyét feladjuk.

A. L.

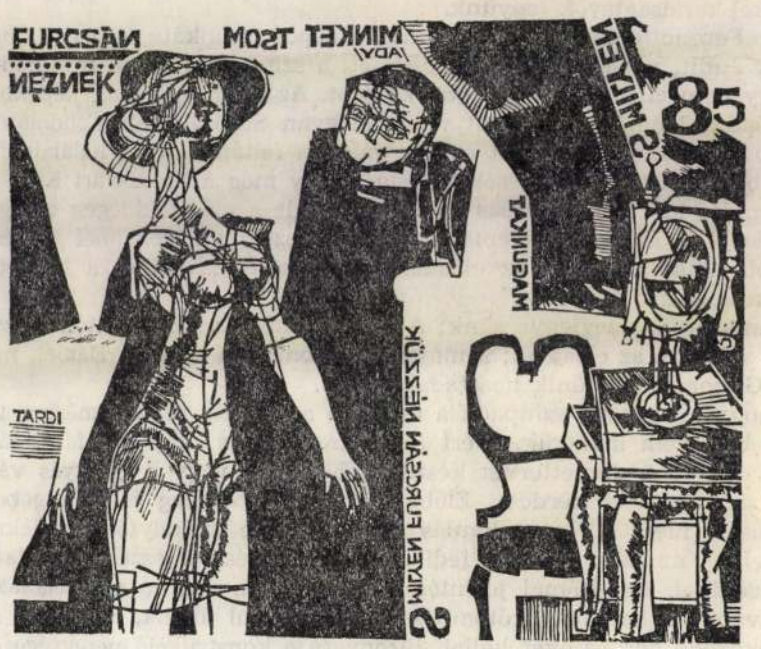

TARDI SÁNDOR GRAFIKÁJA

tet mond. Egyszer el is szólja magát, bizonytalanságba esvén forrása felől: „Ki voltál? Ki lehettél? Néhány esetben bókom ott bolyong hallójárataidban?" Petri iróniája szólal meg az ilyen fordulatokban, még véletlenül sem akar sérteni, de néha mégis kénytelen megtenni, akár a kavics. Telitalálat a „selyembivaly" szó az *In memoriam Hajnóczy Péter*ben, de a vers folytatása is, ahol a temetkezés újgazdag szokásairól szólva a magánerős sírokat, márvány személyiket, a halótelepeket emlegeti.

Nemcsak a fogalom- és szóalkotás az erőssége, kivételesen szerencsésen bánik a mondattal is. A lehető legtermészetesebben, szinte a párbeszéd — a válasz vagy a kérdés — sorában vág bele közlendőjébe. „Tényleg, úgy tűnik, akarok még élni, / túl- és féléldegélni." Máris elrejtett néhány utalásos szójátékot a szövegben *(Radnóti Sándornak)*, s ezt az allúziós tónust hol bravúros képekkel, hol tüntető pongyolasággal mindvégig folytatja, minthogy ezt is, amazt is megengedheti magának: „Miért pont én ne?" — ez a mondat a nyelvi lazítás licenciájára is vonatkozik. De ha akarja, a szórend megbontása, a közbeékelés, a közbekérdés, a szintaxis Arany-i lazítása megannyi találmányával él, szinte már mellékesen fölényes következtetésként, hogy azért a káromkodó lexika mögött is megbújhat a poeta doctus. Beletartozik ebbe a nyelvi suggestióba a hangfestés, az alliteráció, a párhuzamosság és az ellentétezés váltogatása, a felsorolás és a vagylagosság szembeállítása, a kihagyás, az aforizmus és sok egyéb műfogás.

A *Berlioz-dosszié*ban egy „nehézzenekar felvonulási terve" bontakozik ki. Bízvást beérhetjük itt — zárópéldaképpen — egy szonátaszerű könnyedebb változattal, amikor *A zenekar még csak hangol:*

Minden, mondogatjuk magunknak —
még ezután jön. Semmi
nem jön ezután.

Ami a nélkülemet megelőzi:
görcs a közti agyban,
lágy alábukás
forgó homoktölcsérbe,
vagy a gyomorszáj
álmélkodása, hirtelen...

Vagy a máj,
vagy a rendszer.
Terveket hát ne szőjünk.

Az ősz könyörületes,
Az ecetfa
lazán nyugtatja kecses,
zöld ujjait
a szél billentyűin.

(Szépirodalmi, 1989.)

CSŰRÖS MIKLÓS

Szerkesztői asztal

Februárban szerkesztőségünkbe látogatott Püski Sándor könyvkiadó és Borbándi Gyula író, szerkesztő.

*

Ugyancsak vendégünk volt Sava Babić író, műfordító, a magyar irodalom jeles jugoszláviai tolmácsolója.

*

Köszöntjük Grezsa Ferencet, lapunk főmunkatársát, aki január 17-én védte meg értekezését, megszerezve ezzel az irodalomtudományok doktora címet.

*

Kovács István költő-műfordító 1990. január 19-én kapta meg a Lengyel Köztársaságért érdemrend aranykeresztjét. Gratulálunk!

*

Lapzárta után kaptuk a gyászhírt: hosszú betegség után, 62 éves korában elhunyt Gulyás János író. Decemberi számunkban közöltünk írásaiból.

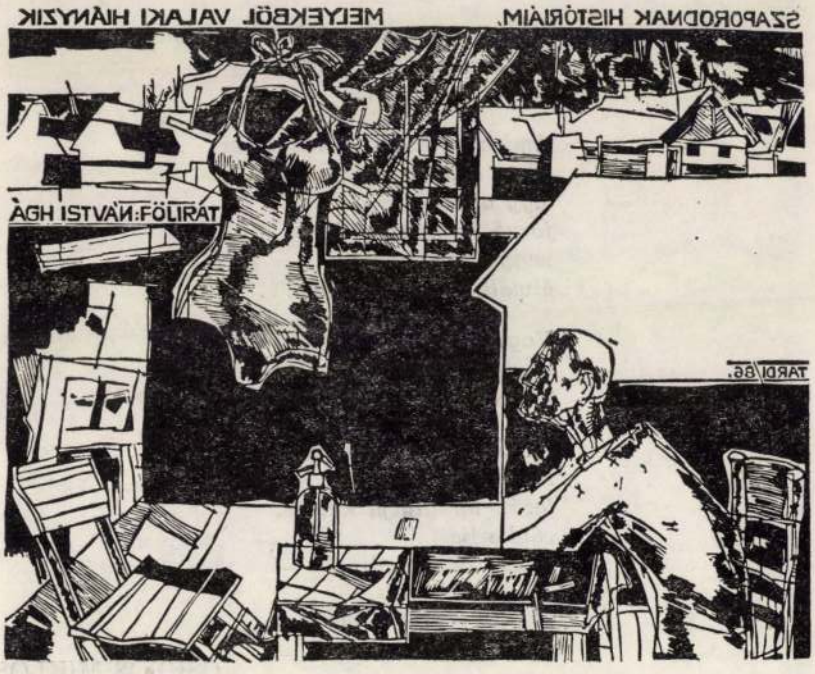

TARDI SÁNDOR ILLUSZTRÁCIÓJA

dalom egészen másfajta szellemi izgalmakat eredményezett magyar olvasóiban. Nyilván a másféle jellegű irodalmi érintkezések mögött másféle történelmi tapasztalatok rejtőznek, a kapcsolatok, reagálások különbözőségét tudomásul kell vennünk, számon kell tartanunk.

Kezdetben kevesen akadtak, akik orosz eredetiből tudtak fordítani. Később néhány fordító vállalkozott arra, hogy félretegye a közvetítő nyelvet, ők azonban (kevés kivétellel) képtelenek voltak visszaadni az eredeti mű valódi szépségét. Ma már egész tábora van azoknak, akik eredményesen kísérelték meg, hogy közelebb hozzák az oroszul alkotott mű világához a magyar olvasót. Ezért kezdetben nagyobb tere nyílt az oroszországról szőtt ábrándoknak, kedvező és kedvezőtlen közhelyeknek, olvasmányok és tapasztalatok rávetítésének az irodalmi művekre. Volt olyan korszak is, amelyben csak lelkesedni illett, még oly gyenge művekért is, és ez hiteltelenné tette a lelkesedést a remekművekért. Az orosz irodalomhoz fordulók azonban nagyon ritkán függetleníthették magukat nem irodalmi tényezőktől, levert forradalmak, ellentétes érdekek, hitek, remények, csalódások, keservek formálták a véleményt az orosz irodalomról. Felszabadítólag hatott az ismerkedés Bahtyin értekezéseivel. Az ő karneváli szemlélete világított rá arra, hogy a hivatalos tudat mellett mindvégig létezett a dolgokat visszájáról látó, olykor groteszkbe hajló, szatirizálásra mindig kész nem hivatalos tudat, a mélyben élőké, az elhallgatottaké, a figyelembe nem vetteké. S így, amikor ismét elolvassuk Arany János megjegyzését a kétféle Oroszországról, bölcs költőnk megjegyzésének mély igazságán töprengünk el. S mondatához Jókainak egy 1867-es újságcikkéből teszünk egy idézetet:

„Az orosz diplomatiától visszariadunk, mert a rideg absolutismust képviseli; kárhoztatjuk benne nem az oroszt, de az absolutismust, mely elveinknek ellensége, akármely nemzettől jöjjön. — Az orosz *kormánynak* van kancsukája, vannak sibériai ólombányái, vannak vérrel írt ukázai; de az orosz *nemzetnek* van szabadság utáni vágya, mit demokrata egyletei fenyegetve hirdetnek a világnak, van hatalmas literaturája, melynek magas lelkű bajnokai az általános szellemi jobblétért, a nagy koreszmékért küzdenek."

Magyar költők, írók, gondolkodók jól választottak: a nem hivatalos tudat, az irodalom Oroszországa mellett szavaztak, Puskin, Lermontov, Dosztojevszkij Oroszországa mellett, a Volkov temető nagy halottjai mellett — és a XX. századi utódjaik mellett, kiknek sorsa azt látszik példázni, amit Bulgakov hirdetett: a kéziratok nem égnek el.

JEGYZETEK

Arany János és Jókai Mór véleményét, valamint a Jókai-regények forrásait az alábbi mű jegyzetanyagából vettem: Jókai Mór: *A jövő század regénye*. Sajtó alá rendezte és jegyzetekkel ellátta: Zöldhelyi Zsuzsa. Bp., 1981.; Az orosz emlékiratok lelőhelye: *A magyarországi hadjárat 1849*. Válogatta: Rosonczy Ildikó. Jegyzetekkel ellátta: Rosonczy Ildikó és Katona Tamás. Bp., 1988. Wesselényi Miklós műve először magyarul Lipcsében jelent meg 1843-ban, németül ugyanott 1844-ben. Modern kiadása: *Szózat a magyar és szláv nemzetiség ügyében*. Sajtó alá rendezte és jegyzetekkel ellátta Gál István.

Kolozsvár 1944. A Turgenyev-idézet lelőhelye: Zöldhelyi Zsuzsa: *Turgenyev világa.* Bp., 1978. A Márai-idézet lelőhelye: Márai Sándor: *Ihlet és nemzedék.* Bp., 1946. A Németh László-idézet lelőhelye: Németh László: *Sajkódi esték.* Bp., 1961. Kárpáti Aurél előszavát a *Karamazov testvérek* 1943-as „új kiadás"-ában olvastam.

TARDI SÁNDOR ILLUSZTRÁCIÓJA

Lukianosz ír egy festőről,
ki a legkiválóbb volt, és egy
alkalommal olyan képet állított ki,
mely művészetével
meglepte a nézőket, akik felkiáltottak
a gyönyörűségtől a képen kicsinyeit szoptató
nősténykentaur láttán. A művész azonban felháborodott:
„Témám újdonsága
homályba borítja a kidolgozás pontosságát."
Lukianosz a rendezőkészségben és a vonalvezetésben
látta a festészet értelmét.

Látom magam a vízben:
közöttünk egy ablak, mely
biztosítja pontos vonalvezetésem;
kint tevékenykedem és vizsgálatokat folytatok
egy látványról, egy beszédmódról: rámnéz,
aki az ént gondolja.

Ennél tovább nem jutottam —
jelentette ki a kutató. „Testünk teljes
felületével kapcsolatban áll a galaxisokkal és
rajtuk keresztül a múlt eseményeivel.
A bennünk lévő anyagokat
évszázadokkal ezelőtt történt események befolyásolják."
Ujját felemelte:
háta mögött buja növényzet és egy
kimagasló őrhely jelent meg. „Ha Hellászban
születtem volna, vagy a jövőben egy gyarmatosított
bolygón, létemen mindez mit befolyásolna?"

Lukianosz története
elhallgatja egy fiatal görög férfi esetét,
ki felbuzdulva a „kicsinyeit szoptató anya" látványán,
életét a régitől
egyértelműen különböző valóságban látta meg.
A festményt,
melyen a nősténykentaur buja pázsiton fekszik,
Sulla, a római hadvezér magával vitte Itáliába,
ám a rablott kincseket szállító hajó a
Malea-hegyfoknál a tengerbe veszett.
A görög férfi
őrhelyet épített a nyílt vízen, ahonnan,
mint a képen ábrázolt kentaur,
nyugalmat biztosítón hajolt övéi fölé.

Képeket teregetek ki,
és feljegyzéseket tanulmányozok,
összehasonlítom és megkülönböztetem a
földeket és a tengereket.

Egy tőlem különböző
távoli ritmus fejezi ki a
hagyomány felfokozott pillanatát.
Egy nyílt dimenzió,
hol a tényekből tárgyak és azokból fogalmak
következnek, a lehetséges kombinatorikája ez,
egy gyarmatosított hely elhagyhatatlansága.

Ebben az irdatlan távolságban
magunknak sem jut hely — kiáltották a nézők.
„Gyerünk Lukianosz, takarjuk le a képet, mert
úgy látom, ezek művészetemben csak az anyagot
dicsérik, helyet viszont nem hagynak neki, és
nem sok figyelmet fordítanak a nősténykentaur
idegen lény által kiváltott szerelmére,
az én változásaira."
„Ki kinek álljon szolgálatába?"
kiáltotta a fiatal görög férfi és
lakhatóvá tette őrhelyét.

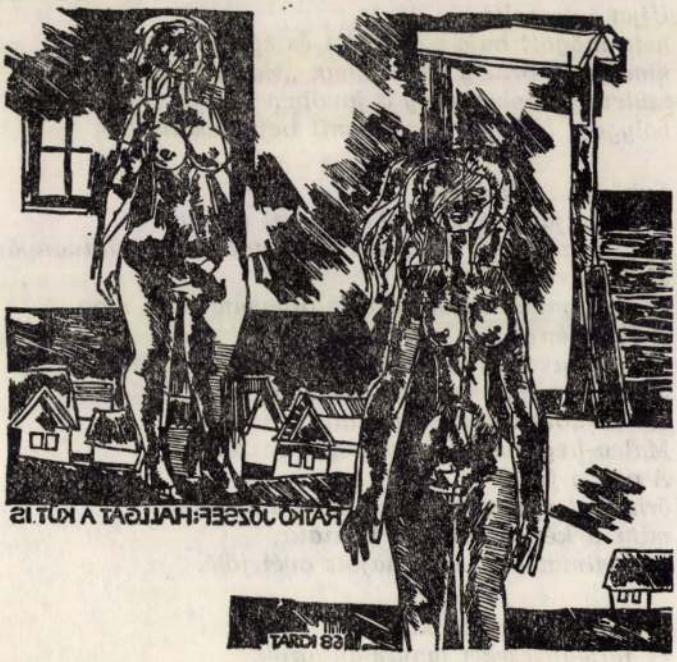

TARDI SÁNDOR ILLUSZTRÁCIÓJA

Tükörképedként jön feléd a vízen,
akár egy Jézus, ámde vértelen.
Puszta ragyogás az, semmi több,
vagy maga a tiszta, igazi félelem.

Ez visz át, a félelem vagy álom,
amikor testtelenné oldanak:
árnyék sincs már azon a határon,
megfoghatatlan az egyként száz alak.

6.

Az anyagba szorult lélek ilyen
érinthető és megfoghatatlan,
végtelen, mégsem parttalan.
Lebegtem büszkén a dús semmiben,
elvesztem benne számtalan alakban,
és kigondoltam ízenként magam.

De nem hittem semmit, bár igazat,
azt sem, hogy vagyok éppen.
Érezni jó volt, de tudni kín.
Levegőt kértem a víz alatt,
és nélküle magamtól felértem
a felszínig a mély habjain.

MIRCEA DINESCU

Határozat

Tavasszal az utcaseprők elindulnak
tömött billenőcsilléikkel
a tenger után vágyó ideges gyerekekkel
akik persze hogy szívesen mennének a csatornák kijáratához
miként a kesztyűs Milói Vénusz
hisz ez az egyetlen folyóvíz még ha
büdösen is de jobbára reggel meg este folyik
és főként főként rétre torkollik.
Ám végül úgy határozunk
hogy a tenger a munkával összebalhézók találmánya
és idecövekeljük a gyerekeket

1988

Téli fohász

Óvj meg Uram azoktól akik javam akarják
a szimpatikus fiúktól
akik bármikor készek egy víg ivászatra
a paptól aki magnót hord reverendája alatt
a paplantól mely alá be sem bújhatsz — míg jó estét nem kívánsz
a diktátoroktól kik hárfahurokba gabalyodtak
azoktól akik saját népeikre haragszanak
most mikor közeleg a tél
és nincsenek se magas falaink
se libáink a Capitoliumon
csupán nagy engedékenység- és félelemkészletünk

Fordította: SZLAFKAY ATTILA

TARDI SÁNDOR ILLUSZTRÁCIÓJA

3.

Akikkel eddig
egy asztalnál
most külön ülünk
hamis boroknál
nézzük a jövőt
ködbe térül
fölös homállyá
hitünk nélkül.

4.

Csontjaink vádlón
ittmaradnak
nevezik őket
ENNEK ANNAK...
kiken fogott a
magyar átok
hetedíziglen
kannibálok!!

(1989)

Észrevétel

És miről szóljanak *mostanság a versek?*
Mikor mindenki kibeszél, kilocsog;
csak úgy röpköd protézisek közül a nyál,
s a nyár gyúlékony gumiján
csúszkálnak le-föl alkalmi szó(l)nokok.

És hallgatnak versek mélyén a költők.
A költőkben meg versek alusszák
holtaktól tanult álmukat.
Reflektoroz az óceán mély kútjában
valami fénylő...
s valami fényes is szurkál
másfél méterre a föld alatt.

Hát nem több, csak ennyi volna
e szelíd kérdésre az észrevétel;
s a jámborul dühöngő enyészet
nyomán ott fönt az égi mélyben
homályra vált egy régi fényjel.
És mintha már fölénk hajolna.

(1989)

TARDI SÁNDOR

FARKAS ÁRPÁD

Tiszatáj 44.évf. 3.sz.
1990

Tajték

ÚJÉVI KÉPESLAP TŐKÉS LÁSZLÓNAK

E fenyőt fejszék hajszolták
a hegyre: szuszogva kaptatott
föl, föl a dombra, míg harsogtak
mögötte balták éveken át.
Csúcsra ért csaknem: a fehérség,
mit ágain látsz, nem hóprém —:
tajték az, tarajló hab!

TARDI SÁNDOR ILLUSZTRÁCIÓJA

Bogáti Péte

A *Wachau* sűrű, fehér ködbe burkolódzott.

Tárcakezdetnek nem rossz. Igaz, némileg a késő romantika stílusjegyeit idézi, de az olvasó nem esztéta. Mindamellett, egy sápadt, szőke lány elkellene még hozzá.

A Duna azt tanácsolta: ne menj tovább, ülj meg a völgy előtt, és várd ki a holnapot. Addigra kisüt a Nap, a hegyek lerázzák erdőbundájukról a vizet és a Wachau megmutatja magát. Olyan öreg folyó, hogy nem szabad vele vitatkozni; nem is érdemes. El kell fogadni tőle a várost, amelyet a völgy bejárata elé állít, piros szegélyes, bojtos kis zászlókkal a kapukon: *Zimmer frei.* Csak ez itt még anyanyelvi szinten fo-

megedz is; ha mással ner azzal, hogy eltakarja a sz kadékokat. Az áldozat kilé mintha szilárd talaj várná:

— Ó, nem fasírt. Inkáb snicli. Bécsi, és ha lehet, bor júból. Saláta, burgonya é *egy* leves...

A hajszálak meg sem rez dülnek. Természetesen bécs és borjú. A levesbe tészta

Míg a macska lejárja a második felvonást, körülnézünk. A falon öreg képek a Wachauról, a városról, olajban; fejünk fölött hajómodellek, zsinórra függesztve. A „Rudolf", a „Titel", de asztalunk fölé csupán egy hullámverte bárka jutott. Hátul, az egy szál hosszú evező úgy lóg ki belőle a levegő semmijébe, mint aki alól még

Tardi Sándor

MAHIR MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Tardi Sándor

NÉPSZAVA
1984 NOV 17

1021

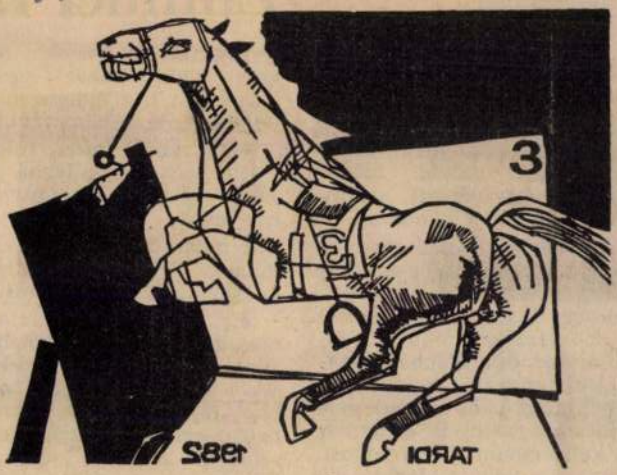

Tardi Sándor

ÜGETŐ

ta? Mindent
megkapja azt,
pán a létfe
emberségéhez
Ennyit nőtt
században.

— *Mi tehát*

— A legneh
hozni valamit
tottunk. Mert
kezdeni sokkal könnyebb.
Ez pedig egyedül a szak-
szervezet feladata lehet.
Naiv vagyok? Romantikus?
De hát bizonyos fokú ro-
mantika nélkül, nagy álmok
nélkül jutott-e előbbre va-
laha is a világ? Sokan
mondják, hogy naiv vagyok.
Nem, én mindig realista vol-
tam.

*Most az érzelmi távol-
tartást feladom. Marosán
György szenvedélye lehen-
gerlő:*

— Úgy érzem, túlságosan
elanyagiasodott a mi világ-
gunk. Nézze, nekem semmim
nincs. Nincs vagyonom. De
olyasminek vagyok a birto-
kában, amit semmivel sem
lehet megfizetni. Ezt ma így
mondják: az élet minősége.
Ugye nem kell mondanom,
honnan kaptam?

Kovács Júlia

**A kalapácsot és a reszelőt, a n
sében segítőket a vesszőkosárb
dörből, lehajtja a vasfedelet. B
a vasajtóra, hogy jól lenyomód
kat, ha esni találna! Megnyugo
rendben vannak. Holnap kezdő
vics egyengetése, a portyafüve
újraformálása.**

Takács Andrá

VARÁZS

*álmot, éjszakát,
szivárvány mög
varázsolj mesét
rajzolj tengerill
ebédre*

Tardi Sándor
Grafi Munkás

SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1983 MÁJ

NÉPSZAVA

Gábor?! Amikor a löket megcsapta? Elvágódott? Rá-

Tíz pérelg... Meghatározható-e az idő

1021

Tardi Sándor **MUNKÁS**

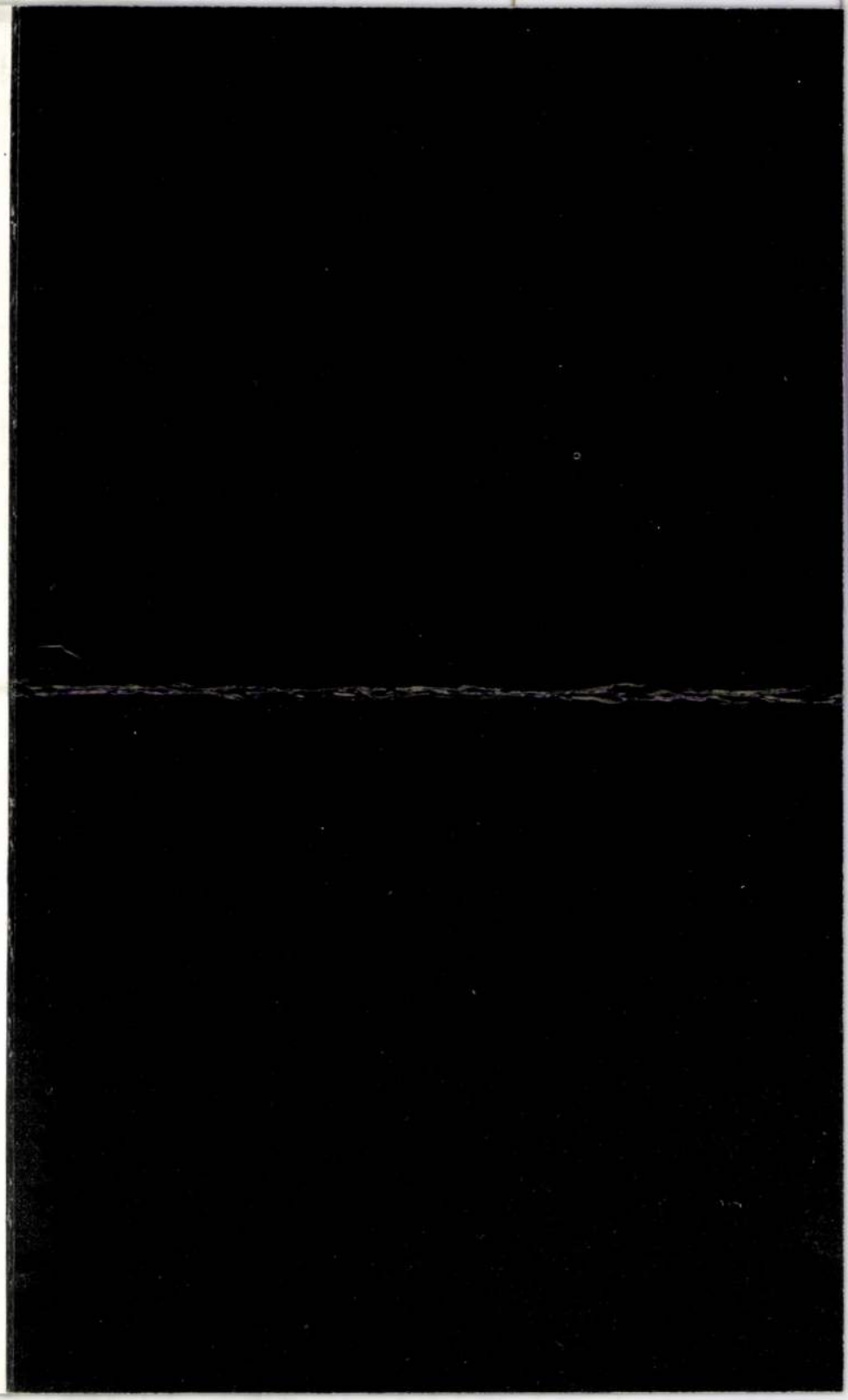

F. k.: Köteles István – 83-1342 DNy

Tardi Sándor:

PÁNYVÁZOTT ÁRNYÉKOK!

Itt állok talpig sötétben, benne a nem szűnő ÉJSZAKÁBAN. Szuperszónikus repülőgép karistolja, szétmarcangolja A LEVEGŐEGET. Nem jön szitakötős álom a szememre, nem tudok elnyugodni még. MOSTOHAFIAM valahol csatangol, hályogos rágógumin csámcsog. ÉJFÉLI ÓRÁN: hazajáró lelkek vesznek körül. Összesereglik köröttem a félmúlt, HALOTTAIM mind mellettem állnak. Szavak nélkül beszélgetek velük. Agyonra taposott gyalogutak TORONYIRÁNT, igyekeznek mindig valahova. A CSINÁLTÚT felől hallani, szekér eresztékei nyikorognak, recseg – ropog A KOCSILŐCS. Az emlékké vált gazda nem ül föl a bakra, BANDUKOL a ninosen – lovak mellett – immáron AZ IDŐK VÉGEZETÉIG. SÁRARANY a Pálya legöregebb lova, megborzadok, még most is versenyez!* LÓRA PATTAN az ember, ha teheti, kiváltképp olyankor, ha baj van. VÁNDOR!, inszalagszakadással, fejbelövéssel. (Pesti Turf) Hajdanvolt PARIPÁK ÁRNYÉKA szuszog rám, – ébren vagyok még? VALAKI ÉNEKEL:

Lovamat kötöttem
piros almafához . . .

*a Bábolnai-díjat KÉPMUTATÓ nyerte.

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

TARDI SÁNDOR

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
1983. OKTÓBER 6-ÁN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA:
MAKOVECZ IMRE
ÉPÍTÉSZMÉRNÖK

MEGTEKINTHETŐ:
1983. OKTÓBER 6–20.

KÉP CSAR NOK

SALGÓTARJÁN,
RÁKÓCZI ÚT 13.

Defoe, Poe és leszármazottaik

ıbb olyan angol és ame-
kai mű jelent meg a kö-
lmúltban, amelyekre ak-
ır is érdemes fölhívni a
ıyelmet, ha különösebb
pszerűsítésre nem szo-
lnak. Daniel Defoe ne-
t például nyilván min-
n olvasó ismeri, annál
vesebben a *Robinson*
usoe után írt második
ıpprózai művét, a *Sing-*
on kapitány-t (Európa),
ha közel másfél évtize-
magyarul is hozzáfér-
tő. A kalandos életű,
llalkozó szellemű De-
-t okkal tartják a XVII.
XVIII. század fordu-
án gyorsan polgárosuló
glia jellegzetes fiának.
regény hőse is az, tör-
etét a vagyon és a ta-
ıztalatok vágya mozgat-
sikerének pedig a meg-
és és a bölcs élet a nagy
dja.
gészen másként viharos
a kor, amelyről H. E.
es írt — már magya-

lányi, Szabó Lőrinc, Tóth Árpád és mások — egészen kiváló — fordításai segítettek előhívni. Érdemes is lenne elgondolkozni azon, hogy Poe hazai felfedezői és hívei miért a Nyugat-Lemzedék nagy költői voltak, noha a színes életű, nagy amerikai költő és újságíró inkább Vörösmarty, mint Petőfi kortársa volt. Itt azonban azt szeretném kiemelni, hogy felbecsülhetetlen hatása az amerikai irodalomra máig tart. Poe elsőként szállt szembe az amerikai puritanizmus szigorú erkölcstanával, s ezzel olyan szellemi erőkkel bocsátkozott harcba, amelyekkel még mindig küszködnie kell — például — John Updike-nek. Másrészt ő volt a kezdeményezője annak a groteszk iránt vonzódó, abszurd szemléletet képviselő iskolának, melynek mai mesterei közé többek között

leáris világkatasztrófa mindennapos veszélyének állandó érzete. Ehhez járulnak azok a benyomások, amelyekkel a mai Amerika szolgál — lakóinak és a világnak; s amelyeket könnyen érezhetünk bizonyos tekintetben abszurdnak és groteszknek. Gondoljunk csak arra, hogy egy úgynevezett „szuperhatalom" képtelen megvédeni saját vezetőjét például őrültek gyilkos dühe ellen; miközben nagyonis képes az egész föld elpusztítására.

Vonnegut *Börleszk* című regényének a története valamikor a nagy pusztulás után játszódik. E pusztulás közvetlen okáról nem kapunk világos képet, a hangsúly a fejlődés folyamatának a megfordulásán van. A regény agg hőse a járványok és a nehézkedési erő változásai miatt elnéptelenedett New York romjai között él, itt tekint vissza a napjainkban kezdődött hosz-

MK SAJTOFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

KÖNYVVILÁG

Tardi Sándor, grafikus

1981 JUL

1021

Tardi Sándor rajza

víz színelg. — Híres mesejét, *A kis hableány*-t indítja így.

— Majd találkozni fogsz vele a Langelinie sétányon, egy part menti sziklán ül és vágyódva nézi a tengert — figyelmeztettek.

Derűs barátom a városlakókról mondott egy fontos adatot:

— Ezek jókedvű emberek, élvezd a tréfáikat. Koppenhágát egy Absalon nevű püspök alapította a tizenkettedik században. Nagy tette volt, hogy várat épített az első szélső kis szigeten a többi sziget védelmére — rögtön odagyűltek a kereskedők. A kései utódok azután szobrot állítottak a városalapítónak, ágaskodó lóra ültették a harcias katona-püspököt s mit gondolsz, hogyan rendezték be a Höjbro teret, ahová a szobor került? Talán egy méltóságteljes, hatalmas teret ajándékoztak neki? Ugyan!... Köréje telepítették a virág- és gyümölcspiacot. Absalon most kofák között élvezi a jelent s az sem zavarja, hogy bronzba merevítették.

Harmadik barátom:

— A tornyok, a vízi utak, a hidak! A partok, a paloták, a múlt! Szép város, gazdag város.

A negyedik:

— Kíváncsi vagy, milyen

mány: sárga borkesztyűt húznak a hárs alsó ágaira. Néha a király is eljön, s kesztyűsen kezet ráz a kesztyűs fával. Köszöntik egymást.

De elhangzott az is:

— Koppenhágának nincs gyárkéménye. Sehol másutt nem ilyen friss, vidám, tiszta, fiatal a levegő!

Majd:

— Ötvennégy múzeum! A Szépművészeti Múzeumban Rembrandt, Rubens, Cranach, Dürer, a francia impresszionisták. A Viking Múzeumban a hajók. A Thorvaldsen Múzeumban maga Thorvaldsen, s vele a görög mitológia. A dán porcelánnak is van múzeuma. De még a dán sörnek is. A Nemzeti Múzeum — a dán történelem.

És:

— Kétezer kis és nagy étterem, kétszáz pizzasütő és szendvicsbár.

S nem utolsósorban:

— És a „határban" a két vár. Frederiksborg a díszesebb, a régi századokban itt koronázták a dán királyokat. Száz-egynéhány éve elpusztította a tűz. Ekkor jelentkezett a sörkirály, Carlsberg, s múzeummá varázsolva újjáépítette Frederiksborgot. A Helsingőr melletti Kronborgban puritánabb szellem honol, s ne feledjük, Shakespeare szerint itt bolyongott

Legelőször a város állított meg. Ahogyan cíliai Catania „fekete v mert az Etna kihűlt lá ból építették, Koppenhá város: tornyai és házai lából szökkentek a m ba.

De a tenger kék. Elhi hogy amikor Anderse ta, még búzakék volt. Ma egyszerűbb kék. A kis hableányt is megtaláltam a sziklán, csettegtek körülötte a fényképezőgépek. Meghallgattam a legendáját is: egy ifjú szerelmes lett a szép leánytestbe, s mert egészében nem téphette le a sziklárói, éjszaka lefűrészelte a fejét, legalább az legyen az övé, s eltűnt vele. Mit tehettek a koppenhágaiak — új fejet formáltattak Edward Eriksennel, a szobrászszal, s odaforrasztották a törzshöz. Nemcsak a fejet, a századunkbeli legendát is. „Mennyire felháborodnának — gondoltam —, ha kimondanám gyanúmat: talán csak huligántréfa volt."

Koppenhága üde város. A sok park zöld, levegőjéből nagyot lehet kortyolni. De a hidak és a tornyok Velencében mégis szebbek.

A diákotthon udvarán a vén hárs éppen kesztyűtlen volt. Nem is szorítottunk kezet.

Éttermei közül a Szent

lottam jól...

Idősebb hölgy kérdezte ezt egy alig fiatalabbtól.

— *Aranyoskám*, magam sem hallottam jól!... villant a kötőtű a fiatalabbik válaszában.

A nyári napforduló ünnepi éneke, a *szentiványéji ének* hosszan szól. Addig kell kanyarognia, amíg a hamvadó tüzet az ünneplők valamenynyien át nem ugrották. Hosszan tart — akár a szentiványéji ének — a koppenhágai Tivoli Park látványosságainak puszta elsorolása is: tánctermek, szabadtéri kabarészínpadok, artistavarieté, cukrászdák, fagylaltos bódék, labirintus, céllövölde, tekepálya, körhinta, hullámvasút, elektromos kisautók, a játékautomaták csattogó negyede, vörös ruhás gyerekgárdisták felvonulása, liliputi vasút, magasvasút kétezer személyes koncertterem, bábszínház, kínai pagoda, a park közepén tó, mindenfelé nagyon magas, szép fák, virágzó bokrok, sétautak és legalább

MK SAJTOFIGYELO
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Tardi Sándor, grafikus

NÉPSZAVA

1981 AUG 16

1021

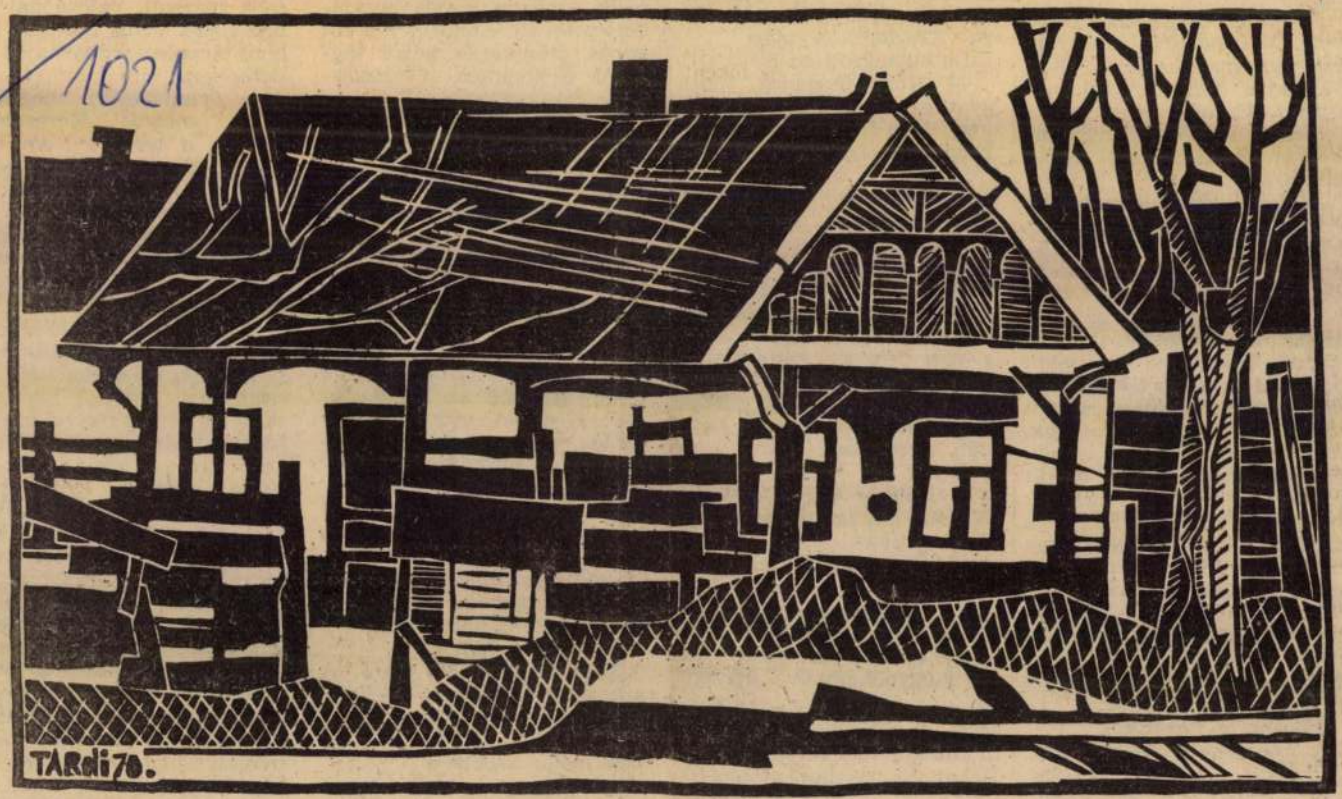

Tardi Sándor

PALÁNKOS HÁZ

...ruve ...mi, szinte helyette-
l. A ruhaszövet-, a jancsiszög-
tást, a növénybetakarítást el-
zheti ugyan a gép — de az
er nemcsak dologi-testből áll,
világa is van, ami igényli az
s személyiségét, mely ha meg-
ik, lehetetlenné válik az or-
beteg kapcsolat is.

automata csak azt tudja
oldani, amit az orvos a szim-
m-jelekkel beletáplál, de ha
billentyűt téved, úgy rosszul
l, és a beteg attól kódul.

Dr. Jármay Gyula

Miskolc

...vos és partnerei

gragadott a *Kórházautomata*
interjú egyik bevezető gon-
a: „...az egészségügyi ellátás
kevésbé oldható meg újfajta
élet kialakítása nélkül". Hogy
az a szemlélet, amellyel sza-
kellene, azt végül is a nyi-
ó szakember nem mondja ki,
gíteni szeretnék neki.

egy klinikai laboratórium
ájában elengedhetetlen a ba-
apcsolatok kiaknázása. Hiva-
iton a legelemibb, feltétlenül
ges anyagok beszerzése is
okba kerül, nem beszélve ar-
nehezen beszerezhető anya-
van szó. Mindenki úgy és
szerez, ahogy és ahonnan
Iagam külön listát vezetek
melyik külföldi cégtől mit
már ajándékba, nehogy vé-
l legközelebb ismét tőlük
) A laboros tehát kénytelen
módszerrel dolgozni, amely
lag problémamentes. Így
nem csoda, ha az ország
ntézetében az egyik metodi-
nért laboratóriumi ered-
em vethető össze a másik
en a másik metodikával
Ha tehát a vizsgálatot a
intézet megismételteti,
a klinikust szidjuk. Elen-
en volna végre a közös ne-

... vállalta ... „Mire alapozzák a szerződéses rendszerrel kapcsolatos optimizmust?... Ma, amikor a **vállalatok** nem mernek vállalkozni, kockáztatni, erre kényszerítenek **egyéneket.** Akik ma gebinben dolgoznak, kell, hogy vállalkozzanak, mert különben állás nélkül maradnak vagy vállalhatják (mint a cikk is jelzi) a néger szerepét pénzes embereket fedezve, s általuk kizsákmányolva." Ha Ön a riportot alaptalanul optimistának ítéli, mi abban bízunk, hogy az a pesszimizmus sem indokolt, mellyel a változások elébe néz. Nem vagyunk szakemberek, de mi is figyelemmel kísérjük a meghirdetett pályázatokat, s mint magyar állampolgárok és alkalmi vendégek, bizakodóbbak vagyunk.

SOLTI PÁL, DEBRECEN. Az „elitiskola" gondolata nem nálunk vetődött fel először. A Szovjetunióban, Angliában és a Német Szövetségi Köztársaságban már vannak ilyen speciális osztályok. Ön szerint „minden a pedagóguson múlik, ha vérbeli oktató, rendelkezik azzal a képességgel, hogy a különböző szellemi szinten lévő növendékeit, a rakoncátlan közönyöstől a zsenijig, lekösse órán". Mi is hiszünk a nevelő rendkívüli szerepében, személyiségének, műveltségének hatásában, de az, hogy a szellemileg „akcelerált", egy-egy tárgyban kivételes képességű gyerek ne unatkozzék, ha **csak a tanmenetet követheti** az órán, még a valóban tehetséges tanárnak is problémát jelent. A kérdéseknek egyébként nem vagyunk szakértői. A vita szerte az országban, de a határokon túl is folyik.

KATRÓCZAI MÁRTA, SZEGED. Levelében azzal biztatja **Berkes Erzsébetet,** hogy a magafajta „betűkukac még azt a könyvkritikát is elolvassa, mely számára ismeretlen vagy anyagi okokból nehezen elérhető könyvről szól. Ha a kritikus olyan szellemes, mint Berkes Erzsébet." Örülünk jó véleményének, de hadd javasoljuk: a „betűkukacságot" terjessze ki a művekre is. Sikeres vizsgákat kívánunk!

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1961 ÁPR 4.
ÉLET ÉS IRODALOM
Tardi Sándor, grafikusművész

1021

Tardi Sándor rajza

Halottak tömegét
látom magam előtt vonu
titkos kazamaták felé.
Kezükben fáklya lobban,
nem tudnak szólni már,
némán int sárga ujjuk:
„Alászállunk. Kövess!"

*

Lobogó szavaim belekapnak a lombba,
reccsen a perzselődő ág,
arcomra, homlokomra
idegen vér fröccsen ismeretlen homályból.
Ez már a szakadék
pereme! Nem kapaszkodom meg.
Nincsen fogódzó. Beletörődve
figyelem, még mi jön?

*

Rajzzá változom egy barlang falán.
Kíváncsi turisták állnak körül,
közöttük régi ismerősök,
de föl már egy sem ismer.
Magam sem ismernék magamra.
Festett szikla vagyok barlangomnak falában.
Fekete árnyékot vetek
múltamra köpönyegül.

SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tarchi Sándor,

KORTÁRS

grafikus

1981

5

1021

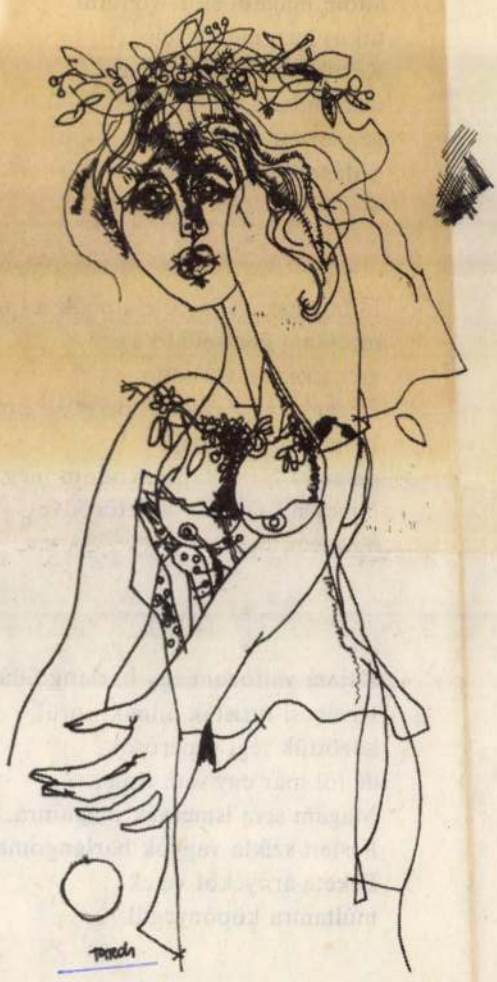

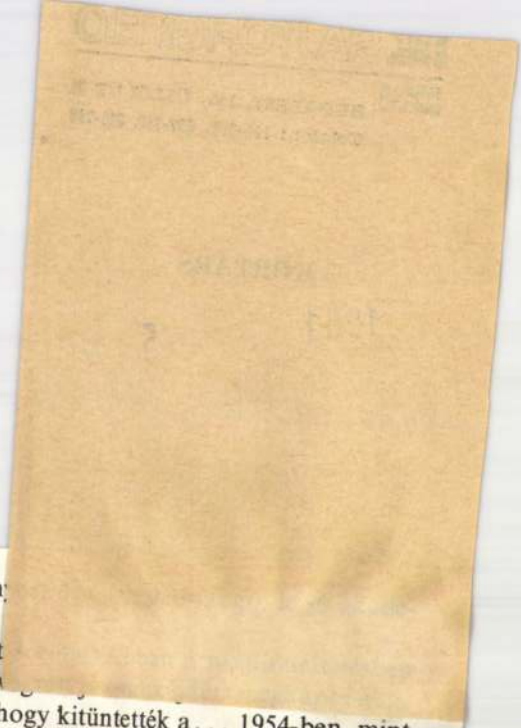

natták egymást.

Az asszonyok lepisszegték-az orkánköpen
koskodjál.

A megyei férfi Jójárt Piroska kitüntetéseit
lehetett része, hogy beválasztották a ... és itt
1950-ben államunk nagyrabecsülését mutatta, hogy kitüntették a... 1954-ben, mint
a Vöröskereszt elnökének neki adományozták a... Amíg csak élt, mindig az állami
és pártszervek megbecsülése övezte. Ennek bizonysága, hogy nyugdíjbavonulása al-
kalmából a Könnyűipari Minisztérium érdemesnek tartotta a...

– Úgy, úgy – morfondírozott tovább az orkánköpenyes. – Rossz a lelkiismere-
tük, hát előhozakodnak a kitüntetésekkel.

A város nevében a Hazafias Népfront titkára búcsúztatta. Szemét a földre süt-
ve, sokáig, paposan beszél. Addigra berekedt a mikrofon, csak néhány fennhangon
kiáltott mondat-töredék hatolt a gyászoló tömegbe.

„A mi Piroskánk most azt mondaná, dolgozzatok..." „Ő nem kívánná tőlünk,
hogy megtörten..." „Emléke úgyis közöttünk..." „akik sohase felejthetjük el
egy harcos élet..." „...és keményen állta a küzdelmes évek..."

Kocsira emelték a koporsót, a tömeg elindult a kiásott sír felé. Többen hátra-
maradtak, megvárták, amíg a rangosabb gyászolók elvonulnak, és mintha illegális
dolgot művelnének, fejüket gallérjukba húzva kiódalogtak a temetőből.

Aztán már nem sok maradt. Az egykori munkatársak közül egy asszony beszélt
a nyitott sírnál. Hangját elnyelte a földbe ereszkedő koporsó tompa dübörgése. Mire
fölocsúdtam, már csak négyen álldogáltak a nagy hirtelen fölpúpozott sírhantnál.
Az elnyűtt kis öregasszony kihúzta karját a rokonok szorításából. Az arca száraz és
fehér volt. Derekát kiegyenesítette, két tenyerét tétova, áldást osztó mozdulattal a sír
fölé tartotta. Tőle meg a lányától, vejétől kicsit távolabb kísértet-sovány férfi álldo-
gált. A szája nedvesen mozgott.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

KORTÁRS
1981 5

Tardi Sándor, grafikus

1021

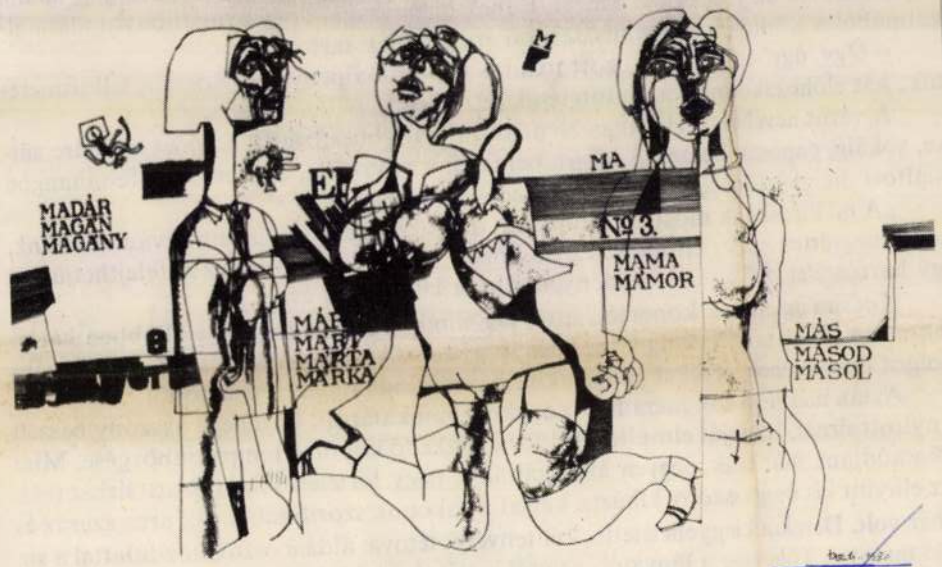

v etimológia alapján kerül Szvatop
ykori források szerint Szvatopluk
ioz tartozó Dunántúlra, s a 3–400
egszemélyesítő Marót vezér lakhel
i a morva birtoklásból, Pribina fia,
ek ura szerepel 861–874 között, holott tudjuk például, hogy az újkori fordítás
nevezett Pécs a mondott időben a salzburgi érsek birtoka volt. Természete
rok beköltözésének olyan ábrázolása, hogy a 896. évi nyíl Ungváron át a Tisz
ezet, míg egy egyszeri idejövetelt jelző vékony nyíl 880–882-ig a Bácskába, j
el Metód találkozásának helyét a magyarok fejedelmével, aminek színte
aldunai részén lehetett. Ha a magyar történészek ilyen módszerrel készíten
képet a kalandozások koráról, akkor a magyar uralom alatt álló területek h
azokra az országokra, Szászországra, Észak-Itáliára, Bulgáriára és Bizánc
helyek a magyaroknak adóztak, hanem szinte az egész európai kontinensr
seregei megfordultak. Látszólag több realitás nyilatkozik meg a nagymorvá
ozott régészeti leletek térképén, azonban alaposabb betekintés után ez az ös
snak bizonyul. A X. századi köznépi temetők idesorolása összhangban v
úszó valótlan állítással, hogy „Délszlovákia" 950-ben került magyar uralc
elszórtan előkerült „morva" fegyvereket és Karoling kardokat illeti – utób
riség térhódításának jelképei" jönnek elő! –, ezek önmagukban semmitmc
seregei Morvaország 902-ben történt megdöntésekor, majd a keleti frank
zsony mellett történt megsemmisítésekor tizezrével jutottak ilyen fegyver
azután a Kárpát-medencében szóródtak szét.
atok tendenciózus beállításának mintegy csontvázát kapjuk meg a krono
A szerző 450–550-re teszi a szláv népvándorlást, ugyanakkor a szlávokat
át-medence uralmi és etnikai viszonyait 250 éven át meghatározó avarok
, frank kereskedő, aki a karantániai (ausztriai) szlávok, frankellenes felszal
állt, s egy időre egyesítette őket, itt mint „birodalom" élén álló uralkodó j
özép-Dunamedencét uraló Baján avar kagán és utódai, akiknek tényleges
ából Nagy-Morávia mint utódállam szakad ki, nem szerepel. Hogy 884-
on vidéket birodalmához csatolta volna, az csupán ábránd, amit az egyk
ak. A szerző azt írja, a magyarok 896-ban csak a Tiszántúlon telepedtek r

SAJTÓFIGYELŐ
SAJTÓHIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tardi, Edvard, grafikus

KORTÁRS

1981 ... 5

1021

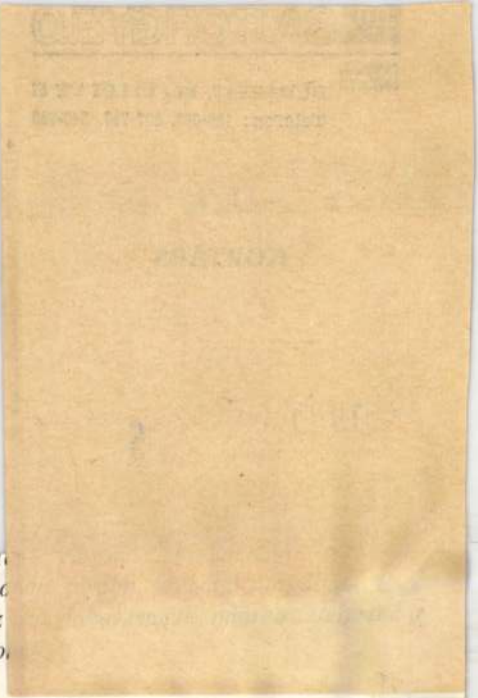

végeznek, a darab is
saknem véget ér. A köteteket a papírszá-
okba potyogtatják; a Nő egy darabig
intha rendezni próbálná az anyagot, az-
in gépiesen csinálja ő is. A Férfi mintha
nulna vagy gyakorolna valami szöveget,
rsből gyúrt, lazán összefüggő egészet.
lykor felemeli a könyvet, melyben bizo-
vára a vers szövege található, belenéz;
ésőbb nem. Két létra is található a szo-
iban, a Férfi és a Nő ezekre megy fel,
gy a magasabb polcokról leszedje a kö-
teket. Az egyik ablak nyitva, rádiózaj
llatszik be, szűrten. A másik ablak
att rádió, melyet a darab vége felé a Nő
kapcsol, elzár, majd ismét bekapcsol,
kor meghallgatnak valamit, újra elzár-

NŐ

„Nem gondoltál
még
arra is, hogy beszélhetnénk
egyszerre, én
halkabbra fognám a hangomat, ha
a megformált, a valóban
kedved szerint megformált versszak
jönne, amikor az
jönne, a hangomat halkabbra
fognám, és jól hallanám.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tardi Endre, grafikus

KORTÁRS

1981 5

1071

csillagjelekbe írja.

számtalan változatban va

*

A krumpli levéből levest
Gyermekszáj-mondásom volt, mikor anyám
kérdezte: Mit is főzzek?
– Krumplit meg annak a levit – mondtam,
mert nem értettem a kérdés mély bánatát.
Aligha gondolsz te is bánatomra,
pedig ötször sírtam már a nyakadban
egy középület zeg-zugaiban.
– Mért nem jöttél el hozzám? Te vétkes vagy!

*

Ez nem csak árvaság, hogy érted gondolkodom.
Találtam annyi rejtélyt, hogy megrögzött

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1981 5

KORTÁRS

Tardi Schuldt, grafikus

1021

temagadnak velem – a képletekben
történjen meg legalább, ami az első, köszönő mozdulatok,
próbák, érintkezések után nem történik,
de mint örök mozdulat- és villámlás-hiány, él bennünk.

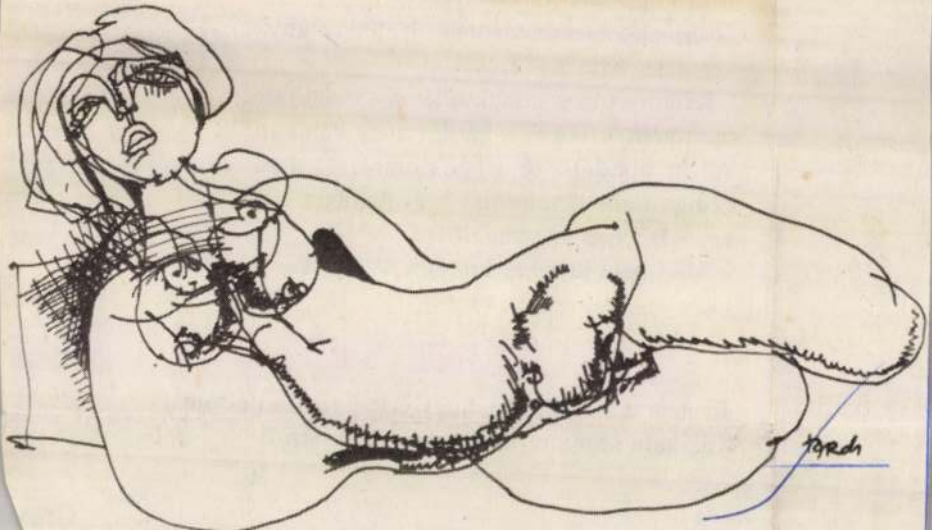

Most itt az egész mű; szemrevételezése t

Weöres első, *A lélek idézése* című ford

csak néhány található. Magyarázatot kínáló s

mélyből felbukó szigetek. A heves, a megkés

tájékozódás korszakát éltük; a később illő szerénységgel korrigálandó, hagy fons-

merésekét. E dalokat is könnyű volt félreérteni. Táncos ritmusuk miatt afféle haj-

dankori dzsessznek képzelni őket: a közönség a földön ül és a térdét csapkodva

énekli a refrént; költő és közönsége a zenében egyesül. A magyarrá lett szanszkrit

lüktetés mögött, ha halványan is, ott csillogott a csalóka remény, hogy korunk sok-

felől szorongatott költője a verszene hátára pattanva kilovagolhat a csapdából.

A lényegből, mondhatni, semmi sem látszott. A lényeg ugyanis az, hogy az in-

diai és az európai gondolkodás gyökeresen különbözik egymástól.

Homérosz istenei lehetnek házsártosak, bosszúállók, netán kicsinyesek, isten

voltukhoz mégsem férhet kétség. Ahogy Theokritosz pásztora is egy pásztor a sok

közül, épp csak ő szeretne egy jót szerelmeskedni. Mindenki az, aki. Kontinensünk

gondolkodásának elemi egysége az én. És megismerésünk ösvénye a tiszta körvonal.

Az indiai filozófia ezzel szemben az egyénre összpontosít. Az egyénre, aki – szó-

játékkal élve – nem egy én, hanem sok. Olyan formán, mintha valaki belemozdul egy

fényképbe. A látható én egy sereg másikat takar: Hari, a pásztor mögül kilátszik

Krisna, a harcos, mögüle Visnu, az isten; ők együtt az indiai gondolkodásnak a vég-

telenségbe mosódó emberképe.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

KORTÁRS

Tardi Sándor
grafikus

1981 5

1021

Tardi Sándor: Hát persze...! /tus,toll - 370x200 mm./ KAT.: .....Ltsz:

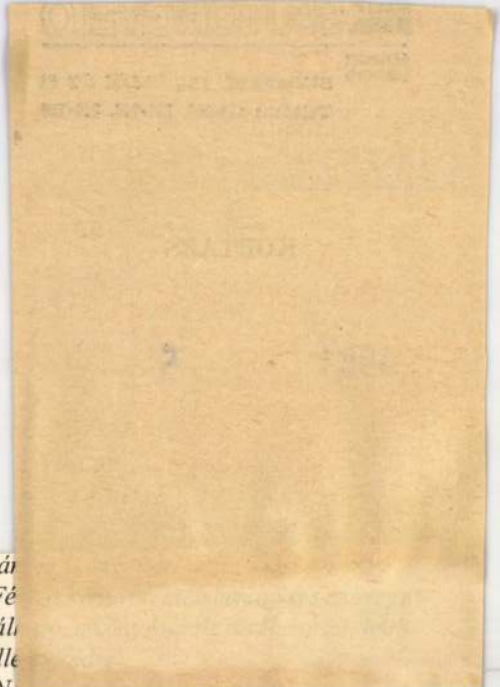

1-kioszkot kezdte
zemügyre venni –
ıyüzsögtek a krémes,
izzadt nyárban –
doztak –

n park jut
mbe, a Madeira mögött,
déglő, luxuskivitelben,
ık két teát, jót tett
forrósága,
s pogácsát vagy
t,
ami öreg főúr,
tt a fonott székek közt,

ilhettünk ott

aztán
A Fé
találi
melle
A No [illegible] *a nyitott ablakon*
Aztán odahajol a ródióhoz, lehalkítja, a vers címét csak ő hallja, majd azt mondja

Most.

Felerősíti a rádiót

HANG
Sötétség és hideg vesz körül nemsokára;
tündöklő nyaraink gyors tüze, ég veled!
Hallom, kopogva hull már házunk udvará
a fa s visszhangosan dördül a kövezet.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tardi Sándor
grafikus
KORTÁRS

1981 5

1021

NÉPSZ

Nyári műsorok —

Készülünk a nyárra. Mint minden évben. Sokan útra kelnek majd, üdülőbe mennek, kirándulnak. Mások otthonukban rokonokat, vendégeket fogadnak. Az ismertebb üdülőhelyek, különösen a vízparti települések népessége megsokszorozódik a „nyári lakosság" megérkeztével. Esténként aztán egyre többen beülnek — bár sok településen még csak beülnének — valahová színdarabot nézni, zenét, éneket hallgatni. *„A szabadtéri évad"* — így nevezzük a következő három hónapot.

Hogy sokan a nyarat, az üdülés utazás ideiét szo-

azt hiszik — ez derül ki a műsorokból s a propagálásból —, hogy mindenképpen s minden áron országos — netán nemzetközi — színvonalú és jelentőségű programot kell biztosítaniuk. Miért kellene? Két hely van mindössze, ahol az ott tartózkodók nagy száma, a valóban országos közfigyelem s hozzá az idegenforgalom mérete indokolja a maximumra és az általánosan jellemzőre s érvényesre törekvést: *a főváros és a Balaton környéke.*

Az összes többi helyen a sajátos, helyi jelleg kell — kellene —, hogy érvényesül-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZAVA
Tardi Sándor
grafikus

1021

ASARNAP, 1981. MÁJUS 31. NÉPSZAVA

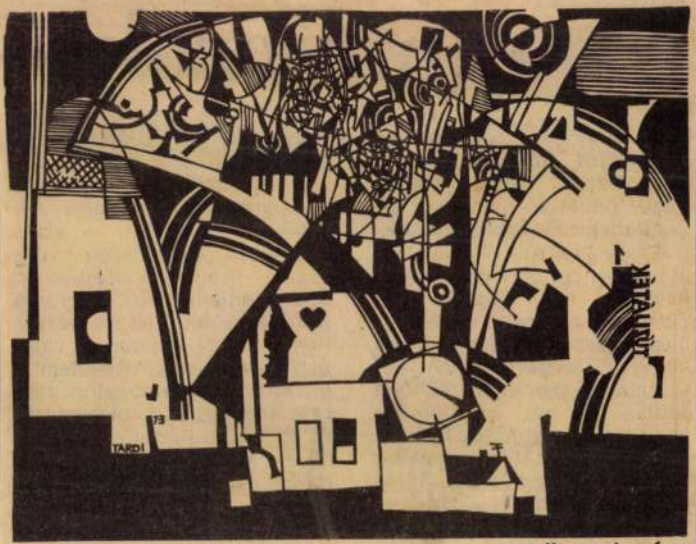

Tardi Sándor

TŰZIJÁTÉK

ván: Történelmi lépték
za vitacikke: A tudat
káskérdései"

VESZTERI ÉS
iró György, Bari Károly,
gvári Tamás, Dénes Zsófia,
as István — Timár György
paródiái

ÉLET ÉS
IRODAL
IRODALMI ÉS POLITIK

FARAGÓ VILMOS:

LELTÁ

Az újságírókat politikában forgolódó embereknek gondolja a közvélemény — okkal. De éppen ezért

Hogy érzékelve a világ feszültségeit, igenis, akkor is bizakodó legyek-e?"

Eddig az elképzelt tanár úr ked-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 383-748, 340-126
1982 JAN 7

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor, grafikus

SSZHANG 1021

Tardi Sándor: Bull

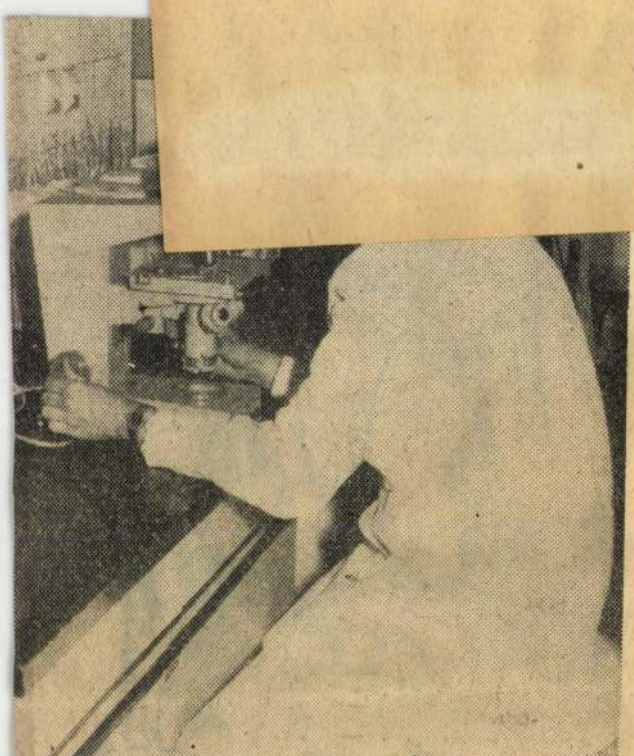

órokozók azonosítása mikroszkópal (képünkön Zsámboki Zoltánné)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tardi Sándor,
grafikus

CHINOIN
Budapest
1982 MÁJ 19

1022

Tardi Sándor rajza

MO

Besze

A magyar Makarenko — valamikor ez volt **Lóránd Ferenc** *beceneve. Azt várták tőle, hogy áttöri az iskola mai korlátait. Áttörte volna? Mindenesetre megszervezett egy sajátos intézménytípust a legnehezebb sorsú diákoknak, ez volt a túlkoros tanulók munka melletti általános iskolája. Tapasztalatait 1976-ban adta közre A Kertész utcaiak címmel, s disszertációként továbbfejlesztve, megvédte 1981-ben, amikor a neveléstudományok kandidátusa lett. Éveken át — mint tudományszervező — a kísérleti modelliskolák ügyeivel foglalkozott. Jelenleg az újjászervezett Országos Pedagógiai Intézet tudományos főmunkatársa. Öt év alatt kell forgatókönyv-részletességével kidolgoznia a szocialista általános iskola egyik modelljét és tevékenységének technológiáját. Bizalmat kapott ahhoz, hogy ezúttal elméleti szinten próbáljon segíteni a magyar iskolaszervezet tartalmi megújításában.*

— A pedagógiai újító születik vagy lesz? Mi áll első helyen: a felkészült ember újítási szándéka vagy a felkészítő tapasztalat?

len irányítás értetlen, néha rosszindulatú vagy ostoba intézkedései, megkötései miatt a kísérlet életbevágó részleteit nem sikerült torzu-

szló rajza

BE MERÜLT

MAHIR SAJTOFIGYELO
MAHIR MAGYARINGATÓ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Tardi Sándor, grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM
1982 MÁJ 2 8

1021

Kétbullő emlékkép
(jákomszög, tünkő, kosztábla...)

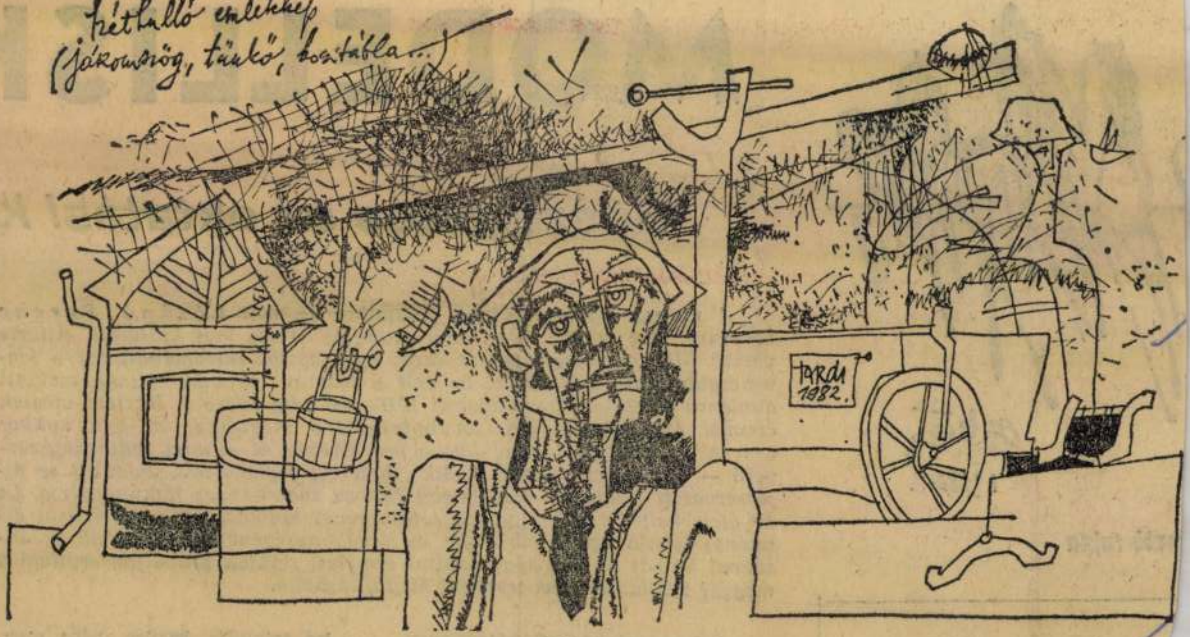

Tordi Sándor rajza

nyulak, róka, szarvas. Az öznek
lába vérzett; farkas utána,
két dögnek csorgott a nyála.
Nagy baj esett ott kint az éjben.
Három napja, a hóesésben.

Csillagok közt is

Mert úgy van az: mindenre mi a földön
életre kelt, gyökeret nyit, tenyész —
ráhajt az ősz s konok tél, hogy leöljön
minden további túlnövekedést.

Új tavaszt érve, élhet éveket;
a kevély tölgy talán századokat,
mohos törzse kiforr szörnyű sebet
csonkán is állva és élve marad.

Pusztulás végül minden tetszhalál!
Hajt az idő s hogy a törvényt betöltse
kizár, rekeszt, — de a lombról levált
ezer makkból egynek feszült gyümölcse

lágy fészkiben hasad csirázni indul
s nem verheti le csak új tél azontúl.

RAJZA

tett táblát. Majd tuhodni látszó
ba menni nem, ezt nem teheti.
A vége mégis az lett, hogy átv
zelebbről találkozott, Buksza t
azzal a felkínált jeggyel egyált
két órán keresztül ülhet a csi
kabátját is levetve a ruhatárba
nagyon elégedett lett magával.
szélve, amit szintén a nőtől kap
den érzelmeket. Mancika hama[illegible] eljegyzett menyasszonya lesz.
Aztán, ha leszerel — volt köztük a közös megegyezés — máris esküsznek.

Ismét csengő szólt. A híradót befejező csengetés. Majd tovább pergett a film. A tanárnő drazséval kínálta Bukszát. A katona vett egy szemet, de semmi több. Az előadás után is csak annyi történt, hogy bemutatkoztak egymásnak. Hazakísérésről azonban szó sem lehetett. Távozás után azonban egyszerre találtak visszanézni. Erre arcukat elöntötte a pír. Tehát leleplezték magukat. Mert mindkettőjük részéről ez a visszapillantás mi más lett volna, mint az egymás iránti érdeklődés.

Buksza tizedes, mire a laktanyába ért, már csak a szolgálatban levők voltak ébren. A többiek úgy aludtak, mint a bunda. Vétek lett volna valamelyiket is fölébreszteni. Erre Buksza tizedes gyorsan elkészítette ágyát, magára húzta a takarót, és már aludt is. Álmában Mancikája húzódott melléje, és éppen a szerelmes csókok következtek volna, amikor a napos berohant az ajtón. — Riadó, fel! — kiáltotta, és már rángatta is le róluk a takarót.

— Mi van? — fordult le kábultan Buksza tizedes az ágyról. Hiszen egy fél órája sem volt annak, hogy lefeküdt, és már itt a parancs: ugrás ki az ágyból!

— Mentés a hóviharból! — jött az újabb parancs. Terepjáró készen. Ásók, lapátok, rajta.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Tardi Sándor, grafikus
Napjaink
1982 JUN 6

Bunda, pokróc kötéjük csavarva.

1071

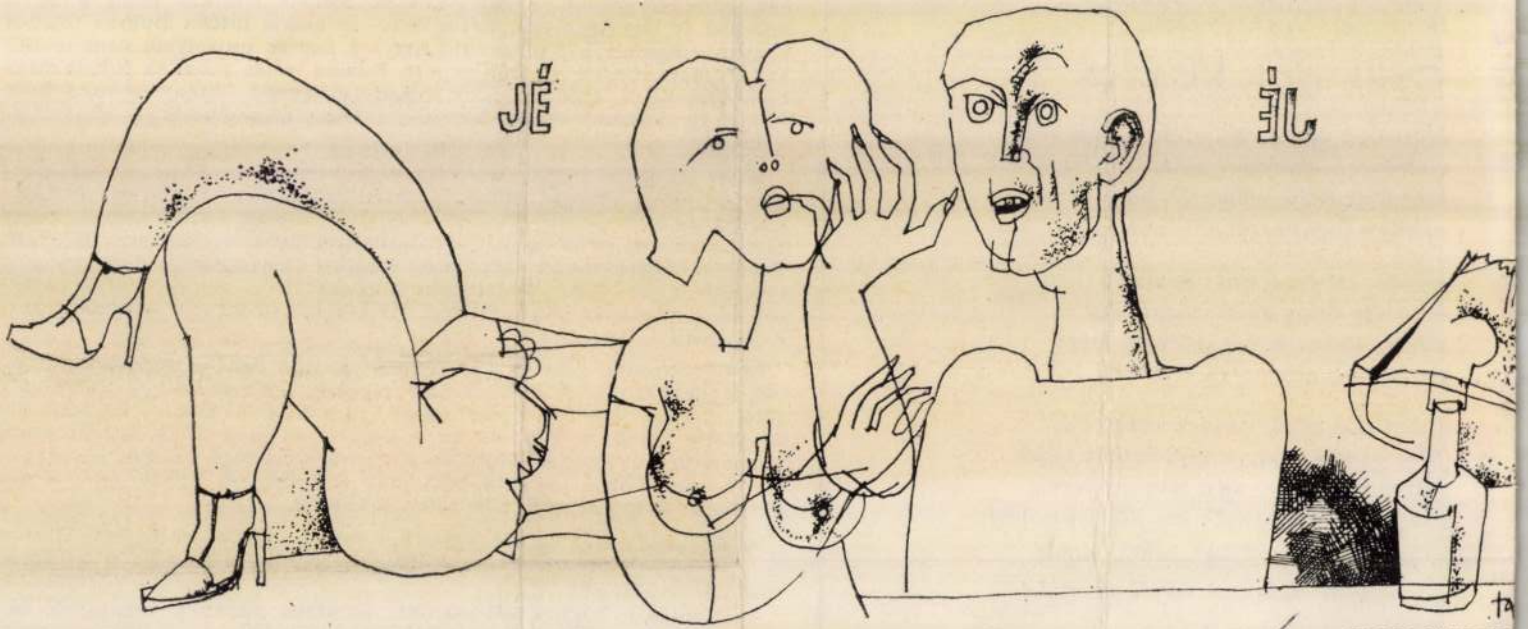

TARDI SÁNDOR

de ezt mi továbbra is vállaljuk. A könyv olyan „kulturális eszköz", mely nincs helyhez, időhöz kötve; rövidebb és hosszabb ideig olvasható, kinek mennyi ideje és akarata van hozzá. A tanuláshoz, az oktatáshoz, a vetélkedőkhöz is alapanyagnak tekinthetjük a könyveket. Intézményünk előcsarnokában mintegy százféle napi-, heti- és havilap közül válogathatnélkül nem haladhatunk tovább. *Az emberi nyitottság, az összefüggések felismerése, a cselekvő végrehajtás mindannyiunk közös érdeke és ügye.* Ebben a sorban egyik fontos láncszemnek tartjuk — gondolom joggal — a művelődési házakat is.

Szilágyi Jenőné
a Danuvia Gorkij
Művelődési Központ
igazgatója

TÓPARTI HAJNAL

a naptűzben
fogadnak s a
üdvözölnek, h
De meddig m
Köveken fut
nem felel rám
a havas némán rám fagyog: ne kérdezz
tiéd e csodás tűzű pillanat
e virágillat mámora s a fények.
S én némán vacogok
és felgyorsul szívem
s a szomjuság gyötör
fájón búcsúzva hull rám az öröm

Szlávics Piroska

SZÉTHÁMOZVA

Húsos-vastag
narancshéj-gereszdre
dőlök hanyatt, s
napnak fordulva
körmeim nyomán fröccsen
a leve.
Trikóm alól —
koszos váróterem,
esős ablak —
vonatok dübörögnek
elő. Vízbe pöccintem
őket legyintve, s
hunyorítva feszítem
nyakamhoz a felhőket.

Bánhidi Lajos

FALUSI ALKONY

Kelet felől lengedezve kócos
szellő boronált sötétlő hegyet.
Határ szélén napverte palócos
földmíves éppen rőzsét égetett.

Aratáskor frissen gyűjtött szalma-
kazlakba bújva — földes gyalogút
mellett meleg bársonyfény takarta
az éjszakára elpihent falut.

HIR SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Tardi Sándor
grafikus

NÉPSZAVA

1982 LII 3 1

102

nek, hogy az ura havonta a szeme alatt... konyhába.

Tardi Sándor

FÁJDALOM

s viszont. De annak végtelen *nehez,*
ki szép eszének helyét nem lelé,

aki tudja: ha van *végtelen*
akkor ez az üres értelem,

s az értelemtől üres Túlerő!
Hát segítsen minket képzelőerő,

hogy értetlenségünk érthető legyen:
vigasz, vigasz — fegyverletételen!

Így a Lehetetlen feloldozza ó
a Tehetetlent bűnei alól.

Határtalan kör. Örök, bűvös örvény:
ész csődjére enyhítőkörülmény.

TARDI SÁNDOR RAJZA

az ajtóben,
elfojthatatlan szól
benned a vadászkürt, ki magad is
préda vagy, nagysághajhászó balek,
kisajátítottál egy országos
ábrándot, mint kakukknépek az ősi
temetőket, cserébe a hatalom
az arcodba ürített s bűzével
örökkétig megjelölt —
emlékedtől
elapad a tömjén ereje.

Levágott fejed idáig gurul:
nem mindenható a föld, de a jelképek
istenanyagból, kimerül a rothadás
roppant irama bennük,
koponyád
csonthéjas kispokol, nemzetemésztőn
üzemelő példa —
Borzalmas bugyraikban
hamubasült pogácsaként magukkal viszik
a hit irgalmatlan vándorlegényei,
táplálni gerjedelmük bármi alkura.

A mesékben megbüdösödik az igazság.

Délibáblik a békénk petárda-nyárban,
hernyók özönölnek a Vérmezőn, mélán
araszol bennük a képzelet,
kegyhely
az ősz, hozzá zarándokolnak s nyálukba
gubózva kivárják, hogy szárnyakká
nőjön a türelem,

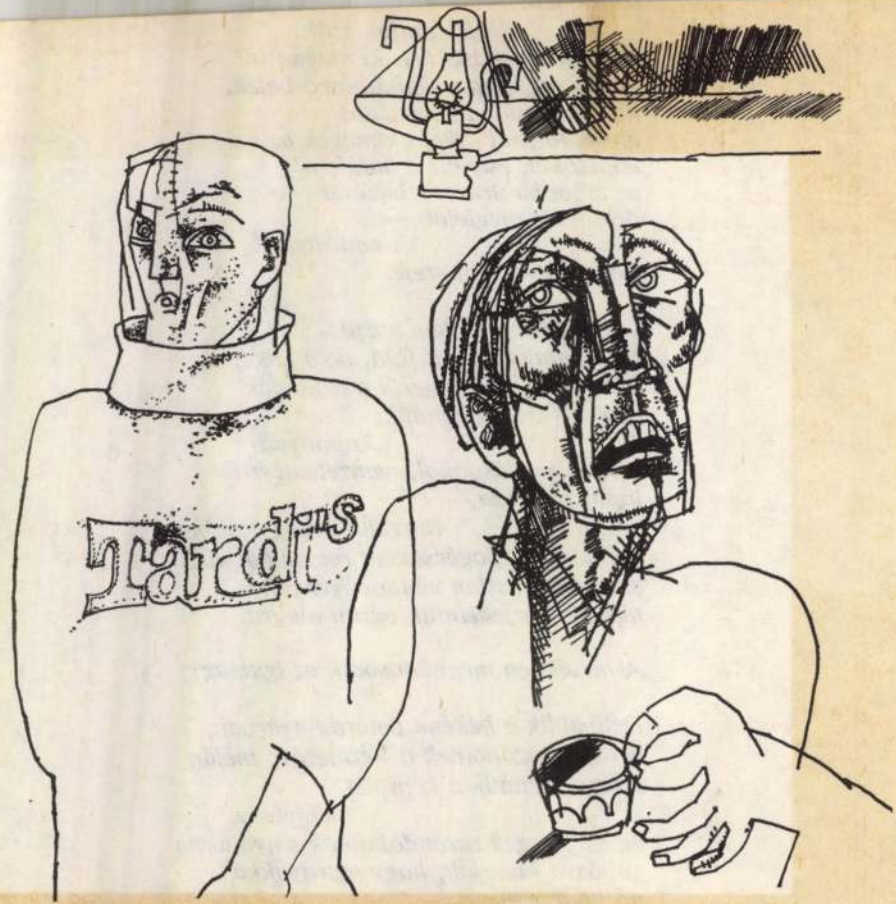

TARDI SÁNDOR RAJZA

pellációid voltak képviselői megbízatásod alatt?

kollégiumok képviselőjeként kerültem a parlamentbe, természetes volt, a népi kollégiumok ügyeit képviseljem, illetve annak a népi származású , amely a kollégiumon kívül is szerepelt. És ez még beletartozik a NÉ- kollégium történetébe is: hogy tudniillik kollégiumaink bizony nemcsak ban indultak neki nehezen az életnek, hanem erkölcsi vonatkozásban is, polarizálódó politikai erők között mindinkább azt kezdték hangsúlyoz- giumok a kommunista pártnak és a balszárnynak az előretolt állásai, fe- at, és ezért mindenféle rágalmakat terjesztettek rólunk. Azokat a diáko- agok voltak és iskolába jártak — nem kell elfelejteni, hogy ekkor még az gyunk, különösen az egyháznak és az egyre jobbra tolódó kisgazdapárt- nyesült —, bizonyos megkülönböztető hátrányok érték. A központba a kollégiumokból a panaszok, különösen az egyházra, kevésbé a haladó ezeket a panaszokat összegyűjtöttük, és más kifogásainkkal együtt írás- elláltam a parlamentben, ami meglehetős botrányt vont maga után. Az nem akceptálta mondandómat, ellenakciókat indított. Az Új Ember he-

TARDI SÁNDOR RAJZA

ffyták történelmi képességét és legnagyobb szabású produkcióját magá
mok mozgalmának, a népi kollégiumok pedegógiájának és szisztémájár
kiszélesítése alkotta. Erre 1946. július 10-én került sor, amikor is az előz
eredményeképpen egy hosszú előkészítési periódus után meghirdettük a
Építő Mozgalom elindítását, megteremtését.

Koncepciónk a következő volt: A Györffy István Kollégium a tört
ségre mondott igent, nevezetesen elhárultak az akadályok a dolgozó nép
dése elől. Országos méretekben elérkezett a szociális igazságszolgáltatás
volt szó, hogy szétbontsuk, lebontsuk az uralkodó osztályok műveltségi
baddá tegyük az iskolát, a művelődést, a kultúrát az ugyanazokból a ne
rülő tehetséges, alkotóképes fiatalok számára. Mivel a saját példáinkb
nően bevált az a módszer, hogy kollégiumban neveljük a fiatalságot. A
időben szociális fedezék és nevelési intézmény, kiváló eszköznek bizony
sára. Ugyanazok a konstellációk fennállnak 1945—46-ban is, mint a h
sen a magyarság és a magyar nép egységét kitevő néposztályok gyermek
légium teszi lehetővé a tanulást. El kellett hát határozni, hogy egy olya
el, amely kollégiumokat alapít a főiskolák, a középiskolák székhelyein
és szociális megélhetést, biztosítékot nyújtson az említett fizikai dolgoz
termett gyermekei számára. Most, ahogy figyelem magamat, az alkalor
használom, és ez nem véletlen. A kollégiumokban mindenekelőtt azok
hont biztosítani, akik ténylegesen tudták vállalni azt a pionír feladatot

TARDI SÁNDOR RAJZA

akarod, istenem,

meg akarom tartani
a törvényedet.

boldogtalan vagyok,
z én szomorúságommal,
csak hallgasd meg sóhajaimat,
stvérem,
uram-istenem,
a testvér-istenem.
Éjszaka beszélhetek hozzád

fekete rózsa szirmai mögül;
egyszer azt kértem tőled:
sza a szerelmemet
s te finom ujjal
elémhoztad az utcán
ban, autók közt;
azt mondod:
elég volt,
n,
eltakarod a szerelmem

TARDI SÁNDOR RAJZA

TARDI

~~TÓTH~~ Sándor

TS rajzai. Illusztráció: Tiszatáj, 1983/10. 5,14,18,49,58. p.

Tardi Sándor, grafikus

Tardi Sándor rajza

Tardi Sándor: Raj 8.

Étel és Iradó 34. aug. 3. XXVIII/31

lehetett az a Szélpál István, a
ről a szájhagyomány úgy sz
hogy halála után a lovai n
akarták bemenni az istálló
a híres halottlátó. Engi Ti
Vince szerint azért, mert

Tardi Sándor, grafikus

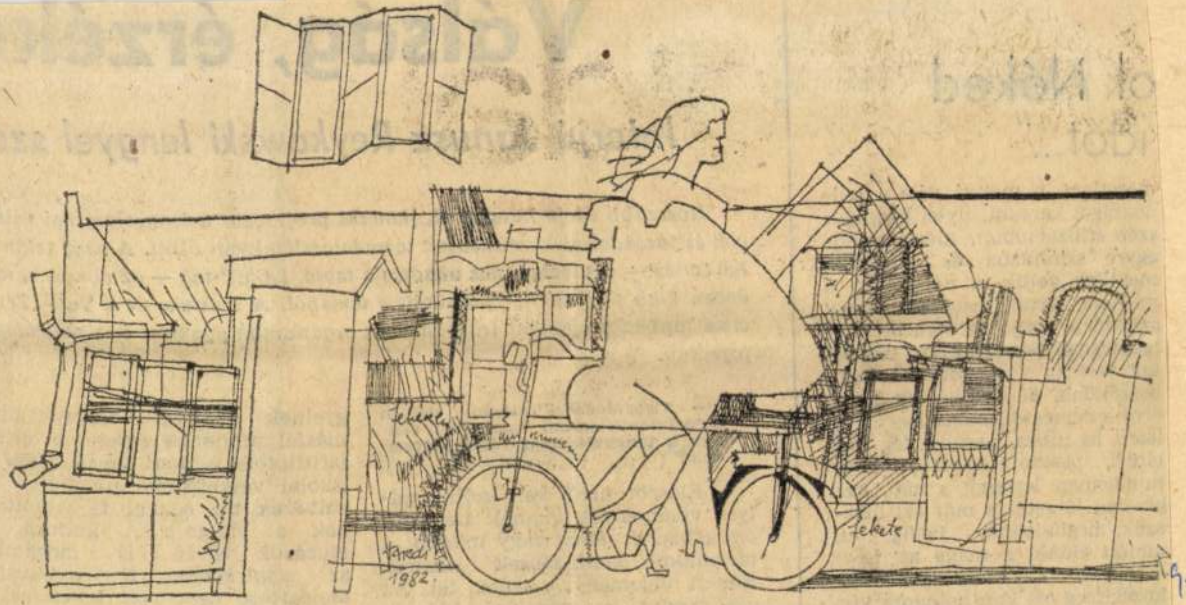

Tardi Sándor rajza

8

XXVIII/26

, érzéke

wski lengyel szoc

esszor a lengyelországi válsá-
lektani okait. A nagy tekinté-
LEMP-tag — az elmúlt három
A Polityka és a Tu i Teraz
mok gyakran éles polémiával

k érettségi bizonyítványa,
milliónak egyetemi, főisko-
lomája van! De nemcsak az
végzettségre gondolok. Az
ek ma sokkal tájékozottab-
világról. A kultúra, az
ok révén is megnőttek
spirációk. E törekvések
tése nem volt lehetséges a
bodó gazdasági helyzetben.
Egyébként nyilvánvaló, hogy nem-
csak anyagi jellegű törekvésekről

ket, hogy valami túlzás fog tör-
ténni, csoda, ami épp oly ter-

gazdasági, társadalompolitikai és
gazdasági koncepciói helyesek vol-
tak. A válságot az akkori vezetés

Gigi tömören helyesbített:

– Olaszországban. És az a keresztnevem.

Sienával az anyakönyvvezető sehogyan sem nem maga elé, hanem, annak jeléül, hogy hosszab a régimódi tintatartó foltos vályújába.

– A városnév és a keresztnév két különböz vezető hivatalból tudom. Az a fiumei kartárs, al állította, nem értette a dolgát. Meg a pap sem Stumpfelnágel vagyok – ősi budai családnév –, St Stumpfelnágel Budapest, Stumpfelnágel Szege Tetszik érteni?

– Az anyakönyvi kivonaton nem lehet vitatk parancsnoki hangon. Az anyakönyvvezető fölsóhajtott:

– Szóval, Dr. Bóka Lászlóné, született Zambra Siena. Ha már így keresztelték.

Tekintetében rosszallás, tömpe ujjai között a toll a helyét kereste.

– Nem! Doktor Bóka Lászlóné, született Dr. Zambra Siena.

– Senki sem születik doktornak, kérem. Már tessék megbocsátani.

Gigi sötét szeme megvillant:

– Nem születtem doktornak, hanem egyetemi tanulmányaim elvégzése után szereztem doktorátust. Nem a férjem jogán vagyok doktor, hanem a magam jogán. Érti végre? Doktor vagyok és Sienának hívnak.

Bármily valószínűtlen volt mindez így együtt, bele kellett törődni. Többet semmit sem kérdezett, csak körmölt szorgalmasan, orrával szántotta a papirost. Aztán fölállt, ünnepélyesen ismertette megváltozott helyzetünket, ennek utána eldadogta a szokásos beszédet.

– A házasság kalitka – mondta halálos komolyan –, de aranykalitka.

– Az aranykalitkába éppúgy beleszarik a tengelice, mint a fakalitkába – súgtam Magdának, de úgy, hogy mindannyian meghallják.

Azóta senki nem tudná elszámolni, hányszor találkoztam ezzel az embertípussal, az eljövendő „személyi kultusz" sorozatban előállított káderével, amely mint az áradások után leülepedő iszap lepte el egész közéletünket, a hivatalokat, a hatóságokat, a művészeti és irodalmi intézményeket, a csiga fénylő nyálával jelölt meg mindent, amit tisztátalan testével megérintett. Ma frissebb szelek fújdogálnak, de hol vagyunk még attól, hogy e torzszülöttek sírját a kegyelet több mázsás koszorújával fedjük be, hogy véletlenül se bújhasson ki alóla egyikük sem.

A lassúságot, a lemaradást, a fölösleges zökkenőket, a kisiklásokat ez az emberfajta okozza. Ez az igazság, s ezért gyűlölöm őket.

Az első szabad május elsején én is kivonultam. Aztán még sokszor részt vettem a nagy szemlén, erőltetés nélkül, örömmel, a magam jószántából. Valami rossz mellékíz mindamellett megülte a számat.

Lehet, sőt bizonyos, hogy ami az időpontot illeti, tévedek, az viszont szent

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1979 ... 2
KORTÁRS
Tardi Sándor

(Folytatjuk)

1021

. A hetvenes évek
re, amióta a kor
István meghono-
Létezés-technika...
ják ma már ezt
tudják, honnan,
e, mint egy köz-
ói hatás, amikor
özgondolkodásba,
nálatba ültet át,
ifejezést, a jelen-
ival együtt, ame-
iban, tanulmány-
pen ő teremtett
amód? törvény-
személytelenné is válik. Függetlenül a köznyelvi kincs gyarapí-
rótól. Gondolkodásnak és nyelvnek erre a gazdagítására, hogy
e a közmondások közé vegyüljenek, persze csak olyan író képes,
beszél egy nagyobb közösséggel. Mint Csurka. Ő a napi élet
kait verhetetlen nyelvi kifejezőerővel formulázó és minősítő
i ki szállóigévé váló definícióit, mai életünk és létezésünk írói
i köznyelvi humor nyersanyagából – és észjárásával – teremt
nely aztán könnyedén talál visszafelé is utat magának: oda,
ott. Novelláiban, drámáiban és a Magyar Nemzet hasábjain
eje épülnek már ennek a csurkai metanyelvnek a korallszigetei.
ik tárcájában írta egyébként, hogy szeretné időnként „képtelen
embertársait". Nos, a hetvenes évek magyar prózájának a hely-
zéről beszélgetve, talán nem is olyan képtelen kérdés, ha egyik
e Csurka Istvánt, azt kérdezem tőle: – Milyen a magyar próza-
hetvenes években?

(Szerkesztő: Simon László.)

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1979

KORTÁRS 2

Tardi Sándor

1921

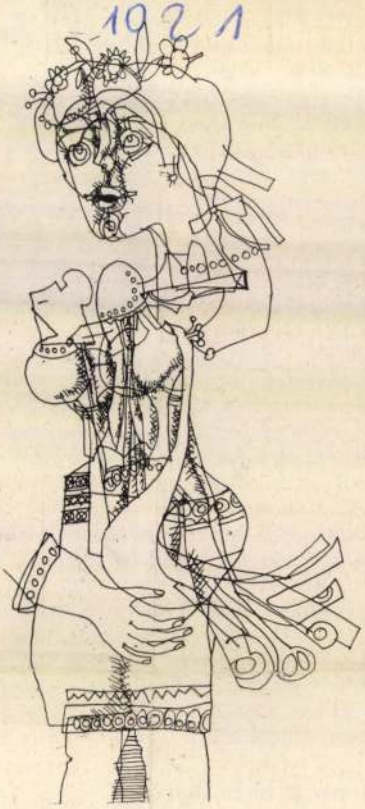

mondotta, hogy nézete szerint a folyóirat akkor is in
szerkesztené. Ebben a szellemes megjegyzésben sok
kesztők egyéni színt vittek ugyan a folyóiratba, soh
alapjaiban megváltoztatták volna a kiadványnak a
olvasók, történelmi feltételek és művelődési szüks
A Letopis sokrétű igényt és szükségletet elégít ki, t
iratok általában. Az idősebb írónemzedék képvisel
vallja a folyóiratot, s szükségét érzi annak, hogy épp
A Letopis szerkesztőségének ma is az az álláspontj
kell őriznie reprezentatív jellegét, s arra kell töreke
irodalmi alkotások kapjanak benne helyet, másrészt
adni a fiatal alkotók számára is. Egyszóval: a folyó
bek, az ismert és a még ismeretlen alkotók egyaránt helyet kapnak.

Természetes, hogy a szerb nyelvterület legrégibb folyóiratában elsősorban a szerb nemzetiségű alkotók publikálnak, tény viszont az is, hogy a Letopis – akárcsak másfél évszázados történelme folyamán mindig – ma is nyitva áll Jugoszlávia egyéb nemzetiségű alkotói előtt is, s a szerkesztőség állandó feladatának tekinti a különböző nemzetiségű alkotók együttműködésének elmélyítését. Örvendetes tény, hogy ez az együttműködés egyre gyümölcsözőbb.

A Letopis egyszersmind vajdasági folyóirat is, hiszen a Vajdaságban, Újvidéken jelenik meg. E tényből eredően jogos az az igény, hogy a szerb-horvát nyelven író vajdasági alkotók fóruma legyen, az is természetes viszont, hogy serkentenie kell a Vajdaságban élő egyéb nemzetiségű írókkal való együttműködést is. A Letopis alapjában véve mindig eleget tett ezeknek a sokrétű elvárásoknak.

A folyóirat – egyéb jugoszláviai folyóiratokhoz hasonlóan – hagyományos feladatának tekinti azt is, hogy tájékoztassa az olvasót a külföld, különösen pedig a szomszéd népek és államok, Ausztria, Magyarország, Románia, Bulgária, Görögország jelentős irodalmi eseményeiről.

Két évtizeddel ezelőtt Jugoszláviában, különösen Belgrádban, éles összetűzésre került sor a „realisták" és a „modernisták" tábora, vagyis a hagyományőrző és az avantgardista

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 — 2

KORTÁRS

Tardi Sándor

JUNGER FERENC *fordítása*

1021

[időnk csak ennyi é
egykor tébolyultan sz

időnk csak ennyi én már ezt is tudom egykor
tébolyultan szerettük egymást most megpróbálunk
nem szeretni többé. hajdani matracunkat szétrágták a hamuszín
pofájú patkányok szerelmi nedveinket csontkeménnyé szárította
az elhagyott szobában sikoltozó huzat
nem a hajadat lobbanásait fogadja el majd az idő és
te is emlékezni fogsz éjszakáidban váratlan fellángoló pálinkás
üvegemre. mert benne élsz te egész elhibázott életemben
hiába futnék meg előled újabb árvaságba: mennék utánad
másfajta kivérzések közé. életünk csak ennyi kijátsszuk

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Tardi Sándor

Tiszatáj

Archívum

1984 JUL –

1021

TARDI SÁNDOR RAJZA

P. Lias professzor után J. Sang költő, a Looming szerkesz
lőadást a mai észt költészetről. Az észt költészet sokszínűsége
ontásában — a hagyományokhoz való ragaszkodással magya
an szó: egyrészt a 19. században nemzeti jelentőségűvé vált né
Kreutzwald (Kalevipoeg) és L. Koidula életművéhez való vis
vantgarde (J. Liiv, G. Suits, a „Siuru"-csoport és M. Under
szabadversek átütő sikere és hulláma (J. Kross, E. Niit) ugyan
ibás kultúrpolitikájának és -szemléletének bukásához, mint a tö

A hatvanas évek közepén, végén indul a V. Luik, J. Kaplinski, és P. E. Rummo nevével émjelzett nemzedék, amely a szocialista átalakulás első szakaszában felnőtt alkotók új utakat ereső csoportja. Nem nemzedéki problémáról van szó, hanem arról, hogy más alapállásról zemlélik, ítélik meg az észt valóságot, mint elődeik. A hetvenes évek végén új ígéretek jelentkeznek, értékelésük azonban még várat magára. (S bár éles nemzedékhatárokat a jelenben em lehet elkülöníteni, úgy tűnik, hogy erre a hullámra újabb hullám torlódik.)

Az irodalomkritika igyekszik támogatni a fiatal tehetségeket, noha az észt irodalom tör-énetében talán nem volt még olyan szakasz, mikor ily sokszor felmerült volna az rtetlenség/érthetetlenség vádja, mint ma.

Mostanában a tárgyiasodás és a kísérletezés mellett előtérbe kerülnek, fölerősödnek a romantikus vonások, a társadalmi kérdések felé fordulás, a „politizálódás" jelei. Érdekes, hogy hallgató, illetve lassan elhallgató nagy öregek is aktivizálódnak (B. Alver, K. Merilaas, M. urme, D. Vaarandi). A kultúra veszélyeztetettségét leginkább érző költők felemelik szavukat háború, a manipuláció, az elidegenedés és az önmaga ellentétébe forduló technicizmus ellen. övethető és követendő példákat is találnak önmaguk körül, jelenükben, múltjukban a jövendő lehetőségének.

A lendületes összefoglalást U. Laht író egészítette ki, aki arra hívta fel a figyelmet, hogy E. Rummo költészetében új szakasz kezdődött a puritanizmus és a nyelvi eszmény elioti ér-

* Természetesen a különböző napilapok is közölnek irodalmi alkotásokat, sőt egyes művek megjenek az összoroszországi kiadványokban is.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tardi Sándor

Tiszatáj
1984 JUL

1027

TARDI SÁNDOR RAJZA

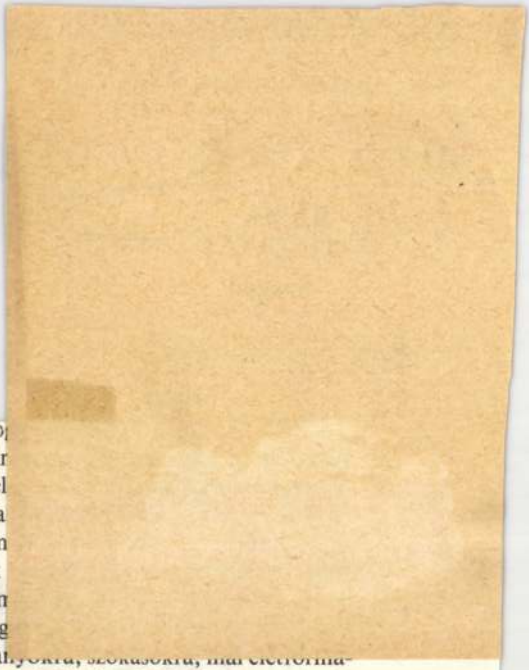

...Azért kutat, azért vizsgál múltat és jelent, ho...
igényét, segítse elmélyülését; s hogy a jelen állapotok feltár...
irányának és formáinak rögzítésével, az egymásra ható, él...
tásával mindenki számára világossá, nyilvánvalóvá tegye a...
gondolkoztasson és számvetésre késztessen mindenkit m...
mely közösség tagjaként: mi a saját szerepe, feladata, sőt ...
ezek a lehetőségek a legjobb, legmegfelelőbb formában n...

Amikor az előbb úgy fogalmaztam, hogy tájakat, meg... feltérképezést mindenre értettem. Történelemre, hagyomá...ra, lehetőségekre, változásokra; sőt az emberi lélek és a gondolkodásmód feltérképezésére is. Olvasottság, tájékozottság és szorgos utánajárás eredményeképpen a táj és az ott mindenkor élő népek történelme és mai sorsa együtt, folyamatában van jelen Beke György riportregényeiben. Nem egymás mellett, hanem együtt, a maguk természetes összefonódásában mutatkozva meg. S Beke riporteri erényei közé tartozik a tájékozottságon és a szorgalmon kívül a tények tiszteletére alapozott őszinteség. Továbbá a saját vélemény, az elkötelezettség, a nyílt állásfoglalás. Mindez olvasmányos, könnyed stílussal párosul.

Azért mondtam el ezeket az előző három kötet említésekor, mert érvényes a tavaly megjelent negyedikre is. A *Boltívek teherbírása* az író Máramaros és Szatmár megyében tett utazásainak, barangolásainak eredménye. Misztótfalutól Kismajtényig feszül az a történelmi-emberi ív, amely alá felsorakozik a vidék története, hajdani és mai embereinek élete. Nagykároly, Koltó, Érmindszent, s így sorjáznak tovább a települések a könyv lapjain. II. Rákóczi Ferenc, Károlyi Mihály, Petőfi, Ady s más ismert személyiségek kerülnek szinte emberközelbe a mai olvasóhoz. (S ez az emberközelbe hozni tudás is az írói erények közé sorolandó.) Törté-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Tardi Sándor
grafikus

TISZATÁJ
Szeged

1984 JÚL — 4

1021

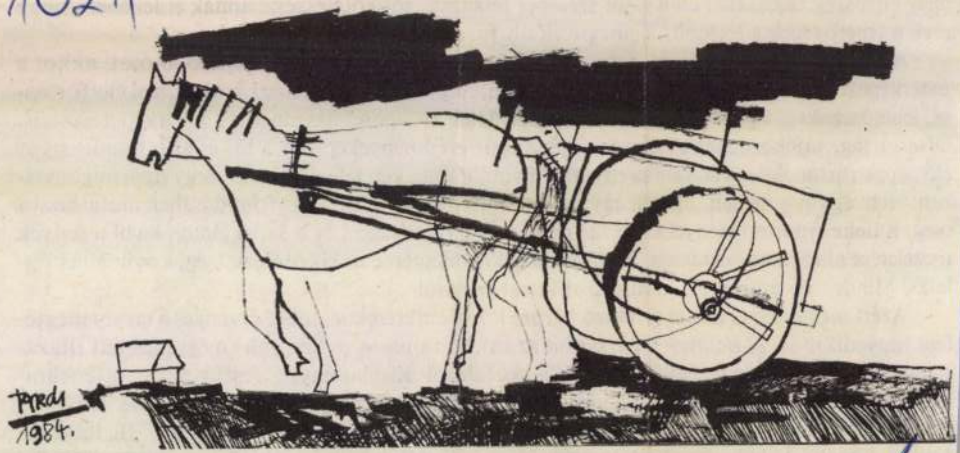

TARDI SÁNDOR RAJZA

— Akkor miért vagy itt? Miért nem nézed otthon a tévét

Ilonában gyűlölet ébredt, nem a barátja, hanem az egész

n elhatalmasodó gyűlölet, amely a könnyei kitörésével azonn

ajtva az ölébe borult.

— Ne sírj. Kiborít, ha egy nő sír.

— Ki a franc sír?! Nagyon jól tudom, hogy nős embert

n, csak hullarablás. De tudod, mi jutott az eszembe? Hogy ha tényleg terhes vagyok, akkor

ért jó, hogy tőled ...

— Hogy tőlem van? Hát nem érted, hogy tőlem nem szülhetsz?!

— Nem azt akartam mondani ... azt akartam mondani: jó, hogy tőled van az a gyerek,

t énnekem el kell vetetnem. Ezt ... ezt biztos nem érted, nem tudom világosan ... ne hara-

ij ... Csak egyet higgy el: muszáj valakire gondolni a műtőasztalon, hogy ne akarjak a gye-

em után halni.

Ilona legszívesebben visszanyelte volna az utolsó mondatot. Megbánta, hogy így elérzé-

ıyült. Megkeményítette magát.

— Egyébként nem értem a kétségbeesésedet. Végül is nem biztos, hogy terhes vagyok.

ık eljátszottam egy gondolattal.

— Először játszol vele, aztán beleszeretsz! Ismerlek! Fejedbe veszed, hogy meg-

ıálod azt, amiről csak képzelődtél! Te engem most biztosan gyávának tartasz, ugye, an-

tartasz? Ne válaszolj, fölösleges. Ne udvariaskodj. Bizonyos, hogy ti erősebbek vagytok

ınk, s én tudom, hogy te föl is tudnád nevelni azt a gyereket. De ... miért kell így?

zen, ha idegen lennél, nem is nagyon érdekelne az egész, de valami kevés közöm csak van

életedhez? Szerencsétlenné teszed magad és a gyerekedet is. A saját neveden akarod föl-

elni? Vagy bediktálod az apját? Már küldik is nekem az idézést a gyerek-

ási perre.

— Hagyd már abba. Nyugodj meg, nem lesz semmi baj. Megígérem, hogy elvetetem. Vé-

is szeretlek — mondta, és egykedvűen kibámult az omló vakolatú udvarra. Elhúzódott a

itól. Hirtelen az egész párbeszédüket színjátéknak, nevetséges túlzásnak érezte.

Rodig minden szavunk érvényes volt."

SAJTOFIGYELO

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tardi Sándor

Tiszatáj

Grafika

1984 JUL –

1021

TARDI SÁNDOR RAJZA

toztatására, így az egész nemzeti kisebbség mentalitásán
lokban programformát öltött gondolatiság kidolgozását
a legjobbjai végezték, amelyet szociális tartalmú, etikai
tött. Ezt a generációt, amely az *Erdélyi Fiatalok*ban na
*1929 nemzedéke*ként tartja számon az eszmetörténet.

A mozgalom előzményét a *Tizenegyek* demonstratív
tológiájuk az új irodalom kibontakozásának lendületét jelezte, gondolatiságában pedig a transzilvanizmus, benne a székely különösség sajátos értelmezését adta (legfontosabb szerzői Balázs Ferenc, Jancsó Béla, Kacsó Sándor, Kemény János és Tamási Áron voltak). Ez a csoportosulás az eszmetörténetileg dokumentálható előképe az évtizedvég új törekvéseinek s egyben egyik ideológiai-irodalmi elágazási pontja a későbbi kultúrafejlődésnek. A Tizenegyeknél ugyanis a küldetéstudat romantikus hangsúlyozásában és az önmeghatározás elméleti igényében még együtt volt a sajátosságra figyelő *irodalmiság* és a népi orientációjú *társadalmiság* eszménye; az irodalmiság nyomvonala később Kemény János korszakos irodalomszervező munkájában jelentkezett, a társadalmiság pedig az Erdélyi Fiatalok munkájában követhető. Az Erdélyi Fiatalok (s különösen Jancsó Béla) mindig hangsúlyozták, hogy lapjukat és mozgalmukat az 1923-as indulás kifejlett folytatásának tekintik. Az 1930-as fellépés elemi erejű indítéka az volt, hogy „miképpen tud egy új, minden analógia nélküli kor ifjúsága a kisebbségi kérdéssel szemben olyan válaszra jutni, amely (...) valóban az élet válasza" lesz, s hogy miképpen végezheti el az új, perspektivikus helyzettudat kialakítását. „...valami egészen új életlátást és életgyakorlatot kell az ifjúságnak megtalálnia, hogy meg tudja őrizni az életnek azokat az értékeit és színeit, amelyeket apáitól örökölt" — írta László Dezső. Ez a tudatosság azonban csak a legkorábban eszmélők, a nemzedékük erejére már büszkén tekintő kevesek sajátja volt. Az egyetemekre érkező, frissen érettségizett fiatalok túlnyomó többsége még csak
sem volt képes, tanácstalan tapogatózás és nyomasztó válságtudat bizonytalaní-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Tardi Sándor.

Tiszatáj

1984 JUL

1021

TARDI SÁNDOR RAJZA

Tartalom

... LVI. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

1. Simor András: Szilveszter írásaiból (versciklus)
4. Thiery Árpád: Téli utazás (novella)
11. Nagy Gáspár: Múlik a Jövőnk (vers)
12. Hajdú Gábor: A legzseniálisabb szabolcsi (elbeszélés)
21. Csanády János: Ezer évre, Köd szitáljon, Volék sirolm tudotlon, Hazai föld, Alfa és omega (vers)

ÖRÖKSÉG

24. Kovács Győző: Illyés Gyula estéje
27. Juhász Mária: A Semmi közelít

VALÓSÁGUNK

33. Kerékgyártó T. István: Értelmiségi szerep és társadalmi nyilvánosság
40. Nyilas György: A népművelők társadalmi helyzete

ABLAK

47. Dél-itáliai költők (Baranyi Ferenc)
48. Dante Maffia: Kosárba viperát, Dühöt, Szigetzöld (Baranyi Ferenc fordításai)
49. Marcello Camillucci: A rózsa
49. Leonardo Mancino: Sinisgallihoz (Kassai Franciska fordításai)
50. Antonino Contiliano: Szicília
50. Vincenzo Mascaro: Halászok
51. Rosa Maria Ancona: Önmagamról
51. Giovanni Lombardo: A háború tudorai (Romhányi Ágnes fordításai)
52. Rolando Certa: Cataniai impressziók
53. Rolando Certa: Arion (Baranyi Ferenc fordításai)
54. Kassai Franciska: Rosa Balistrieri (kisportré)

MÉRLEGEN

55. A Madách-rejtély, András László könyvéről T. Pataki László és Radó György

FIGYELŐ

61. A tudatosítás változtat (Molnár Pál)

A címoldalon *Tardi Sándor* rajza; 32. oldalon *Pallag Zsuzsa* éremsorozata; 54. oldalon *Lóránt János* festménye. A 48. és az 50. oldalon az *Il policordo*, illetve az *Impegno* című lapok címoldala.
(Fotó: *Buda László*)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
Tardi Sándor
PALÓCFÖLD
grafikus
1984
31
1021

PALÓCFÖLD

PALÓCFÖLD

1984/3. XVIII.

MŰVELŐDÉSPOLITIKAI, IRODALMI, MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

nok Néked
) időt..."

meretlent, s menni véle a boldogságot keresni, ilyen kötyagos szép stilizációban, mégis mindegyre színházba és háborúba mentünk velük, a népekkel; s az életet láttuk, barátom, ahogy szétszórja maga az élet, minden igazságnak udvaroltunk, fáradtak voltunk s magunkról . nem beszéltünk, de azt kértük bárki erre érdemestől, maga legyen az isten, ha nincs, ne adja fel, míg eltűri, persze, halkan, hogy mindennap lemegy a nap, kell kívánni jó estét, s már azt hiszszük, meghaltunk. Pedig az, amiért élünk, s maga az, hogy élünk, itt van, elérhetetlen túlközel, meg ott van holnapra virradóban, ajándékként vár minket, hogy valami túlzás fog történni, csoda, ami épp oly ter-

V

Interjú Janusz Reykowski lengyel szoc

Hosszabb ideje kutatja Reykowski professzor a lengyelországi válságok és társadalmi konfliktusok társadalomlélektani okait. A nagy tekintélyű tudós — a tudományos akadémia tagja, LEMP-tag — az elmúlt három évben több tanulmányt publikált e témából. A Polityka és a Tu i Teraz című lapban megjelent írásokat más orgánumok gyakran éles polémiával fogadták.

— Vizsgálódásai szerint milyen társadalomlélektani összetevői vannak a lengyelországi válsághelyzetnek?

— Először arról kell szólni, milyen vélemények vannak Lengyelországban a válság vagy inkább a társadalmi konfliktusok okairól. Három véleményt sorolok fel. Az első szerint a megelőző időszak gazdasági, társadalompolitikai és gazdasági koncepciói helyesek voltak. A válságot az akkori vezetés

gyelnek érettségi bizonyítványa másfél milliónak egyetemi, főisko lai diplomája van! De nemcsak a iskolai végzettségre gondolok. A emberek ma sokkal tájékozottab bak a világról. A kultúra, a utazások révén is megnőtte az aspirációk. E törekvése kielégítése nem volt lehetséges rosszabbodó gazdasági helyzetbe Egyébként nyilvánvaló, hogy nen csak anyagi jellegű törekvésekr

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

Tardi Sándor
arafi mom

ÉLET ÉS IRODALOM

1984 JUN 29

1021

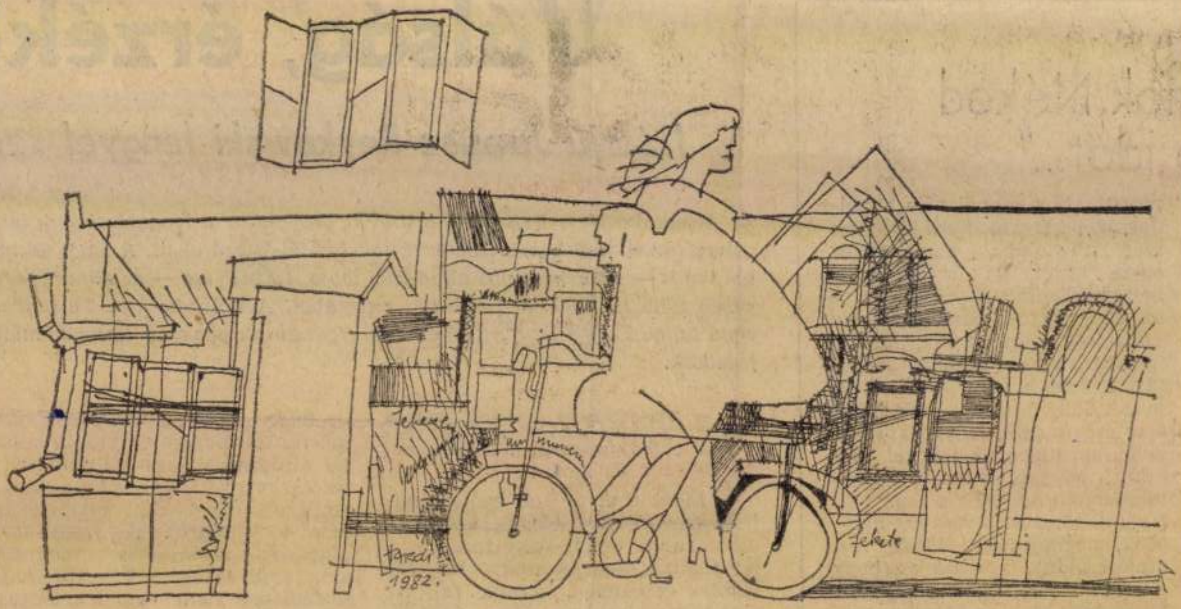

Tardi Sándor rajza

Tardi Sándor, grafikus

Tardi Sándor rajza

Tardi Sándor 5.

Élet és Ir... 35. nov. 8. XXIX/45

NSZK-beli

Egészen lent címmel.

Wallraff két és fél éven át él
fekete parókával és bajusszal
sötét kontaktlencsével, tört né
metséget mímelve,
munkákat végezve — idegenkén
saját hazájában. Az előző perek
ből mindenesetre tanult. Ezúttal
minden munkahelyén egy, külön

Tardi Sándor, grafikus

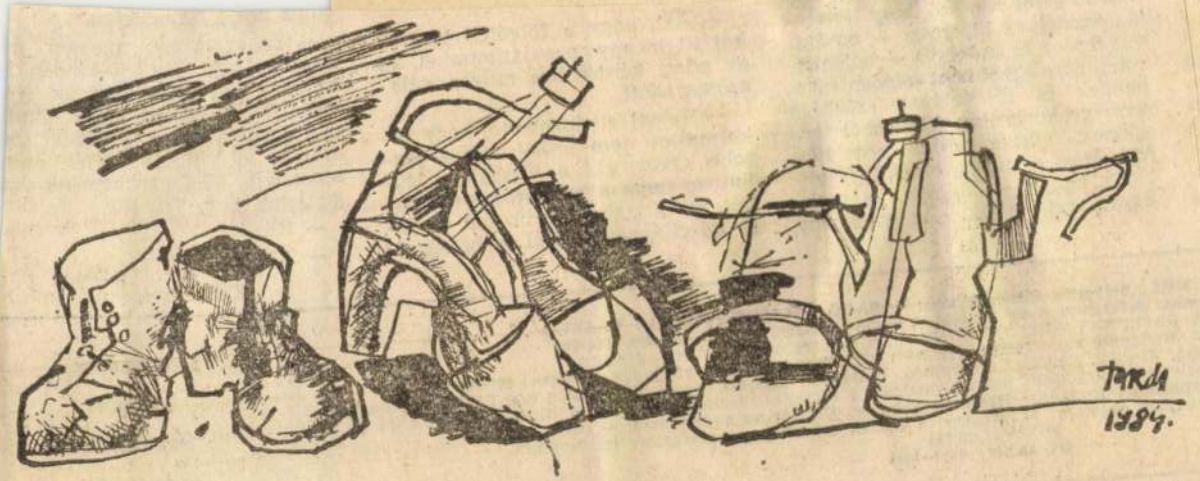

Tardi Sándor rajza

Élet és Irodalom · XXIX/43 · 1985. okt. 25.

15

volna hozzá bátorságom.

— Én azért sem merném, m
nem tudnám. Különösképpen a
mi így elvész, de hiányzik. Há
vállalat kerülhetne ki az elkal
ók segítségével a kátyúból? Cs
nnyit mondhatok: több ann
mennyit megengedhetnénk m
unknak. Sok. Túl sok.

— Kár.

— Kár bizony.

MEGJELENIK
MINDEN
PÉNTEKEN
16 OLDALON

Tardi Sándor, grafikus

Tardi S

13.

Élet

XXIX/38

Tardi Sándor rajza

nyájar

Tardi Sándor grafikus

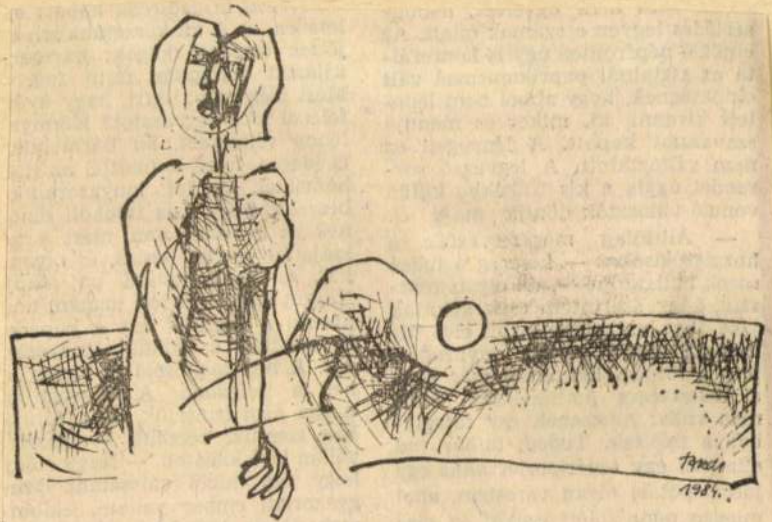

Tardi Sándor rajza

Tardi

Élet és Irodalom Bp. 1985. máj. 31 XXIX/22

4.

Tardi Sándor, grafikus

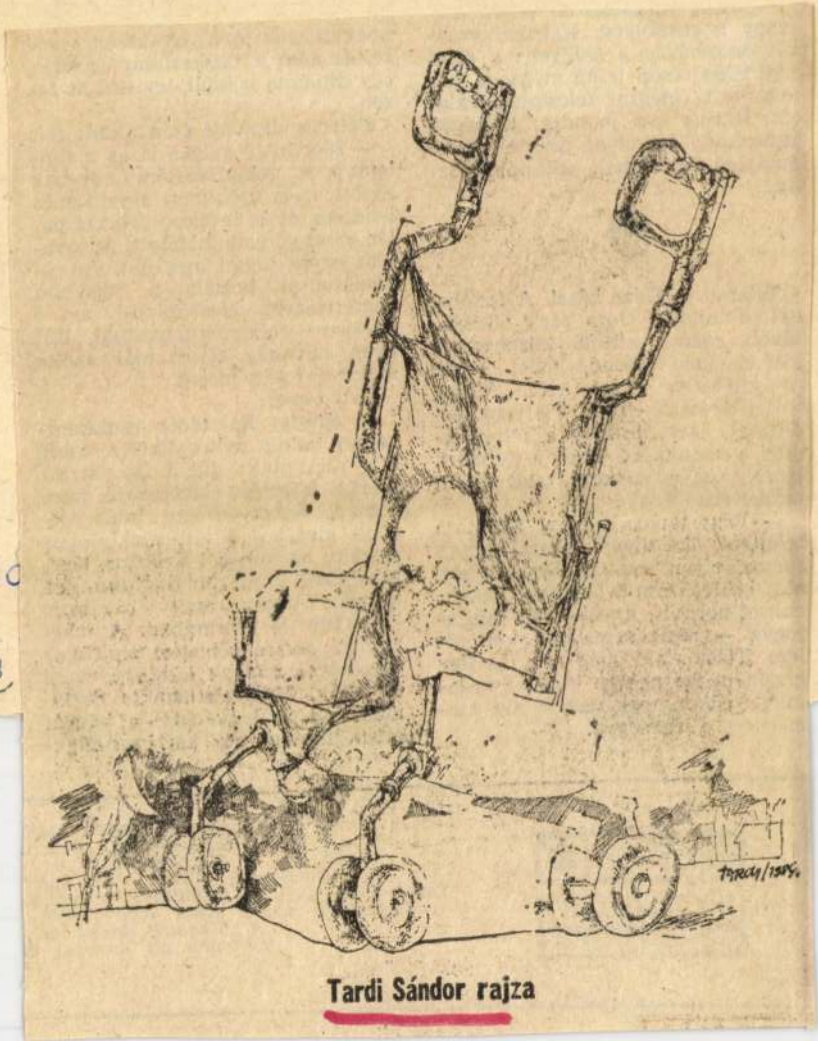

Tardi Sándor rajza

Tardi 10

Élet

15

XXIX/10

ziba visz kézenfogva.

maimatok. A haveroktol a búcsúesten kaptam egy kis bronzfigu-

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

Főszerkesztő: BATA IMR
Szerkesztőség: Budap
KÉZIRATOKAT ÉS
Kiadja: LAPKIADÓ VÁLLALAT
Felelős kiadó: SIKLÓSI NORBERT vezérigazg
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető:
a „Kultúra" Könyv és
Előfizetési díj havonta 3

Tardi Sándor, grafikus

Tardi Sándor rajza

Tardi Sá

2.

XXIX/9

Közösségi

A Mama Velencében járt tavaly. ládok tízezrei, a városi vagy vá-

Tardi Sándor

OMBAT, 1985. OKTÓBER 26. NÉPSZAVA

Tardi Sándor **MAGÁNY**

vizsgálgatta, annak kutya baja nem volt. Sőt az orvos sztetoszkópját elvéve, ő hallgatta meg a doktor szívverését.

— Azt hiszed, én nem tudnálak meggyógyítani? — kérdezte meggyőződéssel. Az orvos mit hitt, mit nem, ez más dolog. Édesanyjukat mindenesetre figyelmeztette:

— Lehetséges, sőt valószínű, hogy a betegséget a kisfiú is megkapja. De annyi baj legyen, legalább együtt átesnek rajta.

Menyus a betegség átvételének még a hírére is felháborodott:

— Mit gondolsz? Én is ilyen ronda pettyes leszek? Jól néznénk ki! — mondta az orvosnak felháborodottan.

Édesanyjuk nyugtatni próbálta:

— Megkapod. Együtt játszottatok. De ebbe senki nem hal bele.

— Nem leszek pettes! — erősködött Menyus sírásra görbült szájjal.

— Nem pettes, hanem pettyes! — javította ki Csil-

ség mindent megfordít. Es ez nem igazság!

Mennyire így érezte a következő percekben, azt elmondani nem lehet. Mert már nemcsak Apja volt velük, de megérkezett a Mama is. Ráadásul még nagyobb csomaggal, mint szokott. Hozott késői cseresznyét, körtét,

Gerő János

Menyhárt, M

tejcsokoládét meg sok-sok pusziť. De ezt most nem ő kapta, hanem Csilla. És a Mama még külön is foglalkozott Csillával. Duruzsolt neki.

— Jól csinálod, mondhatom! Más gyerek óvodás korában átesik rajta, te meg most kezded? Nem baj, csillagom! Ha Apja nem tud már itthon maradni, a Mama itt

Tardi Sándor

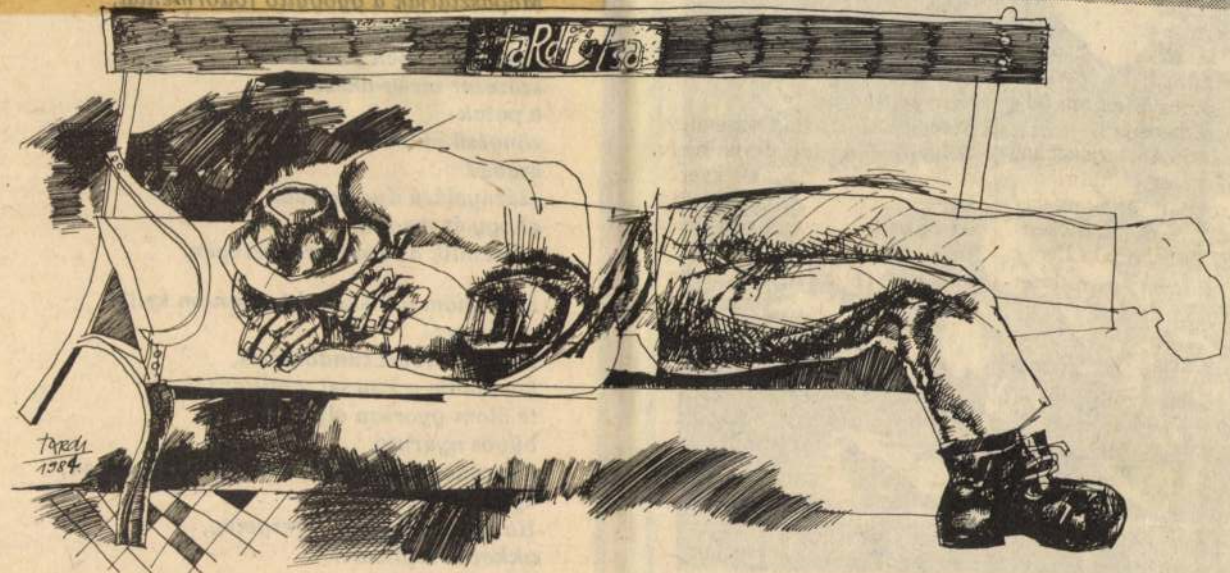

Tardi Sándor

SZIESZTA

Ujvidék

1985. VIII. 17.

UDVARON

Tardi Sándor

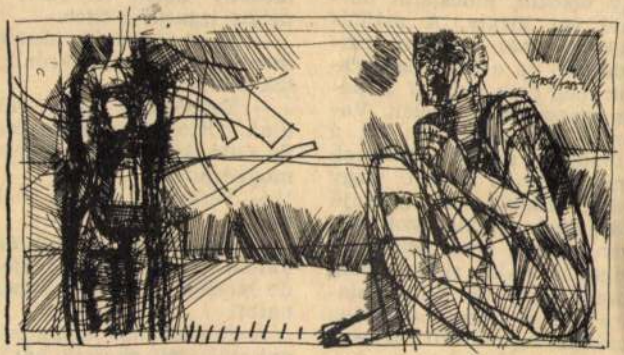

Tardi Sándor **VÁRAKOZÁS**

Veprovac
1985. XII. 14.

Tardi Sándor

Nefelejcs
1985. VI. 8.

Tardi Sándor

ÚTÉPÍTŐ

magyarság sorsának alakulásáról történelmi méretekben gondolkodni tudó író alkotása.

A Foksányi szoros témája szintén egy történelmi kudarc körülményeit vizsgálja, a Bosznia-Hercegovina-i okkupáció előtti politikai-diplomáciai katonai elképzeléseket és azok mozgató rugóit. 1872-től indul a cselekmény; egy voltaképpen jelentéktelen személyiség, Domahídy Ágoston belgrádi alkonzul a központi szereplő, akinek emlékiratként született meg a regény. Magyarország a kiegyezés óta a per-

Tardi Sándor

Veszprém
1985. VIII. 18.

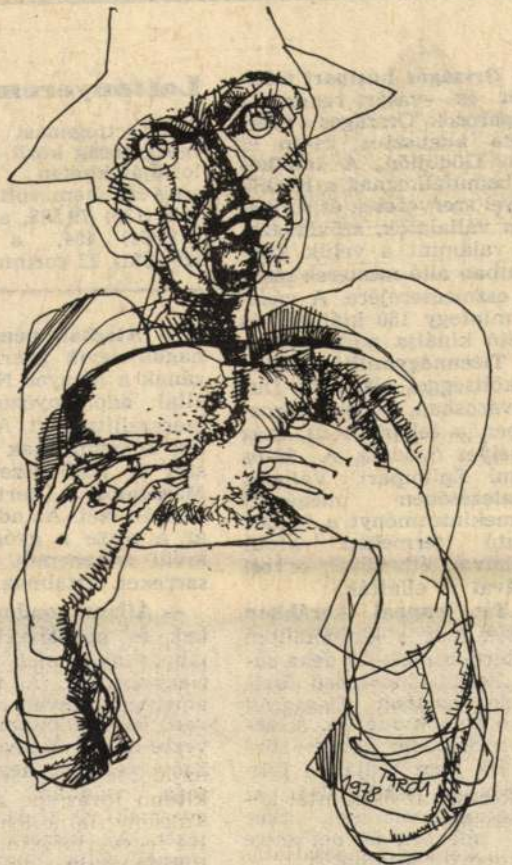

Tardi Sándor **ÚJ KENYÉR**

kezdték meg a kimondottan nagytermésű, 20—25 deka súlyú „Ford" elnevezésű őszibarack szedését Csongrád megye homokvidékén. A szedést a rekkenő hőség sürgeti. Ha nem tudják a fákról gyorsan leszüretelni, az értékes gyümölcsöket, akkor azok túlérnek és befőzésre már nem használhatók.

kek és nevelőszüleik köz
tábora nyílt meg szombat
Nagyvisnyón. A táborozás
amelynek hetven résztvevő
van, első alkalommal sze
vezte meg a Magyar Úttörő
Szövetségének megyei elnök
sége, valamint a megy
gyermek- és ifjúságvédő in
tézet. Az újszerű kezdemé
nyezés célja, hogy a közö
programok révén tovább erő
södjön és tartalmasabbá vá
jon az állami gondozottak
nevelőszüleik közötti kapcs
lat.

Cseres Tibor

Egy szem-éremgyűjtő túlzásai

(regényrészlet)

Érmek és szemérmek

Bajzáth Géza és erdőmérnök mellőzött sorstársai nem értettek a munkalassítás időt húzó módszeréhez, jóval a megbízatás esztendeje előtt, csaknem teljesen felmérték a honi akác-probléma minden zegét-zugát.

A paksaméta, amit Bajzáth a Gazdasági Fejlesztési Tanács elnökének asztalára adott, szinte a kapott feladat befejezését mutatta, de további s önként megvilágítandó részletek előterjesztésének ígéretével még néhány heti, talán néhány hónapos munkára kötelezte a koros erdész-társaságot.

Fölösleges volna az egész előmunkálatot ide iktatni, elég, ha a vizsgálódások irányaiba, erdővágataiba engedünk valamelyes kitekintést, azaz beavatást. Íme:

Hazánkban az erdei akác részint hatalmas erdőket alkot (Nagyalföld), részint szétszórtan tenyészik (Szabolcs). A legnevezetesebben akácos vidékeink, már az említett Nagyalföld, aztán Dunántúl, meg Nógrád és Pest megye. Ez utóbbi 86 000 hektárt ad, Zalában 28 000 hektárt találtunk, Nógrádban 26 000-et, Csongrádban 16 000, Somogyban 14 000, Hajdú megyében 12 000, Szabolcsban 10 000, Fejérben 8 000 hektár akácos díszlik, Győr-Sopron akácterülete 8 000 hektár, Veszprémé is éppen ennyi, Bácsé is. Tolnában 7 000, Komáromban, Baranyában, Vasban 5-5 000 hektár akác virágzik, Borsod-Abaúj-Zemplénben valamivel több mint 10 000. Hevesben és Szatmárban 2-2 000 hektár a felmért hasznos terület.

A felmérés részletesen foglalkozik járásonkénti, sőt a legdúsabb termőhelyen a falvankénti lebontással is. Ehelyt azonban eltekinthetünk az efféle egyhangú részletezéstől.

Érdeklődésre tarthat számot azonban a méhészeti vonatkozású vizsgálódások némely megállapítása.

Az akác méhészeti jelentősége megbecsülhetetlen. Legbiztosabb tömegvirágzást nyújtó mézelő növényünk. Rövid ideig, helyi klímánként 10-12 napig virágzik, de igen bőséges nektárforrás rövid virágzása ellenére is. Vándorlással a virágzási, nektárszerzési idő derekasan meghosszabbítható. Sokhelyt egész évben az egyetlen mézelő növény.

Kockázat: ha a virágzás túl korán és rövid ideig tart. (Ezért szükséges lenne a jelzőszolgálat tájankénti megszervezése.) A korai virágzás további kockázata: ha a méhcsaládok csak az akácvirágzás után érik el teljes fejlettségüket. A családokat serkentéssel ki kell fejleszteni az akácig. De még akkor is érheti a hordást fagykár és a virágzáskor szeles, hűvös, esős, eredménycsökkentő időjárás.

Az akác langyos éjszaka utáni meleg napon, mintegy 30 celsius fokon vagy ennél nagyobb hőmérsékleten mézel legjobban homoktalajon. A hordás idején és végén a mérleges kaptár naponta 1-2 kilogrammal gyarapszik. Sőt, derekasan napi 8-10 kilóra is lehet

s ölel, ha ölelőre akad.
Mit akar itt ez az egy ember?
— kérdenéd, ha volnának még
választható válaszok és távlatok
a templomtalan száműzettetésben.
Talán csak tengerre vágyik
s valódi csúcsokhoz közelít
magára maradottan is.
Mit akar itt ez az egy ember?
— kérdezed, s ő felel tán tétován,
mert ami számára elviselhetetlen,
az alatt a század is összeroskad,
mondja, bár a huszadik
e téren is rendhagyó.
...S pogány szentek irgalmával
élni, csak élni —
irgalmatlanul!

I.

gással időnként Genfbe, New Yorkba vagy akárhova rendelik, s a vezetők mennek, sőt, örülnek, hogy mehetnek.

Dragan Veselinov, az egyik legismertebb publicista írta február végén azt a cikket a belgrádi *Vreme* hetilapba, amely a felelősséggel foglalkozik.

„Amikor Milosevics bejelentette, hogy hadat üzen a bűnözésnek, egész Belgrád nevetett. Talán csak nem fogja elpusztítani az államot? – kérdezték a cinikusok.

Lehetséges-e Szerbiában letörni a bűnözést anélkül, hogy elfognák Milosevicset, hogy feloszlatnák a Szerb Szocialista Pártot, hogy letartóztatnák a képviselőház többségét és a kormányt, a rendőrséget és a vezérkart? (...)

Hamarosan öt éve lesz, hogy Milosevics törvényellenesen beköltözött más házába. Egy törvénytelen cselekedet tehát hamarosan elévül. Ebben reménykedik a többi ház- és lakásbitorló és fosztogató Belgrádban, Herkócán, Szlakankamenben és máshol. Mindannyiunk számára még a háború előtt ott volt a példa, hogyan lehet ezt Belgrádban, a legmagasabb szinten megcsinálni. A hatalom – amelynek élén a köztársaság elnöke áll – jellegénél fogva arra készteti az államot, hogy nap mint nap megszegje a törvényeket és újabbakat hozzon, amelyek még az előbbieknél is rosszabbak.

Ki felelt a polgárok devizatakarékának állami elrablásáért, ki felelt a hazai banktőke törvénytelen átutalásáért, ki felelt a rendőrségen a belgrádi kábítószer-csempészek, devizaüzérek és bérgyilkosok védelmezéséért, ki a felelős azért, hogy 1989-ben törvénytelenül hárommilliárd dollárnak megfelelő dinárt nyomtattak, s hol van az állami devizatartalék megvásárolt része, ki a felelős a titokban és törvénytelenül történt fegyverkezésért, ki a felelős azért, hogy törvénytelenül és módszeresen sovinizmusra és testvérgyilkos háborúra uszították a lakosságot (...) ki a felelős azért, hogy Cipruson keresztül belgrádi pénzből törvénytelenül finanszírozzák a Jelcin-ellenes nacionalista ellenzéket Moszkvában, ki felelt annak az állami rendszernek a kialakításáért, amelynek segítségével a sajtó és a televízió révén politikailag megtévesztik a lakosságot, ki felelt a társadalmi tőke törvénytelen állami nacionalizálásáért és a províziókért (...) ki a felelős azért, hogy az állam törvénytelenül nem fizeti ki a parasztoknak a búzát, a munkásoknak a szavatolt fizetést – és ki szedi be a kamatot az elfektetett pénzért, ki a felelős a nyugdíjalap és a betegbiztosítási alap törvénytelen felhasználásáért, ki a felelős a választások állami meghamisításáért (...) ki a felelős annak engedélyezéséért, hogy Karadzsics fegyveres járőrei Szerbiában boszniai menekültek után vadásznak..."

Kelletlenül és viszolyogva idézget az ember hasonló cikkekből, hírekből, hiszen egy államfőt támad a cikkíró. Illik ezt? Kétszer is meggondolandó. Meg, s ha a tények ismeretében nem idézzük az ilyen cikkeket, akkor csakugyan elmondhatjuk magunkról, hogy vétkesek közt cinkos, aki néma.

Nincs

A világ úgy tudja, hogy a gazdasági zárlatnak nincsen hatása. Nem erről tanúskodnak az újsághírek. A *Magyar Szó* február 24-i számának vezércikke ugyanazt a címet viseli mint ami fentebb olvasható: Nincs. „(...) a parasztoknak kedvezményes üzemanyagárat biztosítottak. Ehhez minden megvolt, meg is van: az ár, a rendelet, a bónok, az elosztás módja, az elsőbbségi jog, csak éppen üzemanyag nincs (...)

TARDI Sándor

(...) Nisben például máris kiszabták a napi kenyéradagot. Kukorica sincs (jólle denki mindent kukoricáért akar külföldről beszerezni), hiszen a termelők jóré eltüzelték más fűtenivaló híján".

Hogy Nisben nincsen búza vagy kukorica, nem nagyon feltűnő, nem kimondottan gabonatermő vidék Szerbiának az a része, de hogy a zsíros Bácska lakói is kenyérszűkében legyenek, arra nem volt példa a szocializmus alapjainak lerakása és építése óta. Meg most. Ugyanaznap, amikor az idézett vezércikk jelent meg, a lap belső oldalán volt olvasható ez a kishír:

„Változatlanul hiánycikk a kenyér Horgoson, és állítólag Kanizsán [Magyarkanizsán] is hajnalban kell kelnie annak, aki kenyeret akar venni és enni. Keveset küldenek a boltokba a kenyérgyárak, utánrendelést nem fogadnak el, a magánpékek viszont nem kapnak lisztet az árutartalékokból. A búzatermő vidéken liszt- és kenyérhiány bőszíti fel és keseríti el az embereket. Már a régi római mondásból, miszerint panem et circenses, nekünk már csak a második fele maradt meg."

Kenyér máris kevés van, őszre még kevesebb lesz. Ilyen üzemanyag-ellátás közepette a tavaszi vetés jórészt elmarad, a téliszántás már elmaradt. Az ősszel még úgy-ahogy megművelték a búza alá a földeket, de téli és tavaszi fejtrágyázásra már alig-alig kerül sor. Részint, mert február végén még nincsen műtrágya, másrészt ha lenne is, a parasztoknak nincs pénzük, hogy megvehetnék.

A kenyérhiányról szóló vezércikk ezzel a mondattal fejeződik be: „Nem lesz, de azt olcsón mérik!"

Molnár Tamás:

Korunk három alapgondolata

Merész cím, és túlzásnak látszó. Az amatőr bölcsész azonnal arra gondol, hogy „pluralista" korunk sokkal több alapgondolatot tart nyilván, hiszen százával burjánoznak az egyetemek és ezrével minden évben a nemzeti és nemzetközi kongresszusok. De ha már hárommal megelégszünk, azokat bizonyosan az elismertek és divatosak közül kell kiválasztani, és akkor a nagy tekintélyek kerülnek sorra: a német ősatyák (Hegel, Husserl, Nietzsche), az ugyancsak német vagy német nyelvű közelebbi források (Heidegger, Wittgenstein, Gadamer, Karl Popper), a francia, olasz és amerikai utánzók (Ricoeur, Derrida, N. Bobbio, R. Rorty). Érdekes megemlíteni, hogy ezeket és légiónyi mást, egy ugyancsak korunkbeli filozófus, J. Maritain, egyáltalán nem tartotta filozófusnak. Ezeket írta róluk: „Sokat tanultam Descartes óta egészen Ricoeurig a sok híres gondolkodóktól, alkalomadtán még stílusukat is élvezettel olvastam. A baj csak az, hogy ezek nem filozófusok, mert a valóság, a realitás világa nem igen érdekli őket; csupán a saját agyukban felötlő képeket és fogalmakat elemzik. A világ mint olyan nem szerepel gondolatukban, könyveikben."

Ilyenképpen nem is olyan balgaság kimondani, hogy filozófiánknak manapság is csak három alapgondolata van és hogy ezeket három francia bölcselkedő formulázta meg, természetesen ők ezeket még régebbi filozófusoktól vették át és új stílusba ültették. A három: Montaigne (nemrég ünnepeltük halála négyszázadik évfordulóját), Descartes és Pascal. Mondhatnánk, hogy örök értékű beszélgetést folytattak, bár születésük/haláluk elválasztotta őket egymástól, és csak Descartes és a nála jóval fiatalabb Pascal találkozott kétszer, rövid pár órára, 1645-ben és '47-ben. Miről beszélgettek? Először mértanról, másodszor az idősebb ember orvosi tanácsokat adott a fiatalabbnak. Semmi érdekfeszítő. És akkor Montaigne már több mint fél évszázada halott volt.

Ennek ellenére, a háromoldalú párbeszéd alapvető volt akkor és az is maradt, bár időközben legalább egy tucatnyi filozófiai „forradalom" zajlott le. Tegyünk rögtön egy-egy címkét a három bölcs gondolatjáratára: Montaigne *szkeptikus* volt, miután végiggondolta a görög Pyrrhot, a cinikus iskolát, Epikuroszt és a sztoicizmus nagyjait; Descartes a *tudományt* helyezte új filozófiai alapokra és így őse a modern szisztémáknak és a technológiának; Pascal pedig az ember *lelki meztelenségét* kutatta, istenben találva meg a kockázatos választ Montaigne kételyére és Descartes állításaira – melyek maguk is csak az értelem imbolygó egylábára támaszkodnak. Látjuk tehát a párbeszéd kialakulását: az emberi értelem rövidsége, a ráció dicsőítése, és az egymásnak ellentmondó tézisek feloldása a hitben, amely nem racionális, hanem abból következik, hogy tragikummal átitatott helyünk a kétely és állítás között van.

E három filozófus nem volt egyetemi tanár, inkább „magánzók" voltak, polgármester, katona, vagyonos fiatalember. Így elkerülhették a fontoskodást és a zsargont, olvashattak mást is, mint szakirodalmat, idézhették a Bibliát, a költőket, a világutazókat, a régi bölcseket. Tudjuk, hogy Pascal olvasta Montaigne-t, valószínűleg Descartes is; Descartes nem olvasott semmit Pascaltól (a *Pensées* ennek halála után jelent meg) és Pascal ismerte Descartes műveit, melyek ellen irányította a „Gondolatok" oroszlánrészét.

Lássuk Montaigne-t közelebbről. Ezt írja „Raymond Sebond önvédelmében": „Semmi sem maradandó a létben, sem a természetben, sem pedig belső életünkben." Ez általános alapja modern filozófiánknak, és Nietzsche alátámasztotta: Sem a gondolatnak, sem a létnek nincs fundamentuma, nincs metafizika, nincs Isten. Fent maradhat akkor a közösség, a társadalom, az állam, az egyház? Igen, a szerződéses konszenzus bázisán, amíg egymással megegyezünk, állítja a modern filozófia és állam- meg jogtudomány. Már Montaigne kimondta: „Csak az ostoba biztos a dolgában, hiszen nincs semmi kapcsolat a látszat és saját énünk között... Mindnyájan egy folyamatban úszunk, minden változik, a bíró is meg az ítélet."

A felületről nézve, Pascal megegyezik ellenfelével, Montaigne-nyal: a filozófia nem emel föl bennünket a mindent átható tudatlanság fölé; gyengeségünk jele, az ok és okozat láncolatára építünk szisztémákat. Montaigne tovább is ment: „Alig hiszem, hogy Epikurosz, Pythagorasz vagy Platón komolyak voltak, mikor az atomot, az ideát, vagy a számokat ajánlották, mint végső magyarázatot; talán csak hírnevüket óhajtották így megóvni." Ha Descartes élt volna mikor Montaigne ezt írta, reá lett volna érvényes, hiszen ő is, ilyenformán, hírnevet hajszolt, mikor a rációt jelölte meg mint a biztos ítélet közvetítőjét.

Pascal sem fogadta el a ráció legfelső bíróságát, de ő nem Monaigne nyomdokában járt. Ez utóbbi már a modern utópiánizmus előfutára, és míg a kételyt meg tudatlanságot emberi gyengeségnek tartja, nem zárja ki egy Descartes megjelenését, aki meggyógyítja ezt a tökéletlenséget. Ez az irányzat döntő lett az utolsó négy évszázadban: minden mást eltörölve, a ráció javítja ki az emberi hibákat és tévedést. Kant is ezt tartotta, miután szembekerült egy másik kételkedővel, David Hume-mal. Sem Descartes, sem Kant nem hitte, hogy a ráció mindent megvilágít, hanem azt, hogy a ráción kívül nincs érvényes ítélet, minden mástól meg lehet és meg kell szabadulni. Ma már a ráció köre bezárult körülöttünk.

Pascal tisztábban látott, mint két nagy kortársa, vagyis azt, hogy az értelem – hiába fogja azt Kant, fontoskodóan, „tiszta észnek" nevezni – nem képes az embert kielégíteni. Descartes ellen, aki a „szenvedélyek geometriájáról" érkezett, Pascal azt vallotta, hogy az ember nem egyenlő értelmével, hanem hogy lényege az attól való távolságban áll. Előrelátva az egzisztencialista tanúságot, Pascal abban látja a tragédiát, hogy minket saját lényegünk nem elégít ki, abból mintha ki akarnánk lépni; az értelem határain túlra.

Descartes nem mondana nemet. Belátja, hogy nincs tévedhetetlen igazság, csak Isten az, de ő a szisztémán kívül áll. Elég tehát egyedül az értelem: Kételkedem, tehát gondolkodom, tehát vagyok. A kérdés az, elégséges-e ez ahhoz, hogy a világot megértsük, felépítsük? A rációt lehet-e *terra firmának* tekintenünk? Igen, válaszolja Descartes, de elemzése körben jár: a tudomány megcáfolhatatlan az értelem által, de azért, mert az értelem szabja meg határait, a *modus operandi*-ját. Vagyis: tudományunk azért ad biztonságot, mert az értelmet szabály szerint vezetjük. De ki szavatolja a szabályok helyességét?... és így tovább. Odüsszeusz is bárkája árbocához köttette magát, ez azonban nem biztosította őt afelől, hogy a bárka nem süllyed el. Fogalmazzuk meg még egyszer: Nem tudunk semmit teljes biztonsággal, játsszuk hát a játszmát az értelem szabályai szerint. Nem tévedhetünk, mert mi szerkesztjük a formulákat, az egyenleteket, az értelmezést, a tények önkényes hálózatát – és megegyezünk abban, hogy ezt valóságnak tekintjük.

Descartes illúziókat fogalmaz, feleli Pascal, mindent a saját maga által definiált rációra épít. Ez lehet a valóság egyik ábrázolása, de az ember túl komplex lény ahhoz, hogy e koordinátarendszerben maradjon és kényelmesen érezze magát. Descartes-nak tudnia kellene, hogy ezt az álláspontot maga fabrikálta, hogy nem felel meg feltétlenül a valóságnak. Az *én* a saját meséjét tudománynak és tudományos törvénynek nevezi; ezzel nem került a valósághoz közelebb. Máshol van az ember igazsága, teszi hozzá Pascal kritikájához. Híres a jegyzete: az ember egy közbeeső lény, a végtelen nagy és végtelen apró között, egyik oldalán angyal, másikon szörny, itt a mértani mérce, ott a lélek gyötrő rezdülése. Mikor kinyújtjuk kezünket az egyik felé, megbotlunk a rend és igazságosság között, a jó és gonosz között, szórakozásvágy és az egyedüllét között. Az ember magában hordja határait, de lázad ellenük. Az eredmény tragédia, elégedetlenség saját természetünkkel. Isten után vágyunk, aki az egyetlen alap.

*

Miért mondhatjuk, hogy Montaigne, Descartes, Pascal nagy vitája tartalmazza a meginduló modern filozófia útirányait, sőt érkező pontjait? Ezek az irányok a három említett alapkérdés egyikére épültek és épülnek ma is. Montaigne nyugodt pesszimizmusa a mai *humanista* lelki alkatában jelentkezik ismét: etikája úgy fordul, mint a mindennapi életben fellépő fontosabb események. „A filozófia, írta Montaigne, akkor elégít ki igazán, mikor hiúságunk ellen indít támadást és elismeri saját gyengeségét, határozatlanságát." A *természettudós* Descartes volt az első, aki megértette, hogy a valóságnak nem lehet abszolút alapot szerezni, hogy a valóság egy elméleti konstrukció, melynek belső összefüggései vannak, melynek jeladásai egymáshoz viszonyulnak, de mindez vajmi külső utalás nélkül. Modern tudományaink, akár matematikai akár társadalmi, ezt az álláspontot fogadják el, és csak homályosan érzékelik, hogy a mókushoz válunk hasonlóvá, amely azt hiszi, halad, de igazában helyben állva fut ketrecében. Az egyetlen téves gondolat, kiáltott fel Nietzsche, azt hinni, hogy van igazság. Kérdezhetnénk persze, vajon Nietzsche saját gondolata – a kivétel?

És Pascal? Ő nem ért abban egyet, hogy az ember megtalálja lényegét a természetben, az értelemben, társadalmi helyzetében vagy a tudomány mindenkori állásában. Inkább egy tragikus valaki, mert ellentmond lényege minden összetevőjének. A *Pensées* 348. cikke szerint: „A világegyetem elborít engem kiterjedése által; egy gondolatom elég ahhoz, hogy felöleljem". És a 347. gondolat, mint dörgés a villám után: „A világ nem tud arról, hogy engem összetör; de én tudatában vagyok annak, hogy túlmegyek rajta."

Az élet tragikus megérzése (ahogy Unamuno könyvének címe is utal rá) leselkedik korunk filozófusaira, ámbár ezek, mint a világmindenség, erről nem tudnak. A lélek embere, a 17. vagy a 20. században, túl ér rajtuk, mivel érti, hogy az emberi lény titkának tudományos vagy humanisztikus kutatása minden században zsákutcába jut. A mi századunk látta, hogy egy nagylelkű humanizmus a jeges sztyeppe és a gőzölgő dzsungel gulágjaiba torkollik. A tudomány buzgó Argus szeme laboratóriumaiban alfa, béta, gamma embriókat gyárt, mint Huxley *Szép új világában*. Ez azt jelenti, hogy Descartes tűnődése az abszurdumhoz jutott: a valóságot ma úgy fogalmazzák, mint egy logikailag összetett mondattani tételt. Az a világ amelyen az értelem volt hivatott képességeit gyakorolni, nem tárgya többé a filozófus vizsgálódásának.

*

Milyen bölcsességet vonhatunk le három filozófusunk képzelt diskurzusából? A modern filozófia küszöbén megszemélyesítik a jelenkori álláspontokat és zsákutcákat. Kortársaink a rejtélyt igyekeznek az emberek életéből és képzeletvilágából kirekeszteni, a mindenható tudománnyal helyettesíteni. Ez volt Descartes fauszti ambíciója, ebben kételkedett Montaigne, ezt cáfolta Pascal. Montaigne kitette a figyelmeztető táblát: az értelem, mint a többi fakultás, labilis, törékeny, csalafinta. Pascal messzebb ment: a biztos ítéletnek nem lehet csupán emberi fundamentuma; ami emberi, az tévelygő, ábrándkép, a szeszély játéka. De van Isten (Montaigne-nél alig, Descartes viszont rendszerén kívül helyezi), aki engedi, hogy a játszmán fölülemelkedjünk. Ne felejtsük el, Pascal nem csak filozófus és misztikus volt: kora egyik nagy fizikusa is, aki 9 éves korában, saját erejéből, újra felállította az euklidészi mértan első 32 tételét. Egy széndarabbal, a padló kövén játszadozva.

Haladt-e a filozófia négyszáz év óta? Ha a technológia úgynevezett vívmányait nézzük, Descartes győzött. De egy deszakralizált világban Montaignének több követője van, mint valaha, és ezek már nem élnek nyugodt közönyben. A tudomány és a kétely zsákutcában, a gondolkodók újra felveszik a pascali fonalat: Kierkegaard, Bergyajev, Sestov, Simone Weil. A géppel szemben, újra éled az ember – és a filozófia.

P. R. D. Byrd:

Földalatti tűnődések Londonból

Tardi Sándor grafikája

Tizenegy óra múlt. Hazafelé a földalattin a munkából, azaz a Nemzeti Színházból. Az északi vonal „the Northern Line" valószínűleg a legmizerábilisebb a „Misery" vonalak közül. Ámbár mostanában sok a régiség minden vonalon. Lassan lejár az állomány használati ideje. Pár héttel ezelőtt egy sín elrepedt Tooting felé. Nagy zavart okozott. Gyakran bombaveszély miatt nem állnak meg valamelyik állomáson. Egyik este Kenningtonból kellett rohannom a színházba, mert Waterloonál nem álltunk meg. Huszonöt perc gyors gyaloglás: katonadolog. Öt perccel az előadás kezdete előtt estem be az ajtón. Ma este azonban elég simán megyünk. Tegnap sokáig kellett várni: kora délután egy IRA-bomba robbant a „Sussex" pubban, a Covent Gardenben; az ilyesmi sokszor okoz egész napi zavart a földalattin. Egy ember súlyosan megsérült; egy betegápoló, Mr. Heffer, aki két nap múlva meghalt. Egy ebédszüneti pubozástól. A médiában nem vert fel nagy port a halála: csupán egy újabb név az állandó észak-írországi krízis áldozatainak hosszú sorában. A húszéveseknek ez valóban állandó, mert más helyzetet nem ismertek soha.

Camden Townnál átszállok, mert késő este nem lehet követlen vonalat kapni Finchley felé, ahova én igyekszem. Néha ilyenkor is csúcsforgalmi zsúfoltság van a peronon, de ma este kevés az utas. Beszállok, leülök további olvasásra. Az ajtózárás előtti utolsó pillanatban beszáll egy fiatal, toprongyos fiú, s valami kartondoboz letépett oldalát nyújtva maga előtt, amire ceruzával ráírta: éhes, hajléktalan, és hozzátette, ami szokatlan, hogy mélyen letört. Ez utóbbit nem lehetett kétségbe vonni. A velem szemben ülő, jól öltözött, magányos, értelmes arcú, középkorú nő habozás nélkül aprópénzt szed ki a táskájából. Követem a jó példát egy ötvenpennyssel és még egypár pennyvel. Ezt ritkán teszi az ember, legtöbbször szándékos érdektelenséggel elnéznék felette, de ebben a fiúban valami szokatlan, súlyosabb igény rejlik. Az egyik penny leesik és kicsit zavartan lehajolok érte. De a fiú megelőz. Amikor továbblép, megérzem erős, mosdatlan szagát. Figyelem, ahogy halad tovább az utasok között. Külföldön láttam először koldusokat, gyerekkoromban, Észak-Afrikában, Ceylonban. Legtöbbjük súlyos rokkant, igazán elgyötörve könyörögtek, sokszor vékony, nyávogó hangon. Erre emlékezve nehéz elhinni, hogy a koszos, rongyos, de jó húsban lévő angolul beszélő, csöppet sem megalázott fiatalok valóban koldusok.

Megijedtem, jobban mint a font leromlásától, mint a 30 000 bányász elbocsátásának hírétől vagy mostani lelkes támogatóiktól, akik a 86-os bányászsztrájk idején le se köpték volna őket. Jobban, mint a gazdasági csőd miatt a kormányba vetett bizalom elpárolgásától: ma este, nálunk, Angliában láttam egy „harmadik világ"-beli angol koldust. És aztán? Pesten, három héttel ezelőtt láttam a Kossuth Lajos utcában egy féllábú cigányasszonyt, egyik lábát maga elé nyújtva, a botja mellette, hátát egy betonoszlopnak támasztva, és keze imára kulcsolva koszos az arca előtt, folyamatosan, ritmikusan remegve. Ez, gondoltam, valódi, mielőtt a Camden Town-i fiút láttam volna.

Mit vár egy társadalom a koldusaitól? Öngyalázást vagy szerény tárgyilagosságot? A Krisztina körúton, anyósom ablakán kinézve, láttam három hajléktalan férfit egymás után kapargálni a kukában. Esőtől ázottan, kalap nélkül, mindegyik szinte finoman szétszedte a szemetet, kiválogatva a neki hasznosat, és aztán mindent rendesen visszaraktak a kukába, rácsukták a fedőt és elmentek, kezeiket egy kicsit egymáshoz dörzsölve. Ez lenne számukra a megfelelő kiút? Hogy megmutassák, bár nem illő hozzájuk ez a szerencsétlenség, mégis szerényen, becsületesen elviselik? Lehet.

TARDI Sándor graf.

A poligámia meglepetése
„Nem vagyok meggyőződve arról, hogy mindegyik valódi eunoch."
16. oldal

Sürgös telefax
„Ott fogsz te sírni, és ott fogsz te telefakszni, ahol senki se lát."
19. oldal

Új MAGYARORSZÁG magazin

III. évfolyam, 89. szám 1993. április 17., szombat

SZERKESZTI: D. SZABÓ EDE

Korunk három alapgondolata
„Haladt-e a filozófia négyszáz év óta?"
14. oldal

Földalatti tűnődések Londonból
„Az ajtózárás előtti utolsó pillanatban beszáll egy fiatal."
14. oldal

Pomogáts Béla:

Európai és magyar régiók

Európa valamikor a régiók Európája volt, a „társadalmi piramis" közepén elhelyezkedő köznemes vagy városi polgár nem az ország, az állam, hanem a régió kormányzatával állott kapcsolatban. Valamely terület gazdasági, kulturális és politikai megszervezését nem az állami vagy birodalmi kormányzat, hanem a helyi hatalom végezte. A császári vagy királyi hatalom távoli és túlságosan magasan elhelyezkedő intézményként jelent meg, az emberek nagy többségének életét a tartományúr, a püspök, a városi tanács intézkedései tartották mederben.

A regionális egységek, tartományok és országrészek saját hagyományaik szerint fejlődtek. Persze előfordult, hogy idővel önállósították magukat, s kiválva a feudális állam keretéből szuverén országok lettek. Többnyire azonban megmaradtak a magasabb államszervezetek keretében: ezekből a magasabb és átfogóbb szervezetekből lettek később a nemzetállamok. Ezek a nemzetállamok, különösen amelyek csak a 19. század második felében jöttek létre, mint Németország vagy Itália, mindazonáltal későbbi fejlődésük során is fenntartották a belső régiók kereteit.

Mi több, ezek a keretek az államstruktúra felépítésében is szerepet kaptak, például Németországban, amelynek államszervezetén belül a tartományok: a „Land"-ok jelentékeny autonómiát élveztek és élveznek a jelenben is. Hasonló gazdasági és politikai jellegű régiók kaptak szerepet Nagy-Britanniában (a történelmi országok: Anglia, Skócia, Wales és Észak-Írország), Ausztriában (az egykori „örökös" tartományok), Olaszországban, újabban a decentralizált módon szervezett Spanyolországban (Katalónia, Baszkföld, Andalúzia), sőt Franciaországban, ahol a hagyományosan igen erősen érvényesülő központi hatalom néhány fontos kormányzati feladatot a tradicionális országrészek hatáskörébe utalt. Köztudomású, hogy a regionális autonómia elve érvényesül igen széles körben Svájc államéletében is: a kisebb régiók, az (egy-egy magyarországi megyének, sőt járásnak megfelelő) kantonok igen széles körű önkormányzat alapján intézik belső ügyeiket.

A történelmi Magyarországon az a fejlődés, amely a nyugati világban a regionális szervezetektől a magasabb, átfogó állami struktúrák irányába haladt, nem tudott igazán meggyökerezni. A középkori magyar királyság kétségtelenül tág teret adott a regionális fejlődésnek, s a hűbéri társadalom keretei között rendre kialakultak az igazgatási tekintben és még inkább gazdaságilag, illetve kulturálisan elkülönülő régiók. Nemcsak a magyar királyság később csatlakozott vagy meghódolt „társországaira", illetve tartományaira: Horvát- és Szlavónországra, Dalmáciára, valamint a déli határövezetet védelmező bánságokra gondolok, hanem a szűkebb értelemben vett királyságra- is, ahol például Erdély és némely időszakban az északnyugati és az északkeleti Felföld bizonyos regionális kormányzatokat kapott.

Ezt a fejlődést később – a magyar állammal és a közép-európai nagyhatalommal együtt – a török invázió törte meg. Erdély regionális önállósága viszont szintén a török hódítás hatására ebben az időszakban bontakozott ki, sőt fejedelemségként állami szuverenitást kapott, s egy időben – Thököly Imre uralma idején – Felső-Magyarország is hozzájutott némi bizonytalan államisághoz, noha ezt a nemzetközi politika nem ismerte el.

Később, a történelmi ország területi egységének helyreállása után és különösen a kiegyezést követőleg a magyarországi régiók inkább gazdasági és kulturális jellegűek voltak, s nem politikaiak. Sőt egészen az első világháború végéig egy erősen központosító államszervezés érvényesült, szinte a francia állambölcselet és gyakorlati etatizmus mintájára, holott talán okosabb lett volna fenntartani a regionális különbségeket, a viszonylagos önkormányzatokat, egyszersmind erőteljesebben támogatni az országos régiók, például Erdély és a Felvidék magyarságát.

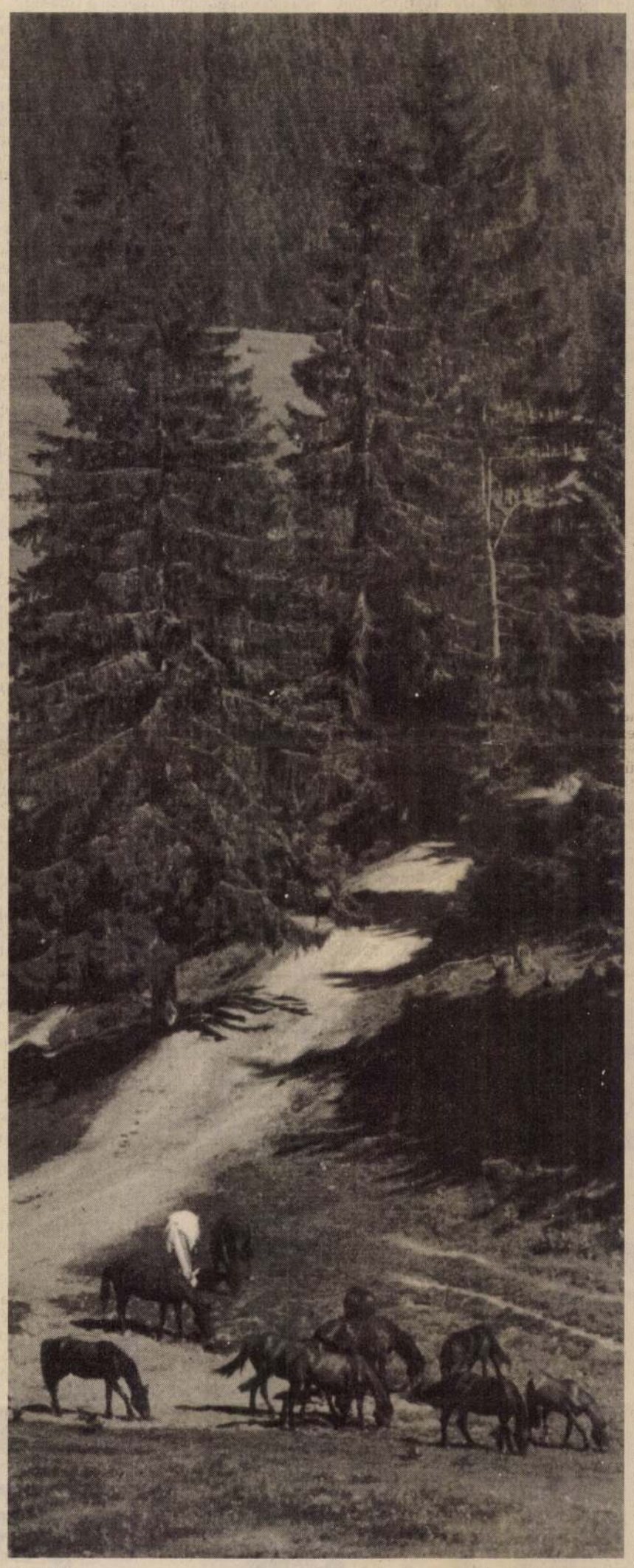

Csíki táj Kunkovács László felvétele

A nemzeti államok létrejöttéhez hasonlóan a nemzeti kultúrák és irodalmak is a regionális kultúrák közeledése, illetve egyesülése révén jöttek létre, mindazonáltal érezhetők voltak akár a 19., akár a 20. században azok a törekvések, amelyek a korábbi regionális hagyományok felújítását tűzték ki célul maguk elé. Mintha az államépítő s ennek megfelelően a nemzeti egység megteremtésére irányuló politika erősen központosító törekvéseivel szemben időről időre új öntudatra ébredtek volna a tradicionális történelmi és kulturális képződmények, a nemzeti kereten belül külön színeket képviselő népcsoportok, a nemzeti kultúrán belül külön karaktert mutató kulturális regionalizmusok.

A huszadik század első négy évtizedében Európa-szerte elterjedt „szellemtörténeti" iskola, amely kétségtelenül új gondolkodást és szemléletet hozott a 19. század második felében uralkodó pozitivizmus után, nagymértékben kedvezett e regionális irodalmak elismerésének. Általános visszhangot keltett két német tudós: August Sauer és Josef Nadler „tájirodalmi" elmélete, amely a nemzeti irodalom történelmi tájegységek szerint kialakult változataival foglalkozott, s a német irodalmon belül meg kívánta különböztetni a porosz, a szász, a bajor, a sváb, a thüringiai, a sziléziai, a szudéta és más hagyományokat.

A helyi irodalmi hagyományok ápolását, az irodalmi regionalizmusok fenntartását szorgalmazta a német „Heimatdichtung", illetve a francia „régionalisme" szellemi irányzata is. Az előbbi a német vidéki élet ábrázolását, a „romlatlan" falusi szellem kifejezését tűzte ki célnak maga elé, s a kulturális törekvéseket, úgymond, egységesítő városi irodalom ellen lépett fel tulajdonképpen konzervatív eszmék alapján. A francia regionalisták is a vidéki élet ábrázolására, a hagyományos „népi lélek" megszólaltatására törekedtek, midőn valamely franciaországi táj vagy éppen egy Franciaországon kívüli francia népközösség tradícióinak és lelkületének kifejezését tekintették feladatuknak. Ilyen módon vált például Charles Ferdinand Ramuz a svájci, illetve Louis Hémon a québeci (azaz a kanadai francia) regionalizmus elismert írójává.

Magyarországon kevésbé alakultak ki a regionalizmusnak azok az intézményei és hagyományai, amelyek a kontinens nyugati és déli részén oly elevenek és hatékonyak voltak. Kulturális régiók azonban a történeti Magyarország művelődési életén belül is létrejöttek, noha nálunk, ellentétben, mondjuk a német irodalommal, nem voltak igazán meghatározók az országrészek szerint történő kulturális elkülönülések, de még így is volt bizonyos szerepe a dunántúli, az alföldi, a felvidéki és az erdélyi szellemiségnek. Az irodalomban, a művészetben és abban a „közkultúrában", amely a mindennapi életben, a műveltebb társadalmi rétegek és csoportok gondolkodásmódjában, észjárásában, ízlésében, általánosabban szólva: mentalitásában jól megfigyelhetők ezek a regionális szokások és kulturális változatok.

Leginkább az erdélyi magyarság esetében, az ottani magyar társadalomnak ugyanis jól felismerhető kulturális hagyománya, sőt saját „erdélyi" identitása volt. Ezt nemcsak az önálló erdélyi fejedelemség kultúrája mutatta, hanem azoknak a korai „transzilvánistáknak", például Apor Péternek és Cserei Mihálynak a munkássága is, akik Erdélynek a Habsburg-birodalomba történt betagolása, vagyis a magyar korona országainak közösségébe való visszatérése után adtak nagyobb hangsúlyt annak a meggyőződésnek, hogy helyes volna fenntartani a különleges erdélyi hagyományokat és identitást, illetve később olyan íróknak, publicistáknak és államférfiaknak, mint Kemény Zsigmondnak a tevékenysége, aki ugyancsak nagy meggyőződéssel hangoztatta azt a követelményt, hogy Erdélynek a maga szellemi, politikai tradícióit kell követnie. Ez a meggyőződés mindvégig érvényesült a 19. században, az uniót megvalósító 1867-es kiegyezés utáni korszakban is.

A magyar kulturális régiók éppen e korábbi hagyományok következtében voltak képesek arra, hogy a Trianon utáni kényszerű helyzetben kialakíthassák a maguk nemzetiségi művelődését és tudatát. A Trianon után, bizony nem könnyen, mert igen nagy politikai és anyagi nehézségek közepette az utódállamokban kifejlődő magyar kultúrák egyszerre voltak a regionális tradíciók és a kisebbségi tapasztalatok, szellemi törekvések hordozói és képviselői. Egyszersmind azt a meggyőződést is kifejezték, hogy az anyaországtól elszakított magyarság kultúrája nem kíván elszakadni az „anyakultúrától", ellenkezőleg, annak tudatában végzi felelős munkáját, hogy a magyarországi, a kisebbségi-nemzetiségi (és az 1945 után emigrációban kialakult) magyar kultúrák együtt alkotják az összmagyar kultúrát: azt a „hazát a magasban", amelyről Illyés Gyula emlékezetes verse beszélt.

Amikor a magyar művelődés és irodalom belső felépítésére és közelmúltjára figyelünk, a regionális változatokat mindig figyelembe kell vennünk. Annál inkább, mert a magyar kulturális régiók nagy részét ma államhatárok választják el az anyaországtól, s Erdély, a Felvidék, Kárpátalja és a Délvidék ma nem pusztán regionális magyar kultúrát jelent, hanem az elszakított magyarság otthona is. Az irodalmi régiók terméséből természetesen csak az juthat el a nemzeti irodalom tartós és biztos értékei közé, ami a regionális „helyi színeket" egyetemes és átfogó igények és értékek jegyében rendezi el, a különféle régiók és irodalmi regionalizmusok mindazonáltal önmagukban is értéket jelentenek: hitelesítik és gazdagítják a művészi alkotást.

Amikor azon gondolkodunk, hogy miképpen lehetne nemzeti kultúránk egységét helyreállítani, kétségkívül számot kell vetni a nagyobb: például erdélyi, felvidéki, vajdasági, dunántúli, alföldi és kisebb: például székely, kalotaszegi, kárpátaljai, bácskai, debreceni, Balaton melléki irodalmi régiókkal. Annál inkább, mert a kulturális régiók általában nem írhatók körül állami és közigazgatási határokkal: összekötik a határ két oldalán élő magyarságot, és összekötik a régióban élő különböző nemzetiségeket, népeket. Mindez már a régiók meghatározásának újabb szempontját veti fel, a történelmi, gazdasági és kulturális hagyományok és érdekek által meghatározható nagyobb vagy kisebb térségek, illetve tájegységek ugyanis nem kötődnek okvetlenül a nemzeti lakóterület, a nyelvterület köréhez, átfoghatnak, különböző népeket, nyelveket és kultúrákat is.

A Bánság (Bánát) például igen karakteres történelmileg kialakult kulturális régió, amely egyszersmind többnemzetiségű (magyar, német, román és szerb) kultúrát jelent. Fontos tulajdonsága a viszonylagos gazdasági és kulturális fejlettség (szemben a szomszédos román, illetve szerb régiókkal), amely lehetővé tette, hogy a területén élő népcsoportok bizonyos toleranciával viselkedjenek egymás iránt. Ez a türelmesség alapozta meg a régió demokratikus hagyományait, amelyeknek igen nagy szerepük volt az 1989-es romániai átalakulások előkészítésében. Érdekes példa az az ugyancsak történelmi régió, amelynek, mondjuk, Kassa, Rozsnyó, Miskolc, Sárospatak, Sátoraljaújhely és Ungvár a vonatkozási pontjai. Ez a térség nemcsak hagyományos magyar történelmi és kulturális tájat jelöl meg, hanem a magyar–szlovák s kisebb mértékben a magyar–német és a magyar–ruszin kulturális érintkezések és kölcsönhatások termékeny földjét és bizonyos esetekben: műhelyét is megjelöli.

Végül is: a Kárpát-medence, mi több, Közép-Európa és egész Európa ilyen kulturális régiókból épül fel. Hiszen hasonló regionális rokonság található például az észak- és dél-tiroli övezet között, amelyek korábban szintén egyetlen közigazgatási egységet alkottak, vagy például a keleti lengyel és a nyugati ukrán tájak között. Alighanem a szellemnek és a hagyománynak ez a színes és gazdag regionális mozaikja alkotja Európa lelkét. Régiók Európája? Beszéltek, beszéltünk arról, hogy Európa államok, országok, nemzetek és kultúrák együttese, miért ne lehetne a tradicionális kulturális régiók hazája is? Hiszen, ha ezeket a régiókat s e régiók hosszú évszázadok során kialakult történeti karakterét megőrzi a változó időnek, igazából legjobb önmagát – kultúrájának tradicionális szellemét – őrzi meg.

bőrsátras konflison Kruay jött erre a múltból,
s szivárvány spirálon szállnak az ég felé,
s körötte fenn szikrás hintók kocsiznak,
s homlokuk eléri az isteneket...

Csak hát az elmém mind jobban kiszikkad.
Szalagházban lakom, s a kapuszámot felejtem.
Ottlenn bolyongok jeges orkán-delejben,
míg megfagyok... S a számot csak nem tudom.

Végül megyek egy sosem fogyó úton
vakító hómezőn... a nevemet elejtem.
Scott kapitány járt itt valaha,
de már nincs lábnyoma.
Sosem szikrázott így csillagokkal az ég.
Cirpeltek a csillagok: „Ha éned feleded,
testvér, a csillagsátor felett,
kell, hogy egy szerető Atya lakjék."

TARDI SÁNDOR RAJZA

nemcsak lehet jó gyereklapot szerkeszteni vidéken is, hanem leginkább csa itt lehet — ha ugyan a szegedi nagykörút által határolt terület inkább „vidék nek" tekinthető, mint a pesti — innen nézve ugyanis annak magábazártság provincializmusa a szembeötlőbb. Ez alatt a tizenegy év alatt Te voltál az, ak nemcsak szerkesztőként, hanem költőként, íróként is bebizonyítottad: minden tudsz a gyerekekről és a gyermekirodalomról. Igaz, műfajváltásodban talá annak is szerepe volt, hogy „felnőtt" lírád nem lelt igazi visszhangra, holott . . különösen (reméljük nem) utolsó „felnőtt" köteted, az 1974-es *Kenyérszeg* jó néhány verse szebb is, eredetibb is, mint nem egy felkapott divatköltő egész életműve. De Te válságok és görcsök nélkül találtál magadnak új é hálásabb közönséget: a gyerekeket. Már az is csodálatos, hogy először minde írásodat saját gyerekeiden „próbáltad ki"; az ő tetszésük, jóváhagyásuk kel lett ahhoz, hogy útjukra bocsásd őket. Így születtek *Az égre pingált kiscsik* versei, *A nádszálon szippantott tündér* meséi; s ahogy fiaid nagyobbak le tek: *A világ legszebb lovai* és *A sólymok szabadnak születnek* című nagy szerű regényeid, melyekben a még tiszta gyermekek és a természetüktől fog va romlatlan állatok szövetkeznek a felnőtt világ közönye, gonoszsága ellen Utánaszámoltam: negyvenéves korodig három könyved jelent meg, negyven (ötven között nyolc. Pedig ezekben az években vált számodra a betegség ep zódból „állapottá".

Ezért is hiszek benne, hogy még sokáig köztünk leszel. Te, aki szem lyes balszerencsédből közös javakat varázsolsz, epéd és tüdőd minden cselv tése ellenére is még évtizedekig fogsz újabb és újabb meglepetéseket szerez nekünk — barátaidnak és olvasóidnak, s mindenekelőtt a Te könyveidet (vasó gyerekek tízezreinek.

BAKA ISTVÁN

TARDI SÁNDOR RAJZA

Legyen áldott a selymük!
S te Veronika-kendőd
tündöklő selyme is;
melyen az elszivárgott
vércseppek, mint a lángok . . .

Tavaszi tánc

És újra a meggyvirág-réják,
orgona-kurjantások,
a vadmályva-kürtök, bodza-dobok,
sziromharang-zengések újra!

Öltözik a menyasszony
aranysípok, kéklő citerahúrok között.
Éteri fák, üveghang-fürtű akácok alatt
ejhaj, eladó a menyasszony!

Táncol . . .
Liliomillattal magánhz láncol . . .

Ez a menyasszony a legfehérebb
veszély, a legszebb lilommámor.
a legédesebb szerelemméreg.

TARDI SÁNDOR RAJZA

[illegible] elbuvoló természetességükön, amely aztán, véltük, átmenetileg a zsdanovi követelményeknek esett áldozatul. Uralkodónak ez az utóbbi elképzelés mondható, hiszen akinek hallása van, észlelnie kell, hogy ez a két ciklus összehasonlíthatatlanul tisztább, teltebb és varázslatosabb, mint a *Tűnj el fájás* és *A tüzér és a rozs* versei. Noha ezek későbbiek. Mégis, ez a meggyőzőbbnek tetsző elképzelés is kínos melléfogásokat okozott. Korábbinak hívén a korábbra datált verseket, a startállapot poétikai adottságait, a költői jellem alapvonásait is azokból olvastuk ki. „Már ekkor olyan telt és formailag hibátlan verseket ír, mint az antológiadarabbá vált és megzenésített *Adjon az Isten*, vagy a népszerű *Kiscsikó-sirató*." A költőről írott első könyvből, Tüskés Tibor munkájából (*Nagy László*. Bp. 1983) való ez az idézet, egyszersmind a közhiedelmet is kifejezi. Ennek a közhiedelemnek a „már ekkor" nyomatéka is állandó tartozéka. Magam régóta gyanítottam, hogy ezek a tündéri zsengék talán nem is zsengék, s egy 1968-ban közölt dolgozatomban azt írtam róluk: „Pedig ezt a ciklust a *Deres majális* költője alaposan át is dolgozta. Olyannyira, hogy az 1949-ben megjelent *Tűnj el fájás* című kötet s a két évvel későbbi második, *A tüzér és a rozs* (1951) általában egyenetlenebb és kezdetlegesebb, mint ezek az 1944—1949 között írott versek. Az érett költő javítása a fejlődésrajz sok fogódzóját tüntette el, s különösen a stíluskészségek vizsgálatában utasít óvatosságra, de a szemlélet s a világkép alapelemei [...] már ebből a két ciklusból is kiolvashatók." (*Művek közelről*. Bp. 1972.) Persze, hogy kiolvashatók — tehetném most hozzá, hiszen az érett költő immár kiforrt sajátságai jegyében készültek, de azzal, hogy belőlük a későbbi arculat *elemeit*, csíráit olvastam ki, magam is hozzájárultam a téves verzió berögzüléséhez.

A költő érdemben kétszer nyilatkozott a szóban forgó versekről. Először a Valóság 1947. 12. számában, ahol költőként nyilvánosság elé lépett. Ebben a rövid *Bemutatkozás*ban írta: „Verseket már 1945-ben írtam. Ezek a versek általában nagyon pesszimisták. Néha, mikor előveszem őket, csak mosolygok rajtuk. Néha azonban megértem magamat, belegondolok az akkori világba, és csak ezért nem vágom őket a tűzbe." (*Adok nektek aranyvesszőt*. Bp. 1979. 10.) A másik nyilatkozat fontosabb, mert a *Deres majális* utószavaként jelent meg s benne épp a szóban forgó két ciklus létét magyarázza: „A *Galambcsőrök*, *Az angyal és a kutyák* című ciklusok versei, kevés kivétellel, most jelennek meg először. Ennek két oka van. Első kötetem összeállításakor, 1949-ben, a költészetről alkotott fölfogásom s valamiféle szégyenérzet zárta el javarészüket

TARDI SÁNDOR RAJZA

ásabb sebéről hasonló [illegible]
én hordozza ékszerét." — Nyílt a viszony Istennel is: bűn és bünhő-
ik színe előtt. A virtusnak, a boros mámoroknak alján érzékelhető a
züllésveszély sejtelme. Az élet virtusok terepe, de nem vidámvásár,
nagyon is mostoha: „Néha szeretlek, néha utállak / szép-muzsikás hit-
et" — írja róla.
Új költői szemlélettel ez az ambivalens valóság- és világélmény nem fért
lmúlt bajok rossz emlékévé minősült. A nemzet miatti aggodalom is.
emlékiratok és történelmi tanulmányok tanúsítják, hogy a második
orú utáni évek nagy zajlásaiban a feltámadás izgalmaival együtt iszo-
zteségek, bántalmak, szégyenek közeli emléke; zavar és szorongás is
lt. S nemcsak a tegnapi gazdagokban. A katonasorban levő nemzedé-
vesztesége bénítólag hatott az egész országra, szétszóródásuk még nem
et, s folytak a kitelepítések. A zsengék költője ezeket is átélte, s hall-
erseiben sem tudott róluk. Pedig a tabujelleg már kezdett rákövülni
a témákra, s ettől már a zsengék költője is szenvedett. Igazságérzete
ra ingerli, a *Deres majális Kemény számot angyal zabolázza* című da-
nnek emléke, a füzetekben nyíltabb a lázadás, s a gátoltságra is utal:

Engedjétek meg nekem
s jogom is legyen, kérem,
hogy kimondjam: förtelem.

tudatának józansága és önfegyelme a kitérés gondolatához közelíti:

írga szájú, fürge fecskék
gerendán fészket raktak
csak ilyen dolgok érdekelnek
nagyvilági események
ipán csaptak).

Szorgalmasan dolgozgatnak
csicseregnek, csivitolnak
(nekik nem huzkodnak határt,
építenek amekkorát
ők akarnak).

(Fecskék, 1946. május 14.)

*

TARDI SÁNDOR RAJZA

i van veszélyben". A *Gyászom a Színészkirályért* az emberiséget megváltó
rték vereségének tragikumából nőtt ki — s miként Kiss Ferenc írja —, „a
ndkívüli jelenség ellehetetlenülése miatt támadt heveny megrendülés a
zervező elve".

Nagy László még a versnek ebben a katartikusan felemelkedő részében
em fedi fel a tragédiát, sőt annak súlyát tudatosítja ismétléssel és jelentés-
azdag, hangsúlyozó rímekkel is. Ezekből a tényekből azonban igényként a
üldetéses művészet diadalát emeli föl:

Csönd vagy te, csönd vagy te, Színészkirály,
te jajtalan immár, de bennem baj van:
belémtestáltad Mohácsod, érzem,
te holtomiglan átvérzel rajtam.
Légy forgószél, őrült Színészkirály,
az legalább, ki a nagyranőtt sírból
szél-Krisztusként ragyogva kiszáll —
bömbölj magadra, hogy vivát, vivát,
hahotázd meg a Gyászbaborultat —
a mozdonykerék-nagy koszorúkat
gurigáld a versemen át:

lyan igéző biztatás ez, amely virtuálisan diadalmassá varázsolja — a költé-
zet eredeti értelme szerint — Latinovitsot. A teremtő művészt a föltámadt
risztussal vonja párhuzamba, s a vers motívumhálózatába természetesen
leszkedő képek azt szuggerálják, hogy a nagy művész értékei révén fölébe
ő a köznapi és gyarló méreteknek. A saját jellegzetes előadásmódja, művé-

tével ajándékoz meg.

TARDI SÁNDOR RAJZA

Tardi Sándor

TANULMÁNY

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Tarti Sándor
grafikusművész

NÉPSZAVA

1984 JUL 28

1021

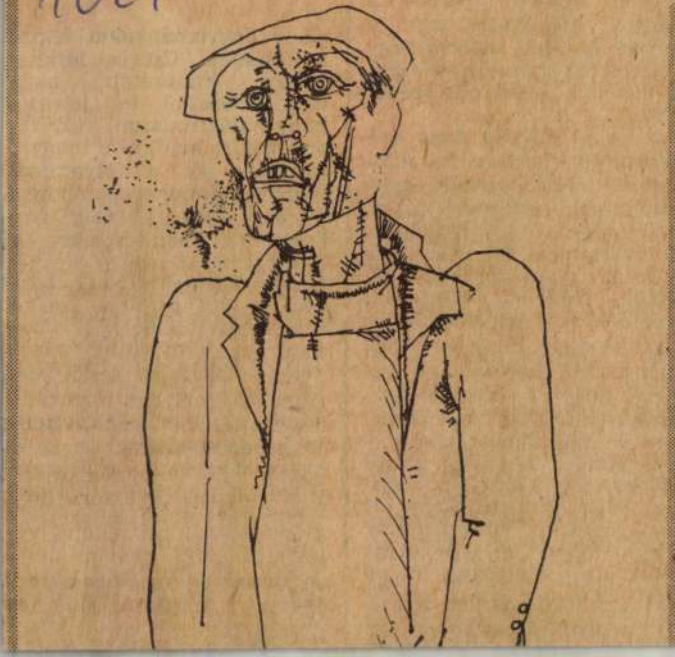

Már-már, úgy látszik,
a terv sikerül — ám
a kisördög sem alszik . . .
21.35: **Telesport**
Súlyemelő VB —
Összefoglaló az öttusa
VB-ről
23.15: Hírek

Szlovák tv

8.20: Gyerekek műsora 10.45: Filmsorozat 11.50: A héten történt 12.20: Hangverseny 13.15: Rajzfilm 14.05: Folklórműsor 14.20: Sportdélután 16.55: Cseh film 18.30: Katonákról 19.10: Mese 19.30: Tv-híradó 20.05: Tető a víz alatt (tévéjáték) 21.10: Sporthíradó 21.25: Irodalmi műsor 22.05: Zenés műsor 22.35: Súlyemelő VB

Kossuth rádió

5.00: Előttünk a vasárnap
8.10: Öt kontinens hét napja
8.26: **A Nyitnikék postája**
9.02: Olvastam egy novellát
Boldizsár Iván:
Két keser-édes
9.27: **Simándy József énekel**
9.49: Mélyből jött szavak
Benjámin László versei

herceg immorális p
morálja
12.35: **Válaszolunk hallgató**
Tanácstalan tanácsad
19.15: **Húszas stúdió**
Márkushegyi jószere
20.09: **Aranylemezek — 196**
22.30: **Esti hangverseny**
Kiss Krisztina zongorázik

PETŐFI

9.00: Slágermúzeum
12.38: Tánczenei koktél
18.33: A Rádió Dalszínháza
Offenbach:
Szökött szerelmesek
Jean-Michel Jarré
felvételeiből
18.02: Zsebrádiószínház ●
Kenessei András:
Terézvárosi hazugság
19.35: **Verdi: Simon Boccanegra** ●
Közv. a müncheni
Nemzeti Színházból

Színházműsor

VASÁRNAP:

Erkel Színház: Parasztbecsület, Bajazzók (12. bérl. 1. ea., 7) **Vígszínház:** Párizsi élet (Góth S. bérl. 1. ea., 7) **Vidám Színpad:** A családban marad (7) **Mikroszkóp Színpad — BM Tisztiház:** Hogyan? Tovább! (du. 5 és fél 9) **Bábszínház — Népköztársaság útja:** Gulliver Liliputban (de. 11 és du. 4) **Jókai tér:** A csodálatos kalucsni (de. fél 10) **II. ker. Műv. Központ:** A gyáva kistigris (de. 10) **Fővárosi Nagycirkusz:** Cirkusz '81 (de. 10, du. fél 4 és fél 8).

HÉTFŐ:

Erkel Színház: A varázsfuvola (7) **Vígszínház:** Párizsi élet (Dittrói Mór bérl. 1. ea., 7) **Vidám Színpad:** A családban marad (7) **Mikroszkóp Színpad — BM Tisztiház:** Hogyan? Tovább!! (du. 5 és fél 9) **Fővárosi Nagycirkusz:** Cirkusz '81 (fél 8).

*

A **Vígszínház** igazgatósága közli, hogy sorozatos megbetegedések miatt a Párizsi élet ma esti előadása elmarad. A Góth Sándor bérlet első előadására novemberben kerül sor, melynek időpontját a sajtóban tudatjuk. Az előadásra kiadott jegyek szeptember 21-ig a váltás helyén visszaválthatók.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748; 340-720

Tardi Sándor
grafikusművész

NÉPSZAVA

1981 SEP 13

1021

Tardi Sándor SZABADBAN

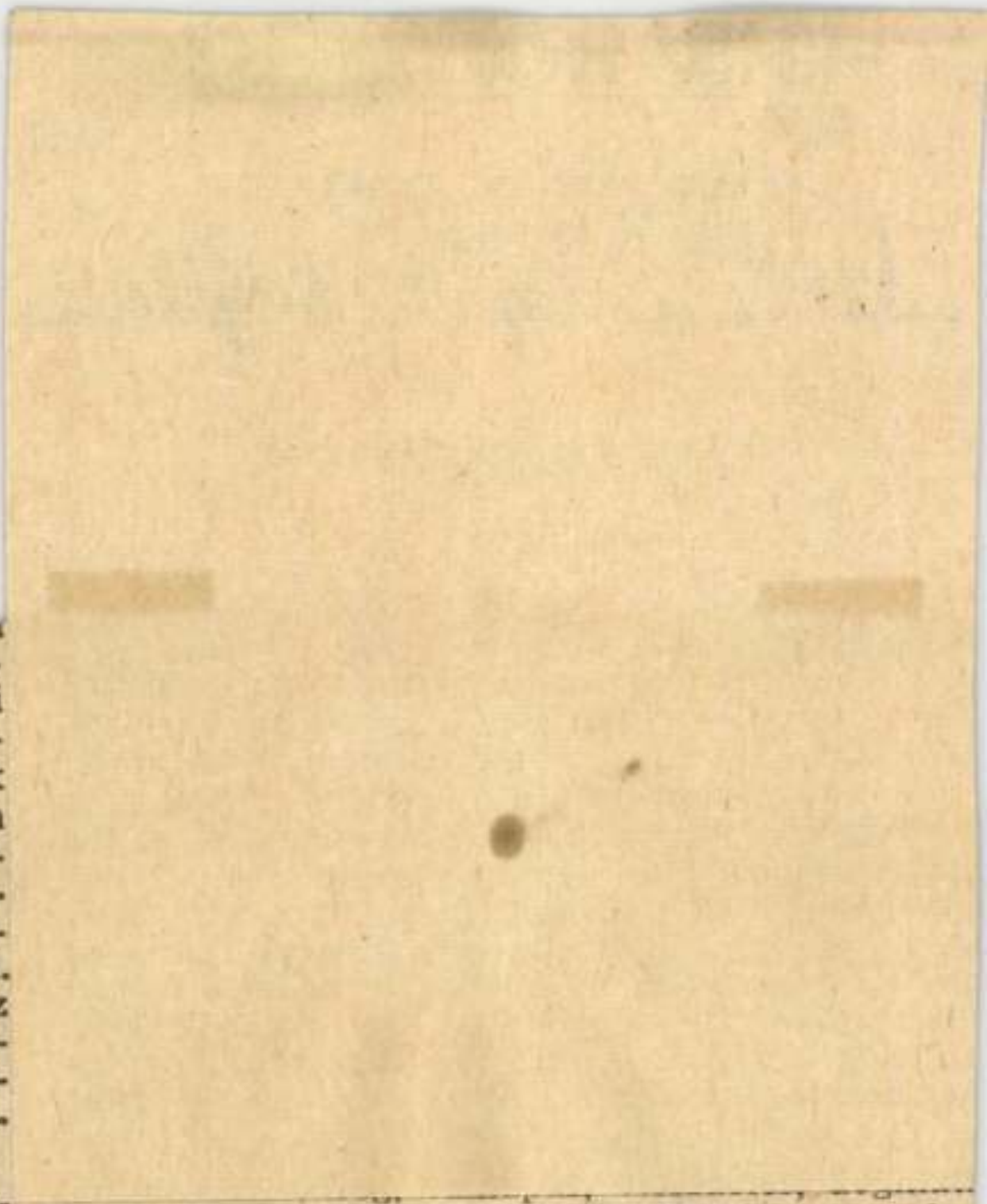

beri értékek sárbatiprása, önkény és terror, ha
méti ÁVO szakácsa krumplis lecsót, vagy le
tálal fel lecsósan készült paprikás krumpli hel
addig főzte volna ezt az ételt, amíg egyszerű, f
szaként iszaposodik a kondérban.

— Zoltán, nekem már mennem kell — m

, aminek eredménye-
ta, haladó világnézetű
el az elmélettel bizo-
ógusok azt próbálják
úgy, ahogy van, nem
acentában bekövetke-
Ezek az urak termé-
y a folyamatot mind-
etekkel alátámasztani.
vítottnak, hogy az az
ított vesét eszik, élet-
emmi esetre sem kö-
mány mai állása sze-

? — kérdezte Francis-

k nincsenek — mond-

szeretek.
ek között az ember-
tő. Én már mindenből

MK SAJTOFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Tardi Sándor, grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 ÁPR 22

1021

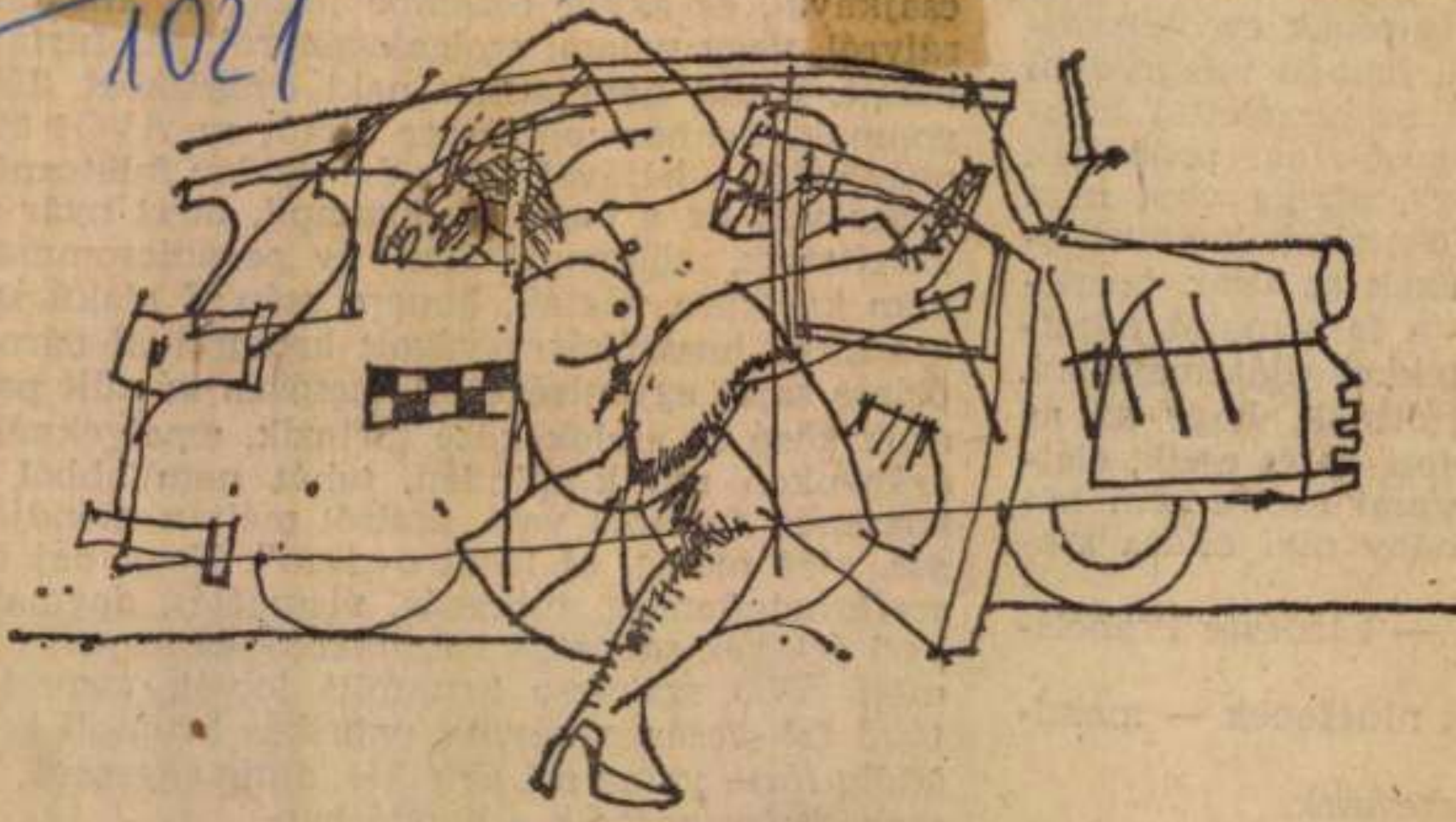

Tardi Sándor: Mehetünk

ILLUSZTRÁCIÓ

Tardi Sándor

MK SAJTOFIGYELO

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1963 MÁJ 71

NÉPSZAVA
Tardi Sándor, grafikus

1021

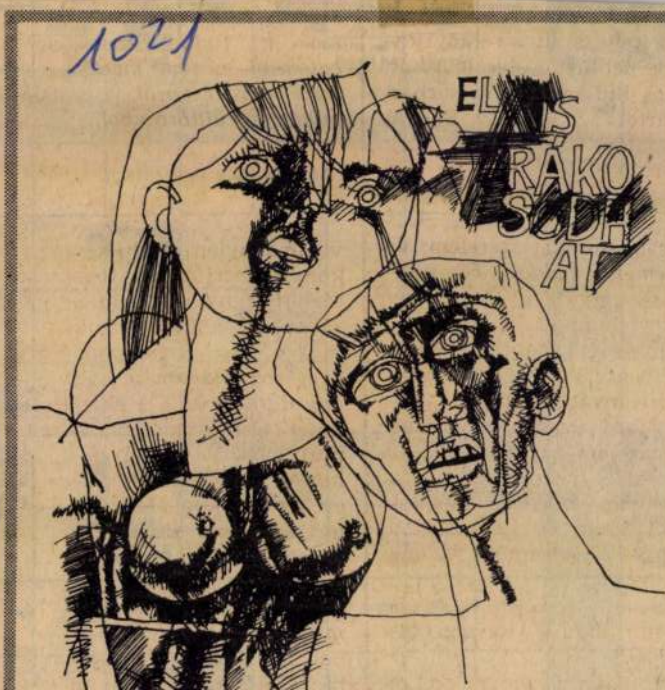

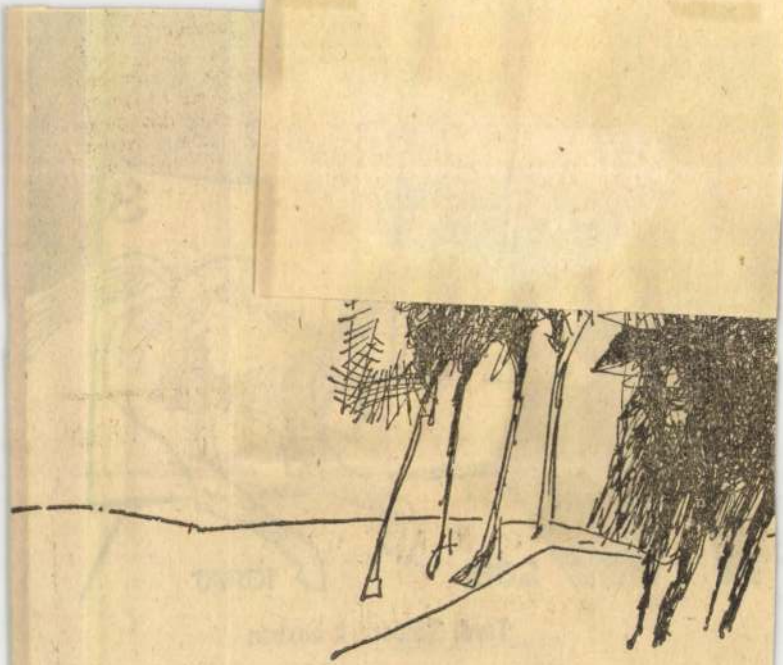

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1983 SEP 02

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor, grafikus

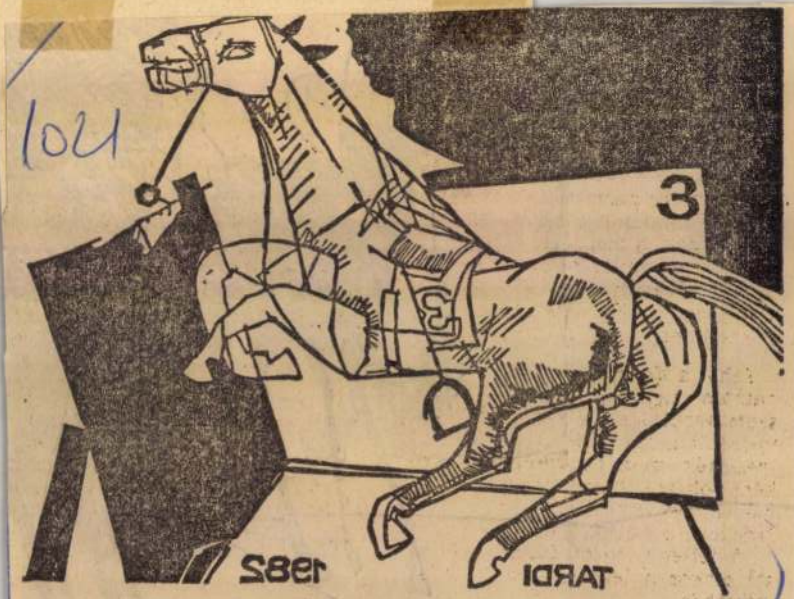

Tardi Sándor: A boxban

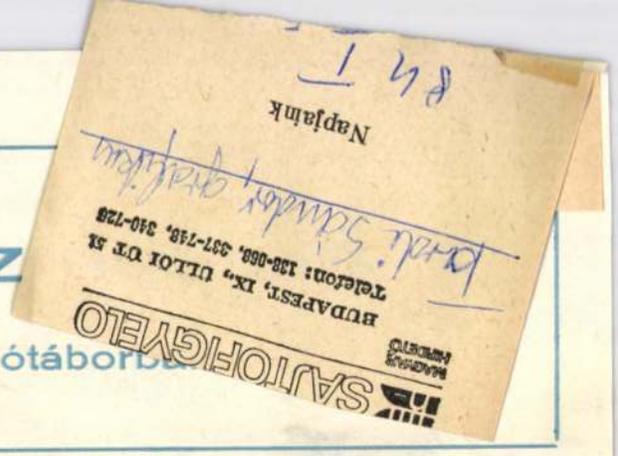

A család a szocializ

Tanácskozás a 12. tokaji írótáborb

Előző, decemberi lapszámunkban jeleztük: terjedelmi korlátaink okán a 12. tokaji írótábor tanácskozásának vitáját csak most, 1984. januári számunkban tudjuk ismertetni. Természetesen most sem „szó szerint" — mint azt a vita résztvevői közül pl. Nagy Gáspár, az Írószövetség titkára is igényelte —, a „teljes terjedelem" az előadások híján sem férne el egy lapszámban. Ám ismertetésünkben igyekszünk hű képet adni a vitáról, s *teljes terjedelemben* közöljük a vita két kiemelkedő felszólalását, Fekete Gyula, az Írószövetség alelnöke mondandóját és dr. Cseh-Szombathy László vitát áttekintő, összegző gondolatait. Reméljük, nyílik lehetőség a teljes anyag megjelentetésére is, akár a Hazafias Népfront országos és megyei szervei, akár a Magyar Írók Szövetsége gondoskodásából.

Melyek voltak a vita legfontosabb, továbbgondolást és cselekvést sürgető és érdemlő felvetései? Miben summázható e vita közösségi érvényű tanulsága?

Egyértelműen kitűnt: a család gondjai, problémái nem választhatók el az össztársadalmi problémáktól, azok szerves részét jelentik. A család mint közösség megítélésével kapcsolatos tudati kérdésekben van előrejutási lehetőség, függetlenül a társadalmi-gazdasági helyzettől, annak esetleg negatív változásaitól is. Az anya szerepe a családban a jelen viszonyai közt nem lehet kizárólagos; az apának is részt kell vállalnia a gyermeknevelésben, a háztartás, a családi élet belső gondjaiban, s ezért át kell értékelni a családon belüli hagyományos funkciórendszert, nemcsak a szociológiai megítélésben, hanem az élet gyakorlatában is. Az ember életének jelentős megnyilvánulása az egészséges szexualitás; ám visszaszorítandó minden ki-szellemi tényezőket, a kölcsönös odaadást és szeretetet, az örömszerzés kétoldalú akaratát, s mint célt, a nemzést, a gyermek akarását — amely számára a szexualitás nem egyéb, mint célszerű és kellemes testgyakorlat. Feltétlenül össztársadalmi érdek, a fiatalok pályakezdésének megkülönböztetett támogatása. Kívánatos a nők csökkentett, illetve részmunkaidős foglalkoztatási arányának növelése; el kell érni, hogy másfél keresővel is fenntartható legyen a család anyagi biztonsága. A gyermekszülést és -nevelést kedvezően befolyásolná a három éven túlra is kiterjeszthető részfoglalkoztatás. Általában több szabadidő biztosítása szükséges (apák és anyák számára egyaránt) az egészséges, harmonikus családi élet kibontakoztatásához és megőrzéséhez. Népesedésünkben 1958. óta negatív reprodukció van; ez átgondolt családpolitikai intézkedéseket sürget. A gyermekvállalást a társadalom részesítse „minősítve nagyobb" támogatásban: általában szükséges a családi jövedelmek és a családi pótlék dinamikusabb és differenciáltabb fejlesztése. A lakás alapvető feltétele a gyermekvállalásnak; különösen érzékenyen jelentkezik ez a fiatal házasok-családosok esetében. Tekintsük népesedéspolitikai szempontból fontosnak az egygyermekes családok anyagi támogatását: ez segítséget, támaszt jelent a második gyermek vállalásához. Készítsük fel a szocializációs időszakban az új nemzedékeket az élet konfliktusaira jobban: legyen „edzettségük" a gyermekvállalásból eredő gondok elviselésében. S végül — e vita tanulságaként is — érvényesüljön nagyobb tolerancia a család, a népesedéspolitika kérdéseivel foglalkozók iránt általában, s az erről való vita, véleménycsere különböző fórumain.

A valódi és a hamis minőség

Fekete Gyula hozzászólása

Az Írószövetség vezetősége nevében üdvözlöm a tanácskozás résztvevőit és további jó munkát kívánok.

Nehéz lecke előtt állok, mert annyi borsót hánytam már a falra ebben a témában, hogy most magam sem tudom, honnan markoljak még néhány szemet. Jólesett hallgatni Pozsgay elvtárs bejelentését a családvédelmi tanács megalakításáról. Erre már hosszú idő óta nagy szükség lett volna, hiszen ennek az ügynek — a család, anyaság, gyerekeink helyzete, egyre szaporodó öregeink ellátása és ami ezzel kapcsolatos —, ennek nincs igazán gazdája. Az Egészségügyi Minisztériumra szokták „rálőcsölni", bár sok olyan vonatkozása van, amit egy tárca hatókörében lehetetlen megközelíteni.

Sokféle módon képzelhető el a nemek együttélése, sok forma lehetséges. Szó esett itt tradicionális, meg modern formákról. Ennek a témakörnek nagy irodalma van mindenütt a világon. De a kulcskérdés, amit nem lehet megkerülni: *az élet átörökítése milyen formákban megy végbe?* A nemek közötti kapcsolatokat végső soron ez határozza meg. Az a családforma és házasságforma életképes, csak arra érdemes figyelni, ami a jövőbe mutató, ami az életnek nemcsak biológiai átörökítését — persze ez az első feltétel —, de az emberi minőségek átörökítését is a legjobban, a legeredményesebben valósítja meg. A családtípusok, házasságtípusok, együttélési formák összehasonlításánál nincs is nagyon nehéz dolga annak, aki ebből a szempontból közeledik hozzájuk. Kiderül, hogy sehol a civilizált világon még csak körvonalai sem látszanak olyan más formának, ami ezt az elkerülhetetlenül fontos, mindennél fontosabb funkciót teljesíteni képes, az átörökítésnek csakis a házasság, a család az a formája, ami, noha nem minden tekintetben ragaszkodik a régi típushoz, hanem igazodik az új feltételekhez is, de a nemek együttélését ilyen keretek között igyekszik, funkcióját betöltve, rendezni.

Volt itt szó az együttélési formákról a skandináv országokban. Érdemes megemlíteni, hogy különbség van a mi hagyományaink és a skandináv jelenségek között. Az előadónak egy másik munkájában olvastam, hogy amíg Skandináviában az együttélések esetében is — ha nem is a kellő arányban —, de szinte általános a gyerekvállalás, Magyarországon ez csak kivételesen, a védekezés elmaradása esetén szokott előfordulni. Semmiképpen sem hasonlítható össze a család hatékonyságával az együttélés hatékonysága az élet átörökítésében. Nyomós okokból jobban óvakodnak — kiváltképp nálunk — az utódtól az együttélők. Ez ténykérdés.

Kiemelek egy tételt a család funkcióiból: a gazdasági funkciót. Volt szó róla, hogy a család termelői és fogyasztói egység. Közelebbről megvizsgálva ezt a termelői és fogyasztói funkciót, kiviláglik, hogy voltaképp ellentétes következményekkel jár az egyiknek vagy a másiknak a középpontba állítása. Az általános régebbi társadalmi formáknál a család elsődlegesen termelőegység volt, de olyan meghatározottságokkal, amelyek ma már a civilizált országokban nem érvényesek. Egy parasztembernek létérdeke volt, hogy a családon belül gondoskodjék utódról, aki majd átveszi az ő öregedő vállról a 60—80 kilós zsákokat és felviszi a padlásra, és hányja a kévét helyette, mikor neki már nehezére esik. Nem is beszélve arról, hogy az akkori tulajdonviszonyok között az öregkori ellátás legjobb biztosítéka a saját utód volt, hiszen a korabeli jogrendszer erről még nem gondoskodott. Nemcsak gazdasági szempont, hanem azon túl is sokféle érdek kapcsolta az embereket ahhoz, hogy saját utódjuk legyen.

A civilizált országokban a bérből, fizetésből élőknél a fogyasztás került a család középpontjába. Fogyasztói egységként a család azelőtt is megvolt, de a fogyasztóközpontú családban a kalap körül ülők nagyon hamar felfedezik, hogy minél többen ülik körbe a kalapot, amelybe a jövedelmüket összedobják, annál kevesebb jut egynek. Ez persze primitív számítás, mert az igazi életszínvonal-mutató a szabadon elkölthető jövedelem fejadagja. És ott nem kétszeres, háromszoros jövedelemkülönbségek vannak a család nagysága szerint, hanem tízszeres, hússzoros vagy végtelen! Mert a szabadon elkölthető jövedelem, ami tehát a kalapban marad, miután kivették a legszükségesebb költségek fedezetét a lakbértől kezdve az

1021

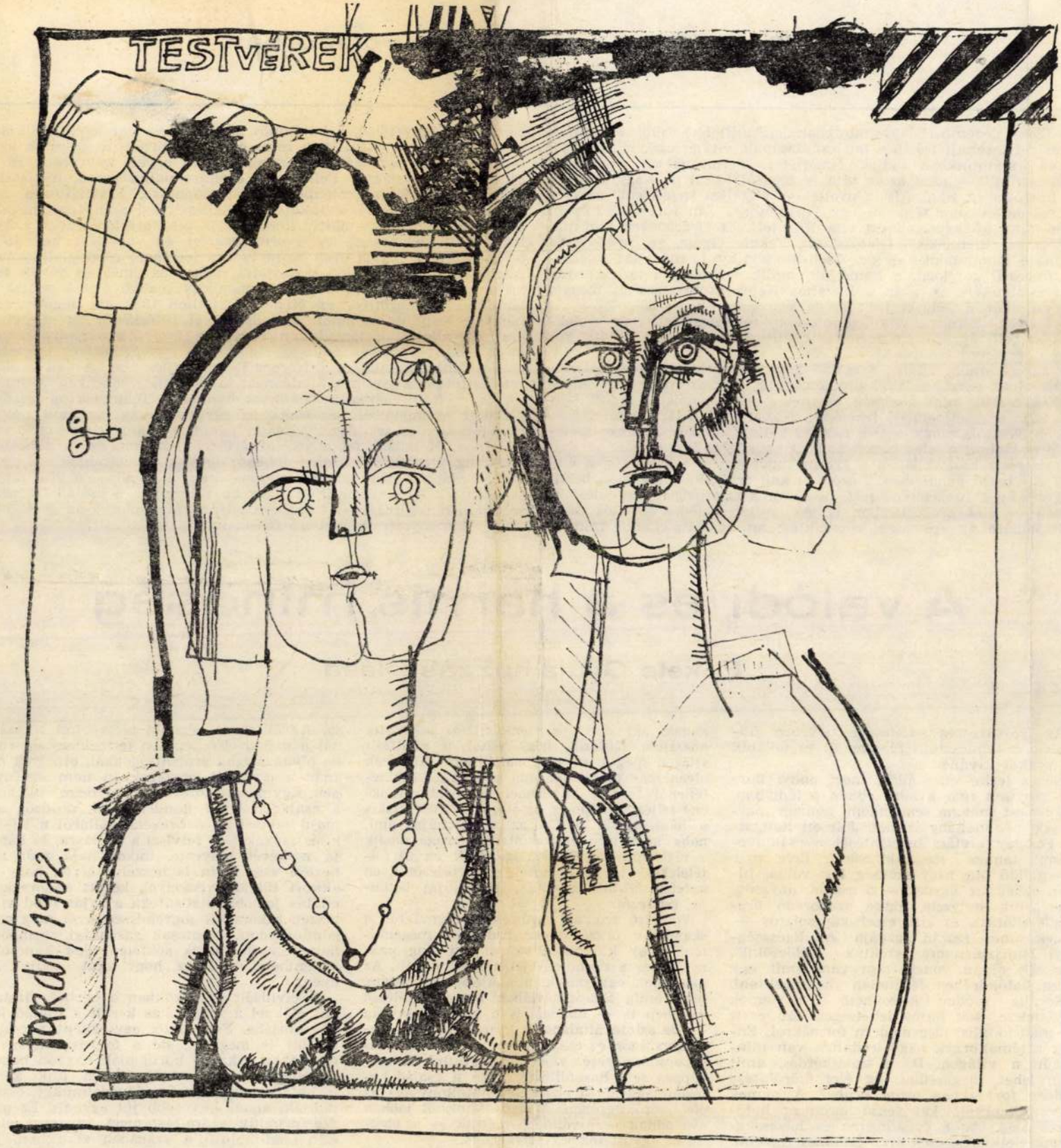

NÖVÉREK

TARDI SÁNDOR RAJZA

S édes hazám földjétől

De érzem s tudom: rámtalál
hajammal elszalad s holta
érintve visszatér újra.
S ez az érintés élni kényszeri
mint titkos megbízatás

Kezemben zö

Kihabosodik majd újra a tavasz,
mint a folyton éneklő madár szája
s a hantokat is körbeállja a fű,
de te már nem mosolyogsz többé
semmire, ami eleven lesz.

Viszek neked zöld ágat, csibés barkát,
újjongó gólyahírt a malomsánc alól,
ott fénylik rajtuk isten pillantása
s az első világgáinduló gyalogbogáré,
de te félrehúzódva már csak a falat nézed.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Tardi Sándor grafikus

TISZATÁJ
Szeged

1021

TARDI SÁNDOR RAJZA

ivolodni kezdett az a mad
ellyel a telet — vakká —
lami Végső Érvényes hely
egadatott neki az Átmene

e hát vele nekünk ez végle
yan egyszerű és csekély ige
gy kölcsönbe próbálja a s
ásunnét indult lényével a l
lán nem érte volna meg az
most már két és fél éve ny
mintha neki csak estig kell
napot egyre mi nyerjük ve

mélyből tekintő két üregecskét
y-egy örökmécsnek tekinteném,
nem látnám, ahogy a hegeket még
csásra vakarja éj-reggelén,
fél-delén; fél szemet odaadnék,
nézhetnénk egymást mind, ő meg én
felügyelőném, végeztig vele...
ég eltemetni is nem kellene.

m így is jó. Ki sejtette hiányát,
míg nem volt? Hogy lesz ilyen, ki merte
olna remélni is? Nézzük, a szárnyát
ely szomorúság vonja szegletesre
illban...? Kimondatlan fájdalma árvább,
int ha közlésére igénye lenne?
kettő közti pontos átmenet:
egoldás — a kifejezés helyett?

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 136-068, 337-748, 340-776
Tardi Sándor grafikus
1984 [illegible]

TISZATÁJ

Szeged

1021

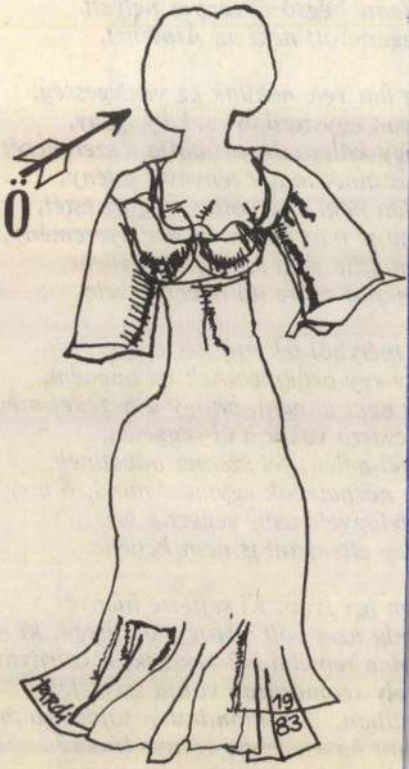

TARDI SÁNDOR RAJZA

t az ő alkotóerejéből és a történelemben r

TARDI SÁNDOR RAJZA

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Tardi Sándor, grafikus
1984 MÁR
TISZATÁJ
Szeged
1021

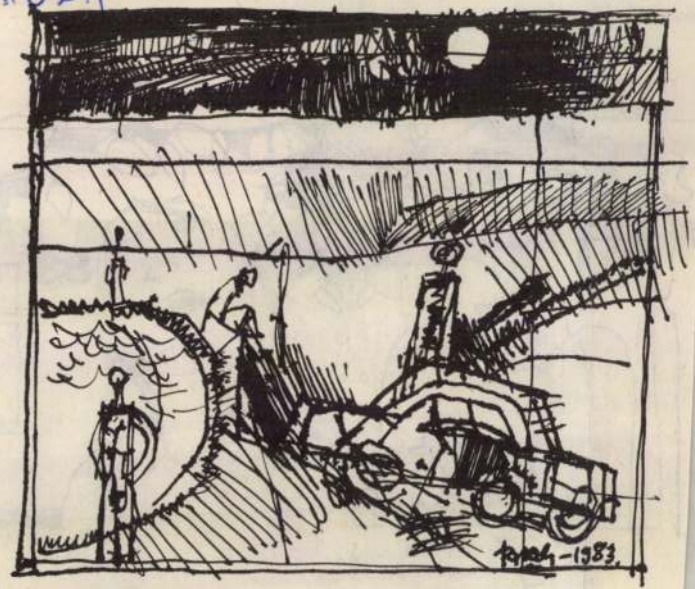

TARDI SÁNDOR RAJZA

Pátzay Mária **ANYA**

Csorba Győző versei

NE HAGYJ!

Ó gyermek,
kegyelj meg
engedj célokra törekednem,
ne hagyj zuhanva öregednem!
Ha majd végképp kiváltam,

MAHIR MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 137-748, 340-726
Tardi Sándor grafikus
1984 MAR 1'0

NÉPSZAVA

10 1021

Tardi Sándor **CSALÁD**

hasonnevű apjának és B
Juliannának, édesanyjának
porsója fölé helyezte a síré
Szélpál István éi: 67 évet.
száz éve született Balázs B
első drámájának címéül ezt
jellegzetesen szegedi — alvár
alsótanyai — vezetéknevet
lasztotta: *Doktor Szélpál M*
git. Tömörkény is emlegeti Sz
pál Mihályt. A szülötte földi
pár lépésre arrébb pihenő, m
nyolcvan éve született Bál
Sándor gyermekkorának kedv
néprajzi adalékokkal is szolg
szomszédjaként emlegette Sz
pál András hajdani gulyásb
tárt, *Rúzsa Sándor emberit*, n
a halottvirrasztó énekesass
nyokat, Szélpál Pannát, Szél
Rozáliát. S talán a most
elhunytnak valamely fölmen
lehetett az a Szélpál István, a
ről a szájhagyomány úgy sz
hogy halála után a lovai n
akarták bemenni az istálló
a híres halottlátó. Engi T

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR SAJTÓVÁLLALKOZÁS
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1984 AUG 03

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardi Sándor, grafikus művész

1021

Tardi Sándor rajza

Tardi Sándor

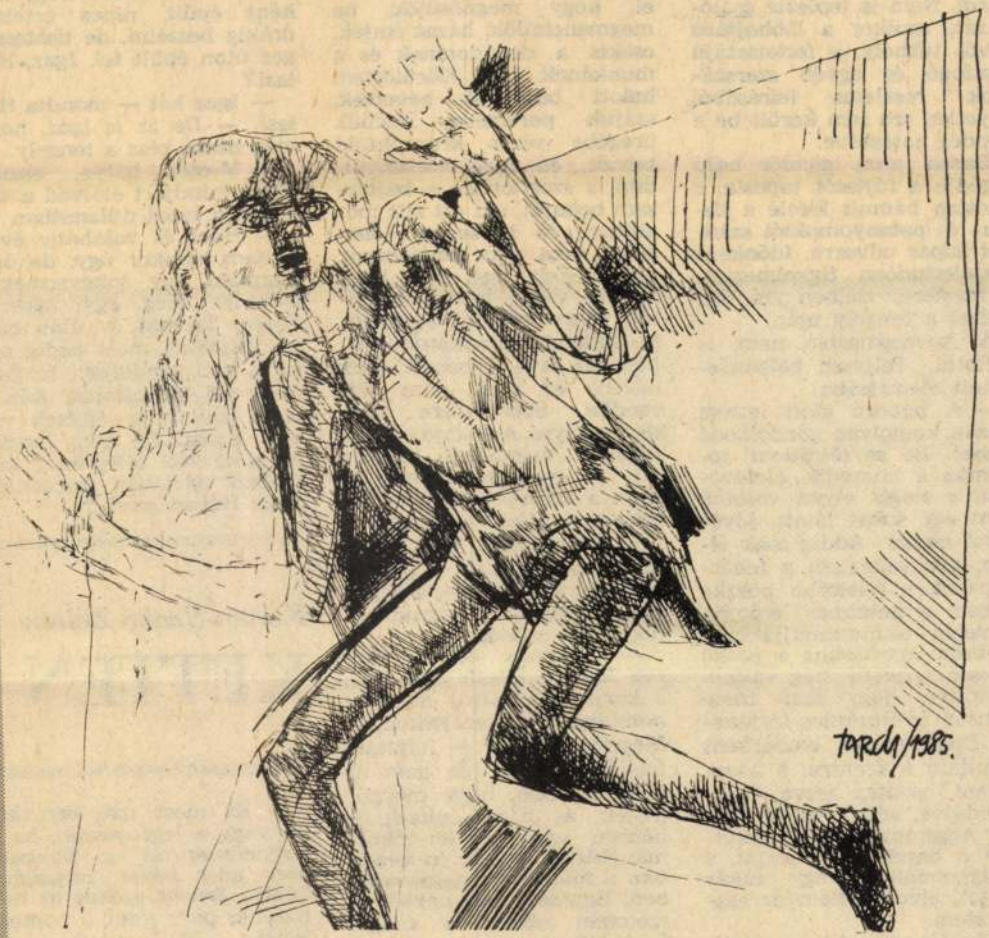

Tardi Sándor **FÉLELEM**

te mesterét: délben jön Vén Hallasi a tengely után.

A kovácsmester nem is hallotta. Teljesen belemelegedett életrajzába:

— A háború alatt lettem igazán komolyan gondolkodó ember. Be se töltöttem jóformán a huszadik életévemet, s mégis olyan voltam, mint egy sokat látott, jövőmenő ember. Addig csak éltem, környékeztem a fehérnépeket, s felettébb büszke voltam a hatalmas erőmre. Hüvelyk- és mutatóujjal hajlítottam egymáshoz a patkó szárait, teljesen meg voltam győződve, hogy nem mese Sámson és Herkules története. Erős, magos emberként indultam a frontra, s hazajöttem csontra aszva, megszelídülve, súlyos fejsérüléssel. Alighogy megroppantottam a bajtársam bokáját, s végiggondoltam egy rakás dolgot, elveszítettem az eszméletem.

Rövid szünetet tartott; göndör hajú segédje aggódó hangon szólott:

— Kezd izzásba jönni a vas, mester bátya, ne legyen az, hogy nem szóltam.

— Látom, fiam — nyugtatta a mester, és folytatta félbehagyott történetét:

valami vígat, harcra buzdítót. Most sem fér a fejembe, miként maradhatott életben. Ma is él D.-ben R. Alex néven, és soha nem jött rendbe. Szerencsére nem közveszélyes. A bokája viszont teljesen megment: bicegve jár, s gyakran danol. Én azon a krumpliföldön veszítettem el a jobb kezemet.

— Erősen izik már, mester bátya — szólt a göndör hajú, unott segéd —, a végén még elolvad, ne legyen az, hogy nem szóltam.

— Nyughass vajegy percet, fiam — intette a mester, s karja csonkjával dörgölte homlokáról a verejtéket. — Megmenekültem — folytatta felélénkülve —, de nem az volt az első, hogy megnősüljek, és házat építsek. A háború után afféle főkormánybiztos lettem, én vezettem a földosztást negyvenötben. Egyesek nem néztek jó szemmel ebben a magos funkcióban, sokan lefasisztáztak, de egykori erős ember hírem óvatosságra intette őket. Tájoltam, osztottam a dűlőket, s azon voltam, hogy senki se kapjon csak kövér földet, vagy csak tiszta soványat. Amikor a végén kijöttek a rajoni elvtársak,

családra meg egy takaros házra. Tizenöt év után célba jutottam, most pedig arra is kell gondoljak: férjhez menendő lányaimnak feltétlenül kell hogy építsek vaj egy házat. De nem tizenöt év alatt kell felépíteni, különben pártában maradnak. Igaz, Halasi gazda?

Köntös-Szabó Zoltán

KETTEN

— Ez most már így van. Te vagy a legrosszabb, ha a lányaidnak és a fiaidnak nem adsz házat, nászajándékba. Bevett szokás ez minálunk, pont mint a pontatlanság ... Mi lesz már a tengellyel, Gáspár?

Szikrázott az izzó vas. A mester bal kézzel tartotta a vasat a farkasszájú tűzifogóval. Karja csonkja kurtákat lendült mihelyt lecsapott a kalapács, orrcimpája hólyagzott a nagy megerőltetéstől. Göndör hajú legénye

Tardi Sándor

Tardi Sándor **FÉNYKÉPÉSZNÉL**

Néprava
1986. IV. 19.

Tardi Sándor

Népszava
1985. XII. 31.

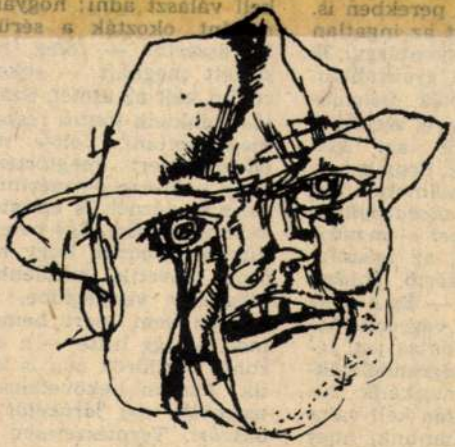

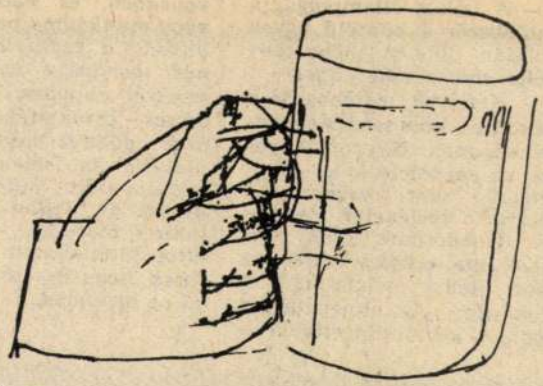

Tardi Sándor **SÖRIVŐ**

legtöbbször a büntető ügyek hallatán döbben meg: *normális ember tehet ilyet?*

— Kételyek legtöbbször a szexuális bűncselekményeknél adódnak. Nagyon lényeges: *az aberráció és az elmebetegség nem ugyanaz.* Az aberráció *történelmi* kategória. Gondoljunk csak mai ésszel, mai erkölcseinkkel, az ókori Róma polgárainak a szokásaira. Az elmebetegség pedig — kortól *függetlenül* —

bíróság a szakértő vélemé nyét gondosan egybeveti konkrét ügyben felmerül összes bizonyítékokkal, é azok együttes mérlegelésév alakítja ki véleményét — foglalja össze munkájuk lé nyegét *dr. Szabó Árpád*, a intézet főorvosa. — *Nekün elfogulatlanoknak kell len nünk, hogy segítsük kideríte ni az igazságot.*

V. I

INNEN-ONNAN

NAGY LÁSZLÓ
Napló, 1977

január 1. szombat

Új nap, új király. Új napló. Ez sokkal szebb mint a tavalyi, és ami a fő: kisebb. Ezentúl is a tények rögzítésére való. Tehát újév első napja. Hajnalig üldögéltünk, iszogattunk az étteremben Karcsiékkal, a lányokkal. Velünk feleségestül Goda is, aki éjfél után tósztot mondott, hogy kívánja, mindenki érezze magát otthon, érezze magát téglának a szocializmus falában. Pók Lajos szivarozott, a lányok énekeltek. M. már lefeküdt. Fél 5-kor én is pihenni tértem. Aludtam 10-ig. Kicsit másnaposan éreztem magam egészen lefekvésig. Egyébként az Ady-műsoron dolgoztam. Kijelöltem a verseket is. A. G-nak. G. Magda húga viszi el. Időben megkapja, intézkedhet. Gondolom, leadom a műsort az Új Írásnak is. Még nem döntöttem. Vacsora után beszélgettem a fiatalokkal. Majd P. Zsukához ültem. Nincs a szobájukban villany, azért az étteremben üldögéltek. Emlékezett Itókára: pópa-lány, szeretője egy grófnak, akitől kicsikart egy keleti utazást, több nyelvű kísérőt. Párizsban mosodás: egyetlen lavór; A. Franci gatyái. Anzix kártyát árul Adélék boltjában. Adélékról sok érdekes. Náthás vagyok. Fél 1.

január 4. kedd

Éjjel 3-kor fölébredtem, Ady prózáját olvastam, a „Korvin Kódex margójára". Zseniális ember. – Hűvösödik, szigorodik az idő. Hosszú Feri beállított, még ágyban voltam. Ma kiveszik a puszpángfát gyökerestül. Énekeltem, fütyörésztem reggel. – Ott voltam a puszpáng kivételénél. Szép egységes töve van, négy vastag törzse. Örvendek, lesz mit esztergálnom öregkoromra! – Megérkeztek az új alkotók. Érdemes ember alig van köztük. Aludtam, álmodtam, két nő véletlenül találkozott. Fölébredtem, hála! Legépeltem a *Hószakadást.* Kihagytam sokat a régi fogalmazványból. Már majdnem jó. Elővettem a f. napfogyatkozást, de jött M, hogy hívjam fel Bundit. Sikerült még vacsora előtt. Jól van, vett cigarettát 10 kartonnal. Holnap kettőt postára ád. A szilveszterük jól sikerült. Pénteken megkapják az OTP kölcsönt. Vacsora után hasznos beszélgetés Karcsival a szigligetiekről. Új nevek: Richárd, Zserald stb. – a *Sötét patriárkába.* – Majdnem kész a *Napfogyatkozás.* – Jó nap volt. Fekszem. Fél 2.

január 6. csütörtök

Hánytam az éjjel 4 körül. Aztán édesen aludtam fél 10-ig. Még javítottam a Zelknek írt versen. Sírfeliratokat írtam a *Fejfák* ciklusba. Szépen szaporodnak. A tévétől telefonáltak, hogy nem jönnek, Sára szerint pocsék már a hó. Szerintem is. Most jól megy a munka, ez a hátralevő két és fél nap igen kell a versre. Az ebéd jó volt, csak a gyomrom viselkedik rosszul, biztosan időváltozás lesz. – Most ébredtem föl, hánytam egy kis savat. 4 óra délután. Bolondocska sírverseket írok. – Karcsi beszélt az Alappal, Varga Lajosék jönnek vasárnap fiastul. Nem tudom, Parancs hogyan fér el. Tehát vasárnap már otthon leszek.

Üstben: bájitalt, édeset,
Főznek és a szodomitáknak
Csodaszarvast kerítenek.
Ha ágyat vetnek: fekhelyet
Emesének, Turulmadárnak.

A hegy térítő tornyai
Keresztet emelnek a síkra,
S az Alföld nomád szárnyain
Repülne át. Marad, ami:
Egyik a másik fura titka.

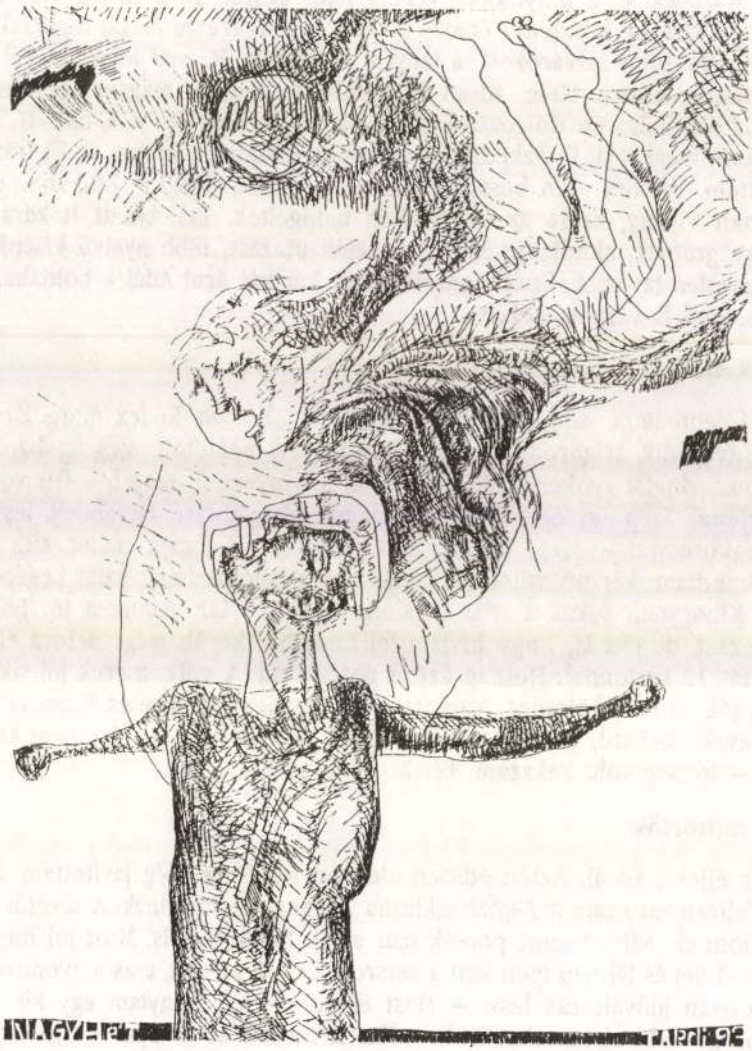

Völgyesi Zoltán

Az 1956-os forradalom Hajdúnánáson

A hajdúváros a forradalom előtt

Az ország egyik későn iparosodott régiójában fekvő Hajdúnánás gazdasági és társadalmi szerkezete az 1950-es években még erőteljesen agrárjellegű volt. Húszezer főhöz közelítő lakosságának több mint 2/3-a dolgozott a mezőgazdaságban. Az egyéni gazdaságok, a rájuk nehezedő gazdasági terhek és politikai nyomás ellenére, megőrizték túlsúlyukat, mintegy 3/4-ed részét tették ki az összes művelt földterületnek. Ugyanakkor a módosabb paraszti rétegekkel szembeni erőszakos politika felszámolta a jelentős számú, mintegy négyszáz 25–200 hold közötti kis- és középbirtokot, tönkretéve ezzel a korábbi gazdaelitet. A forradalom évében hat termelőszövetkezet működött a városban, összesen 702 taggal. Ezzel egy időben 5433 földtulajdonost tartottak nyilván, akiknek nagy része viszont kevés földdel rendelkezett: 70%-uknak 5 holdnál, 40%-uknak pedig 1 holdnál is kevesebb földje volt.

Az 1953-as kormányrendelet hatására többen kiléptek a tsz-ekből, és több mint húsz 25-50 holdas birtokon indult újra az egyéni gazdálkodás. Ezt a folyamatot azonban megállította az 1955 tavaszán kezdődő visszarendeződés. Újra készült kuláklista, még 1956 nyarán is közel kétszáz fő volt kulákká nyilvánítva Hajdúnánáson. A tekintélyesebb birtokok felszámolása munkaalkalomtól fosztotta meg a nagylétszámú mezőgazdasági munkásságot. A mintegy 9 ezer kereső közel 1/3-át kitevő rétegnek egy részét foglalkoztatta az állami gazdaság, amely 1949-ben alakult meg Tedejen. Mivel a hajdúbirtok struktúrából adódóan nem volt nagybirtok a település határában, 83 állami tulajdonba vett tanyás birtokból hozták létre. A gazdaság állandó dolgozóinak száma mintegy háromszáz, idénymunkásainak a száma pedig több mint ötszáz főre emelkedett.

Az ipari szektor a keresőknek kevesebb mint 15%-át foglalkoztatta. Ezen belül az önálló kisiparosok aránya az 1949-et követő években 327 főről alig 1/5-ére csökkent. Majd 1953-tól létszámuk újra emelkedett, de még 1956-ban is alig haladta meg a 100 főt. A városban egy jelentősebb üzem működött, az 1948-ban államosított malom, amely a legkorszerűbb volt a környéken. Dolgozóinak száma azonban az államosításkori 170–180 főről 1956-ra majdnem felére csökkent. Száznál több alkalmazottja csupán a gépállomásnak, a Vendéglátóipari Vállalatnak, valamint a Vízműipari Vállalat helyi építésvezetőségének volt.

Az urbanizáció területén Hajdúnánás lényegesen elmaradt városaink átlagától. Fejletlen volt úthálózata és a kommunális ellátása. A lakosság életkörülményeit nehezítette a lakáshiány és a lakások elaggott állapota. A házak közel fele 1900 előtt épült, a lakások 80%-a egyszobás volt, a közművesített lakás pedig ritkaságszámba ment. A munkahelyhiány mellett a rossz lakáshelyzet is szerepet játszott a települést jellemző folyamatos elvándorlásban. Ez a tendencia az 1950-es években felerősödött, és az egy lakosra jutó

mint Üdvözlet, Üzenet:
egy fehér fantom fregatt
— töretlen árboc, ép fedélzet —
és élére áll és újra irányt ad
Leharcolt, elmerült arany-armadáknak!
S nemkülönben az összes valaha vizet-élt, aztán megvénhedt
s fénytelen, hideg mélységekbe lesüllyedt
lélekvesztőnek,
utolsó tengerkoldus halászbárkának!

„De mit mondhatunk az örökkévalóságról? És mit az évszázadok — vagy évtizedek — során történt találkozásokról? A glasgowi »Marlborough« háromárbocos, amelynek legénysége Híd kapitány parancsnoksága alatt huszonhárom főt számlált, Új-Zélandból Nagy-Britanniába szállított fagyasztott ürühúst, gyapjút. Néhány utas is volt a fedélzeten, köztük egy asszony. A vitorláshajót 1890 áprilisában látták utoljára, abban a rettegett térségben, amely a Magellán-szoros nyugati, csendes-óceáni bejáratát elválasztja azoktól az élővilág nélküli sziklaszigetektől, amelyek egyikén a Horn-fok található. Ezután semmiféle hír, jel nem érkezett a hajóról. Nyomoztak utána a tengerészeti szabályoknak megfelelően, de se túlélőkre, se roncsokra nem bukkantak, ezért a »Marlborough«-t is besorolták e kegyetlen tengeri vidék eltűnt áldozatai közé. Azután 1913 októberében — igen, 1913-ban, huszonhárom évvel később! — ugyanazokon a vizeken, a Tűzföld közelében, ahol mint ismeretes, a világtengerek legfélelmetesebb viharai tombolnak, felvont vitorlákkal a »Marlborough« újra megjelent!"

Jean Merrien: A tenger legendáriuma

'56 Kárpátalján

Részletek Dupka György és Horváth Sándor könyvéből

Minden egyes esetben, amikor a szovjet vezetés a saját rendőri expanziós politikája megvalósítására használta fel a szovjet katonát, a hangsúly mindannyiszor azon volt, hogy a katonák kötelességüket teljesítik. Ily módon a különböző adatok szerint a hatvanezer katona és tiszt közül, akik részt vettek Magyarország lerohanásának a hadműveletében, kb. 700-an maradéktalanul teljesítették kötelességüket, mert elestek a harcokban. 1450-en megsebesültek, 51 katona nyomtalanul eltűnt. Számolatlanul maradtak azok, akik egész életükre nyomorékok lettek, erkölcsileg sérültek meg.

Ezzel kapcsolatban nem feledkezhetünk meg azokról sem, akik honpolgári kötelességüket teljesítették maradéktalanul: több mint 4 ezer magyar felkelő esett el. Ezrek sebesültek meg és váltak nyomorékká, több mint 13 ezer ember részesült megtorlásban üldöztetés, letartóztatás, börtönbüntetés révén. Több mint 300 embert kivégeztek, kb. 700-at deportáltak, többek között a Szovjetunióba. 200 ezer ember disszidált.

Életük árán teljesítették kötelességüket a magyar forradalom ihletői – Nagy Imre miniszterelnök, Maléter Pál honvédelmi miniszter és a többi hős.

Feltételezzük, hogy azok a szovjet államférfiak és legfelsőbb hadvezetők is teljesítették kötelességüket, akik katonáikat és tisztjeiket küldték megrendszabályozni az engedetlen magyarokat. Köztük volt az is, aki maradéktalanul teljesítette ugyan a kötelességét, de még sokáig életben maradt. Egyike az akkori szürke eminenseknek – Jurij Andropov, volt magyarországi szovjet nagykövet, aki a tragikus napokban a fő szovjet informátor, de lehetséges, hogy dezinformátor volt, aki a szovjet haderőnek az 1956-os magyar forradalom elfojtására való felhasználásában irányító szerepet játszott, aki a magyarok részére a terror és a szabadság elfojtásának jelképévé vált.

Évek során mindig az árnyékban maradva, a többi szovjet vezérek háta mögött ő volt az első, aki az erőszak azonnali alkalmazásának egyik kezdeményezője, híve volt azokkal szemben, akik az ő feltevése szerint nem fogadták el a szocializmust és a kommunista dogmákat függetlenül attól, hogy ez egy szovjet disszidens véleménye vagy egy más nép akaratának a megnyilvánulása volt. A katonai elnyomás magyarországi példája élete végéig serkentően, döntő érvként hatott rá, ha hasonlóképpen kellett cselekedni.

Ez idő alatt pedig a kétes értékű magyarországi szovjet győzelem hátterén, amely a kommunista eszmék újabb diadalát volt hivatva megtestesíteni a világ közvéleményének szemében, a Szovjetunió egyértelműen igazolta hírnevét nem csupán mint a forradalom exportőre, hanem nemzetközi csendőri szerepét is.

Elkezdődött a demokrácia ama hajtásainak az eltiprása, amelyek a személyi kultusz leleplezése után jelentkeztek. Tüntetőleg fékeződni kezdett a sztálini kultusz következményeinek a felszámolása, megvalósítatlanul maradtak azok a gazdasági-politikai reformok, amelyekben annyira bízott a nép. Vészjósló lehűlés állt be a nemzetek közötti viszonyban. Az első szocialista ország mind nyilvánvalóbban a nukleáris rakétafegyverkezésre orientálódott, nem tételezve fel, hogy nem lesz módjában befutni a célba.

Nos, kinek a történelme íródott 1956-ban Magyarországon? Csupán magyar eseményekről volt szó? Vagy talán egyben a mi nemzeti jövőnk előhírnökei is voltak ezek az

díszhalott
Lehettem volna
még emellett
Na mi is lehettem volna
Lám
Lehettem volna
bajvívótőr
a legigazabbak
oldalán

Szöllősi Zoltán

Fák között a fa

Anno Domini 1956

Hol álltam vajon akkor
Nyerítő láncú vaskor
azóta álmomban is
ezen az úton trappol
Nyerítő láncú vaskor

Fák között a fa melyik
Öreg akác mindegyik
Alkonyi vérben meleg
árnyékukat megellik
Öreg akác mindegyik

Nyírségi tanyasoron
harmattól nehéz korom
szivárog le az este
tetőkön fehér falon
Harmattól nehéz korom

Bátor a gonosz nagyon
Hűségünk döglő barom
Szívünket rossz bivalyát
verné már Isten agyon
Hűségünk döglő barom

Repedtek vályogfalak
Kutyánk lánctalpak alatt
gőzölgő mozaikja
vers-őrző képem maradt
Kutyánk lánctalpak alatt

Múltamból alig van már
Nagy csöndje megriaszt már
Történelmem föld alól
felnyitott dohos hombár
Nagy csöndje megriaszt már

Jóleső érzés tölti el szívemet, mikor azt tudhatom és hallhatom a rádió hullámain keresztül, hogy a szegény magyaroknak van pártfogójuk és jóakarójuk. Szeretném, ha vágyam teljesülne, hogy rövid időn belül személyesen megismerkedhetnénk.

Várom válaszotokat, maradunk diáki üdvözlettel

Sz. G. és Sz. I.
Békéscsaba

(Megjegyzés: A kisfiú a levélhez mellékelt egy A/4-es lapon saját maga készítette rajzot, amelyen egy templom és a Czestochowai Madonna képe látható. – T. J.)

Világom deszkarés volt
Nézésem búzaszem folyt
csizmák orrára pergett
Kalásza soha nem volt
Nézésem búzaszem folyt

Bátor a gonosz nagyon
Bízásunk döglő barom
Szívünket rossz bivalyát
verné már Isten agyon
Bízásunk döglő barom

Fák között a fa melyik
Öreg akác mindegyik
Alkonyi vérben meleg
árnyékukat megellik
Öreg akác mindegyik

Arctalan hang-magazin
gyermekkor hajnalain
elbúcsúztak elmentek
elfogytak rokonaim
Gyermekkor hajnalain

Tank-ember kentauron
borzadok ámuldozom
gyermekként fáradt szemmel
máig még századomon
Borzadok ámuldozom

Bátor a gonosz nagyon
Jóságunk döglő barom
Szívünket rossz bivalyát
verné már Isten agyon
Jóságunk döglő barom

Aberrált merevedés
szüntelen fegyverkezés
Horpaszunk döngő Balkán
Értenem időm kevés
Szüntelen fegyverkezés

Akkor vajon hol álltam
Félelmem melyik fában
őrzi sötét évgyűrű
melyikük jegyes társam
Félelmem melyik fában

Nincsen meg már a házunk
Lugasunk égen szálldos
bujkál mögötte a Hold
mint felhők mögött másutt
Lugasunk égen szálldos

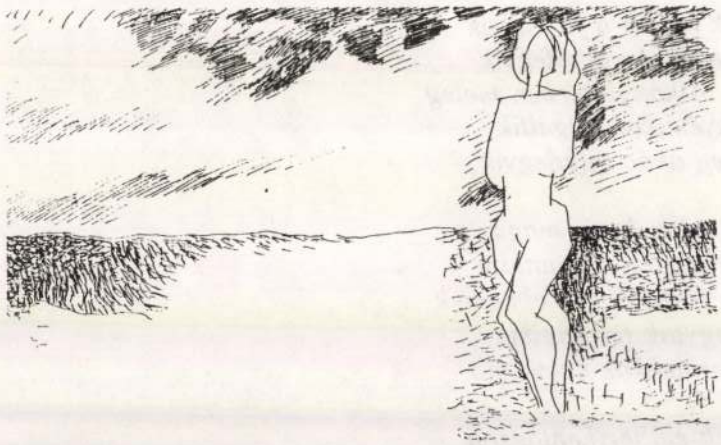

(Gyerekkori vetítőszekrényemből előttem van nagybátyám, aki többéves hadifogságból hazatérve meleg zuhanyt vett a billegő lábú kádban. Mi valahogyan körülálltuk, mert különös volt, hogy megvan és él. Sovány ugyan, de egészséges. Szülei és én, a kisgyerek. Ők könnyes szemmel csodálták, én bámultam, hogy ő lenne-e az csakugyan. S akkor azt mondta: most pedig pisálni fogok egy hatalmasat, s már eresztette is. Nagyanyám ugrott a biliért, hogy „Legalább ebbe, fiam!" Olyasmit láttam arcán, amit talán csak most értek: jól van, pisilni is tud még az a gyerek, csak hát illemre kell tanítani.)

Valami megszakadt emberi természetességünk körforgásában. Elképedve láttam, hogyan hagyjuk ott névjegyünket Gorenje-lázban tisztán tartott, belvárosi bécsi kapualjakban, micsoda balkáni tülekedésű mosdatlan kocsi a MÁV-é a zürichi pályaudvaron. A svájciak odaállnak, és nézik szótlanul. Van, aki egész életében csak ennyit lát Magyarországból. A szabadságnak nincs fegyelme nálunk, mohó szertelenségbe foszlik minden lehetőségünk. Nem látjuk, hogy látnak minket. Beharácsolt, összesíbolt kivagyisággal bizonygatunk. Esett már szó a világkiállítás infrastruktúrájával kapcsolatban a normális emberi szükségletek elvégzésének lehetőségéről is?

„Kivonultam" néhány csatorna-beszakadáshoz Budapesten. Mindig is érdekelt a nem lakott, csak titokzatosan működő hálózatok világa: a padlásoké odafent és a rejtett alagutaké, ahol csónakázható medermélységű szennyvizek és öröklétre tervezett kábelek futnak titokzatos szabályok és szerves elszigetelődések néma rendjében. A Nemzeti Színház felrobbantása csak egy ügyes tűzszerészi bravúr volt ahhoz a számos műszaki koponyát őrületbe kergető mérnöki megoldáshoz képest, amellyel az EMKE-aluljáró szintjét ki lehetett váltani a körút alatti nagy, tojás keresztmetszetű szennyvízcsatornából. Akkor hallottam, hogy minden áttekinthető térkép elveszett erről a valaha logikusan elképzelt, s azóta csak toldozott-foldozott város alatti világról. Minden nagy beomlás egyben egy visszanyert láncszem is volt. Akkor, ha ez itt megy, akkor ez oda torkollhat be, ahá! ahá! A négy méter mélységű látvány pedig (például a Baross utcai nagy beszakadásnál) a feltárulkozó dzsungel maga. Rozsdás csövek, téglaboltozatok, kusza elektromos hálózatok, háborús repeszdarabok, törmelék. Köldöktől lefelé a város.

Az olyan lelkesen bevezetett lomtalanításoknál az egyik lakásból kihordott kacat vándorolt át a másikba. Nyűtt matracok, elaggott fotelek, alig pihegő hűtőszekrények kezdtek valahol új életet. A budai hegyek erdei megteltek lefoszlott autóroncsokkal, elhullajtott háztartási gépekkel, a műanyag-világ undorító hulláival.

Abban a tiszta tüdejű városban megjelent, s nőtt a szmog és a szag. Dugókba rekedő kétütemű járgányok és mosdatlan lépcsőházak utcára kicsapó bűze, szennye. Akkoriban a Tabán fölött laktunk, szinte mindennapos sétám vagy futásom volt fölszaladni a Gellért-hegyre. Onnan láttam, ahogyan ez a fojtó kénes, sárgásszürke valami elterpeszkedik Pest, majd Buda felett. A Dunának is egészségtelen lehelete lett. Csatornásodni kezdett.

Aztán a világ: Lengyelország gyárkéményeinek oszlani nem akaró vastag füstjei a repülőgépről. A Rimini tengerpart jó ötven méter széles sávban elnyújtózó hulladékaival. Kagylók, rákok helyett ott ringott gyanús habzásban kisodorva az előző nyár minden kólás, sörös doboza, elhullajtott műanyag flakonja. Láttam a Balatont betonteknővé változtatni, nádasait lángba borítani s ahogy a széljárás tehetetlenül a déli partnak sodorja nyákos habjait és szervetlen hulladékait. A Duna lassan őrlő, mégis serény bölcs volt hozzá képest, Dunaalmásig elemésztette a főváros mocskát is, ameddig bírta készséggel és türelemmel. Repüld most végig folyását: barna fátyolt terít rá a Vág, a Garam torkolata,

agyagos-sárgán hömpölyög ott, ahol kavicságyát agyagig felszaggatták a hetvenes évek végén. Budapest alatt sem győzi már, iszapja nyákos, part menti fái megadóan néhai tükrére hanyatlanak. Vegyszer-koncentrátumok levezető árkai lettek patakjaink.

Itt, A.-ban vészesen száradni kezdtek öreg fáim. Doktort hívattam, nem is akárkit, agg hegykői barátomat, a soproni erdészeti főiskola/egyetem volt rektorát. Igen, bólogatott, csökken a talajvízszint, egyre aszályosabbak a nyarak, ez az üvegház-hatás első jele. Megszakad tehát az a valaha szépen rajzolt nagy körforgás is, elakad. Hó sincs évek óta itt, a Bakony és a Rába között. Csak hószállingózás és esőcseperkészés.

A maga kertjét, udvarát rendben tartja az igényesebb, de szemetjét már erdő aljára önti vagy félreeső utak bozótosaiba. Az már nem az övé, oda az este vagy éj leple alatt mehet. Lenne viszonylag olcsó szolgáltatás, konténeres, zsákos, kukás, igény szerint. De nem kell. Felfigyeltem rá, hogy a csatornázás sem kimondott szükséglet. Jön kétévenként a szippantós kocsi, aztán annyi benne. Jól van az úgy. Kábeltévé, gázosítás, az igen. Udvaromban a buszmegálló melegedőjének a hátsó fala, az a nyilvános vécé. Hiába ültettem oda sövényt, letaposták inkább. Úgy volt az mindig, úgy kell annak lennie most is.

Laci bátyámmal ülünk a méhesében, a diófa alatt. Berzsenyit emlegetem, niklai magányát. Segítettem a kaptárokat odább rakosgatni, hamarosan indulnak egy virágba borult ligetes mező felé. Mondja, hogy várja a felvásárlókat, igen szépen pörgetett. Jönnek is. De két emberrel több a szokottnál. Szigorkodnak, hivataloskodnak.

Előhalásszák nagy körülményesen a Geiger-Müller számlálót. És sipít, csipog a méz kétségbeesetten.

– Mennyi ez, László úr?

– Harminckét mázsa.

– Bizony, ezt írhatja Csernobil számlájára.

– Lefoglalom – így a másik. – Itt írja alá!

Laci bátyám az égre néz. Játékosan végighúzzák rajta a számláló érzékelőjét. Ketyeg ő is.

Tamás Menyhért

Halmazok

14

Konthur Bertalannak

a) Mélyre mély, távolra távol, hagyom oda a rút tündöklést, távolra távol, visz az iramlás, a másult irány, visz, felejteti: csakis hont tudok élni, sehol másutt, sztráda sztrádát vált, utak hurkából utak hurkába szédülök, szédít a felforrt látvány, mint aki először szabadult messzébe, egyre betölthetetlenebbé válok, először érzem; egykorú vagyok a fékevesztett ezredvéggel, vele együtt sietem a kort, a tájat, hasítanám, kétszerte is hasítnám tovább... Melk óta szüntelen ostromol a szóra bírhatatlan idő, növeszti bástyáit a hajdan-határvár, Gizót kapitány szemmel tartott mezeje, visszafoglalta után a legkeletibb őrvár, ahonnét elébb a nyugatot, majd a *hunokat* vigyázták, ahol mindmáig tornyodzó a Dunát-partoló tekintet; kisebbít, százados erővel kisebbít... már-már semmülnél, semmülsz... mentésedre azonhelyt kolostori feszület feszül föléd, a valahány-látott legemberibb Krisztus – bizonyságom tövistelen is bizonyság, míg ez világon leendek, óltalmat; szabadító erőt nyertek megfeszíttetésem örök virradatában!

b) Távol, távolabb, hazanéző messze, gyötrelmesül a reggel; a harmadnap-ébredés, gyötrelmesül, mintha előbbjeiért büntetne – miképp lehettél meg sóvárgása nélkül, miképp válhatott le rólad a testedegy-haza, a nyalábnyi tájék?... aképp, nyújtózom az ablak négyszögére, töröm meg tükrét, nézek szembe vakításával, aképp, amiképp az új vakulás feledtetni tudja a régit, nyelvedre forrasztja a szavalható szavakat, lobbanatról lobbanatra józanít, mérhetőbb mértékhez szoktat, lásd: hollósítottak a határok, a kertek, a fák, hollósítottak a várostetők, fenn, lenn, középütt, környül: számlálatlan szemvájat feketül egymásra – innen-hallatból hallik igazán magukat-égítő, másikát alábbító klongásuk!

c) Híd, folyóra-fordult villanat, zöldre-gyúlt fenyőág, csüggedt lombozat, csüggedésseldacoló torony... hasít a kép, vakító férkőzésétől percekig hiánnyal látok, homályul a Neckar, Tübingen újdon sora, akár akkoron, felzeng a padlásszoba, görög istenek képmása dalol a téboly égi cellázatában; Hölderlin jajongja Hellász-igézetét: *Héroszaimat úgy szerettem, mint molypille a fényt; kerestem veszélyes közelségüket, és menekültem, és újra kerestem őket. Mint vérző szarvas a folyamba, sokszor úgy vetettem az öröm forgatagának kellős közepébe magamat, hogy égő szívem hűtsem, s a dicsőség és nagyság pompás, tobzódó álmait lemosdjam...* * lázul a hívés: hajnallik, bizton hajnallik, törpéket győz az aranyló szellem, a bölcsődalú rég-kor, jövendőt érlel, ki dicsőjét énekli... Lázul, s mert álmodás; álmodása hidegít, alantabb, egyre alantabb ível az álom, héroszok sokszorta ereje, pajzsos vértje sem képes megmenteni a végelsötétüléstől!

* Szabó Ede fordítása.

TARDOS Sándor grafikus

15

Ünneplem, két vakító gondolat közt ünneplem s éltetem, éltetem a Nagy Ölelőt, ISTVÁNT, a Szablyás Jótevőt, a Négyelő Védkart, ünneplem, hol reménylőn, hol morzsolt reménnyel ünneplem forrult öleléseit; örökül hagyott társulkozását, öleléseinket... Melegítő, lobbot vetőn melegítő karmozdulat valahánya! S az öleltek ölelése? Számlálható kevesét kivéve, folyondárfonat, fortélyos csüngés, romlékony hízelkedésük százados szitkot gyűrűztet, frigyük szélesztésre frigyesül – a hevület, a Szent hevület mindig késve, tehetetlen-késve érzi csak fagyát. Ha érzi is, mélázón mered magára, az hihető, felejti gyermekemlékezetét, a gyanútlan árnyak vesztőhelyeit, felejti: nemcsak a születendőkre, a születőkre, a népekre, nemzetekre is bármely-nap rászörnyűlhet a hajnalok halandósága... Felejti: jaj, ezerszer jaj az öleltek-ölelésű hazának!

'93. augusztus 20.

Zavaros élet

(kabarészám)

az egyik unokája Amerikában
de még jókor Kádárék alatt
a másik Kievben ő is: fél-
ukrán – diáklány – cukorfalat

tény mind a ketten félrekúrtak
szemrehányás – felhánytorgatás
de hogy kié legyen a két iker
a fél autó és a panellakás

a másik fia Lengyelben él:
informatikát csinál és cseles
komputerszakértő – egy Perúban
gengszterkirály és főkábszeres

a nagymama közös: évente
a kölni menyénél vendégeskedik
évhosszat meséli hol-hogy-mi volt
németül kukkot se tud pedig

a lányuk idén Olaszban modell:
arca csudálatos szép és beesett
lányanya – bébi: felnyílt gerincű
gyógyíthatatlan kóreset

Pista fiuk az Új Rendőrségnél
terepszínű és szakállt növeszt
volt egy Ügye egy Illetővel
– sokat umboldál és rajtaveszt

Ötvenhatban – Hatvannyolcban
Nyolcvankilencben – ki mikor
pattant meg evickélt vagy pottyant
le a Pártállam ágbogaiból

ki gebines volt ma vállalkozó
glancolja egy szál Mercedeszét
ki lábon eladta gabonáját el a
lányát anyját elissza eszét

az úgy volt hogy a törzsbizonylat
kölcsön és egyenleg naprakész
mind együtt volt de nem jött össze
beleesett a nyű – süly – marhavész

képernyőn lesi az azsiotőr hogy
hogy áll a márka a dollár a yen
ilyen zürös-zavaros az élet szűnös-
szűntelen: ő már ilyen

örök markecolásban élnünk
hogy szánkra ráfagy a fanyar ficsor
nem volt az mindig így hogy a
pofánk is csupa áj-váj kámpicsor

ámbárvást élni mindig muszájtott
de nem volt íly zűrös galibás
fene aki kitalálta: a Fő Karambol-
felelős: az! az! Az volt a hibás – – –

Proust rafaszobában írt, Woolf az alkotás feltételének (angol viszonyok között) azt a bizonyos saját szobát tartotta elengedhetetlennek; Szerb Antal a könyvtárban nyaralt; Ady a kocsmaasztalon, zúgó fejjel is remekművet körmölt a papírra; Bánffy Miklósnak négy íróasztala volt: rajzolni, írni, olvasni és talán egy külön gondolkodni; Illés Endre állva, írópultnál dolgozott; Németh László, ha kellett vonatfülkében, a térdén; Karinthy a kávéházakat imádta; Rilkének a világ legszebb kilátásainak egyike jutott; Weöres Sándor mindenütt otthon érezte magát: nem kell dolgozószoba – mondta –, hiszen élményei egy pályaudvarra sem férnének be; Kosztolányi zöld, Krúdy lila tintával írt szívesen. Hamvas bűzös patakocska partján, mint Li Taj Po a száműzetésben – idézi fel róla Károlyi Amy – látható egy fényképen. Hatalmas, füstölgő kémények hátterében – nem éppen bukolikus tájban – rótta a sorokat egymás alá. Mindenkor sikerült azonban ellensúlyoznia környezete sivárságát. A *valódi*, egyszerre idilli és hétköznapi műhely képét is ránk hagyta.

Az öt géniusz (1959) olyan magasságokban és meghittségben mutatja a ritkán mutatkozó *lírikus* Hamvast, hogy érdemes hosszabban idézni: „A kúria legintimebb helye nem az ebédlő, vagy a fogadó, vagy a könyvtár. Itt valami olyasmi született, amit a föld egyetlen pontján sem látni. Ez a méhes. El kell képzelni Berzsenyit nyáron, a sugárzóan forró napon, augusztusban, amikor ebéd után a szikrázó udvaron átmegy, hóna alatt Horatiusával és néhány papírral, amelyre ódájának vázlatát vetette. A méhes a háztól ötven lépésnyire van. Az ajtót kinyitja. A kaptárak körül zúgnak a méhek és az ablakon szállnak be és ki. A kaptárakon kívül csak puhafa asztal és szék, semmi más. A lángoló kertre néz ki, aztán a méhes felé fordul, a könyv ott fekszik az asztalon, a papír, a külvilág eltűnik és elsüllyed valahová, ahonnan már nem látni a forró nyári kertet és a kaptárt. Ott ül mozdulatlanul a zsongásban, és mintha valami belül elkezdené mindazt, amit eddig életében magába gyűjtött, zajtalanul dagasztani és köpülni a gyermekkort, a szülői házat, a szerelmeket, azt, amit tanult és látott és olvasott. Valami dolgozik benne és forgatja életét. A méhes az éber alvás helye. (...) Zsongása és hangulata van, képek áramlása, érthetetlen és szakadatlan álmodozás. És Berzsenyi ott ül, ez az élet már alig emberi ebben a zümmögő forróságban és az olajosan lassan ömlő idővel zeuszi magányban."

Már az *Unicornis* (1948) képzelt mestere tudta, hogy *számára* a méhes a várakozás helye: a dicsőség előcsarnoka. (Sem a siker, sem a démonok nem vonzották többé.)

Hamvas Béla művei sorra jelennek meg. Az írónak komoly tábora van. Hívei, rajongói, ellenzői, lenézői, értői és mindenek előtt: olvasói. Akadnak szép számmal fanyalgók is.

A magyar irodalmi köztudat imádja a beavatottság *látszatát*. A mű *helyett* a legendát, a valódi tudással szemben a „jólértesültséget". A pontos ítélet helyett a felületességet, a valóság ellenében a látszatot. A Hamvas iránti rajongás akkor jutott a delelőre, amikor művei még alig-alig voltak hozzáférhetőek, amikor érdemi értékelés és vita helyett elegendő szellemi muníciónak bizonyult néhány cím és idézet ismerete, a róla való beszédkor. A céhbeliség rítusai, a bennfentesség délibábja. Hamvas úgy véli, a beavatás célja, hogy a szellem zavarodottságát eltüntesse.

Az (újabb) köztudatba kerülésekor, ha valamelyik folyóirat biztos akart

lenni benne, hogy példányait az utolsó szálig elkapkodják, tőle hozott írást. Azután (éppen az Életünk) hozzákezdett az életmű kiadásához. Mára úgy tűnik, utolérte a föltámadás szomorúsága: bár könyvei fogynak és újranyomásra kerülnek, a csönd beállt a XX. századi magyar literatúra legnagyobb életműve körül. Mintha Hamvason túl lennénk. Holott – mondhatnánk kölcsönvéve a kifejezést – a meghívás fennáll. Műve él, hat, működik, munkál. Olyan nemzetpedagógiai értékeket (is) képvisel, olyan új, minőségi magyarságképet tartalmaz, ami a leggyakorlatiasabb igényeket is kielégíti.

Persze a Hamvas Béla-i értelmiségi magatartás vérlázító: agyonhallgatva, pénztelenül, kívül a „szakmán", a „céhen", nem csupán a siker, de az elismerés leghalványabb reménye nélkül megalkotni az 1945 utáni magyar irodalom legjelentősebb, európai szintű életművét, nos, ez bizony több, mint bosszantó. Hamvas ebből a szempontból különösen nem időszerű. Elfelejtendő. Legyünk már túl rajta.

Ez azonban csak egyetlen módon lehetséges: ha kikerüljük.

Kedves Katalin
asszonynak főhajtás!

Bp. 1995. augusztus 24.

Tardi István

KEMÉNY KATALIN

SZTÉLÉ NAGYANYÁMNAK
a sötétség leányának ölében a világító tojásokkal

Valaminek történnie kell

Az asztalt négyen üljük körül, gyér lámpafény, gyér tűz, percegés, fejünk felett két szürke szárny, a gond vet árnyat fehér abroszon, szép húgocskám, a göndörfürtű megrázza a haját (mire jó bánattal sózni jóízű vacsorát?)

valaminek történnie kell

egyébként minden úgy pihegett rövideket és fojtogatót, úgy ásított és bóbiskolt és ernyedt és lappangott a zsibbadt és valószínűtlen közegben, amit a megszokás jelennek nevezett, mint a máskorban, akárha az időtlen idők kezdet nélküli kezdetétől fogva és a világ nélküli világon mindenütt és másíthatatlanul és törvényszerűen és bonthatatlanul valami az idők alatt alvó időben, a megtörténés lehetetlenében – – és éppen ezért valaminek történnie kell

a történésnek, hogy az időnek arca legyen

a ránk ülepedett nagyvárosi forgatag habarcsa habarcsának leszálló üledéke (szüleink balgasága sohsem ismerte ki magát ebben az idegen, az anyanyelvet kiforgató beszédben), az élhetetlenek penészes, s kárpótlásul büszke szegénysége meghiúsult (eleve halálra ítélt) remények, csúfos kudarcok ütötte sebek, vastagodó, itt-ott felrepedező hegeinek terepszín takarója tompán terpeszkedett, akárcsak tegnap, meg tegnapelőtt, meg azelőtt, a napokat egybemosva – – súlyosan, s ha valamelyikünk azt mondta, holnap fel kell adni Goldmann-nak a havi részletet, az a holnap a végtelenbe vesző múlt, vagy egy soha el nem érkező jövő is lehetett volna a tényleges jelen nélküli osztatlan időben, és épp így a sejtést, hogy valami történhet, senki se merte volna gondolatba szilárdítani, de a köd megtelt önmagával, és a gondolatnál mélyebben mindegyikönk tudta

valaminek történnie kell

ám azon az éjszakán, amikor a történésnek meg kellett történnie, kiürült a képkeret és száraz pikkelyeire hullott padlóra a lepattogzott olajfesték, ki kellett ürülnie és le kellett vedlenie hogy felfedhesse számlálhatatlan neveit és azt, ami nevein, a NÉV-en túl.

= = + = =

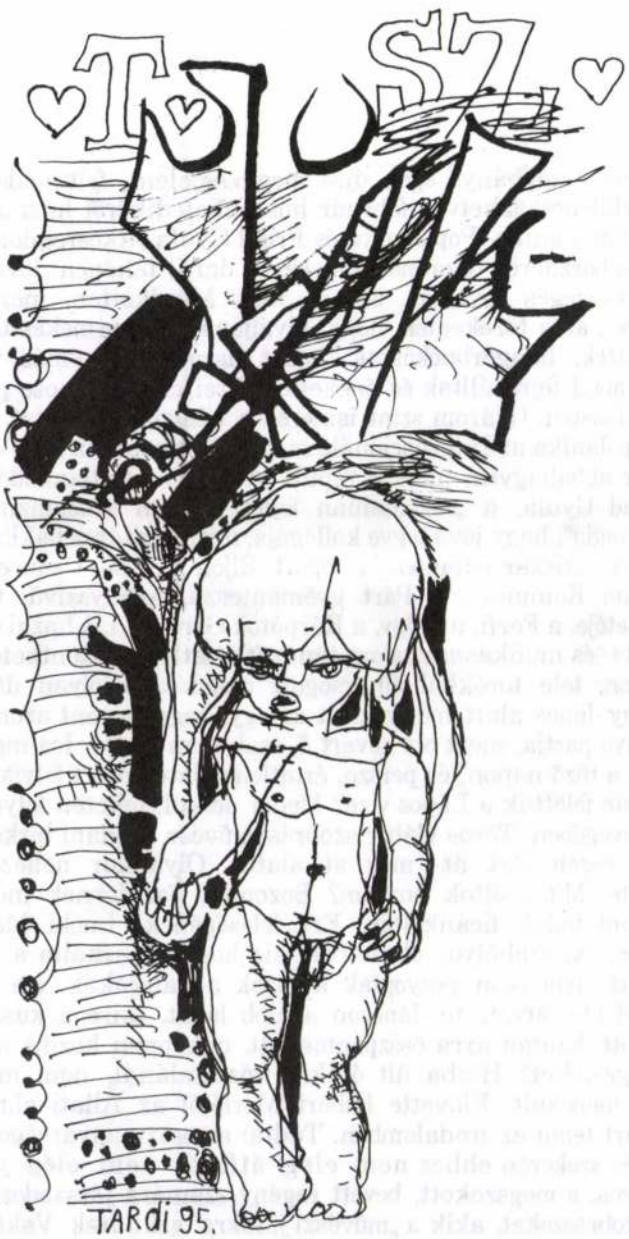

PUSZTAI JÁNOS

Önéletrajz

34.

Éjszakánként Nagybánya egén újra meg-megjelent, feltünedezett a repülő gulya. Ezerkilencszázhetven február huszonhetedikéről huszonnyolcadikára virradólag Pap Janika–Pop Jonika és Frind Gyula titkosrendőrök egy meddő máramarosi borzderes (Szatmárnémetiben: daru) tehenen „lovagoltak". Nem volt az közönséges lovaglás, szó se róla. Mindketten, még pedig teljes egyetértésben arra törekedtek, hogy „kiváljanak". Gyermekes tornagyakorlatokat végeztek; hengerbuckáztak, bakot ugrottak, egymás vállán egyensúlyoztak, majd fejre álltak és énekeltek: Trei culori cunosc pe lume, rosu, galben si albastru. (Három színt ismerek a világon, a pirosat, a sárgát és a kéket.). Pap Janika az Internacionálé magyar változatába is belekapott, azonban hamar abbahagyta, mert a repülő gulyán méltatlankodó moraj futott végig. Frind Gyula, a „sokoldalúan fejlett román szocializmus ifjú nemzedékének tagja", hogy jóvá tegye kollégája, nyomozótársa baklövését, Nicolae Ceasescu pártfőtitkár istenítésébe fogott: Éljen Nicolae Ceausescu elvtárs, a dicső Román Kommunista Párt gyémánteszű, aranyszívű, tévedhetetlen, jóságos vezetője, a Férfi, a Tölgy, a Kárpátok Géniusza, a hazai és nemzetközi kommunista- és munkásmozgalom tántoríthatatlan, rettenthetetlen harcosa! Éles hangon, tele torokkal elharsogott mondókája olyan dübörgő tapsot kapott, hogy János alatt megrendült az ágy, vagy (amint azonnal kiderült), a Lápos folyó partja, mert ott hevert ő, csak nem tudta. Ica mellett feküdt a homokban, a tűző napon, és persze, értetlenkedett, miért folyik tőlük magasabban, szinte fölöttük a Lápos vize? Meder nélkül, feketén folyt az ezüstösen csillámló levegőben. Tőrös Gábor szobrászművész hajdani birkózó-babérjaira emlékezve kézen járt át- meg át alatta. Olyankor nehezen szuszogva megkérdezte: Mit szóltok hozzám? Bozontos, őszülésnek indult mellszőrzetében apró halak ficánkoltak. Ezt feleségének, Lucki Mari vívónőnek köszönhette, aki szabályos öltözetben, sisakosan szúrkálta a víztömeget. A kardja ütötte lyukakon potyogtak ki azok a halacskák. Ica „álomittasan" átlökte, átdobta, átvetette Jánoson a jobb lábát, mire a kusza tünyölődés szertefoszlott. Ezután arra összpontosított, miképpen kezdje meg a Zsé birtoka véglegesítését? Hiába ült órákig íróasztalánál, nem ment semmire. Olvasásba menekült. Elővette Robert Merlétől az Állati elméket. Valami nagyot akart tenni az irodalomban. Tudta: az összmagyarságot kell szolgálnia. Az Illés szekerén ehhez nem elég átfogó, nem elég jelentéses. A hagyományos, a megszokott, bevett regény számára játszadozás. Furcsállta azokat a szobrászokat, akik a „művészi játékra" esküdtek. Vaktában „bögyör-

SZITÁKÁNT MAHÁPATRA

Költészet: az alázatosok bátorsága

A költészet számomra negyven év szüntelen keresésének története, hogy alkalmatlan, tökéletlen és sohasem teljes mértékben kielégítő, az élmények mindig újabb dimenziót keltő módon szavakat keressek, amelyek felöltöztetik ezeket az élményeket.

Mindig is úgy éreztem, hogy elválaszthatatlanul összekapcsolódom mindazzal, ami körülöttem történik, minden élőlénnyel és azok sorsával. Minden kétszer történik meg – egyszer kívül, abban a percben amikor valóban végbemegy, majd pedig később, ismétlődően, itt belül, bennem. Minden lény – az emberek, a folyók, a fák, a kövek – kikerülhetetlenül kapcsolódnak hozzám a közös mulandóságunk szálával. A belső énem mindenkit bensőségesít, minden élőlényt, velük örül és velük sír.

Az én verseim azt szeretnék elérni, hogy az emberek, napjuk végeztével, amikor már túl vannak életük minden tragédiáján és győzelmén, mosolyán és könnyén, azt kívánják, hogy ha van élet a halál után, akkor születhessenek újra erre a sorsra, az ember sorsára.

A vers szavakból áll. A szavaknak szociális emlékezete van, amely addig terjed, ameddig a használójuk egyéni pszichéjének emlékezete és álmai. Ez az örökség a nyöszörgéstől, a sírástól, a hangos retorikáig terjed, a nyilvános házak alkupultjaitól a nemzetközi diplomáciáig, át meg átszőve az emberi történelmet. Egy jó versben minden egyes szó beszél, minden egyes szó magától értetődik, és nem helyettesíthető másikkal. Minden szónak varázsereje van és az asszociációk miriádnyi nüanszával van teli. Hogy jó versben a szavak hangja halk, egyszerű, szinte fél megtörni a csendet. Lépés minden szó a másikkal, a többiekkel való találkozás felé, és nem a találkozó tagadása felé. Van bennük valami, amit Lorca úgy hívott „duende", a sötét ener-gia amely mozgatja őket és mozgat bennünket is, az a titokzatos képesség, amelyet csak az intuíció segítségével tudunk megérteni.

Egy jó vers, hasonlatosan más jó művészeti alkotásokhoz, a lét mibenlétén meditál – és nem tanít. Nem kívánja ötleteink tárházát gyarapítani. Egy jó vers mindössze élményeink, létünk, sorsunk ismerete határainak kiterjesztése. Csak egy mozgó alak, amely szavakból szőtt hálóján keresztül minden létező dolgok misztériumából közöl velünk töredékeket. Magába elegyíti testünket, lelkünket, álmainkat, halálunkat. Tele van megidézett dolgokkal – a távoli csillagokról szőtt álmainktól a szánkba kerülő étel ízéig. A mélyén

Gábor? Na, és Tömöry Péter? Na, és Pityi Palkó? Na, és a földgolyó, e szánalmas sárteke valamennyi „irodalmi levéltetve"? (Sütő András „szíves" jellemzése). Nem azért mondom, „kormalkodott" Ica valamelyik júniusi ebédnél, hogy csak koptassam családanyai beszélőkémet, de idén készségel befizetnék a tengerre. Fizess, fogta szaván azonnal János. Alig várom, hogy zötykölődhessek egy jót a páratlanul kényelmes román vonatokon. A Zsé birtoka harminckilencedik fejezetét faricskálta éppen; torkig volt vele. Ráadásként levelet kapott Banner Zoltántól, hogy *„magvas prózában"* énekelje meg Vida Géza „világhírű" szobrászt-kaktusztermesztőt-bagolytenyésztőt-spanyolországi hőst. Az ezer-kilencszázhetvenkettős Utunk-évkönyvbe kellene becses írása, amelynek cseppet sem ártana, sőt!, ha hasonlítana Király László Hemingwey-ről oly zseniálisan megformált dicsőítésére, a Papára. (Megnézni, pontos-e a cím?). János ráérősen, napokig mulatott, mulatozott a „humanista beállítottságú" Banner Zoli felkérésén, aztán udvariasan („Udvariasan!") elutasította; pokolian foglalt, a feje búbja sem látszik ki a munkából. Szerszámkészítés, regényírás. Gyári robot, Zsé birtoka. Lápospart, Virághegyoldal, Fekete tenger, Techirghiol tó. Ica a Nagypostán egyedül a Techerghiol tóra kapott pihenő-jegyet. János ismételgette a török vagy tatár tó- és helységnevet, hátha odáig fejlődik, hogy kimondhatja. Kapjál be néhány kavicsot, úgy próbálgasd, ajánlotta Lázár Ilona. Az angol nyelv tanulásánál (például) ez a bevált módszer. Mellőzzük az angolt, ellenkezett János. A Hét tudományokkal foglalkozó oldalain azt olvastam: az angol nyelv tanulása rákot okoz. Hiányzik az nekünk? Nem, az semmi esetre sem hiányzik válaszolta Ica. Makramé-terítőt horgolt. Buzgón számolta a szemeket.

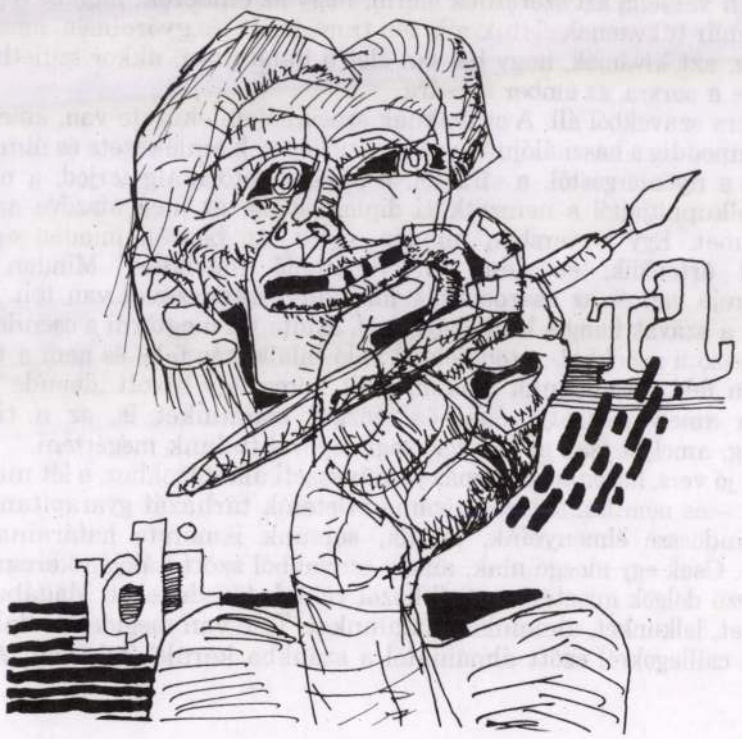

JÁSZ ATTILA

Örök visszatérés

A fák egyhelyben állnak.
Ne légy ideges.
Várnak.
Csak a busz megy tovább.
Nyílik az ajtó. (Csukódik.)
Újabb állomás?
Megint a fák?
Ablakban tükröződsz.
Ágak arcodban.
Levelek homlokodon.
Szemedben az ég kékje.
Ahogy sötétedik.
Sosem jutsz vissza a fákhoz.
Egyhelyben állnak.

Biztatás

Használd ki az alkalmat
ebben a nagy hóesésben.
Ne csinálj semmit,
míg el nem olvad.
Használd ki az alkalmat.
Nézd a fákat, ahogy
hósapkásan állnak.
Vagy sapka nélkül
rázzák hajukat
ebben a nagy hóesésben.
Használd ki az alkalmat.
Ahogy hullik, mint a korpa,
nem több, néhány mozdulat.
Elolvad az első hó.

Leírás

Egy falevél hullásában
színét megállapítani.
Vagy az évszakot,
mely lesodorta.
A mezítelen vágyat.
A test zuhanását.
Mikor ledobja ruháját.
Néhány pillanat.
Senki földjén,
ég és föld között.
Felöltözöttség
és meztelenség között.
Egy falevél hullásában
már és még nem között.

erdélyi három nemzet uniójának alapelvei címet viselő tervezet – a nagyszebeni román kormányzótanács számára készült, a tanács azonban érdemben nem foglalkozott vele.

Ezt követően a huszas évek elejének hírlapi vitái és politikai röpiratai rendszeresen hangot adtak ennek a követelésnek: legerősebben Kós Károly, Paál Árpád és Zágoni István 1921. január 23-án Kolozsvárott megjelent nevezetes röpirata: a *Kiáltó szó Erdély, Bánság, Kőrösvidék és Máramaros magyarságához*. A korszakos jelentőségű röpirat a nemzetiségi önvizsgálat történelmi realizmusa és a nemzetiségi sorskérdések felismerésének romantikus pátosza nyomán született. Kós Károly a világháború után kialakult kelet–közép-európai realitások elfogadását sürgette, őszinte megértést kívánt a többségi nemzet és a kisebbségek között, s ezért állampolgári lojalitást hirdetett a román állam iránt. A magyar–román megbékéléstől, a kölcsönös bizalom kialakulásától várta a nemzetiségi kívánságok teljesülését; a nemzeti nyelv és kultúra fenntartását, a szociális biztonságot és a kisebbség gazdasági fejlődését, egyszersmind a nemzetiségi autonómia szavatolásában és felépítésében látta az erdélyi magyarság fennmaradásának és fejlődésének zálogát. A röpirat másik két szerzője: Paál Árpád és Zágoni István az autonómia rendszerének bővebb kifejtésére, jogi és történeti megalapozására vállalkozott. A nemzetiségi kultúra önálló fejlődésének és a nemzetiségi szervezkedés szabadságának biztosításán kívül területi autonómiát és a nemzeti kataszter felállítását követelték.

A nemzeti kataszter gondolata az osztrák szociáldemokrácia neves teoretikusától: Otto Bauertől származott, aki *Die Nationalitätenfrage und die Sozialdemokratie* (A nemzetiségi kérdés és a szociáldemokrácia) című, 1907-ben Bécsben megjelent munkájában – az ugyancsak szociáldemokrata Karl Renner korábbi nemzetiségpolitikai elgondolásait továbbfejlesztve – arra a felismerésre jutott, hogy valamely nemzetet „nem területi testületként, hanem tisztán személyes szövetségesként" kell meghatározni, s az állampolgárok „szabad nemzetiség-nyilvánítása", azaz a nemzetiségi kataszter felállítása alapján kell létrehozni a nemzetek, illetve nemzetiségek önkormányzatát, a területi elvtől függetlenül szervezve közjogi testületté az egyazon nemzethez-nemzetiséghez tartozó polgárokat. Zágoni István erdélyi magyar autonómiatervezete ilyen módon egyaránt merített a területi önkormányzat hagyományos eszméjéből, amelyet különben a székelyek és a szászok vonatkozásában az antant hatalmak és a román kormányzat között megkötött párizsi kisebbségi szerződés is figyelembe vett, és a nemzetiségi kataszterre épülő kulturális autonómia gondolatköréből, amelyet az Osztrák–Magyar Monarchia korszerűsítése érdekében dolgoztak ki a nemzeti autonómiákra épülő föderalizmus teoretikusai.

Ez a föderalizmus tulajdonképpen Svájc gyakorlati példáját követi; elmondható, hogy szinte minden, az erdélyi kérdés emberséges és korszerű megoldását szolgáló elgondolás a svájci példából, a „keleti Svájc" eszméjéből indult ki. Már pedig, ha egy megoldás mögött ott van a politikai racionalitás, akkor érvényesülését csak az erőszak akadályozhatja meg. S valóban, az Erdéllyel kapcsolatos nagyromán politika mindig az erőszakra épült, érveit rendőri eszközök képezték. Jó lenne reménykedni abban, hogy a huszadik század végén, midőn az erőszakra alapozott államalakulatok és állami ideológiók kezdik elveszíteni erejüket, Erdély földjén is teret nyernek végre azok a megoldások, amelyeket a józan ész és a jogszerűség támogat.

TARDI Sándor -

Életünk 1996/2.

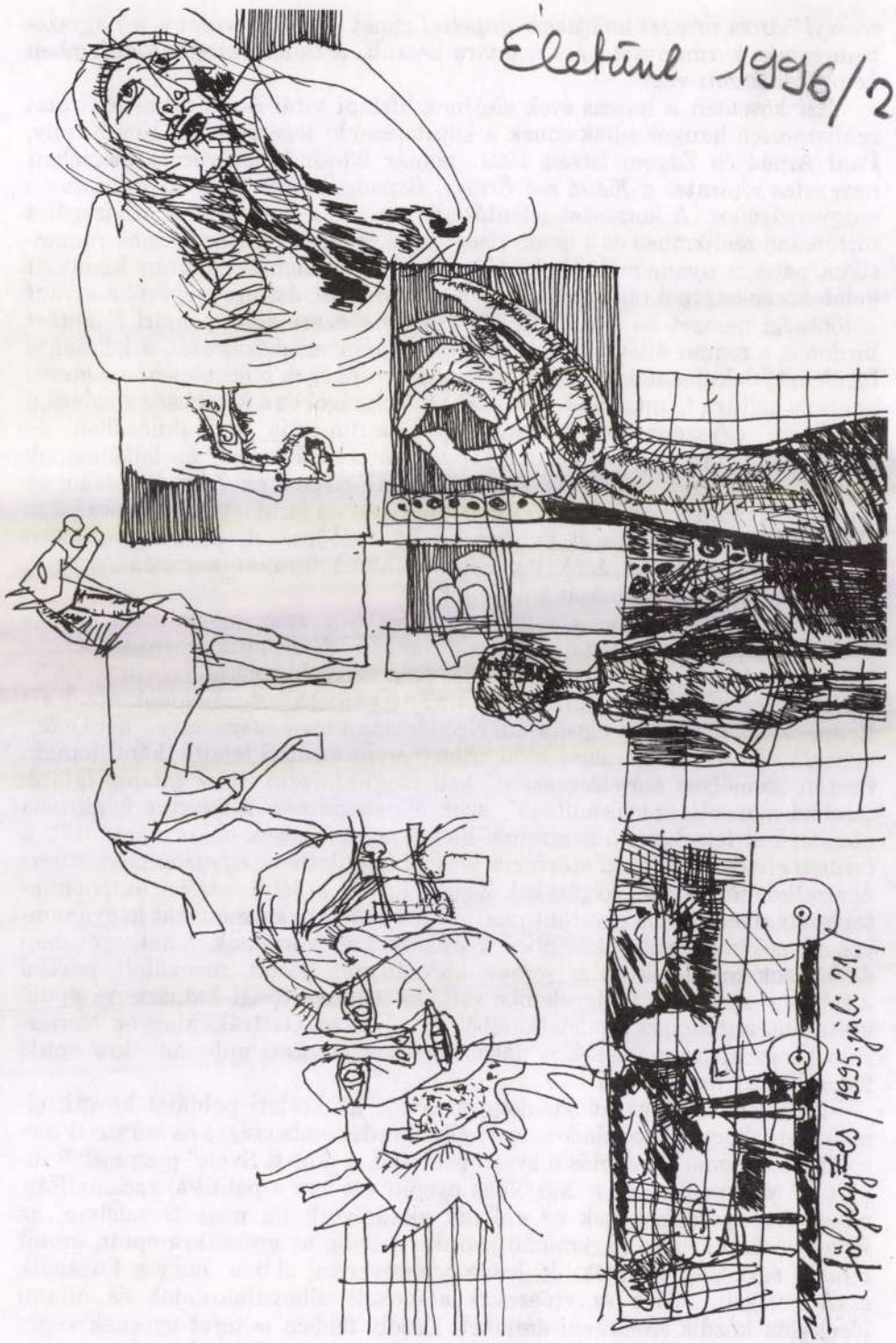

Tari Gábor

○ Vácon, a Madách Imre Művelődési Központban (Lenin út 63.) december 3-án 18 órakor nyílik Tari Gábor, Magyari Márton, Szegedi Csaba és Müller Árpád festőművész kiállítása.

Népszabadság, 1987. XII. 1

tudja, hogy Tóth Béla erre is méltó író, de ez a
mai megítélésbe. Valahogy mindegyik könyve
hosszú szociográfiai leírások találhatók, a műv
kodásait és gondjait, a történeti tárgyú írásokb
lépkednek, a Tisza folyását követő útiesszéjéb
hősei kapnak futó jelet. Az élő nyelv olyan köz
nóról áttett szövegnek érezzük, amit nála olvas
ba, a fogalmazásnak viaskodásait látjuk, amin
megfelelőbbet eltalálni; a látszólag egyszerű
mint a szögedi nyelvben olyan gyakran. Én se
kissé szégyenlősen állok most Tóth Béla elé.
nagyon fontos másnak, neki se, de a magam dolgaiban megis ható volt, o volt
módon. Tóth Béla József Attila-díjas író, a szegedi Somogyi-könyvtár nagyhírű és méltán di-
csért igazgatója valamikor az egyetemi fiúkollégium igazgatója volt az ötvenes évek közepén,
végén. Nem volt könnyű idő és voltak napok, amikor értünk, egyetemi hallgatókért az életével
játszott. Sokat beszélgetett velünk, érdeklődött dolgaink iránt. Tudtuk, hogy ír, ismertük már
nevét írásaiból is. Gyakorta megkérdezte: mit olvasol? Én rendszerint azt feleltem neki: a kö-
telező olvasmányokat, hiszen abból mindig volt elég a bölcsésznek. Hümmögött: szép az is.
Furdalt a kíváncsiság, vajon mit kellene még olvasnom? Egyszer Sarkadi Szeptemberét olvas-
tam és kisded véleményemet meg is írtam, kifüggesztettem az irodája melletti hirdetőre, ha jól
emlékszem, azzal a kívánsággal, hogy egyetemista társaim is olvassák el ezt a színdarabot.
Tóth Béla is elolvashatta, mert még azon a napon megkeresett a kollégiumi szobában és biz-
tatni kezdett az élő irodalom olvasására. Mindjárt a kezembe is nyomott egy könyvet, hogy
olvassam el, letettem az asztalomra, később megnéztem, hogy mit is ajánlott az igazgatóm. Ez
volt: Eckermann: Beszélgetések Goethével. Azt hittem, tréfált. Napokig gondolkodtam rajta,
a könyvet elolvastam és kicsit szégyenkezve jöttem rá, hogy kollégiumi igazgatóm az én nagy-
zoló írásom kapcsán rájött arra, hogy valahol messze, az alapoknál kell kezdetni az olvasást, a
klasszikusoknál, a régi jó íróknál, a jelenlegit aligha értjük, ha azokat nem ismerjük igazán.
Ettől kezdve váltakozva igyekeztünk újat mondani egymásnak a régiek közül, kit valamelyi-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-126
Tardi Sándor grafikus
1984 DEC

TISZATÁJ
Szeged

1021

TARDI SÁNDOR GRAFIKÁJA

— Kilencéves voltam, amikor apámek
szeme nyitva már mindenre.

Titkolódzás sosem volt szokásos a csal
nyó házban annyian voltunk, minden mozd
lott, pedig olyan zajtalanul éltünk, mint az é
szülék által, akik velünk éltek, de létüket al

Nagy munkálatú, sokféleképpen próbá
család apraja-nagyja, ahogy a csillagos égre
volt, aki a megélést megteremtette, de ő vo
sanyargatta a családokat, ő azért mindig tal
magát. Tudott házfödelet kötni, sugáregyen
ket fonni, kötni, ásni, állítani. A legszükség
szakajtotta az élet. A baj betoppant köszön
döntötték ki az imádságra támaszkodó kerítéseket.

Szaladtak apámért. Gyere már, hé, azután valahogy megszámolunk. Ment apám. A szekercéjét a katona-derékszíjába tűzte, a hosszú nyelű harapófogójával: karjára akasztotta a fűrészt; ásót, lapátot a vállára vette, vitte az egész műhelyt.

Ha tehettük, vele osontunk, hogy lássuk működését. De fogtunk is neki. Favéget, s gödörbe állított oszlopot, amíg a föld megöleli.

Szó nélkül vette tudomásul, utódai ott vannak körülötte. Dalolgatott néha, fütyült. Mikor mi jött a szájára. Csicsóné drága úgy osont ki a nyírott bajusza alól, míg kalapját hátratolva félszemmel belenézett az oszlopsor egyenesébe, hogy öröm volt hallani. Felhőtlen napnak számított, ha dalolt, s komor sötét, ha száz ágon sugárzott is a tarhonyaszárító csillag, amikor a hallgatás szorította össze a száját és ült a fűtetlen kemencepadkán órákon át, hideg pipa csücsült a bal keze tenyerében. Ritkán komorkodott. Józanul többször dalolt, mint részegen. Ugyan olyannak nem sokszor láttuk. Kapatosan is csak akkor, ha valami befejezett munka fölött, hitelben vásárolt pálinkákkal kedveskedett a fizetni nem tudó gazda.

Ennél különben a napjaink olyan egyformának tűntek, akár ételeink. A boroshordóból

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
Tardi Sándor, grafikai-
1984 DEC
TISZATÁJ
Szeged
1021

TARDI SÁNDOR GRAFIKÁJA

Elit-kultúra? — Manipulatív cégér!

Noha valóban tartalmazza az *erjesztő, é*
mind nagyobb mennyiségben — a hordalékot i
hellyel-közzel a szélhámoskodást, a mindenne
lást, a kísérletet a kísérletért — hovatovább
Miért volna így egészében — *elit*?

De valaminek neveznünk kell, mert létezik
irodalom? Laboratóriumi irodalom? Ikebana
zott irodalom?

Eszmei mondanivaló: „A lónak három lába van."

Biztos a vita a műről, biztos a reklám és biztos az ájult hívek falanxa a szerző körül: h
szen ez nyilvánvalóan nem direktben értendő, következésképp nyilvánvalóan valami hátbo
zongató művészi sugalmazást rejt.

*

Az új esztétikák szinte kötelező *tétele*: a „tétel", a „mondanivaló" kiirtása az irodalombó
S a lázas igyekezet arra, hogy legmagasabbra azt a művet emeljék, amely minden értelmezé
nek ellenáll.

Ez nyilván a másik véglet.

Ha visszatekintünk a görögökig — akár még tovább — minden remekműre, nagy alk
tásra, emez új követelményeknek *egyetlenegy sem* felel meg.

Részlet az írónak a Gondolat Kiadónál megjelenésre váró könyvéből.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
Tardi Sándor grafikus-művész
1984 DEC
TISZATÁJ
Szeged
1021

VERES PÉTER: ÉN NEM MEHETEK EL INNEN • TARDI

TARDI SÁNDOR GRAFIKÁJA

láváit löki ki a vér *felejt*

Mind így készülünk m
a fagyott fényű égen á
Kitöltöm s fenékig isz
e vérfekete éjszakát

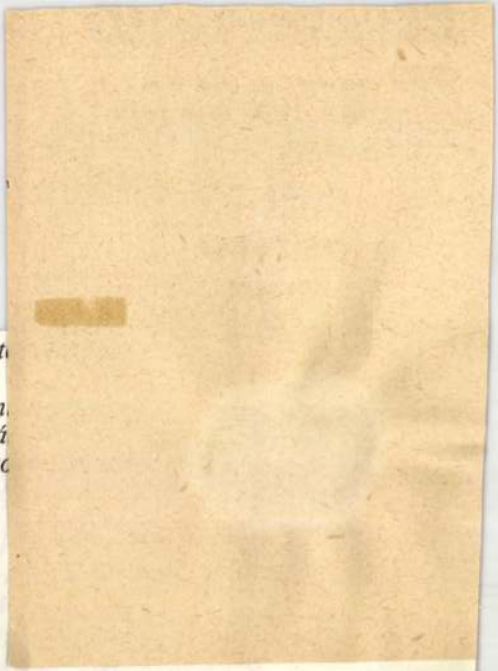

ÁN TIBOR

Örök fény

!Mennyi fény rakódott meg húsomban
sugárzok mint az éjszaka szívébe mártott kés
mint a tengerben elmerülő megsebzett repülő ! sugárzok
mint a gyermekek szeme »akkor« *a hánykolódó roncsok között*
---------- »OTT«

nem tudom az éjszakába visszaálmodni magam !

:Kiad a sötétség is: célpont vagyok
s a fürge radarok homlokomra állítják a halált

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
Tardi Sándor grafikusművész
1984 DEC
TISZATÁJ
Szeged

1021

„MOST LASSU MÉREG, LASSU HALÁL EMÉSZT" BERZSENYI:

TARDI SÁNDOR GRAFIKÁJA

azonban, hogy ez a szellemi erőtér megfelelően hasznosuljon az ország javára, a *népfront szervezetének határozott is változnia kell:* tisztségviselőinek, vezetőinek nagy felelősséggel, az eddiginél határozottabban szükséges képviselni ezeket az elgondolásokat.

Bognár Nándor

azokkal a nézetekkel, miszerint a többpártrendszerről, vagy az 1956-ról szóló viták *a fő kérdések megoldásának hiányát hivatottak elleplezni*, vagy legalábbis: mellékvágányon futtatják az energiákat.

— Ön nemegyszer hangot adott már jóval előbb is a modellváltás

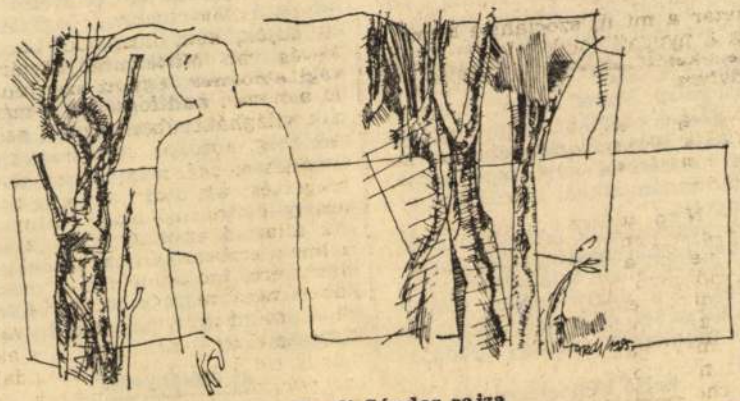

Tardi Sándor rajza

MN 1989. 11 18

HACUKA

Már az évfordulón kezet nyújtottak egymásnak a mai egyetemek vezető képviselői, és az 1947-ben, az akkori Pázmány Péter Tudományegyetemen *Sub Laurea Almae Matris* doktorrá avatottak. Egyszeri alkalom volt ez annak idején. A mindvégig kitűnőket korábban a király, majd a kormányzó elismerésével avatták doktorrá; később a köztársaság, majd a népköztársaság adta s adja a kitüntetést. Abban az egyetlen esztendőben, 1947-ben „Éltető Anyánk", vagyis az egyetem babérága alatt fogadta doktorrá *Frigyessy* József rektor nemcsak az akkor végzőket, hanem azokat is, akik 1944 novemberében a nyilas hatalomtól *nem fogadták el* a tanulmányaikkal kiérdemelt elismerést.

A negyvenedik évforduló megünneplésekor megfogadták: ezentúl gyakrabban találkoznak, fölkutatják a nagyvilágban másutt élő társaikat és a négy évtizedes igaz munkának mintegy ráadásaként

belső késztetésre

további célokért is tevékenykednek majd. Ez a szándék, ez a szent elhatározás újabb és újabb találkozók során odavezetett,

gi professzorokkal, mai egyetemistákkal. Hagyományok ápolása. A tudományok és a tudósok, a doktori cím társadalmi elismerésének, megbecsülésének erősítése. Klubélet. Ez valójában már meg is kezdődött: hétről hétre, minden csütörtökön délután az ELTE Szerb utcai tanári klubjában beszélgetnek, terveznek, az érdeklődőkkel tovább építik a kapcsolatokat. Márciusban, legkésőbb április elején nyilvános klubösszejövetelt hirdetnek. Céljuk hármas, de összefogható egy mondatban is. Valahogy így: fogjanak kezet, fogjanak össze a nemzedékek a tudás érvényesülése érdekében. Ha mégis harmadoljuk ezt a célt, első helyre az idősek, pályafutásuk, aktív munkájuk tapasztalatainak közreadására készek kívánkoznak. Rengeteg élmény halmozódott föl e munkás életek során, s az egyesület alkalmat ad arra, hogy baráti beszélgetéseken

az élményeket

és a tapasztalatokat

megoszthassák a fiatalabbakkal. Második mondat szóljon az élettókról: hiszen a mostani egyete-

Landon G.

Tardieu

Derékig, balra, talapzatra helyezett tojásdad medaillonban. Parókája egyszer fodritott s arcza s bajusza leberetvált. Nyakra valója körül van csavarva, mellfodra látható s kabátja be van gombolva. Mellét a Mária Terézia rend díszíti; melynek szalagját is viseli. A talapzat előtt a vászlóból, sisakból, kardból és parancsnoki botból képzett csoport közepén a Mária Terezia renddel ékesített koronás czimer látható. Felirata a kereten

fölül: „Gedeon Baron De Loudon"

s alól: „Feld. Marschal de LL. MM. Imp. et R.

dtól balra: „Peint par Armand Gillis"

s jobbra: „Gravé par J. Tardieu graveur du Roy, et de S. A. S. Electorale de Cologne"

s legalól: „A Paris chez Bligny père. Peintre, Lancier du Roi, Cour. de Manege aux Thuilleries."

Rézmetszet, méretei a vonalkeretnek 19.6: 14.4 s az rézlapnak 22.2: 16.2 c/m.

Metszette: Tardieu J.

Ltsza 7976.

191/93 N° 1806.

Megkísértem a lehetetlent!

A képek mindig olyat vállalnak magukra, aminek jelölésére nincsenek megbízható szavak.
Minden ember a teljességet akarná magának, – magam nemkülönben!
A képek miatt vagyok a világban, sorsom törvénye szerint.
NAPONTA életben tartanak, s könyörtelenül egykoron: nélkülük halok meg.
A szenvedély múltán... RAB vagyok.
Életfogytiglan elvergődök az A-B-C-D-négyszög börtönében...
Szabolcs-Szatmárba mit hozhatnék!?
Lehet-e a tubusokból kinyomott festékhez szeretetet, hitet is keverni?! —
Ha almát eszem, szabolcsi emberek adják azt kezembe. Ha almákat festek vászonra, olajjal, — ők megérzik-e az ölelésem?
Holnap lesz a Tavasz Március huszadika van; első napja!
Vasbeton panelre aggatok egy-egy tenyérnyi embermeleget.

Tardi Sándor

A KÉPCSARNOK
MEGHÍVJA ÖNT

TARDI SÁNDOR

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
1980. MÁRCIUS 20-ÁN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA:

BÉRES FERENC
LISZT-DÍJAS ÉNEKMŰVÉSZ

MEGTEKINTHETŐ:
1980. III. 20—IV. 3.

KÉP CSAR NOK

BENCZÚR GYULA TEREM
NYÍREGYHÁZA, DÓZSA GY. ÚT 3.

F. k.: Köteles István — 80-1348 KNyD

BENCZÚR GYULA TEREM

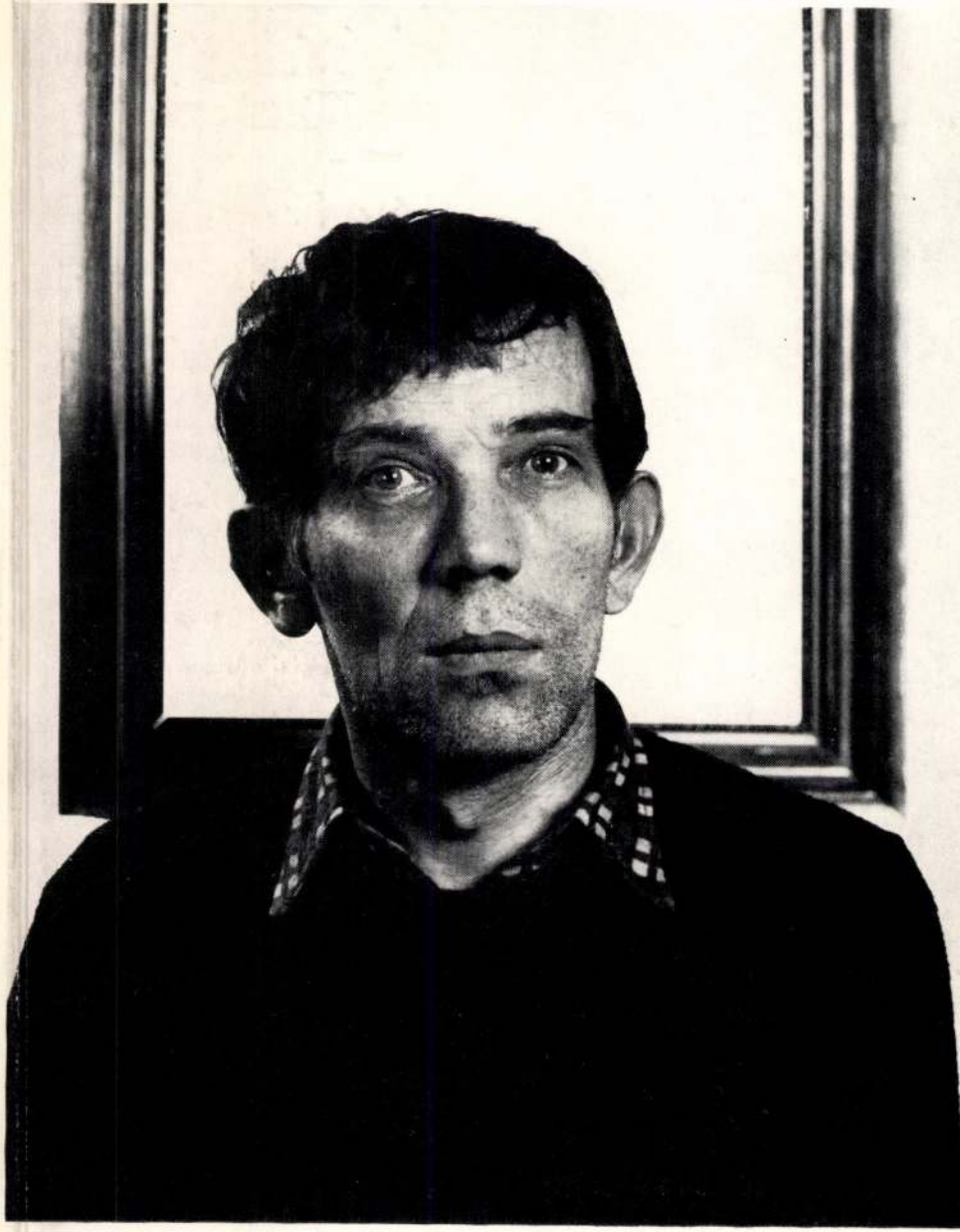

TARDI SÁNDOR FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA

ÁRPÁD PAIZSRA EMELTETÉSE. (RÉSZLET A PANNONHALMI EZREDÉVI EMLÉK KUPOLÁJÁNAK MENNYEZETI KÉPÉRŐL.) Tardos (Krenner) Viktor festménye.

a fejedelem és bujdosó társai hamvait haza hozzák török földről.

Kolozsvár városa, az erdélyi fejedelmek egykori székhelye, május 24-ikén áldozott a néhai fejedelemnek. A várost fellobogózták, kivilágították; a törvényhatóság ünnepi ülést tartott, az egyetemi ifjuság a maga gyülekezetében lelkesült. Budapestről több képviselő is lement a kolozsvári ünnepélyre. A város közgyűlésén gróf *Béldy* Ákos főispán és *Szvacsina* Géza polgármester megnyitó beszéde után dr. *Márki* Sándor egyetemi tanár tartott fölolvasást Rákócziról. A gyűlés elhatározta, hogy a fejedelem hamvainak hazahozatala ügyében kérvényt intéz az országgyűléshez. Majd a megyeház nagytermében volt szavalás, felolvasás, zene Délben a Mátyás-szobor körül sereglett össze a közönség. Itt *Kun* Béla, a kolozsvári Rákóczi-bizottság elnökének hazafias beszéde után *Hock* János országgyűlési képviselő szónokolt még Rákócziról nagy hatással. A kolozsvári ünnepélyről készült képünk épen azt tünteti föl, mikor Hock beszél a szónoki emelvényről. — Délután az ifjúságnak az egyetemi épület termében tartott gyülekezetében folyt tovább az ünneplés. Dr. *Apáthy* István prodékán, *Bedőházi* János képviselő, *Benke* Antal, az egyetemi kör elnökének beszédei után az ifjúság *Hock* Jánost is hallani akarta, a ki engedett a kivánságnak. Este a szinházban dísz-előadást tartottak.

Debreczen városa, melyet Rákóczi szabadságharczaihoz sok emlék köt, május 22-ikén tartott ünnepi közgyűlést, melyen az összes hatóságok megjelentek. *Puky* Gyula főispán beszéde után *Thaly* Kálmán, a város egyik képviselője, a jeles történetiró tartott előadást a Rákóczi-korról, melyről annyi kötetet irt. Mint e kor történetiróját Debreczen díszpolgárává választották. Rákóczi hamvainak hazahozatalát Debreczen is sürgeti az országgyűléstől.

EGYVELEG.

* **A világ legnagyobb vitorláshajója** most készült Amerikában a Fore River nevű hajógyárban. A hét árboczos hajó hoszsza 132 méter, szélessége 16 méter. A hajó teste és árboczai aczélból készültek, vitorláinak fel- vagy bevonását gépek végezik, ugyanily módon történik az óriási horgonyok felhúzása, valamint az emelődaruk és kormánykerék kezelése is. Ezek folytán a hajó legénysége mindössze 19 emberből áll. A hajó másfél millió frankba kerűlt.

* **A dicsőség hiú voltáról** furcsa módon győződött meg egy amerikai zeneszerző, Mac Dowell. Megbízott egy vállalatot, hogy gyűjtsön számára össze mindent, a mit a lapok róla írnak. Tömérdek ujságszelvényt kapott, de ezek legnagyobb része nem ő róla szólt, hanem — a Mac Dowell név meglehetősen elterjedt lévén — mindenféle czirkuszi birkózókról, színészekről, üzletemberekről, stb., végre egy csomagot küldtek neki, mely annyi ujságczikket tartalmazott, hogy a zeneszerző nagyon híres férfiú lett volna, ha mind róla szól. Csakhogy nem ő róla volt ezekben sem szó, hanem egy névrokonáról, a ki híres lókötő volt, a míg fel nem akasztották. A dühre gerjedt zenész ekkor levelet irt a vállalatnak s felkérte, hogy ne küldjenek neki több ujságszelvényt, nincs már rájuk szüksége, hiszen felakasztották.

* **A Themze alatt új alagút** épűlt Londonban gyalogjárók számára, mely Millwall külvárost Greenwich-csel összeköti. A 371 m. hosszú alagút fúrása sürített levegővel történt s az építés egész ideje alatt baleset nem fordult elő. A forgalom megkönnyebbítése czéljából a Themze alatt ezen kivűl még néhány alagútat fognak építeni.

* **Szarvas a mult századokban** hasonlíthatatlanúl több élt Európában mint jelenleg, a mit számos egykorú feljegyzés bizonyít. Így többek közt említik a krónikák, hogy az 1573-iki roppant hóesések és nagy hidegek következtében a Németországi letzlingi erdőségekben 3000 szarvasnál több pusztúlt el. A szarvasok egykori roppant számára mutatnak a fenmaradt följegyzések is néhány nevezetesebb vadászati eredményről, valamint azon összeállítások, melyekben egyik-másik fejedelem vagy főúr által elejtett vadak száma látható. Így pl. I. János György szász választó-fejedelem 39 év alatt, — 1611-től 1650-ig — nem kevesebb, mint 15,637 szarvast, a fia pedig 23 év alatt 6395 szarvast ejtett el. Ugyancsak a tizenhetedik században a mai Poroszország területén rendeztek egy választó-fejedelem tiszteletére nagy vadászatot, melyen szintén vagy 1000 szarvas esett el. Hatalmasan ki is fejlődtek a szarvasok a mai vadaskertekben élőkhöz képest; még a régi feljegyzések nem ritkán tesznek 7—8, sőt 9 mázsás szarvasbikákról is említést.

* **Floridában** (Dél-Amerika) az asszonyok a padlót szappan helyett narancscsal súrolják. A narancsot ketté vágva húsával tisztítják meg a deszkákat.

zotta s tervét a múlt év július 29-én meg is valósította két vezető, Dimai Antonio és Pietro Siorpaes kiséretében. A vakmerő hegymászás leirásából a következőket veszszük ki a könyvből:

Reggel félhatkor ott álltunk az óriás falnak tövén. Rövid reggeli után, élünkön Antonióval már ostromoltuk a sziklát arról a feltűnő kis hófoltról, honnét egy év előtt kiindult az Alpesek egyik legszebb bravúrja, ennek a túrának első merész konczepcziójú és még merészebb kivitelű megjárása, mely végre valóságos alpesi *tett* volt.

A megkezdett sziklapilléren nem igen akad olyan részlet, mely könnyű volna, de kezdetben a nehézségek szinvonala még sem éri el a lehetőség határát. A haladás iránya majdnem egyre merőleges, egy pillantás a közvetlen homlokunk felett emelkedő sziklafal végtelenségére, könnyen abba a hitbe ejt, hogy sisyphusi munkára vállalkoztunk. A napkeltekor rendszerint beálló hidegebb levegőben és reggeli árnyékban nagyon kinos volt a kapaszkodás, mert a sziklák olyan hidegek, hogy érintésükre az ujjak megmerevednek és elvesztik tapintó képességüket.

Egész az óriás sziklaöbölig, melynek hófoltját a hegygerincz éléig felnyúló sima sárga falak környezik, egy pár nagyon megerőltető kaminrendszer (tűzfalba vájt kürtőhöz hasonló merőleges sziklarepedés) okozza a főnehézséget, de az igazi «coup de maître» csak ezen a sziklaöblön túl van. Ezt a néhány lépés széles hófoltot rohanva kell megjárni a tulsó partig, mert a felső gerinczről gyakran repülnek le száz méteres ívekben egyes kődarabok a dérolvasztó napsugár hatása alatt; ez a részlet emlékeztet a középkori várak ostromára, midőn a falon kúszó hadfiakra felülről köveket hajigált a rejtett ellenség. Néhány rövid kötélhossz és ott álltunk a napi munka legkeményebb része előtt, a 30—40 méternyi fal alatt, melynek első bevételéhez zseniális tájékozó képesség és valóságos vitézség kellett.

E fal legyőzése Antoniónak is vagy 18—20 perczig tartott; a kötéllel biztosított következő azonban nem választhatja azt a tört vonalú utat, hanem kénytelen zsinóregyenesen a magasba küzködni, mert másként a feljutott vezető álláspontjához annyira ferde irányba kerülne, hogy megcsúszás esetén ingamódra átlengene a szomszédos sziklabordához és akkor nincs emberi erő és ügyesség, melylyel meg lehetne váltani az egész társaság életét. A lefüggő kötéllel egyirányú úton egy függélyes, feketés homorú kőlapról kell elkapni jobbra a nagyon magas szirtorrocskát, melyről föl lehet huzódni a szűk repedésbe. Nem hiszem, hogy valaki megpróbálná ezt a mozdulatot, ha nem tudná, hogy hűséges aczélkezek tartják felette a derékra szorított és jó nagy sulyt kitartó kötelet; mondhatom, míg pihegve és feszült szemekkel kerestem, hol kapjam meg a legközelebbi sziklát, nem minden irigység nélkül pillantottam át a közelemben keringő madárra. Elmúlt a túra krizise és a fal tövében érzett nagy vállalkozási kedvet felváltotta valami jóleső megkönnyebbülés érzete, hogy a kéz egy pár karczolásán, a térdek és könyökök néhány kék foltján kívül nem szednek nagyobb vámot ezek a kősorompók.

A fal fölött levő terraszról át kell lépni a szirt merőleges élén az ismeretlenbe Falzarego felé és végig kell járni a 60—70 méter hosszú vízszintes kitérőt a fal alatt, keskeny köveken, vagy 1000 méter függélyes magasban a Tre Sassi felé vezető út felett. Ez a «Traversirung» egyike a legérdekesebbeknek az összes Alpesekben; roppant exponált és nehezíti az a körülmény, hogy a kapaszkodók nem maradhatnak ugyanazon a szinvonalon, hanem majd 1—2 métert lefelé, majd ugyanannyit felfelé kell előre nyomulni; azonban hármasban jól lehet egymást kölcsönösen biztosítani és az első megmászás alkalmával hátrahagyott kötélhurok nagyon könnyíti a munkát. Ezután már csak egy nehéz kamin következik, melynek domború alsó végével csak nagy erőfeszítéssel lehet megbirkózni, mégis ennél az akadálynál már nagyon érezni a csúcs közelségének befolyását és hatalmát. Felejtünk mindent, — fáradságot és kiállott veszélyt; nem érezzük a karczokat újjainkon és könnyedén surranunk tova az utolsó erőpróbákon, mert a czél közvetlen közelsége erőt áraszt a testbe, lélekbe és mágnes módjára vonz magához.

Dunky fivérek fényképe után

RÁKÓCZI ÜNNEPÉLY KOLOZSVÁRT, A MÁTYÁS-KIRÁLY TÉREN.

A kősziklán ez az egy kilométer emelkedés, talán összesen két kilométer hosszúságú útra elosztva, — épen hat órát vett igénybe.

Vége volt az utolsó nehézségnek és megkezdődött az a részlet, melyet legszivesebben elengedtünk volna: a végső hegygerincz meredek törmeléke. Lassú tipegésben kénytelen az utas e véget érni nem akaró törmelékes lejtőn odább emelkedni.

Fél egykor álltunk az ismerős csúcson, 3220 méter magasban a tenger felett. (Egy óra pihenés levonásával 8½ órát mentünk Pocoltól; 2½-et lejtőn, 6-ot sziklán kapaszkodva.) Hálásan és őszinte bámulattal ráztam meg hű kisérőim kezét és azután letelepedtünk a kis kőhalom mellé, hogy vérpiros tiroli borral koczintsunk az előzők, a jelenlevők és a következők egészségére.

*

Hasonló érdekességű az az út, melyet Jankovich szintén a múlt évben tett, augusztus 6-ikán a lavaredói három csúcs egyikére, az u. n. «Kleine Zinne»-re. Ez útját így irja le:

Reggeli hét óra tájba vonúltunk a Kleine Zinne éjszaki bástyája alatt arra a meredek hónyelvre, mely a Kleine és Grosse Zinne-t széthasító, roppant szűk és vagy 400 méter mélységű résből húzódik le. Hozzáláttunk a mai nap feladatához. Az éjszaki fal alsó építménye e hónyelvtől a kis nyeregig terjed, mely a Kleine Zinne két ormát, a Landróból is látható alacsonyabb Punta di Fridát és a szinte dór oszlop karcsúságával feltornyosúló főcsúcsát (2881 m.) szétválasztja.

A sziklanyeregből fenséges karcsúsággal emelkedik a «Kleine Zinne» tulajdonképeni főorma. Méreteihez képest keskeny, mint egy minaret; oly meredek, hogy az, ki tövében hanyatt fekve bámúl fölfelé, azt képzelheti, hogy legott ráomlik az egész 120—140 méter magas alkotmány és eltemeti az egész Rienzvölgyet. Sárga falában két párhuzamos, szakadozott élű repedés húzódik függélyesen az oromig, a két óriás kamin; a baloldaliban van az út, ha ezt a hatalmas tornaszert ezzel a szelíd névvel egyáltalán jelelni lehet.

A kamin bejárata előtt egy lapos szirtfal parányi egyenetlenségeivel kell megbirkózni. Szédületes helyen, alig újjnyi széles domborodásokon, képtelen helyzetekben kell pár lépést balra tolódni, hol azután egy kiálló kampós kő és egy a falban levő kis mélyedés, melybe két újjat lehet csak beleilleszteni, lehetségessé teszik a felhúzódást arra a keskeny erkélyre, melytől kezdve jóformán toronyegyenesen folyik a munka.

A kamin szűk és falai oly csupaszok, hogy a scarpettával (szövet vagy madzag-talpú könnyű fűzős czipő) is alig találni rajtuk valami támaszpontot, soká keresgélni és tétovázni pedig nem lehet, mert a sziklafalak nagyon eltolnak maguktól és a parányi kőtöréseken karral függni nagy erőpazarlás. Folyton 2—300 méter magasságban forgolódunk a törmelékmezők fölött és ezek közt és köztünk nincsen más, csak a végtelen üde, de kapaszkodni valót nem igen adó levegő.

Még egy kemény részlet várt itt reánk, az a nevezetes sárga fal, mely visszariasztotta az első kísérleteződet. Itt a hasadék jobban szétnyílik és a sziklafal befelé homorú, majdnem derékszögű sarkot képez, melynek bal falán sárga kőtorlaszok függnek, mintha démonok rakták volna a kifáradt ember útjába e kődarabokat, melyek a legkisebb érintésre is kattogva zúdulnak le a feneketlen mélységbe; a jobb falon valahogy feljebb lehet jutni, de a kinek jobban tetszik, itt elhagyhatja a repedést és kitérhet jobbra a nyílt exponált falra, hol a nehézségek nagyobbak, de a kőzet biztosabb.

Önkénytelenül le kellett pillantanunk a szikla és attól elálló testünk között: feneketlen mélységet látunk, a minőről csak a léghajós alkothat fogalmat magának. Még csak egy kis nyugodtság, pontos számítás és elszánt erőmegfeszítés és egyik lábbal feltérdelhetünk a rövid, alig néhány méter hosszú gerincz bemetszésébe. 11 óra volt; a nyeregtől a csúcsig mindenkinek, körülbelül két óra fog kelleni, pedig csak 120—140 méter útat tesz meg.

Pár lépéssel a csúcson voltunk.* Az életnek vannak remek szép pillanatai, melyeket mi magunk ezerszer is, egész közvetlenségükben fel tudunk eleveníteni lelkünk belsejében, de nem leszünk képesek csak egyszer is másokkal megértetni és átéreztetni, mert szegény a nyelvünk. Ez a pillanat ilyen volt.

RÁKÓCZI-ÜNNEPÉLYEK.

Rákóczi Ferencz szabadságharczának kétszáz éves emlékét országszerte ünnepli a hazafias kegyelet. A tanuló-ifjuság rendezi a legtöbb helyen az ünnepeket, de a hatóságok sem maradnak el. A nyáron ünnepel Rákóczi kurucz városa, Kassa, a hol országos lesz az ünnep, a kétszáz év előtti szabadságharcz emlékeinek történelmi kiállításával. A mozgalom egyszersmind újra fölélesztette azt a kivánságot, hogy

* Rendkívül érdekes látvány e túrát végignézni, különösen ha valaki már az egész utat ismeri. Pár nappal később Eötvös Rolanda és Ilona bárónők tették meg ugyanezt az útat két vezetővel; én a törmelék egy nagy kőtömbjéről figyelemmel kísértem minden mozdulatot. A sziklán tapadó apró alakok minden fordulatát szabad szemmel lehetett észrevenni és minden szót meg lehetett érteni a kristálytiszta levegőben.

A mi csendőreink.

Minden okos embernek van valakije, a kit nagyon szeret, valakije, a kire haragszik, van olyan embere, a kivel nem törődik, olyan, a kit mindig dicsér, s olyan is, a kit szid, ócsárol, csúfol mindig. A zsurnalisztika emberei többnyire okosak lévén, ők is kinéztek maguknak szeretni, dicsőíteni, magasztalni való, és csúfolásra, szidásra, gúnyolásra kiszemelt embereket és intézményeket.

A magyar zsurnalisztika proskribált alakjai és intézményei közt a legösmertebbek: a fővárosi omnibusz és a rendőrség. Ezeket bántják, gúnyolják akár rászolgáltak, akár nem. Az igaz, hogy többnyire rászolgálnak.

S a míg a rendőröket mindig bántják, ujságban, parlamentben és közéletben, addig a testvéröknek, a csendőrségnek majdnem mindig és mindenütt csak dicséret és elismerés jár. Az ujságok mindig tele vannak »Derék csendőrök«, »Életmentő csendőr«, »Vitéz csendőrhadnagy« stb. kezdetü hírekkel; a parlament többnyire vita nélkül és egyhangúlag szavazza meg a költségvetésüket, s az ellenzék is csak azt sajnálja, hogy kevés, a mit megszavazhat számukra, a nagy közönség pedig tele van elismeréssel, dicsérettel, hálával irántuk.

Hajdan, régen, szomoru időkben rémület és düh szállta meg az embereket, a hol a zöldtollas kalapot látták, most a biztonság érzése, a nyugalom, rend jár a nyomukban. Rokonszenv és elismerés követi léptennyomon a lengő tollbokréta embereit, a kik télen és nyáron, napközt és éjszakán féltő gonddal őrzik az ország biztosságát és vagyonát, a kik kipusztították, a maguk vérök árán kiirtották hazánkból a hajdan hirhedt zsivány-, betyár- és szegény-legény világot.

Csudálatos, hogy a csendőrséget mindenki dicséri ugyan, elösmeri kitünő szolgálatait, de az intézményt magát alig ösmeri valaki. Tudják, hogy jobbára katona, csak egy kis ízében rendőr, de egyebet alig tudnak róla.

Próbáljuk meg legalább nagyjából ösmertetni ezt az érdemes testületet, most, hogy rövid időn mindannyian gyönyörködni fogunk a csendőrség nagyon érdekesnek csinált kiállításán.

*

A csendőrség mindössze tizennégy esztendős intézmény nálunk. Csak egy pár száz ember volt eleinte, kiszolgált katona-altisztek, a kik arra vállalkoztak, hogy Magyarországon a polgárság biztonságát megőrizzék. Persze, mint nálunk mindent, a mi új, a csendőrt is bizalmatlanul fogadták. Ma már mindenütt az országban szeretik a csendőrt. Én nem is tudom megmondani, hogy mennyire; a falusi kis lányok jobban és szebben el tudnák mesélni. S erős, hatalmas, megbízható szervezet a csendőrségé: 7029 derék altiszt őrködik a vagyonunk fölött, 182 tiszt vezetése alatt. Hat kerületre, 35 szárnyra, 102 szakaszra, 1155 őrsre vannak osztva.

Többnyire egyszerü falusi házak a kaszárnyáik. Csak az ország címere mutatja kívül, hogy itt az ország emberei laknak. De belül sokkal kényelmesebben laknak, mint a katona a kaszárnyában. Csinos, szőnyeges szobáik vannak, szép bútorok, képek a falon. S elég jól is élnek ezekben a hollandus tisztaságu lakásokban. A csendőröknek pompásan főznek, s még egy herceg is megehetné az ebédjöket. Jó fölöstökömöt kapnak, három tál étel az ebéd, és pecsenyés vacsora is jár nekik.

De a jó életért meg is dolgoznak alaposan. Már csak bejutni csendőrnek is nehéz. A próbacsendőr hat hétre oskolába kerül, s ha jól megállotta a vizsgát kimegy az őrsre, s ott hat hónapig próbaszolgálatot tesz. Ennek pedig a fele se tréfa, ennek az őrsszolgálatnak. Folytonos szolgálat, folytonos veszedelmek közt. S a ki otthon marad, az se sütkérezhet a napon, hanem tanul. Ime például egy pihenő csendőr napi programja:

½6-kor: fölkelés, szobarendezés, szobaszemle.
½8-kor: kihallgatás.
8—11-ig: iskola: csendőrségi szolgálati utasítás, vadásztörvény, útlevél-vizsga, házaló-ügy, magyar büntető törvény.
12-kor: ebéd.
3—5-ig: iskola: irás és számvetési dolgozatok, Magyarország politikai földrajza.
5—6-ig: fegyvergyakorlatok, célbalövés, gyorstüzelési gyakorlatok.
9-kor: takarodó.

Ez a pihenő-nap. A nehéz szolgálat pedig alaposan terhes. A csendőr örökösen hadilábon van, élesre töltött fegyverrel jár, télen-nyáron, éjjel-nappal, viharban-hóförgetegben. S közben az »esetek«: leszállás, gyanus alakok megállítása, letartóztatás, rabok kisérése és őrzése, szökő rabok üldözése, támadások visszaverése, korcsmai verekedések, orvvadászok meglepése, rablók tettenérése, életmentés, s még száz meg száz hasonló dolog.

*

A csendőrség kiállítása, a melyet a honvéd-kiállítás csarnokában rendeznek, teljes ismertetője lesz a csendőrség szervezetének és a csendőréletnek. Bábalakokon, a melyek életnagyok és teljesen föl vannak szerelve, látnivaló lesz a csendőrélet minden fázisa. Ezeknek a figurális csoportoknak a képeit már most módunkban van közölni, az eredeti fölvételek nyomán, a melyek után készítik. A külső szolgálatban, az iskolában, a lakásán, harcban és őrszolgálaton mutatjuk be a csendőrt képén s ugyanígy fogják bemutatni az ezredéves kiállításon bábalakokon.

Kiállítják sok egyéb között a csendőrök fegyverét is, mely a legérdekesebb fegyverek közül való. A Kropacsek-féle ismétlő-karabély tárába 6 patron fér, az adogatójába egy, s a csőbe is egy, úgy hogy a csendőr nyolcszor lőhet egymásután, a nélkül, hogy töltene. A karabélynak régi fajta, bordás szuronya van, a mely a a legveszedelmesebb fegyver a világon. Még kétféle, borotvaélesre fent kardja, s revolvere van a csendőrnek, úgy hogy nem csudálni való, hogy a leghevesebb dulakodás és lárma elcsittul, verekedők, zendülők szétfutnak, betyárok, zsiványok eszeveszetten menekülnek, ha csak messze is feltűnik a lengő tollbokréta és csillogó szurony.

A Vígszinház függönye. KRENNER VIKTOR festménye.

Mátyás király és Beatrix királyné bevonulása Budára.

loholt a csárdájához. Cipelt magával engem is. Útközben rászólt egy bámészkodó libapásztorra, hogy menjen a lovakhoz, ügyeljen rájok, a míg mi visszakerülönk.

Mikor lihegve betoppantunk, egy legény ugrott ki a söntésből. Ott volt a csárdás felesége is; a kackiás menyeske olyat visított, mint egy páva. Az ura rá se nézett, csak a legénynek esett neki.

— Te vagy az, Kurta Gyura?!

Az se volt puliszkából; féloldalt a szemére húzta bokrétás kis kalapját s dacosan mondta: — én hát!

— Hát csakugyan te vagy? — kérdezte a csárdás mégegyszer. — Hát csakugyan te vagy, hát tudod-e, mit mondtam neked utoljára: hogy be ne tedd ide a lábadat többet, mert a derekad bánja meg; letöröm . . .

Úgy villogott a szeme, hogy egy húsz éves kölyöknek is becsületére válhatott volna. Kurta Gyura már nem szólt, csak elkezdett gyürkőzni.

No én nem avatkozom bele. A »gyors«-ról már úgy is lekéstem; hadd jussak el legalább az esteli bumlihoz. Egyétek meg egymást.

— Gyere csak, Gyura fiam! — szólt az öreg csárdás, hihetetlenül szelid hangon.

Indult kifelé. Gyura utána. Én Gyura után. Csak a megriadt asszony maradt az ivóban. De ő is eszébe jutott az öregnek. Visszarikkantott: — Julcsi?! Julcsi?? — Hát kijött az asszony is.

A mint a verőfényes, kerítetlen udvarra értünk, nekiugrott az öreg Péter Kurta Gyurának.

Összefogóztak.

Most már a fiu is ölni akart. Hisz' látja az asszony. Belemarkolt a vén csárdásba s úgy csimpaszkodott rá, mintha minden ujja acél-harapófogó lett volna. Csak akkor látszott meg, hogy milyen kemény csont az a vén csont. Úgy szedegette le magáról az izmos fiatal legényt, mint a kuvasz a kullancsot. Utóljára fölemelte a levegőbe s lesuhintotta, hogy szinte nyekkent, mikor meglapította az anyaföldet. Péter maga emelte fel.

Akkor már szelid volt Kurta Gyura, mint a bárány.

— Hát látod Gyura, ez most kijárt neked. Te magad vagy az oka s te magad kerested. Erigy békével haza és tanuld meg, hogy *itt* én vagyok itthon.

Gyura az orráig húzta a kalapját s vérpirosan, biccentve ballagott el az akáczos felé.

— No, ténsúr, fordult hozzám az öreg, — ennyiből állt a tanuságtétel. Ha kérdi valaki, elmondhatja. Most oszt' igazán indulhatunk.

— Hál' istennek, — sóhajtottam fel a szívem mélyén.

— Csak egyet tegyen még meg a ténsúr a kedvemér'.

— Kettőt is, Péter bácsi.

— Vigyük el magunkkal a kis aranyomat, mer' jobb, ha nem adódik semmiféle alkalom se néki. Elfér majd mellettem, a bakon.

— Vigyük csak, vigyük, *minél előbb.*

Néhány perc mulva vígan ügettek a vasderesek a bukói állomás felé.

A bakon ült Péter, mellette meg a felesége, a ki egyre röstelkedett, húzódozott, még talán pityergett is.

— No-no, kis aranyom, — búgta folyvást az öreg csárdás, — nono!

S szerelmes szemeket vetett duzzogó asszonyára.

Hozzám egyetlen szava sem volt több az egész hosszu uton.

Uj Idők 1896. II. 16 sz.

TARDOS VIKTOR.

A «Nero anyja» czimű tragédia első előadása a Nemzeti Szinházban oly nagy és általános érdeklődés közben ment végbe, a milyenre ritkán van példa irodalmi és szinházi életünkben. Az irodalmi körök már régóta várták az előadást azoknak a hireknek alapján, melyek a darabról itt-ott nyilvánosságra kerültek s mikor könyvben megjelent a dráma, még nagyobb lett a várakozás: hogy fogja megállni helyét a szinpadon. Általános volt a vélemény, hogy Tardos Viktorral új, érdekes és értékes irói egyéniség vonúlt be az irodalomba, a ki mellett nem lehet csak úgy pár közönbös szóval elhaladni, a kit beható figyelemre kell méltatni.

Az érdeklődés természetesen a drámáról átterjedt szerzőjére is — hiszen az irodalmi mű az alkotójától elválaszthatatlan — s a mit a távolabb állók is tudtak felőle, hogy festő-művész és már nem egészen fiatal ember, kedvező alkalmúl kinálkozott arra, hogy hasonlatokat keressenek művészi és irói jelleme között s kutassák azokat az okokat, melyeknél fogva olyan korban, a mikor az ember már túl szokott lenni a pályakezdés tapogatózásain, fölcserélte az ecsetet a tollal. Ez érdeklődés megadja az alkalmat arra, hogy Tardos eddigi pályáját is megismertessük.

Tardos (Krenner) Viktor 1866-ban született Budán. Édes atyja Krenner József egyetemi tanár, a Nemzeti Muzeum ásványtani osztályának igazgatója, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, külföldön is szaktekintélynek ismert mineralogusunk. Édes anyja néhai Machik Mária volt, Machik Józsefnek, a Műegyetemen akkoriban a magyar nyelv és irodalom tanárának leánya, gyöngéd, költői lelkületű nő, a ki mint kiváló arczképfestőnő a hatvanas években női arczképfestményeivel a Műegylet kiállításain feltünést keltett s kinek a «Vasárnapi Ujság» régebbi évfolyamaiban is, többször jelentek meg rajzai. A kis Viktort az apja elég korán bevezette a természettudományokba, anyjától pedig rajzolni tanult. Ilyen légkörben növekedett fel és valódi ünnepnap volt reá nézve, ha a Nemzeti Szinházban megnézhetett egy-egy komolyabb darabot, a melyben Jászai Mari játszott, kinek művészete iránt már akkor is nagyon lelkesedett. Miután Budapesten, a piaristáknál bevégezte a gimnáziumot, az országos Minta-rajziskolába lépett, a hol különösen Székely Bertalan híres művészünk volt mestere, a ki a komponálásba vezette be. Ezután egy évre Münchenbe ment, tanulmányai kiegészítése végett. Itt ismerkedett meg jelenlegi nejével, Bock Amáliával, a ki maga is tehetséges festőnő. Külföldről visszatérve Lotz mester vezetése alá került és főleg a freskofestészetre adta magát.

A műtárlaton két nagyobb képet állított ki, melyek nymphákat és faunokat ábrázoltak. Nem sokára nagyobb megbizásokat is kapott. Megbizták a Vígszinház mennyezetének megfestésével; a «Vígság múzsáját» tüntette fel allegoriai csoportok környezetében. Ugyancsak ő festette a szinház függönyét, mely képének tárgya «Mátyás király és Beatrix királyné bevonulása a budai várba».

A mikor Ohmann Frigyes, a ki újabban a bécsi Burg új palotáját alkotta meg, a prágai új szinházat épitette, ajánlatára a prágaiak Krennert kérték meg a mennyezetkép megfestésére. E kép a vigság diadalmenetét ábrázolja: kaczagó, sipoló bachans- és faun-csapat suhan el a tragédia komoly alakja előtt. Prága symbolikus alakját is oda kellett festenie a hagyományos cseh oroszlánnal egyetemben s erről az alakról ma is azt vallják a prágaiak, hogy valósággal — Hungaria.

Itthon aztán magyar tárgyú kompozicziók foglalkoztatták. Ezek közül azt, mely Bottyán János kuruczainak a soproni sánczok ellen intézett lovasrohamát tünteti föl, a huszárkiállítás alkalmával a a «Vasárnapi Ujság» is bemutatta volt.

Egyik legfőbb munkája a pannonhalmi millenniumi emlék kupolája mennyezetének freskoképe, melynek egyik részlete Árpád paizsra emeltetését, a másik pedig Ferencz József uralkodását ábrázolja. Az ő művei továbbá az országház ebédlőjének freskói közül a bőség, aratás, szüret allegoriái; az Adria tengerhajózási társaság palotájának lépcsőházi freskója: az Adria istennője, a mint újjongó tritonok környezetében merül föl a habokból. Freskóit egységes kompoziczió és a kivitel erőteljessége jellemzi.

Két év előtt irta meg «Nero anyja» czímű tragédiáját. Jelenleg egy nagyobb szabású képet fest, mely Diána vadászatát ábrázolja. E mellett magyar tárgyú új tragédián is dolgozik.

Barsi Adolf festménye.

TARDOS VIKTOR.

NERO ANYJA.

Nero anyját, Tardos (Krenner) Viktor ötfelvonásos tragédiáját május 22-ikén mutatta be a Nemzeti Szinház. A darab iránt jó előre nagy volt az érdeklődés; a hirlapok már karácsonyi számaikban mutatványokat közöltek belőle s mikor a könyvpiaczon pár héttel ezelőtt megjelent, irodalmi esemény gyanánt üdvözölték. A darab minden esetre átgondolt és komoly munka s a maga nemében újabb irodalmunkban nem igen találni párját. A bemutató előadáson a kritika szemtől-szemben állván a darabbal, megmérhette értékét.

Két hatás ötlik legerősebben a szemünkbe. Az egyik az, hogy a festő meglátszik az irón, a jelenetek berendezésében, a másik a Shakspere kultusza. Tardos tehetséges festő, de szorgalmas Shakspere-olvasó is s az angol szellemóriásnak még a modern szinpadon nehézkes, gyakori szinhely-cserélgetését sem igyekszik elkerülni. Shaksperenek e követése árt is a darabnak; nyelve különben ragyogó, eszmejárása mély, felépitése hatalmas s jellemzése erőteljes és eleven. Irodalmunk régi kitünő drámái közül leginkább Teleki *Kegyenczét* juttatja eszünkbe a *Nero anyja*. Van is tárgyukban valami hasonlóság. A petyhüdt, hanyatló Róma, a gyönge caesar és az asszonyok uralma mind a kettőben közös. Tardos Tacitusból merítette ihletét és alakjainak jellemét s részben talán objektivitását is. A jellemek rajzában s az események rendjén egyaránt ő hozzá tartja magát.

A darab a császári palota előtt kezdődik. A nép megtudja, hogy Claudius caesar meghalt s Róma úr nélkül maradt. Burrus elhireszteli Claudius végakaratát, hogy Nero legyen caesar. A nép a holt caesarnak is engedelmeskedik s Nerót kikiáltja urának. De anyja, Agrippina, nem azért mérgezte meg férjét, Claudiust s nem azért ültette a trónra Nerót, hogy maga végkép elessék a hatalomtól.

«Fiam caesar, fiam; ez azt teszi: magam vagyok caesar. Megrázlak most, világ, a míg karom törvény- s jogarként el nem ismered s elém nem hajtod zsámolyúl nyakad.» Fölfedi tettét Nerónak, hogy ezzel hálát ébreszszen benne s nyomban követeli is, hogy ellenségeit mind ölesse meg. Nero maga pedig ne találkozzék többé Poppeával, a csábitón szép és őrülten nagyravágyó asszonynyal. De az estvéli orgián Otho váltig dicsekszik felesége bájával, oda is hozatja, hogy megmutassa Nerónak s a caesar az asszony rabja lesz. A hatalomféltő Agrippina meg akarja alázni az asszonyt Nero előtt, az ajtóhoz vonszolja és kidobja. Poppea elkeseredve kiáltja vissza: «Elveszitelek!»

És Nerón át megindúl a két asszony harcza. A győzelem a fiatalhoz hajlik. Agrippina dühében azzal fenyegetőzik, hogy megvallja bűneit a népnek, azt is, hogy ő ölte meg Claudiust, azt is, hogy Nero fattyú s a trón Britannicust illeti. Kedvesével, Pallasszal azt a tervet főzi ki, hogy Nerót felzúdítja Britannicus ellen s ha ezt Nero féltékenységből megöleti, a testvérgyilkost letaszítja a trónról s Pallast ülteti helyébe. «Villáma czélt vétve talál.» Midőn mérgezett poharat kinál Poppeának, Nero kikapja kezéből a serleget s Britannicusnak nyújtja, a ki rögtön meghal tőle. Anyja rásújtja Neróra a testvérgyilkosság vádját; ő Poppeát akarta megmérgezni, a ki veszélyes Neróra. A két asszony egymásnak is rohan s Nero anyja arczul üti Poppeát. A szerelmes caesar dühében Corsicába száműzi anyját.

De Agrippina nem megy el. Nero tehát cselhez nyúl. Szinleg kibékül anyjával, megkérleli, hozzá utasítja a parthusok követeit, hogy ő fogadja hódolatukat; a szeretet örve alatt aztán hajóra csalja, hogy Bajaeba menjen s a már e czélra épitett hajó a tengeren ketté válik és elmerül. Agrippina azonban partra jut, felázítja a népet Nero ellen, a ki anyját meg akarta életni. Nero épen orgiáról jő, faunoknak és bacchansnőknek öltözött kisérettel. A katonaság egy része Agrippina mellé áll. Utczai harcz támad, melyben Pallas elesik. Holttestét Nero elé hozzák, de Poppea Agrippina elé viteti s a mikor a caesarnő megpillantja holt kedvesét, őt is halálos ütés éri, a szin mögül meg behallatszik hörgő kiáltása: «Döfd át e keblet, mely Nerót szülé!» s csakhamar behozzák az ő holttestét is Nero és Poppea elé. A lázadás tüze magasra lobog s behallatszik a csőcselék rivalgása: «Üdv, Galba imperator!»

A mindegyre harapódzó belső tűz végül mindent romba dönt; öngyilkos lesz a becsületes Burrus s a bölcs Seneca, keserűen meghasonolva önmagában, pár szavával bezárja a darabot.

A darab tehát nagy pusztulás képe. Fondorkodás és kéjvágy, tettetés, önutálat és mások elvesztése: ezekből szövődik a cselekvény. Az alakok vak dühben és kéjmámorban tántorognak a vérfürdő felé. A lélek finom rezdülései hiányzanak a vasakaratú, kegyetlen Agrippinából, s az asszonyos, hiú Neróból. De nagy elemi erő s viharos tragikai szenvedély van az egész darabban, mely az alakokon túl egy kor képévé szélesül.

Jászai (Agrippina) és Beregi (Nero) vitték az egész darabot. Az csupa indulat és kegyetlenség volt; emez csupa puhaság és buja szenvedély. A Nero mindenféle kinövésekkel teli jelleme forrongott benne, az elszánt dühtől a szerelmes tunyaságig. Az előadás egyébként nem tartozott a jobbak közé s a darabnak erőteljes párbeszédei és mély heve többször veszendőbe mentek.

V. G.

MÓRICZ PÁL.

Meghalt az «arany paraszt», a Tisza-idők egyik tipikus alakja. Berettyó-újfalusi magányából, hol utolsó éveit élte csendben, elfeledve, érkezik a gyászhir, hogy a piros pozsgás, török basa képű, kövér úr *letette a kanalat*. (Ez

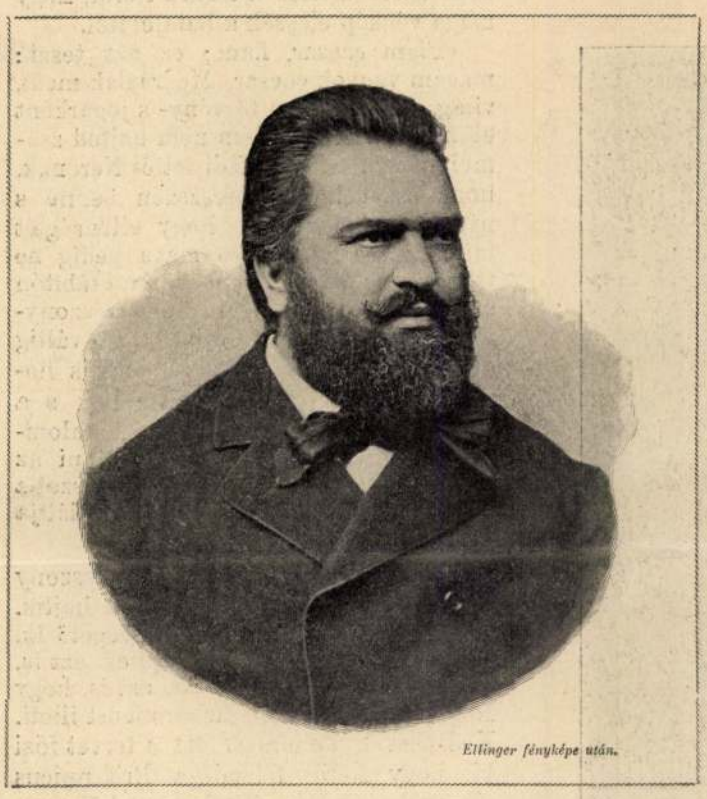

Ellinger fényképe után.

MÓRICZ PÁL.

volt az ő kifejezése a halálra). Nem volt már mai gyerek. Épen a két *fekete kaszás* (77) vitte el. Mindig is beszélte, hogy a hetvenhét év, a két hetes a legveszedelmesebb két kaszás, ha összejön. Nagy és derék családot hagyott maga után. Fia, leányai, vejei, unokái siratják. És bár az ő politikai társai már java részben odaát pihennek, a hol a «generális», azért még sok jó szívben fog élni az emlékezete ideát is.

Valaha nagy szerepet vitt a politikában. Tele voltak nevével a lapok. Az élczlapoknak pláne ő nyújtotta a legtöbb táplálékot. De inkább alakja miatt figurázták, minthogy egyébként egészséges, logikus észjárású ember volt, a jobb, tartalmasabb szónokok közül való, a ki a pennával is jól tudott bánni. Tiszával való összeköttetése, bihari volta, szerencsés közgazdasági tevékenysége mégis nagyobb tekintélyre emelte, mint a mennyit önsulya megbirt volna s ezért következett be aztán a hanyatlás tragikuma is.

Sokáig sütött rá a szerencse verőfényes napja. A képviselőházba Biharmegye főjegyzői székéből jött be s itt mint a balközép tagja csakhamar országos szerepet kezdett játszani, még a poezis is szárnyaira vette a két vezér mellé s széltében muzsikálta akkor a czigány a vérpezsdítő nótát, melynek az volt a refrainje:

Tisza Kálmán, Ghiczy Kálmán, Móricz Pál.

A két első névnél lágyan sírt a hegedű, de a harmadiknál, a Móricz Pálénál beleröffent a bőgő is — s épen ez adta a nótának az eredeti zamatját.

Tevékeny agilis ember volt, a ki úgy a házban, mint a klubban örökké a felszinen úszott, tett, csinált, agitált, «aggódott» és tervezett, úgy hogy csakhamar szinte nélkülözhetetlenné tette magát. A pénzügyi bizottságban és a delegácziókban portentum volt. Sőt a Tisza-aera elején, a deficzites világban még pénzügyminiszternek is emlegették. Még akkor az a naiv hit járta, hogy a ki magának jól gazdálkodik, az az országnak is jól tudna gazdálkodni.

Sokáig volt a szabadelvű klub gazdája is s ő bútoroztatta a termeket az ő ízlése szerint, vörös bársony lóczákkal, divánokkal és zsenilia szőnyegekkel. Ünnepelték akkor, keresték kegyeit, befolyását; egész udvara volt a stréberekből. Minden szavát honorálták, mint szinbölcseséget. Pali bácsi így mondta, Pali bácsi ezt akarja.

A Tisza-regime vége azonban Pali bácsi számára is az estét jelentette. Azóta minden roszra fordult. Fortuna istenasszony mintha agylágyulásba esett volna és rá nem ismerne többé kedvenczére. A vállalatai roszúl kezdtek menni; vasútjába belevesztett, mert az állam nem akarta átvenni, petroleumkútjai, fűrészgyárai balul ütöttek ki. Vagyona inogni, foszlani kezdett, hitelezői nyugtalankodtak. Minden összeesőben volt. Csak az ő lelki egyensulya nem. Az «arany paraszt» nobilis úr volt. Csődöt kért maga ellen és minden hitelezőjét kifizette. Nem maradt meg semmije nagy, roppant gazdagságából, csak a berettyó-újfalusi kis kúria. A vagyonával együtt ő maga is eltünt a közszereplés teréről s a mi ritka eset, nem kisérlette meg a visszatérést. Elhagyta a szerencse, tehát punktum. Ő se udvarolt neki többé. Rezignált. Megadta magát. Hátat fordított a világnak. Otthon éldegélt emlékeinek s azokat néhány kötetben le is irta. Van köztük sok figyelemreméltó, mint a régi szabolcsmegyei élet és a debreczeni vásár élethű rajzai; szépirodalmi vénája kibugyogyant az önkénytes számüzetésben öreg korában. «Olyan fa volt — irta róla Mikszáth — a ki előbb hozott gyümölcsöt és csak azután kezdett virágozni.»

E virágokból megmarad egy-kettő utána, — de a gyümölcsök . . . mi van a gyümölcsökkel? Mi van a megirigyelt, ezerszer felhánytorgatott nagy szereplés és nagy szerencse eredményeivel?

Oh, Istenem, hiszen az egész politika és az úgynevezett fényes carriére oly léha, üres valami. Volt, nincs, eltünik egy pálya, mint a buborék. Hát mi marad egy buborékból?

A bútorokat, melyeket mint a klub gazdája rendelt, kihányták azóta, most más bútorok vannak ott. Az akcziók, beszédek, tanácsok, konszideráczió k, melyeket e termekben kifejtett, elmúltak az akkori helyzetekkel. Azok előtt, a kik most czigaretteznek az ő régi klubjában, csak egyetlen adoma őrzi, hogy ő volt. Nemzedék átadja a másik nemzedéknek, hogy egyszer négy «sengli» dámára mondta ki a tarokkban a «solót» és meg is nyerte. A mi egyebet csinált, az nem maradt meg. Azt mind hiába csinálta.

. . . Szomorú dolog a politika. *Novus.*

A RÉGI SZENTPÉTERVÁRRÓL.

(Alapításának kétszáz éves fordulójára.)

1803 május 16-ikán ünnepelte az orosz birodalom mai virágzó fővárosa száz éves fennállását. Akkor I. Sándor ült a trónon. Fényes katonai parádé közt folyt le az emlékünnep. A csapatok, élükön a császárral, tisztelegve lépkedtek el Nagy Péter szobra előtt, száz éves aggastyánok is jelentek meg, a kik még Nagy Péter alatt szolgáltak s tanui voltak annak, a mint a nevaparti kis finn majorokból lassanként előállott a fényes metropolis. Mert a Neva (Nevo) szó maga is finn eredetű s voltakép mocsarat jelent.

1300-ban Torhel svéd marsall azon a helyen, hol ma Pétervár emelkedik, Landskrone várát alapította; ezt azonban nem sokára lerombolták a novgorodiak harczias hordái s ettől fogva csak szegényes falvak tengődtek a mai nagyváros helyén, míg 1632-ben Gusztáv Adolf svéd király itt megint erős várat emelt, valamivel a mai városon felül *Nienschonz* név alatt, mely körül földmívelő népség települt le, s egy 1676-ból származó svéd kataszteri fölvételen a mai Pétervár helyén negyven finn major van megjelölve. Ezek a telepitések sok viszontagságokon mentek keresztül. 1691-ben például rettenetes áradás lepte meg a Neva deltáját, midőn huszonöt láb magasan állott a víz a lapályon.

A XVIII. század elején Nienschonz az oroszok kezeibe került s 1703. év tavaszán, május 16-ikán, vagy az orosz naptár szerint 27-ikén letehette Nagy Péter a pétervári erőd első alapkövét a finn nyelven Jonni-Sárinak (Nyul-sziget) nevezett szigeten.

A néphagyomány azt mondja, hogy a czár kiragadta katonái egyikének kezéből az alabárdot s a gyepből két földszalagot metszett ki, melyeket egymáson keresztbe téve, így szólt: «Itt város legyen!» Majd kezébe vette az ásót s maga kezdte meg a munkát. E pillanatban sas repült fel épen a czár feje fölött. Egy puskalövés leterítette. Péter pedig a megsebzett madarat kezére fektette s csónakba szállott, hogy körülnézzen a tájon. Történeti tény, hogy a város fundamentumainak ásásánál s a lapályos helyek feltöltésénél ezer meg ezer mindenfelől odahajtott orosz, kalmuk és tatár hordta a kiásott földet bundája csücskében is, mert elegendő talicska nem volt a sokáig tartott, óriási munkához. A kényszermunkások a sok sanyarú

Ragács Gyula fényképe után.

SCHUSZTER KONSTANTIN PÜSPÖK EMLÉKSZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE A SZOLNOKI KONSTANTIN-ISKOLÁNÁL.

TARDOS-KRENNER *Viktor*, festő és drámaíró, * Buda 1866 aug. 4, † Budapest 1927 dec. 28. Budapesten Székely Bertalannál és Lotz Károlynál, azután Münchenben végezte tanulmányait s főkép freskófestéssel foglalkozott (Vígszínház, Pannonhalmi mill. emlék, Országház ebédlője, gyöngyösi templom, a bpesti ferencrendi templom szentélyfestményei, az egri főszékesegyház kupola-freskója stb.). Nagyobb olajfestésű képe a Megzavart fürdés. Tanára volt a Képzőművészeti Főiskolának. Stílusa Lotzéhoz simul. 1911. II. Sándor cár szentpétervári szobrának pályázatán Markup Bélával közösen a III. díjat nyerte. 1928 műveiből a Műcsarnok hagyatéki kiállítást rendezett.

4.

k. f. II. sor

V.

ARANY-, EZÜST- ÉS ÉKSZER-TÁRGYAK

Tardos Krenner V.
és Markup Béla

K.

II. Sándor cár szobra. Két magyar művész sikere. — Markup Béla és Tardos-Krenner Viktor. — Jeltelen cikk. Független Magyarország, jan. 12.

1912

(Művészet 1912
78.)

Tardos Krenner Viktor

festō

Gentmünd.

48. l.

Vöröskereszt zólyomi fiókja
között junius 1-től kezdődőleg
azonban tekintve, hogy ők
ának irodának, a többit a
z butorainak, az elraktároz-
ánál több bért nem hajlan-
ál többet nem bír meg höltség.

ót a jelenlegi viszonyok között
kegyeskedjék megengedni, hogy
a szerződést 300 kor. évi bér
mál is inkább, mert ellen
állítandó katonai legénységi
lalná le a hadvezetőség
szállásbér fillérekből még
mánk és, a mellett a

(Tárdos Krenner Viktor)

cikke

L) Aesthetikai elmélkedések IX.

Magyar Rajztanárok Orsz. Egyesületének Értesítője.

1905. VII. évf. 5. f.

»Magyarország Helységnévtára« címen
névtárt bocsátott közre. E mű a megje
tett, az újabb igények kielégítésére az
ezért a m. kir. kereskedelemügyi mini
kiadás közrebocsátását határozta el.
központi statisztikai hivatal szerkesz
jelenik meg.

Az új kiadás az 1922. év foly
rendszerén épül fel, attól azonban so
kívül főleg azáltal tér el, hogy az
helyett három részre fog oszlani (I. Ál
III. Az elszakított területeken lévő köz
vezés betűsoros rendjében), s teljesen
Magyarország 1 : 200.000 méretű köz

I. ***Az általános rész*** a közig
feltüntetni a községeket a vármegyék
vármegyéken belül pedig a járások be
a községek, valamint a hozzájuk tar
majorok és külön elnevezéssel bíró egy
az 1920. évi népszámlálás adatai alapj

II. ***A betűrendes rész*** teljes
azokról a közérdekű viszonyokról, amel
ban is szerepeltek, a Helységnévtár ki

monokrom medallionokban bibliai jelenetek, a záró-párkány fölött szárnyas szeráfok helyezkednek el. A mennyezeten Mária megkoronázását és az ablakkal szemközti főfalon Jézus bemutatását a templomban áb-

17. Szoldatics Ferenc: Az egri főszékesegyház Mária-kápolnájának falfestményei.

Az Egri Keresztény Sajtószövetkezet kiadása.

rázoló falképeken az architektúrával felfokozott perspektíva, a képszerkesztés zártságával és az előadás nemes felfogásával került összhangba. A falképek színei erősek és élénkek. Az ultramarin kékek megvakulása restaurálást igényel.

A főkáptalan 1904 április 13-án tartott tanácskozásán Szmrecsányi Lajos felszentelt püspök, kanonok, későbbi érsek kezdeményezésére a főszékesegyház szentélyének megújítását határozta el.[127] A feladatot *Nagy Virgil* építész, műegyetemi tanárra bízták, aki az összes terveket és mintarajzokat készítette,[128] a művészeket összeválogatta és a munkálatokat irányította, amelyek ugyanazon év karácsonyára nyertek befejezést.

A régi szürke márványoltárt különböző színű márványból készült felsőrésszel építették át. Két oldalán a zenélő angyalpár mintáit a perugiai San Bernardino templomnak, Agostino Duccio kezétől származó domborművei[129] adták. Az oltár fölötti diadalívet két korinthusi fejezetű márványoszlop tartja, s ad egyszersmind méltó keretet Danhauser oltárképének, amelyet Barsi Adolf restaurált. A főoltáron Casagrande fehér márvány térdeplő angyalkáit és két oldalán a két kerubot,[130] valamint a megújított domborműveket[131] a főpárkány lombfűzéres empire frize és a pilléreket és falsíkokat borító többszínű márványstukkó meleg kolorizmussal foglalja össze. A címerekkel díszített két félköríves színes üvegablak párkányán *Gönczy Lajosnak*, Szent Pétert és Szent Pált ábrázoló, hatalmas méretű ülő gipszszobrai nyertek elhelyezést.

A szentély 12 m átmérőjű kupolaboltozatát *Tardos-Krenner Viktor* festőművész dekorálta. A temperával készült falkép azt a jelenetet ábrázolja, amint Szent István maga irányítja az egri várban alapított székesegyház építését. A boltcikkelyekbe (pendentif) Szent Ágoston, Szent Ambrus, Szent Jeromos és Nagy Szent Gergely egyházatyák alakjait festette.

A szentélyből a kupola felé haladva, 1910-ben szintén megindult a megújító munka.[132] A szószéken Ev. János domborművét *Damkó József*, Jézus és Mária szent szívének szobrait *Köllő Miklós*, a Szent Mihály-oltár fehérmárvány architekturáját *Schickedanz Albert* (1894) ké-

ds.

itkér unk

Budapest

Hőgyes Endre u. 12.

Műemlékek orsz. biztosságán.

Tardos Krenner Viktor 29.l.

Telepy Károly . 29.l.

Tölgyessy Artúr . 29.l.

Tornai Gyula 29.l.

Tornyai János 29.l.

Túri Jobbágy 29.l.

Ujházy Ferenc 29.l.

Vadász Miklós 30.l.

Vágó Pál 30.l.

Valentiny János 30.l.

Vastagh Géza 30.l.

Vastagh György id. 30.l.

Vastagh György ifj. 30.l.

Kovács

l.

Nemzeti Szalon II. ankc

Tardos Kremer Viktor

falkejei a szent
Bertalan templom-
ban

Stiller János és
dr. Thirring Gustáv
hyöngyös részletes
palaura.
Bp. 1929
9, 10 l

Elhondhatatlan és soha meg nem hálálható figyelmességben részesültek, ritkaság, hogy vadidegen emberek, akik azelőtt bennünket nem ismertek, hirünket sem hallották, ennyire figyelmesek, ily páratlanul önzetlenek és áldozatkészek legyenek. Végre is nem közönséges fáradtságba és körültekintésbe került Eisleréknek mindent elintézni a határőrségekkel, amelyek már ugy néztek rájuk, mint hivatásos csempészekre, bár ismerték vagyoni helyzetüket és karakterüket, s tudták, hogy rosszhiszemü és hasznothajtó csempészetről nem lehet szó. Igen, Eislerék lelkesen, ambiciózusan és önfeláldozóan csempészték át a határon az utlevél nélkül odaérkezett magyarokat, sok előkelő szereplő embert mentettek meg a biztos bebörtönzéstől, talán a haláltól, azáltal, hogy az irott törvényekbe beleütköző, de az emberi törvények szerint a legszebb cselekedetnek minősithető módon átsegitették a szabad osztrák levegőre s megmentették a végső kétségbeeséstől. Persze a határőrségnek oly közegei, akik itt-ott nem voltak megelégedve, kigyót-békát kiáltottak rájuk, de tudta az irányadó hatóság és tudta az egész környék, hogy Eislerék cselekedetében a legönfeláldozóbb altruizmus, földieik

Tardos Krenner Viktor

219. Assisi Szt. Ferenc a madaraknak beszél. Olajf.
221. A porciunkulai búcsú. Magt.

Nemzeti Szalon

Egyházm. - kiáll.
1926.

Pálffy Károly:

Egész alak, jobbra ford
tart. Parókája gönd
romszöglete kalap, k
digérő nadrág s sa
látszik. A háttér hegy
sal. Felirata a kép

S. Tit. Graff C
Sr Königl. Maj: in
General Feldwa
fölül jobbra: A.A.
s legalol balra: C.P
jobbra: Mart. E

Rézmetnet, mérete
9906

Sz. N. 46
112 -98-

Tardos Krenner Viktor

Divald Akad. palotája

56 l.

12. **Pulszky Ferencz** másodelnök, t. tag, bölcseleti doctor, művészettörténetíró, államférfiú, a Nemzeti Múzeum igazgatója (*1814 † 1897.). Festette Tardos Krenner Viktor (1866—) Térdkép. Karosszékben ülő alak, ölében könyvvel; vörhenyes barna háttér. Kifüggesztését elrendelte az 1898. évi nagygyűlés. (L. Akad. Ért. 9. k. 310. l.)

g inkább közepétől kezdve építészete
bb közelmult történetéről.
esztendőkről ; a pangás, takarékos-
ızi és álgazdagság, a bőkezű fényűzés,
ık korszakairól. És beszélnek egyben
llalkozása mindenkori színvonaláról,

feljegyezte az utókor számára Buda-

hogy az ember az új építkezésekből

természetes, dús virágzás, a multhoz
korszaka volt, hanem a világháború
ásból és összeroskadásból való talpra-
ás, a legsúlyosabb körülmények ellen

paloták, hanem javarészt egyszerű
szükséggel küzdő tömegeknek.
ívelő művészeti korszakaihoz mérve,
ajtuk van az a jellemző bélyeg, hogy
rűen — hogy az új építészeti kifejezés-
i, olyan időben, amely az építkezésre

Tardos Kremmer Viktor, Jenő; szül. 1866 augusztus 12-én Budapesten.

(Márk 14. r. 18.).
Jézus foglal helyet, ki hosszú
ábrázolva. Tanítványai közűl
képeznek csoportot, kik részint
részint Jézus felé fordultan
t pénzeszacskó van.
82 : 189 cm. — Lelt. sz. 1475. —
ól 204 lirán, vagyis 187·68 K-án.
22-én (191–898). — Az elszámo-
ztus 26-iki 373 eln. sz. határozat

45

Tardos Krenner Viktor

Hungor és Magyar nő-
rablása. c. képe.
repr.

Albuma. A nyolcvané-
ves Pesti Napló ajándék-
1850-1930. 35 l.

1163. *Kemény János.*

Derékig, jobbrafordultai
de nyolczszegletes csegely elő
kezében liliomvégű jogart ta
markolatát fogja. Haja röv
hosszú. Prémkucsmát és m
Körirata, a reczézett karima
KEMEN D. G. P. T.«.

Aranyozott ezüst, méretei 2
Értéke 10 K. — Havas (Hirsc
30-án (787–907). — Átvétetett
(1950–909), az 1910 február 25-i
eln. sz. leiratok, illetőleg az 19
az 1910 márczius 23-iki (519–91
jelentetett 1908 január 31-én (

Tardos Kremnek Viktor

képz. főiskola rendes tanára

1911 – 1924.

† 1927.

alakrajz, művészeti bonctan,
mozd. kompozíció

Ékképzfőisk. 1931-32. 76. l.

Tardos Kvenner Viktor

Szalay Imre. A XIX. szarad fes-
teszeterol Marinkban. Bpest
1901.

zil.

Kath. Szabin vt.
Prot. Krisztián

Izr. 1. Vendar R. Kk.

CSÜTÖRT.

14

Kath. Mathild
Prot. Matild

PÉNTEK

15

Kath. Longin vt.
Prot. Kristóf

SZOMBAT

16

Kath. Geréb pk.
Prot. Henriette

Izr. 4. S. Pekude

11. HÉT 1929 * III. HÓ * MÁRCIUS 31 NAP

Tardos KRENNER VIKTOR:

Segédkezik fentiekben SZÉKELY-nek, tanítja a IV. éves tanárjelölteknél az esti aktot és előadja a művészeti boncztani és rajzot a nők, valamint a tanitó- és tanárjelöltek részére.

Tardos Krenner Viktor festő.

...ka, *Tardos-Krenner Viktor* festőművészt pedig segéd tanárrá nevezte ki. a muster a rajztanárképző intézethez 1903 ban

5-l

KRENNER VIKTOR,
festőművész, rajztanárképző intézeti tanárt;

a vallás és közökt. m. kir. muster 1904-ben 5 évre a rajztanár ~~...~~ vizsgáló bizottság tagjává kinevezte.

7 lap

Az országos m. kir. mutarajziskola és rajztanárképző értesítője az 1903–1904 tanévről. Bpest. 1904.

Tardos Krenner Viktor

Tardos Krenner Viktor az Akadémia Karácsonyi díjának nyertese. Írta Erdőssy Béla. U. abban, 5. sz.

Rajztanítás 1906.

(Művészet 1906. 357. l.)

R MŰVÉSZET
APEST, VII., ERZSÉBET-KÖRÚT 7.

Tardos Kremer Viktor

l.

Szm Egermüv

184. l.

Építészet irlági (Vigszinhár)

Pásztortűz, 1928. 1 sz.

218.

Gulyás Károly: Tardos Kremer Viktor

M Ú V É S Z E T .
III.évf. 1904.
- 40.l.

Péczely
Béla

/Tardos/ Krenner Viktor:

Megzavart fürdés.

Olajfestmény.

A Lotz dij nyertese a Mücsarnok téli tárlatán

Egész oldalas reprodukció

Művészeti oltalás

Pásztortűz, 1928. 1 sz.
21. l.

Gulyás Károly: Tardos Kremna
Viktor.

Patak Jenő

Dubois francia festő/19.sz./"Diana"
ját,amely a Képzőművészeti Társulat
vages kiállitásán szerepelt,-megemlit
a cikk szerzője.

Fővárosi Lapok 1870.I.III.27.264.old.

Táblakép. Megzavart fürdés. Tardos Krenner Viktor

Magyar Müvészet 1925. 369-392. o.
Gerő Odön: Az akt-kiállitás.

Fallkép Vigszínhéz menüzeret képe, Tardos Kremer

Pásztortűz, 1928. 1 sz.
21. l.

Gulyás Károly: Tardos Kremer Viktor

Patak Jenő

Poncet francia festő/19.sz./"A furulyá-
zó pásztorfiu"c.festményét,amely a Kép-
zőművészeti Társulat vegyes kiállitásán
szerepelt,-megemliti a cikk szerzője.
/E szép festmény ára 8.000.-Ftra van
téve- irja/
Fővárosi Lapok 1870.I.III.27.264.old.

sunk. Emellett azonban nem lanyhulhat el a pártkongresszus tiszteletére indított munkaverseny sem, a kommunisták példaadására, politikai nevelő tevékenységére tehát a megsokasodott tennivalók közben is szükség van. Másszóval: a mindennapi élet küzdelmeit nem lehet szüneteltetni arra való hivatkozással, hogy most a párt belső dolgainak megvitatása és további javítása került napirendre. A párt ezer és ezer szállal kötődik

Tardos-Krenner Viktor festő, történész és író

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1966 AUG 4

DÉL-MAGYARORSZÁG

HUSZONÖT ÉVE

halt meg Babits Mihály (1883—1941) költő, író, műfordító, a Nyugat szerkesztője, a modern magyar költészet egyik úttörője. Szegedi tanárkodásának (1906—1908) emlékét a Vitéz (Partizán) u. 16. sz. házon — tíz éve Szabó Lőrinc által leleplezett — márványtábla őrzi.

HETVENÉVES

Lengyel József (sz. 1896) Kossuth-díjas író, a hazai szocialista irodalom kimagasló képviselője, a magyar elbeszélő irodalom jeles művésze.

SZÁZ ÉVE,

született Tardos-Krenner Viktor (1866—1927) festőművész, szobrász és író. Székely Bertalan és Lotz Károly tanítványa lett, majd művészi tudását Münchenben és Párizsban tökéletesítette. A Képzőművészeti Főiskola tanára. „Rajzoktatás" című szaklap szerkesztője volt. Operaszövegkönyvet, tragédiákat is írt. „Neró anyja" című drámájában Juhász Gyula, mint pesti diák statisztált.

NB III-as találkozóján Tököl lépett előre.

VI. csoport: Pilisi Bányász—Esztergomi Vasas 0:0.

XVII. csoport: Ceglédbercel—Ceglédi Vasutas 3:3 (1:2), Diósd—Fővárosi Autóbusz 0:0.

XX. csoport: Kőbányai Tűzálló—Tököl 1:1.

XXXII. csoport: Zsámbék—Hatvani Kinizsi 2:0 (1:0).

---

volna
ák nélkül?

ezt a szerencsétlen kiesést, az alkalmakat jobban kihasználó szovjet csapattal szemben.

EB-egyenruha

Tardos - Krenner Viktor
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
festő és szobrász
PESTMEGYEI HÍRLAP
1966 AUG

1021

Székely és Lotz tanítványa

100 ÉVE,

1866. augusztus 4-én született Tardos-Krenner Viktor festőművész, szobrász és író. Az iparrajziskola elvégzése után Székely Bertalan és Lotz Károly tanítványa lett, majd művészi tudását Münchenben és Párizsban tökéletesítette. Érdeklődését elsősorban a freskófestés kötötte le. Első nagyobb műve a Vígszínház mennyezetképe volt, amelyet nemsokára a prágai új színház mennyezetképe és a pannonhalmi ezredévi emlékmű kupolájának belseje követett. O díszítette falképekkel az Országház ebédlőjét is. 1911-ben egy petrográdi köztéri emlékszobor-pályázaton tervezete harmadik díjat nyert. Munkái itthon és külföldön számos kiállításon kerültek a közönség elé, s mind történelmi kompozícióival, mind életképeivel elismerést aratott. Két évtizeden át volt a Képzőművészeti Főiskola tanára, huzamosabb ideig szerkesztette a „Rajzoktatás" című szaklapot. Képzőművészeti tevékenysége mellett operaszövegkönyvet is írt, két tragédiája közül az egyik elnyerte az Akadémia Karácsonyi-díját. Noha színművei nem értek el kiugró sikereket, a kritika méltányolta a magyar dráma felélesztésére irányuló értékes kísérletét.

kiesték a további versenygésből. De a sporttörténet nyilván tartja ezeket az eredményeket. És a megbecsülés azoké, akik szívvel-lélekkel, tudásuk legjavát nyújtva küzdenek meg az MNK-mérkőzéseken is. (Pintér)

tő szakvéle

• Az elégedett apa • Cso

apát, aki ütötte-verte a csaádját, felesége és gyermekei özös megegyezéssel meggyilolták, elásták, majd elhíesztelték, hogy disszidált. A esét a környéken mindenki lhitte, annál is inkább, mert rről a vidékről annak ide-én sokan külföldre távoz-

Tardos-Krenner
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ Viktor
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD
festő, írónő és író

1966 AUG 4.

*

100 EVE, 1866. augusztus 4-én született

Tardos-Krenner Viktor

festőművész, szobrász és író. Az iparrajz iskola elvégzése után Székely Bertalan és Lotz Károly tanítványa lett, majd művészi tudását Münchenben és Párizsban tökéletesítette. Érdeklődését elsősorban a freskófestés kötötte le. Első nagyobb műve a Vígszínház mennyezetképe volt, amelyet nemsokára a prágai új színház mennyezetképe és a pannonhalmi ezredévi emlékmű kupolájának belseje követett. Ő díszítette falképekkel az Országház ebédlőjét is. 1911-ben egy petrográdi köztéri emlékszobor-pályázaton tervezete harmadik díjat nyert. Munkái itthon és külföldön számos kiállításon kerültek a közönség elé, s mind történelmi kompozícióival, mind életképeivel elismerést aratott. Két évtizeden át volt a Képzőművészeti Főiskola tanára, huzamosabb ideig szerkesztette a „Rajzoktatás" című szaklapot. Képzőművészeti tevékenysége mellett operaszövegkönyvet is írt, két tragédiája közül az egyik elnyerte az Akadémia Karácsonyi-díját. Noha színművei nem értek el kiugró sikereket a kritika méltányolta a magyar dráma felélesztésére irányuló értékes kísérleteit.

*

A monumentális drámai kompozició mestere

Tardos-Krenner Viktor művészete

Tardos-Krenner Viktorról tudhattunk sok mindent. Tudhattuk, hogy kiváló művészi paedagógus, aki számos tanügyi kiállításon vitt el nemcsak ezüst, de aranyérmet. Tudhattuk róla, hogy babérkoszorus tragédia-iró és finom izlésü esztéta. Gyönyörködhettünk hatalmas freskóiban, a melyek a Parlament ebédlőtermének, a Vigszinháznak, az egri székesegyház szentélyének, a gyöngyösi plébánia-templomnak, a pesti franciskánus templomnak és a budai kapucinus-templomnak mennyezeteit ékesitik.

Ismerhettük kiváló képzőmüvész-compositeur mivoltát is, mégis az ő hatalmas, sokoldalu alkotó-müvészetéről csak most, hagyatéki kiállításával nyerhetünk [illegible] képet. Szemet káprázt[illegible]ató rajztudása lenyügöz, componálásának prozódiája elbájol, vallásosságának ihlete megával ragad. Minden müvészi alkotásából kiérezhetjük a müvészi hivatás szentségébe vetett rendületlen hitet; nem egyszer mondta, hogy minden müvészi alkotás egy oly jócselekedet, amely közelebb visz a szépség, harmónia örök forrásához, Istenhez. Talán ez a mélységes hit jellemzi a leghivebben Tardos-Krenner Viktor rendkivüli müvészetét. Müveinek e gyüjteménye hiven tükrözi vissza alkotójuk hatalmas egyéniségét. Gyönyörködteti a szemet csodálatos szinharmóniáival, bámulatra gerjeszt játszi könnyedségével, amelylyel a legnehezebb festészeti problémákat megoldja, néha szinte cseveg tiszta, üde, idillikus compositióiban, máskor pedig megráz szenvedélyének komor fönségével. Csodálatos összhangba tudta ő olvasztani a látszatra éles ellentéteket. Báj és erő, finomság és hatalmas lendület egyesülnek ugyanazon képen logikus és harmonikus egységgé. Térbetöltésén meglátszik, hogy a nagy *Székely* Bertalannak volt méltó tanitványa, mythologiai képeinek témáival elárulja, mily lelki rokonság füzte őt másik nagy mesterünkhöz, *Lotz* Károlyhoz, de compositióinak csodálatos dynamikájával, mennyezetfestményein látható skurzainak merészségével és szinharmóniáinak bájával s jellemző erejével tultett talán mindkét mesterén. Önfegyelmezését, éles müvészi judiciumát talán akkor értékelhetjük a legjobban, ha megfontoljuk, hogy nemcsak mint festő és szobrász, de mint drámairó és esztéta is beirta nevét a magyar müvészet aranylapjaira. Képzőmüvészetének dramaturgiája sohasem téved el irodalmi symbolismusban, de irói vénája, lélek-analysáló megfigyelése tette képessé őt oly jellem-portrék megfestésére is, amelyeknél ez a döntő. Tardos-Krenner Viktor megmutatta, hogy a monumentalitást nem a méret nagysága teszi, hanem a müvészi mondanivaló sulyossága s a müvészi stylusok csak a müvészi mondanivaló kifejezésmódjai, nem pedig önálló lények. Hogy ő mily monumentális tudott lenni kis méretek közepette is, talán a legszebben mutatja meg fönségesen egyszerü Krisztus levétele a keresztről. Lélekanalyzisét ihletett Assisi Sz. Ferencében és Savonarolában csodálhatjuk a legjobban. Az Uristen trubadurjának szent extázisa és ezzel ellentétben Savonarola korlátolt elméjü fanatizmusa a két végpontja ennek a skálának, amelyet Tardos-Krenner képes volt kifejezni. Tardos-Krenner Viktor festészeti dramaturgiájának egyik legmonumentálisabb emléke a csodaszarvas regéjéből Hunor és Magyar nőrablási epizódjának a megfestése. A mester a képen igen nehéz feladatot oldott meg fölötte bravurosan. Érzékeltetni akarta és tudta ugy a cselekménybe belefonódó *meseszerüséget* a tündérlányok szerteszétfoszló táncakarával (s ennek hatását még fokozni is tudta a holdvilágitás sejtelmességével), mint a mondai cselekmény *történelmiségét* a nőrablás ábrázolás[illegible] foszló tündérkar alatt ott küzködnek a meglepett földi leányok Hunor és Magyar acélos férfikarjai között s igen plasztikusan fejeződik ki az átmenet a meglepettség rémületéből a tulerőnek engedő s már szinte jóleső elernyedésbe. A mester itt időbeli cselekményt fogott össze térbeli, festészeti szimbolikával egységes egészbe.

Müvészetének hatalmas ivelését szemlélhetjük a meglehetősen mostoha helyre került kartonon: Dániel az oroszlánok között. Oly hatalmas jellemzőerejü ez a rajz, hogy bátran állithatjuk Michelangelo addig páratlan Jeremiása és Sybillái mellé. Congeniális vélük.

Tardos-Krenner Viktor jellemző erejének egy másik nagy momentuma Paolo e Francesca da Rimini-t ábrázoló képe. Az embernek önkéntelenül is eszébe jutnak Dante örökszép tömörségü szavai: „Nessun concevar maggior dolore!" E leirhatatlan fájdalom és mardosó önvád ott tükröződik a széltől tovaragadott p[illegible] arcán. Széltől mozgatottságuk jellegzetesen nyer kifejezést mozgásuk labilitásában: szinte érezzük, hogy a pokolnak sötét, mérhetetlen térein *kell* megnyugvás nélkül mozogniok. A két alak egységbekomponáltságán, Francesca vágyódó mozdulatán szemlélhető tragikus bünhődésük: együtt kell lenniök, szünet nélkül vágyódva egymás után s mégis arra itélten, hogy egymáséi ne lehessenek soha, sohasem. S tragikus bünük symbóluma, a lebegő-lobogó piros palást válhatlan egységbe foglalja a bünös, de szánandó párt.

Kár, hogy a mesternek e hatalmas opusát, valamint Diana megzavart fürdését Gách Istvánnak az oszlopcsarnok kellős közepébe helyezett enormis bigája miatt nem lehet zavartalanul élvezni. Pótolhatatlan vesztesége a magyar müvészetnek, hogy az Ur akarata alkotóereje teljében szólitotta magához.

Lutter János dr.

Kodály a Scálában

Magyar szerző diadalestje Olaszország első zenei szinházában

Milánó, október 11.

(A Nemzeti Ujság tudósitójától.) Az idén negyedik félszázadába lépő Scálának jelentős estje volt tegnap. Évadmegelőző szimfonikus koncerteket dirigál most *Toscanini*, a világ legkényesebb igényü és legfélelmetesebb karmestere. Az óriás szinpad egy hatalmas koncertteremmé volt alakitva, a félkörben elhelyezett zenekar fölött festői képet adott a nagy kórus. Az egész épület zsufoltan megtelt. Csupa egyházi vonatkozásu darab volt a müsoron. *Monteverdi, Bach, Franck* Cézár és *Wagner* kompozicziók. De a milanói zenekedvelőket ezen este más vonzotta a Scálába. Köztudomásu, hogy Toscanini már két éve készül az egyik legnagyobb magyar münek interpretálására. Vágyva leste mindenki Kodályt Toscanini vezénylete alatt.

A Psalmus Hungaricust izgalmas szünet előzte meg. Élményre készült a sok zenei élményt már élvezett Milanó. Toscanini könyv nélkül dirigálni kezdett. Mintha Kodály lelkét egész csodálatos müvészetével átszivta volna, ugy játszott a sokszázbillentyüs ének- és zenekarán. Éreztetni tudta ennek a vadul szépséges kompozicziónak minden halk árnyalata mellett egész pompás dinamikáját. Kodálynak egész eredetisége, kifejezésbeli őszintesége, a biblia ihlete és a magyar őserő hullámzott vezénylő pálcája alatt.

Modern zene még igy egyszerre meg nem hódította a hallgatóságot, mint tegnap este a Psalmus Hungaricus. Átélték, megértették, magyarázták. A zenekritikusok a népies motivumoknak csodálatos átértékelését, az egész ujszerüen merész és szépséges kompoziciót emlegették, a nagyközönség a mai magyar lelket kereste benne.

A minden magyar dolog iránt lelkesedő olaszoknak és főleg nekünk, ittélő magyaroknak könnyet csorditó nagy magyar estélyünk volt a koncert.

Az olaszok között a milánói ember a legkevésbé lelkesedő, még kevésbé közlékeny. A munka komolyan nemes ridegsége eltakarja benne a temperamentumot. Csak egészen kivváltságos nagy müvészet hatolhat át ezen a rétegen.

Amikor Kodály Toscanini kiséretében a pódiumon megjelent, itt ritkán látott ünneplés tört ki a hallgatóságból. Kodályt mindenkivel, akinek része volt a nagy mü előadásában, külön ünnepelték, Veneziani kórusvezénylővel, Granda tenoristával és végül még egyszer Toscanini mesterrel, akiről már az est folyamán elterjedt az a hir, hogy Kodályt, akit most látott először, az állomáson homlokoncsókolta.

Két nagy zenei lélek csókja volt az.

•

Az összes milánói napilapok hosszu hasáb[illegible]kon foglalkoznak ezzel a rendkivüli müvészi teljesitménnyel, szuperlativuszokban beszélő kritikájukról helyszüke miatt lehetetlen volna teljes beszámolót adni: igy csak a legérdekesebb megjegyzéseket vesszük át.

„Szokatlan potenciális erejü, drámai erővel telitett suttogások, lelkettépő panaszok merülnek fel a kórus hatalmas, a monotóniától kezdve a legmagasabbfoku idegfeszültséget kiváltó fortisszimóknak áradatából, hogy aztán a dialógizáló tenorszólam, mely az egész alkotáson keresztül fájdalmas recitativóként vonul végig, mennyei egyszerüségü finálében olvadjon fel.

Csupa invenció, grandiózus szonoritás, lehelletszerü nüanszok a hangszinezésben, a modern harmónia és instrumentális boszorkánykonyhája kohójának a müvész izzó fantáziájában kitermelt igazgyöngyök, amelyeknek hallatlan merészségeit ösztönös erejü, mélységes muzikalitás és kifogástalan müvészi izlés ellensulyozzák: mindezek magukkal ragadó erejüket és szuggesztivitásukat magának a müvésznek a lelkéből meritik, amely ugy a melódia, mint a ritmus és a harmónizálás szempontjából a müvész fajtájának élesen elhatárolt, más fajjal össze nem téveszthető karakterisztikumait hordják magukon. Valami folytonos távolbanézés, valami fájó álmodozás van ebben a muzsikában, valami fensőbbséges nyugodtság, melankólia, amely a lélek mélységéből fakadó, talán annak a felsőbbrendü zárkozottságnak a melankóliája, amely mögé visszavonulni és belső életet élni a mai muzsikusok közül csak kevésnek adatik meg. Kórus, tenorszólam és orkeszter nyugodtmenetü uniszónókon és szenvedélytől lüktető kitöréseken, majd fájdalmas lamentációkon keresztül drámai erejü, csodálatosan egységes polifóniákban oldódnak fel és világitanak bele a mester erőtől duzzadó müvészi credojába és azokba a magasabbrendü müvészi kvalitásaiba, melyekkel magyar fajtája muzsikájának hangjait, szineit, a tiszta müvészet piedesztáljára tudta emelni a folklórnak kristálytisztán egyszerü kifejező erejével idegen országnak, a magyar nép pszichéjétől elütő mentalitásu közönsége előtt is."

A zsoltár nehéz magyar szövegének olaszba való átültetését, amelyből aztán Toscanini mester az ő mindenre kiterjedő zseniálitásával, annak prozódiájából Kodály magyar ritmusához csodálatos tökéletességgel simuló énekszöveget formált, Páskuj Lajos, a milánói magyar főkonzulátus tisztviselője végezte.

R. T.

— **Müsorváltozás az Operaházban.** Az Operaházban a Magyar Irodalmi és Müvészeti Kongresszus alkalmából az október 21-ére, vasárnapra, bérletszünetben kitüzött Farsangi lakodalom előadása a kongresszus elhalasztása folytán elmarad és helyette B-bérletben a Rajna kincse fog szinrekerülni. A megváltott jegyek árát délelőtt 9-től 1-ig és délután 3-tól 5-ig az elővételi pénztár visszafizeti.

— **Elhalasztották az Irodalmi és Müvészeti Kongresszus megnyitását.** A Magyar Irodalmi és Müvészeti Kongresszus ünnepélyes megnyitóját technikai okok miatt *október 28-ára* halasztották el. — A kongresszus intézőbizottsága *október 16-án, kedden délután 5 órakor* a kultuszminisztérium müvészeti ügyosztályában záróülést tart, melyen a szakosztályok vezetői vesznek részt.

— **A Mücsarnok őszi tárlatának megnyitása.** A Mücsarnok őszi tárlata vasárnap délelőtt 11 órakor nyilt meg és az ünnepélyes megnyitáson megjelent *Kertész* K. Róbert h. államtitkár, a kultuszminiszter képviseletében. Az államtitkárt a kiállitó müvészek élén az igazgatóság tagjai fogadták és végigkalauzolták a tárlaton. Ugyancsak az igazgatóság tagjai mutatták be a kiállitást a székesfőváros képviseletében megjelent *Buzáth* János alpolgármesternek és *Liber* Endre tanácsnoknak. Az előkelő közönség soraiban a magyar főuri világ számos tagja is jelenvolt, igy: *Esterházy* Pál herceg, az *Inkey* báró, az *Andrássy-, Károlyi-* és *Pálffy* grófi családok több tagja. Az előkelőségek megjelenése nemcsak a megnyitás külső diszét emelte, de mindjárt az első napon anyagi sikert is jelentett, mert közülük többen értékes képeket vásároltak. A kiállitás naponta reggel 9 órától délután 2 óráig tekinthető meg és november 11-én, vasárnap délután 2 órakor zárul.

— **Uj szereplő a Rose Marieben.** A Király Szinház vasárnap délután felujitotta a mult szezon nagysikerü operettjét, a *Rose Marie-t*. Az előadás eseménye egy fiatal szinész, *Sándor* István bemutatkozása volt, aki a darab férfifőszerepét játszotta el. A fiatal szinésznek, aki Nádor Jenő szerepét vette át és igen szépen énekelt és kifejezően kellemesen játszott, őszinte és meleg sikere volt. Teljesitménye szinte meglepetést keltett, tekintve, hogy először lépett fel ilyen nagy szerepben. Nemcsak a közönség honorálta nagy elismeréssel és sok tapssal játékát, hanem szinházi körökben is a legnagyobb megelégedéssel beszéltek a fiatal szinész első debüjéről.

— **Kedden nyitják meg a Magyar Protestáns Nők nőimunka kiállitását.** A *Magyar Protestáns Nők Országos Szövetsége* október 16—21-ig a Pesti Vigadó termeiben országos nőimunkakiállitást rendez. A kiállitást 16-án, kedden délelőtt fél tizenkét órakor nyitják meg. Szerdán, október 17-én és 20-án, szombaton délután fél öttől hat óráig müsoros előadást tartanak.

— **Egyházzenei hangverseny.** *A budai Margit-körüti Szent Ferenc-rendi plébánia egyházközsége* vasárnap, október 14-én este fél 8 órakor fényesen sikerült, magas müvészi nivóju hangversenyt rendezett a Budai Vigadóban. Az est központja P. *Bende* Szaniszló O. F. M., a kerület közszeretetben álló és népszerü plébánosának magasszárnyalásu és költői lendületü beszéde volt, a napsugaras, éneklő és muzsikáló ferences lélekről. A *templom ének- és zenekara* valóban legteljesebb elismerésre méltó munkát végzett *Schleicher* Frigyes, a plébánia kitünő és fáradhatatlan karnagyának vezetésével. Müsorukon *Glück, Haydn, Mozart*, P. *Szabó* Polikárp O. F. M., *Dietrich, Gress* egy-egy kiváló alkotása szerepeltek kitünően összetanult, müvészi szépségü előadásban. Ezeken kivül külön müvészi számokkal szerepeltek: *Laurisin* Lajos: *Cherubini Ave Maria*, *Wagner: Lohengrin belépője; Koudela* Géza: *Magyar Miatyánk* csodálatos szépségü előadásával és *Szabó* Lujza kiváló operaénekesnőnk *Gounod: Ave Maria* és *Mozart: Aria* müvészi előadásával, amelyet *Melles* Béla remek hegedükisérete emelt ki hatásosan. Végül *Laurisin* Lajos, *Ludvig* György, *Patachich* Leóné, *Strauss* Nándorné dr.-né *Haydn: Az égen a földön* cimü müvét adták elő teljes ének- és zenekarkisérettel. A rendkivül lelkes, megértő hallgatóság folyton megujuló tapsokkal fejezte ki tetszését a müvészi tökéletességü munka felett. A rendezésben s az anyagi siker biztositásában *Szavkay* Fanny székesfővárosi tanárnő és *Beretvás* Hugó, a kiváló zeneszerző szereztek fáradhatatlan munkájukkal elismerésre méltó érdemeket. *(V. K.)*

— **Bodnár László iró:** *„Krisztus, mint az életideálok megtestesitője"* cimen, szerdán délután ½4 órakor filozófiai előadást tart az *Urániában.*

A szinházak heti müsora

MAGYAR KIRÁLYI OPERAHÁZ. Kedd, október 16-án: A Rajna kincse (uj betanulással, ötvenedszer, A. bérlet 5. szám). Szerda: Hoffmann meséi (D bérlet 5. szám). Csütörtök: A négy házsártos (C. bérlet 3. szám). Péntek: Bohémélet (bérletszünet). Szombat: A zsidónő (E. bérlet 5. szám). Vasárnap: A Rajna kincse (B. bérlet). (Fél 8).

NEMZETI SZINHÁZ. Kedd: Cyrano de Bergerac (K. bérlet 6.). Szerda: Déryné ifjasszony (D. bérlet 5. sz.). Csütörtök: A velencei kalmár. Péntek: Az eszményi férj (A. bérlet 6. szám). Szombat Cyrano de Bergerac (K. bérlet 6. szám). Vasárnap délután: János vitéz; este: Déryné ifjasszony (K. bérlet 7. szám). Hétfő: Az eszményi férj (B. bérlet 6. szám). Kedd: Déryné ifjasszony (K. bérlet 7. szám). (Délután 3 — este fél 8).

A NEMZ. SZINHÁZ KAMARASZINHÁZA. Kedd: Bunbury. Szerda: Az üzlet üzlet. Csütörtök: Bunbury. Péntek: A krétakör. Szombat: Bunbury. Vasárnap délután: Bunbury; este: Az üzlet üzlet. Hétfő: A krétakör. Kedd: Az üzlet üzlet. (Délután 3 — este háromnegyed 8).

VIGSZINHÁZ Kedd, október 16-án: A farkas. Szerda: Mary Dugan bünpöre. Csütörtök: A farkas. Péntek: A farkas. Szombat: Mary Dugan bünpöre. Va-

Velur kalap-ujdonságok
meglepő olcsó árban
Reich Frici női kalapáruházában VÁMHÁZ-KÖRUT 10.

A SZINHÁZAK KÖZLEMÉNYEI

Fővárosi Operettszinház

Az utolsó Verebély-lány

Ábrahám—Harmath—Drégely uj operettje

GAÁL FRANCISKA FEJES TERI, SZOKOLAY OLLY, EGGERT MÁRTA, KABOS GYULA, KERTÉSZ DEZSŐ, SARKADI ALADÁR, RUBINYI TIBOR, VENDREY FERENC, RADÓ SÁNDOR.

A legjobb magyar operett. — A legnagyobb magyar operettsiker.

Husz sláger.

Ezt énekli mindenki. Erre táncol engem Budapest.

Minden előadás dupla előadás, mert minden számot meg kell ismételni.

Megvan a szezon nagy sikere:

Az utolsó Verebély-lány

Szép Heléna — Péchy Erzsi — Szombat, okt. 20

Városi Szinház

SZÉP HELÉNA uj rendezése — csupa érdekesség, csupa ötlet
SZÉP HELÉNA cimszereplője — *Péchy Erzsi*,
SZÉP HELÉNA uj diszletei — ragyogóan látványosak,
SZÉP HELÉNA kosztümjei — a legremekebb kreációk,
SZÉP HELÉNA táncai és balettje — a bravuros táncattrakciók sorozata,
SZÉP HELÉNA — *Péchy Erzsi* legnagyobbszerű primadonnaszerepe.
SZÉP HELÉNA első előadása — szombaton este a Városi Szinházban.

Jegyek a SZÉP HELÉNA szombat és vasárnap esti előadására már válthatók a Városi Szinház pénztáránál és az összes jegyirodákban. Legdrágább hely 6 pengő.

— **(Királykoronázás lesz Albániában.)** A belgrádi lapok értesülése szerint *Zogu* királyt november 28-án koronázzák meg Krojában, Skander bég régi fővárosában. Az ünnepi szertartás ugyanolyan lesz, mint Skander bég koronázásakor.

— **(A Heimwehr linzi felvonulása.)** *Bécsből* táviratozzák: A Heimwehr mai linzi felvonulása teljesen programszerüen folyt le. Incidens nem történt.

— **(Huszonnyolc ember korommá égett a glasgowi vasuti katasztrófánál.)** *Londonból* jelentik, hogy a *glasgowi* pályaudvar előtti alagutban a londoni express belefutott egy tehervonatba. A százkilométeres sebességgel haladó express és a tehervonat összeütközése rendkivül nagy erővel történt. A borzalmas vasuti katasztrófának számos halottja és rengeteg sulyos sebesültja van. A tehervonat petroleumtankjai kigyulladtak és a tüz lángralobbantotta az express szétrombolt kocsijait is. Eddig 28 korommá égett, felismerhetetlen holttestet szedtek ki a romok alól, de azt hiszik, hogy még számos holttest kerül majd elő.

— **(Dobermannok nyerték a rendőrkutyaversenyt.)** Szombaton és vasárnap folyt le az *Országos Magyar Rendőrkutya Egyesület* rendőrkutyaversenye a váci-uti *Dunaártér*területen. Husz kutya vett részt, amelyek három kategóriában mérkőztek a szebbnél-szebb dijakért. A verseny érdekes tanulsága az volt, hogy a dobermann ma már nemcsak mint luxuskutya szoritotta ki teljesen az elkorcsosodott farkaskutyákat, hanem használati szempontból is erősen föléje kerekedett. A két napon át tartó verseny eredményei: *Alapversenyben:* 1. *Törökvész Digó* (dobermann, tul. és vezető ifj. *Bodó* László 117 pont). 2. *Adonis Majestic Lupus* (német juhász, tul. és vezető *Baral* Auguszta 89 pont). 3. *Gigi Plökk* (dobermann, tul. *Török* Sándor dr., vezető *Buzás* József, 88 pont). 4. *Csapodár Csuncsi* (airedaleterrier, tul. és vez. *Diamant* Sándor). — *Haladóversenyben:* 1. *Csibész Rip* (dobermann, tul. *Németh* József, 146 pont. 2. *Kinizsi Bill* (dobermann, tul. *Grünwald* Ernő, vezető *Buzás* József, 123 pont). — *Rendőrkutyaversenyben:* 1. *„Győztes" Hüvösvölgy Vén betyár* (dobermann, tul. *Kálóczy* Lajosné, vezető *Kalóczy* Lajos, 258 pont). 2. *Cézár* (német juhászeb, tul. és vezető *Pfeffer* Mihály 234 pont). 3. *Bajnok Várfok Betyár* (dobermann, tul. és vezető ifj. *K. Walther* Ernő 212 pont). 4. *Turul Dongó* (dobermann, tul. és vez. *Kovács* Béla 212 pont). — Az amatőrök és idomitók lényegesen többet produkáltak, mint a hivatásosak, a passzionátusok által idomitott kutyák minden kategóriában győztek.

— **(Elveszett.)** A Calvin-tér és Boráros-tér között a Lónyay-utcában, a 11-es villamoson egy imakönyv, „Jézus szive tiszteletőrsége" a cime. Nagyon kérem a szives megtalálót, hogy a teljesen értéktelen könyvet — amely nagyon kedves emlék — legyen szives a következő cimre eljuttatni: *Steirer* Ilona, IX., Ferenc-körut 7. szám, I. em. 23.

---

x **Orvosi rendelőintézet rheumás, csuzos és** köszvényes betegek részére: Budapest. VI., Izabella-utca 44/a. Rendelés délelőtt 10—12-ig délután 3—6-ig.

x **Menczer gallértisztitása vezet, darabjának** ára 10 fillér. Mos, fest, tisztit. Belvárosi üzlet: IV., Eskü-ut 5. Váci-utca sarok, Klotild palota

x **A mai lapunkban** megjelent Török A. és Társa Bankház R.-T. (Budapest, IV., Szervita-tér 3.) hirdetését olvasóink szives figyelmébe ajánljuk. Sorsjegyárak: egész 20 pengő, fél 10 pengő, negyed 5 pengő. — Huzás már e héten, szombaton.

Foederatio Emericana

Vasárnap tartotta az *Emericana felsődunántuli kerülete* kétnapos tanácskozásának befejező ülését Szombathelyen a városháza nagytermében. A gyülést megelőzően *Walter* József apát-kanonok szentmisét mondott. A városháza nagyterme zsufolásig megtelt zöldsapkás „öreg urakkal", akik Szentgotthárdról, Kőszegről, Sopronból, Magyaróvárról, Győrből, Komáromból, Székesfehérvárról, Pápáról, Keszthelyről jöttek el a plenáris diszülésre. A diszülést *Simon* Miklós nyitotta meg. Beszédében rámutatott a vidéki emericanás kerületekre háramló feladatokra és üdvözölte a Hungária bajtársi egyesület küldöttségét. *Tóth* József dr., az előző napon tartott kilenc bizottság tanácskozásának az eredményét ismertette. *Schwartz* Elemér dr. egyetemi magántanár feltárta azokat a nehézségeket, amelyeket bizonyos oldalról az Emericana katolikus munkássága elé háritanak és kimutatta azokat az eredményeket, amelyeket a szövetség elért. *Takács* István dr. tartott ezután előadást A katolikus öntudat és szolidaritás cimmel, hangsulyozta a katolikus intelligencia összefogásának szükségességét és követelte a megillető poziciók visszaszerzését. A diszülés után ünnepi ebéd volt, amelyen számos felköszöntő hangzott el. Különös melegséggel ünnepelték *Gryneus* György miniszteri tanácsos pénzügyigazgatót, a szombathelyi konvent priorját és *Szendy* László teológiai tanár titkárt.

Szenvedő nőknél a természetes „Ferenc József" keserüviz könnyü, erőlködés nélkül való bélkiürülést idéz elő és ezáltal sok esetben rendkivül jótékony hatással van a beteg szervekre. A női betegségekre vonatkozó tudományos irodalom több alapvető megalkotója irja, hogy a Ferenc József viz kitünő hatásáról a saját kiséretlei alapján is alkalma volt meggyőződést szerezni. Kapható gyógyszertárakban, drogériákban és füszerüzletekben.

BUTOR-HITEL
készpénzárban. Évtizedek óta közismert butorhitelosztályunkban hálószobák, ebédlők, uriszobák legkedvezőbb fizetési feltételek mellett kaphatók **„BOG-MIL"** Kereskedelmi Rt., ezelőtt **Balázs és Társa** butoráruháza. VI., Vilmos császár-ut 43.
Köztisztviselőknek árengedmény

Egyesületi és társadalmi hirek

„The Mary Society of Budapest" Terézkörut 25. szám alatt müködő angol tanfolyama október 17-én a rendes szerdai összejövetellel kapcsolatban a „Mary Society" Bristol-szállóbeli (Mária Valéria-utca) klubhelyiségében évadnyitó előadást rendez. Az előadó: Miss Theodora de Laplène Livingston M. A., a pekingi College of Salt Administration tanára, a kaliforniai egyetemi könyvtár volt gondnoka és a new-zeelandi Wellington College-en az angol irodalom előadója. Előadásának cime: „Kinai tapasztalataim". Ezen előadáshoz bevezető beszédet mond: Rev. A. King M. A., a budapesti skót misszió lelkész-tanára. Az előadás után bárki kérdéseket intézhet az előadóhoz. Miss Livingston eme előadása a budapesti előadássorozatának megnyitója lesz, a többi előadások minden második szerdán fognak ugyanott megtartatni. Az összejövetel kezdete hat óra, az előadásé nyolc óra. Vendégjegyek kaphatók a bejáratnál. Az előadást rendezi a tanfolyamot vezető tanárnő: P.-né Closs Mary ügyvezető-elnöknő.

A Magyar Királyi Államvasutak Hadviseltjei október 18-án, csütörtökön délután 4 órakor tartják országos nagygyülésüket a Podmaniczky-utca 87—89. sz. alatt levő „KANSz" MÁV-csoportjának helyiségében. A bajtársak pontos megjelenését kéri az elnökség.

A Jézus Szive Népleányai Társaságának péceli házában Hanauer István megyéspüspök jóváhagyásával október elsején megnyilt az Apostoli Iskola előkészitő osztálya. Az iskola főprogramja a külső misszió, még pedig elsősorban Ázsia népeinek misszionálása és erre készíti elő tagjait. Az Apostoli Iskola a népleányokon kivül más leányokat és özvegyeket is felvesz. A kurzus két osztályból és egy előkészitő osztályból áll. Jelentkezni és érdeklődni lehet a Jézus Szive Népleányai Társaságánál Pécel. Jézus Szive Szent Anna Háza, Szilágyi Virgil-tér 1. és Budapesten VIII., József-utca 15. szám alatt.

Az Országos Polgári Iskolai Tanár Egyesület igazgatótanácsa október 19-én, pénteken délután négy órakor az egyesület székházában (VIII., Szentkirályi-utca 11.) ülést tart. Az ülésen Huszti József dr. egyetemi tanár „A polgári iskolai tanárképzés ujjászervezése" cimen előadást tart.

Az óbudai római katolikus egyházközség kulturális szakosztálya vasárnap Tanuló-utcai székházában kulturestélyt rendezett, amelyen Georgi István üdvözlőszavai után Mészáros János érseki helynök mondott magasszárnyalásu beszédet. Mészáros prelátus rámutatott a kultura jelentőségére és kifejtette, hogy az egyháznak az igaz kultura megteremtésében mindenkor legfőbb része volt és van. A mélyenjáró ünnepi beszéd után Massány Ernő főmeteorológus a vallásról és a csillagászatról, Móra László, a Gárdonyi Társaság főtitkára pedig saját költeményeiből adott elő. Nagy hatással szerepelt Sonkoly István hegedümüvész és Biscara Betta operaénekesnő. A kitünően sikerült kulturest Sagmüller József apátplébános szavaival ért véget.

A Mária Remete Boldog Asszony Kápolna Egylet október 31-ikén délután fél 6 órakor Budapesten, II., Toldy Ferenc-u. 30. sz. alatt levő egyleti helyiségében, a kalazantinus atyák emeleti nagytermében rendkivüli közgyülést tart.

Élelmiszerpiac

Az élelmiszerárak a székesfőváros nyilt piacain és vásárcsarnokaiban a következők: marhahus. rostélyos felsál 220—320, leveshus 160—300, gulyáshus 80—200, borjucomb 360—440, pörkölnek való 160—240, juhhus hátulja 180—260, eleje 120—200, sertéskaraj 300—360, tarja, comb, lapocka 220—280, oldalas 200—256, szalonna zsirnak való 260—264, háj 230—300, zsir 274—288, élőcsirke sütni való 240—350, tyuk 300—450, tisztitott csirke 300—420, lud és ruca 220—280, teatojás 16—17, főzőtojás és apró 13—15, élő ponty 220—300, harcsa 500—600, jegelt ponty 120—200, harcsa 300—420, tej 40—44, tejfel 200—240, teavaj 540—560, főzővaj 460—500, tehénturó 100—120, fehérkenyér 54—56, félbarna 46—48, barna 34—40, szárazbab 70—120, borsó 80—160, lencse 80—180, kevert zöldség 28—40, vöröshagyma 26—30, fejeskáposzta 20—24, kelkáposzta 30—60, rózsaburgonya 20—26, közönséges burgonya 14—20, tisztitott paraj 50—70, mák 130—170, paprika nemes 200—700, körte 40—160, alma 30—140, szilva 50—60, gesztenye 40—100, szőlő 30—100, zöldpaprika 30—60 filiér. A forgalom a piacokon és a vásárcsarnokokban lanyha. A fehéráru és zöldpaprika ára emelkedett.

Budán, a Margit-körut 58. szám alatt
épülő uj bérpalotánkban
3 és 4 szobás lakások hallal
valamint
2 szobás garzonlakások
előszobával, fürdőszobával, gázresóval a legmodernebb kivitelben, központi fütés- és melegvizszolgáltatással
november 1-re kiadók
Bővebbet: „Cyklop" Epitő és ingatlanforgalmi rt. Budapest, IV., Régiposta-utca 7/9.

EGYHÁZI ÉLET

Shvoy Lajos székesfehérvári megyéspüspök nagyszabásu ünnepség keretében szentelte fel vasárnap a szentendrei szigeten fekvő *Szigetmonostor* régi katolikus templomának két uj harangját. Erzsébetvárosi *Szentpétery* Lajos, a pomázi járás főszolgabirája a község főutcájában emelt diadalkapunál nagy küldöttség élén lelkes szavakkal fogadta a megyés főpásztort, aki *Almásy* László, az egységespárt elnöke és *Büttner* Ferenc püspöki titkár kiséretében autón érkezett. A harangszentelési szertartást *Shvoy* püspök végezte fényes papi segédlettel, *Jády* László plebános pedig mély és magvas gondolatokban gazdag beszédet mondott, amelyben a nap jelentőségét hangsulyozta. *Jády* László plebános ezután ünnepi szentmisét mondott, majd a templom előtti térségen *Shvoy* Lajos megyéspüspök fogadta a hivek hódolatát. A főpásztor a megjelentekhez itt meleghangu beszédet intézett a szeretet szépségéről. Kiemelte, hogy az iránta megnyilvánult nagy szeretetben azt [illegible] hogy a hivő sereg megyés főpásztorában az Egyházat és a hazát is szereti. Azok a harangok pedig, amelyeket megszentelt, jó tettekre sarkallanak s ezáltal ugy a maguk, mint az Egyház és a haza ügyét is szolgálják!

A megyéspüspök ezután megáldotta az ünnepség résztvevőit, akik között a leányfalui testvér egyházközség képviseletében *Wabrosch* Béla főmérnök elnök, *Marton* Aladár ezredes és *Tóth* László dr. főszerkesztő jelent meg. Ott volt továbbá *Benes* József, *Hufnagel* János pápai kamarás, *Kindl* János és *Schürger* Ödön esperesek, *Szitnyay* Dénes alcsuti főhercegi plebános, *Prágay* József kisoroszi plebános, valamint a zászlóanyák: *Benes* Józsefné és *Almásy* Lászlóné képviseletében leánya, *Almásy* Rózsi, *Korniss* Elemérné grófné, *Forray* Ödön intéző, *Molcsányi* László, *Orbán* László, *Grundböck* Béla, *Szabó* Ferenc, *Szenthe* Antal, *Oláh* György, *Regius* Lajos. *Kovalovszky* Sándor és még számos előkelőség, akiket *Jády* László plebános délben diszebédre látott vendégül. Az előkelő társaság sokáig maradt együtt a legjobb hangulatban.

Rott Nándor dr. veszprémi megyéspüspök okt. 15-én, *Pfeiffer* János dr. szentszéki jegyző kiséretében Rómába utazott, hogy elvégezze az ötévenként előirt jelentéstételt *XI. Pius* pápánál. A püspök november elején érkezik vissza székhelyére.

Kanonoki installáció. Az elmult héten esztergomi prelátus-kanonokká kinevezett *Babura* László dr. szemináriumi lelkiigazgatónak beiktatása uj javadalmába október 18-án, csütörtökön reggel 9 órakor lesz az esztergomi főszékesegyházban.

A Nagyasszonyunk Sziklatemplomának bizottsága pályázatot hirdet a sziklatemplomi karnagyi teendők ellátására. A részletes feltételekért a pályázni óhajtók forduljanak október 20-ig irásban vagy személyesen a Nagyasszonyunk Sziklatemploma bizottságának elnökségéhez V., Kossuth Lajos-tér 11., III. em. 314. szám. Telefon: Automata 129—75.

BUTORHITEL
UJ ALAPON
készpénzárban 18 havi **részletre.** Ezen rendkivüli fizetési kedvezményt vidéki vevőknek is megadom **Sándor Ignác** butoráruháza, Budapest, VI., **Dessewffy-utca 18—20.** szám, Vilmos császár-ut és Nagymező-utca között (saját házban). 2-es és 10-es számu villamos megálló.

Zsoldos előkészit polgári- és középiskolai magánvizsgákra, **érettségire** VII., Dohány-u. 84. Tel.: J. 424-47

BUTOR részletfizetésre **Lukácsnál** Rákóczi-ut 18. Bejárat Dohány-u. 19. J. 419—04.

Dr. KAJDACSY szakorvos, rendel 10-4, és 7-8-ig férfi és női betegeknek
VIII., József-körut 2. szám

Ujrendszerü butorhitel!
Butoráruházunkat megnagyobbitva, **István-ut 22.** alól, **VII., Wesselényi-utca 18 sz. alá helyeztük át,** ahol rendelésszerüen készült és raktaron levő butoraink továbbra is minden **100 pengő után 5 pengő havi törlesztésre** vásárolhatja. 1 éven belüli törlesztésnél a kamatot visszatérítjük. **Kardos Testvérek** butoráruháza **VII., Wesselényi-utca 18. sz.** (Kazinczy utca sarok.)

Fővárosban lakó földbirtokosokkal, uradalmi központokkal, kereskedelmi és iparvállalatok vezetőivel baráti, rokoni nexusban lévő **egyéneket keresünk intézetünk bevezetésére.**
Fix fizetést és jutalékot adunk. Információk és eddigi működés „Világcég 8712" jeligére **Haasenstein és Vogler r.-t. hirdetőirodájába,** Dorottya-utca 11.

BUTOR RESZLETRE legolcsóbban **Nemzeti Butorház,** Dohány-utca 66. szám
Közalkalmazottak állandó szállitója!

Csillárok részletre
előleg nélkül, olcsón, havi 10—20 pengős törlesztésre, készpénzárban **Uránia szaküzlet** Rökk Szilárd-utca 18. az iskolával szemben

CORVIN-BUTOR
CSARNOK, VII., DOHÁNY-UTCA 39.
RÉSZLETFIZETÉSI FÖLTÉTELEKBEN, árban, minőségben
utánozhatatlan!
Köztisztviselők állandó szállitója.

SZINHÁZ, MÜVÉSZET

A Filharmónia első bérleti hangversenye

A Zeneművészeti Főiskola nagytermét ma este válogatottan diszes hallgatóság töltötte meg. Legelső zenekari együttesünk ma este kezdte meg sorozatos hangversenyeit világhirü karnagyának, *Dohnányi* Ernőnek vezénylése alatt. A mai első hangversenyen került bemutatásra *Bartók* Bélának, a hatezer dolláros kamarazenemü pályadij nyertesének „Csodálatos mandarin" nevü szvitje, mely nagyon jól sikerült és fölötte hatásos megzenésitése a némajáték egyik felének. A „Csodálatos mandarin" drámájának szvitszerü megzenésitése hat részben szemlélteti megrázóan és egyben meggyőzően a megfelelő képeket. Talán csak az első két tá[illegible] a [illegible] tisztára cselekményt ábrázol a zene. A következő tételekben már diadalmasan szárnyal *Bartók* szinte kimeríthetetlen, hatalmas fantáziája. Hangszinfestésének gazdagsága, lüktető és az élettől duzzadó energiakészsége — dacára egyéni kidolgozásmódjának — folyton emelkedően csucsosodnak ki hatalmas zenekarából. Az uj Bartók-szerzemény őszinte, nagy sikert aratott. A müsor második száma a mult esztendőben hallott *Bostkiewicz:* B-dur zongoraverseny volt, melyet ezuttal is nagyszerü pianistánk: *Stefániai* Imre játszott. Ami érdekeset ez a különben nem nagy kvalitásu mü nyujtott, azt legelsősorban a kitünő előadó előkelő izlésü és nagyvonalu müvészi előadásának köszönhetjük. *Stefániai* Imre zongorajátéka, kifejezőképességének meggyőző ereje és óriási dologi tudása még a szürke Bortkiewicz-müben is gyönyörüen érvényesült. A kitünően sikerült hangverseny *Haydn:* Esz-dur szimfoniájával zárult. A halhatatlan zeneköltőnek e kedvenc és egyik legnagyobbszerü műve ez az ugynevezett „üstdobpergés" szimfonia, melynek négy tétele a szépség és a kidolgozás tökéletessége tekintetében valósággal vetekedik egymással. E zenei müremek a legcsodálatosabb és legszebb hangzások kifogyhatatlan kincsesháza.

A filharmonikus est középpontjában természetesen *Dohnányi* Ernő állott, ki mai vezénylésével diadalra vitte *Bartók* Béla alkotását, melynek szövevényes összetétele dacára hiánytalanul érvényesült a vezérkönyvnek legaprólékosabb részletszépsége is. Aki *Haydn* átszellemült muzsikáját oly hiven, bensőségesen szólaltatja meg és a folytonosan uj utakat járó *Bartókot* ily megértő odaadással szemlélteti, annak méltán kijár az az ünnepeltetés, melyben a hallgatóság őt *Bartók* Bélával, a ma már világszerte elismert, nagynevü szerzővel és a kitünően játszó zenekarral együtt részesitette.

S. S.

Lammermoori Lucia

Donizetti operája a Városi Szinházban

Donizetti operája a mult századeleji dalmüstilust jellegzetesen reprezentálja. A XIX. század elején oly divatos romantikus nagyoperák gyermekkora ez, tele tapogadódzással és formai forrongásokkal, amelyeknek Verdi, ennek a stilusnak a nagymestere vet véget. Verdi teszi teljessé az opera-komponálásnak ezt a stilusát, formák közé szoritja a szertelenül áradó dallamokat, nemesen szárnyaló dallamvezetése és partiturájának gazdagsága ad szint és fényt a romantikus operának. Donizetti Verdi előfutárja, néha lassan előrajzolódnak a formák, ha bizonytalanul is még. Változatos duettek tarkitják az orkeszt rális muzsikát, majd egy brilliáns sextett kápráztat s a karok kissé egyhangu egymásutánjában ez felvillanyoz és lenyügöz. Érdekes ez a dalmü az operastilus történészei számára, pompás zenetörténeti emlék, de régen tulhaladott. Ma, mikor Verdi csodálatos dallamgazdagsága, szellemes és fölényes szólamvezetése ezt az egész stilust tökéletesitette, Donizetti és operája csak zenei gurmandok csemegeje lehet. A sextett tündöklő együttese azonban ritka értékeket csillogtat csorbitatlan szépségében.

Az operát különben ezernyolcszáznegyvenhatban bemutatta a régi Nemzeti Szinház is, amelynek repertoárján még próza és dalmü váltakoztak. Szövegkönyve, Salvatora *Cammerano* munkája, a romantikus elképzelés hajmeresztő vizióval rémit. Walter *Scott* The Bride of *Lammermoori* cimü regénye volt a szövegkönyviró forrása.

A Városi Szinház bemutatója a stilus hü visszaadására törekszik. Ez többé-kevésbé sikerül is. *Dalnoky* Viktor rendezése lendületes, a zenei betanitást *Márkus* Dezső gondosan végezte. Az együttes produkciója nem kiegyenlitett. A cimszerepet éneklő *Zoltán* Irén énektechnikája meglepően érett és hangban is figyelemreméltót nyujt. *Vermes* Jenő és *Szedő* Miklós szintén fejlődik. *Welser* Tibor, akinek baritonja nem elég mély, nem alkalmas egészen arra a szerepre, amelyet az operában énekel.

K. Gy.

Tardos Victor, läsd Kronner Victor.

M. KIR. ADÓHIVATAL KASSA
Érk. 1933 DEC -10
18963 szám

811

Tardos (Krenner) Viktor

A vallás és közoktatásügyi minister által iskolai szemléltető képekre hirdetett pályázaton díjat nyert.

járt s ott a régi emlékekkel és hagyományokkal közvetlenül érintkezvén, formálta ki rajongásos történelmi festését.

A mitologia Krenner Viktor területe. S ebben a mindenki birodalmában, a mindenki témáit festvén, Krenner eredeti tud lenni. Mert az ő mélységes költői intuiciójával megalkotja annak a mesevilágnak elevenségét. Ez az elevenség más mint az, amelyet a műveltség konvenciója megállapított. Ezt az elevenséget hangulat környékezi. Valóságos hangulat, nem klasszikus fölfogás. Mint ahogy hangulat árad a Böcklin mitologikus genreképeiből. Csakhogy a Krenner hangulatképeiben megszólal annak a tudata, hogy bizony a nagy Pán már azóta meghalt, míg a svájci mester képeiben sejtelme sem szólal meg annak, hogy a szépséges pogányságnak már vége azóta, hogy sajátos gyermekei azokban a mélységesen kék hullámokban játszadoztak. A színek lehangoltsága, a tónusok lefokozottsága okozhatja Krenner képeinek ezt a mélabús hangulatát. És erre a színezésbeli ekonomiára a freskófestésre való vágyakozása birhatja. Ez a vágyakozás uralkodik rajzán, ritmusán, koloritján. A képei jórészt olyanok, mint vászonra vetített freskóképek. Természetes, hogy az olyan tudatos művész, mint Krenner, ezt a vetítést nem végzi mechanikusan. Összeegyezteti vágyakozását az idegen matériával. De nem békítheti össze vele a maga idegenségét. Olajfestményei révén is a freskófestők közé sorozom Krennert.

FAHORDÓK — FESTETTE GLATZ OSZKÁR

És idesorozom Kriesch Aladárt is. A kutatót és keresőt. A problémákba elmélyedőt és mindenütt problémát látót. Az elégedetlenség művészét, akit ez a maró érzés sohasem hagy megpihenni, hanem nógatja, ösztökéli, küldi előre, meggyőződni róla, hogy van jobb is annál, amit már jó gyanánt megismert. Reálisztikus festése sohasem volt a valóságszerűség konstatálása. Az elevenségnek kikémlelése volt az ő valóságfestése is. A dolgok összefüggése, a részletek összetartozandósága, az összefüggés titkának keresése volt a festésének tartalma, amikor a felületet differenciálta. És egyszerre csak megdöbbent a festés eszközeinek elfinomultságától, beszédességének szószátyársággá válásától. Úgy érezte, hogy a mindent elmondástól a festő szubjektivitása megromlik, s hogy beéri artisztikus túlfinom ügyeskedéssel. Ugyanaz a megfontolás döbbentette meg, amely a primitivistákat arra birta, hogy a primitiv festők képeiben kikutassák az elemi hatás titkát. De maga nem állt be közéjük. Beérte azzal, hogy kiselejtezte a festői kifejezés elemei közül a fölöslegesen beszédeseket és megbecsülte az okvetetlenül kifejezőket. Keresvén a színérzésnek is ekonomiáját, kutatnia kellett a festékek szín- és tónusformáló sajá-

GYÖNGE ARATÁS — FESTETTE TULL ÖDÖN

Gyr Lon Modfest.

tosságait. Azt a magától értetődő tételt, hogy a képen a színnek a festék a forrása, már-már föl kell fedeznie annak, aki a kolorit mivoltát ki akarja ismerni. És Kriesch Aladár megpróbálkozik a festékek dörzsölésével, keverésével, a tempera-festékek természetének megismerésével, a kötőanyagok kipróbálásával. Készülődött mindenképen a lapidáris festésre. A nemes egyszerűségre, a felület természetéhez való alkalmazkodásra, a ritmus vezető, összefoglaló szerepeltetésére, a színek dekorativ beszédességére. És őt is azokért a képeiért, amelyekben törekvései, kutatásai legművészibben nyilvánultak, az Országházában festett két hatalmas dekorációs freskóképéért, támadták leginkább. Történelmi illusztrációt kerestek a képeiben, s minthogy nem azt, hanem stilizált, dekorativ falfestményt találtak bennük, kegyetlenül nekiök estek. Kriesch Aladárt megnyugtathatta az a tudat, hogy az a kritika tulajdonképpen az egész nagy freskófestést sujtotta.

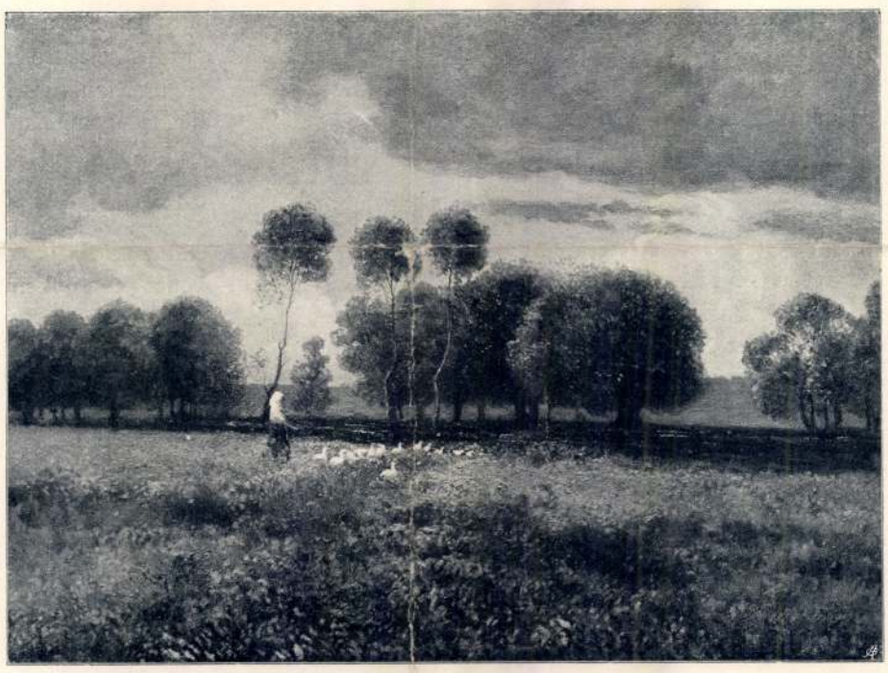

TÁJKÉP FESTETTE SZLÁNYI LAJOS

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára
Félévre 8 korona

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Előfizetési ára
Negyedévre 4 korona

IX. évfolyam | 1903 május 31 | 23. szám

A FÖLFELÉ ZÜLLŐK

Regény

Irta: SZIKRA — Folytatás

De a gróf annyira el volt merülve gondolataiban, hogy se a hozzá intézett kérdést nem hallotta, se az előtte sétálók beszélgetését nem méltatta figyelemre.

— Biztosan ismét a Magyar-Klubon jár az esze, — jegyezte meg magának Temesy kicsinylőleg, de azért sietett a társalgást arra fordítani. — Mit gondolsz, hányan leszünk holnap az első közgyülésünkön? — kérdezte.

— Ha számításom nem csal: százon fölül.

— És holnapesti ünnepélyünkön? — érdeklődött a mindig jól értesült.

— Óh . . . azt nem tudom, — de nagyon sokan.

— Úgy vélem én is, — határozta el Temesy. — Mert utóbbi időben bennünk magyarokban úgy kifejlődött a kétlakiság, akár a kakukkban vagy a fecskében. Ugyebár? Részemről van hat esztendeje, hogy nem láttam magyarországi havat, de még lombtalan fát is keveset . . .

Pálhegyi kedvetlenül vont vállat.

— Ezzel nincs mit dicsekedned.

— Ugyan kérlek! — nevetett Temesy, — hát tehetek én róla, hogy olyan fecskének születtem, aki még ha akarna se tudna nyarat csinálni. Hát akkor minek üljek otthon? . . . Úgy sincs belőlem senkinek se haszna . . . így legalább mulatok.

— Vajjon?! . . . Bizonyos vagy benne? — kételkedett a gróf, egy pillanatig szemlélve a kis ember beesett szemeit, korán vénült arcának mély barázdáit, de aztán fölsóhajtott:

— Talán neked van igazad. Mit is kezdene szegény Magyarország velünk, rossz tüdejü és rossz hátgerincü nyomorgókkal . . .

— Kérlek, kérlek! . . . — jajdult föl Temesy nehéztelve, — biztosíthatlak, hogy se a tüdőmnek, se a hátgerincemnek semmi baja!

— Ahogy vesszük! — hagyta rá a gróf fáradtan. — Alapjában mégis úgy van, ahogy mondtam. De míg nálam a tüdő tényleg fölmondta a szolgálatot, nálatok kétlaki magyaroknál, ahogy te nevezed, valószínűleg a hátgerinc hibbant meg, persze jelképileg beszélve . . .

— Úgy látom, kegyelmes uram, hogy ma igen rosszkedvü vagy, — jegyezte meg Temesy csípősen, és azon járt az esze, hogyan menekedjék a gróf társaságától.

Legegyszerübb volna valamely ösmerössel ellépkedni, gondolta, de ezt a tervet elvetette. Mégis Pálhegyi az aranygyapjas rend vitéze, és így az is ér valamit, ha együtt látnak vele . . . Éppen idáig ért bölcselkedésével, amikor Pálhegyi odaszólt a szálloda portásához:

— Itthon van Parajdy úr?

Temessy örömmel kapott az alkalmon, hogy jólértesültségét fitogtassa, azért sietett a portás helyett felelni:

— Endre? Nincs. Egész biztosan mondhatom, hogy nincs. Három napig kószált Alassióban, Génuában, tegnap jött haza, most meg átment Monte-Carlóba . . .

— Úgy? — felelt a gróf kedvetlenül.

— Ma határozottan nincs szerencsém, — bosszankodott Temesy. — De csak nem hagyom magam elhallgattatni, — lázadt fel hiúsága, és „csak azért is“ tovább fecsegett:

— Apropos, — mondta nevetve. — Ma reggel egy igen furcsa esetem volt Parajdyval, illetve csak szemlélője lettem egy mulatságos esetnek Csak képzeld, kegyelmes uram: a Place-Massénán sétálva, összeütközöm Endrével, aki kissé izgatottnak, de igen megelégedettnek látszott. Hozzá csatlakozom, s eleinte beszéltünk a szép asszonyokról, a bankról, mit tudom én miről. Egyszerre csak azt mondja nekem, hogy menjek be vele X. ékszerészhez, ahol a magyar ünnepély nyereményeinek a gyémántjait rendeltétek . . . De mi lelt, kegyelmes uram? — szakította félbe fecsegését, mert Pálhegyi összeszorított szájszélekkel s ijedten nézett reá. — Rosszul vagy?

— Dehogy. Csak folytasd, — biztatta a gróf nevetgélve, — ez a hirtelen beállt meleg kissé elfáraszt, ennyi az egész. Tehát: bementetek az ékszerészhez . . . És aztán?

— Aztán . . . itt kezdődik a mese komikus része: Hát amint bementünk a boltba, Parajdy kivette a bugyelárisát, és az ő mogyoró-törő franciaságával elkezdi mondani, hogy adják elő azoknak a nyereménytárgyaknak a számláját. Erre . . . most is nevetnem kell, ha rágondolok! . . . A kereskedő bámul . . . nem érti . . . Parajdy dühbe jön, és újra elrecitálja mondokáját, közbe kiszed egy maréknyi ezrest a tárcájából és mindenáron annak a franciának a kezébe akarja nyomni. Az ellenkezik. Ágál. Magyaráz. És folyton azt ismétli, hogy „Mais c'est déjà payé!“ „Mais c'est déjà payé!“ Végre is előmutatja a kifizetett számlát . . . Ha láttad volna a Parajdy arcát! Még a szája is nyitva maradt . . . én pedig a legközelebbi karosszékbe vetettem magam, hogy le ne essem a kacagástól.

Pálhegyi kedvetlenül vonogatta vállait.

— Megvallom, részemről semmi nevetségest se találok az egészben. Tudod-e, ki fizette ki azt a számlát? — kérdezte.

— Tudom: te, — felelt Temesy, némileg nehéztelve, hogy jólértesültségét ilyen kicsinyes kérdésekkel zaklatják. — De hát akkor azt hogyan magyarázod, hogy mielőtt a boltba beléptünk volna, Parajdy nagy garral magyarázta nekem, hogy éppen most jön a Banque du Litoralból, ahol az ékszerek árát a te felhatalmazásoddal adták át neki?

Pálhegyi fagyosan tekintett a kis emberen végig.

— Véletlenség, vagy félreértés, még nem tudom. De mindenesetre kizárólag az én és Parajdy dolga. Nem gondolod? . . . — S ezzel egy fölényes biccentéssel sietve hagyta el Temesyt.

— Mi ez? — tünődött az elvörösödve, és mivel éppen Várnayt és Balambéryt pillantotta meg, legott hozzájuk csatlakozott. — De ilyet! — kiabált, élénk taglejtésekkel kisérve szavait. — De ilyet! — És felháborodásában nem késett az egész kérdést feltárni barátai előtt.

— Ez gyanus! — vallotta Várnay, az orrát fintorítva, mintha kellemetlen bűzt érezne.

— Meglássátok, hogy valami csúf história fog kisülni arra a Parajdyra, — bólogatott Balambéry.

Félóra eltelte előtt már elhatározták, hogy kutatni fogják a kérdést, mert — kötelességünk ez! — nyilatkoztatta ki Várnay ünnepélyesen. — Kötelességünk: Nem engedhetjük, hogy új klubunkban olyan ember lehessen alelnök, aki nem üti meg a korrektség mértékét, ugyebár? —

— Igaz! Úgy van! Igaz! — hagyták rá a többiek.

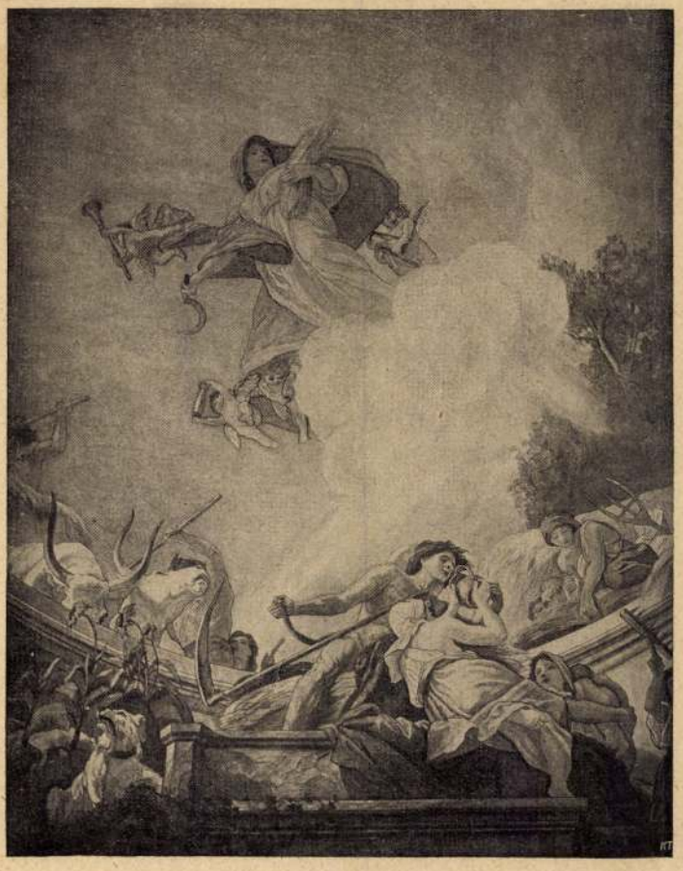

ARATÁS

Krenner (Tardos) Viktor freskója az új országházban

Temesynek földerült az arca.

— De barátaim, minek fogyasztunk annyi szót! — kiáltott örömmel. — Hiszen én ösmerem a Banque du Litoral egyik pénztárosát. Pompás gyerek! Éppen a multkor mulattam vele együ t. Egy kis zöld ördögnek öltözött maszk akadt a karjára, azt igyekeztem tőle elhódítani . . . De mit is akartam mondani? Igen. Persze! Tudjátok mit, még ma meghívom dejeuner-re! Gyertek oda ti is. A London Hause lesz talán a legalkalmasabb, mi?

Mialatt pedig a honfitársak Parajdy titkait firtatták, ő maga imbolygó léptekkel, — mint aminővel nagybetegek járnak, — igyekezett a monte-carlói indóházból a terraszra vezető lépcsőkhöz. Agyában egymást kergették a gondolatok, de csak úgy, mint a vásári bódék falovai: mindig ugyanazok a gondolatok, egyformán, kétségbeejtő ismétlődéssel keringve.

— És most mi lesz? . . . — mondogatta újra és újra. Ég tudja hányadszor. — Hogy állok szembe Pálhegyivel? Mit mondok neki? Hogy eljátszottam a reám bizott összeget? Hogy . . . Mert igaz, hogy most már itt van a Rózsika pénze a zsebemben . . . de ez csak egy rész, . . . ehhez még nyerni kellene valamennyit, hogy az egész fölvett összeg együtt legyen újra. És ha együtt lenne is . . . tudom-e tisztázni magamat? — Parajdy fáradtan ült le a Gallerie egyik előkelő restaurant-jába s míg a pincér elhozta a gépiesen rendelt reggelit, ő ismét csak azon gyötrődött, hogy csak legalább ne vonszolta volna magával Temesyt, amikor az ékszereket ki akarta fizetni.

— Pedig akarattal tettem, hogy tanum legyen! . . . és éppen ezzel hibáztam, mert most biztosan kérdezősködik. S ha Éva megtudja? . . . — töprengett, amikor délután folyamán a Hotel de Paris felé vette utját.

— Ha szeret, — felelt önmagának, — akkor csak énnekem fog hinni . . . és megbocsájt, mert tudja, hogy mindent csakis ő miatta tettem. Különben is . . . nem olyan rettenetes nagy a bűnöm! — De vajjon szeret-e? — riadt föl benne a kételkedés, amikor éppen a fogadó előtt csaknem összeütközött lord Derventtel.

— Átkozott ember! — sziszegte Parajdy, gyülölettel tekintve utána. — Tíz nap óta folyton-folyvást Éva társaságában találom. Ha pedig Évától magyarázatot kérek, akkor szemrehányóan egész lelkével reám néz . . . de azért kinevet! . . . Érzem, hogy kinevet. Csak azt nem tudom, miért? Azért-e, mert ok nélkül gyanusítom, vagy? . . . Óh csak ne szeretném olyan őrülten! . . .

— Tátrayné őnagysága nem fogad, — ébresztette föl álmodásából a mindenkor utált kis francia komorna.

Parajdy ostoba ámulattal tekintett reá.

— Ugyan mit beszél? — nevetgélt aztán s amíg egyik kézzel félre taszította, a másikkal egyszerüen benyitott Éva szalonjába. — Ez a maga bolondos hölgye nem akart beereszteni, — kezdte Évának, aki éppen az ünnepélyhez rendelt fejékét próbálgatta egy tükör előtt állva.

— Csak a parancsaimat teljesítette, — vetette oda a szép asszony és meg se fordult, még azt a három gyémántvégü tűt se vette ki a szájából, amelyeket fehér fogai között szorongatott.

— De Éva?! . . . — kiáltott Endre indulatosan, — ez csak nem szólhat nekem?

Tardos Krenner Viktor

Pesti Napló, A 80 évi —
ajándék-albuma.
1850—1930.

TARDOS KRENNER VIKTOR (1866—1928): HUNYOR ÉS MAGYAR NŐRABLÁSA

Trafalgar Square Londonban.

A South-Kensington muzeum Londonban.

Tardos Krenner Viktor

Tardos Krenner Viktor (1866—1927).

582. BACCHÁNSNŐ (Bacchantin). Jelezve (Bez.): Kr.
Tollrajz (Federzeichnung). 16×10.5 cm.

Tardos Krenner Viktor (1866—1927).

583. TÁJKÉP (Landschaft). Jelezve (Bez.): „T. Krenner V."
Vászon (Leinwand). 49×70 cm.

Tardos Krenner Viktor (1866—1927).

584. MELUSINA. Jelezve (Bez.): Tardos.
Lemezpapir (Karton). 88×61 cm.

Ernst Museum aukciói. 38. sz.
Budapest. 1928.

Tardos - Krenner Viktor festő,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296. 188-307

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

A nap kelte 4.24, nyugta 19.15 órakor.
A hold kelte 20.58, nyugta 7.10 órakor.
Névnap: Domonkos.

100 éve, 1866. augusztus 4-én született Tardos-Krenner Viktor festőművész, szobrász és író. Az iparrajz iskola elvégzése után Székely Bertalan és Lotz Károly tanítványa lett, majd művészi tudását Münchenben és Párizsban tökéletesítette. Érdeklődését elsősorban a freskófestés kötötte le. Első nagyobb műve a Vígszínház mennyezetképe volt, amelyet nemsokára a prágai új színház mennyezetképe és a pannonhalmi ezredévi emlékmű kupolájának belseje követett. Ő díszítette falképekkel az Országház ebédlőjét is. 1911-ben egy petrográdi köztéri emlékszobor-pályázaton harmadik díjat nyert tervezete. Munkái itthon és külföldön számos kiállításon kerültek közönség elé, s mind történelmi kompozícióival, mind életképeivel elismerést aratott. Két évtizeden át volt a Képzőművészeti Főiskola tanára, huzamosabb ideig szerkesztette a Rajzoktatás című szaklapot. Képzőművészeti tevékenységén kívül operaszövegkönyvet is írt, két tragédiája közül az egyik elnyerte az Akadémia Karácsonyi-díját. Noha színművei nem értek el kiugró sikereket, a kritika méltányolta a magyar dráma felélesztésére irányuló értékes kísérleteit.

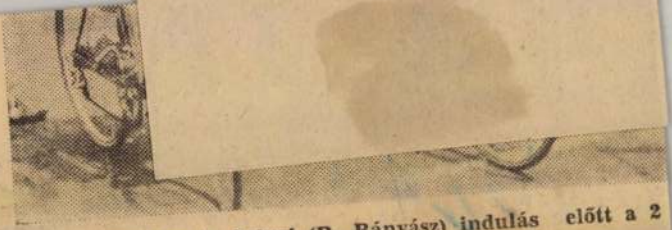

Géra (MVSC) és Zeleni (B. Bányász) indulás előtt a 2 körös repülő futamban. Foto: Hazafi

Augusztus 7: Hatvani MÁV — Egercsehi Bányász, Debreceni Honvéd — Rudabányai Bányász, Debreceni EAC — Debreceni Kinizsi, Somsályi Bányász — Debreceni Elektromos, Ormosbányai Bányász — Kisvárdai Vasas, Edelényi Bányász — Miskolci EMTE, Mátészalkai MEDOSZ — Kazincbarcikai MTK, Miskolci Honvéd — Nyíregyházi VSE.

Augusztus 14: Rudabánya — Hatvani MÁV, D. Honvéd — D. Kinizsi, DEAC — M. Honvéd, Egercsehi — Mátészalka, Kazincbarcika —

NB III.

Északkeleti csoport

Szeptember 11: Hatvani MÁV — M. Honvéd, D. Honvéd — Mátészalka, DEAC — Edelény, D. Kinizsi — Ormosbánya, Rudabánya — Somsály, Egercsehi — Nyíregyházi VSC, Kazincbarcika — Elektromos, MEMTE — Kisvárd

Szeptember 18: Mátészalka — Hatvani MÁV, Edelény — D. Ho[nvéd], Ormosbánya — DEAC, So[msály]

Tardos-Krenner Viktor

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1966 AUG 4

/1021

HÍREK

AUGUSZTUS 4 CSÜTÖRTÖK	Domonkos napja. A nap kél: 4.24. nyugszik: 19.15 órakor. A hold kél: 20.58, nyugszik: 7.10 órakor.

Száz éve, 1866. augusztus 4-én született Tardos-Krenner Viktor festőművész, szobrász és író. Az iparrajz-iskola elvégzése után Székely Bertalan és Lotz Károly tanítványa lett, majd művészi tudását Münchenben és Párizsban tökéletesítette. Érdeklődését elsősorban a freskófestés kötötte le. Első nagyobb műve a Vigszínház mennyezetképe volt, amelyet nemsokára a prágai új színház mennyezetképe és a pannonhalmi ezredévi emlékmű kupolájának belseje követte. Ő díszítette falképekkel az Országház ebédlőjét is. 1911-ben egy petrográdi köztéri emlékszobor-pályázaton tervezete harmadik díjat nyert. Munkái itthon és külföldön számos kiállításon kerültek a közönség elé, s mind történelmi kompozícióival, mind életképeivel elismerést aratott. Két évtizeden át volt a Képzőművészeti Főiskola tanára, huzamosabb ideig szerkesztette a „Rajzoktatás" című szaklapot. Képzőművészeti tevékenysége mellett operaszövegkönyvet is írt, két tragédiája közül az egyik elnyerte az Akadémia Karácsonyi-díját. Noha színművei nem értek el kiugró sikereket, a kritika méltányolta a magyar dráma felélesztésére irányuló értékes kísérleteit.

s gondjai:

— ötv

éttermek épülnek
carte étkeztetés
s ellenőrzés

nem egyszer szubjektív akadályai is vannak. Egy üzem vezetői például vidékről érkezett vendégeik számára rendszeresen az üzemi konyhán „takaríttatták" meg a „reprezentációs" ebédeket, s e lehetőség elvesztését féltve az átadási tárgyalásokat is fékezték.

A munkásnak végül is természetesen teljesen mindegy, ki a „gazda", a fontos az, hogy elfogadható ebéd kerül-

Tardos-Kremer Viktor

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

SOMOGYI N
1966 AUG

Évfordulónaptár

100 éve, 1866. augusztus 4-én született Tardos-Kremer Viktor festőművész, szobrász és író. Az iparrajziskola elvégzése után Székely Bertalan és Lotz Károly tanítványa lett, majd művészi tudását Münchenben és Párizsban tökéletesítette. Érdeklődését elsősorban a freskófestés kötötte le. Első nagyobb műve a Vígszínház mennyezetképe volt, amelyet nemsokára a prágai új színház mennyezetképe és a pannonhalmi ezredévi emlékmű kupolájának belseje követett. Ő díszítette falképekkel az Országház ebédlőjét is. 1911-ben egy petrográdi köztéri emlékszobor-pályázaton tervezete harmadik díjat nyert. Munkái itthon és külföldön számos kiállításon kerültek a közönség elé, s mind történelmi kompozícióival, mind életképeivel elismerést aratott. Képzőművészeti tevékenysége mellett operaszövegkönyvet is írt, két tragédiája közül az egyik elnyerte az Akadémia Karácsony-díját.

Amolyan [illegible]
zápornak indult, nagy dirrel-durral, hirtelen lezúduló sok esővel. A szél megállt, a felhők ellepték az egész égboltot, reménytelen szürkeség, egyhangúság borult a part fölé. A sétányok sűrű lombkoronája is átázott, még a legkitartóbb halászok is behúzódtak a stégjeikről. Éjszaka

Tardos Krenner Viktor

** **Müterembe zárt szobrok** cim alatt megjelent cikkünkre vonatkozólag a következő sorok közlését kéri özv. Tardos Krenner Viktorné szül. Vogel Ilon.. A II-ik Sándor cár pétervári szobrát Tardos Krenner Viktor művész és a magyar kir. Képzőművészeti Főiskola tanára együtt készitette Markup Béla urral, az közös művük volt és ennek folytán a megnyert pályadijat is egymás között fele-fele arányban megosztották. Tardos Krenner Viktor tanári törzskönyvi lapján erre vonatkozólag az özvegynél lévő hiteles másolat tanusága szerint, sajátkezüleg a következő bejegyzést eszközölte: „Egy szobrászati konceptiója „II. Sándor cár lovasszobra" nemzetközi pályázaton a III-ik dijat nyerte Szentpétervároa, neves francia, német (Eberlein) és spanyol szobrászok ellenében; 3000 rubel."

Ujság, 930.X.21.

Tardos Krenner Viktor festő

Magyar Müvész t 1925.128-129.o.
/Sz.O.dr./: A Müemlékek Országos Bizottsága.

B.V. Nyavalóházak Görömbély-Tapolcán.

Tér ér Forma. IV. c. f. 1931. 329-330 l. 3 külső

+ 2 alaprajz

/:Tardos:/ Krenner Viktor festő

Egri székesegyház szentélyének falképei
/Barsy Adolf Agost-tal/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
89-90.
"Barsy A.Á."

Tardos Kremner Viktor festő (1866

Pásztortűr, 1929. 14 sz.
334 l.

Dr. Lutter János: Visszemlékeres Tardos Kremner Viktorra

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Tardos Krenner Viktor

festő

1866 - 1927

lásd esetleg

Kat Lex

IV. k. 318 l.

Tardos Krenner Viktor

l.

Schlosser János

A gyöngyösi szent Bertalan templom-

Gyöngyös 1922.

16. l. 27, 32,

33. l. 38, 39, 40. l.

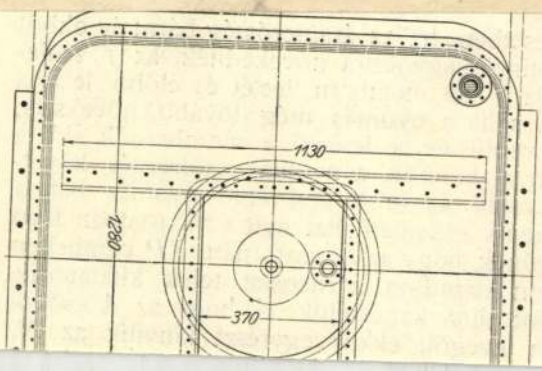

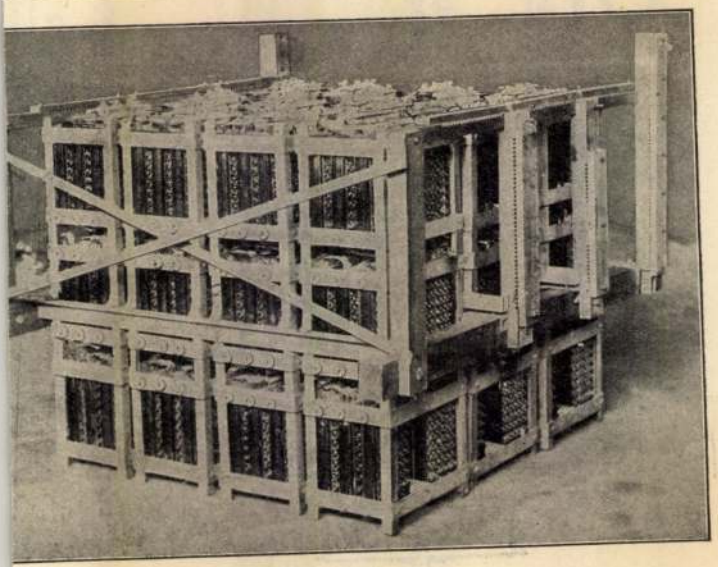

29. ábra. Fémrheostat.

Abban az esetben, ha az áramerősség bármely okból a megengedettnél nagyobbra növekednék, az *f* szolenoid lenyomja a két membran testét és előbb lezárja az *N* ventilt, s ha a nyomás még tovább növekszik, kinyílik a *P* ventil és a levegő a membranok alól a *KK* lyukakon át kiömlik, a nyomás csökkenés következtében *T* ventil az *m* térben levő nyomás hatása alatt felemelkedik s szabad útat nyít a rheostatban levő sűrített levegőnek, hogy az *U* csatornán, *TP* ventileken és *K* lyukakon kiáradjon, a rheostat tehát kiiktatódik.

A rheostatot úgy kapcsoljuk ki, hogy az *A* csőből kibocsátjuk a levegőt, ekkor egyrészt kinyílik az N_1

1847.—

Vászon, méretei 88 : 113 cm. — Lelt. sz. 4321. — Becsértéke 5000 K. — Néhai gróf Pálffy János hagyománya 1907 november 14-én (1429–908). — Az átvételre és az átvétel jóváhagyására vonatkozó adatokat lásd a 4316 lelt. számnál. — Bejelentetett 1913 márczius 16-án (453–913).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Szépművészeti Múzeumban. 1913 : 177. *Wouterus Verschuur:* A rév.

Jegyzet. Az e festményre vonatkozó egyéb adatok és pedig:

a) a törzsleltárban (1328–909. pag. 32. Nº 564). *Ölgemälde:* Landschaft am See mit Volk und mehrere Reiher. Im Goldrahmen (Grosser Salon);

b) a leltári kivonatban (577–909. pag. 4. Nº 45). *W. von Verschuur:* Landschaft am See. Ölgemälde, im Goldrahmen. 88·5 hoch, 112 breit (Grosser Salon);

c) a hagyományi jegyzékben (1894–912. Nº III : 6). *Wouter Verschuur:* Folyómenti vidék;

d) az átvételi okmányban (2165–912. Nº II : 6). *W. Verschuur:* Folyómenti vidék. Vászon, 88·5 : 112·8 cm.

Harr. 1912
Pálffy

Tardos Kremer

Viktor

irod

a

Lesko József:

Az egri vizesegyház

Egri Egyházmegyei

Közlöny 1915. 174 l.

Nyiszmyai Iván:

Az egri fővizesegyház

új szentélye. Eger

1905.

RTON

VÕHÁZ-U. 32.

Tardos Kremer

Viktor

l.

Mihályi Pannonh.

5. l.

Vállalkozó itt tényleg csak azt a kockázatot viseli, mint békében t. i. hogyha a munkaerővel nem helyesen, nem célszerűen rendelkezik, a munkaerő többletének költsége az ő rovására megy. Az anyagokban való tullépésről gyakorlatilag alig lehet szó, hiszen a szükséges anyagok mennyisége pontosan számítható, kevesebb anyagot beépíteni nem engedünk meg, többet beépíteni pedig nem fog, ha tudja, hogy azt nem fizetik meg.

A 3. *a—c* ábrákban ezért már csakis a munkaerőben bekövetkező túllépés vagy megtakarítás hatását tüntettük fel és pedig a változatlan bérek, továbbá bércsökkenés és béremelkedés eseteiben.

Az ábrák vízszintes tengelyén a felhasznált munkaerő mennyisége van feltüntetve (napok vagy órák száma), N az összefoglaló kimutatásban megadott, előirányzott munkaerő, ΔN pedig e munkaerőben bekövetkezett növekedés, avagy megtakarítás.

Ha az alapórabér α úgy $A = N . \alpha$ lesz a munkabérek előirányzati összege (alapösszege).

Ha az órabér a munka folyama alatt nem változik, akkor a vállalkozó változatlanul kapja az egységáras költségvetés szerint neki járó összeget, tehát az esetben akár több, akár kevesebb munkaerőt használt fel, változatlanul az $A = N\alpha$ összeget kapja. Tullépés esetén tehát $\alpha \times \Delta N$ vesztesége, megtakarítás esetén ugyanennyi nyeresége származik, a rizikó tehát teljesen ugyanaz, mint békebeli munka idején. A veszteség, illetve nyereség változását az ábrában a vonalkázott háromszög tünteti fel.

Ha a munkabérek δ %-kal csökkentek, akkor vállalkozó keresete változatlanul $N\alpha\,(1-\delta) = A\,(1-\delta)$, vagyis az alapösszegből le kell vonnunk annak δ %-át. Vállalkozó kockázata tehát ebben az esetben $\pm\,\alpha\,\Delta N(1-\delta)$, tehát az előbbinél kisebb.

Ha a munkabér emelkedik, akkor felülfizetést kell adni és pedig munkaerőmegtakarításnál csak a tényleg felhasznált munkaerő után, túllépés esetén azonban csak a garantált *(N)* mennyiség erejéig, a felülfizetés egyenese tehát ferde és vízszintes egyenesből tevődik össze, mely utóbbinak ordinátája $A\,(1+\delta)$.

Vállalkozó vesztesége itt túllépés esetén $\alpha\,\Delta\,N(1+\delta)$, a vállalkozó rizikója tehát itt már nagyobb, mert δ a drágulási százalék igen nagy — több száz % — is lehet. Vállalkozónak tehát itt, amint az a dolog természetéből is folyik, fokozottan kell ügyelnie arra, hogy minél inkább drágul a munkaerő, annál jobban kell vele takarékoskodnia és kell törekednie annak leggazdaságosabb felhasználására.

Igen nagy áremelkedések idejében tehát szó lehet arról, hogy a munkaerő túllépéséből származó többletköltségnek $\Delta N \times \delta$ részét egészben vagy részben megtérítsük, vállalkozó vesztesége gyanánt még mindig megmaradván ΔN túllépés, szorozva az alapbérrel. Ez esetben azonban feltétlenül kikötendő, hogy a munkaerő túllépéséből származó többköltség után rezsi-százalékfizetés nincs.

Abban a néhány esetben, amelyben ezt a rendszert alkalmaztuk, e pontot úgy fogalmaztuk, hogy a munkaerő túllépése után eső áremelkedés általában a vállalkozót terheli és csak kivételesen fizettetik meg, ha kétségtelenül kimutatható, hogy a munkaerő túllépése nem a vállalkozó hibás rendelkezéseiből, munkabeosztásából, hanem egyéb, el nem hárítható okokból keletkezett.

Az ezidőszerint kiírásra kerülő munkáinknál kétféle rendszert alkalmazunk, vagy a most említett felülfizetéses rendszert, vagy pedig a rezsimunkát és pedig abban a formában, hogy az alapösszeg után a teljes rezsi-, a költségtöbblet után egy redukált rezsiszázalékot fizetünk.

Egy rövid előadás keretében nem igen lett volna lehetséges az összes elképzelhető eseteknek és ezek különböző kombinációinak kimerítése, célom inkább az volt, hogy az alkalmazásba jövő módszereket a maguk legegyszerűbb tipikus alapeseteire visszavezessem, s e típusokon tanulmányozzam azok helyes alkalmazásának elveit.

Láttuk a fentiekből, hogy abszolút tökéletes, minden követelményt teljesen kielégítő módszer nincsen, hanem a különböző gazdasági viszonyok, az árhullám, a drágulás különböző intenzitása szerint, más és más módszerek jönnek alkalmazásba.

Hogy ma, az adott viszonyok között mi volna a leghelyesebb eljárás, e kérdéssel sokan foglalkoznak, s ennek megoldását óhajtottam fejtegetéseimmel előmozdítani. Kétségtelen azonban, hogy amennyiben a megoldás egyes konkrét részletei tisztán elméleti fejtegetésekkel nem tisztázhatók, ott az élet fogja a helyes irányt kijelölni, nemcsak a versenytárgyalások eredményessége vagy eredménytelenségével, hanem eme újabb módszerek alapján kiadott munkák végrehajtásánál szerzett és szerzendő tapasztalatokkal is.

Annyit óhajtok még csupán megjegyezni, hogy mindezek a módszerek nézetem szerint csak átmenetiek, és meg vagyok győződve, hogyha egyszer, a rendes gazdasági viszonyokkal, az árak stabilitása újból bekövetkezik, úgy megint vissza fogunk térni a régi, békebeli időkben alkalmazott módszerekhez.

Az 1921—22. évi Czigler-érmet odaítélő-bizottság jelentése.

Összeülvén a bíráló bizottság örömmel állapította meg, hogy a reánk erőszakolt igazságtalan béke következtében uralkodó súlyos gazdasági helyzetünk ellenére a szakosztályok ülésein a lefolyt évadban is nagyszámú és tartalomra nézve is kiváló előadás tartatott meg. Az előadók és előadásuk tárgya a következő volt:

Rados Jenő: Szerkezeti és esztétikai problémák a középkori építészetben.

Wälder Gyula: Pozsony barokk építészete.

Kotsis Endre: Ujabb faszerkezetek a magasépítészetben.

dr. *Kálmán* László: A forgalmi adóról.

dr. *Szentirmay* Ödön: Nemzetfenntartási vezérmotívumok a lakásügy megoldása szempontjából.

dr. *Lechner* Jenő két előadása: A turáni népek művészetéről.

Pintér Oszkár: Az építőipar helyzete Svájcban és Németországban. A lakásépítés megindításának kérdése.

Orbán Ferenc: A Hangya építkezései.

Bory Jenő: Tardoss Krenner Viktor tanulmánya Michelangelo Sixtini kápolnabeli mennyezetképeiről.

Szinte László: A tiszántúli gazdasági építkezésekről.

Felsorolt előadók közül azok, akik a Czigler érmet már megkapták, valamint azok, akik nem tagjai a szakosztályoknak, az érem odaítélésekor — annak alapítólevele értelmében — nem jöhetnek tekintetbe. Ezek alapján dr. *Lechner* Jenő, *Wälder* Gyula, kik az érmet már egyizben elnyerték, valamint dr. *Kálmán* László és dr. *Szentirmay* Ödön vendegek érdekes és szép előadásaira bíráló-bizottság nem terjeszkedhetett ki. Ugyancsak nem volt figyelembe vehető *Bory* Jenő előadása sem, aki főképen Tardoss Krenner Viktornak Michelangelóról irt tanulmányát adta elő.

Az ezek után tekintetbe jövő *Rados* Jenő, *Kotsis* Endre, *Pintér* Oszkár, *Orbán* Ferenc és *Szinte* László előadásai közül úgy előadásának tárgyával, mint annak alaposságával és szépségével messze kimagaslik *Orbán* Ferenc előadása, ki a „Hangya" szövetkezet részére tervezett és végrehajtott gazdasági és ipari épületekről értekezett. Uj és nagyszabású feladatok megoldásának tiszta és világos meglátása, valamint a megoldásoknak biztos művészi kézzel való végrehajtása jellemzik *Orbán* Ferencet, ki érdekes tárgyát, magas nemzeti szempontból megvilágítva, gyönyörű gördülékeny magyarsággal állitotta hálás hallgató közönsége elé.

A bíráló-bizottság egyúttal nem hagyhatja szó nélkül *Orbán* Ferencnek egy egyetemes ülés keretében a gabonatárházakról tartott előadását sem, melyre még fokozottabb mértékben illik a fenti bírálat és amely előadás csak megerősíti a bíráló-bizottságnak az előadóra és előadására vonatkozó véleményét.

Az előadottak alapján a bíráló-bizottság az 1921/22. évi Czigler érmet egyhangú határozatta', *Orbán* Ferencnek a „Hangya" építkezésekről tartott előadásáért ítéli oda.

Budapest, 1922 október hó 9.-én.

A bíráló-bizottság.

MMÉE Közl. 1922

A Magyar Mérnök- és Építész Egylet 1922—23. évi építészeti kispályázatának programmja.

Tervezendő egy, a főváros környékén levő, dunamenti kirándulóhely helyiérdekű vasúti állomás épülete.

Az épület sík területen, a pályával egyszintben van és a következő helyiségeket tartalmazza: a földszinten 1 nyitott várócsarnok (50—60 *m*²), 1 zárt váróhelység (25 *m*²), 1 pénztár és forgalmi iroda (25 *m*²) 1 kézipoggyászraktár (12 *m*²), 1 lámparaktár (12 *m*²), férfi- és női klozet; az emeleten az állomásfelvigyázó kétszobás lakása, konyha, kamra, mosó- és mozsdóhelyiség, előtér és klozettel; a pincében tüzelőanyag raktár és a felvigyázó pincéje.

Készítendő 3 alaprajz, 1 homlokzat, 1 metszet 1:100 méretben és egy legfeljebb 16×20 *cm* nagyságú távlati kép.

A pályázaton részt vehet a Magyar Mérnök- és Építész Egylet minden tagja. Pályadíj az egyesületi ezüst érem. A bíráló-bizottság tagjai: *Fridrich* Lóránt, *Kósch* Jenő, *Rerrich* Béla póttag: *Majorossy* Gyula.

A pályázat titkos. A pályaterveket jeligével és a pályázó nevét és címét tartalmazó levéllel 1923. évi április hó 2.-án d. u. 6 óráig kell az Egylet titkári hivatalába beküldeni.

Budapest, 1922. november 1.-én.

Friedrich Lóránt. *Rerrich Béla*

Kósch Jenő.

VEGYESEK

Uj tagjaink. Felvétettek a nagyválasztmány 1922 evi november hó 24. én tartott 636. (rendes) ülésén.

Alapító tag: *Cenner* Jenő dr.

Rendes tagok: *Antal* Dezső, *Bangha* Imre, *Beke* Gábor, *Benkár* József, *Bergmann* Pál, *Bien Wirnhardt* János, *Coffin* Géza, *Domány* Ernő, *Ficzere* László, *Fried* Miksa, *Gábor* Géza, *Gébler* József, *Háberstumpf* Károly, *Hensch* Zoltán, *Kolbányi* Géza, *Magyar* Kálmán, *Magyari* Vilmos, *Malicki* Oszkár, *Nagy* Lajos, *Nogy* Pál Sándor. *Neubauer* Szilárd dr., *Osgyan* Béla, *Papp* Géza, *Pausz* László, *Pázmándy* János, *Penser* Lajos, *Povázsay* Pál, *Puskás* Jenő, *Rákosi* Béla, *Reinheimer* Gyula, *Riesz* Tivadar, *Rumpelles* Kornél, *Schneider* Lipót, *Szalber* Lajos, *Szakmáry* Károly, *Seemann* Rezső, *Szumrák* Jenő, *Tarnay* József, *Veszelszky* Gyula dr., *Vital* Gyula, *Wurmb* Jenő lovag, *Varga* Ferenc.

Rendkívüli tagok: *Gerlach* Jenő, *Juhász* István Pál, *Szabó* Sándor.

Ideiglenes tagok: *Forbáth* Alfréd, *Vigh* László.

Magyar szerzők irodalmi munkássága 1922-ben a technikai- és ezekkel rokon tudományágakban.

Közli: *Lósy Schmidt Ede*, egyleti könyvtárnok.

VII. közlemény. (XXXI.)

A) Könyvészet.

Dunagőzhajózási Társaság Bányaigazgatósága, Az Első —: Az Orsz. Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület 1922. évi rendes közgyűlésének emlékére. Pecsett, 1922. évi szeptember hó 3.-án. Haránt 8⁰, 30 l., 39 ábrával. Nyomatott Taizs József könyvnyomdájában, Pécsett.

Gálocsy Arpád. A munkáskérdés. Előadta mint a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetségének alelnöke a Szövetség 1922. évi március hó 4.-én tartott évi rendes közgyűlésén. H. és é. n. (Bp. 1922.) Ivrét 4 l.

Műszaki Lap. Szakirodalmi közlöny a gép- és fémipar, elektrotechnika, faipar és vegyészet köréből. Az „*Országos Műszaki Egyesület*" és a „*Műszaki* (Technikai) *Akadémia*" hivatalos közlönye. Budapest, 1922. XXIII évf. Lex. 8⁰. Szerkesztik Jalsoviczky Géza, Zachara Lajos. Kiadó: az „Országos Műszaki Egyesület" Bp. VII. ker., Izabella-tér 1. sz. I. em. Megjelenik rendes viszonyok között minden hónapban. Előfizetési ára egész évre 150 korona.

Papp Károly. Emlékbeszéd Lóczy Lajosról. Felolvasta a Szent István Akadémiának 1920. évi december 17.-én tartott együttes ülésén. Budapest, 1922. 8⁰, 28 l., egy fényképpel. (A Szent István Akadémia emlékbeszédei. 1. kötet, 5. szám). Ára 16 korona.

Glasner Antal. A kőbányászat kézikönyve különös tekintettel a magyarországi kemény közúti kőanyagok fejtésére és feldolgozására, Írta: — mérnök, a kissebesi gránitkőbányák részvénytársaság igazgatója. I. kötet. Budapest, é. n. (1922). Nagy 8⁰, XIV és 296 l. 124 ábrával. A Magyar Mérnökök Országos Szövetségének kiadványa. Kiadja Németh József technikai könyvkereskedése.

B) Folyóiratirodalom.

Gépészet.

Bánki Donát. Hidraulikus támasztórudak. (A Technikus 1921—22. évi III. évfolyam, 7—8 szám — 2 l.

Wolszky Győző, gazdasági tanár. Használjuk ki fokozottabb mértékben a mezőgazdasági gépeket. (Gazdasági Lapok 1922 III. 26-iki 13-ik szám — 1 hasáb).

Benczenleitner Jenő. Idomítás hengerekkel. (Bányászati és Kohászati Lapok 1922. I. 15-iki 2 ik szám — 5¾ l. és II. 1-i 3-ik szám — 5 l.)

Die Werke der Ganz und Danubius Maschinen-, Waggon- und Schiffbau A.-G. (U. a. francia szöveggel.) Internationaler Donau Lloyd 1922. VI. 17-iki 12. szám — 4 hasáb, 2 ábrával).

Farkas Kálmán. A Weiss Manfréd-féle gyárnak ismertetése. (Magyar Vaskereskedő 1922. IV. 30 i-i 18-ik szám — 4 hasáb).

Dr. Tetétleni Ármin. A kompenzáció elve, az útkihasználás és típusprobléma a nem forgácsoló szerszámgépeknél. (A Technikus 1921—22. évi III. évfolyam, 1. szám — 4 l. 9 ábrával).

P. A. (Pirovics Aladár). Újabb rendszerű gépek a többtermelés szolgálatában. (Vállalkozók Lapja 1. 22. V. 31-iki 22-ik szám — 1¾ hasáb)

Kump József. Tengeri hajóépítő- és hajógépiparunk. (A Tenger 1922. évi IV—VIII. havi IV—VIII. füzet — 6 l. 6 ábrával).

Német vasipari trösztök. (Magyar Vaskereskedő 1922. IV. 30-iki 18 ik szám — 3 hasáb).

St. H. Die ungarische Eisen- und Metallindustrie auf der Warenmustermesse. (Internationaler Donau Lloyd 1922. VI. 17-iki 12-ik szám — 1 hasáb).

Hegedüs József „Turán" motorkapája. Elmé kedés az új telepitések küszöbén. (Borászati Lapok 1922. I. 12-iki 2-ik szám — 4 hasáb, 4 ábrával).

Nagyalásonyi Paál Géza. A szél erejének kihasználásáról. (A Művelt ség 1922. IV. 15 iki 7-ik szám — 2 hasáb).

F. Z. A vetőgépek kipróbálása. (A Barázda 1922. II. 5-iki 6-ik szám — 1½ hasáb).

Kneusel—Herdliczka Ernő. A gépszántás mai munkaköltségei. (Köztelek 1922 I. 7-iki 1. szám — 4 hasáb egy táblázattal).

Állami üzemek vas- és gépipari beszerzései. (Magyar Vaskereskedő 1922. I. 15 iki 3-ik szám — 3 hasáb).

Doctorics Benő. A füstgázrobbanás. (Mol-

nárok Lapja, Gépészek Szaklapja 1922. V. 27-iki 21-ik szám — (2 hasáb).

Benczenleitner Jenő. Dobverőlécek hengerlése. (Bányászati és Kohászati Lapok 1922. V. 15-iki 10-ik szám — 2¾ lap, 4 ábrával).

alsóeöri Farkas Géza. Látogatás a csepeli Weisz Manfréd gyárban. (A Föld 1922. I. 5-iki 1. szám — 5 hasáb és I. 12-iki 2-ik szám — 4 hasáb).

Benczenleitner Jenő. Alakos laposvas hengerlése. (Bányászati és Kohászati Lapok 1922 III. 1.-i 5-ik szám — 2⅓ l.).

Vas- és gépiparunk továbbfejlesztése. (Magyar Vaskereskedő 1922. II. 12-iki 7-ik szám — 2 hasáb).

Kneusel-Herdliczka Ernő. A simmeringi motoros eke. (Köztelek 1922. IV. 15-iki 15-ik szám — 2 hasáb).

Fényes Kornél. Exploziós motorok hatásfokának maximuma. (Magyar Mérnök- és Építész Egylet Közlönye 1922. I. 1.-i 1. szám — 7½ hasáb 6 ábrával és I. 8. i 2. szám — 8 hasáb 5 ábrával).

Bató Endre. A cséplési szén kérdésének megoldása. (Köztelek 1922. VI. 3-iki 22 ik szám — ½ hasáb).

Bató Endre Szénfogyasztás és a füstgázok szénsavtartalma. (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye 1922. I. 15 iki 3 ik szám — 6 hasáb).

Dr. Vidéky Emil. A gördülő csapágyak újabb fejlődése. (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye 1922. III. 5-iki 10-ik szám — 9½ hasáb 15 ábrával).

Schwanda Gusztáv. Gyorságésű motorok hatásfoka. (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye 1922. III. 5-iki 10-ik szám — 1 hasáb).

Dr. Vidéky Emil. A homogenitás fokának meghatározása. (A Technikus 1921—22. évi 4—5-ik szám — 6½ l. 1 melléklettel).

Streihammer Antal. Gázgépek hatásfokának javítása. (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye 1922. III. 6-iki 13-ik szám — 2 hasáb).

Bermann Miksa. Haladás a hegesztésben. (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye 1922. IV. 2-iki 14-ik szám — 10½ hasáb 2 ábrával és IV. 9-iki 15-ik szám — 14⅓ hasáb 10 ábrával és 4 táblázattal).

Fényes Kornél. Válasz Schwanda Gusztáv és Streihammer Antalnak az „Exploziós motorok hatásfokának maximuma" című cikkhez fűzött megjegyzéseire. (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye 1922. IV. 30-iki 18-ik szám — 1 hasáb).

Fényes Kornél. Motoros járóműveink gazdaságosságáról. (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye 1922. VI. 25 iki 20-ik szám — 9½ hasáb 10 ábrával és V. 21-ik 21-ik szám — 10 hasáb 9 ábrával).

Dr. Miklósi Kornél. Fogaskerekek pontatlanságáról. (Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye 1922. VI. 25-iki 26-ik szám — 11⅓ hasáb 9 ábrával és 6 táblázattal és VII. 2-iki 27-ik szám — 11 hasáb 6 ábrával és 2 táblázattal).

netelt[*] ábrázolva elég jó rajztudással, sok ruhával, de szétfolyó, bizonytalan képszerkesztéssel, színben és alakító erőben egyaránt átlagos középszerűséggel. Tudása és művészi becsvágya nem tudott megbirkózni a rábízott feladat nagyságával. Bizonyos, hogy a rosszul világított boltmező s a témakör túlzsúfoltsága más, nálánál hivatottabb mester erejét is próbára tette volna, másrészt azonban a magyarok eredetének, Attila csodálatos haditetteinek, az Árpádok, Nagy Lajos és Mátyás király legendás alakjainak ábrázolása a magyar történelem legendás mítoszának a képzőművészet nyelvén való megörökítése, hálás feladat lehetett volna egy igazi alkotó géniusz számára. Vajda Zsigmond nem jutott el a művészi falképet jellemző nagyvonalúságig s a helyett, hogy kevés szóval sokat tudott volna mondani, a nyugtalan mozgású, számtalan alak nem tudja érdeklődésünket lekötni.

A magasztos jelenetekből hiányzik a történelmi pátosz s az epikus részek mesélő kedvét éppen úgy nélkülözzük, mint az idillikus jelenetek báját.

A művész, a termek dongaboltozatának dúsan aranyozott boltíveitől három részre osztott mezők mindegyikében, a kiszabott téma túlzsúfoltságának kényszeréből két-két jelenetet ábrázol és pedig úgy, hogy a jelenetsor egyikét a jobb, másikát pedig a baloldalról lehessen zavartalanul szemlélni. Az ábrázolt események főalakjait, Csabát, Attilát, Budát, Árpádot, Szt. Istvánt, Kálmánt, Nagy Lajost, Mátyást, a boltívek alkotta pendentifekben, az ablakívek vonalához rosszul alkalmazkodó plasztikus fülkeszerű keretben ábrázolja. Az első terem legendás alakjait kevés kifejező erővel jeleníti meg, míg a másik terem történelmi szereplőit a kialakult ikonográfia szellemében

Az egész termen végigfutó tájképsorozat lezárásaként a jobbról, balról szabadon maradó falmezőket kitöltve, Stein János szőnyegszerűen dekoratív alapon címerekből és fegyverzetekből összeállított cartouch-okat festett. A díszítő célzatnak megfelelően a művész ügyes címerek és

Az étterem kazettás famennyezetét Tardos Krenner Viktor három képe díszíti: az Aratás, a Bőség és a Szüret.

50. Tardos-Krenner Viktor: Aratás.
Victor Tardos-Krenner: La Moisson.

Technikailag kifogástalan, sőt helyenként bravúros, barakkos szellemű kompozíciók ezek, ahol a megnyíló égbolt a barokkban unalomig ismételt, egyébként jól megrajzolt,

Tardos Krenner Viktor

Zámborszky Ilona
A magyar Országház
Budapest, 1937. 101. l.

plasztikusan megformált, mélytűzű színekben pompázó, allegorikus alakok szimbolizálják a terem rendeltetését.

*

Tors. Kepes lajstr. 1907

HARMADIK TEREM.

1. ***I. Rákóczy György erdélyi fejedelem.*** († 1648.)

Derékon alul ábrázolt, félig jobbra forduló és szemközt néző alak, vállaira omló ősz hajfürtökkel, hosszú szakállal és bajusszal. Balját háta mögé rejti, jobbjában buzogányt tart. Arany hímzésű vörös dolmányt, bal vállát fedő párducbőr-kacagányt és vörös tetejű, barna prémes és kócsagforgós süveget visel. Oldalán kard. Sötétbarna háttér.

Olajfestmény. Vászon. M. 125—79·5 cm.
XVII. sz. Ltsz. 31.

2. ***II. Rákóczy György erdélyi fejedelem.*** († 1660.)

Félig jobbra forduló és szemközt néző alak, álló helyzetben, szürke szakállal és bajusszal. Jobb kezében buzogány, baljában, melyet az arany rojtos sötétzöld terítővel letakart asztalon nyugtat, papirszelet, az alább olvasható felírással. Öltözete: fekete dolmány, ugyanolyan mente, meggyszínű nadrág és sárga csizma. Fején prémes süveg, fekete forgóval. Feje felett bíbor függöny. Lent a bal sarokban páncél és fehér zászló. A fent jelzett felírás szövege: «Celsissimo Principi Georgio Rákoczi | DEI Gratia Transylvaniæ Principi; | Partium Regni Hungariæ Domino, | et Siculorum Comiti. etc. etc. Dno | mihi Gracio[sissi]mo.»

Olajfestmény. Vászon. M. 236—141 cm.
XVII. sz. Ltsz. 565.

3. ***Lorántfi Zsuzsánna, I. Rákóczy György neje.*** († 1660.)

Derékig ábrázolt, félig balra forduló alak. Öltözete: fekete váll, fehér ingváll és fehér főkötő (homlokelő). Derekán piros öv. Szürke háttér, a jobb sarokban az ábrázolt címerével.

Olajfestmény. Fa. M. 60—47 cm. XVII. sz.
A Nemzeti Múzeumból. Özv. Jankovics Miklósné ajándéka. Ltsz. 38.

4. ***Bocskay István erdélyi fejedelem.*** (1606.)

Térdig ábrázolt, félig balra forduló és szemközt néző alak, barna hajjal, bajusszal és szakállal. Jobbját a csípőjéhez támasztott marsalboton nyugtatja, balját csípőjére helyezi. Arannyal kivert fekete páncélt, vörös palástot és vörös tetejű barna prémkalpagot visel. Oldalán kard. Mellén kék szalag; nyakában az aranygyapjas rend. Jobbra zöld terítővel letakart asztal. Háttér barna fal, jobbra ajtónyílással, melyen a következő felírás olvasható: «Ste : | Bocskai.»

Olajfestmény. Vászon. M. 62—47 cm.
XVII. sz. Ltsz. 161.

5. ***Bethlen Gábor erdélyi fejedelem.*** († 1629.)

Mellen alul ábrázolt, félig jobbra forduló és szemközt néző alak, barna szakállal és bajusszal. Öltözete arany szalagzsinoros piros dolmány és ugyanolyan mente, fekete prémgallérral. Fején fekete süveg, ékköves boglárral és fekete kócsagforgóval. Barnászöld háttér, a következő felírással: «Gabriel Bethlen | Princeps Transylvaniæ.»

Olajfestmény. Vászon. M. 75—64 cm.
XVII. sz. Ltsz. 839.

6. ***Rhédey Ferenc erdélyi fejedelem.*** (1658.)

Derékon alul ábrázolt, félig jobbra forduló alak, barna hajjal és bajusszal. Fejét balra fordítja és szemközt néz. Jobb kezében kormánypálca. Öltözete arany zsinoros világoskék

dolmány és ugyanolyan mente. Fején ékköves boglárral és fehér structollal diszített süveg. Barna háttér. Fent, balra a következő felírás: «Franciscus D. G. | Princeps Transyl- | vaniæ, Comes Rhedey | Anno 1669.»

Olajfestmény. Vászon. M. 88—66·5 cm.

XVII. századi eredetije Theck hg. tulajdonában Londonban; másolta *Krenner Viktor*. Ltsz. 828.

7. ***Pálffy András báró, a Veterani-ezred horvát ezredese.*** († 1649.)

Mellig ábrázolt, félig balra forduló és szemközt néző alak, leomló barna hajfürtökkel és sötétszőke bajusszal. Öltözete arany szalagzsinoros piros dolmány és fehér mente. Feje fedetlen. Barna háttér. A könyöklőn az ábrázolt jelmondata: «Virtus in Actione.» Az ovális kőkereten: «Andreas Palfi L. Baro S. C. Rqu. M. Croatorvm Colonellvs. 1646.»

Olajfestmény. Vászon. M. 78—66·5 cm.

Újabb másolat *Widemann* rézmetszete után. Ltsz. 425.

8. ***Széchenyi György, pécsi püspök, később esztergomi érsek.*** († 1695.)

Mellig ábrázolt, félig jobbra forduló és szemközt néző alak, barna hajjal, szakállal és bajusszal. Ibolyaszín palástot és fehér gallért visel. Feje fedetlen. Barnászöld alap. A könyöklőn az ábrázolt jelmondata: «Si Devs pro nobis?» Az ovális kőkereten a felírás csak jelezve van.

Olajfestmény, Vászon. 79—68 cm.

Újabb másolat *Widemann* rézmetszete után. Ltsz. 426.

9. ***Illésházy Gáspár gróf halotti képe.*** († 1648.)

Egész alak, fekvő helyzetben, keleti szőnyeggel letakart ravatalon. Egymásra helyezett kezei zsebkendőt szorítanak derekához. Leomló barna haja, szakálla és bajusza őszbevegyült. Öltözete: fekete dolmány, ugyanolyan nadrág és narancssárga visszájú zöld mente. Fején, melyet a jobbfelől elhelyezett tulipánokkal diszített sötétkék párnán nyugtat,

prémkalpag, fekete kócsagtollas forgóval. Lábain vörös harisnya és ugyanolyan színű papucs. Balról és jobbról egy-egy égő gyertya. Az ábrázolt jobb- és baloldalán a melléje fektetett buzogány és kard. Sötétbarna alap. Fent a két sarokban vörös függöny, a középen az ábrázolt címere és a következő felírás: «Illustrissimus Dominus Comes Casparus Illésházy De Illésháza. Perpetuus A Tren- | chin. Eiusdemq. Comitatus, Trenchiniensis Supremus, Lyptoviensis Item Hære- | ditarius, Arvensis Item Supremus Comes, Et Bonorum Arcis Arva Plenipo- | tentiarius Director, Nec Non. S : C : Rq. Maiestatis Consiliarius. Vivit | Annos 56. Mortuus Est Die. 11 Aprilis Anno Christi 1648.»

Olajfestmény. Vászon. M. 136—221 cm. XVII. sz.
A Nemzeti Múzeumból. Zichy Edmund gróf ajándéka. Ltsz. 34.

10. ***Gróf Illésházi Gáspárné, gróf Thurzó Ilona halotti képe.*** († 1648.)

Egész alak, fekvő helyzetben, keleti szőnyeggel leterített ravatalon. Egymásra helyezett kezei fehér zsebkendőt szorítanak derekához. Öltözete: fekete szoknya, ugyanolyan váll és fehér ingváll. Fején, melyet a jobbfelől elhelyezett sötétkék párnán nyugtat, fehér főkötő. Jobbra és balra egy-egy égő gyertya. Barna háttér. Fent, jobbról és balról zöld függöny, a középen az ábrázolt címere és a következő felírás: «Illustrissima Domina Comitissa Helena Thurzo de Bethlemfalva, Comitissa Perpetua | de Árva &c: Consors Illustrissimi Domini Comitis Casparis Illésházy. Mortua Est Die 23. Augusti | Anno 1648. Aetatis Suae Annorum 53.»

Olajfestmény. Vászon. M. 133—206 cm. XVII. sz.
A Nemzeti Múzeumból. Zichy Edmund gróf ajándéka. Ltsz. 33.

11. ***Batthyányi (I.) Kristót, királyi főpohárnok.*** († 1570.)

Kissé balra forduló és szemközt néző álló alak, barna hajjal, bajusszal és szakállal. Jobb kezét övén és balját kardja markolatán nyugtatja. Öltözete: rövid arany zsinor-

hirtelen halála. Temetéséről még nem történt intézkedés. Minden valószínűség szerint a Képzőművészeti Társulat temetteti el a halottat, koszorút helyez sírjára és a Munkácsy-lepellel borítja be a ravatalt.

Roald Amundsen, a nagy sarkutazó legújabb arcképe

90.50 a pengő Zürichben

Zürich, december 28. *(Megnyitóárfolyamok.) Budapest 90.55*, Berlin 123.70, Newyork 517.25, London 2526, Párizs 27.315, Prága 15.32, Bukarest 3.19, Varsó 58.05, Bécs 73.15, Szófia 3.74, Belgrád 9.12, Amsterdam 209.25, Brüsszel 72.375.

(Záróárfolyamok.) Párizs 20.3625, London 2525.25, Newyork 516⅝/16, Brüsszel 72.375, Milánó 27.31, Amsterdam 209.225, Berlin 123.65, Bécs 73.10, Szófia 3.735, Prága 15.32, Varsó 58.05, *Budapest 90.50*, Belgrád 9.135, Bukarest 3.18.

Hölgyek jelszava:

Legjobban vásárolhatunk

KLEIN ANTAL

divatnagyáruházában

Király u. 53. (Akácfa u. sarok)

Szilveszteri trétás tárgyak, jós álomöntős. Romi kártya- és roulette-játék. Tombola- és nyereménytárgyak. **Újévi** szerencsemalacok

Kertész Tódornál

Budapest, Kristóf tér

Teljes magyar La Fontaine

La Fontaine összes meséi

Teljes magyar kiadás. **Haranghy Jenő rajzaival.** Ára egészvászonkötésben **22** pengő.

Fordították: **Kozma Andor, Vikár Béla, Zempléni Árpád**

Kapható „Az Est" könyvkereskedéseiben: VII., Erzsébet körút 18—20, V., Vilmos császár út 14

Bútornagyáruház külön **bútorok részletre** részletosztályában is legolcsóbban szerezhetők be. **VII. kerület, Akácfa utca 5. sz.** Nemzeti Színháznál

Ideges feleségét a Pilavin fenyőfürdő azonnal megnyugtatja

ZONGORÁK DEHMAL-nál

VIII. ker., Rákóczi út 19. legnagyobb raktára új és kevesebt használt zongora, pianinó és harmoniumokban. **Olcsó kölcsönzés, hangolás, javítás.**

Telefon: József 421-04

Ma reggel meghalt Tardos (Krenner) Viktor

(A Magyarország tudósítójától.) Nagy gyásza van a magyar művészetnek és irodalomnak: ma reggel hét órakor Zita királyné út 16. szám alatti lakásán több heti betegeskedés után meghalt *Tardos (Krenner)* Viktor, a modern magyar irodalom és művészet egyik legértékesebb alakja. Élete a legnagyobb magyar tehetségek — Katona, Vajda — tipikus tragédiája volt.

Tardos (Krenner) Viktor

Monumentális alkotásainak kortársai között igen kevés megértője akadt. A népszerűség élete végéig elkerülte, amiben bizonyára része volt bölcs szerénységének is. Sohasem állt a tülekedők sorába, ízlése eltiltotta minden klikkbarátkozástól. Kora ifjúságától úgyszólván haláláig folyton dolgozott, festett, írt és szobrokat alkotott. Aszkéta módjára élte le a legszerényebb igényekkel, életét, s rezignált világfelfogását legjobban az a kijelentése jellemzi, amelyet néhány hónappal ezelőtt tett e sorok írója előtt:

— Mint írónak nem volt sikerem, amíg éltem, pedig a sikerre szükségem lett volna, de csak azért, mert akkor nem három, hanem legalább tíz darabot írtam volna..

Tardos (Krenner) Viktor elsősorban írónak tartotta magát, bár az elismerés életében inkább mint festőművésznek jutott ki neki. 1866-ban született. Apja a Nemzeti Múzeum ismert nevű ásványtári igazgatója volt. Korán festői pályára lépett. Székely Bertalannak és Lotzuak volt a legkedvesebb tanítványa és később a két nagy mester sok munkájában legtehetségesebb munkatársa. Két évig Münchenben és Párizsban tartózkodott, majd itthon freskófestővé lett. Munkái közül legnevezetesebbek: a Vígszínház menynyezete és nagy függönye, a prágai új színház és a pannonhalmi ezeredéves emlék kupolájának mennyezete, az országház ebédlőjének freskói, az Adria-palota lépcsőházának mennyezete, az egri székesegyház szentélye, a gyöngyösi Szent Bertalan-templom tizenhat képe és utolsó nagy műve: a budapesti Ferencrendiek templomának freskói, amelyeken egy esztendeig dolgozott 1926-ban és 1927-ben. Olajfestményei közül *A megzavart fürdő* 1903-ban a Műcsarnok Lotz-díját kapta.

Mint szobrászra is rámosolygott egyszer a siker: 1911-ben részt vett II. Sándor cár szobrának nemzetközi pályázatán s megnyerte a harmadik díjat. Felszólították, hogy vegyen részt a díjazott művészek szűkebb pályázatán is, de Tardos (Krenner) nem pályázott a kivitelre, mert a pályabíróság olyan változtatásokat kívánt tőle eredeti pályamunkáján, amelyek ellenkeztek művészi felfogásával.

Írni későn kezdett, harminc éves kora után. *Nero anyja* című tragédiáját 1901-ben fejezte be s ennek a darabnak az előadásáért két évig harcolt éppen e sorok írója a *Pesti Napló* hasábjain, míg végül 1903 [illegible]-ában műsorra tűzte a Nemzeti Színház. A harcot *Rákosi* Jenő döntötte el, aki a hosszú harc végén beleszólt a vitába s egy reggel azt írta lapjában: »Ismerem a *Nero anyját* s kijelenthetem, hogy a világ bármely színháza dicsőségének tarthatná a darab bemutatását.«

A *Nero anyját* előadták Jászai Marival és Beregi Oszkárral. A siker igen nagy volt. Emlékszem, hogy a beszámolók egyhangúan megállapították, hogy a *Nero anyja* a legjobb magyar tragédia. A szezón végéig hatszor adták a darabot telt házzal s a következő szezónban — nem tűzték műsorra, mert Jászai nem birta a hosszú, nehéz szerepet.

Tardos (Krenner) második darabja, a *György barát* 1906-ban megnyerte a Karácsonyi-díjat, *Rákosi* Jenő és *Herczeg* Ferenc bírálata alapján. Ezt a darabot máig sem adták elő, pedig Tardosnak legérettebb műve, a magyar irodalom egyik leghatalmasabb alkotása, s csak megelelő színészre vár, hogy megkezdje diadalmas pályafutását.

Harmadik darabja *Az apák* című renesszánszkori vígjáték, amelynek hőse Borgia Caesar. Ezt a darabját is elfogadta egyik színházunk előadásra, *Somlay* Artúr játszotta volna a főszerepét, de az előadásból nem lett semmi, mert Tardos életének tragédiája így kívánta.

A Gondviselés útjai kifürkészhetetlenek. Ez a nagy tehetség itt élt közöttünk és kortársai nem akartak tudomást venni róla. Megajándékozott bennünket lángelméje kincseivel és kortársai nem nyúltak a kincsek után. A jövő — reméljük, a közeljövő — feladata jóvátenni a hibát, amelyet saját kora ezzel a nagy magyar tehetséggel elkövetett.

m. l.

Szívszélhüdés ölte meg Tardos (Krenner) Viktort

Kéthónapi betegeskedés után ma reggel szívszélhüdésben meghalt *Tardos (Krenner)* Viktor. Reggel hét órakor, szokása szerint felkelt és hozzáfogott az öltözködéshez. De az ágy mellett megszédült, szívéhez kapott és végigvágódott a szőnyegen. Felesége rémülten sietett segítségére és élesztgetni próbálta, majd orvosért küldött.

Mire az orvos megérkezett, Tardos már halott volt. Valószínűleg szívszélhüdés ölte meg.

Tardos három év óta lakott a Zita királyné út 16. szám alatt lévő kétszobás lakásban feleségével született *Vogel* Ilona festőművésznővel.

Tardosnak a prágai színház freskóinak munkája óta agorafóbiája volt, amelyet akkor a hatheti sürgős munkával szerzett, állandóan fent az állványokon. Baja körülbelül egy éve vált súlyosabbá. Állandóan fejfájásról, vértolulásról és szédülésről panaszkodott. Két hónap óta már jóformán alig hagyta el a lakást és többnyire ágyban feküdt. Az utóbbi napokban javult az állapota. Korán fel szokott kelni és a délelőttöt munkával töltötte. Rajzolt és festett.

Ma reggel hét órakor következett be

„Magyarország"
1927. dec. 28.

Huszonkét newyork

Newyork, december hó.

(*A Magyarország tudósitójától.*) Egy newyorki színházi ember felfedezte, hogy a bűnhullám *legerősebben a Broadwayn dühöng.* Megállapította, hogy egyetlen éjszaka huszonkét férfit és nőt öltek meg és több tucatot megsebesítettek vagy megcsonkítottak a Broadway tizenhárom színházában. *Pisztoly, kés és balta* voltak az öldöklő szerszámok. A darabokhoz, amelyekben vér folyik, a legnagyobb sikerek és legnagyobb bukások emléke fűződik. A bukott darab, amelyet a mult évről hoztak át, J. Frank Davis »*Ladder*«-je, a reinkarnációs színjáték, amelyet Edgar B. Davis, a milliomos producer, a Broadway »angyala« háromnegyedmillió dollár elúszása után is *még mindig műsoron tart*, sőt most átdolgoztatott és új díszletekkel adat elő a Cort színházban. »A siker, amely erre a szezónra is átnyult, »Broadway«, a »*Spider*« (Pók) című rémdráma és a Pulitzer-díjnyertes »*In Abraham's Bosom*« (Ábrahám kebelében). Az új nagy sikerek között, amelyekben vér folyik, Maurine *Watkins*, a Chicago szerzőjének »*Revelry*«-je (Dőzsölés) áll első helyen. A színdarab Samuel Hopkins *Adams* hasonló című regényéből készült és a *Teapot Dome* olajbotrány történetét viszi szenzációs feldolgozásban színpadra, úgyhogy *az összes szereplőket fel lehet ismerni.*

Azok közül a darabok közül, amelyekben nem gyilkolnak, csak egyet lehet az igazi sikerek közé sorozni: Rudolph *Lothar* »*Command to Love*«-ját, amelynek sikamlósságát főként *az előkelő társaság tagjai igyekeznek kiélvezni.* Idegen darab csak kettő van műsoron Lotharen kívül, a »*Garden of Eden*« és Somerset Maugham »*Levél*«-je.

A szokásos és rendkívül divatos rémdrámák között a »*Drakula*« keltett feltűnést. Nem sikerével, hanem *vérfagyasztóságával*, amely az abszolut fagyponton mozog. Bram Stoker regényéből készült a darab. Drakulát, az erdélyi ma-

Lugosi Béla mint Drakula

műsoron maradjon.

A híd, amely a színházból a moziba vezet, *egyre izmosodik.* A kiváló erők között, akiket a beszélő színpad a mozi számára elveszít, *Al Jolson* áll most az első helyen. A híres néger-imitátor *beszélő*

Cecil de Mille azonban Frank *Urson* tik rendező gyanánt, mert Cecil Mille Jézus életéről készített nagy filmje után *nem akarja legközelebbi filmjében az alvilág alakjaival összekapcsolni nevét.* Amos, a féri szerepét *Várkonyi* Mihálynak osztották ki.

Biró Lajos távollétében a magyar irókat *Vajda* Ernő képviseli Hollywoodban. Pola *Negrinek* és Adolphe *Menjounak* valósággal háziszerzője lett. Menjou legközelebbi filmje, a »*Beauty Doctor*« megint Vajda-történet. A legutóbbi Menjou-filmről, a Párizsi Gentlemanről, amely gyönge kritikákat kapott, a World éppen azt jegyezte meg: *meglátszik rajta, hogy nem Vajda Ernő írta.*

A film krónikájához hozzátartozik az a kongresszus, amelyet a Federal Trade Commission javaslatára most tartottak Newyorkban *a mozi purifikálása céljából.* Megállapították ezen a kongresszuson, hogy milyen kereskedelmi prakszisokat és milyen filmtémákat kell tabu alá helyezni. Tabu lett minden, ami *profán, ledér, meztelen, leánykereskedelemről, kábitószerüzérkedésről és nemi életről szól, ami a papi kart, vallást vagy fajt kigúnyolja és tabu lett végül annak bemutatása, hogy születik a gyerek.* A tabukon kívül *huszonhat pontban* foglalták össze azokat a témákat, amelyek tekintetében *nagy óvatosságot* kell tanusitani. A kongresszusnak ez a buzgólkodása mindenesetre nagy meglepetést keltett. Az amerikai mozi, a közfelfogás szerint, nem annyira purifikálásra, mint egy kissé több realizmusra szorult volna rá.

Poincaré fontos tanácskozásai

Briand-nal, Herriot-val, Sarraut-val és Painlevé-vel

Párizs, december 28.

(*A Magyarország tudósitójának távirata.*) *Poincaré* tegnap a késő éjszakai órákban nagyjelentőségü tanácskozást folytatott *Briand*-nal, *Herriot*-val, *Sarraut*-val és *Painlevé*-vel. Politikai körökben érdekes következtetéseket fűznek ehez a találkozáshoz.

Poincaré az ujonnan összeülő kamarában *programbeszédet* fog mondani és a helyzetre való tekintettel jónak látta, hogy tanácskozzék azokkal a miniszter-társaival, akik *a baloldali pártokban vezető pozíciót foglalnak el.*

Poincaré beszédét *már előre jelentősnek tekintik*, bizonyosra veszik, hogy nagy visszhangja lesz, mert azt várják, hogy *erősen befolyásolja majd az elkövetkező választási hadjáratot.* A hadjáratra a pártok a legélesebben készülnek.

Cesarini Luiza megesküdött a fogházban Alberto Panlillóval

(*A Magyarország tudósitójától.*) Nem mindennapi esemény történt tegnap este a budapesti ügyészség *Markó uccai fogházában. Esküvőt* tartottak a fogházirodában. A vőlegény *egy letartóztatott olasz állampolgár volt*, akit a nyáron feltünő csekkcsalás miatt tartóztattak le, a menyasszony szintén olasz.

Néhány hónappal ezelőtt általános feltünést keltett, hogy Budapesten letartóztattak egy Alberto *Panlillo* nevü olasz állampolgárt. Az a gyanú merült fel ellene, hogy egyik olasz katolikus bank, a *Ban*

BRIDGE ISKOLA

A Bridge-játék szabályainak, technikájának ismertetése, kezdők, haladók számára.

Irta: Cs. Forgó István. — Ara **2.50** pengő.

Kapható »AZ EST« könyvkereskedéseiben, VII. ker., Erzsébet körut 18—20, V., Vilmos császár út 14. szám

Megjelent a

Magyar Művészeti Könyvtár

Szerkeszti: Bálint Jenő.

1— 3. sz. **Ybl Ervin:** Donatello I.
4— 5. sz. **Szentiványi Gyula:** Barabás Miklós
6— 7. sz. **Réti István:** Hollósy Simon
8— 9. sz. **Bálint Jenő:** Vaszary János
10—12. sz. **Ybl Ervin:** Donatello II.
13—14. sz. **Th. Gauthier:** Zichy
15—18. sz. **Ybl Ervin:** Donatello III.
19—20. sz. **Rabinovszky M.:** Daumier
21—22. sz. **Vámos F.—Petrovics E.:** Lechner Ödön I.
23—24. sz. **Vámos F.—Petrovics E.:** Lechner Ödön II.

A teljes sorozat ára, izléses tokban **17 pengő**

Kapható Az Est könyvkereskedéseiben és a Magyar Művészeti Könyvtár kiadóhivatalában (IV. Váci ucca 85, Telefon: József 418—55)

Jódi **50m**

az igazi gépselyem!

TARDOS VIKTOR.

A «Nero anyja» czimű tragédia első előadása a Nemzeti Szinházban oly nagy és általános érdeklődés közben ment végbe, a milyenre ritkán van példa irodalmi és szinházi életünkben. Az irodalmi körök már régóta várták az előadást azoknak a hireknek alapján, melyek a darabról itt-ott nyilvánosságra kerültek s mikor könyvben megjelent a dráma, még nagyobb lett a várakozás: hogy fogja megállni helyét a szinpadon. Általános volt a vélemény, hogy Tardos Viktorral új, érdekes és értékes irói egyéniség vonúlt be az irodalomba, a ki mellett nem lehet csak úgy pár közönbös szóval elhaladni, a kit beható figyelemre kell méltatni.

Az érdeklődés természetesen a drámáról átterjedt szerzőjére is — hiszen az irodalmi mű az alkotójától elválaszthatatlan — s a mit a távolabb állók is tudtak felőle, hogy festő-művész és már nem egészen fiatal ember, kedvező alkalmúl kinálkozott arra, hogy hasonlatokat keressenek művészi és irói jelleme között s kutassák azokat az okokat, melyeknél fogva olyan korban, a mikor az ember már túl szokott lenni a pályakezdés tapogatózásain, fölcserélte az ecsetet a tollal. Ez érdeklődés megadja az alkalmat arra, hogy Tardos eddigi pályáját is megismertessük.

Tardos (Krenner) Viktor 1866-ban született Budán. Édes atyja Krenner József egyetemi tanár, a Nemzeti Muzeum ásványtani osztályának igazgatója, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, külföldön is szaktekintélynek ismert mineralogusunk. Édes anyja néhai Machik Mária volt, Machik Józsefnek, a Műegyetemen akkoriban a magyar nyelv és irodalom tanárának leánya, gyöngéd, költői lelkületű nő, a ki mint kiváló arczképfestőnő a hatvanas években női arczképfestményeivel a Műegylet kiállításain feltünést keltett s kinek a «Vasárnapi Ujság» régebbi évfolyamaiban is, többször jelentek meg rajzai. A kis Viktort az apja elég korán bevezette a természettudományokba, anyjától pedig rajzolni tanult. Ilyen légkörben növekedett fel és valódi ünnepnap volt reá nézve, ha a Nemzeti Szinházban megnézhetett egy-egy komolyabb darabot, a melyben Jászai Mari játszott, kinek művészete iránt már akkor is nagyon lelkesedett. Miután Budapesten, a piaristáknál bevégezte a gimnáziumot, az országos Minta-rajziskolába lépett, a hol különösen Székely Bertalan híres művészünk volt mestere, a ki a komponálásba vezette be. Ezután egy évre Münchenbe ment, tanulmányai kiegészítése végett. Itt ismerkedett meg jelenlegi nejével, Bock Amáliával, a ki maga is tehetséges festőnő. Külföldről visszatérve Lotz mester vezetése alá került és főleg a freskofestészetre adta magát.

A műtárlaton két nagyobb képet állított ki, melyek nymphákat és faunokat ábrázoltak. Nem sokára nagyobb megbízásokat is kapott. Megbízták a Vígszinház mennyezetének megfestésével; a «Vígság múzsáját» tüntette fel allegoriai csoportok környezetében. Ugyancsak ő festette a szinház függönyét, mely képének tárgya «Mátyás király és Beatrix királyné bevonulása a budai várba».

A mikor Ohmann Frigyes, a ki újabban a bécsi Burg új palotáját alkotta meg, a prágai új szinházat épitette, ajánlatára a prágaiak Krennert kérték meg a mennyezetkép megfestésére. E kép a vigság diadalmenetét ábrázolja: kaczagó, sipoló bachans- és faun-csapat suhan el a tragédia komoly alakja előtt. Prága symbolikus alakját is oda kellett festenie a hagyományos cseh oroszlánnal egyetemben s erről az alakról ma is azt vallják a prágaiak, hogy valósággal — Hungaria.

Itthon aztán magyar tárgyú kompozicziók foglalkoztatták. Ezek közül azt, mely Bottyán János kuruczainak a soproni sánczok ellen intézett lovasrohamát tünteti föl, a huszárkiállítás alkalmával a a «Vasárnapi Ujság» is bemutatta volt.

Egyik legfőbb munkája a pannonhalmi millenniumi emlék kupolája mennyezetének freskoképe, melynek egyik részlete Árpád paizsra emeltetését, a másik pedig Ferencz József uralkodását ábrázolja. Az ő művei továbbá az országház ebédlőjének freskói közül a bőség, aratás, szüret allegoriái; az Adria tengerhajózási társaság palotájának lépcsőházi freskója: az Adria istennője, a mint újjongó tritonok környezetében merül föl a habokból. Freskóit egységes kompozicziő és a kivitel erőteljessége jellemzi.

Két év előtt irta meg «Nero anyja» czimű tragédiáját. Jelenleg egy nagyobb szabású képet fest, mely Diána vadászatát ábrázolja. E mellett magyar tárgyú új tragédián is dolgozik.

Barsi Adolf festménye.

TARDOS VIKTOR.

NERO ANYJA.

Nero anyját, Tardos (Krenner) Viktor ötfelvonásos tragédiáját május 22-ikén mutatta be a Nemzeti Szinház. A darab iránt jó előre nagy volt az érdeklődés; a hirlapok már karácsonyi számaikban mutatványokat közöltek belőle s mikor a könyvpiaczon pár héttel ezelőtt megjelent, irodalmi esemény gyanánt üdvözölték. A darab minden esetre átgondolt és komoly munka s a maga nemében újabb irodalmunkban nem igen találni párját. A bemutató előadáson a kritika szemtől-szemben állván a darabbal, megmérhette értékét.

Két hatás ötlik legerősebben a szemünkbe. Az egyik az, hogy a festő meglátszik az irón, a jelenetek berendezésében, a másik a Shakspere kultusza. Tardos tehetséges festő, de szorgalmas Shakspere-olvasó is s az angol szellemóriásnak még a modern szinpadon nehézkes, gyakori szinhely-cserélgetését sem igyekszik elkerülni. Shaksperenek e követése árt is a darabnak; nyelve különben ragyogó, eszmejárása mély, felépítése hatalmas s jellemzése erőteljes és eleven. Irodalmunk régi kitünő drámái közül leginkább Teleki *Kegyenczét* juttatja eszünkbe a *Nero anyja*. Van is tárgyukban valami hasonlóság. A petyhüdt, hanyatló Róma, a gyönge caesar és az asszonyok uralma mind a kettőben közös. Tardos Tacitusból merítette ihletét és alakjainak jellemét s részben talán objektivitását is. A jellemek rajzában s az események rendjén egyaránt ő hozzá tartja magát.

A darab a császári palota előtt kezdődik. A nép megtudja, hogy Claudius caesar meghalt s Róma úr nélkül maradt. Burrus elhireszteli Claudius végakaratát, hogy Nero legyen caesar. A nép a holt caesarnak is engedelmeskedik s Nerót kikiáltja urának. De anyja, Agrippina, nem azért mérgezte meg férjét, Claudiust s nem azért ültette a trónra Nerót, hogy maga végkép elessék a hatalomtól.

«Fiam caesar, fiam; ez azt teszi: magam vagyok caesar. Megrázlak most, világ, a mig karom törvény- s jogarként el nem ismered s elém nem hajtod zsámolyúl nyakad.» Fölfedi tettét Nerónak, hogy ezzel hálát ébreszszen benne s nyomban követeli is, hogy ellenségeit mind ölesse meg. Nero maga pedig ne találkozzék többé Poppeával, a csábitón szép és őrülten nagyravágyó asszonynyal. De az estvéli orgián Otho váltig dicsekszik felesége bájával, oda is hozatja, hogy megmutassa Nerónak s a caesar az asszony rabja lesz. A hatalomféltő Agrippina meg akarja alázni az asszonyt Nero előtt, az ajtóhoz vonszolja és kidobja. Poppea elkeseredve kiáltja vissza: «Elveszítelek!»

És Nerón át megindúl a két asszony harcza. A győzelem a fiatalhoz hajlik. Agrippina dühében azzal fenyegetőzik, hogy megvallja bűneit a népnek, azt is, hogy ő ölte meg Claudiust, azt is, hogy Nero fattyú s a trón Britannicust illeti. Kedvesével, Pallasszal azt a tervet főzi ki, hogy Nerót felzúdítja Britannicus ellen s ha ezt Nero féltékenységből megöleti, a testvérgyilkost letaszítja a trónról s Pallast ülteti helyébe. «Villáma czélt vétve talál.» Midőn mérgezett poharat kinál Poppeának, Nero kikapja kezéből a serleget s Britannicusnak nyújtja, a ki rögtön meghal tőle. Anyja rásújtja Neróra a testvérgyilkosság vádját; ő Poppeát akarta megmérgezni, a ki veszélyes Neróra. A két asszony egymásnak is rohan s Nero anyja arczul üti Poppeát. A szerelmes caesar dühében Corsicába száműzi anyját.

De Agrippina nem megy el. Nero tehát cselhez nyúl. Szinleg kibékül anyjával, megkérleli, hozzá utasítja a parthusok követeit, hogy ő fogadja hódolatukat; a szeretet örve alatt aztán hajóra csalja, hogy Bajaeba menjen s a már e czélra épitett hajó a tengeren ketté válik és elmerül. Agrippina azonban partra jut, felázítja a népet Nero ellen, a ki anyját meg akarta öletni. Nero épen orgiáról jő, faunoknak és bacchansnőknek öltözött kisérettel. A katonaság egy része Agrippina mellé áll. Utczai harcz támad, melyben Pallas elesik. Holttestét Nero elé hozzák, de Poppea Agrippina elé viteti s a mikor a caesarnő megpillantja holt kedvesét, őt is halálos ütés éri, a szin mögül meg behallatszik hörgő kiáltása: «Döfd át e keblet, mely Nerót szülé!» s csakhamar behozzák az ő holttestét is Nero és Poppea elé. A lázadás tüze magasra lobog s behallatszik a csőcselék rivalgása: «Üdv, Galba imperator!»

A mindegyre harapódzó belső tűz végül mindent romba dönt; öngyilkos lesz a becsületes Burrus s a bölcs Seneca, keserűen meghasonolva önmagában, pár szavával bezárja a darabot.

A darab tehát nagy pusztulás képe. Fondorkodás és kéjvágy, tettetés, önutálat és mások elvesztése: ezekből szövődik a cselekvény. Az alakok vak dühben és kéjmámorban tántorognak a vérfürdő felé. A lélek finom rezdülései hiányzanak a vasakaratú, kegyetlen Agrippinából, s az asszonyos, hiú Neróból. De nagy elemi erő s viharos tragikai szenvedély van az egész darabban, mely az alakokon túl egy kor képévé szélesül.

Jászai (Agrippina) és Beregi (Nero) vitték az egész darabot. Az csupa indulat és kegyetlenség volt; emez csupa puhaság és buja szenvedély. A Nero mindenféle kinövésekkel teli jelleme forrongott benne, az elszánt dühtől a szerelmes tunyaságig. Az előadás egyébként nem tartozott a jobbak közé s a darabnak erőteljes párbeszédei és mély heve többször veszendőbe mentek.

V. G.

MÓRICZ PÁL.

Meghalt az «arany paraszt», a Tisza-idők egyik tipikus alakja. Berettyó-újfalusi magányából, hol utolsó éveit élte csendben, elfeledve, érkezik a gyászhir, hogy a piros pozsgás, török basa képű, kövér úr *letette a kanalat*. (Ez

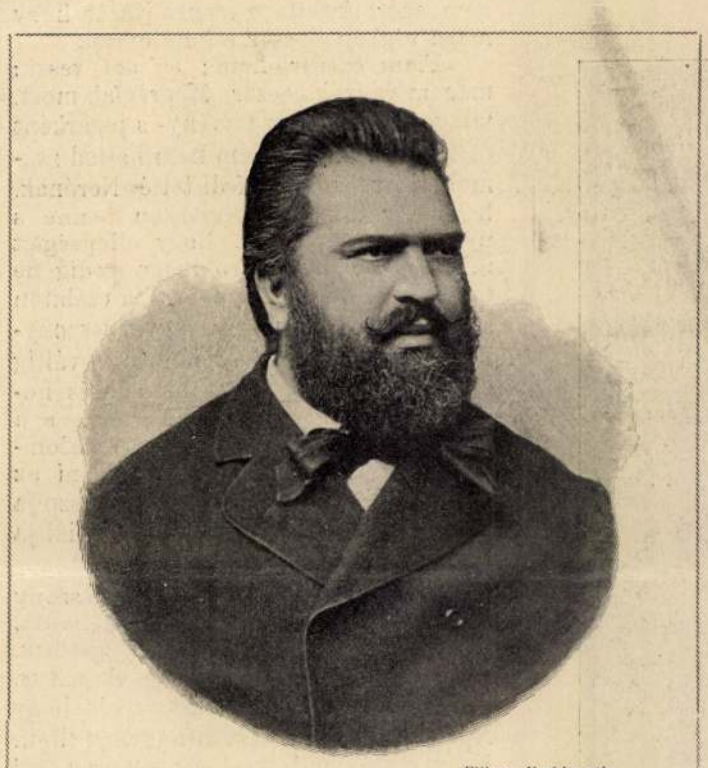

Ellinger fényképe után.

MÓRICZ PÁL.

volt az ő kifejezése a halálra). Nem volt már mai gyerek. Épen a két *fekete kaszás* (77) vitte el. Mindig is beszélte, hogy a hetvenhét év, a két hetes a legveszedelmesebb két kaszás, ha összejön. Nagy és derék családot hagyott maga után. Fia, leányai, vejei, unokái siratják. És bár az ő politikai társai már java részben odaát pihennek, a hol a «generális», azért még sok jó szívben fog élni az emlékezete ideát is.

Valaha nagy szerepet vitt a politikában. Tele voltak nevével a lapok. Az élczlapoknak pláne ő nyújtotta a legtöbb táplálékot. De inkább alakja miatt figurázták, minthogy egyébként egészséges, logikus észjárású ember volt, a jobb, tartalmasabb szónokok közül való, a ki a pennával is jól tudott bánni. Tiszával való összeköttetése, bihari volta, szerencsés közgazdasági tevékenysége mégis nagyobb tekintélyre emelte, mint a mennyit önsulya megbirt volna s ezért következett be aztán a hanyatlás tragikuma is.

Sokáig sütött rá a szerencse verőfényes napja. A képviselőházba Biharmegye főjegyzői székéből jött be s itt mint a balközép tagja csakhamar országos szerepet kezdett játszani, még a poezis is szárnyaira vette a két vezér mellé s széltében muzsikálta akkor a czigány a vérpezsdítő nótát, melynek az volt a refrainje:

Tisza Kálmán, Ghiczy Kálmán, Móricz Pál.

A két első névnél lágyan sírt a hegedű, de a harmadiknál, a Móricz Pálénál beleröffent a bőgő is — s épen ez adta a nótának az eredeti zamatját.

Tevékeny agilis ember volt, a ki úgy a házban, mint a klubban örökké a felszinen úszott, tett, csinált, agitált, «aggódott» és tervezett, úgy hogy csakhamar szinte nélkülözhetetlenné tette magát. A pénzügyi bizottságban és a delegácziókban portentum volt. Sőt a Tisza-aera elején, a deficzites világban még pénzügyminiszternek is emlegették. Még akkor az a naiv hit járta, hogy a ki magának jól gazdálkodik, az az országnak is jól tudna gazdálkodni.

Sokáig volt a szabadelvű klub gazdája is s ő bútoroztatta a termeket az ő ízlése szerint, vörös bársony lóczákkal, divánokkal és zsenilia szőnyegekkel. Ünnepelték akkor, keresték kegyeit, befolyását; egész udvara volt a stréberekből. Minden szavát honorálták, mint szinbölcseséget. Pali bácsi így mondta, Pali bácsi ezt akarja.

A Tisza-regime vége azonban Pali bácsi számára is az estét jelentette. Azóta minden roszra fordúlt. Fortuna istenasszony mintha agylágyulásba esett volna és rá nem ismerne többé kedvenczére. A vállalatai roszúl kezdtek menni; vasútjába belevesztett, mert az állam nem akarta átvenni, petroleumkútjai, fűrészgyárai balul ütöttek ki. Vagyona inogni, foszlani kezdett, hitelezői nyugtalankodtak. Minden összeesőben volt. Csak az ő lelki egyensulya nem. Az «arany paraszt» nobilis úr volt. Csődöt kért maga ellen és minden hitelezőjét kifizette. Nem maradt meg semmije nagy, roppant gazdagságából, csak a berettyó-újfalusi kis kúria. A vagyonával együtt ő maga is eltünt a közszereplés teréről s a mi ritka eset, nem kisérlette meg a visszatérést. Elhagyta a szerencse, tehát punktum. Ő se udvarolt neki többé. Rezignált. Megadta magát. Hátat fordított a világnak. Otthon éldegélt emlékeinek s azokat néhány kötetben le is irta. Van köztük sok figyelemreméltó, mint a régi szabolcsmegyei élet és a debreczeni vásár élethű rajzai; szépirodalmi vénája kibugyogyant az önkénytes számüzetésben öreg korában. «Olyan fa volt — irta róla Mikszáth — a ki előbb hozott gyümölcsöt és csak azután kezdett virágozni.»

E virágokból megmarad egy-kettő utána, — de a gyümölcsök . . . mi van a gyümölcsökkel? Mi van a megirigyelt, ezerszer felhánytorgatott nagy szereplés és nagy szerencse eredményeivel?

Oh, Istenem, hiszen az egész politika és az úgynevezett fényes carriére oly léha, üres valami. Volt, nincs, eltűnik egy pálya, mint a buborék. Hát mi marad egy buborékból?

A bútorokat, melyeket mint a klub gazdája rendelt, kihányták azóta, most más bútorok vannak ott. Az akcziók, beszédek, tanácsok, konszideráczionk, melyeket e termekben kifejtett, elmúltak az akkori helyzetekkel. Azok előtt, a kik most czigaretteznek az ő régi klubjában, csak egyetlen adoma őrzi, hogy ő volt. Nemzedék átadja a másik nemzedéknek, hogy egyszer négy «sengli» dámára mondta ki a tarokkban a «solót» és meg is nyerte. A mi egyebet csinált, az nem maradt meg. Azt mind hiába csinálta.

. . . Szomorú dolog a politika. *Novus.*

A RÉGI SZENTPÉTERVÁRRÓL.

(Alapításának kétszáz éves fordulójára.)

1803 május 16-ikán ünnepelte az orosz birodalom mai virágzó fővárosa száz éves fennállását. Akkor I. Sándor ült a trónon. Fényes katonai parádé közt folyt le az emlékünnep. A csapatok, élükön a császárral, tisztelegve lépkedtek el Nagy Péter szobra előtt, száz éves aggastyánok is jelentek meg, a kik még Nagy Péter alatt szolgáltak s tanui voltak annak, a mint a nevaparti kis finn majorokból lassanként előállott a fényes metropolis. Mert a Neva (Nevo) szó maga is finn eredetü s voltakép mocsarat jelent.

1300-ban Torhel svéd marsall azon a helyen, hol ma Pétervár emelkedik, Landskrone várát alapította; ezt azonban nem sokára lerombolták a novgorodiak harczias hordái s ettől fogva csak szegényes falvak tengődtek a mai nagyváros helyén, míg 1632-ben Gusztáv Adolf svéd király itt megint erős várat emelt, valamivel a mai városon felül *Nienschonz* név alatt, mely körül földmívelő népség települt le, s egy 1676-ból származó svéd kataszteri fölvételen a mai Pétervár helyén negyven finn major van megjelölve. Ezek a telepitések sok viszontagságokon mentek keresztül. 1691-ben példáúl rettenetes áradás lepte meg a Neva deltáját, midőn huszonöt láb magasan állott a viz a lapályon.

A XVIII. század elején Nienschonz az oroszok kezeibe került s 1703. év tavaszán, május 16-ikán, vagy az orosz naptár szerint 27-ikén letehette Nagy Péter a pétervári erőd első alapkövét a finn nyelven Jonni-Sárinak (Nyul-sziget) nevezett szigeten.

A néphagyomány azt mondja, hogy a czár kiragadta katonái egyikének kezéből az alabárdot s a gyepből két földszalagot metszett ki, melyeket egymáson keresztbe téve, így szólt: «Itt város legyen!» Majd kezébe vette az ásót s maga kezdte meg a munkát. E pillanatban sas repült fel épen a czár feje fölött. Egy puskalövés leterítette. Péter pedig a megsebezett madarat kezére fektette s csónakba szállott, hogy körülnézzen a tájon. Történeti tény, hogy a város fundamentumainak ásásánál s a lapályos helyek feltöltésénél ezer meg ezer mindenfelől odahajtott orosz, kalmuk és tatár hordta a kiásott földet bundája csücskében is, mert elegendő talicska nem volt a sokáig tartott, óriási munkához. A kényszermunkások a sok sanyarú

Ragács Gyula fényképe után.

SCHUSZTER KONSTANTIN PÜSPÖK EMLÉKSZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE A SZOLNOKI KONSTANTIN-ISKOLÁNÁL.

Minden magyar ember dicsősége, hogy kicsi nemzet létünkre annyi tehetséget tudunk sorompóba állítani, hogy pirulás nélkül versenyre kelhetünk a nagy nemzetekkel, amelyek pedig óriás néptartalékokból toborozzák művészeiket. A világ tudatában a magyarság mint az európai kultúra válogatott gárdacsapata kezd szerepelni.

Az ilyen győzelmek már azért is mély jelentőségűek, mert kellő időben emlékeztetik rá az emberiség sorsának intézőit, hogy a szuronyok és ágyúk igazsága fölött van egy magasabb rendű igazság is, és amely nép ennek birtokában van, azt megsebezhetik, de meg nem ölhetik a hadi fegyverek.

Ime, eltemettek egy nemzetet, de a sírból száz szépség alakjában kivirágzik az élet és a magyar művészet napról-napra arany trombitákkal harsogja a világ fülébe, hogy az eltemetett magyarság alkatában van valami, ami halhatatlan.

Mindebből az következik, hogy aki ma nálunk a művész száraz kenyerét eszi, az nemcsak művészi ideálok, hanem egyszersmind egy nemesebb és magasabb világrend szolgálatában is áll, mert győzelemre segíti a gondolatot a puskaagy, az emberi méltóságot az állati indulatok, szóval a kultúrát az ősi barbárság fölött.

TARDOS KRENNER VIKTOR: DIANA VADÁSZATA.

Eva Kun T. 1928.

LOTZ KÁROLY: VENUS.

MŰVÉSZET ÉS POLITIKA.

Írta: HERCZEG FERENC.

Az évforduló szinte fölkínálja az alkalmat, hogy pihenőt tartsunk és tájékozódjunk, tulajdonképpen meddig és hová is jutottunk földi vándorutunkon? Miféle viszonyban van ma a rész az egésszel, — a magyar képzőművészet a nemzeti élettel?

Úgy tetszik, az elmult esztendők folyamán érdekes és nagyfontosságú eltolódások történtek a magyarság egész taktikai tagozódásában és ezek az eltolódások erősen érintik a képzőművészeteket.

A művészet, amely évszázadokon át mint értékes, de alapjában véve mégis csak fölösleges poggyász, valahol hátul, a nemzet málhavonatán utazott, a művészet most előre került a védelmi front első sorába. Fegyverré lett — talán az egyetlen hasznavehető fegyverré — a nemzeti létért vívott küzdelemben. A piktorból, a képfaragóból, aki eddig lelkes nézője volt a nemzetek mérkőzéseinek, kombattáns lett. Ki fog tűnni: ők Szent István birodalmának veretlen katonái és igazi diplomatái.

Aki maga tapasztalta, hogy az elmult esztendők folyamán külföldön rendezett képzőművészeti kiállításaink milyen mély hatást tettek jóbarátainkra és ellenfeleinkre egyaránt, az tudja, hogy szavaimban nincsen túlzás. Ha a magyar gondolatnak a háború óta voltak sikerei a külföldön, azokat leginkább művészeinknek köszönhetjük. A külföldi kiállítások olykor a magyar géniusz valóságos diadalünnepei voltak.

ajánlanák, hogy a nő-talentumok kivül esnek az Akadémia által meghatározott matematikai számításokon. Jó, hogy a feministák is egyelőre más irányban vannak elfoglalva s nem kopogtatják az Institut ablakait.

Gauthier Judit leánya Gauthier Theophilnek, a költőnek és esztétikusnak, ki a franczióknak legelsőbben fedezte föl annak idején Zichy Mihályt. Gauthier Judit asszony házasságában szerencsétlen volt. Első neje volt Catulle Mendésnek, ki gyakran művészietlen és pornografista irodalmi irányát belevitte a házasságaiba, utána következett egy fiatal szépség, Jane Suzanne Guiraud költőnő, a ki ma Jane Catulle Mendésnek irja magát s néhány hónapi házasság után szintén elvált.

Évek óta különös visszavonultságban él Gauthier Judit, magányosan, egész magányosan egy ötödik emeleti kettős szobában, japán és kinai műtárgyai között. A Szélső-Kelet foglalkoztatta mindenkor, megtanulta már leánykorában a japán és kinai nyelvet. Mindenkor meglátogatják a Párisba vetődő ázsiai kulturkinaiak, kik több munkáját lefordították. Egész könyvtárra valót alkotott s ez nála leggyakrabban qualitást is jelent. Több darabját adták párisi szinházakban. Ezenkívül gyakran ir lapokba irodalmi és művészi visszaemlékezéseket. Az utóbbi időben már azonban gyakran került szükségbe s élemedett korában jöttek feléje az irótársak, hogy homlokáról néhány redőt elsimítsanak. Ez diszkrét és nemes dolog volt s mindenekfelett tartoztak ezzel Gauthier Theofil emlékének, ki a Goncourtoknak egyik legjobb barátja volt.

A francziák igy gondolkoznak arról, a mit a németek e helyütt jótékonyságnak neveznének. Igy nemrégiben De Forest, az automobil franczia feltalálója részére gyűjtöttek egy összeget, mert értesültek, hogy a geniális elme öregségére nyomorban él Párisban. A német lapok frivol zajt csaptak e wohltätigkeit-tal s siettek hangoztatni, hogy a mire ők gondoltak, De Forest honfitársai elmulasztották. A mire a francziák azt felelték:

— Mihelyt értesültünk a dologról, nem késtünk az intézkedéssel. De hallgattunk róla. C'est la discrétion.

Csak egy árnyalat s sokat elmond.

Lendvai Károly.

D'ARC JOHANNA SZÜLŐ FALUJA.

Eltekintve minden vallási vonatkozástól, lehetetlen, hogy el ne ismerje az ember az «orleansi szűz» lényének kimagyarázhatatlan voltát. A nagy emberek előkészülnek pályájukra, közvetve vagy közvetlenül, míg a domrémyi pásztorleány csak belső sugallatát követve áll a hadak élére, találja el, hogy az adott körülmények között Francziaországot csak VII. Károlynak királylyá koronáztatása mentheti meg a feldaraboltatástól, s mondatja el vele a roueni törvényszék előtt azon feleleteket, melyek zavarba hozzák biráit, s melyeknek talpraesettsége bámulatra ragadja a történészeket még ma is! Tudtommal csak Kőrösi Csoma Sándor vállalkozása hasonlít az övéhez: a józan ész szempontjából száz forinttal s egy szál kabátban a magyarok ősi hazájának felkeresésére indulni Ázsiába ép oly őrültség volt, mint minő a húsz éves leányé, ki lóra ült, hogy «kiverje az angolokat az országból!» Oly két valóság ez, melynek egészen mithusi jellege van, s mely lélektanilag egy örökös talány marad mindig. Vagy azt akarta vele kézzelfoghatólag bebizonyítni a Gondviselés, hogy a lángelme megnyilatkozásai és az elmezavar tünetei csak eredményeikre nézve különböznek egymástól, de lényegükre nézve azonosak.

Bármint legyen is, én azt tartom, hogy Francziaországnak nincs nagyobb, fenségesebb, meghatóbb személyesítője, mint Jeanne D'Arc, D'Arc Johanna. Ezt feleltem 1889-ben azon magyar uraknak, kik azt kérdezték tőlem, hogy a Párisba készülődő magyar irók és művészek társasága kinek magasztalásával bizonyítsa be Francziaország iránt érzett ragaszkodását, bámulatát? Feleletem azonban nem találkozott a kérdéses társaság véleményével. Időszerűbbnek vélték nálunk Gambetta dicsőítését, ki valóban kiváló egyéniség, de kihez hasonlót sokat mutat fel a történelem, mig az orleansi szűz eddig egyedül van Clió tábláira vésve.

De volt is elég sok nagy iró, ki a vele való foglalkozást szellemére méltónak találta: Shakespeare és Schiller a költők és a történészek között Michelet és legutóbb Hanotaux Gábor, a volt külügyminiszter s most a franczia Akadémia tagja. Ennek a D'Arc Johanna elitéltetésére vonatkozó tanulmánya ébresztette bennem a vágyat, meglátogatni az ártatlanul elitélt hősnő szülőfaluját a Voges-hegyek között. Azzal biztattam magamat, hogy ott pályája megoldatlan rejtélyének valamelyes magyarázatára találok, hogy ott tán jó magam is fogok «hangokat hallani», mint ő hallott, melyek el fogják árulni hihetetlen «esetének» titkát. És sejtelmem nem is csalt meg: van egy részlet, mely ötszáz év óta nem igen változhatott, s mely észrevétlenül magas röptű gondolatok fogantatására ösztönöz. Mert ha a Meuse folyama ott nem nagyon jelentékeny is, a völgy, melynek közepén kanyarog, három-négy kilométer széles. Bizonyosan egy özönviz előtti nagy folyó ágya volt, melyet Domrémytől föl- és lefelé is három-négy mértföldnyire belát a szem. És e völgy azzal a helylyel átellenben, hol Johanna szokta volt juhnyáját legeltetni, s hová most egy hatalmas modern templomot építettek (Bois-Chenu), egy másik kisebbre nyilik, az egykori fő-folyó mellékfolyójának ágyára, a láthatárt ez oldalról is meghosszabbítván. Szóval a pásztorleány nagy területen hordozhatta végig tekintetét, midőn nyájára ügyelt, olyan nagyon, hogy miatta egyszerű falusi lakos létére is fogalma lehetett egy egész országról. Már pedig mindenek előtt ezzel a fogalommal kellett birnia, hogy felszabadításának gondolata megfogamzhassék fejében. S miután a hosszú és széles völgyet képző hegyoldalak szeliden emelkednek vagy százötven-kétszáz méter magasságig, a mennyboltozat igen mélyen és egyenletesen hajlik le a láthatárra. Minden akadály nélkül lehet tehát itt az égre tekintni, s miután soha nem szünetelő légáramlat könnyiti meg a lélegzést is, az érzelmekben gyökerező szemlélődés minden előföltételével bővelkedik Domrémy. Romlatlan, naiv lelkeknél a szemlélődés rendesen vallásosság alakjában mutatkozik, a miért a vallásosság viszont még a bölcsészet szempontjából is nélkülözhetetlen szükség az emberiségre nézve. Nem csuda tehát, hogy D'Arc Johanna egyszer atyja háza mellett s kertjében a közeli templom felől Szent Mihály arkangyal által hallotta magát megszólíttatni. Jött még Szent Margit és Szent Katalinától is oly nemű intelem, hogy menne Francziaország megszabadítására. Igy azután egy a szomszédságban lakó lovagot keresett fel, kinek elmondta látományait s ki azután nehány fegyveres ember kiséretében elküldte Chinonba, hol akkor Károly mint koronaörökös, tartotta udvarát. Itt a fiatal herczeget udvaronczai között alakoskodása daczára felismerte Johanna s egy titkos párbeszédben fel is világositotta küldetéséről. Igy jutott a hősnő azon csapat élére, mely az angolok által ostromolt Orleans felszabadítására gyűjtetett. Az ostromlók elkergetése után most a koronaörökös megkoronáztatását tekintette újabb feladatának a már «orleansi szűz-nek» nevezett Johanna. Ezért Reimsbe vitte Károlyt, hol ez VII. Károly néven királylyá koronáztatott. A koronázáson a hősnő zászlójával a főurak sorában szerepelt, de mellőztetése már el volt határozva, mert az egymással versengő politikai pártok egyikének sem volt érdekében olyan valakit támogatni, ki csak az ország javát akarta elősegíteni. Midőn pedig a békepárt észrevette, hogy számításait Johanna keresztezni s az angolokkal való háborút folytatni akarja, elhatározta vesztét is. Compiègne vár kapitánya egy kirohanás alkalmával kirekesztette a várból, s igy az ellenpárt kezeibe került, mely később 10,000 fontért eladta az angoloknak. Ezek pedig egyházi itélőszék elé küldték mint eretneket, mert elitéltetésének nem katonai bosszú szinét akarták adni. A roueni fejben járó pör tehát egészen vallási kérdések megvitatása körül forgott; de az ily értelemben vetett cselek ellen a volt hősnő önvédelmében oly ügyes feleleteket adott, hogy csak agyafúrt gonoszság kieszelésével lehetett megejteni s olyannak tüntetni fel, ki halálra méltó. Mint ilyen, 1431 május havában azután Rouen főpiaczán el is égettetett.

Domrémy ma egy modern falu — melyben sok a szálloda s a korcsma, mert sokan mennek oda az idegenek megbámulni azt a szobát, hol Johanna született s azt a házat, melynek falai között nevelkedett. Ajtaja fölött egy a kőbe vésett felirat azt hirdeti, hogy már XI. Lajos franczia király is meglátogatta ezt az épületet a XV-ik század végén. Szerény véleményem szerint azonban vajmi kicsiny lehet benne a Johanna idejéből származó részlet. Addig toldozták-foldozták azt bizonyosan, hogy az eredeti ház nem sok köve szerepelhet már a mostaniban. A körülötte viruló modern kert s a közepén kiemelkedő érczszobor pedig egészen elveszi az illuziót. Csak a templom hajója tartható még hitelesen Johannával egykorúnak, holott tornya s fedele alig több száz évesnél.

De mindez lényegtelen. A fődolog az, hogy meggyőződhessék a látogató, miszerint D'Arc Johanna csakugyan létezett, miszerint története nem mese s a táj, melyben nevelkedett, elég kies, hogy egy ily rendkívüli lény gyermekségének keretül szolgálhasson.

A látogatók könyvébe mint Budapestről valót irtam be nevemet, mert tisztességnek tartottam a magyarságra nézve, hogy képviselve legyen azon zarándokok között, kik Domrémybe sietnek leróni hódolatuk adóját Francziaország ha nem is legnagyobb, de mindenesetre legtiszteletreméltóbb szülöttjének.

Bertha Sándor.

«GYÖRGY BARÁT.»

A Magyar Kir. Opera ujdonsága november 12-ikén.

Ez a hetvenhetedik új magyar mű az Operaház műsorában, 1884 ősze óta. Beleszámítva Erkel operáit, de az inkább népszerű, mint értékes balleteket is: mindössze tizenkettő maradt meg a műsoron a hetvenhatból. Ha volna igazság, még legalább húsz előadott, értékes magyar műnek kellene a rendes műsorba illesztve lennie, de az intendánsok vagy igazgatók önkényesen, esetleg az első előadások pénztári kimutatása alapján, levették a játékrendről a még oly szép, még oly magas művészi becsű darabokat is; igy járt «István király» (Erkel operája), «Toldi szerelme» (Mihalovich zenésdrámája), «Mária» (Szabados Béla és Szendy Árpád közös operája), «A nagyidai czigányok» (épen a «György barát» zeneköltőjének első operája), «Vióra, a tengerszem tündére» (Szabados Károly balletje) stb. — és, tartunk tőle: erre a sorsra fog jutni a mostani ujdonság is, *Rékai* Nándor háromfelvonásu zenésdrámája: a «György barát». Pedig az elősorolt műveknél semmiesetre sem áll alább, a mi művészi értékét illeti.

Elejétől végéig választékos, finom izléssel és eleven fantáziával megirt magyar zene; a művészi ihletnek és mesterségbeli tudásnak olyan summája nyilatkozik meg benne, hogy bármelyik zeneszerzőnknek példaképen szolgálhatna. Már bevezető részlete is — mielőtt a függöny széjjelválik, a nemzeti zenénkben ritka hármas beosztásával és időelőtti (úgynevezett ütemelőző) bekezdésével, olyan eredeti, a mellett olyan hangzatos, lendületes, és olyan sokrétű, polifon feldolgozású, hogy egyszeriben megkapja a hallgató érdeklődését s ez aztán nem is lankad többé, föltéve, hogy van a hallgatónak annyi zenei műveltsége, hogy a nem «fülbemászó», nem könnyed dallamokat is élvezni tudja. Rékai igazán drámai zenét irt, sok wagneri azaz végtelen dallamot, a melynek élvezéséhez kitartó, nem könnyen fáradó figyelem s általában a zene újabb és legmagasabb formuláival összeszokott, képzett fül kell.

Megható, szárnyaló ima zeng a szinpadon, mikor a kétfelé nyiló függöny mögül elénk tárul a festő ecsetére méltó szép kép, a mint Zápolya özvegye, Izabella királyné udvari népével együtt könyörög nagybeteg kis kétéves fia egészségéért. Majd két palotahölgy együtt énekel remek szép, újszerű és mégis minden ízében magyaros bölcsődalt. A királyné tanácsadója, valósággal gyámja, a nagyeszű fráter György (a később biborossá lett Martinuzzi) aludni küldi az elgyötrött Izabellát, aztán maga is

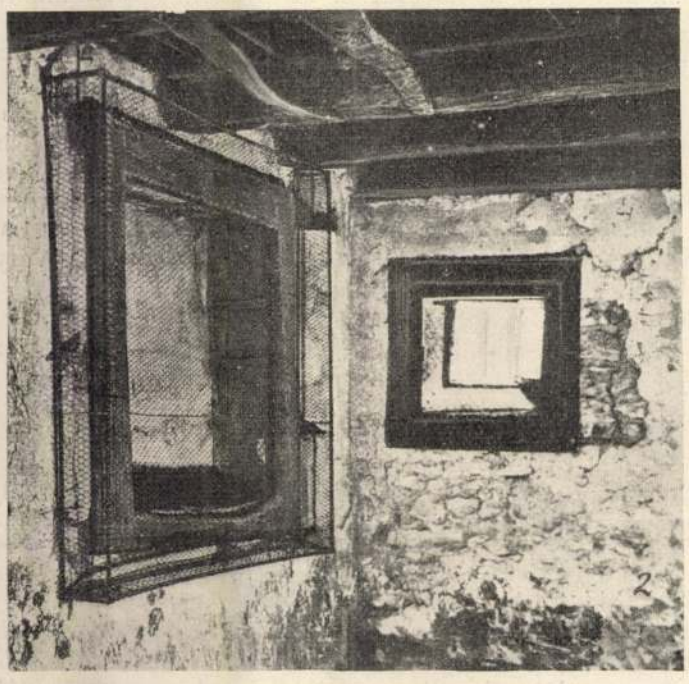

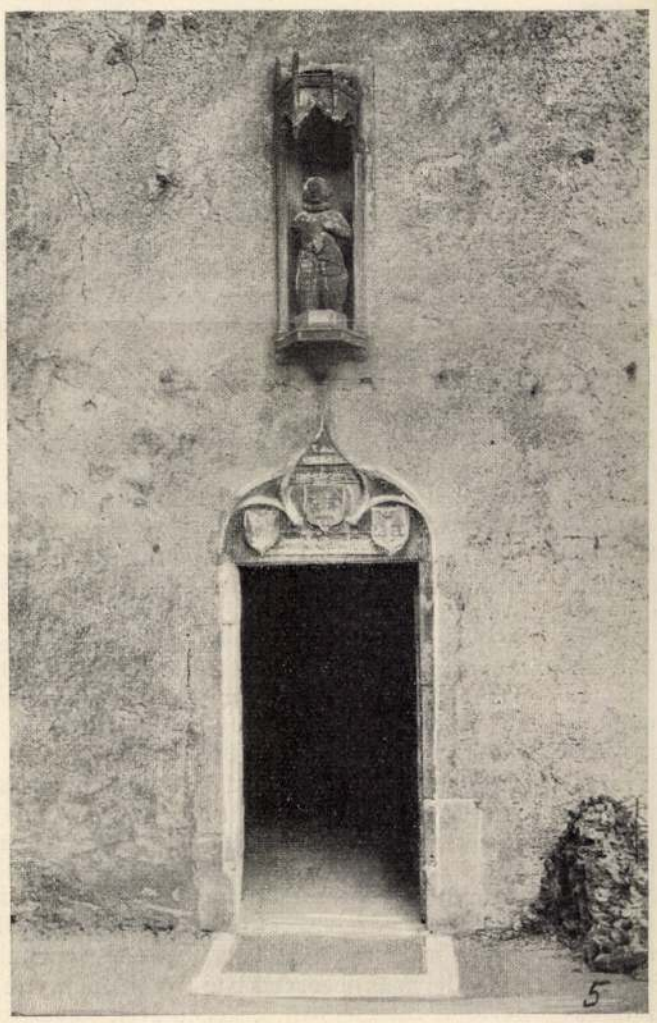

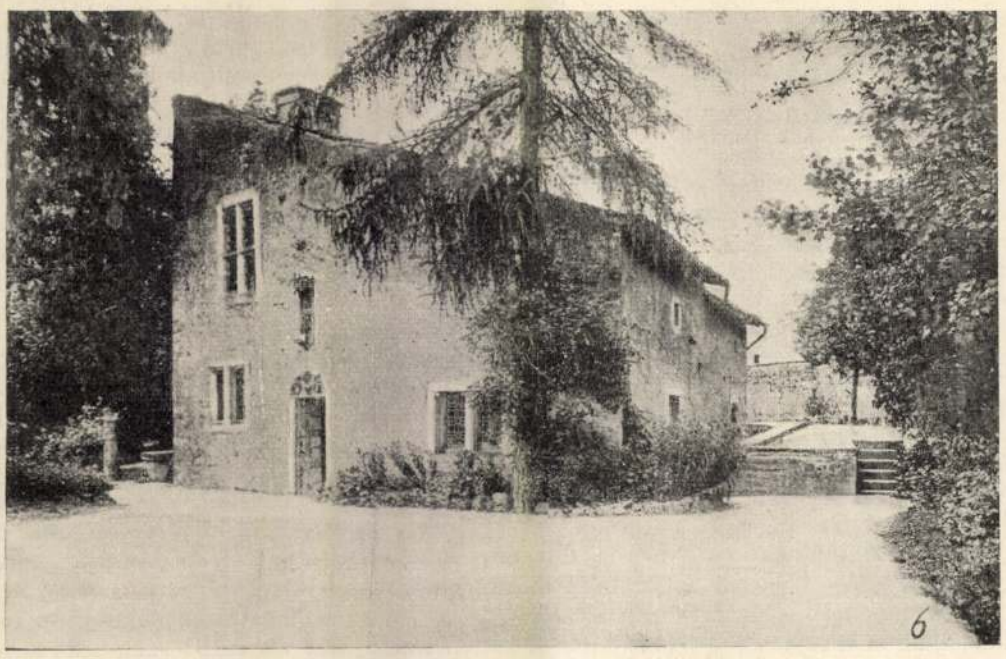

1. Részlet a faluból. 2. Jeanne D'Arc hálószobája. 3. A Meuse folyó. 4. A templom. 5. Jeanne D'Arc házának kapuja. 6. Jeanne D'Arc szülőháza.

DOMRÉMY, JEANNE D'ARC SZÜLŐHELYE.

méltatta őket, míg égtek, lobogtak s akkor sem, mikor már kihültek.

*

A Goncourt-testvérek régóta tapasztalták és átélték a hasonló fénypazarlást. Egy kontra-akadémiáról ábrándoztak, abszolute forradalmi jelleggel. Ma azonban már teljesen a köztudatba ékelődött s az Institut előtt is mint figyelmeztető és ellenőrző irodalmi fórum áll.

A Goncourtok úgy végrendelkeztek annak idején, hogy alapítványukból évente egyszer egy vagy több fiatal regényirót vagy költőt tüntetnek ki, a ki a legutóbbi egy-két évben a legértékesebbet alkotta. Egy tiz tagból álló jury, a Goncourt-akadémia tagjai, választják ki az irodalmi év termékeit. A kitüntetett résztvesz az ünnepi diner-n, a mikor — a sajt és körte között — átadják neki a sokat jelentő borítékot, melynek tartalma lehetővé teszi részére a további alkotást.

A Goncourtok a legaprólékosabb részletekig megállapították a hagyaték rendelkezéseit. A tiz akadémikus mindegyikének évi négyezerkétszáz frank áll rendelkezésére s gondoskodtak a havi diner-k költségéről, épúgy mint az évi ünnepi bankettről és pedig Páris egyik legelőkelőbb restaurantjában, a Cafe de Paris-ban.

*

A Goncourt-akadémia mostani tagjai *Margueritte* Victor elnöklésével *Hennique* Leon, *Mirbeau* Oktáv, *Geffroy* Jules, *Rosny* H. és J. *Bourget* Elemir, *Descaves* Lucien, *Daudet* Leon.

A franczia falusi élet szeretetreméltó elbeszélője, Renard Jules, csak néhány hónap előtt dőlt ki közülök s most, az évi közgyülésen, gondoskodni kellett egy új tag választásáról. Sok kandidátus volt, mint mindig. S a Goncourt-akadémia olyat választott meg, a ki nem kandidálta magát, sőt egyáltalán keveset gondolhattak reá mindenütt, mint akadémikusra: egy irónő, Gauthier Judit!

Nos, ha ez nem új forradalom, a mi megmozgatja az Institut-t kissé, akkor semmi sem az. Kisérelje meg valaki amoda beajánlani Curie asszonyt, Daniel Lesueur asszonyt vagy Jeanne Marnit, annak bizonyára figyelmébe

az imazsámolyhoz borulva, gyönyörű fohászban könyörög a kisded egészségeért. Felbérelt orgyilkos lopózik be; a nagyerejű fráter, önvédelmében, megöli s a behivott magyar urak elégedetlenkedésének — hatalmas, szép karéneknek — azzal vet véget, hogy a várat ostromolni készülő német sereg ellen küldi. Megható jelenettel s megfelelő gyöngéd, fájdalmas zenével végződik az I. felvonás: a királyné, meghajolva fráter Georgius lelki nagysága előtt, kihozza beteg kisdedét az imádkozó baráthoz.

Ellenkező hangulatú a második felvonás. A királyi palota csarnokát látjuk, egy «diák» (költő) keserű bordalát az udvar mulató vendégei váltják fel palotást lejtve. Ezeknek a zenéje is kitünően sikerült (nyilt szinen megtapsolták). Azután alkalma nyilik Izabellának hosszú szerelmi légyottra Frangepánnal, a ki természetesen a szigorú György barát fráternek elkeseredett ellensége; a szerelmi jelenet érzelmes, olykor szenvedélyes hangjai után a gyülölet is megszólal a zenében: Szolimán szultán, a kihez fráter György szövetségesül csatlakozott, a csecsemő trónörököst kegyéről biztosította, s a magyar urak — élükön Frangepánnal — elkeseredve támadnak György barát ellen, de a ki a karddal nekirontó Frangepánt hidegvérrel a halálba küldi; azonban maga is megdöbben, mikor a török muezzim sajátságos, bűvösen hangzó énekkel jelzi az est leszálltát: a magyar főváros tehát a török kezén van... «De él a király!» kiált fel Martinuzzi, s ezzel a remény új fényét vetíti a jövőbe.

Tizenöt évvel később játszik az utolsó felvonás. A kis királyjelöltből elkényeztetett úrfi lett, a ki anyjától gyülölni tanulta a ridegnek látszó György barátot. Emez végre is megvalósítja hazafias, nagy czélját: a szövetségére számító osztrák és török követek nagy meglepetésére kikiáltatja a fiatal János Zsigmondot királylyá, sőt koronát is tesz fejére. Az osztrák követ azonban katonasággal támad rájuk; fráter György biztonságba küldi a kis királyt és anyját, maga pedig hirtelen felölti a pápától épen megérkezett biboros-palástot és — kalapot, úgy, hogy a karabinierék nem merik bántani. — Közzene után az utolsó kép: György fráter rideg szobája; egy csapóajtón megszökteti fiatal királyát, a ki most már szánja-bánja, hogy félreismerte jóltevőjét. A magára maradt György baráthoz berontanak osztrák gyilkosai és megölik.

Sok a hatásos és a megható jelenet a darabban, de mégis sok a csupán az értelemhez

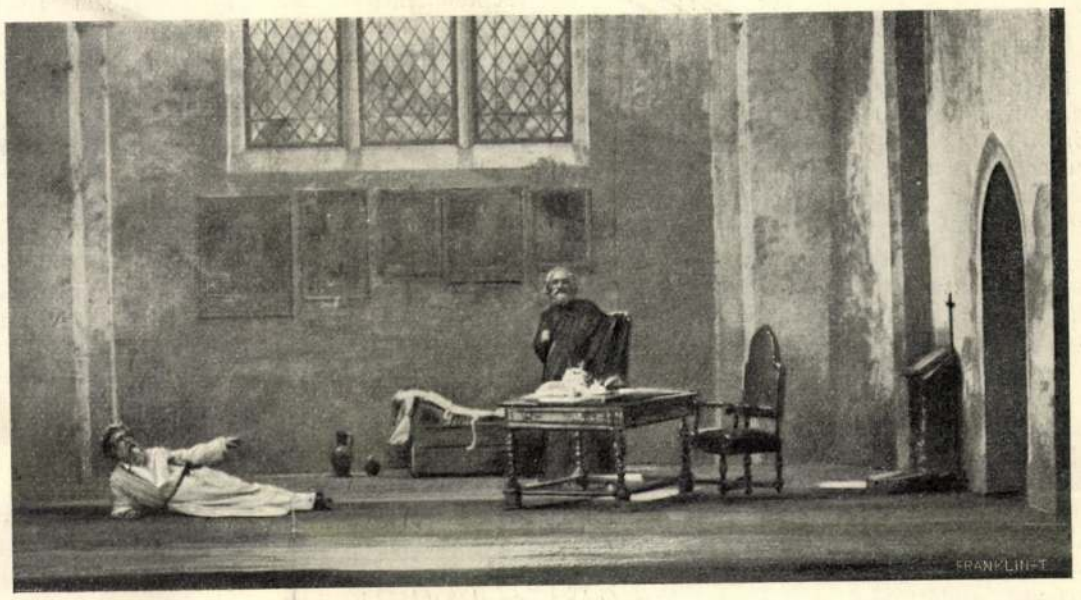

JELENET AZ UTOLSÓ KÉPBŐL.

RÉKAI NÁNDOR, A «GYÖRGY BARÁT» ZENESZERZŐJE.

szóló részlet; látszik, hogy a szövegiró: *Tardos* Viktor (a «Nero anyja» czímű szomorújátéknak is szerzője) nem birta magát rászánni, hogy sokat kiirtson vagy átalakítson abból a pályadíjnyertes tragédiájából, a melyet talán egyáltalán csak azért alakított át a zeneköltő számára, mert másképen még nem adták elő. De hiszen tömérdek kedvelt és magasbecsű dalmű van a világon, s bizony a legtöbbnek szövege nem remekmű, hanem a szép, a gyújtó vagy andalító zene adta meg az illető operáknak a hosszú életet. Ezért akár a legszebb, a legtartósabb sikert lehetne jósolni Rékai zenésdrámájának is, mert zenéje — noha tárgyánál fogva komoly, sőt sokszor komor hangulatú, — mindig gyönyörködtető és még a nagy átlag-közönség is, ha többször meghallgatja, minden részletében fölismerheti sok szépségét.

A bemutató előadásnak szép sikere volt; a zeneköltőt tizszer tapsolták a lámpasor elé, a szereplőket még többször. Ezek is mind megállták helyüket: Dömötör Ilona (királyné), Ambrusné és N. Válent Vilma (palotahölgyek), főleg Szemere Árpád (a nagy és nehéz czímszerepben), Székelyhidy (Frangepán), Venczell (egy szerzetespáter), Déri (a muezzin), Rózsa (Dal-los, a diák) stb. A mindig nagy művészettel megszólaltatott zenekart maga Rékai vezette. Az igen szép, látványosságul szolgáló szinpadi kép Kéméndy Jenő és Újváry Ignácz festőművészek érdeme.

K. I.

A II. FELVONÁS ZÁRÓJELENETE.

A «GYÖRGY BARÁT» ELŐADÁSA AZ OPERAHÁZBAN.

VILÁGCSALÓK.

Cook esete alkalmából.

A fehér ember hazudott, — mondották Rasmussen Knud grönlandi utazónak Cook dr. eszkimói, s mélységes csodálkozásba estek. Itukusuk és Apilak, az eszkimók, joggal csodálkoztak, mert azok a fehér emberek, a kik eddig jelentek meg az ő szigorú egük alatt, igaz emberek s a bátrak bátrai voltak mind. Az eszkimó azt hinné, hogy a sarkvidék zordonsága megöl mindent, a mi nem igaz, s a hazugságnak nincsenek meg az életfeltételei a nyolczvanadik szélességi fok körül. Néhány nap óta, mióta megérkezett észak-nyugati Grönlandból, a York-fok mellől, Rasmussen Knud jelentése, a világ, ha még kételkedett, immár bizonyosan tudja, hogy Cook csalt és hazudott. Nem érte el az éjszaki sarkot, mint mondotta; még csak meg sem közelítette. Sokkal messzebb járt tőle, mint a mennyire négy évvel ezelőtt járt még Peary társaságában; körülbelül oly messzire, mint háromszáz év előtt Davis és Barents, a Spitzbergák felfedezői, a Spitzbergáké, melyekhez nyár idején szalon-gőzösökön járnak poláris levegőt szivni, nem is túlságosan drága pénzen, az európai kiránduló társaságok. Kevés ember tette oly sikeresen bolonddá a világot, mint ez a Cook. Még ha valóban eléri is az éjszaki sarkot, akkor sem válhatott volna hiresebb emberré, mint így, — mert nevét örökkön örökké a legnagyobb világcsalók nevei közt fogják emlegetni.

A közhit mindig kételkedően bánt a merész utazókkal. Még Kolumbus Kristófot is kételkedéssel fogadták, s a néplélekben kiirthatatlanul él az a felfogás, melyet a magyar nép ezzel a lapidáris mondattal fejez ki: «Messziről jött ember azt mondja, a mit akar.» A táviró és telefon (hát még a drótnélküli telefon!) feltalálása óta a világcsalás gyorsabb szárnyon repül, — de igaz, hogy nem kevésbbé gyorsan követi nyomon a leleplezés is. Mennyire másképen volt mindez alig másfélszáz évvel ezelőtt! Kerguelen, a franczia hajós, fölfedezett a délsarki tengerben egy lakatlan szigetet, s elragadó mesét költött tenyészetének bűbájos gazdagságáról, az óriásokról, kik buja ligetei közt járnak, a paradicsomi madárvilágról, mely erdeit benépesíti. Hosszú, hosszú időbe telt, míg egy másik utazó Kerguelen szigetére vetődött s meggyőzte róla a világot, hogy az a mesebeli sziget sivár, lakatlan hely s csak a partjain van némi tenyészet és laknak a déli sarkvidék madarai: a pinguinek. És Kerguelen bűbájos földjének ez lett a neve: «A kétségbeesés szigete», — Ile de la Désolation!

Cook csalása sem az első azok között, melyeket az éjszaki sarkvidéken követtek el. De tagadhatatlanul a legnagyobb. Nordenskjöld egész sorát említi a költött éjszaksarki utazásoknak, melyeknek valótlansága első pillanatra kitűnik már abból, hogy az állítólagos felfedezők a jegestengeren való utazást ép oly könnyű dolognak mondták, mint akármelyik más tengeren. Még a tizennyolczadik században is szivesen adtak hitelt az eféle történeteknek. Moxon József angol királyi hidrografus Londonban 1674-ben egy könyvet adott ki e czímmel: *A brief Discourse of a Passage by the North-Pole to Japan, China, etc.* s elmondja benne a többi közt: Huszonkét év előtt Amsterdamban járva, egy csapszékben találkozott egy tengerészszel, ki egy Grönlandjáró hajó kormányosa volt. Ez ember közölte vele, hogy hajója abban az esztendőben azzal a megbizással kelt útra, hogy összeszedje s ily módon gyorsabban vesse piaczra a többi czethalászó hajó zsákmányát. De addig is, míg a flotta összefogdoshatott volna egy hajórakományra való czethalat, ő maga, feljebbvalóinak megbizásából, elvitorlázott az éjszaki pólusra s vissza is tért onnan. Moxon kétségbevonta e történet valóságát, de a kormányos meggyőzte, hogy a szóban forgó hajó épen Amsterdam kikötőjében van s a legénysége igazolhatja, hogy a mit elmondott, való. Mert nemcsak hogy elérték a pólust, hanem még át is keltek rajta két foknyi messzeségig. A póluson nem is volt jég s oly melegen sütött a nap, mint nyár idején Amsterdamban.

Cook, az amerikai szélhámos sem panaszkodhatik, hogy neki, legalább kezdetben, nem hittek volna. Ellenkezőleg! Midőn múlt év szeptember havának 4-én megérkezett Kopenhágába, oly ünneplés és szinte rajongó hit fogadta, minőre kevés példa van. A hajóállomáson a dán trónörökös köszöntötte, a királyi család vendégéül kivánta, Edvárd angol király, Hakon norvég király, Taft, az Egyesült-Államok elnöke, a világ tudós-társaságai a táviró szárnyán küldötték hozzá üdvözletüket s a kopenhágai egyetem tiszteletbeli doktorává választotta meg. Régi megállapított hirű, viharpróbált sarkvidéki kutatók áradozva szóltak sikerének jelentőségéről, és hittek neki. Még a természetbúvárok angol társasága, a «British Association» is, mely akkor épen Winnipegben, Kanadában tartotta kongresszusát, feltétlenül jóhiszeműnek nyilvánította jelentését s egyes tagjai, mint Sir Duncan *Johnson* és dr. Louis *Bauer*, a washingtoni Carnegie-intézet tanára, «történelmi tett»-nek nyilvánították felfedezését, mely kétségtelenül «értékes eredményekkel» fog járni a tudomány számára. *Nordenskjöld* báró, a kopenhágai egyetem nagyhirű tanára, ki épen akkortájt tért vissza grönlandjáró útjáról, azt mondotta, hogy Cook «nagy hőstettet» vitt végbe. *Sverdrup* kapitány, Nansen egykori kisérője, ünnepélyesen kijelentette, hogy «Cook mérései megtámadhatatlanok s megdönthetetlen jelei a Cook által szolgáltatott adatok megbizhatóságának». A kopenhágai tudósítások nagy hatással irták le akkoriban Cook és Sverdrup első találkozásának jelenetét. Cook kijelentette, hogy a Sverdrup által megjelölt útvonalon érte el az éjszaki sarkot és Sverdrup boldogan mondotta: «Valóban, a helyes utat választotta.» Mire Cook: «Ön volt az, ki meggyőzött engem az út helyességéről.» S a két utazó könnytelt szemmel szorította meg egymás kezét. Ugyanakkor *Amundsen* Roald, a nagy sarkvidéki kutató így nyilatkozott: «Ismerem dr. Cookot s értékes emberi tulajdonait. Olyan férfi ő, kinek szavában mindig meg lehet bízni. Egy pillanatig sem kételkedem benne, hogy Cook elérte az éjszaki sarkot.» *Payer* Gyula, a Ferencz József-föld felfedezője, megtámadta Pearyt, mikor az el akarta vitatni Cooktól a sark fölfedezésének érdemét «Peary — mondotta Payer, — amolyan Stanley-féle alak, ki, mint Sverdrup mondotta, az éjszaki sarkot mintegy bérbevette s a Smithsundot saját vadászterületének tekinti fel az éjszaki sarkig. Az éjszaki sark fölfedezésének elsőbbsége határozottan dr. Cookot illeti meg.» *Heim* Arnold dr., a genfi egyetem tanára, ki, mint a svájczi Grönland-expediczió tagja, a grönlandi partokon találkozott a hazatérő Cookkal, így irt: «Igaz, hogy társaságunk eleinte némi bizalmatlansággal viselkedett Cookkal szemben, de ez a bizalmatlanság teljesen megszünt az alatt a hosszasabb idő alatt, melyet Cook doktorral együtt töltöttünk.» És *Nordenskjöld* így döntötte el a vitát Peary és Cook között: «Nézetem szerint úgy Pearyt, mint Cookot egyformán megilleti az éjszaki sark fölfedezésének dicsősége.» Csak kevesen kételkedtek Cookban s ezek között is *Nansen* volt az egyetlen, ki már az első napon különösnek mondotta, hogy Cook a jégben ásta el a sark felfedezéséről szóló jelentését s a jégen tűzte ki az Egyesült-Államok csillagos lobogóját, holott tudnia kellett, hogy a sarkvidéki jég örökösen mozgásban van s ennek következtében kétséges, hogy mások azt a helyet valaha megtalálhassák.»

S most kitűnt, hogy — mint az eszkimók mondták, — a fehér ember hazudott. S kitűnt az is, hogy Peary csakugyan ott járt a pólus közelében, «hol a nap — az eszkimók vallomása szerint — ivpályát irt le a nélkül, hogy felkelt vagy lenyugodott volna.» Ez, ha nem is maga a pólus, mindenesetre a pólus közelsége. Lehet, hogy Pearyt is elragadta heve, mikor azt mondotta és hitte, hogy a póluson van. Az amerikai sarkvidéki kutatókat elragadja a képzelet a sarkvidék hideg ege alatt. Kaneról, az éjszaksarki utazók ez amerikai klasszikusáról is megállapították, hogy leirásaiban nem egyszer túlzásba esett s akárhány közlése nem állja ki a tudományos birálatot, Hayes pedig két szélességi fokot hozzá költött sarkvidéki rekordjához, nyilván azért, hogy elbitesse a világgal, hogy leverte honfitársának, Kanenek rekordját.

Kane és Hayes — Peary és Cook! Csak az emberek mások, de a tett rugója ugyanaz. Cook is le akarta verni Pearyt; csakhogy ő sokkal többet költött a valósághoz, mint Hayes: nem két szélességi fokot, hanem egy egész ismeretlen világrészt. A sarkvidéki utazók mégis hittek szavának egy darab ideig — mert hiszen igazmondó embernek ismerték! Egy közismert hazug gondolni sem mert volna arra a világcsalásra, melylyel Cook szerencsét próbált.

— a — ly.

REPÜLŐ-VERSENY.

Egy új gyermekjáték.

Francziaországban a gyerekek új játékon mulatnak. A mint nagyobb csoportokba verődnek, rögtön valami emelkedett helyet szemelnek ki s onnan nagyobb papiros-szeletkéket eregetnek el. A kié a legmesszebb száll, azt a szokásos éktelenül hangos üdvrivalgással üdvözlik. A papirszeletkéket bizonyos szabály szerint, nagy gonddal a következőképpen hajtogatják össze.

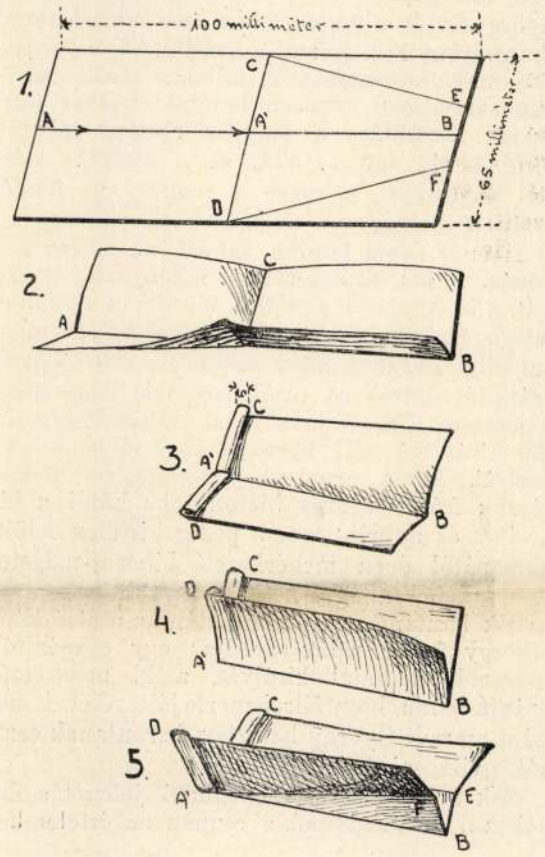

Egy ív irópapirból levágunk 100 milliméter=10 czentiméter hosszú és 65 milliméter=6 és fél czentiméter széles szeleteket. Mint az első képen látható, felezzük a lapot két egymásra merőleges vonallal, mindkét irányban kapjuk A—B és C—D vonalakat. Húzzunk végül még egy-egy egyenest C-ből E-hez és D pontból F-hez.

Az így megjelölt lapot hajtsuk össze A—B és C—D mentén (Lásd 2. képet.) Ezután keritsünk valahonnan öt milliméter széles kemény papiros szeletet, fektessük ezt A pontnál a lapra és ezt hengereljük fel félig, A-ig. (3-ik kép mutatja a félig felhengerelt papirlapot.) Most azután a 4-ik kép útbaigazítása szerint össze, majd az A′—F és A′—E vonalak mentén a két szárnyat kifelé hajlítjuk. Így, mint az 5-ik kép mutatja, a mi csókáinkhoz hasonló kis szerkezetet kapunk, a mely azonban amannál sokkal szebben, kecsesebben s a mi a fő, biztosabban lebeg. Ez ugyanis nem egyéb, mint egy kis *aeroplan*, a mely széltől ment helyen elengedve, egyenes irányban fönn száll. De csak akkor, ha a méretek pontosak és a hajtogatás gonddal történt, a kijelölt vonalak mentén. Egyensúlyi helyzetét a legkisebb eltérés is megbolygatja s épen ezért készítése némi gyakorlati ügyességet kiván. Ha az előirásnak megfelel, úgy bármilyen helyzetben is engedjük el, mindig a helyes (az 5. képen látható) állásába helyezkedik.

Megjegyzendő, hogy a nehezebb fajtájú papirosból, csak nagyobb, a könnyebb fajtájuból csak kisebb méretű *aeroplánt* (vagy nevezzük el szabad sárkánynak) készíthetünk. A papiros súlyától és merevségétől függő méreteket kisérletezés útján állapithatjuk meg.

Tardos-Krenner Viktor festő

Magyar Életrajzi Lexikon

Tardos-Krenner Viktor (Buda, 1866. aug. 12. -- Bp., 1927. dec. 28.): festő és drámairó. Bp.-en Székely Bertalan és Lotz Károly növendéke, majd Münchenben folytatta tanulmányait. Főként falképeket (Vigszinház, Országház ebédlőterme; kupöla freskó az egri főszékesegyházban stb.) és mitológiai tárgyu olajképeket (Nőrabló kentaur; Velencei nő; Faun és nimfa; MNG) festett Lotz Károly hatása alatt, de annak nagyvonalusága és könnyed ábrázoló inverziója nélkül. A Képzőművészeti Főisk. tanára volt. A Mücsarnok 1928-ban hagyatéki kiállitást rendezett müveiből. Irodalmi munkásságával Karácsonyi-dijat nyert (1907). -- F.m. Spiritistische Selbstschau Böcklins (névtelenül, Bp., 1898); Nero anyja (tragédia, 1903); György barát (tragédia, 1907). -- Irod. Gulyás Károly: T.K.V. (Pásztortüz, 1928. 21--22. sz.); Lyka Károly: T.K.V. (Magyar Müvészet, 1928. 64--65. sz.); Szabó Lőrinc: Postumus beszélgetés T.K.V.-val (Széphalom, 1929.).

Tardos Krenner

Viktor

vrod

Siklóssy László

Svábhegy Bp.

1929. 171, 172. l.

képpel

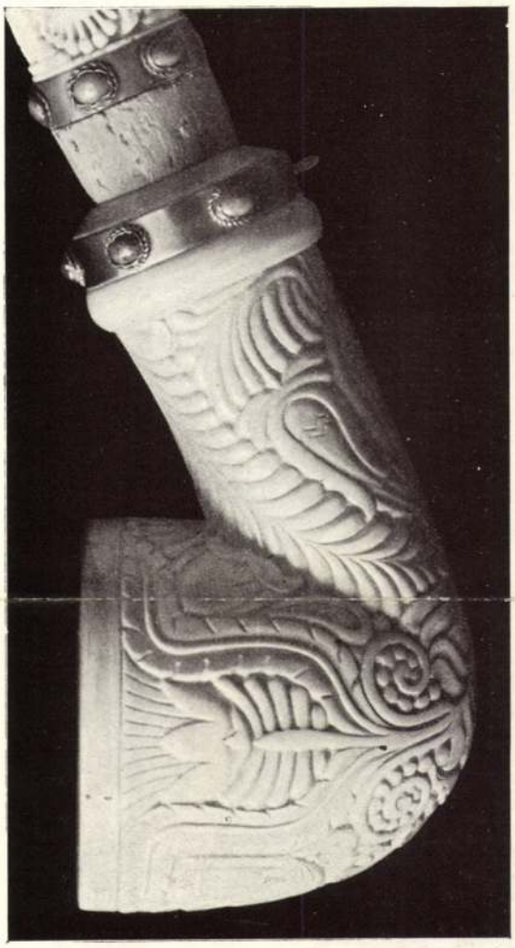

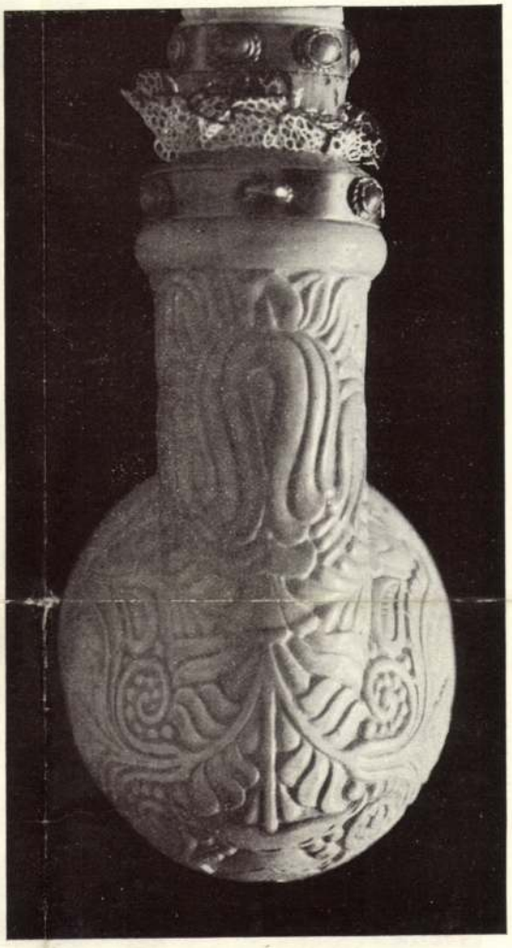

Szász Vilmos †: Elefántcsontból faragott csibuk és szárának részletei.
Pipe en ivoire sculpté. Geschnitzte Elfenbeinpfeife und deren Rohr.

Tardos Krenner Viktor és *Kölber Dezső:* A budapesti Erzsébet kilátótorony egyik mozaikjának kartonja.
Le carton d'une peinture en mosaïque de la tour Élisabeth à Budapest.
Karton für ein Mosaikbild. Königin Elisabeth näht an den Krönungsmantel des Heiligen Stefan.

Magyar Iparművészet
1923.

TARDOS KRENNER VIKTOR: HUNOR ÉS MAGOR.

Tardos Kremer Viktor

jelvénnyel már külsőleg is jelezni akarta, hogy ő örökre el van jegyezve a magyar sorsküzdelem nagy eszméjének, a magyar igazság diadalra juttatása nagy célkitüzésének. S annak, amit külső megjelenése mutatott, hatványozott valóságát találtuk meg a nemes lord minden nyilatkozatában és cselekedetében. Önzetlenebbül ember még nem karolt fel eszmét, mint ahogy lord Rothermere a magyar igazság eszméjét felkarolta . . .»

Társulatunk életében örvendetes eseményt jelentett *Zala* György szobrász- és *Nádler* Róbert festőművész hetvenedik születési évfordulója, melyet művészeink és műpártolóink fényes lakomával ünnepeltek meg, meleg jókívánságokkal éltetve világhírű szobrászunkat és a kitünő festőművész-tanárt.

Viszont mélységes gyász érzetével fogadtuk *Alpár* Ignác, a nagyhírű építőművész halálhírét. Alpárt az amerikai zarándokútról hazatérőben Zürichben sujtotta le a halál. Ravatalát egyik legszebb alkotása, a városligeti történelmi múzeum (ma mezőgazdasági múzeum) gyönyörű udvarán állították fel, melynél szebb és meghatóbb gyászkeret kevés művésznek jutott. Innen temették óriási részvét mellett, jeléül annak a megbecsülésnek, mely nemcsak a legkiválóbb magyar építészek egyikének s a páratlan melegszívű emberbarátnak kijárt, de a régi magyar haza föltámadásának egyik legrajongóbb hívét is méltán megillette.

16 éves korában elhúnyt fiuk emlékére pár hóval elhalálozásuk előtt, száz darab Pesti Magyar Kereskedelmi Bank részvényt és 8600 pengőt adva át Társulatunknak oly céllal, hogy annak kamataiból művészi ösztöndíjat adjon minden év nagy tavaszi tárlatán egy 30 évet még be nem töltött művész számára.

*

Társulatunk kiállításainak sorában az 1927. év december közepétől 1928. év február 5-éig tartó *téli tárlatunkat* említjük első sorban. E tárlatnak két nevezetes attrakciója volt: *László* Fülöp, Londonban élő világ. hírű hazánkfiának arcképsorozata és a *szolnoki művésztelep* jubiláris szereplése. László kilenc művét, köztük Horthy Miklós kormányzónak Gödöllőn és gróf Bethlen István miniszterelnöknek Budavárában festett kitűnő képmásait állította ki, a szolnoki művésztelep pedig 30 éves fennállása óta ott működött tagjainak munkáit mutatta be több teremben. E tárlatk eretében szerepelt még *Tatz* László, a finom ízlésű portrait-festő kollekciója és *Kisfaludi Stróbl* Zsigmond értékes szoborsorozata. Összesen 200 kiállító művészünk 495 művel vett részt e tárlaton, melyet majdnem

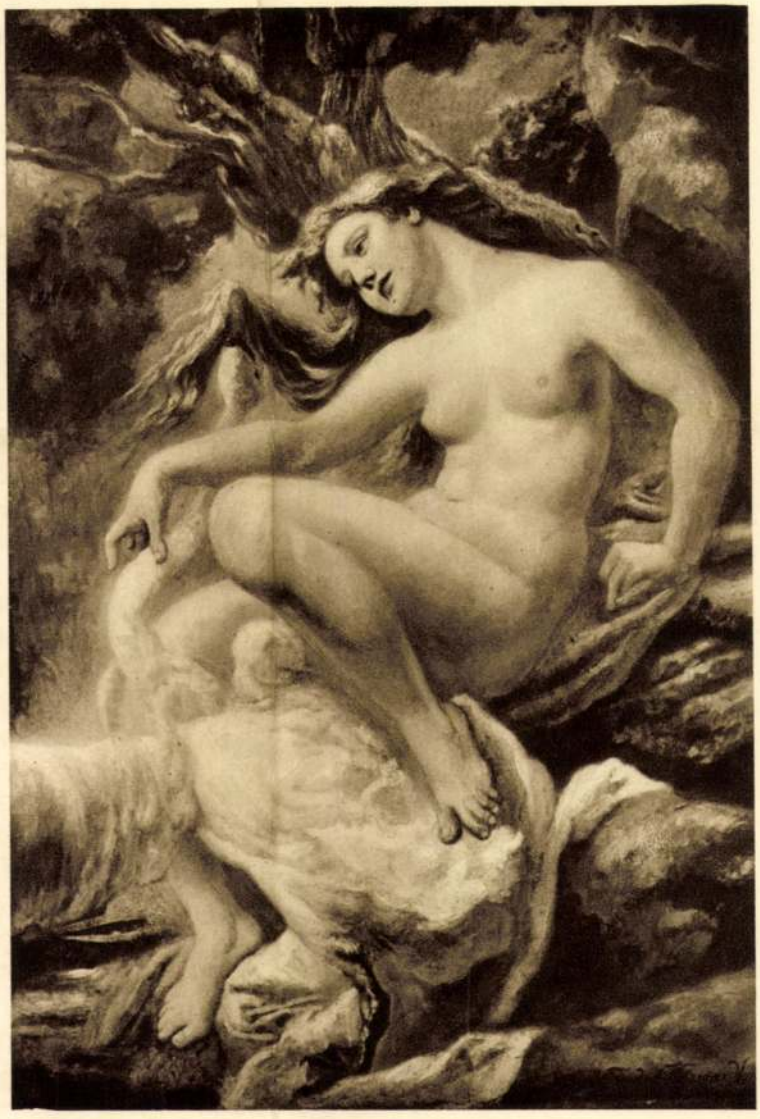

TARDOS KRENNER VIKTOR: LÉDA.

96 ezer látogató tekintett meg. Ennek a kiállításnak főleg *László Fülöp* művei képezték a fő vonzóerejét, de nagy része volt a nagyszerű látogatottságban Szolnok művészetének is.

1928. évi *tavaszi tárlatunkat* március hó 10-től április 9-ig tartottuk. Hivatalos megállapodás szerint e tárlat tölti be reprezentációs nagy kiállításunk szerepét. Ehhez képest 11 művészcsoport szerepelt, önálló zsűrizési és rendezési joggal és pedig: a *Céhbeliek Társasága* 20, a *Cennini Társaság* 4, a «*Kéve*» *Egyesület* 11, a *Képzőművészek Új Társasága* 24, a *Kupeczky Társaság* 16, a *Magyar Képzőművészek Egyesülete* 126, a *Magyar Képzőművésznők Egyesülete* 51, a *Magyar Rézkarcolóművészek Egyesülete* 17, a *Paál László Társaság* 9, a «*Szövetség*» *Társaság* 12 taggal, a csoportonkívüli művészek közül pedig 58 kiállító. Összesen 348 művész 713 művel. A látogatók száma ezúttal 56 ezer volt, a művásár csak 22 műre zsugorodott össze 5569 pengő összegben (ebben Budapest székesfőváros 1 művel 400 pengő értékben). E tárlaton kerültek kiosztásra összes nagyobb díjaink. A *Képzőművészeti Társulat* nagydíját *Szent-István* Gyula «Bányászhalál» c. hatalmas erejű kompozíciója kapta; — *báró Forster* Gyula Vaszary-díját *Tornyay* János «Nagy Bercsényi Miklós» történelmi alakjáért; — az *Ipolyi* Arnold-díjat *Krusnyák* Károly «Krisztus levétele a keresztről» c. szép biblikus kompozíciójáért; — *Benkő* Kálmán díját *Rakssányi* Dezső «Architectura Romana» c. művészi intérieurje; — gróf *Eszterházy* Miklós Móric *aquarell*-emlékdíját *Csizik* Gyula «Mátyás király útja» című műve; — a *Lipótvárosi Kaszinó* díját *Góth* Móric «Breton fiú» c. festménye; — a Budapesti Takarék- és Vásárpénztár *Jankó* János-díját *Nyilassy* Sándor «Tánc» c. műve; — *Halmos* Izor *genre*-díját

TARDOS KRENNER VIKTOR: PAOLO ÉS FRANCESCA.

Földi 50m
az igazi gépselyem!

Várkonyi Mihály ünneplése

A Magyar Mozgóképüzemengedélyesek Országos Egyesülete, a Magyar Mozgóképipar Egyesület és a Filmklub szerdán este ünnepelte a Filmklub helyiségeiben a napok óta Budapesten tartózkodó világhires magyar filmszinészt, Várkonyi Mihályt. Az ünnepi vacsorán a magyar film-, irodalmi és szinházi világ előkelőségei nagy számban jelentek meg.

Ott voltak a többi között Tasnádi Szücs Andor h. államtitkár, a Mozgóképüzemengedélyesek Országos Egyesületének elnöke, Kovács Emil, a Filmkölcsönző Egyesület alelnöke, Fenyő Sándor, a Magyar Filmklub ügyvezető elnöke, Pásztor Béla, Décsi Oszvald, Tsuk Imre, Castiglione Henrik, Lajtos Elemér filmszinházigazgatók, Papp Dezső dr. államtitkár, a szakmaközi döntőbiróság elnöke, Sebestyén Károly, a Szinmüvészeti Akadémia igazgatója, Ellen Kürti és Mattyasovszky Ilona Berlinben filmező magyar filmszinésznők, Palágyi Róbert, Lengyel Menyhért, Colussi Béla, Engel Fülöp, Titkos Ilona, Fedák Sári és sokan mások. agy feltünést keltett, hogy a filmalap részéről senki sem jelent meg a világhirü magyar filmszinész ünneplésére.

Az első felköszöntőt Fenyő Sándor mondotta, aki a Filmklub nevében üdvözölte a megjelenteket. Utána Tasnádi-Szücs Andor szólalt fel, aki megemlitette, hogy milyen hathatós propaganda Magyarországnak Várkonyi Mihály nagyszerü külföldi szereplése. *Tasnádi-Szücs Andor beszélt a magyar filmgyártásról is, amely az utóbbi időben helytelen vágányra tolódott* és ugy látszik, addig nem is tér rá a helyes utra, amig nem olyan valaki veszi kezébe az intézését, aki a gyakorlati élet tapasztalataiban edződött meg. Utána Kovács Emil az Országos Magyar Mozgóipar-Egyesület nevében köszöntötte a világhirü magyar filmszinészt, majd Lengyel Menyhért a Magyar Szinpadi Szerzők Egyesülete nevében üdvözölte Várkonyi Mihályt és kijelentette, hogy Várkonyi idegenben is mindig magyar maradt, aki szivesen látott hollywoodi házában minden arravetődött magyart. A Szinigazgatók Szövetsége nevében Roboz Imre üdvözölte Várkonyi Mihályt és visszaemlékezett, amikor még mint a Phönix filmgyár igazgatója adott müködési teret Várkonyinak.

Ezután Várkonyi Mihály szólalt fel és hálás szavakkal köszönte meg az ünneplést. Nagy elismeréssel emlékezett meg Cecil B. Mille rendezőről, aki nagy segitségére volt érvényesülésében és aki a magyaroknak igazi barátja. Ez az amerikai ember fiatal korában Kossuthról irt drámát és most az a szándéka, hogy Kossuth életét filmre vigye. Különös örömmel mondta Várkonyi, hogy Kossuth megszemélyesitésére őt választotta ki. Végül kijelentette Várkonyi, hogy minden vágya az, hogy visszakerüljön Magyarországra.

Végül Pásztor Béla üdvözölte a megjelenteket és Várkonyi volt partnerei nevében Mattyasovszky Ilona szólalt fel. A bankett közönsége zajosan ünnepelte Várkonyit.

— **Esperesválasztás.** *Pécsről* jelentik: A felsőbaranyamegyei református egyházmegye esperesévé Nyáry Pál pécsi református lelkészt választották meg. Lelkészi tanácsbiró Szalay Ferenc tiszteletbeli esperes, világi tanácsbiró pedig Mándy Sándor dr. földbirtokos lett.

— **Megfagyott.** *Pécsről* jelentik: Latinkovics István felsőszentmártoni gazdálkodó tiz nappal ezelőtt szőlőjébe távozott. A gazdának azóta nyomaveszett és most, hogy a hóolvadás megindult, a község határában holtan találták.

— **Öt évi börtön annak, aki tévedésből mást ölt meg mint akit akart.** *Pécsről* jelenti az *Ujság* tudósitója: Ez év szeptemberében *Brangbanner* József palotabozsoki lakos karóval agyonverte *Keller* József kőmüvessegédet. Brangbanner régóta haragban volt Keller munkaadójával, *Lutz* Pál kőmüvesmesterrel és amikor a segéd távozott gazdája lakásáról, a sötétben Brangbanner Lutznak nézte s agyonverte. Csak a gyilkosság után jött rá a *„tévedésre"*. Az ügyet szerdán tárgyalta a pécsi törvényszék s Brangbannert öt évi börtönre itélte.

— **Egy folyamőr és az őrjárat.** *Bajáról* jelenti az *Ujság* tudósitója: Mintegy két héttel ezelőtt beszámolt az *Ujság* arról, hogy *Strál* Mátyás rendőr *önvédelemből lelőtte Nagy* István folyamőrt. Az ügy aktái még le sem zárultak és máris *ujabb véres esemény történt Baján egy folyamőrrel kapcsolatban. Faragó* Gábor folyamőr *laktanyafogságot kapott*, de kedden este 9 órakor két másik társát fegyverrel kényszeritve a visszavonulásra, *kiszökött a laktanyából*. Az esetet azonnal jelentették a szolgálattevő őrmesternek, mire ez járőrrel ment ki a városba, ahol a Köhler-féle vendéglőben este 11 órakor rá is akadt Faragó Gáborra. Faragó tudta, hogy őt keresik, mert azonnal védelmi állásba helyezkedett, majd amikor felszólitották, hogy tegye le fegyverét és adja meg magát, *azt ráfogta az őrjáratot vezető őrmesterre.* Az őrmester ekkor szintén *revolvert rántott és rálőtt Faragóra, ki véresen esett össze.* A golyó a jobb válla alatt hatolt a testébe és átfurta tüdejét. Az esetről azonnal értesitették a katonai parancsnokságot, mely bizottságot küldött ki s megállapitotta a tényállást. A sulyosan sebesült Faragót beszállitották a kórházba, hol azonnal megoperálták.

— **Feltünően sok a magyar visszavándorló Dél-Amerikából.** A *Kivándorlási Tanács* szerdán *Buday* Barnabás elnöklésével a hajótársaságoknak a kivándorlók szállitására szóló engedélyének egy évvel való meghosszabbitását véleményezte, majd tárgyalta a Havannában 1928 március végén tartandó második nemzetközi kivándorlási és bevándorlási értekezlet ügyét. E munkálat jórészét Gaal Jenő dr. volt főrendiházi tag, a tanács tagja és volt elnöke, készitette és ő is látta el bevezetéssel. A belügyminiszter képviseletében *Áldásy* József dr. miniszteri tanácsos ismertette a ki- és visszavándorlás mai állását, különösen kiemelte, hogy *az 1926. évben 5438, ez évben december közepéig pedig 5600 lélek vándorolt vissza. Feltünő sok a visszavándorló Dél-Amerikából; onnét ugyanis két év alatt ezernél többen jöttek vissza.* Ez év ősze, különösen november eleje óta *egyre többen vándoroltnak vissza Kanadából.* Előadta azután, hogy Argentinában az egyik vasuttársaság segélyével Leguizamon mellett San Juan Colonián harminckilenc magyar családot körülbelül 280 lélekkel sikerült letelepiteni. Bár ez a telep csak pár hónap óta müködik, mégis némely kolonista már száz holdnál több kukoricát ültetett el és remélhető, hogy a termés, amelynek beszedése februárra várható, jól fog sikerülni. *Ez az első „magyar falu" Argentinában nagy feltünést kelt és az ottani lapok hasábos cikkeket közölnek róla.*

— **Panaszos levél a szerkesztőhöz, vagy milyen ne legyen a külföldi propaganda.** Tisztelt Szerkesztő Ur! A *L'Illustré* cimü, *Lausanneban* megjelenő képes folyóirat december elsejei számában hosszabb cikket közöl Magyarországról. A cikket több kép is illusztrálja. Amilyen jól esik látni, ha hazánkról külföldön is tudomást vesznek, olyan szomoruan tapasztaltam, hogy bizony ez az informálás hiányos és felületes. Felületes s hogy miért az, azt rögtön meg is indokolom. A lap 1141-ik oldalán egy látképet közöl Debrecenből. Tisztelettel kérdem a Szerkesztő Urat, hogy akkor, amikor a lap olvasóköre valószinüleg még soha Debrecenből semmit nem látott és valószinüleg igen hosszu ideig meginl nem fog látni semmit, kérdem, miért kellett egy *harminc év előtti* felvételt bemutatni? Igen, mert a felvétel legalább harmincesztendős és bár Debrecen egyik legjellegzetesebb részét (a Piac-utcát) mutatja be, az ezen a helyen álló szép paloták — az Arany Bika nagyszálló, a püspöki rezidencia, a Debreceni Általános Takarék — helyén kis szürke épületek vannak. Ez a mi sorsunk és ez a mi tragédiánk. Egyszer jut publicitáshoz a magyarság s akkor elhanyagolják, elkönnyelmüsködik. Csoda ezután, ha a külföldnek furcsa fogalmai vannak Magyarországról? Tisztelettel: *egy debreceni polgár.*

A nap tréfái

(Könnyelmüség.)

— Ujabb nagy fagyhullám közeledik Magyarország felé.

— Denikve az alkalmatlan idegenek mindig tudnak vizumot szerezni.

—

(Mindent a maga helyén.)

— Érdekes ujság. Olvastad? Egy olasz ember a fogházban házasságot kötött.

— No, ott lehet . . .

—

(Csak a kezdet nehéz.)

— Egy régi budai palotát fel akarnak emelni.

— Persze a házbéren fogják kezdeni . . .

Vulpes

— **Soványitás paraffinpakkolással.** Részleges is (csipő, boka). Uj metódus. Lipótvárosi Vizgyógyintézet, V., Báthory-u. 3.

— **Meghüléses betegségek,** nátha, spanyolláz, influenza, torokgyulladás ellen biztos oltalmat nyujt az Anacot-pasztilla rendszeres szopogatása.

— **San Remo játékkaszinót nyit.** *Rómából* jelentik: Ma aláirt dekrétumban uj kedvezményeket biztositanak San Remo községnek, amely a többi között jogot kap arra, hogy ujra megnyissa a kaszinót és a játékbankot.

— **Nincs nyoma a Dawn-repülőgépnek.** A Los Angeles amerikai léghajó, amely Halifaxtól délkeletre mintegy száz mérföldnyire tartózkodik, szikratáviratban közölte, hogy hatvan mérföldnyi körletben végigkutatta a tengert, de sehol sem találta nyomát a Dawn-repülőgépnek.

— **A kaposvári cukorgyár égése.** *Kaposvárról* irják, hogy a Mezőgazdasági Ipar Rt. kaposvári cukorgyárában előfordult tüzesettel kapcsolatosan elterjedt hirek szerencsére tulzottaknak bizonyultak; a tüz csupán a száritott répaszelet tárolására használt raktárban okozott károkat. A gyári épületek és raktárak kárt egyáltalában nem szenvedtek, mindössze néhány vagon kilugozott répaszelet esett a tüz áldozatául. A felmerült kár biztositás utján megtérül. A cukorgyár üzemét a tüzeset folytán egy pillanatra sem szüneteltette s az üzem zavartalanul folyik tovább.

— **Robbanás egy malomban.** *Gyuláról* jelentik: A gyulai Reisner-malomban felrobbant egy benzintartály és a garázs lángbaborult. A tüzoltóságnak sikerült elháritani a nagyobb veszélyt, az autogarázs és a gépház teteje azonban leégett.

— **Gyilkol a széngáz.** *Szombathelyről* irják, hogy özvegy Sasfy Henrikné nyolcvanéves szentgotthárdi asszonyhoz az ünnepekben látogatóba ment két unokája, Gruber Gyöngyike tizenhatéves tanitóképzőbe járó növendék és Gruber Miklós tizennégyéves árvaházi növendék. Az öregasszony a kályhát erősen megrakta szénnel. Éjszaka a kitóduló széngáz megölte Gruber Miklóst. Gruber Gyöngyike szintén sulyos széngázmérgezést szenvedett, de életbenmaradásában biznak. A vizsgálat megindult.

KESERŰ MANDULA

VILÁGSZEMLÉLET

A nagyságos asszony gyakran hallotta társaságban és olvasta parlamenti beszédekben, hogy az emberek világszemléletükre hivatkoznak. Nem tudta mi ez és szegényebbnek érezte magát, mert másoknak volt valamijük, ami neki nem volt. Odatörekedett hát, hogy ő is megszerezze és akivel csak találkozott, mindenkitől megkérdezte, hogy mi a világszemlélete. Az emberek dadogtak, kerteltek és ha mindenki önérzetesen meg is vallotta, hogy van világszemlélete, azt senki sem tudta megmondani, hogy világszemléletének mi a lényege.

A nagyságos asszonyt ez nagyon elszomoritotta. Volt még egy barátnője, akivel már régen találkozott s végső elkeseredettségében ehhez fordult.

— Nem tudsz egy jó világszemléletet?

— Micsodát? Egy nőnek prémes bunda kell, de nem világszemlélet.

— Jó, jó, de nekem prémes bundám sincs.

— Az már más! Akinek nincs prémes bundája, annak tényleg szüksége van egy jó világszemlélere.

Lynkeusz

— **A Magyarországi Tanitók Eötvös-Alapja** szerdán délelőtt tartotta szokásos karácsonyi választmányi ülését a Tanitók Ferenc-József Házában *Rákos* István királyi tanácsos elnöklete alatt. Az elnöki megnyitó után *Háros* Antal főtitkár főtitkári jelentését, *Gergely* István az egyesület számadásait, *Osztie* Béla pedig a Tanitók Háza életére vonatkozó jelentését terjesztette elő. Az ülésen megjelent tagok aggodalommal tárgyalták a Tanitónapi gyüjtések törvényhozás utján való megszüntetése folytán előállott helyzetet, amennyiben a gyüjtés elmaradása következtében a tanitóság ezen szociális intézménye sulyos helyzet előtt áll. Az altruista feladatot csak abban az esetben teljesitheti továbbra is, ha a tanitóság nagyobb áldozatkészsége mellett a kormány részéről is nagyobb támogatást kap.

— **Házasság.** *Kertész* Évike (Beregszász) és *Lukács* Miklós (Budapest) jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

Nagy Baby és *Pénzes* Károly (Pestujhely) jegyesek.

— **Kölesön ad belépőket,** bundákat esküvőre, bálra, estélyekre Palugyai szücs, VI., Nagymező-utca 20. (Andrássy-ut sarok.) Telefon: L. 999—57.

— **A farkasok pusztitása Erdélyben.** *Kolozsvárról* jelentik: Az elmult hetek zord hidegei Erdély számos részében leszoritotta a farkasokat a hegyekből az emberlakta helyek közelébe. Számos helyen a farkasok egész falkákban jelentek meg és sok kárt tettek az állatállományban, főleg a karámokba terelt juhnyájakban. A farkasoknak azonban néhány emberélet is áldozatul esett. Hátszegről jelentik, hogy Hátszeg és Kalán között egy juhász subájára akadtak megfagyott vértócsa közepén, amelytől néhány lépésnyire csizmái hevertek. A vizsgálat megállapitotta, hogy a magános embert kóbor farkasok tépték szét. Déva közelében fekvő Dobra község határában egy parasztasszonyt téptek szét a farkasok, ugy hogy csak a véres ruhafoszlányokat találták meg.

— **Vizállás.** A földmivelésügyi minisztérium vizrajzi osztálya jelenti: A Duna Linz—Bécs és Dunaremete—Gombos között árad, máshol apad, Pozsony—Dunaremete között közepes, másutt igen alacsony vizállásu. Mai vizállások: Passau 218, Stein minusz 62, Komárom 162, Budapest 26, Baja 127, Mohács 125, Barcs minusz 26. A jég Pozsony—Dunaremete között az 1869. és 1817. kilométerek között áll, azonkivül áll a jég Baja—Mohács között. Jégzajlás van Komárom—Paks között. A pozsony—dunaremetei szakaszon veszélyes jégtorlaszok nem észleltettek és tekintve azt a körülményt, hogy az osztrák és bajor Dunán a vizállás igen alacsony, egyelőre árvizveszély nincs. — A Tisza Tiszabecsnél apad, lejjebb árad, igen alacsony vizállásu. A jég végig áll.

— **Mellbelőtte magát egy bölcsészhallgató.** *Vermes* György huszéves bölcsészhallgató, *Vermes* Mór keszthelyi kereskedő fia, üllői uti lakásán mellbelőtte magát. A fiatal diákra olvasmányai voltak olyan hatással, hogy nem látta tovább célját az életnek. Vermes Györgyöt a Rókus-kórházba vitték, ahol rögtön mütétet hajtottak végre rajta. A mütét sikerült és noha állapota még igen sulyos, az orvosok remélik, hogy megmentik az életnek.

— **Jubiláris gyermekfelruházási ünnepély Főton.** A Főti Jószív Egyesület 40 szegény gyermeket látott el ruhanemüvel és élelmiszerrel. A jubiláris gyermekfelruházási ünnepély alkalmával az egyesület ezüstkoszoruval ajándékozta meg védnöknőjét: *Mandák* Mária urnőt, ki az egyesületet fennállása óta nemes jóindulattal és bőkezüen támogatja.

— **Széngázmérgezés.** Özv. *Egri* Imréné 30 éves takaritónő, aki a Benczur-utca 3. számu házban lakik, az éj folyamán faszénnel való vasalás közben széngázmérgezést szenvedett. A mentők a Rókus-kórházba vitték.

— **Zátonyra futott hajó.** *Deanból* jelentik, hogy a Capo Vado olasz gőzös Odwin mellett zátonyra futott. A Humber német vontató gőzös sokáig fáradozott a hajó felszabaditásán, majd tegnap este Ramsgateből egy motormentőcsónak sietett segitségül. A nagy vihar miatt az olasz gőzös legénységének helyzete igen aggasztó.

— **Eltünt egy nagykereskedő.** *Dessauer* Emil nagykereskedő kedd óta eltünt lakásáról. Aki tud róla, értesitse családját, Vilmos császár-ut 61. II. 1. (Telefon: József 428—07.)

Volpi olasz pénzügyminiszter, aki a lirát véglegesen stabilizálta. Mint ismeretes, Olaszország ennek kapcsán visszatért az aranyvalutához

— **Aki körülvitorlázta a földet.** *Cuxhavenből* jelentik: A külföldi németség egyesületének vezetése alatt *Cuxhaven* városa tegnap este nagyszabásu ünneplésben részesitette *Kircheiss* kapitányt, aki vitorlásával megkerülte a földet. Az ünnepélyen a hatóságok vezetői is résztvettek, köztük a polgármester és a hamburgi szenátus képviselője. A kapitánynak átnyujtották az egyesület bronzérmét, amely a következő felirást viseli: *„A külföldi németségért kifejtett munka elismeréséül."*

— **Márk Sándor ügyvéd nem közvetitett hamis takarékkönyveket.** Az Általános Közvetitő Bank hamis takarékkönyveinek ügyében, mint ismeretes, letartóztatták *Márk* Sándor dr. ügyvédet, aki a karácsony előtti napokban szabadult ki a vizsgálati fogságból. Márk Sándor dr. annak kijelentésére kérte fel az *Ujság*-ot, hogy a hamis takarékkönyvek kiállitása körül semmi szerepe sem volt. A banknál végzett más természetü ügyvédi munkákat, amikor *Kell* Jakab igazgató meghallotta a közte és egy asszony között lefolyt beszélgetést és az ő közvetitése nélkül tárgyalt azután az asszonnyal a takarékkönyv ügyében. Kijelenti továbbá, hogy a Koch testvérek vagyonfelügyelőségét mint hadviselt, huszonötszázalékos rokkant ügyvéd szabályszerüen kapta meg, a csőd vagyonát hiánytalanul kezelte és abból egy fillért sem használt fel saját céljaira. A Nagy István ügyben felmerült megvesztegetésre vonatkozó gyanut teljesen tisztázta. Tény az, hogy az Ügyvédi Kamara ellene felfüggesztő határozatot hozott, ezt azonban a Curia ügyvédi tanácsa megsemmisitette.

— **Az Átmeneti Fiu-Otthon karácsonyi ünnepsége.** Az állami Átmeneti Fiu-Otthón szerdán délután a gyermekbarátok tiszteletére meleghangulatu karácsonyi ünnepséget rendezett az intézet disztermében. Az ünnepségen megjelent Cesare *Orsenigo* pápai nuncius is.

— **Ismét letartóztatták Csiky Dénes ügyvédet.** Egy éven belül már negyedszer tartóztatják le *Csiky* Dénes 43 éves ügyvédet. Csiky igen előkelő erdélyi családból származik. A kommunizmus után telepedett meg Budapesten és ügyvédi irodát nyitott. Az iroda ment és *a szerencsétlen ember egymásután keveredett bele a legkülönbözőbb ügyekbe.* Többször jelentették fel csalás és kauciósikkasztás miatt és alig szabadult ki a vizsgálati fogságból, ujból büncselekményeket követett el. Az Ügyvédi Kamara már régebben felfüggesztette az ügyvédség gyakorlásától. Ujabban csalás miatt tettek ellene feljelentést. Csiky Dénest előállitották a főkapitányságra, letartóztatták és átvitték az ügyészség fogházába.

— **Reinhardtnak óriási sikere volt Danton halálával Newyorkban.** *Newyorkból* táviratozta az *Ujság* tudósitója: A *Danton halála* cimü szindarab előadása tulszárnyalta Reinhardt összes eddigi newyorki sikereit. A közönség olyan lelkesedéssel fogadta a darabot, amilyenre eddig Newyork szinházi életében nem volt példa. A törvényszéki jelenetet többször a nyilt szinen viharos tapsokkal szakitották meg. A sikerben *Hartman,* a darab főszereplője osztozott Reinhardttal. Az előadás végén a közönség nem akarta elhagyni a nézőteret és csak akkor távozott, amikor már a vilanyokat is kioltották. Az egész newyorki sajtó hasonló lelkesedéssel fogadta a darabot. *(United Press.)*

— **Fütési segélyt a nyugdijas magánalkalmazottaknak.** A Nyugdijas Magánalkalmazottak Országos Szövetsége mai elnöki tanácsülésén Somlyó főtitkár ismertette a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara válasziratát a nyugdijintézmények hadikölcsöneinek valorizálása érdekében inditott akciót illetően. Skoluda Rezső elnök örömmel állapitja meg, hogy a kamara ez irányban a legteljesebb támogatást helyezte kilátásba. Ezzel szemben sajnálattal konstatálja, hogy a TÉBE és a GyOSz egyáltalán nem reagált e fontos lépés támogatását illetően. Majd Somlyó főtitkár sajnálattal állapitja meg, hogy amig a TÉBE és a GyOSz általános jótékonysági akciókra áldoz, nem gondoskodik arról, hogy a bankok, vállalatok nyugdijasai, kik megcsonkitott nyugdijuk folytán sulyos helyzetben vergődnek, kik karácsonyi segélyben nem részesültek, legalább fütési segélyben részesüljenek, nehogy azok is napközi melegedőkre szoruljanak, amire ezuttal is felhivja a GyOSz és TÉBE vezetőségének a figyelmét. Végül a tanácsülés elhatározta, hogy amennyiben a két hét előtt a hadikölcsön-kérdésben a kormányzóhoz intézett feliratra nyolc napon belül válasz nem érkeznék, ugy küldöttségileg kihallgatást kérnek a kormányzótól.

— **Esküvő a Markó-utcai fogházban.** Alberto *Panlillo* olasz állampolgárt nemrégiben a budapesti rendőrség letartóztatta, mivel nyomatékos gyanu merült fel ellene, hogy a római *Banca di Santo Spirito* kárára mintegy 600.000 dolláros csekkhamisitást követett el. Letartóztatták ismerősét, Luiza *Caesarinét* is, később azonban a nőt szabadlábra helyezték és ügyében a további eljárást megszüntették. Alberto Panlillo sorsában, aki mindezideig az ügyészség Markó-utcai fogházában őrizetben van, a karácsonyi ünnepek alatt fordulat állott be. Igazságügyminiszteri *engedélyel házasságot kötött* ugyanis a fogházban Luiza Caesarinivel, a polgári szertartáson csak néhány hivatalos személyiség volt jelen és néhány perces beszélgetés és *egy kézszoritás után a fiatal házasoknak máris el kellett válniok.* Alberto Panlillo ügyében egyébként már régebbi idő óta folynak a tárgyalások az olasz és magyar hatóságok között és lehetséges, hogy a közel jövőben ezek azzal fejeződnek be, hogy Panlillót, aki olasz állampolgár, *kiadják Olaszországnak.*

— **A Weltkurier karácsonyi száma.** *Halász* Zsigmond szerkesztésében megjelent a *Weltkurier,* nemzetközi folyóirat karácsonyi száma az előzőeknél is gazdagabb diszesebb és előkelőbb külsőben és tartalomban. A *Weltkurier* angol és németnyelvü cikkeit és közleményeit *József Ferenc* dr. királyi herceg, *Varju* Elemér, a Nemzeti Muzeum igazgatója, *Plósz* Béla dr. államtitkár, *Dohnányi* Ernő, Jules *Romains, Kosztolányi* Dezső és *Halász* Elza irták. A királyi herceg a *nemzetközi balneológiai kiállitással* foglalkozik, Varju Elemér a Nemzeti Muzeum *uj történelmi emlékeiről* számol be, Plósz államtitkár a *kisbéri ménest* ismerteti, Dohnányi Ernő *uj operájáról* és az amerikai zenekulturáról mond érdekes beszámolót. Jules Romain Budapestet, *a Duna királyi hitvesét* üdvözli és Kosztolányi Dezső *művészi novellát* irt. Halász Elza *divatrovata* mellett az érdekes és aktuális sportmelléklet tünik fel, az illusztrációs részben pedig a most elhunyt *Rippl-Rónai* legszebb képeinek művészi illusztrációi.

— **Zolnay-Komáromi: Magyar történelmi anekdóták gyüjteménye.** Felsorakoznak előttünk ebben az érdekes, jól megirt könyvben Attilától Szent Istvánon, Mátyás királyon át napjainkig a magyar mult nagy alakjaival történt kedves, humoros, mosolyogtató esetek, apró történetkék, anekdóták. Az érdekes apróságok ugy vannak összeválogatva, hogy a mindennapi élet gondjai elől menekülni akaróknak, legyen az bárki, kellemes perceket szerez. Mindenki olvasbatja ezt a könyvet, mert mindenkinek iródott. Mindenki megtalálja benne az őt érdeklő részt és olvasása után ugy teheti le, hogy bármikor ujból érdemes elővennie és érdeklődéssel olvasnia. Minden előforduló név ismert alakja történelmünknek, amint az a kötet végén összeállitott névmutatóból is kiviláglik, mely szótárszerü rövidséggel ugyan, de pontos adatokkal ismertet meg közelebbről is a szereplőkkel. A munka ára kötve 5 pengő. Nyomdai kiállitása kiválóan szép: a könyv az Egyetemi Nyomdában készült.

— **Elvágták a nyakát.** *Nyiregyházáról* irják, hogy karácsony éjszakáján Kallósemjén községben Merő György Amerikából hazatért gazda ellen ismeretlen tettes merényletet követett el. A merénylő éles késsel elvágta Merő György nyakát. A gazda véresen esett össze. Sulyos, életveszélyes állapotban szállitották a nyiregyházai kórházba. A merénylő elmenekült; kézrekeritésére megtették az intézkedéseket.

— **Newyork lakossága.** A legujabb statisztikai adatok szerint Newyork város lakosainak száma 5,970.000, vagyis 97.000-rel több, mint 1925-ben.

— **A látóidegsorvadás gyógyitása.** A *Neue Freie Presse* hiradása szerint a bécsi ophtalmológiai társaság legutóbbi ülésén a látóidegsorvadás kezelésének uj eljárásáról számoltak be. Az eljárás abból áll, hogy a beteg koponyaüregébe meghatározott helyen levegőt juttatnak be; ezt a módszert Salvarsan- és malária-kurával kombinálják. A kezelés sulyos esetekben is teljes sikerrel járt.

— **Öngyilkos lett egy dusgazdag fiatalember.** *Pécsről* jelenti az *Ujság* tudósitója: *Bak* Lajos 22 éves dusgazdag piácsi gazdálkodó szerdán öngyilkossági szándékból vadászfegyverével főbelőtte magát. Beszállitották a pécsi klinikára, ahol *meghalt.* A dusgazdag fiatalember tettének oka *ismeretlen.*

— **Tiltakozás a román vandalizmus ellen.** *Bács-Bodrog vármegye* legutóbb tartotta Baján téli évnegyedes közgyülését. Az alispáni előterjesztés kapcsán *Kovács-Huszka* Ferenc dr. bizottsági tag, budapest—kamaraerdői plébános éles szavakkal ostorozta a román atrocitást és vandalizmust. Inditványára egyhangulag kimondotta a közgyülés, hogy a román vandalizmust elitéli és megbélyegzi, a kárvallottak s a magyarság mártirjai iránt testvéri szeretetét, mélységes fájdalmát és részvétét nyilvánitja, a magyar kormányt felkéri, hogy ezt az ügyet a népszövetség elé hozza s ott teljes elégtételt eszközöljön ki s addig is külképviselete utján tiltakozzék a világ összes müvelt nemzeteinél a román barbarizmus ellen, azok jog- és igazságérzetét keltse fel és támogatásukat kérje. Végül elhatározta a közgyülés, hogy a vármegye összes községeibe bevezetik a villanyvilágitást.

— **A japán kapitány.** *Tokióból* jelentik, hogy Mizuki kapitány, a «Jintso» cirkáló volt parancsnoka öngyilkosságot követett el, mert felelősnek érezte magát hajója elsülyedéséért. A cirkáló néhány hónappal ezelőtt egy gyakorlatról való visszatértében összeütközött egy torpedórombolóval és elsülyedt. A katasztrófa alkalmával 12 tiszt és 99 matróz a tengerbe fulladt. Holnapra várták ebben az ügyben a haditörvényszék ítéletének kihirdetését.

Szilveszteri szerencse ponty
kapható összes vásárcsarnokokban, halüzletekben és a Köztisztviselőknél

Ez az amerikai kutya, ugy látszik, kedvet kapott a baseball játékra, ami Amerikában, ahol olyan szenvedélyesen üzik (nem a kutyát, hanem a játékot), nem is volna csoda

— **Elégett asszony.** *Szarvasról* jelentik, hogy Harsányi Dezső tiszakürti hentes fiatal felesége a nehezen meggyulladni akaró tüzre a petroleumos kannából petroleumot öntött. A kannában levő petroleum felrobbant és a szerencsétlen asszony mint égő fáklya rohant ki az utcára, ahol a járókelők oltották el lángbaborult ruháját és haját. Kórházba szállitották, azonban nem lehetett rajta segiteni, mert rettenetes kinok között meghalt.

— **Néma tüntetés Rothermere lord mellett.** A Magyar Reviziós Ligának folyó hó 27-én tartott végrehajtóbizottsági ülése elhatározta, hogy a következő felhivással fordul a magyar nemzethez: A magyar nép nemes és önzetlen barátja, Rothermere lord a magyar igazság zászlaját immár nemcsak Európában, de Amerikában is körülhordozza. A Trianonban félrevezetett világközvéleményt az igazság megismerésére kényszeritette. A szétszaggatott és porbasujtott magyar népbe uj hitet és uj erőt öntött s ma már «megujult reménységgel tekint az uj év küszöbén az igazság és megszabadulás eljövetele elé». A magyar nép nem lehet eléggé hálás nemes barátjának, Rothermere lordnak. *A Magyar Reviziós Liga felkéri a magyar nemzet apraját és nagyját, a határokon innen és a határokon tul, hogy január elsején déli 12 órakor minden igaz magyar mondjon csendes imát és kérje az igazságos Istent, hogy áldja meg Rothermere lordot és az ő törekvéseit s vegye el a magyar néptől a megpróbáltatásnak és szenvedésnek keserü poharát.*

— **Százhároméves korában halt meg.** *Jászberényből* jelentik, hogy özvegy Killár Lajosné jászberényi asszony a napokban 103 éves korában elhunyt. Killerné, aki a legöregebb asszony volt Jászberényben, naponta több mint egy liter feketekávét fogyasztott állandóan, ami azonban szivmüködésére egyáltalában nem volt káros hatással. Halálát más betegség okozta.

— **Kirabolt francia hajó.** *Shanghaiból* jelentik, hogy egy icsangi táviratszerint a «Schuheng» francia gőzhajót Tcsang közelében tengeri rablók támadták meg. A hajót teljesen kirabolták és számos utast megöltek és megsebesitettek.

— **Az amerikai tengeralattjárót csak jövő tavasszal emelik ki.** *Washingtonból* táviratozzák, hogy az Egyesült-Államok tengerészetügyi minisztere most hivatalosan is holttányilvánitotta a nemrégiben elsülyedt amerikai tengeralattjáró egész személyzetét. Az elsülyedt tengeralattjáró kiemelési munkálatait tovább folytatják, de tengerészkörökben ugy tudják, hogy a hajó kiemelése csak *a jövő tavasszal fog sikerülni.*

— **Adomány.** S. M.-től szilveszteri adomány fejében 15 pengő a Mentők részére, 15 pengő a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona részére érkezett hozzánk. Továbbitottuk.

— **A MÁV bérletjegyek meghosszabbitása.** A Magyar Királyi Államvasutak igazgatósága közli, hogy a kereskedelemügyi miniszter az 1927. évre kiállitott éves és időleges szabadjegyeknek, valamint a kedvezményes áru bérletjegyeknek érvényességét 1928 január 31-ig meghosszabbitotta.

— Halálozás. Kvetán László Érsekujvár városának nyugalmazott polgármestere december 23-án életének 59-ik évében Budapesten meghalt.

Özv. Jaczkó Pálné szül. Raáb Aranka folyó hó 26-án 77 éves korában meghalt.

Idős Murgács Kálmán kereskedő, városi képviselő, életének 66-ik évében folyó hó 21-én Kiskunhalason meghalt. Az elhunytban Murgács Kálmán zeneszerző édesapját gyászolja.

Gyuláról jelentik, hogy Hegedüs Gyula, Doboz község főjegyzője ötvenkétéves korában hirtelen meghalt. Holttestét Gyulára szállitották és itt temették el nagy részvét mellett.

Klein Samu fehérneműnagykereskedő (Budapest, V., Sas-u. 12) folyó hó 27-én rövid kinos szenvedés után elhunyt. Temetése folyó hó 29-én délután ½3 órakor a rákoskeresztuti ant. orth. temetőben lesz.

Balassa Lipótné született Joel Róza december 27-én Budapesten hosszu szenvedés után elhunyt. Temetése december 29-én délelőtt ½12 órakor lesz a rákoskeresztuti temetőben.

MULATSÁGOK

+ **Evezős-bál.** A Hungária, Nemzeti és Neptun evezős egyletek február 11-én a Hungária nagyszálló összes termeiben tartandó báljának fővédnökségét nagybányai vitéz Horthy Miklós, Magyarország kormányzója vállalta. A diszelnöki tisztre a rendezőség vitéz Albrecht kir. herceg ur őfenségét kérte fel, aki készséggel tett eleget a nála tisztelgő küldöttség kérésének A rendezőbizottság mindent elkövet azirányt, hogy ez az evezős-bál az idei téli szezon egyik legkimagaslóbb eseménye legyen.

+ **A budai zsidó ifjuság** 1928 január 7-én este 9 órai kezdettel rendezi a Gellért-szálló kupolacsarnokában táncestélyét. Az estély iránt már eddig is széleskörü érdeklődés nyilvánul meg. A teljes jövedelmet a külföldi főiskolai hallgatók javára forditják. Meghivóigénylések a budai zsidó ifjuság hivatalos helyiségébe (II., Fő-u. 12., I. 8.) küldendők.

+ **A nógrád- és hontvármegyei egyetemi és főiskolai hallgatók bálja** január 7-én, szombaton lesz Balassagyarmaton, a Vármegyeház nagytermében, a szegénysorsu egyetemi és főiskolai hallgatók felsegélyezésére. A bál fővédnökei: Balás Károly dr. egyetemi nyilv. r tanár, Baross József dr, Nógrád és Hont vármegyék alispánja, Mailáth I. Géza gróf ny. főispán, Pályi Pál, Nógrád és Hont vármegyék főispánja, Scitovszky Béla dr. belügyminiszter, Sztranyavszky Sándor dr. belügyi államtitkár.

+ **A Ferencvárosi Torna Club** december 31-én este ½10 órai kezdettel kabaréval és tánccal egybekötött Szilveszter-estélyt rendez a IX., Üllői-ut 129. szám alatt levő sporttelepe klubházának összes termeiben.

+ **A Királyi Magyar Yacht Club bálja.** A Királyi Magyar Yacht Club január 14-én, szombaton este tartja a tradiciókhoz hiven szokásos bálját, mely ez évben is kimagasló eseménye lesz a Balaton mellett nyaraló előkelő társaságoknak. A bált a klub a Hungária-szálló összes termeiben rendezi. A bál elnöke Forgách Balázs gróf, mig a rendezőségben Burger Sándor dr., Dobrovits Lajos, Heinrich József, Heinrich Tibor, Klőss Károly dr., Kandó László, Printz Ottmár, Széchenyi Pál Imre gróf és Tóth Lajos mindent elkövetnek, hogy a bál a tradiciókhoz hiven az ujesztendőben is a legsikerültebb legyen. A házi-asszonyok felkérése már megtörtént és fényes hölgykoszoru nagy örömmel készül, hogy a Yacht-bállal nyithassa meg az idei szépnek igérkező farsangot. A bál titkársága a nagy érdeklődésre való tekintettel már most megkezdte a működését és naponta 9—2-ig (I., Mészáros-utca 19, telefon 224—17) készséggel áll az érdeklődők rendelkezésére.

+ **Vendéglős-bál.** A Budapesti Szállodások és Vendéglősök Ipartestülete és a Magyar Szállodások, Vendéglősök és Kocsmárosok Országos Szövetsége január 18-án tartja a székesfővárosi Vigadó összes termeiben az országos vendéglősbált, amelynek tiszta jövedelmét az ipartestület jóléti intézményeinek gyarapitására forditják.

+ **Az ujpesti mentők bálja.** Az Ujpesti Önkéntes Mentőegyesület január 7-én, szombaton este 9 órakor József királyi herceg és Auguszta királyi hercegasszony védnöksége alatt az Ujpesti Közművelődési Kör (Ujpest, Árpád-utca 66) helyiségeiben zártkörü jótékonycélu bált rendez. Személyjegy ára 4 pengő, családjegy ára 10 pengő. A felülfizetéseket hirlapilag nyugtázzák az ujpesti mentők.

+ **A Fiuárvaházi bált,** melyet, mint minden évben, ezidén is hangverseny előz meg, szombaton, 1928 február 25-én tartják meg a Vigadó összes termeiben Vida Jenő felsőházi tag fővédnöksége alatt. Az intéző bizottság, élén Greiner Sándorné bálelnöknővel, szorgalmasan dolgozik a bál sikere érdekében, melynek jövedelme a fiuárvaház anyagi boldogulásának egyik jelentékeny tényezője. A hangverseny müsorán a legkitünőbb erők fognak szerepelni és igy a fiuárvaház bálja ezidén is kimagasló eseménynek igérkezik. A bálbizottság (VII., Vilma királynő-ut 25, telefon: József 323—57) szombat kivételével minden nap 9—2 órig készséggel rendelkezésére áll a közönségnek.

+ **Menza-bál.** Január 5-én tartja a zsidó főiskolai és egyetemi ifjuság Menza-bálját. Ez a bál a magyar zsidóság fényes ünnepe. A bál nagy sikerét semmi sem bizonyitja jobban, mint a bálbizottság irodájába napról-napra érkező levelek, amelyekben egyrészt meghivó igényeiket jelentik be, másrészt jegyeket rendelnek az érdeklődők. A megszállott területek zsidósága is élénken érdeklődik a bál iránt és valószinüleg a főváros, a vidék és a megszállott területek zsidó társadalmának előkelőségei és hitelének vezetői megjelenésükkel fognak a magyar zsidóság hazafias érzésének és a magyar egységnek kifejezést adni. A bál rendezői, zsidó egyetemi hallgatók minden előkészületet megtettek, hogy január 5-én este a fényárban uszó Vigadó nagytermében megjelenő előkelő közönség valóban jól érezze magát. A 200 tagu rendezőség, a védnökök és védnöknők előkelő és diszes sora, a bál iránt megnyilvánuló hatalmas érdeklődés, mind a siker jelei. Jegyrendelés és meghivóelőjegyzés szombat kivételével minden nap ½21—½2-ig a bálirodában (VIII., Rákóczi-ut 17. I. em.).

KÉPZŐMÜVÉSZET

** **Tardos-Krenner Viktor meghalt.** Váratlanul, alig hatvankétéves korában meghalt ma Tardos-Krenner Viktor festőművész. Annak az iskolának volt jeles képviselője, mely életének célját a nagy falfelületek festői diszitésében látta. Lotz Károly és Székely Bertalan voltak mesterei s kettőjük közül az előbbi művész hatása egész pályáján végigkisérte Krennert. Minthogy kiállitásokon ugyszólva sohasem vett részt, a közönség még a nevét sem ismerte. Pedig főmüvei eléggé szembetünő helyen láthatók: Krenner festette egyebek közt a Vigszinház mennyezeti képét és az ő müve a szinháznak immár félretett nagyfüggönye is. Ő festette az Országház ebedlő termének falfestményeit, az Adria-palota lépcsőházának mennyezetképét és — mint utolsó művét — 1926—27-ben a Ferencrendiek budapesti templomának falfestményeit. Müvészete felfogásra nagyon emlékeztetett Lotz Károlynak allegorizáló klasszikus müvészetére. A festőművész mellett jelentős irói tehetség is élt Tardos-Krennerben. „Nero anyja" cimü tragédiája előbb nyomtatásban jelent meg s utóbb, 1903-ban a Nemzeti Szinház is előadta. „György barát" cimü tragédiája máig előadatlan, költőjének csak annyi elégtételben jutott része, hogy operaszöveget irhatott belőle Rékai Nándor zenéje számára. Mint opera azután előadásra is került a „György barát". Harmadik szindarabot is irt Tardos-Krenner „Az apák" cimü vigjátékot. Ez is előadatlan. Két hónapja betegeskedett a müvész. Állapota legutóbb javult s ma reggel is gyanutlanul kelt fel ágyából, hogy öltözködéshez lásson. Ekkor csapott le rá a halál. Valószinüleg szivszélhüdés oltotta ki életét. Krenner Viktor a Képzőmüvészeti Főiskola nyugdijas tanára volt. Temetéséről minden valószinüség szerint a Képzőmüvészeti Társulat gondoskodik.

** **A Magyar Müvészet-nek** most jelent meg 9-ik füzete. A füzet Fényes Adolf müvészetének van szentelve. *Lyka* Károly tanulmányában rámutat a müvész legujabb stilustörekvéseinek kialakulására és főbb jegyeire. A közleményt Fényes müveinek gazdag sorozata disziti s többek között a *Behavazott város* cimü müve kitünően sikerült szines reprodukcióban is bemutatásra kerül. *Szmrecsányi* Miklós ismeretlen Canova-levelet és szobrot mutat be, *Schwarz* Heinrich Dorfmeisternek, a máriabesnyői Grassalkovich-siremlék alkotójának egy eddig ismeretlen reliefjét mutatja be. *Babits* Mihály Zádor Istvánnak szentföldi rajzaihoz — melyekből a füzet egy sorozatot bemutat — igen érdekes tanulmányt közöl. *Nádai* Pál dr. a Bibiena müvészcsaládnak a barokk-kor és annak müvészete szempontjából oly annyira jellemző, dusgazdag oeuvrejét ismerteti. A füzetet gazdag müvészeti élet és irodalomrovat zárja be. A gyönyörü kiállitásu folyóirat előfizetési ára egy évre 40 pengő, félévre 22 pengő. Illusztrált tájékoztatót kivánságra szivesen küld a kiadóhivatal: Budapest, VII., Erzsébet-körut 7.

*Tánc a szabadban. A yakimai (Washington) tánciskola növendékei az ottani nemzeti park szépségét a saját magukéval növelik. Dacolva a csipős és hideg levegővel, **elég könnyü és lenge ruhában kecses táncokat lejtenek***

Tardos Krenner Viktor

7. A ref. templom

zöttük egyházi épületeinek is a 20 évre szóló felújítási tervét.[38] Ezt az Országos Műemléki Felügyelőség (OMF) jóváhagyta. Feltűnő vonása e tervnek, hogy a v. b.-elnök Gyöngyös műemlékeinek Egeréhez hasonló állami védelmet, ebből következően állami felújítási segélyt várt. Sajnos – nem az OMF nemtörődömsége folytán – az elnök, illetve a város reménye nem teljesült. Heves Megye Tanácsa V. B. elnöke Gyöngyös igényét elutasította.[39] Az egyházak közadakozást hirdettek a templomok helyreállítására, és Varga elnöknek is sikerült annyi központi támogatást szereznie, hogy az alsóvárosi plébániához befolyt adományokkal együtt hozzáfoghattak a Szt. János-templom külső felújításához.

1960-ban Varga Ferenc távozásával az egyházi műemlékek rekonstrukciójának ügye évekre háttérbe szorult.

Az egyházi műemlékek védelme az 1970-es években folytatódott. A kolostor külsejét újíttatta fel a tanács OMF-közreműködéssel. 1979-ben ide került vissza az ország egyetlen ferences, középkori alapítású műemlék könyvtára is.[40] Ugyanígy rendbehozatta a tanács a Nepomuki Szt. János-kápolnát.

Az 1980-as évek elején ismét az egyházak kezdeményezték műemlék épületeik felújítását. Berzétei László református esperes hívek adományából állíttatta helyre a református templom belsejét. Az 1980-as évek közepén pedig Csépány István helybeli lakos saját pénzén hozatta helyre a Szt. Orbán-templomot.

Miterli György alsóvárosi esperes-plébános helyreállíttatta a Sarlós Boldogasszony-templom homlokzatát, 1990-ben a nagytornyot és a templom déli oldalát. A felújításhoz szükséges pénzt a hívek adományozták. A megváltozott politikai és társadalmi légkör lehetővé tette, hogy az év augusztus 2-án ide és a kolostorba fráter P. Posta Benjámin vezetésével visszatérhetett a ferences élet.

Még 1986-ban Katona István kanonok-főesperes megnyitotta a Szt. Korona-ház emeleti nagytermében a felsővárosi egyházi kincstárat, majd felújíttatta a Szentháromság-szobrot.[41]

Az utóbbi három évben szinte folyamatosan láthatjuk az egyházi műemlékek felújítását. Befejeződött a Nagytemplom két tornyának és külsejének renoválása és az Országos Műemlékvédelmi Hivatal közreműködésével a külső, egykori építmények műemléki feltárása. A Szt. Erzsébet-templom 1993-ban épült újjá romjaiból.

Gyöngyös minden lokálpatriótája örülne, ha az egyházi műemlékek folyamatos helyreállítása nem szűnne meg. Folytatódna a Kálvária-együttessel, az ortodox Szt. Miklós-templommal és valamennyivel.

Misóczki Lajos

JEGYZET

1. Kiemeljük: Bél Mátyás: Heves megye ismertetése 1730–1735. Fordította Soós Imre. Eger Vára Barátainak Köre kiad., HMT V. B. Háziny., Eger, 1968., 100–101.
2. Vahot Imre: Gyöngyös, szabadalmazott mezőváros = Vahot Imre szerk.: Magyarföld és népei eredeti képekben. Beimel J. Ny., Pest, 1846, 11.
3. Albert Ferenc: Heves és Külső Szolnok törv. egyes. vármegyék földrajzi viszonyai = Albert Ferenc, Montedégoi szerk.: Heves és Külső Szolnok törvényesen egyesült vármegyének leírása. Érseki Lyceumi KNy., Eger, 1868, 112. és 148.
4. Az utóbbira l.: Fökövy Antal: A szerencsétlenség és emberbaráti érzelem nevében. Egri Népújság, 1872. aug. 3., 343. A tűz június 17-én pusztított.
5. Bachó László, Dezséri: A gyöngyösi önkéntes tűzoltó- és mentőtestület története 1890–1940. Herzog E. KNy., Gyöngyös, 1941.
6. Uo.
7. Guba Pál: A gyöngyösi tüzekről. Kézirat, Gyöngyös, 1937. Gyöngyös Város Irattára, Polgármesteri iratok (Gyöngyös) 1867–1950. Barna János-féle gyűjtemény. (GYVI PI)

Tardos Krenner Viktor

Mu. 1994/3

Nagytemplom pazar mennyezeti és egyéb festményei, megnyerő külseje méltán példája az egyházi műemlékek szakszerű megóvásának. A festmények készítésében közreműködő Túry Gyula, Dudits Andor, Tardos Krenner Viktor, Unghváry Sándor és Márton Ferenc művészt a MOB egyetértésével Puky polgármester kormányzói kitüntetésre terjesztette fel.[32] A felterjesztés indokolási része hangsúlyozta: „Ezen művészek alkotómunkája példa lehet az egyházi műépítmények helyreállítóinak."[33] Csupán az izraelita zsinagógák Puky és a MOB által helyeselt teljes értékű műemléki restaurálása helyett emeltek új templomépületet a tűz utáni építkezések során.

Puky Árpád polgármestersége további éveiben is szívügyének tekintette a középületek és a műemlékek megóvását. 1936-ban elkészítette a Gyöngyös műemlékei védelmének 20 éves tervezete című tanulmányt, amely alapja lett a következő évben lefektetett Gyöngyös megyei város fejlesztési tervezete című koncepciónak. Ebben a jelzett idő alatt Gyöngyös valamennyi egyházi műemlék épületének helyreállítását tervbe vette a város.[34] Újjá akarta varázsolni az ortodox templomot, a Kálvária-templomot és műemléki együttesét, a Szt. Erzsébet-templomot és a Szentháromság-templomot (ez volt a nagy tűz után megmaradt „rossz templom"). Azonban 1937-ig csak a ferences templomot hozatta helyre teljesen. A „szép templomot", ahogyan attól kezdve a gyöngyösiek nevezték, március 7-én a ferences Zadravecz István tábori püspök áldotta meg.[35] Sajnos, a II. világháború miatt az egyházi építmények közül egyedül a Szt. Erzsébet-templom műemléki felújítását sikerült befejezni 1944. január 23-án.

A háború alatt, különösen az ostrom napjaiban a gyöngyöspüspöki Szt. János-templom kivételével a templomok különböző módon megsérültek. 1944. november 13-án szovjet repülőgépek bombái szétzúzták a Szt. Erzsébet-templomot; a barátok templomát és kolostorát november 16-án bombatalálat, 17-én a templom nyugati toronysisakját ágyúlövedék találta el. 18-án a Nagytemplom homlokzatára, 19-én a református templom tornyára zúdult ágyútűz. Az előbbi templomnál az északi külső tartópillért, az utóbbinál a harangot érte a lövedék.[36]

Az 1944/1945-ben kibontakozó szabad hitélet kedvezett a templomok helyreállításának is. Az egyházak kezdeményezte gyűjtés (a pénz inflálódása miatt a hívek természetbeni adományokkal, borral, gabonával segítettek) eredményes volt, mert a megrongált templomok nagy sérüléseit az egyházak kijavíttatták.

6. A Szt. Erzsébet-templom külső és belső helyreállítása (1993)

Az 1948-tól erősödő, majd 1950-től általánossá váló vallásellenesség nemcsak a hitéletet rendítette meg, hanem a templomoktól is elidegenítette a lakosságot. Ez a légkör nem kedvezett az egyházi műemlékek megóvásának. A Szt. Ferenc-rend felszámolása után az ősi kolostor műemlék épületét a városi tanács „köztulajdonba vette". A cellák, termek berendezését, a ferences egyházi gyűjteményt megsemmisítették. A freskókat részben eltüntették, részben lemeszelték.[37] Az épületbe vállalatokat, iskolákat telepítettek.

A tanácsrendszer kezdő évei a műemlékvédelem ügyét visszavetették. A ferences kolostor tudatos pusztításán túl a tanács 1950/1951-ben a „rossz" templomot és a Nagy-patak melletti zsinagógát (helyén ma a Richter Gyógyszertár van az úgynevezett fehér épületben) lebontatta.

Az egyházi műemlékek mostoha időszaka Gyöngyösön 1958-ban szűnt meg. Varga Ferenc, a Városi Tanács V. B. elnöke elkészíttette Gyöngyös műemléki épületeinek, kö-

nappal szinházzárás előtt, juniusi kánikulában mutatta be a darabot, Jászai Marival és Beregi Oszkárral a főszerepekben, és hat napon át, hatalmas sikerrel, állandóan zsufolt házak előtt játszotta. A következő szezonban, érthetetlen, vagy tán nagyon is érthető: tehetségüldözési okokból, *nem tüzte többé műsorára a szinház.* A *Nero anyja* után megirta *György barát* című történelmi drámáját, mellyel *Rákosi Jenő* és *Herczeg Ferenc* birálata alapján a Karácsonyi-dijat nyerte el, majd *Az apák* című történelmi vigjátékát. Szinre azonban egyik sem került.

Tardos (Krenner) Viktor, akinek idegzetét a meddő harcok teljesen felörölték, életének legutolsó évtizedében sulyos idegbetegséggel küzdött, de nyugodtabb perceiben még a legutóbbi időkben is festegetett. Szerdán reggel hét órakor szivszélhüdés következtében halt meg. Az elhunyt művészt és irót a *Képzőművészeti Társulat* temetteti el, koporsóját a *Munkácsy-lepellel* boritva le. Tardos (Krenner) Viktor, életében és halálában, örök regényhőse marad a magyar tehetségek minden időkben egyformán tragikus küzdelmeinek.

Táncszabályok.

1. Táncolj könnyedén. Táncosnődre támaszkodni illetlen dolog. De ha partnernődnek hozománya van és feleségül veszed, akkor már bátran támaszkodhatsz rá.

2. Tánc közben lépj előirás szerint. A formát tartsd szem előtt. Pláne ha a forma szabályosan ivelt, gömbölyü.

3. A táncosnő ruhája legyen egyéni. A sokféle szin nem felel meg. Elég ha kétszinü.

4. Házastársak egymással ne táncoljanak. De az asszony azért megtáncoltathatja férjét, ha rajtacsipi, hogy félrelép.

5. Ha szép asszonynak csapod a szelet, légy óvatos és ne kérd tőle a második négyest, mert könnyen nemzeti tánc lehet belőle. Tudniillik nem a szép asszonytól kapod meg a négyest, hanem a férjétől a csárdást.

DYMI.

Nagyon kényelmes és egyszerű az

Aspirin

bevétele

tabletták alakjában.

Minden egyes tabletta súlya pontosan fél gramm (0,5 g). Könnyen és tisztán lehet zsebben hordani és bevenni. Dobjuk be egy pohár vizbe, ebben gyorsan szétesik. De valódi Aspirin-tablettáknak kell lenni, az eredeti Bayer-csomagolásban.

Csók és revolver.

Nagyvilági regény az életből.

Nagyon divatosak manapság az ugynevezett „mondain" regények. Többnyire valamelyik előkelő afrikai vagy egyiptomi luxushelyen kezdődnek, Párizsban folytatódnak, de az, hogy hol végződnek, bizonytalan.

Mintha valósággal egy ilyen nagyvilági regény hősnője volna az a *huszonhétéves fiatal nő, aki szándékos emberölés kisérletével vádolva állott a napokban a párizsi biróság előtt.* A nő *Janzé* grófné, egy francia arisztokratának amerikai dollármilliomos családból származó felesége, aki hét évvel ezelőtt férjével és két kis gyermekével a Nilus felső folyásának egyik nagyvilági üdülőhelyén, *Kenya*-ban üdült. Ugyanott tartózkodott az ifju és elegáns *Traffort Raymond*, az angol arisztokrácia egyik tagja, aki oroszlánvadászatról érkezett a nilusparti paradicsomba. Az angol arisztokrata udvarolni kezdett a francia grófnénak, majd nemsokára elutazott. A következő évben azonban ujból találkoztak a szerelmesek és ujból a nilusmenti oázison. Itt kezdődik az a regény, mely a párizsi törvényszék előtt néhány nappal ezelőtt ért véget. A fiatal angol arisztokrata teljesen megszédítette Alice Janzet, aki *habozás nélkül otthagyta férjét és két kis gyermekét*, hogy szerelmesével Párizsba szökjön. Itt egy darabig boldogan éltek és a nő, a férfi ismételt sürgetésére, válópert inditott férje ellen, melyet gyorsan le is bonyolitott a biróság. Most már csak az lett volna hátra, hogy a törvény előtt is szentesitsék szerelmi kötelékűket.

Ekkor azonban a férfi viselkedésében különös változás állott be Napról-napra hidegebbé vált a szerelmes nő iránt, aki miatta feláldozta családi boldogságát, mignem egy napon Raymond Traffort nyiltan szint vallott. Elmondotta a grófnénak, hogy *családja hallani sem akar a vele tervezett házasságról és kitagadással fenyegeti az esetre, ha mégis elvenné feleségül.* A szerencsétlen asszony belátta, hogy Traffort hajlithatatlan és ezért belenyugodott abba, hogy mindörökre szakitsanak. A férfi megkönnyebbült lélekkel utazott el ismét a Nilushoz, oroszlánvadászatra. A nő azonban nem tudott feledni, napról-napra felkereste leveleivel távollevő szerelmesét és ezekben a levelekben csak arra kérte, hogy még egyetlenegy napot szenteljen neki, jöjjön Párizsba és bucsuzzanak el egymástól örökre, ő, ha a férfi ezt az utolsó kérését teljesiti, igéri, hogy mindörökre eltünik életéből. Traffort ebbe bele is egyezett, megérkezett Párizsba, együtt töltött egy napot az asszonnyal, majd este a calaisi vonathoz indult, hogy Londonba utazzék. Az asszony elkisérte a pályaudvarra, utközben azonban a férfi betért az Avenue de l'Opéra egyik fegyverkereskedésébe és vadászfegyvereket vásárolt magának. Közben az asszony, aki azonban feltünő nyugodtsággal készült a végleges elválásra, *az üzletnek egy másik osztályán revolvert vásárolt.* Megérkeztek a pályaudvarra, a férfi elfoglalta hálókocsiját és böröndjeivel bibelödött, közben az asszony *a mosdónál titokban megtöltötte revolverét.*

Néhány pillanattal a vonat indulása előtt igy szólt az asszony a szemmelláthatólag türelmetlen férfihez:

— Hát igazán és visszavonhatatlanul vége mindennek?

— Igen . . . — szólt a férfi rendithetetlen nyugalommal.

— *Akkor utoljára hadd csókoljalak meg.* — mondta az asszony.

A férfi vállat vont: *Ha csak ennyi a kivánságod . . .*

Az asszony megcsókolta a férfi ajkát, közben pedig ennek háta mögött elsütötte a revolvert, amely keresztülfuródott Traffort testén és romboló utját folytatta a nő testén át. Két vérző sulyos sebesült hevert a hálókocsi padlóján . . .

A biróság előtt az asszony — aki, éppugy, mint a férfi, csodával határos módon, megmenekült a haláltól, — azzal védekezett, hogy ő *nem a férfit akarta megölni, hanem önmagával akart végezni.* Hogy történt mégis, hogy majdnem meggyilkolta szerelmesét, erről nem tud számot adni. Az asszony vallomása után drámai fordulat történt. *Tanunak jelentkezett Raymond Traffort*, aki elmondotta, hogy *minden felelősség őt terheli*, nemcsak azért, mert a nőnek házasságot igért, hanem mert akaratlanul is ő volt előidézője a véres katasztrófának, azzal, hogy az öngyilkosságra készülő nő kezéből ki akarta csavarni a revolvert, mely azonban elsült és mindkettőjüket halálosan megsebesitette. Csak ennyit mondott a férfi, aki közben *rá sem nézett a nőre*, majd vallomása után határozott léptekkel, vissza sem tekintve elhagyta a tárgyalási termet. A szerencsétlen nőt a biróság *hat hónapi fogházra itélte*, de az itéiet végrehajtását felfüggesztette.

Szilveszteri szerencseponty

kapható minden csarnokban, halüzletben és a Közisztv selőknél.

— Beteg vagy tán? Vagy meghalt valakid? — bömbölte Pista.

— De-dehogy! . . . Hanem itt a feleségem a szom-szomszéd szobában és ha meghallja, hogy te vagy itt, akkor végem van!

Berta értelmetlenül nézett a cimborájára.

— Akkor véged van? . . . Ha megtudja, hogy én . . . akkor véged? Megszökjek talán?

— Nem, nem! — Már későn volna! — mondta lemondóan Sirits. — Én nem tudok hazudni, mindjárt meglátszik az arcomon, tudod? És rólad mindenfélét összehazudtam a feleségemnek ma délben . . .

— De miért? — hördült föl Berta.

— Mert kellett! Érted: kel-lett! Véletlenül te jutottál akkor az eszembe . . . Most nincs időm mindent elmondani, de meg bele is sülnénk ketten. Hanem mondd azt, hogy te vagy a Nyúl Pista, vagy a Szabó Pista, vagy akárki és akkor neked *mást* nem kell hazudnod. De ne maradj soká! — suttogta még. — Kérlek, ne maradj! Majd később mindent elmagyarázok . . .

Pista tünödve csóválgatta a fejét, végül beleegyezően bólintott.

— Jó, — mondta — leszek hát Szabó Pista. Gyerünk!

Az asszony kedvesen fogadta a vendéget és mosolyogva mondta:

— A férjem leirása után én bizony a Berta Pistának néztem volna magát. Szóval maga a Szabó Pista Mogyoródról? Illetőleg Szabó István, — mert ugyebár az mindegy? Ügyvéd és földbirtokos egy személyben és a Mogyoródi Takarékpénztár felügyelőbizottságának az elnöke?

Berta meghökkent. Sirits nem kevésbé. — Mit akar ez az asszony? Hisz mindezekről szó se esett eddig?

— Honnan tudja mindezt, nagyságos asszonyom? — kérdezte Berta rosszat sejtve.

— Arra felejen, kérem: maga az a Szabó István vagy nem?

— Hát . . . én . . . én volnék, — bizonytalankodott Berta hangja.

— No, ez csodálatos! — kiálltott fel Siritsné. — Hogy lehet akkor maga itt, amikor már meghalt? Mert az a bizonyos Szabó István, aki ügyvéd, földbirtokos és felügyelőbizottsági elnök *volt* Mogyoródon, amint itt a Pesti Hirlap gyászjelentéséből olvashatják: meghalt! Holnap lesz a temetése.

És elébük tolta az ujságot.

— Ha . . . m. Szabó ur, sieszen . . . az . . . ha még részt akar venni a saját temetésén! — tette hozzá hamis mosollyal.

Sirits Bandi se élő, se holt nem volt. Kétségbeesetten forgatta a szemét és imára-kulcsolta a kezét. Berta pedig megvakarta a fejét.

— Az áldóját! — fohászkodott, a gyászjelentésre bámulva. — No, most másszunk ki ebből a slamasztikából, vén lókötő? — mondta aztán kedélyesre forditani a helyzetet.

— Tehát mégiscsak maga a Berta! — diadalmaskodott most az asszony. — Sejtettem én ezt már az első pillanatban, amikor meglátta. Ó, a férjem kitünően le tudja festeni az embereket egy pár szóval és magának különben is olyan jellegzetes álla van.

— Állam? — lepödött meg Berta.

— De én most már arra volnék kiváncsi, hogy ki lakik a Bognár-utca 16-os számu házban és mire volt jó ez a nagy csürés-csavarás? Remélem, Bandikám, — fordult a férjéhez — hogy most, amikor a hazug emberről szóló összes példabeszédek olyan fényesen beigazolódtak be fogod vallani az igazat.

— Hát pajtás, — biztatta Berta is Siritset — itt már nincs mit hátra: ki a farbával! . . . Én különben is megyek, csak épen látni akartalak. — mondta Sirits előszobai könyörgő emlékezve.

— Kérlek . . . kérlek, ezt te is meghallgathatod, — felelte Sirits Bandi feszengve és becsületesen meggyónta Liszkánál tett látogatását.

— Csak azért hazudtam, — magyarázta a feleségének — mert ha nőről van szó, te sose hiszed el az igazat, olyan féltékeny vagy . . . És én nem is tudok hazudni mindjárt meglátszik rajtam . . . Csak az könnyitette meg a dolgomat délben, hogy a nagy drukkban eszembe jutott a te patkószöggel kivert állad, — fejezte be vallomását és egy nagyot sóhajtott.

Berta sértődötten nyult az állához.

— Patkószöggel? . . . Ezt még sose mondta nekem senki . . . .

De nem folytathatta méltatlankodását, mert Siritsné vette át a szót.

— No, csak ne sóhajts mindjárt, még nincsen vége a táncnak! Tudod-e, hogy mi következik most? Még ma délután fölkeresem Liszkát és — meghivom vacsorára. Hadd lássad, hogy nem vagyok féltékeny! . . . És magát is meghivom, kedves Berta. Remélem, itt marad?

Berta két ujját a gallérja és a nyaka közé dugta és nagy elszántsággal dörögte rozsdás hangján:

— Tudja, nagyságos asszonyom, ha bizonyos volnék abban, hogy a cimborámnak nincs több vaj a fején! . . . De az igazat megvallva, nem szivelem a családi jeleneteket és Bandi amugy is arra kért, hogy ne maradjak soká.

Siritsné fölkacagott.

— No, nagy kópé maga! — mondta. — De azért csak maradjon, hiszen én is csak arról a bizonyos vajról szeretnék meggyőződni a vacsoránál . . .

— Akkor jó! Azt lehet, — mondta Sirits Bandi most már megkönnyebbülten és nagyott csuklott. — Azt lehet! . . . Arról a vajról, ami nincs . . . És most már maradhatsz, cimbora . . . most már nem gilt az a dolog, hiszen már tulestem a bajon: maradhatsz!

És visszanyomta barátját a karosszékbe.

Nemzetek.

1.

Két utas.

Tegnap diplomata barátommal vacsoráztam. Ő nagyméltósága remek hangulatban volt. Különben is nagyon tréfás ember. Tőle hallottam egy pár olyan mókát, amely a diplomaták közt kering. Miről tréfálhatnak ők? Nemzetekről.

Itt van például a két utas története. Egy barna úr utazik a vasuton. Egyik állomáson beszáll hozzá egy szőke. Néma fejbólintással üdvözlik egymást. Aztán egy félóráig szótlanul bámulnak ki az ablakon. Akkor egyszerre a szőke ránéz a barnára és megszólal:

— Uram, ön olasz.

— Csakugyan az vagyok, — szól meglepetve a másik, — honnan tudja?

— Induktiv uton állapitottam meg. Azt első pillantásra látni, hogy nem balkáni. De azonfelül ön kinézett az ablakon és érdeklődött a táj iránt, tehát nem angol. Nem szólitott meg az első pillanatban, tehát nem francia. A gallérját nem tette le, tehát nem német. A lábát nem rakta a szemközti ülésre, tehát nem amerikai. Nem iszik uti butykosból whiskyt, tehát se nem norvég, se nem svéd. Nem szegényesen van öltözve, tehát nem orosz. Nem tulszines a nyakkendője, tehát nem spanyol. Nem viselkedik minden ok nélkül izgatottan, tehát nem portugál. Egy negyedóra alatt csak egy cigarettát szivott el, tehát nem török. Nem igyekezett franciának látszani, tehát nem belga. A fejbólintásomat udvariasan viszonozta, tehát nem cseh. Egy negyedóra alatt nem fogadott nekem életre szóló barátságot, tehát nem lengyel. Üzletet sem ajánlott, tehát nem görög. Zoknit hord, nem hosszu harisnyát, tehát nem osztrák. Egy negyedóra alatt nem evett semmit, tehát nem dán. Mikor az előbb fütyörészett magában, megfigyeltem, hogy nem hamisan fütyült, tehát nem holland. Mi lehet egyéb? Olasz.

— Pardon, attól még magyar is lehettem volna.

— Ki van zárva. Már egy negyedórája ülünk itt és még mindig nem magyarázta meg, hogy Magyarország kétharmadrészét elvették.

2.

Légy a sörben.

Bocsánatot kérek, ha ez a történet nem éppen gusztusos. Arról van szó, hogy mit csinálnak a különböző nemzetek fiai, ha légy esik a sörükbe.

Az angol int a pincérnek és elviteti a sört.

A francia a tulajdonost hivatja és óriási botrányt csap.

A német belenyul a sörbe, kiveszi a legyet, eldobja, majd megtörli a kezét és kis habozás után mégsem issza meg a sört.

A román is kiveszi, de nem törli meg a kezét, a legyet az abroszra teszi és a sört jóizüen megissza.

A kinai is megissza a sört, de olyan fukar, hogy a legyet előbb gondosan kinyomkodja.

3.

Egy, kettő, három.

Ennek a tréfának az eredete igen régi. De elmesélem mégis, mert most a modern kor és külpolitika igényeinek megfelelően meg van fejelve. Azt mondja, hogy:

— Egy angol: gentleman. Két angol: sportmérközés. Három angol: gyarmat.

— Egy francia: udvarias ember. Két francia: két politikai párt. Három francia: tüntetés.

— Egy német: professzor. Két német: egyesület. Három német: Deutschland, Deutschland über alles.

— Egy olasz: tenorista. Két olasz: két emigráns. Három olasz: forradalom.

— Egy amerikai: egy dollár. Két amerikai: ezer dollár forgalom. Három amerikai: százezer dollár haszon.

— Egy cseh: egy cseh. Két cseh: egy cseh, meg egy szlovák. Három cseh: egy cseh, egy szlovák, meg egy német.

— Egy spanyol: grand. Két spanyol: két grand. Három spanyol: egy grandjuk sincs.

— Egy örmény: három görög.

— Egy magyar: antiszemita. Két magyar: egy antiszemita, meg egy zsidó. Három magyar: kompromisszum.

4.

Legenda a kecskéről.

Egy határkiigazitó bizottságnak isten háta mögötti faluban kellett kiszállnia. Olyan helyen esteledett rájuk az idő, ahol egyetlenegy parasztház állott a rengetegben. Ott kellett aludniok. Igen ám, de nem volt, csak két fekvőhely. Egy parasztágy, meg egy hely kint a kecske mellett az istállóban. Ők pedig hárman voltak: egy angol tiszt, meg egy francia tiszt, meg egy lakkcsizmás, erősen parfőmözött román tiszt. Megegyeztek tehát abban, hogy kettő az ágyban alszik, egy pedig kimegy a kecske mellé, Csakhogy ki menjen ki a kecskéhez?

A francia, mint udvarias ember feláldozta magát. Kiment. Az angol, meg a román lefeküdtek az ágyba. De alig aludtak egy félórát, visszajött a francia és felzavarta őket.

— Bocsánatot kérek, uraim, ne vegyék rossz néven, de nem birom tovább. Valami rettenetes, penetráns illat van abban a kecskeólban. Eleget kinlódtam, most már menjen ki önök közül valaki.

Rendben van. Az angol, mint méltányos és igazságszerető ember, kiment a kecskéhez. A francia meg a román lefeküdtek az ágyba. De már egy negyedóra mulva visszajött az angol.

— Szivből sajnálom, uraim, de lehetetlen kibirni. Kivánjanak tőlem akármit, csak ezt ne. Inkább öngyilkos leszek.

Mit volt mit tenni: kénytelen-kelletlen kiment a román. Az angol meg a francia lefeküdtek az ágyba. De egy perc mulva nyilott az ajtó és kétségbeesetten megjelent — a kecske.

Harsányi Zsolt.

Tardos (Krenner) Viktor meghalt.

Jellegzetesen magyar művészpálya záródott le szerdán mindörökre. Eltünt az életből egy nagy és istenáldotta tehetség, aki évtizedeken át küzdött az érvényesülésért, mig bele nem fáradt a harcba és most, ha nem is ismeretlenül, de mégis ugyszólván elfeledve dőlt sirjába és az örök feledésbe. *Tardos (Krenner) Viktor*, egyik legtehetségesebb festőművészünk, szobrászunk és drámairónk szerdán reggel *hatvanegy éves korában*, rövid szenvedés után meghalt.

Tardos (Krenner) Viktor egyike volt azoknak az univerzális tehetségeknek, amelyek manapság oly ritkák, és legfölebb csak a renaissance idején ismeretesek. Festőművésznek készült, *Lotz Károly* és *Székely Bertalan* tanitványa volt és ezen a pályáján el is ért jelentős eredményeket, söt dicsőséget is. Ő alkotta többek közt *a pannonhalmi ezredéves emlék* kupolafestményeit, az *Országház étterémének* freskóit és csak épp a legutóbb, a *Ferencrendiek templomának falfestményeit*. Egyizben a Mücsarnok Lotz-díját is elnyerte *„Megzavart fürdő“* cimü olajfestményével. Képzőművész pályájának egyik legnagyobb sikere az volt, midőn a *II. Sándor cár lovasszobrára hirdetett nemzetközi pályázaton a harmadik díjat nyerte el*. A dijnyertességgel járó megrendelést azonban elháritotta magától, mert szobortervén művészi meggyőződésével ellenkező változtatásokat kivántak.

Képzőművészi tehetségénél sokkal jelentékenyebb volt azonban irói géniusza. Harminc éves elmult már, midőn megirta *Nero anyja* cimü történelmi tragédiáját, melyet 1903-ban, két évi harc után, *Rákosi Jenő* felszólitására fogadott el a Nemzeti Szinház előadásra. Ennek a nagy és nemes, tán legértékesebb magyar történelmi drámának pályafutásával domborodik ki legélesebben Tardos (Krenner) Viktor tipikusan magyar művészsorsa.

A Nemzeti Szinház akkori igazgatósága, hat

Tardos (Krenner) Viktor festőművész és iró szivszélhüdésben meghalt.

Amikor a férj füllent.

Irta: Majthényi György.

Sirits Bandi valamelyik délben elmélázva lépett ki a Bognár-utca 16-os számu ház kapuján. Első ideáljánál volt látogatóban, akit tizenkét évvel ezelőtt feleségül akart venni, de aki — mint ez már rendesen történni szokott — máshoz ment feleségül, mivel ő abban az időben még egyáltalán nem volt olyan helyzetben, hogy családot alapithatott volna.

Liszka azóta megözvegyült, de Sirits Bandi ezt csak most tudta meg tőle, amikor tizenkét év után véletlenül találkoztak. Igen érthető tehát, hogy szivesen elbeszélgettek egymással, hiszen fiatalkori barátságuk nem mult el teljesen nyomtalanul a lelkükből és semmi megütköznivalót nem találtak azon, hogy Liszka egy percre a lakásába invitálta Bandit és Bandi egy félórácskát el is időzött nála.

Csakhogy ennek az ártatlan látogatásnak hirtelenül egészen más jelentősége lett. Mert ahogy Bandi a Bognár-utca 16-os számu ház kapuján kilépett, szembetalálta magát a feleségével, aki ötéves kis lánykájukat kézen vezetve, történetesen arra sétált.

Sirits Bandi arcáról mesterkéletlenül rítt le a zavar.

— Mi lesz most? Mi lesz most? Uristen segits! — fohászkodott magában és nem tudta, hogy mitévő legyen, mert a felesége ugyancsak féltékeny természetü volt, az igazságot nem hitte volna el és valami akármicsodás, átlátszó hazugsággal mégse rukkolhatott ki. Hogy zavarodottságát elleplezze valahogy, hirtelen lehajolt a kislányához és felkapta a levegőbe. Ezzel a kis tornászati mutatvánnyal legalább az arca pirulása kapott valami indokolható alapot.

— Node ilyet! . . . Hogy ti épen erre jártok! — mondta aztán, mosolyt kinozva az arcára.

— A varrónöt kerestük fel, akinél Bözsi dolgoztat, — felelte a felesége. — És te kinél voltál ebben a házban? Ki lakik itt?

Sirits Bandinak a szive dobogása is megállott erre a kérdésre. A gerincén valami sajátságos hideget érzett, mintha egy jégcsapott huztak volna végig rajta.

— Hogy ki? . . . Azt kérded, hogy kicsoda lakik itt? Nahát kérlek, ezt el kell mondjam, hogy milyen különös, hm! találkozásom volt, — kezdte a füllentést. — Kérlek, ahogy a biztositónál végeztem és lejövök az utcára, képzeld: belémrohan egy ember. Nagyhirtelen összeröffentünk s már gorombaságokat kezdtünk mondogatni egymásnak, amikor . . . amikor . . . hm! . . . ő is nézni kezd engem, én is nézni kezdem öt és kérlek, kisül, hogy régi cimborák vagyunk! . . . Képzeld: Berta Pista volt, régi önkéntes pajtásom, akivel annakidején Tirolban szenvedtünk meg a hazáért.

— Berta Pista volt? — ismételte a felesége. — Arról már beszéltél nekem . . .

— Igen, beszéltem hát, mert óriási jó pofa volt, Az álla olyan hepehupás volt mindig, Isten tudja, mitől, mintha patkószögekkel lett volna kiverve és egy szót se tudott németül, egy szót se! Amikor a cugsfirer azt kérdezte töle, hogy miből van a puskának az agya, azt dörögte rozsdás hangján: Das Baum! . . . És a föhadnagynak mindig igy tett jelentést: Herr Óber, ich mélde gehórzám . . . De skandálva és jó magyar hangsullyal huzta meg a szavakat, — beszélte most már könnyedén Sirits Bandi, mert azt hitte, hogy tul van a nehezén.

— Szóval: Berta itt lakik? — kérdezte ujra a felesége.

— Igen . . . Igen, már három éve Pesten van és sose találkozunk. Egészen csodálatos, ugy-e? Ha ma véletlenül belém nem tapos, ki tudja, mikor találkoztunk volna!

— Nös az az ember? Mi a foglalkozása? — vallatta Bandit az asszonya tovább.

— Nötlen! — vágta rá keményen a feleletet, a felesége féltékenységére gondolva. De egy pillanat mulva már jobbnak látta, ha nösnek mondja pajtását. — Azaz nem is . . . Persze, persze! Hiszen két gyereke van! Na, hogy én milyen szórakozott vagyok . . . De a családja valahol megszállott területen van most az anyósánál.

— No és a foglalkozása? — ismételte konokul az asszony.

— Azt hiszem . .. Azt hiszem, — habozott Sirits, mert már nagyon belekeveredett a hazudozásba és nem mert több felelősséget magára vállalni a kuruc asszonykával szemben. Hiszen még a kapanyél is elsül, — mondják és Berta is elökerülhet, akkor aztán nagy baj lenne, ha nem stimmelnének a dolgok! — Azt hiszem, sokat próbált ember az öreg, — mondta végre némi töprengés után. — Most valami banknak az ügyésze, de volt tőzsdebizományos is a konjunktura idején.

A felesége ugy látszott, megelégedett ennyivel, mert nem faggatta tovább és más dolgokról beszélgetve mentek haza.

Ebéd után Bandi kiment az előszobába, mert a kint függő kabátjában hagyta volt az ujságot. És ekkor az előszoba üvegajtaja előtt egy embert látott álldogálni, aki ép a villamoscsengő gombját kereste. Bandi az ajtóhoz ment és kinyitotta, hogy megkérdezze az illetőtől: kit keres? De ijedtében majd megkövült, Berta állott előtte, Berta Pista, akit önkéntes kora óta nem látott.

— Szervusz cimbora! Csakhogy rádtaláltam! — menydörögte Pista és megölelte a lábán is lig álló Sirits Bandit. — Azt gondoltam, ha már egyszer fölkeveredtem ebbe a büdös Pestbe, hát megnézlek, vén lókötő!

Sirits egyelőre csak a kezével integetett, hogy csititsa Berta hangját s amikor végre megjött a szava, ugy nyögdécselt, mintha félholt volna.

— Jaj, fiam . . . Jaj, édes cim-cimborám . . . de rossz-rosszkor jöttél! — hebegte nagy kinnal.

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZA FALFESTMÉNYEI
SZÜRET
KRENNER VIKTOR FESTMÉNYE

177

Művészet 1902.

némi atyafiságot tart majd ezzel az első kis jövevénynyel. Még kevésbbé tudjuk, minő lesz az új növény virága, gyümölcse. De az bizonyos, hogy vissza fogja tükrözni ennek a magyar televényföldnek sajátságait, hogy olyan virág lesz, a milyen csak ezen az egy talajon teremhet.

III

Röviden vázoltuk, mi okozta a külföldön is, hazánkban is az újítók elszakadását az akadémikusoktól. Azt is: miféle célok lelkesítik odakünn és itthon az elszakadtakat. Azt is, hogy miképpen fogadta törekvéseiket odakünn és itthon a közönség, a kritika. És most utalunk arra a feltünő hasonlatosságra, a mely a külföldi és a hazai művészek e kettéválása közt félre nem ismerhető. Látjuk, hogy nálunk jóformán szóról-szóra ugyanaz történt, a mi a külföldön. Hogy tehát a „szecesszió"-nak és a „magyar stilus"-nak (a közkeletű elnevezést használjuk) az eredete ugyanaz. És hasonló, sőt közös a sorsuk is, a mely eddigi rövid pályafutásukon kisérte. Az tehát, a mit általában szecessziós stilustörekvésnek szoktak mondani, eredetében, lényegében és hatásában azonos azzal, a mit általában magyar stilustörekvésnek szoktak mondani. Ez az állítás talán bántja azokat, a kik a szecesszió szóval jelölik meg a sületlenségeket és bolondériákat. A szónak ily értelmezése ellen tiltakoznunk kell. S talán nem is irtuk volna le e cikkben egyetlen egyszer sem a szecesszió szót, ha nem foglalkoznánk ezzel a kérdéssel éppen a „szecessziós stilus" hivatalos száműzése kapcsán. Kevésbbé adhat félreértésre ürügyet, ha a fönt vázoltak alapján azt mondjuk, hogy a magyar művészek stilustörekvése lényegében azonos a külföldi művészek modern törekvésével. Hogy tehát ezek fedik egymást és éppen nem állíthatók egymással szembe.

Ebből több rendbeli következtetést vonhatunk.

Első sorban megállapíthatjuk, hogy szemtanúi vagyunk egy egyetemes, egész Európára kiterjedő új művészeti törekvésnek, a mely az összes kulturállamokban lényegileg azonos. Mindenütt hadat üzentek az újítók az akadémikus doktrináknak, mindenütt felszabadítják magukat a műtörténeti stílusoktól, s mindenütt egyéniségük szabad kifejlesztésére törekszenek.

Másodszor megállapíthatjuk, hogy ez az egyetemes újítási törekvés egyes országokban nemzeti stílusnak ad létet. Azáltal, hogy a művészek fölszabadulnak a rájuk nézve immár elavult stílusok formáitól, teljes szabadságban követhetik művészi egyéniségük impulzusait s juttathatják érvényre egyéni vérmérsékűket, faji, nemzeti jellegüket. Ez a nemzeti vonás hol erősebben, hol gyengébben bizonyos megkülömböztethető nemzeti izt ad legkiválóbb műveiknek. Hazánkban kiválóan erős nyomatékkal törekszenek erre az újítók, a mi erősen kifejlett nemzeti érzésünkre vezethető vissza.

Harmadszor konstatálhatjuk annak a műtörténeti jelenségnek szemünk láttára való ismétlődését, hogy egy egyetemes művészeti törekvés, bárhonnan eredt légyen is, idővel nemzetek, illetve népfajok szerint differenciálódik. Emlékeztetünk arra, hogy a renaissance-törekvések, a melyek Olaszországból eredtek, gyorsan elterjedtek egész Európában, szoros kapcsolatban álltak a kor szellemével, de aztán nemzeti szint öltöttek magukra, például Németországban, Franciaországban, Németalföldön stb. A modern művészet új törekvései is szétjeláradtak egész Európában, a szellemi élet sok terén, különösen az irodalomban temérdek analógiát mutatnak fel s kapcsolatban vannak a kor szellemével. Viszont a mily egységes ez új törekvések lényege egész Európában, olyannyira megérezni a legkitünőbb műveken a fajbeli különbséget. Így például más a szine a modern belga, más a modern angol és német műiparnak.

Negyedszer megállapíthatjuk, hogy az új törekvések éppen fent vázolt lényegüknél fogva felette kedveznek a faji, nemzeti stílus alakulásának, sőt szükségszerűen erre vezetnek, ha nagytehetségű művészek híjján vagy külső gátló körülmények folytán el nem szikkadnak. Az új törekvések ugyanis egyenest a maga egyéniségének szabad és őszinte kifejlesztésére és visszatükrözésére utalják a művészt, s ha ez geniális képviselője a fajának, úgy önkénytelenül is a maga fajbeli jellemvonásait olvasztja művébe. A mi a geniális művészek egész sorának munkáin rokonvonás, azt bizvást a nemzeti stílus hordozójának, jellemző elemének tekinthetjük.

Végre megállapíthatjuk azt is, hogy a magyar művészet még sohasem volt a mainál kedvezőbb helyzetben egy magyar stílus első akcentusainak kialakítására, s hogy e részben még kedvezőbb a helyzete a többi nemzeténél. Mert először is csekély jelentőségű a műtörténeti tradiciója, tehát könnyebben térhet át új ösvényekre, másodszor pedig a mult művészeti áramlatainak egyike sem biztositott, sőt követelt akkora művészi szabadságot, mint azok a törekvések, a melyek most keltek szárnyra Európa-szerte.

Egyet nem szabad felednünk: a művészetet művészek csinálják, még pedig a nagy művészek. Hiába prédikálják a teoretikusok úton-útfélen a legszebb, legbiztatóbb elméletet: nagy művészi események csak nagy művészektől várhatók. A fent elmondottak minden sorába bele kell igtatnunk ezt a főfeltételt. A teória itt ugyan nem ér egy fabatkát sem. Papiroson nem lehet stílust teremteni. Az íróasztal mellől nem lehet művészeti irányokat diktálni. Hiábavaló, meddő munka volna próféciákat komponálni. Ettől ugyan óvakodunk. A mit eddig leírtunk: egy sor ténynek a megállapítása. S e tények kapcsán vizsgálat alá vettük azt a kérdést, hogy miféle összefüggésben van a „szecessziós stílus" a „magyar stílussal". Választ igyekeztünk adni erre a kérdésre, de korántsem azért, hogy esetleg ezt vagy azt a törekvést szuggeráljuk valamely művésznek. A legnagyobb botlást követné el az a festő, szobrász, épitész, a ki nem a maga egyéniségéből meritené művészete minden elemét, hanem a betűtől várná a malasztot.

Egészen másmilyen cél és alkalom bírt minket e vázlatos sorok megirására. Az alkalom az, hogy a magyar parlament nem régiben a címbe irt kérdéssel foglalkozott s aláírta azt a véleményt, hogy ki kell zárni Magyarországból a „szecessziós stílust", mint a mely merőn különbözik a „magyar stílustól". Viszont

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZA FALFESTMÉNYEI
ARATÁS
KRENNER VIKTOR FESTMÉNYE

megengedtetett, hogy „a magyar stílus tekintetében föllendülés legyen". E rendszabályok pedig azért szükségesek, mert „igen gyakran a magyar stílus neve alatt a szecessziós stílussal találkozunk" és mert az előadó miniszter ízlésének „ezen szecessziós stílus nem felel meg". Íme az alkalom, a mely minket e kérdés megvizsgálására kényszeritett. Kényszeritett azért, mert az imént idézett véleményt helyeselte a mi képviselőházunk s tehát ez bizonyos fokig zsinórmértékül fog szolgálni a művészeti ügyek állami kezelésénél, a kormány művészeti politikájánál. Ennek a művészeti folyóiratnak pedig kötelessége egy ily fontos határozatot minden oldalról megvizsgálni, mert nem lehet közömbös nekünk, hogy magasabb rendű művészeti érdekek egy esetleges fogalomzavar folytán rövidülést szenvedjenek.

Célunk tehát az volt, hogy tények kapcsán vizsgáljuk meg ezt a programmszerű nyilatkozatot s keresvén az igazságot: ügyeljünk arra, hogy valamely újszerű, magyaros ízű műre ne ragasszák hivatalosan egy rosszul értelmezett jelszó kórházi piros céduláját. A cikkünk elején idézett beszédből látjuk, hogy minő fogalomzavar támadt már is e két terminus technikus szembeállításából. Attól tartunk, hogy ha majd hivatalosan szembeállítanak egy „szecessziós“ művet egy „magyar stílusú“-val, ez a zavar csak növekedni fog. Kötve hiszszük ugyanis, hogy sikerülni fog egy oly hivatalos anya-mikrometert beszerezni, a melylyel majd meg lehet állapítani a „szecessziós stílus“ és a „magyar stílus“ közt hirdetett különbözetet s a távolságot, a mely két ilyfajta művet egymástól elválaszt. Az ily tévedések, ha széleskörű művészeti intézkedéseknek szolgálnak zsinórmértékéül, temérdek bajt hozhatnak művészetünkre, a mit bizonyára senki sem óhajt őszintébben elkerülni, mint a resszortminiszter.

Lyka Károly

Nálunk nincs „Harlem”

Harlemi állapot uralkodik a mi lépcsőházunkban, írta a Napló március 8-i számában. Az id. Kovács Béla tollából született írásra szeretnék reagálni.

Sajnálom, hogy ő is azok közé tartozik, akik nem engedik be a csótányirtó szakembert a lakásba.

Kovács úr leveléből kitűnik, hogy nem rendelkezik kellő információval, így levele megtéveszthet az olvasót. A városi tisztiorvosnő nyilván nem a lépcsőház takarításáért lett kihíva, hanem azért, hogy adjon segítséget ahhoz, hogy valamennyi lakó beengedje lakásába az irtást végző szakembert, s az esetleges járványveszély megelőzésére hívtuk fel a figyelmét. Gondolom, Kovács úr is tisztában van azzal, hogy a lakásokban a csótányirtás a lakók feladata, s a lépcsőházi takarítás is, mert akkor nem lesz a fertőzés melegágya a lépcsőház, mint ahogy ezt levelében írja. Nem felel meg a valóságnak Kovács úr azon állítása, hogy a csótányirtó szakember felületesen végzi a munkáját. Az irtást becsületesen elvégezte, még azokban a lakásokban is, ahol nem tudtak fizetni. Információim szerint kb. 2 éve van rendszeres csótányirtás, és Kovács úr egyetlenegyszer sem beszélt a csótányirtó szakemberrel, így nem is tudhatja, milyen vegyszerrel végzi az irtást.

A tiszta, jóérzésű lakók azért harcolnak, hogy a házuk, környezetük rendes legyen, és ne kelljen a csótányokkal együtt élni. Bízom abban, hogy ezzel Kovács úr is egyetért, és a jövőben ezt a törekvést támogatni fogja.

Ruzsinszky Imre
Balatonfüred, Köztársaság u.

A feszülő indulatok

Fenti című cikk sajnos tárgyi tévedéseket tartalmaz. Nem fórumot tartottunk, hanem nyilvános testületi ülést. A testületet azért választotta a falu, hogy helyettük, megbízásukból döntsön. Ha minden döntésnél meg kellene hallgatni a falu véleményét, ugyancsak lelassulna a közigazgatás. Képviselő-testületünk mindenkor felvállalja döntéseiért a felelősséget.

Sajnálattal kellett ismételten megállapítanom, hogy egy elhangzott konkrét szövegről az újságíróval nem ugyanazt értjük. Ez lehet az én hibám is. A polgármester fényképe alá írt szöveg menet közben megváltoztatott véleményt sugall. Pedig később ő idéz egy hozzászólót, aki állítja, hogy már egy évvel korábban kerestük a megoldást a fogorvosi ellátás javítására. Takács Lajos litéri lakos telefonon hívott fel, és felháborodva közölte, hogy ő ilyen értelmű nyilatkozatot nem adott, a testületi ülésen sem mondta a cikk írója által leírtakat. De nem erről akartam írni, hanem a feszülő indulatok egyik indítékáról.

A cikk azt sugallja, hogy dr. Horváth Balázs és a polgármester közötti ellentét szüli ezt a helyzetet. Mindketten több esetben kijelentettük, hogy miközöttünk nincs ilyen ellentét. Nem így áll a helyzet dr. Horváth Balázsnéval, a háziorvos feleségével, de ennek megértéséhez egy kicsit vissza kell menni az 1990. évi választásokig, ahol is indult az önkormányzati választásokon mint polgármester- és képviselőjelölt. Litér választásra jogosult polgárai igye-

MŰSZAKI HÁZTARTÁSI RUHÁZATI BÁZIS KOMFORT

SAMSUNG
51 cm tv
- 40 programhely
- sleeptimer
- távirányító

~~52 900 Ft~~
46 900 Ft

IGNIS
mikrohullámú sütő
- mechanikus kezelőszervek
- 19 l nettó térfogat
- 28 cm átmérő forgótányér

~~24 900 Ft~~
18 950 Ft

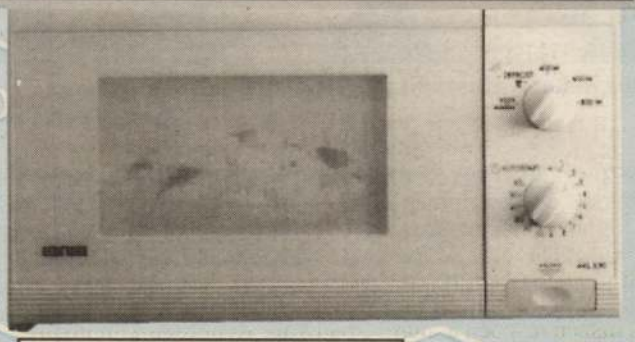

PHILIPS
videomagnó
- 2 fejes kivitel
- Quick start
- HQ felvétel zajtörlővel
- 42 programhely

~~41 900 Ft~~
35 900 Ft

ZELNER
porszívó
- 1000 W teljesítmény
- automatikus kábelfelcsévélés
- telítettségjelző

~~15 900 Ft~~
12 900 Ft

Ha veszprémi, tapolcai, ajkai műszaki áruházunkban Zanussi beépíthető tűzhelyet és elektromos főzőlapot együtt vásárol, ajándékba egy beépíthető szagelszívót kap

ZANUSSI
240 l hűtőgép
- 19 l fagyasztóval

~~41 900 Ft~~
31 900 Ft

ZANUSSI
310 l fagyasztóláda
- dupla szigeteléssel

~~59 900 Ft~~
46 900 Ft

ZANUSSI
260 l kombinált hűtőgép
- 75 l fagyasztóval

~~55 900 Ft~~
45 900 Ft

MŰSZAKI ÁRUHÁZAK: ***VESZPRÉM***, Kossuth u. 6. 88/428-200, ***AJKA***, Szabadság tér 4. 88/311-737, ***PÁPA***, Kossuth u. 23. 89/324-005, ***TAPOLCA***, Fő tér 4. 87/411-213, ***VÁRPALOTA***, Szt. István u. 24. 88/372-191

BALATONALMÁDIBAN IS, Fórum iparcikkosztályán 88/338-905

(187765/1H)B

A gannai kézműves házaspár

Tardos Réka Pápára ment először vásározni, 1991-ben. Kirakta a cserepeit, s ahogy kell, jöttek a vevők. Valamennyien üres kézzel távoztak: az asszony beszélte le őket a maga formálta, maga égette kerámiákról, mondván, ezek még nem igazán olyanok, amilyeneket ő készíteni szeretett volna...

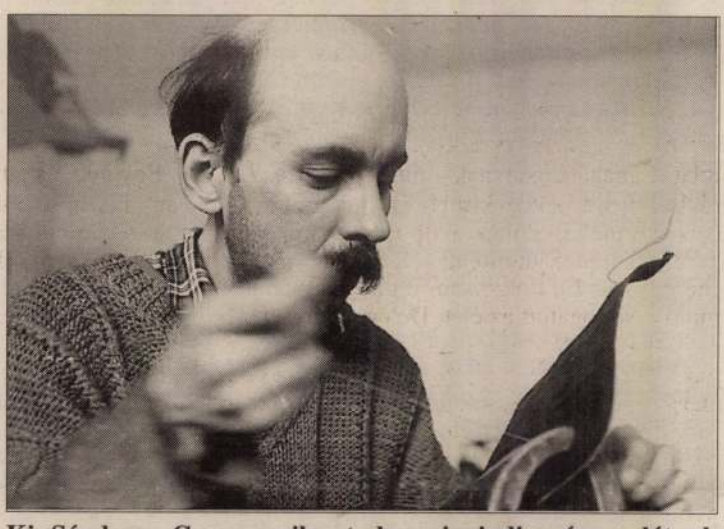

Kis Sándor: – Gyere, amikor tudsz, mi mindig szívesen látunk

Ganna

A Bakonyalja Népművészeti Egyesület alakuló ülésén találkoztam először velük. A férjet, *Kis Sándor* bőrművest a vezetőségbe választották, Rékát is jelölték, de ő inkább visszalépett.

Tardos Réka: – Huszadiknak lenni nem igazán érdemes

Fotó: Áfrány Gábor

Az asszony vállán egy jó szagú, mélybarna, domblormintás bőrtáska lógott, a férfi magasra csúszott homloka alól közvetlen szóval nyugtázta a hírlapíró érdeklődését. Nem volt ez több öt mondatnál, mégis fontosabbnak tűnt akármely cirádás meghívókártya ceremóniás átadásánál: „Gyere, amikor tudsz, mi mindig szívesen látunk."

Ganna gyerekkorom kedvelt biciklizőcélpontja. Az Esterházyak számtalanszor megcsodált, klasszicista sírtemploma most, a csöpörgő télutóban koszlottnak tűnik, mintha megérdemelne egy alapos tatarozást. Át a Bittva hídján, amiről mesélik, hogy ez új találmány. Régen csak akkor vertek itt átkelőt, amikor grófot temettek, különben meg a patak kettévágta az amúgy is zsákfalut.

A tornácos paraszthéz előtt két eperfa. A gondos, szorgalmas, rendszerető svábok pontosan tudják, hogy ezeket évente kell ifjítani, csak attól maradnak meg szép gömbölyű koronájúnak. A pesti férj és az ajkai születésű asszony négy éve költözött ide a fővárosból, s a panelerdő nem tanította meg őket fát metszeni. Az első évben a két fa kétnapos munkát jelentett Sándornak, ma már két óra alatt végez. Szokja a cigány a szántást, de a lélek még berzenkedik: máig csonkolásnak érzik a minden évi megújítást.

Mennek, ha vásár, ha kiállítás van valahol, mennek tanítani Győrbe, a Kovács Margit Kézműves Szakmunkásképzőbe, mennek, mennek, de mindig visszatérnek. Több ez már a puszta tulajdonlásnál. Ez már a valahová tartozás. Gannainak lenni – s erre már rájöttek az elmúlt négy esztendő alatt – emberhez méltó feladat. Egyik legnagyobb vágyuk, hogy ennek egyszer oly módon tudjanak megfelelni, ami majd az ittenieknek is tetszik.

Sándor

a szerszámait mutatja, magyarázza, mi mire való. Ezzel hasít, amazzal vékonyít, emitt varr, amott fon. Bőröket tapintat velem, nem féltékeny a tudására, bármit elmagyaráz. Említi, mekkora kanyarokba sodorta őt az alig több mint három évtized, mire nyugalomra lelt ezen a fonó-varró alkalmatosságon. Réka közbenevet, s elárulják: szó sincs itt bávatag üldögélésről! A nyugalom nem így értendő. Hanem hogy ha a férfi hetekre kivonul a ház mögé, mert éppen rézöntéssel kísérletezik, s abba belebukik, akkor azt nyugodt szívvel megtehesse. Így persze sohasem lesz majd kacsalábon forgójuk, de legalább élnek.

A hajdani elektrotechnikus nem találta meg önmagát a vezetékek, ohmok, kvadrátok világában. Véletlenül keveredett le főiskolásként a baranyai Lukafára, ahol *Terényi Gyöngyi* adott a kezébe először bőrt, s ezzel meghatározta a fiatalember helyét a világban. Tanulta a technikát, aztán nekilátott megtanulni azt a szellemiséget is, ami nélkül a legragyogóbb technika sem ér semmit. Végül döntött: használati tárgyakat és csakis azt fog készíteni, tehát nem művész, csak egyszerűen bőrműves lesz. Pakknyi pénztárca, szütyő vár tehát most eladásra, a pesti táncháztalálkozón mindegyik új gazdára lel.

Réka

sem egy könnyű eset. Debrecenben érettségizett, s máig nem tudja, hogy miért is vette a fejébe, hogy olyan mestert keressen magának, aki majd a fazekasságba beavatja őt. Az Őrség szélén, Szentgyörgyvölgyön ülhetett fel először korongra *Csótár Rezsőnél*, s bár azóta az összes elképzelhető korongozást megismerte, ma is olyan lábbal hajtós, balos készsége van, amit csak ott, az Őrségben használtak a fazekasok, korsósok, tálasok. Amikor már megtanulta a fogásokat, hátat fordított az agyagnak, s ment „rendes szakmát" szerezni. Tanító lett, hogy néhány év után rádöbbenjen: bármennyire is apró a keze, a hideg, nedves agyag mágnes is egyben, ami visszavonzza őt a korongpadra. Csakhogy ki kellett még találnia önmagát, mert nem akart huszadik fazekas lenni egy vásáron vagy egy kiállításon, mert huszadiknak lenni nem igazán érdemes.

Réka ma fekete kerámiát készít. A Szekszárdról „konyhakészen" vásárolt, nagyon jó minőségű agyagból avar kort idéző edényt korongol, karcolással rótt geometriákkal megdíszíti azt, majd ha összegyűlik egy kemencére való, kiégeti a máztalan, de akár tükörfényesre is fölpolírozott, s így mázas hatású tárgyat. Az égetést a Sándor építette kemencében fával végzi, s mivel ezen a kemencén nincsen műszer, a megfelelő hőmérsékletet csak abból tudja megállapítani, hogy figyeli az átizzás színét. Nappal ezt nem lehet látni, hát éjszaka égetnek. Amikor elérkezik az idő, a kemencét légmentesen lefojtják, s a benne égetett fakéreg és gumi füstje huszonnégy óra alatt átjárja az agyag pórusait. A füstben lévő korom (ami szén) adja ki a fekete színt.

A kiégetett tárgyakat megtisztogatják a tűz nyomaitól, és már vihetik is a vásárra, azaz: semmi utólagos beavatkozás. Mások, akik szintén fekete kerámiákkal foglalkoznak, az égetést követően pepecselik mélyfeketére a többnyire sötétbarna színt nyert árut.

A szakmai ismeretek terén szerzett alapképzést követően Réka palackjaira terelődik a szó. A rajtuk látható mintákról a perui Nazca-képek jutnak az eszembe. Mint kiderül, ez nem is olyan rossz megközelítés. A vidám „sámán"-figura dél-amerikai motívum szabad átköltése. A világ kulturális egységére terelődik a beszélgetés, s közösen kiókumláljuk: Gannán, egy sváb faluban, magyar emberek részint avar, azaz kárpát-medencei eleink formáit, részint rég holt népek motívumait teremtik újjá a huszadik század legvégén. Hát mi ez, ha nem izgalmas vállalás?!

Csakhogy

Kis Sándorban és Tardos Rékában valahol mégsem ez a legérdekesebb. Hanem az a szelíd igyekezet, ahogy ennek a zsákfalunak sajátos világát magukba szívják, mint lefojtott kemence kormát az agyag. Kacskaringós utak vezettek el Gannára, ahol az emberként élés lehetőségét találták meg. Sándornak ismeretlen fogalom volt, hogy mit is jelent a szó: földi, meg hogy szomszéd. Ismeretlen volt a hólapát, a balta, a téli tüzelő beszerzésének kényszere és a kertben termelhető vetemény élménye. Ma már látják és vállalják a szépségeket és nehézségeket úgy, ahogyan azt a helyben felnőtt, azokba beleszületett ember soha nem láthatja. Ők ugyanis egyszerre tudják kintről és bentről is megélni a falu történeteit.

A kérdés csupán az: kíváncsi lesz-e rájuk valaha is annyira ez a település, hogy nem csak felületesen, de valójukban is meg akarják őket ismerni? A gannaiak elfogadják-e azt, hogy ez a „gyüttment" házaspár a maga – szintén érdekvezérelt – szokásaival alkalmasint olyan értékeket is hozott a faluba, amelyek – mint más, azóta már elhíresült településeinken – az egész közösség hasznára válhatnak? (Réka most a kultúrházat is viszi, s annak érdekében, hogy ezt magas szinten művelhesse, főiskolára jár.)

Belső igényességük, amit az agyaggal, bőrrel való állandó küzdelmük örökösen magas hőfokon tart, azt követeli tőlük, hogy amit adhatnak, az a legjobb legyen. Remélem és bízom abban, hogy életük beteljesítéséhez véglegesnek választott otthonukban segítő kezekre és őket biztató jó emberekre találnak.

Üveges Sándor

Az UNITAS-COOP Kereskedelmi Rt. tapolca-kamocsatelepi raktárából értékesítésre ajánlja

- hűtő- és fagylaltgép-,
- villanyszerelési,
- vízvezeték-szerelési és
- autóalkatrész anyagkészletét

Érdeklődni: Tapolca-Kamocsa ipari raktárban (187319/1H)

PADLÓSZŐNYEG DISZKONT

(Veszprém, Budapest u. 45.)
Műanyagosüzlettel szemben
VÉGKIÁRUSÍTÁS
50–60%
engedmény
Ingyenes házhoz szállítás!
Szőnyegszegést vállalunk
Nyitva: 9–18 óráig, szombat: 9–12 óráig
Telefon: 88/323-277
(187103/1H)A

Áprilisi akció a REIN termékcsaládból!

MOST MÉG TAVALYI ÁRON!

Háztartási vegyi áruk:	textilöblítő,	4 l-es	237 Ft
	textilöblítő,	2 l-es	138 Ft
	mosogatószer,	1 l-es	143 Ft
	mosogatószer,	2 l-es	229 Ft
	habfürdők:	1 l-es	154 Ft
		2 l-es	244 Ft
	folyékony szappanok:	1 l-es	151 Ft
	adagolófejes	0,5 l-es	208 Ft
	autósampon	1 l-es	164 Ft
	mosóporok	2,4 kg-os	379 Ft-tól 449 Ft-ig
	– 100-as papírzsebkendő		83 Ft
	– 4 tekercses eü. papír AKCIÓ!		75 Ft
	– 8-as eü. papír		165 Ft

RENDKÍVÜL OLCSÓ ÁRON ÜDÍTŐK, SZÖRPÖK!

Várjuk kedves vásárlóinkat: Veszprém, Damjanich u. 4.
Veszprém, Halle u. 9.
Veszprém, Tüzér u. 55.
Balatonfüred, Fürdő u. 15.
(187703/1H)A

1969 FEB 22

Élet és Irodalom

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

keresett, tehát egyben kereső) volt, miért nem volt piaca Stendhalnak. és miért kellett könyveinek a szerző halála után jó negyven évig várniok, amíg a Balzac-könyvek mellé sorakozhattak. Miért nem találkozott Stendhal kínálata a korabeli fórumok keresletével? Érthető lenne, ha ugyanebben az időben nem lettek volna keresett árucikkek Balzac és Merimée művei. De azok keresettek voltak. Az ilyen példákat alighanem a végtelenségig szaporíthatnók. De most nem az ilyen nehezen magyarázható irodalom-piaci jelenségekről akarunk beszélni, hanem azokról a nagyon is magyarázhatókról, amikor az írói kínálatnak nincs piaci kereslete, noha az író a fórumok számára ír. Tehát azokról a művekről van szó, amelyek meglevő szükségletet elégítenének ki, vagy kellő pillanatban új szükségleteket ébresztenének, ha eljuthatnának a nagyközönséghez, de a sokféle fórum között nem akad olyan, amelyik közvetítené a kínálatot a kereslethez.

A fórumoknak ugyanis profiljuk van. Nem elegendő, hogy a mű alkalmas az esztétikai szükséglet kielégítésére, még az is szükséges, hogy megfeleljen valamelyik fórum sajátos profiljának.

Világos, hogy egy hőskölteményt nem lehet eladni egy kabarénak, egy szociográfiai tanulmány nem cikk egy operettszínház számára, és egy filmforgatókönyvet is csak akkor hajlandó átvenni egy könyvkiadó, ha egyéb okokból nem mondhat nemet a szerzőnek. Ezek a profilok ésszerűek és szükségszerűek. Az is természetes, hogy

ből
profi
játél
igye
dió,
kisz
első
maradandó igényűek,
ségük van az irodalomban nélkülözhetetlen könyvbeli megjelenéshez.

Az ügynököknek azonban nincsen igazuk. Néhai *Lukács úr*, a két háború közötti idő könyveladásának feledhetetlen alakja, ez a közel kétszáz kilós könyveladó tehetség mondta a szakmában szállóigeként fennmaradt igazságot: „A könyveket nem veszik, a könyveket el kell adni". — Manapság az a nagy különbség, hogy a könyveket veszik *is*, de csak azokat, amelyeknek piaci keresletvolta kétségtelen. Ezekhez azonban már nem is kell ügynök, terjednek maguktól is. Az ügynök művészete, hogy elterjessze azt, amit még nem vett észre a nagyközönség. Az azután igaz, hogy az ügynöknek szüksége lenne a megfelelő propagandára. A sajtó, rádió és a tévé irodalmi propagandamunkáját össze kellene hangolni a könyvterjesztés ügynöki munkájával. Ehhez pedig az kellene, hogy a kritika végre tudomásul vegye legfőbb feladatát: agitálni a könyvek mellett, gusztust csinálni a könyvekre, szeretni és népszerűsíteni az élő magyar irodalmat. Talán még azt is megkockáztathatjuk, hogy az iskolai irodalomoktatásnak is szerepe van az élő irodalom népszerűsítésében.

Kétségtelen, hogy manapság nagyobb az irodalmi igény, mint bármikor azelőtt, tehát nagyobb lévén

Tardos Sándor

1021

1493. TAKÁTS SÁNDOR, Szalai Barkóczy Krisztina. 1671-1724. Bpest, 1910. Fve 3.-

1494. TALBOT, D., The divinity of our lord and saviour Jesus Christ. London, 1843. Eredeti diszes aranyozásu bőrkötésben aranymetszéssel. SZERZŐ S.K.AJÁNLÁSÁVAL CROUY GRÓFNAK 32.-

1495. TALES OF THE GREAT ST.BERNHARD. London, 1829. 3 kötet, / ong./ ppktsek 9.-

1496. TARDOS-TAUSSIG ÁGOST: Linoleum-metszetei CSERZY MIHÁLY JUHÁSZ GYULA, MÓRA FERENC szövegeivel. Folio. Eredeti papirmappában 6.-

1497. TASCHENBUCH ZUR VERBREITUNG GEOGRAPHISCHER KENNTNISSE. Prag, 1823-26. 12r., 4 kötet, er.ppktsek. Metszetekkel 9.-

1498. TASSE, Aminte. Traduction du SIEUR DE LA BROSSE. Dessins de H.GIACOMELLI. Paris, 1882. Fbőrkts 16.-

1499. TASSO, TORQUATO, Die Gerusalemme conquistata. Venetia, 1628. K.4r., egyk.pergtkts. Vizfoltos péld. 50.-

1500. TAUBERT, KARL, Das Möbel in England. Berlin, 1912. 2 kötet, er.ppktsek. Sok illusztrációval 8.-

1501. TÁRSALKODÓ. Tudományos üvészeti s mesterségi tekintetben. Szerk. és kiadja HELMECZY MIHÁLY. IV. évf.1835., VIII.évf.1839., valamint a X.évf. 1841. első fele. Negyedrétben, 3 kötet 32.-

1502. TEGNÉR, ESAIÁS, Die Frithiofs Sage. Aus d.Schwedischen übersetzt. Stuttgart u.Tübingen, 1826. Fve 6.-

1503. TELEKI SÁNDOR GR., Egyről-másról. Ujabb emlékeim. Első kötet. Bpest, 1882. Vkts 4.-

1504. TEMPELMASSE. Das Gesetz der Proportion in den Antiken und altchristlichen Sakralbauten. Ein Beitrag zur Kunstwissenschaft und Aesthetik von OTTO WOLFF. Wien, 1912. K.4rétü eredeti félvászonmappában, 82 táblával 36.-

1505. TERENTIUS, P., Comoediae sex. Basileae, Nic.Brylinger. 1561. Egykoru préselt bőrrel átvont fatáblás kötésben 50.-

1506. TESTAMENT, Le Nouveau de Notre Seigneur Jesus Christ. Traduit en Francois. A Mons, 1710. Egyk ru pergkts. Sok rézm. képpel 40.-

1507. /TESTAME NTUM VETUS/. Biblia. Lutetia, ex off. Robé Stephani. 1545. Prés. pergtkts. /Vége kissé hiányos/60.-

1508. TESTNEVELÉSRE ÉS TESTGYAKORLÁSRA VONATKOZÓ MÜVEK. 16 drb. 2.-

1509. TETZNER, FRANZ, Deutsches Sprichwörterbuch. Leipzig. Fvkts 3.-

1510. THALY KÁLMÁN. A nagyszombati harcz. Hadtörténeti epizód a kuruczvilágból. Pest. 1869. Fve 3.-

1511. -, Rodostó és a bujdosók sirjai. Történelmi kutatások a helyszinén. Bpest. 1889. Fve. Szerző s.k. ajánlásával: "FŐT.RÉVÉSZ BÁLINT PÜSPÖK URNAK, AZ ÉN SZERETVE TISZTELT FŐPAPOMNAK, A KI ENGEM RODOSTÓI UTAMRA OLYAN

1471. SZÉKELY ALADÁR, Fényképei. Irók és müvészek. ADY ENDRE és IGNOTUS előszavával. Első sorozat. Bpest. 4r., fve 6.-

1472. SZÉKELY JÓZSEF, Magyar játékszin. Bpest, 1887. Fve 3.-

1473 SZÉP ERNŐ, Szegény, grófnővel álmodott ... Hellas Verlag. Wien. 4r., fve, e. boritékban. 191. sz. példány ERICH SCHÜTZ képeinek reprodukcióiv l. 16.-

1474. SZIGLIGETI, Micbán családja. Eredeti dráma három felvonásban, előjátékkal. /Pest/, 1840. Ppkts /az eredeti szürke boritékkal/. I. KIADÁS! 9.-

1475. —, Összes szinmüvei. H.n., 1846-47. I-III. és VI. füzet egybekötve. Fvkts 8.-

1476. SZIKSZÓI ENYHLAPOK. CSÁSZÁR FERENCZ szerkesztése mellett. Kiadta KUNSCH JÓZSEF. Pest, 1853. Eredeti vászonkötésben. 2 rézmetszetu és egy kőrajzu képpel 4.-

1477. SZILÁDY ANTAL, A magyar hirlapirodalom statistikája. 1780-1880-ig. Bevezetéssel ellátta FERENCZY JÓ SEF. Bpest, 1884. Fve 5.-

1478. SZILÁGYI SÁNDOR, A magyar forradalom története 1848 és 49-ben. Pest, 1850. Fve, er. boritékban 8.-

1479. SZINES DIVATKÉPEK 1836-tól 1897-ig. 7 drb. 5.-

1480. SZINI GYULA, Vándortáska. Bpest, 1910. Ppkts. I. Kiadás! 3.-

1481. /SZINNAY ANTAL/, Második Leopold magyar király Eleuterinek egy magyar profétának látása szerént. Pozson 1790. Fve 12.-

1482. —, Hungaria in parabolis. Budae, 1804. Fvkts. /Vizfoltos, rong. példány/ 4.-

1483. SZOMAHÁZY ISTVÁN, Kártya kódex. JÓKAI MÓR, RÁKOSI JENŐ, MIKSZÁTH KÁLMÁN, HERCZEG FERENCZ, RÁKOSI VIKTOR, BRÓDY SÁNDOR és AMBRUS ZOLTÁN közremuködésével. Bpest. Er. vkts 3.-

1484. SZONGOTT KRISTÓF, Choreusi Mózes, Nagy Örményország története. Szamosujvár, 1892. Fve 6.-

1485. —, Szamosujvár szab. kir. város monográfiája. 1700-1900. Szamosujvár, 1901-03. 3 kötet, fve. /Felvágatlan péld./ 42.-

1486. —, A magyarországi örmények ethnographiája. Szamosujvár, 1903. Fve 8.-

1487. —, A magyarok eredete és őslaka. Szamosujvár, 1906. Fve 8.-

1488. SZÓTÁRAK, KÜLÖMBÖZŐ NYELVKÖNYVEK. 22 kötet. Kötve 16.-

1489. TACITUS, C. CORNELIUS, De situ, moribus et populis Germaniae libellus. Erläutert von F. J. K. DILTHEY. Braunschweig, 1823. Fvkts 3.-

1490. TAILHADE, LAURENT, Petit bréviaire de la gourmandise. Paris, 1919. Fve 2.-

149 . TAINE, H., Derniers essais de critique et d'histoire. Paris, 894. Fvkts 4.-

1492. TAKÁCSY IGNÁTZ, Gyüjteményes koszoru. Nagyszombat, 1837. Kézirásos másolat. Fve 2.-

Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyüjtők Egyesülete.
Sanct Georgs-Innung Vereinigung Ungarischer Kunstliebhaber. — Verlag der Monatsschrift: „A Gyüjtő“ (Der Kunstsammler).
Budapest, VIII. kerület, Üllői-ut 14. szám.

(1910)

Muzeumok és Könyvtárak Országos Felügyelősége

Budapest
VIII., Főherceg Sándor-u. 13.

MEGHIVÓ

BUDAPEST, VIII.,
ÜLLŐI-UT 14. SZ.
TELEFON 152-32

I. TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN festőművész (Szeged) grafikai kollektiv kiállítása 1917. október 17-től október 21-ig. E kiállitás a Szent-György-Czéh tagjai részére egyszersmind tagilletménykiállitás, amennyiben a kiállított eredeti szignált rézkarczok bármelyikét dijtalanul választhatják 1917. évi tagilletményükül // Illusztrált katalógus (A Gyüjtő 7. sz.) ára 2 K

II. NÉHAI KERNER JUSZTIN MŰVÉSZETI HAGYATÉKÁNAK AUKCIÓ-KIÁLLITÁSA // (A Szent-György-Czéh XXXVII. művészeti aukciója)

Megtekintés 1917. évi október hó 17-től 20-ig, egész nap
Egynapos árverés október 21-én, délelőtt 10 órától estig

Gépirásos jegyzék ára 1 K

SZENT-GYÖRGY-CZÉH MAGYAR AMA-
:: TŐRÖK ÉS GYÜJTŐK EGYESÜLETE ::

14017 PÁPAI ERNŐ, BUDAPEST

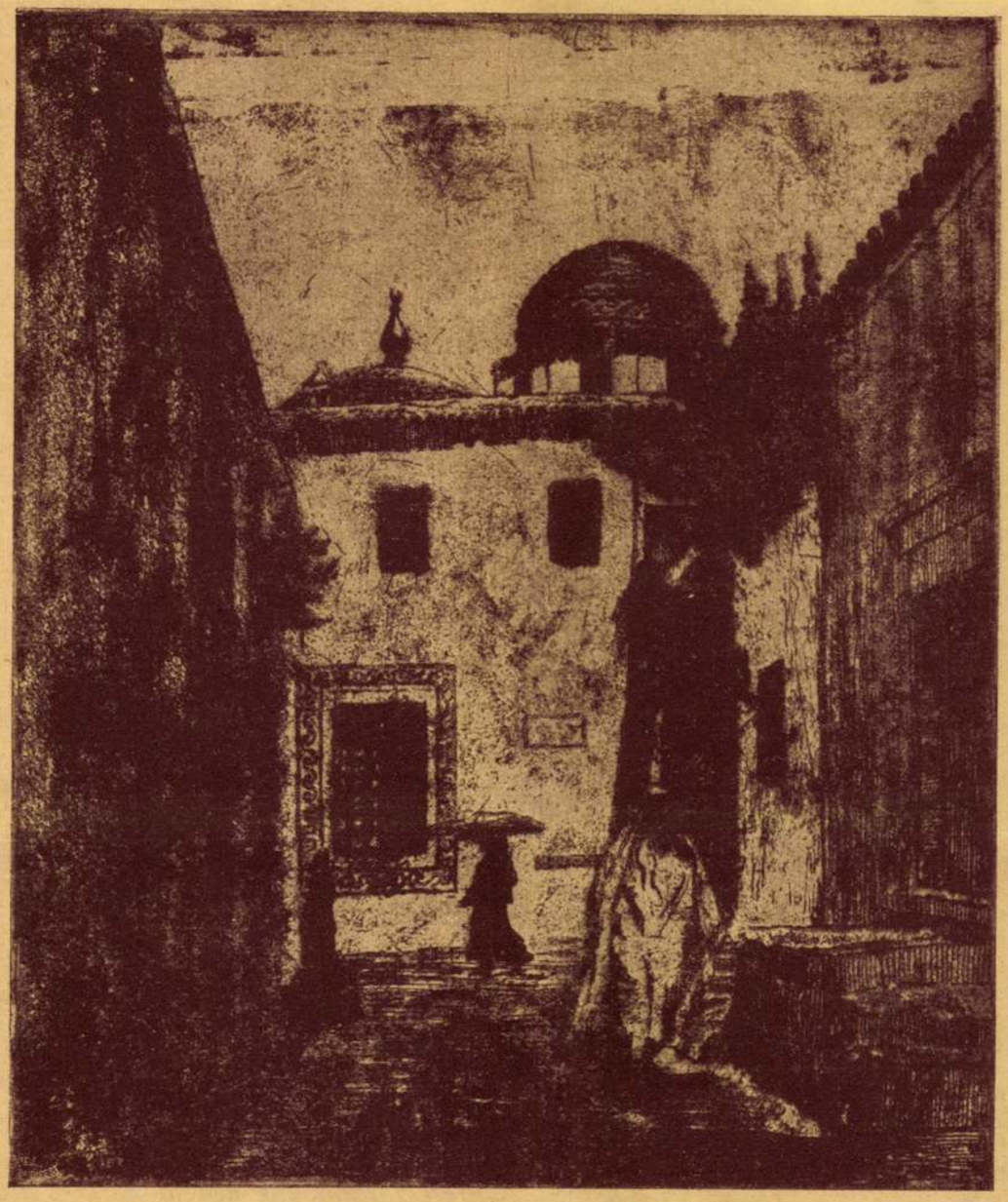

Tardos-Taussig Ármin: Keleti emlék. Rézkarc

Andenken aus dem Orient — Souvenir de l' Orient.

Az ifjú leejtette öklét és morogva fordúlt el. A szülők tisztelete győzött az indulatán, de Eliezeren végigborzongott a gondolat, hogy az ősi erkölcsök világa kilobbant már az új nemzedékben, amely nyomukban felnőtt és férfisorba serdült. Atyák és fiúk, ime már idegenek egymáshoz. Más az ő világuk és más az övé! Abból csak ez a próféta maradt meg élő hirdetőjeképen a letünt időknek, amikor még az Úr igéje volt a legfőbb törvény. A próféta, aki az égi küldetés felmagasztosulásával állott a szitkozódó ajkak, a megrázott öklök felett és hangjának titáni erejével túlharsogta a zajongókat:

— Halljad hát az Úrnak szavát, te bűnös város, te parázna ország! El fogsz pusztulni, amint elpusztultak a te őseid, amikor letértek az Örökkévaló utjáról! El fogsz pusztulni, amint elpusztult Ninive és elhamvadtak Szodoma és Gomora az ő bűneik miatt! Szentélyeden pogányok fognak diadalmi tort ülni, kincseidet szerte hordják a világ négy tája felé, fiaidat kardélre hányják és leányaid durva idegenek prédáivá lesz-

Múlt és Jövő

1921. május

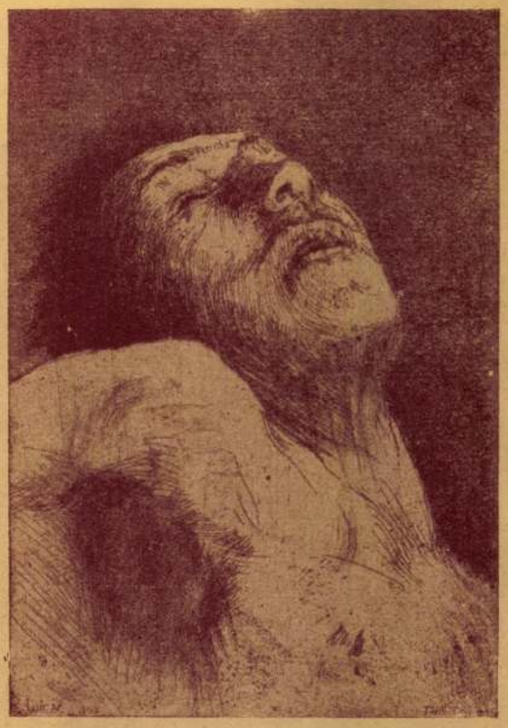

Tardos-Taussig Ármin: A haldokló harcos.
Der sterbende Krieger. Le combattant mourant.

nek. Palotáid helyén sakálok fognak üvölteni az éjszakában és hiénák ugatnak majd a sötétségben!

A tömeg megdöbbenve figyelt a szörnyű szavakra. A zajongók elcsendesültek, mindenkin sötét borzalom vonaglott végig. Az Úr fensége baljós suhogással végigszárnyalt a Város utcáin. Jeremiás a sivatag felé fordult és Időn és Téren túllátó szemei előtt a nagy összeomlás képei tornyosodtak fel zordon viziókban.

— Én népem és én városom, én látom a Végzetet, amely feléd közeledik. Kelet felöl, a nagy sivatagból támad rád az Úr haragja és eltörli nevednek emlékét is, amiért elhagytad az Ő oltárait és idegen istenek után jártál!

A hangja összecsuklott és szinte zokogva folytatta:

— Oh jaj nekem, Uram, Istenem, hogy ilyen szörnyű látomásokat kell mondanom népemnek, oh jaj nekem, hogy erre a sorsra születtem és erre hivattál el engem! Oh, Judának népe, a te fájdalmad az én fájdalmam is, a te balsorsod nekem is átok! Hiszen vér vagyok a véredből, hús a húsodból, lelkedből szakadt lélek, sajgó seb a te élő testeden! Szavam önnön sorsodnak mélyéből kiált hozzád. És belesírom a fájdalmamat, belekiáltom a bánatomat a te pusztulásodba, a te romlásodba, én népem, én szépséges városom!

Eliezer és társai hangosan sírtak. A tömeg hátrább húzódott és a hetyke ifjak nem mertek az öregek szemébe nézni. A nap eltünt az olajfaligetek mögött és az égboltozat vérvörös hátteréből úgy emelkedett ki a próféta óriási alakja, mintha az Úrnak angyala szállt volna a földre. Utolsó szavait halálos csönd fogadta.

— Ezeket prófétálom én nektek, az anatóti Jeremiás, az Úrnak szolgája, akinek az a keserű sors adatott, hogy meglássa és megjósolja az Úr Szentélyének összeomlását és a kiválasztott népnek bűnéért való szörnyű bűnhődését. A sivatagból jöttem és oda térek vissza, ahol egyedül vagyok az Örökkévalóval, a Seregek Urával, aki szörnyű látomásokban megmutatta nekem Cion és Jeruzsálem pusztulását!

Az anatóti pap ezzel összehúzta vállán a köntösét és elindult a jaffai kapú felé. A nép a közeli Végzet balsejtelmével oszlott szét a városban. Józsua komoran állt atyja mellett.

— Ma a Palotában töltöm az éjszakát, atyám!

Eliezer rábólintott.

— Én a Szentélyhez megyek, ahol a papok áldoznak.

Nehéz gondok bántották, amig a szent hegyen felfelé bandukolt. Mire felért, a homály már szétterítette fátyolát Jeruzsálem felett. Csak a nyugati falaknál lángolt még világosság. Az országút úgy villogott, mint egy nagy fehér kígyó. S az utolsó fényben meglátta a magános prófétát. A forró földnek reszkető párái szinte földöntúlívá növelték alakját. Keleten pedig, amerre Assziria és Babilónia birodalmai terültek el bejárhatatlan messzeségekben, nehéz és haragos felhők gyülekeztek fel az elfeketült égnek alján.

BÁN OSZKÁR: ZARÁNDOKÚT.

A hangulatok lázas éje ez.

Fülemben csöndes bús akkordok csengnek,
agyamban elhalkulnak örök gondjaim,
lelkem megtelik forró áhítattal
és ellankadtan nézem már lerótt
de ködbe foszló útam én,
bús életem fáradt zarándoka.
Mert zarándokút nekem az élet útja,
zarándokút egy ismeretlen sírhoz,
hol zúgó avar alatt egy őshalott vár engem,
hogy agyamba zúzza titkait.
S én járok, járok véres útamon
könny nélkül és panasztalan,

de néha ilyen lázas éjszakában
szememre könnytenger szakad,
forró és édes könnytenger szakad,
lelkemben boldog harmóniák csendülnek

s ilyenkor érzem célját bús utamnak.

TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN.

Dathematikusra nézve mennyiségi komplexumok halmazata az élet, míg a fizikus a természettani törvénytárba sorozza tüneményeit. A muzsikusnak a hangok harmóniája, míg a festőnek a fény- és szinjátékok nagyszerű változatossága reprezentálják az életet.

Mást és mást jelent szóval számunkra az élet, más és másképp hat reánk a világ és látásunk sokféleségét illusztrálja gazdag változatossággal a festőművészet és a grafika, melynek történeti fejlődése egyben haladást is jelent: oekonomikus haladást, az eszközök, a formák s a módozatok egyszerűsödését, szemben a művészi elvnek átfogóbb, differenciáltabb kiteljesedésével. És van-e nagyszerűbb feladat, mint pár vonallal elénk rögzíteni egy pillanat múló hangulatát, egy tipus, egy figura örök megszemélyesítését, hogy a modern művészet merészebb, határvonalakat áthidalóbb tendenciáit ne is érintsük.

A fentebb vázolt elvnek folyton tökéletesedő megnyilvánulását mutatják Tardos-Taussig Ármin, a Mult és Jövő már szerepelt szegedi művész újabb művei, melyeket most nem óhajtok jellemezni, csupán őróla rögzitem meg impresszióimat, az emberről és a művészről. Nála ugyanis nem választható el szigorúan e kettő. Az ember lelkülete magában foglalja a művész impulziv, benyomásokra könnyen reagáló vonásait, míg a művész genieje birtokosa az ember egyszerű, ideális, ember- és természetszerető tulajdonságainak. E ritka és szerencsés harmonia tükröződik vissza alkotásain is: a rézkarcokon, melyek felfogásukban és technikájukban egyaránt az igaz művész teremtő ihletét bizonyítják, raj-

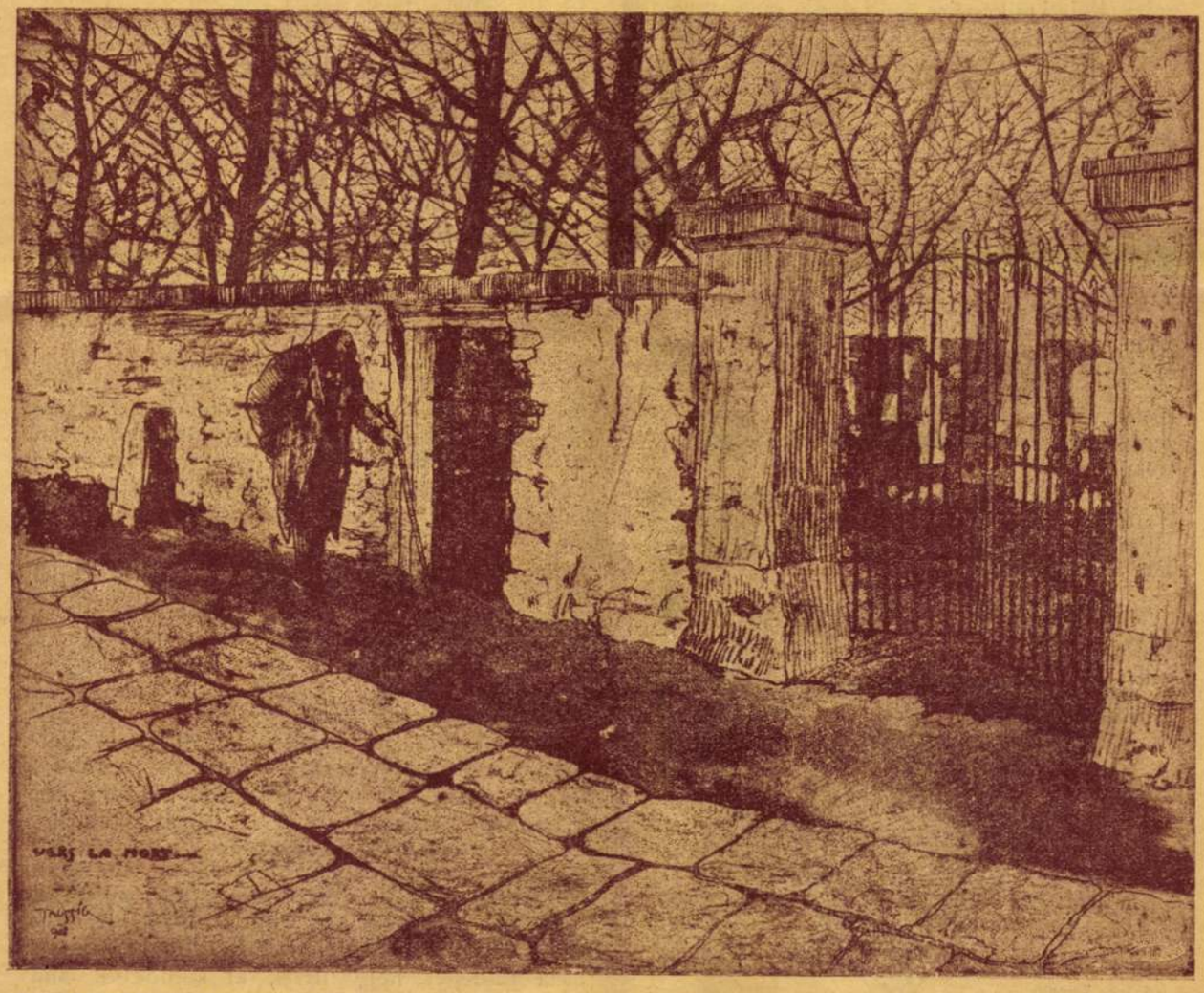

Tardos-Taussig Armin: A halál felé. — Vernis mou.

Arminius Tardos-Taussig: In der Nähe des Todes Vers la mort.

zain, melyek pár odavetett vonással, more geometrico teremtenek a holt anyagra levegőt, embert, tájat: életet. Lilien jut eszembe, a nagy grafikus, akinek faculte maitresse talán faji jellegzetességeink megrögzítése, míg Tardos-Taussig inkább az általános emberit domborítja ki műveiben.

Lesznek olyanok, akik kérdezni fogják: kicsoda Tardos-Taussig? Kérdésük jogos. Nem emlegették nevét a divatosak között; ő visszavonúlt csendben és dolgozott hallgatagon. De azok, akik komolyan foglalkoznak művészetünk ügyeivel, figyelemmel kísérték életének és művészetének stációit: a szegedi, nagybányai és wieni, termékeny, művészi küzdelmekkel teljes időket és azon képeket, melyeket néhány külföldi utazás felejthetetlen szenzációja szublimált nemes művészetté. Az általános emberit emeltük ki fentebb, mint művészete főjellemvonását. E megállapítás természetesen nincs ellentétben azzal, hogy több művéhez historiai őshazánk inspirálta. Keleti tájképeire gondolunk, melyek rögtön megkapnak, mert lelkünk leglelkébe hatnak. A szegedi zsinagóga őshéber írások nyomán konstruált feliratai és stilizált virágmotivumu falfestményei szintén ékes bizonyítékai az ő alkotó és restauráló művészetének. E számunkban hozott képei közül több arról a szeretetről tesz művészi tanubizonyságot, melyet szűkebb hazája, Szeged iránt érez. Ezek mutatják legjobban művészi felfogását, mely nem egy bizonyos attitude a természettel szemben, hanem eggyéolvadás vele.

Szeretet a természet, szeretet az emberiség iránt, ezek főmotivumai művészi és társadalmi tevékenységének. Egyéni, finom izléssel berendezett »műhelyében« már sok nemes, később testté vált gondolat született egy igaz művészi atmoszféra és egy szebb jövő megteremtése érdekében.

E néhány sor pedig abból az alkalomból íródott, hogy legutóbb Bécsben igen nagy művészi sikereket ért el és a külföldön igen jó márka lett a Tardos-Taussig név.

NAGYFALUSI ANDOR.

Lilien: Záródisz. Lilien: Zeichnung

PEISNER IGNÁC: KISS JÓZSEF ZSIDÓ ÉVKÖNYVE.

Se tessék megijedni, vagyis inkább megörülni: nem Kiss Józsefnek most megjelent Zsidó Évkönyvéről akarok szólni, mert olyan — sajnos — nincs, hanem arról az Évkönyvről, melyet a majdnem félszázaddal ifjabb költő 1875-ben adott ki. Ex ungue leonem: Kiss József már akkor megmutatta az oroszlánkörmét; az Évkönyv több jeles költeményét, köztük a hires Simon Juditot és azonkivül »Jokli« című bájos rajzát közli. Igaz, hogy ennek a rajznak szerzőjeként *Szentesi* Rudolf, a »Budapesti Rejtelmek szerzője« szerepel, de hiszen nem titok, hogy Szentesi Rudolf a Kiss József prózai kiadása, azaz hogy Kiss az ő prózai műveit ezen álnév alatt jelentette meg. És itt szabad talán azt a nagyon is jogos kívánságot nyilvanítanom, hogy Kiss József tisztelőinek seregét minél előbb örvendeztesse meg összegyűjtött prózai műveinek kiadásával. Mert Kiss Józsefet egész nagyságában, talentumának egész terjedelmében csak úgy ismerjük meg, hogyha prózáját is élvezhetjük. Már pedig regénye »A budapesti rejtelmek« évtizedek óta elfogyott és kisebb prózai művei, rajzai a zsidó életből hozzáférhetetlen naptárakban, folyóiratokban, ujságokban vannak eltemetve. Közöttünk jár még az ősz dalnok s remélhetőleg még soká fog közöttünk járni: teljesítse tisztelőinek óhaját és adja meg nekik a teljes Kiss Józsefet . . .

De visszatérek az ő Zsidó Évkönyvéhez. Ez több okból nevezetes; először, mert az első magyar zsidó naptár volt a kiegyezés óta, másodszor, mert aránylag csekély terjedelme dacára — mindössze 128 lap — nagyon tartalmas; cikkei a legkiválóbb magyar-zsidó írók, mai büszkeségeink, szárnypróbálgatásai. Mind hires ember lett, a mennyiben már akkor is nem az volt; nagy részük fájdalom már örök álmát alussza. De mielőtt az Évkönyv tartalmát taglalnám, hadd idézzem a Kiss József előszavának jellemző bekezdését. »Huszonhét év előtt, a forradalom előestéjén — írja — jelent meg a »magyarító egylet« buzgólkodása folytán az első magyar zsidó évkönyv: akkor — egy irodalmi mű, ma egy kevéssé ismert, kevés példányban fennmaradt régi könyv. Ha a vaskos kötetet felütjük, mintha ama lázas izgalmú kor mámoros szellője legyintene felénk soraiból, ugyanaz a sóvár szabadságvágy, ugyanaz a lelkesedés. Az egész könyv nem volt egyéb, mint egy titkos felhivás e haza akkor még mostoha, jogtalan gyermekeihez, hogy csatlakozzanak egész lelkükkel, szivük minden lobbanásával e haza földéhez, hogy irtsák ki keblökből, ami idegen és azonosítsák magukat törekvésükben,

nyelvökben a nemzethez. A »magyarító egylet-«et eltemette a diadalmas reakció, az Évkönyv hazafias irói, Heim, Diósy, külföldön kerestek menedéket és a magyar haza földén a koporsó csöndje uralkodott. Ez az első Évkönyv története. A másodiknak még nincs, de lehet. Célja ugyanaz, a mi az elsőnek volt. Meghonosítani az irott magyar szót ama zsidó felekezetű családok körében, hol az élő magyar szó már régebben otthonos. Utat törni a magyar irodalomnak. Uj olvasókört toborzani a számára s fejleszteni a nemzeti öntudatot.« Így írt egy magyar zsidó félszázaddal ezelőtt és — tegyük hozzá — így gondolkodott a magyar zsidóság már abban az időben. Hogy mondja Schiller: Den Dank, Dame, begehr ich nicht!

Acsády Ignác gyönyörű cikke »Eötvös József és a zsidók« vezeti be méltón a könyvet. Élénken vázolja Eötvös báró törekvéseit a zsidók emancipációja körül és behatóan méltatja Eötvösnek

Tardos-Taussig Ármin: A kíváncsiak. (Mezzotinto)

Arminius Tardos-Taussig: Die Neugierigen. — Les curieuses.

»A zsidók emancipációja« című művét. Idézi a munka zársorát: »Idők fognak jönni, boldogabbak, mert jobbak, mint korunk, mikben a nép a szomorú valóságot, melyet az örök zsidó regéje képez, ép oly lehetetlennek fogja tartani, mint mi a regét« — és hozzáteszi: »E kor még mindig nem érkezett el, de jövetelének legnagyobb akadálya, az elnyomás, megszünt hazánkban is. Ez eszme, melyet félszázaddal ezelőtt Eötvös nagy lelkének egész melegével képviselt, ma már valósággá lőn; a *politikai* emancipáció megtörtént és egykor bizonyára eljő a *társadalmi* emancipáció ideje is.« Az embernek az az impressziója, hogy Eötvös is, Acsády is optimisztikus ideálisták voltak. Acsádyt követi felekezetünk második nagy Ignáca, a legnagyobb: *Goldziher* Ignác, a ki »a vallásos eszme fejlődését a régi hébereknél« fejtegeti; — hatalmas, mély tudásról tanuskodó tanulmánya az akkor alig 25 éves nagy tudósnak. Tartalmát, éleseszű gondolatmenetét nem lehet néhány szóban ismertetni. Ép oly jeles dolgozat *Kohn* Sámuelnek, a pesti zsidó hitközség első magyar hitszónokának, »A zsidóság és a nemzetiségek«-ről szóló cikke. Ennek a végét idézem: »Még egy pár évtized — s nem lesz joga senkinek sem kétségbe vonni azon tétel igazságát, melyet Philó, a görög zsidó már 1800 évvel ezelőtt állított hitsorsosairól s mit a magyar zsidók már az 1844-iki önvédelmi harc idejében is fényesen bebizonyítottak, hogy t. i. »azon országot, melyben apáik és ősapáik ideje óta laknak, melyben élnek, születnek és szenvednek, igazi *hazájuknak tekintik*.«

A »Jokli« kellemesen szakitja félbe a tudományos cikkek sorozatát. Következik *Lőw* Tóbiásnak, a kir. főügyészhelyettesnek »Emlékezése az egyenjogusági küzdelemre«, a melyben különösen a zsidó eskü történetét tárgyalja. Ezt követi egy kis statisztikai cikk »Oktatásügyi állapotokról«, szerzőjét dr. *Weisz* Bélát nevezzük egyelőre ismeretlen nagyságnak. Ez a cikk a zsidók iskolalátogatását világítja meg statisztikai adatok alapján. Megállapítja, hogy felhozott adatai »kétségkivül aránylag kedvező szinben tüntetik fel izraelita polgártársaink oktatásügyét; hangsulyozzuk azonban, csak aránylag. Igen sok marad e téren is a teendő, a mi az ilyen self made man-féle felekezetre nézve kétszeresen fontos.« És most kérdezi kegyes olvasóm, hogy ki ez a Weisz Béla? Wie kommt Saul unter die Propheten? No hát megnyugtatom az olvasót; Weisz Béla ép oly hires ember, mint az Évkönyv többi munkatársa, csakhogy most *Földes* Bélának hívják, a ki egyetemünk nagy nevű nemzetgazdásza, volt miniszter, titkos tanácsos stb.; az egyedüli, a ki az Évkönyv munkatársai közül felekezeti viszonyait idejekorán rendezte. Tudományos dolgozat még csak egy van az Évkönyvben, de ez kiváló munka: *Lőw* Lipótnak, a nagyhirű szegedi rabbinak tanulmánya »A szombatosok szertartáskönyvéről.«

Ámde ezzel az Évkönyv gazdag tartalma még nincs kimerítve, mert van benne még egy pompás »rajzolat a zsidó-magyar népéletből« *Ágai* Adolftól »Zsidó mennyegző falun« cimen, továbbá *Viharosnak* (*Sturm* Albertnek) egy humoros kaszárnyahistóriája »Háromszáz botütés« és dr. *Silberstein* Adolfnak, a kitünő esztétikusnak essayje: »A zsidó küldetés és a magyar társadalom«, a melyet tulajdonképen a tudományos cikkek közé kellett volna soroznunk.

Bő naptári rész, felekezeti ügyek, jótékonysági statisztika és életrajzok egészitik ki a szépen kiállított, arcképekkel díszitett Évkönyvet, a melynek második évfolyama tudtommal már nem jelent meg és melynek első és egyetlen évfolyamát kár volna elfelejteni.

KONDOR LÁSZLÓ: ÉNEK A ROMOKBÓL.

Világ, világ, forrongó világ,
forró torkodban állok, állok,
halál, halál, veszteglő halál,
vak elleneddel szembeszállok:
én, az élet jó toronyőre
félreverem szívem harangját,
hogy a halál ellen a lelkek
az élet búzdulását hallják.

Nincsen, hová az ember nézzen
örömre, jóra, szépre, nagyra:
valakiben, jaj, valahol csak
kél az élet hírmondó magja,
valakiben, jaj, valahol csak
elbukik a tagadás vára,
hogy az életet általmentsük
egy istenesebb, szebb világba!

A megújuló vigalomról
énekelek a rossz világnak,
bús fejek fölött zászlót bontok
reménynek, hitnek és csodáknak —
Szodomát elhagyta az élet,
mert elfordúlt az istenektől
s a tisztító, nagy vízözönben
én vagyok Nóé, a jövendő.

Bárkámba a hulló világból
csak az asszonyt veszem bé magnak,
mert az azszony az öröm kútja
és forrása az indulatnak,
s mire dalaim víg virággal
ezer asszony szájáról nyílnak,
ezer asszony termő öléből
az élet új világra virrad.

Hol a vértanuknak holtig elszánt hadja?
Hol az üldözve is hivők szent csapatja?
»Halld Izráel!« szóval halálba menők?

Ez a motivum, amellyel Csernichovszkynál és más modern héber költőknél is oly gyakran találkozunk, csendül fel Sebestyén legtöbb versében. De a zsidó hontalanság érzése, a metafizikai talajtalanságból fakadó fájdalom és bánat egyre halványodik, amint mélyebb gyökeret ver itt a magyar kultúra talajában. »Hajón« című versében, mely jóval Morris Rosenfeld »Vihar«-a előtt íródott, »Fekete gálya jár a tengeren, sikolt a szél, tajtékot hány a hab«, a zsidóság örök hajója ez, amely a tegereken hányódik. Az örök bolygó szárazon-vizen.

»Dúsak voltunk s lettünk koldusokká,
Hazánk volt és most bolygunk hontalanúl!«

és csillagok ragyognak a nagy égen és egy hang hallatszik a fenséges éjben, így csak az istenség szólhat maga:

Előre bátran fáradt vándorok,
Az én szemem őrül rátok vigyáz,
Ki egykoron a szolgaság honából
Népem kivezettem, élek, él az Úr!
(*Imit Évk. 1902*)

A hontalanságnak ez az érzése, mellyel *a zsidóságnak egyetemes nagy tragédiáját* fogja át, idővel lokalizálva csak a »vallástalanság« ellen fordúl. Pedig amint a zsidó drámai typusokról írt tanulmányában látjuk, Sebestyén Károly világosan ráeszmélt arra, hogy *»a zsidóság életében valahol valami nagy bajnak kell lennie.«* Ez a baj tulajdonképen a zsidó népnek abnormális helyzete, a gólusz, a diaszpóra és nem a »vallástalanság«, amely mindenesetre általános tünet és nem speciálisan zsidó baj. Hogy a »vallástalanság« is egyengeti az utját az asszimilációnak, amely a zsidóság feloszlásához vezet, kétségtelenül igaz. A zsidó kérdésnek azonban mégis csak egyik alkatrésze a vallási probléma. Sebestyén a meggyőződés hevével akarja belétüzelni vallásos zsidó érzését gyermekébe:

Tardos-Taussig Ármin: A Bosporus.
Arminius Tardos-Taussig: Der Bosporus.

S légy hű hitedhez! Ugyis jönnek évek
Mik megdöbbentik szegény szivedet,
Esztendői a kínos kétkedésnek,
Miket apád is által szenvedett.
Ha vesztes lennél ebben a hazában,
Ha elhagynád apáidnak hitét!
Idő előtt a végzetnél korábban
Árulásod életünket tépi szét.

— — — — — — — — — — — — —

A sorsüldözte, hőn szeretett népnek
Én is adok egy erős katonát,
És gyermekeink, akik nyomunkba lépnek,
Még hőbben őrizzék Urunk templomát.

Az »Eutanázia« (Imit Évkönyve 1908.) a zsidóságtól eltávolodott s vallásban megrendült zsidónak tragédiáját rögziti meg szívbemarkoló s igen poétikus sorokkal. Amint a haldokló szinte belekapaszkodik valamibe, ami átsegíti őt azon a hosszú uton, amely odavezet, ahol a talmudi allegoria szerint két világ csókolódzik egymással, a földi és a túlvilág. A haldokló végre hosszú lelkitusa és belső küzdelem után reábukkan arra a varázsigére, amely lelkét a magasba segíti, »Halld Izrael, az Úr a mi Istenünk, az Úr egyetlen.«

A hitétől akarja a zsidóságot eltéríteni az élet sokféle kisértése. Pompát, poziciót igérnek cserében a hitért, de minden kisértésre csak egy a válasz: *»Ne legyenek idegen Istenid.«* Ez a refrénje »Kisértés« című hatalmas versének, amely a zsidóságnak háromféle megpróbáltatását érzékelteti. Jóléttel, boldogulással csábít az egyik »mind ez ország tiéd itt, csak térj hitemre, hallgasd meg szavam.« Majd »öles alak, biborvörös ruhában« lép a zsidó elé, talán a forradalmi mámor ez, amely a zsidót új hivatásra akarja csábítani, hogy a saját népéről lemondva *a nép* vezére legyen. Erre is csak egy a válasz: »Ne legyenek idegen

Tardos-Taussig Ármin: Régi szegedi ház udvara. (Rézkarc.)
Hof eines alten Hauses in Szeged. Cour de une maison à Szeged

Istenid«. És csábít a nő, az idegen nő, aki tündérlágy kezét vállára teszi és mámorító hangon suttog. És a felelet ismét csak: »Ne legyenek idegen Istenid«.

»És felkel a vándor daccal, tétovátlan
És a vértanú utján elindúl bátran.«

Igen, a vértanú utjára. Ez az út sok ezer éves. A zsidóság nagy heroizmussal futotta végig. De a martiromság nem lehet örök cél és az örök vándorlás nem lehet ideál. Sebestyén Károly ifjukori eszménye is egy új, erős nemzedék volt, mely nem lesz többé »idegen népek gúnya — világnak betege« . . . Mint minden ideális lélek, ő is egy új uttörő és templomépítő generációról álmodozott, amely »dacos a gőg, az elnyomás iránt« és amely tudja, hogy az elnyomás mindig mindenütt az egész zsidóságnak szól, a zsidó népnek, amelyet épen a szenvedés, a közös sors, a közös ellenség kovácsol egységes eggyé:

»Mert aki üt, egész népünkre szánta,
Rablánccal egybefűzve van tagunk . . .«

PATAI JÓZSEF.

Sebestyén Rézsi hegedűművésznő arcképe.

JOBBÁGY JENŐ: SAN-SALVADOR 1492.

I.

Tatan állottak egymás mellett szótlanul az ámulattól. Olykor pillanatokra kitörtek és egyszerre valamennyien magyarázták egymásnak a csudálatraméltó dolgokat. A spanyolok két napja találtak rájuk, ők álltak a megfoghatatlan rejtelmek között, többször leborultak az istenek előtt, akik ime megjelentek a látóhatár széléből és az egek peremeből, hatalmas faházaikban hirtelen feltűntek a világ legvégén, — ott ahol a tenger összeolvad az éggel és faházaik elérték a három, sőt négy ember magasságát. Partra léptek öltözeteikben, amelyek ismeretlen, rideg anyagból készültek és egyébként barnás arcuk mint fehér halovány kép látszott ki a félelmes köntös nyílásai közül, mit ha csudálkozó imádással érintettek, hidegen lecsúszott róla a kezük. És voltak közöttük olyanok is, akiknek különös, az emberektől elütő alakjuk volt, két részből állottak, ez egyik részük hasonlított ugyan az állatokhoz, de ők azokon ültek és emezt az alsó négylábu részt is egész a lábakig a sötét anyag födte. Elől egyforma köntös feszült rajtuk, amit egyforma fehér jel díszített, fehér hosszúkás vászon kettő keresztben együtt, nagy fehér kereszt. Szemük és nézésük kemény volt. Szerszámaikból a tűz jött ki és ami állat felé irányították, azt elérte az ég haragja, amely nagy esőzéskor néha lecsap. Még ebben a percben csak gondolkodni mertek, ugyan kik is lehetnek? Vajjon varázslók-e csak a szomszédos szigetről? És eltűnnek egyszerre a nagy faházakon, hogy ott, ahol a tenger az éggel összehajlik, isteni hazájukba megtérjenek?

— Nem, szólott az egyik, Gualahi, aki kacika volt és mintha sejtette volna a többiek gondolatát. — Nem, varázslók nem lehetnek! Tapogassátok meg a rúdakat, e hosszu szerszámokat, amiket a földbe vertek, e hosszú szerszámokat, mik alighanem a házépítéshez valók. És a vasrudakat is kifektették, egyiket talpon, másikat különös luggatott kerekeken és a csöveket, amelyekből a tűz jön ki, befelé irányították a sziget belseje felé.

— Itt akarnak maradni.

— Itt — szólott egy másik aggodalommal — bizony még nem tudjuk kicsodák, azok-e akikről jósolták, hogy romlást hoznak az emberek boldog népére.

— Itt akarnak maradni — szólott egy fiatal. — Valamit keresnek itt. Nézték mind a földet. Tapogatták a rögöket, mellükön mutogatták a sárgaszinű csecsebecséket, mintha azt akarnák tudni, van-e itt belőle?

— Te befelé mutattál a földbe, hogy ott van.

— Igen és a félistenek szeme örömmel telt meg.

Riadt, tudatlan félelemmel nézték a fehéreket. Azok most hosszú fából készült jelet ástak a földbe. A jelen egy megölt ember fából készült és festett szobra volt. Egy magas, kissé hajlott orru, erősszemü ember megindult feléje, útjából tisztelettudóan eltávozott a többi, odalépett és megcsókolta a Megölt lábát, aki istenük lehetett és letérdelt arccal a tenger felé. Mindnyájan letérdeltek ezután arccal a tenger felé, bizonyára e náluknál hatalmasabb Istent hívták még segítségül. Még azok is letérdeltek, akiket őmelléjük állítottak, a kisebb vaskövekkel és a hosszú késekkel, amelyek hegyesek voltak és ha szélükhöz ért a kéz, nyomban eleredt utána élesen a vér. Ez a szerszám hasonlított ahhoz a jelhez, amelyen a megölt szobra volt, a félistenek maguk elé szúrták a nagy jel irányában és meghajták fejüket, csöndben imádkozván a nagyobb Isten előtt.

— Vajjon akik ilyen hatalmasak és imádandók, miért keresik a sárga követ és mi szükségük van még a hatalmasabb Istenekre?

II.

Elől a genuai térdelt. Arcán a megindultság és a dicsőség elvegyült az Istennek való hálaadással.

— Én, Kolumbus Kristóf, íme eljutottam nyugatnak, Nyugat-india felé. E föld aranya enyém lesz, lakói, kik gyengék és védtelenek, megkereszteltetnek és részesülnek a hit földi áldásaiban és pogányságuk után a túlvilági élet gyönyörűségében. Boldogok azok, kik most élnek, az én megérkezésem után, hogy reájuk terjeszthetem a kereszt jelét és boldogtalanok, akik meghaltak tegnap, vagy tegnapelőtt pogányul.

Tardos Taussig Ármin: A kopenhágai halpiacon. Arminius Tardos-Taussig: Am Fischmarkte in Kopenhagen. —Marché au poisson à Kopenhagen.

A legkatholikusabb király alattvalói lesznek és szolgái a spanyol királynak. Az én nevem a dicsőség neve lesz. És életemet, ami még hátra van, gazdagságban fogom eltölteni, itt mint Nyugat-india kormányzója és otthon, mint a spanyol király első admirálisa. –

Mióta itt voltak, tábort vertek és keresték az ország alattvalóit. Csak e nyomorultak kerültek elő, kik nem is akartak védekezni, de nem is tudtak, csak leborultak alázattal a csudák és félistenek előtt. Nyelvüket nem lehetett érteni. Nem hasonlított sem a spanyol, sem a francia, sem az angol, sem pedig a német nyelvhez. És a matróz Diegó, akit nyomban hívatott, az első indus elfogása után hiába próbált szólani hozzájuk a granadai mórok nyelvén, hiába azon az arabs és török nyelvkeveréken, amely a Földközi tenger hajósai között járta, hiába akart tatárul beszélni és hiába törte a görögöt, hiába kísérelte meg végül, hogy tán a héber volna hasonlatos az ő nyelvükhöz. Ők csak mutattak az ország belseje felé, amit elnyeltek a hegyek és amíg az egyik közülük sötéten nézett maga elé, a többiek leborúlva mutatták, hogy arra bent sárga rögben bővelkedik a föld. Késő délután volt, a matrózok imádkoztak. A kard elé hajtott szemük előtt rázta a szél a fehér zászlót a bárannyal és a vöröset a szalagokkal, amelyen a Szüzanya képe volt. Egyszerre égnek emelték a szemüket. A génuai rákezdett és San-Salvador szigetén, amit elébb nevezett el a San-Salvador szent nevéről, fölzendült az estébe múló délutánon a Salve Regina, a Boldogságos Szűz esti himnusza. A kardal erősödött, föl-föl libegett, majd alázattal alákagyott, térdeltek az őrök is és roggyanó térdekkel, bátortalanúl, melléjük ereszkedtek ők is. Csak az az egy szorította össze a fogát, föl-fölszükölt a tudatlan vergődésben, mint a vadállat, ami csapdába kerűlt, nem nézett szét, ugrott egyet, nekiiramodott és eltűnt a sűrűben. Ez volt az a fiatal főnök, aki később fölkeléseket szított és meghalt a spanyolok máglyáján. Pedig idáig még jól ment soruk, üveggyöngyök és tarka apróságok erdeje hevert előttük egy sátordarabon.

III.

A génuai, aki legelől térdelt, kezében a hosszú, villogó jellel, most fölállott és könnyedén végigtörölt a homlokán. Nézése reájuk terjedt és büszke fény gyúlt a szemében.

A hajósok vontatott lassúsággal kiegyenesedtek.

A génuai odaszólt a díszes ruhájú fiatalhoz, aki kevéssel mögötte állott.

– Holnap, az előcsapat előtt indítsátok ezeket az ország belseje felé. Vigyék hírül, hogy a békét hozzuk közéjük. A kereszt igazságát és szentségét, a legkatholikusabb király szelíd és enyhe uralmát. Diego indúljon velük. Hátha beljebb laknak az arabok, tatárok, törökök, vagy éppen zsidók, a tizenegy törzs fiai közűl, hogy beszélne velük.

– Diego – szólott a fiatal alázatos hangon, Diego mellé kísérőket adok, nehogy összebarátkozzék velük és megtalálván az ország bensejében rokonait, ellenünk fordúljon.

– Valóban igazad van – felelte a génuai és hivatott két tizedest.

Azok megálltak alázatosan előtte.

– Ti Diegóval mentek az előcsapat előtt, hogy ügyeljetek az indusokra és Diegóra is, ha kell.

IV.

Estebédhez fogtak és sohsem ismert étkeikből lakmároztak az indusok előtt. Azok még rémülten állottak, most, mi lesz velük, annak az egynek megszökése miatt, de a vezér feléjük fordúlt, amikor jelentették neki a szökést és elmosolyodott. Erre megnyugodtak, az egyik magára mutatott, jelezvén, hogy majd ő beszél vele, mert sejti, hova ment. De most, hogy a rémület már elült közöttük, az éhséget kezdték érezni és vágyakozva nézték a fehérek ételeit. Egy magos, göndörhajú, a többiektől valamennyire elütő kinézésű hajós jött feléjük és a ponyvára ételeket rakott. Ez volt a hajós, aki már megkísérelte beszélni is velük s most oly jóleső örömmel üdvözölték, mint a vadállat, amely megismeri első szelidítőjét. De akkor felemelkedett más kettő és rászólt, ők csak az erős hangot hallották, a szót nem értették.

– Ki adott neked jogot, hogy ételt adj neki?

Az visszafelelt lázadón:

– Magam. –

Rá ők dühvel:

– Te zsidó!

Most már csak öten az ételek előtt, ijedten figyelték a beszédre, amit nem értettek, de érezték és hallották, hogy a félistenek íme haragusznak egymásra. Nézték egymást. Mi lenne, ha őrájuk haragudnának?

Pedig a félistenek veszekedtek tovább. Aki ővelük beszélt, újból visszafelelt, azok reá,

– hallgass zsidó, vigyázz zsidó, csönd zsidó – és egyszerre körbe húszan körülfogták és fenyegetően, hogy már az ő fülük is megismerte, tagolták a szót, amit egyszerre húszan is kiáltották:

– hallgass, zsidó, zsidó!

Reáhajoltak tízen egyszerre. Fogták és ütni akarták, az védekezni próbált, kiáltott, hogy felverte a tábort a zaj. A génuai kilépett sátorából, odafordúlt:

– Eresszétek el! –

Ők nyomban otthagyták emezt a földön. Fölállott, tehetetlen haraggal az arcán és alázattal a génuai felé, aki visszament sátrába és hirtelen nagyanyjára gondolt, aki zsidónő volt és akihez gyakran eljártak ellenőrizni az egyház szolgái,

vajjon megtartja-e hibátlanúl a parancsolatokat. Nem tart-e zsidó törvényeket? De dalait, amelyeket ő már nem értett, gyakorta dünnyögve énekelte, amikor egyedül volt a szobában. És a főpap is eszébe jutott, aki hosszú esztendők óta egyedül buzdította őt, az egyszerű génuai kézművescsalád gyermekét, kinek ősei nem voltak admirálisok és bár ő számtalan csatában részt vett és a tenger veszélyeivel ismerős hajós volt, senki sem hihette el neki, hogy ő egyszer megindúl nyugat felé és elérkezik Nyugat-indiába. Csak a főpap tartott ki mellette. Készített vele térképeket, mérte bussolával az irányt és a földet és

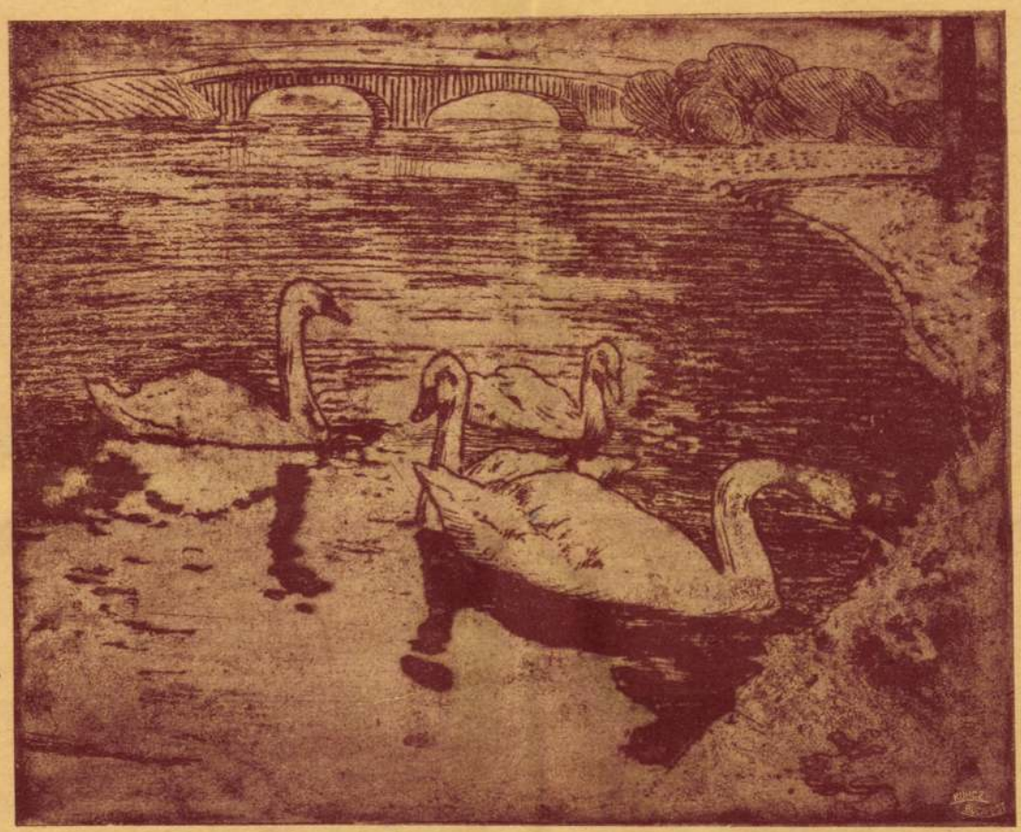

Tardos-Taussig Ármin: Amsterdami hattyúk.
Arminius Tardos-Taussig: Schwäne in Amsterdam. Cygnes d' Amsterdam.

pénzt szerzett, amikor az kellett, támogatást a magas udvarnál és távoltartotta a papok által föllázított tömeget, akik nem akarták őt és a legénységet elengedni az ismeretlen veszélyek felé. Így volt néhány hete az indulásnál. És mi lesz most, ha hazaérkezik? Aztán újból Diegóra gondolt, aki már szintén kereszténynek született:

— Átok ül ezen a népen. —

És kissé eltűnődött a sorson, hogy mi okuk lehet, amiért nem akarnak megkeresztelkedni?

V.

Harmadnap utaztak már együtt A spanyolok félve vigyázták Diegót és az indusokat. Nem értették emezek beszédét, míg Diegó már törte nyelvüket. Így megtudta, hogy ez az ország nem Kublay kán országa, hanem Guanahani sziget és rajta több kacika az úr.

A harmadik este a legöregebb indus nagy alázattal odafordúlt feléje.

— Uram! miért akartak téged ezelőtt három nappal bántani? —

Az gondolkodott, nézte őket, mit válaszoljon. Hol kezdje, hogy mi oka annak, amiért őt bántani akarták. Fogyatékos, pár szóval és jellel hogy tudná neki elmagyarázni a hosszú történetet, hogy miért bántják őt és mi az oka annak, amiért épp őt bántják. Ennyit felelt csak:

— Zsidó vagyok. —

Az öreg újból:

— Mi az, hogy zsidó? —

Diegó türelmetlen lett. A testamentumot hogy magyarázza el? Rájuk kiáltott, hogy az indusok ijedten hallgattak el:

— A zsidó az, akit bántanak. —

BENÉ HÉCHOLO . . . KABBALISZTIKUS SZOMBATI DAL.

KOTTÁRA ÁTIRTA CSILLAG LIPÓT.

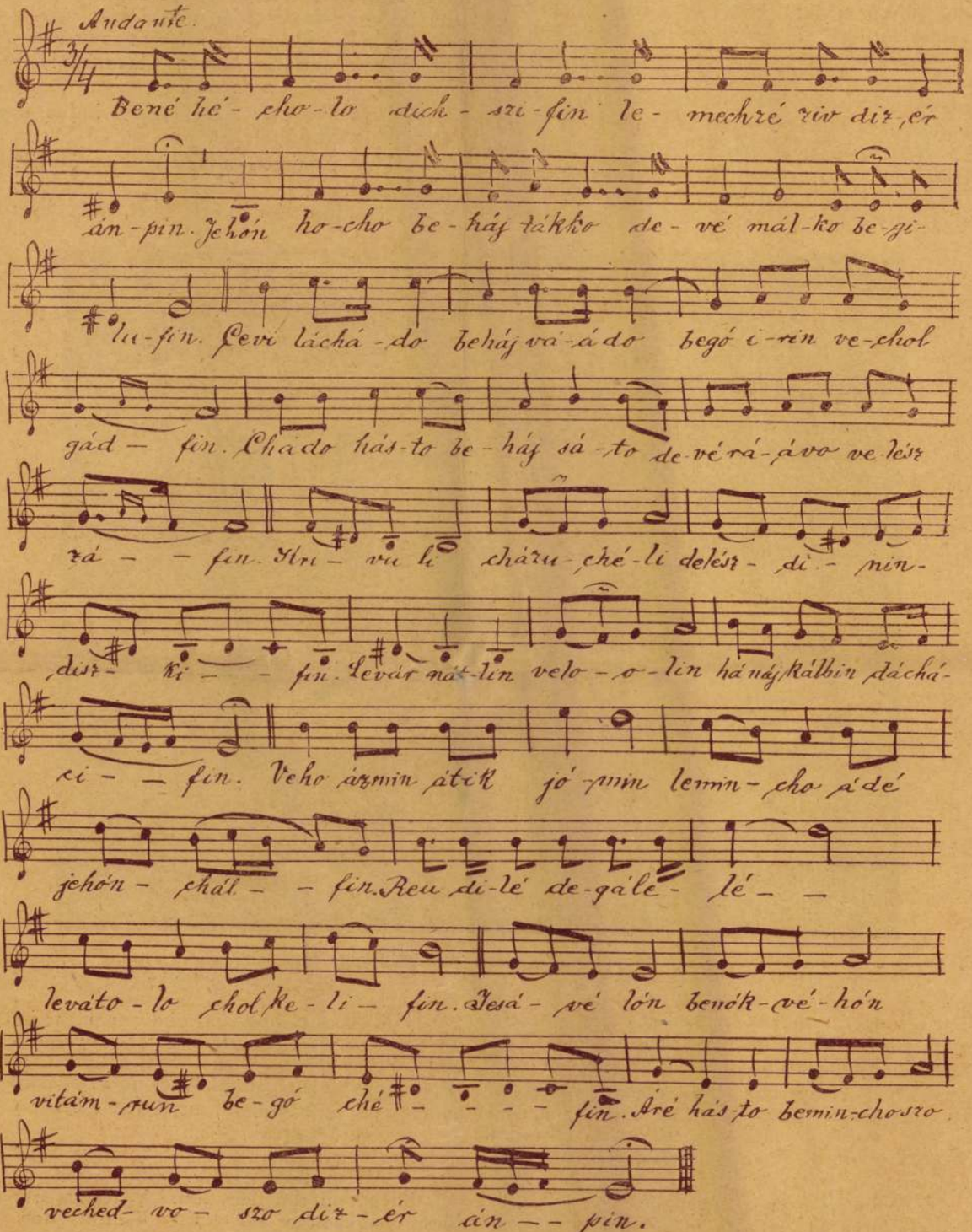

JUHÁSZ GYULA:

A művészekről a közönségnek

1021

A gyűjteményes kiadások vaskos kötetei már elég plasztikusan visszatükrözik Juhász Gyula írói, költői és emberi portréját, meghatározzák helyét a magyar irodalomtörténetben és a haladásért vívott gigászi harcban egyaránt. Egy-egy újonnan felbukkanó írása legfeljebb még markánsabbá teszi a képet, amely a magyar nép tudatában alakult ki róla és szerepéről.

A proletárdiktatúra kikiáltása után Szegeden is megalakult a direktórium. A város tényleges ura azonban ekkor már a megszálló francia hadsereg volt. A francia parancsnok nem sokáig tűrte a direktórium működését, Szeged elhagyására kényszerítette, és a város élére a régi vezetőket parancsolta vissza. Néhány héttel később a franciák védnöksége alatt már megkezdődött az ellenforradalmi szervezkedés is és a várost elözönlötték az ellenforradalmi kalandorok, s a város lakossága elég korán ízelítőt kapott az ellenforradalmi terrorból.

Ebben a feszült atmoszférában azért akadtak jó néhányan, akik hívek maradtak a forradalomhoz, és vívmányainak védelmére keltek. A legelsők sorában volt Juhász Gyula, a költő.

Mig künn május az örök szet mindenkor a legbiztosabb szer volt az élet nyomorúsága és szomorúsága ellen, de ma kétszeresen az, és ezt érzik a művészek és érzik a művészet szeretői is, akik egyre többen lesznek, egy új vallás új hívői, e földön boldogulni és üdvözülni akarók a Szépség, Jóság és Igazság hármas istensége nevében. Volt idő, amikor a Művészet a kevesek kiváltsága, fényűzése, kedvtelése vagy szórakozása volt. A művész a hatalmasoknak alkotott, azok kénye, kedve szerint. Még így is tudott mindenkihez szólni, az eljövendő századok embereihez:

A szegedi képzőművészek haladó szellemű csoportja — 1919. május 18-án nagyszabású kiállítást rendezett a múzeumban, amelynek igazgatója Móra Ferenc volt. Huszonnégy művész közel másfélszáz alkotása került a közönség elé.

Jó néhány ismerősen csengő és ma már elismert név akad köztük: Bodzássy István, Dinnyés Ferenc, Heksch István Nándor, a fiatalon elhunyt nagyszerű ötvösművész, Hódi Lajos, a két Joachim: Ferenc és József, Károlyi Lajos, Petri (Pick) Lajos, Sebestyén Endre műépítész, Vlasics Károly, Papp Gábor és még jó néhányan.

A katalógus szerint a kiállítást Gergely Sándor, az izmos tehetségű szobrász és Tardos Taussig Ármin, a grafika ihletett mestere rendezte. A kiállítás változatos, gazdag anyagáról kétnyelvű — magyar és francia — katalógus is készült, Juhász Gyula bevezetőjével. Mint annyi sok más Juhász Gyula írás, ez is hitvallás a Szépség, a Jóság és az Igazság mellett és hozsanna az új világ felé, mely minden reakciós erőfeszítés ellenére is feltartóztathatatlanul közeledett.

Magyar László

Ma eljött az idő, hogy a hívek az ecsethez és a vésőhöz, és egyik kezükben Művészet mindnyájunk vallása, öröme, tulajdona és sokszor bizony fegyvert kellett szorongatniok. mindennapi kenyere legyen! Amit a nagy Ruskin és Inter arma silent Musae, Tolsztoj, a XIX. század kultúrapostolai és prófétái hirdettek, ma kell, hogy az ige de ők hallgatagon is álmodoztak és titokban is színetestet öltsön, hogy a tanítás ket és formákat próbáltak tetté váljék, hogy a jóslat hozni abba a színtelen és megvalósuljon: a Művészet formátlan világba, amely a mindenkié! Éppen olyan háború volt és amelyből forigazságtalanság a Művészet radalmas erővel egy új vilélvezetéből kizárni valakit, ág kontúrjai bukkantak elő. osztályokat vagy egyeseket, Ez a kiállítás ígéret, amelymintha elvennék valakitől az nek beváltása egyaránt múéltető levegőt, a világító na- lik a művészeken és a közpot. A művészet az a val- zönségen, akik ne csak keviseltek soha háborúkat, ressék, de találják is meg amely mindig csak az élet, egymást, és induljanak el az alkotás, a teremtés, a együtt az új úton, új szépvégül. A költő szerint, aki a virágot szereti, rossz ember nem lehet. Nos, a művészet dolgai a lélek virágai. Kivirágzásai annak a kultúrának, amely a nagy találmányok, a technika csodái mellett a nagy álmok, a képzelet olyan csodáival gazdagította szűk földi életünket, amelyek mellett elszürkülnek és eltörpülnek az összes gőgös és vaskos realitások. A szegedi művészek, akik most itt kiteregetik és kibontogatják az álmaikat, a vívódásaikat, a keresésüket, akik mintegy vallomást tesznek arról, hogy mit akarnak és mit értek el, ne feledjük, háborúk és forradalmak zajában maradtak

Mi a művészet? Hányan kérdezték és hányan felelték erre, de mindnyájan egyetértettek abban, hogy a valódi művészet az élet eleven érzését fokozza, az ember lényét tágítja, hogy a műalkotás a természetet gazdagítja, megsokszorozza a teremtés művét, a világot. Ezzel a hittel és tudattal és ennek a hitnek áhítatával és ennek a tudatnak komolyságával kell járulnunk mindig képek elé, szobrok elé, versek elé, ezzel kell fogadnunk az igazi remekeket és a tehetség minden megnyilatkozását is, mint ahogy a pap fogadja az ostyát, amely a mester testévé és vérévé átlényegül. A költő szerint, ember nem lehet. Nos, a művészet dolgai a lélek virágai. Kivirágzásai annak a kultúrának, amely a nagy találmányok, a technika csodái mellett a nagy álmok, a képzelet olyan csodáival gazdagította szűk földi életünket, amelyek mellett elszürkülnek és eltörpülnek az összes gőgös és vaskos realitások. A szegedi művészek, akik most itt kiteregetik és kibontogatják az álmaikat, a vívódásaikat, a keresésüket, akik mintegy vallomást tesznek arról, hogy mit akarnak és mit értek el, ne feledjük, háborúk és forradalmak zajában maradtak

8.

dig a gyerek bejáró tanuló volt négy éven át. Reggel fél 6-kor kelt mindennap és csak a késő délután vetette haza. A tudásért áldozatot is hozott. Társainak addig több idő jutott szórakozásra. Neki nem. *Bubrják* István nagybátyja kapcsolatában ismerkedik, hogy hátha a tanulmányaihoz kerülhet. Ha nem, akkor tovább tanul az agrármérnöki egyetemen. S ha betelik előtte a létszám?...

Az iskola többet nem tehet

— Státusszal, állami támogatás mellett nem lenne probléma egyetlen tsz-ben sem elhelyezni a most végző, de »kimaradt« technikusjelölteket — mondja az osztályfőnöknő. — Milyen kicsi pedig az osztályom létszáma ahhoz viszonyítva, amennyi fiatal szakemberre szüksége van a népgazdaságnak — sóhajt fel.

Az iskola, a tanári kar a képesítés lezárásával befejezte a munkáját a gyerekek nevelésében, oktatásában. Útjukat, jövendő sorsukat azonban figyelemmel kíséri. A kilincselésnél, a levelezésnél többet nem tehetnek. S jövőre mindezt kezdjék ismét elölről? Célszerűbben, ökosan, emberségesen is meg lehetne oldani a mezőgazdaság jövő szakembereinek elhelyezkedését. S mert lehet, tegyék is meg az illetékesek.

Lődi Ferenc

... nagy sikere az N...

Hazaérkezett németországi vendé... a szegedi színház opera- és bal...

Hazaérkezett németországi vendégjátékáról a Szegedi Nemzeti Színház opera- és balettegyüttese. *Vaszy* Viktorral, a színház igazgatójával ennek a 10 napos útnak az eseményeiről, tanulságairól beszélgettünk.

— *Négy előadást* tartottunk az NDK-ban —, mondja *Vaszy* Viktor. — Mindenütt azonos műsorral. Ön öt nappal az együttes előtt utaztam el, hogy a thüringiai állami zenekart fölkészítsem az előadásokra. Ez az együttes kiváló, fegyelmezett zenekar. Bartók több művét ismerik és játszották már, azonban *A kékszakállú herceg várát* és *A fából faragott királyfit*, ami a mi előadásaink fő produkciója volt, még nem.

— Színházunk *40 tagú* együttese — közöttük műszakiak, díszletezők — június 16-án érkezett meg az NDK-ba. Az első előadást 18-án tartottuk *Gera*-ban, egy Weimar környéki kis városkában, az úgynevezett *Munkásfesztivál*on. Ezt a fesztivált a működő művészi csoportok számára évenként megrendezik — ugyanaz ez, mint a mi Ságvári Endre kulturális szemlénk országos döntője — és a legjobbak lépnek föl itt. A mi szereplésünk ezt a programot *egészítette ki*. Rajtunk kívül még egy jugoszláv és egy román hivatásos együttes szerepelt a fesztiválon.

— Felléptünk még *Altenburg*ban, ebben a nagyon szép ősi városban, ahol őszinte örömünkre a hivatalos üdvözlésekben *Szegedet, mint a szabadtéri játékok híres vá*rosát emlegették. Előadást tartottunk *Max Hütte Unterwellenbornban* —, a nézőtéren legnagyobb számban bányászok ültek — és *Weimar*ban. Ez utóbbi szereplésünk azért is jelentős volt számunkra, mert *legnagyobb sikerünket itt arattuk*. Német barátaink az előadás előtt jóindulatúlag figyelmeztettek, hogy a weimari közönség nagyon szigorú és kevéset tapsol. Mi ebből semmit sem tapasztaltunk. Egész utunk alatt itt kaptuk a legtöbb tapsot, pedig másutt sem takarékoskodtak ezzel a német nézők. *A nagy siker természetesen Bartók zseniális muzsikájának szólt elsősorban.*

— Különösen a két operaénekesünk *Ivánka* Iren és *Sinkó* György, a balettkarból pedig *Vera* Ilona, *László* ... *Buchenwaldban*, a volt ... internálótáborban ... megkoszorúztuk a magyar ... mártírok emlékművét.

— Német vendéglátóink nagyon kedvesek, szívélyesek voltak és mindenben segítették az együttes tagjait. *Fritz Müller*, a zenekar főzeneigazgatója és *Rauschenbach*, a weimari színház intendánsa külön levélben köszönte meg együttesünk munkáját, nem is beszélve a szeretetnek ezer más jeléről, amellyel körülvettek bennünket. Turnénk egyik szép eredménye, hogy *újabb meghívásról, újabb vendégszereplésről is szó esett.*

Ö. L.

Vakáció itthon és külföldön

A KISZ Központi Bizottsága megvizsgálta, hogyan gondoskodnak az általános és középiskolások, a szakmunkástanulók, valamint az egyetemi és főiskolai hallgatók nyári foglalkoztatásáról, pihenéséről, szórakozásáról.

A tapasztalatokról így tájékoztatták a Magyar Távirati Iroda munkatársát:

— Tavaly 132 000 általános iskolás vett részt az úttörőcsapatok egy-két hetes nyári táborozásain, országjáró kirándulásain. Az idén még többen kelnek útra — számuk előreláthatóag eléri a

gabonabetaka... munkáinak díjt...

gyenge termelőszövetkezetek részére a rendre aratás és rendfelszedés együttes gépi munkadíja holdanként 108 forintról 55 forintra,

az egyéb területű termelőszövetkezetek holdanként 144 forintról 130 forintra csökkent.

A termelőszövetkezeti csoportok és egyszerűbb mezőgazdasági szövetkezetek részére a rendre aratásra és rendfelszedésre együttesen megállapított holdankénti 240 forintos díjtétet 220-ra mérsékelték.

Az aratógéppel és kézi aratással learatott gabonák gyors betakarítása az aratás befejezése után előreláthatólag szükségessé teszi, hogy

a gabonatermés egy részét a termelőszövetkezetek keresztből és asztagból kombájnnal csépeljék el.

Az így történő kombájncséplésre a korábbi években központilag megállapított díjtétel nem volt; ha ilyen munkára sor került, annak díjtételeit a gépállomások, gépjavító állomások helyileg állapították meg. A rendelet a gabonának a keresztből történő kombájncséplés díját a mezőgazdasági termelőszövetkezetek részére holdan-

DÉL-MAGYARORSZÁG
Magyar Hirdető
SAJTÓFIÓKTELEP
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-807

TARI Gábor

A Budapest Galéria tisztelettel meghívja Önt

TARI GÁBOR
MAGYARI MÁRTON
MÜLLER ÁRPÁD

képzőművészek kiállításának megnyitójára
1992. április 27-én 18 órára
a Józsefvárosi Kiállítóterembe
(Budapest VIII., József krt. 70.)

A kiállítás 1992. május 27-ig tekinthető meg,
hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig.

10 MAY 1952

TARI Gábor
90 2.55

Új Művészet

TARDOS-KRENNER Viktor festő

Pannonhalma, ezredéves emlék

SZŰCS György: A millennium emlékműszobrászata. In: A bánhidai Turul. I. Tatabánya, 1992
44,

Tardi Sándor,

a Nemzetközi Gyermekév, valamint a Képzőművészeti Világhét alkalmából gyerekekkel kapcsolatos pályázatot hirdettek meg. „Képzőművészet vetített képen" ám mel. Ez diafilmek rajzolására, alkotására hívta fel a művészek figyelmét. Kiskunhalason rendezett kiállításon mutatták be a műveket. Tardi Sándor munkái már majdnem felnőttekhez szól, olyan tablók, melyek egy önálló kiállításon megállnák helyüket – mondja Hincz Gyula, a zsüri elnöke.

Képzőművészet a gyermekekért.

1979. IX. 21. TV. 2. műsor, 20.34 /Gné/.

Tardi Sándor, grafikus

Izajz: repr.

Kompány Zsolt: Lázcsillapító

14.

Új Tükör, Bp. 1986. szept. 21.

XX III/38

Tardi Sándor

Grafika

Tiszataj 1984 1/12

Tardi Sándor

Rajzok

Tiszatáj 1984/7

Tardi Sándor

Rajzok (7 db)

Tiszadaj 1984 | 3

Tardi Sándor

Grafika

Ulfeld 1984/11

Tardi Sándor

XXV. Nyári tárlat Szegeden

Szegedi Napló, 1986. VIII. 8.

Tardi Sándor

Kukás - 1997

Wepsrane 1985. V.18.

TARDI Sándor grafikus

Rajzai közölve: Tiszatáj, 39.évf. 9.sz. 1985.

Tardos

A Szent György - Céh grafikus kiállitásán nem csak grafikusok szerepelnek Margitay Ernő megállapitása szerint, aki a tárlatot ismerteti, s értékeli: Marastoni József és Szemlér Mihály rézkarcai kulturtörténeti jelentőségüek. A modernek közül: Hegedüs László: "Fraknói művészház" c. karca, Erdőssy Béla meggyszinü kőrajzai, Bottka Miklós rézkarcai, Nagy Sándor "Gödöllői erdőrészlet"-e, Prihoda István: "Mulató társaság"-a, Tardos munkái, Sándor József: "kissé Brangwynes "Theatiner Kirche"-je, Bayer Ágost: hidegtü "Drezdai részlet"-e mérsékelt dicséretet érdemelnek. Közülük Bottka "Körmöcbányai részlet"-ét és Erdőssy: "Havasi ut Szentlőrinc mellett" c. müveket hozza a lap a 227 és a 268. lapjain.

Élet, Bp. 1915. márc. 7. VII. évf. 1o.sz.235.lap

Szeged – Baktó h. n. VIII. 235.

Tardos Arnim

Müvinet 1915. 143

TARDOS (komárom)

Vétes?

R. k. TEMPLOM épült 1775-ben.

Tardos

énytár

. mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
r. lap.		

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

Tardo, Anton

őrás

Csat. – Frey Öst. Kunstt

XXIV. k

XXXI. l.

Tardireau Jean-Claude

Tájkép olaj 100x100

Tarasi Tárlat 1971 Szolnok-
kiskemét

Tardiveau

Tájkép repr.

Tarasi Tárlat 1971 Szolnok-
Kecskemét

Tarján Oszkár

„Lélek és formák" – Nemz. Gal.

Népszava

1986. II. 24.

Tarján Oszkár

Két kiállitásról számol be Szokolay Béla, -Lay. sign.-val. Az egyik a "Szövetség", a másik a "Szalon 44. csoportkiállitása" Mindkettőt a Nemzeti Szalonban rendezték.

A "Szövetség" tárlatán Tarján Oszkár: "szép, magyaros ötvösmunkákkal mutatkozott be."

A Szalon 44. csoportkiállitásán Bardócz Árpád festményeit ugy értékeli a kritika, hogy azok "a jellegzetesen impresszionista müvészetet képviselik."

Fenti beszámolóban szereplő müvészneveket lásd: Kron Jenő nevénél.

ÉLET, Bp. 1925. május 24. XVI. évf. 11. sz.

Fehér Márta: Újszerű színes terítékegyüttes

Vcsk: 1990-91: *FKSE-kiállítás,* Ernst M., 1991: *Stúdió '91,* MNG; Műcsarnok; *Soirées Est-Ouest,* G. Dunguy, Párizs; *IV. Nközi Videófesztivál,* New York; *Hungary New Poetry and Video,* New York; Ernst M.; 1992: *Mintatriennálé; 30x30x30,* Merlin Színház; 1995: Katakomba G., Bukarest; 1996: Római Magyar Int., Róma; 1997: SZK, Szhely.

Irod.: POLGÁR Cs.: *Diplomakiállítás,* MŰV, 1987. aug.; Stúdió (kat., MNG, 1991); Magyar Műhely, 1992; FRANK J.: *Minta Triennálé - 2. térben,* ÉS, 1992. jan.

TARDOS - KRENNER VIKTOR
festőművész

Budapest
Ferencek tere
TMK 544

14. old.

Zemplé

Bodrog-Keresztúr,
Bodrog-Szög, mege
Csicsvaalja, várro
Erdő-Bénye, várro
Felső-Regmecz, re
Gálszécs, r. k. tem
Hegyi, r. k. templo
Helmeczke, r. k. t
Homonna, várkast
Jeszenő, vár.
Karcsa, ref. templ
Kis Azar, csúcsíve
Királyfalva, várka
Kis-Kövesd, ref. t
Kelesz, r. k. templ
Mogyoróska, várro
Nagy-Kövesd, vár
Nagy-Mihály, csúc
Olasz-Liszka, r. k
Pacsány, várkasté
Párics, várrom.
Sáros-Patak, r. k.
Vár.
Sátoralja-Ujhely,

Tardos Krenner Viktor

l.

Lex Magyarország

562. l.

Tardos Kremnitzer Viktor

festő és író

† Budapest 1927. dec. 28.

XXI.

Révai 790. l.

Tardos Krenner Viktor

Dömötör István: Az új magyar országháza falfestményei. Művészet. 1902. 153. l. 155. l.

A közös ettorem menyezetén: Aratás, Bőség, Szüret.

ben a történelmi órákban. Fegyvertársam a le-
ós, aki félországot hódított meg a nemzeti nép-
ertársam minden jóérzésű ember, aki rendet,
s kalandmentes külpolitikát akar.
ez, jóakaróimhoz. Szeretettel hivom őket, csat-
Én becsületes iparkodással szolgáltam minden
áért, küzdöttem a panamák ellen és segitettem
n tehát a főváros közönségétől, hogy segitsen

és bizalom fűz hozzám: **ne irjon alá senki-
nem jönnek olyan ajánlási ivvel, melyen
repel.**
sorsdöntő választások előestéjén

Payr Hugó.

Tardos Kremer Viktor

l

Va Hö Ernst grüjt

I 1, 2.

Tardos Krenner Viktor

Műcsarnok
1925–26. akt kiáll. 59,
1928. őszi kiáll. keretében
hagyatéki kiállítás.

szül. 1866. aug. 4. Budapesten, megh.
1927 dec. 28 u. o. Székely Bertalannál tanult a bpesti mintarajziskolában, az után Münchenben s végül a tőle mesterskola tagja volt. Mint freskofestő a Vigszínház ~~[illegible]~~ (a Vigszínház mennyezetei a prágai színház mennyezetképével (a vidámság diadala) tűnt fel. Tőle valók a pannonhalmi apátság két hatalmas mennyezetfestménye is (Árpád vezér pajzsra emeltetése és I. Ferenc József uralkodása). Ezzel egyidgűleg mint szinműrőnak is sikerei voltak (Nero anyja, Szőrszbárát). 1904–1924. a bpesti képzőmű. főiskola tanára volt – fordítás –

K. festette az Országház ebédlőjének freskóját, az Adria palotta lépcsőházának freskóját, az egri székesegyház szentélyének freskóit. Fotb.: 1903. Magyarország fürdés c. képe vel elnyerte a Lotz-díjat, 1911. II. Sándor cár szentpétervári szobrának pályázatan Markup Bélával közösen a III. díjat.

1928-ban műveiből a Műcsarnok hagy. ki áll. renderett.

Szüst fibula VI. 129

F a gyön gyös. Bertalan templom freskói (1922) a bpesti ferencrendiek templomának freskói (1926–27.)

Tardos-Krenner Viktor

A Belvárosi Ferencesek templomában Lotz Károly által készitett freskót bemutatja a lap Tardos-Krenner Viktor restaurálásában.
Repr.

Dr. Décsey Géza: "Beszélgetés Tardos-Krenner Viktorral" c. kritikájában több izben hivatkozik Lotz Károlyra, mint Tardos-Krenner mesterére s ezzel kapcsolatban ismerteti a freskófestés technikáját.
A Décsey-cikk illusztrációjaként a lap bemutatja Tardos-Krenner uj freskóját, amely szintén a Ferencesek temploma számára készült.

ÉLET, Bp. 1926. márc. 7. XVII. évf. 5. sz. 85, 91. lap.

Memmi Simone (Martini): M
donna 342 (633), 2540 (375).

Tardos Krenner Viktor

wül. 1866 aug. 4. Bpest
meghalt 1927 dec. 28.

n. o.

vod

Évkönyve, Az orsz. m. kir.
Képzőművészeti Főiskola
—, az 1927–28. tanév-
ről Bpest. (1928) 8 l.
arckeppel.

NOVEMBER

8

Tardos Krenner Viktor

Művészeti lex. 770 l.

Revai lex. 17. 866. l.

festő és író, szül. 1866 VIII. 4. Budán. Budapesten München és Párisban tanult. 1904–24. a bpesti Képzőművészeti főiskola tanára volt. Szános falképet festett (bpesti Vigszínház, prágai új színház, bpesti Országház ~~ebédlője~~ ebédlője, egri szekesegyház szentélye, Gyöngyösi ort. Bertalan templom) ~~[illegible]~~. A megrávast fürdő és olajfestmenyére 1903 megkapta a Lotz díjat. Nero anyja (1903) és György barát (1906) c. szkeszel ist tragediakat.

2

		125·02
(bank)		
terhiükre		
400·- után	114·20	
	36·82	151·02
m átvitel		929.040.00

Tardos Krenner Viktor

Művészet 1906. 357
—1907. 71.

Magyar Művészet
1925. 164, 388
1928. 64-65

Szluha Demeter, nagyváradi tanár V. 292.

Tardos Kremer Viktor

U. 4184.

Amphora, roman II. 204, 207, IV. 132, V. 244,
X. 148.

Tardos Krenner Viktor

Műcsarnok Bpst

1911-12 jub. kiáll. 271, 333

Érkezett 1904. július 18.

547/1904. sz. (Beszterczebánya, 1904. július 14-én 3860. sz. a.)

Beszterczebánya város tanácsa köszönetet mond a Cserei Ede féle régiséggyűjtemény megszerzéséért (Tudománil Stolyál, 1904. VII. 19.)

Tardos Kremer Viktor

kepe a kép-
Mürcumba

Kremer
~~[illegible]~~
alatt

~~Lipkái-havasok~~ I. 201

~~Ásatás, kortobágy IX 57.~~

Tardos (Kremer) Viktor

festő és író, szül 1866 Buda

írod

Krück II. 610. l.

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének

drényi Imre, Szeged.

Tardós Kremer Viktor

1905 – 1907 ban Mer-
kesztette a rajztanárok
országos egyesülettnek
hiv értesítőjét

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Tardos Ferenc Viktor

laid
=
Vold 22. l.

..... *műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu .....

m.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Tardos Kremer
Viktor

laid

Vdd 28.1.

_____ *mühely.*

főnökség!

_____ hó ___ n történő kifize-

_____ indokából személyesen meg nem

_____ szamu _____

m.

évi _____ hó _____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Tardos Kremer Viktor

laid

Vdd 31. l

os Bizottságának

934 - 1935 évre.

Tardos Kremer Viktor

MAGYAR MÜVÉSZ

1925. 164, 388
1928. 64, 65
1929. 429.

MDK

Tardos Krenner Viktor

Megzavart fürdés, of.

Akt-kiáll. 1925. dec. Nlles.

MDK

Tardos Krenner Viktor

1922. a gyöngyösi Szt. Bertalan tpl falképeinek egy részét festette

Bacho gyöngyösi temp. 49. l.

MDK.

323. Tardos Krenner Viktor:

FAUN ÉS NIMFA. Olajfestmény.

Magyar Nemzeti Reneszánsz Társaság V. akció.
Bp. 1923. 2o.l.

TARDOS KRENNER VIKTOR /szül.1866/

Merkur és Pegazus. Lemezpapir. 59x78.
Faun és Nympha. " 62x42.

Ernst Muzeum aukciói. XXXIV. 39.oldal
és 4o.oldal

Tardos Krenner Viktor MDK

A pesti ferences templom/Egyetem u. 2/
falfestményei Lotz Károlytól 1894-95.
Tardos Krenner Viktor restaurálta 1925-ben.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
99.1.

MDK

Tardos Krenner Viktor festőm.

E. G. II. 269 l.

Tordos

MDK

~~Tredos~~-Krenner Viktor festőm.

Kiállitási naptár. Képzőművészet, 1928. 13.sz.
211 l.

MDK

Tardos-Krenner Viktor

Kiállitások. Magyar Müvészet, 1928. 7.sz. 6oo.l.

MDK

Tardos Krenner Viktor, festö.

Pulszky Ferenc. Ülö alak.

A Magy. Tud.Akad. képei és szobrai.
Akadémiai Értesitö.1913. évf. 8-9. füzet. 538.l.

MDK

Tardos-Krenner Victor, 1856-1927.

Lajoma, of.

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk. 88. aukc.

32 l.

MDK

Tardos Krenner Viktor, 1866-1925.

Árpád vezér, festm.

Ernst Muz. 42. áuke. 1929. máj.

18 l.

Γεώργιος Κ. Γεννηματάς, 1888-1951.

Άποψη της Γερμανίας, 1936.

MDK

Tardos Krenner Viktor, 1866-1927.

Ámor és Psyche, festm.

Ernst Múz. 55. aukc. 1937. ápr.

35 1.

MDK

Tardos Krenner Viktor, festő. 1866-1927

Amor és Psyche. Fa.

Jelezve.

Ernst Múz. aukc. 54. sz. – Kiáll. 1936 nov. 22-29.

Jegyz. 23. l.

(Tardos Kremer Viktor)

cikke

() Székely Bertalan
történelmisége.
Az Orsz. M. Kir.
Képzőművészeti Fő-
iskola Értesítője az
1910-1911. tanévről.
Bp. 1911. 3-28. l.

2623.

<Tardos Krenner Viktor>

cikke

<> Székely Bestalan
történelmiége –
Az Orsz. M. Kir. Képző
minvészeti Főiskola év-
könyve az 1910-11. tanév-
ről. Bp. 1911. 3 – 28. l.

Tardos Krenner Viktor

Michelangelo és a sixtini kápolna mennyezetképeiről c. tanulmányát felolvasta Bosy Jenő a mű- és Kőépítészi szakosztály 1922. évi 10-iki ülésén.

Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye. 1922. 200. l.

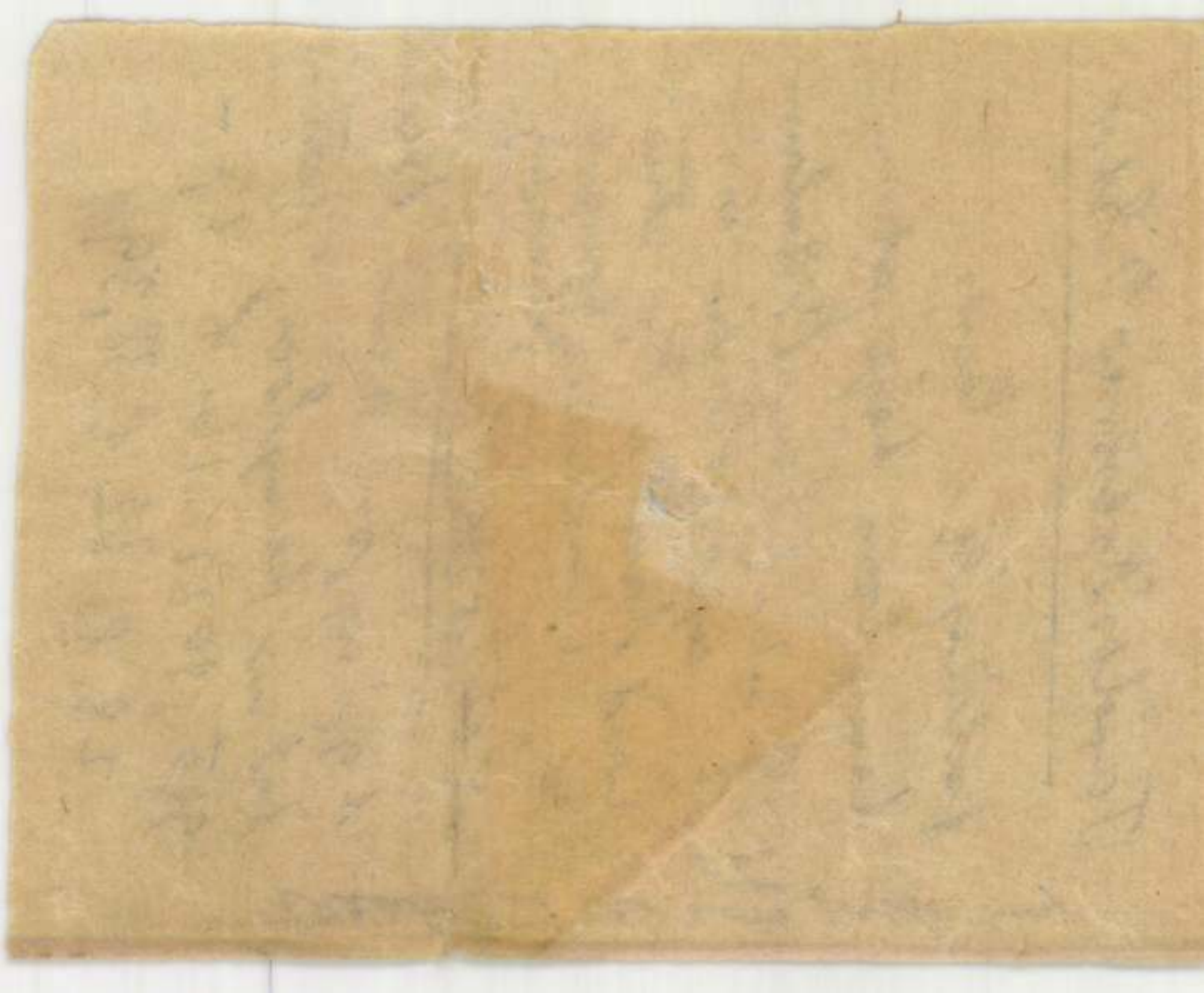

Tardos Krenner Viktor

falkejei a lenti.
templom hajójaban
1922. (Szent Bertalant
apostolává vá-
rod hasztja Krisztus.)
(Szent László forrást
fakasztt.)

Schlosser Janos

A gyöngyösi szent Ber-
talan templom. Gyön-
gyös, 1922. 16. l. 27-
28. l. 32. l. 38, 39.

Ezenkívül is tobb falfestes
n. ott.

Werner Pál.

Mellig, kissé jobbra tekint
rendjellel, vállra vetett prémes m
alól a párkányon: PAUL von W
fölül jobbra: 10.

Rm., mér. a vk. 9.1:5.1 cm

Tardos Krenner Viktor

festőművész

a képz. főiskola ideglenes tanára
1903 – 1911.

alakrajzi kompozóció, állatfestés, lonct.

Évkképzfőisk. 1931-32. 78. l.

10447.

középütt elválasztott haja göndör,

. a rl. 13.9:8.7 cm.

1

Tardos Herrmer Viktor

a képz. főiskola segédtanára

1903 – 1911.

aktrajzolás és bonctan

Művképzőfőisk. 1931 – 32. 79. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Tardos

Krenner Viktor

Gerő Ödön, Londen Elek

Modern magyar festő-
műnészek. Budapest, é. n.
69. l.

Megzavart fürdő c. Lépe
repr. 47. l.

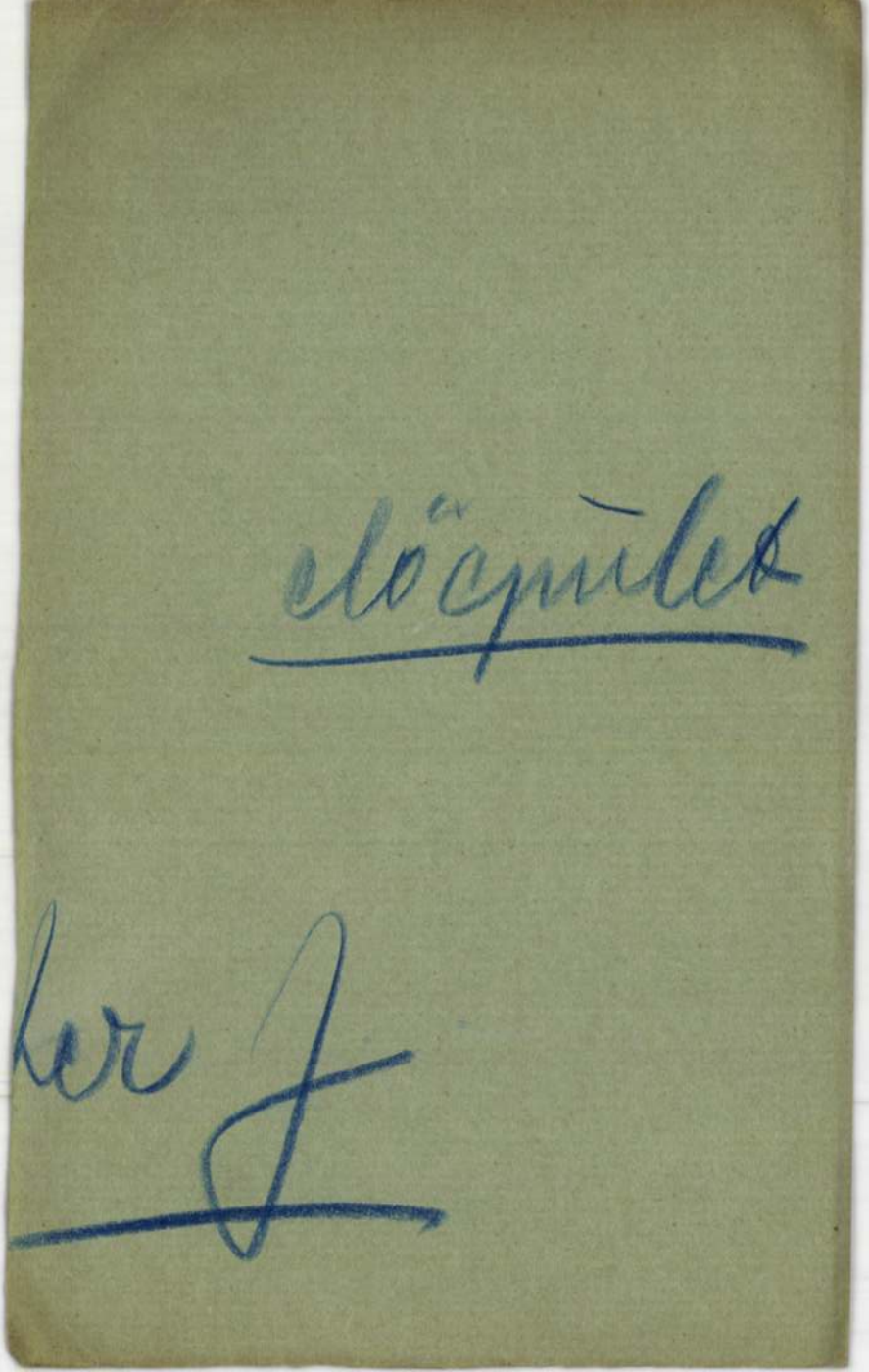

Tardos Kremer

Viktor

U. 1749

Tardos Krenner Viktor

Perciujné eltemetteti a halottakat c. képe a Szépmiv. Muzeum Zulajd.

Vályi László dr. VIII. 249

Tardos Kremer Viktor

U. 4221.

4217

Sársopatáki ref. óvoda könyvtára

TV. 199.

Tardos Kremner Viktor

Az egri főszékesegyházban a szentély fölötti 12 m. átmérőjű kupola falképet fenti Barsi Adolf segélyével festette. Tárgya: Szent István király maga ujtézi sz. János ev. tiszteletére az általa alapított egri püspökség első székesegyházának felépítését.

Szeger 29. l.

HEAD OFFICE: LAURENCE PO

SLAZ

L

CABLE ADDRESS
OF HEAD OFFICE
SLAZENGER, LONDON

CODES: BENTLEYS, A B C 6TH
AND PRIVATE

Reply Please Quote

Tardos Krenner

Viktor

iród

Kampfösk 14. l.

képét, a gyöngyösi templom festményeit, stb. 1903-ban a II. Sándor cár lovasszobrára kiírt internacionális pályázaton harmadik díjat nyert (Markup szobrásszal). Több szinmüvet, esztetikai, kritikai és festéstechnikai cikket irt. T. Székely Bertalan gondos természet-hüségét egyesitette Lotz Károly felszabadulni vágyó freskóstilusával.

(18 sor)

Tardos-Krenner Viktor, festő és drámaíró, szül. Buda 1866 aug. 4. Münchenben Karl Haidenél, Budapesten Székely Bertalannál és Lotz Károlynál. „Diana megravart fürdőzése" c. kompozíciójával 1903. megnyerte a Lotz-díjat, ugyanebben az évben a Képzőműv. Főisk. tanárrá lett. Tervezte és festette: a Vígszínház menyezetképeit, a parlament ebédlőjének freskóit, a pannonhalmi millenáris emlékmű kupolafestményét, az egri székesegyház mennyezetének freskóit, a jánoshegyi Erzsébet-kilátótorony mozaik-

(18 sor)

Tardos-Krenner Viktor, festő és drámaíró, sz. Buda 1866 aug. 4. Münchenben Karl Haidenél, Budapesten Székely Bertalannál és Lotz Károlynál. „Diana megravart fürdőzése" c. kompozíciójával 1903. megnyerte a Lotz-díjat, ugyanebben az évben a Képzőműv. Főisk. tanára lett. Tervezte és festette: a Vígszínház menyezetképeit, a parlament ebédlőjének freskóit, a pannonhalmi millenáris emlékmű kupolafestményét, az egri székesegyház mennyezetének freskóit, a jánoshegyi Erzsébet-kilátótorony mozaikképeit, a gödöllői templom festményeit, stb. 1903-ban a II. Sándor cár lovasszobrára kiírt nemzetközi pályázaton harmadik díjat nyert (Markups szobrászsal). Több színművet, esztétikai, kritikai és festészettechnikai cikket írt. T. Székely Bertalan gondos természetutánzását egyesítette Lotz Károly felszabadultabb vágású freskóstílusával.

Tardos Krenner Viktor

KMTárs 1928. őszi kiáll. kat.

Léda c. képe repr.

Paolo és Francesca

dtto

Magyar és hunyor

nőrablása dtto

Tardos Kremer Viktor

festő

Fővárosi Lapok 1895. febr. 6., 415. old.
(Művészetek. A millénniumi kiállítás plakátjai.)

Kalmán

Tardos Krenner Viktor
festő

Fővárosi Lapok 1896. ápr. 19., 6. old.
(Ujdonságok. Latz Károly ... betegsége)

Kalmár

Tardos Krenner Viktor
~~festő~~

Fővárosi Lapok 1895. febr. 17., 545. old.
(Szana Tamás: A plakátok versenye.)

Kalmán

Tardos Krenner Viktor
festő

Fővárosi Lapok 1896. febr. 22., 7. old.
(Művészetek. A vigszínház építése...)

Kalmán

Tardos Krenner Viktor
festő

Fővárosi Lapok 1896. márc. 19., 6 old.
(A Vigszínház.)

Kalmár

Licht

Nach dem Gemälde

Tardos Krenner

Viktor

a Vigszinház nézőterének mennyezet-festménye (1896)

(Elpusztult 1945.)

Thirring Bpest

78. l.

Jósa András d. III. 135.

Tardos Krenner

Viktor

A Csernoch-díj 1926.
évi pályázatán Szent
Ferenc c. művére
dicséret.

Nemzeti Szalon

Egyházm. kiáll. 1926.

Tardos Kreuner Viktor

Árverési Csarnok aukciós kat.

34. sz. 1926. okt.
36. sz. 1927 febr.
37. sz. 1927 máj.

1908

t, 1797-ben

L támlás

balrafordultan ~~karos~~ L székben ül.
baljával pedig a szék karfájára
tott és előrefésült haja őszbe-
szeme kék, bajusza és szakálla
ros szalagon az esztergomi káp-
s nyaklánczon feszületet hord.
aring és reverenda. A háttérben
d függöny van. Jelzése alól jobb-

2-án Török Jánosnétól 120 K-án

1093

Tardos-Krenner Viktor

Muzeumnak berendezett, három szobás házát Rippl Rónai Ödön városára, Kaposvárra hagyta. Kun Imre: "Rónai gyüjtemény" cimmel felsorolja azokat a müvészeket, akiknek alkotásai szerepelnek a Rónai ház kiállitásán: Strobentz Frigyes, Karlovszky Bertalan, Korokmyai Ott, Kimnach László, Tardos-Krenner Viktor, Kosztolányi Kann Gyula, Frecskay Endre, Réti István, Vaszary János, Kádár Béla, Csók István. br. Hatvany Ferenc, Feiks Jenő és Feiks Alfréd.
A Kiállitás többi szereplője Rippl Rónai József és Munkácsy Mihály nevénél található.

A HÉT, Bp. 1921. febr. 1o.
XXXII. évf. 5. sz. 77-78. lap.

Tardos-Krenner Viktor

dekorálta az egri főszékesegyház Mária kápolna szentélyének boltozatát (1894)

Voit Pál szb.: Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972.

4211

Tardos Krenner Viktor

Felsőtlen alkotásait Székely Bertalannak tulajdonították, miután alig jelezte képeit.

Theisler György: A hamisítók „művészete"; Művelődés, 1972/3. sz. 20. l.

Tardos Krenner Viktor
festő

A Képzőművészeti Főiskolán
Mihaltz Pál tanára Tardos Kren-
ner Viktor, Revész Imre és Varzaly
János voltak.

Dévényi Iván: Mihaltz Pál.
Művészet, 1974. augusztus – 18 lap.

Tardos Brenner Viktor
volt tanára a Képzőművészeti
Főiskolán Mihaltz Pálnak

Deréky Ivan: Mihaltz Pál

Lábohalán 1971-1-2 159 old.

Tardos Kremer Viktor

Részlet Tardos Kremer Viktor
„A bőség" című freskójából.
(repro)

Balog János: Egy palota koronalai.
Új Tükör, 1978. április 2 – 12. lap.

Tardos Krenner Viktor

három képe díszíti az Országház bűfejé-
nek famennyezetét.

Bezza László, Bernát György, Erdei Fe-
renc stb.: Budapest Lexikon, Buda-
pest 1973. 1335 l

8928

Tardos-Krenner Viktor

A ferenciek templomában a boltozatfreskók egy része 1894-ben készült; Lotz Károly és tanitványa, Tardos-Krenner Viktor festette.

A ferenciek barokk temploma.
Budapest, 1971.8.sz. 23-25.l.

25.l.

Tardos-Krenner Viktor

a Ferenciek templomának falképeit restaurálta, részben tanúra, Katz Károly.

Budapest, 1941. aug. (2.)

Tardos-Krenner Viktor
festő

Mihaltz Pál első tanára volt.

Szilágyi Dezső: Mihaltz Pál
Művészet, 1971.szeptember - 17.oldal

Tartalomban és kiállításban páratlan mű!

TECHNIKAI FEJLŐDÉSÜNK TÖRTÉNETE

Fennállásának 60 éves évfordulója alkalmából szerkeszti és kiadja:

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET

A könyv a következő fejezeteket öleli fel:

Útépítés, Vasútépítés, Hídépítés, Alagutak, Vasbetonszerkezetek, Anyagvizsgálat, Épületszerkezetek, Építőművészet, Iparművészet, Elektrotechnika, Gőzkazánok, Dugattyús gőzgépek, Gőzturbinák, Lokomotivok, Automobilok, Hydrogépek, Emelőgépek, Repülőgépek, Mezőgazdasági gépek, Szövés-fonás, Geodézia, Hydrographia, Vízszabályozás, Alagcsövezés, Lecsapolás, Öntözés, Kikötőépítés, Bányászat, Kohászat, Vegyészet.

Szakember, közgazdász, és a haladás iránt fogékony laikus érdeklődésére egyaránt számot tart a **TECHNIKAI FEJLŐDÉSÜNK TÖRTÉNETE,** mely famentes papiron, 1000 oldal terjedelemmel, 800 képpel, díszes művészi kötésben, nagy lexikonalakban jelent meg.

ára 45 pengő

Havi 4 pengős részletfizetési kedvezmény!

FŐBIZOMÁNYOS:

A STÁDIUM SAJTÓVÁLLALAT RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

könyvosztálya, Budapest, VI. kerület, Rózsa-utca 111. szám

Tardos Krenner
viktor

Cáid

Zámborszky J.

A magyar
Országház-
Bp. 1937.
101. l.

XIII.
KÖNYVEK

1154

Gyüjte

A hely neve	A tárgy megnevezése
Eperjes,	Korona Kaszárnya a volt Klobusiczky kastély

Tardos Krenner Viktor

ivod

Bachógyöngyösi templ

51. l. 52. l.

Cs—r—i: A magyar műipar és történeti kiállítás, AÉ, X., 1876., 156. l. — A műtörténelmi kiállításról. Vas. Ujs., 1876., 326. l. és 344. l. (Képe 325. l.) — Árvízkárosultak, 1876., 45. l., 1499. szám. — I. A.: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása. Századok, X., 1876., 489—490. l. — A műtörténelmi kiállításról. Vas. Ujs., 1876., 326. és 344. l. (Képe 325. l.) — A műipari és történeti kiállításból. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 519. l. — Dankó 83—86. l. — Irodalom. Egyházművészeti Lap, I., 1880., 365—366. l. — Martinov: Le trésor de Gran. Revue de l'art chrétien, XV., 1881., 203—206. l. — A „Gilde de Saint Thomas et de St. Luc" kongresszusa. Egyházművészeti Lap, V., 1884., 328. l. — Körösy László: Esztergom.

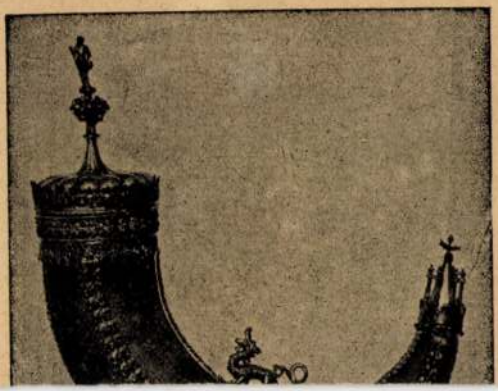

Tardos Krenner Vektor

festő,

festette az alsóvizivárosi ~~templom~~ plebi. mennyezetének falképét festette 1926-ban. A kép Krisztus királyságát ábrázolja.

Hausereagyházköz

140-l.

A vizivárosi régi kapucinus templomrol van itó

Tardos Kremser Viktor

l.

Lyka fest 1896-1914

34. l.

Tardos Krenner Viktor

Vigszínházi falké-
pei

l.

Lykafest 1896–1914

85. l.

T-h.

A 357/1928

Műemlékek Országos Bizottsága

Budapest

VI. Andrássy út 47. a.

Tardos Krenner
Viktor

1906 1. számtol
1907 4. számig beká-
rólag szerkesztette
a Rajzoktatás c.
szaklapot.

-én 286. szám alatt kelt fölterjesztélá tartozó szepesszombati róm. kath.
kozó terveket és költségvetést, - ez
számvevősége által számszakilag felültisztelt Országos Bizottsághoz idemellégy a szóbanforgó munkálatoknak a megaló foganatositása iránt mielőbb intézakis akkor, ha az egyház az eme munkáó fedezésére általa felajánlott 8.000
m. kir. adóhivatalnál letétbe helyezte.

Tardos Kreanner Viktor

c.

Normál-tanonczok

Bp. 1915. 7. l.

ossequi.

ISTITUTO GIOVANNI TRECCANI
UFFICIO ARTISTICO

Pregasi indirizzare corrispondenza
impersonalmente
ISTITUTO TRECCANI
Piazza Paganica, 4
ROMA (115)

Jardos Kremer Viktor

meghalt 1927. dec. 28.
61 éves korában.
Ekkor a Főiskola nyugalmazott rendes tanára volt.

Nekrológ, arcképpel

Az O. M. Kir. Képzőművészeti Főiskola Évkönyve az 1927–28. tanévről.
Bp. 1928. 8. l.

Tardos Krenner Vés

Markup Béla

II. Sándor cár szobra, a pétervári nemzetközi pályázaton 3-ik díjat nyert szinta, repr.

Művészet 1912. 152, 153. l.

K.

Tardos-Krenner Viktor

festő MDK

A pesti ferences templomban lévő falfestményei: A zenélő angyalok kara/1926 két Lotz K. féle kép restaurálása alkalmával./

Porciunkula és Stigmatizácio /1894 a feljegyzések szerint Lotz Károlyval/

A négy evangelista: Máté, János? Lukács, Márk.

Kapisztrán áldoztatja Hunyadit /1926/.

Szabó Erzsébet: A pesti ferences templom
Bp. 1959. 29-30.o.

MDK

Tardos Krenner Viktor

egy művét dicsérettel illette a bíráló bizottság.

Nemzeti Ujság 1926. szept. 28. A Csernoch-dij pályázat.

MDK

Tardos Krenner Viktor

/Csernoch-dij pályázat/ Dicséretben részesült a bpesti egyházm. kiáll. keretében rendezett Szt. Ferenc-oltárkép tervpályázatán 1926.

Magy. Katolikus Almanach. I. évf. Bp. 1927.
536 l.

Tardos Kremer Viktor
festő

M.D.K.

Az ötödik bolthajtás képeit készítette, a kép Szent László királyt ábrázolja, amint szomjaró seregének a sziklából kardjával vizet fakaszt.

Bachó László: A gyöngyösi templomok története. 51 l.
A Szent Bertalan-templom története

M.D.K.

Tardos Kremser Viktor
festő

A főhajó első mennyezeti mezőjének képét festette. A kép azt ábrázolja, amint Krisztus Szent Bertalant apostolává választja.

Bachó László: A gyöngyösi templomok története. 51 l.
A Szent Bertalan-templom története.

Tardos Kremcz Viktor

festő

M.D.K.

1922-febr.1-én megbízták a főhajó, a mellék-
hajók és a karzat falképeinek elkészítésével.

Bachó-László: A győngyösi templomok története. 49l.
A Szent Bertalan templom története.

M. D K.

TARDOS KRENNER ~~Nikta~~ Viktor festő

Aradi Törtfest. 322. l

M. D. K.

TARDOS KRENNER Viktor festő

Bp. Országház, étterem mennyezetképei:
„Aratás"; „Szüret"; „Bőség" allegóriái (38.39 kép)

Egry Margit-Wellisch Jenő: Az Országház
56, 57, 60., l.

Tardos Kremer Viktor
festő

M.D.K.

A Szentkereszt oltára előtti mennyezet bolthajtásán
a Kereszt felt alálását festi meg.

Bachó László: A gyöngyösi templomok története .52 l.
A Szent Bertalan templom története

M.D.K.

Tardos Kremner Viktor
festő

Az ötödik mezőn Szent Sebestyén vértanúságát
ábrázolja.

Bachó László: A gyöngyösi templomok története 52. l.
A Szent Bertalan templom története

Tardos Kremer Viktor

festő

M.D.K.

Bacchanalia

Bizaukció 1958. Budapest

201.

MDK

Tardos-Krenner Viktor festő

hegzavart fürdés. Lukács gy. tul.
repr: 51.

A magyar akt-kiállítás albuma. Önneáll
Lyka-Majovszky-Petrovics. Bp. 1926. 51, 163

Tardos Krenner Viktor festő M. D. K.

A gyöngyösi tyrlom freskóinak egy részét készíti.

Élthes Gyula: Márton Ferenc élete s művé-
hete. Bp. 1940. 30

MDK

Tardos Krenner Viktor, dicséret

Egyházsüv. kiáll. Csernoch-dij. N.Szal.1926.

Tardos-Krámer Viktor

freskók

ács-cs: Iparművészek restaurálják a parlament freskóit.
Szabadság, 1949. okt. 20.

G.Tardos Krenner Musi

festőművész

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat kiállitása - Műcsarnokban - képével szerepel.

arcképminiatürök

Esti Kurir 1931.XII.19.

Tardos – Krenner Viktor

Képzőművészeti tevékenysége mellett operanövegebet is írt, 2 tragédiája közül az egyik elnyerte az Akadémia Karácsonyi-díját.

Pestmegyei Hírlap, 1966. aug. 4. 5. o.

MDK

Tardos Krenner Viktor

Bacchanália, o.

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp. 1952.

Tardos Krenner Viktor, festöm.

Székely Bertalannal közösen egy sorozatot készí
tettek "a csodaszarvas üldözése" cimmel, mely élén
érdeklődést váltott ki.

Magyar történelmi festmények az aukció kalapácsa
Pesti Hirlap. 1939.febr.9. alatt.
19.1.

MDK

Tardos-Krenner Viktor

Krisztus-kompozició, of.

Ámor és Psyche, of.

Árverési Közlöny 1932. 1. rk. sz. 38.1.

MDK

Tardos Krenner Viktor

eskütéri templom mennyezetképe

Gulyás Károly: Tardos Krenner Viktor. Pásztortüz 1928.1.sz. 21.l.

MDK

Tardos Krenner Viktor és Barsy Adolf Ágost

Egri székesegyház szentélyének falképei,repr.

Barsy A.Á. Művészet XIII.évf.1914. 89-9o.

Tardos -Kremner Viktor, festőm. MDK

a boltsikkelyekbe/pendentif/ Szent Ágoston, Szent Ambrus, Szent Jeromos és Nagy Szent Gergely egyházatyák alakjait festette.

Veit Eger. 62.1.

MDK

Tardos-Krenner Viktor, festöm.

dekorálta a szentély 12 m. átmérőjü kupola - boltozatát.

Temperával készült a falkép, s Szent Istvánt ábrázolja, amint maga irányitja az egri várban alapitott székesegyház épitését.

Veit Eger. 62.1.

MDK

Tardos Krenner Viktor, festöm.

1-3. Krisztus királysága. Repr.

A budai kapucinusok ujonnan restaurált temploma.
Nemzeti Ujság. 1927.május 1. 18.1.

MDK

Tardos Krenner Viktor, festőm.

a képzőművészeti iskola tanára

a budapesti templom mennyezetek legnagyobbikát festette meg "Krisztus királyságának"ábrázolásában. Mozgalmas vonalu, szinpompás freskó.

A budai Kapucinus-templom ujjáépitése.
Nemzeti Ujság. 1927.május 1.

MDK

Tardos Kremer Viktor

Barcza-Vigyázó: Mátra részletes kalauza. 1930.
82,83.l.

MDK

1/. Tardos Brenner Viktor, festőm.

A megujitásra került egri székesegyház szentélyének 12 m. átmérőjü kupolaboltozatát T.K.V. dekorálta. A falképek temperával készültek.

Veit Eger 62.1.

MDK

Tardos-Krenner Viktor festőművész

Hagyatéki kiállitása a Műcsarnokban 1928.okt.14

Cikk: Kiállitási naptár.

Képzőművészet, 1928. 13.sz. 211.l.

MDK

Tardos Krenner Viktor és Barsy Adolf Ágost

Egri székesegyház szentélyének falképei

Müvészet XIII.évf.1914.89-90.l.

Tardos-Krenner Viktor, 1866-1927 - Székely Bertalan, 1835-1910. MDK

A csodaszarvas üldözése, temp.

Nőrablás, temp.

Ernst Muz.aukc. Árv.Közl. 1.rk.sz. 1939.jan.

45 l.

M.D.K.

Tardos Krenner Viktor /1866-1927/

773. Bacchanália. Olajf. 66.5x130 vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 55. l.

M.D.K.

Tardos Krenner Viktor

Festőművész képei diszitik a gyöngyösi szt. Bertalan templomot.

Városok Lapja 1937. XXXII.évf. 11.szám. 339. o.

Gyöngyös.

M.D.K.

Tardos Krenner Viktor /1866-1927/

611. Perényiné eltemeti a halottakat. Vizf. 90 x 119.5, papir.
612. Bottyán János arcképe. Olajf.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet. MUMOK. Bp. 1952. 68. l.

Tardos-Krenner Viktor festő /1866-193o/

%Falusi udvar" /vizf./

Árverési Küslöny 4.sz.1939. december.

48.1.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Tardos Krenner Viktorné

Vald 38.l.

Fardos Kramer Viktor

falképez az egri
székesegyház nem-
tény ében

Br Kar Egri képesk

50 l

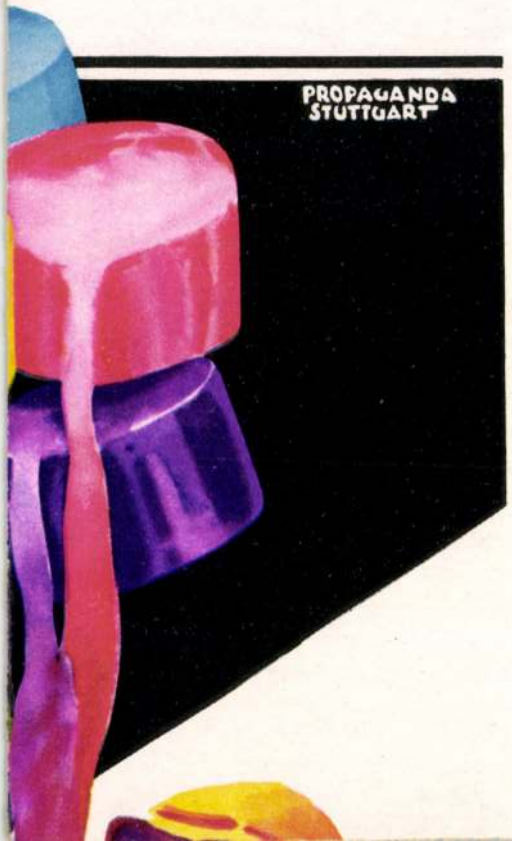
PROPAGANDA
STUTTGART

Tardos Krenner Viktor

az országházi étterem kazettás famennyezébe ielesztve 3 falkép:

Aratás
Bőség
Hűret

EUCHARISZTIKUS DISZHANGVERSENY

A SZENT ISTVÁN BAZILIKÁBAN

VENI CREATOR SPIRITUS — ADOREMUS IN AETERNUM

MOZART

LITANIAE DE VENERABILI ALTARIS SACRAMENTO. NO. 243

BUDAPESTEN ELŐSZÖR

BEETHOVEN

MISSA SOLEMNIS (SANCTUS, BENEDICTUS, AGNUS DEI)

LISZT

O SALUTARIS HOSTIA. OFFERTORIUM A KORONÁZÁSI MISÉBŐL

GREGORIÁN KORÁLISOK

RENDEZIK: „A GYERMEKÉRT" A BUDAPESTI RK. EGYHÁZKÖZSÉGEK KÖZREMŰKÖDNEK:

A BUDAPESTI PALESTRINA KÓRUS, AZ EMERICANA LISZT FERENCZ ZENEKARA VASZY VIKTOR VEZÉNYLETÉVEL ÉS AZ ESZTERGOMI PAPNÖVENDÉKEK GREGORIÁN KÓRUSA BÉRES ISTVÁN THEOLOGIAI TANÁR VEZETÉSÉVEL A SZÓLÓ RÉSZLETEKET MŰVÉSZEINK LEGKIVÁLÓBBJAI ÁHITATOS KÉSZSÉGGEL VÁLLALTÁK

JEGYEK 60 FILLÉRTŐL 3 PENGŐIG: AZ EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUS NŐI BIZOTTSÁGÁNÁL FERENCIEK TERE 7; RÓZSAVÖLGYI ÉS TÁRSÁNÁL SZERVITA-TÉR 5; A SZENT ISTVÁN TÁRSULAT KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN KECSKEMÉTI-UTCA 2; AZ ÉRSEKI HELYTARTÓ HIVATALBAN I., LANT-UTCA 2; AZ EMERICANA JEGYIRODÁJÁBAN IV., BÁSTYA-UTCA 11 ÉS A BAZILIKA SEKRESTYÉJÉBEN

MÁJUS 23-ÁN HÉTFŐN D.U. ½6 ÓRAKOR

Tardos Kremer

Viktor

d.

Ernst-Muzeumaukció ja I.

45. f.

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

Tardos Kremner Viktor

---

iród

2

Vas. Ujs. 1897. 494. l.

(Az uj országház

falfestményei.)

Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt., Budapest

〈Tardos Krenner Viktor〉

Lutter János dr.: Vissza-
emlékezés 〈 〉-ra.
Paixlartúr. 1929. 33 4 l

Tardos Krenner

Viktor

Bottyán a kurucok parancsnoka, olaff a párizsi Husszárterem plafondjába illesztett kép

Czob Páris

17. l.

Bezerédj Imre lovas kurucai, Bottyán János vezérlete alatt 1706-aug. 18-án rohammal beverik a császári hadak által a Sopron és Tertőtava között emelt sáncokat. Olaff.

u. ott.

Kovách Aladár kitüntetése VII. 278.

Tardos Kremer Viktor

†. 1927. dec. 28. -

62 éves korában

11013

ordultan áll. Nyilt koronát és
Jobb kezében keresztes ország-
ypálczát tart. Az oszlopokon
Felirata hat soros szöveg, mely-
striae Gener Sigismundi Regis≤
elzése fölül jobbra: ≥41 (43)≤

a vk. 28:18.9 cm.

)-906
3-2

egum Bohemiae cz. kéziratából

Tardos Kremer Viktor

l.

Lykaakskiäll

51 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Tardos Krenner Viktor

Wod

La Rosée

25.P.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Tardos Kremer

Viktor

l.

La Rosée

52.l.

Tardos Kremer Viktor

Az alábbi templom főhajó-
jában az első menyezeti
mezőben: Szent Bertalant
apostolává választja Krisz-
tus. A főhajó ötödik
bolthajtásán fenti Szent László
forrás fakasztásának tör-
ténetét ábrázolta. A szent
kereszt oltára előtti menny-
ezet bolthajtásán fenti
kepe: A szent kereszt fel-
találásának története. Az
ötödik menyezeti mezőn
Szent Sebestyén vértanusága

Schlosser János: A gyön-
gyösi Szent Bertalan tem-
plom. Gyöngyös 1922. 27.
28. l. 32, 33. l. 38, 39. l. 40. l.

F jelenetét festette.

Tardos Krenner Viktor

Ady Lajos:

Ady Endre. Bp. 1923

125. l.

Tardos Kremer

Viktor

festette az alábbi
templom Krisztus
királyságát ábrázoló
nagy falképet 1926-
ban

A hajójnak mennyezetén

P. Veremund O.M

Cap. Emlékkönyv
a budai kapucinusrendi
zárda és plébániakm-
plom renoválásának
alkalmából. Bp. 1927
64. l. 74, 75. l. 76. l.

övetsége, Budapest, Üllői ut 25. I. emelet.

I V .

Budapest I. Lenke tér 7. IV. em. 4.

tya collégium

nincs

nem

nem

ni ? nem

n. játszok hangszeren

—

—

Igen.

nem.

nem

—

Igen.

t, festészet, építészet valamelyikével, vagy

Tardos Krenner Viktor

1894–95-ben segédkezett Lotz Károlynak az alábbi templom falképeinek megfestésében F. 1925–1926-ban restaurálta az összes képeket. A Szűz Anya mennybe menetelét ábrázoló falkép alatt a zenélő angyalok kara, mely a kompozíciót a diadalívre átvezeti, fenti toldaléka. A boltsüvegekben festett két-két angyal szintén T. munkája. A koronát a Bold. Szűznek felajánló képen fenti festette Szent István alakját. Az 1926-os restaurálás alkalmával a képeket ~~át~~ rossban áffestette, mind következtében azok ~~[illegible]~~ helyen lesötétedtek – A kép rajzába való beavatkozása sem volt szerencsés. 71, 72,

Szabó pesti ferencrendiek 73. l.

74–77. l

F A szentély feletti két képet Krenner sajátjának vállja a rajtuk nak saját nevét tüntetitel.

A

H

MAGYAI

A., B., C. Csorpákok, a medve támadása. M
D. Nagy merítő. Merény.
E., F. Csorpákok, román stylus. Zólyom

J., K., L., M. Csc

A

Tardos Kremer

Viktor

Thieme Becker

XXXII. 445. 1.

H

(Lyka)

háborgó
anyarodó út vezet, a [illegible] Balaton
ros felhők tornyosulnak és a melybe a
rben emelkedő hegyek [illegible]
s csolnak közeledik.

cm.
4-érol (821/902)
én (890/902)

[illegible] közt Csobánca fehérlik,

Tardos Kremer
Viktor

l.
J. bl Lotz
63, 204, 223,
322 - 325, 461,
499. l.

Életrajzának és müködé
szonettjei és egyéb irodalmi müv
rajza,Condivié és Vasarié.Mindke
megkönnyitette munkájukat.Maga M
zának megirásában,amennyiben Con
s maga diktálta le neki az adato
turáját átnézte.Tehát életét meg
CONDIVI müvének első kiadása 155
gelo Bucnarroti,..."c,mig VASARI
meg először.Vasari életrajzainak
chelangelcval.Bár Michelangelo á
csuszottbele,amit Condivi szemér
hibáka müvének második kiadásába
jelent müvének alapján.Michelang
iránt,s egy szonettben mondott k
kiadásában közzé is tette.Vasari
lönbséget nyujt a megirás módja.
tehát tökéletesebb irodalmi form
bé jártas ember,stilusa kissé ny
életrajzának épen ez az egyszerü
asság és kendőzés nélkül,a maga
be Michelangelot,Mindkét életraj
a XVI.századtól egészen a legmod
vének legnagyobb kiadása Gaetanc
szonettjeit és egyéb irodalmi na
lálhatjuk.Legujabban Dr.Wolf Róz
iratok-"at./Róma-Budapest,1931./
Nedetto VARCHI által elmondott "
chi fatta a recitata da Lui pubb
lo Buonarroti in Firenze nella C
A Michelangelora vonatkozó forrá
összeállitását megtaláljuk Hans
ben megjelent müvében.Ernst STEI
gelo Bibliographie 1510-1926. a

Tardos Kremer Viktor

l.

Papp Nagyvarad

35. l.

Tardos Krenner

Viktor

az étterem mennyezetén a Bőség, Aratás és Szüret szimbolikus falképei fentiről

Zámb 1935

18.I.

Chootoviczi kastely VI. 306.

Tardos (Krenner)

Viktor

wód

Csánki Dezső

Árpád és az Árpádok.

Bp. 1907

Árpád a Noe hegyet és környékét bistokába vesti, vizf. repr. ugyanez a tárgy két képen szerepel n. ott.

Várady Erzsébet-út 5.
U. Özv. VÉRTES KÁROLYNÉ

T. „Europa" Film, – Könyv – Lapterjesztő" és Könyvkiadó R-T.

Budapest.

V. Rothermere-u. 12. III.

Tardos Kremer

Viktor

vred

Schlosser

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Tardos Krenner Viktor

---

vród

Čtem Bárt Gyöngyös

17. l.

Tardos Krenner Viktor

Irod

Guide 35. l.

Tardos Kremer Viktor

Az alábbi templom mentegyében Kapisztrán János Hunyadi János áldoztató jelenetének ~~[illegible]~~ fenti festette 1926-ban az (fent erzsébet halálmáját Otthonától kiűzött átvarolt képe) nagyvészt fenti festette és ~~Kölber~~ bekövetkezett halálaután (1927) Kölber Dezső fejezte be.

Szabó festi ferencrendiek

77. l.

L A T

kelt iratukra válaszolva, a tulaj-

Tardos Kremer Viktor

az egri székesegyház
szentélyének freskója

Velvánd

179. l.

Székesfehérvár.

· Az előtért a bástyákkal és
foglalja el, a háttért pedig a ka
lebegő mondatszalagon:

STUHL WEISSENBURG

Rm., mér. a vk. 5.5

140-95.

Tardos Kremer Viktor

d.

Schoenlindavári

klarinzák

18. l

Tardos Krenner Viktor

falképei a gyöngyösi
Szent Bertalan plébánia
templomban.

Láttam 1938 máj. 20

Megjen festették ki a
templomot.

Tardos-Krenner Viktor és Lohr Ferenc MDK

festőművészek

a ferencrendiek belv.tpl.a oldalmennyezetének
diszitési festése

Nemzeti Ujság 1926. ápr. 18. /képek/

Tardos-Krenner Viktor

a ferencrendiek belv. templom mennyezetfestményét restaurálta

Nemzeti Ujság 1926. ápr. 18. /képek/

MDK

Tardos-Krenner Viktor festő

a tpl Lotz-képeit egészitette ki

Uj diszben ragyog a barátok tpl-a /belv.tpl/.
Nemzeti Ujság, 1926. ápr.18. 2o.l.

MDK

Tardos-Krenner Viktor festőm.

a ferencrendiek belv. temploma mennyezetfestménye

Nemzeti Ujság 1926. ápr. 18. /kövek/

MDK

Tardos Krenner Viktor

. Perényiné eltemeti a halottakat, vf.

Bottyán János arcképe. o.

Szépmüv. Muz. hábprus veszteségeinek jegyzéke

Bp.1952.

M.D.K.

Tardos-Krenner Viktor, festő

terverte Marhup Béla II. Sándor cár 1911-ben meghirdetett lovasszobor-pályázatákor készült modell jének talapzatát, mellyel harmadik díjat nyertek a nemzetközi pályázatok

Weiner Mihályné: Marhup Béla szobrászművész oroszlángyi munkái.

Művészettörténeti Értesítő, 1965.XIV.évf. 1. sz.

67. old.

Tardos-Krenner Viktor, festőtanár

E.D.K.

Rással is foglalkozott, de ezt szerényen senkinek sem árulta el. Bory Jenő szobrász úgszólván erővel vitte el tőle Michelangeloról szóló tanulmányát, melyet a Nemzeti Épitész Egylet szakosztályi ülésén, vetitett képekkel kisérve, felolvasott

Vállalkozók Lapja, Bp. 1922. XLIII. évf.

ápr. 12. sz. 1. old.

Dobos Ilona
1965.aug.25.

MDK

Tardos-Krenner Viktor - Fóti

Esküttéri tpl mennyezetképe

Gulyás K: Tardos Krenner V. Pásztortüz, 1928
lsz. 21 l.

Tardos Krenner Viktor MDK

a m vészeti bonctan mb. tanára, 19o3.

Képzőm.Főisk.Évk.1921-22, 22-23, 23224, 24-25.
Bp. 1926.

Tardos Krenner Viktor MDK

az alakrajz és boncalaktan r. tanára. 1911.

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23224, 24-25.
Bp. 1926.

Fogadjisten, Istensegits, Hadikfalva
Bukovina

Népi kézirat

egtől tüztől és viztül
séből az anyaszentegyház szokása szerint

MDK

Tardos-Krenner Viktor

Gellért O: Kortársaim. Bp. 1954.

Tardos Krenner Viktor MDK

segédtanár, 1903.

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

Tardos Krenner Viktor (1866-1927)

Bacchanália.
Oljf.Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Tardos Kremer

Szerepel a Műnarnok
akt kiállításán

Magyarság 1925 XII. 6.

Tardos Krenner Viktor MDK

megválik a főiskolától, 1924

Képzőm. főisk. Évk. 1921-22, 22-23, 23-24. 24-25. Bp. 1926.

Tardos Krenner Viktor MBK

az alakrajzi mozdulat-kompozició segédtanára, 19o5.

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25. Bp. 1926.

MDK

Tardos Krenner Viktor

Megzavart fürdés, of.

Akt kiáll. OMTT. Mücs. 1925. dec. 1o. 1.

Tardos-Krenner Viktor MK

Népköztársaság utja 62.

Bobula János magának épitette 1882-ben.
Az ablakok ivzugában fekvő alakok. Szécsi Antal.

A kapualjban két női bronzszobor. Vóna József, 1896.
Az első emelet 111. sz. szoba mennyezetén freskó / Amor és Psyché/ Tardos - Krenner Viktortól.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
145.1.

MDK

Tardos Krenner Viktor festőm.

In memoriam. MM. 1929. 429. l.

MDK

Tardos Krenner Viktor

Ferenciek tere. Ferenciek temploma. Lotz falképeit restaurálta 1925-ben.

GenZakBpest. Kézirat. 36. l.

MDK

Tardos Krenner Viktor festő

Gy: A Műcsarnok őszi tárlata. Képzőművészet, 1928. 14.sz. 229-232.l. képekkel

éges

ek

té set

l-

on-

t

ot-

mé-

űra-

et-

-

i-

lág

rát

Tardos Krenner Viktor

ind

Czobor Béla dr:

Egyházi szerelvények a budapest-ferencvárosi r. kath. plébánia-templomból.

Magyar Iparmüvészet

1902. 11. l.

Tardos-Krenner Viktor

Budapesten született 1866-ban. Édesapja egyetemi tanár, a Nemzeti Muzeum mineralógiai osztályának igazgatója. Keresztapja Eötvös Lóránt, aki "mindenáron állatfestőt akart belőle nevelni." Tizenhat éves korában került Székely Bertalanhoz, majd Lotz Károly tanitványa lett. Mindkét mesternél nyolc-nyolc évet töltött. Ezután Münchenbe ment Liezen-Mayer Sándorhoz. Később Párisban továbbfolytatta tanulmányait.
Még Lotz Károly tanitványa volt, amikor már megbizták a Vigszinház mennyezetfestményének elkészitésével. Tizennyolc évig a Képzőmüvészeti Főiskola tanára volt.

ÉLET, Bp. 1926 márc. 7. XVII. évf. 5. sz. 98-99. lap.

Tardor-Krenner Viktor

Dr. Décsey Géza:"Beszélgetés Tardos-Krenner Viktorral" c. kritikájában elmondja, hogy Székely Bertalan és Lotz Károly tanitványaként ismerte meg a freskófestés módját. Ezután részletes leirás következik a fresko lényegéről, az alapkészitésről, a kémiai folyamatokról, sőt még azt is hozzáteszi hogy a freskó nem egyéb mint "mészlapra lazurozott óriási akvarell,"majd sorra veszi a müvész önálló freskóit és megemliti azokat a Lotz-freskókat is melyeket a müvész restaurált, vagy ujrafestett.

ÉLET, Bp. 1926. márc. 7. XVII. évf. 5. sz. 98-99. lap.

TARDOS ZOLTÁN (festő)

"Tardos Zoltán az ismeretlenségből tört elő. Három festménye azonos gondolat megközelítésének különböző változatait mutatja be (Exodus I-III). A fiatalok előretörését jelzi Sebők Éva és Péder Rezső díjazása is. Előbbi melegő rajztudást előíruló lapjaival, míg a dunaújvárosi festő a mai törekvésekre érzékeny felfogásával vívta ki A'Művészeti Alap illetve a területi szervezet elismerését. Méltán aratott sikert Várnai Valéria finom pasztelljeivel (Győr város díja). Ujházi Péter Veszprém megye díját nyerte el."

SALAMON Nándor: Észak-dunántuli tárlat Szombathelyen. In. Uj Tükör, 1986/2. 75.p.

MDK

Tardos Krenner Viktor

Tardos Krenner Viktor és Kölber Dezső: Erzsébet-emléktorony mozaikképe. Szent István palástjának javitása. Olajf. Mgt.

Műcsarnok, 1911/12. téli kiáll. 49.lap

Tardos Krenner Viktor MDK

Erzsébet emléktorony mozaikképe

Erzsébet koronáztatása, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállítás

Tardos Krenner Viktor

Stróbl Alajos készitette Erzsébet királyné szobrát 1898 előtt, a jánoshegyi Erzsébet-kilátó földszintjére. A szoborfülke hátterében szines mozaik /Kölber Dezső és Tardos-Krenner Viktor terve szerint/, Róth Miksa műhelyében készült.

dr. Seenger Ervin: Hatvanéves a János-hegyi Erzsébet kilátó. - Budapest, 197o. 6.sz. 48. l.

Tardos Krenner Viktor

~Tardos-Krenner Viktor 2 -

úti Weissenbacher-palota freskói (1905) – Az Alkotmány-utcai Csillag-palota freskói (1906) – A páriksi kiállitás magyar palotájában: Vak Bottyán Eoprent oszromolja (1906) – Pulszky Ferenc arcképe (1911, M.T. Akad) – Huyenius, Faraday (1910, Egyetem) – 16 kép a gyöngyösi sz. Bertalan-templomban (1921) – II. Gánder cár levasszobrának szentpétervári pályázatán Markup Bélával közös tervével II. díjat nyert (1903) – Irodalmi munkássága: György Barát (dráma) Az apák (vígjáték).

X

Tardos Krenner Viktor

TARDOS-KRENNER VIKTOR festő, szül 1886 (1866). Érettségi után Münchenbe ment, ahol Karl Haidernél tanult, majd hazatért s 8 évig Székely Bertalan, ~~[illegible]~~ 10 évig pedig Lotz Károly mellett dolgozott. Közben megfordult Münchenben, Drezda, Berlin, Párisban. 1903 óta a bpesti Képzőművészeti Főiskola tanára

Művei: Diana megzavart fürdése (1903) – A Vigszinház menyezetképe (1903) – A prájai drámai szinház menyezetképe (1904) – A bpesti országháza freskói közül: Aratás; szüret; bőség – A pannonhalmi emlékmű kupolafestménye (1908) – A ferenciek templomának szentélyfestményei (1909) – Az egri székesegyház szentélyképe, ugyanitt négy egyházatya (1911) – A jánoshegyi kilátó mozaikjai (Kölber Dezsővel együtt 1912) – Az Andrássy-

Tardos Viktor

Láid

Vas Vp 1903.

353 l.

okv. felh

arczkeppel

Tardos Krenner

Viktor

+ 1927. dec. 28.

Igen rénletes
életrajzát
lásd

a /

MAGYAR MUVESZET

1928. 64, 65. l.

EGYETEMI NYOMDA

31 nap **JANUÁR** 6. hét

30 Vasárnap		Martina *Mártonka*
31 Hétfő		Bo. sz. J. *Virgilia*
1 Kedd	**FEBRUÁR**	Ignác *Ignác* *Köztárs. n*
2 Szerda		Gy.-sz. B. A. *Karolin*
3 Csütörtök		Balázs *Balázs*
4 Péntek		B. János *Ráchel*
5 Szombat		Ágota *Ágota*

Tardos Krenner Viktor

irod

Szabó Lőrinc:
Posthumusz beszélgetés Tardos Krenner Viktorral. Széphalom
Szeged, 1929.

Tardos Krenner Viktor

MAGYAR MŰVÉSZET

(1928. 6-7. l.

Lyka Károly: Tardos-Krenner Viktor.

nekrolog.

MDK

Tardos Krenner Viktor és Kölber Dezső

A budapesti Erzsébet-kilátótorony egyik mozaikjának kartonjai: Erzsébet javítja St. István palástját.

Repr.

Magyar Iparművészet. 1923. 2-5. sz.

Tardos Krenner Viktor MDK

II. Sándor cár, szobormü

A müvész freskóinak kartonjai, vázlatai

Mücsarnok 1928 őszi kiállitás

Tardos Krenner Viktor MDK

Megzavart fürdés, olf.

Paolo és Francesca I-II., olf

Veneziai nemes, olf.

Vénus, olf.

Műcsarnok 1928 őszi kiállitás

Tardos Krenner Viktor MDK

Incselkedés, olf.

Léda a hattyuval, olf.

Hunyor és Magyar nőrablása

Hunyor és Magyar nőrablása, vázlat

Mücsarnok 1928 őszi kiállitás

Tardos Krenner Viktor MDK

Paolo és Francesca, repr.

Magyar és Hunyor nőrablása, repr.

Műcsarnok 1928 őszi kiállítás

Tardos Krenner Viktor MDK

Léda, repr.

Mücsarnok 1928 őszi kiállitás

Tardos Krenner Viktor MDK

Venus és Mars az aranyhálóban, olf.

Fürdő nő, olf.

Az alvilág ura, olf.

Mücsarnok 1928 őszi kiállitás

Tardos Krenner Viktor MDK

Bacchanália, olf.

Ámor és Psyche, olf.

Muzsa, olf.

Enyelgő faun és nympha, olf.

Műcsarnok 1928 őszi kiállitás

Tardos Krenner Viktor MDK

Nympha és kentaur, olf.

Nőrablás, olf.

Az éj királynője, olf.

Pulszky Ferenc arcképe, olf.

Műcsarnok 1928 őszi kiállitás

Tardos Krenner Viktor MDK

Sisakos fej, olf.

Fekvő Bacchansnő, szines rajz

Bacchansnő és faun, olf.

Idyll, olf.

Mücsarnok 1928 őszi kiállitás

Tardos Krenner Viktor MDK

Bacchánsnő, olf.

Szent Ferenc, plafonkép

Krisztus levétele a keresztről, olf.

Rabszolganő, olf.

Mücsarnok 1928 őszi kiállitás

Tardos Krenner Viktor MDK

Tanulmányfej, olf.

Menekülők, olf.

A hableány, olf.

Európa elrablása, olf.

Műcsarnok 1928 őszi kiállítás

Tardos Krenner Viktor MDK

Fürdő nők, olf.

Szent Ferenc a madarakkal, olf.

Amor és Psyche, olf.

Veneziai női fej, olf.

Mücsarnok 1928 őszi kiállitás

Tardos Krenner Viktor MDK

Venus születése, olf.

Veneziai nemes, olf.

Faun és nympha, olf.

Bacchansnő, olf.

Mücsarnok 1928 őszi kiállitás

MDK

Tardos Krenner Viktor MDK

Meglepett nympha, olf.

Meglepett nymphák, olf.

Üldözött nympha, olf.

Veneziai nő, olf.

Mücsarnok 1928 őszi kiállitás

Tardos Krenner Viktor MDK

A szép Melusina, olf.

Nőrabló kentaur, olf.

Vizi nympha, olf.

Lovasok, olf.

Műcsarnok 1928 őszi kiállitás

Tardos Krenner Viktor MDK

Oroszlánvadászat, olf.

Perényiné a mohácsi vész után eltemetteti az el
esett hősöket, olf.

Borus idő a tó partján, olf.

Mücsarnok 1928 őszi kiállitás

Tardos Krenner Viktor MDK

Arcképtanulmány, olf.

Vigasz, olf.

Hunyadi János utolsó áldozása, olf.

Savonarola, olf.

Mücsarnok 1928 őszi kiállitás

MDK

Tardos-Krenner Viktor

Aratás, repr.

Bőség

Szüret

Zámborszky Ilona: A magyar Országház. Bpest,1937.
lol.l.

Tardos-Krenner Viktor

Székely Bertalan tanítványa, a Képzőművészeti Főiskola tanára lett.

Székely Bertalan válogatott művészeti írásai (Vál. és bev.: Maksay Tamás.) Bp. 1962. Képzőműv. Alap Kiadói. – 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrásai.) – 200. l.

Tardos-Krenner Viktor

Székely Bertalan tanítványa. Mikos Keleti Gusztáv halála után Székely lett a Mintarajztanoda és Rajztanár képezde vezetője, bevezette a kompozíció-órát. Előrűr maga, majd Tardos-Krenner Viktor vezette.

Székely Bertalan válogatott művészeti írásai. (Vál- és bev.: Maksay Sándó.) Bp. 1962. Képzőműv. Alap Kiadóv. – 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrásai.) – Bev.: 22. l.

Dr. Fekszi István elvtárs,
megyei tanács vb. elnöke

Nyiregyháza
Megyei Tanács Vb.

Az országos Társulatunk nevéb
24, 25, 26-án Nyiregyházán ta
ni és az elnökségben résztver
Megjelenésével sokban hozzájá
hez· és ezért szivességéért el

Budapest, 1965. junius 14.

MDK

Tardos Viktor és Markup Béla

II.Sándor cár szobra
a pétervári nemzetk. pályázaton III. dijat nyert

Müvészet XI.évf. 1912, 152 l.

MDK

Tardos-Krenner Viktor

Tardos-Krenner Viktor hagyatékából mutattak be jól kiválasztott sorozatot, a Műcsarnok 1928 őszén rendezett kiállitásan.

Cikk: A képzőművészeti év története.

Pesti Hirlap nagy naptára az 1930 évre.
/képpel./ 80.1.

MDK

Tardos/Krenner/ Viktor

Megzavart fürdés c. munkájával megnyerte Lotz Károly 2ooo koronás díját

Művészeti Krónika 1. sz. 19o4. jan. 15.

MDK

Tardos-Krenner Viktor

Női képmás

Diana vadászata, of.

Ernst Muzeum aukciói XXVII. 75.l.

Tardos Krenner Viktor, MDK

Lotz-tanitvány fogja a belvárosi Ferencrendi-templom mennyezetén lévö két Lotz Károly festette képet megtisztitani a rájuk rakódott por- és korom rétegtöl.

Sz.O.ir.: ....
Magyar Müvészet. 1925. 163.l.

Tardos Krenner Viktor MDK

Erzsébet emléktorony mozaikképe, Szt.István palástjának javitása, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

MDK

Packa Ferenc és felesége kiáll. a N.Szal.-ban.

Revue de Hongrie, 1908. I. 373-374 l.

MDK

Tardos-Krenner Viktor

Gulyás K: T-K. V. Pásztortüz, 1928, 1.sz. 21 l.

MDK

Tardos Krenner Viktor

Művészet, XIII. é. 1914. 89-90. Barsy A.Á.

2/. MDK

Tardos Krenner Viktor, festőm.

A temperával készült falkép /egri főszékesegyház/ azt a jelenetet ábrázolja, amint Szent István maga irányitja az egri várban alapitott székesegyház épitését./ A boltcikkelyekbe/ pendentif Szent Ágoston, Szent Ambrus, Szent Jeromos és Nag Szent Gergely egyházatyák alakjait festette./

Veit Eger. 62.1.

Tardos Krenner Viktor MDK

Megzavart fürdés, olf.

Műcsarnok 1925-26 Akt-kiállitás

MDK

Tardos Krenner Viktor

A Csernoch-dijra beérkezett pályamüvét dicsérettel illette a bizottság.

Cikk: Az Egyházmüvészeti Kiállitás Csernoch dija.

Nemzeti Szalon, Egyházmüv.Kiáll. 1926.

Г.Г.

ГЕОРГОС КЛЕММОС АЛЕКСОУ, Геодезист.

ΑΔΕΙΑΤΙΚΗΣΙΣ ΑΛΛΗ ΟΣ ΦΕΥΓΕΙ ΚΟΠΤΟΜΕΝΗ ΜΕΓΑΛΗ.
Κλέπτε σελίδες ή μπέν ξυπτεξουπτόκ τεσίζι
αιαπιτόβαρεν ΔΕΣΣΑ. Δυσ Κατοίχ φα ΕΣΣΚΕΖΥ
Ρεπτυμεν νοσσεκ μεσσεγεγ. ΚΙΚΔΙΙΙ

1./

MDK.

Tardos Krenner Viktor, festőm.

Váratlanul alig 62 éves korában meghalt. Élete célját a nagy falfelületek festői diszitésében látta. Lotz Károly és Székely Bertalan voltak mesterei. Kiállitásokon alig vett részt, igy a közönség még a nevét sem ismerte. Pedig főmüvei láthatók az: a Vigszinház mennyezeti képe és a szinház ma már félretett nagy függönye.

Tardos Krenner Viktor meghalt.
Ujság, 1927. dec. 29. 10. lap.

Tardos Krenner Viktor, festőm.

Főművei továbbá: az Országház ebédlőtermének falfestményei.
Az Adria-palota lépcsőházának mennyezetképe.
Utolsó müve 1926-27-ben a Ferencrendiek Bp-i templomának falfestményei.
Nagyon emlékeztet müvészeti felfogása Lotz Károly allegorizáló klasszikus müvészetére.

Tardos Krenner Viktor meghalt.
Ujság, 1927. dec.29. 10.lap.

3./

MDK.

Tardos Krenner Viktor, festőm.

Festőművészete mellett drámákat is irt.
"Nero anyja" 1903-ban a Nemzeti Szinház is előadta.
"György barát" c. tragédiája mai napig előadatlan, de belőle Rékai Nándor operája számára operaszöveget irtak.
Harmadik szindarabja az "Apák" c. vigjáték.
T.K.V. a Képzőművészeti Főiskola nyugdijas tanára volt.

Tardos Krenner Viktor meghalt.
Ujság, 1927. dec.29. 10.lap.

MDK

Tardos Krenner Viktor

az 1927 évi Egyházművészeti kiállitáson dicsérő elismerést kapott

Aktuális képzőművészeti események. Pesti Hirlap 1927 évi Kincsesháza.

MDK

Tardos-Krenner Viktor

meghalt

Képzőművészet 1928. 6. sz. 32. l.

MDK

Tardos Krenner Viktor

Kézdi Kovács L.: Egy év története. Évk. KMT. 1929. 18.1.

Tardos Kremnek Viktor festő

A „Patrona Hungariae"
pályázat bíráló bizottságának
tagja

Magyarság 1927 VIII 2.

Tardos-Krenner Viktor

Postatakarékpénztár aukció kiállításán képével szerepelt.

PH.930.III.30

MDK

Tardos-Krenner Viktor és Markup Béla, szobrászok.

II. Sándor cár szobra a pétervári nemzetközi pályázaton 3-ik díjat nyert. Repr.

Művészet. 1912. 152,153.l.

MDK

Tardos -Krenner Viktor és Markup Béla, szobrászok.

II. Sándor cár szobra. A két magyar művész sikere. - Jelöletlen cikk. Független Magyarország jan.12.

Művészet. 1912. 78.1.

MDK

Tardos Krenner

Nagyméretű compositioja a Műcsarnok akt-kiállí
tásán.

D.A.: A Műcsarnok akt-kiáll.

Magyarság, 1925.dec.6. 21.1.

MDK

MDK

Tardos Krenner Viktor

Budapesti kiállitások. Erdélyi Helikon 1928.
I. 7. sz. 559.l.

MDK

Tardos Krenner Viktor

Paolo és Franceska, c. festménye. Repr.
Léda, c. festménye. Repr.

Évk. KMT. 1929. 16.lap és 15.lap

MD K

Tardos-Krenner Viktor, festöm.
1866-1927

Bachánsnö. Olf. Jelz.

Árv. Csarn.1937.okt.83.sz./Árv.Közl.rk.sz./ 39.l.

MDK

Tardos-Kremer Viktor, festőm.

Női tanulmányfej. Olf. 32x26.

Paolo és Francesca. Olf. 12ox9o.J.l.b.

Árv. Hőzl. 1930. 4.rk.sz, 55.szám. 35.l.

MDK

Tardos-Krenner Viktor

A képzőművészeti év története. P.H. naptára 1930.
80.l.

MDK

Tardos /Krenner/ Viktor

Művészet 1912. 164.l.

MDK

Tardos-Krenner Viktor, festöm.

866. Krisztus-kompozició. Olf. 62x88 J.f.b.

867. Amor és Psyche. Olf. 47x36 J.l.b.

Árv. Csarm. 1932. 1.rk.sz. 38.l.

61. 12. márc.

Robert Dorsey, Postmaster.

Postmaster will please deliver to

the addressee.

P.M.

Tardos Krenner Viktor és MDK

Kölber Dezsö, festöm.-k.

A budapesti kilátótorony egyik mozaikjának kartonja. Kép 48.1.

Erzsébet javitja St.István pglástját.

Magyar Iparmüvészet. 1923. 48.1.

2/.

MDK

Tardos /Krenner/ Viktor, festőm.-író

Atyja korán bevezette a természettudományokba, anyjától pedig rajzolni tanult. Bp. a piarista gymn.-t elvégezve ,az Orsz.Mintarajziskolába lépett,hol különösen Székely Bertalan volt mestere. Egy évre Münchenbe ment, itt ismerkedett meg jelenlegi feleségével, Bock Amáliával ,ki maga is tehetséges festő,.

Tardos Viktor,
Vas. Ujs. 1903. 50.évf. 20.sz. 353. l.

MDK

6/. Tardos /Krenner/Viktor, festöm. drámairó

Egyik legfőbb munkája a Pannonhalmi Milleniumi emlék kupolája, mennyezetének freskója.

Az egyik részlete Arpád pajzsra emeltetését ábrázolja.
Aznországház ebdélőjének freskéi közül a bőség, aratás, szüret allegóriái.

Repr. a 352.1.

Tardos Viktor/festöm.-iró /.
Vas. Ujs.1903.50.évf.22.sz. 353.1..

Tardos Vik tor, fest.ősm.-drámai MDK

7/. Az Adria tengerhajózási társ.
paletájának lépcsőházi freskója. Freskóit
egységes kompozció és a kivitel erőtelj-
jossége jellemzi.
Két év előtt irta meg "Nero anyja" c, tragé-
diáját. Jelenleg egy nagyobbszabásu képet
fest.

T.V. fényképe a 353.oldalon.

Tardos Viktor.

Vas.Ujs. 1ö63. 5ö.évf.22.sz. 353.l.

MDK

5/. Tardos /Krenner/ Viktor, festőm. drámairó.

Itthon aztán magyar tárgyu kompoziciók foglalkoztattár. Ezek közül azt, mely Bottyán János kurucainak a soproni sáncok ellen intézett lovasrohamát tünteti föl, a Vas. Ujs. is bemutatta volt.

Tardos Viktor/festőm.-iró /.
Vas. Ujs.1903.50.évf.22.sz. 353.1..

4/. Tardos Viktor, festöm.-drámairó MDK

A vigság diadalmeneté-t tünteti fel allegorikus csoportja, a prágai uj szinház mennyezetét disziti. /Rajta Prága szimbolikus alakja a cseh oroszlánnal, s erröl ma is azt vallják a prágaiak: "Hungaria"!/
Ohmann Frigyes, a szinház épitömüvésze ajánlotta T.V.-t.

Tardos Viktor/festöm.-iró /.
Vas. Ujs.1903.50.évf.22.sz. 353.1..

3/.

MDK

Tardos /Krenner/ Viktor, festöm.-iró

Külföldröl vissza jöve Lotz mesterhez
került, és föleg freskófestészetre adta ma gát.
A mütárlaton két nagyobb képe nymphákat és
faunokat ábrázol.
Negbizták a Vigszinház mennyezetének megfesté-
sével. A "Vigság muzsája"-t tüntette fel allegor
rikus csoportban. A szinház függönyét is ö festett
meg: "Mátyás király és Beatrix bevonulása a bu-
dai várba".

Tardos Viktor.
Vas. Ujs. 1903. 50.évf. 22.sz. 353.l.

WDK

Herbert Kronauer, Viktor, Leopold.

Rent. S.J.

Dienstbesprechung.

Ark. Kön.Ges. S.J.

MDK

Tardos Krenner Viktor, festőm.

Diana vadászata. Repr. 8.1.

Évk. KMT.1928. 8.b.

1/.

MDK

Tardos /Krenner/ Viktor, festőm.-író

1866-ban szül. Budán, atyja Krenner József egy. tanár, külföldön is szaktekintély mint mineralogus. Anyja Machik Mária nyelvész egy.tan.leánya. Költői lelkületü nő, kiváló arcképfestő, ki a 60-as évek Müegylet kiállításain feltünést keltett arcképfestményeivel. Többször jelentek meg rajzai a "Vas.Ujs" régebbi évf. -ban.

Tardos Viktor,
Vas. Ujs. 1903. 50.évf. 22.sz. 353. l.

MDK

Tardos Krenner Viktor

Az 1928.évi őszi kiáll.-on 57 művel és sok tanulmánnyal szerepelt.

Kézdi Kovács László:Egy év története.

Évk.KMT. 1929. 18.1.

MDK

Tardos Krenner Viktor

Szokolay B.: Budapesti kiállitások. Erdélyi Helikon. I. évf. 1928. nov. /7.sz./ 559.l.

MDK

Tardos Krenner Viktor, festőm.

Hunor és Magor. Falfestmény. Repr. 14.1.

EVK. KMT 1929. 14.11.

MD K

Tardos Krenner Viktor, festőm.

Léda . Repr. 15.1.

Paolo és Francesca. " 16.1.

[illegible] 1929.. - 15. és 16.1.

Tardos-Krenner Viktor, festőm. MDK
1866-1936

959. Falusi udvar. J.l.j.. Vizf.

Árverési Csanek aukció 4.sz. 1931.dec.

Kat.

1/.

MD K

Tardos Krenner Viktor, festőm.
drámairó

Szül. Buda 1866 aug. 4. † Bpest, 1927 dec. 28.
Székely Bertalm nál és Lotz Károlynál , majd
Münchenben tanult s föképp freskófestéssel fog-
lalkozott: Vigszinház, Pannonhalmi millen. emlé
Országház ebédlője, Gyöngyös-i templom, a bp.
ferencrendi templom szentély-festményei, az
egri székesegyház kupola freskója, stb.

fö

Tardos-Krenner
E.G.II. 522.1.

2/.

mD K

Tardos Krenner Viktor, festöm.

Nagyobb olajfestésü képe: a Megzavart fürdés. A Képzöm.Föiskola tanára volt,Stilusa Lotzéhoz simul. -II. Péter cár moszkvai szobrának /Szentpétervár/ pályázatán markup Belával közösen a III.dijat nyerte.- 1928 müveiböl a Mücsarnok hagyatéki kiállitást rendezett.

Tardos-Krenner
E.G.II. 522.1.

M.D.K.

Tardos Krenner Viktor festő

Lotz Károly leghübb tanitványa.
Az Országház ebédlőtermének kazettás mennyezetén:
3 képe: Aratás,
Bőség,
Szüret allegóriáai,

Egry-Komjáthy: Az Országház, Bp. 1967. 51.l.

Tardos Krenner Viktor

1920-ban lett a képz. Föisk. tanára.
Az ujnemzedék epigonnak vérte. /39. l.

Lyka Károly, Farlénelüms a két
világháború között. Bp. 1956.

MDK

Tardos Krenner Viktor festő

alábbi édesapja

Gánóczyná T.Krenner Amális festő kiáll.
Derkovits-terem 1966. okt.

Tardos-Krenner Viktor

freskói a budapesti Országház ebédlő-
termének mennyezetét elpusztítják.
Hungarian Parliament Building is
65 years old

Daily News, Budapest, 1967. okt. 14
6 l.

Tardos-Krenner Viktor

nobrán, festőművén és író
Székely Bertalan és Lotz Károly tanítvája lett
Münchenben és Párisban tovább tanult.
Ehrősorban a freskófestéret érdekli.
Ehrő nagyobb műve a Vígnínhai mennyezet
képe ~~volt~~ a pannonhalmi ezredévi emlékmű
kupolájának belseje.

Pestmegyei Hírlap, 1966. aug. 4. 5.o

Tardos-Krenner Viktor

Az Ornaghi ebédlőjének falképeit is ő kénítette.

1911-ben egy petrográdi köztéri emlék nobor-pályázaton tervezete 3. díjat nyert.

2 évtizeden keresztül a Képzőművészeti Főiskola tanára.

Szerkesztette a Rajzoktatás c. naklapot.

Pestmegyei Hírlap. 1966. aug. 4. 5. o.

Tandos Strenner Viktor

festő

M D 4

A Képzőművészeti Főiskolán
Mihaltz Pál tanára volt.

Pataky Dénes: Mihaltz Pál
Művészet, 1969. április - 22 lap.

M.D.K.

Tardos Kremmer Viktor

festő.

Marcell György mestere volt.

Ecsery Elemér: Marcell György

Művészet, 1969. február – 33 lap.

Tardos Taussig Ármin grafikus,
szegedi működését

Heller Ödön 94 rajzát ajándékozta a
szegedi Móra Ferenc Múzeumnak

Szelesi Zoltán: Völgyessy Ferenc képei és a szegedi
mügyüjtés útja. - Művtört.Ért. 1971.1.sz.23-30.l.

30.l.

157

TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN, grafikus, 1874-1936

Temesvárott született. A bpesti müegyetemen mérnöki oklevelet szerzett. Grafikusi felkészitést pedig egy bécsi rézkarcoló mellett kapott. Az Államvasutnál szolgált. Tanác köztársasági baloldali magatartásáért nug dijazták. Cikkeivel támadta a városi tanácsot a müvészet tel szembeni nemtörődéséért. 181. old

SZELESI ZOLTÁN: Szegedi képzőművészek a munkásmozgalomban 173. old

A MÓRA FERENC Múzeum Évkönyve. 1. 1966-1967. Szeged. 1968

TARDOS-TAUSSIG Ármin,

TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN, grafikus

Ismerős és idegen tájakat bemutató lapjai épp úgy változnak, mint az itthoni vagy a távolban élő emberek szeretettel ábrázolt alakjai. Linómetszeteinek, rézkarcainak, ceruzarajzainak és építőművészeti terveinek értékesebbjeit, a Magy. Nemz. Galéria és a Móra Ferenc Múzeum őrzi. 181. old

SZEBESI ZOLTÁN: Szegedi képzőművészek a munkásmozgalomban 17[illegible].old

A MÓRA FERENC Múzeum Évkönyve. 1. 1966-1967. Szeged. 1968

TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN, grafikus

Szeged képzőművészetéért csak a legöntudatosabb szakemberek harcoltak, akik maguk is az munkásosztály soraiból származtak, vagy mozgalmukkal érintkezésben voltak. Itt Tardos-Taussig Ármint kell említenünk, aki a helyi művészeti reformok egyik lelkes alakja volt, 181.old

SZELESI ZOLTÁN: Szegedi képzőművészek a munkásmozgalomban 173.old

A MÓRA FERENC Múzeum Évkönyve. 1. 1966-1967. Szeged. 1968

TARDOS-TAUSSIG

TARDOS-TAUSSIG Ármin, grafikus

Szegeden dolgozott. Szegeden és Bpesten sokszor szerepelt grafikáival. Bpesten 1917-ben volt önálló kiállitása. Dél-Magyarország. 1917. okt. 28. - Kiállitás a Kulturpalotában. Dél-Magyarország. 1919. ápr. 25. - 181. old 24. jegyz

SZELESI ZOLTÁN: Szegedi képzőművészek a munkásmozgalomban 173. old

A MÓRA FERENC Múzeum Évkönyve. 1. 1966-1967.
Szeged. 1968

Tardos - Taussig Ármin, grafikus

↓

[1874 - 1936.]

Megem lítve.
(L. : Tápai Antal.)

Apró ferenc: Móra ferenc és Tápai Antal 88-95.

Tiszatáj, Szeged, 1979, július XXXIII/7.

MDK

Tardos- Tausszig Ármin, grafikus

Szül. 1874 máj. 8. Temesvárt. A bp. József müegyetemen mérnöki oklevelet szerzett. Azután az államvasutszolgálatában Szegeden működött. A rézkarcolást Bécsben Wesemann Alfrédnál tanulta. 1917. kell. kiáll.-a vel a Szent György-Céhben. Müveinek egy kollekciója a Szépmüv. Muz. grafikai gyüjteményében.

E.G. II. 522.1.

2/. MDK

Tarics-Taussig Ármin, szobr.-ip.müv.

Atyja siremléke a temesvári belső zsidó temetőben. Kép 218.1.

Kis leány sirköve.
Részlet atyám siremlékéből
Heller Ödön festőművész siremléke.
A szegedi zsidó hősi halottak emléktáblája.
Képek 2 119.1.

Dr.Frenkel Jenö: Sirkőművészet.
Tarics Taussig Ármin munkáihoz. 218,219.1.
Mult és Jövö. 1931. jun.sz. XX

1/. Tarics-Taussig Ámin, szobrászm. MDK

ip.-müv.

Faliszönyeg a szegedi fogadalmi templom képével, taliesz és tefilin motivumokkal.
Vasrács Fogel Antal és neje siremléke köül, menora motivumokkal.
Dr.Pogány György éx szülei sirhelye a szegedi zsidó temetöben. Képek a 221.oldalon.

Dr.Frenkel Jenö:Sirkömüvészet.-Tarics-Taussig Á.
Mult és Jövö. 1931. jun.sz. 221.l.

Kikiáltási ár pengőben

2813. —, Költeményes munkáji. Béts, Bille K. 1796. 8r., ppkts . . . . . 8.—

2814. TAMÁSI ÁRON, Ábel az országban. Regény. Bpest, 1933. —, Ábel Amerikában. Bpest. —, Ábel a rengetegben. Kolozsvár, 1932. SZERZŐ S. K. AJÁNLÁSÁVAL SZALAY J.-NEK. Er. vktsekben . . . . . 3.—

2815. TARDOS TAUSSIG ÁRMIN, Linoleummetszetei. CSERZY MIHÁLY, JUHÁSZ GYULA, MÓRA FERENC SZÖVEGÉVEL. 12. sz. pl. s. k. aláírásokkal. Ívrétű er. ppktsben . . . 3.—

2816. TASCHENBUCH DES BÜCHERFREUNDES 1909—11. Jahrbuch für Bücher-Kunde und Liebhaberei. Hsg. von G. A. BOGENG. Keskeny 8-adrétű er. borjúbőrkötésű mappákban. 3 kötet 5.—

2817. TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KÖNYVTÁR 17 kötete . . . . . 20.—

2818. TEGNÉR EZSAIÁS, A Frithiof-monda. Svéd eredetiből ford. GYÖRGY VILMOS. EKWALL KANUT 12 fénynyomatú képével. Bpest, Athenaeum. MELLÉKELVE T. E. AUTO-.GRAMMJA. 4r., er. díszes vászonkts . . . 8.—

Kikiáltási ár pengőben

szerző autogrammja egy papírszeletkén, és egy nyugtája 2.000.— forintról . . . . . 16.—

2823. TELEKI LÁSZLÓ GRÓF, Kegyenc. Szomorú játék, 5 felvonásban. Pest, Heckenast. 1841. 8r., vkts. MELLÉKELVE RÉZMETSZETŰ EX-LIBRISE, FÉNYKÉPE 1863-BÓL . . . . 8.—

2824. TELEKI, COUNT PAUL, The evolution of Hungary and ist place in European History. New-York, 1923. 8r., er. vkts. SZERZŐ AUTOGRAMMJÁVAL . . . . . 3.—

2825. TELEKI SÁNDOR, Garibaldi alatt 1859-ben. Bpest, Révai. 1883. 8r., fbőrkts. MELLÉKELVE GARIBALDI PESTI KIADÁSÚ KŐRAJZU KÉPE 1861-BŐL, valamint ÖZV. TELEKI SÁNDORNÉ S. K. LEVELE GYÖMRŐ, 1902. X. 13-I KELETTEL. K. 4r., 4 old. Valamint EGY PAPÍRLAP A KÖVETKEZŐ MEGJEGYZÉSSEL: „TELEKI SÁNDOR EZREDES AZ ERDÉLY. HADSÉT FŐFELÜGYELŐ" LESZ MÉG SZŐLŐ S LÁGY KENYÉR. ARAD 28-DIK DECEMBER 849. A'VÁRBÓL

10.—

Tardos-Taussig

Ärnim

U. 1140, 1137

5

integer.

Tardos Taussig Ármin

Miscsarnik Szeged

1909. graf. neuzeit. Kiehl

486,500

Audéoud IV. 232.

Tardos Taussig

Arnim

---

laid

Müvészet. 1917

66.

Sír, népvándorláskori, Losenrac - Istvándon

VI. 5.

Tardos Tanovig Árnin

grafikus

szül. 1874 máj 8. Temes-
várt.

13 db metszete a
Szépmű. Múzeum
grafikai gyűjteménye-

Saját közlése.

Lévai iparostanonczi škola nepkit.

VI - 224

Tardos Taussig Ármin

grafikus, allam-

Művészet 1917. 66 vasuti

mérnök

Carolina királyné pozsonyi koronáztatása
emlékére vert erzüstérem VIII. 124

Tardos-Taussig Árnin

cröd S. L.: Tardos-Taussig Árnin. A Gyűjtő. 1917.

7. szám.

Tardos-Taussig Árnin 1874 máj. 8. szül. Temesvárott. Ugyanott végezte középiskoláit, maj 1896-ban a Bpesti József műegyetemen mérnöki oklevelet szerzett és az államvasutlak szolgálatába lepett. 1917-ben főmérnöki minőségben szegeden működött. Münchenben, Párisban és Hollandiában volt tanulmányuton. Bécsben Wesemann Alfrédnál tanulta a rézkarcolást. 1908-ban a nagybányai festőkolónia szabad iskolájában folytatta tanulmányait.

A Szent György Céhben 1917-ben 53 művéből (csupa grafika) kollektív kiáll. rendezett.

~~Arjoukovi Kruppel VI. 134~~

Tardos Taussig Árnim

Siremlékterveit egy
albumban adta ki:

Megemlékezik róla:

Képzőművészet
1932. 51. sz.

A XIX

1177. *Aulich Lajos.*

Derékig, balrafordult karimájú, de egyoldalú é Rövid haja göndör, bajus vált. Jobb karját keblébe nyakkendő, zsinóros atill vállra vetett prémes ment betűkkel fölül: »AULICH VI-DIKÁN 1849.«.

Ezüstözött rézvéset, át Értéke 40 K. — Havas (H 30-án (787–907). — Átvétet (1950–909), az 1910 február eln. sz. leiratok, illetőleg az az 1910 márczius 23-iki (519- jelentetett 1908 január 31-é

Tardos Krenner Viktor, festő

Pásztortűr, 1929. 14 sz.
334. l.

Dr. Lutter János: Visszaemlékezés Tardos Krenner Viktorra

/Tardos/ Krenner Viktor festő

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
153-162.
"Az uj országháza falfestményei"

/ Tardos / Krenner Viktor festő

Allegorikus mennyezetképei
az uj országháza közös
éttermében
- 2 illusztráció -

Tardos-Krenner Viktor festő

Magyar Müvészet 1925.369-392.o.
Gerő Ödön:Az akt-kiállitás.

Falkép - Allegórikus festmény

Tardos-Krenner Viktor falképei
az országháza közös étterme-
nek mennyezetén
- 2 illusztrácio -

M Ú V É S Z E T
I.évf. 1902.
153-162.
"Az uj országháza falfestményei"

Tardos-
Kremner Viktor, festő

Pásztortűz, 1928. 1 sz.
21. l.

Gulyás Károly: Tardos Kremner Vik-
tor

Patak Jenő

Gautier francia festő /19.sz./"Szt. Sebestyén"c.müvét,amely a Képzőművészeti Társulat vegyes kiállitásán szerepelt "nagy bravurral"festettnek mondja a cikk szerzője.

Fővárosi Lapok 1870.I.III.27.264.old.

Krenner Győző festő

Magyar Sparművészet, 1902

1. sz. 1–11. o.

Czobor Béla: Emlékiratok a bp. ferencvárosi r. kat. plébánia templomáról.

K r e n n e r Viktor festő

M Ű V É S Z E T
II.évf. 1903.
141.
"Kitüntetések"

Falkép - Allegorikus festmény

/Tardos/ Krenner Viktor:
Szüret
/:Országháza:/

M Ű V É S Z É T
I.évf. 1902.
153-162.
"Az uj országháza falfestményei"

Falkép - Allegórikus festmény

/Tardos/ Krenner Viktor:
Bőség
/:Országháza:/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
153-162.
"Az uj országháza falfestményei"

Falkép - Allegórikus festmény

/Tardos/ Krenner Viktor:
Aratas
/:Országháza:/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
153-162.
"Az uj országháza falfestményei"

Tardos-Kremer Viktor festő

Pesti Hirlap. 1926. márc. 27. 11

a barátok restaurált belgyóni templomának megáldása

Tardos-

Krenner Viktor, festő

Művészet, III., 1904. 140-141.

Művészeti irodalom.

Tardos-

Krenner Viktor, festő

Művészet, III., 1904. 55.

Kitüntetések

Tardos Krenner Viktor

lásd Krenner Viktor – mál is

Helyesen ía

Festészet (fresko) (vigszínház + eskütéri templom)

Pásztortűz, 1928. 1 m.

21 l.

Gulyás Károly: Tandor Kremer Viktor

A GYÜJTŐ.

Der Kunstsammler.

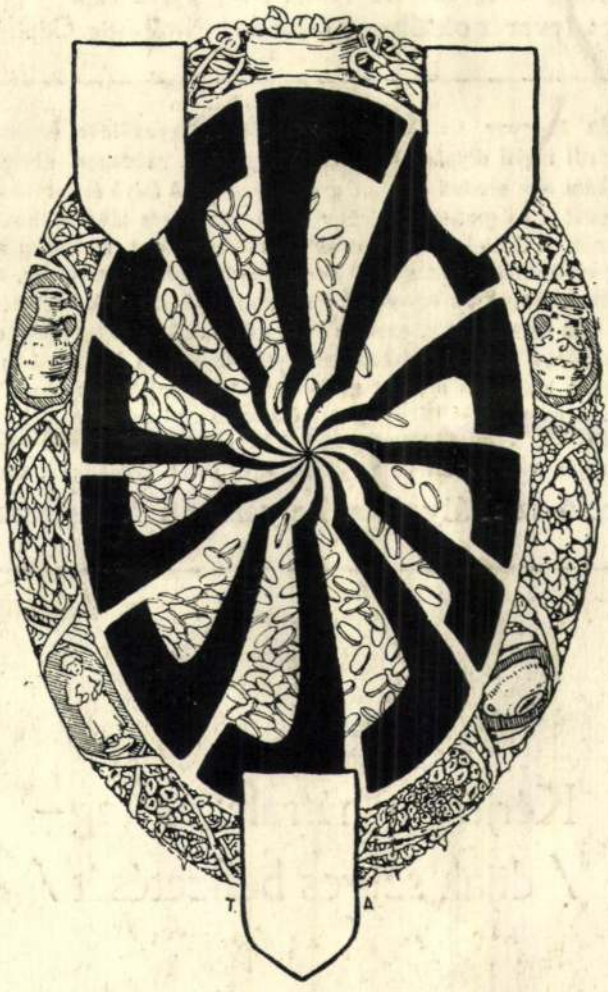

MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT — ILLUSTR. ZEITSCHRIFT.

SZERKESZTI — DIREKTOR

DR. SIKLÓSSY LASZLÓ.

VII. ÉVFOLYAM 7. SZ. • 1917 • VII. JAHRGANG No. 7.

A SZENT-GYÖRGY-CZÉH MAGYAR AMATŐRÖK ÉS GYÜJTŐK EGYESÜLETE KETTŐS KIÁLLITÁSA.

Üllői-ut 14. szám alatti helyiségében. (Telefon 152—32).

I. Tardos-Taussig Ármin festőművész (Szeged) grafikai kollektiv kiállitása 1917. október 17-től október 21-ig. E kiállitás a Szent-György-Czéh tagjai részére egyszersmind tagilletmény-kiállitás, amennyiben a kiállitott eredeti szignált rézkarczok bármelyikét dijtalanul választhatják 1917. évi tagilletményükül.

II. Néhai Kerner Jusztin művészeti hagyatékának aukció-kiállitása (A Szent-György-Czéh XXXVII. művészeti aukciója.)

Megtekintés: 1917 október 17-től 20-ig egész nap.

Egy napos árverés október 21-én d. e. 10-től estig. Gépirásos jegyzékára 1 K.

A Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyüjtők Egyesülete (alakult 1909-ben Andrássy Gyula gr. elnöklete alatt) tagjai dijtalanul kapják A Gyüjtő c. gazdagon illusztrált művészeti folyóiratot, ezenkivül évenként egy eredeti szignált grafika imüvet. A folyó évi grafikai tagilletmény Tardos-Taussig Ármin festőművész és grafikus kollektiv kiállitásából lesz kiválasztható. A kiállitás előkészületei folyamatban vannak. A Czéh kiállitásokat és aukciókat rendez, melyeken a tagok mint vevők és eladók résztvehetnek; vételeknél nem tagokkal szemben előnyben részesülnek, amennyiben a 10%-os vételi jutaléktól mentesek. Tagok az egyesület bibliophil kiadványait kedvezményes áron szerezhetik meg. „A világháború és a művészet" c. gazdag tartalmú munkát a belépéskor dijtalanul kapják meg. Tagoknak a Czéh készséggel szolgál szakvéleménnyel (expertise) és általában arra törekszik, hogy gyüjtésben megnyilvánuló kulturális munkát nekik megkönnyitse. Műkereskedők nem lehetnek tagok. Évi tagsági dij 25 K. A jelentkezés három évre kötelez. Tagul jelentkezni lehet egy levelező-lapon az igazgatóságnál Budapest, VIII., Üllői-ut 14, hol készséggel szolgálnak bővebb felvilágositással; ugyanott örömest fogadják a művészet és a gyüjtés ügye iránt érdeklődők cimeit.

Aukció-szabályok a helyszinén kifüggesztve.

Kérjük a hátralékos tag-
/ dijak szives befizetését /

15. TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN: Fejlécz. Slavoniai táj. Rézkarcz.
Arminius Tardos-Taussig: Vignette. Slavonische Landschaft. Radierung.
A Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete tagilletménye az 1917. évre.

TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN.

Modern korunkban az érvényesülni-akarás harci riadója hangosabb, mint valaha. E hangversenyben — verseny ez a szó szoros értelmében — a festőművészet sem marad el. Kollektiv kiállitások nyilnak meg ismeretlen nevekkel, melyeket egyidejüleg megjelenő diszművek ismertekké tesznek. Négyszeres nyomó duc, mely a szivárvány minden szinárnyalatát vissza tudja adni, reprodukálja az utókor számára is az uj nagyság álmatag impresszióit, melyek előtt sokatmondóan bólogatnak a tárlatok feketeruhás hivatalos felülbirálói s a sajtó hasábos recenziókkal hazudtolja meg a papirhiányt.

Bár, mintha a háboru óta elcsendesült volna a határ. Mintha belátta volna a fiatalság, hogy nem kell okvetlenül egyetlen rohammal bevenni azt a mesebeli várat, melynek ormán ez a szó diszlik: «Arrivé!» Mert nemcsak meg kell érkezni, de ott is kell maradni. A becsülést nemcsak megszerezni kell, de meg is kell tartani.

Nem egy művészeti számum söpörte végig Pest városát, hangosan jött és haragosan, mintha csak malomköveket hengergetett volna, mindegyik porszemen — ha jobban tetszik: malomkövön — egy-egy név, mely az örökkévalóságra pályázott. Nagyrészét már elfelejtettük, egy részét majd csak ezután felejtjük el, annyit azonban tudunk, hogy Tardos-Taussig Ármin nem volt ezek között a nevek között. Ő nem a tülekedők közül való.

Mégis, a mi saját külön közönségünk ismeri őt. Két év előtt rendezett grafikai tagilletménykiállitásunkon bemutattuk néhány művét, ez alkalomból a művész szerénységére még ráduplázott a végzet az által, hogy technikai okokból A Gyüjtőben már nem tudtuk reprodukálni az ő pompás műveit. Igy is sokan visszaemlékeztek Tardos-Taussig Arminra, kinek

14. TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN: A Bosporus. Rézkarcz. — Arminius Tardos-Taussig: Der Bosporus. Radierung.
Mitglieds-Prämie der Sanct-Georgs-Innung Vereinigung Ungarischer Kunstliebhaber für das Jahr 1917.

5. TARDOS=TAUSSIG ÁRMIN: Ujszegedi Tiszatöltés. Aquatinta.
Arminius Tardos=Taussig: Theiss=Damm in Ujszeged. Aquatinte.
A Szent=György=Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete tagilletménye az 1917. évre.

néhány munkáját az 1909. évi nemzetközi grafikai kiállításon látták. A művésznek akkor nagy sikere volt, de ismét nem hangos sikere, mert a grafika intim művészet s a siker nem görögtüzes piacon, hanem intim körben jelenik meg.

Mostani kiállításunk is csak kis intim kiállítás. Mégis, kapcsolatban A Gyüjtő jelen számával, talán elég hangos arra, hogy azt mondhassuk: egy kész grafikus=művész most jelenik meg igazándiban a magyar közönség előtt!

Egy kész művész, aki szó szerint vette a horatiusi tanácsot: nonum prematur in annum. Mert ez valósággal grafikus axióma, amelyet szószerint lehet alkalmazni a rézlapra: kilenc éven át nyomtasd le sajtódban, amig közönséged elé állsz vele! És valóban művészünk rézkarcainak jelentékeny része körülbelül ily időre megy vissza.

De hadd ejtem sorát a dolgoknak.

Tardos=Taussig Ármin 1874 május 8=án született Temesvárott. Ugyanott végezte középiskoláit, majd 1896=ban a budapesti József műegyetemen mérnöki oklevelet szerzett és a magyar királyi államvasutak szolgálatába lépett. Ma főmérnöki minőségben Szegeden működik.

A műszaki pálya nem tartotta őt vissza a művészetek iránti vonzódásától. Először csak saját magának kezdett rajzolgatni, majd kisérleteit megmutatta Károlyi Lajos és Heller Ödön Szegeden élő festőművészeinknek, kik további munkára bátoritották. Már fejlesztett tudással tett egy=két szép utazást — igy Münchenbe, Párisba, Hollandiába — melyek nem tévesztették el hatásukat. Bécsben is hosszabb időt töltött, s ott Wesemann Alfréd, a Dürer=Bund ezidőszerinti vezetője, oktatta ki a

19. TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN: Kárpáti téli táj. Rézkarcz.
Arminius Tardos-Taussig: Winterlandschaft in den Karpathen.
Mitglieds-Prämie der Sanct-Georgs-Innung Vereinigung Ungarischer Kunstliebhaber für das Jahr 1917.

rézkarc technikájában. 1908-ban a nagybányai festőkolónia szabad iskolájában folytatta tanulmányait.

Ily előkészületek után az volt szándéka, hogy Szegeden, melynek levegőjé körét szivből megszerette, szabad idejét intenziven szenteli a grafika művészetének. E célból Párisból rézkarc-sajtót is szerzett be. A világháboru rendkivüli teendőivel ezt a kedves tervét megzavarta. Ez magyarázza főképpen, hogy bemutatott munkái között igen kevés a friss keletü.

Grafikus a szó legjobb értelmében. A külső világ jelenségeiben való szerető elmélyedés, ennek összehangolása saját lelkével és csak a tiszta aestheticum iránt való fogékonyságával, mindennek kifejezésre juttatása a grafikus eszközeivel: ez adja meg művészete lényegét. A grafikus objektivitásával nézi a dolgokat, de grafikus módjára keresi is a megoldásokat. Ez magyarázza meg, hogy stilusa nem mindenkor egységes. «Az oravicai viadukt alatt» cimü rézkarc pl. naturalisztikus és részletező, «Vers la mort» cimü vernis mou-ja, ha részletekben gazdag is, de már levegős festőiességbe megy át. «A kápolna» egy nyugtalan pillanat impressziója, mig «A kivánesiak» cimü mezzotinto sötétségében is világitó monumentalitásával böcklinszerü nyugalommal hat reánk. A «Téli táj» s a «Magányos fa» egy finoman rezdülő lélek naturalisztikus impressziói, mig az «Amsterdami hattyuk»-ban megnyilvánuló stilizáló törekvés átvezet egy pompás kis szlavóniai tájképhez, melyet mint fejlécet látnak alkalmazva olvasóink.

TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN

Stilizáló érzéke megnyilvánul eredeti müveiben is, melyek között gondos rajzokon kivül nem egy festménye tesz tanuságot a szinek iránt való fogékonyságáról. E számunk cimlapja, valamint néhány embléma-terve, mint iparművészt mutatja be Tardos-Taussig Ármint, ki egyébként a képzőművészeti vonatkozásoknak egész tömegével kész szolgálni érdemes szükebb hazáját, a nekünk is oly kedves Szegedet. Igy egy szegedi művésztelep létesitésén fáradozik, egyesiteni óhajtja a szegedi művészeti egyleteket, ismertetni kivánja Szeged művészeti multját és jelenét. A mult és a jelen fájdalmasan kapcsolódik össze abban, hogy a szegedi művészvilág is nem egy tagját veszitette el a háboruban; az ő emlékük megörökitése iránt is nem egy terve van.

A magunk részéről nagy örömmel foglalkoztunk e szimpatikus művész egyéniségével. És most átnyujtjuk kiállitásunkat tagjainknak, oly módon, hogy azt bizonyára méltányolni fogják. *S. L.*

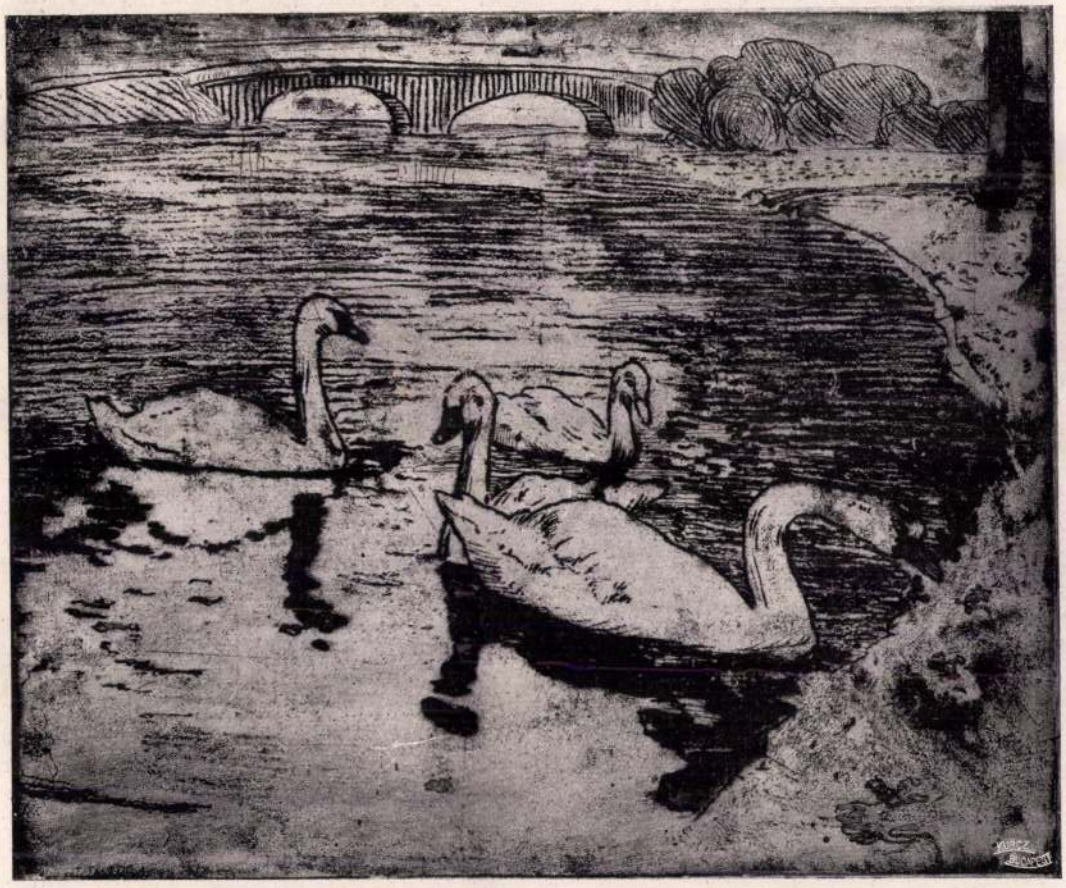

10. TARDOS TAUSSIG ÁRMIN: Amsterdami hattyuk. — Vernis mou.
Arminius Tardos-Taussig: Schwäne in Amsterdam. — Weicher Grund.
A Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete tagilletménye az 1917. évre.

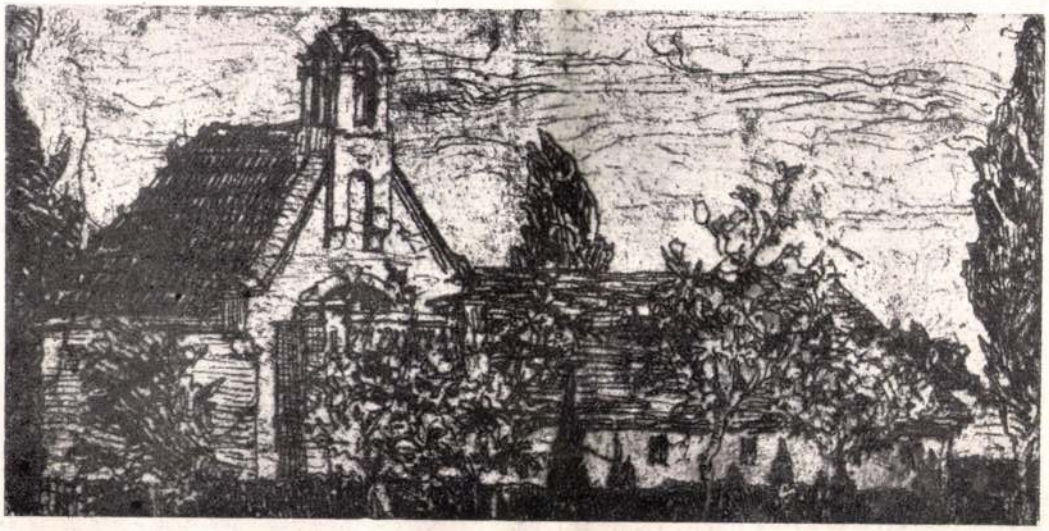

TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN: Kápolna, vernis mou.
Arminius Tardos-Taussig: Kapelle, weicher Grund.
Mitglieds-Prämie der Sanct-Georgs-Innung Vereinigung Ungarischer Kunstliebhaber für das Jahr 1917.

A SZENT-GYÖRGY-CZÉH TAGILLETMÉNYKIÁLLITÁSA.

A tagtársainknak ez alkalommal mutatjuk be azokat az eredeti grafikai műveket, melyekből, mint 1917-ik évi tagilletményt, egyet díjtalanul választhatnak. E grafikai műveket Tardos-Taussig Ármin festőművész és grafikus tagtársunk kiállításának katalógusában 1—22 szám alatt találja az érdeklődő. Ezek közül huszonegy eredeti rézkarc (vagy rokontechnika), egy pedig eredeti linoleummetszet, mindegyiken a művész sajátkezü aláirása. Az összes lapokat A Gyüjtő e száma autotypikus reprodukcióban is hozza, valamint a képek belső méreteit is közli — amihez a papirnak még körülbelül 3—6 centiméternyi széle járul. Ilyképpen azok a tagtársaink is megejthetik választásukat, kik személyesen nem jöhetnek el a kiállitásra.

Fővárosban lakó tagtársaink tagilletményüket mostani kiállitásunk tartama alatt vehetik át a tagsági dij fizetését igazoló tagsági jegy felmutatása ellenében. Ez évben sem áll módunkban a tagilletményeket házhoz szállitani. Kivételképpen indokolt esetben házhoz küldjük a precizen megjelölt tagilletményt, de ez esetben a csomagolás és küldönc önköltsége fejében 3 korona előzetes beküldését kérjük.

Vidéki tagtársainkat kérjük, hogy két héten belül válasszák ki a megfelelő lapot, még pedig vagylagosan jelöljenek meg két-három lapot, melyek közül egyet óhajtanak. E lapok ugyanis eredeti művek, amelyekből csak igen korlátolt számu példány készültek. Postán mindenkinek megküldjük a kiválasztott lapot, aki azonban a tavalyihoz hasonló gondos és költséges csomagolást és ajánlott küldést kiván, attól önköltségünk fejében 3 koronát kérünk. Ettől eltekintünk azonban olyan helyeken, ahol több tagtársunk lakik s ahol valakinek, aki a szétosztást vállalja, gondosan csomagolva megküldjük a tagilletményeket, az esetben, ha valamennyien pontosan megejtik választásukat. E váro-

8. TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN: Régi szegedi ház udvara. Rézkarc. Arminius Tardos-Taussig: Hof eines alten Hauses in Szeged. Radierung.

A Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete tagilletménye az 1917. évre.

sok: Gyulafehérvár, Ipolyság, Késmárk, Pancsova, Rimaszombat, Rozsnyó, Sümeg, Szeged, Székesfehérvár, Trencsén. Ezenkivül még számos olyan város van, ahol jó egynéhány tagtársunk lakik, ezuton kérdezzük, nem vállalja-e valaki a kért tagilletmények összeirását és későbbi szétosztását. A tagilletményeket a választásra kitüzött két heti határidő után körülbelül egy hónapra küldjük szét.

Keretek. Tagtársaink kívánságára az egyes grafikai lapok 10—20 K ráfizetéssel izléses keretben is kaphatók, illetve megrendelhetők. Ez vonatkozik vidéki tagtársainkra is, kiket természetesen még a csomagolás és a portó költsége terhel.

DIE AUSSTELLUNG DES GRAPHIKERS HERRN ARMINIUS TARDOS-TAUSSIG ⟨Szeged⟩ ist gleichzeitig eine Prämien-Ausstellung für die Mitglieder der Sanct-Georgs-Innung Vereinigung Ungarischer Kunstliebhaber. Unsere Mitglieder erhalten ein signiertes original graphisches Blatt von den Blättern, welche S. 221-236 von 1 bis 22 aufgezählt und gleichzeitig abgebildet sind. Die Doppel-Zahlen im Katalog geben die Plattengrösse an. Unsere Mitglieder haben das Recht ein Blatt selbst auszusuchen; wir bitten um die Mitteilung der Wahl, worauf die Blätter zugesendet werden. Anlässlich weiterer Ankäufe wird unseren Mitgliedern bei den genannten grafischen Blättern eine Ermässigung von 50% gewährt. Zur Deckung der erhöhten Post- und Verpackungsspesen bitten wir um die Zusendung von 3 Kronen.

16. TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN: Abbázia. Mezzotinto. Arminius-Tardos Taussig: Abbazia. Mezzotinto.

Mitglieds-Prämie der Sanct-Georgs-Innung Vereinigung Ungarischer Kunstliebhaber für das Jahr 1917.

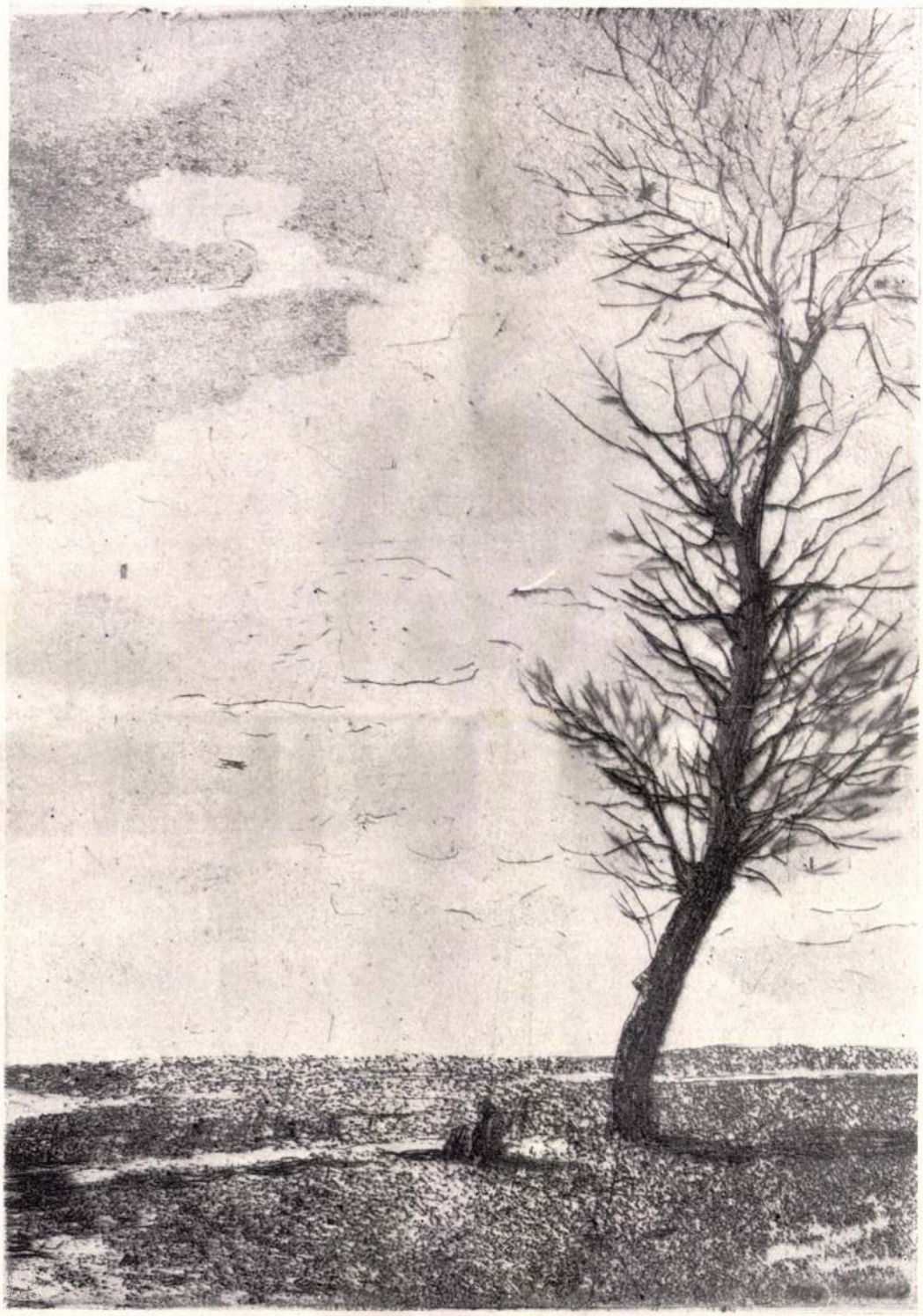

7. TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN: Magányos fa. Rézkarcz aquatintával.
Arminius Tardos-Taussig: Einsamer Baum. Radierung mit Aquatinte.
A Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete tagilletménye az 1917. évre.

2. TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN: Az oraviczai viadukt alatt. Rézkarcz.
Arminius Tardos-Taussig: Unter dem Viadukte bei Oravicza. Radierung.
Mitglieds-Prämie der Sanct-Georgs-Innung Vereinigung Ungarischer Kunstliebhaber für das Jahr 1917.

1. TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN: Krassói román falu községháza. Rézkarcz aquatintával.
Arminius Tardos-Taussig: Krassoer ⟨Süd-Ungarn⟩ rumänisches Gemeindehaus. Radierung mit Aquatinte.

A Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyüjtők Egyesülete tagilletménye az 1917. évre.

TARDOS-TAUSSIG
ÁRMIN

20. TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN: A tunisi bazárok között. Rézkarcz.
Arminius Tardos-Taussig: In den Bazaren von Tunis. Radierung.
Mitglieds-Prämie der Sanct-Georgs-Innung Vereinigung Ungarischer Kunstliebhaber für das Jahr 1917.

12. TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN: A kíváncsiak. Mezzotinto.
Arminius Tardos-Taussig: Die Neugierigen. Mezzotinto.
A Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete tagilletménye az 1917. évre.

21. TARDOS TAUSSIG-ÁRMIN: Arminius Tardos-Taussig: Vers la mort. — Vernis mou.
Mitglieds-Prämie der Sanct-Georgs-Innung Vereinigung Ungarischer Kunstliebhaber für das Jahr 1917.

3. TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN: A kopenhágai halpiaczon. Rézkarcz.
Arminius Tardos-Taussig: Am Fischmarkte in Kopenhagen. Radierung.
A Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete tagilletménye az 1917. évre.

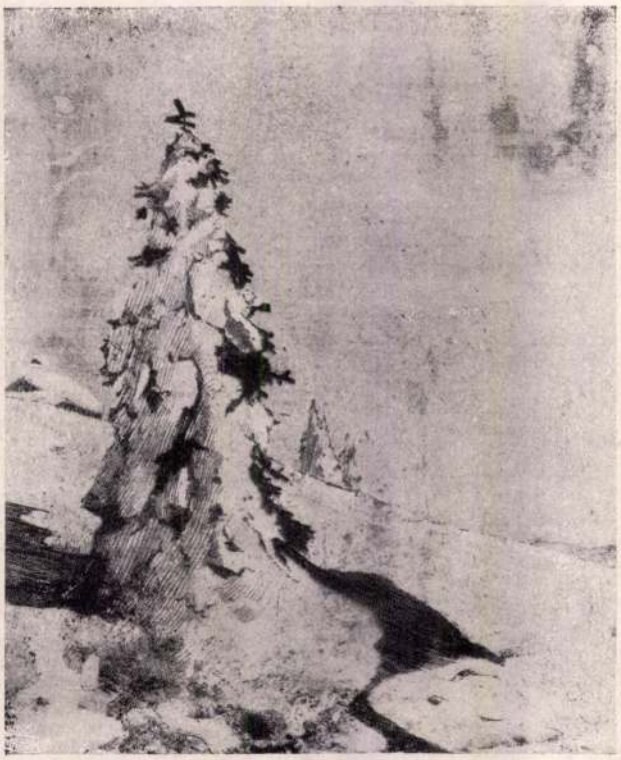

9. TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN: Behavazott fák. Rézkarcz.
Arminius Tardos-Taussig: Eingeschneite Bäume. Radierung.

Mitglieds-Prämie der Sanct-Georgs-Innung Vereinigung Ungarischer Kunstliebhaber für das Jahr 1917.

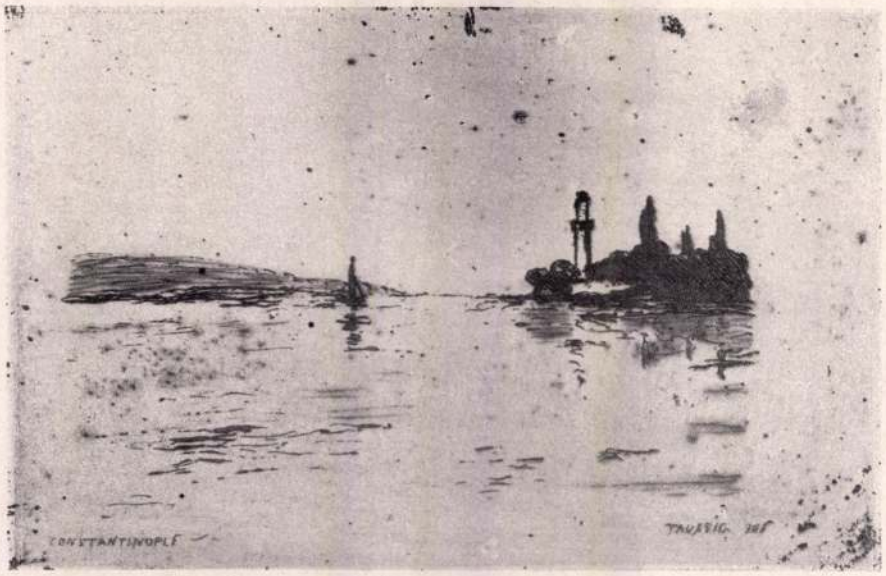

13. TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN: A Bosporus partjairól. Rézkarcz.
Arminius Tardos-Taussig: Von den Ufern des Bosporus. Radierung.

A Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete tagilletménye az 1917. évre.

17. TARDOS=TAUSSIG ÁRMIN: Estavayer'=i tóparti részlet. Rézkarcz aquatintával. — Arminius Tardos=Taussig: Am Seerande bei Estavayer le lac. Radierung mit Aquatinte.

Mitglieds=Prämie der Sanct=Georgs=Innung Vereinigung Ungarischer Kunstliebhaber für das Jahr 1917.

TARDOS=TAUSSIG ÁRMIN KIÁLLITOTT MŰVEINEK JEGYZÉKE.

I. GRAFIKAI MŰVEK.

(Ahol más műfajt nem neveztünk meg, ott rézkarc értendő. — Egy lapot tagtársaink, mint 1917. évi tagilletményt, dijtalanul vehetnek át. — További vásárlásoknál tagtársaink 50% árengedményben részesülnek.)

	Korona
1. Krassói román falu községháza, rézkarc aquatintával, 16×24	60
2. Az oravicai viadukt alatt, 20×25	50
3. A kopenhágai halpiacon, 26×31	80
4. Csend az Adrián, 20×25	50
5. Ujszegedi Tiszatöltés, aquatinta, 16×22	50
6. Haldokló harcos, 10×14	40
7. Magányos fa, rézkarc aquatintával, 17×13	60
8. Egy régi szegedi ház udvara, 12×16	60
9. Behavazott fák, 31×26	80
10. Amsterdami hattyuk, vernis mou, 31×26	80
11. A tunisi csatornában, linoleummetszet, 30×20	40
12. A kiváncsiak, mezzotinto, 29×23	80
13 A Bosporus partjairól, 12×8	30
14 A Bosporus, 12×8	30
15. Fejléc, 20×5	40
16. Abbazia, mezzotinto, 9×12	30
17. Estavayer le lac Canton Neuchatel, rézkarc aquatintával, 9×12	50
18. Kápolna, vernis mou, 10×20	60
19. Kárpáti téli táj, 15×11	60
20. A tunisi bazárok között, 31×26	80
21. Vers la mort, vernis mou, 30×37	80
22. Tanulmányok, 9×12	30

II. EGYÉB MŰVEK.

(Az I. alatt közölt megjegyzés az alábbi művekre nem vonatkozik.)

		Korona
23.	Virágok, gouache	150
24.	Elly leányom, ceruzarajz	100
25.	Áhitat, tanulmány, ceruzarajz	200
26.	Tanulmányfő, este a vonatban, ceruzarajz	50
27.	Könyv címlapja, Pálos Béla könyvéhez	30
28.	Modell, ceruzarajz	150
29.	A fiumei kikötőben, tollrajz	200
30.	Tanulmány, szines rajz	150
31.	Az expressionista és kubista A—B—C-ből, szines rajzok	350
32.	Memento mori, tollrajz	100
33.	Tanulmány, szines ceruzarajz	150
34.	Öreg ember, ceruzarajz	150
35.	A baromfiudvarban, szines rajz	100
36.	Parasztleány, tanulmány, szines rajz	120
37.	A hadiárva, ceruzarajz	100
38.	A szegedi nagy ártézi kut, ceruzarajz	150
39.	A mi tengerünk mellől, akvarell	150
40.	Karlsbadból, akvarellvázlat	200
41.	A gradói strandon az olasz háboru kitörésekor, tollrajz	180
42.	A budai vár, ceruza-vázlat	80

11. TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN: A tunisi csatornában. Linoleummetszet. — Arminius Tardos-Taussig: Im Kanale bei Tunis. Linoleumstich.

22. TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN: Tanulmányok. Rézkarcz. Arminius Tardos-Taussig: Studien. Radierung.

Mitglieds-Prämie der Sanct-Georgs-Innung Vereinigung Ungarischer Kunstliebhaber für das Jahr 1917.

A Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete tagilletménye az 1917. évre.

		Korona
43.	Ellbogen vára Karlsbad mellett, ceruzarajz	80
44.	Anyák tizparancsolata, szinezett tollrajz	500
45.	A Bosporuson, szines rajz	180
46.	Kamaraerdei részlet, pasztell	300
47.	Tanulmányfő, szépia-vázlat	250
48.	«Turul» vignetta, tollrajz	200
49.	Borszéki nyárilak, szines rajz	150
50.	Borszéki táj, szines rajz	150
51.	Tanyai magyar, szénrajz	80
52—53.	Oran előtt, két akvarell, darabja	100

85. O. KOPETZKY: Csendélet. — Stilleben.
A Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete XXXVII. művészeti aukciója.

A SZENT-GYÖRGY-CZÉH XXXVII. MŰVÉSZETI AUKCZIÓJA.

Megtekintés: 1917 október 17—20. egész nap. **Árverés:** október 21-én d. e. 10-től estig.

Újtalan tagilletmény-kiállításunkkal egyidejüleg aukció-kiállitást is rendezünk. Az anyag nem tulságos nagyméretü, érdekesség dolgában azonban nem hagy kivánni valót, mert mindig érdekes, ha egy gyűjtőlélek teljes tevékenysége tárul elénk. Mostani kiállításunk magja néhai Kerner Jusztin hagyatéka. A megboldogult főképpen képek iránt érdeklődött és ezekből bájos kis galleriát állitott össze. Régi és modern képek, magyar és külföldi mesterek egyként előfordulnak benne. Hogy csak egy pár nevet emlitsünk: Canzi Ágoston, Szamosi Elek, Zichy Mihály, Vastagh György, Vastagh Géza, Tornai Gyula, Szenes Fülöp, Iványi-Grünwald-Béla, Nádler Róbert, Olgyai Viktor, Margittay Tihamér, Vágó Pál, Koszkol Jenő, Blaas Eugen, Bruyn Cornélis stb. stb. nem egy szép alkotással szerepelnek. A képekhez érdekes és gazdag metszetgyüjtemény csatlakozik, valamint néhány plasztikai tárgy és egy kedves kis könyvtár

E hagyaték talán nem töltötte volna ki egy teljes aukciónkat, éppen azért jónak láttuk azt egy további érdekes anyaggal kiegésziteni. Itt ismét az iparművészeti rész dominál. Legelső helyen kell megemlitenünk egy pompás ebédlő-, tea- és kávékészletet, mely 53 darabból áll és a herendi gyár legjobb idejéből való; dekorációja az a virágos, gyümölcsös, lepkés tarkadisz, amely Herendnek annyi dicsőséget szerzett. Kuriózus dolog egy kis szenteltviztartó-gyűjtemény körülbelül száz éves fayenczeokból és porczellánokból. Régi magyar fayencetárgyakból ismét változatos gyüjtemény tárul elénk. De ezenkivül nincs a művészetnek és iparművészetnek olyan ága, amelyből ne találkoznánk valamely figyelemreméltó darabbal. Alt-Wien porczellán, sok miniatür, ón-bronz, óra, pohár és öt *pazar arany szelencze* várja az érdeklődést. A papirhiány miatt csupán gépirásos jegyzékkel szolgálhatunk, amely a helyszinen mindenki által megtekinthető; másolatai ugyanott 1 K-ért kaphatók.

61. HERENDI készlet. — Herender Service.
XXXVII. Kunstauktion der Sankt-Georgs-Innung Vereinigung Ungarischer Kunstliebhaber.

MAGYAR FAYENCE-ok. Ungarische Fayencen.
A Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete XXXVII. művészeti aukciója.

86. ISMERETLEN FESTŐ: A tudós. — Unbekannter Meister: Der Gelehrte.
XXXVII. Kunstauktion der Sankt-Georgs-Innung Vereinigung Ungarischer Kunstliebhaber.

NÉHAI OPPENHEIM BÁRÓ GYÜJTEMÉNYE.

(EGY KÜSZÖBÖN ÁLLÓ BERLINI AUKCIÓRÓL)

Ma, amikor a keramika szeretete nálunk is oly magasra jutott, érthető érdeklődéssel tekinthetünk a külföld hasonló irányu mozgalmai felé, amelyek között nem lesz utolsó látványosság Oppenheim báró hagyatékának aukciója, hol előreláthatólag találkozik az a müvelt világ, mely ma összeköttetést tud egymással fenntartani.

Az Oppenheim-gyüjtemény jelentékeny részét XVI. és XVII. századi korsók teszik ki. A keramikának ez iránt az ága iránt a XIX. század első harmadában ébredt fel ismét az érdeklődés, még pedig elementáris erővel Addig semmitmondó névvel »Grés falamnd«-nak nevezték ezeket a termékeket, gyüjtők és kutatók azonban csakhamar precisen megállapitották, hogy a Rajna mentén Siegburg, Köln, Frechen, Ralren, Höhr, és Grenzhausen voltak e csodálatos termékek szülőföldei. Sehol oly harmonikusan meg nem nyilvánul az északeurópai reneszánsz, mint ezekben a kőedényekben, ezeknek erővel teljes körvonalaiban, tisztán tagolt formáiban és képekben gazdag dombormüvü diszében. A XVI. és XVII. században Kölnből szállitották ezeket a termékeket a Rajnán s a tengeren Hollandiába, Angliába és Skandináviába. Mikor pedig az iránt való érdeklődés a mult századra ujra ébredt, ismét Köln lett a gyüjtők érdeklődésének központja.

1171. BÉCSI KÉSZLET: — Wiener Service.

A Szent-György-Céh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete XXXVII. művészeti aukciója.

Az Oppenheim-gyüjteményről az utolsó harminc évben nem egy leirás és diszmunka jelent meg. Ezek sorát hatalmasan egészíti ki az a nagyszabásu katalógus, amelyet ebből az alkalomból a gyüjtemény elaukcionálása alkalmából Helbing Hugó és Lepke Rudolf adtak ki, s amelyhez Falke Gusztáv irt bevezetést. 95 fénynyomatu tábla hozza közelünkbe ezt a gyüjteményt, melynek árverése október 23-án kezdődik Berlinben. Katalógus a 30 Márka eredeti árért a Szent-György-Céhnél is megrendelhető; egy példány helyiségünkben megtekinthető.

Itt, Kölnben állitotta össze egy életen át tartó munkával Oppenheim Albert báró is gyüjteményét, mely a Glocken-Gassében lévö patriciusház tölgyfával bevont termében korai gótikus üvegfestmények társaságában volt megtekinthető mindenki számára, aki e páratlan gyüjteményben keresett szellemi felüdülést.

Nagy részben az Oppenheim-gyüjtemény tette lehetővé, hogy az egyes mesterek meghatároztassanak. Munkáikat nem is lehet sehol jobban tanulmányozni, mint itten.

Am ha az Oppenheim-kollekció elsősorban még speciális gyüjtemény köti is le figyelmünket, van egy igen jelentékeny olyan része is, amely minden amatőr érdeklődésére számot tarthat. Különösen gazdag a gyüjtemény plasztikai tárgyakban. Bronzokban, terakotákban, elefántcsontművekben, kő- és fafaragványokban, kezdve egészen a XVIII. századig a gótikától Benedetto da Maiano egy pompás Madonnája mellett egy klasszikus csoportot látunk — Szent Annát harmadmagával — amely Dürer körébe vezet bennünket. Ezeken kivül számtalan megnyilvánulásában gyönyörködhetünk a régiek mintázó és faragó müvészetének, szintugy nagy érdeklődésre tartanak számot a gyüjtemény üvegfestményei, valamint sok egyéb kapcsolatos munka.

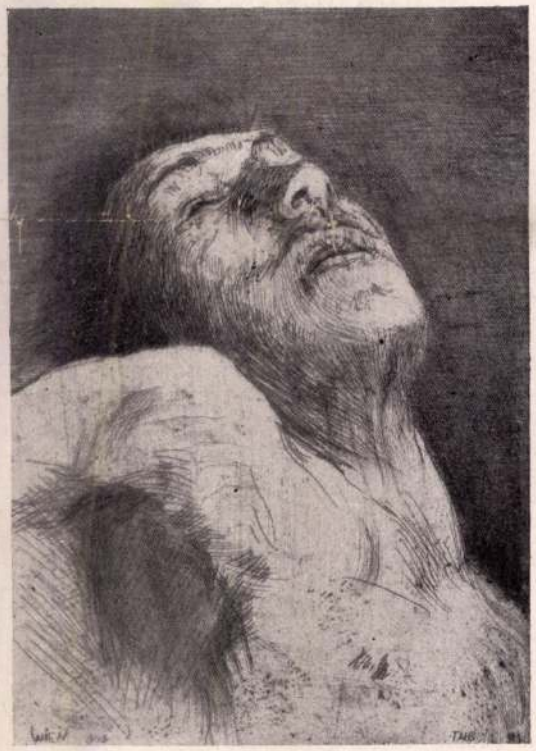

6. TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN: A haldokló harczos. Rézkarcz.

Arminius Tardos-Taussig: Der sterbende Krieger. Radierung.

Mitglieds-Prämie der Sanct-Georgs-Innung Vereinigung Ungarischer Kunstliebhaber für das Jahr 1917.

napilapja, a forradalom tüzében elperzselődött *Szegedi Napló* ragadott ki, kezébe adván 1878 nyarán a felelősszerkesztői tollat, melyet mindvégig szeplőtlen tisztasággal, sokoldalú tudással és nagy műveltséggel vezetett 1881-ig, amikor a tápéi kerület megválasztotta őt követének és alkalmat adott neki arra, hogy értékes talentumát az ország pénzügyi kérdéseinek javára érvényesíthesse. Az öreg házból a budai öreg palotába került a kiváló lakó, hol egész az államtitkárságig emelkedett föl fényes politikai sikerei révén.

A cég még *Róbert* életében beltagjává fogadta a kiváló kereskedelmi szellemű és nagyképességű *Winkler* Sándort, akinek fáradhatatlan munkássága, az üzlet érdekében éjt nappallá tevő erőkifejtése 1920-ban elcsöndesítette nemes és emberszeretettől gazdag szívét. Ekkor lépett helyébe *Jenő* fia, a művészlelkű, nagy koncepcióju és a világháború véres küzdelmeiben is hősiesen helyt álló, Mackensen vezérkarához beosztott, merész vállalkozású, daliás ifjú, ki 1921 telén vált ki a cégből, hogy kereskedelmi széles látókörében keresse azt a pozíciót, melyre tehetsége kijelölte őt. Jelenleg Angliában egy világcégnél dolgozik a lgszebb igéretekkel a jövőre nézve. Eltávozása után vették át a régi céget, a Szegeden nagy tekintélynek örvendett néhai *Schwartz* Emánuel lisztnagykereskedő gyermekei: özv. *Winkler* Sándorné, *Schwartz* Henrik és *Schwartz* Béla, kik a társadalomban és a szegedi kereskedelmi életben kifejtett eddigi hasznos tevékenységükkel biztos garanciát nyújtanak arra, hogy a száz évnél öregebb cég tovább folytatja biztos és tisztes pályafutását.

Winkler Sándor, a nagy üzletnek összeroppant egykori lelke, magyar-cernai születésű. *Winkler* Dániel ottani volt kereskedőnek a fia. Két testvére van, *József*, budapesti textil-nagykereskedő, *Vilmos*, divatárú nagykereskedő.

*

Az öreg háznak öreg lakóira térhetünk most át, kik egyszersmind a cég alkalmazottai is. Ritka ház az, hol annyi esztendőn át koptatja küszöbét és fogja meg ajtójainak kilincsét egy-egy ember, mint a Kárász-féle házban, az Eisenstädter-cég kötelékében cselekedte ezt meg három alkalmazott.

Névszerint: *Bárány* Salamon, *Kelemen* Sámuel és *Kállai* Mór.

Ezek közül *Bárány* Salamon 1868-ban vállalt adminisztrativ szolgálatot az üzletben, Bácsföldvárról kerülvén oda, egyik cégtag kiválasztása és meghívása folytán. *Kelemen* Sámuel szintén 1868-ban a cégnél kezdte pályafutását, mint gyakornok, pályáját és a kezdő évek eltöltése után a híres szegedi *Felmayer* karton- és vászonfestőgyárban eltöltött nyolc esztendő után ismét visszakerült régi helyére, hol jelenleg is fiatalos erővel tölti be munkakörét. *Kállay* Mór mint

Tardos-Taussig Ármin: Téli táj *Winterlandschaft*

strazzista került a céghez 55 év előtt s most is az, megőrizvén ambicióját, munkaerejét, úgy hogy szinte azt lehet róla elmondani, hogy az évek érintetlenül suhantak el fölötte és sem fizikai, sem szellemi erejéből mitsem oroztak el tőle.

A régi világ, mint mindenben, úgy a kereskedelemben is teljesen elütő volt a maitól. Sem rendszerben, sem igényeiben nem lehet a mostanival összehasonlítani. A régi világban, a téli hónapok alatt már reggel hat órakor nyitva voltak az üzletek és este 8—9 óráig talpon állt bennük a tulajdonossal együtt a személyzet. Nyáron pedig már 4 órakor kinyíltak egyes napokon a kereskedések és 11—12 óráig munkálkodtak benne az alkalmazottak, sokszor még erre az időre sem tudván elvégezni napi föladatukat. Ebédelni is fölváltva mentek el a „segédek". Nem volt se ünnep, se vasárnap. A három katolikus nagy-ünnepen be voltak ugyan zárva a külső ajtók, de a munka serényen folyt belül, ha más nem, az expedició. Kályhát nem ösmertek az emberek. Az üzletek ajtójai télen át is tárvanyitva voltak. Ezért volt összefagyva a „matralisták"-nak kezük-lábuk.

Dacára ennek az antiszociális rendszernek és részben túlhajtott gazdagodási vágynak a munkaadók részéről, mégsem voltak az emberek elégedetlenek. Munkában serényebbek, kitartóbbak, hűségben tántoríthatlanabbak voltak, mint a mai világban élők. Hogy ez jó volt-e, helyes volt-e, vagy nem — azt azok tudják megmondani, kikből önálló kereskedők lettek s beleélvén magukat már a segéd-korban ebbe a nehéz és nyügös állapotba, saját maguk zsebére győződtek meg a „munka nemesít" jelszó igazságáról. Ennek a nagy munkakifejtésnek a méltó jutalma sem volt meg mindenütt. Némely „ház"-nál kevés volt a havi fizetés, máshol, mint példának okáért, az *Eisenstädter*-házban is, oly tisztességes dotációban részesítették az alkalmazottakat, hogy azok a havi fizetésből még meg is takaríthattak maguknak szép kis összeget. Igaz ugyan az is, hogy az akkori nemzedék nagy részének nem az volt a jelszava, hogy élek, mert nem tudom, három hónap mulva megleszek-e még!... Hanem az, hogy: úgy élek, hogy az öregségemre is számítsak! . . .

Az Eisenstädter-cég különösképen igen forgalmas helyen volt, a jelenlegi helyét tekintve, a városban. Az árvíz utáni években lebontott várnak ugyanis a mai Kárász-utca végéig nyúlt a külső palánkja. És ennek a palánknak (ezért nevezték innen számítva a Tiszáig terjedő részét a belvárosnak: *palánk*-nak, ami csak nemrégen enyészett el a közhasználatban) a kapuja a mai Kölcsey-utca és Kárász-utca összeszögellésénél vot. Ezt nevezték *szabadkai kapunak*. (A *budai kapu* a Kossuth Lajos sugárút és a Vadász-utca közti részen volt.) Ezen a kapun át jöttek Bácska községeiből a fuvaroskocsik a városba, hozván az óriás vidék kereskedőit, kiknek legnagyobb része a kéznél levő Eisenstädter-cégnél szerezte be textilárú-szükségleteit s ezért részben az üzlet előtt, részben a *Szabadság-tér*-nek nevezett mai *Széchenyi-téren* sorakoztatták föl hosszúderekú, echós-kocsijaikat. Természetes, hogy a viszonyoknak ilyen állapota mellett az Eisenstädter-cégnek is óriási forgalma volt. Annyi volt a vevő, hogy a cégnek 60—70 alkalmazottja sem volt képes valamennyit kielégíteni. Ezért szokásba jött az, hogy a nagybani vevők maguk választották ki a vásznat, siffont, kartónt, „festőtől valót", stb.-t. A falszélességű, padmalyig érő állványokról, egy rakásba húzták azokat és egy papírszeletkére ráírván nevüket, azt az árúkra helyezték. Időt engedtek ezzel a személyzetnek a számla kiírására és az árúk becsomagolására. A bizalom teljes volt a céggel szemben. Megtörtént ilyképpen igen gyakran az, hogy hétfőn reggel, amint munkába fogtak az emberek, péntekre készültek el a rendelések nagy tömegével. Igy tartott ez 1863-ig, amikor az „Alföldi vasútállomás"-ra (ma *Szeged—Rókus-állomás)* befutott az első szabadkai vonat, mely egyszeribe redukálta a vidéki kocsiforgalmat.

Ez az „első vonat" arról volt nevezetes, hogy *Ráday* Gedeon gróf kormánybiztos, az Alföld hírhedt betyárjaiból és orgazdáiból összeállított transzporttal rakatta meg a kocsikat. Nem tudni természetesen az igazi okát: azért-e, hogy könnyebb szerrel történjék a szomorú szállítás, vagy hogy velük próbálja ki a vasút megbízhatóságát.

Az első munkaszünet 1870-ben kezdődött. Ekkor zártak be a kereskedők vasárnap délutánokon és mentették föl alkalmazottaikat a munkától.

*

Szeged város kereskedelmi életéből vett ezen rövidke korrajzot abból az alkalomból tartottam érdemesnek megírni, hogy az „öreg lakók", névszerint: *Bárány* Salamon, *Kelemen* Sámuel és *Kállai* Mór, kik egy egész emberöltőt töltöttek el a régi nagy üzlet kötelékében, meghatóan kedves háziünnep keretében föl lettek dekorálva a legszerényebb kitüntetéssel: az *oklevéllel*. Nem jutott nekik sem arany-, sem ezüstérem, csak az elismerésnek egyszerű szavai, melyek minden kitüntetést fölülmúlnak, mert ezt nemcsak a cégtulajdonosok, hanem egy egész társadalmi réteg szeretetének és elismerésének fénye ragyogja be. A szív aranyozza be azt a rövid néhány sort, melyet a szegedi Kereskedelmi és Iparkamara nyújtott át, még csak a kaligrafikus írást is mellőzve, a mai időknek megfelelő, egyszerű papírlapon.

A gondolkodó ész és a szív aranyozza be, mert az „öreg ház" az ő munkában, becsületben,

ROSENAKNÉ BEHR BLANKA: KOVÁCS ÚR FELOLVAS

Páros jelenet két részben.

I.

— Micike, találja ki, mi ujság?

— Eltörölték tán a numerus clausust?

— Ott még nem tartunk. Valami más.

— Elítélték az Erzsébetvárosi bombamerénylőket?

— Kérem Micike, hagyjuk a politikát. Foglalkozzék inkább minket érdeklő dolgokkal.

— Hát jó, kitalálom. Megvette nekem a szőrmebundát, melyet oly fájó szívvel bámultam a Váci-utcában minap . . .

— Nem egészen, Micike, nem találta el, de lehet még szőrmebunda belőle. Különben, sohse erőltesse, úgysem jön a nyitjára, inkább megmondom: az uracskája, Kovács Lajos János, felolvasást fog tartani.

— Kérem?

— Igen, fel-ol-va-sást fog tartani.

— És miről és hol, ha szabad kérdeznem?

— A természetbarátok harmadik alosztályának ülésén, április 9-én. Címe pedig: A hangyatojások fejlődése, különös tekintettel hazánk éghajlati viszonyaira.

— Ezt nem vártam volna magától János. Gratulálok. Csak még a kapcsolatot nem látom a hangyatojás és szőrmebunda között.

— Micike, magában nincsen semmi invenció. Vegyük a tényeket. Az ura, Kovács Lajos János osztályfőnök úr, felolvas egy tudományos testületben. Ott lesz az egész bank, élén a vezérrel, ki biztosra igérte megjelenését, mikor reggel bejelentettem neki. Imádom a kövér embereket Micike. Azok örülnek, ha egy helyen kényelmesen letelepedhetnek és szivesen mennek felolvasásokra. A direktorom csak feltételesen igérkezett, nem hiába olyan száraz és cingár, nincs egyhelyben maradása. Ha nincs másképp, meglesz a felolvasás a diri nélkül is, fő, hogy a vezér eljön és a többi kolléga, testsúlyra való különbség nélkül. A vezér pedig azzal fog elmenni a felolvasásról: — Ez a Kovács művelt és értékes ember, meg fogjuk bízni a prágai tárgyalások vezetésével. Mert tudnia kell Micike, hogy bankunk nagy tranzakció előtt áll, kapcsolatot keresünk újabban Csehszlovákiával. Aki ügyesen nyélbeüti, annak biztos a cégjegyzőség. A cégjegyzőtől a direktorságig már csak egy lépés az egész. Ez az az út, mely a szőrmebundához vezet és a színházi proszcéniumpáholyhoz. Jó lesz, ha ezután nem barátkozik annyit a szomszédokkal, semmi kedvem őket páholyunkba meghívni. Céltudatosan kell élni Micike, csak fájdalom, magának nincs kellő érzéke a dolgok iránt. Ha látta volna a Láng kolléga arcát, mikor előadásomat bejelentettem. Kékült, zöldült az irigységtől.

— Azt hiszem János, maga elfogult. Láng később került a bankhoz, elfeledte vallási viszonyait rendezni és mégis ott tart, ahol maga, ki az előmenetel biztosítását a kikeresztelkedésben kereste. A Láng nem fél magától.

— Kérem, ne folytassa Micike. Már megmondtam, hogy magában nincsen invenció. Maga

Tardos-Taussig Ármin: Őszi táj — *Herbstlandschaft*

Múlt és Jövő
1925. XV. feb. 4.

nem bánná, ha karriérem esélyeit megrontom csak azért, hogy kedves mamájának ne okoztunk légyen szívfájdalmat kitérésünkkel. Pedig hálás lehetne az új társadalmi körért, melybe belecseppent. Milyen más hangnem dívik új barátaink körében!

— Hagyjuk ezt János! Vagy oly elragadónak tartja azt a fonákságot, hogy kitérésünk óta mi magázzuk egymást, míg új körünkben minden asszony, kinek bemutatnak, nyomban letegez, akár tetszik nekem, akár nem?

— Ez bizonyítéka annak, hogy a körükhöz tartozó társaságbeli asszonynak tekintik Micike. És mennyivel előkelőbb, ha a házastársak magázzák egymást s ezzel bizonyos diszkrét leplet vetnek bizalmas együttélésükre idegenek előtt.

— Félek János, hogy házaséletünk sokkal meghittebb volt, míg nem védte ez a diszkrét lepel.

— Maga javíthatatlan nyárspolgár Micike és még tréfából sem könnyít helyzetemen. Milyen szép lenne például, ha maga véletlenül Csehszlovákiában születik. Akármilyen kis városban, mondjuk Malackán, amely közel van Pozsonyhoz, honnét Prágába vezetnek a szálak, melyek az én cégjegyzőségemhez vannak bogozva. Malacka! De persze, maga Debrecenben látta jónak megpillantani a napvilágot, hol bankomnak semmi tárgyalni valója sincs és összeköttetéseinek semmi hasznát sem vehetem. Látja a Láng szerencsés fickó, annak felesége szabadkai asszony, könnyű volt neki a jugoszláv bankokkal megegyezést létesíteni. És még maga dicsér i a Lángot, ki akkora stréber, hogy este kilencig ül a hivatalában és alighanem azért lépett a Mongol-magyar bank szolgálatába, mert kiálló pofacsontja és ferdemetszésű szeme van. De sebaj. Holnap bent lesz az összes lapokban, hogy felolvasok. Micike, maga nem tudja, milyen irigylésre méltó nő maga! Maga nem sejti, milyen érzés az, ha nyomtatott betük viszik az ember nevét szanaszét.

— Dehogynem János! Hát mikor az eljegyzésünk állt az ujságban?

— Micike, ha magában egy kis fantázia volna! Képzelje el, hogy hány szép fiatal nő fogja olvasni nevemet, ki a hangyatojásokról értekezem. És elmerengenek. Vajjon milyen ez a Kovács Lajos János? Fiatal tudós-e, szőke-e, vagy barna, magas, délceg termetű-e, van-e felesége? Hányan fogják irigyelni Micike az uráért! Ezek után méltán elvárhatom azt az áldozatot magától, hogy csak jövő hónapban vesz új kalapot, mert jelenleg nem futja. Most jövök a szabótól. Új divatöltönyt rendeltem, tudja, mely nappal zsakett, este szmóking, mert tavalyi zsakettom már divatját multa és új körünkben sokat adnak a külszínre. Azonfelül fontos, hogy Hegedűs Gyulánál néhány órát vegyek, mihelyt felolvasásommal elkészültem. A hangsúly és nemes előadási forma egymagában félsiker. Ma délben nem ettem a bankban, hanem elmentem a Pannóniába, hol Hegedüs társaságban ebédelt. Gondoltam, elleshetem a közvetlen közelből egy gesztusát, megfigyelem hanghordozását. Hogy zengett a szava, mikor azt mondta: — Főúr, ez a filé olyan kemény, akár a bocskortalp. — Az ebéd kissé sokba került Micike, ezért célszerűbb lesz magánórákat venni. Már hallom képzeletben Hegedüs tanítását: A hangyatojások... Előleget is vettem persze a fizetésemre s két heti szabadságot. Elvégre végig kellene böngésznem egy egész csomó könyvtárat, hogy adatokat gyűjtsek. Azonban valahol az édesanyám padlásán lesz még egy önképzőköri dolgozatom a hangyákról, ki fogom keresni, lehet, hogy ez is megteszi. Látja Micike, ha szerencsésebb vallási viszonyok között születek, most felolvasásom kapcsán egyetemi magántanár lehetnék. Igy meg kell elégednem a bankdirektorsággal. Oh, ha látta volna reggel a Láng irigységtől sárga arcát...

II.

Április 10-én.

— Mi van magával János, milyen sápadt, úgylátszik a tegnapi siker túlságosan felzaklatta idegeit. Csak nem beteg?

— Fáj a fejem, Micike!

— Mondja meg János, mi történt?

— Képzelje Micike, reggel ragyogó arccal állítok be a hivatalba a tegnapi siker után. A kollégák mind: szervusz, szervusz, gratulálok, gratulálok. Bemegyek a direktorhoz, hogy szabadságom leteltével szolgálattételre jelentkezzem. Az mondja savanyú mosollyal: igaz, maga tegnap mint hallom, felolvasott, gratulálok, gratulálok. — Gondoltam magamban: — azért mosolyogsz olyan savanyúan, mert te nem tudnál a hangyatojásokról értekezni. Csupa irigységből nem jöttél felolvasásomra, mert számoknál nem értesz egyébhez. — És visszamosolygok rá érdesen és mesélek a tegnapi sikerről. Végül, miután tudom, hogy úgy pártolja a Lángot, azt mondom neki. A Láng kollégától mégis csak elvártam volna, hogy eljön a többiekkel. Nagy események idején válik el, ki a barát és ki irigyli az ember tehetségét! — Arra rámvigyorog sovány arcából az öreg és megveregeti a vállamat:

— Vagy úgy, maga szabadságon volt és nem tud a legújabb eseményekről. Persze, aki felolvas! A Láng nem irigyli magát, egy hét előtt utazott Prágába hivatalból. Tulajdonképen magát akartuk kiküldeni, de szabadságon volt és Láng különben is oly ügyesen bonyolította le tavaly az ügyeket Jugoszláviában, hogy újból megbíztuk a kiküldetéssel. Az imént kaptam a sürgönyt, hogy mindent kitünően lebonyolított. Ma délután rendkívüli ülésünk lesz, mindjárt felterjesztem cégjegyzőnek.

— Most szóljon valamit Micike és mondja meg, érdemes-e a tudományért áldozatokat hozni?

Tardos Taussig

Ármin

Szent György Céh

magyar grafikai kiállításán

TARDOS TAUSSIG ÁRMIN:

42. Estavayer le Lac Canton Neuchatel Aquatinta . . .	12—9	42—32
43. Kápolna, vernis mou	27—18	36—42
44. Egy régi szegedi molnár, rézkarc . .	18—14	48 45
45. Tunisi csatorna, linoleum metszet . .	20—30	56—41
46. Magányos fa, rézkarc	17 - 12	44—49
47. Kárpáti téli táj, rézkarc	11×15	56×41

A most felsorolt hat grafikai lap szállítására csak 2—3 hét mulva vállalkozhatunk.

A Gyűjtő

1915. 47. l.

Pélisszentiván, r. k.

116

Tardos Taussig A.

XXI. aukció
A Gyűjtő 1915. 58. l.

TARDOS TAUSSIG ÁRMIN:

262. Amsterdami hattyuk. Vernis mon. . . . . —
263. Tunisi bazár, rézkarc. . . . —
264. Koppenhágai halpiac, rézkarc . —
265. Gradói fürdőkabinok, tollrajz * —

XXII. aukció
M. O. 1915. 120 l.
* kiállítva. 123, 124. l.

TARDOS TAUSSIG ÁRMIN:

852. —: Havasi magány, eredeti rézkarc 60

ALOGUS

Kikiáltási ár koronákban

TARDOS TAUSSIG ÁRMIN:

853. —: Halászbárkák az Adrián, eredeti rézkarc 60
854. —: Virrasztók, eredeti mezzotinto 60
855. —: Amsterdami hattyuk, vernis mon 60
856. —: Tunisi bazár, rézkarc . . 60

Tápiószele, Kicsán

145

a diplomámat, tessék megnézni, nagyon jó klaszszifikációval. Most Lengyelországban azt mondták, nem kaphatok állást, mert külföldön végeztem, Hollandiában azt mondották, nem adhatnak állást, mert külföldi állampolgár vagyok. Gondoltam, eljövök Palesztinába, talán itt elhelyezkedhetem. A hosszú út összetört, az elmult éjszakát is a vonaton virrasztottam át, ma délben érkeztem meg a szemachi állomáson, gyalog jöttem ide, fáradtan, elcsigázva, azért aludtam el a motor mögött. Mikor felébredtem, történt az eset. Ez volt az én első állatorvosi ténykedésem a Szentföldön. Ennek szétmegy a hire és lehetetlenné vagyok téve itten is. Biztos, hogy mind engem okolnak.

— De hiszen még ők akarják önt vigasztalni! — nyugtatom meg a bolygó zsidót, — ők nem vádolnak és nem gyanakodnak, ők tele vannak hittel és hisznek mindenkiben...

Ezen a vacsorán alig fogyott valami a tányérokról Daganja Alefben. Leverten ment mindenki fekvőhelyére. A világító *„lux"* is, mintha felmondta volna a szolgálatot és olvasásba sem lehetett merülni. A derék *Barhon*, aki felkisért az emeletre, kedveskedni próbált: „Ilyen vendégeket szeretünk mi, akik közénk járnak, velünk vannak, meghálnak nálunk és megismerik az életünket. Nem úgy mint azok az automobilos „turitsák", akik erre száguldanak, megállanak egy percre, aztán töff-töff, tovább repülnek és utólag megkérdik a soffőrtől: *„Hogy is hivják ezt a kolóniát?..."*

Az ágyamról fekve is látom a Genezárethet, amely az éj sötétjében feketén, rejtelmesen ringatózik a csillagos égbolt alatt. A hegyek konturjai feketén nyúlnak be a nyitott ablakon. És minél mélyebb lesz a csend, annál messzebb száll szememről az álom. Mintha csengetne, harangozna a sötét csend. Talán nem én vagyok az egyetlen, aki ezen az éjszakán nem tud aludni Daganja Alefben. De nekem idevilágítanak a sírok is, melyeket ma a napsütésben láttam. Azok a sírok köröskörül a domboldalakon és lent a kertben az olajfák között... Már éjfélre jár az idő. Sakálok sírása hallatszik be. Talán a túlsó parton gyülekeznek, hogy sírva lakmározzanak a szőllőbogyókból. És fülembe csendül az ajelethasachari ének *„Jilleláth tannim mugah techce dmi halájil."* „Sakálok síró süvöltése szakítja meg az éjnek csendjét..." Egy puskalövés durran el. A soros „sómer" lehet, aki szétriasztotta őket...

Korán hajnalban már talpon voltam. Ezúttal először láttam a kivonulást a mezőre. Jókedvűen, derűsen mentek munkájukra. Dolgozni, építeni, hont foglalni. A nap reáragyogott a zsidó parasztok széles vállaira és amint vitték a kaszát, a gereblyét a galileai dombok felé, úgy tünt előttem, mintha kétezer esztendő suhanna el a fejük fölött...

SZEGEDI EMLÉKTÁBLÁK

Százhuszonhat halottja volt a szegedi zsidóságnak a háború áldozatai közt. Ebből a nagy számból néhányat idegenből hazahozott a szülői kegyelet. Azonkívül a szegedi kórházakban is hunytak el zsidó katonák, akik a fenti számba nincsenek betudva. E huszonöt elhunytnak és a hazahozottaknak a chevra a temető bejáratától jobbra, a cinterem előtt fekvő tamariszkssövényű háromszöget tartotta fönn és minden egyes sírt föliratos márványlappal jelölt meg. A szomorúkőris és karagánával díszes hely közepén két hatalmas jegenyetölgy magaslik. Az észak felé eső szélesebb részen rézsű vezet föl a cinterem talpazatáig. Ennek közepét kétméteres fehér márványtábla foglalja el. Csiszolt középmezejének borostyánkeretében ólomba öntött felirat áll:

הֹם המה הגבורים מתי המלחמה הטמונים פה הלא הֹם
הרותים על אבני קבריהם
הֹם יעמדו לגורלם כי זרע ברך ד׳ הֹם

Evvel szemben a háromszög csucsánál a hantok magasságában ugyancsak fehér márványlapon:

Küzdtetek! Oh, elapadt forrása a harcos erőnek:
Ifjan haltatok el hadviselő feleink!
Nem fogadott be tömegsir jeltelen öble: begyüjténk
Itt szomorúfüzeink enyhe nyugalma alá.
Álomhüvelyező, végnélküli létre kelétek —
Hálásan jelölők, hős fiaink, porotok.

Ezenkívül a cinterem bensejében a negyvenöt itt eltemetett háborús halottnak emlékét fehér táblán a következő héber és magyar emlékvers tartja fönn.

הֵם נֶהֱרְגוּ גִּבּוֹרִים נָכְרוּ מוֹלַדְתָּם נָצְרוּ קוֹ! תָּמֵם נִסְפָּרוּ
אַךְ קוֹמַם חָפְרָה שִׁיר מוֹדָה לְאָמָּה בְּחֵי לֹא שָׁמְרוּ לָמֵּד לֹ׳ דְּרוּ
בָּאָרֶץ סָגְרָה לַקָּבֵּר נִשְׁקָרוּ נַפְשׁוֹתָם נִטְהָרוּ נַחְלָתָם שָׁפְרוּ
לְפִלְטָה נִשְׁאָרוּ
עֲלֵי שִׁהֲם חָנְרוּ
הֵם שָׁמְמוּ חָזְרוּ פְּרַחֲתֶם מְעָרוּ אֲנִיִּים הִתְעַבְּרוּ אֶת פְּיהֶם פָּעָרוּ
בֵּן בָּנוּ וְדִבְּרוּ קְשָׁבֵיהֶם יָשָׁרוּ יְעֻיָּדִין נָקְרוּ תְּקַל מִשְׁעָם יָרוּ
אַחַד יִפְרֹם יָחַד יַחֲדָן לְיִשְׂרָן עִבְרוּ אֶת חַיִּין מָכְרוּ
פִּי לְחֶם עָפָרוּ.
מַטָּהּ שָׁבְרוּ

Háború holtai — távoli sirok alól hazatértek
S itt húnytak: kegyelet véste kövükre nevük.
Szivük vére hiában omolt: gyöngyözve peregnek
Hantjuk zöldje fölé hitfeleik könyüi!

*) A stilusértő mindjárt ráismer, hogy a versek, valamint az emlékbeszéd a nagy Löw Immánuel művei. *Szerk.*

Milk ed Jövő
1925. XV. évf. január 16-i

alkonypir homályosodni kezd, hüvös szellő jön a Hermon felől. De messze távolodtam a parttól! . . . Jó lesz visszafordulni, mielőtt leszáll az éj . . . De meg kell fürödnöm most a Jordán vizében is. Szinte hívnak a habok ott a híd alatt. „Merülj alá és tisztulj meg", szólt a próféta szava. Odaúszom a Jordán kifolyásához. Élesen látszik a folyó szürke sávja, amint átvág a tavon. A kanyarulatnál a víz elkap, magával ragad. Belekapaszkodom a híd pillérjébe, de a hullám sodra elszakít tőle és visz lefelé. Alámerülök és egy pillanatra úgy érzem, mintha a Holttenger mélyébe vinne az ár . . . A partról a chacran hangja kiált egyre hangosabban, egyre vésztjóslóbban. „Meumáh, meumáh!" „Semmi, semmi!" kiáltom vissza. Megfogódzom egy erős nádszálba és felmászok a partra, vissza a chacranhoz, aki sugárzó örömmel fogad.

— Úgy látszik, megtanulta itt Erec Jiszraelben könnyen venni az életet — mondja tréfásan, — gyönyörű alkony volt, úgy-e? Azt hiszem sehol sem ilyen szép. Dóv Klay, akit itt a parton, Tiberiásból jövet öltek meg rabló arabok, azt szokta mondani szegény: „Nem érti, hogy aki egyszer egy genezárethi alkonyt látott, hogyan tud innen elszakadni! . . ." Onnan a dombról sírjából is látja a Genezáretet . . .

Gyorsan felöltözöm. A sötétség hamar jön itt az alkony után. Bemegyünk a ciprusfasoron át a nagy majorudvarba. Mi történt? Az istálló előtt csoportba verődve áll az egész kvuca, chálucok, gyerekek, fiuk, leányok. Halkan sugdosnak, szomorúan, mint akik nagy beteg ágyát állják körül. Bent a körben öten-hatan a földön térdepelnek, kezükkel pedig leszorítva tartanak egy megkötözött, erős, tarka borjút, amely az izmos karok alatt mozdulni sem tud. A fejénél, felgyűrt ingujjakkal az az ismeretlen idegen térdepel, aki ott rejtőzött délután a Jordán vizét felszivattyuzó motor mögött. Meztelen karját bebedugja a borjú torkába és mindenki feszült figyelemmel lesi mozdulatainak eredményét. *„Bálá szelek"* „Répát nyelt". — „Bálá szelek" — súgják az újonnan jövők felé. Az idegen többször próbálkozik mentőművével, de hiába. Feloldozzák a borjút, de már nem tud a lábára állni. Látszik, elhagyja az ereje és belülről egyre jobban felfuvódik. Az idegen tapogatja a szenvedő nyakát. „Itt a répa, érzem — mondja, — meg kell próbálni az utolsó eszközt: felvágni és kívülről kivenni." Közben egészen besötétedik. Lámpásokat, gyertyákat hoznak és valahogy olyan a hangulat, olyanok az arcok, mintha egy haldoklóért imádkoznának. Nekem meg úgy tűnik, mintha a rejtélyes idegen Hoffmann meséiből jött volna, hogy megölje ezt a szegény fiatal jószágot. Villan a kés és köröskörül megborzad mindenki a vér láttára. Néhányan a kezeiket tördelik. A lágyszívű chacran nem tudja nézni az állat szenvedését, kétségbeesetten futkos fel és alá az udvarban, közben oda-odaszalad a csoporthoz érdeklődni. Az idegen egyre mélyebben vág. „Nem találom a répát sehol" — jelenti halálsápadtan, mialatt a szegény borjú kiszenvedett. A szemek meg-megtelnek könnyekel. *„Méth!"* „Meghalt" száll a szomorú hír szájról-szájra. „Méth!" „Nórá!" Rettenetes! Egy kis fiú elkezd hangosan pityeregni. A kedvence volt, a játszó pajtása. Mint akiket mély gyász sujtott, lehorgasztott fejjel járnak a chálucok és chálucák az udvaron.

— Hogy szerettük! — szól hozzám szomorkodva a chacran — és milyen szépen fejlődött, büszkék voltunk reá. Első kisérlet volt hollandi fajtáju borjú tenyésztésére és boldogok voltunk, hogy a kisérlet sikerült és a mi éghajlatunk alatt még gyorsabb tempóban fejlődik, mint odahaza. És hogy aggódtunk érte, amikor egyszer a sok lucernától felfúvódott. Úgy látszik, most is ez történt.

— És ki ez az idegen, aki répanyelésre operálta meg?

— Azt mondotta, hogy hollandiai állatorvos és mi hittünk neki.

Ezen az estén nem hangzott egyetlen dal sem Daganja Alefben. Némán, szótlanul ültünk a matbachban a hosszú fehér asztal körül. Még vita sem folyt semmiről. Mintha egy halott árnyéka lebegne a terítékek fölött, a csörömpölés is csendesebbre halkult. Egy fehérruhás chaluca körüljárja az asztalt és mindenkinek tányérja mellé két kis fehér tablettát tesz. Mikor hozzám érkezik, mint idegennek, magyarázattal szolgál. *Chinin* ez. A Jordán völgye még nem egészen malária mentes. „A chinin a mindennapi menühöz tartozik" — mondja mosolyogva. Bemutatkozom. Az ő neve *Mirjam Singer*. A név hallatára felugrok és meglepődve kérdem: *A meseköltőnő?*

— Az nem fontos — feleli szerényen. — Mesél itt az élet mindennap.

Mirjam Singer a *„Das verschlossene Buch"* gyönyörű meséinek szerzője otthagyta előkelő bécsi családját, hogy Daganja Alefben főzzön a kvucának és számon tartsa minden menünél a chinin-tablettákat . . .

— Nézze — szólt hozzám, — ott az asztal szélén az idegen állatorvos egészen elkülönödve ül, senkisem beszél hozzá, mert mindenki le van sujtva, de ő azt hiheti, hogy őt okoljuk a szerencsétlenségért, tessék megengedni, hogy idehívjam és ideültessem.

Az idegen mellém telepedett és mindjárt fel is tárta szíve bánatát és most már inkább szántam, mint haragudtam reá.

— Lengyelországban maturáltam — kezdte, — apám állatorvos volt, én is az akartam lenni. De a lembergi állatorvosi főiskolán nem vettek fel állítólag, mert *„nincs elég hely"*. Máskülönben *„emancipálva"* vagyunk mi zsidók Lengyelországban is. Elmentem tehát Hollandiába, ott nagy nélkülözések közt végeztem és megkaptam

A temetői emlékeken kívül idebenn a városban is gondoskodni kivánt a hitközség méltó megörökítésről. A régi, hatalmas falazású zsinagóga főbejáratától jobbra és balra eső nagy falsík kínálkozott e célra.

Két egyforma, 1.20 méter széles, 2.10 méter magas márványlapot helyeztünk el e falsíkokon. Keretük az épület stílusához hangolt alsó párkányzatból, stilizált oldalrészekből és szobrászdíszítésű betetőzésből áll. Az oldalrészeken borostyánfelkúszó indái közt a levelekkel váltakozó égő mécsesek domborulnak. A jahrzeitlicht rögtön megérteti a maga szimbólikus felekezeti jelentését a szemlélővel. A betetőző oromzat sisakja, kardja, tölgylevele és babérja jelzi a háborús vonatkozást.

A táblák felső részét héber emlékvers foglalja el. Betűi egy 916-ból való bibliai kéziratból vannak kirajzolva. Sötétkék körvonalú vésetben arabeszk benyomását keltik. Az itt közölt rajzban olvasható a vers szövege. E héber szöveg alatt következnek 2—2 oszlopban az elesett katonák nevei. A rövidebb nevek a jobbik, a hosszabbak a balsó táblára vésettek, nehogy kisebb-hosszabb sorok foltossá tegyék a táblát. A kezdőbetűk kobaltkék háttér körül aranyszegéllyel, a többiek szemcsézett kékfenékkel készültek.

A keret lábazata lefektetett dór oszlop kanüljeire emlékeztető, konzolokkal alátámasztott párkányzat. A templomfalak sárga kőporos színével összhangban levő keret sárgás műkőből készült. Legnagyobb külső mérete 3.36 méter magasság, 2.40 méter szélesség.

Az emlékmű előtt előtérül a templompark neveltjeiből eredő magas puszpángsövény szolgál, két-két libánoni cédrus és jegenyenyárfa között. E sudár fák az emlékművet gyönyörűen foglalják be. Az egész ódon homlokzat a táblákkal, keretekkel és növénydísszel monumentális hatást kelt.

Az emlékműveket — a temetőbelieket is — teljesen önzetlenül, finomult izléssel, biztos szakértelemmel Tardos Tauszig Ármin főmérnök tervezte és a kivitelt is ő intézte. A műkőmunkálatok a helybeli Landesberg Mór cég, a márványtáblák és a vésetek a helybeli Fischer János fiai cég kifogástalan versenyképességét igazolják.

Emlékműveink 1924 végén készültek el. Eltekintettünk az ünnepséggel járó felavatástól. Nem akartuk a szülők és hozzátartozók fájó se-

A szegedi zsidó hősök két emléktáblája a régi zsinagóga falán.

Denktafeln jüdischer Helden in Szeged

beit újból föltépni, nem akartunk az egybehivottak előtt veszteségeinkkel hivalkodni, nem kívántuk a jelennek keserű élményeit és veszteségeink nagyságát összemérni. Megérti majd a jobbindulatú jövő, hogy a hazai zsidóság mindig helytállott királyáért és szülőföldjéért.

*

Az emlékmű elhelyezésére következő szombati istentisztelet alkalmával elmondott elmélkedést itt közöjük.

משבית מלחמות A zsoltár igéje szól: Megszünteti az Úr a háborúkat a föld perémeig: eltöri az ívet, elrontja a kopját és tűzzel égeti meg a hadiszereket (46., 9., 10.).

A föld perémeig hatolt a világháború. De megelégelte az Úr az ember szenvedését. Felébreszté az emberiesség indulatát, hogy fogyassza a világ a fegyverkezést, fojtsa már el a fölfegyverzés fejlődését.

Megszünteti az Úr a háborúkat. Mert mi a háború?

Az emberies érzületnek a legiszonyúbb vész, amely szünetes közök békeidejét mindig újból megszakítja dühöngésével.

Az emléktáblák oldalrészei

A hatalom birlalóinak az elpuhulást megakasztó erőtermő válság.

A könnyű tévesztésű nemzeti érzékenységnek elkerülhetetlen kényszer.

A gyászbamerült túlélőknek emberpusztító őrületnek romboló garázdasága.

És ez az utolsó világháború? Mi volt ez az elvadult világharag?

Szította a külföld fékeveszett galádsága, a vérengző ösösztön, végig küzdötte a becsületes áldozatkészség, a megittasult hősiesség eszményi odaadása.

De akár vész, akár föllendülés, akár őrület, akár eszmény volt ez a háború — az emberi kínszenvedés végtelenségétől dagadt parttalanná. Utolsó cseppjéig megittuk mérgét. Elvesztünk árjában.

Válogathattunk a kínban. Mi kínosabb, viruló ifjúság lemészárlása vagy férfikor delének, deresedő fölkelőknek utolsó erőfeszítése, hirtelen elaggása, lerogyása menetelő robottól, sáncárok nyirkos mérgétől.

Az élők halotti tánca volt! Elűzött százezrek, apátlan gyermekrajok, hajléktalan özvegyek. Reszkető, leromlott, csonka-béna, világtalan sok nyomorékja az irtóvésznek... Álmatlan szülők epesztő, őrjítő rettegése a tűzben állókért, gyászöltöttek sokasága és kétségbeejtő vesztéseket gyászöltetlen hordó elnémulók.

És ez a rettenetes háború nem ért véget, hogy a fegyverforgatók elfogytak s a fegyverek letevődtek. Tovább nyomorognak még ma is hadifoglyai. Elevenen eltemetettek, élőhalottak, akiknek utolsóit még mindig nem tudták hazaterelni.

És nem tud békébe csendesedni itthon sem a felizgatott szenvedély. Pirító szégyen, ami pör folyik a háborút megtoldó gyilkos szövetkezés ellen. A szenvedés poklából nem tudta polgárait megváltani az állam hatalma.

A háború halottait eltemették. Egyet-kettőt hazahoztak messze sírból. Véget ért az öldöklés. A nyomában kelt iszonyat elmúlt, emlékké, hamarfakuló emlékké válik. De feleinket, gyermekeinket, községünk száztizenhat halottját, akik elvérzettek a harcmezőn, vagy a háborús szenvedés sorvasztásában, nem engedjük feledésbe merülni.

Felróttuk nevüket ez öreg templom falára שני לחות עדת לחות אבן (M. II. 31., 18.). A bizonyság két kőtáblája lesz ez az írás: tegyenek bizonyságot a zsidóság felöl, amely első volt áldozatban, szenvedésben, hűségben. A Szentföld hegységének cédrusai és a magyar róna jegenyéi közé helyeztük a művészi kéz alkotta művet, hogy emléke legyen az elvérzett áldozatok hűségének a Szentföld hitéhez és a Szülőföld rónaságához. És ha fajhánytorgató őrjöngés meggyalázta emléküket, az ő megdicsőülő emlékezetük emberiesebb utókor idején a mi igazainknak bizonysága lesz. Ők pedig nyugodjanak az öröklét békéjében זכר בולם לברכה Amen.

Szeged, 5685 chanukáján.

A régi zsinagóga az emléktáblákkal.

UJ KÖNYVEK

„ÁBRAHÁM KÚTJAI" (Beeroth Abraham) címen kiadja Prof. *Klein Sámuel*, a jeruzsálemi héber egyetem nagyhírű tanára édesatyjának, R. Abraham Cvi Kleinnak hátrahagyott munkáit. Eddig két rész jelent meg. A bevezetésből megtudjuk, hogy R. A. C. Klein 1853-ban született Györköny községben, a Kszav Szofer és más nagy mesterek kiváló tanítványa volt, *21 éves korában* megválasztották rabbinak Szilason, ahol ötvenhárom évig működött, tanult és tanított, kutatott és írt jegyzeteket a Biblia és az egész Talmudhoz. Klein professzor egyelőre atyja válogatott responzumait adta ki, melyek a szerző nagy tudását, tekintélyét mutatják. Mindenfelől fordulnak hozzá kérdésekkel, nagy városokból a kis község rabbijához és ő felel szerényen és jóságosan. Egyes responzumok tárgyai kultúrtörténelmi érdekességüek. 10. sz. *Egy asszony végrendeletben hagyta, hogy selyemruhájából frigyláda-függönyt, porocheszt készítsenek az ottani templom számára.* Szabad-e teljesíteni kívánságát? A döntés felsorolja az idevágó autorokat és végül *igen* mellett foglalt állást. Hiszen a Szentélyben a kijort, mosdómedencét a nők felajánlott fémtükreiből készítették el. Az anyag új formát öltött és szentté válik. 11. sz. Kérdés: *Szabad-e nem zsidó asszonytól ajándékot elfogadni a zsidó templom részére?* Döntés: Nincs ez ellen semmi aggály. Sőt régi zsinagógák emléktáblákkal örökítik meg keresztény jótevőjüket. A Szentélyben áldozatokat mutattak be az összes népekért. *Ha a nemeslelkű keresztény asszony úgy kívánja, héber imát is lehet mondani érte a zsinagógában és a Mazkirba is be lehet illeszteni*, épp úgy, ahogy imádkozunk a zsinagógákban a fejedelmekért. Prof. Klein hozzáfűzi jegyzetében, hogy a Talmud korából kiásott zsinagógákban is találtak emléktáblákat nem zsidó jótevőkről. A 26. sz. kérdés szól *egy Szefer Tóra lefoglalásáról.* 27. sz. A város kisajátíttatja a Chevra Kadisának ajándékozott telket, *elfogadhatunk-e helyette állampapírokat*, vagy inkább más telket? Döntés igen bölcsen: Csakis telket fogadjunk el telek helyett. „Az állampapírokat megeheti a moly" ... míg a föld örökké áll! 41. sz. *Felveheti-e Chevra-Kadisa tagnak, aki nem zsidó ritus szerint kötött házasságot?* Itt a döntés „nemleges". Megtisztelni az ilyen embert nem kell. Ha tag akar lenni, esküdjön meg feleségével utólag a zsidó törvény szerint. 42. sz. Egy *öngyilkos* temetése ügyében humánusan dönt. *Fel kell tételezni, hogy a halál beállta előtt megbánta tettét* és így mint megtért, minden végtisztességbe részesítendő. 43. sz. Szabad-e valakinek lemondani a gyászhétről és szokásairól testvérének halála után azért, hogy kilencvenéves *öreg szülei ne tudják meg gyermekük halálát?* A szülők kímélése mellett dönt. „A gyász nem olyan fontos, hogy emiatt kockára tegyék a gyönge öregek életét." 48. sz. *Szabad-e résztvenni orthodoxnak a Patronage-munkájában, melyet neológok alapitottak és vezetnek?* Kötelességük résztvenni s megmenteni a zsidó lelkeket. „Ne állj tétlenül felebarátod vére mellett" — mondja a Biblia. Az orthodoxia 40 év óta nem hívott életbe közintézményt, még a jesivákkal sem törődik. Miért ne segítse a neológokat, mikor jót akarnak tenni?

Hasonlóképpen érdekes kérdéseket, feleleteket találunk responzumunk második részében, mely bevezetésül közli *Kook* palesztinai főrabbi elismerő véleményét Klein rabbi döntéseiről. Ebben a részben is sok az aktualitás és érdekesség. *Szabad-e nőknek parókát viselni?* Felsorakoznak az autorok. Egyesek szerint aggályos, hogy szabad-e halottnak a haját viselni. És a Talmudból kitűnik, hogy R. Jismael anyja saját haját viselte, csak be volt mindig takarva. Sabbath traktatus 103. „asszony kímélni szokta a haját". Egy régi autor tiltja a teljes hajlevágást, mert ez „férfi viselet". Fiatal nő nem vehet fel ősz parókát a Mogen Avrohom szerint. Úgy látszik „fordítva meg van engedve". 12. sz. *Szabad-e éjjel esküvőt csinálni?* Döntés: Szabad! R. Mozes Isserles *péntek este*, késői órákban adott össze egy házaspárt. A 19. sz. kérdés érdekes esetről szól. Egy asszony otthagyta az urát és más férfivel állt össze, a polgári válásba belement, nem akarja azonban elfogadni a rituális válólevelet és így az első férj tovább is kötve van. Kényszeríteni az asszonyt a get elfogadására nem lehet, mert „igen befolyásos körben él". A döntés: megengedhető, hogy a férj újra megházasodjon, mert hiszen a többnejűséget csak R. Gerson késői rendelete tiltotta el, rituális szempontból tehát helyesebb ha megesketik a férjet új feleségével, akivel polgári törvény szerint amúgyis együtt él már.

Ilyen és hasonló eseteket tár fel a második rész.

A héber művet Prof. Klein Sámuel a portó beküldése ellenében díjtalanul küldi az érdeklődő talmudtudósoknak. Cim: Jerusalem. Universita. *P. J.*

TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN: Jelképes síremlékek מצבות (Szeged 1932.) A kitünő művész, akinek munkáival a Mult és Jövő többizben foglalkozott, összegyüjtötte azokat a szimbolikus síremlékeket, melyek a szegedi, temesvári és más zsidó temetőkben hirdetik az utódok kegyeletét és Tardos-Taussig kiforrott művészetét. A szépen kiállított füzethez Löw Immánuel írt méltató előszót, melyben mindjárt a héber „Morénu" mester-titulusával is kitünteti a jeles művészt. Dr. Frenkel Jenő szegedi rabbinak a sírkőművészetről írt kis tanulmánya kiséri Tardos-Taussig 25 síremlékének reprodukcióját. Az ízléses kiállitás Traub B. és Társa szegedi könyvnyomdáját dícséri.

LENKEI HENRIK: ISTEN TÁBORA

Jól tette az Imit, hogy összegyüjtötte Lenkei zsidótárgyú munkáit és így többek számára hozzáférhetővé tette ezt a költészetet, amelyben elejétől végig a tisztult, nemes világfelfogás tükröződik. Mikor Lenkei Henrik indult, akkor sok társa volt idealisztikus törekvéseiben, — de ma nagyon megritkult azok száma, akik „Isten táborát" énekelik ... És ezért talán még kedvesebb, még értékesebb számunkra Lenkei költői hangja, az a hang, amely épp oly tisztán cseng, ha a nemes barát, Bánóczy emlékét idézi, vagy a festő Mannheimert üdvözli 70. születése napja alkalmából, — akár a Bölcs Náthán alakjának megszületését jeleníti meg, akár a zsidó történelem régi korszakaiba nyúl vissza ...

Az egész kötet szimbólumaként idézzük e szép sorokat:

Mi el nem lankadunk soha!
Mi vagyunk Isten tábora!
Bár ostromolja céda had,
A hű csapat bátran halad,
Nem félve embert, csak eget,
Viszi a drága terheket!

A NÉMA ŐRÜLT ARCA.
KOMLÓS ALADÁR VERSEI.

Komlós ritka érzékeny poéta, az élet rengeteg jelenségére reagál, egy halk mozdulat, egy elgurult ócska gomb, egy kismacska lágy mozgása épp úgy megindítja lelkében a költői folyamatot, épp úgy költői látásra ingerli szemét, mint a szerelem, a szenvedés örök érzései, mint a Káinok és Ábelek soha nem szünő ellentéte. A filológia békés elmélyedése mellől elszólítja a háború és költői ereje gyözi ezeket a nagy változásokat, vele marad a kis város korzóján, a békés könyvtárteremben épp úgy, mint a „beomló Deckungok" oduiban, és akkor sem hagyja el, mikor a

Mult és Jövő
1932. XXII. május.

világégés után haza kellett térni, vissza kellett találni a polgári élet kis, de épp oly fájó csatáihoz. Néha kevés szóval meglepően sokat tud mondani és néhány mondatban egy darab élet teljes képét adja, így például „Hét és nyolc között" című kis kilencsoros versében.

DR SILBERFELD JAKAB: ESZMÉK ÉS ESZMÉNYEK I. kötet. (Imák és nekrológok.) Békéscsaba. Dr *Silberfeld Jakab*, Békéscsaba kiváló főrabbija, békéscsabai működésének huszadik évfordulója alkalmából *Eszmék és eszmények* címen három kötetet bocsát közre. Az első kötet, mely most jelent meg, imákat és nekrológokat tartalmaz, a második népszerű vallási tanulmányokat fog adni, a harmadik kötet pedig a zsidó vallásbölcsészet történetét fogja nyujtani. Szép és bátor koncepció ennek a három kötetnek a kiadása. Szép, mert a népszerű zsidó tudományos irodalom eléggé elhanyagolt terület, szükség van minél több, népszerűen megírt zsidó könyvre, — és bátor, mert a mai gazdasági nehézségek nem veszik el szerző kedvét a mű kiadásától. A megjelent első kötet egy széles irodalmi műveltségű, költői lelkű és filozófiai gondolkodású szerzőt revelál, — helyesebben nem is revelál, mert dr *Silberfeld Jakabot* eddig is ilyennek ismertük. Imái és nekrológjai költőiek, melegek, közvetlen hangúak. A kötetet az *OMIKE* békéscsabai fiókja adja ki.

Dr Molnár Ernő

SCHALOM ASCH: DIE GEFANGENE GOTTES. Paul Zsolnay Verlag, Wien. Schalom Asch új regénye eltérést jelent eddigi irányától. A regény középpontjában egy problematikus nőalak áll, az amerikai keleti zsidó bevándorlók második nemzedékéből. A regénynek kétségtelenül legértékesebb fejezetei azok, melyekben Schalom *Asch* visszatér igazi témaköréhez, így például az a rész, amelyben az asszony őseinek történetét pergeti le előttünk. Mintha az író művészi ereje megsokszorozódna abban a pillanatban, amikor a zsidó élet humuszával érintkezik. Ezeknek a fejezeteknek köszönhető, hogy Schalom Asch új munkája több, mint egy átlagos szerelmi regény.

P.

IGROTH SZOFRIM. Sajtó alá rendezte és előszavakkal ellátta: *A. R. Malachi.* Kiadta *dr. Simon Miller* (Newyork). Igen értékes munka kiadására vállalkozott dr. S. Miller, a Magyarországból származó ismert zsidó orvos, aki lapunknak is munkatársa és az amerikai zsidó társadalmi életben jelentős szerepet játszik. Az „Igroth Szofrim" című kötet neves héber írók leveleit tartalmazza, Smolenskin, David Gordon, Friedberg, Kantor, Kaznelson, Zöév Kaplan, Saul Pinchas Rabinovits, Lilienblum, Atlas, Sor és végül Gérsoni leveleit, melyeket barátaikhoz és írótársaikhoz írtak. A levelek, melyek egy kivételével most jelennek meg először nyomtatásban, különböző lelkületű és temperamentumu emberek írásai, de egy közös vonás van mindükben: összeköti őket a cionista érzés, a Szentföld szeretete. Ezt a kötetet egy egész levélgyüjteménysorozat fogja követni, mely szintén Malachi szerkesztésében és dr. S. Miller kiadásában fog megjelenni.

ALFRED TOLNAI: DIE ZWÖLF TITANEN

Tizenkét zenetitán életének egy-egy erősen jellemző, hangulatos epizódja ihlette meg Tolnait, akit olvasóink nagy része a Dreyfus-pörről írt kitűnő könyve nyomán bizonyára ismer, ez újabb művének megírására. Érdekes, finoman megrajzolt novellák keretében jeleníti meg hősei életének egy-egy epizódját, mindig az embernek és korának, a művésznek és környezetének jellemzésére törekedve.

RADNÓTI JÓZSEF: KORNFELD ZSIGMOND. (Szerző kiadása.) Érdekes, megkapóan, elevenen megírt munka. Mi lehet irnivaló egy pénzember életén, mi lehet érdekes egy üzleti karrieren, gondoljuk, amikor kezünkbe vesszük ezt a könyvet. De aztán, alighogy belekezdünk, felébred érdeklődésünk. Egy élő, érző ember áll előttünk, élete, elindulása, emelkedése, eredményei, az egész mint egy valóságos regény. Külön fejezet van szentelve Kornfeld Zsigmondnak, az embernek, az előadónak, a politikusnak és ezekből színes egészként tevődik össze Kornfeld Zsigmond markáns alakja. Ez a róla szóló könyv valóban tiszta és szép hangon hirdeti az utókornak a zseni és igaz ember halhatatlanságát.

HOLITSCHER ARTÚR: A VISZONTLÁTOTT AMERIKA. (Nekudah-kiadás, Munkács, 1931.) Éles szemmel, hideg megbirálással látja meg a szerző mindazt, ami Amerikában az utolsó két évtized alatt megváltozott, fejlődött, vagy visszafejlődött. Az amerikai társadalom két pillérét Holitscher a gazdasági jólétben és az annyit körülvitatott alkoholtilalomban látja. A síma, gördülékeny fordítás *Sas* Andor munkája.

JEKUTIEL WEISZ: D'VAR HAMALKO. (A királynő szava.) A haftórák magyarázatát és a tórával való összefüggésük kimutatását tartalmazza. A szerző értékes könyvét elhúnyt felesége, Malka bath Chajim Jákob Blau emlékének szenteli. A könyv ára 4 P. Megrendelhető a „Hagyomány" szerkesztőségében (dr. Stein Artúr) Király-u. 14.

KARL LIEBLICH: WIR JUNGEN JUDEN. Drei Untersuchungen zur jüd. Frage. Stuttgart 1931, Zonen-Verlag, 160 o. Ez a könyv, amint alcíme jelzi, három előadást tartalmaz, melyek a zsidó mult, jelen és jövő problémáját tárgyalják. A harmadik részben megoldást is ad Karl Lieblich, mégpedig egészen újszerű, de figyelemreméltó megoldást. Ez az *interterritoriális nemzet* új eszméje. Lieblich szerint a zsidóság nép, nemzet, faj, de ellentétben a többiekkel, nincs egy ország szűk határaihoz kötve. Hazája az egész földkerekség, hivatása, hogy egy „Gürtel- und Mörtelvolk" legyen, egy nép, mely átfogja a földet mint egy öv és összetartja a népeket, mint a habarcs a téglát.

HEINRICH HAMPEL: DIE DAEMONEN IM ALTEN TESTAMENT. Dr Benno Filser-Verlag G. m. b. H., Augsburg. Érdekes, néhol azonban túl messze vezető következtetéseket von le a szerző a Szentírás azon kevés passzusaiból, melyek a régi szellemekben és démonokban való hitre utalnak. Zsidó szempontból különösen a második fejezet értékes, mely azt tárgyalja, hogy miként ítéli meg a biblia a démonizmust. Itt bemutatja és értelmezi a szerző azokat a bibliai részleteket, melyek a démonizmust a pogány szokások közé sorolva, teljességgel elvetik és elítélik. Itt láthatjuk, hogy milyen elszántan vette föl a Szentírás a harcot a nép körében még fennmaradt démonhittel és milyen hamar sikerült magasrendű erkölcsiségével legyőznie és kiírtania azt.

A napokban megjelenik

Edmond Fleg (Paris): Miért vagyok zsidó?

A modern zsidó problémájának újszerű megvilágítása. A felelet, melyet minden zsidónak meg kell adnia a kérdésre

Mult és Jövő kiadása
Ára 2 pengő

Tardos-Taussig Ármin: Ima

resztet vetett. Mártuka körülnézett szorongva, ki látja őt? A szeme megakadt a lépcsőn. Valérka azt hitte, megértette.

— Tanítson meg sántapicizni, Mártuka . . .

— Jó. Jöjjön no.

Felmentek, ugráltak és nagy lett volna a mulatság, de jött a koldus, aki itt szokott üldögélni.

— Dicsértessék, kisasszonkák.

Valérka nyelvéről lepergett a:

— Mindörökké . . .

Mártuka hallgatott. De a koldus a hallgatást is értette.

— A templom lépcseje nem játszóhely, nézze meg az ember, nem zsinagóga ez, így rontja meg egy a mást.

A hangja emelkedett és emelkedett és Mártuka sülyedt és zsugorodott és égett az arca és a szivéről minden vér lefutott a lábába, a sebesen tovairamló lábába. Nem nézett Valérra. És nem is akarta látni. Futott, de nem haza, amerre Valér, hanem a klastrom kertbe. Lábával versenyt száguldtak a gondolatai. Ez az érthetetlen szégyenülés-érzés égette. Nem, nem volt tudatos se a szégyenülés szégyenlése, se az, hogy ez az egész rejtély és ezt a rejtélyt meg kell oldani, ezt a kérdéshalmazt: . . . szégyen-e a zsinagóga? szégyen-e templomlépcsőn játszani? szégyen-e zsidónak lenni? Lehet-e bántani valakit, mert játszott, mert zsidó és lehet-e, lehet-e most hazamenni és nem venni észre, mikor és hogy mondja el ezt az egészet Valér az anyjának, aki azok közül való? . . . A nagyok nem értik meg a gyerekeket és ha ő, Mártuka elmondja ezt az anyjának, könnyen meglehet, ez lesz a felelet:

— Á, mit törődsz vele! Álljanak a fejükre . . .

És egyéb semmi se lesz. És megint ott lesz Mari néni és neki megint Valérkával kell menni majd iskolába, mert anya sugja:

— . . . ne szégyenítsd meg, olyan gyereke neki, mint te vagy nekem.

Mártuka maga se tudta, mit tesz, innen várja-e kérdéseire a feleletet, vagy azért, mert látni akarja, milyen hát belül az, ami nem „zsinagóga", — nem tudta, miért, de átlépte a klastrom kiskapuját, azt, ahonnan a minorita papokat látta kijönni. Hűvös csend az üres boltíves folyosón. Mártuka halkan szedte a lábát, mert szörnyű éles visszhangot adott a boltív homályos mélye a nagy kőkockán koppanó lépteknek. Sehol egy lélek. Egy távoli ajtó nyilt ki és egy reverendás alak várakozón nézett a kislányra. Mártukának elállt a szívverése. A csöndben megint:

— . . . Dicsértessék . . .

És Mártuka . . . jaj, hogy köszönjön? . . . megfordult és gondolattalanul ment, ment vissza, végig a boltíves folyosón. Nagyon messziről még a füléhez ütődött:

— . . . kit keres? . . . akar valamit? . . .

Mártuka ment, ment zugó fejjel, süketen a hangok iránt, haza . . .

S aztán olyan egyszerű volt minden. Hazament. Nem volt Mari néni az udvaron és nem volt a konyhán sem. És Valér sem volt sehol. Asztalhoz ültek, Anna behozta a levest és anya szaggatottan, németül, — hogy a gyerekek ne értsék, de Mártukának megmagyarázták felajzott érzékei a nem ismert szavakat is — anya fojtott hangon mesélte apának:

— Ilyen izgalom ezzel a mosónővel. Csendőrök jöttek érte. Egy cselédlányt, aki nála lakott, elcsalt a Sajóhoz és belökte a vízbe. Hatszáz forintja volt a takarékban. Azért . . .

TARDOS-TAUSSIG ÁRMIN

grafikai műveit már több ízben méltatta a *Mult és Jövő*. Különösen finom hangulatú tájképei keltettek figyelmet, amelyek a realitás talaján is oly mély misztikumot árasztanak. Ujabban a portrétanulmány felé fordult és itt is elsősorban az áhitatba merülő arcok misztikumát keresi. E studiumai közül néhányat bemutatunk. A szegedi hitközség megbízásából érdekes felfogású rézkarcot készített Löw Immánuel főrabbiról, amire még visszatérünk.

Mult és Jövő
1929. XIX. pit. aug.

F. Fürth Margit: Mártuka első élménye

Volt reggel, amikor a gyerekeket nem kellett telkölteni az iskola miatt, pedig köznap volt. Nagy csete-patéra ébredtek olykor. Az udvarról behallatszott a Mari néni hangja. Már akkor főtt az üstben egy csapat ruha, a gőz betöltötte párával az udvart, ahol Mari néni csontos, csupasz karja szaporán forgatta a ruhát és nyelve még szaporábban a szót. Visszhangzott a ház tőle.

— Anna fiam, hozd ki az ágyruhát, meg egy kosár fát is ide, hallod-e, Anna fiam! Te meg mit akarsz tőlem, — kiabált a kapuban leskedő emberére, — eregy az emberpiacra munkáért, a rossz beléd, nem pályinka, már reggel, jó vóna?! Inkább néznéd, a gyerek hol van, már iskolába kell menni, mi lesz, hé? Jön az a fa, Anna? Mi lesz? Persze, a mosóné siessen, jaj még csak itt tart, Mari néni? az igen, sokat is, jól is, hamar is, persze... No itt vagy, gyermekem? Tiszta vagy-é, tudod-é a leckét? megtanáltad-é az uzsonyát? Eregy no a kiskisasszonkával, no, fel vagy öltözve takarosan, nem kell szégyenkezni. No, eregy, virágom, eregy.

Mari néni szappanhabos karját a teknőben nyugtatta, ugy hajolt féloldalt a kislányára, hogy megcsókolhassa.

Anna szolgáló sietve lökte a fát az üst elé és felszabadulva, megkönnyebbülve surrant a konyhába vissza.

— Olyan hegyes szeme van ennek a Mari néninek, inkább magam mosnék, — mondta paraszti szükszavúan.

De Mari néni egy kerék volt a háztartás üzemében. Nála amolyan hálóhelye volt a helynélküli cselédeknek és ezen a réven ellátta a „házait" cselédekkel és azon kivül mindig minden munkára kapható volt. Káposztataposás? vendégjárás? barmicva? komaság? násznagykodás?

— Eregy, Anna fiam, Mari néniért!

S a munkatöbblet kérdése el volt intézve. S a ruha, mint a patyolat, olyan a kezén. Hogy „hegyes" szeme van? Igaz. A szeme tömpe orra ráncos tövének a völgyéből szúrósan leskődött, — de pénz után! és a pénz megbecsülése erény. Mert mire a pénz neki? Valérkára, a kislányára, aki az apácák iskolájába járt az „esternát"-ba, amit az externatusok, a kinnlakók után mondtak így. Valérkán habfehér csipkés kötény volt, — a kiskisasszonkán, Mártukán, fekete klot...

A Mártuka iskolája közelebb volt. A minorita klastromnál elvált a két kislány.

— Majd nézzen be a kapun értem, várok magára.

Ezt Mártuka mondta. Kicsit idegenül nézte Valérkát a fehér, nagyon uri kötőjében, kicsit irigyelte is talán. Az apácák iskolájában már a második elemiben nemcsak németül, hanem franciául is tanultak. Három nyelvet: magyart, németet és franciát! Mártáék, — németet ők is, igen és — hébert... De héber az nem nyelv, mert lám, — otthon nevetnek, mikor a héber olvasókönyvét keresi.

— Miért nem mondod, hogy az imakönyved kell!? — nevet anya.

A zsidó iskola a templom udvarán volt. Tizenegykor, hogy kiontotta magából a sok terem a kislányokat, Mártuka a kapuban elnézett a zárda felé. Nem mert haza menni Valér nélkül. Mari néni ritkán nagy sárga fogakkal telt száját látta gondolatban és félt a hangjától:

— Nem imponál a mosóné lányával jönni, kisasszonka? nincs az ráírva tán?

Márta visszafordult a templomudvarba. Szembe a kapuval a nagy zsidó templom széles lépcsőzetén elkezdett „sántapicizni". Féllábon ugrált fokról-fokra a krétával jelölt kockákba egyedül, míg partnere akadt az egyházfi gyerekei közül. Aztán a nagy néptelen udvarban, a bezárt templom kapujában „kapóztak" szines kavicsokkal a déli napsütésben. Aztán nemsokára bekiáltott a kapun Valérka:

— Jöjjön, Mártuka.

Illedelmesen mentek egymás mellett hazafelé. Valahogy mintha csak kifelé lettek volna egymás mellett. A minorita klastrom előtt Valérka ke-

Tardos-Taussig Ármin rajza

birodalmába. A Szentírás magyar fordítására merőben más okból van szükségünk. Nekünk azért van elsősorban szükségünk magyar bibliafordításra, hogy ne halljuk unos-untalanul a Károli Gáspár, vagy a Szent István Társulatbeli fordítások alapján a Szentírás zsidótlan idézését. Pedig egyelőre ezt a forrást halljuk, ámbátor régesrég közkézen forognak Mózes Öt Könyvének magyar fordításai, megjelent az IMIT teljes Szentírás fordítása, ifjúsági bibliája és legutóbb a Fränkel-féle Ifjúsági Biblia is.

Ám itt tobzódik körülöttünk valami kiirthatatlan modorosság, amely abban tetszeleg, hogy írásműben és szónoklatokban a világért sem idézi úgy a Szentírást, hogy ezt megérthessük! De lehetőleg abban az archaisztikus formában, abban a latinossággal és németességgel telített nyelvezetben, amelyet nyelvtörténeti szótár segítségével kellene magyarra fordítani.

*

Mendelssohn nem volt szabadkőműves. Lessingről viszont tudjuk, hogy a szabadkőművesség bölcselmének buzgó és benső művelője. Moritz Brasch tanulmányainak egyikében olvasom, hogy Lessing elküldi Mendelssohnnak *Ernst und Falk, Gespreche über Freimaurer* című munkáját és Mendelssohn bőven, részletesen kifejti álláspontját és okfejtésének egyik mondata így hangzik:

„— Meggyőződésem: Amit emberek emberek előtt eltitkolnak, ritkán éri meg, hogy elmélyedjen benne az ember."

Nem mondta volna ezt Mendelssohn, ha ismerte volna a szabadkőművességet. Ha tudta volna, hogy a szabadkőművesség kodexének egyebek között legfőbb parancsolata: „A szabadkőműves minden igaz meggyőződést tisztel és ezért a szabadkőművesek szabadon követhetik meggyőződésüket és ezt az alkotmány korlátai közt nyiltan kifejezhetik; a szabadkőművesek szövetsége megkívánja tagjaitól, hogyha nézeteik és állásaik különböznek is, egymást testvérekül tiszteljék és becsüljék. A szabadkőművesek szövetsége a lelkiismereti, a vallási és a szellemi szabadság erkölcsi alapelveinek hódol és kárhoztat minden kényszert, amely ezt a szabadságot veszélyezteti és bármely meggyőződésnek, hitnek, vagy gondolkodásnak minden üldözését, valamint a felebaráti szeretettel ellenkező minden törekvést."

Ebben a szabadkőművesi életfilozófiában élt és alkotott Gotthold Ephraim Lessing. És ezt a toleranciát hirdette Mendelssohn is. Aki azonban látatlanban elitélte (hadd kölcsönözzem ide a zsidóságról kovácsolt megjelölését) a szabadkőművesség rituáléjának „Ceremonialgesetzeit". Mendelssohn nem volt szabadkőműves. És mégis szabadkőműves volt! Nathan der Weise legszabadkőművesibb alakját Lessing éppen róla formálta...

*

A lengyel és litvák ghettók kultúrharcának szinte drámai alakja, a *Vilnai Gaon, Elija Rabbi,* harcot hirdet a chaszidizmus és a kabbala ellen. Csatázik a fantáziák és a fantazmagóriák ellen és megbélyegzi az érzelmi egzaltációk babonáit. Mintha Mendelssohn szavát hallanánk, amikor a litvák Jesiváknak, az extázisban imádkozó litvákoknak, de az egész világnak odakiáltja:

— A zsidó vallás reális célokat szolgál, a zsidó vallás a földi jólét törvényeit tanítja!

Csoda-e, hogy aki ilyen bátor szóval meri hirdetni meggyőződését, továbbmegy: gyökerében fogja meg a babona betegségét és kiátkozza a chaszidizmus szektájának megalapítóját, Baal Sem Tovot!?

A chaszidizmus azonban ma merőben más, mint volt akkor régen, amikor lelkeket lenyűgöző varázslatos nagy erejével ércfalként állotta az útját világosságnak és felvilágosodottságnak. Ma már tudunk olyan chaszidizmusról is, amelynek l'art pour l'art van tenyészete és van védelme. *Martin Bubernál,* aki akarva, nemakarva ugyancsak ivott a Mendelssohn-gondolatok élő forrásából, a chaszidizmus nemcsak a belletrisztika, de a tudomány köntösében is jelenik meg, hogy aztán szárnyat adjon a mesemondó képzeletének.

Mendelssohn-gondolatok formálják a zsidó elbeszélőirodalmat és költészetet. Ugyanez a hatás mutatkozik az oroszországi íróknál: Levinsohn, Achad Haam és mind a többiek írásait, a Haszkala egész irodalmát átjárja a kultúra belső, elfojtott, tudatok alatt parázsló tüze.

Tardos-Taussig Ármin: Ábitat

szabadságának útján, amikor ime, a zsidó ifjúság számára készült approbált tankönyv beszél az Ujtestamentumról.

Az amerikai reformrabbi, dr. Stephan Wise továbbmegy. Klausner József professzor, a jeruzsálemi egyetem tanára héber nyelvű könyvet írt *Jesu Hanaucri* címen és e munkájában a tudós szempontjából tudományos foglalatát adja annak, amit a Talmud és a zsidó irodalom Jézusról följegyzett. A könyvet elolvasta az amerikai reformrabbi és Roshasónó napján a templomban ünnepi beszédet mondott Jesu Hanaucriról és a roshasónói beszéd keretében dr. Stephan Wise rabbi már nem a tudományos vizsgálódásának tárgyilagosságával, de a templomi szónok lendületével és szubjektivitásával beszélt Jézusról: *a zsidó prófétáról.*

Tudósnak és tudománynak lehet ebben a kérdésben ilyen vagy amolyan álláspontja. De bizonyos, hogy a téma nem zsidótemplomba és nem roshasónói beszéd keretébe való. Érthető az indulat és felháborodás, amely dr. Wise rabbi még amerikai reformnak is túlvakmerő határsértése körül támadt. Klausner professzor, aki a Jézusról szóló héber könyvet írta, szintén beleszólt a vitába és kijelentette:

— Én *tudósoknak* írtam meg a könyvet és nem propaganda céljából és nem templomi szónoklatnak témájául. Templomban és ünnepi szónoklatban ennek *az irodalomtörténeti és bibliakritikai* kérdésnek taglalását természetesen könnyen félreérthetik.

Klausner könyve egyébként az Ujtestamentumot egyenest a zsidó vallásos irodalom termékei közé sorozza. És hallottuk kincskereső és kincseket találó *Patai* József megkapó fordításában, az IMIT-ben, az ifjú palesztinai költő: *Uri Cvi* (Grinberg) tüzes és egyéni líráját és egyik halktónusú versét, amely a Nazarétit, mint Gallilei testvért aposztrófálja.

Szédületesen nagy út ez: a Mendelssohn-időktől a huszadik század korlátozatlanabb kritikai szabadságáig. Ám ennek a szabadságnak megvannak a maga homályos pontjai és színfoltjai is.

Az Angol Biblia Társulat az egész világot kiszolgálja olcsó bibliájával. Ezeket a kiadványokat természetesen zsidók is vásárolják, annál is inkább, mert teszem, nálunk nincs zsidó kiadótársaság, amely versenyezni tudna az angolok olcsóságával. A Biblia Társaság boltjai nem üzlethelyiségek, de telepei a misszionárius munkának, bevallottan mindenesetre a bibliaterjesztés hatalmas szervezetének. Az Ujtestamentum a Biblia iránt érdeklődő zsidóság kezén forog. Ami nem volna baj — *ha* az Ujtestamentumot *kritikával* olvasná mindenki, aki kezébe veszi.

De *nem így* van.

Hogy csak egy példát említsek: zsidó születésű, sőt magukat zsidónak valló íróknál is megállapítom, amikor belletrisztikai munkájukat olvasom, hogy az Ujtestamentumot ismerik, innét idéznek, de fogalmuk sincs arról, hogy amit idéznek és amit az újszerűség kábító impressziójának mámorával fedeznek fel, ennek alapját és ennek nyomait, sőt sok esetben ennek *szavait,* megtalálhatják a Prófétákban, a Zsoltárokban, szóval az Ótestamentumban. Tovább megyek, olvasok zsidó beszédeket, amelyekben a szónok az Irás szavaira hivatkozik és kivág a hallgatóság előtt egy-egy ujtestamentumi közhelyet.

Vadvirágok ezek a Mendelssohn-gondolatok világútján!

A dessaui bölcs úgy érezte és úgy gondolta, hogy a Szentírás németnyelvű fordítására azért van szükség, hogy e fordításnak és a német nyelvnek ismerete révén bevezesse a kulturátlanságban senyvedő német zsidóságot a német művelődés

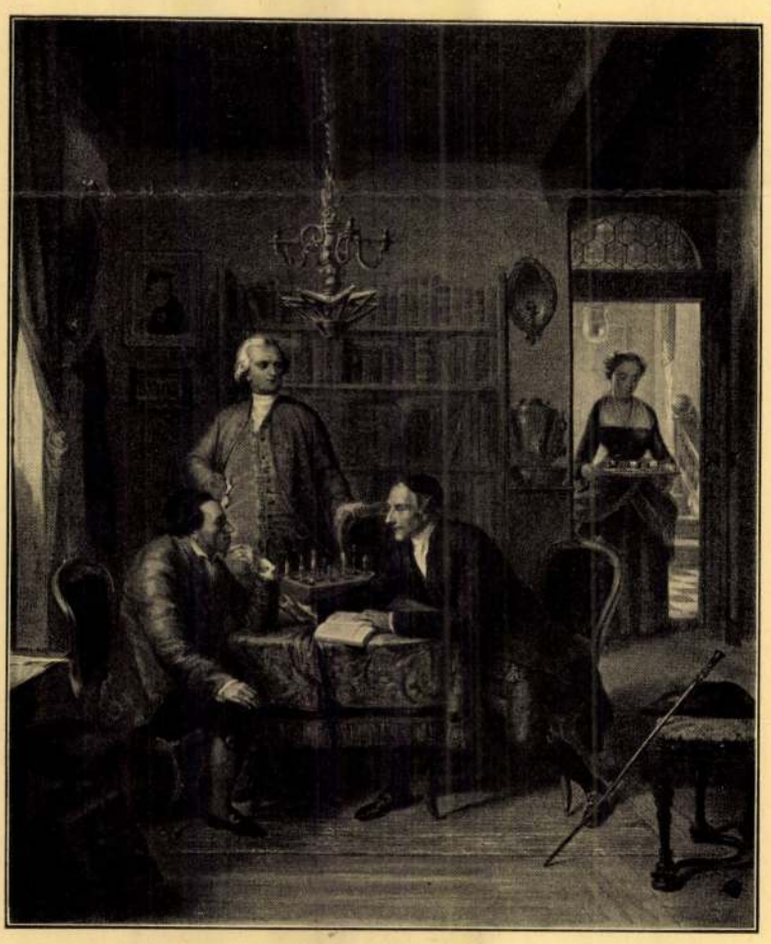

Mendelssohn, Lessing és Lavater (Egykorú szines metszet után)
(Dr. Berényi Sándor gyűjteményéből)

rosz tallért, brandenburgi aranypénzt, württembergi bankót, csupa olyan értéket, amihez ő ott a kis Sachsenfeldben sehogyan sem juthatott volna hozzá.

Talán mondanunk sem kell, mi következett most.

A kínvallatás.

Szegény Malchus állta, amíg állhatta, hanem azután bevallotta, hogy az, aki az egyik éjszakán besurrant hozzá, senki más nem volt, mint az unokahuga, a hamburgi Solem (?) — Adelung is odateszi a kérdőjelet, — leánya, a Hannele, aki már serdülő korában fölfedezte, hogy nézésével és hangjával enyhíteni tudja a betegek szenvedéseit (ma *hypnozisnak* mondanák) és aki férfiruhában, mint Vanutti csodaorvos gyalog bejárta az országot és a gyógyításával rengeteg pénzt keresett. Mikor tavaly a hamburgi gettót megint felégették, az apja teljesen tönkrement, a leány így akarta a családját megint talpraállítani. Nagy gyötrelmei közepette azt is elárulta szegény Malchus, hogy a mongró nevű csoda-gyógyszer nem volt egyéb, mint finomra őrölt faszén, megillatosítva egy kevés nárdusgyökérrel. A leány éppen a megelőző éjszakán szökött ki újra a városból, de hogy merre vette az útját, azt, ahogy mondta, ő maga sem tudja.

Hogy Malchust megégették, azt talán mondani sem kell, éppúgy, mint azt, hogy a pénzt elszedték tőle.

Tardos-Taussig Ármin: Ima

Dr. Hajdu Miklós: Szinek, szinfoltok, vadvirágok a Haszkala betűbirodalmából

Átalakulásnak, eszmék röptének sebességmérője a röppenő idő és e röppenő időben munkáló állandó változás. Mendelssohn bibliafordításával meggyujtja a lángot és nem egészen száz év mulva, 1837-ben Zunz új biblafordításba kezd és ugyanekkor Philippsohn is lefordítja németre a teljes Szentírást. Mendelssohn rendszeres iskolázottság hijján, önművelődés útján, szerzi meg tudásának első kincseit, a klasszikus nyelvek ismeretét. Zunz Lipót azonban már gyermekkorában abban a német kultúrában él, amelynek ajtaját Mendelssohn nyitja meg a zsidóság számára és Zunz az első zsidó gyerek, aki német gimnáziumba jár. Életmunkája aztán átformálja, reformba és megújhodásba viszi a zsidóságot: Zunz a zsidó tudomány egyik megalapítója. A szikrát azonban Mendelssohn gondolatai gyujtják a Krochmal, a Rappaport, a Zunz, a Luzatto, a Philippsohn, a Geiger és mind a többiek lelkében.

Olvasom, hogy Zunz és tanulótársa, Jost Márkus, a Jahrzeit-gyertyák lecsurgó viaszából készítenek éjjeli világosítót, hogy éjszakán át is tanulhassanak. A zsidó vallástudomány és vallásfilozófia tizenkilencedik századbeli nagyjai a Mendelssohnra való emlékezésnek mécsesén tanulnak-tanulnak és e mécses fénysugarának kévéjén repülnek a progresszió és religió összhangossá hangolt magasságába.

*

Kimondtam a szót: progresszió. És kimondtam vallással, hittel való vonatkozásában. A huszadik század, fiatalságunk úgynevezett szabad szárnyalása, szinte unalomig kinálja a progresszió és religió ütközésének témáját. Az egyik oldalon a felvilágosodottság filozófusai és politikusok, a másik oldalon a vallásos gondolat védelmezői, iskolák, egyházak és — egyházi közigazgatás hijján, az Irás fáklyájával — zsidó tanházak, rabbik, templomok.

Másfél évszázada, hogy Mendelssohn kimondja, nyiltan bevallja, hogy: olvassa az Ujtestamentumot. Nagy vakmerőség ez akkor.

Hol vagyunk innét ma már, a bibliakritika szabadságában!

A Pesti Izraelita Hitközség iskolakiadványai sorában második kiadásban jelent meg dr. *Fényes* Mór szakfelügyelő vallástanár *A Biblia könyveinek általános ismertetése* című munkája. És ez a könyv az *Apokrif bibliai könyvek* fejezetében beszél az Ujtestamentumról, a kereszténység alapkönyveiről, *idézi* a Máté evangélium forrásának megnevezésével *Jézus szavait:* „Ne gondoljátok, hogy jöttem a törvénynek és prófétáknak eltörlésére!" És idézi a továbbiakban Lukács evangélistát is. Micsoda fejlődés a vallásfilozófia és a tanítás

szörnyű kór kitörését, odaült az ágyuk mellé, valami fekete poralakú orvosságot adott be nekik, amit : mongrónak nevezett, azután bársonyos, lágy kezével az arcukat simogatva, halkan énekelni kezdett nekik és a hangja olyan volt, „mintha ezüst harangocskát kongattak volna, vagy mintha az eolhárfát pengette volna a nyári szellő a háztetőn". És a szerencsétlen nyavalyások idegei elpihentek, a betegek lágyan, csendesen elaludtak és amikor felébredtek, már el is szállt róluk a szörnyű igézet. A boldog szülők és testvérek pedig hálásan csókolgatták a csodaorvos ruhájának szegélyét és a tarsolyát megtöltötték emlékbe adott ékszerekkel és csengő tallérokkal. Ő maga nem kért soha senkitől semmit, amit adtak, azt elfogadta és ilyenkor pár szót mondott ismeretlen nyelven, talán hogy az Isten fizesse meg, vagy hogy majd templomot építtet a pénzen.

3.

Theobaldus Jancovius, Salzwedel városi főfizikusa egy napon felkereste a polgármestert, Josephus Frundsbergnek, a hasonló nevű, rettegett, néhai landsknecht-kapitány dédunokája és azt mondta neki:

— Pajtikám, baj van! Ez a Vanutti, ez a Taliánországból idevetődött csavargó vajákos az ördöggel cimborál! Fogasd el és vagy csukasd le, vagy seprőztesd ki a városból!

A polgármester, a szerelmi kalandjairól és egyéb csinyjeiről ismert joviális ifjú, csintalanul mosolygott és azt mondta:

— Értelek, öreg csont, értelek! Amíg ez itt nem volt, a betegek haltak meg és te éltél. Amióta ez itt van, a betegek meggyógyulnak, te viszont — éhenhalsz! Hogy lásd, mennyire szeretlek, inkább téged választalak és majd csinálok valamit ezzel a Vanuttival!

A két jóbarát kezet fogott, azután barátságosan elváltak.

4.

A városháza tanácstermének nyitott ablakain keresztül felhallatszott a polgárok békétlenkedő moraja, akik az őrtálló katonákat ide-oda löködték, vagy titokban sörrel kínálgatták. Hanem a tanácsnokok úgy tettek, mintha nem hallanának semmit, őhozzájuk nem volt méltó, hogy az utcai nép véleményére is súlyt helyezzenek. Egyik a másik után kérdezgette a csodálatos idegent, a ragyogó szépségű Vanuttit, némelyikük megpróbálta az idegen nyelvtudását is csillogtatni, főként az olaszt, mert Vanuttit a neve után mindenki annak tartotta, a csodaorvos azonban csak mosolygott és kedvesen ingatta a fejét, hogy: nem értem, nem értem!

Hanem ez az őszinte elfogulatlansága, ez a tökéletes, önbizalommal telt nyugodtsága csak addig tartott, amíg észre nem vette, hogy a fiatal Frundsberg, a polgármester, egyre feszültebben és kitartóbban nézi őt izzó-kék szemével. Mert ettől kezdve a csodaorvos nyugtalan, habozó lett és a szép, rózsásbarna arca lassankint kipirult.

A tanácsnokok még intéztek a jövevényhez nehány ostoba kérdést, hanem a polgármester akkor már mosolygott és felállva a helyéről, hangosan azt mondta:

— Uraim, tanácsnok urak, lássátok be, hogy így nem megyünk semmire ezzel a kalandorral! Hagyjatok bennünket magunkra és én megigérem nektek, hogy holnap ilyenkor már meg fogjuk érteni egymást, sőt a mongró nevű orvosszer készítésének titkát is kiveszem belőle!

Ismét mosolygott és még áthatóbban nézett a csodaorvosra, akinek az arca most biborpirosra vált. Talán megértette, amit a polgármester beszélt?

A tanácsnokok titkolt zugolódások között vonultak vissza, a terem lassankint kiürült, a polgármester pedig kézenfogta a csodaorvost és bevezette magános, agglegényi lakásába.

Ez este hét órakor történt.

Reggel hét órakor pedig Blumewitz, a polgármester inasa holtan találta szobájában a gazdáját. A fiatal Frundsberg szivét hosszú, vékony acélpenge járta át, a csodaorvos pedig nyomtalanul eltünt. A halott görcsösen szorongatott valamit acélkeményen összeszorított markában, amiről azután csak Wolfinger, a tanácsurak benfentes borbélymestere tudta megállapítani, hogy a megtépett, furcsa jószág semmi egyéb, mint egy jólsikerült, fekete áll-szakáll.

5.

J. Ch. Adelung leírása itt most megint terjengőssé, unalmassá, nagyképűvé válik. — Oldalakon keresztül tárgyalja azt, amit mi maiak, fájdalom, úgyis nagyon jól tudunk, hogy mennyi baj, zavar, felfordulás, gazdasági összeomlás és más szokott járni egy-egy hosszú hadjárat nyomában, azután, ahogy mondani szokták, ostorozza az elzüllött erkölcsöket, — röviden arról van szó, hogy Mansfeld szétzüllött zsoldosai hazafelé való utjuk közben, ahol érték raboltak, gyujtogattak, erőszakoskodtak, miért is a városok ostromállapotot hirdettek, polgárőrségeket szerveztek, szóval védekeztek, ahogy tudtak.

Igy csinált a kis Sachsenfeld városka is.

A város területét senki el nem hagyhatta, viszont e városba senki be nem léphetett engedelem nélkül, esti hét óra után senki az utcán nem tartózkodhatott és a többi, ahogyan lenni szokott.

Ennek ellenére az történt, hogy a polgárőrség parancsnoka egy napon titkos jelentést kapott, hogy a városban lakó Malchus zsidóhoz valami különös ismeretlen surrant be, akit még senki sem látott a városban.

A parancsnoknak sem kellett több. Még azon az éjszakán körülzáratta a zsidó házát, azután rátörték az ajtót. Hanem az idegennek nyoma sem volt sehol, de Malchus azért mégsem tagadhatott, mert a szekrényében rengeteg pénzt találtak, po-

TARDOS-TAUSSIG *Armin*, grafikus, Temesvár 1874 máj. 8. A bpesti József-műegyetemen mérnöki oklevelet szerzett, azután az államvasutak szolgálatában Szegeden működött. A rézkarcolást Wesemann Alfrédnél Bécsben tanulta. 1917. kollektív kiállítása volt a Szent György Céhben. Műveinek egy kollekciója a Szépművészeti Múzeum grafikai gyűjteményében.

4.

E-G II. 522 l

1366. ÁLLÓ VILLANYLÁMPA, bronz, vésett és áttört díszítéssel. India 18
1367. DÍSZTÁL, réz, vert díszítéssel. Észak-India . . 28
1368. HAMUTÁL, réz, domború dísszel. Japán . . . 4
1369. KEREK LAKKDOBOZ. Japán 11
1370. KWANNON, bronz, rekeszzománcdísszel. Japán . 110
1371. VÁZA, bronz, rekeszzománcdísszel. Japán . . . 55
1372. FÜSTÖLŐ, bronz, rekeszzománcdísszel. Japán . . 80
1373. VÁZA, bronz, rekeszzománcdísszel. Japán . . . 100
1374. NAGY DÍSZTÁL, Arita-porcellán. Japán . . . 24
1375. ELLENZŐ, kétrészes. Faragott fa. India. (Hibás.) . 25
1376. NAGY DÍSZTÁL, Arita-porcellán. Japán . . . 40
1377. ÉKSZERSZEKRÉNYKE, miniatűr kivitelben. Aranylakk. Japán 35
1378. ILLATSZERTARTÓ PALACK, Satsuma-jellegű keménycserép, ezüst kupakkal és foglalattal. Japán . . 20
1379. HALÁSZCSALÁD, porcelláncsoport. Japán . . . 25
1380. BONBONTARTÓ FEDŐVEL, Satsuma-jellegű keménycserép. Japán. (Hibás) 8
1381. GYÜMÖLCSÁRUS NŐ, porcellán. Japán . . . 15
1382. LÁMPAELLENZŐ, elefántcsont dombormű, faragott faállványon. Japán 60
1383. VÁZA, réz, rekeszzománcdísszel Japán 20

DR. FRENKEL JENŐ: SIRKŐMŰVÉSZET

TARDOS TAUSSIG ÁRMIN MUNKÁIHOZ

A *hit* és a *képzőművészet* neveit ugyanegy tőből képezi a biblia nyelve és e két fogalom mint ok és okozat található meg Tardos Taussig Ármin művészetében. Ami eszményiség és hívő érzés eltölti lelkét, azt formába öntve jeleníti meg előttünk művészete, hogy a művészet mindenki számára érthető nyelvén tanítson, hirdesse a csüggeteg, kishitű ember előtt a lélek isteni voltát, örökkévalóságát. A megtértek és földönmaradottak lelkének együttmaradását, a kegyelet fonalának összekapcsoló erejét jelképezi minden megnyilatkozásában sírkőművészete.

A zsidó sírkő régi multra tekint vissza. Az Izrael név első viselője, Jákób állította a biblia elbeszélése szerint az első sírkövet. Az ősi időben a kövek nem voltak művésziek, csak az eltávozott nevét vésték bele, vagy szavakkal írták reá dicső tetteit. Még később is, amikor más népeknél szobrok és szimbólumok emelkednek a sírhantok mellett, a zsidó temetőkben szerte a világon a második parancsolat tilalma folytán csak egyszerű kövek sorakoznak és a kiválóbbak emlékét csak a kő nagyobbsága, vagy a szöveg bősége jelzi. Ami ábrázolás mégis előfordul, az csak kevéssé kiemelkedő domborvésés, az elhunyt családjának, vagy törzsének (kohén, lévi) megjelölésére.

A mi művészünket nem gátolja kifejezéseiben az ember és állat ábrázolásainak tilalma. A kőanyag formálásával és arányításával, vagy növényjelkép alkalmazásával juttatja kifejezésre gondolatait.

Mily gyönyörűen nyilatkozik meg a temesvári Drexler-féle sírkövön, ahol egy korán távozott leánykának állít emléket. Hatalmas oszloptőből, — miként az erős ágak zsenge hajtása, — gyenge, sudár oszlopocska tör ég felé, mely, az Élet nehéz terhét el nem bírván — derékon tör ketté. A sírdomb, mintegy kőbölcsőbe ringatva — a gyászoló szülők bőségszaruja, szerető gondossággal mintegy örök álomba ringatva... Így nézve ez a sír úgy hat, mint a gondos zsidó szülő márványba formált síremléke... „és a szeretet el nem múlóan: örök."

Még beszédesebb a Zilczer Irén síremléke, ahol a virágtartót betöltő túláradó rózsacsokor a női nem ideális tagjait jelképezi, melyek közül korafonnyadtan, megtörve hull alá egy rózsa. A *Faragó*-család a boldog, áldozatos családi élet és benső meghittség szimbóluma. Megkapóan jelképezi a gyermeki hálás szeretetet *a művész atyjának síremléke*. Hatalmas márványtömb, inkább méret- és anyaghatással, mint formabeszédre való törekvéssel. Két támpillér között. A gyermeki hálás szeretet, mely szülőket kisér egy életen át, mindaddig, mig minden emberi támasz erőtlenné válik... és a halál győzedelmeskedik.

Tardos Taussig Ármin síremlékei többnyire a magasság felé törők. Csak egy kő fekszik a szegedi temető egyik útja mellett a sírhantot beborítva.

A művésztárs és jóbarát síremléke ez: Heller Ödöné. Így találták az ő tetemét a nagy folyóút szélén heverve, amint gyilkos kéz és szennyes vízáradat oda vetette. És amint Mózes méltó elkeseredésében a nép eltévelyedése miatt a frigy kőtábláit a földre dobta, úgy vetette földre a baráti elkeseredés e táblát is, de rajta nem szent igék szavai vannak szétt törve, hanem a művész palettája és ecsetcsomója, melyet középen zúzott darabokra a megvadult emberi indulat kitörése.

Régi bölcseink tanítása szerint a sírkövek nézegetése elfeledteti az ember szerzett ismereteit. Tardos Taussig Ármin sírköveinek látása feledteti régi felfogásunkat és érzésünket a temető iránt. Ha előbb borzalommal léptük át a temető kapuját, azokat a sírokat, amelyek mellett Tardos Taussig Ármin sírkövei emelkednek, azzal az érzéssel látogatjuk, amelylyel életben lévő szeretteinket keressük fel, mert egyéniségüket ujból és ujból megeleveníti előttünk a csodatevő Művészet.

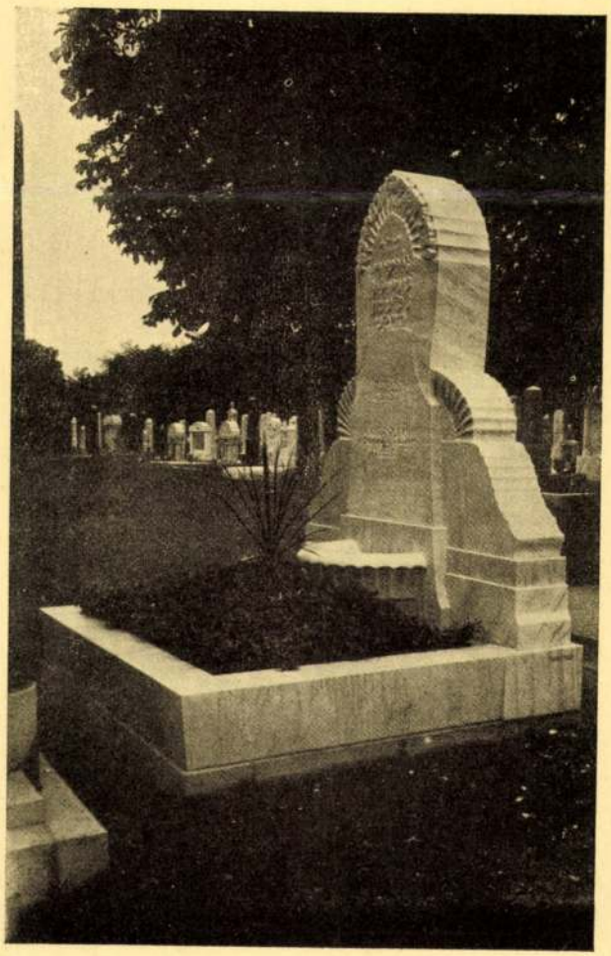

Tardos Taussig Ármin: Atyám siremléke a temesvári belvárosi zsidó temetőben

Múlt és Jövő 1931. Június

„ÁTVITEL TETUÁNBÓL"

Vigyázat! vigyázat! Jalfon főrabbi ünnepi szónoklata következik. Átvitel a tetuáni Juderiából:

„Isten szereti Cion kapuit jobban, mint Jákob minden csarnokát... Cion kapui a tanházak kapuit jelentik... amint írva van: Emeljétek fel, kapuk, fejeiteket, hogy bevonuljon a király... Ez alatt az írás tudóit értik, akik beengedik a Messiást a világba... Amint írva vagyon: a te kapuidban álltunk, Jeruzsálem... Mert kétféle kapuja van a világnak: a római és a jeruzsálemi. És a Zohár mondja: A két kapuból kétféle hang jön, Ézsau hangja és Jákob hangja. A kapukon keresztül vonulnak a városba. És kettőjük között fekszik a világ... És Isten jobban szereti az egyik kaput, mint a föld összes országait... Azért kell vigyázni, Izrael fiainak, nehogy a másik kapuba tévedjenek..."

A rabbi beszédjét halk énekek kísérték. Öreg emberek mormolták az ünnepi imákat. Közöttük azoknak a poétáknak a verseit, akik itt, spanyol földön, az ősi nyelven, zengték az Úr dicsőségét... És az imádkozók között azoknak a mártíroknak utódai, kiket sem inquizíció, sem máglyatűz nem tudott eltántorítani Cion kapujától...

Az átalakitott „Oraun-Hakaudesch" a toledói templomban
Der „Oraun-Hakaudesch", der zum Heiligenschrein wurde (Toledo)

Sámuel Halevi palotájának kapuja Toledoban
Haustor am Palast von Samuel Halevi (Toledo)

Lakos András: Versek

CIONBA VÁGYÓ ZSIDÓ SZÍVEKNEK.

Patai Józsefnek

Megértitek-e a Kelet mesterét,
Ki három színnel festi az útját:
A tenger messzi zöldjét, a sárga
Puszták homokját s az ég azurját?

A tenger habján úszik vágy-hajó,
A puszták szomjúságtól lihegnek —
S a kék ég dús kévéket hullat
Cionba vágyó zsidó szíveknek.

VILLÁMOK HORDOZZÁK A JÖVENDŐT

Villámok hordozzák a Jövendőt,
Bele-beledörög napjainkba.
Zavaros az élet, csupa álom,
Tik... tak... csak úgy járunk, mint az inga.

Testünk csendő, törékeny óra
A viharos élet-határon.
Rettegő szemünk vészlobogó.
Röpkék a percek, de szép az álom.

Lelkünk az égen állócsillag.
Szíveink a hitet hordozzák
S ha villámok tépik a Jövendőt
A testünket felravatalozzák.

DR. LAMEC SAAD: SECHZEHN JAHRE ALS QUARANTANEARZT IN DER TÜRKEI UND PALESTINAERINNERUNGEN. (Dietrich Reiner [Ernst Vohsen] Verlag, Berlin.) Igen érdekes és tanulságos művek dr. Saad könyvei. 30 éven keresztül viselte nehéz hivatalát Törökországban, melyhez abban az időben Palesztina is hozzátartozott. 16 évet ebből mint „Quarantanearzt" töltött el, kikötőkben, Konstantinápolyban, Burgasban, Trapesuntban, Ercerumban, Jaffában, sokszor hónapokon át pestisbetegek közé vezette hivatása és nem egyszer kellett a betegségen kívül a benszülöttek bizalmatlanságával, sőt ellenségeskedésével is megküzdenie. Mindkét könyvet számos illusztráció díszíti, fényképfelvételek a városokról, ahol a szerző tartózkodott, az első könyv végén pedig térkép nyujt áttekintést azokról az útakról, melyeket mint orvos bejárt. *N.*

Tardos Taussig Ármin : Fali szőnyeg a szegedi templom képével, talisz és tefilin motivumokkal.
(Dr. Frenkel Jenő rabbi tulajdona)

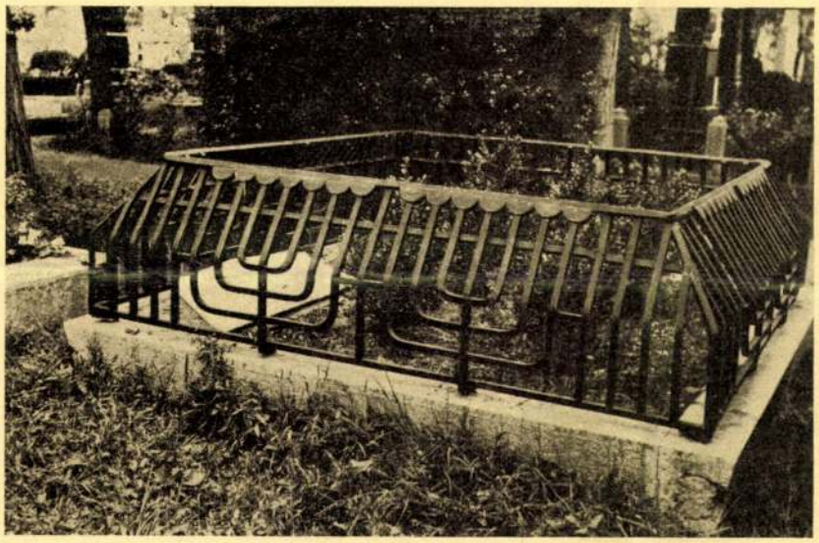

Tardos Taussig Ármin : Vasrács Fogel Antal és neje síremléke körül, menora-motivumokkal

Rr. J. MÜNZ: JÜDISCHES LEBEN IM MITTELALTER. (M. W. Kaufmann Verlag, Leipzig, 1930. 8°). Értékes adalékokat szolgáltat Münz új könyvében a német zsidók kultúrtörténetéhez. Érdekesen rajzolja meg a középkori zsidók családi életét, végigkíséri a családot különböző korszakaiban: bemutatja a gyermeknevelést, a tanulást, a lányok és asszonyok életét, a házasságkötést, a lakodalmi ünnepet. Azután rátér a kereskedelemre és iparra, a zsidó orvostudományra, végül pedig bezárja munkáját a középkori zsidó etika jellemzésével. Az érdekes könyvet sok reprodukció és illusztráció díszíti. *Gy.*

SALOM ASCH: SABBATAI ZEWI. (A Jewish Publication Society of America kiadása, Philadelphia, 1930, 8°.) Salom Aschnak egyik régebbi munkája a Sabbatai Zewi című háromfelvonásos tragédia. Most angol kiadásban jelent meg ez a fölötte érdekes, megragadó hatású dráma, mely zord erejével néhol Aeschylos Prometheusára emlékeztet. A síma, gördülékeny fordítás Florence Whyte és George Kapall Noyes munkája. *Ö.*

HANNA EMMRICH: DAS JUDENTUM BEI VOLTAIRE. (Priebatsch's Buchhandlung kiadása, Breslau, Ring 58, 8°.) Mint a Wilhelm Horn, Paul Merker és Fritz Neubert szerkesztése alatt álló „Sprache und Kultur der Germanisch-romanischen Völker" című sorozat romanisztikus sorának 6-ik kötete jelent meg Hanna Emmrichnek ez a munkája, mely egyúttal doktori disszertációja is volt. A nagyértékű, komoly tudományos munka, mely kimerítően ismerteti Voltaire nézeteit a zsidókról és a zsidóságról. Voltaire módszerét, forrásait, ábrázolási módját és végül motívumait.

Tardos Taussig Ármin : Dr. Pogány György és szülei sirhlye a szegedi zsidó temetőben

RAKOUS VOJTECH: A VÁLASZÚTON*)

Ezernyolcszázhatvanat írtak akkor; öreg zsidók, ma, amikor a sír szélén állanak, legszivesebben erre a dicső időre emlékeznek vissza. Felejthetetlen fordulatot értek meg: a zsidó, ez a századok óta bilincsbe vert rabszolga — emberré lett. A bilincsek lehullottak, a zsidónak szabad volt immár költözködni és földet birtokolni. Lehullott az a bilincs is, amely legfájdalmasabban sebezte meg a zsidók lelkét: a zsidónak szabad volt megnősülni. Nem volt többé szüksége a hatóságtól drágán megvásárolt engedélyre, akadálytalanul megnősülhetett, mint bármely más alattvaló. A zsidóknak fejébe szállt ez a szabadság, mint az új bor. Tüntettek az eleddig aggodalmasan rejtegetett vagyonnal, a templomokban hálaadó istentiszteleteket rendeztek, amelyeken a zsidó asszonyok szokatlan pompával jelentek meg; és lakodalmakat tartottak... Az egész megelőző tiz esztendő alatt nem tartottak annyi lakodalmat, mint ebben az évben. Az évekig húzódó eljegyzéseknek és ismeretségeknek, amelyek a hatóság tilalma folytán nem végződhettek esküvővel, egyszeribe vége lett. Ezeket az egymást érő esküvőket sohse látott pompával és fénnyel ülték meg és az akkori lakodalmi bálokról és vendégségekről még évek mulva is csodákat beszéltek. Nemcsak fiatalok házasodtak akkor, hanem oltár elé járultak ősz, kortól és szenvedéstől meghajolt emberek is. Ezek évek hosszú során át nem kapták meg a házassági engedélyt, de a rabbi titokban összeadta őket — „suba alatt", így nevezték az ilyen, aggodalmasan titkolt házasságokat. Az oltárhoz siettek, sokan már életük alkonyán, hogy hátrahagyhassák gyermekeiknek a legdrágább örökséget: a tisztes apai nevet. Eddig csak az anyjok nevét viselhették.

Boldog, áldott esztendő!

Ugy látszott, hogy még a természet is megünnepli. Legalább is a zsidóknak úgy tetszett, hogy még nem értek meg ilyen szép nyarat, hogy a nap még sohasem ragyogott ilyen pazarul, a madarak éneke sohasem zengett édesebben és hogy sohasem borította dúsabb termés a mezőt, mint ebben az emlékezetes esztendőben.

Ennek az örvendetes nyárnak az elején, sugaras, verőfényes napon, mikor az idő már délre járt, egy öreg zsidó lépdelt a Hermanvárosból Csaszlavba vezető végnélküli poros országúton. Nyilván hosszú utat tett már meg. Oly fáradt volt, hogy már alig vonszolta magát, kopott ruhája, rongyos cipője csupa por volt.

Magas, kiaszott alakja egészen meggörnyedt, talán a kortól, talán a szenvedéstől, vagy betegségtől. Arca nem volt az akkori zsidó szokás szerint simára borotválva, hosszú ősz szakállt viselt. A haja hófehér volt és kolduló zsidónak látszott. Nagy számmal vándoroltak akkoriban ilyenek városról-városra. Járás közben nehézkesen támaszkodott botjára. Az országút mindkét oldalán dús gabonatermés hullámzott, jobb felől a cholfi erdők sötétlettek és az érő gabona nehéz illatától volt terhes a levegő. De úgy tetszett, hogy az öreg zsidó semmit sem látott ebből az egész mámorító szépségből. Epedő tekintettel nézett folyton előre és minál közelebb jutott a podhorányi magaslathoz, annál gyorsabban lépkedett, mintha levált volna róla a halálos fáradság. Már nem is támaszkodott menet közben botjára. Nagy lihegve elérte végre a podhorányi hegy tetejét és egyszerre csak megállott, mintha varázsütés érte volna. A bot kiesett remegő kezéből, égő szeme előtt a széles csaszlavi síkság tünt fel. Sehol egy teremtett lélek, a halotti csendet csak a mezei tücskök egyhangú éneke törte meg és a júliusi déli nap sugarától izzó levegő rezgett a forróságtól.

Mandelik Ádám húsz év óta először pillantotta meg ismét szülőföldjét, húsz év óta először látta viszont sóvár szeme ezt a végtelen csaszlavi síkságot, amelynek nincsen párja egész Csehországban. Sehol egy erdő, sehol egy halom. Ameddig csak a szem ellátott, vetés hullámzott, mint végtelen és parttalan tenger. A csaszlavi torony e tenger közepén élesen rajzolódott a sötétkék égre és a síkságon szétszórt fehér falvacskák pedig, mint megannyi puszta sziget emelkedtek ki belőle.

Minden úgy volt, ahogy régen...

Amott Zbislav és Zaricany, Bily Podol és

*) Rakous Vojtech, a kiváló cseh-zsidó író, méltán számottarthat az egész zsidóság érdeklődésére. Nem nagyszámú, de annál népszerűbb és elismertebb írásai kivétel nélkül a zsidó életből merítik tárgyukat. Egyesegyedül is áll a cseh irodalomban, amelynek részéről új területet fedezett fel és eddig ismeretlen tipusokkal gazdagította.

Világos kifejezés, az emberi lélek eddig rejtett oldalainak feltárása és érzéseinek egyéni volta avatják őt művésszé, az a bátorság és újítás pedig, hogy a zsidó életnek azelőtt észre sem vett mozzanatait mutatja be, speciálisan zsidó íróvá.

Jellemző sajátsága a szeretetreméltó humor, amely csaknem minden írásán elomlik. A nagyon jószivű, de a ferdeségek számára különösen élesszemű ember munkái ezek a kis rajzok, amelyek között egyedül áll vigasztalan komorságával „*A válaszúton*" című novellája.

Rakous Vojtech, családi nevén Österreicher Adalbert, a csehországi Brázdim faluban született, valószinüleg 1863-ban. Egyik kedves, tréfás elbeszélése éppen arról szól, hogy miért nem biztos ez a dátum. Sokgyermekes házaló és gazdálkodó zsidónak a fia volt. Egy évig járt zsidóiskolába, azután csehül folytatta a tanulást. Maga is házalóskodott, majd Prágába került kereskedősegédnek s itt lett belőle író is. Herben, a kiváló cseh író fedezte fel és vezette be az irodalomba. Ma pedig cipőkereskedő Libeňában, Prága egyik külvárosában az ismert író, aki jó zsidó módjára dolgozik a családjáért.

Munkáit Jandek, a cseh-zsidó író, németre fordította, a legkiválóbb cseh illusztrátor, Kaspar és a cseh-zsidó festő, Justia szövegképekkel látták el. „*A válaszúton*" című elbeszélését angolra is lefordították.

Kis leány sirköve

Részlet atyám siremlékéből

Tardos Taussig Ármin: Sirkövek

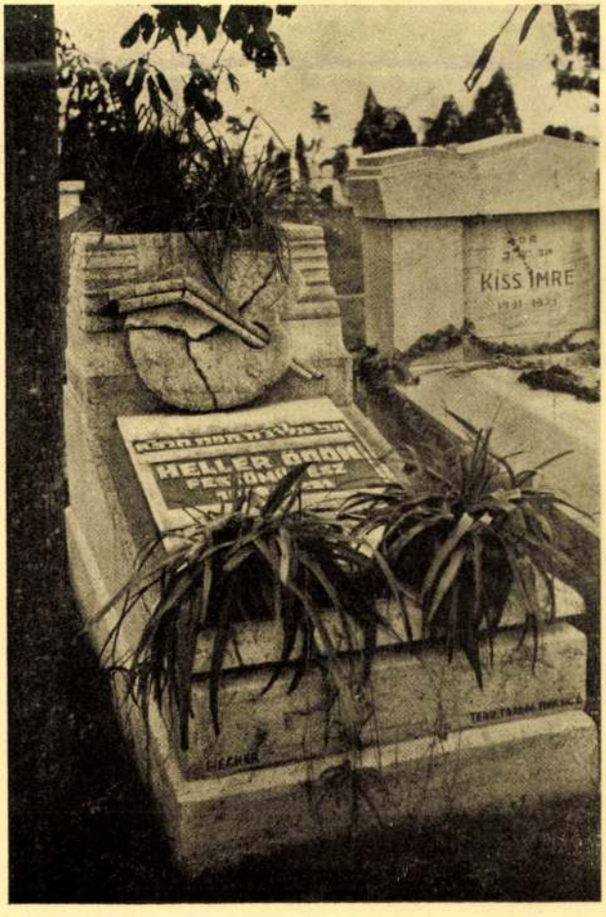

Heller Ödön festőművész siremléke

A szegedi zsidó hősi halottak emléktáblája

Tardos Taussig Ármin: Drechsler Albertné siremléke

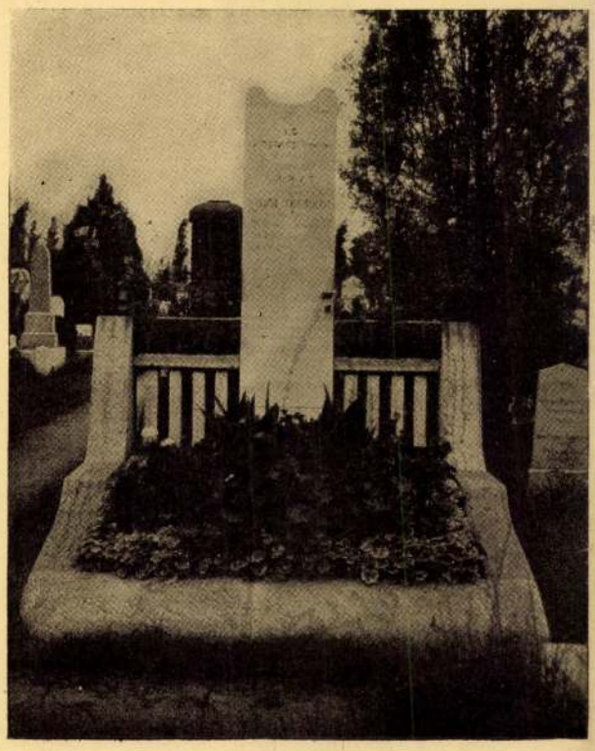

Tardos Taussig Ármin: Siremlék

ÚJ KÖNYVEK

DR. SCHULCZ FÜLÖP: RABBI SAMUEL BEN R. SIMSON HÉBER LEVELE. KÖZÉPKORI ÚTLEIRÁS A SZENTFÖLDRŐL. A középkorból alig néhány zsidó Palesztina-utazónak az írása maradt fönn. Nagy értékkel bír tehát minden olyan írásemlék, mely a középkori Palesztinára vonatkozó adatokat tartalmaz. Rabbi Samuel ben r. Simon útleírásában sok ilyen értékes adatot találunk. 1210 tavaszán érdekezett meg R. Samuel Palesztinába és mielőtt végleg megtelepedett volna, bejárta az ország összes nevezetes helyeit. Útjáról részletes levélben számolt be. Megemlít minden várost, minden zsinagógát, minden sírhelyet, melyet útjában meglátogatott. Levelét valószinüleg Franciaország vagy Anglia valamelyik hitközségének vagy rabbijának küldte. A levélnek igen nagy hatása volt. A következő évben több mint 300 angliai és franciaországi rabbi vándorolt ki Palesztinába ennek az útleírásnak a nyomán és 30 év mulva megalakult Jeruzsálemben az első askenaz ritusú hitközség. Igen érdekes történelmi dokumentumot bocsájtott közzé dr. Schulcz Fülöp, mikor ezt a levelet héber eredetiben és magyar fordításban, tudományos, összevető és magyarázó jegyzetekkel ellátva kiadta.

P. Gy.

Tardos Taussig Ármin: Faragó Albert atyja siremléke a szegedi zsidó temetőben

Tardos Tanszig

Vitorlás, grafika

Téli táj. 4

Szeged, 1917

VI. A térit

A tárca álta
ről az állami alkalmazotta
szelvényt a hivatali főnök
nyugdijasoknál a Központi
iskoláknál, ahol az igazol
tanfelügyelők vagy főigazg.
felügyelő, illetve főigazga
állitja ki, és jegyzi elő a
vezetett kimutatáson. A kim

A községi elő
sége arcképes igazolványa u
Mindezek, valamint nevezett
téritési összeget az üzletv
meghatározott módon elszámo
részét a szelvényt kiállitó
az üzletvezetőség állitja k

Az Öreg-tó a kastéllyal

A tatai ÖREGTÓ

A tatai Öreg-tó évszázadok óta keményen állja a természet és a történelem szeszélyes széljárását. A vidék szelid lankáira már a régi Róma, majd a török is szemet vetett.

Semmi véletlen nincs abban, hogy a római légiók és a török kitakarodása után a magyar királyok, főrangúak és magas tisztségviselők szemét is egyhamar megragadta a vidék bája. Zsigmondot annyira megfogta a tatai táj, hogy sebtében koronabirtokká és állandó királyi tartózkodási helyévé avatta. (Mindenesetre igényességére, szépérzékére utal, hogy a birtokon átcsörgedező Átalér-patak vizét kiváló műszaki embereivel tóvá duzzasztotta, a tájat vadászparadicsommá, királyok és egyéb nagyurak kedvelt halásztanyájává emelte.

Az Eszterházy-kastély (MTI felv.)

A hajdani 36 malom közül a Cifra- és Miklós-malom még ma is látható, a várfalakon belüli malom maradványait pedig a következő években tárják fel. Tény, hogy a víz és a malom egyaránt nagy hangsúllyal szólt bele a tatai táj sorsának alakulásába. A királyi fényt és pompát azonban felrázzák.

Zsigmond halála után a tatai birtok minden belsőségével együtt a Rozgonyi család kezére került. Mátyás uralkodása idején új palotát kapott a királyi birtok. A törökdúlás után a tatai uradalom a Krapf család tulajdonába vándorolt, végül — 343 523 pengő-forintért — Eszterházy József gróf vásárolta meg, akinek kezén az uradalom és a vár egyaránt második virágkorát élte. (A birtok minden belsőségével egész a felszabadulásig az Eszterházy család kezén maradt.)

A kastélyhoz 140 hektár kiterjedésű angol-kert is csatlakozik, amelynek egyik gyöngyszeme a Cseke-tó. A község közelében ezen kívül számos langyos forrás is fakadt, amelyeknek vizét a múlt század vége felé még a főváros vízellátására is számításba vették.

Bár a tatai birtok királyok, főrangúak, hadvezérek kezén az elmúlt évszázadok során igen gyakran cserélt gazdát, szerepe a nép szempontjából vajmi keveset változott. Az igazi fordulatot érthetően csak 1945-ben a felszabadulás hozhatta meg. A várat először az ifjúsági szervezetek vették birtokba. A konszolidáció során, megfáradt bányászok pihentető otthonává lépett elő, végül 1954 augusztus második felétől a tatai Kuny Domonkos Múzeum és egy országos idegszanatórium kapott benne helyet. A 140 holdas angolkertnek pedig a mai napig is az olimpiai edzőtábor a gazdája.

A felszabadulás után Tata távolabbi környéke

MAGYARORSZÁG
1303 MÁR 9.

MŰVÉSZET

* 1968. JANUÁR * IX. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

SZEGEDI KÉPZŐMŰVÉSZEK TÁRLATA A NEMZETI GALÉRIÁBAN

Tisza-parti városunk ábrázolóművészetének fejlődése — igazodva a hazai szakterület alakulásához — nemcsak a formai újítások vonatkozásában, hanem műfajilag is gazdagodott. A két háború között működő, haladó szellemű szegedi grafikus, *Tardos Tauszig* Ármin elszigetelt munkássága után, a későbbi külföldre távozott *Buday* György és a fővárosban élő *Bordás* Ferenc, továbbá az itthon dolgozó *Kopasz* Márta, majd *Vincze* András, valamint a most nagy rajzanyaggal bemutatkozó *Vinkler* László tevékenysége nyomán bontakozott ki Szeged grafikai kultúrája, amelyhez néhány fiatal helyi művész is hozzájárult. Kopasz Márta több évtizedes fametszői pályájának eredményeként alkotásaival ma már nemzetközi kiállításokon is szerepel. Művei közt sok ötletbő ex libris (Zsóka könyve) találunk. Töredezett vonalú, fekete-fehér folthatásokra épülő linó- és fametszetei (Szegedi Három Királyok) helyi szellemiséget sugároznak. Témáit különféle allegorikus nőalakok (A művészet géniuszai), valamint hazai és külföldi útiemlékek színesítik. Vincze András bár jónéhány, az alföldi tanyavilágot idéző hangulatos olajfestményt is kiállított, mégis — és joggal — elsősorban a grafikusi működése kapott hangsúlyt. Monotypiáin és fametszetein expresszív vonalakkal fejezte ki háborúellenes gondolatait. (Ballada a katonáról, Menekülők). Más képein a hétköznapi élet és a vidéki, periférikus környezet (Hétház utcai part) egy-egy részletét jelenítette meg. A fiatalok közül *Papp* György és *Veres Mihály* szerepelt még grafikákkal. Mindketten a természet és az ember kapcsolatára utaltak. Papp tussal létrehozott, sebes hajlékonyságú vonalakkal (Két asszony), Veres pedig fehér-fekete geometrikus foltokból, krétával alakította ki rajzait (Örök ének). Velük együtt említjük meg *Dénes* János kontúros, sziluett hatású helyi városképeit (Szeged).

Mind a tárlat rendezői, mind az itt szereplő művészek

Kopasz Márta: Kőszegi emlék (a Művészet illusztrációja)

számoltak e kiállításnak azzal a felelősségteljes súlyával, hogy Tisza-parti városunk ábrázolóművészetének eddig nem kellően méltányolt törekvéseit a tényeknek megfelelően érzékeltessék.

A Nemzeti Galériában létrehozott tárlatunk révén reméljük, reális értékelést tudtunk kialakítani, melynek kapcsán Szeged elfoglalhatja hazai képzőművészetünkben az őt megillető helyet.

Szelesi Zoltán

Cs. Pataj Mihály: Alsóvárosi házak (a Művészet illusztrációja)

TARDOS ZOLTÁN festő

Salamon Nándor: A siker jegyében : 2. észak-dunántuli tárlat. Műhely IX. évf. 2.sz. 1986. 76.p.

Közelebbről vizsgálva a teljesítményeket, kétségtelenül Tardos Zoltán három festményét kell kiemelni. Néhány éve tűnt fel meglepő képeivel, a hiperrealizmus sajátos hazai képviselőjeként kiállításokon, szülővárosában és az országban. A fotóhatásokkal kísérletező, állásfoglalást kikövetelő festészeti irányzat hatása alatt kereste a maga hangját. Úgy látjuk, az új valóságértelmezés élharcosaitól elütő, sajátos utat sikerült találnia. Műveire a nagy műgond mellett bizonyos szűkszavúság, a véletleneket részben kiszűrő tudatos képépítés jellemző. Exodus című sorozata – amely Győr Megyei Város megosztott díját nyerte – három változata az egyetlen figurára épített témának. Szélesen terpeszkedő, vízszintesen egybeolvadó, kékből feketébe váltó pászmákkal jelzett atmoszférikus közegbe helyezi háttal ábrázolt „hősét". Jellemzésére sajátos öltözeteket, külsődleges jegyeket fest váltakozva. Kezébe kicsi táskát ad. Mindezt a fotó tárgyszerűségével jeleníti meg. Közvetlen élményei ugyan alig lehetnek a festőnek a különböző idejű és előjelű kivonulásokról, repatriálásokról, hazakeresésekről, mégis hiteles forrásból meríthette az indítást. A párákba vesző tér és idő határtalansága és a tengelybe mozgó alak konkrétsága gondolatébresztő feszültséget hív életre a vásznon. A bibliai motívum mai értelmezésével elevenbe vágó jelképet teremtett. Az egyéni sorsban egy nép sorsát tükrözteti hatásosan.

ANSWER KEY - [illegible]

A)
B)
C)
B)
B)
C)
D)
B)
D)
C)

31. (D)
32. (A)
33. (D)
34. (D)
35. (B)
36. (C)
37. (C)
38. (C)
39. (A)
40. (C)

)
)
)
)
)

25. (A)
26. (B)
27. (B)
28. (A)
29. (B)

Tardos Zoltán

Népszava

Második alkalommal rendezték meg Szegeden a táblaképfestészeti biennálét. A július 28-án megnyitott tárlaton 160 művész 176 festményét állították ki. Képünkön Tardos Zoltán alkotása, amely a KISZ Csongrád megyei bizottságának díját kapta

MTI Fotó — Stekovics János felvétele

zetében az ENSZ akkori főtitkárának, *Dag Hammarskjöldnek* titokzatos halálával foglalkozunk. *A helyszín ugyanabban a térségben, egy afrikai repülőtér körzete.*

T. T.

vett tagja [illegible]
tost kísérő négy négytalál
nyeremény összegét, illő nagy
nalúságból figyelmen kívül ha
tuk.) Az ünepélyes átadás ré
vevői — a tudósítás szerint
„fénylő tekintettel" nézték a
mérdek pénzt. H. L. (civilb
pénztáros, százezrekkel dolgoz
naponta) „nem tudott elaludr
olyan fantasztikus volt az egész
Egyébként lakást, bútort és ko-
csit vesz ő is, mint valamennyi
nyertes. A pénzt addig is ismét
a takarékba teszik, ezzel G.-né,
a postafőnök is némi haszonhoz
jut: „háromezer forint jutalékot
kap, hogy ilyen sokan takarékos-
kodtak a faluban". A disznótoros
vacsorán a boldog nyertesek
„megfogadták, hogy tovább ját-
szanak. Hátha mégegyszer...".
Szívből kívánjuk, hogy a szeren-
cse ne pártoljon el tőlük, a
zsákmány „szagára" ne gyűljék
köréjük irigyek és haszonlesők
hada, az új kocsikat körültekin-
tően, gázolás nélkül vezessék, de
maguk se kerüljenek Fortuna
asszony szekerének kerekei alá:
*becsüljék azt a pénzt is, amit
munkával szereznek.* Hadd osszon
részesedést a lottó-ötösnél is na-
gyobb összegből tagjainak a köz-
ségi téesz.

(báron)

PÓRUL JÁRT PETŐFIK

Ifjú Énekes: Nos, igen. (Vár)

Riporter: DAF... (tagoltan)... az egy autómárka! (Fürkészve és diadallal nézi Ifjú Énekes arcát: hát ember az ilyen? Nem tudja, mi a DAF?)

Ifjú Énekes: (soha nem hallott semmiféle DAF-ról; elmélázva) Ó, igen, a DAF? (Feltámadó nemzeti büszkeséggel.) Persze, persze!

Riporter: (elnéző mosollyal) Ön most szép összeget nyert Münchenben. Nem autót vesz majd belőle?

Ifjú Énekes: (mintha azt mérlegelné, miért kell a DAF-márkát éppen Budapesten reklámozni; és az autó neki amúgy is majdhogynem smafu) Hát... hm... meglehet...

Párbeszédünk, melyet e helyen csak hevenyészve rögzítettünk, folytatódik: most lépcsők jönnek, és megint lépcsők, egyre újabb kamera-állások, hol cseveghetnénk másutt, és később hol fakadhatnánk dalra, ha nem itt? Csakis a Várpalotában, csakis a Történeti Múzeum kövei közt, ahol ötletszegény televíziós énekfilmek Kónya Sándortól Szécsi Pálig mindenkit felvonultattak

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 OKT 6

ÉLET ÉS IRODALOM

Tardy Balázs

1021

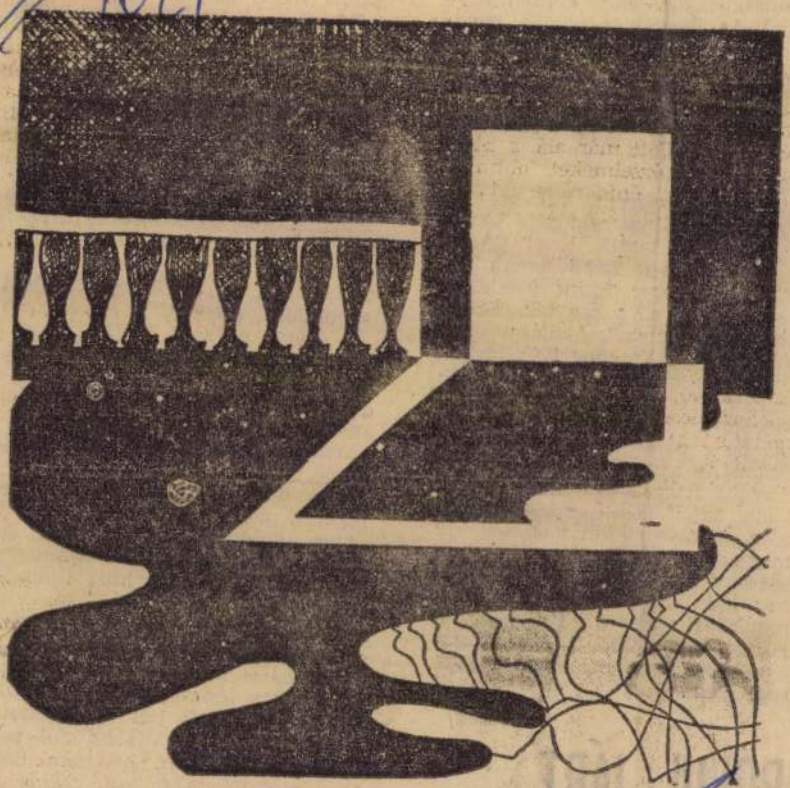

Tardy Balázs: Tükröződés

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 MÁJ

IFJÚSÁGI MAGAZIN

Budapest

Tardy Balázs

... erőt, melyet szellős,
szabad élet vágyó kín meg nem
gyötörhet.

1021

TARDY BALÁZS RAJZA

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 MÁJ

IFJÚSÁGI MAGAZIN

Budapest

Tardy Balázs

magadhoz öleled

TARDY BALÁZS RAJZA

1021

Újabb, eddig ismeretlen Katona József-dokumentum került elő a Kecskeméti Állami Levéltárban. A dokumentum szerint a nagy drámaíró édesapja, az idős Katona József, elhunyt fia fizetése dolgában fordult a városi tanácshoz, hogy „a temetési költségeket kipótolhassa." Az idős takácsmester levele szép stílussal fogalmazott, s eléggé keserű hangvételű.

*

A Csongrád megyei Tanács Művelődésügyi Osztálya kiadta dr. Csongor Győző szegedi muzeológus Pusztaszer című ismeretterjesztő tanulmányát. Csongor Pusztaszerhez fűződő is reteket elsősorban Horn Jánosnak és Göndöcs nedeknek még a múlt zadban kiadott művei használásával állította ösz sze, s a táji természeti képének, növény- és állatvilágának bemutatásával bővíti vonatkozó ismereteinket.

*

Kiállítást rendeztek Pécsett Fodor József hódmezővásárhelyi születésű és ugyanitt munkálkodó festőművész újabb képeiből. Az alapvetően lírikus szemléletet elárulló képek színvonalasan képviselik a

Művelődési Otthonban ködő Fiatalok Irodalmi Színpada 1966/67-es műsortervében öt bemutató szerepel. Novemberben emlékestet rendeznek Brecht halálának 10. évfordulója alkalmából; majd a költő születésének másfél évszázados fordulójára emlékező Arany Jánost-est. 3 Mrozek egyfelvonásos bemutatása, s egy zenés-táncos-szatirikus összeállítás következik.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1966 NOV
TISZATÁJ

1021

TARI EMMA KIÁLLÍTÁSA SZEGEDEN

A felfedezés örömét éreztem először Tari Emma szobrai és kisplasztikái előtt. Talán ugyanazt, amit a földműves, akinek ekéje váratlanul aranypénzt dob a zsíros-fekete barázdára. A 28 éves, tápéi származású őstehetség produkciója, a Szegedi Képzőművészeti Kör termeiben kiállított 78 alkotása — meglepetés.

A megszületés rendjében sorakozó szobrok nagy része merész vállalkozás, útkeresés. Mondanivalójukat alkotójuk egy lencsén keresztül szűrte: az emberről, az emberhez akar szólni. Az örök téma — a szerelem, a halál, az anyaság, az emberi test és mozdulat — Tari Emma művészi szinten. Mint például a Tápéi Kisbíró című kisplasztikái állnak érlelt, műveinek ihletője.

Különösen munkája. Benne érződik az évszázados gesztus, a „közhírré tétetik", és a dobszó. A Dajkaság, a Magány, a Tavasz megejtő, bensőséges kompozíció. Valamennyi közvetlen és személyes hatású. A művész fejlődésének új útját jelzi az Apolló című mellszobra, valamint Dér István portréja. A domborítások, plakettek (Nagy halott) a szobrász érzelemgazdagságáról tanúskodnak.

Tari Emma sokoldalú művészként mutatkozott be első szélesebb körű kiállításán. Témaválasztása mellett formai kifejezésmódja árulkodik kvalitásairól: egyszerű, sallangmentes, s távol áll minden túlzástól. Nonfiguratív megoldásai is kivétel nélkül tartalmi eredetűek.

A tápéi parasztlány, aki Szegedre jött fonónőnek, nyolc év alatt szinte észrevétlenül vált avatott szobrásszá. Kár, hogy hozzánk annyira közel álló erőfeszítését eddig nem vettük eléggé észre — csak búcsútárlatán.

M. I.

967

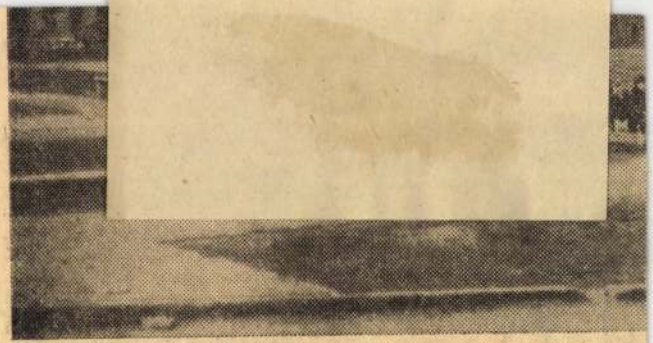

Még az év elején többször szóvá tették a Lechner tér rendezetlenségét s azt, hogy a szemétlerakásra hasz rosképet. A szegedi I. kerületi tanács építési csoportja lattól rendelte meg a munkát, amelynek első részét már rendezés után sétautakat építettek, padokat állítottak fe folyamán teljesen befejeződik a Lechner tér parkosítása: virágokat, cserjéket és díszfákat. A csinos tér már mos hely.

---

más az értelem és az életcél. Ezt nem lehet szemérmesen elhallgatni! Mindenki büszke munkájára és itt saját munkánk, évtizednyi munkánk elhallgatásáról van szó.

A problémák és gondok hánytorgatását — a

zelés is, e
hasonlítás
kevésbé t
lett — ip
ben előtti
összehason

Tari Emma
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1966 OKT -2
DÉL-MAGYARORSZÁG

Tari Emma „búcsútárlata"

Az ötvenes évek végén került be *Tari* Emma Tápéról a szegedi kenderfonóba gyári munkásnak, s azóta *Tápai* Antal tanítványaként rendszeresen járt a Tábor utcai képzőművészeti kör foglalkozásaira. Egészen a tegnapi napig, amikoris végérvényesen Pestre költözött. A hajdani tápéi parasztkislány élete nagy vágya ugyanis, hogy bekerüljön a Képzőművészeti Főiskolára.

Mielőtt azonban elutazott volna, eddigi munkáiból kiállítást rendezett a Tábor utcában. Ez a „búcsútárlat" szemléletesen tanúskodik fantáziavilágának és ábrázolási módjának fejlődéséről, a világ jelenségeinek mind szélesebb skálájú megfigyeléséről. Az *Apolló* szobor másolatán tanulta meg az öntést, mintázást, hogy a mesterségbeli tudás első elemeinek birtokában azonnal közvetlen családi környezete: édesanyja, nagyszülei, az egykori szomszédok kis *Margitkája*, *Róza nénije* portréjának megformálása felé forduljon. Ebbe az ihlető közösségbe tartozik a körbeli élmények, az ismert szegedi művész, *Dér* István és a barátnő, *Angela* arcképének most már bátrabb mozdulatokkal történő szoborba öntése is. A portrék világát modernebb figurák ábrázolása, az útkeresés váltja fel, de nonfiguratív domborításai mögött mindig izgalmas tartalomkeresés húzódik.

Tari Emma ígéretes tehetség. Biztosan hallunk még róla.

N. I.

Istvánfalva

darabját a televízió korábban felvette, s a jövő héten, csütörtökön, vagyis január 26-án este a második műsorban sugározza. A közvetítés kezdete: 20 óra 30 perc.

tökéletesítet
dezését, és
tást érhete
először kor
élőben szte
sőként alkı
foniát is.

A fordulópontot aztán a Dark Side of the Moon (A Hold túlsó oldala) című nagylemez hozta. Filmvetítő, fény-

bi évtizedben szinte
új Faulkner-művel gazdagítot-
ták világirodalmi képünket.

Legutóbb az író pályájának

Utazó művész

A specializálódás, mely korunkra annyira jellemző, az előadóművészet területén is megfigyelhető. Vannak művészek, akik a kortárs zene előadásában jeleskednek elsősorban, mások a régi zene feltámasztásában, értelmezésében érnek el sikereket. Legáltalánosabb azonban — Kroó György megfogalmazása szerint — az úgynevezett utazó művész típusa, kinek repertoárjában általában klasszikus, romantikus és néhány hagyományos e századi mű áll, viszont interpretációjukat, hangszeres felkészültségüket szinte tökéletesre csiszolva járják a világ hangversenytermeit. Műsora alapján Anton Dikov ez utóbbi kategóriába sorolható.

A kiváló bolgár zongoraművész 1938-ban született, zenészcsaládból származik. Tanulmányait a Szófiai Konzervatóriumban végezte. 1956-ban helyezést ért el a budapesti Liszt-verseny igen erős mezőnyében. 1960-ban

Hangverseny

Brüsszelben az Erzsébet királyné-versenyen díjat, a londoni Harriet-Cohen-versenyen Bach-érmet nyert. 1964—65 nyarán Fontainebleau-ban Nadja Boulanger, Robert Casadesus és Arthur Rubinstein mesteriskolájában tanult. Jelenleg a Szófiai Filharmónia szólistája. Pécsi koncertjén — szerdán, a Liszt-teremben Stojnov bolgár zeneszerző, Beethoven, Prokofjev és Chopin egy-egy művét játssza.

K. L.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1978 JAN 22

Tari József (8 éves)

1021

Tari József, (8 éves, Mecsekaljai Általános Iskola) rajza.

TARI GÁBOR 2. FIGURÁCIÓ / *FIGURATION*

SZEGEDI CSABA 1. UNALOM / *SPLEEN*

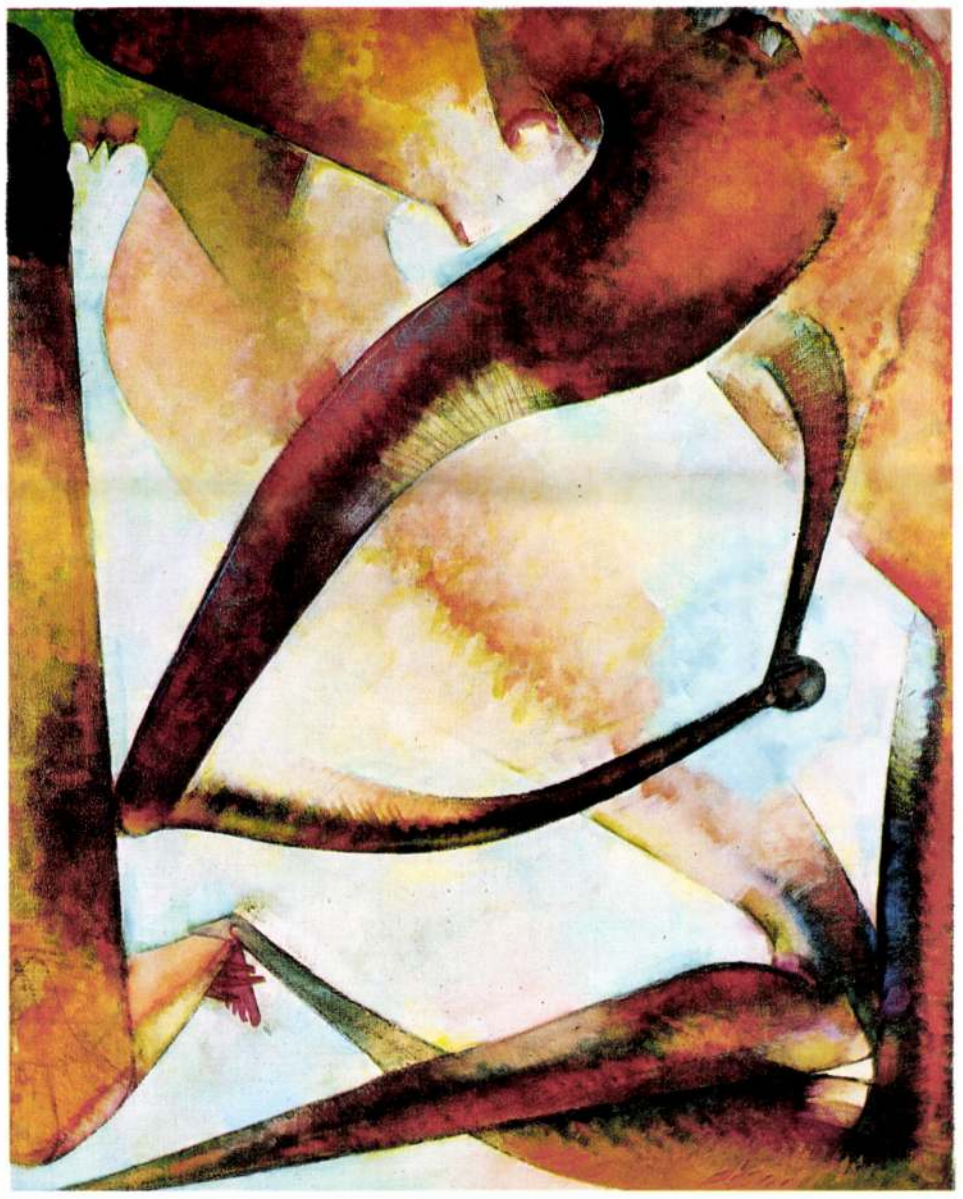

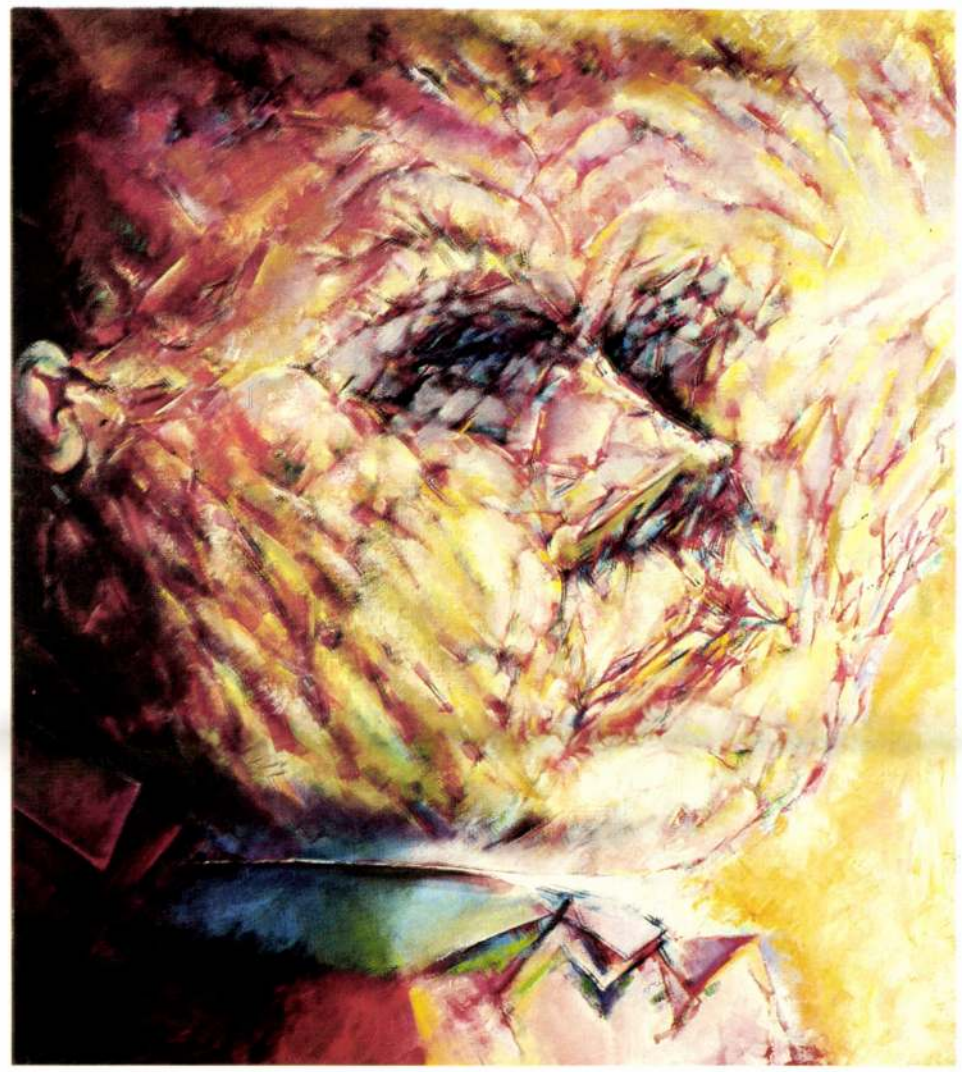

MÜLLER ÁRPÁD 3. SZITUÁCIÓ / *SITUATION*

MAGYARI MÁRTON 4. ÓRIÁS / *GIANT*

TARI GÁBOR

1960. június 4-én születtem Budapesten. 1983-ban diplomáztam a Magyar Képzőművészeti Akadémián. Mesterem Sváby Lajos és Gerzson Pál. Tagja vagyok a Művészeti Alapnak és a Stúdiónak. Festői munkám lényege az emberi figura és a tér egyfajta értelmezése a koreografált mozdulat pszichikumán és a sajátos térélmény kifejezőerején keresztül.

I was born on 4th of june 1960. in Budapest. I've got my diploma at the Hungarian Fine Arts' Academy in 1983. I was a student of prof, Sváby Lajos and Gerzson Pál. I am member of the Hungarian Young Artists' Studio, and that of the Art Foundation of the Hungarian People's Republic. The point of my art's work is the human figure and the space interpreted in special manner through the effect of the motion constructed and the power of expression of the individual space-impression.

Cím/adress: Tari Gábor 1012 Budapest, Lógodi u. 63. tel.: 360-413

MÜLLER ÁRPÁD

1961. április 20-án születtem Budapesten. Festődiplomámat 1985-ben szereztem meg a Magyar Képzőművészeti Akadémián. Mesterem Gerzson Pál volt. Jelenleg művészképzős festő ösztöndíjasként dolgozom. Számomra a képi teret a forma, a fény-árnyék és a szín jelenti, melyet a természetben keresek. A folytonos munkában és a természetben bízom.

I was born on the 20th of april 1961. in Budapest. I've got my diploma at the Hungarian Fine Arts' Academy in 1985. I was a student of prof. Gerzson Pál. For the time being I'm working as a student of artist in painting bearing a scholarship of painting. The space of picture for me is represented by the shape, by light-and -shadow and by colour that I'm seeking in the nature for. I trust in continuous work and in nature.

Cím/adress: Müller Árpád 1141 Budapest, Mogyoródi út 72/b.
tel.: 833-228

SZEGEDI CSABA

1960. március 17-én születtem Kiskőrösön. 1985-ben szereztem diplomát a Magyar Képzőművészeti Akadémia festő szakán. Mesterem Gerzson Pál volt. Jelenleg a Smohay alapítvány ösztöndíjasa és az Akadémia művészképzős hallgatója vagyok, valamint tagja a Művészeti Alapnak és a Stúdiónak. A festészetben a természet rendjét követem.

I was born on the 17th of March 1960. in Kiskőrös. I've got my diploma at the Hungarian Fine Arts' Academy in 1985 at the painter faculty. I was a student of prof. Gerzson Pál. At the time being I'm holder of the Smohay foundation scholarship and student of artist is painting of the Academy. I'm also member of the Hungarian Young Artists' Studio and that of the Art Foundation of the Hungarian People's Republic. I search for the order of nature in my painting.

Cím/adress: Szegedi Csaba 1148 Budapest, Jakab K. u. 10. tel.: (25) 14109

MAGYARI MÁRTON

1958. augusztus 5-én születtem Veszprémben. 1983-ban végeztem a Magyar Képzőművészeti Akadémián. Mesterem Gerzson Pál volt. Tagja vagyok a Művészeti Alapnak és a Stúdiónak. A festészet örök kérdései érdekelnek. Egy független, csak általam gyakorolható képi nyelv megteremtése a célom. Hiszek a festészetben, mint örök emberi kifejezésben.

I was born on 5th of august 1958. in Veszprém. I've got my diploma at the Hungarian Fine Arts' Academy in 1983. I was a student of prof. Gerzson Pál. I'm member of the Hungarian Young Artists' Studio, and that of the Art Foundation of the Hungarian People's Republic. I'm interested in the eternal questions of the painting. My aim is to create a personal language in painting that can be used by only me. I believe in painting as an eternal human mode of expression.

Cím/adress: Magyari Márton 1075 Budapest, Holló u. 11.

Megjelentette a Somogy megyei Múzeumok Igazgatósága
Felelős kiadó: Dr. Mészáros Balázs
az AQUINCOOP gondozásában
Felelős vezető: Pánczél Géza
Kaposvár, 1986.

Pályakezdő fiatal festők vagyunk. A Képzőművészeti Akadémián együtt töltött évek és a közünk lévő festészeti nézetazonosság szellemi alkotóközösség létrejöttét eredményezte. Célunk: Visszaadni a festészet mélító rangját, amit a mindenkori divatirányzatok és az ebből fakadó igénytelenség elsikkasztott. Célunk, demonstrálni az örök festészeti értékek folytonosságát.

We're young artist in painting at the beginning of our career. The years spent together at the Hungarian Fine Arts' Academy and our identity of wiews in painting resulted the creation of a community of composition between us. Our aim is: to restore the vorthy rank of the painting that has been overshadowed by trends of fashion and by the insignificance resulting of it. Our aim is, further to demonstrate the continuousity of everlasting values in painting.

TARI GÁBOR
MÜLLER ÁRPÁD
SZEGEDI CSABA
MAGYARI MÁRTON

„állítottak ki" (kiállítottak) – önmaguknak. Az áttekintésnek árnyalt, több megoldást, tematikát felölelő egésze is sugallja, hogy kevésbé a részproblémák, mint az alkotó előtt álló nyitott kérdések számbavétele, a „mi lesz az elkövetkezendőben még érdekes a számomra?" problematika vázolása volt a fő feladat.

Csőke Renáta a természetes növényi textilszálak ritkulásából, tömörítéséből adódó sokféle technikai lehetőség igénybevételével érinti meg a természeti, állati, növényi és kristályformák alakzatait, az árnyékhagyás–árnyékrajz, áttetszőség kimeríthetetlen költői kapacitását. Van ebben a gyakorlatban valami kétségbevonhatatlanul megindító alázat a természet és a teremtés titka előtt, annak a belátása, hogy az ember fürkésző figyelme csak a „nagy egészre" tekintettel lehet eredményes, és hogy ebben a speciális, művészi megismerői igyekezetben kívánatos az „egész" felé törekedni. Ami a művészi-morális értékek regiszterén is mérhető eredményekkel kecsegtet.

Horváth Zsuzsanna munkái az emberi mértékrendszerhez és arányokhoz igazodnak, miközben kiállított darabjainak léptéke a kézbe vehető intim dolgoké. Nem jelenti ez azonban azt, hogy ne láthatnánk akár a horizontra helyezve őket monumentális, város méretekben is hatékony ábráknak. Köze a textilhez sokkal lazábban határozható meg, mint Csőke Renátánál. Számára inkább a textilszerű anyagi minőségek és „viselkedés" egységes rendszerbe szerkesztése tűnik elsődlegesnek. Ez a gyakorlat egyszerre érvényesíti a textilművészet évezredes hagyományát és a modern művész semmi elől el nem forduló, vagyis minden létező jelenséggel párbeszédbe elegyedő késztetését. Érdeklődése egyformán irányul a vitorlaszerűen feszített, opálosan áttetsző formákra, a mozgásra, az elemi energia (szél) befogadására, a szál (textil, fém, műanyag) optikai és mechanikai minőségére, a szállal kapcsolatba kerülő elemi szerkesztő műveletekre (gyöngyfűzés). Mindezek közben sokkal inkább képet és térplasztikát hoz létre, mint textilművet. Ez azonban egyáltalán nem érdekes a kiállítás látogatója számára. A munkák mellett üdítően sokadrangúnak tetszenek azok a klasszifikációs kérdések, amelyek bizonyos műbarátokat rendkívüli módon foglalkoztatnak, és ha válasz van rájuk, megnyugtatnak. A mihez tartozik, milyen irányzat, kinek a modora, korszerű-e, divatos-e, illő-e, drága-e, olcsó-e? kérdései. Itt mindez felesleges, mert igaz ugyan, hogy megkerülni bajos volna őket, de az eredetiség és szinte bájosan magától értetődő elegancia érzéki erővel érvel és győz meg arról, hogy az érték fogalmi rögzítésének kellékei kullogjanak csak ezek után is a fantázia és indulat érzékek számára termett formái mögött.

AT

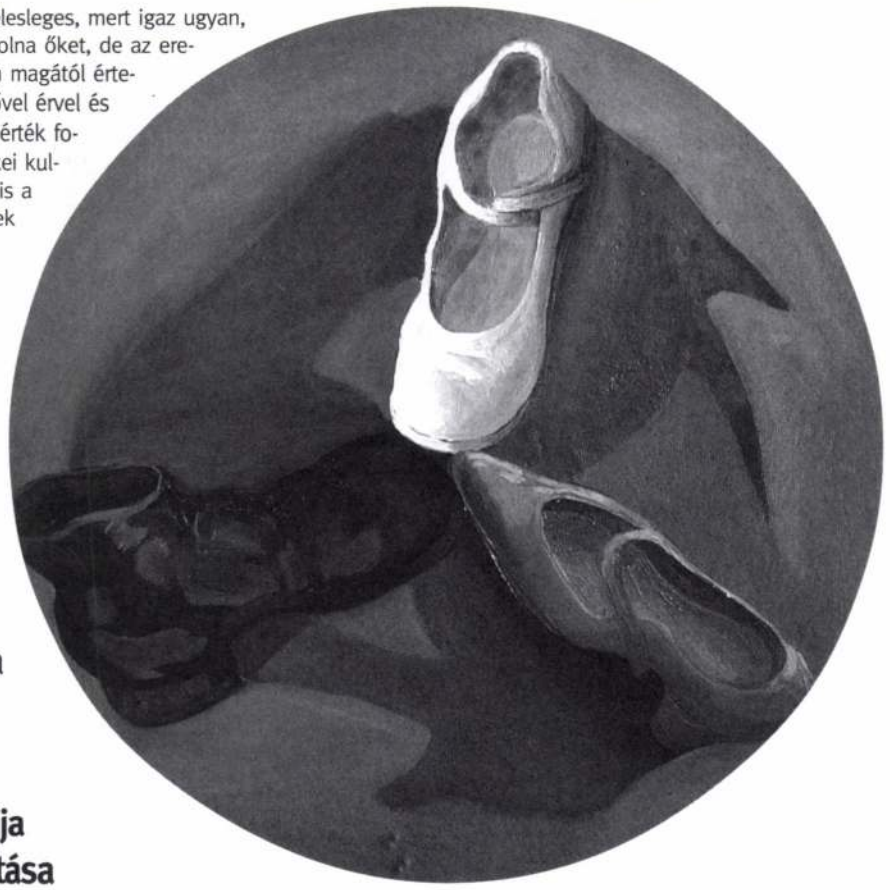

Tari Eszter munkája

Közelítés Galéria
2004.
február 10–27.

Visnu nagylábujja
Tari Eszter kiállítása

Alkotó embernél gyakorta előfordul, hogy érdeklődését csupán egy véletlen felismerés irányítja rá választott témájára. Valami ilyesmi történt a Művészeti Kar egyik végzős diákjával is.

Tari Eszter (Pinczehelyi Sándor tanítványa) néhány évvel ezelőtt a képére applikált egy cipőt, majd ennek a felületére ráfestett egy másikat. Célja ezzel nem volt egyéb, mint egy festményen (assemblage-on) belül ütköztetni a tárgy két-, illetve háromdimenziós látványait. Kísérlete során azonban megragadták őt a lábbelihez és a lábhoz kötődő ikonográfiai képzetek. Termékeny kutatás vette ekkor kezdetét, melyben állandó segítségére lehetett a jelenségek hátterét firtató szüntelen kíváncsisága, illetve az idegen kultúrákban szerzett személyes tapasztalatai*. A végeredmény a Közelítés Galériában kiállított egységes, lezártnak tekinthető képciklus.

A kiállítás és az értelmezés különböző síkjain haladva egymástól viszonylag könnyen elkülöníthető tematikai csoportokat lehetett feltérképezni. Ehhez akár nyíltan igénybe is vehettük volna a Helikon Kiadó Jelképtár-át, mely a láb és lábbeli címszó alatt tömör összefoglalását adja a lehetséges kultúrtörténeti vetületeknek. Példái nyomán azonosíthatóak a konkrét szellemtörténeti utalások a hindu hitvilágra (Visnu nagylábujja) az asztrológiára (Göncöl) és a bibliai ismeretekre (Bűnbocsánat, Mennybemenetel...).

A művek egy másik csoportja a lábat és a lábbelit pszichoanalitikus szimbólumokként kezeli. Ezen festmények és grafikák egyrészt a formák pozitív és negatív tulajdonságainak megkülönböztetésével idézik fel a behatolás és befogadás mozzanatait (Courbet analógia), másrészt a nemiség által meghatározott társadalmi szerepek és elvárások jogosságát feszegetik. A divatok és trendek hagyományformáló erejétől való fenyegetettség Tari Esztert nyílt ellenérzések kifejezésére késztetik. A Vetélkedés és Alárendelve című kompozíciók, illetve a Feminin című plasztika is elutasítja állati ösztöneink durvaságát. Nőiességét ugyanakkor nem képes megtagadni akkor sem, ha ennek ára a múlandó szépség, a hiábavalóságok hiábavalósága (Vanitatum Vanitas).

A művek harmadik csoportját képező alkotások mindössze formális kapcsolatot feltételeznek a téma és annak képi megjelenítése között. A Halál és a Démonűző képzettársításai a minden logikát nélkülöző fantázia termékei. Alkotójuk szerint a természeti népek „nem-tudásával" párosuló díszítő szándék vagy az elvonatkoztató képesség kell ahhoz is, hogy Háziszellem költözhessen egy felhasogatott utcai cipőbe. Olyan terület ez mindenesetre, ahol Tari Eszter szabadon kiélheti a formákkal és gondolatokkal való kísérletezés örömeit.

Ebből a szempontból talán nincs is jelentősége annak, hogy milyen tárgyat választunk az érzelmeink szublimálására. Feltéve, hogy vannak még ilyenek.

Fejős Miklós

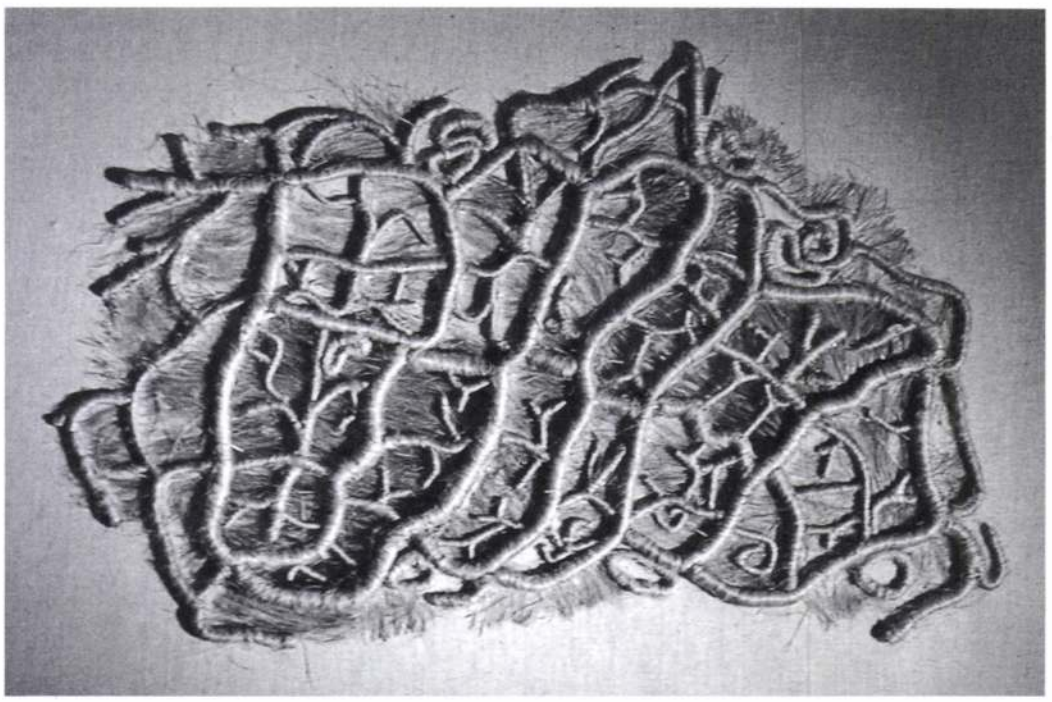

Csőke Renáta
Rétegrajzos, áttört és varrott kép, 2003

* *Tari Eszter ösztöndíjas hallgatóként összesen tizennyolc hónapot töltött külföldön, Indonéziában, Japánban és Németországban.*

Chantelle Anderson

Allison Tranquilli

Károlyi Andrea

Iványi Dalma

Albena Branzova

Keller Annamária

MiZo-PVSK falinaptár

Baronesszek
Kicsit másképp...

Kérem, keressen a városlakó valamit, amiről itt ma igazán felszabadultan és jó kedéllyel lehet szólni. Biztos vagyok abban, hogy a kevés, ezen apropóból felidézhető dolog között leginkább jólesően Pécsett alig lehet egyébre és másra gondolni, mint a MiZo-PVSK női kosárlabda-csapatára. Csatáik még azokat is magukkal ragadják, akik számára a sport mindeddig megbocsátható eltévelyedés volt csak. A város szellemiségét messze földön ismertté teszik, jóvoltukból hozzánk látogató szurkolók sokasága vesz ízelítőt Pécs kulturális és kulináris kínálatából, idézettségünk indexei a női kosárlabdacsapat jóvoltából jelentékenyen stabilak. Hogy rendkívüli közösségről van szó, érzékelteti önkéntelen készségük is, hogy a kétségtelenül sporttörténeti jelentőségű tények mellett egy szokatlan mutatványba is belemenjenek.

Emlegessük fel tehát a naptárat, amit ezúttal is megjelentettek magukról. A farsang hangulatában természetesen fogadjuk el azt a másfajta játékot, amivel ezúttal is a kedvünkre tesznek a csapat világhírű sportolói és vezetői. Tavaly a falkavadászattól az autómosásig terjedő foglalkozási és ruházati szortimentek díszletei és jelmezei mögé bújtak. Most éppen a XVIII. század számukra minden bizonnyal elementárisan idegen, láthatóan kellemkedő és kényeskedő atmoszférájában és nem a verseny kemény körülményei között látjuk őket. A naptár címe: „MiZo Pécsi VSK 2004. Kicsit másképp..." Nem bizonyos, hogy az album, a naptár szerencsés csillagzat alatt született, de most legalább ismerjük már a fotók készítőjét, *Nánási Pál*t, és megtudjuk, hogy mely kastélyszálló, ékszerüzlet, fodrászszalon, grafikai tervező és stúdió, nyomda áll az igényesnek gondolt kiadvány mögött. Számos apró ügyetlenség az arányok megválasztásában, a betűtípusok keverésében, a nyilván megkerülhetetlen hirdetések méretének és grafikai megjelenésének kiválasztásában. A legjelesebb technikai feltételek meglétéről tanúskodik a kivitelezés, ezért a stiláris és ízlésficamok már nem az egyébként bájos dilettantizmus, hanem a szakmai ballépések körében lokalizálhatók. De nincs kedvem ezt a sort kidolgozni, mert e helyt sokkal inkább érdekes és tiszteletre méltó a csapat tagjainak és vezetőinek az a játékos maguk-megmutatása, ami a hónapok rendjében következik. És itt már – a címlap, és *Rátgéber László* „belépőjének" kivételével – csak a személyiségek érdekelnek. A borító ugyanis bosszantó, zavaró kompozíciós és felfogásbeli zavarról árulkodik, jelentősen gyengítve azt a feltétlenül bekövetkező hatást, amire egyébként a helyzet alkalmas volt. A vezető edző, mint afféle grand seigneur jól elkapott, magabiztosságot árasztó arckifejezésével, kissé uralkodó pózával a barokk kastély kertjében áll, fura, szürke betonblokkokból készült virágágyásra támasztva aranycsatos, piros velúr topánját. A betonkockákat a stílusegység érdekében helyesebb lett volna nem erőltetni. De előtte, inkább alatta, körülötte a legteljesebb zavarosságban, különböző léptékű kivágatokként portré- és kebeldarab, kéz és kösöntyű, félbevágott tekintet kavarognak. Valamelyest megalázó helyzetbe kerülnek itt azok az adatok, amelyek azután a naptár többi lapján főszerepet kapnak. Egyszerűen eltűnik a nagy ötlet, kisszerű és maszatos díszítéssé válik, ami eredeti, tiszta mivoltában vegytiszta poén volna. A szeptember hónapnál ezt a hibát már nem követik el. Ott hatásos és derűs-fenséges az uralkodói manír. És még egy kritikus megjegyzés. Ha a szerző-tervező tudta volna, hogy a XVIII. század vége a barokk klasszicizmus a képkeretezés egyik csúcspontja volt, akkor elállt volna a kommersz bolti műanyag és fakeretek erőltetésétől és talált volna a tekintetek, ruhák, tartások, az architektúra számára megfelelő keretezéseket. Egy kritikai lapban ezeket a megjegyzéseket képtelenség megtakarítani. De ettől a mondattól kezdve már csak a tiszta derű és a speciális szabályokat felvállaló személyes játék „helyezkedéseinek" tablója köti le figyelmünket. És ez kárpótol a legtöbb, korábban említett bosszúságért.

Chantelle Anderson alig rejtőzködő őserejű érzékiségével belopja a barokk miliőbe azt a történetileg is hiteles mozzanatot, hogy a francia forradalom után a tengerentúli megyék képviselői feleségestül és mesztic, kreol személyzetestül ott voltak a hivatalokban, nemzetgyűlésben, sokadalmakban, bálokon. Különszáma izgató boleró a javából. (Lásd Girodet Troison festészetét). *Allison Tranquilli* kisasszony az eladó lányok megszeppent ártatlanságával tekint ránk, szája sarkában az „előbb vagy utóbb" bekövetkezésével kapcsolatosan nem kevés ravaszságot sejtető mosollyal (február), hogy aztán a márciusi lapon már *Károlyi Andrea* uralkodónői belépőjének hajtsunk fejet. Tartása, tekintete az említett munkahely betöltésére nyilvánvalóan alkalmassá teszi, készültsége e hivatalra hibátlan, és mert magam itt csak alattvalói szerepre számíthatok, már lapozok is az áprilisi lapra. Ahol is a talpig vörös bársony „magyarkába" öltözött, aranypártás *Iványi Dalma* fogad. Tűzről pattantságának híja nincs, feszes mellénye és ropogós rokolyája között kivillanó dereka némi atletikus természetű lazaságra utal, nyilvánvalóan két fergeteges csárdás szünetében. Mosolyából olvasva bizonyosak lehetünk abban, hogy mögötte tucatnyi halálra táncoltatott gróffiak fohászkodnak vízért, levegőért. Májusban *Albena Branzova* vállalta a stílustörő kakukktojás szerepét. Vörös és fekete. Pikkelyes zsakettje, kemény kalapja, tekintete és tartása a megfigyelőé. Játékában az ördöggel szövetkező végzet hitelesítése történik, miközben az egész szépségbe van csomagolva. Sejtető és tartózkodó, miközben legyőzhetetlen. Sokáig néznénk talányos alakját. Nagy játékos tehát. Minden bizonnyal a decemberi úrhoz tartozik. De róla később. *Keller Annamária* a nyár kezdetéé. A júniusi mezőben hófehér patyolatcsipkében és bárányfelhőkben tekint át a patakparton, loknijainál csak pillantása bizsergetőbb. Nyilvánvalóan a hófehér paripával és utasával fog találkozni kéttized másodperc múlva. Természetes kívánságunkkal tökéletesen egybevág, hogy öltöztetője szűkmarkú volt ezúttal. *Svetlana Boiko* az arisztokratikus udvar fegyelmezettebb sarkába csalogat, a kápolna padjában üldögélve tekint ránk áthatóan, némi hűvösséget bocsátván a júliust felidéző lapra.

Svetlana Boiko

Ambrus Erzsébet

Rátgéber László

Fegyverneky Zsófia

Szakács Ildikó

Füzy Ákos

PEST MEGYEI HÍRLAP
SAJTÓFIGYL
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

TUD
TECH

Déli-sark

A meteorológiai mesterséges holdak által szolgáltatott információ nagy segítséget nyújt a tizenötödik déli-sarki szovjet expedíció egymástól több ezer kilométerre fekvő állomásainak, amelyek közül a „Mirnij" és „Mologyozsnaja" egyidejűleg veszi a szputnyikok sugározta meteorológiai információit.

Az elmúlt évben kezdték meg az Antarktisz légkörének meteorológiai rakétákkal való szondázását. A „Mologyozsnaja" ma már rendszeresen bocsát fel rakétaszondákat. A meteorológiai információt nagyobbrészt a Szovjetunió hidrometeorológiai szolgálatához, külföldi kutatóállomásokhoz, valamint az Antarktisz vizein tartózkodó bálnavadász flottillákhoz és halászati kutatóhajókhoz továbbítják.

A tizenötödik szovjet sarkkutató expedíció egyik csoportja 1410 kilométeres, szánhernyótalpas járműveken megtett útja során jelzőkarókat helyezett el, amelyek segítik az Antarktisz belsejében felhalmozódott hó vizsgálatát, de ezenkívül tájékozódási bázisul is szolgálnak későbbi hasonló expedíciók számára.

A Földünk hidegpólusa fölött, 3500 méteres magasságban felállított „Vosztok" nevű állomáson jégfúró csoport dolgozik. A rövid nyári időszakban, amikor a hőmérő nem mutat mínusz 45 foknál kevesebbet, fúróberendezést, csörlőt, termikus fúrófejeket és más technikát juttattak el a mérhetetlenül vastag jég fölött létesített kutatóállomásra.

Több mint 200 orvos, tov szőr és orvostechnikai asszis olimpiai játékok alkalmával kísérőik egészségi állapota föl egy orvosi központot fognak l kai és elsősegélynyújtó állomá a legkorszerűbb elektroorvosi relni. Felvételünk azt a pill férfit egy ún. spirometrikus nekután egy kerékpárhoz has tékben megerőltette magát, é elektronikus készülékhez ka lélegeznie. A modern készülél venciájának, az oxigénfelhas kilélegzett levegő egyéb adata egy képet nyújt a tesztszemél

Mágnese

A japán egészségügyi és jóléti minisztérium — több tokiói klinika és kórház egybehangzóan kedvező véleményezése alapján — engedélyt adott egy hazai cégnek mágneses karkötők gyártására és forgalomba hozatalára. Az „Aimanté" néven szabadalmat kapott gyógyászati eszköz gyártási licencét eddig kb. 20 ország vette át.

Napjainkban az orvosi fizikoterápiában nélkülözhetetlen szerepet töltenek be a fény- és hősugarak, az elektromosság, a sugárzó elemek (rádium, kobalt). A mégneses erőtérnek az élő szervezetre gyakorolt hatásait azonban még ma sem tisztázta egyértelműen a tudomány. A mágneses tér a vérre és a vegetatív idegrendszerre fejt ki hatást. Mágneses erőtérben a vér bizonyos mértékben ionizálódik, ami közvetve élénkítőleg hat a sejtek anyagcseréjére. Ez végső soron csökkentheti vagy megelőzheti a reumatikus panaszokat és kisebbítheti a véredények elme-

1971 AUG 29

Tari Emma

Tari Emma rajzai

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-774

Tari Emma

ÉSZAKMAGYARORSZÁG
Miskolc 1972 FEB 10

1021

BORSODI TÁJ

Tari Emma munkája

utánozhatatl
tolcsvai bor
szövetkezet
te több mint
ter elsőrangú
száz hektolit

„Szép"

Az 1971-es
már túl van
Töretlen fé
mata különl
igér — aho
rek jellemzi

ratra sokáig büszke lehet majd a tolcsvai szakszövetkezet.

A szövetkezet célszerűen igyekszik kihasználni a több csatornás értékesítés előnyeit. Fő üzleti partnere továbbra is a Tokaj-hegyaljai Borkombinát, amellyel, a kölcsönös érdekek egyeztetése alapján, korrekt, zavartalan a kereskedelmi kapcsolat. Ezenkívül azonban a

korszerűsítésére, a közös művelési ág fejlesztésére is. Ezért vásárolt 94 ezer forintért új erőgépet, a széles sortávú szőlőkhöz modern gépi permetezőt és műtrágyaszórót, a szállításhoz pedig egy 5 tonnás tehergépkocsit. Az új teherautó már az első három hónapban 32 ezer forint nyereséget hozott a szövetkezetnek.

ESZAKMAGYARORSZAG

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRKÖZLŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971. dec. 14., kedd

EMBEREI
és munkahelyek

II.

A megyei pártbizottság gazdaságpolitikai osztályával közösen rendezett kerekasztal-beszélgetésünk vitájában, a jelenlegi munkaerőhelyzet okozta gondok elemzése közben minduntalan visszatért az a kérdés, hogy vajon valóban van-e ma munkaerőhiány Magyarországon. Van-e valóságos munkaerőhiány Borsod megyében?

A válasz feltétlenül alapos megfontolást érdemel. Hiszen a vállalatok — s különösen egyes vállalatok — látszólag csillapíthatatlan létszámigénye csupán az érem egyik oldalát mutatja.

tó, az Észak-magyarországi Állami Építőipari Vállalat munkaügyi osztályvezetője elmondotta, hogy erőfeszítéseiket különösen a kiemelt beruházásoknál teszi gyakran semmissé a rossz előkészítés. „A mi tapasztalataink szerint éppen a kiemelt beruházásokat készítik elő a legrosszabbul" — tette szóvá. Rámutatott, hogy a gazdaságirányítási rendszer reformjának bevezetése óta az építőipari vállalatoknál is sokat fejlődött a szemlélet, a gondolkodásmód. Ma már nem a minden áron való létszámnövelésre, hanem a gépesítésre, a szervezettség fokozására törekednek. Sike-

ösztönző alkalmazását azonban nem tudják szélesebb körben bevezetni, mert az ebből adódó bérszínvonal-növekedést, illetve annak adóját nem fedezné a nyereségrészesedési alap.

A szocializmus építése során a tudatosság szerepét sem szabad lebecsülni. *Szmola Imre,* a Borsod megyei Állami Építőipari Vállalat munkaügyi osztályvezetője annak a meggyőződésének adott hangot, hogy Magyarországon ma általában nincs valóságos munkaerőhiány. „Ha mindenki a maga helyén dolgozna, ha mindenki

1971 DEC 1 4

Tari Emma

1971. dec. 14., kedd

1021

Falusi táj

Tari Emma rajza

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Tari Emma

HÉTFŐI HIREK

1962 NOV 5

PARASZTLÁNYBÓL lett szobrász — Tari Emma — szobrait látogatja tömegesen Szeged közönsége ezen a vasárnapon: a néhány éve feltűnt tehetséges, fiatal lány most rendezte első kiállítását. Tari Emma levelező tagozaton végzi a gimnáziumot, s érettségi után a Képzőművészeti Főiskolára megy.

...nyos Akadémia elnöke üd-
vözlő táviratot intézett *M.*
V. Keldishez, a Szovjet Tudo-
mányos Akadémia elnökéhez

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Tari Emma

DÉLMAGYARORSZÁG

1969 NOV 2

ÜZEMI KIÁLLÍTÁS

Tari Emma fiatal szegedi szobrász közel harminc művéből rendez kiállítást a Szegedi Kenderfonógyár KISZ-fiatalsága az üzem ifjúsági klubjában. A kiállítást ma negyed háromkor nyitják meg.

1021

bíztonsági tartalék arányá-

1021

*A tápéi parasztlány, Tari Emma tehetségére néhány éve felfigyelt tanítómestere, Tápai Antal szobrászművész. A lány, a Szegedi Kenderfonógyár dolgozója rendszeresen foglalkozik azóta képzőművészettel, üzemében, falujában több önálló kiállítást rendezett. Most a gimnáziumot végzi és érettségi után a főiskolára akar jelentkezni. Képünkön: Rozi néniről, özv. Kónya Imréné*ről gipszportrét készít Tari Emma.

(MTI foto — Tóth felv.)

kérdésekb

A választ
új távlatok
mokratikus
erők előtt.
tenni ezen
fokozására,
győzelméér
jezésül a n

ESTI HIRLAP
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NOV 27

A nemzetközi értekezletek városából kaptuk a képet: négy edzett svájci fürdeni indul a Genfi-tóba. Hideg van: a parton csuklyás kabátban áll a kisfiú, s még a kutyus is berzenkedik.

A négy férfi, aki a Genfi-tónál nekivágott a jeges víznek, egy kicsit az emberiséget juttatja eszünkbe. Mi is hozzáedződtünk már a világpolitika nyugati szél hozta hidegéhez. De — bármenynyire edzett is — az a négy genfi polgár sem maradhat sokáig a tó vizében, mint

Sajtóérteke

MI ÚJSÁG A VIDÉKI KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉLETBEN?

A **soproni** képzőművészek munkacsoportjának őszi tárlata október 14-én nyílt meg. Tizenhat festő és öt szobrász művei szerepelnek a kiállításon. — Három szegedi festőművész: **Szegfű János, Szőke Győző** és **Vincze András** a Szakszervezetek Csongrád megyei Tanácsának költségén két hetet töltött Szilvásváradon a SZOT üdülőjében. Az ott készült művekből Szegeden kiállítást rendeznek. — **Győrött** Túróczi Mária, Bakó Lajos és Martos Magda festőművészek irányításával immár harmadik évfolyamát kezdte meg a képzőművészetet kedvelő gyermekek és ifjak klubja. — **Menyhárt József** gyűjteményes kiállítását, mely a debreceni művész 30 éves munkássága javatermését mutatta be, október 28-án nyitották meg a Déry Múzeumban. — **Fischer Ernő** festőművész, szegedi főiskolai tanár alkotásaiból november 10-én nyitottak kiállítást a Képcsarnok szegedi szalonjában. — Első önálló kiállítását rendezte meg a szegedi Kenderfonógyár klubjában **Tari Emma** szegedi szobrász.

Tari Emma

Győr Művészeket 1962 dec.

gokban használatos
55. MGM (Panavi-
áma 70, valamint
TODD—AO 70 mm
e 65 mm negatívra
Szovjetunióban a 70
rmátumú filmek a
ek. A nézők „jelen-
t növelésére további
nagy számban mű-
Cineráma, Cinemi-
és a szovjet Kino-
mvetítés beállítása.
ország különleges-
számon a szovjet
áma (35 mm-es
amerikai Circorama
nről), a csehszlovák
vetítőernyő) és az
a (3 központosított
etítéseit. Az utóbbi
rugati országokban
ve—In (autós) mozi,
gátlója azonban az
ruházási költségek.
endszerek ismeretét
Goldovszkij pro-
ozott azzal a kér-
ilyen irányban fej-
elvételi, ill. leadás-
cinemascope rend-
nylatban bebizonyí-
sségét. Különösen

betogadó teremben szünet, hangversenyek és filmelőadások megtartására egyaránt alkalmassá tették. Ez a rendszer a világ gyakorlatában az első kísérlet, hogy ilyen többcélú rendeltetéssel bíró berendezést alkossanak, amelyben fő feladat egyrészt a kiváló minőségű filmvetítés, másrészt a vetítő és elektroakusztikai komplexum felhasználása a színházi előadásoknál, a színjátszással kombinált filmvetítésnél, egyéb rendezvényeknél.

A nagyméretű vetítőgépház, stúdió és kiszolgáló helyiségek az erkély alatt helyezkednek el. A vetítés szöge kisebb mint 5°. A gépházban négy darab SZKDU—1 (35/70 mm-es univerzális vetítőgép) nyer elhelyezést. (Adatait a „Rossija" filmszínháznál közöltük.) A hangleadás 35 mm-es, 9 csatornás, mágneses hangszalagról történik. Az erősítőberendezés ugyanakkor 4 és 6 csatornás filmeknél közvetlen a mágneses adapterről is vezérelhető. A 12 csatornás erősítő egyes csatornái felhasználhatók a színházi és hangverseny közvetítéseknél is. A vászon mögött 5 hangszórócsoport sugároz, míg az effekt hatások céljára rejtve 126

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
DÉLMAGYARORSZÁG
Tari Emma
NOV 11

házat építenek, autót, ...t, háztartási gépeket, televíziót vásárolnak, mások külföldi utazásokra, kirándulásokra fordítják — hiszen *széles skálája van a takarékoskodás indítóokainak.* Most a takarékos emberek nagy táborába *újabb családokat kívánnak toborozni.* Ezért kezdődött tegnap, szombaton takarékossági hónap Csongrád megyében.

A Hazafias Népfront Csongrád megyei bizottságának, a Szakszervezetek Csongrád Megyei Tanácsa elnökségének felhívása e napokban megyeszerte megjelenik, s ezekből bárki tanácsot kaphat a takarékosság különböző formáiról. Sok családnak küldenek tájékoztatót a munkahelyi, iskolai összekö-

No... szo...

A fo... most már szünőben vannak a szegedi járás falvaiban is. Itt az ideje, hogy megkezdődjék a különböző mezőgazdasági szaktanfolyamokon, esti iskolákon is a tanulás. A most kezdődő téli mezőgazdasági oktatási évadot nagyon sok szervező, felvilágosító munka előzte meg. *Teljesen újjászervezték* többek között az *ezüstkalászos gazdaképzést* is. Az új ezüstkalászos tanfolyamokon a tananyag eredményes elsajátítása után mezőgazdasági szakmunkás oklevelet is kapnak a jövőben a hallgatók.

A járás 30 községében elő-... 40 ilyen szak-...

kozott szövetkezeti gazdak két év alatt három esztendő anyagát sajátítsák el. A harmadik esztendő tananyaga már teljesen specializált. Az általános emléleti és gyakorlati mezőgazdasági szakismeretek után a hallgatók *kiválaszthatják maguknak a számukra legmegfelelőbb tantárgyat,* pl. szarvasmarha-, baromfi-, vagy sertéstenyésztést, s új szakmunkás bizonyítványaikban mint állattenyésztő szakmunkások szerepelnek majd. Sok új mezőgazdasá... laszthatn... szőlészet, ... tés és a ...

pártküldöttség bulgáriai látogatása

Nemes Dezső, a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára, a Bolgár Kommunista Párt VIII. kongresszusán résztvevő magyar pártküldöttség vezetője szombaton délelőtt *látogatást* ...tt a Szófiától 18 kilométer... épülő kremikovci kohá... ti kombinátban. A kombi... építői és dolgozói *nagy* ...*etettel és ünnepléssel fo*...*ák a magyar testvérpárt* ...*áselőjét.*

...*neth Károly,* az MSZMP ...nti Bizottságának tag... Központi Bizottság me... ...i osztályának ve... ...baton délelőtt egy... ...tti *termelőszö*... ...gatott el, meg... szövetkezet... melési ered...

...asárnap, 1962. novembe...

...ot ...ítás ...k o... levelébe... tonságát. szemeket a számít mégiscsa sát eldö... nem egy hanem n keték, r hatalom, annak n nabbik f

A szke a soroka ják mag tomoknal emberbe teljes a leges, re legettem, szemérés figyelmez — mikér —, meg egyesülve lyeket se nem lehe testvére lekvési el zés és n végig, m ebbe az nös, alan meg mag szolgálná azok, ak ben elha akarnák csülték l világrasz gondolták porszemn másíthata

A mi a p lák, száza nek a he...

...hatnának, étvágyuk ... új és ...j provokációkkal tetéznék. Lenne ...kkor nyugta az emberiségnek? Ha ...sak egyetlen aljasságukra nem zeng...e rá a tiltakozás és felháborodás ...gyetemes kórusa, lenne, ami gátat ...et rabló étvágyuknak?

Tájékozatlanságból sokan a Szovjetuniót okolták a kubai válság ...robbantásáért. Akadtak emberek, ...ik azt mondták: ha éppen Kubán ...

...amerikai—kubai ügy, nem is csupán szovjet—amerikai probléma. Világprobléma, melynek foglalatában ott szerepel még az is, hogy mit és mennyit eszünk holnap! S abban megalkudni annyi, mint emebben gyengének lenni.

Az eset hasonlósága irányítja a figyelmet a saját portánkra is. Ahogyan az emlegetett nehéz napokban többen is megkérdezték: »mi történik ... ...takozunk?«, naponta ...on is: »Mi történik ... cigarettaszünetet tar...an, vagy akkor, ha ...bet esztergálok egy ... felépül a szocializ...ek öt percet?« Naiv...gyorsabban! Két csa...rral, ezer és millió ...ban. Annyival gyor...nber felfogja ezt a ... nagyon mindennapi ...én, hogy voltak jel...nggal pukkanó frá...járatták az egyszerű ... értékének hitelét, ... jó ügyeket, de ez a ...aphat át másik vég...t le emberi szorgal...m szabad, hogy két...berek a kis dolgok ...tő hozzájárulásukat ...z.

... ember, nehéz hely...ugalom és az erő ...okban az előbbre... elhallatszott Wa...a és elszántsága ... jelent az egyesült, ...rusban, amire bát...nagasabb diplomá... aktív tiltakozási ...an tette meg nyu...lomáciai és egyéb ...kormány; ennek a

ató, benne sok [illegible]

1024

Egy fiatal szobrász kiállítása

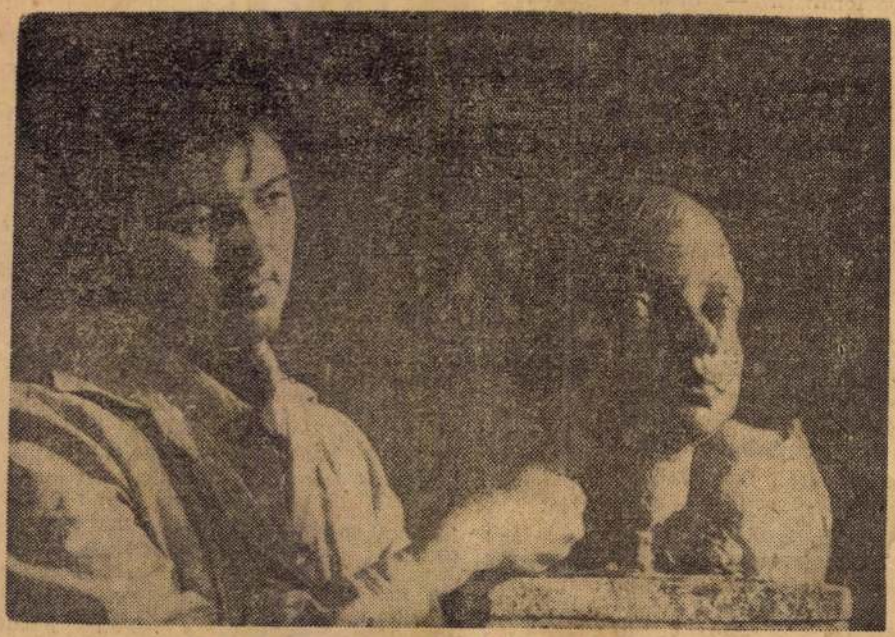

Új alkotásán dolgozik a fiatal szobrászlány

Műveinek első önálló kiállítását rendezte meg a Szegedi Kenderfonógyár KISZ-klubjában Tari Emma fiatal szegedi szobrász, aki tehetségét Tápai Antal szobrászművész irányításával bontogatja. Mindössze öt esztendeje szobrászkodik Tari Emma a Tábor utcai Képzőművész Körben. Ez a néhány év azonban elegendő volt számára ahhoz, hogy megtanuljon bánni az anyaggal. Ilyenformán egyre erősebbé válik nála a tudatos alkotói módszer.

Művei tartalmilag és formailag is egyszerűek, közérthetőek. Elsősorban a munkás hétköznapok embereinek típusai állnak közel hozzá. Ezek közé tartozik például az Olvasó pár, az Anya gyermekével, a Szatyorkészítő, a Fésülködő kislány, a Lecketanulás, a Pihenő munkás című szobra. Kifejezőek az életből ellesett karakterisztikus portréi is, mint például a Nagyapám, a Roza néni címűek. Jellegzetesen egyéni meglátást fejez ki a Tudsz-e Kati táncolni? című szobor. A kisebb tanulmányok is Tari Emma erős tehetsége mellett bizonyítanak, mint például a Fekvő férfi, a Cigányasszony, a Női akt.

Műveinek első kiállításával Tari Emma magára hívta a szakemberek és érdeklődők figyelmét. Tápai Antal jövendő szobrász utódját látja a fiatal lányban, s reméljük, ebben nem csalódik sem a mester, sem a közönség.

A gazdag szobrászati kiállítást színesítette egy másik fiatal, Zoltánfi István néhány sikerült festészeti munkája, mint például a Hattyastelepi házak, a Télikikötő, a Festő utca című képek.

Fiatal alkotók hasonló bemutatkozásának bizonyára máskor is örülne a közönség, mint ahogy ezt tapasztaltuk Tápén is, ahol a községi tanács szintén kiállításon mutatta be Tari Emma eddigi munkásságának legjavát. A községi tanács több szobrot meg is vásárolt a fiatal alkotótól, ugyanakkor megbízta azzal, hogy a Szatyorkészítő című szobrának készítse el természetes nagyságú mását is, amelyet majd a község főterén fognak felállítani. A Tápén rendezett kiállítást eddig már több százan tekintették meg s a község lakói örülnek, hogy a szép szobrok alkotója tápai születésű.

L. P.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NŐK LAPJA

Tari Emma

Úgy kell Tari Emmának!

Nézem a kezüket. Az öregasszonyéra barnássárgán tapad a pergamenszerű bőr. Ízületes ujjait nem bírja kiegyenesíteni.

— Fogja őket a görcs — magyarázza —, de sokat is dolgoztam velük! Kapáltam, szántottam, még kaszáltam is az első világháborúkor. Az uram a fronton, én meg magam a földdel...

A lányé kékesen erezett, finom, fehér kéz. Még széles a paraszti ősök sok kapafogásától, de ujjai ügyesek, karcsú-hosszszúak. Szobormintázó ujjak. Ezekkel formázta az élettelen agyagba a nagymama beszédes arcát.

Mosoly fut keskeny ajka köré:

— Igaz, kicsit megfiatalítottam... Nem szokásom pedig a kozmetikázás, de olyan rimánkodva kért: »Ráncot ne tögyél rám, Emmuska! Olyan csúnya az az öregség...« És nem tudtam ellenállni.

Pedig özvegy Ilia Jánosné arcát egy kissé összekaristolta 77 esztendő könyörtelen ekevasa.

ÜLÜNK a kényesen tisztára meszelt tápéi parasztházban, ahol már Paál László és Rippl-Rónai reprodukciók díszítik a falakat. Itt van a nagymama, a mama — és az unoka, Tari Emma szobrászjelölt, aki, ha befejezi a levelező gimnáziumot, felvételizni indul a Képzőművészeti Főiskolára.

— Mit szólnak Emma elhatározásához? — kérdezem az idősebbeket.

— Jól gondolkodnak a mai fiatalok — felel teljes igenléssel a nagymama. — Az én időmben csak a földre gyűjtöttek, elment az élet a munkában.

Azt mondja a mama: — Menjen csak útjára Emmuska. Úgy se volt még szobrász a családban, de még Tápén sem!

Ha szobrász nem is, művészhajlamú egyéniség azért van a családban — maga ez az ötven éves, rózsapiros arcú, ifjú lelkű anya, aki azt vallotta magáról:

— Legkedvesöbb zeném az opera. Sokáig törtem magam, hogy megszerössem. Ha Bartókot játszanak, kinyitom a rádiót. Birkózom vele. De meg köll, hogy szerössem a szépöt!...

Korniss Péter felvételei

...i-
...t-
...gi-
tált szép ... er-
vezett nagyüzemi mezőgaz... ...iti-
zált éjt és napot. A kor követelte így, amelyben él. Amelyben élünk.

— Emmuska előbb a szegedi zeneművész-szakkörbe jelentkezett — meséli édesanyja. — Nem éneket, — zenét akart tanulni. Pedig szép alt hangja van. Együtt énekeltünk évekig a tápéi együttesben...

— Csakhogy nem volt pénzem tangóharmonikára, hát nem íratkozhattam be a zenész-szakkörbe — vág közbe Emma. — Nagyon elkeseredve jöttem el... A folyosón látom, ki van írva egy ajtóra: *Képzőművész-szakkör*. Mondom, én bemék ide. Egy hónapig rajzoltam. Egyszer megnéztem a szobrászokat, gondoltam, ezt én is tudnám csinálni... Azóta mintázok. Ötödik éve.

NÉHÁNY HETE munkahelye, a Szegedi Kenderfonógyár (amelynek vezetői és munkásai féltő gonddal és segítéssel kísérik Tari Emma útját) kiállította eddigi munkáit. Majd a tápéi tanácsháza egyik termébe került a 30 szobor és kisplasztika. Most a község lakossága tartott kritikus szemlét felettük és ujjongva ismerték föl a beszédes szoboralakok között — saját magukat: a gyékényfonó, szatyorárusító asszonyt, copfos, durcás lányfejet, nagyapót, a hegyes bajuszával, — s a kozmetika ellenére is: nagymamát.

Olvasó munkáspár. Megragadó, darabos tömörségével. Két kislányka — címe: *Bámészkodók*. Modern forma, egy tömbből megmintázva, nagyon-nagyon egyszerű, mégis arra kényszeríti a nézőt, hogy újból és újból visszakalandozzon hozzá. Szeretném megvásárolni — de már elkelt, mint mind a többi.

Emma elmosolyodik.

— Tulajdonképpen egy munkatársam rendelésére készítettem, de nem tetszett neki, mert nincs keze... Hát jó, mondom. Nem változtatok rajta. Az anyagszerűség híve vagyok. Nem szeretem a nagyon kiformált, lesimogatott szobrokat.

— *Ki a kedvenc szobrásza?*

— Meggyesy Ferenc. Szeretem tömör kifejezésmódját.

AZ ELSŐ KIÁLLÍTÁS vendégkönyvébe, emlékkönyvébe egy látogató csipkelődőn ezt jegyezte be: *»Úgy kell Tari Emmának! Most már nem mondhat le a további útról!«*

Mosolyos felhő fut át az életbe induló lány szemén, ahogy felolvasom neki. Mély barna szemek égnek az összefutó sűrű szemöldök alatt. Vesébelátó szemek.

— Nincsen alapom. Csak úgy szabadjára jönnek belőlem a témák. Tudom, tanulnom kellene sokat, nagyon sokat. Meg kellene ismernem a nagy európai hírű szobrokat. De itt nincs rá lehetőség...

Hinni akarom, hogy Tari Emma nevével még találkozni fogunk. De a rajongó újságíró helyett szóljon a reális mester, *Tápai* Antal szegedi szobrász, a képzőművészkör vezetője.

— Konkrétak, erőteljesek Emma munkái. Érzés, indulat van mindegyikben. Határozott egyéniség!

És elgondolkodva még hozzáteszi:

— Ha az ember a tanítványában csalódik, olyan, mintha önmagában csalódna... De úgy érzem, Tari Emmában nem csalódom. Aki ilyen erőfeszítésre képes, az érvényesülni fog.

Szebelkó Erzsébet

1962 DEC

1021

ben haladt előre. Én már
n itt, az apám kertész, a
k fia is az, tudom, itt nincs
nbség gazdag és szegény
... Vágytam a család után,
a fő ok mégis anyagi volt.
ztam — azt hittem, minden
oldódik. Tegnapelőtt aztán
kpároztam a barátokkal,
zer csak azt mondtam ne-
»Most megyek haza«. És
agyok. Lesz öröm otthon ...
ny? Rég nem érdekel, más
ndom... Először kémiai
ben fogok dolgozni, aztán
atom az egyetemet. Még
s is lehetek — tette hozzá
os komolyan.

Bernhard Mösslein

kezdi, hogy behívták. Kérde-
tőle: *és ha nem kap behívót?*
Akkor is jöttem volna! Miért?
itt rokonom, senkim. De a
an, ahol élek, szomszédunk
egy Schöpf nevű, véreskezű
SS-tiszt. Most katonai parancs-
egy közeli városnak. Nem ér-
ezzel egyet, azzal sem, hogy a
eswehr atombombát kapjon,
németek készítsenek elő há-
németek ellen. Falum a határ
ében van, sokszor hallgattam
eti zóna televízióját és inkább
k hiszek. Apám üzemi asztalos-
er, két év óta tagja a DFU-nak
sche Friedens Union). Ez egy
ri párt, ellenzi az atomfegy-
és Adenauer politikáját, híve
kének és Németország egyesí-
ek. »Nem jól van fiam —
ita az apám — hogy a nácik
nt pöffeszkednek, jól teszed, ha
gy«. Szerintem csak egy Né-
rszág van, s az egységé a jövő.
ok fiatalt ismerek, csak az én
ban, akik ugyanígy gondol-
ak!

Joachim Harnisch

es. Vonattal jött a határig.
futott kétszáz métert s át-
zott a falon. Az apja odaát
nök, nem tudott fia elhatá-
sáról.

Nem engedett volna — só-
nagyot — pedig nem NDK-
es. Inkább semleges, nincs
pontja. »Élni akar« — ez a
ófiája. Én másként gondol-
m.

hwarzwaldban tanult er-
nek. Az erdész állami tiszt-
ő s esküt kellett volna ten-
Nyilatkozatot akartak vele
atni az NDK ellen. Nem
ta, összevitázott az igazga-
l. Elmondta neki, hogy az
munkások milyen nehéz
kát végeznek, és milyen
z körülmények között élnek.

Lekommunistázott. Nincs
a... csak odaát a rendszer
azt az igazságot akarja,
én keresek...

szándékú, gondolkodó és
rozott jellemű, intelligens
lember. Még nem tudja
osan, merre tartson. Igaz
erré fog érni. *Nem ő az*
düli — sokan vannak.
nyivel nehezebb volna a
zetük, ha nem lenne Német
okratikus Köztársaság!

Bertalan Imre

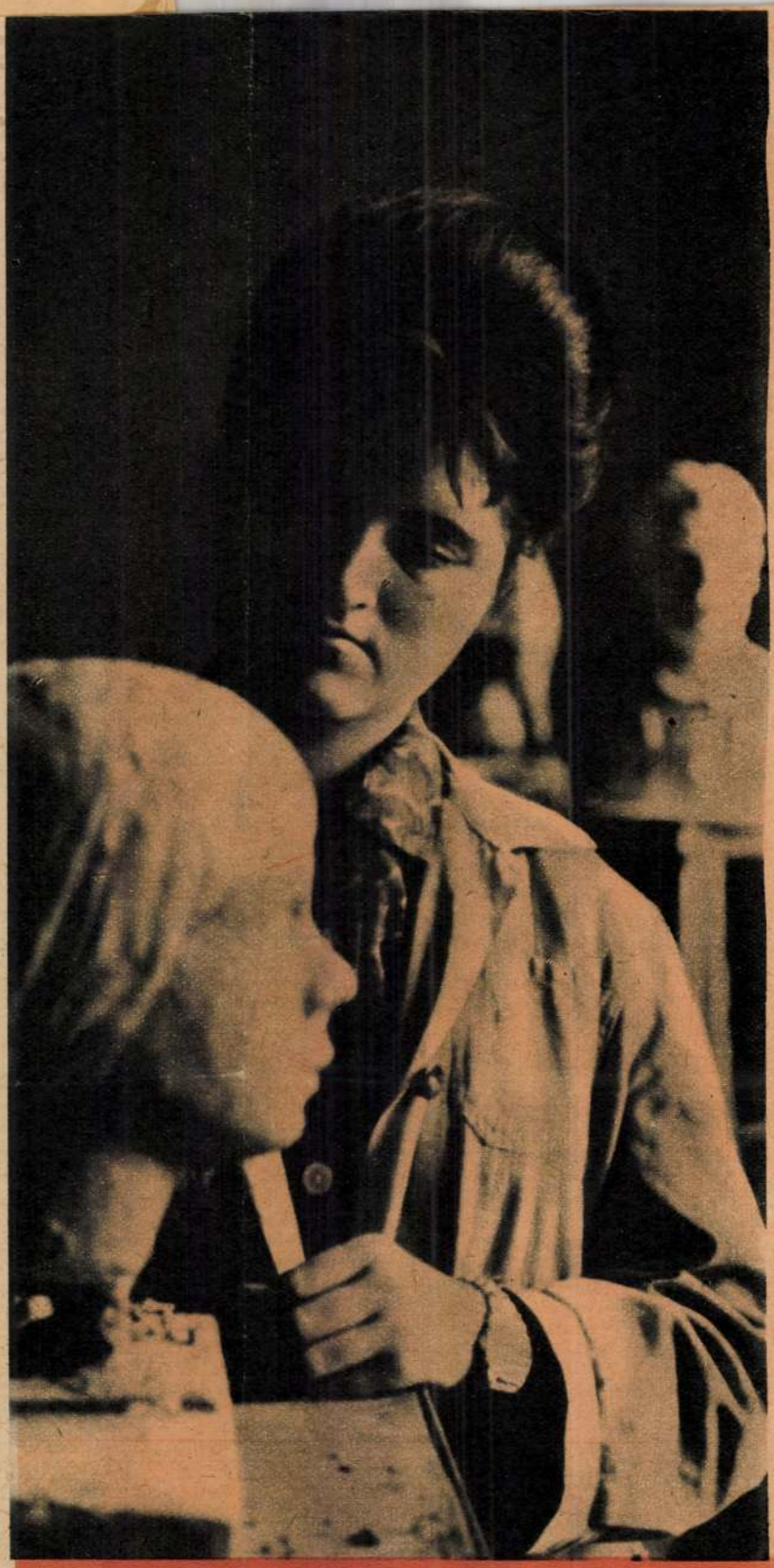

Korniss Péter felvétele

Így kell Tari Emmának!

Riport a 4. oldalon

Ac

oooooooo

Vágyaráni

37.

A szerelem, ha életre-halálra szól, kicseréli a testeket, az ember a másik bőre alatt él, önzése nem magát, hanem társát félti, hogy ebben az összefonódásban biztonságos bölcsőre leljen az utód, aki majd végérvényesen egyesíti őket.

Klárinak még nem volt fogalma a halálfélelemről. Még nem tudta, hogy a mostani érzéséhez hasonló fájdalom szokta megtámadni a költözésre váró öregeket. Csak annyit tudott, hogy Dani holnap kiszakad a testéből, s ettől kezdve céljaveszetten lézenghet a társ visszatértéig.

Mintha összebeszéltek volna, egyszerre kívánták meg, hogy elhúzódjanak az emberek közeléből. Titkos magányban akartak búcsút mondani egymásnak, ott, ahol semmi sem rezzentheti meg a madártermészetű szemérmet. Amikor az alkonyat maradék aranypora is levedlettek a felhők begyéről, s az utolsó szekér is beporoszkált a mezők felől, kirázták magukat a faluból és zarándokútra indultak a dombok közé.

A bokrok pórusaiból la gyosság szállongott, a gy mölcsfák árnyékcsipkével t karták a dűlőutat, opálos p tinába vonta a Hold a szőlőt kék levélfürtjeit. Ájult cser éber fény borult rájuk, ak az égen is járhattak volr Megilletődötten ballagtak fenséges estében, amely vissz adta a tájat önmagának, a te mészet saját birtokosa lett az ember önkéntelenül vendé nek érezte magát benne.

Amióta elindultak, nem b széltek. Messzire jutottak má maguk mögött hagyták a egyik dombot, lefelé kanya gott a dűlőút, a völgyön át el jük tárult a deresen világí cserfaerdő. Klárit kirázta a h deg a félelemtől, mintha a kívánták volna tőle, hogy egye dül menjen be az éjszakai er dő sűrűjébe.

— Vigyél magaddal — mondta könyörgőn és megáll Asszonyos, erős alakja véko nyabbnak látszott, mint a nap pal telt világosságban.

Dani a kezéért nyúlt, de ner húzta maga felé, inkább ő kö zelített hozzá.

— Maradnod kell. Itt akaro

Tóth Emma
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
ÉSZAK M
1962 NOV. 2

Parasztlányból szobrász

A tápéi parasztcsaládból származó Tari Emma tehetségére néhány éve figyelt fel tanítómestere, Tápai Antal szobrászművész. A parasztleány, a Szegedi Kenderfonógyár dolgozója, azóta rendszeresen foglalkozik képzőművészettel. Üzemében és falujában több önálló kiállítást rendezett. Most gimnáziumban tanul, hogy érettségi után főiskolába járhasson. Képünkön: Rozi néniről, özv. Kónya Imréné gipszportrét készít.

nyugdíjasok is részt vettek. Megjelent a két brigád összejövetelén dr. Pásztor Pál, a MÁV miskolci Igazgatóságának vezetője, Makkai László, az igazgatóság pártbizottságának titkára, Cseglédi István, a területi bizottság képviselője, Gruber László, a sátoraljaújhelyi állomás pártalapszervezetének titkára.

A két brigád munkájának értékelésekor elmondották, hogy mindkettő méltó a szocialista cím viselésére. Pontos, fegyelmezett munkájuk eredménye: öt éve baleset mentesen dolgoznak, amelyért több esetben kaptak jutalmat az igazgatóságok vezetőitől. Több balesetet előztek meg a brigád tagjai, ezért a budapesti igazgatóságtól *Pozsonyi Tibor, Felföldi György, Horváth László és Bakos László* kettő-kettőezer, *Repka László* háromezer, *Korányi István, Kovács Imre* és *Juhász Ferenc* pedig a budapesti igazgatóság vezetőjének írásbeli dicséretében és 1000—1000 forint jutalomban részesült. A miskolci igazgatóság vezetője Ruzsinszky Zoltán, Felföldi György és Repka László, a debreceni igazgatóság pedig Dufla Zoltán és Gyimesi Lajos mozdonyvezetők ébrséget jutalmazta 2—2 ezer forinttal.

...kat. Rendsz...
...nak, társadal...
...geznek, és a ...
...kitűnő eredm...
...ták ki az eli...

A közös ...
...szólalt dr. ...
Tolmácsolta ...
párt-, szaks...
dasági veze...
gait, s elism...
a két brigá...
zátartozóina...
munkáért. ...
a három ...
mozdonyvezetőt, akik ...
Szücs Rudolf 30, Veszprémi Mihály 34 és Repka László 38 éves szolgálat után vett búcsút a vasúttól. A fiatalok, a KISZ-tagok nevében Balogh Elemér mozdonyvezető köszöntötte a nyugdíjasokat. A búcsú nem végleges, hiszen továbbra is a brigád tagjai maradnak, részt vesznek az összejöveteleken, értekezleteken.

A sátoraljaújhelyi vasútállomás dolgozói táviratban köszöntötték a miskolci brigádokat, akikkel október 4-én komplex szerződést kötöttek. Gruber László párttitkár pedig személyesen fejezte ki elismerését a nagyszerű eredményekért. Az értekezlet után a két brigád tagjai ás a hozzátartozóik fehér asztalok mellett tették még kellemesebbé az estét.

...acélszerkezet ... a közelben futó sínhálózat mellett. Oldalán deszkaborítás, ez védi szállítás közben a műszereket. Így is látni az Ernst Thälmann Művek dolgozóinak német alaposságát. Minden szükséges alkatrész pontosan a helyén van, már csak a motorra van szükség. No, és az ollót a helyére kell tenni.

Ez a legnehezebb feladat. — A gyárban sehol másutt, csak itt tudtuk leszedni a vasúti kocsiról. Nincs olyan daru, amely tovább tudná innen vinni. Hidraulika segítségével toljuk majd innen a helyére.

A nagy építés, a modern hengerüzem nem homályosíthatja el a régi gondot. Az öreg finomhengermű dolgozóira gondolunk. A favázas

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720
Tari Emma
1971 NOV 2

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1021

DÓMBOLDAL

(Tari Emma rajza)

HÍRLAP

Gyászközlemények

Hálás szívvel mondunk köszönetet mindazoknak, akik kedves halottunk, a tragikus hirtelenséggel elhunyt SZŐKE ERNŐNÉ temetésén megjelentek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, külön köszönetet mondunk kezelőorvosának áldozatos munkájáért. Gyászoló család, Hódmezővásárhely. H. 50059

Köszönetet mondunk mindazoknak a rokonoknak, barátoknak, ismerősöknek, akik feledhetetlen férj, apa, testvér, BÍRÓ GYÖRGY temetésén részt vettek és fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek. A gyászoló család. S. 67409

Hálás szívvel mondunk köszönetet mindazon rokonoknak, ismerősöknek és jó szomszédoknak, akik szeretett feleség, édesanya, nagyanya, testvér és rokon, RIGÓ ISTVÁNNÉ Kiss Julianna temetésén megjelentek, sírjára koszorút és virágot helyeztek, ezáltal fájdalmunkon enyhítettek. Gyászoló család.

vezetőségének és pártszervezetének, akik szeretett nagybátyánk, OLASZ SÁNDOR villanyszerelő temetésén megjelentek, sírjára koszorút vagy virágot helyeztek. Külön köszönetet mondunk a szép búcsúztató szavakért, valamint a kórház dolgozóinak lelkiismeretes munkájukért. Gondviselői. Hódmezővásárhely. B. 3167

Köszönetet mondunk mindazon rokonoknak, ismerősöknek, jó szomszédoknak, akik szeretett testvérünk, FÁBIÁN ESZTER temetésén megjelentek. Külön köszönetet mondunk a Divat-Kötöttárugyár dolgozóinak és Szerviz Béla elvtársnak búcsúbeszédéért. Régi munkatársainak, a szervezeteknek, mindazoknak, akik sírjára virágot, koszorút helyeztek, fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek, ezúton mondunk érte hálás köszönetet. A gyászoló család. Hódmezővásárhely. H. 50083

Köszönetet mondunk mind-

Tervek olcsó család

A múlt évben közzétett kormányrendeletnek megfelelően az Építésügyi Minisztérium gondoskodott a szociális követelményeknek meg nem felelő cigánytelepek, putrik és barlanglakások helyett építendő olcsó családi házak megtervezéséről. Gondos tanulmányok alapján a típustervező intézetben kidolgozott munkákból háromféle tervet választottak ki a minisztérium szakemberei. Ezt a három tervet ajánlják országszerte a cigánydolgozóknak.

Mindhárom terv emberhez méltó otthon, cserépfödeles, világos, egészséges ház építését biztosítja.

A tervezők lehetővé tet-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Tari Emma

CSONGRÁD MEGYEI HIRLAP

1965 FEB 14.

VASÁRNAP 1021 HÍRLAP

Falumúzeumba kerülnek Tápén az évszázados háziipari és halászeszközök

KIÁLLÍTÁSRA KÉSZÜLNEK ÁPRILIS 4-E TISZTELETÉRE

Tápén a honismereti kör tagjai több száz régi néprajzi szempontból értékes tárgyat gyűjtöttek össze. A tanárok által vezetett, diákokból álló „padláskutató brigádok" értékes „zsákmányai" közé tartozik többek között egy százévesre becsült kézi gyékényszövőszék. Megtalálták azokat a régi vágószerszámokat is, amelyeket még a múlt században használtak gyékénykitermelésre a falubeliek. Ma már a gyakorlatban nem használt varsák, tapogatók, hálók utalnak a Tisza-parti község lakosainak halászhagyományaira. Gyermek- és felnőtt népviseleti öltönyök, vőfélycsokrok, díszes hímzett fejkendők, régi pénzek, valamint régészeti leletek is szerepelnek a honismereti körnek ajándékozott tárgyak között. A falu parasztlányból lett szobrászművésznője, Tari Emma a tápéi kisbírót és egy gyékényszövő asszonyt ábrázoló szobrával gazdagította a gyűjteményt.

Az értékes anyagból a honismereti kör kiállítást rendez április 4. tiszteletére. A tervek szerint a gyűjteményt a később létesítendő falumúzeumban, egy jellegzetes tápéi parasztházban helyezik majd el.

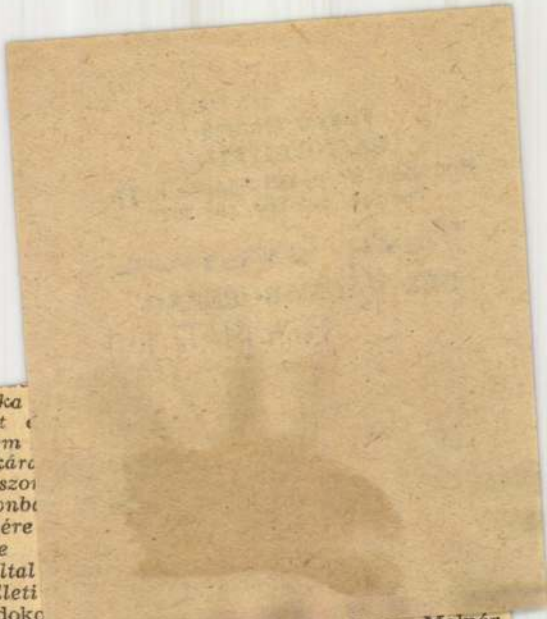

munka
jellegű, tehát
szolgáltatás nem
dekezési munkáro
vett, munkaviszo
dolgozókat azonb
kakiesés idejére
Törvénykönyve
munkáltató által
átlagkereset illeti
tányos és indoko
kereset pótlása
termelőszövetkezeti tagoknak az esetében is, akik igénybevétele olyan időszakra esik, amikor beosztásuknál vagy munkakörüknél fogva a közös gazdaságban rendszeresen dolgoznak. A tsz-tagoknál

Attila; Molnár Sándornak és Bogár-Szabó Klárának Sándor; Kátai Istvánnak és Sebők Lídiának Róbert István, Treplán Antalnak és Farkas Évának Anikó Éva; Szabó Istvánnak és Tóth Margitnak Angéla; Makra Gézának és Mózes Matildnak Aranka Borbála; Négyökrű Mihálynak és Moravecz Irénnek Mihály, Mosoni Pálnak és Kocsispéter Gizellának Attila, Szeles Józsefnek és Papp Erzsébetnek Jolán, Karakás Jánosnak és Pintér Franciskának Klára; Pestalics Györgynek és Krista Margitnak Marianna, Nyári Istvánnak és Molnár Máriának Tibor István; Sávai Antalnak és Gémes Aranká-

elevízióműsor

irodalmi melléklete. Miller: Az ügynök halála. Részletek. 16.35 Sándor Judit és Radnai György énekel. 17.00 Hírek. 17.05 Könnyűzene magyar szerzők műveiből. 17.35 Orvosi tanácsok. 17.40 Hirdetőoszlop. 18.00 A dzsessz kedvelőinek. 18.15 A tudomány *nagy századai*. 18.40 Honegger: Három dalcikius. 19.00 Mi történt a nagyvilágban? 19.15 Északitengeri Fesztivál 1964. A Belga Rádió és Televízió szimfonikus zenekarának hangversenye. 20.44 Korunk költészete. 21.00 Hírek. 21.05 Aki a zene Vörösmartyja akart lenni... 21.35 Hanglemezparádé. 22.56 Ügetőverseny-eredmények. 23.00—23.15 Hírek.

TELEVÍZIÓ

9.40 Sebesült az erdőben. Magyarul beszélő lengy
(Ism.) 10.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Tari Emma

DÉL-MAGYARORSZÁG
1965 MÁR 10.

1021

„Padláskutató" brigádok Tápén

A Csongrád megyei Tápén a honismereti kör tagjai több száz értékes régi tárgyat gyűjtöttek össze a néprajzi hagyományairól ismert falu lakosaitól. A tanárok által vezetett, diákokból álló „padláskutató brigádok" értékes „zsákmányai" közé tartozik többek között egy százévesre becsült kézi gyékényszövőszék. Megtalálták azokat a régi vágószerszámokat is, amelyeket még a múlt században használtak gyékénykitermelésre a falubeliek. Ma már a gyakorlatban nem használt varsák, tapogatók, hálók utalnak a tiszaparti község lakosainak halászhagyományaira. Gyermek és felnőtt népviseleti öltönyök, vőfélycsokrok, díszes hímzett fejkendők és régi pénzek, valamint régészeti leletek is szerepelnek a lakosság által a honismereti körnek ajándékozott tárgyak között. A falu parasztlányból lett szobrásza, Tari Emma a tápéi kisbíró és egy gyékényszövő asszony szobrával gazdagította a gyűjteményt.

A régi tárgyakból a tanácsháza folyosóin elhelyezett diorámákban kiállítást rendez a honismereti kör április 4. tiszteletére. A tervek szerint a gazdag gyűjteményt később egy majd megnyiló falumúzeumba, egy jellegzetes, homlokzatán fából faragott napsugaras díszítéssel ékesített tápéi paraszházban helyezik majd el.

egy fél Amikor

Magyar Hirdető

SAJTÓFIGYELŐ

Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1966 SZEP 27

DÉL-MAGYARORSZÁG

Tari Emma

Tari Emma szobraiból kiállítás nyílik szeptember 28-án, délután 6 órakor a Tábor utca 3. szám alatt, a képzőművészeti szakkörben.

Tarics Sándor, szerkezettervező

Papp Ödön FAIA építész, New Canaan, CT, USA: egyetemes építészet.

Földalatti megálló Oakland városközpontjában (USA), 1975. Tervezte: a Reid & Tarics építésziroda. (Szerkezettervező: Tarics Sándor)

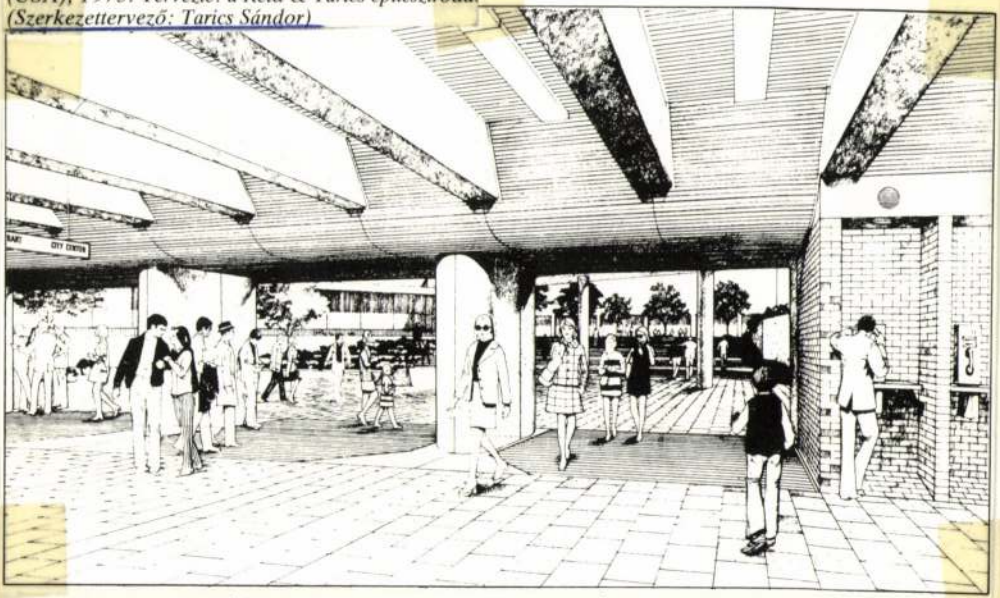

Magyar Építőművészet, 1984, 4-5 szám, 23-old.

Hétvégi ház Pécsett. Tervezte: **Tarján Benő.**

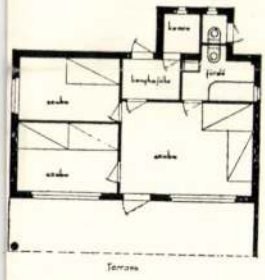

lezésére. Jellemzőnek tartjuk azonban azt, hogy napjainkban egy ilyen könyvet építészek készítettek el, akik a maguk mesterségénél fogva letéteményesei a modern művészeti szemléletnek és e könyvvel is tanuságot tettek arról, hogy a mai ember miképpen is lát. Úgy hisszük, hogy ez a könyv ebben a tekintetben is rendkívüli fontossággal bír napjaink művészetének kialakulására, mert a laikus számára is érzékelhetővé teszi azt, hogy a mai művész miképpen lát és így elősegíti azt, hogy a művész e látási módját a nagyközönség is magáévá tegye. Mert azt a nagyszerű szintetikus látási módot, amellyel ez építészek képanyagukat összeválogatták és felsorakoztatták, csakis építész, de csakis művész-építész volt képes így megvalósítani és a nyíltszemű olvasó azzal a megelégedéssel teszi le a könyvet, mintha egy titkos rejtély előtt varázsszóra rántották volna le szeme elől a leplet.

Tér és Forma

1937. 4. 77.

Tanyai Bence

Baranya vármegye népművészeti gyűjteménye

Ez a kis gyűjtemény a maga szereny keretei között színe-javát adja azoknak az értékeknek, melyeket a baranyai föld népének dekorativ készsége termelt, illetve ami ennek a lassan tűnő készségnek termékeiből még megmenthető volt.

Ez a föld csodálatosképpen mindig igen termékeny talaja volt az ilyen értékeknek. Csodálatosképpen, mert az idők folyamán állandóan mozgalmas eseményeknek volt tanuja, igen gyakran volt hadak útja, tehát sok viszontagságon ment keresztül. Talán éppen ez a körülmény s az, hogy egymáshoz idegen kultúráknak volt érintkezési zónája, az oka annak, hogy itt ez a dekorativ készség annyira kivirágzott s aránylag igen sokáig — úgyszólván napjainkig fennmaradt. A szomszéd népekkel való állandó érintkezés bizonyára hozzájárult ahhoz, hogy a népi díszítő hajlam ne csak állandóan ébren maradjon, hanem még fel is fokozódjék.

Ez a gyűjtemény főként az Ormánságnak dekorativ népi termékeit foglalja magában. Az Ormánság férfinépe barkácsoló, fúró-faragó népség; régebben — még 70—80 évvel ezelőtt is — nagy ménesek, nyájak és kondák legeltek a mocsarak között lévő legelőkön, a lápi erdőkben s bőven volt még pásztorember, ki napjainak nagy részét faragással töltötte. Innen az a sok pásztorfaragta famunka, karikás, ivókészség, sótartó, tükrös, masinatartó, melyekben ez a gyűjtemény bővelkedik. De — mint előbb említettem — nemcsak a pásztorember faragott itt, hanem majdnem minden férfi. A gyűjteményben lévő szép faragott jármok, kaszanyelek, székek, asztalok, rokkafák (gu-

Zsabokorszky felvéte

zsalyok), mosósulykok, t
fák, kanalak, korcfűzők,
nak erről a fejlett farag
hajlamról és mérsékletes
Összefogó, a funkciót h
konstruktiv díszítések a
dekorativ készségnek.

A férfinépség között ki
tak. Az Ormánság szűcs
rendkívül finomrajzú, k
munkákat, főleg női köd
melyek közül bámulatos
nyokat mutat fel a gyűjt
csai is voltak ennek a
leg az ő érdemük az o
fejlett szövőkészségének

Csak a gölöncséripar
mánság földje homokos
a gölöncsérnek nincs m
így is maradtak fenn a
kevésbbé homokos rés
kálkodó gölöncséreinel

Az „Úr ír" és az „Agricola terram arat" sablon fejlődése kiegészítette — illetve helyesbítette az agronómus csizmában jár és káromkodik, a ke pult alól —, az úr, aki régebben írt, most „beille a rádióriporter beszél. És a tudós — tud... esetle az a helyesebb kifejezés, hogy „publikál" —, de ne politizál!

Mig ez a kép csupán az átlagember szellemi semmi baj. Szóvá sem tenném, hiszen a tudósok társadalma nem lett szórakozottabb attól, hogy régebben a közvélemény a tudós egyik lényeges jegyének épp a szórakozottságot tartotta. A baj ott kezdődik, hogy az előbbieket valóságnak vélik maguk a tudósok is: a lendületes vonásokkal rajzolt karikatúrát a fényképpel tévesztik összze. S végül maguk is elhiszik, hogy a tudós és a társadalom között csupán és kizárólag a tudományos alkotás lehet az érintkezési pont.

Vannak persze, akik ezt nem hiszik el. Természettudós létükre részt vesznek egy társadalmi kérdésről folyó vitában, vagy fordítva. Mások — igaz, hogy ők már kevesebben vannak! — nem haboznak saját véleményüket a nyilvánosság elé tárni egy egy vitatott politikai kérdéssel kapcsolatban. De utána napokig, vagy hetekig behúzott nyakkal járnak, tudományáguk szak-közvéleményének szélviharában. És ellenpéldák is vannak bőven: a fiatal kutatót — most került ki az egyetemről, még tudományos „legénytoll" sem pelyhedzik állán — megkéri a napilap szerkesztője, fejtené ki az egyik társadalmi problémára vonatkozó álláspontját; s a válasz egy kérdés: „Nem prostituálom ezzel a tudományt?" ... mást arra kérnek, hogy publikáljon kutatása eddigi eredményeiből valamit, mert ezzel hozzájárulna egy égetően fontos, a közvéleményt foglalkoztató kérdés tisztázásához; a válasz ismét negatív: „Majd öthat év múlva!" — mondja s az ember hozzáképzeli a folytatást — „Szemeimet az örökkévalóságra függesztem..."

Az ellenvetések hárítására rögtön itt leszögezem: tisztában vagyok azzal, hogy a tudományos kutatás, ha nem is az örökkévalóságba, de a holnapba és a holnaputánba vezető híd — olyan módszerek kidolgozása, amelyekkel a jövő társadalmi vagy természeti problémái megoldhatók. És el tudok képzelni olyan korokat, amelyekben a tudósnak kizárólag a jövőre kell koncentrálnia. Most azonban — már jó pár éve és nem tudom, meddig — nem ilyen időszakot élünk. S ha ez a korszak még az irodalmat is littérature engagée-vá formálja, a tudomány még kevésbé lehet nem elkötelezett. Viszont a tudományok elkötelezettségének értelme — legalább is nálunk — kettős: egyrészt a forradalmi osztály filozófiájának bázisáról indul el, ezt alkalmazza s fejleszti tovább, másrészt aktívan is részt vesz a világ forradalmi átalakításában. Nemcsak a tudomány, hanem maga a tudós is, személyesen.

Tudom, hogy a tudóst sok régmúltból és közelmúltból maradt matrica riasztja a közéleti szerepléstől. A magyar társadalom történetében alig volt olyan időszak,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Tarján Hédi
VALÓSÁG
1965 [illegible]

1021

RÉNYI PÉTER

Tarján Hédi rajza

A Belvárosi Művészek Társasága
tisztelettel meghívja Önt

PASSAGE II.

TARJÁN HÉDI

festőművész

kiállításának megnyitójára
1999. augusztus 24-én kedd 18 órára

megnyitja

KOVALOVSZKY MÁRTA
művészettörténész

A kiállítás 1999. szeptember 5-ig
tekinthető meg, minden nap 10 - 18 óráig.
1051 Budapest, József nádor tér 8. T.: 266-3543

BUDAPEST 17. 8. 99 AL-I/25

TARJÁN HÉDI - MŰTEREM - JERUSALEM 1998

NÁDOR GALÉRIA

H-1051 Budapest, József nádor tér 8. • Telefon: (36-1) 266-3543 • Fax: (36-1) 317-4113

MAGYARORSZÁG
≈024
FORINT

Belvárosi Művészek társasága BUDAPEST
Downtown Artists society BUDAPEST

Iz MŰVÉSZET

BUDAPEST
BÁTHORY u. 10.

1054

kikerült... Ezt is le kék stukatorozni... Hát van meg baj...
má idős az uram, nem tudunk mit csinálni... Majd akinek kell, hát az rendbe teszi.
Margit édesapja: Majd akinek szüksége lesz rá, az rendbe szedi
Dr. Juhász Pál: Az anya örül, hogy életben maradtak, de az
kétségbeesésbe sodorja őt, izzad, verejtékezik és nem tud nyel
tudomásul, hogy a házat újból fel kell építeni... és erre ő vállal
tudja, hogy már nem ő fogja esetleg élvezni az elkövetkező év
mölcsét. Igen érdekes a kislánynak a szerepe, akiről tudjuk m
Nem vesz tudomást a tűzről, nem ébredt fel, amikor már felé
a házból. De az a hang, ahogy ezt elmondja! Örömmel veszi tu
attól a köteléktől, amely őt a faluhoz erősíti...
Margit édesanyja: Hát mit csináljunk, tessék mondani? A
mondhatom, hogy énvelem itt üljön, azt mondhatom, hogy
én uram már egy nyugdíjas ember... hát, bizony, abbul ne
családnak...
Margit édesapja: Kétszázhatvan forintbul?!
Margit édesanyja: Egyszer örülünk is, egyszer meg bánt, hogy nincsen itt velünk! Mivelünk lesz, ahogy lesz, de ők, az ők jövőjüket...
Margit édesapja: Keressék meg maguk!
Margit édesanyja: Vágytak oda! Én nem fogtam, hogy hát ne menjenek... mert hát másé is elment, azt tudom... Hát elmentek ők is.
G.: Persze, nem Margit az egyedüli, aki már elment és aki még igyekszik el innen! Hisz oly sok itt a rossz emlék! Az „égett deszka"!
R.: A gyerekek már nem akarnak annyit tűrni, mint az öregek. A sikertelenségek láttán nem keresnek rontókat, nem akarják sóvárogva lesni a felhőt... nem akarnak esőről álmodni és úgy megöregedni, hogy senki ne maradjon mellettük. Gondolnak egyet, és már mennek is! Mert nekik kevesebb vívódást, fejfájást okoz a változás. Hogy aztán mennyit kanyarognak, mekkora utat tesznek meg, és visszatérnek-e? Az rajtuk is, meg az otthon maradottakon is múlik! És a többiek? A felnőttek? Jolán a nagyfiú nélkül, Veron a sok pulyával, Eszter, Rozál a babáival, Kati és Mihály a segítőkészségével, Feri bácsi, Erzsi néni az öregségével... és a Vén Fodor? Mi lesz velük? Ki hallgatja tovább Józsi bácsit és ki vigasztalja meg Terust?

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
VALÓSÁG
1963 JUN

1021

Tarján Hédi

Tarján Hédi:
Hölgy

Tarján Hédi

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-299, 188-307

1964 SZEP 24

MAGYAR NEMZET

A Várban, az Úri utcai gobelin műteremben szövik Tarján Hédi iparművész öt négyzetméteres Szentendrét ábrázoló falikárpitját, a Vízügyi Főigazgatóság részére és Erdélyi Etelka Szarvasvadászat című gobelinjét a telki vadászház részére.

Tarján Jenő
építész
terverte az alábbi
pécsi boltkapuzatot
Tér és Forma 1937. 4. sz.

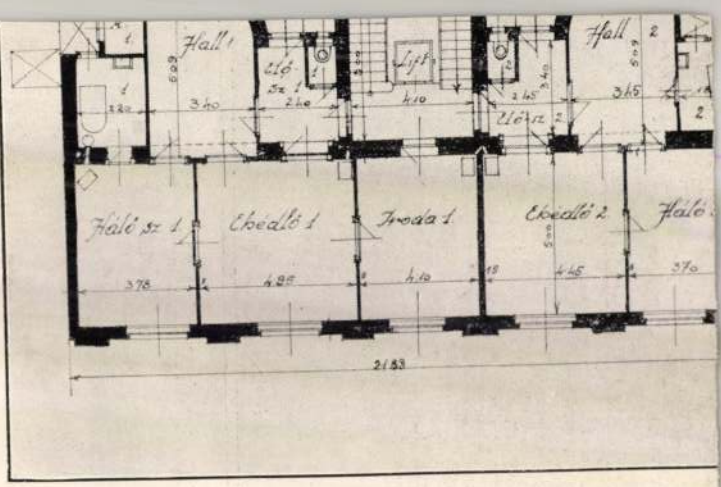

A MAGYAR ÁLTALÁNOS INGATLANBANK KISFALUDY-UT

Tarján László

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 DEC 31

MAGYAR NEMZET
Budapest

N A

1021

— **A legjobb lakóház 1969. évi nívódíját** Bondor József építésügyi és városfejlesztési miniszter adta át hétfőn a Kacsóh Pongrác úti lakótelep 42. jelű magasháza alkotóinak. A Budapesti Városépítési Tervező Vállalatnál Tarján László építész és dr. Horváth Tibor statikus tervezte az épületet, s a Budapesti Lakásépítő Vállalat dolgozói építették fel Sipos Sándor főépítésvezető és Seres József építésvezető irányításával. A nívódíjjal járó pénzjutalomból a tervező és kivitelező vállalat 17 dolgozója részesült.

nek. Ugyanakkor az igény növekvő tendenciájú. A kereslet és a kínálat találkozásán kívül *gyógy-idegenforgalmunk feltételeinek gyors megteremtését jelentős gazdasági szempontok is indokolják.*

Ide tartozik a gyógyulást kereső külföldiek megfelelő el-

Tarján László
építész

l

Építészet
1942. 20-l.

Szépmüvészet

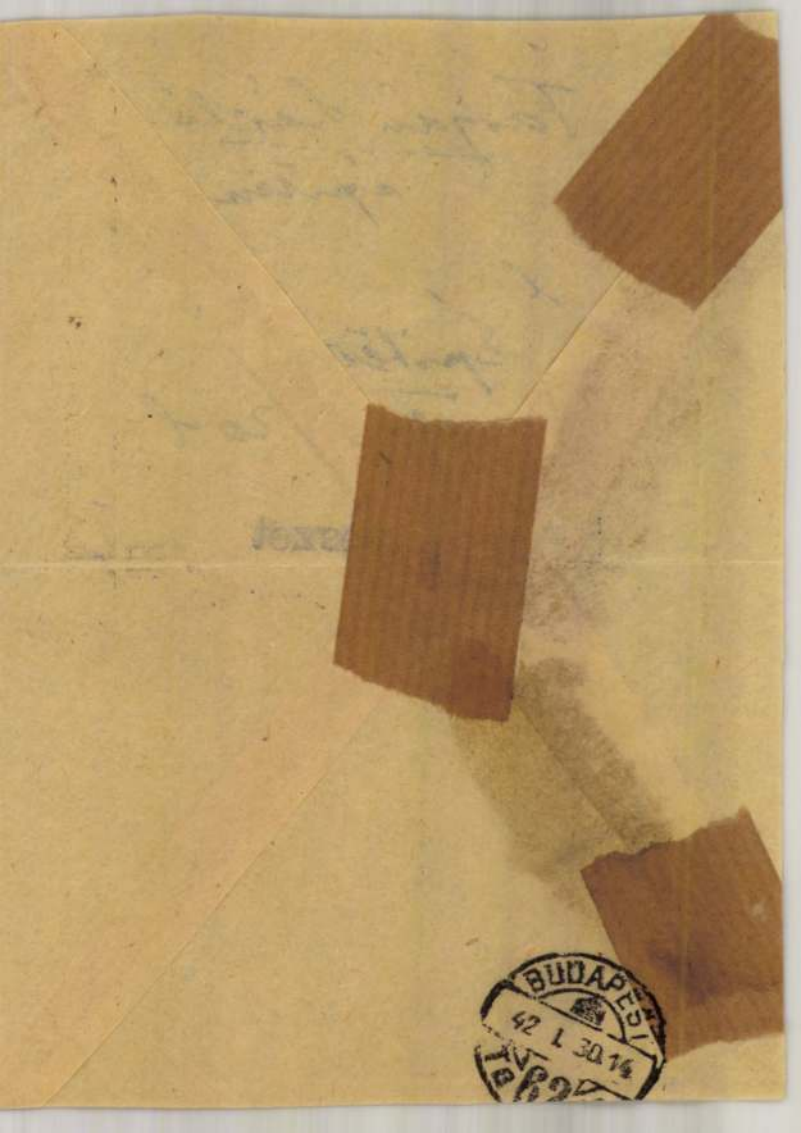
BUDAPEST
42 I 30 14

Tarján László

okl. építésmérnök

mut. Jánosháza 1912

Végzett 1940

Józef nádor 1939/40

229. l.

zetpolitikai Társaságban, az Americana külügyi tanfolyamán, a Családvédelmi Szövetségben, a kassai főiskola megnyitásán stb.

Dr. Fodor Ferenc c. és jell. felr. ny. rk. tanár: 1. *Magyarország területi gyarapodásának gazdaságföldrajzi mérlege.* (Földrajzi Közlemények, 1939. évf. 3. sz. 210—217. lap.) — 2. *Földrajzi szempontok a birtokpolitikai reformban.* (Földrajzi Zsebkönyv, 1940. évf. 153—162. lap. Magyar Földrajzi Társaság kiadványa.) — 3. *Szülőtájam földje.* Részlet egy települési és gazdaságföldrajzi tanulmányból. (Földrajzi Közlemények, 1939. évf. 4. sz. 281—296. lap. *„La terra del mio paese natio"* címen olasznyelvű kivonattal.) — 4. *Mezőgazdasági iparosiájak Közép-Európában.* (Magyar Statisztikai Szemle, 1939. évf. 12. sz. 1275—1284. lap.) — 5. *Földrajzi Atlasz.* A római katolikus népiskolák számára. III. kiadás. (Szent István Társulat kiadása, Budapest, 1940.) — 6. *Kisebb aikkei,* tanulmányai, könyvismertetései jelentek meg a Földrajzi Közlemények, Fiatal Magyarság, Dunántúl c. lapokban és folyóiratokban. — 7. *Szerkesztette* 1939. dec. 31-ig a Fiatal Magyarság c. hetilapot. — 8. *Előadásokat* tartott a Magyar Külügyi Társaság Külügyi Szemináriumában, a Pécsi Pedagógusok Körében, A Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége Pécsi Osztályában, a balatonboglári Iskolánkívüli Népművelő Tanfolyamon stb.

Ezüstkoszoru, amelyet az Országos Nőképző Egyesület február hó 13-án átadott Thaly Kálmánnak hazafias érdemei elismeréseül. Készítették Maróti és Tarján.

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

Többeknek. Azt tapasztaljuk, hogy bár bizonyos elveket e rovatban hétről-hétre hangsúlyozunk, a legtöbb kézirat küldője mégsem vesz tudomást róluk. Még egyszer figyelmeztetjük tehát őket a következőkre: Teljesen fölösleges, hogy a kéziratokhoz hosszu kisérő-leveleket irjanak, amelyben élettörténtükkel és más adatokkal megismertetnek. A mi ítéletünk egyedüli alapja az előttünk fekvő dolgozat, más egyebet nem veszünk figyelembe. A küldő neve, személye és minden más mellékkörülmény nem érdekel bennünket. Éppen azért helytelen szokás az is, hogy a dolgozatokat a felelős szerkesztőnek, helyettes-szerkesztőnek vagy a szerkesztőség egyes tagjainak címzett magánlevelekben küldik be, mert ezen körülmény a kézirat elintézését egyáltalában nem befolyásolja, legföljebb annyiban, hogy a címzettek esetleges távollétükben más nem bontja föl a levelet és a kézirat néha hetekig zárt borítékban hever az asztalon.

Újból hangsúlyozzuk, hogy *minden* beküldött kézirat lehetőleg azonnal elintézést nyer. Két dologra azonban nem vállalkozunk. Nem küldhetjük vissza a kéziratokat, hiába mellékelnek levélbélyeget hozzájuk, és nem is őrizhetjük meg őket, csak, a saját véleményünk szerint, méltányos esetekben.

Bagatelle. Válaszunk talán kissé ridegen hangzik, mert a leghatározottabb *nem*. Elhisszük, hogy önt a legtisztább, legideálisabb szándék vezeti, hogy csak azért akarja ezt a lépést megtenni, mert szellemi szükségletét másképpen nem tudja kielégiteni, és mégis teljesen összeférhetetlennek tartjuk úgy a jó izléssel, mint az önmaga iránti tisztelettel. Művelt és komoly ember nem ismerkedik meg apróhirdetések útján és nem levelezget apróhirdetések útján, hanem értéke szerint mérlegeli ezt a rovatot. Minden egyébtől eltekintve, ön semmi esetre sem érné el a célját. Mert az a férfiu, aki ilyen felszólításnak engedve levelezésbe bocsátkozik, nem az ön szellemi, hanem a saját — éppenséggel nem szellemi — vágyait akarja kielégiteni és igen rövid időn belül a két különböző szándék feltétlenül összeütköznék. Ezért még egyszer nyomatékosan tanácsoljuk, hogy mondjon le tervéről.

T. K. *Zombor.* Köszönjük a felvilágositást. Utána néztünk és teljesen igaza van, az idézett Madách-levél csakugyan már megjelent Erdélyi János „Pályák és pálmák" cimü munkájában. A magunk részéről teljesen jóhiszeműen jártunk el. A levelet Palágyi Lajos hozta nekünk, aki a magyar irodalomtörténettel, specialiter Madáchcsal szakszerűen foglalkozik és akiről tévedést vagy tévesztést nem volt okunk föltenni. Ebben a föltevésben kommentálta a másik cikk is a levelet. Palágyi úr még nem adott nekünk felvilágositást, hogy ez a tévedés miként eshetett meg, mi a magunk részéről éppen úgy csodálkozunk rajta, mint amilyen jogosan csodálkozik ön is. Az érdeklődést még egyszer köszönjük.

Fiatal leány. Nem hisszük, hogy sokat változtatna a helyzeten, ha meg is teszi ezt a keserü vallomást. Amennyire igy, látatlanba, meg tudjuk itélni a helyzetet, ez a viszony már teljesen megszakadt és ön még legföljebb büszkeségét áldozhatná fel. Az ilyen áldozatok pedig fölöslegesek és céltalanok.

N. K. M. *A mentő tanu. Két levél, stb.* Sajnáljuk, de nem változtathatjuk meg itéletünket. Ön határozottan a legértékesebb dilettánsok közül való, de ezen a mértéken nem tud felülemelkedni. Alakjai, cselekménye, dialogja ellen soha sem tehetünk komoly kifogást, de soha sem érdekelnek. Kisebb lapok talán szivesen fogadnák, mi azonban nem használhatjuk. És még egyet, ami nemcsak önnek, hanem másoknak is szól. Láthatja, hogy szivesen mondunk itéletet minden beküldött dolgozatról, de viszont egy kis kiméletet mi is kérünk. Ha mindenki négy-öt novellát küldene be egyszerre, sohasem készülnénk el a postával. Méltóztassék egyet kiválasztani, amelyet a legjobbnak tart, mi abból is tudunk itélni.

Csobánc. A betyár. Ön elolvasta Jókai „Simonyi óbester"-ét, esetleg Vas Gereben hasonló cimü munkáját is, dicséretes szerénységre vall azonban, hogy hősét az őrmester-rangnál magasabbra nem emelte. Elismerjük azt is, hogy az összes népszinmü-motivumokat lelkiismeretesen felhasználta. Betyárság, — megtagadott anya, — meggyilkolt férj, — verbunkozás — és mindez huszonegy oldalon. És ennyi előny dacára mégis teljesen közölhetetlen.

Ecset. *A tudós tragédiája.* Értékes tulajdonságok vannak benne. A beállitás például igen jó. Baj azonban, hogy a cselekmény kissé banális. Valami érdekesebbet, újabbat szeretnénk ebben a keretben. Bizunk benne, hogy vagy átdolgozza, vagy legközelebb jót ir.

S. I. *A félművész.* A cim még csak igér valamit, a tartalom azonban semmit sem vált be. Közölhetetlen.

B. I. *Őszi rege.* Vajjon sejti-e, hogy hányan dolgozták már fel ezt a témát ön előtt? Ugy-e, nem? Mert küiönben békét hagyott volna a vérpiros ajku, szerelemre vágyó, fiatal leánynak és a vértelen, szomoru ifjúnak is.

R. M. *Janika koporsója.* A gondolata kissé kegyetlen, de irodalmi munka. Alkalom adtán közölni fogjuk.

R. F. M. *A feminizmusról.* Mindabban, amit elmond, tökéletesen igaza van. Az Uj Idők a maga részéről osztja ezt az álláspontot, és ennek mult számunkban nemcsak a Horkayné-rovatban, hanem külön cikkben is kifejezést adott. Éppen ezért azonban fölöslegesnek tartjuk, hogy a kérdésre mégegyszer visszatérjünk és ezért cikkét sajnálatunkra nem használhatjuk.

R. P. *Jön a baka hazafelé.* A multkori sokkal érdekesebb volt. A kis magyar Balkán uj és némileg meglepő beállitás, de ezek a katona-motivumok már annyira szerepeltek, hogy senkit sem érdekelnek. Nem vehetjük használt.

Temistocles. Ön választ kér, és nem kritikát. Aggodalmai alaposak voltak. A kritika csakugyan olyan volna.

Földi jelenések. A színekben most már erősen mérsékli magát, de helylyel-közzel még erős a dagály. Az egész pedig túlságosan elmosódott. A gondolata sem uj. Drámákban, novellákban ez a szituáció gyakran ismétlődik és ön nem tudott valami uj, megkapó hatást kiváltani belőle. A művészi ambició azért meglátszik rajta. Azt hisszük, önnek az a baja, hogy túlságosan artisztikus akar lenni. Várjuk a következőt.

Ketten. A megfelelő bírálatot önképzőkörének tanár-elnökétől fogja nyerni. A magunk részéről ilyen rossz stílusgyakorlatokkal nem foglalkozunk.

H. Y. Nem a szeren fog múlni a dolog, mert igenis, vannak hajfestőszerek, amelyek szuperálnak és amellett ártalmatlanok, pl. a henna-készitmények. Hanem a baj ott lesz, hogy mint mindent a világon, a hajfestést is meg kell tanulni. Önmaga pedig senki sem képes haját tisztességesen megfesteni. Ezt a két igazságot jegyezze meg magának mindenki, aki más hajszin után sóvárog. Az ön hölgye vagy belenyugszik a sorsába, vagy feljön Budapestre a szobalányával együtt. Itt szakértő és a festés technikájában jártas fodrász megfesti a hajat és egyszersmind kitanitja a szobalányt arra, hogy a hetenkénti vagy kéthetenkénti utánfestéseket hogyan kell eszközölni. Mert ha nincs utánfestés, nemsokára újra megőszül a festett haj. Ami pedig utána nő, az meg éppen ősz lesz. Igy kell ezt a kérdést felfogni.

M. L. 1. Prielle Kornélia Szabadszálláson van eltemetve. 2. A képviselőházban tartotta. Megszerezhető a Budapesti Közlöny (hivatalos lap) kiadóhivatalában (Rákóczi-ut, Athenaeum-épület).

N. R. Nem tudjuk, melyik darabra gondol. A „Táncos regiment" Kadelburgtól, föltétlenül való leánynak. Február végén vagy március elején kerül azonban színre Zboray Aladárnak, a kitünő irónak „Micz báró" cimü eredeti színdarabja is. Ez az este — tudomásunk szerint — nem lesz fehér.

Kanonok bácsi. Római katholikus vallásu.

Kis-Répény. a) Három hónapig szokás. b) Egy hónap után még nem illik mulatságba menni, ha mindjárt teljesen zártkörü is.

Narcisz. *Pozsony.* Pásztor József „Március 15", Gaal Mózes „1848 március 15 és április 14. az újjászületett Magyarország fényes napjai".

R. S.-né. Az olyan speciális kérdések, mint amilyenről levelében megemlékszik, nem tárgyalhatók egy cikk keretében, mert ha a részleteket kihagynók, akkor nem volna értelme a közlésnek, azokkal együtt pedig elfoglalná a lap felét. Mi tehát azokat a témákat szemelgettük ki, amelyek egy-egy cikk keretében is megérthető es és hasznavehető módon tárgyalhatók. Tessék kérdésével egyenest a szerzőhöz, Budapest, Eskü-tér 8. fordulni.

K. E. 1. Tubarózsát csak úgy tenyészthet eredményesen, ha nem a szabadba ülteti, hanem cseréppbe. A tubarózsa ugyanis forró földövi növény, a mi tavaszunk idején még hideg neki a föld, nem fejlődik, ha pedig nyáron ülteti ki, alig éri meg a virágbontást. Lehet ugyan a talajt is melegiteni azzal, hogy a gumó alá lótrágyát

Uj Idők 1907. XIII. 22.

tétet, erre kevés földet s végre erre a gumót. De sokkal egyszerűbb s jobb a következő mód: márciusban 20—25 cm. átmérőjü cserépbe, könnyü és tápdús földbe ülteti a gumót s a melegágy üvege alatt tartja. Mentül jobban megindul a fejlődés, annál sürübben kell szellőztetni és locsolni. Félárnyékos helyen tarthatja, nyáron besülyesztheti cserepestől a földbe is. 2. Azok az apró virágok nem ártanak a fenyőnek. Ez a fa azonban sehol sem hosszu életü a mi Alföldünkön, amelynek talaja, klimája idegen neki. 3. Tessék hangyasavval megkisérleni, minden gyógyszertárban kapható.

G. M. Az illető iró hosszabb időn át nem szokott Budapesten tartózkodni. Sokat utazik, rendszerint külföldön jár.

Harapás. Sienkievicznek az a két novellája tudtunkkal nincs magyarra lefordítva.

K. M. *Mohács.* Tiszta táblaolajjal tessék bedörzsölni. Vagy pedig kérjen a gyógyszertárban nyolcvan gramm vazelinra négy gramm perui-balzsamot és kenje be ezzel fejbőrét két-háromszor hetenként.

Hugó. 1. Tüzetesebb ismertető cikk, vagy részletes tanulmány, amely az egész biografiát magában foglalja, tudtunkkal eddig nem jelent meg. Legkézenfekvőbb forrás a Pallas Lexikon. 2. Forduljon az Akadémia titkári hivatalához. A pályázatokról szívesen küldenek prospektust. 3. Két versét az Uj Időkben nem közöljük. Talentumos dolgok, főleg az egyik, a „Mors" cimü, de még nem nekünk valók. Idővel azonban — lehet, hogy rövidesen — ír majd ilyet.

T. M. 1. A keresztlevéllel, orvosi és szolgálati bizonyítványnyal fölszerelt folyamodást a belügyminisztériumhoz kell intézni. 2. A felügyelő kezdő fizetése 2000 korona, lakáspénze pedig 350—490 korona s ezenkívül 300 korona ruhaátalánya van. 3. Ha közvetlen lép át, beszámítják.

Életpálya. Katonaintézetbe csakis katonatiszt árváját veszik föl, papi intézetbe pedig olyant, akinek az édesapja állandóan az egyházmegye területén lakott s illetékes lelkésze jó katolikusnak ismerte.

Egy asszony. A felsorolt szók nagyobbrészt a nép ajkáról jutottak az irodalomba s valószinü, hogy egyikük-másikuk ott polgárjogot is fog kapni, ami csak előnyös az irodalmi nyelvre nézve, mert meggazdagodását jelenti. Mivelhogy e kifejezéseket nem mindenütt használja a nép, érthető, hogy pl. az erdélyi ember nem érti meg a dunántúlinak valamely kifejezését. Mihelyt azonban az irodalom birtokába megy át a kifejezés, széltében el is terjed az országban. Rossz kifejezés azonban a „hófuvat", a „tapsokat váltott ki" s más efféle.

G. Sz. G. Ajánljuk a Gaspey—Sauerféle német-francia nyelvtant. Ára 4 korona 20 fillér.

Prepa. 1. A kérdezett jelenleg Szolnok-Dobokamegye tanfelügyelője. Székhelye: Deés. 2. Forduljon Bárd Ferenc és testvére céghez, Kossuth Lajos-utca.

Davos. A cikket Békefi Antal irta, aki jelenleg ott tartózkodik.

Szőke leány. Igaz. A mellékelt bélyegeket mindjárt oda küldhette volna.

Sz. Margit. Elvált asszony. Fiatal.

M. L. grófi, *Magyaróvár.* A billiárdjátszmát bevégezheti oly lökés is, amely triplára volt fogva és kvintre jött be, vagyis még egy sarkot vett; de anélkül, hogy a két szemben lévő falat egymásután érte volna.

B. I. Igy ejtendők ki: korre, kvel, foko, szembianca, dzsoja, ekkedzsano, csinta, szgerri, szui, fiamma ke, csiel, dzsundzse, disuta, szkalca. A dült betűkre esik a hangsúly.

W. M. Ajánljuk ezt a két kis szakmunkát: Az állam mint alkoholizmus-irtó. Irta Schwarz József. Miért abstinentia és nem temperantia? Irta Schwarz József. Kaphatók bármely könyvkereskedésben.

D. E. A felvételt nem használhatjuk.

Komolyan. Kívánságának teljesitéséért tessék Popini Albert dr. főgimnáziumi tanárhoz fordulni, Nyiregyházára.

Érdeklődő. 1. Könyv vagy irás nem tanuskodik erről a dologról s a kipuhatolása nagyon nagy munkával jár. 2. Csak egyet ismerünk s az R. Molnár Gyula, Budapest, VIII., Déry-utca 3.

K. Gy. A következő szert tessék a szemöldök sötétitésére használni: harmincöt gram szárított és megfőtt narancshéj, harmincöt gram fűzfaszén, nyolc gram konyhasó és nyolc gram vaspor. Az anyagokat finom porrá törve, hét deka zöld dióhéjat és tizenkét gram fekete gubacsot két deciliter vízzel jól letakarva, egy óráig kell főzni s a forralékból annyit keverni az összetört porokba, hogy híg kenőcs váljék belőle. A pomádét eleintén naponta kétszer, később csak egyszer kell használni.

Csillag. Sorsjegyek tárgyában, sajnálatunkra, nem adhatunk felvilágositást. Méltóztassék valamely napilaphoz fordulni.

H. A. Wahlborni Czikann Móric báró követ és meghatalmazott miniszter Belgrádban.

Állatorvostanhallgatók köre. A pénzügyigazgatóságnál és a fővámhivatalnál gyorsabb az előrehaladás. A fizetés jóformán mindenütt egyforma.

Ifj. V. I., *Sopron.* Fölvételeit, sajnálattal, nem használhatjuk. Reprodukcióra nem elég fejlettek.

Nem közölhetők: József névnapjára . . Szivem. Török Zsófia. Isten veled! Találkozás. Ábrándos napok. Voltam völgyeknek kis virága . . . Bánat. Vágy. Népdalfélék. Kovács Pista. Mit kérded, hogy szeretlek-e? Szeretem a nappalt . . . Szeretlek! Egyedül. Memento . . . Csak arra kérlek! Dal. Elmult a nyár . . . A rab. Hogyha én reád gondolok . . . Táncos özvegy. Anya sirjánál. Hideg, havas az utca . . . Ugy vártam jöttödet . . . Azt hiszem . . . Juhászlegény. Fehér világ. Soha, soha, soha . . . Vén fa. Uj Isten. Tengerparton. Fátum. Dal. A fecske. Itt a tavasz . . . Emlékszel? Vágy. Képzelet. Történet. Arckép előtt. Strófák. A rab. Elmult a nyár . . Reviczky. Az én szülőházam. Vettem drága leveledet . . . A rózsáról. Búcsú. Montmartrei emlék. Kérés. Elég a szenvedés . . . Románc. Hangulatok. Mikor hallok hirt felőled? Ne bántsd a lelkemet! Jégvirágok. Mindig veled vagyok. Gondolatim. Hajnalhasadás. Feltámadunk. Ének az emberről. Válságos idők.

TARTALOM.

Szöveg: *Huszti Huszt.* Irta Herczeg Ferenc. — *Tél.* Irta Balla Irma. — *Tiz krajcár.* Irta Lovik Károly. — *A forradalmárok titkos nyomdái. Visiwókról.* Irta Endrődi Sándor. — *A farsang epilógja.* Irta F. P. — *Találkozás.* Irta Szántó Kálmán. — *Az asztal körül.* Irta Keve. — *Téli mese.* Irta Csathó Kálmán. — *Rovatok:* Mindenféle. A szerkesztő üzenetei. — Fordított regény: *A Vörös Pimpernel.* Irta Orczy Emma bárónő.

Képek: Juszkó Béla: Pányva-vásár. — Carrier-Belleuse: Hebe álma. — Mühlbeck Károly: A ruhatár (két kép). — Az első hockey-mérkőzés. — Eperjes vidékéről. — Mühlbeck Károly: Budapest olvad. — Eugéne Feyen: Kagylószedők.— Tél a Rákoson. — Szobáink téli virágdísze (két kép). — Ormódy Vilmos. — Thaly Kálmán ezüstkoszorúja. — Carducci.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: **Singer és Wolfner.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., Andrássy-út 10. szám.

Legelőkelőbb színésznők használják *a Kerpel-kézfinomitót,* mert a kezet három nap alatt bársony simává és hófehérré teszi. Ára 90 fillér.

Ha őszül a haja, használja a *„Stella"* vizet, amely nem fest, hanem a haj eredeti színét adja vissza. Üvegje 2 korona, Zoltán Béla gyógyszertárában, Budapest, V., Szabadság-tér. (Sétatér-utca sarkán.)

Gyorsírás, gépírás! *Keresk. gyorsíró- és gépíró-szakiskola,* Budán, Fő-u. 50. és Iskola-utca 27. (saját épületében). Összesen 25 korona tandijért (5 koronás részletekben) magyar vagy német gyorsírás és gépírás teljes kiképzése. Ingyen tankönyvek, gyakorló-órák és állásközvetítés.

A MŰVÉSZET szerkesztősége **báli meghivó-rajzra** pályázatot hirdet. I. dij 600 K, II. dij 250 K, III. dij 150 korona. A feltételeket megküldi a MŰVÉSZET szerkesztősége, Andrássy-ut 10. **Határidő április 15**

Gyors- és gépirási szaktanfolyam

VII., Király-utca 87. sz.

Magyar, német gyorsirás, helyesirás, levelezés, könyvvitel a legujabb módszerek szerint — Gépirás ötféle gépen — Havonta uj tanfolyam — Állásközvetités

Az O. D. Gy. Sz. elnöksége.

MOST JELENT MEG!

KÖLTEMÉNYEK

1904—1906

Irta **Oláh Gábor**

Ára 2 korona.

Singer és Wolfner könyvkereskedés Andrássy-út 10.

TANNINGENE

a legismertebb hajfestőszer, sötétszőke, barna és fekete . . . . 5.— kor.

Czerny-féle keleti Rózsatej (Orientalische Rosenmilch)

a legkedvelteb szépitőszer . . . 2.— kor.
Balsamin-szappan . . . . . —.60 kor.
Fritsch-féle napraforgó olajszappan 70 fillér, 1.— kor.

ANTON J. CZERNY

Wien, XVIII., Carl Ludwigstr. 6.

Raktár minden gyógytárban, drogeriában és illatszertárban. — Prospektus ingyen. Budapesten **Török-féle gyógyszertárban, Király-utca 12.**

Tarján László
építész
MMÉE Évk
1940.59 l.

12 óráig nyujtandók be a máv. építési és pályafentartási főosztályában (VI., Teréz-körut 56. sz., II. em. 10.) F e b r u á r 16-án déli 12 óráig az ajánlati végösszegnek 5%-a teendő le bánatpénz gyanánt a máv. központi főpénztáránál, (Budapest, VI., Andrássy ut 75.) A bánatpénzről szóló letétjegy az ajánlathoz nem csatolandó.

Módos. [Torontál m.] (Óvoda épitès.) A módosi községi óvodának 11428 kor. 98 fill. költséggel előirányzott épitése céljából versenytárgyalás hirdettetik. Az épitès április első felé-

szobrász

9. (Aréna- és Thököly-út mellett.) TELEFON 75—60.

RVÁNY-MUNKÁKAT. Ajánl mint különlegességet

EKET.

Budapest. (Kőmüves munka.) A székesfővárosi VIII. ker. előljáróság a kezelése alatt álló községi épületekben szükséges kőmüvesjavitási és átalakitási munkáknak 1909—1911. évekre terjedő időtartamra való vállalatba adására ujabbi árlejtést hirdet. Felhivatnak vállalkozni kivánók, hogy ajánlatukat, melyekhez a ker. pénztárnál letett 500 kor. bánatpénzről szóló nyugtát kell csatolni a ker. előljáró vagy helyettese kezéhez (VIII., Baross-utca 65. I. em. 17. sz. alatt) február 15-én déli 12 óráig nyujtsák be. A vállalati feltételek és egységárjegyzék 1—1 példánya 1 kor. lefizetése mellett a kerületi előljáróságnál (VIII., Baross-utca 65. II. em. 55. sz. alatt) megszerezhető.

Budapest. (Lakatosjavitási munka.) Az V. kerület területén lévő s a székesfőváros tulajdonát képező, vagy annak kezelése alatt álló épületekben szükséges lakatosjavitási munkákat az 1909., 1910, 1911. évekre terjedő időre az V. ker. előljáróság vállalatba adja. Az évi kereseti összeg 400 koronára tehető. Az ivenkint 1 kor. bélyeggel ellátott ajánlatokat a letéti nyugta mellékelésével az V. ker. előljáró kezeihez (V. ker., Honvéd-utca 16. sz. II. em. 35. ajtó) február 26-án déli 2 óráig kell beadni. Az árjegyzék a ker. mérnöknél (III. em.

Tarján Mária, építész 2.) Folytatás

az Alba-Clasp építési rendszer fejlesztése

6. A székesfehérvári, Losonci úti társasházak L4 épülete. Építészek: Széll László, Tarján Mária

6

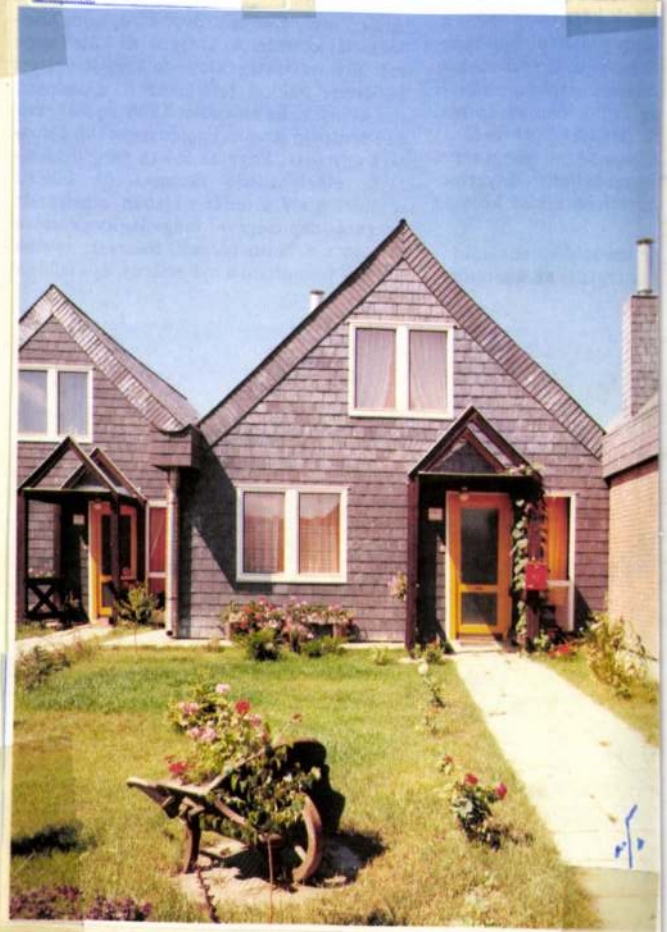

Magyar Építőművésnet, 1986. 2., 19-old.

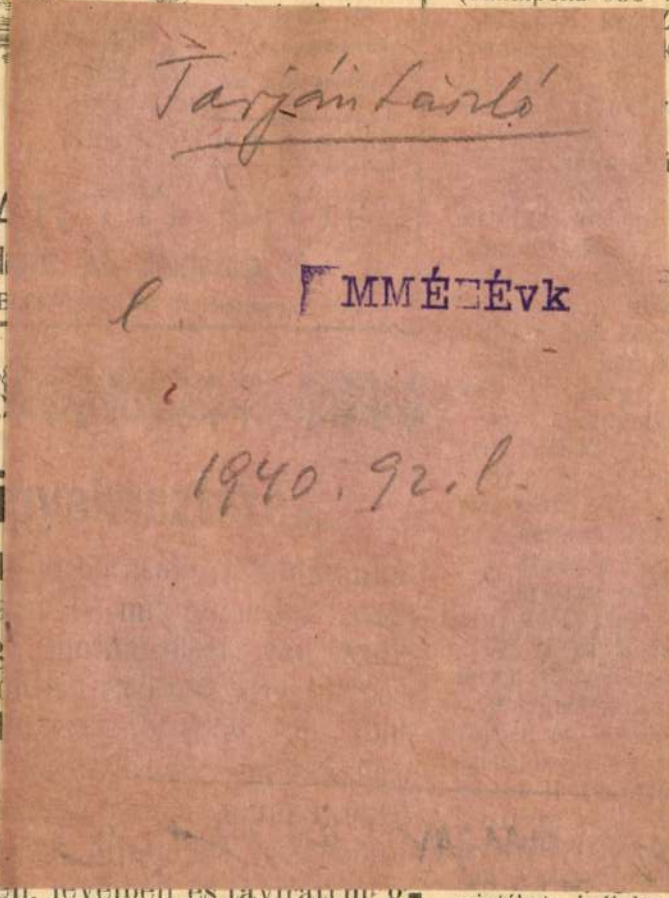

(bánatpénz 550 kor.);
Zápoly
kor.);
Csan
a (bá
Üteg
inatpé
Tüzo
aszfa
Zách-
ének
);
irályl
k aszf
irkolá
koc
unka
ákka
a k
nkák
inde
nt
u á
ési)
(IV.
en
itás
mintákat kell bemuta
készpénzben, vagy el
kell letenni a központi
ker. előljáróság pénztá
lathoz kell csatolni.
föltételek és tervek
(Központi városház,
kinthetők és ugyanott
megadatnak.

ben, levélben és táviratilag-
sre díjtalanul válaszolnak. Cim
velési ministerium munkás-
sztálya Budapest, Nádor-utca
elési ministerium, II. emelet
am.

OKL. GÉ

pján a máv. Békéscsaba
postaépület előállitási
jtani február 23-án
zletvezetőség általános
önökéhez. Február
00 kor. bánatpénzt az
táránál kell letenni.
téki és vizállo-
k Nagyvárad ál
ozsvári üzletvezetősége
Nagyvárad állomáson
vezeték és vizállomási
rtány és vizvezetékek
ére. A tervek, a költ-
ta és a szerződés ter-
nkák végrehajtásához
ári üzletvezetőség von-
y-tér 4. sz. II. em. 53.
és ugyanott az ajánlat-
mtatványok dijtalanul
atot február 16-án
i üzletvezetőség titkár-
nlattevő köteles bánat-
nlott végösszeg 5%-át
1 óráig a kolozsvári
tárába (Bocskay-tér 4.
bánatpénzről szóló
n csatolandó. Az ajánl
történik döntés.
létesitése.) A
0—1 km. szakaszán
körül létesitendő park
fill. erejéig engedé-
biztositása céljából
10 órakor a nyiregy-

vetés, épitési és szerződési feltételek
város tanácsánál betekinthetők és
hatók.

S.-A.-Ujhely. (Templom kibővi
sátoraljaujhelyi róm. kath. hitközség pl
templomának kibővitését határozta el
az épitkezési tervek változása folytán uj
lejtést hirdet. Pályázni csak az összes n
tokra lehet, az ajánlatok február
s.-a.-ujhelyi plébániára az épitkezési
cimére adandók be. A részletes tervek
lalati feltételek megtekintése a plébániá
lalkozók rendelkezésére áll, ahol az
megtételére szükségelt ürlapok 2 kor
mellett kaphatók. Pályázók az épités
5%-át letenni tartoznak, amely összeg
bizatás alkalmával 10%ra egészitendő

Marosvásárhely. (Közmühely ép
marosvásárhelyi m. kir. állami fa- és
szakiskolával kapcsolatosan létesitendő
hely épitése és ennek gépekkel való
zése engedélyeztetvén, e munkának
sára a marosvásárhelyi m. kir. állam
hivatalban március 3-án d. e. 1
tartandó versenytárgyalás hirdettetik.
tehető az alábbi munkanemekre külö
vagy az összes munkákra is, és pedig
1. A főépület föld, kőmüves, kőfara
ács munkájára; udvar rendezési és
munkálatokra; árnyékszék, szin és fels
kájára és kut épitésére.
2. Bádogos munkákra.
3. Asztalos, lakatos, mázoló, üveg
stb. munkájára.
4. A mühely géprendezési munkáj

nkor
ob és
ob padlója!
s, melegtartó, tüz és viz
gyermekszobák, kó
zak, klinikák, isko
padlójának burkolására különösen ajánlato
padlózatok hézagai a leghathatósabb terjesztő
lönféle fertőző betegségeknek, mint a dipht
vörhenynek, tuberkulósisnak stb.
Régi kikopott fapadlók asbestburkolattal
teljesen uj és elegáns és hygienikus padlókká
Ugyszintén az asbestpadló a legalkalmasab

Tarján Oszkár
ötvösművész

* **Az egri egyházművészeti kiállítás nyertesei.** A kiállításon összesen négy díj került kiosztásra, melyek közül a *Szmrecsányi* Miklós nyugalmazott miniszteri tanácsos, a kiváló müértő elnöklete alatt álló birálóbizottság *Szmrecsányi* Lajos dr. érsek díját *Tarján* Oszkár ötvösművésznek a szegedi fogadalmi templom tabernákulum-ajtójáért, a székesfőkáptalan első díját *Damkó* József szobrászművésznek *Feszület* cimü müvéért, a székesfőkáptalan második díját *Kampis* János festőművésznek *Szent Ferenc találkozása Szent Domonkossal* cimü müvéért, Eger város díját pedig hernádi *Hamdmann* Adolf egri festőművésznek *A kereszt vizlója* cimü képéért itélte oda.

Magyarság
1929 IV. 9

2+
1 n

Tarján Oszkár.

Az *egri egyházművészeti kiállításon Szmrecsányi* Lajos, egri érsek díját *Tarján* Oszkár, a székesfőkáptalan első díját *Damkó* József, második díját, *Kampis* János, Eger város díját pedig *Hernádi-Hamdmann* Adolf kapta.

Új nemzedék
1929 IX. 9

Tarján Oszkár
ötvösművész

*** Az egri egyházművészeti kiállítás díjai.** A *Szövetség* művésztársaság Egerben rendezte harmadik egyházművészeti kiállítását. A ferencesek fehértermében díszes közönség előtt nyitotta meg a kiállítást *Szmrecsányi* Lajos dr. egri érsek, fővédnök. Az érsek megnyitószavaiban az egyház és a művészet szoros kapcsolatát méltatta. A kiállítás első napjának délutánján összeült birálóbizottságban *Szmrecsányi* Miklós dr. ny. miniszteri tanácsos, a kultuszminisztérium művészeti osztálya volt főnöke, elnökölt. A zsüri az egri érsek 300 pengős díját *Tarján* Oszkár ötvösművésznek ítélte, a szegedi fogadalmi templom részére remekbe készített tabernákulumajtójáért; a főkáptalan 200 pengős díját *Damkó* József szobrászművész feszülete; a főkáptalan 100 pengős díját *Kampis* János festőművész: „Szent Ferenc találkozása Szent Domonkossal" című pasztellje; Eger város 100 pengős díját pedig *Handmann* Adolf egri festőművész: „Krisztusfej" című képe nyerte.

Magyarság
1929 IV 5

2 f
12

Tarján Oszkár
Ötvösművész

— **Dijak kiosztása az egri egyházművészeti kiállitáson.** A *Nemzeti Ujság* részletesen beszámolt már a nagy sikerü és magas szinvonalu egri egyházművészeti kiállitásról. A kiállitás első napjának délutánján összeült birálóbizottságban *Szmrecsányi* Miklós dr. ny. miniszteri tanácsos, a kultuszminisztérium művészeti osztálya volt főnökének elnöklete alatt a következők foglaltak helyet: *Horvai* János szobrászművész, a szövetség elnöke, *Medgyaszay* István müépitész, a szövetség alelnöke, *Kriston* Endre püspök, *Venczell* Ede, *Török* Kálmán és *Matuszka* Mihály kanonokok, *Erlach* Sándor dr. ügyvéd és *Simonyi* Nándor dr. városi tanácsos. A zsüri az egri érsek 300 pengős diját *Tarján* Oszkár ötvösművésznek itélte a szegedi fogadalmi templom részére remekbe készitett tabernákulumajtójáért; a főkáptalan 200 pengős diját *Damkó* József szobrászművész feszülete; a főkáptalan 100 pengős diját *Kampis* János festőművész: „Szent Ferenc találkozása Szent Domonkossal" c. pasztelje; Eger város 100 pengős diját pedig *Handmann* Adolf egri festőművész „Krisztustej" cimü képe nyerte.

Nemzeti Ujság
1929 IV. 3

27

Tarján Oszkár
ötvösművész

— **Egyházművészeti kiállitás Egerben.** A „Szövetség“ művésztársaság Egerben rendezte harmadik egyházművészeti kiállitását. A ferencesek fehértermében diszes közönség előtt nyitotta meg a kiállitást dr. Szmrecsányi Lajos egri érsek, fővédnök. Az érsek megnyitó szavaiban az egyház és a művészet szoros kapcsolatát méltatta. A birálóbizottság dr. Szmrecsányi Miklós ny. miniszteri tanácsos, a kultuszminisztérium művészeti osztálya volt főnökének elnöklésével az egri érsek 300 pengős diját Tarján Oszkár ötvösművésznek itélte a szegedi fogadalmi templom részére készitett tabernákulumajtójáért; a főkáptalan 200 pengős diját Damkó József szobrászművész feszülete; a főkáptalan 100 pengős diját Kampis János festőművész: „Szent Ferenc találkozása Szent Domonkossal“ cimü pasztellje; Eger város 100 pengős diját pedig Handmann Adolf egri festőművész: „Krisztusfej“ cimü képe nyerte.

Pesti Hirlap
1929 10-5

27
1 m

Tarjánné Bodrog Erzsébet, textilművész

Tarjánné Bodrog Erzsébet tervező és kivitelező textilipari művész elhunyt. Kívánsága szerint csendben örök nyugalomra helyeztük. Gyászolják: férje, fia, unokái, rokonsága és tisztelői.

11.

-: Haldokol

Nőszabadság, 1980 jan. 5.

meg van töltve eónnal.

- És ezt ma még nem is tudjuk, hogy mi.

- a még nem tudjuk, de a maga dédunokája azt fogja mondani ábrándosan, hogymilyen kedves és milyen naiv volt az én dédapám, hogy ilyenekkel játszott, nahát!

- Tarján Zsókának úgy hallottam, hogy volt kitől tanulnia a mesterséget.

- Olyan családba születtem, ahol közvetlenül az édesapámtól tanulhattam ezt a mesterséget. Tehát nagyon sok ágát megtanulhattam ennek a mesterségnek, az ötvösségnek.

- Soha más nem is akart lenni?

- Nem, egész más akartam lenni bizonyos ideig és minél nagyobb lettem és felnőttem, annál többet voltam a műhelyben. És ez a műhely ez olyan varázslatos hangulatot adott, tudniillik a papám mindig kulcsra zárta az ajtót előlem. Tehát csak akkor mehettem be, amikor ő is ott volt. És ez egy nagy izgalmat jelentett a számomra és ezt ki kellett használni, hogy bemenjek. És minél többet voltam bent, annál inkább megszerettem az ott zajló dolgokat.

- Majdnem minden vitrinnek itt a Csók István Galériában más a hangulata. B-rokkos, kicsit magyaros díszeket látni. Vannak egészen ujhullámos ékszerek, van mi a hetvenes évek ... ~~éks~~ ékszereinek a világát tükrözi ott a legszélső vitrinben.

- Ezt tulajdonképpen egy oldalról hibának lehet tekinteni, hogy nem egységes a stílus, más oldalról még azért izlelgetem én ezeket a dolgokat, hogy mi az, ami legközelebb áll hozzám és még ezek szerint nem találtam meg. Viszont talán én sem vagyok még annyira, annyira egy darabból álló, szóval biztos, hogy jobb lenne, ha már egységes stílusom lenne, tehát csak egy irányvonal, de még keresem.

- Itt a kiállított tárgyakat meg is lehet vásárolni, például egy egyszerü gyürüt már 99 forintért magáénak mondhat bárki. Hát vannak persze értékesebb, nagyobb dolgok. Na most azt hiszem az is fontos, hogy itt nem drágakövekről van szó, nem brilliánsról, gyémántról, smaragdról, hanem?

- Hanem korállról és türkizről, amig egy puhább kategóriába tartozik. Na most minden nagyon fontos, hogy az ezüst az egy hideg szin tulajdonképpen és egy piros koráll-lal ezt ki lehet egyensúlyozni ezt a hidegséget. És ez pont egy finom elegáns összhatást kelt.

- /zene/

1021

1984.IV.14. 10,00 Petőfi Idősebb Kiss Jánosné

Szombat délelőtt

Tarján Zsóka ötvösművész

- Az ötvösművészetről talán kevesebb szó esik manapság, mint jónéhány más ágazatáról az iparművészetnek. Pedig a szép mives ékszereket nemcsak nemesfém tartalmuk miatt szeretjük. E kicsiny tárgyak szépségét éppen annyira becsüljük, mint anyagi értékeit. Azt már azért nem merem mondani, hogy jobban is, mert talán tőlzás lenne. Most mindenestre jó alkalom kinálkozik egy kiállitás apropójából, hogy erről több szó essék. A Csók Galériában. Ahol Tarján Zsóka ötvösművész ezüst tárgyai sorakoznak néhány nap óta. Visy László a megnyitón Kossuth-díjas irünkkal, Szabó Magdával találkozott.

- Szereti ezeket az ékszereket?

- Szeretem.

- Látom az ujján. Van olyan közöttük, amelyiket Tarján Zsóka csinál, akinek most itt vagyunk a kiállitásán.

- Nem véletlenül nem, ezt nem csinálta ezt Athénben vettem, ez viszont a Régimódi történetből ismert dédapámnak a nyakkendő tüje ilyen szép, tudja ilyen selyem megkötő sálszerü nyakkendőbe szúrható nyakkendőtű. De most jut eszembe, hogy Tarján mester csinálta ennek a gyürü részét, mégis csak tévedtem. Zsóka nem, de az édesapja.

- Miért hord ékszert, miért hord gyűrűt?

- Emlékből, emlékből, nekem mindegyikvalamit mond. Ez az ametiszt, amit mutattam magának, ez az a furcsa dédapám, aki valamikor Byront olvasott hanyattfekve azon a régi pusztán, ami már egyáltalán nincsen, olyan embereknek, akik már régen haltottak. Én a gyűrűmet sosem veszem le mióta megkaptam. Ez az emlék ez a férjemtől az utolsó karácsonynak az emléke.

- Itt a Csók Galériában az üveg vitrinekben ezek az ékszerek megvásárolhatók, még nincs gazdájuk, gazdára várnak. Lehet-e ezekből is valamikor emlék?

- A maga dédunokája, miközben maga a feleségének megvesz itt valamit ábrándosan azt mondja, hogy amikor az ón dédapám még fiatal ember volt és a Rádiónáldolgozott, ezt vette a dédmamának. És milyen érdekes furcsán látták az akkor emberek, mert ugye ón most egy Mars-szerü dolgot viselek, ami

jogunk a művészet ez ágait mindkettő kárára mesterségesen széjjelvágni, mert megszakítjuk azt a vérkeringést, amely a művészet viruló testében az élet hordozója. A szép előadást nagy közönség hallgatta és az előadót megtapsolta.

Az előadások sorozatát Marczali Henrik dr. folytatja január hó 27-ikén és február 3-án, aki a múlt század negyvenes éveinek ipari mozgalmáról értekezik. Február 10-én Radisics Jenő: Hamisított régiségek, február 17-én és 24-én Edvi Illés Aladár: A vasművességről, március 3-án és 10-én Pekár Gyula dr.: Byzanc kultúrája címmel tartanak előadásokat, melyek mindenkor délután 5 órakor kezdődnek.

A M. IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT KÖRÉBŐL.

A karácsonyi kiállítás kitüntetettjei.

A Magyar Iparművészeti Társulat legutóbbi karácsonyi kiállítása alkalmából a vallás- és közoktatásügyi miniszter az Orsz. Iparművészeti Múzeum állami nagy aranyérmét az illetékes bíráló bizottság egyhangú javaslatára Thék Endre bútor- és zongoragyárosnak adományozta. A kereskedelemügyi miniszter 2000 koronás állami nagy díját Tarján Oszkár ötvösművésznek, iparművészeti érmeinek egyikét Steiner Ármin és Ferenc ércárúgyárosoknak, a másikát pedig Vukovics és Kaufmann asztalosmestereknek adományozta. A kereskedelmi miniszter egyúttal elhatározta, hogy az állami érmekhez a kitüntetett kiállítók díszes oklevelet is kapjanak, melynek rajza pályázat útján szereztessék be. E pályázat szövegét Pályázatok rovatunkban közöljük.

A Magyar Iparművészeti Társulat tárgysorsjátéka.

A Magy. Iparművészeti Társulat tárgysorsjátékának sorsolása, melyen a tagok múlt évi tagsági jegyük számával vettek részt, január hó 12-én volt. A sorsoláson politikai biztosként dr. Buzath Ferenc h. előljáró vett részt. Kisorsoltak 60 nyereményt összesen 2500 korona értékben. A nyerő tagokat a Társulat közvetlen értesítette a rájuk esett nyereményekről. A sorsolás eredményét hirdetési rovatunk elején közöljük.

Ő Felsége és a kormány iparművészeti vásárlásai.

A M. Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán Ő Felsége megvásárolta Belmonte Leónak Kriesch Aladár színes kartonja nyomán készült gobelinjét és Maróti Gézának két bronzhermáját. E vásárlások összege 6000 korona. A vallás- és közoktatásügyi miniszter pedig az orsz. Képzőművészeti Tanács javaslatára 3115 korona értékben vásárolt több iparművészeti tárgyat.

A M. Iparművészeti Társulat választmányi ülése.

A Magyar Iparművészeti Társulat választmánya 1905. évi december hó 11-én ülést tartott SZALAY IMRE elnöklése mellett. Jelen vannak BALLAI LAJOS, BECK DÉNES, dr. CZAKÓ ELEMÉR, tóvárosi FISCHER IGNÁC, FITTLER KAMILL, GAUL KÁROLY, MARÓTI GÉZA, MORELLI GUSZTÁV, NÁDLER RÓBERT, RADISICS JENŐ, RÓTH MIKSA, gr. TELEKI SÁNDOR, ZSOLNAY MIKLÓS választmányi tagok, GYÖRGYI KÁLMÁN főtitkár és mint jegyzőkönyvvezető SZÉCSÉN FERENC másodtitkár.

Elnök megnyitja az ülést, üzvözli a megjelenteket és a jegyzőkönyv hitelesítésére Fittler Kamill választmányi tagot kéri fel.

Elnök jelenti, hogy elmaradásukat kimentették Alpár Ignác alelnök, Ágotai Lajos, Bachruch Károly, Forreider József, báró Forster Gyula, Gelléri Mór, Gyalus László, Kriesch Aladár és Péterffy Lajos. Tudomásul szolgál.

Elnök meleg szavakkal üdvözli Fittler Kamill és Morelli Gusztáv választmányi tagokat abból az alkalomból, hogy Ő Felsége Fittler Kamillnak az udvari tanácsosi címet, Morelli Gusztávnak pedig az Iparművészeti Iskola igazgatója címet adományozta. Indítványozza, hogy a választmány a kitüntetés feletti örömének a mai ülés jegyzőkönyvében adjon kifejezést. A választmány az elnök indítványát egyhangúlag elfogadja.

Főtitkár a következő jelentéseket terjeszti elő:

a) A vallás- és közoktatásügyi miniszter leiratban közölte a Társulattal, hogy előterjesztésére Galambos Jenő műötvösnek utazási ösztöndíjat adományozott;

b) a kereskedelemügyi miniszter leirattal értesítette a társulatot, hogy javaslatára

Galamb József könyvkötősegédnek és Fürlinger Rezső zománcolónak utazási ösztöndíjat,

Tarján Oszkár műötvösnek és Urr György kassai egyházi szobrásznak munkagépeket adományozott.

Ezzel kapcsolatban főtitkár jelenti, hogy tudomása szerint a Ferencrendiek budai templomában gyűjtés folyik új oltárra, amelyet külföldi cégnél szándékoznak megrendelni. Tekintettel arra, hogy az egyházi

Magyar Iparművészet
1906. 46. l.

velencei nemzetközi művészeti kiállítás magyar csoportját, mely nagy sikere volt a magyar művészetnek és műiparnak. A kiállítás magyar termének a grand prix-t, az iparművészeti csoportnak pedig aranyérmet ítélt a nemzetközi zsüri, mely meleg elismeréssel adózott a magyar művészi iparnak.

Szeptember havában a muzeum üvegcsarnokában volt elhelyezve a Photo-Club nemzetközi amateur fénykép kiállítása, mely nagy közönséget vonzott a muzeumba. A szokott módon közreműködött a muzeum a Magyar Iparművészeti Társulatnak a muzeum palotájában rendezett karácsonyi kiállításán.

Lebonyolította a tavaly rendezett jótékony célú műkedvelői kiállítást, a mult évad legsikerültebb művészi kiállítását, s rendezi a Gaulois szerkesztőségének Párisban megnyíló nemzetközi női munkapályázata magyar csoportját. Részt vett a muzeum kiküldöttei révén a velencei és a liégei nemzetközi művészeti kongresszuson is; az előbbin Radisics Jenő igazgató a magyar kormányt képviselte.

A muzeumban a lefolyt esztendőben összesen 9 ismeretterjesztő előadás rendeztetett a művelt közönség részére. Az előadást sűrün látogatta a közönség, ami bizonysága azok népszerűségének.

A téli időszakban 15 népies előadás is volt a muzeumban az ipari munkások részére, akik évről-évre fokozódó előszeretettel keresik fel ezeket. Összesen 4854 munkás hallgatta az előadásokat, 2492-vel többen, mint 1904-ben.

Az elmúlt évben 165.864 látogatója volt a muzeumnak, 4385-tel több mint tavaly. Megnyitása óta 1,511.199 ember volt a muzeumban.

Az intézet könyvtárának összesen 6156 látogatója volt, 1812-vel kevesebben mint az előző évben. Ennek oka abban keresendő, hogy a könyvtár a javítási munkálatok miatt hosszabb ideig hozzáférhetetlen volt a közönségnek. Állandó látogatásra szolgáló igazolványt 595-en váltottak. A kikölcsönzők száma 562 volt. Ajándék és vétel folytán 187 kötet könyvvel és 5730 műlappal szaporodott a könyvtár, melynek állománya az év végén 5508 kötet könyv és 75.625 drb. műlap volt.

Ismeretterjesztő előadások az Iparművészeti Muzeumban.

Ez előadások elsejét Lyka Károly tartotta január hó 13-án. A képzőművészet s az iparművészet határairól szóló értekezésében a következőket adta elő:

Az esztétika, mint rendszerető tudomány kettéhasította a művészetet s határfalat vont a képzőművészet s az iparművészet közé. Hogy ebben a kettéosztásban van valami mesterkélt, valami önkényes eljárás, azt könnyű megérezni. Puszta érzéssel azonban nem érhetjük be, bizonyságot, — hogy úgy mondjuk — tárgybeli adatokat kívánunk arra, hogy ennek a kettéosztásnak van-e valami természetes és logikus alapja. Ha csak az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében szigorúbban szemügyre veszünk egy sor szebb műtárgyat, föltünik, hogy azoknak a műtárgyaknak, amelyeket az iparművészekategóriájába soroznak, egy részét olyan emberek készítették, kiket a közönség mint festőket, szobrászokat vagy építészeket ismer. A kiváló képzőművészek egész sora foglalkozik olyan technikával, amelyet általán iparművét szetnek tartanak. Azt hinni azonban, hogy e kiváló művészek csak kivételesen tévednek erre a térre, tévedés volna. Ezekben az apróbb, iparművészetieknek mondott tárgyakban művészjellemüket, érzéseiket, gondolataikat épp úgy kifejezik, mint akár a vásznon, a bronzban vagy a márványban. Ezeknél a művészeknél épp az a jellemző, hogy nem tudnak két alakot ölteni, hogy az apró, szerény tárgyakban épp olyanok, mint a nagyszabásúakban. Ebből az is világos, hogy az iparművészet épp olyan erejű és hatású kisugárzása a léleknek, akárcsak a képzőművészet. Előadását január hó 20-án folytatta és összehasonlítva az iparművészeti és képzőművészeti alkotásokat, ezúttal azt vizsgálta meg, vajjon van-e rokonvonás az alkotások hatása között is. Mindenekelőtt megállapítandó, vajjon miképen, mi által hat a festmény, vagy a szobor ránk. Az előbbire például hozza föl Szinyei-Merse Pál Majálisát, az utóbbiakra Michelangelo néhány közismeretű szobrát. Fejtegetései során megállapította, hogy e művek hó képei szerzőik lelkületének, s ránk azzal hatnak, hogy együttérzünk velük. Kérdés, vajjon iparművészeti remekek is így hatnak-e. A grafikáról, plakettről, üvegfestészetről ez könnyen megállapítható. A legtöbb más iparművészeti technika az otthon számára készül, s mint lakásberendezés szerepel. Ebből egy asztalt vagy széket külön kiragadni, s azon keresni azt a hatást, amit egy festmény vagy szobor kelt, épp annyi volna, mintha egyetlen oszlopról akarnánk megítélni egy épületet. Itt az egész berendezés együttes hatását kell megvizsgálnunk, mert a lakásberendezés együttes művészet. Ha így nézzük a remek lakásberendezést, ugyanazt a hatást találjuk benne, mint a java képben és szoborban. Tehát az iparművészet és képzőművészet nemcsak forrásaiban, de hatásaiban is azonos s így nincs

Az összes pályamunkák az Iparművészeti Múzeumban egy hétig ki voltak állítva.

CÉRELMES IPARMŰVÉSZETI PÁLYÁZAT. Méltó felháborodást keltett iparművészeink körében a budapesti árú- és értéktőzsde tanácsának *eszmei tervpályázata* az új tőzsdeépület egyes helyiségei részére szükségelt *asztalosmunkák terveinek elkészítésére.* Ez a pályázat oly lekicsinylése a magyar tervező művészek képességeinek, megsértése a művészi önérzetnek, amely a legerősebb kritikát hívja ki.

A pályázat feltételeiből kiemeljük a következőket. Tervek készítendők:

1. az árútőzsde-terem berendezésére;
2. a ruhatárak, továbbá az árútőzsde és az értéktőzsde közti rész berendezésére;
3. a felek várótermének berendezésére és végül
4. a tanácsosi ülésterem berendezésére.

A nézetek megrajzolásának mikéntisége, annak mértéke és kiállítási modora teljesen a tervezőre bízatik, úgyszintén az is, vajjon a rajz *orthogonális vagy perspektivikus képet* mutasson-e be.

A pályadíjak a következők:

az árútőzsde-terem és a tanácsi nagy ülésterem tervezésére *egyenkint* **150—150** korona;

a két ruhatár és az árútőzsde és az értéktőzsde közötti rész megtervezésére egyenkint **100—100** korona; összesen tehát 500 korona.

A tőzsdetanács föntartja magának azt a jogot, hogy pályadíjjal nem jutalmazott műveket *50—50 koronával* magához válthasson. Úgy a díjazott, valamint a megvett tervek a tőzsdetanács korlátlan tulajdonába mennek át és a *tőzsdetanács feltétlenül jogosítva lesz az azokban kifejezésre jutó eszméket a foganatosításkor fölhasználni.*

E pályázatot olvasva, két feltevés ötlik eszünkbe. Vagy annak, aki ezt a pályázatot megszövegezte, fogalma sincs a tervező munka értékéről, vagy ilyen nevetséges díjazással egyenesen azt akarja elérni, hogy valamire való magyar tervezőművész ne pályázzon és így az esetleg beérkező silány munkákra hivatkozva, más úton-módon, talán külföldről szerezhesse be a terveket. A magyar művészi ipar jóhírneve érdekében tiltakoznunk kell eme, még jóhiszeműséggel sem menthető szűkkeblűség ellen és felkérjük a tőzsde vezetőségét, valamint az építkezés intézőjét, hasson oda, hogy ez a hiba még idejekorán jóvá tétessék. Ahonnan négy millió kerül ki építkezésre, kerül még néhány ezer korona magyar tervezők munkájának *tisztességes* jutalmazására is. Az ügyet egyébként figyelemmel kísérjük és bízunk benne, hogy az intézők annak méltányos megoldására módot találnak.

CSIPKE-PÁLYÁZAT. A liège-i csipkekiállítás ötletéből Bruxelles-ben nemzetközi csipke-pályázatot írtak ki. Egy női gallér vagy egy legyező alakjában készített művel lehet a pályázaton résztvenni, amelyen döntő fontosságú a művészeti eredetiség és a technikai tökéletesség. Bővebb felvilágosítás szerezhető a pályázati titkárságnál (Secrétariat du Concours international de Dentelle à la main): 19, rue de la Loï, Bruxelles. Beküldési határidő április 15.

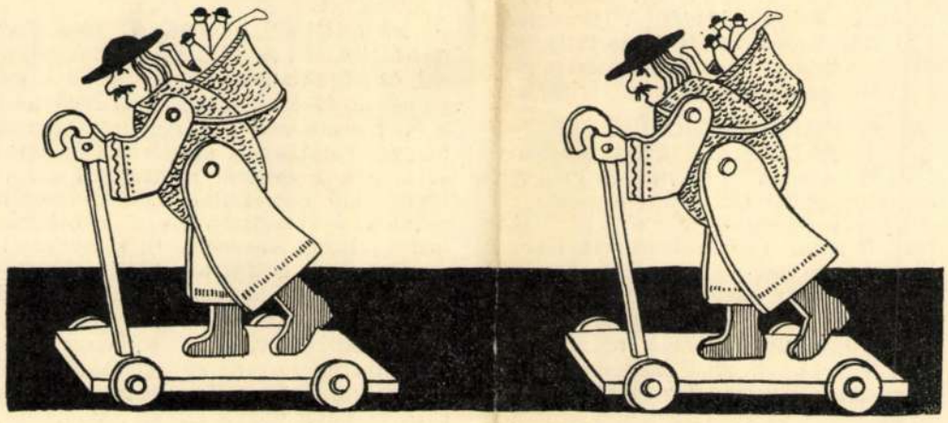

HIVATALOS TUDÓSÍTÁSOK.

IPARMŰVÉSZETI KITÜNTETÉSEK. *A kereskedelemügyi miniszter* a Magyar Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállítása alkalmából kiadásra kerülő iparművészeti állami díjak és érmek fölött a társulat bíráló bizottságának javaslatára most döntött. A 2000 koronás nagy díjat *a pozsonyi Izabella háziipari egyesületnek*, az iparművészeti ezüst érmek egyikét *a mármarosszigeti államilag segélyezett szövő- és hímző-tanfolyamnak*, a másikat pedig *Haraszti* József bronzöntőnek adta. A miniszter ezenkívül a bíráló bizottság javaslatait magában foglaló jegyzőkönyvből megelégedéssel szerzett tudomást *Tarján* Oszkár ékszerésznek a kiállításon elért sikeréről.

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MAGY. KIR. MINISZTER 500 frankos iparművészeti nagy aranyérmére tudvalevően egy bizottság tesz javaslatot, melynek elnöke az iparművészeti múzeum igazgatója, tagjai a vallás- és közoktatásügyi miniszterium művészeti osztályának vezetője, az iparművészeti iskola igazgatója, az iparművészeti múzeum első őre, a m. iparművészeti társulat választmányának két kiküldötte és a kiállítóknak két bizalmi férfia. A m. iparművészeti társulat választmánya legutóbbi ülésén a bizottság tagjainak Szalay Imre társulatati alelnököt és Nádler Róbert vál. tagot választotta meg, a kiállítók képviselői lettek pedig Faragó Ödön és Kriesch Aladár. A javaslattevő bizottság január hó 19-én tartotta meg ülését s ennek nyomán javaslatát jóváhagyás végett a miniszter elé terjesztette.

A VIDÉKI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK helyi bizottságai Aradon és Kolozsvárt még múlt év december havában megalakultak. *Aradon* a bizottság díszelnöke Urbán Iván főispán, elnöke Institoris Kálmán királyi tanácsos, polgármester. A végrehajtó bizottság elnöke Nesnera Aladár, az aradi állami fa- és fémipari szakiskola igazgatója, előadó titkára Edvi Illés László, az aradi kereskedelmi és iparkamara titkára. A nagybizottságban Arad város vezető férfiai, úgyszintén a közművelődési és ipari intézmények és egyesületek mindannyian képviselve vannak. A kiállítás az ipartestület székházában lesz, amelynek három nagy terme erre a célra kiválóan alkalmas. *Kolozsvárt* a kiállítást a most épült Ferenc József-iparmúzeumban rendezik. A helyi bizottság élén szintén a főispán, Béldi Ákos gróf, mint díszelnök áll, elnöke a nagybizottságnak dr. Szvacsina Géza polgármester, míg a végrehajtó bizottság elnöki tisztségét dr. Posta Béla egyetemi tanár vállalta magára. A kiállítás igazgatója Pákey Lajos iparmúzeumi igazgató, előadója Magyar Endre állami ipariskolai igazgató, titkára pedig dr. Széchy Ákos áll. polg. iskolai igazgató.

A kiállításokon a következő csoportok lesznek:

a) modern hazai iparművészeti munkák, amelyben részben fővárosi, részben az illető város és környékének kiválóbb művészi iparosainak munkái kerülnek bemutatásra;

b) az Orsz. Iparművészeti Múzeum tárgyaiból vett gyűjtemény;

c) aradi, illetőleg kolozsvári gyűjtők csoportja, amelyben magánosok tulajdonában levő régibb, kiválóan érdekes iparművészeti tárgyak lesznek láthatók;

d) népművészeti csoport, amely arad-, illetőleg kolozsvárvidéki népművészeti munkák változatos csoportját foglalja magába s végül

e) az iparművészeti tervezők munkáinak csoportja.

Mindkét kiállításról szóló felhivásokat úgy a M. Iparművészeti Társulat, mint az illető helyi bizottságok már szétküldötték; az iparművészeti tárgyak bejelentésének határideje január hó 25-dike, a tervezeteké január hó 31-dike.

IPARMŰVÉSZETÜNK AZ 1906. ÉVI MILÁNÓI KIÁLLÍTÁSON. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a f. évi január hó 17-én kelt leiratával értesítette a M. Iparművészeti Társulatot, hogy a magyar kormányzat elhatározta Magyarországnak a milánói nemzetközi kiállításon való részvételét. Ennek nyomán felhívta a társulatot, hogy a kiállítás iparművészeti csoportjának szervezését, rendezését, a helyszinén való felügyeletet és a kiállítási tárgyak árusítását, szóval az egész ügy ellátását magára vállalja, s az erre vonatkozó javaslatait terjessze eléje.

Az iparművészeti csoport részére 800 négyzetméternyi terület biztosíttatott s a kereskedelemügyi m. kir. miniszter, aki a közvetítést magára vállalta, máris

Magyar Iparművészet
1905. 82. l. (Ipm.-i kitüntetések)

velencei nemzetközi művészeti kiállítás magyar csoportját, mely nagy sikere volt a magyar művészetnek és műiparnak. A kiállítás magyar termének a grand prix-t, az iparművészeti csoportnak pedig aranyérmet ítélt a nemzetközi zsüri, mely meleg elismeréssel adózott a magyar művészi iparnak.

Szeptember havában a muzeum üvegcsarnokában volt elhelyezve a Photo-Club nemzetközi amateur fénykép kiállítása, mely nagy közönséget vonzott a muzeumba. A szokott módon közreműködött a muzeum a Magyar Iparművészeti Társulatnak a muzeum palotájában rendezett karácsonyi kiállításán.

Lebonyolította a tavaly rendezett jótékony célú műkedvelői kiállítást, a mult évad legsikerültebb művészi kiállítását, s rendezi a Gaulois szerkesztőségének Párisban megnyíló nemzetközi női munkapályázata magyar csoportját. Részt vett a muzeum kiküldöttei révén a velencei és a liégei nemzetközi művészeti kongresszuson is; az előbbin Radisics Jenő igazgató a magyar kormányt képviselte.

A muzeumban a lefolyt esztendőben összesen 9 ismeretterjesztő előadás rendeztetett a művelt közönség részére. Az előadást sűrün látogatta a közönség, ami bizonysága azok népszerűségének.

A téli időszakban 15 népies előadás is volt a muzeumban az ipari munkások részére, akik évről-évre fokozódó előszeretettel keresik fel ezeket. Összesen 4854 munkás hallgatta az előadásokat, 2492-vel többen, mint 1904-ben.

Az elmúlt évben 165.864 látogatója volt a muzeumnak, 4385-tel több mint tavaly. Megnyitása óta 1,511.199 ember volt a muzeumban.

Az intézet könyvtárának összesen 6156 látogatója volt, 1812-vel kevesebben mint az előző évben. Ennek oka abban keresendő, hogy a könyvtár a javitási munkálatok miatt hosszabb ideig hozzáférhetetlen volt a közönségnek. Állandó látogatásra szolgáló igazolványt 595-en váltottak. A kikölcsönzők száma 562 volt. Ajándék és vétel folytán 187 kötet könyvvel és 5730 műlappal szaporodott a könyvtár, melynek állománya az év végén 5508 kötet könyv és 75.625 drb. műlap volt.

Ismeretterjesztő előadások az Iparművészeti Muzeumban.

Ez előadások elsejét Lyka Károly tartotta január hó 13-án. A képzőművészet s az iparművészet határairól szóló értekezésében a következőket adta elő:

Az esztétika, mint rendszerető tudomány kettéhasította a művészetet s határfalat vont a képzőművészet s az iparművészet közé. Hogy ebben a kettéosztásban van valami mesterkélt, valami önkényes eljárás, azt könnyű megérezni. Puszta érzéssel azonban nem érhetjük be, bizonyságot, — hogy úgy mondjuk — tárgybeli adatokat kívánunk arra, hogy ennek a kettéosztásnak van-e valami természetes és logikus alapja. Ha csak az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében szigorúbban szemügyre veszünk egy sor szebb műtárgyat, föltünik, hogy azoknak a műtárgyaknak, amelyeket az iparművészekategóriájába soroznak, egy részét olyan emberek készítették, kiket a közönség mint festőket, szobrászokat vagy építészeket ismer. A kiváló képzőművészek egész sora foglalkozik olyan technikával, amelyet általán iparművét szetnek tartanak. Azt hinni azonban, hogy e kiváló művészek csak kivételesen tévednek erre a térre, tévedés volna. Ezekben az apróbb, iparművészetieknek mondott tárgyakban művészjellemüket, érzéseiket, gondolataikat épp úgy kifejezik, mint akár a vásznon, a bronzban vagy a márványban. Ezeknél a művészeknél épp az a jellemző, hogy nem tudnak két alakot ölteni, hogy az apró, szerény tárgyakban épp olyanok, mint a nagyszabásúakban. Ebből az is világos, hogy az iparművészet épp olyan erejű és hatású kisugárzása a léleknek, akárcsak a képzőművészet. Előadását január hó 20-án folytatta és összehasonlítva az iparművészeti és képzőművészeti alkotásokat, ezúttal azt vizsgálta meg, vajjon van-e rokonvonás az alkotások hatása között is. Mindenekelőtt megállapítandó, vajjon miképen, mi által hat a festmény, vagy a szobor ránk. Az előbbire például hozza föl Szinyei-Merse Pál Majálisát, az utóbbiakra Michelangelo néhány közismeretű szobrát. Fejtegetései során megállapította, hogy e művek hó képei szerzőik lelkületének, s ránk azzal hatnak, hogy együttérzünk velük. Kérdés, vajjon iparművészeti remekek is így hatnak-e. A grafikáról, plakettről, üvegfestészetről ez könnyen megállapítható. A legtöbb más iparművészeti technika az otthon számára készül, s mint lakásberendezés szerepel. Ebből egy asztalt vagy széket külön kiragadni, s azon keresni azt a hatást, amit egy festmény vagy szobor kelt, épp annyi volna, mintha egyetlen oszlopról akarnánk megitélni egy épületet. Itt az egész berendezés együttes hatását kell megvizsgálnunk, mert a lakásberendezés együttes művészet. Ha így nézzük a remek lakásberendezést, ugyanazt a hatást találjuk benne, mint a java képben és szoborban. Tehát az iparművészet és képzőművészet nemcsak forrásaiban, de hatásaiban is azonos s így nincs

jogunk a művészet ez ágait mindkettő kárára mesterségesen széjjelvágni, mert megszakítjuk azt a vérkeringést, amely a művészet viruló testében az élet hordozója. A szép előadást nagy közönség hallgatta és az előadót megtapsolta.

Az előadások sorozatát Marczali Henrik dr. folytatja január hó 27-ikén és február 3-án, aki a múlt század negyvenes éveinek ipari mozgalmáról értekezik. Február 10-én Radisics Jenő: Hamisított régiségek, február 17-én és 24-én Edvi Illés Aladár: A vasművességről, március 3-án és 10-én Pekár Gyula dr.: Byzanc kultúrája címmel tartanak előadásokat, melyek mindenkor délután 5 órakor kezdődnek.

A M. IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT KÖRÉBŐL.

A karácsonyi kiállítás kitüntetettjei.

A Magyar Iparművészeti Társulat legutóbbi karácsonyi kiállítása alkalmából a vallás- és közoktatásügyi miniszter az Orsz. Iparművészeti Múzeum állami nagy aranyérmét az illetékes bíráló bizottság egyhangú javaslatára Thék Endre bútor- és zongoragyárosnak adományozta. A kereskedelemügyi miniszter 2000 koronás állami nagy díját Tarján Oszkár ötvösművésznek, iparművészeti érmeinek egyikét Steiner Ármin és Ferenc ércárúgyárosoknak, a másikát pedig Vukovics és Kaufmann asztalosmestereknek adományozta. A kereskedelmi miniszter egyúttal elhatározta, hogy az állami érmekhez a kitüntetett kiállítók díszes oklevelet is kapjanak, melynek rajza pályázat útján szereztessék be. E pályázat szövegét Pályázatok rovatunkban közöljük.

A Magyar Iparművészeti Társulat tárgysorsjátéka.

A Magy. Iparművészeti Társulat tárgysorsjátékának sorsolása, melyen a tagok múlt évi tagsági jegyük számával vettek részt, január hó 12-én volt. A sorsoláson politikai biztosként dr. Buzath Ferenc h. előljáró vett részt. Kisorsoltak 60 nyereményt összesen 2500 korona értékben. A nyerő tagokat a Társulat közvetlen értesítette a rájuk esett nyereményekről. A sorsolás eredményét hirdetési rovatunk elején közöljük.

Ő Felsége és a kormány iparművészeti vásárlásai.

A M. Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán Ő Felsége megvásárolta Belmonte Leónak Kriesch Aladár színes kartonja nyomán készült gobelinjét és Maróti Gézának két bronzhermáját. E vásárlások összege 6000 korona. A vallás- és közoktatásügyi miniszter pedig az orsz. Képzőművészeti Tanács javaslatára 3115 korona értékben vásárolt több iparművészeti tárgyat.

A M. Iparművészeti Társulat választmányi ülése.

A Magyar Iparművészeti Társulat választmánya 1905. évi december hó 11-én ülést tartott SZALAY IMRE elnöklése mellett. Jelen vannak BALLAI LAJOS, BECK DÉNES, dr. CZAKÓ ELEMÉR, tóvárosi FISCHER IGNÁC, FITTLER KAMILL, GAUL KÁROLY, MARÓTI GÉZA, MORELLI GUSZTÁV, NÁDLER RÓBERT, RADISICS JENŐ, RÓTH MIKSA, gr. TELEKI SÁNDOR, ZSOLNAY MIKLÓS választmányi tagok, GYÖRGYI KÁLMÁN főtitkár és mint jegyzőkönyvvezető SZÉCSÉN FERENC másodtitkár.

Elnök megnyitja az ülést, üzvözli a megjelenteket és a jegyzőkönyv hitelesítésére Fittler Kamill választmányi tagot kéri fel.

Elnök jelenti, hogy elmaradásukat kimentették Alpár Ignác alelnök, Ágotai Lajos, Bachruch Károly, Forreider József, báró Forster Gyula, Gelléri Mór, Gyalus László, Kriesch Aladár és Péterffy Lajos. Tudomásul szolgál.

Elnök meleg szavakkal üdvözli Fittler Kamill és Morelli Gusztáv választmányi tagokat abból az alkalomból, hogy Ő Felsége Fittler Kamillnak az udvari tanácsosi címet, Morelli Gusztávnak pedig az Iparművészeti Iskola igazgatója címet adományozta. Indítványozza, hogy a választmány a kitüntetés feletti örömének a mai ülés jegyzőkönyvében adjon kifejezést. A választmány az elnök indítványát egyhangúlag elfogadja.

Főtitkár a következő jelentéseket terjeszti elő:

a) A vallás- és közoktatásügyi miniszter leiratban közölte a Társulattal, hogy előterjesztésére Galambos Jenő műötvösnek utazási ösztöndíjat adományozott;

b) a kereskedelemügyi miniszter leirattal értesítette a társulatot, hogy javaslatára

Galamb József könyvkötősegédnek és Fürlinger Rezső zománcolónak utazási ösztöndíjat,

Tarján Oszkár műötvösnek és Urr György kassai egyházi szobrásznak munkagépeket adományozott.

Ezzel kapcsolatban főtitkár jelenti, hogy tudomása szerint a Ferencrendiek budai templomában gyűjtés folyik új oltárra, amelyet külföldi cégnél szándékoznak megrendelni. Tekintettel arra, hogy az egyházi

Magyar Iparművészet 1906. 46. l.

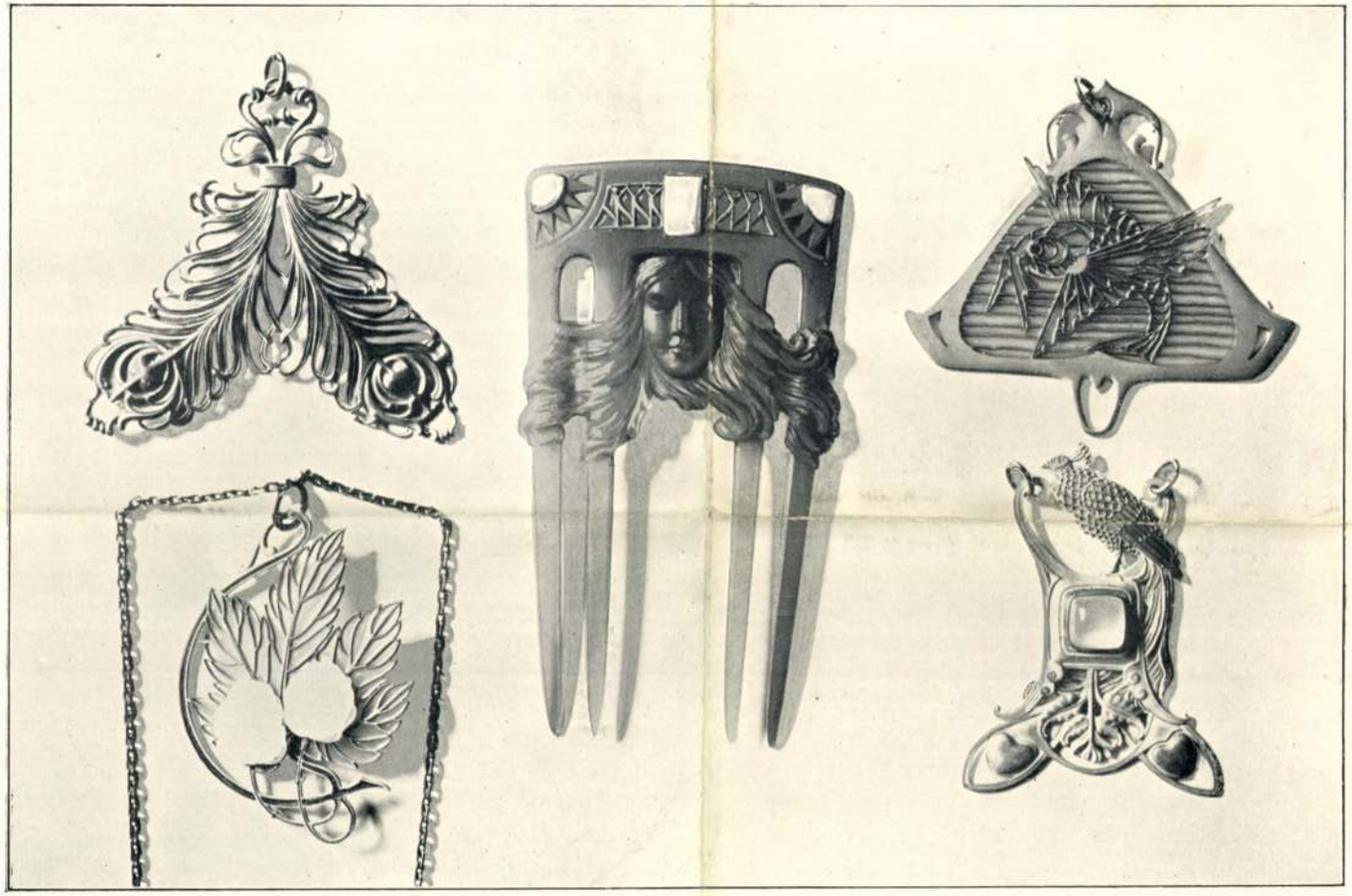

À JOUR ZOMÁNCOS ÉKSZEREK ARANYBÓL.

DRÁGAKÖVES, FARAGOTT FÉSŰ SZARUBÓL.

TERVEZTE ÉS KÉSZÍTETTE TARJÁN OSZKÁR.

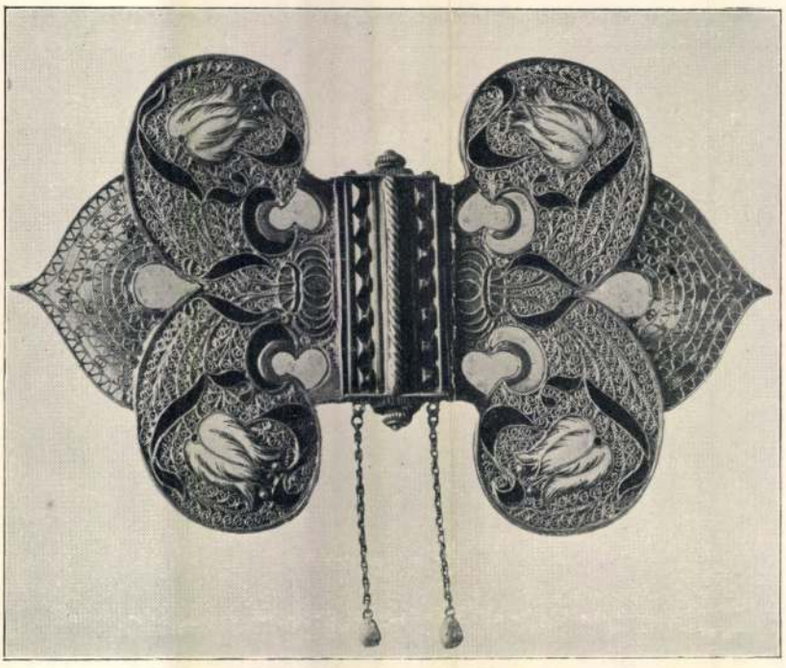

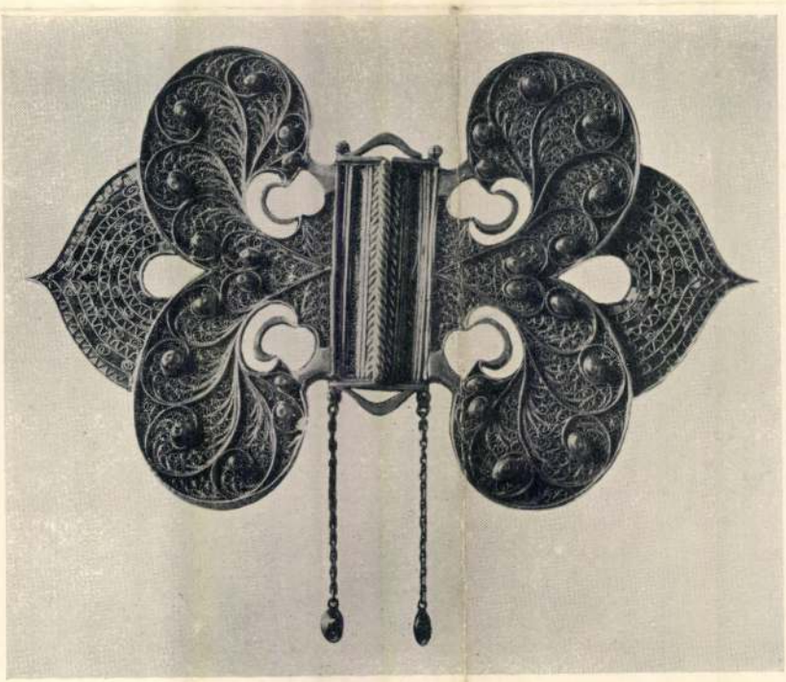

NŐI MENTE-CSATOK
EZÜSTBŐL.

TERVEZTE ÉS KÉSZÍTTETTE
HÁRY GYULA.

Magyar Iparművészet
1905. 27. l. képek

NOTES

1 In the beginning of his career, that is, between 1902 and 1903, he was mentioned as Huber-Tarján; from 1904 on he used only the Tarján name. On the basis of contemporary literature, the present study uses all of the specified names of Oszkár Tarján (Huber). For his detailed biography see Koós, J.: "Some Hungarian Masters of the Goldsmith's Art of the Art Nouveau". In: *AD*, 3/1975. pp. 114–147.

2 *MI*, (Magyar iparmüvészet) 1897/98. p. 37.

3 Diner-Dénes, J.: "Az Iparmüvészeti Társulat karácsonyi kiállítása" (The Christmas Exhibition of the Decorative Arts Association). *MI*, 1901. p. 16.

4 *MI*, 1901; the picture on p. 72.

5 Divald, K.: "A szegedi kiállítás" (The Szeged Exhibition). *MI*, 1901. pp. 213–214 and the pictures on pp. 216–217.

6 Huszka, J.: *Magyar ornamentika* (Hungarian Ornaments). Budapest, 1898.

7 *MI*, 1901; the picture on p. 275. Also *MI*, 1902; the picture on p. 101.

8 *MI*, 1903. p. 153.

9 *MI*, 1902. p. 167.

10 For the Hungarian translation of the certificate, see *MI*, 1903. p. 298.

11 Almási Balogh, L.: "A karácsonyi kiállítás" (The Christmas Exhibition). *MI*, 1903. p. 27.

12 Éber, L.: "A karácsonyi kiállítás" (The Christmas Exhibition). *MI*, 1905.p. 13.

13 *MI*, 1905. p. 28.

14 *Art et Décoration*. T.VIII., juillet-décembre 1900. A separate supplement for the exhibited pieces, bound together with the appendix of the October issue.

15 Vever, H.: "Les bijoux aux Salons de 1898". In: *Art et Décoration*, T.III., janvier-juin 1898. pp. 169–178.

16 Vever, see above, p. 172 and the picture on p. 169.

17 Vever, see above, p. 172 and the picture on p. 170.

18 Györgyi, K.: "Az iparmüvészet a párizsi világkiállításon" (The Applied Arts at the Paris International Exhibition). *MI*, 1900. p. 232.

19 *Modern Design in Jewellery and Fans*. Ed. by Ch. Holme. The Studio, Special Winter Nr. 1901-1902, Pl. 29, Pict.1.

20 Canz, S.: *Symbolistische Bildvorstellungen im Juwelierschmuck um 1900*. Dissertation, 1974. Munich, 1976, pp. 129–138.

21 This process was probably influenced, for example, by the article of Th. Duret: "Les Peignes". In: *Le Japon artistique*, réd. par S. Bing. IIIe année, T.5. No. 26, pp. 17–24.

et Décoration.[14] The same is true for the other two jewels by Tarján in the Museum's collection, regarded as significant examples of Hungarian Art Nouveau by Hungarian art historians. The model for the horn comb decorated with a female head of curly locks, opals and enamel (Inv.No. 6825) and for the à jour enamel pendant shaping a swallow-fish (Inv.No. 6826) were exhibited at the 1898 Paris Salon.[15] Lalique's horn comb with opals and enamel was decorated by three female heads; Henri Vever, one of Lalique's greatest rivals found the idea especially original when writing about the exhibition in Art et Décoration. [16] The swallow-fish, regarded by Vever as "very Japanese" was also decorating a horn comb. The applied technique was fairly interesting: Lalique engraved the fields encircled by the outlines of the motif in the surface of the object and covered these hollows with the paint. This special technique reminded Vever of the compartments prepared for enamelling [17] - Tarján applied a more successful technique when reconstructing Lalique's motif as an à jour enamel pendant.

René Lalique was a great personality of the turn of the century - his influence could hardly be ignored by his contemporaries. As Kálmán Györgyi wrote at the time of the 1900 world exhibition: "Lalique has started a new school with his jewels. The rest of the French jewellers are following - more or less succesfully - his genre. One of the most famous among them is Vever, who is followed by Sandoz, René Foy, Fouquet, Boucheron etc."[18]

There are several examples proving the direct influence of Lalique. The comb decorated with three female heads, mentioned above, inspired among others Orazi, the designer of Maison Moderne.[19] He, however, reinterpreted the motif: his figures are harsh and sharp, the heads are a little grotesque compared to the harmonious decorativity of Lalique's jewel. Tarján, on the other hand, did not add any individual interpretation to the jewels mentioned above; in fact, they are variants of Lalique's jewels, made in Hungary.

These French-style jewels reflected the most typical topics of European Art Nouveau. Both the scrolling foliage and the long waves of female hair belong to these panels together with the peacock motif, which was regarded typically Hungarian by the Hungarian public, though it was a favourite symbol all over Europe.[20] Beside the swallow–fish, the drive towards Japanese symbols is indirectly represented by the ornamental combs, Lalique's favourite genre. Japanese influence must have been responsible for the fact that ornamental combs were among the most significant genres of jewellery at the turn of the century.[21]

We must also bear in mind that these motifs appeared also on Hungarian jewels, influencing the public as well as contemporary masters of applied art. Oszkár Tarján, however, was rather a mediator than a contributor in this process.

ÁGNES PRÉKOPA

ART NOUVEAU JEWELS BY OSZKÁR TARJÁN (HUBER)

The young Oszkár Huber[1], a member of the Decorative Arts Association since 1897[2], gained public attention at the 1900 Christmas exhibition. Contemporary critics mention his enamel experiments - which he developed in the workshop of Vince Wartha - describing in details the various new types of enamel. József Diner-Dénes, the writer of the article, however, stresses the imperfect design of Huber's works.[3]

Huber's diverse technical interest is manifested in his etched copper dishes from 1901, published by the Hungarian Applied Arts magazine.[4] His Hungarian-style jewels, exhibited in the autumn of 1901 in Szeged, gain loud success.[5] The simplicity of the design and the application of plane motifs make these pieces fairly decorative: the dynamic circles of the filigree wire are filled with vivid enamel. (Filigree enamel recalls, a traditional Hungarian technique.) The most important source of the motifs was most likely Huszka's *Magyar ornamentika* (Hungarian Ornaments), published a few years earlier.[6] In the collection of the Budapest Museum of Applied Arts, there are pieces using the typical flower motifs of the embroidery on the Hungarian shepherds' cloak called "szür" (the pendant with Inv.No. 6820) or imitating the plaits of frogs and loops (the pendant with Inv.No.6821). Each jewel consists of a separate, individual motif, which, repeated, decorate larger dishes (e.g. the edges of enamelled cups).[7]

The state medal[8] from 1901 is also a representative of this successful series. International acknowledgment, on the other hand, is brought to the young artist with the Torino world exhibition: Lalique himself buys some of his pieces[9] and he was awarded the golden medal by the jury. Strangely enough, the jury in Torino that Oszkár Huber "was more talented in designing than in enamel technique".[10] Yet their view is contradicted by the fact that this successful series is not followed by any other significant idea. Critics say about his Hungarian-style jewels exhibited at the Christmas exhibition in 1902 that "his art has apparently improved"[11] but this statement needs further evidence.

The jewels presented at the 1904 Christmas exhibition represent a new style. As László Éber remarked, "they were produced under the influence of famous, similar pieces made by French goldsmiths".[12] He does not explain this in detail, but contemporaries remembered the jewels by René Lalique, which can be taken as predecessors of Huber's pieces. One of Lalique's jewels was already in the collection of the Budapest Museum of Applied Arts in those days. A pendant among the jewels reproduced in the Hungarian Applied Arts was a unit taken from Lalique's necklace with hop foliage motifs (Inv.No. 4541). The one with the peacock is almost totally identical with Lalique's pendant published in the supplementation of the 1900 number of Art

JEGYZETEK

1. Kezdetben a Huber nevet használja, 1902-1903 körül Huber-Tarján néven említik, és kb. 1904-től használja a Tarján nevet. Az idézett egykorú kritikákhoz alkalmazkodva ebben a cikkben is többféle néven szerepel Tarján (=Huber) Oszkár, akinek részletes életrajzi adatait ld. Koós, J.: Some Hungarian Masters of the Goldsmith's Art of the Art Nouveau, in: AD 3. 1975. 114-147.p.

2. MI 1897/98. 37.p.

3. Diner-Dénes J.: Az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállítása. MI 1901. 16.p.

4. MI 1901. 72.p. képe

5. Divald K.: A szegedi kiállítás. MI 1901, 213-214.o., 216-217.p. képei

6. Huszka J.: Magyar ornamentika, Bp., 1898.

7. MI 1901. 275.p. képe és MI 1902. 101.p. képe

8. MI 1903. 153.p.

9. MI 1902. 167.p.

10. Az oklevél fordítása, MI 1903. 298.p.

11. Almási Balogh L.: A karácsonyi kiállítás. MI 1903. 27.p.

12. Éber L.: A karácsonyi kiállítás. MI 1905. 13.p.

13. MI 1905. 28.p.

14. Art et Décoration. T.VIII., juillet-décembre 1900. Az októberi szám függelékéhez kötött, szövegen kívüli műmelléklet.

15. Vever, H.: Les bijoux aux Salons de 1898. Art et Décoration, T.III., janvier-juin 1898, 169-178.p.

16. Vever i.m. 172.p. és 169.p. képe

17. Vever, i.m. 172.p. és 170.p. képe

18. Györgyi K.: Az iparművészet a párizsi világkiállításon. MI 1900. 232.p.

19. Modern Design in Jewellery and Fans. Ed. by Ch. Holme. The Studio, Special Winter Nr. 1901-1902. Pl. 29. 1. kép

20. Canz, S.: Symbolistische Bildvorstellungen im Juwelierschmuck um 1900. Dissertation, 1974. München, 1976. 129-138.p.

21. Ebben a folyamatban fontos szerepet játszhatott pl. Th.Duret cikke: Les Peignes. In. Le Japon artistique, réd. par S. Bing. IIIe année, T.5. Nr.26. 17-24.p.

3. René Lalique: Függő
(az Art et Décoration műmelléklete, 1900)

5. René Lalique: Fésű 1898
(Art et Décoration III., 1898, 170.p.)

4. René Lalique: Fésű, 1898
(Art et Décoration III., 1898, 169.o.)

6. Manuel Orazi: Fésű
(The Studio Special Winter Nr. 1901-1902,
29. tábla 1. kép)

2. René Lalique: Nyakék (IM ltsz. 4541.)

zik. Ezek között legnevesebb Vever, – utána következik Sandoz, René Foy, Fouquet, Boucheron stb."[18]

Lalique darabjainak konkrét hatására is sok példát lehetne felsorolni. A három női fejjel díszített fésű például Orazit, a Maison Moderne tervezőjét is megihlette,[19] (6. kép) ő azonban sajátosan átfogalmazta a motívumot: a formák élesek és kemények, a fejek groteszknek hatnak a Lalique-mű kiegyensúlyozott dekorativitásához képest. Tarján nem visz egyéni ízt az említett munkákba: művei tulajdonképpen Lalique-ékszerek, amelyek Magyarországon készültek.

Ezek a franciás ékszerek az európai szecesszió legjellegzetesebb toposzait villantották fel. A szeszélyesen kanyargó növényi inda, a végtelenül hullámzó női haj mellett ilyen a páva motívuma is, amelyet a hazai közönség jellegzetesen magyarnak láthatott, jóllehet az Európa-szerte kedvelt szimbólumok közé tartozott.[20] A japanizmust pedig a repülőhal mellett a Lalique által különösen kedvelt műfaj, a díszfésű is képviseli – igaz, eléggé áttételesen. A japán hatásoknak ugyanis fontos szerepük lehetett abban, hogy a díszfésű a századforduló ékszerművességének egyik legjelentősebb műfajává vált.[21]

Semmiképpen sem hagyható figyelmen kívül, hogy ezek a motívumok magyar ékszereken is megjelentek, minden bizonnyal fontos hatást gyakoroltak a közönségre és a kortárs iparművészekre is. Tarján Oszkár azonban nem közreműködő, csupán közvetítő volt ebben a folyamatban.

nyünk két további Tarján-ékszere, melyeket a hazai művészettörténet-írás a magyarországi szecesszió jelentékeny darabjaiként ismer, ugyanebbe a sorba tartozik. A hullámzó hajú női fejjel, opálokkal és zománccal díszített szarufésű (ltsz.6825.) és a repülőhalat ábrázoló azsúrzománcos függő (ltsz. 6826.) előzménye az 1898-as párizsi Salonon szerepelt.[15] Lalique opálos és zománcos szarufésűjét három női fej díszítette, (4. kép) s ezt a megoldást igen eredetinek találta a kiállításról az Art et Décoration hasábjain beszámoló Henri Vever, Lalique egyik legnagyobb riválisa.[16] A Vever által "nagyon japánnak" tartott repülőhal szintén egy szarufésű dísze volt. (5. kép) Ez utóbbi érdekessége, hogy nem a körvonalakat vésték bele a tárgy felületébe, hanem az általuk határolt mezőket, s ezekben a mélyedésekben van a festés. A sajátos eljárás Vever-nek a zománcozásra előkészített rekeszeket juttatja eszébe,[17] s Tarján Oszkár is így gondolkodhatott, amikor Lalique egy kevéssé sikerült művét sokkal szerencsésebb megoldással azsúrzománcos függőként alkotta újra.

René Lalique a századforduló iparművészetének olyan formátumú egyénisége volt, akinek a hatása alól aligha vonhatták ki magukat a kortársak. Györgyi Kálmán írta az 1900-as világkiállításról: "Lalique ékszereivel egy új iskolát teremtett. A többi francia ékszerész, majdnem kivétel nélkül, több-kevesebb sikerrel, Lalique genre-jében dolgo-

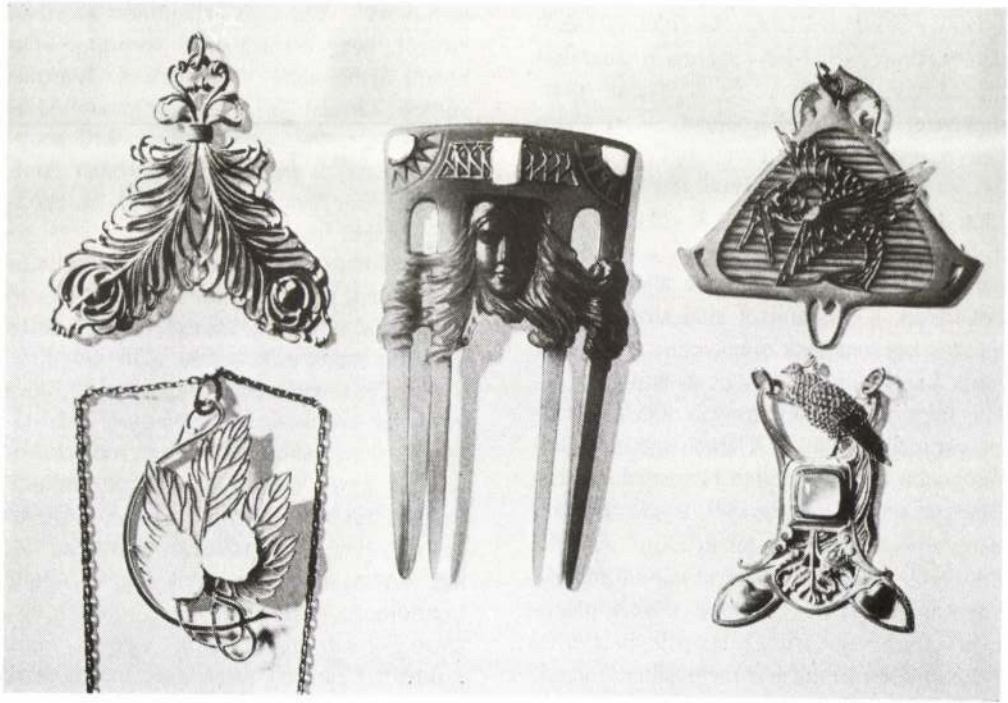

1. "A jour zománcos ékszerek aranyból. Drágaköves, faragott fésű szaruból. Tervezte és készítette Tarján Oszkár." Magyar Iparművészet, 1905. 28.p. (A karácsonyi kiállítást követően az Iparművészeti Múzeum megvásárolta a szarufésűt és a repülőhalas függőt, ltsz. 6825, ill. 6826.)

PRÉKOPA ÁGNES

TARJÁN (HUBER) OSZKÁR SZECESSZIÓS ÉKSZEREI

A fiatal Huber Oszkár,[1] aki már 1897-től az Iparművészeti Társulat tagja volt,[2] 25 évesen, az 1900. évi karácsonyi kiállításon hívta fel magára a figyelmet. Az egykorú kritika említést tesz az ifjú iparművész Wartha Vince műhelyében végzett zománcozási kísérleteiről is, és részletesen beszámol a különféle újfajta zománcokról. A cikket író Diner-Dénes József azonban kitér Huber tervezésbeli hiányosságaira is.[3]

Huber sokirányú technikai érdeklődéséről tanúskodnak 1901-ből származó maratott rézedényei, melyek képét a Magyar Iparművészet is közli.[4] Kirobbanó sikert azonban magyaros ékszereivel arat ugyanezen év őszén, a Szegeden rendezett iparművészeti kiállításon.[5] A darabok dekorativitása a formák egyszerűségéből és a síkdíszítménnyé redukált motívumok alkalmazásából fakad: a filigrándrót által kirajzolt lendületes körvonalakat élénk színű zománcok töltik ki. (A filigránzománc technikája szintén magyar hagyományokat idéz, a sodronyzománcra utal.) A motívumkincs legfontosabb forrása minden bizonnyal Huszka Magyar ornamentikája volt, amely alig néhány évvel korábban jelent meg.[6] A szűrhímzések jellegzetes virágait variáló formák vagy a "vitézkötés" fonását utánzó díszítmények egy-egy jellegzetes példája gyűjteményünkben jelenleg is megtalálható: az elsőt a 6820., a másodikat a 6821. ltsz. függő képviseli. Minden ékszert egy-egy önálló motívum alkot, amelyeket ismételve nagyobb tárgyak díszítésére is használ a művész, pl. zománcos csészék szélén.[7]

E munkák hazai sikeréről tanúskodik az 1901-es állami érem,[8] a nemzetközi elismerést pedig a torinói világkiállítás hozza el a fiatal iparművész számára: még maga Lalique is vásárol darabjaiból,[9] a zsüri pedig aranyéremmel tüneti ki. Érdekes, hogy a torinói zsüri úgy látja, Huber Oszkár "ügyesebb tervező művész, mint aminő zománctechnikus".[10] Erre a megállapításra azonban rácáfol, hogy ezt a sikeres sorozatot nem követi újabb, átütő erejű ötlet. Az Iparművészeti Társulat 1902. évi karácsonyi kiállításán szereplő magyaros ékszerekről megállapítja ugyan a kritika, hogy Huber "művészete szemlátomást fejlődik",[11] ez azonban további igazolásra szorul.

Az 1904-es karácsonyi kiállításon szereplő ékszerek új stílust mutanak. Éber László megjegyzése szerint "francia ötvösök híres ilynemű munkáinak hatása alatt keletkeztek".[12] Ezt részletesebben nem fejti ki, de a kortársak emlékezhettek e tárgyak előzményeire, René Lalique ékszereire, melyek közül az egyik már akkor is múzeumunk gyűjteményének darabja volt. A Magyar Iparművészetben reprodukált ékszerek[13] (1. kép) között ugyanis az egyik függő Lalique komlóindás nyakékének (ltsz. 4541.) egy kiemelt motívuma (2. kép). A pávás darab szinte a legapróbb részletekig megegyezik Lalique-nak azzal a függőjével, amelyik az Art et Décoration 1900-as számának műmellékletén látható.[14] (3. kép) Gyűjtemé-

ARS DECORATIVA 12., 1992

Tarján Oszkár iparmüvész.

Mübarát. 1923. III. 55. l.

Tarjan Orzkár, ?

Prot. rzemle

1924. 189-90

Tarján-Huber Oszkár ötvös

(l. Huber Oszkár)

Művészet, II., 1903. 422-424.

Hazai krónika.

Tanján Benő élete

Tér és Forma 1937. 90-99.

Pécsi Városi Képe

Tari Emma Vestó
Épszemparosvég 1959 márc. 17.-
Boldal.-

Tangosi Rátr Péter, festő

Pásztortűz, 1927. 22 sz.

514. l.

Kuhlay Desső dr.: Rátr Péter képei között

Nagybányán Tangyos Ratz Péter
hiallitást rendezett.

Pásztortűz, 1927. 22 sz.

514. l.

Szilay Dersö dr: Rátz Péter képei között

Róma (Tarquin Péter itt tanult)

Pásztortűz, 1927. 22 sz.

514. l.

Szilassy Dessö dr.: Rátz Péter képei között

München (Tarqosi Rátz Péter itt is él)

Pásztortűz, 1927. 22 sz.

514. l.

Szihlay Derső dr: Rátz Péter hépei körött

MDK

Tardos-Taussig

Naplemente, rézk.

Magy. művészek rézk. kiáll. katalógus. Aurora. 1922.

Méltóságos Uram !

Amidőn a Bizottság
ki, hogy a kiváló tatai müeml
mét felhivni sziveskedett s a
értékü felvilágositásaival b
szerencsém egyuttal közölni,
Reviczky István tatai főszol
tot intéztem.

Kérem Méltóságod
dését és támogatását a Bizot

Fogadja Méltóságo
nyilvánitását

Budapest,1935.aug

<Tardos Tanssig Arnim>

könyve

<> Jelkepes sirem-
lekek. Szeged 1932
32, [8] l.

Föv. Könyvt.
78918-n.

Postmarked: Sandy Springs, Md. 1928

M.D.K.

Tardos Tauszig Ármin
díszítőművész

Magyar Ede tervező irodájában dolgozott.

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959.

129 l -

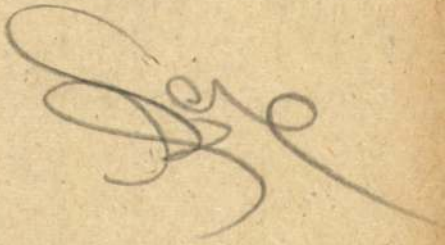

Tardos-Taussig Ármin
Hajnal a tó partján, rézkarc

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 1904.
márc. 31 l.

Belseje: A gerendás
aljból nyili

Kossuth Lajos utca 3
Jellege: koraeklekti

Külseje: Földszintes
tás komzolok
dökpárkányok.

Kossuth Lajos utca 2

Jellege: Barokk XVI

Külseje: T alaku sz
pület. XVII
kafőző. Utcai homlok
utánzó, vakolatból va
főkapuja a balról 5.
ahol a homlokzat riz
ugrik. E rizalit vo
ló épületszrány hely
lokzaton 1 falnyilás
szárnyán 5 tengely, k
gely található. Ez u
tengelyben magasan f
megközelíthető külső
sok szervetlenül hel
rendetlenség

Tardos-Taussig Ármin
Csekonics-kápolna Zsombolyán, rézkarc

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 1904. márc. 29 l.

Tardos Taussig Ármin

Szeged, rézkarc

A XIX.-XX. századi magyar grafikája 1924. június Orsz.Magy.Szépművészeti Múzeum katalogusa 9 lap

MDK

Tardos-Taussig
Vitorlás, rézk.

Magy. művészek rézk. kiáll. katal. Aurora, 1922.

h)

Jegyzé

a régiségtár n

áttvett

Tardos Taussig Árnim

szegedi grafikus

cód

2

Az Ujság.

1917. okt. 18.

(e. a.: T. T. Árnim grafikai lapjai.)

Tardos-Tauszig Arnim

Ujvidtsl.

883. l.

Tardos
Taussig Árvin
festő

M.D.K

Jó barátí viszonyban volt
Vlasics Károllyal.

Szelesi Zoltán: Vlasics Károly
Műrészet, 1968. julius - 14 kap.

Tardos Taussig

Armin

egyik rendezője volt az alábbi kiállítás-nak, melynek katalogusa minden kritikán aluli.

Szeged 1932

Tardos Tausing Armin

M.D.K

A szegedi tárlatos részt vett.

Szelesi Zoltán: A Szegedi Képtár új állandó kiállítása
Művészet, 1966. szeptember – 32 lap.

MDK.

Tardos Taussing Ármin

Szegedi kapcsolat iról

Délmagyarország 1966 aug.14.

MDK.

Tardos Taussing Ármin

Szegedi kapcsolatairól

Délmagyarország 1966 aug.15.

MDK

Taussig Ármin, Tardass

l.: Tardass-Taussig Ármin

Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz.
43. l.

MDK

Tardos Taussig Ármin, graf.

45. Tunisi csatorna. - Linoleum metszet.
46. Magányos fa. Rézkarc.
47. Kárpáti téli táj. Rézkarc.

A Szent György-Céh XXI müvészeti aukciója.
Grafikai müvek. Kiállitás 1915 febr. 2o-márc.2. Kat
47.1.

MDK

Tardos Taussig Ármin, graf.

42. Estavayer le Lac Canton Neuchatel. Aquatinta
43. Kápolna. Verni mcu.
44. Egy régi szegedi molnár. Rézkarc.

Grafikai müvek. A Szent György -Céh kiállitása. 1915 febr. 20-márc. 2. - A Gyüjtö 1915. 47.1.
XXI. müvészeti aukció. Kat.

MDK

Tardos -Taussig Ármin, festőm.

Keleti utcarészlet. Rézkarc. Jelz.

Árv. Közl. 1937. 4.rk.sz. 37.l.

MDK

Tarics Ármin, graf.

neve nem egészen uj, a Szegeden élö grafikus, kit azonban ezen a kiállitáson ismerünk meg közelebbröl. Kiállitott müvei tehetséges, izléses és sokoldalu müvésznek mutatják be.

ö.: A Szent György-Cé Kettös Kiállitása. 1915 febr. Müvészet. 1915. 143. old.

Tardos-Taussig Ármin MDK

Felsőmagyarországi téli táj, rézkarc

Műcsarnok 1909. akvarellek, pasztellek és grafikai művek nemzetközi kiállítása

Tardostanszi Ármin

grafikus

M.D.

A két háború között működő haladó szellemű grafikus.

Szelesi Zoltán: Szegedi képzőművészeti tárlat . . .

Művészet, 1968 január - 21 lap.

Tardos Taussig Ármin MDK

Az utolsó kilométerkő, rézkarc

Műcsarnok 1909. akvarellek, pasztellek és grafikai művek nemzetközi kiállítása

MDK

Tardos Taussig Ármin, illusztr.

Linoleum metszetei. Csorzy Mihály, Juhász Gyula, Márá Ferenc irásaival. 28.sz.példány a rajzoló-művész és az iró autogramm[illegible] -jaival. Szeged. [illegible] 1919.

Dr.Szemlér Lörinc gyüjt.-nek aukciója. Bp.1936.
Könyvdiszek.- Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 92.l.

3/. MDK

Tarics-Taussig Ármin, szobr. dip. müv.

Drechsler Albertné siremléke. 22c.l. Kép.
Siremlék. Kép. 22c.l.
Faragó Albert atyja siremléke a szegedi zsidó temetöben. Kép. 22c.l.

Dr. Frenkel Jenö: Sirkömüvészet.-Tarics Taussig Á. Mult és Jövö. 1931. jun. 22c.l.

K

~~Heksch Nándor~~

Taussig Ármin

~~MÁV~~ mérnök terve alapján készítette a MMÉE szegedi Osztályának ezüst érmét

MMÉE Közl.

1914. 290. l.

(A Szegedi Osztály ezüstérme, képekkel.)

Jordos Toussig Ármin (1874-1936)

Eredetileg mérnök, majd Bécsben tanult rézkarcolást. Grafikáival negedi és pesti táblatokon szerepel 1917-ben kiállítása volt Pesten. Művei a negedi múzeumban és a Nemzeti Galériában Tanyandvak (repró)

Sz. Z: Kis negedi művéne Hörténet

Jozotáj 1968 Tv.n. hátó bosító

Tardos Taussig Ármin grafikus
Az Első Szegedi hűvéntelep egyik
fő megtervezője

Szelesi Zoltán: Pintér József

Tiszatáj, 1968. X. sz. 927. o.

Tardos Taussig Ármin

A szociáldemokrata párt képzőmű-vész csoportjának tagja Szegeden (1919 márc.)

Sz. Z: –

Tiszatáj 1967 XII sz hátó borító

MDK

Tary Lajos /1884-/

Az Országos Vasas Szövetség Országos Vas- és Gépipari Kiállitása. 1921., 125x93 OSZK 228

Országos Vas, Gép, Malom és Elektrotechnikai Kiállitás. 1923., 126x94 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960. Műcsarnok.Kat. 40.l.

MDK

Tari Manci, tanuló

Kunhegyesi ált. isk.

53. Falusi részlet.

Magy.Ifj. Képzöm. Kiáll. /VIT/ Gyermekrajzok.
Föv.Képtár. 1949. aug.16.-szept.1o. Kat.

MDK

Tari Lajos

[parművészeti Iskola pályázatai. Magy. Iparművészet.
1904. 61 l. képekkel

MDK

Tary Lajos, ip. müv.

Legyező. Kép.

Tervezte T.L.

Diszitő festészeti oszt.

Magyar Iparmüvészet., 1905. 219.1.

Tavi József, [grafikus]

L: Vass-Eysen Ervin

–: Hír 8.

Nérszabadság, Bp. 1978 febr. 24.

Tari István

Grafikák
Egyszerű használati tárgyak
összehajtosolt megjelenítése

Dej Symposion 1974 II–III 106–107

aránt láthatók - teh
nak a kutatónak, aki
lőket, az oltár állitá
vagy már a hanyatló k
sosság történetének e
ja vizsgálni. Különös
nélkül még csak a sze
meg, mert a Szt.Szerv
hölgy kiléte már maga
zőnő az eretnekség me
hán látható hüllők /E

TARI ISTVÁN

KÉPVERS

MAGYAR MŰHELY 1995, szept 1, 26-27

9					
10					
11					
12					
13					
14					
15		Tobait felh.			
16					
17					

TARI Gábor

Bakonyvári M.Ágnes: Tari Gábor
függesztett plasztikája. In. Müvészet,
1990.3. 3 - 4. p. ill.

TARI Gábor

BAKONYVÁRI M. Ágnes: Fiatal kelet-európai festőművészek kiállitása Rotterdamban. = Uj Tükör, I.évf.2.sz. 1990. 55.p.ill.

TARI GÁBOR

Hommage à Millecentenarium

Kempinsky Gallery

1996 06.04 - 08.24.

Tari Emma szeurayza

Diósgyöri utcarészlet.

Észak - Magyarország 1972/25 7old.

Tari Emma

rejzai a S. oldalon

Pestmegyei Hírlap 1971 augusztus 29

Tari Emma minkája

Borsodi Laj

Észak-Magyarország 1972/39 4old.

Tari Emma
szobrász

M.D.K

Tápén tartott kiállítást.
„Olvasó-munkáspár", „Bámiszkodók",

Szabelkó Erzsébet: Úgy kell Tari Emmának
Nők Lapja, 1962. dec. 8 – 4 lap

Tari Emma, [szobrász] MDh

Tápéi parasztlány, a Szegedi Kenderfonógyár dolgozója. Tápai Antal szobrászművész figyelt föl tehetségére, s azóta tanítja. A lány már több önálló kiállítást rendezett. Érettségi után a főiskolára akar jelentkezni. — A fényképen gipszportrét készít Rozi némiről.

— (: fénykép — szöveg —) 6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. nov. 27.

Tari Emma

Tokaji képe a diósgyőri vasas képzőművészeti szakkörök tárlatán.

Benedek Miklós: Diósgyőri vallomás
Északmagyarország 1966. dec. 9. 4.l.

Tari Emma (Tápé, 1940-) nobrán

Kiállítása nyílt a szegedi

Képzőművészeti Kör termeiben. Fonónő volt

Emlitve: Tápéi kisbíró;
Dajkaság
Magány
Tavan
Apolló
Dér Istrán
Nagy halott

M. I.: Tari Emma kiállítása szegeden

Tiszatáj 1966 XI. n. 967 old.

M. D. K.

TARI Emma

Tápéi parasztlány a szegedi Tószó
művész szakkörben dolgozik

Csillag István: Egy marér agyag

Magyar Nemzet 1961. szept. 21. 5. e.

Tari Emma

Művei szerepeltek a borsodi képzőművésznők harmadik kiállitásán 1961-ban a miskolci Herman Ottó Muzeumban.

Ha jdu Béla: A Borsodi megyei képzőművésznők III. kiállitása a Herma n Ottó muzeumban. Északmagyarország 1961. márc. 5. 5.l.

Tari Emma

szobrászművész kiállitása. Szeged, Képzőművészeti Kör. - Szm. M.J. Tiszatáj, 1966. nov. 967.l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

269. l.

TARI Emma szobrász M.D.K.

Első kiállitása a Szegedi Kenderfonó ifjusági klubjában

Szeged környéki parasztcsaládból származik, tehetségére Tápai Antal szegedi szobrász figyelt fel. Levelező tagozaton végzi a gimnáziumot, azt tervezi, hogy érettségi után a Képzőművészeti Főiskolán tanul majd.

Napló
Magyar Nemzet 1962. november 4. 9.1.

MDK.

Tari Emma

Kiállitási kritika

Északmagyarország 1966 dec.9.lap 4.

MDK.

Tari Anna

Szakköri munkásságáról

Csongrádmegyei Hirlap 19 66 máj.8.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **JÚLIUS** 29. hét

13 Vasárnap	Anaklét *Jenő*
14 Hétfő	Bonavent. *Eörs*
15 Kedd	Henrik *Henrik*
16 Szerda	Kárm. B. A. *Valter*
17 Csütörtök	Elek *Elek*
18 Péntek	Kamill *Frigyes*
19 Szombat	P. Sz. Vince *Emilia*

Tari várkastély

l.

Pász Hevesmvárai

122 – 126 l.

Tárhonyi

Az őszi tárlat az évek során műhellyé szervezte a művésztelepre visszatérők népes táborát. – A legbüszégesebbek közé tartozik a művész is.

Dömötör János: Vásárhelyi műhely
Hajdu-Bihari Napló, 1977. Jul. 1

Tárhonyi

Az őszi tárlat az évek során műhellyé szervezte a művésztelepre évenként visszatérő alkotók népes táborát. – A leghűségesebbek neve, – körtük a művész neve is, – ide kívánkozik.

Dömötör János: Vásárhelyi műhely.
Békés Megyei Népújság, 1977. júl. 10.

Tárhonyi

Az őrgi Tártat az évek során műhellyé szervezte a művésztelepre évenként visszatérő alkotók népes táborát, — itt kell megemlíteni a művész nevét is.

Dönötör János: Vásárhelyi műhely. Dolgozók Lapja, 1977. júl. 3.

özv. TARESI DÁNIELNÉ, textilfestőmesetr

Az eperjesi céhhez 46 helységből 88 mester tartozottmtö
többen Galiciából is, 1701-1848 közt. Mesterjegyzék nem m
maradt. Levelezés és "Protokol farbiarskeho cechu 1801-
1864" alapján ismerjük őket.
E mesterek egyike volt:
59.- özv. Taresi Dánielné, 1820. Tokaj. 154.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textil-
festés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr,
1974

Tardy Balázs

"Tükröződés" c. művét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. okt. 6.
XVII. évf. 4o. sz. 1o. lap.

vári prépost... AE, II., 1870., 276. l. — Henszlmann: A bécsi 1873. évi világtárlatnak magyarországi kedvelőinek régészeti kiállítása. Bp., 1875—1876., 142—143. l. (Képe 142. l.) — Cs—r—i: A magyar műipar és történeti kiállítás. AÉ, X., 1876., 156. l. — I. A: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása. Századok, X., 1876., 489. és 510. l. — Esztergomi kincsek. Esztergom, III., 1876., 20. szám. — Borostyáni Nándor: A Károlyi-palotában. Vas. Újság, 1876., 314 l. — Árvízkárosultak 1876., 44. l., 1488. szám. — A műipari és történelmi kiállításból. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 519. l. — A műtörténelmi kiállításról. Vasárnapi Újság, 1876., 326. l. (Képe 325. l.) — Irodalom. Egyházművészeti Lap, I., 1880., 343—344. l. (Képe 344. l.) — Dankó 63—66. l. (Képe II. tábla) — Pulszky Károly: Az esztergomi főegyház kincstára. AE, XIV., 1880., 283—284. l. (Képe 282. és 283. l.) — Sz. S.: Könyvismertetés. Századok, XIV., 1880., 837. l. — Martinov: Le trésor de Gran. Revue de l'Art Chrétien, XIV., 1881., 160. l., XV., 1881., 192—193. l. — Az esztergomi kincstárból. Vas Újs. 1881., 106. l. (Képe 106. l.) — Czobor: Tanulmányok az esztergomi főszékesegyház kincstárában. Egyházművészeti Lap, II., 1881., 170—180. l. — Pulszky—Radisics: Az ötvösség remekei. II. kötet, Bp., 1885., 128—129. l. (Képe táblán.) — Ipolyi: A magyar szent korona s a koronázási jelvények. Bp., 1886., 215—217. l. (Képe 217. l.) — A magyar szent korona. Vasárnapi Újság, 1886., 723. l. — Csernoch János: Adalék az esztergomi főszékesegyházi kincstár történetéhez. Magyar

Tarducci, Pier

Antonio

1550 – 1600 Eoml

epitem

l.

Hol Magg Ferab

94 l.

Tarducci Pier Antonio

1550 – 1600 körül

lásd

Holik-Magg.

94. l.

Francesc Torradeflot VII. 170

Tarducci Pier Antonio

hadi mérnök

XVI. sz.

Gyér

f.

Hadtört. Közl

1933. 8. l.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út
33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísz-
termében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"**
címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Tarducci, Pier Antonio

részt vett győri erődítési munkálataiban a XVI. században.

Pfannl Ferenc:
A győri vár és téglái.
Győr, 1932. 6. l.

/194 szám

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Műemlékek Országos Bizottságának

Budapest

IX., Hőgyes Endre-u. 10.

u. p. .....

Hivatalból.

Díj átalányozva.

..... várm

BUDAPEST 94 MÁR. 19. 15. 114 E

Tarducci, Pier Antonio

olasz várépítő

a XVII. század közepén

megvizsgálta Győr várát

és javaslatot tett átépítésére.

Gyalókay Jenő

Maggiorotti és Banfi

könyvének ism.

Századok

1933. 80. l.

771 Klein, Adam.

Kerités kez kötött nyerges ló.

Rk.

K. 1·50.

123 × 138 mm.

Tarducci, Pier Antonio

(1550 – dopo 1600)

l.

Holklagg Ferab

94. l.

mode : Entry :#

Nr< >Ev< >C<
P<
PE< >PSZ< >PEH<
PC< >PN< >PFog< >Pl
PISK<
BiblH< >BiblV<
BiblJ< >Inv1.1< >
Inv1.2<
Inv1.3<
Inv1.4< >Inv1.5<

Inv1.6<
Inv2.1.1< >Inv2.1.2< >Inv2.1.3< >
Inv2.1.4< >Inv2.1.5< >
Inv2.1.6< >
Inv2.1.7<
Inv2.1.8<
Inv2.2.1< >
Inv2.2.2< >
Inv2.2.3.<
Inv3.1<
Inv3.2< >Megj<

Press Return to Continue
End of Page

TARDUCCI, Pier Antonio exilen

Koppány - Studia Aegriensia 17. 155.

565.

Tarducci da Corinaldo, Achille

hadi miernök

l.

Banfi Erdély

304. l.
305. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Tarducci Achille,

corinaldoi

hadiépiséz

1598 után dolgozott

Nagyvárad védművein-

iród

Gyalókay Bolletino

348-l.

FADOS JÓZSEF
kirlap bizomanyos
MOHÁCS.

Tarducci, Achille

Iradiépitész

Nagyvarad

XVI. 27

Magy Boll.

~~Vácz Pogányvár~~ VII. 164.

Tarducci Achille

l.

Magg Agria

267. l.

Tarducci, Achille

olasz hadiépítész

a XVI. sz. második felében a nagyváradi citadella építésén dolgozott.

Irod. Magy. 38. l.

Tarducci, Achille

nagyváradi
citadella

vrod

Gyal-Magg

322. l.
320. l.

Tarducci Achille

l

Hadtört. Közl.
1941. 31. l.

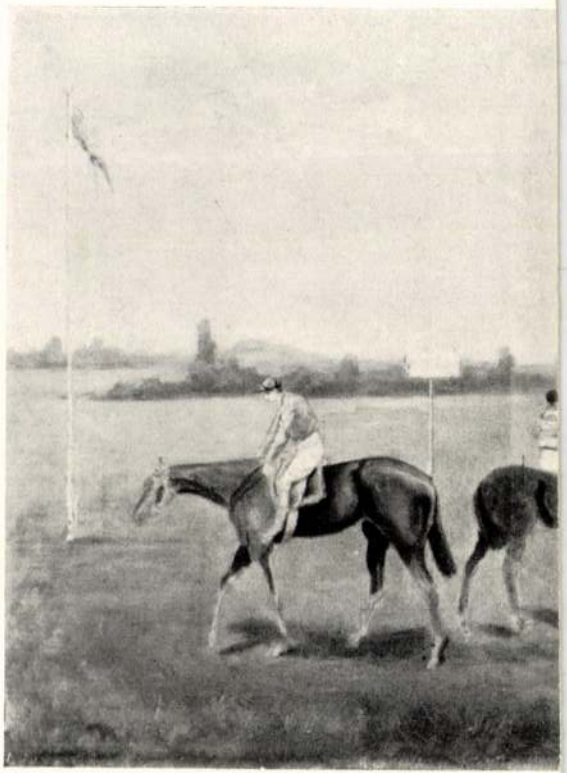

Tarducci Achilles

l.

Hadtört. Közl.

1942. 76. l.

Tarduci, Achille

várépitő

XVI. sz

l.

Papp Nagyvárad

47. l.

Tarducci, Achille

l.

Epitenes. 1942

121. l.

TARDUCCI,Achille./1550-1601./.Corinaldo Marche-ból.Kiváló katona családból származott; atjya királyi hadnagyként halt meg Horvátországban,fivére a flandriai háboeukban esett el.Ö,kiváló tanulmányok után Báthory Zsigmond szolgálatába lépett és tüzérség tábornoka lett.Nagyvárad erődítését végezte.Számos hadi cselekményben vett részt.Dolgozott Bécsben és Prágában is.OLéva erődjében halt meg. Müvei:Il Turco vincibile in Ungheria, 1600;Delle macchine,ordinanze e quartieri antichi e moderni,1601;s több kisebb munka./Guarneri;Promis,VI./

Maggiorotti,441.

MDK

Pier Antonio Tarducci di Corinaldo

katonai épitész

részt vett Győr várának épitésében, XVI. sz.

Jankó L: Könyvismertetés. MMÉEKözl. 1933. II.19.
42 l.

Pier Antonio Tarducci, mester

a XVI.sz.-ban [illegible], olaszok
[illegible] egyike, ki a győri [illegible] váreröditések -
nél közremüködött

Horváth Henrik: Budai köfaragók és köfaragóelek.
Bp.1935. 106.l.

Tardos Zoltán

Képzőművészet a Felszabadulás
pályázat tükrében

Miskolc 1985/12

Tardos Zoltán.

a Győri Képzőművészeti Kör jubileumára megnyílt „Húsz év alatt történt" c. kiállításon szereplő munkái.

(g. b.): Elindulás és beérkezés.
Kisalföld, 1943. nov. 22.

TARDOS Tibor épitész

Dijazott

Krisztus Király plébánia, piarista iskola-templom és növendékház, Budapest : Zártkörü, meghivásos tervpályázat, 1989. május. = Magyar épitőmüvészet, 1990. 2.sz. 50.p. ill.

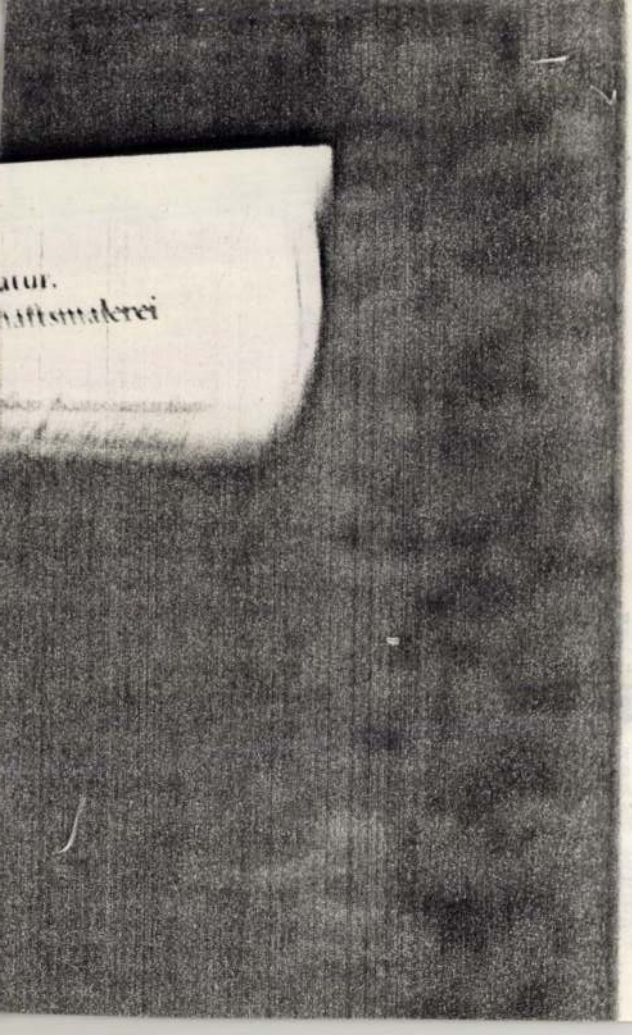

Tardos Taussig Ármin, szobrász-grafikusművész (1874–1936).

A Móra Ferenc Múzeum dísztermében állandó kiállításon tárják elénk a rendezők Szeged képzőművészeti hagyományait, fejlődését. – Utalásokat találunk a Tanácsköztársaság művészetére is. Gergely Sándor, Hódi Géza, Papp Gábor, Tardos Taussig Ármin tevékenységét kell elsősorban kiemelnünk.

cs. m.: Szeged képzőművészete.
Pesti Műsor, 1984. aug. 22, 52-old.

MDK

Tardossy-Taussig Ármin grafikusművész.

1874-1936. Szegedi művész. (Más adat nincs.)

Szelesi Zoltán: Két szegedi festő. Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 43. l.

zetességü müemlékek.

örténete.

Monumentale Steinplastik.

Granach.

ırs français

ıyeg.

ı pesti árviz.

ızet Szlovenszkón.

-torony.

ár.

Tardos Tauszig Árnim

U. 1140
1.137
1138

Patai Edith:
Szegedi művészek.
Múlt és Jövő
1914. jan. 17.
(Archeppel és Lépek
Kel.)

A vézkarc technikáját Wesemann Alfréd becsi akadémikusnál tanulta, majd Európának ugyszólván összes művészeti gócpontjaban végzett tanulmányokat. A szegedi uj Zsidó templomban az összes stilizált héber feliratokat ő készitette

HUSZT

Várrom

P. Szathmáry Károly: A Tisza völgye. IV
1863, 327 l, 342 –
343 l, 351 – 352 l.
(képe 337 l. és 344 l.)

Tardos Tanssig

Árnin

szegedi lakását és
műtermét a' nemet
megszállaskor kifosz-
tottak

Szivárvány

1947. jun. 21.

Tarján László Építőmův.

62. Váci úti pártház és lakóház (1950). 60 lakás, 63. Váci úti homlokrat, 64. Robert K. úti homlokrat, 65. Előadóterem előcsarnoka, 67. Előadóterem (fotók)

(Vidos Zoltán-nal együtt terv.)

Budapest Városépítési Tervező Vállalat. 1949-59. (Tervek és fényképek) hat. Gyöngyösi István, Rajkó Ervin Bp. 1959

Tarján Lajló Épitóm.

121. Szerkezeti javaslat lakóházak olcsó megvalósítására salakbeton faelemekkel. Földmintes változat. (1956) (3 rajz)

123. Az É. M. 1958. évi lakóházpályázatán 1-sö dijat nyert Kocsalás. (További tervezők: Benjamin K. és Boross Z.)

Bpest. Városépítési Tervező vállalat, 1949–59. (Tervek a fényképek) szerk. Gyöngyösi István, Rajló Ervin. Bp. 1959.

Tarjáni László Építőm.

29. Béke úti lakótelep. II. üte-
mének épületei (1953) 250 lakás.
31-32 I. ütemének ép. (1950) 250 "
foto - rajz és nyomtatás
50. Üllői úti lakóépületet.
(1957. 218 lakás, J.L.: 39-43 sz-ig
31-32
51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58,
~~Üllői út 39-43~~

Budapesti Városépítési Tervező Vállalat 1944-59 (Herrich és Kenyhepok) Szerk. Gyöngyi István, Rajko Ervin Bp 1960

M.D.K.

Torján László, építés

terve 400 p-ös megvé-
telben részesült a jás-
berényi uti iskola pályá-
zatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1942. LXIII. évf.

jan. 1. sz. 7. old.

MDK

Tarján László

Falusi templom terve: dicséretet nyert

M. egyházművészeti kiáll. M.Szal. 1941. II.

M.D.K.

Tarján László, építész

terve megvételben
részesült a főváros Mályvá-
téri iskolájának eszmei
pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1941. LXII. évf.

ápr. 3. sz. 5 old.

Tarjan László, mérnök . MDK
/BUVÁTI/

a másik első dijjal lett jutalmazva.

G.J.: Változatos utcakép, kényelmes lakások a városi lakóházak tervpályázatán. -M.N. 1954.nov.21. 5.l.

M. D. K.

TARJÁN sászló építész

514. sz. 3. emeletes hatfogatu kocka-

kaház 2 férőhelyes lakása

Tarstervező: ~~Tarja~~ Boross Z.

Benjamin K.

Repr. (Alarr.)

Ugressy Imre: Kísérleti lakások, új

berendezések az óbudai lakóhelyen

Magyar Építőművészet 1961. 1. sz. 4 l.

M. D. K.

TARJÁN László építész

Országos lakásnályázat 5. épület - kategória (I díj)

Magyar Építőművészet 1959. 1/2. sz. 80. l.

dása tárgyában. 8°, (

BDK

Tarján László

falusi tpl tervéért dicséretben részesült.

Kolnár B: Egyházművészeti kiáll. Magyar Iparművészet, 1941. 3.sz. 30.l.

MDK

Tarján László

Kiosztották a lakóházépitési tervpályázat dijait.
Magyar Nemzet, 1953. jan. 4. 6.l.

MDK

Tarján László építész

lakóházterv, 1. dij.

A M.építőmüv.Szövetségében... Népszava, 1959, jan.17.
1. o. képek

Tarján László MDK

dicséretet nyert

Falusi templom terv, nyertes müvek

Magyar Egyházmüvészeti Kiállitás
Nemzeti Szalon 1941. febr-márc.

Tarján Jenő-
grafikus

M.D.K

A Képcsarnok Vállalat új grafikai
szaküzletében műveit láthatjuk.

—: Grafikai szaküzlet nyílott
Műveiket, 1963. október – 96 lap.

Tarján Jenő

MDK

Fejtanulmány, olf.

Mücsarnok 1915. tavaszi kárlat

MDK

Tarjáni S.Jenő

Terebélyes fa, r.

7.nemzeti képzőm. kiáll. 1944. jun. Műcs.

Tarjáni S. Jenő MDK

Fák közt, rajz

Mücsarnok 1942 A magyar művészetért c.kiáll.

Tarjáni S. Jenő MDK

Aktkompoziciók, rézkarc

Műcsarnok 1942 A magyar művészetért c.kiáll.

MDK.

Tarján Jenő

Kiállitásának hirdetése

Szocialista Müvészetért 1965 juni.

Tarján Ilona MDK

népművész

A /nyiregyházai/ népművészeti és háziipari szövetkezetben dolgozik.

Függönyöket készit a moszkvai VIT-re

"Varázslók között: Ahol a perzsaszönyeget, brokátpaplant és a függönyöket készitik.
Keletmagyarország, Nyiregyháza. 1957. jun. 1.

Tarján László

a Kőbányai – úti polg. isk.

pervp. dicséret.

MMEBKözl

1942. 40. l.

Tarján László

A XIV-ker. Mályva-
térén épitendő nékes-
fővárosi polgári
iskola tervpályáza-
tán megvétel

MMÉEKözl

1941. 55. p.

MDK

Tarján László épitész

Béke-uti lakótelep helyszinrajza repr.

Lakástervezésünk néhány kérdése Magyar Épitőművészet 1954.4-6.sz.109.l.

Tarján László, építész

MDK

A toronyház építész-tervezője.

– :Névódíjat kapott a Kacsóh Pongrác úti lakótelep toronyháza 4

Népszabadság, Bp. 1969. dec. 30.

Tarján László épitész MDK

Béke uti lakótelep repr.

Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf.11-12.sz.329.1.

Tarján László építész

MDK

Béke-uti házcsoport repr.

Preisich Gábor: Budapest tiz éve Magyar Építőművészet
1955. IV. évf. 3-5. sz. 79.l.

TARJÁN LÁSZLÓ

SZOC 22.0.

Tarján László

Mester Árpád-Tarján László: Budapest, Kacsóh Pongrác uti lakótelep. - Müszaki Tervezés, 1966. 3.sz. 5-9. l.

Az 1966. évimagyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-283. l./ 25o. l.

Tarján László, építén

L. Eltér István

- követségi kirch

Magyar

Építőművészet, Bp. 1983

10-12

83/4

ESTADO DE SÃO PAULO

Tesouro Nacional
Caixa Econômica Federal
Caixa Econômica Federal

Tarján Lajos

Tarján Lajos aranymüves és ékszerész, VII. Rumbach Sebestyén u. 15. 427-865

Bptávb 1940 szept.

/vművészet (656-678)

yvművészet (800-822)

TARJÁN Jenő graf

M. Kört. Érdemrend Kiskeresztje
Polgári tagozat 1995. aug. 20.

~~Agyaggyöngy,~~ öskori / VII. 97, 98, 103, 105,

Tarján Jenő

Műcsarnok
1915. tav. Kiáll. 147

Tarján Iván fotómüvész

A.Ferencvárosi Pincetárlat helyiségeiben mutat
ják be a müvész munkáit, melyek szeptember 12-
ig láthatók,-közli a lap, a kulturális ese-
ményeket tárgyaló rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. aug. 31.
XVIII. évf. 35. sz. 8. lap.

hiszem, hogy Leonardo, mert o
pedig jobbkezes rajz. Ellenben
Raffaelnek egy hasonló beállité

Végül felhivom még Nagytis
tulajdonitott Szentháromságra.
legjobban, ellenben sokan vanna
ez nem lehet Dürer, bár volt mí
hogy a rajz festményre átvitel
módon van kockázva. Én nem tudo
hogy Dürer, néha azt hiszem, ho

Ami a rajzoknak, illetve f
illeti, erre vonatkozólag az a
ban kell kiküzdeni az elismert
höz fordulni, kivéve, ha az emb
zására.

A férfi fejet ábrázoló fes

TAKÁCS HEDVIG

Magyar Nyelvőr.

2003/2.

52. old.

Tarjáu Flédi.

Rajz, vers.

Valóság. 1965. 4. sz. 89. l.

Tarján Hédi

Hajak.

Rajz, reprodukció.

Valóság, 1962. 2. sz. 81. l.

Tarján Hédi

„Szentendre" gobelin, 5.6 m².

Pest megye, Szentendre – Surány.

Ávvizvédelmi Körp. tanácsterem.

Tájékoztató 64/65 Képző és Iparmüvészeti Lektorátus

18 l.

MKD

Tarján Hédi, grafikus

öt rajz.

Repr.

Herman Ottó: Az én édesanyám

10-12

CSALÁD és ISKOLA Dec. 1967. jún. XVIII/6

MKD

Tarjáni Hédi, grafikus

Három rajz.

Repin

Pintér Márta: Repin

12-13

CSALÁD és ISKOLA, Gy. 1967. jún. XVIII/7

Tarján Hédi, grafikus

MK

Három rajz

Repr

Dr. Körmendy György: Hárépítési neurózis

14-15

CSALÁD és ISKOLA, Bp. 1967. aug. XVIII/8.

Tarján Hédi, grafikus

MKD

Rajnai

Repr

Vándor György: Új holmik nőt, rendőt

22-23

XVIII/8.

CSALÁD és ISKOLA, Bp. 1967. aug.

MDK

Tarján Hédi, grafikus

Rajz.

Repr.

Kántás kánló: Botvány a Közértben 13

CSALÁD és ISKOLA, bp. 1968. január XIX/1

Tarján Hédi, grafikus

MDK

Rajzai,

Repr.

Justné Kéry Hedvig: Kihűl mi lett?

28-29

CSALÁD és ISKOLA, bp. 1968. március XIX/3

Tarján Hedvig

Redő Ferenc selyemre festett (Batik) répeiben törzemű rödott

Redő Ferenc festőművész riáll. katalógus.
Bp. 1957.

M.D.K.

Tarján Hédy

Müve a Maeách Szinház müvészi kiképzésében

gobelin

Németh Lajos: Szocialista realizmus és modernista törekvések mai festészetünkben Vp. 1967. 40.l.

MDK

Tarján Hédy

V. Orsz. Iparm. kiáll. Műcs. 1965.

F. X Sandmann:

① Vác látkepe (Jakob Alt rajza után)

② Piacjelenet a pesti városházá előtt (Rudolf Alt rajza után)

③ Pozsonyi részlet (Rudolf Alt rajza után)

④ Felső Dunosor (Rudolf Alt rajza után)

Magyarországi városkepek

Magyar Nemzeti Múzeum

Katalógus. Rózsa György

TARZÁN HÉDI

Gobelin terv

Fiatal képzőművészek és gyakművészek kiáll 1955

Tarján Hédi

Leány.

Rajz, reprodukció.

Valóság, 1964. 2. sz. 21. l.

Tarján Hédi
iparművén

M.D.K.

Fönix (szöngegben)
(szerv)

Élet és Irodalom, 1964. március 21 – 9 lap.

Tarján Hédi

Rajz (kerekő)

Valóság, 1964, 10 n., 30 old.

Tarján Hédi, grafikus

MDK

Rajzai

Repr

Hazánk tájai

— Tokaj

17–19

CSALÁD és ISKOLA, bu. 1967. okt. XVIII /10

MDK

Tarján Hédi, grafikus

Rajz

Repr.

(szombathy): Jelentés diszmótorról

27

CSALÁD és ISKOLA, Bp. 1967. dec. XVIII/12

MDK

Tarjáni Hédi, grafikus

Rajz.

Rep.

Kövér Lászlóné: Lepke

23

CSALÁD és ISKOLA, Gyn. 1967. nov. XVIII./11

MDK

Tarjáni Hédi, grafikus

Hét rejt. Rejt.

—: Mit s' hogyan?

22-23

CSALÁD és ISKOLA, III. 1967. okt. XVIII/10

MDK

Tarján Hédi iparművész

Fiatal Képző és Iparművészek kiáll. Ernst Muz.
1955. jun.

MDK

Tajári Hédi
iparművész

Gobelinjei díszítik a Madách
Színház belső terét. „Színház"
című kompozíciója a lépcső felső-
nat falára került.

Molnár Károly: Építészet és képzőművészet kapcsolata.
Művészet, 1962. december – 32 lap

Tarján Hédi gobelinmüvész M.D.K.

Öt négyzetméteres Szentendrét ábrázoló falikárpit a Vizügyi Főigazgatóság részére

Npló

Magyar Nemzet 1964. szeptember 24. 4.1.

Tarjáni Hédi
iparművész

Ernst Museum Fiatal Képző és Iparművészek kiállításán gobelinjére prémiumot kapott.

Domanovszky Gy
Fiatal iparművészek
⇒Szabad Művészet.-
1955 408, 409. l.

MDK

Tarján Hédi iparm.

Artner T: Fiatal képzőm. és iparművészek kiáll.
Szabad Nép, 1955. jun. 29. 4 l.

M.D.K.

Tarján Hedvig, grafikus

és Redő Ferenc hőrös műve „Mese az emberről, aki mindenki tanácsát megfogadja", egymás tőlök ét sávban elhelyezett kompozíciója látható a hátsó borító belső oldalán.

Vásárhelyi Szó, 1956. Hódmezővásárhely, szept. hó,

3. sz. – old.

Tarján Ned vig M.D.K.

Az Iparmüvészeti Vállalat szövőmühelyében kivitelezték gobelin-tervét

Domanovszky György: A magyar gobelin-müvészet husz éve

Magyar N emzet 1965. március 7. 9.l.

Tarján Hédi

a "Prizma 13" iparművészcsoport tagja. A csoport kiállítását /Műcsarnok, Kamaraterem/ ismerteti

Cséczár László: A "Prizma 13" csoport kiállítása a Műcsarnok Kamaratermében. - Magyar Építőművészet, 1971.5.sz.60-61.l.

mondom, c=c

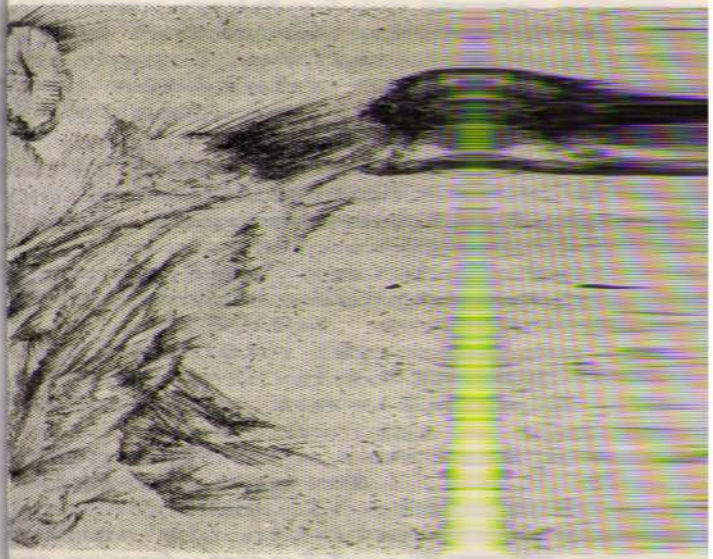

Hédi rajza

10

30

Tarján I

Valóság 1964

mondom, csak eszerint cselekszem:

Torjón Hédi

Hédi rajza

10 nyám.
30 lap

... (vagy nem is mondom, csak eszerint cselekszem: ...), a természet az én benyomásom — még más következése is van. Ez már világnézet...

...Ebből érthető most már, hogy az impresszionizmus valamely kor művészete, nem pedig valami abszolút és örök művészet, melybe csak az egyéniségek viszik bele a különbségeket... Korszaké: abból a világnézetből veszi eredetét, mely a XIX. század második felének sajátja — nem pedig a művészet ideájából, a forma lényegéből, amit az impresszionisták nem is sokat bolygattak; és bizony még csak nem is a természet vagy a vászon előtt állva fogant meg — ott csak megszületett —, csíráját a művészek lelke és szeme már magában hordozva vitte oda, mert ahhoz az egész korszakhoz tartozik és jellemzője, melynek éppen az impresszionizmus a művészete.

Meghatározott korszaké tehát, — mely még ma is tart. Mert ne ringassuk magunkat illúziókban: az impresszionizmust túlhaladni törekvő erőfeszítések még nem jelentik azt, hogy az impresszionizmus csakugyan el is múlt már. Idejét múlta, de még nem múlt el, mert nincs helyette más. Az uralkodó világnézet még mindig az impresszionizmus, a művészet erőfeszítései eddig jórészt csak a külsőségeket érintették. Az impresszionizmusnak az volt az álláspontja, hogy az Én (benne: ideák, fogalmak stb.) formáló, komponáló tevékenysége ártalmára van a művészetnek — a tiszta, elfogulatlan benyomásnak — s azért lehetőleg ki kell küszöbölni: az impresszionizmus után (s ellene) következő művészet szélsőkig felszabadítja az Én tevékenységét, de itt is csak kiderül, hogy ez magában nem elég, akármilyen korlátlan és határtalan is. (A baj nem is általában, formálisan a szabadság hiányában, hanem a tartalmi meghatározottságban és korlátozottságban volt.) Mert ez a szabadság egyelőre csak formális: szabadon, korlátlanul tehetne a művész, amit akar, de az anyag, mely rendelkezésére áll, javarészt még az előző. Innen az egész anarchia. Az új forma-akarat elsősorban reakció az impresszionizmussal szemben, de amin megvalósul, még az impresszionizmus szubsztanciája. S ez mutatja az absztrahált forma-akarat tehetetlenségét, éspedig forma-alkotó tehetetlenségét. Hogy éppen nem közömbös, min, miben valósul meg a forma. Hanem hogy a mi egyúttal a hogyan. A posztimpresszionista irányzatok: futurizmus, kubizmus, expresszionizmus mind éppen az absztrahált formának szegénységét kiáltják az égre többé-kevésbé őszintén, s eszerint többé-kevésbé kétségbeesetten. Szegénységét, mely nem a régieké, az ún. „primitíveké", — akikkel nem szabad összetéveszteni, kiknek szegénysége olyan, „amilyeneké az Isten országa", szóval egé-

Tarjáni
Hédi

Tarján Hédi rajza

Valóság 1964 10 szám.
30 lap

Tarján Hedvig

"A hagyományos gobelin-technika ún. szálkihagyásos módszerét különösen Tarján Hedvig és Solti Izellaxalkalmazza."

Katona Imre: Modern iparművészetünk néhány kérdése.
Művtört.Ért. 1970. 4.sz. 278-283. l.
282. l.

-25.

Magyar Iparmüvészeti Főiskola
artási ideje alatt látogathassa
bályok betartása mellett igénybe

. .nap.

Farkas Domonkos sk.
főigazgatóhelyettes

Tarján Hédi

Az Iparművészeti Főiskolán végzett 1960-ban gobelin-szakon, jelentősebb munkái: Madách Színház gobelin, a Vízügyi Igazgatóság részére Szarvasban gobelin. – A PR12MA 13 tagja, 1971. májusban Csoportkiállítása volt a Műcsarnokban.

S. Nagy Katalin: PR12MA 13; Iparművészet, 1971. 5. sz. 27 l.

Tarján Hédi gobelinművész

A Nagykanizsai Egry József terem PRIZMA 13
kiállításán szerepelt (július).

Ipari Művészet, 1968. 4. 02. 51. o

Tarjáni Hédi

Hölgy (vers)

Valóság, 1969. 6. sz. 62. l.

Tanjám Hédi

Gobelineket sző. Itt-ott „Gyukakat" vány a felületbe – merész fogással (üresen hagyja). A műterem falán Duchamp fényképe van. Szerepelt a Textil falikép 68 c. kiállításon.

Perucsky Géza: Művészeti Gúnópatakok; Valóság, 1969. 6. sz. 78. l.

Tarjáni Hédi, iparművész

A Prizma csoport tagja. Képpel.

—: Iparművészeti kiállítás a Műcsarnokban
8.

Népszabadság, Bp. 1971. május 9.

Tarján Hédi
részt vett a Prizma 13 csoport kiállításán.

Bojár Ivan: Gyermekbirodalom a Mü-
csarnokban

Magyar Hirlap 1971/144 6 old.

Tarján Hédi

textilfestő

Az Ernst Múzeumban rendezett

kiállításon részt vett.

Földes Anna: Mostan szines mintákról álmodom

Wők Lapja, 1968. nov. - 47 szám

Tarjáni Hedi textiltervező

Részt vett a Prizma 13 kiállításán

a Miskolci Galériában.

Megnyílt a Prizma 13 kiállítása Miskolcon

Észak-Magyarország 1972/37 12 old.

Tarjan Hédi
is készítette a falon levő szötteseket,
falikárpitokat, a Prizma 13 csoport
bemutató termében.

Trencsényi László: A Prizma 13 csoportról

Rajztanítás 1973/1. 33 old.

Tarjáni Hédi textilfestő

a „Prizma 13" művészcsoport tagja

szerepelt a Kollektíva Kalligráfiák a

Miskolci Galériában

Napjaink 1972 március

Tarján Hedi

A Prizma B" csoport tagja

A Prizma B csoport iparművészeti
kiállítása, Mucsarnok, 1971. Bp.

Tarjáni Hédi textiltervező

szerepel a „Prizma 13"

művészcsoport kiállításán a

Műcsarnok Tamara termében

Magyar Nemzet 1971 március 22

4. old.

Tarján Hédi, gobelinművész

Az adásban Péreli Zsuzsa gobelinművész elmondja, hogy a Főiskolát 74-ben végezte el, előtte múzeumban dolgozott, mint restaurátor. A gobelint tulajdonképpen Tarján Hédi gobelinművésznek köszönheti, – mert az emberhez közelálló és nem kastélyokba való gobelint az ő révén ismerte és szerette meg.

A TV Galériája

1981. I. 14. Televízió 21.55 |Vie.|

Tarján Hédi, gobelinművész

Péreli Zsuzsa megismeri Ferenczy Noémi örökségét nem csak a gobelinekben, hanem ténylegesen is: összeismerkedik Tarján Hédivel és Golti Gizivel, akik Ferenczy Noémi tanítványai voltak, s egyikük a szövőrzékeit, másikuk a fonalait örökölte. Péreli Zsuzsa Tarján Hédihez járt gobelint tanulni.

T.A.: Gobelin, idézőjelben.

Petőfi Népe, 1980. aug. 29.

Tarján Hédi

Szerepel a „Textil falikép ~~[illegible]~~ 68"

kiállításon

Rajz (szepró)

Perneczky Géza: Művészeti búvópatakok

Valóság 1969 VI. n. 75 old.

Tanjan Hédi
iparmúrész

M.D.V

A kiállitáson bemutatta a „Lepkék" cimű gobelinjét.

Kalona Imre: Textil falékép, falíszőnyeg kiállítás.
Művészet, 1968 december – 45 lap.

Tonyán Hédi
textilterverő

M.D.K.

Ättört gobelinjét mutatta
be a tárlaton.

Domanovszky György: Textilfalikép 68
Művészet, 1968. december - 46 kep.

Tarján Hédi

Gobelinekkel

szerepel a Prizma 13 c. tárlaton

az Iparművészeti Múzeumban

Beskovits György: Két iparművészeti Liánítás egyenetlen szinvonalon

Pestmegyei Hírlap 1969 VII. 6

Tarján

ö tvös

nevét a Képzőmův. Főiskola alapításától számított első harminc évben végzettek közül kiemelve említi

Rónay György: Intézkedések és tervek a művésznevelés megreformálására 1918-ban és 1919-ben. Művtört.Ért. 197o.2.sz. 141-147. l.

146. l.

Tarjón Hédi

szakit a gobelin szövés hagyományos modszerével; szövésében szándékosan hézagokat, lyukakat alkalmaz; alakjai egy letünt világból valók, nagy kalapos nők, huszártisztek.

Perneczky Géza: Meandering Rivers of Art. The New Hung. Quart., Bpest. 1970
37 sz.

200 l.

Torjón Hédi

A tanulmány kapcsán közölt reprodukció, egész táblán, fekete-fehér reprodukció:

„A kis hölgy", gobelin képlet, 40×65 cm 1968.

Pernecky Géza: Moondefining Rivers of Art. The New Hungarian Quart. Évf. 1970 37 sz. 1991

133. kép. *Seghers, Daniel: Angyali üdvözlet*

Tarján Hédi
Gobelin-terv
Fiatal Képzőművészek és Iparművészek kiállitása
Erbst Muzeum, 1955. junius, 31 l.

Rimóc /Tombor/ 3

Nep.Szt.János barokk kő
születtel, volutás tala
bán
R.kat.plébánia-lak.
Jellege: Barokk, XVIII.
Külseje: A templom stil
az utcai homlokzat felé
he középrizalit, 2-2-2
ablak, rojtmotivumos sz
zati ablakok disztelene
és pillóres tornác, kés
Belseje: Hat sikmennyez

Tarján Hedvig
Fonónő, gobelin

Ernst Museum. I. iparművészeti kiállítás. 1952.
7 l.

MDK

Tarján Hedvig iparművész

mákgubók közt neverő furulyás pásztorfiút ábrázoló szőttese szerepelt a negyedik Vásárhelyi Őszi Tárlaton. (más adat nincs.)

Artner Tivadar: A vásárhelyi fiatal művészek vallomása.

Magyar Ifjúság, Bp. 1957. 45. sz. [4. l.]

Tarján Hédi ipm

gobelinje

emlékés

FERENCZY NOÉMI

MŰVÉSZET 1985/10/21

Tarján Hédi gobelin művész

Szerepel a „Prizma 13"

Kiállításon az Iparművészeti Múzeum-

ban

Pestmegyei Hírlap 1969 július 6

8. old.

TARJÁN HÉDI

említve mint kiállító
ld. Ferenczy Noémi

Losonci Miklós: Magyar szövött kárpitok. Szentendrei Képtár

UJ TÜKÖR 1980/XVII/36.sz.3.o.

M.D.K.

Tarján Hédi

Gobelin-tervét az Iparm . Váll szövőműhelyében kivitelezték

1 db

Domanovszky György: A magyar gobelin kuszx művészet husz éve
Magyar Nemzet 1965. márc. 7. 1.

Tarján Gabriella

Az Országos Béketanács gyermekrajz- kiállitásán "Felszabadultunk" c. müve szerepelt. /repr/

Bp I Táncsics M. u. ált iskola tanulója /10éves/
Tanéra Tari Istvánné

Rajztanitás 1965, III. 8.1.

Tarján Edit, gobelinművész

A Szentendrei Képtárban látható ez a nagyszabású kiállítás szept. 21-ig. – Ferenczy Noémi gobelinjei többnyire a táblakép léptékében teremtődtek, – tanítványai már az építészet belső terének szövetségét keresték meg az egyéni variációk erejével. Így Tarján Edit „Lepkék" et örökített meg igen komoly találékonysággal. (emlitve).

Losonci Miklós: Ferenczy Noémi – biemálé.
Egy életmű gazdag folytatása.
Pest Megyei Hírlap, 1970. szept. 4.

TARJÁN BÖSKE

Az "Atelier" művészeti tervező- és műhelyiskola tanára.

Ujság, 1936.jun.21.

Tarján Böske

Növendékeinek munkái, az "Atelier" kiállításán.

P.H.932.VI.11.

Tarján Böske

Növendékeinek munkái, az "Atelier" kiállitásán.

P.H.932.VI.11.

Tarjan Benő

építőm. Pécs

1.

Váljubal 524. l.

Tarján Antal

rajzoló

az alábbi muzeumegy-
let gyűjteményének
számos darabjáról
tollrajzokat készített
már nemél-

Gönczi Ferenc: A
Somogymegyei Múzeum
Egyesület 25 éves
története.
Kaposvár 1935.

46 l.

Tarján Annamária fotóművész

December 5.-ig tartják nyitva a művész kiállitását a Ferencvárosi Pincetárlaton. A lap kulturális események cimü rovatának közleménye.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. nov. 23.
XVIII. évf. 47. sz. 8. lap.

Tarján Anna, gyermekrajzoló MDk

Értékes díjat nyert.

(A zuglói Radnóti M. gimnázium
I. osz. növendéke)

-: Az indiai nemzetközi gyermekrajz-kiállítás
magyar nyertesei 10. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. ápr. 28.

Pázmány Miklós, veszprémi Kapitány
arczk. III. 35.

Tarján Aladár

budapesti építészcí
vállalkozó meghalt
1928 okt. 7 –

Építő Ipar – Építő Mű-
vészet. 1928. 150. l.

K. D. A

TARSÁN Aladár építész

4.000 forinttal díjazott terv

Társtervező: Gábor György

Döntött a Zsúri Varpolota fejlesztési

pályázatáról

Magyar Nemzet 1961. aug. 30. 6. l.

MDK

Tarján Aladár épitész

Magyar Épitőművészet 1925. 1-3. sz. 11.l.

Tarján Vladár építész M D.K.

Résztvett a pályázaton

4 000 Ft-os megvétel /sorolás nélkül

Társtervező: Gábor György

Vathy Imre: Városházi tervpályázat

Magyar Építőművészet 1962 /1.49.1.

Tarján Aladár, építész

MDK

A megépítendő Hortobágy kőség tervezője.

A kőség makettje.

Repr.

Rózsa Gyula: Milyen lesz az új socialista falu?

4. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. szept. 27.

Tarján

"Ötletesen zománcolt ötvös müveivel mutatkozott be az Uránia kiállitásán, melyről Tövis: "Az otthon müvészete" cimmel számol be, ismertetve az ott szereplő müveket.
A modern müvészek és iparmüvészek MÜHELY néven alakult Egyesülete rendezte a tárlatot.

A HÉT, Bp. 1908. dec. 2o. XIX. évf.
51. sz. 835. lap.

TARJÁN (Komárom)

R. K. TEMPLOM, épült 1779-1783 körül.

REF. TEMPLOM épült 1785-ben.

Vége?

Tarján

MDK

Tarján

Margitay E: A Műhely kiállitása. Magyar Iparművészet. 1908.évf. 347-349 l.

MDK

Tarján és Paár

Budapest Székesfőváros Ófelségének intézett hódoló feliratának tokja

Vértes /Vögerl / Rezső terve után készitették fenntiek repr.

Magyar Iparmüvészet 1907. 211. lap.

MDK

Tarján és Paár

Budapest Székesfőváros Öfelségéhek intézett hódoló feliratának tokja

Vértes /Vögerl / Rezső terve után készitet- repr.
ték fenntiek

Magyar Iparmüvészet 1907. 211. lap.

mDK

Marófi és Tarján ,ip.müv.-k

Ezüstkoszoru ,amelyet az Orsz. Nőképző Egyesület febr.hó 13-án átadott Thaly Kálmánnak hazafias érdemei elismeréseül.
Készitették T. és M. kép. 557.

Uj Idők. 1907. XIII.22. 537.1.

MDK.

Tarján és Paár

Kandalló óra és villamos gyertyatartók. /Solymászó nők és apródok./ Tervezte: Markó Béla szobrászmüvész, készitették Tarján és Paár repr.

Magyar Iparmüvészet. 1907. 240.lap.

MDM

MDK

Tarján és Rappaport ip.müv.

dicséröleg kell megemlékeznünk zománcairól.

St.-Louisi kiállitásunk.
Magyar Iparmüvészet, 1904. 208-15. l.

MDK

Tarján

Vitrinái a kiállitáson.

Margitay cikke.

Magy. Iparművészet, 1908. 181. lap

MDK

Tarján

Czakó E.: Iparművészeti kiáll. Aradon. Magyar Iparművészet 1905. 212.l.

Tarján

MDK

Sovánka-féle szines maratott üvegedények,
a Horti-Hibján-Tarján ékszerek és ötvösmunkák

az 1906-os Világkiállitáson.

18.o.

Czakó: Milánoi. 1907.

<Tarics Sándor>

városrendező 42 – cikke

<> Budapest új felmérése. Város-építés és Terverés.

1948. 26-42. l.

R-BUCHHANDLUNG

WASMUTH

RLIN W. 8.

kgrafenstrasse — 35.

Ingenieur-
und
technische Wissensch
Maschinenbau
Mechanik
Industrielle Kü
Berg-, Hütten-,
Eisenbahnwes

lung der Baudenkmale

Budapest, Andrassy utcza

DEBET.

Dezember 19 00

		ordinair	netto
Verein 1/7.	M	140 "	126
Burgen 1/2.	"	20 "	22
" 3.	"	12 50	11
Valerien 5.	"	20 "	18
		M	177

Tarits István

farcharmester

1843 Eörül 9ör –

ujvárosi polgár

Jerfy 259. P –

Tary László, festöm. MDK

a sokszorositásra hirdetett plakátpályázaton 17-en vettek részt. Közöttük fenti művész is, kinek a biráló-bizottság a hárommilliós II. dijat itélte oda.

Plakátpályázat -Egyházmüv. kiáll.
Nemzeti Szalon. 1926.

MDK

Tary László

Pályamunkájával hárommillió koronás II. dijat nyert

Egyházművészeti kiáll. plakátpályázata. Nemzeti Szalon. 1926.

Tary Lajos MDK

Az elégedetlen, vizf.

Műcsarnok 1912. Hegedüs L.Tull Ö.Akvarell
és pasztellfestők és a grafikusok egyesülete
kiállitásai

Tary Lajos MDK

Régiségek, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

MDK

Tary Lajos

Az Ipmüv.Társulat posta- és hadibélyegekre kiirt pályázatán 300 K-s dijat nyert.

Művészet,1916 82 l.

Tary Lajos

MDK

Régiségek, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli tárlat

MDK

Tary Lajos, festöm.

Muskátli.
Szöllötőke.

Temperá.
Vf.

N emz. Szal.-1910.okt.kiáll. Kat. 14.l.

MDK

Tary Lajos

pályamunkáját megvásárolták

Művészi fejléc és záródisz pályázat. Művészet 1903. 62.l.

MDK

Tary Lajos

Az elégedetlen, vf.

KMTárs. 1912. márc. kiáll.kat. 62.l.

MDK

Tary Lajos, festőm.

A három díj közül a harmadikat "Háromszög" jel-
igéjőmtervével nyerte el, melyről azonban egy
véletlen folytán rájött Gerva Frigyes, az állatkert
főfelügyelője, h. egy huszmév előtti
Illustrierte Zeitschrift szószerinti lekopiro-
zása egy abban a lapban megjelent illusztrá-
ciónak. A két milliós pályadíjat visszakövetel-
ték T L.-től s büntető eljárás indult ellene,
h. plágiumával kompromitálta a fővárost.

Plagizált rajzzal nyerte el az állatkerti plakát
pályázat díját Tary Lajos festőm.
Hétfői Napló 1926 aug.23. 5.1.

MDK

Tary Lajos, festőm.

A három dij közül a harmadikat "Háromszög" jeligéjűmtervével nyerte el, melyről azonban egy véletlen folytán rájött Cerva Frigyes, az állatkert főfelügyelője, h. egy husznév előtti Illusztrierte Zeitschrift szószerinti lekopirozása egy abban a lapban megjelent illusztrációnak. A két milliós pályadijat visszakövetelték T L.-tól s büntető eljárás indult ellene, h. plágiumával kompromitálta a fővárost.

Plagizált rajzzal nyerte el az állatkerti plakát pályázat diját Tary Lajos festőm.
Hétfői Napló 1926 aug.23. 5.1.

MDK

Tary Lajos.

A Művészet könyvjegy pályázatára többszáz rajz érkezett be.

A 100 korona első díjat Tary Lajos nyerte el. Azonkívül rajzai közül is vásároltak.

Hazai
krónika.

Művészet. 1908. 271.1.

Tary Lajos MDK

Ezt a pályázatot az O.M.Ip.müv.Társ.hirdette a Vaskereskedelmi és Vasipari Szövetség megbizásából az aug.-ban megnyiló vasipari kiállitás számára. 35.pályaterv érkezett be.

T.L. kapta az I. -5ccc koronás dijat s megbizást a kivitelre.

Két iparmüvészeti pályázat.
Magyar Iparmüvészet. 1921. 75.l.

Tary Lajos MDK

Piros almák, olf.

Műcsarnok 192o-21 téli kiállitás

Budapest székesfőv

meghívó

szám

193

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

A Műemlékek Országos

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
DÍJ ÁTALÁNYOZVA

Központi borítékok 13

Tari Lajos

300 k államsegély

Értímisk 1904/5. 16 l

MDK

Tari Lajos

Térkitöltés egy templomban. Terv.: Tari Lajos. Repr. (Diszitő festészet. Elismerésben részesült pályamű)

Magy. Iparművészet, 1904. 79.lap

MDK

Tary Lajos, festöm.

Az elégedetlen. Vizf.

Mües-OMKT Hegedüs L.és Tull G. hagyat.kiáll.
és
v.- és Pest.festőkEgyes. és Graf. Egyes.-nek kollekció-ból rendezett kiáll. 1912.márc. Kat. 62.l.

Tarján S. Jenő

„Borros táj" rézkarc 17×26 cm

„Igali táj" rézkarc 15×19 cm

„Lombok" rézkarc 10×16 cm

Balatoni Nyári Tárlat 1976

Balatoni Múzeum Keszthely

Tarjáni S. Jenő

Bemutatott művei:

„Három ház II", rézkarc, 40 x 30;

„Kinizsi," rézkarc, 40 x 34.

Zolai Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállítás, Budapest, 1968

11 l

Tarjáni Ostás

neve emlitve az Art Nouveau,1904.Miskolc -egy érdekes iparmüvészeti kiállitás a századelőn /D.I.-V.L./ c.cikkben

/A cikket lásd Körösfői Kriesch Aladárnál/

Napjaink 1979.december 35-37.o.

Tarjáni Oszkár

Az 1904-es évi St. Louis-i Nemzetközi kiállításon részt vett a Művész.

Ernyei Gyula: Tiffanytól Moholy Nagyig. Művészet, 1978. október – 38. lap.

Tarján Oszkár (iparművész)

Násfa, arany, zománcdíszítéssel. 1900 (fotó)

Népszava, 1975. márc. 9. 103. évf. 58 sz. 8 p.

Tarján Oszkár (iparművén)

A magyarországi iparművezéz közt neve említve.

Népszava, 1975. márc. 9. 103. ef. 58 sz. 8 p

TARJÁN OSZKÁR, ötvös

Szabó Géza ötvösművész, aki Bpesten Saul 1895-ben Tarja tanítványa volt. 15/231/ old.

SZIGETI ISTVÁN: Szabó Géza ötvösművész érmei és plakettjei 15/231/.old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
XVI. 1960. 14.sz. Bp.

Tarján Oszkár
ötvös

Méltatás.

P.Brestyánszky Ilona: A modern ékszer paradoxona.
Művészet, 1971.május - 28.oldal

TARJÁN (HUBER) Oszkár

PRÉKOPA Ágnes: Tarján (Huber) Oszkár szecessziós ékszerei,
= Ars Decorativa 12 (1992) 133-14o.ill. E

MDK

Tarján Oszkár

Magyar Iparművészet, 1906. 1.sz. 11. o.

M.D.K.

Tarján Oszkár iparművész

Muhics tervezte asztaldisz készitője.11 sz.kép.
Diszserleg, készitette Tarján Oszkár és Hibján S. 12 sz.kép.

Magyar Iparművészet 1906.1.sz. 10.1.

Tarján Oszkár MDK

A jour zománcos ékszerek aranyból. repr.

Magyar Iparmüvészet 1905. 27.o.

Tarján Oszkár MDK

Drágaköves, faragott fésü szaruból. repr.

Magyar Iparmüvészet 1905. 27.o.

Tatján Oszkár ötvös

Szerepelt az 1904-es vásárhely.
Kiállítason

Ambrus Tibor: A vásárhely. művészet
multja

Korunk 1967 XII. 1986 old.

MDK

Tarján Oszkár

Virágtartó, ar.br.

Domboritott bronztál repülő hallal

" " hőscincérrel

" " korallokkal

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Terján Oszkár

Mellkereszt zománccal

Bonbonniere bronzból, korallvirággal

" elefántcsont és ezüst

" " " filigrannal

Zománcozott násfa, arany
Melltü ezüstből, ametiszttel

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Tarján Oszkár, 1906 évi milánói nemzetk.kiáll. diszoklevél

Kitüntetések. Művészet. 1907. 7o l.

MDK

Tárján Oszkár, ötvös

Almási Balogh L: A karácsonyi kiáll. Magyar Iparművészet 1903. jan.1. 1-28.l. képekkel.

MDK

Tarján Oszkár

Szentségtartó

Kehely

205-208. Oltárgyertyatartók

Oltárkereszt

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Tarján Ószkár

Strucctojásos serleg, ar.ezüst

Serleg babérdisszel ar.br.

Serleg kövekkel " "

Kehely zománcdisszel

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Tarján Oszkár iparművész

SZÖVETSÉG 2.kiáll. N.Szal. 335.kiáll. 1925. ápr.

MDK

Tarján Oszkár

Bonbonnieré elef.csont és ezüst

" " "

Zom.násfa, aranyból

Melltü ezüstből

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1921. márc.

MDK

Tarján Oszkár

Mellkereszt zománccal

Bonbonniere bronzból

" "

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1921. márc.

MDK

Tarján Oszkár

Domboritott bronztál

" "

" "

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1921. márc.

MDK

Tarján Oszkár

Serleg kövekkel, ar.bronz

Kehely zom.disszel

Virágtartó, ar.bronz

Szövetség 1. kiáll. N.Szol. 1921. márc.

MDK

Tarján Oszkár

Szentségtartó

Kehely

205-208. Oltárgyertyatartók

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1921. márc.

MDK

Tarján Oszkár ötvös

2ooo Kr.ás áll nagydij

Karácsonyi kiáll. kitüntetettjei. Magyar Iparmüvészet 19o6. 46 l.

Tarján Oszkár müötvös

MDK

Az Ipm. Társ. választmányi ülése. Magyar Iparmüvészet 1906. 46. l.

MDK

Tarján Oszkár,

A Magy.Iparmüv.Társ, 1905/6 karácsonyi kiállitásán a 2000 koronás állami nagy dijat kapta.

XXXXXXXX X Müvészet. 1906. 130.1.

Tarján Oszkár, ötvösművész MDK

A kereskedelemügyi miniszter 2000 koronás állami nagydíját T.O.-nak adományozta.

A kecskeméti vásár kitüntetettjei.
Magyar Iparművészet. 1906 46.l.

Tarján Oszkár, müötvösnek MDK

A választmányi ülésen a főtitkár a következő jelentést terjeszti elö:

T.O. müötvösnek a társulat javaslatára a kereskedelemügyi miniszter munkagépet adományozott.

A M. Iparmüv. Társulet választmányi ülése.

Magyar Iparmüvészet. 1906. 46.1.

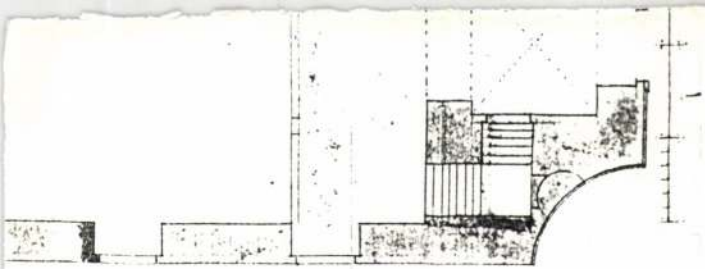

TARJÁN (HUBER) OSZKÁR iparművész

PRÉKOPA Ágnes: Tarján Huber Oszkár szecessziós ékszerei. = Ars Decorativa 12 (1992) 133-140. ill.

Tarján Oszkár, ötvös-ip.müv. MDK

A Nagy Sándor - Belmonte -féle börmunkák ezuttal ujabb mintákkal nem [illegible] gyarapodtak.
Az ötvösművészet terén T. O.-é ezuttal az elsőség. Ismert ékszerei mellett néhány kelyhet, ékszerdobozt és ékszertartót állitott ki, a egyben mint diszitő szobrász is bemutatkozik, elöcsarnokba való pávás kut. nak mintájával.

A karácsonyi iparművészeti kiállitás.
Magyar Iparművészet. 1906. 13.1.

MDK.

Tarján Oszkár ötvösmester

A Szállodások Nemzetközi Egyesülete, melynek székhelye Kölnben van, alapitásának 60.-ik évfordulóját ünnepelte. Ebből az alkalomból a magyar tagok diszes serleget ajánlottak fel az egyesületnek, amelyet Glück Frigyes mübarát elgondolása szerint Tarján O. faragott remekbe.

A Szállodások Nemzetközi Egyesülete.

Magyar Iparmüvészet, 1929. 199. lap.

Tarján Oszkár ötvösmester

A Szállodások Nemzetközi Egyesülete, melynek székhelye Kölnben van, alapitásának 60.-ik évfordulóját ünnepelte. Ebből az alkalomból a magyar tagok diszes serleget ajánlottak fel az egyesületnek, amelyet Glück Frigyes mübarát elgondolása szerint Tarján O. faragott remekbe.

A Szállodások Nemzetközi Egyesülete.

Magyar Iparmüvészet. 1929. 199. lap.

mDK

Tarján Oszkár, szecs.-ip.müv.

30. Díszkut mintája. Kép. 23.1.

Magyar Iparművészet, 1906. 1.sz. 23.1.

MDK

Tarján Oszkár,müötvös

A Magy. Iparmüv.Társ. 1906 márc. 9.-én ülést tartott, mely alkalomból az 1905. évi karácsonyi kiállitás szereplöit jutalmazta.
T.O. nyerte el a 2000 korona nagydijat a hozzátartozó oklevéllel.

A M.Iparm.Társ. választmányi ülése.
Magyar Iparmüvészet. 1906. 106.l.

MDK

Tarján Oszkár

A karácsonyi iparművészeti kiáll. Magyar Iparművészet 1906. 13.l.

MDK

Tarján O.

Magyar Iparművészet 1909. 8.sz.

MDK

Tarján Oszkár, ötvösművész

a Kereskedelemügyi miniszter 2000 korona állami nagy díját T.O. -nak adományozta az illetékes bíráló bizottság.

A M.Iparm. Társ. köréből. - A karácsonyi kiáll. kitüntetettjei.
Magyar Iparművészet. 1906. 46.l.

MDK

Tarján Oszkár, ~~f~~. ipm.

Két kiáll. Magyarság 1924. márc. 16.

Tarján Oukár

ötvös-művész

Helyi iparterméket kiállítása

az termet Zeps. Ziáll. sa nevtes és

vendégként T. O.-t is meghívtát.

Kiss Lajos, Vásárhely művészélet

Bp. 1957. 111 l.

MDK

Tarján Oszkár, ötvös - ip.müv.

Folytatója volt annak a nemes fémmüvességnek, mely évezredek óta százféle fortéllyal ékesiti az annyira csodálatos ezüstöt. Főleg a mult század utolsó negyedében a régi magyar ötvösipar teljesen lehanyatlott.

Látva az europai piacok garasos magyar ötvös munkáit, modern technikájával ujra fellendi-tette.

In memoriam - Tarján Oszkár.
Magyar Iparmüvészet, 1933. 212.lap.

1.)

MDK

Tarján Oszkár, ötvös - ip.müv.

Folytatója volt annak a nemes fémmüvességnek, mely évezredek óta százféle fortéllyal ékesiti az annyira csodálatos ezüstöt. Főleg a mult század utolsó negyedében a régi magyar ötvösipar teljesen lehanyatlott.

Látva az europai piacok garasos magyar ötvös munkáit, modern technikájával ujra fellendi-tette.

In memoriam - Tarján Oszkár.
Magyar Iparmüvészet, 1933. 212.lap..

2/. MDK

Tarján Oszkár, ötvös-ip-müv.

A limegesi zománcos ékszerek tanulmányozása őt is lelkesitette hasonló pompás ékszerek készitésére. Ékszerei, násfái, boglárjai stb. a translucid zománcoknak megejtő szépségeit mutatják.

In memoriam - Tarján Oszkár.
Magyar Iparmüvészet, 1933. 212.lap.

MDK

3./ Tarján Oszkár Ötvös - iparmüvész

Müködésének sulypontja két korszakba esett bele: a szecessziós, majd a magyaros minták irányzatába.
Négy évtizeden át öntudatos munkása volt ennek a gyönyörü iparmüvészetnek.

In memoriam - Tarján Oszkár.
Magyar Iparmüvészet, 1933. 212.lap.

3./ Tarján Oszkár ötvös - iparmüvész

Müködésének sulypontja két korszakba esett bele: a szecessziós, majd a magyaros minták irányzatába.
Négy évtizeden át öntudatos munkása volt ennek a gyönyörü iparmüvészetnek.

In memoriam - Tarján Oszkár.
Magyar Iparmüvészet, 1933. 212.lap.

Tarján Oszkár

ötvösmüvészetünkben értekes alkotásokkal szerepelt

Die Kunst der Jahrhundertwende, Ausstellung; István király muzeum, közleményei; Serie D., Nr. 41. Székes fehérvár, 1965. 91.

Tarján Oszkár

Függő, 1901, fekete-fehér tábla reprodukció.

Die Kunst die Jahrhundertwende, Ausstellung, István király muzeum Közleményei, Serie D. Nr. 41. Székesfehérvár, 1965.

Tarján Oszkár

2

Fésü, szaru 1900 körül,

Prielle Kornélia legyezője.

Die Kunst der Jahrhundertwende; Ausstellung; István király muzeum közleményei, Serie D; Nr. 41. Székesfehérvár, 1965.

341

Tarján Oszkár

Függő, azsur, zománcos,
Függő, azsur, zománcos,
Függő lóccal, zománcos, 1901.

Die Kunst der Jahrhundertwende; Ausstellung; István Király Múzeum közleményei, Série D. Nr. 41. Székesfehérvár, 1965.

331

M.D.K

Tarjan Vorhár
ötvös

Endre Béla művészi barátt körehez
tartozott Vásárhelyen.

Hermády Gyula: Endre Béla
Művészet, 1962. október – 13 lap

Tarján Oszkár.

Az Esztergomban megnyílt egyházmű vészeti kiállításon ipornűvészeti-munkája szerepelt.

Magyarság, 1928. Nov. 10.

Tarján Oszkár.

A Műcsarnok téli tárlatán a képviselőház itt kiállított aranyozott bronz szavazóurnája szerepel, melyet Foerk Ernővel közösen alkotott (említve.)

Magyarság, 1928. dec. 16.

Tarjáni Oszkár.

Esztergomban a Szövetség társasága egy-
házművészeti kiállítást rendez, melyen
műve szerepelni fog.

Uj Nemzedék, 1924. Nov. 11.

M.D.K.

Terján Eszkár, ötvös, iparművét M.D.K.

kezdetben Hibján Samu társa egy körös vállalkozásban, amelyben csurgatott zománcu vázakkal kisérleterter. Csödbe kerültek és elváltak. Tarján továbbra is önálló maradt és nagy tekintélyre tett szert a magyar ötvösök körében. Egy zománcos nyakéhéner reprodukcióját közli:

Müvészettörténeti Értesitő, Bp. 1963. XII.évf.

1. sz. 3. old. 5. ábra

Mihalik Sándor:

Magyar zománcmüvészeti törekvések.

MDK

Tarján Oszkár és Muhics Sándor

Asztaldisz, repr.

Magyar Iparművészet 1936. 1. sz. 1o.1.

MDK

Tarján Oszkár, ip.müv.

az ötvösművészet terén övé az elsőség. Ismert ékszerei mellett néhány kelyhet, ékszerdobozt és ékszertartót állitott ki, s egyben mint diszitőszobrász is mutatkozik be, elöcsarnokba való pávás kutnak mintájával.

A karácsonyi iparművészeti kiáll. 1905.
MIP. 1906. 13.1.

Tarján Huber Oszkár,

KMTára, magára véve a kockázatot, megvette a Gellérthegy déli lejtőjén, a Kelenhegyi-uti telket s megépittette Kann Gyula müépitész tervei szerint - a kontinensen ezidöszerint tán egyedülálló Müteremházat, mely 1903. aug.1.-én adatott át rendeltetésének.
T.H.O. első lakói közé tartozik.

Hazai Krónika.
Müvészet.1903. 424.old.

MDK

Tarján Oszkár

Diszkut mintája

Magy. Iparmüvészet, 1906. 1.sz. kép.

MDK

Tarján Oszkár, müiparos.

Kitüntetett kiállító. 1901-ben.

A Kereskedelemügyi miniszter érme.
Magy.Ip.Müv. 1903. 167.l.

MDK

Tarján Oszkar

Ezüstérem kitüntetést kapott, a st.louisi világkiállitason.

Művészet, 1904. 406.l.

MDK

Tarján Oszkar

A st.louisi világkiállitason bronzérem kitüntetést kapott.

Művészet, 1904. 406.l.

MDK

Tarján Oszkár

Oltárkereszt

Strucctojásos serleg, aranyozott ezüst

Serleg, " bronz

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1921. márc.

Tarján Oszkár, ötvös-szobrászművész (1875–1933).

szept. 1-ig

Lélek és forma

Cép. fszt és T.em

Magyar művészet 1896–1914.

A századfordulós művészetét MNG-ben bemutató tárlaton láthatjuk Horti Tal és Tarján Oszkár által tervezett ékszerek mellett koronázási díszruhákat és a pécsi Zsolnay-gyár első kivitelezett darabjait.

Magyar Nemzeti Galéria,
1986. ápr.

MDK

Tarján Magda és Molnár Ágnes
grafikusok

Közös munkája Kuprin: Szulamit e könyvének illusztrációja és kötésterve. (Europa)

÷ Az 1957 évi könyvművészeti versenyen
(részt vett)

Magyar Grafika 1957. 1-sö évf 9-10 sz 23 l

Tarján Magda

Bácsné - Telepdi: Képes
német nyelvkönyvet tipográ-
fiválta
Diszérettel kapott

A még magyar könyv, 1962, 32 ed..

k az is, hogy a m.kir.kincstár,
osa földadóval van megróva.-
a kérdés tisztázandó, vajjon a
és őrház nem képez-e oly köz-
§-a./ pontja értelmében adómentes
gy ezt a kérdést tek.Bizottság a
etlenül és sürgősen tisztázhatja,
zkedést mellőzi.-
hivatal a tek.Bizottsággal, hogy
a hivatkozott törvényszakasz alap-
kor a kirótt földadó nem kifogá-
onban levő ingatlanok is - csakis
ban taxative felsosorlt esetekben
se alol, mert egymagában az a kö-
n állami tulajdonban van, a föld-
csen.-
adó kirovása helyt foghat, -az ál-
községi, iskolai, ovodai stb. adók

Tarján László

Építésmérnök

1941-ben a XIV. Mátyva-téri polgári iskola tervpályázatán pályamúve megvételre javasolva.

Halászközép 1941

129. l.

~~Detre Pál~~

Tarján László

építészek

tovább készítettek a háborubau nagyrészt elpusztult Fehérkereszt gyermekkorház átépítési terveit. Az építkezés 1947-tól volt folyamatban

Borb-Fabr. 53.1.

(Két és félmillió költséggel épitik újjá a fehérkereszt gyermekkórházat.)

Műv.

I. 8

1 Köt. 4r.

Szalay

Arnold

A magyar szent korona és a koronázási jelvények története és műleírása.

A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából írta —

Tarján László
épitész

mintázta Mangel
János ép. hallg.
mellszobrát elő
mödellről
Repr.

Technika
1940. 17. l.

Fenti Bory Jenő
tanítvája

1906/1907. számhoz!

MŰEMLÉKEK O[illegible]ZOTTSÁGA

Méret			Tétel			
m^1	m^2	m^3	Egységár		Összeg	
			Kor.	fill.	Korona	fill.

Tarján László
Tárnok Vilmos
Vidos Zoltán
tovább
építészek

Szendrői Jenő:
Tervpályázat a szombathelyi új városháza megoldására.
Építés – Építészet
1949. I. évf. 4. sz.
32 – 33. l.
Ábrákkal
~~Alhozat~~ Fentiek II.
~~Tárgy~~ díjat nyertek

Az I. díjat nem adták ki.

...gu Elnök Úr.!

...nes Uram!

...z. bizottságának 1910 évi már-
...t 228/1910 sz. hozzám intézett
...tában örvendetes tudomásom-
... a nagyméltóságu vallás és
...minister úr ugyanazon évi
...63435 sz. a. kelt rendeletével
...m helyreállitási költségeinek
...zésére segélyképen 5000 (ötezer)
...yezett.-
...tidézett atirat további ré-
...tasitás értelmében legmélyebb

Tarjan László
épitész

l.

Szendy K. Bpest
szekesf. közig. cok.
1942. Bp. 1943. 390 l.

Tarján Mária, építész 1.) Folytatás

az Alba-Clasp építési rendszer fejlesztése.

5. Székesfehérvár, Öreghegy, Losonci úti sor társasházak
L 1 épülete. Építészek: Gerő Zoltán, Tarján Mária.
(repr.)

Székesfehérvár, Öreghegy, Losonci úti sortársasházak.
Építészek: L. 1-3 típusúak: dr. Gerő Zoltán, Tarján Mária,
L. -4 -"- : Tarján Mária, dr. Szell László.

Magyar Építőművészet, 1986. 2. 19-old.

s katonai szolgálattételre bevonult
zott a bevonulás napjától számitott
gálatból bármely okból elbocsáttatik
. való elbocsátásától számitott 30
ti főnökségénél szolgálattételre sze-
ellően igazolt indokolással irásban
it a jelentkezés napjától kell ujból

katonai szolgálatban töltött idő ab-
az 1. pont második bekezdésében em-
ezik, a magasabb fizetési osztályba
előlépéséhez megkivánt várakozási idő-

zalmasan kezelendő.

május hó 21-én.

A miniszter h e l y e t t:

Kertész K.Róbert s.k.

Tarjan László
építész
az alábbi kórház
pályaterve

Sághy Gyula: A Szent
László kórház terv-
pályázata. Ily Épité-
net. 1948. (255. l. Ábrák-
Zal. 254).

Az öt legjobb terv
közt szerepel.

Tarján László

A Budapesti Városépitési Tervező Vállalat mérnöke, akit az Ybl Miklós-dij II. fokozatával tüntettek ki,-mint a lap közli: "Dijak, kitüntetések - 1973" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. ápr. 7.
XVII. évf. 14. sz. 2. lap.

Tarján Hánló, építén

T. f.-ban rénesült.

—: Az 1973. évi Ybl Miklós-díjasok 7.

Népszabadság, B. 1973. ápr. 4.

Tarján László

építész művei a Kacsóh Pongrác úti lakótelepen
Műszaki Tervezés, 1968. 2. sz. 24-25. l, 37. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-182. l.

154. l.